Logo (Logoti)

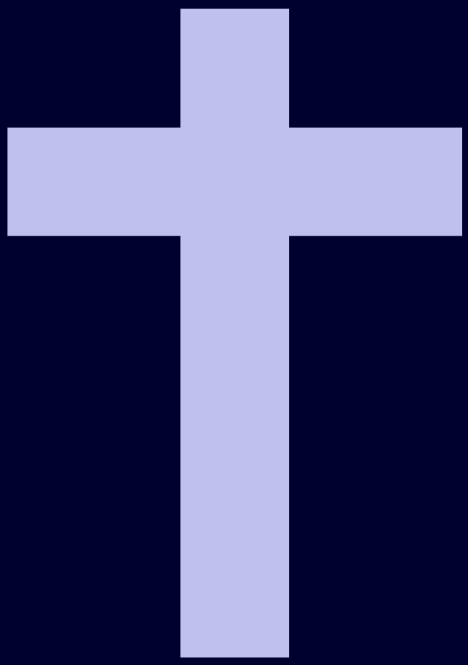

Logoti (Logo): BƯKÙ TÀ TÍDHÍ//RU YÌZO DHÍ ÀDHYA New Testament

Logo (Logoti)

Logoti (Logo): BÚKÙ TÅ TɬDHĬ//RU YÌZO DHɪ ÅDHYA New Testament

copyright © 2015 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Logo

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 10 May 2025 from source files dated 10 May 2025
942af0a0-42ea-5477-8f1a-fed39823f32b

Contents

MÀTÁYÒ 1
MÁRÒKÒ 62
LÚKÀ 100
YÒWÁNÌ 163
TÀ 'ÒLE DHÌ Ì 208
RÓMÀBHÁ Ì 265
1 KÒRÍTÒBHÁ Ì 291
2 KÒRÍTÒBHÁ Ì 316
GÀLÁTÌYÀBHÁ Ì 332
ÈFÉSÒBHÁ Ì 341
FÌLÌPÓYÌBHÁ Ì 350
KÒLÒSÁYÌBHÁ Ì 357
1 TÈSÀLÒNÍKÈBHÁ Ì 363
2 TÈSÀLÒNÍKÈBHÁ Ì 369
1 TÌMÒTÉYÒ 372
2 TÌMÒTÉYÒ 380
TÍTÒ 385
FÌLÈMÓNÀ 389
ÈBÉRÈ Ì 391
YÀKÓBHÒ 411
1 PÉTÈRÓ 418
2 PÉTÈRÓ 426
1 YÒWÁNÌ 431
2 YÒWÁNÌ 438
3 YÒWÁNÌ 440
YÚDÀ 442
TÀ TADHÁLÉ DHÌ Ì 444

Rúbí Tanɨ Màtáyò dré tɨsɨle dhɨ

Búkù kònɨdhɨ nɨ tà àndu ngɨle drɨ̈drɨ̈ dhɨ

Dhya búkù kònɨdhɨ nɨ tɨsɨlepi dhɨ tá Màtáyò 'ɨ. Akódhɨ nda tá mèdáyɨ lagílépi 'ɨ. Dɨ, Yésu dré akódhɨ nɨ azízó adrélé áyɨ àpóstolò mudrí-drɨ̈-rɨ̈ dhɨ kɨ àlo ró. Búkù kònɨdhɨ léna dhɨ, Màtáyò adré Rúbí Tanɨ longó tadházóá dhɨ, Yésu Gɨ̈ká nɨ Mváagó 'ɨ, ìndɨ Mèsíyà dré tá lazílé kínó lésè dhɨ 'ɨ. Gɨ̈ká amù akódhɨ nda tà bɨ̈ í dré tá lazílé pròfétà ɨ tí áyɨ Kúlí na dhɨ kɨ 'o, kɨtswázó móndí kɨ tɨdrí àyɨ kɨ tàkonzɨ lésè. Lavúlé dhɨ, Màtáyò adré Rúbí Tanɨ kòdhɨ nɨ tɨsɨ Yúdà ànzɨ ɨ dré. Dɨ, Rúbí Tanɨ nda kókpà móndyá títí ɨ dré.

Búkù kònɨdhɨ léna dhɨ, Màtáyò adré Yésu nɨ lídrɨ nɨ tà tɨtí mɨ̈bhalé tí kònɨnɨ: akódhɨ nɨ tɨ̈ma, akódhɨ nɨ bàtísimò dòma, akódhɨ nɨ tabhɨ̈ma, akódhɨ nɨ àzí Gɨ̈ká nɨ kúlí longózó dhɨ, tsàle akódhɨ nɨ àzí móndí kɨ tɨdrízó àyɨ kɨ drà ɨ lésè dhɨ íbe. Àmvolásà dhɨ, Màtáyò adré Yésu nɨ atsí dré tòle kɨdhólé Gàlɨ̈láyà lésè tsàle Yèrúsalémà na dhɨ nɨ tà tɨtí, akódhɨ nɨ pósò kùdù nɨ tà íbe, tsàle akódhɨ nɨ dràma ìndɨ akódhɨ nɨ ngàma dràdrà 'ásè dhɨ kɨ tà íbe.

Màtáyò adré kpà tadhá dhɨ, Yésu dhya kàdrɨ adrélépi Gɨ̈ká nɨ tà tadhá dhɨ 'ɨ. Tàko ko, adré Gɨ̈ká nɨ tátrítrí kúlí nɨ tà àndu ngɨ, adrézó kpà Òpɨ bhù àdhya nɨ tà tadhá ngádra 'á móndyá títí ɨ dré. Màtáyò adré tà kàdrɨkàdrɨ Yésu dré tadhálé dhɨ kɨ lanzí kònɨnɨ: (1) tà Yésu dré tadhálé kòngó drɨ̈na dhɨ ɨ (Màtáyò 5–7); (2) tà Yésu dré lazílé áyɨ lebèbhá mudrí-drɨ̈-rɨ̈ dhɨ ɨ dri àyɨ kɨ mùzo lɨ̀le Rúbí Tanɨ longóbe dhɨ ɨ (Màtáyò 10); (3) Òpɨ bhù àdhya nɨ tà lùzu ró dhɨ ɨ (Màtáyò 13); (4) Yésu nɨ lebèbhá kɨ adrema nɨ tà (Màtáyò 18); (5) lókyá kùdù nɨ tà, ìndɨ Gɨ̈ká nɨ Òpɨ nɨ atsama nɨ tà (Màtáyò 24–25).

Tà kàdrɨkàdrɨ búkù kònɨdhɨ léna dhɨ kɨ atɨ̈ma

1) Yésu Krísto nɨ kómvó ìndɨ akódhɨ nɨ tɨ̈ma (1:1–2:23)
2) Yòwánɨ Bàtísimò fèlepi nɨ àzí (3:1-12)
3) Yésu nɨ bàtísimò dòma, ìndɨ akódhɨ nɨ tabhɨ̈ma (3:13–4:11)
4) Yésu nɨ àzí bvò Gàlɨ̈láyà àdhya na dhɨ (4:12–18:35)
5) Yésu nɨ atsí ngàzo Gàlɨ̈láyà lésè lɨ̀le Yèrúsalémà na dhɨ (19:1–20:34)
6) Yésu nɨ pósò kùdù, ìndɨ akódhɨ nɨ dràma (21:1–27:66)
7) Yésu nɨ ngàma dràdrà 'ásè dhɨ (28:1-20)

Yésu Krîsto nɨ kómvó
(À kònò kpà Lúkà 3:23-38)

1 Yésu Krísto angá Dàwídɨ̈ nɨ súrú lésè, ìndɨ Dàwídɨ̈ angá ína Àbàrámà nɨ súrú lésè. Kònɨdhɨ Yésu Krísto nɨ tábhí kɨ tɨ̈ma nɨ tà tɨsɨle dhɨ 'ɨ:
2 Àbàrámà ti tá Ɨsákà, Ɨsákà dré Yàkóbhò nɨ tɨ̈zo gò, Yàkóbhò dré Yúdà kɨ tɨ̈zo adrúpi nɨ íbe.
3 Yúdà ɨ Tàmárà be dhɨ ì dré Fàrésà kɨ tɨ̈zo Zárà be. Fàrésà dré Èsèrómà nɨ tɨ̈zo, Èsèrómà dré Àrámà nɨ tɨ̈zo.
4 Àrámà dré Àmɨ̈nàdábà nɨ tɨ̈zo, Àmɨ̈nàdábà dré Nàsónà nɨ tɨ̈zo, Nàsónà dré Sàlòmónà nɨ tɨ̈zo.
5 Sàlòmónà ɨ Rábà be dhɨ ì dré Bòwésà nɨ tɨ̈zo. Bòwésà ɨ Rútà be dhɨ ì dré Yòbédè nɨ tɨ̈zo. Yòbédè dré Yésè nɨ tɨ̈zo,
6 Yésè dré ópí Dàwídɨ̈ nɨ tɨ̈zo.
Dàwídɨ̈ ɨ Ùríyà nɨ tòkó be dhɨ ì dré Sòlòmónò nɨ tɨ̈zo.
7 Sòlòmónò dré Ròbòwámà nɨ tɨ̈zo, Ròbòwámà dré Àbíyà nɨ tɨ̈zo, Àbíyà dré Àsáfà nɨ tɨ̈zo.
8 Àsáfà dré Yòsàfátà nɨ tɨ̈zo, Yòsàfátà dré Yòrámà nɨ tɨ̈zo, Yòrámà dré Òzíyà nɨ tɨ̈zo.

9 Ozíyà dré Yòwàtámà nɨ tïzo, Yòwàtámà dré Akázà nɨ tïzo, Akázà dré Ezèkíyà nɨ tïzo.
10 Ezèkíyà dré Mànásè nɨ tïzo, Mànásè dré Amónà nɨ tïzo, Amónà dré Yòsíyà nɨ tïzo.
11 Yòsíyà dré Yèkòníyà kɨ tïzo adrúpi nɨ íbe, lókyá Ɨsèrélè ànzɨ kɨ rùzo dòle Bàbïlónà na àdzú sè dhɨ 'á.
12 Ayɨ nda kɨ dòma Bàbïlónà na dhɨ àmvolésè dhɨ, Yèkòníyà dré Sàlàtɨyélè nɨ tïzo, Sàlàtɨyélè dré Zòròbàbélè nɨ tïzo.
13 Zòròbàbélè dré Abïyúdà nɨ tïzo, Abïyúdà dré Elïyàkímà nɨ tïzo, Elïyàkímà dré Azórà nɨ tïzo.
14 Azórà dré Sàdókà nɨ tïzo, Sàdókà dré Akímà nɨ tïzo, Akímà dré Elïyúdà nɨ tïzo.
15 Elïyúdà dré Elèyàzárà nɨ tïzo, Elèyàzárà dré Màtánà nɨ tïzo, Màtánà dré Yàkóbhò nɨ tïzo,
16 Yàkóbhò dré Yòséfà nɨ tïzo. Yòséfà nda tá Màríyà nɨ agó 'ɨ. Dɨ Màríyà nda dré Yésu, adrélé zïle Mèsíyà dhɨ nɨ tïzo.
17 Kɨdhólé Abàrámà rú atsálé Dàwídï rú dhɨ, máti tá mudrí-drï-su. Kɨdhólé Dàwídï rú atsálé Ɨsèrélè ànzɨ kɨ dòma Bàbïlónà na dhɨ rú dhɨ, máti kpà mudrí-drï-su. Kɨdhólé àyɨ nda kɨ dòma rú atsálé Mèsíyà nɨ tïma rú dhɨ, máti kókpà mudrí-drï-su.

Yésu Krîsto nɨ tïma
(A kònò kpà Lúkà 2:1-7)

18 Yésu Krîsto nɨ tïma tá kònìnɨ: A zì tá Yésu nɨ andre, Màríyà, Yòséfà dré tòko ró. Dɨ, drïdrï ì dré ru amúzó dhɨ kandrá dhɨ, Màríyà kisú tá ína 'a Tɨrí Lólo nɨ rïnyí sè.
19 Dɨ agó nɨ Yòséfà dré adrélé móndí gyăgya 'ɨ dhɨ sè dhɨ, lè tá kanyò fèle drá móndí ɨ mi ko gò, dré kisùzoá dhɨ, í nɨ akódhɨ nɨ tayí kòlyà.
20 Dɨ dré tá adrérà'a tà nda nɨ kisù dhɨ 'á dhɨ, ángéló Mírï àdhya dré agázó akódhɨ kandrá toróbí na, tàá drá dhɨ: «Yòséfà, Dàwídï nɨ mvá, mí ro Màríyà nɨ dòma mòle dhɨ ko. Tàko ko, 'a dré kisúlé kòdhɨ, kisú Tɨrí Lólo nɨ rïnyí sè.
21 A nɨ mváagó ti. Mí nɨ akódhɨ nɨ rú zi Yésu. Tàko ko, akódhɨ nɨ áyɨ móndyá kɨ tɨdrí àyɨ kɨ tàkonzì ɨ lésè.»*
22 Dɨ tà nda kòdhɨ ì atsá títí kònìnɨ, kɨtswálé tà Mírï dré tá longólé áyɨ pròfétà tí dhɨ ì kò'oró ru be dhɨ bvó. Akódhɨ longó tá dhɨ:
23 «Mì nò rè ká! Kyánzɨ àgo tà nïlepi rè ko dhɨ nɨ 'a kisú gò, dré mváagó tïzo.
A nɨ rú nɨ nɨ zi Emànùwélè.»†
Rú nda kòdhɨ adré lèá tàle dhɨ «Gìká túmăní àma íbe».
24 Dɨ Yòséfà kòlaró dre dhɨ, dré Màríyà nda nɨ dòzo mòle ngóró ángéló Mírï àdhya dré tá tàle akódhɨ dré dhɨ tíní.
25 Dɨ, ayí ína akódhɨ be ko, tsàle lókyá dré mváagó tïzo dhɨ 'á. Gò dré mváagó nda nɨ rú zïzo Yésu.

2

Tògyabhá ì alì Yésu nɨ kɨtó

1 A ti tá Yésu Bètèlémè, bvò Yùdáyà àdhya lé dhɨ na, ópí Eródè nɨ lókyá 'á.* Akódhɨ nɨ tïma àmvolésè dhɨ, tògyabhá bhïbhínyà tà ndabhá nïle dhɨ ì dré angázó kïtú dré apfŏrà lésè, alìle atsálé Yèrúsalémà le.
2 Ɨ dré lizízóá dhɨ: «Mvámvá tïle Yúdà ànzɨ kɨ ópí ro dhɨ ángwà? Tàko ko, mà nò tá akódhɨ nɨ bhïbhínyà kïtú dré apfŏrà lésè gò, mà dré alìzo kɨtswálé akódhɨ nɨ lɨndrì bha.»

---

* **1:21 1:21** Rú «Yésu» Gìríkï ti sè dhɨ, ìndì rú «Yòsúwà» Ebérè ti sè dhɨ ì adré lèá tàle dhɨ «Mírï adré móndí kɨ tɨdrí». † **1:23 1:23** A kònò Esáyà 7:14. * **2:1 2:1** «Bètèlémè» kònìdhɨ, bhàandre Dàwídï àdhya 'ɨ. A kònò 1 Sàmùwélè 16:1.

3 Dɨ ópɨ́ Ɛ̀ródè kòyi tà nda dre dhɨ, akódhɨ nɨ drì dré abɨ́zó, ngóró móndyá tɨ́tɨ́
Yèrúsalémà le dhɨ kya tɨ́nɨ.
4 Dré Yúdà ànzɨ kɨ kòwánà kàdrì kɨ kɨmózó tátrɨ́trɨ́ kúlí tadhábhá íbe gò, lizɨ́zóá àyɨ
tí dhɨ: «Pròfétà ì adré tá tàá dhɨ, à nɨ Mèsɨ́yà nɨ ti ángolé ya?»
5 Ɨ logó drá dhɨ: «Bètèlémè, Yùdáyà le dhɨ na. Àngyá ko, pròfétà kɨ àlo tɨsì kònìnɨ:
6 ‹Dɨ mɨ, Bètèlémè bvò Yúdà àdhya lé nɨ,
ámɨ tà tsà bhàandre kàdrìkàdrì Yùdáyà le dhɨ kya ɨ kòfalé ko.
Tàko ko, ópɨ́ àlo dhɨ nɨ apfò mí lésè.
A nɨ áma móndyá, Ɨsèrélè ànzɨ kɨ drì ko kábilígyà lɨkílépi tɨ́nɨ.›†»
7 Ɛ̀ródè kòyi tà nda dre dhɨ, dré tògyabhá nda kɨ zìzo lùzu ró gò, àyɨ kɨ lizízó lókyá
bhɨ̃bhínyà nda dré tá kɨdhózó apfòle dhɨ nɨ nɨ̃zo.
8 Gò dré àyɨ kɨ mùzo Bètèlémè na, tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mì kòlì móndyá kònàle dhɨ
kɨ lizí, mvámvá nda nɨ tà nɨ̃zo dóro. Dɨ mì kòkisú akódhɨ dre dhɨ, mì kàmù kúlí má
dré, má kòkɨtswáró kpà lìle akódhɨ nɨ lɨndrì bha be dhɨ bvó.»
9 Dɨ tògyabhá nda ì kòyi ópɨ́ nda nɨ kúlí dre dhɨ, ì dré ngàzo lìle. Ɨ dré tá adrérà'a
láti 'á dhɨ, bhɨ̃bhínyà ì dré tá nòle kɨ̀tú dré apfɔ̌rà lésè nda adré tá lìle àyɨ kandrána,
tsàle áyɨ kɨkí àrà mvámvá nda dré tá adrézó dhɨ drɨ̃le.
10 Dɨ ì kònò bhɨ̃bhínyà nda áyɨ kɨkírà'a dre dhɨ, ì dré lenzézó lavúlé.
11 Ɨ kòfɨ dzó na dre dhɨ, ì dré mvámvá nda nɨ nòzo andre nɨ Màrɨ́yà be gò, ì dré
dhèzo àyɨ kɨ kórókó tɨ̀tɨ̃ mvámvá nda kandrá, akódhɨ nɨ lɨndrì bhàzo. Dɨ ì dré ngá làgí
be kàdrì ì dré adólé dhɨ kɨ kɨnzízó fèle drá. Ɨ fè tá órò, béndélé, ìndì màlásì ledélé
mírè sè dhɨ be.
12 Àmvolásà dhɨ, Gɨ̃ká dré tà longózó àyɨ dri toróbí na tàzoá dhɨ, ì kògò nzɨ̀le Ɛ̀ródè
vélésè ko. Dɨ ì dré láti àzya dòzo, nzɨzo àyɨ kɨ bvò na.

Yòséfà ì lapá Ɛ̀zèpétò na

13 Tògyabhá nda ì kòlì dre dhɨ, ángéló Mírì àdhya dré agázó Yòséfà kandrá toróbí
na, tàá drá dhɨ: «Mí nga mvámvá kòdhɨ nɨ do andre nɨ be, lapázó àyɨ íbe Ɛ̀zèpétò na.
Mì kàdré kònàle tsàle lókyá má dré dra tàzoá mí kàgò dhɨ 'á. Tàko ko, Ɛ̀ródè adré
'òle mvámvá nda nɨ nda pfùle dràle.»
14 Dɨ Yòséfà dré ngàzo ngátsi kítógá sè mvámvá nda nɨ do andre nɨ be gò, lapázó
àyɨ íbe Ɛ̀zèpétò na.
15 Ɨ dré adrézó kònàle tsàle lókyá Ɛ̀ródè dré dràzo dhɨ 'á. Tà nda kòdhɨ atsá kònìnɨ,
kɨtswálé tà Mírì dré tá longólé áyɨ pròfétà tí dhɨ kò'oró ru be dhɨ bvó. Akódhɨ longó
tá dhɨ: «Má azí áma mváagó apfòle Ɛ̀zèpétò lésè.»‡

Ɛ̀ródè 'o ànzɨàgo ɨ tupfúlé todràle

16 Ɛ̀ródè kònò dhɨ, tògyabhá nda ì lɨtí tá ɨ dre dhɨ, akódhɨ nɨ togó dré aswázó tà
tàndɨ ró. Dɨ dré móndí kɨ mùzo lìle Bètèlémè na ìndì bhà làgásà dhɨ ɨ 'ásè, ànzɨàgo tɨ́tɨ́
kóná íbe rì dhɨ kɨ tupfú todràle, túmɑ̃́nɨ́ àyɨ kóná tsabhá rè rì ko dhɨ íbe. Kɨ tá kóná
nda kɨ bvó lókyá dré tá yɨ̃le tògyabhá nda ɨ vélésè dhɨ sè.
17 Dɨ tà Mírì dré tá longólé pròfétà Yèrèmɨ́yà tí dhɨ dré ru 'òzo kònìnɨ. Akódhɨ longó
tá dhɨ:
18 «Kúlí adré angálé Rámà lésè.
À adré ngòle adrézó tongólé.
Ràkélè adré áyɨ ànzɨmvá kɨ ngo nì.
Adré lèá à kòtɨndrì áyɨ togó wà dhɨ ko,
ànzɨmvá nda ì dré adrélé vélé yó dhɨ sè.»§

† **2:6 2:6** A kònò Mɨ̃ké 5:1. ‡ **2:15 2:15** A kònò Oséyà 11:1. § **2:18 2:18** A kònò Yèrèmɨ́yà 31:15.

Yòséfà ɨ lì bhà mo Nàzàrétà na

19 Èródè nɨ dràma àmvolésè dhɨ, ángélò Mírì àdhya dré agázó toróbí na Yòséfà
kandrá Èzèpétò na, tàá drá dhɨ:
20 «Mí nga mvámvá do andre nɨ be, nzɨzo àyɨ íbe Ɨsèrélè ànzɨ kɨ bvò na. Tàko ko,
móndyá adrébhá tá láti nda mvámvá nda nɨ 'òzo dràle dhɨ ì todrà akílé dre.»
21 Dɨ Yòséfà dré ngàzo mvámvá nda nɨ do andre nɨ be gò, nzɨzo àyɨ íbe Ɨsèrélè ànzɨ
kɨ bvò na.
22 Dɨ, dré yìzoá tàle dhɨ, Àrèkèláwò atsá tá ópí ro Yùdáyà drìle áyɨ atá Èródè nɨ àrà
'a dhɨ, dré ína adrézó ngá ro nzɨma kònàle dhɨ sè. Dɨ Gìká dré gòzo tà longó drá toróbí
na gò, ì dré lɨzo bvò Gàlìláyà àdhya na.
23 Ɨ kòtsa kònàle dre dhɨ, ì dré bhà mòzo adrézó bhàandre rú zìle Nàzàrétà dhɨ na.
Tà nda kòdhɨ atsá kònɨnɨ, kɨtswálé tà longólé pròfétà ɨ tí dhɨ kò'oró ru be dhɨ bvó. Ɨ
longó tá dhɨ: «À nɨ akódhɨ nɨ zi Nàzàrétà mvá ro.»*

3

Yòwánɨ Bàtîsimò fèlepi ledé láti Mîrì Yésu dré
(À kònò kpà Márokò 1:1-8; Lúkà 3:1-18; Yòwánɨ 1:19-28)

1 Lókyá nda àmvolésè dhɨ, Yòwánɨ Bàtísimò fèlepi dré pfòzo adrélé Gìká nɨ kúlí
longó duku Yùdáyà àdhya na.
2 Adré tá tàá dhɨ: «Mì kòladzá àmɨ kɨ togó agòzo Gìká vélé. Tàko ko, Òpì bhù àdhya
atsá ànyɨ dre.»
3 Yòwánɨ nda tá dhya pròfétà Èsáyà dré tá tà nɨ nɨ tàzo dhɨ 'ɨ. Akódhɨ tà tá dhɨ:
«Dhya àlo adré kúlí loyó duku na, adrézó tàá dhɨ:
‹Mì kòledé láti Mírì dré alɨzo!
Mì kòlotó láti atsálé pyà akódhɨ dré!›*»
4 Yòwánɨ asó tá kítá ledélé kàmílò bhí sè dhɨ í rú, káfà ledélé kà'wá kíní sè dhɨ nɨ
'ɨzo áyɨ kípílé 'á. Akódhɨ nɨ mányàngá tá kísa 'ɨ, túmăní apé mbì na dhɨ be.
5 Móndí zyandre dhɨ ì adré tá apfòle Yèrúsalémà lésè, bvò wăyi Yùdáyà àdhya lésè,
ɨndì bvò wăyi Yòròdánè làgásè dhɨ lésè, alìle Yòwánɨ vélé.
6 Ɨ adré tá àyɨ kɨ tàkonzì kɨ ta ngádra 'á gò, akódhɨ dré adrézó bàtísimò fe àyɨ dré
yìandre Yòròdánè àdhya na.
7 Dɨ, akódhɨ kònò Fàrìsáyò ɨ, Sàdùkáyò íbe bì dhɨ ɨ adrérà'a alìle kɨtswálé bàtísimò
do í vélé dre dhɨ, dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Àmɨ, nì àtrá kɨ àrèbhá nɨ ɨ, àdhi tadhá àmɨ
dré dhɨ, mì kòlapá Gìká nɨ kombà adrélépi alìle dhɨ sílésè dhɨ nì?
8 Lè mì kàdré tà adrébhá tadhá dhɨ, mì ladzá àmɨ kɨ togó dre dhɨ kɨ 'o kòdhya.
9 Mì kòbhà àmɨ adrélé kisùá àmɨ léna dhɨ ‹Àma àmakya Àbàrámà nɨ ànzɨ 'ɨ› dhɨ ko.
Tàko ko, má adré tàá àmɨ dré dhɨ: Gìká rînyí íbe kɨtswázó ànzɨ 'o topfòle Àbàrámà
dré kírà kònɨ ɨ lésè.
10 À ga kùbalú fa kómvó ɨ rú dre. Dɨ à nɨ fa títí adrébhá lò'wa dóro 'a ko dhɨ kɨ togá
lebhélé àtsí na.
11 Má adré mána bàtísimò fe àmɨ dré yì sè tadházóá dhɨ, mì ladzá àmɨ kɨ togó dre.
Dɨ, dhya àlo áma lavúlépi rînyí sè dhɨ nɨ ína adhé má bvó. Má kɨtswá akódhɨ nda nɨ
lɨndrì sè ko. Má kɨtswá ndìndì akódhɨ nɨ kámókà tɨngí bwà ko. Akódhɨ nɨ bàtísimò fe
àmɨ dré Tɨrí Lólo sè, ɨndì àtsí sè.
12 Akódhɨ ndàkpá íbe í drígá. Ásà dhɨ, a nɨ ngánò àngbó ína drîna dhɨ nɨ awá, lò'wa
nɨ nɨ lomvózó dàle kòbhó na gò, kúyí nɨ nɨ kùzo zàle àtsí adrélépi adrálé ko dhɨ na.»

---

* **2:23 2:23** Lókyá àruka ɨ sè dhɨ, à adré Yésu nɨ zi dhya angálépi Nàzàrétà lésè dhɨ ró. Á kònò Màtáyò 21:11.
* **3:3 3:3** Á kònò Èsáyà 40:3.

Yésu nɨ bàtîsimò dòma
(À kònò kpà Márokò 1:9-11; Lúkà 3:21-22)

13 Lókyá nda sè dhɨ, Yésu dré angázó Gàlĭláyà lésè alɨle Yòwánɨ vélé kɨtswálé bàtîsimò do Yòròdánè na.
14 Dɨ, Yòwánɨ lè tá ɨna bàtîsimò fèle Yésu dré ko gò, dré tàzoá drá dhɨ: «Adré tá lèá dhɨ, mí kòfè bàtîsimò má dré mɨ. Dɨ, mí gò mɨna alɨle bàtîsimò do má vélé ngɨnɨngɨnɨ ró?»
15 Dɨ Yésu logó drá dhɨ: «Mí kòka'ĭ tà kòdhɨ kàdré kònɨnɨ lókyá kònɨdhɨ sè. Tàko ko, adré lèá dhɨ, mà kò'o tà gyăgya títí Gĭká dré adrélé lèle mà kò'o dhɨ ɨ kɨtswálé títí.» Dɨ Yòwánɨ dré bàtîsimò ka'ĭzo fèle drá.
16 Yésu kòdo bàtîsimò dre dhɨ, dré apfòzo yĭ lésè. Dɨ gbă kòdhwa, bhù dré ru lanzízó gò, Yésu dré Gĭká nɨ Tɨrí nòzo asírà'a kòbhòlà tínɨ adhélé ɨ dri.
17 Gò kúlí dré apfòzo bhù lésè tàá dhɨ: «Kònɨdhɨ áma Mváagó má dré lèle tò dhɨ 'ɨ. Áma togó adré kɨnílé akódhɨ nɨ tà sè tò.»†

4

Dzáborò tabhĭ Yésu nɨ lɨtílé duku na
(À kònò kpà Márokò 1:12-13; Lúkà 4:1-13)

1 Àmvolásà dhɨ, Tɨrí Lólo dré Yésu nɨ drĭzo lìzo akódhɨ be duku na, Dzáborò kòtabhĭró akódhɨ lɨtílé be dhɨ bvó.
2 Kònàle dhɨ, Yésu dré tàbirí mvòzo kĭtú nyadhɨ-rĭ ìndì ngátsi nyadhɨ-rĭ gò, tàbirí dré akódhɨ nɨ 'òzo.
3 Dɨ Dzáborò dré áyɨ kisízó ànyɨ akódhɨ làga, tàá drá dhɨ: «Mí kàdré Gĭká nɨ Mváagó 'ɨ bàti dhɨ, mí kòtà kírà kònɨ ɨ dré dhɨ, ì kòladzá ru atsálé mápà ro.»
4 Dɨ, Yésu logó drá dhɨ: «Gìká nɨ Kúlí adré tàá dhɨ: ‹Móndí adré ngbà 'í adrélé lídrì íbe mápà sè ko. Be ró dhɨ, adré lídrì íbe kúlí títí adrébhá apfòle Gĭká sílésè dhɨ ɨ sè.›*»
5 Gò Dzáborò dré akódhɨ nɨ drĭzo lìzo ába Yèrúsalémà, bhàandre lólo dhɨ na, akódhɨ nɨ bha tépelò nɨ drĭ kàkú na.
6 Dré tàzoá drá dhɨ: «Mí kàdré Gĭká nɨ Mváagó 'ɨ bàti dhɨ, mí wa dhèle bvò dri. Àngyá ko, Gĭká nɨ Kúlí adré tàá dhɨ:
‹Gĭká nɨ tòlí fe áyɨ ángéló ɨ dré ámɨ tà sè.
Àyɨ nda kɨ ámɨ ko kító,
mí kòdheró ámɨ pá si kírà dri ko.›†»
7 Dɨ Yésu gò logóá drá dhɨ: «Gìká nɨ Kúlí adré kókpà tàá dhɨ: ‹Lè mí kòtabhĭ Mírĭ ámɨ Gĭká ko.›‡»
8 Gò Dzáborò dré gòzo akódhɨ nɨ dri mbàzo ába kòngó àlo mvumvù lavúlé dhɨ drĭna, òpɨ wăyi bvò àdhya kɨ tadházó drá àyɨ kɨ rúku íbe.
9 Dré tàzoá drá dhɨ: «Má nɨ òpɨ títí kòdhɨ kɨ fe mí dré, mí kàdhé ámɨ kórókó titĭ má kandrá áma lɨndrì bhàzo dhɨ.»
10 Dɨ Yésu tà drá dhɨ: «Sàtánà, mí nga kònwásè! Tàko ko, Gĭká nɨ Kúlí adré tàá dhɨ: ‹Lè mí kàdré ngbà 'í Mírĭ ámɨ Gĭká nɨ lɨndrì bha kòdhya. Mí kàdré kpà lìsámbò 'o ngbà 'í akódhɨ nɨ rú sè kalóma.›§»
11 Dɨ Dzáborò dré ngàzo akódhɨ nɨ tayí. Gò ángéló ì dré alɨzo akódhɨ nɨ ledé.

Yésu kɨdhó Gĭká nɨ kúlĭ longó
(À kònò kpà Márokò 1:14-15; Lúkà 4:14-15)

12 Àmvolásà dhɨ, Yésu dré yĭzoá tàle dhɨ, à ru tá Yòwánɨ bhèle bădzó na gò, dré gòzo gòle Gàlĭláyà na.

---

† **3:17 3:17** À kònò Longó ɨ 2:7; Èsáyà 42:1. * **4:4 4:4** À kònò Dùtèrònómè 8:3. † **4:6 4:6** À kònò Longó ɨ 91:11-12. ‡ **4:7 4:7** À kònò Dùtèrònómè 6:16. § **4:10 4:10** À kònò Dùtèrònómè 6:13.

13 Dré rè zyà tsàzo Nàzàrétà na gò, dré bhàandre nda nɨ tayízó lìzo bhà mo
Kàpàrànàwúmà na. Bhàandre nda tăpăríandre Gàl̈ìláyà àdhya mïle, bvò Zàbùlónà
ànzɨ kya Nèfàtálȉ ànzɨ íbe dhɨ na.*
14 Tà nda kòdhɨ atsá kònɨnɨ, kɨtswálé tà longólé pròfétà Ɛ̈sáyà tí dhɨ kò'oró ru be
dhɨ bvó. Akódhɨ longó tá dhɨ:
15 «Móndyá bvò Zàbùlónà ànzɨ kya Nèfàtálȉ ànzɨ íbe dhɨ na dhɨ ɨ,
àyɨ adrébhá tăpăríandre mïle, ɨndɨ Yòròdánè nɨ ta'á na dhɨ ɨ,
àyɨ adrébhá Gàl̈ìláyà, bvò móndyá súrú twá ro dhɨ kya na dhɨ ɨ,
16 ɨ adré tá lɨrílé tínímvá na gò,
ɨ dré ngádra kàdrɨ dhɨ nɨ nòzo.
Ɨ adré tá lɨrílé líndrí dràdrà àdhya zàle gò,
ngádra dré apfòzo ngá kazá àyɨ kòfalé.»†
17 Kɨdhólé lókyá nda sè dhɨ, Yésu dré ngàzo adrélé Gïká nɨ kúlí longó, adrézó tàá
dhɨ: «Mɨ kòladzá àmɨ kɨ togó agòzo Gïká vélé. Tàko ko, Òpì bhù àdhya atsá ànyɨ dre!»‡

Yésu kɨdhó áyɨ lebèbhá kɨ azî
(À kònò kpà Márokò 1:16-20; Lúkà 5:1-11)

18 Kïtú àlo, Yésu dré tá adrérà'a atsílé tăpărîandre Gàl̈ìláyà àdhya mïlésè dhɨ 'á dhɨ,
nò tá móndí rï adrúpi ró dhɨ ɨ. Àyɨ nda ɨ tá Sïmónà adrélé kpà rú zïle Pétèró dhɨ,
túmăní adrúpi nɨ Àndréyà be dhɨ 'ɨ. Ɨ adré tá kɨmbá bhe yï na. Tàko ko, àyɨ tá kosyá
bhebhá 'ɨ.
19 Yésu dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mɨ alɨ má vésè. Kɨdhólé nyànomvá dhɨ, mɨ gò vélé
adrélé kosyá bhebhá ɨ ró ko. Má nɨ àmɨ kɨ 'o adrélé móndí ndabhá ɨ ró.»
20 Dɨ gbă lókyá nda sè dhɨ, ɨ dré àyɨ kɨ kɨmbá kɨ tayízó gò, ɨ dré ngàzo adrélé akódhɨ
nɨ lebè.
21 Yésu kòlì drïdrï tsà dre dhɨ, dré móndí rï àruka adrébhá kpà adrúpi ró dhɨ kɨ
nòzo. Àyɨ nda ɨ tá Yàkóbhò ɨ Yòwánì be, Zèbèdáyò nɨ ànzɨ 'ɨ. Ɨ adré tá bwátù na
túmăní àyɨ kɨ atá Zèbèdáyò be, adrélé àyɨ kɨ kɨmbá kɨ mï ledé. Gò Yésu dré àyɨ kɨ
azízó.
22 Dɨ gbă kòdhwa, ɨ dré àyɨ kɨ bwátù tayízó àyɨ kɨ atá be gò, ɨ dré ngàzo adrélé
akódhɨ nɨ lebè.

Yésu tatsî tà tadhábe, Rúbî Tanɨ longóbe, ɨndɨ dràbhá kɨ tɨdríbe
(À kònò kpà Lúkà 6:17-19)

23 Àmvolásà dhɨ, Yésu dré ngàzo adrélé tatsílé bvò wăyi Gàl̈ìláyà àdhya 'ásè, tà
tadhábe Yúdà ànzɨ kɨ lìsámbò dzó ɨ 'ásè, Rúbî Tanɨ Gïká nɨ Òpì àdhya nɨ longóbe, ɨndɨ
móndí kɨ tɨdríbe àyɨ kɨ drà títí ɨ lésè.
24 Dɨ akódhɨ nɨ rúbí adré tá la'úlé bvò nda 'ásè títí, tsàle byá bvò Sïríyà àdhya na. À
adré tá móndyá títí drà twátwa íbe ɨndɨ ngáaswa twátwa íbe dhɨ kɨ adzí akódhɨ vélé,
túmăní móndí tɨrí kònzɨ íbe dhɨ íbe, móndí àgɨlílí íbe dhɨ íbe, ɨndɨ móndí pá be àbvò
ro dhɨ íbe. Dɨ akódhɨ adré tá àyɨ kɨ tɨdrí títí.
25 Móndí zyandre angábhá Gàl̈ìláyà lésè, bhàandre zïle Mudrí dhɨ ɨ lésè, Yèrúsalémà
lésè, Yùdáyà lésè, ɨndɨ Yòròdánè nɨ ta'á lésè dhɨ ɨ adré tá akódhɨ nɨ lebè.

5

Tà Yésu dré tadhálé kòngó drïna dhɨ ɨ

1 Kïtú àlo, Yésu kònò móndí zyandre adrébhá tá ru kɨmó dhɨ ɨ dre dhɨ, dré mbàzo
kòngó àlo drïna gò lɨrílé. Akódhɨ nɨ lebèbhá ɨ dré àyɨ kɨ kisízó ànyɨ akódhɨ làga gò,

---

* **4:13 4:13** «Zàbùlónà» ɨndɨ «Nèfàtálȉ» kònɨ ɨ tá súrú rï súrú mudrí-drï-rï Ɨsèrélè ànzɨ kya ɨ kòfalé dhɨ 'ɨ. † **4:16 4:16** À kònò Ɛ̈sáyà 8:23–9:1. ‡ **4:17 4:17** Búkù Màtáyò àdhya léna dhɨ, «Òpì bhù àdhya» kònìdhɨ adré lèá tàle dhɨ «Gïká nɨ Òpì».

2 dré kɨdhózó adrélé àyɨ kɨ tadhá kònìnɨ:

Tà adrézó lenzélé ásà dhɨ ɨ
(À kònò kpà Lúkà 6:20-23)

3 «Kólénzé móndyá adrébhá àyɨ kɨ no lemerè ro àyɨ kɨ togó na dhɨ ɨ dré.
Tàko ko, Ópì bhù àdhya àyɨkya 'ɨ!
4 Kólénzé móndyá adrébhá àwó ngo dhɨ ɨ dré.
Tàko ko, Gĭká nɨ àyɨ kɨ togó tɨndrì!
5 Kólénzé móndyá adrébhá àyɨ kɨ tà bha kĭní mi dhɨ ɨ dré.
Tàko ko, ì nɨ bvò Gĭká dré lazílé dhɨ nɨ kisú tàyɨlé ro!
6 Kólénzé móndyá adrébhá lovó ɨ́be adrézó tà gyăgya 'o dhɨ ɨ dré.
Tàko ko, Gĭká nɨ tà ì dré adrézó lovó nɨ ɨ́be nda nɨ 'o kɨtswálé àyɨ dré títí!
7 Kólénzé móndyá adrébhá àyɨ kɨ àzya kɨ kɨzà bha dhɨ ɨ dré.
Tàko ko, Gĭká nɨ àyɨ kɨ tàndɨ kɨ kɨzà bha!
8 Kólénzé móndyá adrébhá togó lólo ɨ́be dhɨ ɨ dré.
Tàko ko, ì nɨ Gĭká nɨ no!
9 Kólénzé móndyá adrébhá tà kɨdrɨ́kɨdrɨ bha móndɨ́ ɨ kòfalé dhɨ ɨ dré.
Tàko ko, à nɨ àyɨ kɨ zi Gĭká nɨ ànzɨ ɨ ró!
10 Kólénzé móndyá adrélé mĭ pfòle ì dré adrélé tà gyăgya 'o dhɨ sè dhɨ ɨ dré.
Tàko ko, Ópì bhù àdhya àyɨkya 'ɨ!
11 Kólénzé àmɨ dré, à kàdré àmɨ kɨ lodhá, adrézó àmɨ kɨ mĭ pfo, adrézó tà kònzɨ ta àmɨ rú kɨnzò sè áma tà sè dhɨ.
12 Mì kàdré lenzélé, adrézó arɨ́ ɨ́be tà nda ɨ sè! Tàko ko, làgɨ́ múrúngú adré àmɨ kɨ letè bhù na. À pfo tá kpà pròfétà atú àmɨ kandrá dhɨ kɨ mĭ kònìnɨ.»

Tà tadhálé tà'î nɨ tà rú, ìndì tálà nɨ tà rú dhɨ ɨ
(À kònò kpà Márokò 9:50; Lúkà 14:34-35)

13 Yésu gò tàá dhɨ: «Àmɨ tà'ɨ́ bvò kòndɨ àdhya 'ɨ. Dɨ, tà'ɨ́ nda nɨ aswaaswa kòtì akɨ́lé lásà dhɨ, à nɨ kɨtswá logóá ngɨ́nɨ? Tà'ɨ́ nda kɨtswá gòle vélé tà àlo 'o ko. À adré kutúá gò, móndɨ́ ì dré adrézó atóá àyɨ pálé.
14 Àmɨ ngádra bvò kòndɨ àdhya 'ɨ. À kɨtswá bhàandre sĭle kòngó drĭna dhɨ nɨ zu bwà ko.
15 À dhɨ gà kpà tálà bhàle lìdrɨ́ zàna ko na. Be ró dhɨ, à adré dhìá bhàle zá kuru mɨ́sá drĭna gò, dré adrézó ngá kazá móndyá títí adrébhá dzó lé dhɨ ɨ dré.
16 Dɨ mì kàdré kókpà àmɨ kɨ ngádra tayɨ́ adrélé ngá kazá móndɨ́ ɨ kòfalé kònìnɨ, ì kàdréró tà dóro mì dré adrélé 'òle dhɨ kɨ no, adrézó àmɨ kɨ Atá bhù na dhɨ nɨ rú bha kùle.»

Tà tadhálé tátrɨ́trɨ́ kúlî nɨ tà drɨ dhɨ
17 «Lè mì kòkisù ko tàle dhɨ, má alì kɨtswálé tátrɨ́trɨ́ kúlí Mósè àdhya ìndì tà pròfétà ì dré tɨsìle dhɨ kɨ pfu dhɨ. Má alì tà nda kɨ pfu ko. Be ró dhɨ, má alì mána tà nda kɨ 'o kɨtswálé títí dhɨ bvó.
18 Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Tsàle bhù kɨ kùdù bvò be dhɨ na dhɨ, tátrɨ́trɨ́ kúlí nda nɨ wárágà pá mvá tsà dhɨ 'ɨ yà, kó ngalè tà mvá tsà tɨsìle lána dhɨ 'ɨ yà dhɨ kɨtswá tàdzí akɨ́lé ko, tsàle lókyá tà títí nda ì dré dra ru 'òzo kɨtswálé títí dhɨ 'á.
19 Dɨ ásà dhɨ, dhya ángùdhi adrélépi tà mvá tsà àlo tátrɨ́trɨ́ kúlí nda dré adrélé tàle à kò'o dhɨ nɨ ŋo gò, adrézó áyɨ àzya nɨ tadhá adrélé kpà 'òá kònìnɨ dhɨ, à nɨ akódhɨ nda nɨ zi móndɨ́ tàko ró lavúlé móndyá títí Ópì bhù àdhya na dhɨ ɨ rúsè. Dɨ, dhya ángùdhi adrélépi tà tátrɨ́trɨ́ kúlí nda dré adrélé tàle à kò'o dhɨ kɨ 'o gò, adrézó tà nda kɨ tadhá móndɨ́ ɨ dré dhɨ, à nɨ akódhɨ nda nɨ zi móndɨ́ kàdrì ro Ópì bhù àdhya na.
20 Dɨ, má adré tàá àmɨ dré dhɨ: Àmɨ kɨ tà gyăgya kòlavú tátrɨ́trɨ́ kúlí tadhábhá kya Fàrĭsáyò kya be ko dhɨ, mì kɨtswá tàdzí fɨle Ópì bhù àdhya na ko.»

Tà tadhálé togóaswa nɨ tà dri dhɨ

21 «Mì yi tàle dhɨ, à tà tá àma kɨ tábhí ɨ dré dhɨ: ‹Lè mɨ́ kòpfu móndɨ́ dràle ko.* Dhya ángùdhi móndɨ́ pfùlepi dràle dhɨ nɨ pfo áyɨ totó tàbvó tàlepi kandrá.›
22 Dɨ, má adré mána tàá àmɨ dré dhɨ: Dhya ángùdhi áyɨ togó tayɨ́lépi adrélé aswálé áyɨ adrúpi rú dhɨ nɨ pfo tàbvó tàlepi kandrá. Dhya ángùdhi adrélépi áyɨ adrúpi nɨ zi móndɨ́ tàko ró dhɨ nɨ pfo Yúdà ànzi kɨ bhàgo kàdrɨ ɨ kandrá. Dhya ángùdhi adrélépi áyɨ adrúpi nɨ zi tɨrɨ́ kɨza líyí ro dhɨ kɨtswá ɨ́na lìle líferò nɨ àtsɨ́ na.
23 Dɨ ásà dhɨ, mɨ́ kàdré 'òle ngá fe Gïká dré àlètárɨ kandrá gò, tà àmɨ kòfalé ámɨ adrúpi be dhɨ dré agázó mɨ́ léna dhɨ,
24 lè mɨ́ kòtayɨ́ ngá mɨ́na nda àlètárɨ kandrá. Mɨ́ kòlɨ rè zyà mì dré àmɨ kɨ kòfalé ledézó ámɨ adrúpi nda be 'íká, gò mɨ́ kàgòró ngá nda nɨ fe Gïká dré ndò.
25 Mì kàdré lìle dhya adrélépi ámɨ asíkǐ dhɨ be tàbvó tărà na dhɨ, lè mì kòyi ru mbèlè akódhɨ be mì dré rè dhu adrérà'a láti 'á dhɨ 'á. Mɨ́ kò'o kònìnɨ ko dhɨ, akódhɨ nɨ ámɨ fe tàbvó tàlepi drɨ́gá, tàbvó tàlepi nda dré ámɨ fèzo pòlísǐ drɨ́gá gò, ámɨ bhèzo bădzó na.
26 Má adré tà bàti ta mɨ́ dré: Mɨ́ kɨtswá apfòle kònalésè ko, tsàle lókyá mɨ́ dré dra màri nda nɨ logózó akɨ́lé títí dhɨ 'á.»

Tà tadhálé múná tà dri dhɨ

27 «Mì yi tàle dhɨ, à tà tá dhɨ: ‹Lè mɨ́ kò'o múná tà ko.›†
28 Dɨ, má adré mána tàá àmɨ dré dhɨ: Dhya ángùdhi adrélépi tòkó àlo dhɨ nɨ no gò adrézó rúbhá lovó bha akódhɨ nɨ tà sè dhɨ, 'o ɨ́na múná tà tòkó nda be áyɨ togó na dre.
29 Ámɨ mǐ drɨ́ágó lésè dhɨ kàdré ámɨ 'o dhèle tàkonzì na nì dhɨ, lè mɨ́ kàngɨ́ ámɨ mǐ nda bhèle mɨ́ rúsè vwàvwà ro. Ângyá ko, mɨ́ dré ngá àlo mɨ́ rú dhɨ nɨ tayɨ́lé abɨ́lé dhɨ dóro lavúlé, ámɨ rúbhá wăyi dhɨ nɨ bhèle líferò na dhɨ rúsè.
30 Ámɨ drɨ́ágó kàdré kó ámɨ 'o dhèle tàkonzì na nì dhɨ, lè mɨ́ kòli ámɨ drɨ́ágó nda bhèle mɨ́ rúsè vwàvwà ro. Ângyá ko, mɨ́ dré ngá àlo mɨ́ rú dhɨ nɨ tayɨ́lé abɨ́lé dhɨ dóro lavúlé, ámɨ rúbhá wăyi dhɨ dré lìle líferò na dhɨ rúsè.»

Tà tadhálé tòkó tɨngama nɨ tà dri dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 19:9; Márokò 10:11-12; Lúkà 16:18)

31 «Mì yi tàle dhɨ, à tà tá dhɨ: ‹Lè dhya adrélépi áyɨ tòkó nɨ le tɨngálé dhɨ kòfè drá wárágà adrélépi tadhá dhɨ, ɨ́ tɨngá akódhɨ dre dhɨ.›‡
32 Dɨ, má adré mána tàá àmɨ dré dhɨ: Kàdré ngbà 'ɨ́ ndòtò tà sè ko dhɨ, dhya ángùdhi áyɨ tòkó nɨ tɨngálépi dhɨ 'o ɨ́na akódhɨ atsálé tòkó zàràbhù ro dhɨ ró. Kòdhɨ ɨ́be dhɨ, dhya ángùdhi tòkó tɨngálé dre dhɨ nɨ adólépi mòle dhɨ, adré kpà múná tà 'o.»

Tà tadhálé mòndrà sɨma nɨ tà dri dhɨ

33 «Mì yi kpà tàle dhɨ, à tà tá àma kɨ tábhí ɨ dré dhɨ: ‹Lè mɨ́ kòŋò mòndrà mɨ́ dré sɨle dhɨ ko. Dɨ, mɨ́ kàdré be mòndrà mì dré sɨle Mírǐ kandrá dhɨ kɨ 'o títí.›§
34 Dɨ, má adré mána tàá àmɨ dré dhɨ: Lè mì kòsì mòndrà àlomvá ko. Mì kòsì mòndrà bhù nɨ rú sè ko. Tàko ko, bhù nda Gïká nɨ lirɨ́rà adrézó òpì nya dhɨ 'ɨ.
35 Mì kòsì kpà mòndrà bvò nɨ rú sè ko. Tàko ko, bvò nda àrà Gïká dré adrézó áyɨ pá bha drǐá dhɨ 'ɨ. Mì kòsì kpà mòndrà Yèrúsalémà nɨ rú sè ko. Tàko ko, bhàandre nda bhàandre Ópí kàdrɨ àdhya 'ɨ.
36 Mɨ́ kòsì kpà mòndrà ámɨ drǐ nɨ rú sè ko. Tàko ko, mɨ́ kɨtswá ndìndì ámɨ drǐbhɨ́ àlo dhɨ nɨ ladzá atsálé kini yà, kó ngalè kemve yà dhɨ bwà ko.

---

* **5:21 5:21** À kònò Pfòma 20:13; Dùtèrònómè 5:17. † **5:27 5:27** À kònò Pfòma 20:14; Dùtèrònómè 5:18. ‡ **5:31 5:31** À kònò Dùtèrònómè 24:1. § **5:33 5:33** À kònò Lèvǐtíkè 19:12; Ngá nàma 30:3; Dùtèrònómè 23:22-24.

37 Mɨ kàdré dɨ tà ka'ĩ 'òle dhɨ, mɨ kòtà ngbà 'í ‹Áyíya› kòdhya. Mɨ kàdré tà ka'ĩ 'òle ko dhɨ, mɨ kòtà ngbà 'í ‹Kóko› kòdhya. Tà àzya kɨtswálé bhàle kúlí nda ɨ dri dhɨ, adré ɨ́na angálé Dhya kònzɨ vélésè.»

Tà kònzɨ logoma tà kònzɨ 'òle dhɨ tî dhɨ
(À kònò kpà Lúkà 6:29-30)

38 «Mɨ yi tàle dhɨ, à tà tá dhɨ: ‹Mĩ kɨ ru kisú mĩ be. Sí kɨ kpà ru kisú sí be.›*
39 Dɨ, má adré mána tàá àmɨ dré dhɨ: Dhya àlo kò'o tà kònzɨ àmɨ rú dhɨ, mɨ kògò lɨgílé akódhɨ rú ko. Be ró dhɨ, dhya àlo kòsa ámɨ kóbhólé drɨágó lésè dhɨ dhɨ, mí kògò mɨ́na àzya nɨ nɨ alá akódhɨ dré kpà sàle.
40 Dhya àlo kòlè ámɨ drĩle tàbvó tàlepi kandrá ámɨ kɨtá agá lésè dhɨ nɨ dòzo dhɨ, mí kòtayí kpà akódhɨ ámɨ kɨtá kɨdhì àdhya nɨ do.
41 Dhya àlo kòru mɨ 'òle atsí to ɨ́ be kĩlòméterè àlo dhɨ, mì kòlì túmănî akódhɨ be kĩlòméterè rĩ.
42 Mí kàdré ngá fe dhya ángùdhi adrélépi ngá zi mí tí dhɨ dré. Dhya àlo kàdré ngá le zĩle mí tí màri ró dhɨ, mí kògà ngá nda nɨ fèma drá dhɨ ko.»

Dhyá kɨ kàrɨbhá kɨ lèma
(À kònò kpà Lúkà 6:27-28, 32-36)

43 «Mɨ yi tàle dhɨ, à tà tá dhɨ: ‹Lè mí kàdré ámɨ àzya nɨ le, adrézó ámɨ kàrɨbhá nɨ ga.›†
44 Dɨ, má adré mána tàá àmɨ dré dhɨ: Lè mɨ kàdré àmɨ kɨ kàrɨbhá kɨ le. Mɨ kàdré kpà tà zi Gĩká tí móndyá adrébhá àmɨ kɨ mĩ pfo dhɨ ɨ dré.
45 Mɨ kàdré 'òá kònìnɨ dhɨ, mɨ nɨ adré àmɨ kɨ Atá bhù na dhɨ nɨ ànzɨ ɨ ró. Tàko ko, akódhɨ adré kĩtú 'o kàle móndí kònzɨ ɨ dri, ìndì móndí dóro ɨ dri. Adré kpà kozya 'o dhĩle móndí gyăgya ɨ dri, ìndì móndí gyăgya ko dhɨ ɨ dri.
46 Mɨ kàdré ngbà 'í móndyá adrébhá àmɨ kɨ le dhɨ kɨ le kòdhya dhɨ, mɨ nɨ àdho làgí kisú ásà? Ndìndì mèdáyì lagɨbhá ì adré 'òá kònìnɨ.
47 Mɨ kàdré ngbà 'í mòdo fe àmɨ kɨ adrúpi ɨ dré dhɨ, mɨ adré àdho tà dóro 'o móndí àruka kya kɨ lavú? Ndìndì pàgánò ì adré 'òá kònìnɨ.
48 Adré dɨ lèá dhɨ, mì kàdré móndí dóro kɨtswálé títí dhɨ ɨ ró, ngóró àmɨ kɨ Atá bhù na dhɨ dré adrélé dóro kɨtswálé títí dhɨ tínɨ.»

6

Ngá fèma lemerèbhá ɨ dré dhɨ

1 Yésu gò tàá dhɨ: «Mɨ kònò dóro, mɨ kàdréró ngbà 'í àmɨ kɨ tà gyăgya kɨ 'o móndí ɨ mi, ì kàdréró àmɨ kɨ no dhɨ ko. Tàko ko, mɨ kàdré 'òá kònìnɨ dhɨ, mɨ kɨtswá àmɨkya làgí kisú àmɨ kɨ Atá bhù na dhɨ vélésè ko.
2 Mí kàdré dɨ ngá fe lemerèbhá ɨ dré dhɨ, lè mí kòyo tà nda drĩdrĩ ngóró túrúpfúbhá ì dré adrélé 'òle dhɨ tínɨ ko. Tàko ko, àyɨ nda ì adré gòká vo Yúdà ànzɨ kɨ lìsámbò dzó ɨ 'ásè ìndì láti ɨ 'ásè, móndí ì kàdréró àyɨ kɨ tà bha kuru ngá ì dré adrélé fèle dhɨ kɨ tà sè. Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Ɨ kisú àyɨkya làgí wăyi ì dré kɨtswálé kisúlé dhɨ dre.
3 Dɨ, mɨ ró dhɨ, mí kàdré ngá fe lemerèbhá ɨ dré dhɨ, mí kòtayí ámɨ lĩdzí tà ámɨ drɨágó dré adrélé 'òle dhɨ nɨ ni ko.
4 Be ró dhɨ, mí kàdré mɨ́na ámɨ ngá fe lùzu ró. Dɨ ámɨ Atá adrélépi tà adrélé 'òle lùzu ró dhɨ kɨ no dhɨ nɨ làgí múrúngú fe mí dré.»

Tà zĩma Gĩká tî dhɨ
(À kònò kpà Lúkà 11:2-4)

---

* **5:38 5:38** À kònò Pfòma 21:24; Lèvĩtíkè 24:20; Dùtèrònómè 19:21. † **5:43 5:43** À kònò Lèvĩtíkè 19:18.

5 «Mɨ kàdré tà zi Gïká tí dhɨ, mɨ kò'o túrúpfúbhá kya tínɨ ko. Tàko ko, àyɨ nda ɨ adré tà le zïle Gïká tí ɨ dré adrérà'a àyɨ kɨ totó kuru lìsámbò dzó ɨ 'ásè ɨndɨ láti andre ɨ 'ásè dhɨ 'á, móndí ɨ kàdréró àyɨ kɨ no be dhɨ bvó. Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Ɨ kisú àyɨkya làgí wãyi ɨ dré kɨtswálé kisúlé dhɨ dre.
6 Dɨ, mɨ ró dhɨ, mí kàdré tà le zïle Gïká tí dhɨ, mí kòfɨ kalóma dzómvá na, dzóti asé mí vélé gò, adrézó tà zi ámɨ Atá tí lùzu ró. Dɨ ámɨ Atá adrélépi tà adrélé 'òle lùzu ró dhɨ kɨ no nda nɨ làgí múrúngú fe mí dré.
7 Mɨ dré adrérà'a tà zi Gïká tí dhɨ 'á dhɨ, mɨ kàdré tà àlo ta rä pàgánò kya tínɨ ko. Ângyá ko, àyɨ nda ɨ adré kisùá dhɨ, ɨ kàdré kúlí ta bǐ dhɨ, Gïká nɨ àyɨ kɨ yi.
8 Dɨ mɨ kò'o tà àyɨkya tínɨ ko. Tàko ko, àmɨ kɨ Atá nǐ tà mɨ dré adrélé lèle zïle dhɨ ɨ drǐdrǐ, mɨ dré tà nda kɨ zirà'a tíá ko dhɨ 'á.
9 Dɨ ásà dhɨ, mɨ kàdré tà zi Gïká tí kònɨnɨ:
‹Âma kɨ Atá bhù na dhɨ,
lè móndyá wãyi dhɨ ɨ kònǐ dhɨ, mɨ Gïká lólo 'ɨ dhɨ be.
10 Ámɨ Òpɨ kàtsá móndyá wãyi ɨ kòfalé wà.
Tà mí dré adrélé lèle 'òle dhɨ ɨ kò'o ru kònwa bvò dri,
ngóró dré adrélé 'òle bhù na dhɨ tínɨ.
11 Mí kàfè àma dré mápà kɨtswálépi àma sè kǐtú ándrò kònɨdhɨ sè dhɨ wà.
12 Mí kòtrǐ àma kɨ tàkonzɨ ɨ,
ngóró mà dré kpà adrélé móndyá tàkonzɨ 'obhá àma rú dhɨ kya kɨ tri dhɨ tínɨ.
13 Mí kòtayí àma tà dré tabhǐle, àma kɨ 'òzo dhèle tàkonzɨ na dhɨ ko.
Be ró dhɨ, mɨ kàpá àma Dhya kònzɨ drígásè.›*
14 Mɨ kàdré móndyá tàkonzɨ 'obhá àmɨ rú dhɨ kɨ tàkonzɨ tri dhɨ, àmɨ kɨ Atá bhù na dhɨ nɨ kókpà àmɨ kɨ tàkonzɨ tri.
15 Dɨ, mɨ kàdré àmɨkya móndí kɨ tàkonzɨ tri ko dhɨ, àmɨ kɨ Atá kɨtswá kpà àmɨ kɨ tàkonzɨ tri ko.»

Tàbirî mvòma adrézó tà zi Gïká tî dhɨ

16 «Mɨ kàdré tàbirí mvo adrézó tà zi Gïká tí dhɨ, mɨ kòtayí àmɨ kɨ mǐbhalé adrélé kɨzà ro túrúpfúbhá kya tínɨ dhɨ ko. Ângyá ko, àyɨ nda ɨ adré àyɨ kɨ mǐbhalé ladzá atsálé kɨzà ro tadházóá móndí ɨ dré dhɨ, ɨ adré tàbirí mvo. Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Ɨ kisú àyɨkya làgí wãyi ɨ dré kɨtswálé kisúlé dhɨ dre.
17 Dɨ, mɨ ró dhɨ, mí dré adrérà'a tàbirí mvo dhɨ 'á dhɨ, mí kàdré ámɨ mǐbhalé dzɨ, adrézó kpà dò da mí dri,
18 dhya àlo kònǐró ko tàle dhɨ, mí adré tàbirí mvo dhɨ. Ngbà 'í ámɨ Atá adrélépi tà adrélé 'òle lùzu ró dhɨ kɨ ni dhɨ nɨ nǐá nɨ. Dɨ ámɨ Atá adrélépi tà lùzu ró nda kɨ no nda nɨ làgí múrúngú fe mí dré.»

Ngá làgí be kàdrɨ dhɨ kɨ lokoma bhù na dhɨ
(À kònò kpà Lúkà 12:33-34)

19 «Lè mɨ kòndà ngá làgí be kàdrɨ dhɨ ɨ lokólé àmɨ dré kònwa bvò dri ko. Tàko ko, bvò kònɨdhɨ àrà órò dré adrézó ngá si, kɨndrɨ dré adrézó ngá mbe, ɨndɨ kùgú ɨ dré adrézó fɨle ngá kugù dhɨ 'ɨ.
20 Dɨ, mɨ kàdré àmɨkya ngá làgí be kàdrɨ dhɨ kɨ nda lokólé àmɨ dré bhù na. Kònàle dhɨ, órò sǐ ngá ko na, kɨndrɨ mbe ngá ko na, kùgú ɨ fɨ kpà ngá kugù ko na.
21 Tàko ko, àrà ángùdhi àmɨ kɨ ngá làgí be kàdrɨ dhɨ ɨ dré adrézó lána dhɨ na dhɨ, àmɨ kɨ togó nɨ adré kókpà kònàle.»

---

* **6:13 6:13** Wárágà àruka Gïká nɨ Kúlí tɨsɨzo àyɨ dri dhɨ ɨ léna dhɨ, à adré kpà kúlí kònɨ kɨ kisú kònwa: [Tàko ko, òpɨ, rǐnyí, mǐlanzǐlanzǐ be dhɨ ɨ mína 'ɨ kóná vésè kólyá! Kònɨnɨ.]

Dhyá kɨ mì tálà rúbhá àdhya 'ɨ
(À kònò kpà Lúkà 11:34-36)

22 «Dhyá kɨ mì tálà adrélépi ngádra fe rúbhá dré dhɨ 'ɨ. Ámɨ mì kàdré dóro dhɨ, ámɨ rúbhá wǎyi dhɨ nɨ adré ngádra 'á.
23 Dɨ, ámɨ mì kàdré drà ro dhɨ, ámɨ rúbhá wǎyi dhɨ nɨ ína adré tínímvá na. Dɨ ngádra adrélépi mí léna dhɨ kàdré ína tínímvá ro dhɨ, tínímvá nda nɨ adré kàdrì lavúlé!»

Gïká yà, kó ngalè làfa yà dhɨ
(À kònò kpà Lúkà 16:13)

24 «Dhya àlo kɨtswá mírì rì dhɨ kɨ tà 'o lókyá àlo sè bwà ko. Tàko ko, kàdré 'òá kònìnɨ dhɨ, a nɨ àlo nɨ nɨ ga, adrézó àzya nɨ nɨ le. Kó ngalè, a nɨ tro àlo nɨ rú, adrézó àzya nɨ nɨ ayízè. Dɨ mì kɨtswá adrélé Gïká nɨ tà 'o, adrézó kpà làfa nɨ tà 'o àyɨ kɨ màrábà tínɨ lókyá àlo sè bwà ko.»

Dhyá kɨ togó bhàma lanzïle ko dhɨ
(À kònò kpà Lúkà 12:22-31)

25 «Dɨ ásà dhɨ, má adré tàá ámɨ dré dhɨ: Mì kòbhà àmɨ kɨ togó adrélé lanzïle àmɨ kɨ lídrì nɨ tà sè ko, ngalè mì nɨ dra àdho ngá nya ya, kó ngalè mì nɨ dra àdho ngá mvu ya dhɨ. Mì kòbhà kpà àmɨ kɨ togó adrélé lanzïle àmɨ kɨ rúbhá nɨ tà sè ko, ngalè mì nɨ dra àdho asó àmɨ rú ya dhɨ. Àmɨ kɨ lídrì lavú tsì mányàngá ko? Àmɨ kɨ rúbhá lavú tsì kítá ko?
26 Mì nò rè àrí ɨ ká. Ɨ kidhí ngá ko na, ì akónà ngá ko na, ì lokó kpà ngá kòbhó na ko na. Dɨ, àmɨ kɨ Atá bhù na dhɨ adré ína ngá fe àyɨ dré tèle. Dɨ àmɨ kɨ tà lavú tsì àrí kya ko?
27 Àmɨ kòfalé dhɨ, àdhi nɨ kɨtswá áyɨ lídrì nɨ lókyá nɨ drì timbà tsà, dré adrélé áyɨ togó bha lanzïle dhɨ sè bwà dhɨ nì?
28 Mì adré kpà àmɨ kɨ togó bha lanzïle kítá nɨ tà sè àdho tà sè? Mì nò rè ngalè pfò mbì na dhɨ ì adré topfòle ngínɨ ya dhɨ ká. Ɨ 'o àzí ko na. Ɨ ledé kpà kítá ko na.
29 Dɨ, má adré mána tàá àmɨ dré dhɨ: Ndìndì ópí Sòlòmónò rúku nɨ íbe títí dhɨ asó tá kítá aveave pfò nda kɨ àlo àdhya tínɨ dhɨ ko.
30 Gïká kàdré kó mbì adrélépi ándrò kònwa gò kïdru dra bhèzoá àtsí na dhɨ kɨ tosó kònìnɨ be dhɨ, a nɨ dɨ vélé àmɨ kɨ tosó dóro àyɨ kɨ lavú ngínɨ? Àmɨ àmɨkya móndí tà ka'ïka'ï íbe tsà dhɨ 'ɨ!
31 Mì kòbhà dɨ àmɨ kɨ togó adrélé lanzïle, adrézó tàá dhɨ ‹Mà nɨ dra àdho ngá nya?› ya, ‹Mà nɨ dra àdho ngá mvu?› ya, kó ngalè ‹Mà nɨ dra àdho asó?› ya dhɨ ko.
32 Tàko ko, pàgánò ì adré àyɨkya ngá títí nda kɨ nda kòdhya landè àko ró. Àmɨ kɨ Atá bhù na dhɨ nï kpà tàle dhɨ, àmɨ lovó íbe ngá nda kɨ kisúzó dhɨ be.
33 Dɨ mì kàdré rè zyà Gïká nɨ Òpì nda akódhɨ nɨ tà gyǎgya íbe 'íká, gò akódhɨ kòtɨmbàró kpà ngá nda ɨ títí àmɨ dré ndò.
34 Dɨ ásà dhɨ, mì kòbhà àmɨ kɨ togó adrélé lanzïle tà adrébhá alïle kïdru dhɨ kɨ tà sè dhɨ ko. Àngyá ko, tà kïdru àdhya kɨ kɨtswá kïtú kïdru nda sè. Kïtú àlo àlo títí dhɨ kɨ kɨzà kɨtswá kïtú nda sè.»

7

Móndí kɨ tàbvó tàma ko dhɨ
(À kònò kpà Lúkà 6:37-38, 41-42)

1 Yésu gò tàá dhɨ: «Mì kàdré móndí kɨ tàbvó ta ko, Gïká kòtàró kpà àmɨ kɨ tàbvó ko dhɨ bvó.
2 Tàko ko, Gïká nɨ àmɨ kɨ tàbvó ta ngóró mì dré adrélé móndí kɨ tàbvó ta dhɨ tínɨ. A nɨ kpà àmɨ kɨ tà tabhï ngóró mì dré adrélé móndí kɨ tà tabhï dhɨ tínɨ.

3 Mí adré mína kayísá kórònyá mvá ámɨ adrúpi mǐna dhɨ nɨ no gò, adrézó fa gú mí mǐna dhɨ nɨ atógyà ko àdho tà sè?
4 Mí adré ámɨ 'o ngíni tàá ámɨ adrúpi dré dhɨ ‹Mí 'o má kàpèró kayísá kórònyá mvá mí mǐlésè› dhɨ, tákò fa gú dré adrérà'a ámɨ tàndɨ mǐna dhɨ 'á dhɨ?
5 Mɨ túrúpfú líyí 'ɨ! Mí kàpè rè zyà fa gú nda mí mǐlésè 'íká, gò mí kògòró ngá no dra kɨtswázó kayísá kórònyá mvá nda nɨ apè ámɨ adrúpi mǐlésè ndò.»

Tà lólo fèma móndyá dra tà nda kɨ gabhá dhɨ ɨ dré ko dhɨ
6 «Mì kòfè tà lólo kòkí ɨ dré ko, ì kògòró àyɨ kɨ alá àmɨ kɨ tɨtsí ko sè. Mì kòbhe àmɨ kɨ màyìkà aveave dhɨ ɨ tìgá ɨ kandrá ko, ì kàtóró àyɨ pálé ko sè.»

Tà zǐma, ngá ndàma ìndì dzóti gàma
(À kònò kpà Lúkà 11:9-13)
7 «Mì kàdré tà zi Gǐká tí gò, kò'oró tà nda àmɨ dré. Mì kàdré ngá nda gò, mì kòkisúró. Mì kàdré dzóti ga gò, à kònzǐró àmɨ dré.
8 Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi tà zi Gǐká tí dhɨ adré kisúá. Dhya adrélépi ngá nda dhɨ adré kisúá. Dhya adrélépi dzóti ga dhɨ dré dhɨ, à adré kpà nzǐá.
9 Âmɨ ànzɨ kɨ atá ro nɨ ɨ, àmɨ kɨ mvá kàdré mápà zi àmɨ tí dhɨ, mì nɨ tsǐ kírà fe drá kòdhya?
10 Âmɨ kɨ mvá kàdré kosyá zi àmɨ tí dhɨ, mì nɨ tsǐ nǐ fe drá kòdhya?
11 Dɨ àmɨ móndí kònzɨ ró nɨ ɨ, mì kònǐ adrélé ngá dóro fe àmɨ kɨ ànzɨmvá ɨ dré dhɨ be dhɨ, àmɨ kɨ Atá bhù na dhɨ nɨ ngá dóro fe dhya adrébhá zǐá í tí dhɨ ɨ dré tà tàndɨ ró!»

Tà dóro 'òma móndí ɨ dré dhɨ
12 «Dɨ tà títí ɨ sè dhɨ, mì kàdré tà 'o móndí ɨ dré ngóró mì dré adrélé lèle ì kò'o àmɨ dré dhɨ tínɨ. Tàko ko, mì kàdré 'òá kònìnɨ dhɨ, mì adré tà títí Mósè nɨ tátrɨtrí kúlí ìndì pròfétà ì dré adrélé tàle à kò'o dhɨ kɨ 'o kòdhya.»

Fìma dzóti wàlepi ko dhɨ 'ásè dhɨ
(À kònò kpà Lúkà 13:24)
13 «Mì kòlavú dzóti wàlepi ko dhɨ 'ásè fɨle Gǐká nɨ Òpì na. Tàko ko, dzóti adrézó fɨle 'ásà ìndì láti adrézó lavúlé 'ásà lìle dràdrà kisú dhɨ wawà. Móndí zyandre dhɨ ì adré fɨle dzóti wawà nda 'ásè dhɨ àyɨ.
14 Dɨ, dzóti adrézó fɨle 'ásà ìndì láti adrézó lavúlé 'ásà lìle lídrì kisú dhɨ wa ína ko. Ngbà 'í móndí àlo àlo dhɨ ì adré dzóti nda nɨ kisú àyɨ.»

Fa ɨ lò'wa nɨ íbe dhɨ
(À kònò kpà Lúkà 6:43-44)
15 «Mì kàdré àmɨ kɨ lɨkí pròfétà kɨnzò ro dhɨ kɨ tà sè. Ângyá ko, àyɨ nda ì adré àyɨ kɨ ladzá alìle àmɨ vélé ngóró kábilígyà ɨ tínɨ. Tákò àyɨ léna dhɨ, àyɨ kàlagí àtrá 'ɨ.
16 Mì nɨ kɨtswá àyɨ kɨ ni lò'wa ì dré adrélé 'àle dhɨ ɨ sè. À adré tsǐ vínò lò'wa kɨ kùtsí sílé 'ĩ? À adré kó fígǐ lò'wa kɨ áyìdhá sílé 'ĩ? Tàdzí ko.
17 Fa dóro títí dhɨ ì adré lò'wa dóro 'a kòdhya. Dɨ, fa kònzɨ ì adré àyɨkya lò'wa kònzɨ 'a kòdhya.
18 Fa dóro kɨtswá lò'wa kònzɨ 'a bwà ko. Fa kònzɨ kɨtswá kpà lò'wa dóro 'a bwà ko.
19 Fa títí adrébhá lò'wa dóro 'a ko dhɨ ɨ, à adré togá lebhélé àtsí na.
20 Dɨ ngóró mì dré adrélé fa kɨ ni lò'wa ì dré adrélé 'àle dhɨ ɨ sè dhɨ tínɨ dhɨ, mì nɨ kókpà pròfétà kɨnzò ro dhɨ kɨ ni, tà ì dré adrélé 'òle dhɨ ɨ sè.

Tà tàma ìndì tà 'òma
(À kònò kpà Lúkà 13:25-27)

21 Móndyá títí adrébhá áma zi ‹Mírì, Mírì!› dhɨ ì kɨtswá fɨle Ọpì bhù àdhya na ko. Ngbà 'í àyɨ adrébhá tà áma Atá bhù na dhɨ dré adrélé lèle à kò'o dhɨ kɨ 'o dhɨ kɨ fɨ lána àyɨ.
22 Kɨ̀tú tàbvó tàzo dhɨ tú dhɨ, móndɨ́ bɨ̀ dhɨ kɨ tàá má dré dhɨ: ‹Mírì, Mírì, mà longó tá tsɨ̀ ámɨ kúlí pròfétà kya tɨ́nɨ ámɨ rú sè ko? Mà dro tá tsɨ̀ tɨrɨ́ kònzɨ ɨ ámɨ rú sè ko? Mà 'o tá tsɨ̀ tà lɨ́ndrɨ́ga ró bɨ̀ dhɨ ɨ ámɨ rú sè ko?›
23 Dɨ, má nɨ go tàá àyɨ dré dhɨ: ‹Má nɨ̀ àmɨ tàdzí ko! Àmɨ tà kònzɨ 'obhá nɨ ɨ, mì nga má mɨ̀lésè!›»

Dzó sɨ̀ma kɨ́rà dri dhɨ
(À kònò kpà Lúkà 6:47-49)

24 «Dɨ dhya ángùdhi adrélépi áma kúlí kòdhɨ kɨ yi gò adrézó ka'ɨá 'òle dhɨ, sù ngóró agó tògya ró áyɨ dzó sɨ̀lepi kɨ́rà dri dhɨ tɨ́nɨ.
25 Kozya dré dhɨ̀zo, yɨ̌ dré tɨ̀zo gò, lyǎ dré dzó nda nɨ vɨ̀zo dhɨ, dzó nda dré arɨ́zó ko, pá nɨ nɨ bhàle kɨ́rà dri dhɨ sè.
26 Dɨ, dhya ángùdhi adrélépi áma kúlí kòdhɨ kɨ yi gò adrézó ka'ɨá 'òle ko dhɨ, sù ngóró agó azaaza áyɨ dzó sɨ̀lepi sínyɨ́ dri dhɨ tɨ́nɨ.
27 Dɨ kozya dré dhɨ̀zo, yɨ̌ dré tɨ̀zo gò, lyǎ dré dzó nda nɨ vɨ̀zo dhɨ, dzó nda dré arɨ́zó akɨ́lé nyɨ̌nyɨ.»
28 Yésu kòtà tà nda ɨ akɨ́lé dre dhɨ, móndyá zyandre ì dré adrézó vélé síbhálé be ngbo tà dré tadhálé nda kɨ tà sè.
29 Tàko ko, akódhɨ nɨ kúlí ɨ tá lanzɨ̀lanzɨ̀ ro. Adré tá ɨ́na àyɨ kɨ tadhá ngóró àyɨ kɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí tadhábhá kya tɨ́nɨ ko.

8

Yésu tɨdrɨ́ agó àlo kàrɨ́ dré rùle dhɨ
(À kònò kpà Márokò 1:40-45; Lúkà 5:12-16)

1 Yésu kàsɨ́ kòngó nda drɨ̀lésè dre dhɨ, móndɨ́ zyandre lavúlé dhɨ ì dré ngàzo adrélé akódhɨ nɨ lebè.
2 Dɨ agó àlo kàrɨ́ dré rùle dhɨ dré alɨzo adhélé áyɨ kórókó tɨtɨ̀ Yésu kandrá, tàzoá drá dhɨ: «Mírì, mɨ rɨ̀nyɨ́ ɨ́be kɨtswázó áma temvé tɨdrɨ́lé, mɨ́ kòlè dhɨ.»
3 Dɨ Yésu dré áyɨ drɨ́gá kɨdzɨzo akódhɨ nɨ tabè gò, tàzoá drá dhɨ: «Má lè 'ɨ. Mɨ́ kàdré kemve kpɨ́rɨ́kpɨ́rɨ́ wà!» Gbǎ kòdhwa, agó nda dré adrɨ́zó kàrɨ́ drà nda lésè.
4 Gò Yésu dré tàzoá drá dhɨ: «Mɨ́ kònò dóro, mɨ́ kòlongóró tà kòdhɨ dhya àlo dré ko. Be ró dhɨ, mɨ́ lì mɨ́na ámɨ tadhá kòwánà dré nòle, ɨndì mɨ́ fè ngá Gɨ̀ká dré ngóró Mósè nɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí dré adrélé tàle dhɨ tɨ́nɨ, tadházóá móndɨ́ ɨ dré dhɨ, mɨ́ adrɨ́ dre káyà dhɨ.»

Sòdá kɨ kàdrɨ̀ àlo dhɨ ka'ɨ Yésu bàti
(À kònò kpà Lúkà 7:1-10; Yòwánɨ̀ 4:43-54)

5 Yésu kògò tsàle Kàpàrànàwúmà na dre dhɨ, Rómà kɨ sòdá kɨ kàdrɨ̀ àlo dhɨ dré áyɨ kisízó ànyɨ akódhɨ làga, akódhɨ nɨ ti lizí
6 tàzoá dhɨ: «Mírì, áma màrábà adré ayílé drà be bhà na. Akódhɨ nɨ pá àbvò ro, ɨndì rúbhá nɨ adré aswálé tò.»
7 Yésu tà drá dhɨ: «Má nɨ lɨ akódhɨ nɨ tɨdrɨ́.»
8 Dɨ, sòdá kɨ kàdrɨ̀ nda logó drá dhɨ: «Mírì, má kɨtswá mána ámɨ lɨndrɨ̀ sè ko. Má kɨtswá ndɨ̀ndì mɨ́ dré fɨzo áma dzó na dhɨ ko. Dɨ, mɨ́ kòtà ndɨrɨ kúlí àlo gò, áma màrábà nda kàdrɨ́ró.
9 Tàko ko, áma tàndɨ, ma áma kàdrɨ̀ kɨ rɨ̀nyɨ́ zàle. Ma kpà sòdá ɨ́be má zàle. Má kàdré tàá àyɨ kɨ àlo dré dhɨ ‹Mɨ́ lì!› dhɨ, adré lɨ̀le. Má kàdré tàá àzya nɨ dré dhɨ ‹Mɨ́

alì!› dhɨ, adré alìle. Má kàdré kó tàá áma màrábà dré dhɨ ‹Mí 'o tà kòdhɨ!› dhɨ, adré 'òá.»
10 Dɨ Yésu kòyi tà nda dre dhɨ, akódhɨ nɨ líndrí dré gàzo. Dré áyɨ alázó tàá móndyá adrébhá áyɨ lebè dhɨ ɨ dré dhɨ: «Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Má kisú rè dhya àlo adrélépi tà ka'ïka'ï íbe kònìnɨ dhɨ Ɨsèrélè ànzɨ ɨ kòfalé ko.
11 Má adré tàá àmɨ dré dhɨ: Móndí zyandre dhɨ kɨ angá kɨ̈tú dré apfɔ̈rà lésè ìndì kɨ̈tú dré ndɨ̈rà lésè, lɨrílé mísá làgásè túmäní Àbàrámà íbe, Ɨsákà be, ìndì Yàkóbhò be Òpì bhù àdhya na.
12 Dɨ, kàdré móndyá kɨtswábhá tá fɨle Òpì nda na dhɨ kɨ tà sè dhɨ, à nɨ àyɨ kɨ bhe kɨvì na, àrà tínímvá ro dhɨ na. Kònàle dhɨ, à nɨ adré tongólé, adrézó kpà síkálándrá tsɨ.»
13 Gò Yésu dré tàzoá sòdá kɨ kàdrì nda dré dhɨ: «Mí nzɨ mí bhàna. Tà nda kò'o ru mí dré ngóró mí dré adrélé ka'ïle dhɨ tínɨ!» Dɨ akódhɨ nɨ màrábà nda dré adrízó gbă lókyá nda sè.

Yésu tɨdrí dràbhá bɨ̈ dhɨ ɨ
(À kònò kpà Márokò 1:29-34; Lúkà 4:38-41)

14 Àmvolásà dhɨ, Yésu dré lìzo Pétèró nɨ dzó na gò, akódhɨ nɨ àdrá nɨ kisú lángá na, rúbhá nɨ dré tá adrélé àtsɨ ró dhɨ sè.
15 Dɨ Yésu dré tòkó nda nɨ drígá tabèzo gò, rúbhá àtsí nda dré pfòzo rúásà. Gò tòkó nda dré ngàzo kɨdhólé ngá fe Yésu dré nyàle.
16 Ɨndró kàndrì dre dhɨ, à dré móndí bɨ̈ tɨrí kònzɨ íbe àyɨ léna dhɨ kɨ adzízó Yésu vélé. Dɨ akódhɨ dré tɨrí kònzɨ nda kɨ dròzo topfòle àyɨ lésè kúlí sè. Dré kpà móndí drà íbe dhɨ kɨ tɨdrízó títí.
17 Dɨ tà longólé pròfétà Èsáyà tí dhɨ dré ru 'òzo kònìnɨ. Longó tá dhɨ:
«Akódhɨ nɨ tàndɨ do àma kɨ tà yàyà dhɨ ɨ,
àma kɨ drà kɨ dòzo kpà í rú.»*

Móndyá adrébhá Yésu nɨ le lebèle dhɨ ɨ
(À kònò kpà Lúkà 9:57-62)

18 Yésu kònò móndí zyandre ru kɨmóbhá í làgásè kúrú dhɨ ɨ dre dhɨ, dré tàzoá áyɨ lebèbhá ɨ dré dhɨ, ì kòzya tăpăríandre nɨ ta'á na.
19 Gò tátrítrí kúlí tadhábhá kɨ àlo dré áyɨ kisízó ànyɨ akódhɨ làga, tàá drá dhɨ: «Tadhálépi, má nɨ ámɨ lebè àrà títí ángùdhi mí dré adrézó lìle dhɨ ɨ 'ásè.»
20 Yésu logó drá dhɨ: «Kìlìwá ɨ àyɨ kɨ bhú íbe. Àrí ɨ kpà àyɨ kɨ bhà íbe. Dɨ, Móndí nɨ Mvá ína àrà í dré kɨtswázó áyɨ drì la lovózó dhɨ àko.»
21 Go Yésu nɨ lebèlepi àzya dhɨ dré tàzoá drá dhɨ: «Mírì, mí kòtayí rè zyà ma lìle áma atá nɨ si 'íká.»
22 Dɨ, Yésu logó drá dhɨ: «Mí lebè ma! Mí tayí móndí dràbhá dre dhɨ ɨ àyɨ kɨ àbvò kɨ si.»

Yésu kɨkí kàgùmá
(À kònò kpà Márokò 4:35-41; Lúkà 8:22-25)

23 Yésu ì dré tombàzo bwátù na lebèbhá nɨ íbe gò, ì dré kɨdhózó adrélé zyàle tăpăríandre nɨ ta'á na.
24 Gbă kòdhwa, kàgùmá dré ngàzo adrélé vïle tăpăríandre nda mi gò, yï adrélépi longálé dhɨ dré adrézó lodàle bwátù na. Dɨ, Yésu adré tá ína ayí ko.
25 Gò akódhɨ nɨ lebèbhá ì dré àyɨ kɨ kisízó ànyɨ làgá, akódhɨ nɨ toró tàzoá dhɨ: «Mírì, mí tɨdrí àma wà! Mà adré dràle!»
26 Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Àmɨ tà ka'ïka'ï íbe tsà nɨ ɨ, mì adré ngá ro àdho tà sè?» Dɨ dré ngàzo lɨgílé lyăandre nda ɨ dri tăpăríandre nda be gò, ngá dré gòzo bhùle ndiii.

---

* **8:17 8:17** À kònò Èsáyà 53:4.

27 Dɨ àyɨ kɨ líndrí dré gàzo bhwăbhwa gò, ì dré adrézó lizíá àyɨ kòfalésè dhɨ: «Dhya kòndɨ tá ína móndí kárá be ngíni dhɨ 'ɨ, ndìndì lyăandre ɨ tăpăríandre be dhɨ ì dré adrézó akódhɨ nɨ kúlí ka'ĩ 'òle nɨ?»†

Yésu tɨdrí àgo rì tɨrí kònzɨ íbe àyɨ léna dhɨ ɨ
(À kònò kpà Márokò 5:1-20; Lúkà 8:26-39)

28 Yésu kòzya tăpăríandre nɨ ta'á na tsàle bvò Gàdárà kya na dre dhɨ, àgo rì tɨrí kònzɨ íbe àyɨ léna dhɨ ì dré apfòzo mógó lésè alɨle ru kisú akódhɨ be. Àyɨ nda ì dré tá adrélé móndí tòmbátòmba ɨ ró tò dhɨ sè dhɨ, dhya àlo kɨtswá tá lavúlé àrà nda 'ásè bwà ko.
29 Gò ì dré ngàzo loyóá kúlí 'u'ù sè dhɨ: «Gìká nɨ Mváagó, àma kòfalésè mí be dhɨ, àdho tà 'ɨ? Mí alì tsì kònwa àma kɨ 'o kònzɨ lókyá bhàle dhɨ kandrá?»
30 Àyɨ làgana vwàvwà ro tsà dhɨ, tɨgá kɨ pãrí andre adré tá ngá nya.
31 Dɨ tɨrí kònzɨ nda ì dré Yésu nɨ ti lizízó tàzoá dhɨ: «Mí kàdré 'òle àma kɨ dro dhɨ, mí kòmù àma lɨle tɨfílé tɨgá kòna ɨ léna.»
32 Yésu tà àyɨ dré dhɨ: «Mì lɨ!» Dɨ ì dré topfòzo àgo rì nda ɨ lésè, lɨle tɨfílé tɨgá nda ɨ léna. Gbă kòdhwa, tɨgá nda ì dré ndĩzo títí kòngó nda nɨ gòlòko 'ásè, ledhélé tăpăríandre na todràle.
33 Gò tɨgá nda kɨ lɨkíbhá ì dré ngàzo ràle tà títí lavúbhá nda kɨ rúbí longó bhàandre na. Ɨ longó tá kpà tà atsálépi àgo rì tá tɨrí kònzɨ íbe àyɨ léna nda ɨ rú dhɨ.
34 Gò móndyá títí dhɨ ì dré apfòzo bhàandre nda lésè alɨle ru kisú Yésu be. Dɨ, ì kònò akódhɨ dre dhɨ, ì dré akódhɨ nɨ ti lizízó, kòngaró àyɨ kɨ bvò 'ásè be dhɨ bvó.

9

Yésu tɨdrí agó àlo pá be àbvò ro dhɨ
(À kònò kpà Márokò 2:1-12; Lúkà 5:17-26)

1 Àmvolásà dhɨ, Yésu dré mbàzo bwátù na gòle zyàle tăpăríandre nɨ ta'á na, tsàle áyɨ tàndɨ nɨ bhàandre na.*
2 Kònàle dhɨ, móndí àruka ì dré agó àlo pá be àbvò ro dhɨ nɨ adózó kíndri dri alɨzo ába akódhɨ vélé. Yésu kònò àyɨ kɨ tà ka'ĩka'ĩ dre dhɨ, dré tàzoá agó pá be àbvò ro nda dré dhɨ: «Áma mvá, mí tsɨ togó! À trì ámɨ tàkonzì ɨ dre!»
3 Dɨ, tátrɨtrí kúlí tadhábhá àruka ì dré dhèzo adrélé kisùá àyɨ léna dhɨ: «Dhya kòndɨ adré ína Gìká nɨ dha kúlí kòdhɨ sè!»
4 Yésu dré tà ì dré tá adrélé kisùle nda nɨ nĩzo kyá gò, tàzoá dhɨ: «Mì adré àmɨkya tà kònzɨ kisù àmɨ léna àdho tà sè?
5 Tà kɨtswálé tàle mbèlè agó pá be àbvò ro kònìdhɨ dré dhɨ, ángùdhi 'ɨ: ‹À trì ámɨ tàkonzì ɨ dre› dhɨ, kó ngalè, ‹Mí nga, mí kɨdhó atsí to› dhɨ?
6 Má adré lèá mì kònĩ dhɨ, Móndí nɨ Mvá rĩnyí íbe adrézó tàkonzì tri bvò dri.» Dɨ dré tàzoá agó pá be àbvò ro nda dré dhɨ: «Mí nga, mí do ámɨ kíndri, ìndì mí nzɨ mí bhàna!»
7 Dɨ agó nda dré ngàzo nzɨle í bhàna.
8 Móndyá zyandre ì kònò tà nda dre dhɨ, àyɨ kɨ togó dré gàzo tirĩ dré. Gò ì dré ngàzo adrélé Gìká nɨ rú bha kùle, dré rĩnyí múrúngú afèle móndí ɨ dré kònìnɨ dhɨ sè.

Yésu azî Màtáyò
(À kònò kpà Márokò 2:13-17; Lúkà 5:27-32)

† **8:27 8:27** À kònò Longó ɨ 65:8; 89:10; 107:23-32.
* **9:1 9:1** Bhàandre Yésu dré bhà mòzo lána dhɨ tá Kàpàrànàwúmà 'ɨ. À kònò Màtáyò 4:13; Márokò 2:1.

9 Yésu kàpfò kònalésè gò adrélé lìle dre dhɨ, dré agó àlo rú be Màtáyò dhɨ nɨ no
adrérà'a lɨrílé mèdáyì lagírà na. Dré tàzoá drá dhɨ: «Mí lebè ma!» Dɨ Màtáyò nda dré
ngàzo adrélé Yésu nɨ lebè.
10 Bvóá dhɨ, Yésu ì dré lìzo lebèbhá nɨ íbe Màtáyò nɨ dzó na gò, ì dré lɨrízó mísá làgásè
adrélé ngá nya. Dɨ mèdáyì lagíbhá bǐ dhɨ ɨ, ìndì móndí bǐ adrélé nòle tàkonzìbhá ro
dhɨ íbe dhɨ ì alì tá kpà lɨrílé mísá làgásè túmănî àyɨ íbe.
11 Dɨ Fàrîsáyò ì kònò tà nda dre dhɨ, ì dré ngàzo lizíá Yésu nɨ lebèbhá ɨ tí dhɨ: «Àmɨ
kɨ tadhálépi adré ngá nya túmănî mèdáyì lagíbhá íbe ìndì tàkonzìbhá íbe àdho tà sè?»
12 Yésu kòyi tà lizílé nda dre dhɨ, dré tàzoá dhɨ: «Móndyá rúbhá be dóro dhɨ ì ndà
gà kódzó ko na. Be ró dhɨ, móndyá drà ro dhɨ ì adré àyɨkya ndàá àyɨ.
13 Dɨ, mì kòlì àmɨkya tà tɨsìle Gĭká nɨ Kúlí na kònìdhɨ nɨ àndu nda nĭle: ‹Má adré
móndyá adrébhá àyɨ kɨ àzya kɨ kɨzà bha dhɨ kɨ nda kòdhya. Má adré mána mòbòmà
adrélé fèle má dré dhɨ kɨ nda kòdhya ko.›† Tàko ko, má alì móndyá adrébhá àyɨ kɨ
no gyăgya dhɨ kɨ azí kòdhya ko. Be ró dhɨ, má alì mána tàkonzìbhá kɨ azí kòdhya.»

À lizî Yésu tàbirî mvòma nɨ tà dri
(À kònò kpà Márokò 2:18-22; Lúkà 5:33-39)

14 Âmvolásà dhɨ, Yòwánì Bàtísimò fèlepi nɨ lebèbhá ì dré alìzo Yésu vélé lizíá tíá
dhɨ: «Àma Fàrîsáyò íbe dhɨ ɨ, mà adré kó tàbirí mvo rä, adrézó tà zi Gĭká tí dhɨ, ámɨ
lebèbhá ì adré dɨ àyɨkya tàbirí mvo ko àdho tà sè?»
15 Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Móndyá azílé gwányá làmó àdhya lé dhɨ kɨ kɨtswá tsì
adrélé kɨzà ro, ì dré adrérà'a túmănî tòkó líyí be dhɨ 'á? Tàdzí ko! Dɨ, lókyá adrélépi
alìle dhɨ sè dhɨ, à nɨ tòkó líyí nda nɨ tɨngá àyɨ kòfalésè gò, ì dré kɨdhózó adrélé tàbirí
mvo lókyá nda sè.
16 Dhya àlo kàdré kɨtá àku ró lasílépi dhɨ íbe dhɨ, dhɨ kɨtá tɨdhí ro dhɨ kɨtá àku nda
dri ko na. Tàko ko, kò'o kònìnɨ dhɨ, kɨtá tɨdhí nda nɨ kɨtá àku nda nɨ asé gò, kɨtá àku
nda dré gòzo vélé lasílé lìle drĭdrĭ.
17 Kòdhɨ íbe dhɨ, dhya àlo dà vínò tɨdhí ro dhɨ kɨní dhìle adrézó vínò lɨkí, akùbhá
dre dhɨ ɨ léna ko na. Tàko ko, kò'o kònìnɨ dhɨ, vínò tɨdhí nda nɨ abhò kɨní àku nda kɨ
lasí gò, vínò dré kutúzó gò, kɨní nda ì dré abɨzó títí. Ásà dhɨ, à adré vínò tɨdhí ro dhɨ
nɨ da kɨní tɨdhí ro dhɨ ɨ léna, adrézó ngá rĭ nda kɨ lɨkí dóro.»

Yésu tɨdrí tòkó àlo dhɨ, ìndì tɨngá mvátòkó àlo dhɨ dràdrà lésè
(À kònò kpà Márokò 5:21-43; Lúkà 8:40-56)

18 Yésu dré tá adrérà'a tà nda kɨ ta dhɨ 'á dhɨ, Yúdà ànzɨ kɨ kàdrì kɨ àlo dré alìzo
adhélé áyɨ kórókó titĭ akódhɨ kandrá, tàzoá drá dhɨ: «Áma zapi drà nyànomvá kòndɨ.
Dɨ, mí alì ámɨ drígá bha akódhɨ dri wà, kàdríró be dhɨ bvó!»
19 Dɨ Yésu ì dré ngàzo lebèbhá nɨ íbe adrélé lìle agó nda vésè.
20 Gbă lókyá nda sè dhɨ, tòkó àlo kàrí dré adrézó ràle rúásà kóná be mudrí-drĭ-rĭ
dhɨ dré áyɨ kisízó ànyɨ Yésu àmvolésè gò, akódhɨ nɨ kítá ti tabè.
21 Àngyá ko, adré tá ína kisùá dhɨ: «Má kòtabè ngbà 'í akódhɨ nɨ kítá ti kòdhya dhɨ,
má nɨ adrí.»
22 Dɨ Yésu dré áyɨ alázó tòkó nda nɨ no gò, tàzoá dhɨ: «Áma zapi, mí tsɨ togó! Ámɨ
tà ka'ĭka'ĭ tɨdrí mɨ dre.» Dɨ akódhɨ nda dré adrízó gbă lókyá nda sè.
23 Dɨ Yésu kòlì tsàle Yúdà ànzɨ kɨ kàdrì nda bhàna dre dhɨ, dré lärí tswabhá kɨ nòzo
túmănî móndí zyandre adrébhá tongólé dhɨ íbe.
24 Dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mì nga kònwásè. Tàko ko, mvátòkó kòdhɨ drà ko. Adré
ína ayí ko.» Gò ì dré dhèzo adrélé akódhɨ nɨ gu.

† **9:13 9:13** À kònò Oséyà 6:6.

25 À kòdro móndyá zyandre nda ɨ topfòle kɨvɨ na dre dhɨ, Yésu dré fɨzo dzó nda na,
mvátòkó nda nɨ drɨ́gá ru gò, akódhɨ dré ngàzo kuru.
26 Gò tà nda nɨ rúbí dré la'úzó bvò nda 'ásè títí.

Yésu tɨdrɨ́ àgo rɨ̀ mɨ̀ kùdúkùdu ró dhɨ ɨ

27 Yésu kàpfò dzó nda lésè adrélé lɨ̀le dre dhɨ, àgo rɨ̀ mɨ̀ kùdúkùdu ró dhɨ ɨ dré ngàzo
adrélé akódhɨ nɨ lebè loyóába dhɨ: «Dàwídɨ̀ nɨ Mvá, mí bhà àma kɨ kɨzà wà!»
28 Yésu kòtsa bhàna fɨle dzó na dre dhɨ, àyɨ nda ɨ dré àyɨ kɨ kisízó ànyɨ akódhɨ làga.
Dɨ akódhɨ dré àyɨ kɨ lizízó tàzoá dhɨ: «Mɨ̀ adré ka'ɨ̀á dhɨ, má nɨ kɨtswá àmɨ kɨ tɨdrɨ́
bwà?» Ɨ logó drá dhɨ: «Àyíya, Mírɨ̀.»
29 Gò Yésu dré àyɨ kɨ mɨ̀ tabèzo, tàzoá dhɨ: «Tà nda kò'o ru àmɨ dré ngóró mɨ dré
adrélé ka'ɨ̀le dhɨ tínɨ!»
30 Dɨ àyɨ kɨ mɨ̀ dré ru nzɨ̀zo adrélé ngá no. Gò Yésu dré àyɨ kɨ bí sèzo tàzoá dhɨ: «Mɨ
kònò dóro, mɨ kòlongóró tà kòdhɨ dhya àlo dré ko.»
31 Dɨ, ɨ kòpfò dzó nda 'ásè dre dhɨ, ɨ dré àyɨkya lɨ̀zo Yésu nɨ rúbí longóbe la'úlé bvò
nda 'ásè títí.

Yésu tɨdrɨ́ ábhăbhẵ àlo tɨrɨ́ kònzɨ ɨ́be dhɨ

32 Ɨ dré tá adrérà'a apfòle dzó nda lésè dhɨ 'á dhɨ, à dré agó àlo tɨrɨ́ kònzɨ ɨ́be ɨ́ léna,
adrélépi kpà ábhăbhẵ ro dhɨ nɨ adzízó Yésu vélé.
33 Dɨ Yésu dré tɨrɨ́ kònzɨ nda nɨ dròzo pfòle ábhăbhẵ nda lésè dhɨ, dré kɨdhózó adrélé
kúlí ta. Móndyá zyandre kònàle dhɨ kɨ líndrɨ́ dré gàzo bhwăbhwa gò, ɨ dré adrézó tàá
dhɨ: «À nò rè tàdzí tà 'òle làsú be kònɨnɨ dhɨ Ɨsèrélè 'a ko!»
34 Dɨ, Fàrɨsáyò ɨ adré tá àyɨkya tàá dhɨ: «Dhya kòdhɨ adré tɨrɨ́ kònzɨ kɨ dro topfòle
móndɨ́ ɨ lésè, tɨrɨ́ kònzɨ kɨ kàdrɨ̀ nɨ rɨ̃nyí sè.»

Lànyá lɨ̃yɨ̂ nɨ ti lizima, kòmùró àzibhá ɨ lɨ̀le áyɨ lànyá lokó dhɨ

35 Gò Yésu dré ngàzo adrélé tatsílé bhàandre títí ɨ 'ásè ɨ̀ndɨ̀ bhà títí ɨ 'ásè, tà tadhábe
Yúdà ànzɨ kɨ lɨ̀sámbò dzó ɨ 'ásè, Rúbí Tanɨ Gɨ̃ká nɨ Òpɨ̀ àdhya nɨ longóbe, ɨ̀ndɨ̀ móndɨ́
kɨ tɨdrɨ́be àyɨ kɨ drà títí ɨ lésè.
36 Dɨ dré tá adrérà'a móndɨ́ zyandre dhɨ kɨ no dhɨ 'á dhɨ, adré tá kɨzà do áyɨ togó
na àyɨ kɨ tà sè. Tàko ko, ɨ adré tá landèle tò, ɨ̀ndɨ̀ tà adré tá àyɨ kɨ lavú. Àyɨ tá ngóró
kábilígyà adrébhá àyɨ kɨ lɨkɨ́lépi àko dhɨ ɨ tínɨ.
37 Dɨ dré tàzoá áyɨ lebèbhá ɨ dré dhɨ: «Lànyá ka amvú na lavúlé dre. Dɨ, àzibhá
adrébhá lànyá nda nɨ lokó dhɨ kɨ àbvò yókódhó.
38 Mɨ kàdré dɨ lànyá nda nɨ líyí nɨ ti lizí, kòmùró àzibhá ɨ lɨ̀le áyɨ lànyá lokó be dhɨ
bvó.»

10

Yésu tibhù àpóstolò mudrɨ̂-drɨ̀-rɨ̀ dhɨ ɨ lɨ̀le àzɨ̂ na
(À kònò kpà Márokò 3:13-19; 6:7-13; Lúkà 6:12-16; 9:1-6)

1 Àmvolásà dhɨ, Yésu dré áyɨ lebèbhá mudrɨ́-drɨ̀-rɨ̀ dhɨ kɨ azízó gò, rɨ̃nyí fèzo àyɨ dré
kɨtswázó tɨrɨ́ kònzɨ kɨ dro móndɨ́ ɨ lésè, ɨ̀ndɨ̀ kɨtswázó móndɨ́ kɨ tɨdrɨ́ àyɨ kɨ drà títí ɨ
lésè.
2 Àpóstolò mudrɨ́-drɨ̀-rɨ̀ nda kɨ rú ɨ tá: Sɨ̀mónà (adrélé kpà rú zɨ̀le Pétèró dhɨ), adrúpi
nɨ Àndréyà, Yàkóbhò Zèbèdáyò nɨ mvá, adrúpi nɨ Yòwánɨ̀,
3 Fɨ̀lípò, Bàràtòlòmáyò, Tòmá, Màtáyò (mèdáyɨ̀ lagílépi dhɨ), Yàkóbhò Àlàfáyò nɨ
mvá, Tàdáyò,
4 Sɨ̀mónà (adrélépi àtsɨ ró áyɨ súrú nɨ tà sè dhɨ), ɨ̀ndɨ̀ Yùdásɨ̀ Ɨsɨkàrɨyótà (dra Yésu nɨ
lefèlepi kàrɨbhá ɨ drɨ́gá dhɨ).

5 Dɨ Yésu dré dhya mudrí-drǐ-rǐ nda kɨ tibhùzo, tà lazízó àyɨ dri kònɨnɨ: «Mɨ lɨ móndyá súrú twá ro dhɨ ɨ véna ko. Mɨ fɨ kpà bhàandre àlo Sàmàrɨ́yà kya na ko.
6 Be ró dhɨ, mɨ lɨ àmɨkya Ɨsèrélè ànzɨ avɨbhá kábilígyà ɨ tínɨ dhɨ ɨ véna.
7 Mɨ dré adrérà'a lɨle dhɨ 'á dhɨ, mɨ kàdré longóá móndí ɨ dré dhɨ: ‹Òpɨ bhù àdhya atsá ànyɨ dre!›
8 Mɨ kàdré dràbhá kɨ tɨdrí, adrézó móndí dràbhá dre dhɨ kɨ tɨngá dràdrà lésè, adrézó móndí kàrí dré rùle dhɨ kɨ tɨdrí, adrézó tɨrí kònzɨ kɨ dro topfòle móndí ɨ lésè. Mɨ kàdré tà 'o móndí ɨ dré àngyá, ngóró mɨ dré kisúlé àngyá dhɨ tínɨ.
9 Mɨ do órò 'ɨ yà, àrezá 'ɨ yà, kó ngalè làfa lò'wa mvá 'ɨ yà dhɨ àmɨ rú ko.
10 Mɨ kòdo kòmvò atsí sè dhɨ 'ɨ yà, kítá agá lésè dhɨ nɨ àzya 'ɨ yà, kámókà àzya 'ɨ yà, kó ngalè kùtù fa 'ɨ yà dhɨ ko. Tàko ko, adré lèá dhɨ, dhya àzí 'òlepi dhɨ kònya áyɨ landè.
11 Bhàandre ángùdhi yà, ngalè bhà tsà ángùdhi yà mɨ dré dra fɨzo lána dhɨ na dhɨ, mɨ kòndà rè zyà móndí kɨtswálépi àmɨ kɨ ka'ǐ dòle dóro dhɨ 'íká gò, mɨ kàdréró ayílé akódhɨ nda bhàna tsàle kǐtú mɨ dré dra ngàzo àrà nda 'ásè dhɨ tú.
12 Mɨ kàdré fɨle dzó àlo dhɨ na dhɨ, mɨ kòtà dhɨ: ‹Tà kɨdríkɨdrɨ kàdré dzó kònɨdhɨ 'á.›
13 Móndyá dzó nda lé dhɨ ɨ kàdré àmɨ kɨ ka'ǐ dòle dóro dhɨ, tà kɨdríkɨdrɨ àmɨkya nda kàdré àyɨ dri. Dɨ, ɨ kàdré àmɨ kɨ ka'ǐ dòle dóro ko dhɨ, mɨ kò'o tà kɨdríkɨdrɨ àmɨkya nda agòle àmɨ vélé.
14 Dzó ángùdhi yà, ngalè bhàandre ángùdhi yà dra àmɨ kɨ ka'ǐzo dòle lána dóro ko yà, kó ngalè àmɨ kɨ kúlí yǐzo ko yà dhɨ na dhɨ, mɨ kòpfò 'ásà, ɨndɨ mɨ kòtowá tàpfulíndrí àmɨ pásè tadházóá dhɨ, mɨ tayí àyɨ kɨ tà títí dre.
15 Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Kǐtú Gǐká dré dra tàbvó tàzo dhɨ tú dhɨ, a nɨ tà ŋo móndyá bhàandre nda lésè dhɨ ɨ dri, móndyá Sòdómà ɨ lésè Gòmórà be dhɨ kya kɨ lavú.»

Kɨzà adrébhá alɨle dhɨ ɨ
(À kònò kpà Márokò 13:9-13; Lúkà 21:12-17)

16 «Mɨ yi rè ká! Má adré àmɨ kɨ mu ngóró kábilígyà ɨ tínɨ trú kàlagí ɨ kòfalé. Ásà dhɨ, lè mɨ kàdré tògya ró ngóró nǐ ɨ tínɨ, adrélé kpà tà àko àmɨ rú ngóró kòbhòlà ɨ tínɨ.
17 Mɨ kàdré àmɨ kɨ lɨkí móndí kɨ tà sè. Tàko ko, ɨ nɨ àmɨ kɨ 'o topfòle tàbvó tărà ɨ 'ásè, adrézó àmɨ kɨ bhwa àyɨ kɨ lɨsámbò dzó ɨ 'ásè.
18 Áma tà sè dhɨ, à nɨ àmɨ kɨ tidrǐ topfòzo àmɨ íbe gùvèrènérè ɨ kandrásè ɨndɨ ópí kàdrɨ ɨ kandrásè, mɨ kòkɨtswáró áma tà mɨ dré nòle ɨndɨ mɨ dré yǐle dhɨ kɨ longó àyɨ dré, ɨndɨ móndyá súrú twá ro dhɨ ɨ dré.
19 Dɨ, à kàdré àmɨ kɨ dri tàbvó tàle dhɨ, mɨ kòbhà àmɨ kɨ togó adrélé lanzǐle tà mɨ dré dra tàle àmɨ rúsè yà, kó ngalè mɨ nɨ tà nda nɨ ta ngínɨ ya dhɨ dri dhɨ ko. Gǐká nɨ tà mɨ dré kɨtswálé tàle dhɨ nɨ fe àmɨ dré gbă lókyá nda sè.
20 Àngyá ko, mɨ nɨ adré tà nda nɨ ta àmɨ ko. Be ró dhɨ, àmɨ kɨ Atá nɨ Tɨrí nɨ adré tàá àmɨ tí dhɨ nɨ.
21 Móndí kɨ àyɨ kɨ adrúpi kɨ lefè todràle kàrɨbhá ɨ drígá. Ànzɨ kɨ atá kɨ kpà àyɨ kɨ ànzɨ kɨ lefè todràle. Ànzɨmvá kɨ lɨgí àyɨ kɨ tibhá ɨ rú, adrézó àyɨ kɨ 'o todràle.
22 Móndyá títí dhɨ kɨ togó kònzɨ bha àmɨ rú áma tà sè. Dɨ, dhya adrélépi ína togó tsɨ, adrézó áyɨ totó tätä tsàle kùdù na dhɨ nɨ adrí.
23 À kàdré àmɨ kɨ mɨ pfo bhàandre àlo dhɨ na dhɨ, mɨ kòlapá lɨle àzya nɨ léna. Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Mɨ kɨtswá tàdzí tatsílé bhàandre títí Ɨsèrélè ànzɨ kya ɨ 'ásè drǐdrǐ Móndí nɨ Mvá dré dra agòzo dhɨ kandrá ko.
24 Dhya adrélé tadhálé dhɨ lavú ína dhya adrélépi áyɨ tadhá dhɨ ko. Dhya adrélépi màrábà ro dhɨ lavú kpà áyɨ mírǐ ko.

25 Adré lèá dhɨ, dhya adrélé tadhálé dhɨ kàtsá dhya adrélépi áyɨ tadhá dhɨ tíní. Adré
kpà lèá dhɨ, màrábà kàtsá áyɨ mírì tíní. Á kàdré dzó líyí zi Bèlèzèbúlè ro be dhɨ, à nɨ
dɨ vélé móndyá akódhɨ nɨ dzó lé dhɨ kɨ lodhá ngíní?»*

Dhya kɨtswálépi mì dré ròle dhɨ
(À kònò kpà Lúkà 12:2-9)

26 «Dɨ mì kòro móndí àlomvá ko. Tàko ko, à nɨ tà títí lùzu ró dhɨ kɨ tadhá ngádra
'á. Á nɨ kpà tà títí zùle zùzù dhɨ kɨ 'o apfòle móndí ì dré nïle dóro.
27 Dɨ tà má dré adrélé tàle àmɨ dré tínímvá na dhɨ ɨ, mì kàdré tàá ngádra 'á. Tà
adrélé tàle àmɨ bína kòyàyà sè dhɨ, mì kàdré longóá dzódrì ɨ lésè.
28 Mì kòro dhya adrébhá móndí kɨ rúbhá kɨ tupfú todràle gò, ì dré kɨtswázó àyɨ kɨ
lídrì pfu bwà ko dhɨ ɨ ko. Be ró dhɨ, mì kàdré àmɨkya Gïká kɨtswálépi móndí kɨ lídrì
kɨ tupfú todràle àyɨ kɨ rúbhá íbe líferò na dhɨ nɨ ro kòdhya.
29 Á adré zakó tsì kɨtsìkírínyà rì dhɨ kɨ lagí làfa lò'wa mvá àlo dhɨ sè? Dɨ tágba dré
adrézó kònìnɨ dhɨ, àyɨ nda kɨ àlo kɨtswá dhèle kïní mi, Gïká àmɨ kɨ Atá dré tà nda nɨ
ni àko ró ko.
30 Kàdré dɨ àmɨ kɨ tà sè dhɨ, akódhɨ nà ndìndì àmɨ kɨ drïbhí ɨ títí nànà.
31 Mì kàdré dɨ ngá ro ko. Àmɨ kɨ tà lavú kɨtsìkírínyà zyandre dhɨ kya byá!
32 Dhya ángùdhi adrélépi tàá móndí ɨ kandrá dhɨ í ka'ï ma dre dhɨ, má nɨ kókpà tàá
áma Atá bhù na dhɨ kandrá dhɨ, má ka'ï akódhɨ nda dre.
33 Dɨ, dhya ángùdhi adrélépi ína áma ga móndí ɨ kandrá dhɨ, má nɨ kókpà akódhɨ
nda nɨ ga áma Atá bhù na dhɨ kandrá.»

Yésu alì tà ru lanzízó dhɨ nɨ bha móndí ɨ kòfalé
(À kònò kpà Lúkà 12:51-53; 14:26-27)

34 «Lè mì kòkisù ko tàle dhɨ, má alì kɨtswálé tà kìdríkìdrɨ fe bvò dri dhɨ. Má alì
kɨtswálé tà kìdríkìdrɨ fe ko. Be ró dhɨ, má alì mána kɨtswálé àdzú so móndí ɨ kòfalé.
35 Tàko ko, má alì mváágó kɨ kòfalé lanzí atá nɨ be. Má alì mvátòkó kɨ kòfalé lanzí
andre nɨ be, adrézó kpà àdramvá kɨ kòfalé lanzí àdrá nɨ be.
36 Dhyá kɨ kàrɨbhá kɨ adré móndí dhyá kɨ tàndɨ nɨ dzó na dhɨ 'ɨ.†
37 Dhya ángùdhi adrélépi áyɨ atá 'ɨ yà, kó ngalè áyɨ andre 'ɨ yà dhɨ nɨ le áma lavú
dhɨ, kɨtswá má sè ko. Dhya adrélépi áyɨ mváágó 'ɨ yà, kó ngalè áyɨ mvátòkó 'ɨ yà dhɨ
nɨ le áma lavú dhɨ, kɨtswá má sè ko.
38 Dhya ángùdhi adrélépi áyɨ fa kɨpakɨpa do, adrézó áma lebè dhɨ ko dhɨ, kɨtswá
kpà má sè ko.
39 Dhya ángùdhi adrélépi áyɨ lídrì lɨkí áyɨ tàndɨ dré dhɨ, nɨ áyɨ lídrì nda nɨ 'o avìle.
Dɨ, dhya adrélépi áyɨ lídrì fe áma tà sè dhɨ nɨ áyɨ lídrì nda nɨ kisú.»

Làgí à dré dra kisúlé dhɨ
(À kònò kpà Márokò 9:41)

40 «Dhya ángùdhi adrélépi àmɨ kɨ ka'ï dòle dóro dhɨ, adré áma tàndɨ nɨ ka'ï kòdhya.
Dhya adrélépi áma ka'ï dòle dóro dhɨ, adré dhya áma amùlepi dhɨ nɨ ka'ï kòdhya.
41 Dhya ángùdhi adrélépi pròfétà àlo dhɨ nɨ ka'ï dòle dóro, dré adrélé pròfétà 'ɨ dhɨ
sè dhɨ, akódhɨ nda nɨ làgí adrélé fèle pròfétà ɨ dré dhɨ nɨ kisú. Dhya adrélépi móndí
àlo gyăgya dhɨ nɨ ka'ï dòle dóro, dré adrélé móndí gyăgya 'ɨ dhɨ sè dhɨ, akódhɨ nda nɨ
làgí adrélé fèle móndí gyăgya ɨ dré dhɨ nɨ kisú.
42 Dɨ má adré tà bàti ta àmɨ dré: Dhya ángùdhi adrélépi ndìndì kópò àlo yï kìdrí
àdhya nɨ fe áma ànzɨmvá kɨ àlo dré mvùle, dré adrélé áma lebèlepi 'ɨ dhɨ sè dhɨ,
akódhɨ nda nɨ làgí ína nɨ kisú bàti.»

---

* **10:25 10:25** Rú «Bèlèzèbúlè» kònìdhɨ, rú fèle Sàtánà, tirí kònzɨ kɨ kàdrì dré dhɨ 'ɨ. † **10:36 10:36** Á kònò Mïké 7:6.

11

Yòwánɨ Bàtîsimò fèlepi mù móndí ɨ Yésu véna
(À kònò kpà Lúkà 7:18-35)

1 Yésu kòlazí tà nda ɨ áyɨ lebèbhá mudrí-drĭ-rĭ dhɨ ɨ dri akɨ́lé dre dhɨ, dré ngàzo adrélé tatsílé tà tadhábe ɨ̀ndɨ̀ Gĭká nɨ kúlí longóbe bhàandre bvò Gàlĭláyà àdhya lé dhɨ ɨ 'ásè.
2 Dɨ Yòwánɨ Bàtísimò fèlepi, adrélépi tá bădzó na dhɨ kòyi tà Krísto dré tá adrélé 'òle dhɨ ɨ dre dhɨ, dré áyɨ lebèbhá kɨ mùzo
3 akódhɨ nɨ lizí tàzoá dhɨ: «Mɨ Mèsɨ́yà adrélépi tá alɨ̀le dhɨ 'ɨ? Kó ngalè, mà kàdré dhu rè dhya àzya nɨ letè kòdhya?»
4 Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Mɨ̀ gò tà mɨ dré adrélé yĭle, ɨ̀ndɨ̀ mɨ dré adrélé nòle kònɨ kɨ tɨtɨ́ Yòwánɨ dré:
5 Mĭ kùdúkùdu ɨ adré ngá no, mèrèkpè ɨ adré atsí to, móndí kàrí dré rùle dhɨ ɨ adré adrílé, móndí bíbhálé be kùdúkùdu ró dhɨ ɨ adré tà yi, móndí dràbhá dre dhɨ ɨ adré angálé dràdrà lésè, ɨ̀ndɨ̀ à adré Rúbí Tanɨ longó lemerèbhá ɨ dré.
6 Kólénzé dhya ángùdhi dra dhèlepi áma tà sè ko dhɨ dré!»
7 Dɨ Yòwánɨ nɨ lebèbhá nda ɨ̀ dré tá adrérà'a lɨ̀le dhɨ 'á dhɨ, Yésu dré kɨdhózó adrélé Yòwánɨ nɨ tà ta móndyá zyandre ɨ dré, adrézó tàá dhɨ: «Mɨ̀ lɨ̀ tá duku na àdho no? Mɨ̀ lɨ̀ kòzó lyă dré tá adrélé vĭle dhɨ nɨ no?
8 Mɨ̀ lɨ̀ tá àdho no? Mɨ̀ lɨ̀ móndí kɨ́tá aveave asólépi ɨ́ rú dhɨ nɨ no? Mɨ̀ yi rè ká! Móndyá adrébhá kɨ́tá aveave dhɨ kɨ tosó dhɨ ɨ àyɨkya ópí kɨ dzó kàdrɨ̀ ɨ 'ásè be.
9 Mɨ̀ lɨ̀ tá dɨ àdho no? Mɨ̀ lɨ̀ pròfétà nɨ no? Áyíya! Má adré tàá àmɨ dré dhɨ: Yòwánɨ nda lavú pròfétà byá.
10 Tàko ko, akódhɨ dhya tà kònɨ̀dhɨ nɨ tisɨzo tà nɨ dri Gĭká nɨ Kúlí na dhɨ 'ɨ:
‹Mí nò ká! Má nɨ dhya dra áma kúlí longólépi dhɨ nɨ mu lɨ̀le mí kandrána.
Akódhɨ nda nɨ láti ledé mí dré mí kandrána.›*
11 Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Móndyá títí tòkó dré tĭle dhɨ ɨ kòfalé dhɨ, dhya àlo kàdrɨ̀ Yòwánɨ Bàtísimò fèlepi nda nɨ lavúlépi dhɨ apfò rè tàdzí ko. Dɨ, tágba dré adrézó kònɨ̀nɨ dhɨ, dhya tàko lavúlé Òpɨ̀ bhù àdhya na dhɨ lavú ína akódhɨ.
12 Kɨdhólé lókyá Yòwánɨ Bàtísimò fèlepi dré kɨdhózó Gĭká nɨ kúlí longó dhɨ sè atsálé ándrò kònɨ̀dhɨ dhɨ, à adré ru pfu Òpɨ̀ bhù àdhya be, ɨ̀ndɨ̀ móndí rĭnyi ró dhɨ ɨ adré láti nda topázóá.
13 Tàko ko, pròfétà títí dhɨ ɨ Mósè nɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí be dhɨ ɨ̀ longó tá Òpɨ̀ nda nɨ tà, atsálé Yòwánɨ nɨ lókyá 'á.
14 Mɨ̀ kàdré áma kúlí le ka'ĭle dhɨ, Yòwánɨ nda Èlɨ́yà adrélépi tá alɨ̀le dhɨ 'ɨ.
15 Dhya ángùdhi adrélépi bíbhálé íbe tà yĭzo dhɨ kòyi!
16 Má nɨ kɨtswá móndyá ándrò kònɨ kɨ tà tadhá àdho ngá rú? Áyɨ nda ɨ sù ngóró ànzɨmvá lɨrɨ́bhá ngá lagɨ́rà na, adrélé kúlí loyó àyɨ kòfalésè dhɨ ɨ tíni. Ɨ adré loyóá dhɨ:
17 ‹Mà tswà lärí àmɨ dré wóyá,
mɨ to àmɨkya lärí nda ko.
Mà ngo àwó longó wóyá,
mɨ tongó àmɨkya ko.›
18 Tàko ko, Yòwánɨ nda dré alɨzo dhɨ, nya tá ngá ko, mvu kpà ngá ko gò, à dré adrézó tàá dhɨ: ‹Akódhɨ tɨrí kònzɨ íbe í léna.›
19 Dɨ, ma, Móndí nɨ Mvá, má dré alɨzo dhɨ, má adré mána ngá nya, adrézó kpà ngá mvu gò, à dré adrézó tàá dhɨ: ‹Dhya kòdhɨ kòvongbolo líyí 'ɨ, wá lĭtsí líyí 'ɨ, ɨ̀ndɨ̀

* **11:10 11:10** À kònò Màlákĭ 3:1.

mèdáyɨ lagɨ́bhá kɨ arúpi tàkonzɨbhá ɨ́be dhɨ 'ɨ!› Dɨ, à adré Gĭká nɨ tògyá no gyăgya, tà adrélé 'òle tògyá nda sè dhɨ ɨ sè.»

Kɨzà bhàandre Yésu nɨ gabhá rè dhɨ kya
(À kònò kpà Lúkà 10:13-15)

20 Gò Yésu dré ngàzo adrélé lawàle bhàandre ɨ́ dré tá tà líndrɨ́ga ró bĭ dhɨ kɨ 'òzo 'ásà dhɨ ɨ dri, móndyá 'ásà dhɨ ì dré àyɨ kɨ togó ladzálé ko dhɨ sè.
21 Tà dhɨ: «Kɨzà àmɨ kɨ ngá 'ɨ, àmɨ Kòràzínàbhá ro nɨ ɨ! Kɨzà kpà àmɨ kɨ ngá 'ɨ, àmɨ Bètèsàyɨ́dàbhá ro nɨ ɨ! Ângyá ko, má kò'o tá tà líndrɨ́ga ró má dré 'òle àmɨ véna dhɨ ɨ Tírè na ɨndì Sĭdónà na dhɨ, kònò móndyá bhàandre nda ɨ 'ásè dhɨ ì asó tá kɨ́tá lirí àyɨ rú kɨ́nó, àyɨ kɨ drĭ pfòzo tópfó sè tadházóá dhɨ, ì ladzá àyɨ kɨ togó káyà dhɨ dre.
22 Má adré dɨ tàá àmɨ dré dhɨ: Kĭtú Gĭká dré dra tàbvó tàzo dhɨ tú dhɨ, a nɨ tà ŋo àmɨ dri móndyá Tírè ɨ lésè Sĭdónà be dhɨ kya kɨ lavú.
23 Dɨ àmɨ Kàpàrànàwúmàbhá ro nɨ ɨ, mì adré tsĭ kisùá dhɨ, Gĭká nɨ àmɨ kɨ tà tɨngá tsàle byá kurú na bhù na bàti? Tàdzí ko! A nɨ àmɨ kɨ tà tɨrɨ́ tsàle byá móndyá dràbhá dre dhɨ kɨ àrà na. Ângyá ko, má kò'o tá tà líndrɨ́ga ró má dré 'òle àmɨ véna dhɨ ɨ Sòdómà na dhɨ, kònò bhàandre nda nɨ tá adré ngbú rè be atsálé ándrò kònɨdhɨ.
24 Má adré dɨ tàá àmɨ dré dhɨ: Kĭtú Gĭká dré dra tàbvó tàzo dhɨ tú dhɨ, a nɨ tà ŋo àmɨ dri móndyá Sòdómà lésè dhɨ kya kɨ lavú.»

Tà kɨdrɨ́kɨdrɨ kisuma Yésu véna dhɨ
(À kònò kpà Lúkà 10:21-22)

25 Lókyá nda sè dhɨ, Yésu dré tàzoá dhɨ: «Á! Tátá, Mírĭ bhù kya bvò be nɨ, má adré àwoyà ta mɨ́ dré, mɨ́ dré tà kòdhɨ kɨ zùle tògyabhá ɨ dré ɨndì móndyá tà nibhá ɨ dré gò, mɨ́ dré tà nda kɨ tadházó ànzɨmvá ɨ dré dhɨ sè.
26 Âyĭya, Tátá, tàko ko, tà mɨ́ dré 'òle nda tá dóro mɨ́ mĭlésè.
27 Áma Atá tayɨ́ tà tĭtí dhɨ ɨ má drɨ́gá dre. Dhya àlo Gĭká nɨ Mváagó nĭlepi bàti dhɨ yókódhó, ngbà 'í Gĭká Atá nĭ nì. Dhya àlo Gĭká Atá nĭlepi bàti dhɨ kpà yókódhó. Ngbà 'í akódhɨ nɨ Mváagó nĭ nì, ɨndì dhya Mváagó nda dré adrézó áyɨ Atá nɨ le tadhálé àyɨ dré dhɨ ì nĭ àyɨ.
28 Âmɨ tĭtí adrébhá ngá lanzì do adrézó landèle nɨ ɨ, mì alì má vélé wà, má kò'oró àmɨ adrélé lovólé be dhɨ bvó.
29 Mì kòtayɨ́ àmɨ má dré adrélé tidrĭle, mì kàdréró áma tà nda nĭle. Tàko ko, áma togó yàyà ànzɨmvá kya tɨ́nɨ, ɨndì mì nɨ tà kɨdrɨ́kɨdrɨ kisú àmɨ kɨ togó na.
30 Ângyá ko, àmɨ kɨ tayɨma má dré adrélé tidrĭle dhɨ dóro, ɨndì ngá má dré adrélé fèle àmɨ dré dòle dhɨ lanzì ko.»

12

Yésu Mírì sàbátù àdhya 'ɨ
(À kònò kpà Márokò 2:23-28; Lúkà 6:1-5)

1 Âmvolásà, sàbátù àlo dhɨ, Yésu ì adré tá lavúlé amvú ngánò àdhya ɨ 'ásè. Tàbirí dré akódhɨ nɨ lebèbhá kɨ 'òzo gò, ì dré kɨdhózó adrélé ngánò lò'wa vu, adrézó tsìá.
2 Fàrĭsáyò ì kònò tà nda dre dhɨ, ì dré tàzoá Yésu dré dhɨ: «Mɨ́ nò rè ká! Ámɨ lebèbhá ì adré àyɨkya tà àma kɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí dré adrélé logálé sàbátù tú dhɨ nɨ 'o!»
3 Dɨ Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Mì nà rè tà Dàwídĭ dré tá 'òle ì dré adrérà'a tàbirí ɨ́be akódhɨ nɨ arúpi ɨ́be dhɨ 'á dhɨ ko?
4 Akódhɨ fɨ tá Gĭká nɨ dzó kàdrì na gò, ì dré mápà fèle Gĭká dré dhɨ nɨ adózó nyàle arúpi nɨ ɨ́be. Tákò àma kɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí adré tá ɨ́na mápà nda nɨ nyàma logá àyɨ dré. Ngbà 'í kòwánà kɨ tá kɨtswá nyàá dhɨ àyɨ.

5 Mɨ nà rè kpà Mósè nɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí na ko tàle dhɨ, kòwánà ɨ adré àyɨkya àzí 'o tépelò
na gba kàdré sàbátù tú gò, adrézó tà bha àyɨ dri ko dhɨ?
6 Dɨ má adré tà bàti ta àmɨ dré: Dhya kàdrɨ tépelò nda nɨ lavúlépi dhɨ be kònwárè!
7 G̈ìká nɨ Kúlí adré tàá dhɨ: ‹Má adré móndyá adrébhá àyɨ kɨ àzya kɨ kɨzà bha dhɨ
kɨ nda kòdhya. Má adré mána mòbòmà adrélé fèle má dré dhɨ kɨ nda kòdhya ko.›*
Kònò mɨ kònɨ̈ tá kúlí kòdhɨ kɨ àndu be dhɨ, mɨ kɨtswá tá tà bha móndyá tà àko àyɨ rú
dhɨ ɨ dri ko.
8 Tàko ko, Móndɨ́ nɨ Mvá, Mɨrɨ̈ sàbátù àdhya 'ɨ.»

Yésu tɨdrɨ́ agó àlo dhɨ sàbátù tú
(À kònò kpà Márokò 3:1-6; Lúkà 6:6-11)

9 Yésu kòtayɨ́ àrà nda dre dhɨ, dré lìzo fɨ̈le Yúdà ànzɨ kɨ lɨ̀sámbò dzó na.
10 Kònàle dhɨ, agó àlo drɨ́gá nɨ dré 'yòzo 'yo'yò dhɨ tá be. Fàrɨ̈sáyò àruka ɨ adré tá
tà ɨ dré kɨtswázó Yésu nɨ asɨ́kɨ̈ ásà dhɨ nɨ nda gò, ɨ dré lizɨ́zóá tɨ́á dhɨ: «Àma kɨ tátrɨ́trɨ́
kúlí ka'ɨ, à kàdré móndɨ́ kɨ tɨdrɨ́ sàbátù tú dhɨ 'ɨ́?»
11 Akódhɨ logó àyɨ dré dhɨ: «Dhya àlo àmɨ kòfalé dhɨ kàdré kábilígyà àlo dhɨ ɨ́be gò,
kábilígyà nda dré dhèzo bhú na sàbátù tú dhɨ, dhya nda kɨtswá tsɨ̈ aséá gbă kɨ̈tú nda
sè ko?
12 Dɨ móndɨ́ kɨ tà lavú kábilígyà kya byá! Ásà dhɨ, àma kɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí adré tà dóro
'òma sàbátù tú dhɨ nɨ ka'ɨ.»
13 Dɨ Yésu dré tàzoá agó nda dré dhɨ: «Mɨ́ kɨdzɨ ámɨ drɨ́gá.» Akódhɨ dré kɨdzɨzoá gò,
drɨ́gá nɨ nda dré adrɨ́zó atsálé dóro àzya nɨ tɨ́nɨ.
14 Dɨ Fàrɨ̈sáyò nda ɨ dré pfòzo ru yi, kɨtswázó láti nda Yésu nɨ pfùzo dràle dhɨ bvó.

Yésu màrábà G̈ìká dré zɨ̀le dhɨ 'ɨ

15 Dɨ Yésu dré tà nda nɨ yɨ̈zo gò, àrà nda nɨ tayɨ́zó lɨ̀zo. Móndɨ́ zyandre lavúlé dhɨ ɨ
dré ngàzo lɨ̀le akódhɨ vésè gò, dré àyɨ kɨ dràbhá tɨ́tɨ́ dhɨ kɨ tɨdrɨ́zó.
16 Dré àyɨ kɨ logázó, ɨ kòtadháró móndɨ́ ɨ dré ɨ àdhi 'ɨ ya dhɨ ko.
17 Tà nda kòdhɨ atsá kònɨ̀nɨ, kɨtswálé tà G̈ìká dré tá longólé pròfétà Èsáyà tɨ́ dhɨ
kò'oró ru be dhɨ bvó. Akódhɨ longó tá dhɨ:
18 «Kònɨ̀dhɨ áma adhemakandra má dré zɨ̀le dhɨ 'ɨ.
Akódhɨ dhya má dré adrélé lèle tò, ɨndɨ̀ áma togó dré adrézó kɨnɨ́lé tà nɨ nɨ sè dhɨ 'ɨ.
Má nɨ áma Tɨrɨ́ bha akódhɨ dri gò,
dré áma tà gyăgya longózó súrú tɨ́tɨ́ dhɨ ɨ dré.
19 Akódhɨ kɨtswá lawàle móndɨ́ ɨ́be ko, kɨtswá kpà trèle ko.
Kɨtswá áyɨ kúlí loyó móndɨ́ ɨ dré yɨ̈le láti ɨ bhálésè ko.
20 Kɨtswá kòzó bhèlebhéle dhɨ nɨ ŋo ko.
Kɨtswá kpà tálà adrélépi 'òle adrálé dhɨ nɨ avó adrálé ko,
tsàle lókyá dré dra áma tà gyăgya 'òzo tà kònzɨ lavú dhɨ 'á.
21 Dɨ súrú tɨ́tɨ́ bvò dri dhɨ kɨ àyɨ kɨ mɨ̀ bha akódhɨ véna.»†

Yésu nɨ tà, tɨrɨ́ kònzɨ kɨ kàdrɨ àdhya be dhɨ
(À kònò kpà Márokò 3:22-30; Lúkà 11:14-23)

22 Àmvolásà dhɨ, à dré agó àlo tɨrɨ́ kònzɨ ɨ́be ɨ́ léna, adrélépi kpà mɨ̀ kùdúkùdu ró
ɨndɨ̀ ábhăbhă ro dhɨ nɨ adzɨ́zó Yésu vélé. Dɨ Yésu dré akódhɨ nda nɨ tɨdrɨ́zó gò, akódhɨ
dré kɨdhózó adrélé kúlí ta, adrézó kpà ngá no.
23 Móndyá zyandre tɨ́tɨ́ dhɨ kɨ líndrɨ́ dré gàzo bhwăbhwa gò, ɨ dré adrézó tàá dhɨ:
«Dhya kòdhɨ tsɨ̈ Dàwídɨ̈ nɨ Mvá, Mèsɨ́yà ro dhɨ 'ɨ ko?»

---

* **12:7 12:7** À kònò Oséyà 6:6. † **12:21 12:21** À kònò Èsáyà 42:1-4.

24 Dɨ, Fàrĩsáyò ɨ kòyi kúlí nda dre dhɨ, ɨ dré àyɨkya tàzoá dhɨ: «Dhya kòdhɨ adré ngbà 'í tɨrí kònzɨ kɨ dro topfòle móndí ɨ lésè, Bèlèzèbúlè, tɨrí kònzɨ kɨ kàdrì nɨ rĩnyí sè.»
25 Dɨ, Yésu dré ínа tà ɨ dré tá adrélé kisùle nda nɨ nĩzo kyá gò, tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Òpì ángùdhi móndyá zàlá dhɨ ɨ dré adrézó ru lanzí àyɨ kòfalésè dhɨ, òpì nda nɨ tà nɨ akí títí. Bhàandre ángùdhi yà, kó ngalè dzó ángùdhi yà móndyá lána dhɨ ɨ dré adrézó ru lanzí àyɨ kòfalésè dhɨ, kɨtswá kpà áyɨ totó bwà ko.
26 Sàtánà kàdré Sàtánà nɨ dro dhɨ, adré ína ru pfu áyɨ tàndɨ be. Akódhɨ nɨ òpì nɨ dɨ áyɨ totó ngínɨngínɨ ró?
27 Má kàdré mána tɨrí kònzɨ kɨ dro Bèlèzèbúlè nɨ rĩnyí sè dhɨ, àmɨ kɨ móndyá ɨ adré dɨ àyɨ kɨ dro àdhi nɨ rĩnyí sè? Dɨ ásà dhɨ, àyɨ nda kɨ tà mɨ dré adrélé tàle nda kɨ bvó ta àyɨ.
28 Dɨ, má kàdré mána tɨrí kònzɨ kɨ dro Gĩká nɨ Tɨrí nɨ rĩnyí sè dhɨ, kòdhɨ adré tadhá dhɨ, Gĩká nɨ Òpì atsá àmɨ kòfalé dre káyà dhɨ.
29 Kòdhɨ íbe dhɨ, dhya àlo kɨtswá fĩle agó kòmbá àlo dhɨ nɨ dzó na akódhɨ nɨ ngá wu bwà ko, kàdrò zyà rè kòmbá nda bă sè 'íká ko dhɨ. Dɨ kàdrò akódhɨ dre dhɨ, a nɨ kɨtswá ngá títí akódhɨ nɨ dzó na nda kɨ wu.
30 Dhya ángùdhi adrélépi túmăní má be ko dhɨ adré ína ru pfu má be. Dhya adrélépi móndí kɨ kɨmó túmăní má be ko dhɨ, adré ína àyɨ kɨ lapé.
31 Dɨ ásà dhɨ, má adré tàá àmɨ dré dhɨ: Gĩká nɨ kɨtswá tàkonzì títí móndí ɨ dré adrélé 'òle dhɨ kɨ tri, túmăní làdhá títí ɨ dré adrélé dhàle í rú dhɨ íbe. Dɨ, kɨtswá ína làdhá dhàle Tɨrí Lólo rú dhɨ nɨ tri ko.
32 Dhya ángùdhi adrélépi kúlí kònzɨ ta Móndí nɨ Mvá rú dhɨ, Gĩká nɨ akódhɨ nda nɨ tàkonzì tri. Dɨ, dhya ángùdhi adrélépi ína kúlí kònzɨ ta Tɨrí Lólo rú dhɨ, à kɨtswá akódhɨ nda nɨ tàkonzì tri lókyá kònìdhɨ sè yà, kó ngalè lókyá adrélépi alìle dhɨ sè yà dhɨ ko.»

Fa ɨ lò'wa nɨ íbe dhɨ
(À kònò kpà Lúkà 6:43-45)

33 Yésu gò tàá dhɨ: «Fa kàdré dóro dhɨ, lò'wa nɨ kɨ kókpà adré dóro. Fa kàdré kó kònzɨ dhɨ, lò'wa nɨ kɨ kókpà adré kònzɨ. Tàko ko, à adré fa ni lò'wa nɨ ɨ sè.
34 Ámɨ, nĩ àtrá kɨ àrèbhá nɨ ɨ, àmɨ kó kònzɨ dhɨ, mì nɨ dɨ kɨtswá tà àlo dóro dhɨ nɨ ta ngínɨngínɨ ró? Ángyá ko, ti adré tà adrélépi gàle togó na dhɨ kɨ ta kòdhya.
35 Dhya dóro adré tà dóro 'o apfòle tà dóro títí dré zùle áyɨ togó na dhɨ ɨ lésè. Dɨ, dhya kònzɨ adré ína tà kònzɨ 'o apfòle tà kònzɨ títí dré zùle áyɨ togó na dhɨ ɨ lésè.
36 Má adré tàá àmɨ dré dhɨ: Kĩtú dra tàbvó tàzo dhɨ tú dhɨ, móndyá títí dhɨ kɨ kúlí tàko àlo àlo títí ɨ dré tàle dhɨ kɨ tà ta Gĩká kandrá.
37 Tàko ko, kúlí mí dré tàle dhɨ kɨ tà sè dhɨ, a nɨ ámɨ tàbvó ta ngalè ámɨ nòzo gyăgya yà, kó ngalè tà bhàzo mí dri yà dhɨ.»

Tà tadhálé pròfétà Yónà nɨ tà rú dhɨ
(À kònò kpà Márokò 8:11-12; Lúkà 11:29-32)

38 Ámvolásà dhɨ, Fàrĩsáyò àruka ɨ tátrítrí kúlí tadhábhá àruka íbe dhɨ ɨ dré tàzoá Yésu dré dhɨ: «Tadhálépi, mà adré lèá dhɨ, mí kò'o tà líndríga ró dhɨ àma dré nòle.»
39 Dɨ Yésu dré logózóá àyɨ dré dhɨ: «Móndyá ándrò adrébhá kònzɨ ìndì zàràbhù ro dhɨ ɨ adré tà líndríga ró dhɨ nɨ nda nòle. Dɨ, à kɨtswá tà àzya líndríga ró dhɨ nɨ 'o àyɨ dré nòle dhɨ ko, kàdré ngbà 'í pròfétà Yónà àdhya 'ɨ ko dhɨ.
40 Tàko ko, ngóró Yónà dré tá ayílé kĩtú na ìndì ngátsi na kosyá àgá léna dhɨ tínɨ dhɨ, Móndí nɨ Mvá nɨ kókpà ayí bvò na kĩtú na ìndì ngátsi na.

41 Kĭtú dra tàbvó tàzo dhɨ tú dhɨ, Nĭnívèbhá kɨ nga tà bha móndyá ándrò nɨ ɨ dri. Tàko ko, Nĭnívèbhá nda ì dré tá tà Yónà dré longólé àyɨ dré dhɨ nɨ yĭzo dhɨ, ì ladzá tá àyɨkya àyɨ kɨ togó 'í. Dɨ mì nò rè ká! Dhya kàdrì Yónà nda nɨ lavúlépi dhɨ be kònwárè!
42 Kòdhɨ ɨ́be dhɨ, kĭtú dra tàbvó tàzo dhɨ tú dhɨ, ópɨ́ kàdrì tòko ró bvò tàbhu na dhɨ drĭle dhɨ nɨ nga tà bha móndyá ándrò nɨ ɨ dri. Tàko ko, ópɨ́ nda angá tá ɨ́na làwú làvo lésè alɨ̀le ópɨ́ Sòlòmónò nɨ tògyakúlí yi 'í. Dɨ mì nò rè ká! Dhya kàdrì Sòlòmónò nda nɨ lavúlépi dhɨ be kònwárè!»

Tɨrɨ́ kònzɨ nɨ gòma fɨle móndɨ́ léna dhɨ
(À kònò kpà Lúkà 11:24-26)

43 Yésu gò tàá dhɨ: «Tɨrɨ́ kònzɨ àlo dhɨ kòpfò dhya àlo lésè dhɨ, adré anyálé àrà fà ro dhɨ ɨ 'ásè, àrà ɨ́ dré kɨtswázó lovólé lána dhɨ nɨ ndabe. Dɨ, kòkɨtswá kisúá bwà ko dhɨ,
44 adré tàá dhɨ: ‹Má nɨ go fɨle áma dzó má dré apfòzo lásà dhɨ na.› Kògò tsàle dre dhɨ, adré kisúá dhɨ, dzó nda ngbo: Á awá 'álé nɨ, ngá lána dhɨ kɨ tobhàzo kpăkpa dre.
45 Dɨ adré lɨ̀le tɨrɨ́ kònzɨ áyɨ lavúbhá nzi-drĭ-rĭ dhɨ kɨ nda lɨ̀zo àyɨ ɨ́be gò, ì dré adrézó tɨfɨ́lé adrélé dhya nda léna. Dɨ dhya nda nɨ tà kùdù ro dhɨ vélé kònzɨ wáláká nɨ nɨ lavú. Dɨ tà nda nɨ adré kókpà kònɨnɨ móndyá ándrò adrébhá kònzɨ nɨ ɨ dré.»

Yésu nɨ andre ɨ adrúpi nɨ ɨ́be dhɨ
(À kònò kpà Márokò 3:31-35; Lúkà 8:19-21)

46 Yésu dré tá adrérà'a tà ta móndyá zyandre ɨ dré dhɨ 'á dhɨ, akódhɨ nɨ andre ɨ adrúpi nɨ ɨ́be dhɨ ì dré atsázó adrélé àyɨ kɨ totó kɨvì na. Ɨ adré tá tà le tàle akódhɨ be.
47 Dhya àlo dré tàzoá Yésu dré dhɨ: «Ámɨ andre ɨ ámɨ adrúpi ɨ́be dhɨ ì adré àyɨ kɨ totó kɨvì na. Ɨ adré tà le tàle mí be.»
48 Yésu logó dhya nda dré dhɨ: «Áma andre àdhi 'ɨ? Á́ma adrúpi ɨ àdhibhá 'ɨ?»
49 Dré drígá bhèzo áyɨ lebèbhá ɨ véna, tàzoá dhɨ: «Mì nò rè áma andre ɨ áma adrúpi ɨ́be kònɨ ɨ ká!
50 Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi tà áma Atá bhù na dhɨ dré adrélé lèle à kò'o dhɨ kɨ 'o dhɨ ɨ́na áma adrúpi 'ɨ, áma amvúpi 'ɨ, ìndì áma andre 'ɨ.»

13

Pídhígó agó kórì rɨ̀lepi dhɨ nɨ tà dri dhɨ
(À kònò kpà Márokò 4:1-9; Lúkà 8:4-8)

1 Kĭtú nda sè dhɨ, Yésu dré apfòzo dzó lésè lɨ̀le lɨrɨ́lé tăpărĭandre mĭ̀le.
2 Móndɨ́ zyandre lavúlé dhɨ ì dré ru kɨmólé akódhɨ làgásè kúrú dhɨ sè dhɨ, dré mbàzo lɨrɨ́lé bwátù na kɨtswálé tà tadhá, móndyá zyandre tɨ́tɨ́ nda ì dré adrérà'a àyɨ kɨ totó yĭ mĭ̀le dhɨ 'á.
3 Dɨ dré kɨdhózó tà bĭ dhɨ kɨ tadhá àyɨ dré pídhígó sè, adrézó tàá dhɨ:
«Mì yi rè ká! Kĭtú àlo dhɨ, agó àlo dhɨ pfò tá lɨ̀le kórì rɨ áyɨ amvú na.
4 Dré tá adrérà'a kórì rɨ dhɨ 'á dhɨ, kórì àruka ì ledhé tá láti mĭ̀le gò, àrɨ́ ì dré adàzo tetéá tɨ́tɨ́.
5 Kórì àruka ɨ ledhé tá bvò kírà ro adrélépi kĭnɨ́ ɨ́be tsà dhɨ dri. Ɨ dré apfòzo mbèlè, kĭnɨ́ dré nzĭle ko dhɨ sè.
6 Dɨ, kĭtú kòka dre dhɨ, dré àyɨ kɨ zàzo 'yòle, àyɨ kɨ kídrɨ dré fɨle kĭnɨ́ na dóro ko dhɨ sè.
7 Kórì àruka ì ledhé tá kùtsí kòfalé gò, kùtsí nda dré mbàzo àyɨ kɨ amó.
8 Dɨ, kórì àruka ɨ ledhé tá àyɨkya kĭnɨ́ dóro dri gò, ì dré lò'wa 'àzo dóro. Á̀lo nɨ 'a lò'wa nyadhɨ-nzi, àzya nɨ nyadhɨ-na, àzya nɨ nyadhɨ-àlo-drĭ-mudrí.»
9 Yésu gò tàá dhɨ: «Dhya ángùdhi adrélépi bíbhálé ɨ́be tà yĭzo dhɨ kòyi!»

Yésu ngɨ tà ɨ́ dré adrézó tà ta móndɨ́ ɨ dré pɨ́dhɨ́gó sè dhɨ nɨ àndu
(À kònò kpà Márokò 4:10-12; Lúkà 8:9-10)

10 Àmvolásà dhɨ, Yésu nɨ lebèbhá ì dré àyɨ kɨ kisízó ànyɨ akódhɨ làga, akódhɨ nɨ lizí tàzoá dhɨ: «Mí adré tà ta móndɨ́ ɨ dré pɨ́dhɨ́gó sè àdho tà sè?»
11 Dɨ Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Gìká fè àmɨ dré tògyá Òpì bhù àdhya nɨ tà lùzu ró dhɨ kɨ nǐzo. Dɨ, fè ɨ́na tògyá nda àyɨ dré ko.
12 Tàko ko, dhya ángùdhi tà nǐlepi bǐ dhɨ dré dhɨ, à nɨ tà dré nǐle nda kɨ drǐ tɨmbà gò, akódhɨ dré adrézó vélé tà nǐnǐ ɨ́be bǐ lavúlé. Dɨ, dhya ángùdhi tà nǐlepi ko dhɨ dré dhɨ, à nɨ ndɨ̀ndì tà tsà dré nǐle dhɨ nɨ tɨngá.
13 Tà nda sè dhɨ, má adré tà ta àyɨ dré pɨ́dhɨ́gó sè. Tàko ko, tágba ì dré adrézó ngá no dhɨ, ì adré ngá nda kɨ no dóro ko. Tágba ì dré adrézó tà yi dhɨ, ì adré tà nda kɨ yi dóro ko, adrézó kpà tà nda kɨ àndu ni ko.
14 Dɨ tà Gǐká dré tá longólé pròfétà Èsáyà tí dhɨ ì 'o ru àyɨ léna kònìnɨ. Akódhɨ longó tá dhɨ:
‹Mì nɨ adré tà yi 'í,
dɨ, mì kɨtswá tà mì dré adrélé yǐle nda kɨ àndu ni tàdzí ko.
Mì nɨ adré ngá no 'í,
dɨ, mì kɨtswá ngá mì dré adrélé nòle nda kɨ atógyà tàdzí ko.
15 Tàko ko, móndyá kòdhɨ kɨ togó andírǐ dre.
Ɨ tabhó àyɨ kɨ bíbhálé, àyɨ kɨ mǐ dròzo dròdrò.
Ɨ kò'o tá kònìnɨ ko dhɨ, kònò ì nɨ tá ngá no àyɨ kɨ mǐ sè,
adrézó tà yi àyɨ kɨ bíbhálé sè, adrézó tà ni àyɨ kɨ togó na,
ì dré àyɨ kɨ togó adzázó má vélé gò,
má dré àyɨ kɨ tɨdrízó.›*
16 Dɨ, kólénzé ɨ́na àmɨ dré, àmɨ kɨ mǐ dré adrélé ngá no, ìndì àmɨ kɨ bíbhálé dré adrélé tà yi dhɨ sè!
17 Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Pròfétà bǐ dhɨ ɨ móndɨ́ gyǎgya bǐ dhɨ ɨ́be dhɨ ɨ tá lovó ɨ́be tò kɨtswázó tà mì dré adrélé nòle dhɨ kɨ no gò, ì dré àyɨkya nòzoá ko. Àyɨ tá kpà lovó ɨ́be tò kɨtswázó tà mì dré adrélé yǐle dhɨ kɨ yi gò, ì dré àyɨkya yǐzoá ko.»

Yésu ngɨ pɨ́dhɨ́gó agó kórì rɨlepi dhɨ nɨ tà dri dhɨ nɨ àndu
(À kònò kpà Márokò 4:13-20; Lúkà 8:11-15)

18 «Dɨ mì yi rè pɨ́dhɨ́gó agó kórì rɨlepi dhɨ àdhya nda adré lèá tàle ngínɨ ya dhɨ ká.
19 Móndɨ́ àruka ì adré Gǐká nɨ kúlí ka'ǐ ngóró kórì rɨle ledhélé láti mǐle nda ɨ tínɨ. Ɨ kòyi Gǐká nɨ Òpì nɨ tà dre dhɨ, ì adré àndu nɨ nɨ ni ko gò, Dhya kònzɨ dré adrézó atsálé kórì rɨle nda nɨ tɨngí àyɨ kɨ togó lésè.
20 Móndɨ́ àruka ì adré Gǐká nɨ kúlí ka'ǐ ngóró kórì rɨle ledhélé bvò kírà ro dhɨ dri nda ɨ tínɨ. Ɨ kòyi kúlí nda dre dhɨ, ì adré ndɨrɨ ka'ǐá arí sè.
21 Dɨ, ì dré adrélé kúlí nda nɨ tayí adrélé tɨle àyɨ kɨ togó na ko dhɨ sè dhɨ, ì adré ngbà 'í tròle rúá lókyá tsà sè. Dɨ kàdré tà ì dré adrézó kɨzà nya ásà dhɨ 'ɨ yà, ngalè tà adrézó àyɨ kɨ mì pfo kúlí nda nɨ tà sè dhɨ 'ɨ yà dhɨ, ì adré àyɨ kɨ tà ka'ǐka'ǐ nda nɨ tayí mbèlè.
22 Móndɨ́ àruka ì adré Gǐká nɨ kúlí ka'ǐ ngóró kórì rɨle ledhélé kùtsí kòfalé nda ɨ tínɨ. Ɨ kòyi kúlí nda dre dhɨ, tà bvò kòndɨ àdhya adrébhá àyɨ kɨ togó 'o lanzǐle dhɨ ɨ, ìndì ngá lovó adrélépi àyɨ kɨ lɨtí dhɨ ɨ́be dhɨ ì adré kúlí nda nɨ amó gò, dré adrézó lò'wa 'a ko.
23 Dɨ, móndɨ́ àruka ì adré àyɨkya Gǐká nɨ kúlí ka'ǐ ngóró kórì rɨle ledhélé kǐní dóro dri nda ɨ tínɨ. Àyɨ nda ì kòyi kúlí nda dre dhɨ, ì adré àndu nɨ nɨ ni gò, ì dré adrézó

* **13:15 13:15** À kònò Èsáyà 6:9-10.

lò'wa 'a dóro. Àlo nɨ adré lò'wa 'a nyadhɨ-nzi, àzya nɨ nyadhɨ-na, àzya nɨ nyadhɨ-àlo-drɨ̀-mudrí.»

Pídhígó mbɨ ngánò kòfalé dhɨ nɨ tà dri dhɨ

24 Yésu dré gòzo pídhígó àzya pɨ àyɨ dré, tàzoá dhɨ: «Òpɨ bhù àdhya sù ngóró dhya àlo kórɨ dóro rɨlepi áyɨ amvú na dhɨ tínɨ.
25 Dɨ, móndyá títí dhɨ ɨ dré tá adrérà'a ayí ko ngátsi sè dhɨ 'á dhɨ, akódhɨ nɨ kàrɨbhá dré ína atsázó mbɨ kórɨ rɨ ngánò kòfalé gò lɨ̀zo.
26 Dɨ ngánò nda kòmba adrélé lò'wa 'a dre dhɨ, mbɨ nda dré kpà apfòzo.
27 Gò amvú líyí nda nɨ màrábà ɨ dré alɨ̀zo akódhɨ vélé tàá drá dhɨ: ‹Mírɨ̀, mí rɨ tsɨ̀ kórɨ dóro ámɨ amvú na kòdhya ko? Mbɨ angá dɨ ína ángolésè?›
28 Akódhɨ logó àyɨ dré dhɨ: ‹Kàrɨbhá 'o tà kòdhɨ nɨ̀.› Dɨ màrábà nda ɨ gò akódhɨ nɨ lizí: ‹Mí lè mà kòlɨ̀ mbɨ nda nɨ akú?›
29 Akódhɨ logó àyɨ dré dhɨ: ‹Kóko! Mɨ̀ kòlɨ̀ mbɨ nda nɨ akú dhɨ, mɨ̀ nɨ dra akúá túmáńí ngánò íbe.
30 Mɨ̀ tayí àyɨ rɨ̈ti dhɨ ɨ adrélé mbàle túmáńí tsàle lókyá dra lànyá lokózó dhɨ 'á. Dɨ lókyá nda sè dhɨ, má nɨ tàá dhya dra lànyá lokóbhá dhɨ ɨ dré dhɨ: Mɨ̀ akú rè zyà mbɨ todròle kɨtswálé zàle 'íká, gò mɨ kòlokóró ngánò tobhàle áma kòbhó na ndò.›»

Pídhígó mùtádɨ̈ lò'wa nɨ tà dri dhɨ
(À kònò kpà Márokò 4:30-32; Lúkà 13:18-19)

31 Yésu dré gòzo pídhígó àzya pɨ àyɨ dré, tàzoá dhɨ: «Òpɨ bhù àdhya sù ngóró mùtádɨ̈ lò'wa dhya àlo dré dòle rɨle áyɨ amvú na dhɨ tínɨ.
32 Lò'wa nda konyókonyó mvá lavúlé lò'wa àruka títí dhɨ ɨ rúsè. Dɨ, kàpfò dre dhɨ, dré ína mbàzo atsálé kàdrɨ ngá àruka títí kidhílé amvú 'á dhɨ kɨ lavú. Atsá fa tínɨ gò, àrí ɨ dré adrézó alɨle bhà si kólá nɨ ɨ drɨ̈na.»

Pídhígó tàkú nɨ tà dri dhɨ
(À kònò kpà Lúkà 13:20-21)

33 Yésu dré gòzo pídhígó àzya pɨ àyɨ dré, tàzoá dhɨ: «Òpɨ bhù àdhya sù ngóró tàkú mvá tsà tòkó àlo dré adólé amúlé fóndro kàdrɨ dhɨ be gò, tàkú nda dré fóndro nda nɨ 'òzo avólé títí dhɨ tínɨ.»
34 Dɨ Yésu tà tá tà nda kòdhɨ ɨ títí móndyá zyandre ɨ dré pídhígó sè. Tà tà àlo àyɨ dré pídhígó àko dhɨ ko,
35 kɨtswálé tà longólé pròfétà tí kònɨdhɨ kò'oró ru be dhɨ bvó:
«Má nɨ tà adó tàle àyɨ dré pídhígó sè.
Má nɨ tà zùle kínó kɨdhólé bvò nɨ bhàma lésè dhɨ kɨ longó.»†

Yésu ngɨ pídhígó mbɨ nɨ tà dri dhɨ nɨ àndu

36 Àmvolásà dhɨ, Yésu dré móndyá zyandre nda kɨ tayízó gò, nzɨ̀zo bhàna. Akódhɨ nɨ lebèbhá ɨ dré àyɨ kɨ kisízó ànyɨ akódhɨ làga, tàá drá dhɨ: «Mí ngɨ àma dré pídhígó mbɨ amvú na dhɨ àdhya nɨ àndu wà.»
37 Akódhɨ logó àyɨ dré dhɨ: «Dhya kórɨ dóro rɨlepi nda, Móndí nɨ Mvá 'ɨ.
38 Amvú nda bvò 'ɨ. Kórɨ dóro nda, Gɨ̈ká nɨ ànzɨ akódhɨ nɨ Òpɨ na dhɨ 'ɨ. Mbɨ nda, Dhya kònzɨ nɨ ànzɨ 'ɨ.
39 Kàrɨbhá mbɨ kórɨ rɨlepi nda, Dzáborò 'ɨ. Lókyá lànyá lokózó nda, lókyá kùdù 'ɨ. Dhya adrébhá lànyá lokó nda ɨ, ángéló 'ɨ.
40 Dɨ ngóró à dré adrélé mbɨ nda nɨ akú kɨtswálé zàle àtsí na dhɨ tínɨ dhɨ, a nɨ kókpà adré kònɨnɨ lókyá kùdù sè.

† **13:35 13:35** À kònò Longó ɨ 78:2.

41 Móndí nɨ Mvá nɨ áyɨ ángéló kɨ amù, tà títí adrébhá móndí kɨ 'o ledhélé tàkonzì na dhɨ kɨ akú túmăní móndyá títí adrébhá tà kònzɨ 'o dhɨ íbe, àyɨ kɨ tɨngázó pfòle Gìká nɨ Òpì 'ásè.
42 Dɨ ángéló nda ì dré àyɨ kɨ bhèzo àtsí adrélépi adrálé ko dhɨ na. Kònàle dhɨ, ì nɨ adré tongólé, adrézó kpà síkálándrá tsɨ.
43 Dɨ, móndyá gyăgya dhɨ kɨ adré àyɨkya lagúlé kĭtú tínɨ àyɨ kɨ Atá nɨ Òpì na. Dhya ángùdhi adrélépi bíbhálé íbe tà yĭzo dhɨ kòyi!»

Pídhɨ́gó ngá làgí kyàkyà zùle dhɨ nɨ tà dri dhɨ

44 «Òpì bhù àdhya sù ngóró ngá làgí kyàkyà zùle amvú àlo na dhɨ tínɨ. Agó àlo dhɨ kisú tá ngá làgí kyàkyà nda gò, gòzo zùá tódhyá. Dɨ togó kìní dré dhɨ, dré lìzo áyɨ ngá títí dhɨ kɨ lagí gò, amvú nda nɨ gìzo í dré.»

Pídhɨ́gó màyìkà làgí kyàkyà dhɨ nɨ tà dri dhɨ

45 «Òpì bhù àdhya sù kpà ngóró agó àlo adrélépi tá màyìkà aveave dhɨ kɨ nda dhɨ tínɨ.
46 Akódhɨ kòkisú màyìkà àlo làgí kyàkyà dhɨ dre dhɨ, dré lìzo áyɨ ngá títí dhɨ kɨ lagí gò, gìzoá.»

Pídhɨ́gó kɨmbá nɨ tà dri dhɨ

47 «Òpì bhù àdhya sù ngóró kɨmbá à dré bhèle yĭandre na gò, dré kosyá kɨ kárá títí dhɨ kɨ turúzó dhɨ tínɨ.
48 Kɨmbá nda kòga kosyá sè bĭ dre dhɨ, kosyá bhebhá ì dré asézóá apfòle yĭ mĭle. Dɨ ì dré lɨrízó kosyá dóro dhɨ kɨ kɨpè tobhàle kánzì ɨ 'ásè gò, kosyá kònzɨ dhɨ kɨ bhèzo.
49 Tà nda nɨ kókpà adré kònìnɨ lókyá kùdù sè. Ángéló kɨ alì móndyá kònzɨ kɨ kòfalé lanzí móndyá gyăgya íbe gò,
50 ì dré móndyá kònzɨ nda kɨ bhèzo àtsí adrélépi adrálé ko dhɨ na. Kònàle dhɨ, ì nɨ adré tongólé, adrézó kpà síkálándrá tsɨ.»

Ngá làgí be kàdrì tídhí ro ìndì àku ró dhɨ ɨ

51 Dɨ Yésu lizí àyɨ tàzoá dhɨ: «Mì yi tà kòdhɨ ɨ títí, àndu nɨ kɨ nĭzo vélé?» Ɨ logó drá dhɨ: «Àyíya!»
52 Akódhɨ gò tàá àyɨ dré dhɨ: «Dɨ dhya ángùdhi adrélépi tátrɨ́trí kúlí tadhá gò Òpì bhù àdhya nɨ tà tadházó drá dhɨ, dhya nda ngóró bhà líyí adrélépi ngá làgí be kàdrì dhɨ íbe gò, dré adrézó ngá tídhí dhɨ kɨ adó lásà ngá àku dhɨ íbe dhɨ tínɨ.»

Nàzàrétàbhá ì ka'ì Yésu ko
(À kònò kpà Márokò 6:1-6; Lúkà 4:16-30)

53 Yésu kòpɨ pídhɨ́gó nda ɨ akílé dre dhɨ, dré àrà nda nɨ tayízó gò,
54 lìzo tsàle bhàandre í dré tá mbàzo lána dhɨ na.‡ Dɨ dré kɨdhózó adrélé tà tadhá Yúdà ànzɨ kɨ lìsámbò dzó na. Gò móndyá nda ì dré adrézó akódhɨ nɨ yi síbhálé be ngbo, adrézó lizíá àyɨ kòfalésè dhɨ: «Dhya kòndɨ kisú ína tògyá kòdhɨ túmăní rĭnyí adrézó tà líndríga ró dhɨ kɨ 'o dhɨ be dhɨ ángwà?
55 Akódhɨ kòndɨ tsì dhya adrélépi fa ledé dhɨ nɨ mvá 'ɨ ko? Andre nɨ nɨ rú tsì Màríyà ko? Adrúpi nɨ ɨ tsì, Yàkóbhò, Yòséfà, Sĭmónà tsàle Yúdà ko?
56 Amvúpi nɨ ɨ títí àma kòfalé ko? Akódhɨ kisú dɨ tà kòdhɨ ɨ títí dhɨ ángwà?»
57 Dɨ tà nda sè dhɨ, ì kɨtswá tá Yésu nɨ ka'ì bwà ko. Dɨ Yésu dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «À adré ngbà 'í pròfétà nɨ lɨndrì bha ko dhɨ akódhɨ nɨ tàndɨ bha ìndì akódhɨ nɨ tàndɨ nɨ dzó 'á.»
58 Dɨ akódhɨ 'o tá tà líndríga ró bĭ dhɨ ɨ kònàle ko, ì dré akódhɨ nɨ ka'ìle ko dhɨ sè.

‡ **13:54 13:54** Bhàandre Yésu dré mbàzo lána kònìdhɨ tá Nàzàrétà 'ɨ. A kònò kpà Lúkà 4:16; Márokò 6:1.

14

Yòwánì Bàtîsimò fèlepi nɨ dràma
(À kònò kpà Márokò 6:14-29; Lúkà 9:7-9)

1 Lókyá nda sè dhɨ, Ɛ̀ródè adrélépi tá ópí ro bvò Gàlĭláyà àdhya drĭle dhɨ dré Yésu nɨ rúbí yĭzo.
2 Dré tàzoá áyɨ màrábà ɨ dré dhɨ: «Dhya kòdhɨ Yòwánì Bàtísimò fèlepi 'ɨ! Angá ína dràdrà lésè nì. Ásà dhɨ, akódhɨ rĭnyí íbe adrézó tà líndríga ró dhɨ kɨ 'o.»
3 Tàko ko, Ɛ̀ródè nda 'o tá Yòwánì rùle adròle, bhèle bădzó na dhɨ nì. 'O tá kònìnɨ áyɨ adrúpi Fĭlípò nɨ tòkó, Ɛ̀ròdíyà nɨ tà sè.
4 Angyá ko, Yòwánì adré tá tàá Ɛ̀ródè dré dhɨ: «Kɨtswá mí dré adrézó ámɨ adrúpi nɨ tòkó íbe dhɨ ko.»
5 Ásà dhɨ, Ɛ̀ródè adré tá Yòwánì nɨ le pfùle dràle. Dɨ, adré tá ína móndí zyandre dhɨ kɨ ro, ì dré adrélé Yòwánì nɨ no pròfétà ro dhɨ sè.
6 Dɨ, kĭtú Ɛ̀ródè nɨ tĭzo ásà dhɨ sè dhɨ, Ɛ̀ròdíyà nɨ zapi dré apfòzo ngá to Ɛ̀ródè ɨ kandrá móndyá dré azílé gwányá lé dhɨ íbe gò, tà nda dré Ɛ̀ródè nɨ togó 'òzo kɨnílé tò.
7 Dɨ akódhɨ dré mòndrà sìzo tàzoá dhɨ, í nɨ ngá ángùdhi mvátòkó nda dré lèle zĭle í tí dhɨ nɨ fe drá.
8 Dɨ andre nɨ kòtà akódhɨ nɨ drĭ dre dhɨ, akódhɨ dré tàzoá Ɛ̀ródè dré dhɨ: «Mí kàfè má dré Yòwánì Bàtísimò fèlepi nɨ drĭ kònwa sănì na.»
9 Gò ópí nda nɨ togó dré kɨzà nyàzo tà nda sè. Dɨ, mòndrà dré tá sìle móndyá azílé nda ɨ kandrá dhɨ ɨ sè dhɨ, dré ína tòlí fèzo tà zĭle nda nɨ 'òzo gò,
10 móndí mùzo lìle Yòwánì nɨ drĭ li bădzó na.
11 Gò akódhɨ nɨ drĭ nda nɨ adózó sănì na alìzo fèá mvátòkó nda dré. Dɨ akódhɨ nda dré fèzoá áyɨ andre dré.
12 Bvóá dhɨ, Yòwánì nɨ lebèbhá ì dré tsàzo akódhɨ nɨ àbvò do sĭle. Gò ì dré lìzo tà nda nɨ longó Yésu dré.

Yésu fè ngá nyàle móndí ngùlù-nzi dhɨ ɨ dré
(À kònò kpà Márokò 6:30-44; Lúkà 9:10-17; Yòwánì 6:1-14)

13 Yésu kòyi rúbí nda dre dhɨ, dré mbàzo bwátù na kɨtswálé lìle kalóma àrà móndí àko dhɨ na dhɨ bvó. Dɨ, móndí zyandre dhɨ ì kòyi tà nda dre dhɨ, ì dré ngàzo bhàandre bĭ dhɨ ɨ lésè lìle akódhɨ vésè pá sè, tăpărîandre mĭlésè.
14 Dɨ Yésu kàsí bwátù lésè dre dhɨ, dré móndyá zyandre lavúlé nda kɨ nòzo, kɨzà dòzo áyɨ togó na àyɨ kɨ tà sè gò, dré àyɨ kɨ dràbhá kɨ tɨdrízó.
15 Ɨndró kàndrì dre dhɨ, akódhɨ nɨ lebèbhá ì dré àyɨ kɨ kisízó ànyɨ akódhɨ làga, tàá drá dhɨ: «Kònìdhɨ àrà bhà àko dhɨ 'ɨ, ìndì lókyá lavú dre. Mí kòfè dɨ láti móndyá zyandre kònɨ ɨ dré lìzo mányàngá gɨ nyàle bhà àma làgásè dhɨ ɨ 'ásè wà.»
16 Dɨ, Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Kɨtswá ì dré lìzo dhɨ ko. Àmɨ kɨ tàndɨ, mì kòfè ngá àyɨ dré nyàle dhɨ àmɨ.»
17 Dɨ, ì logó drá dhɨ: «Àma ngbà 'í kònwa dhɨ mápà íbe nzi, ìndì kosyá íbe rĭ.»
18 Yésu gò tàá dhɨ: «Mì alì ngá nda íbe má vélé.»
19 Gò dré tàzoá móndyá zyandre nda ɨ dré dhɨ, ì kòlɨrí mbì dri. Dɨ kàdó mápà nzi nda ɨ kosyá rĭ nda íbe dre dhɨ, dré mì tɨngázó kurú na bhù na, tà tanɨ zĭzo Gĭká tí ngá nda ɨ dri. Dré mápà nda kɨ tonòzo lanzílé áyɨ lebèbhá ɨ dré gò, ì dré lanzízóá móndyá zyandre ɨ dré.
20 Dɨ àyɨ títí nda ì dré nyàzoá pĭzo. Gò akódhɨ nɨ lebèbhá ì dré àmbí nɨ kɨ lokózó gàle kánzì mudrí-drĭ-rĭ dhɨ ɨ sè bĭbi.
21 Ago ngá nda kɨ nyabhá dhɨ ɨ tá ànyíànyɨ ngùlù-nzi. (À nà tá tòkó ɨ ànzɨmvá íbe ko.)

Yésu to atsî tăpărîandre drĭsè
(À kònò kpà Márokò 6:45-52; Yòwánɨ 6:15-21)

22 Gbă lókyá nda sè dhɨ, Yésu dré áyɨ lebèbhá kɨ 'òzo lɨle mbàle bwátù na, ɨ kòzyaró drĭdrĭ ɨ́ kandrána tăpărîandre nɨ ta'á na. Tàko ko, lè tá rè zyà láti fèle móndyá zyandre nda ɨ dré lɨzo 'íká.
23 Kòfè láti àyɨ dré dre dhɨ, dré mbàzo kalóma kòngó àlo drĭna kɨtswálé tà ta Gĭká be. Gò ngá dré anízó akódhɨ nɨ kɨ kònàle kalóma.
24 Dɨ, bwátù nda lɨ tá ína vwàle kĭní rúsè vwàvwà ro. Lyăandre adré tá vĭle sínyà dri rúá gò, yĭ adrélépi longálé dhɨ dré adrézó ru tswa rúá.
25 Dɨ ngátsi kɨtógá àmvolésè dhɨ, Yésu dré ngàzo adrélé atsî to tăpărîandre drĭsè, adrézó lɨle áyɨ lebèbhá nda ɨ véna.
26 Ɨ kònò akódhɨ adrérà'a atsî to tăpărîandre drĭsè dre dhɨ, tirĭ dré gàzo àyɨ léna bĭ gò, ɨ dré tàzoá dhɨ: «Kòdhɨ móndí líndrí 'ɨ!» Gò ɨ dré ngàzo adrélé tetrélé tirĭ dré.
27 Dɨ, gbă kòdhwa, Yésu dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mɨ tsɨ togó! Ma 'ɨ. Mɨ ro ngá ko.»
28 Pétèró logó drá dhɨ: «Mírĭ, kàdré mɨ 'ɨ bàti dhɨ, mí tà má dré má kòlɨró mí véna yĭ drĭsè wà.»
29 Yésu gò tàá drá dhɨ: «Mí alɨ!»
Dɨ Pétèró dré pfòzo bwátù 'ásè gò, kɨdhólé atsî to yĭ drĭsè, adrézó lɨle Yésu véna.
30 Dɨ, kònò lyăandre nda dre dhɨ, tirĭ dré akódhɨ nɨ 'òzo gò, dré kɨdhózó adrélé tandrùle. Dɨ dré loyózóá dhɨ: «Mírĭ, mí tɨdrí ma wà!»
31 Gbă kòdhwa, Yésu dré áyɨ drígá kɨdzɨzo akódhɨ nɨ ru gò, tàzoá drá dhɨ: «Mɨ tà ka'ĭka'ĭ íbe tsà nɨ, mí kayí tà mí léna àdho tà sè?»
32 Ɨ kòmbà fĭle bwátù na dre dhɨ, lyăandre nda dré rɨzo adrélé kírɨ.
33 Dɨ Yésu nɨ lebèbhá bwátù na nda ɨ dré ledhézó àyɨ kɨ kórókó titĭ akódhɨ kandrá, tàzoá dhɨ: «Mɨ Gĭká nɨ Mváagó 'ɨ bàti!»

Yésu tɨdrí dràbhá ɨ Gènèsàrétè na
(À kònò kpà Márokò 6:53-56)

34 Ɨ kòzya tăpărîandre nda nɨ ta'á na dre dhɨ, ɨ dré tsàzo bvò Gènèsàrétè àdhya na.
35 Móndyá kònàle dhɨ ɨ kònò Yésu nĭle kyá dre dhɨ, ɨ dré ngàzo akódhɨ nɨ rúbí 'o ayílé bvò wăyi nda 'ásè. Dɨ móndí ɨ dré àyɨ kɨ dràbhá títí dhɨ kɨ adzízó akódhɨ vélé gò,
36 akódhɨ nɨ ti lizízó, kòtayíró dràbhá nda ɨ adrélé ngbà 'í áyɨ kítá ti tabè kòdhya. Dɨ àyɨ títí akódhɨ nɨ kítá nda nɨ tabèbhá dhɨ ɨ dré adrízó.

15

Gĭká nɨ kúlĭ bhèma adrézó móndí kɨ labhɨ lebè dhɨ
(À kònò kpà Márokò 7:1-13)

1 Àmvolásà dhɨ, Fàrĭsáyò àruka ɨ tátrítrí kúlí tadhábhá íbe dhɨ ɨ dré angázó Yèrúsalémà lésè alɨle Yésu vélé gò, liziá tía dhɨ:
2 «Ámɨ lebèbhá ɨ adré àma kɨ tábhí kɨ labhɨ ŋo àdho tà sè? Angyá ko, ɨ adré àyɨkya ngá nya drígá dzɨ àko ró.»
3 Yésu dré logózóá àyɨ dré dhɨ: «Àmɨ ró dhɨ, mɨ adré àmɨkya Gĭká nɨ tòlí ŋo, kɨtswázó àmɨ kɨ labhɨ lɨkí àdho tà sè?
4 Tàko ko, Gĭká tà tá dhɨ: ‹Lè mí kàdré ámɨ atá nɨ lɨndrɨ bha ámɨ andre be.›* Tà kpà dhɨ: ‹Dhya ángùdhi adrélépi tà kònzɨ ta áyɨ atá rú yà, kó ngalè áyɨ andre rú yà dhɨ, lè à kò'o akódhɨ nda dràle dràdrà.›†

* **15:4 15:4** À kònò Pfòma 20:12; Dùtèrònómè 5:16. † **15:4 15:4** À kònò Pfòma 21:17; Lèvĭtíkè 20:9.

5 Dɨ, mì adré àmɨkya tàá dhɨ, dhya àlo kòtà áyɨ atá dré yà, kó ngalè áyɨ andre dré yà dhɨ, ‹Ngá má dré tá kɨtswálé fèle ámɨ ledé dhɨ, ngá má dré dra fèle Gïká dré dhɨ 'ɨ› dhɨ,
6 adré dɨ lèá vélé dhya nda kòbhà áyɨ atá nɨ lɨndrì áyɨ andre be ngá nda sè dhɨ ko. Dɨ ásà dhɨ, mì adré àmɨkya Gïká nɨ kúlí bhe gàrà drɨ, adrézó àmɨ kɨ tàndɨ kɨ labhɨ lebè.
7 Àmɨ túrúpfúbhá 'ɨ! Pròfétà Ɛ̈sáyà dré tá adrérà'a Gïká nɨ kúlí longó àmɨ kɨ tà sè dhɨ 'á dhɨ, longó tá tà nda kyá tàzoá dhɨ:
8 ‹Móndyá kòdhɨ ì adré áma lɨndrì bha ngbà 'í ti sè.
Dɨ, àyɨ kɨ togó vwà ɨna má rúsè vwàvwà.
9 Ɨ adré lìsámbò 'o má dré wóyá.
Tàko ko, ì adré tòlí angábhá móndí ɨ vélésè dhɨ kɨ tadhá ngóró tòlí nda ì angá tá má vélésè na tíni.›‡»

Tà adrébhá móndí kɨ 'o atsálé ndï ró Gïká mïlésè dhɨ ɨ (À kònò kpà Márokò 7:14-23)

10 Gò Yésu dré móndyá zyandre kònàle dhɨ kɨ azízó, tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mì yi vo rè tà kònìdhɨ, àndu nɨ nɨ nïzo ká!
11 Ngá adrélépi fïle móndí nɨ síbhálé 'ásè dhɨ adré akódhɨ nɨ 'o atsálé ndï ró dhɨ nì ko. Be ró dhɨ, tà adrélépi apfòle móndí sílésè dhɨ adré ɨna akódhɨ nɨ 'o atsálé ndï ró dhɨ nì.»
12 Gò Yésu nɨ lebèbhá ì dré àyɨ kɨ kisízó ànyɨ akódhɨ làga, tàá drá dhɨ: «Mí nï, tà mí dré tàle kòdhɨ dhe Fàrïsáyò ɨ léna kònzɨ dhɨ be?»
13 Akódhɨ logó àyɨ dré dhɨ: «Fa ángùdhi áma Atá bhù na dhɨ dré kidhílé nì ko dhɨ, à nɨ tɨngíá.
14 Mì tayí àyɨ nda ɨ. Àyɨ mï kùdúkùdu kɨ drï kobhá mï kùdúkùdu ró dhɨ 'ɨ. Dɨ mï kùdúkùdu àlo dhɨ kàdré mï kùdúkùdu àzya se drïle dhɨ, àyɨ rïti nda kɨ ledhé bhú na.»
15 Gò Pétèró dré tàzoá drá dhɨ: «Mí ngɨ kúlí alaala mí dré tàle nda nɨ àndu àma dré wà.»
16 Dɨ Yésu logó dhɨ: «Àmɨ, àmɨ dhu rè tà nïnï àko?
17 Mì nï ko tàle dhɨ, ngá ángùdhi adrélépi fïle móndí nɨ síbhálé 'ásè dhɨ adré fïle akódhɨ nɨ 'a na gò, adrélé apfòle akódhɨ nɨ rúbhá lésè dhɨ?
18 Dɨ, tà ángùdhi adrélépi apfòle móndí sílésè dhɨ adré ɨna angálé akódhɨ nɨ togó lésè. Tà nda ɨna tà adrélépi móndí 'o atsálé ndï ró dhɨ 'ɨ.
19 Tàko ko, tà adrébhá apfòle móndí kɨ togó lésè dhɨ ɨ, tà kònɨ 'ɨ: tà kònzɨ kisùle dhɨ ɨ, móndí kɨ tupfuma nɨ tà, múná tà, ndòtò tà, kugù tà, tà tàma móndí ɨ rú kɨnzò sè dhɨ nɨ tà, ìndì móndí kɨ rú tàma kònzɨ dhɨ nɨ tà.
20 Tà nda kòdhɨ ì adré móndí kɨ 'o atsálé ndï ró dhɨ nì. Dɨ, ngá nyàma drígá dzɨ àko ró dhɨ adré ɨna móndí kɨ 'o atsálé ndï ró ko.»

Tòkó àlo súrú twá ro dhɨ ka'ï Yésu bàti (À kònò kpà Márokò 7:24-30)

21 Àmvolásà dhɨ, Yésu dré àrà nda nɨ tayízó gò, lìzo tsàle bvò Tírè ɨ làga Sïdónà be dhɨ na.
22 Dɨ Kànánà tòkó àlo bvò nda lésè dhɨ dré alìzo akódhɨ vélé gò, kɨdhólé adrélé loyóá dhɨ: «Mírì, Dàwídï nɨ Mvá, mí bhà áma kɨzà wà! Áma zapi tɨrí kònzɨ íbe í léna. Adré kɨzà nya lavúlé.»
23 Dɨ, Yésu logó ɨna kúlí drá ko. Gò akódhɨ nɨ lebèbhá ì dré àyɨ kɨ kisízó ànyɨ akódhɨ làga, tàá drá dhɨ: «Mí dro akódhɨ nzìle. Tàko ko, akódhɨ adré tetrélé àma àmvolésè tò.»

---

‡ **15:9 15:9** À kònò Ɛ̈sáyà 29:13.

24 Yésu logó dhɨ: «Gìká amù ma ngbà 'í Ɨsèrélè ànzɨ avìbhá kábilígyà ɨ tínɨ dhɨ ɨ vélé.»
25 Dɨ, tòkó nda dré ínа adhézó áyɨ kórókó titĭ akódhɨ kandrá, tàzoá drá dhɨ: «Mírĭ, mí ledé ma wà!»
26 Yésu gò logóá dhɨ: «Kɨtswá ànzɨmvá kɨ mápà dòzo bhèle kòkí ɨ dré dhɨ ko.»
27 Dɨ, tòkó nda tà drá dhɨ: «Mírĭ, kònìnɨ bàti. Dɨ, ndìndì kòkí ì adré àyɨkya mápà kórònyá adrébhá ledhélé àyɨ kɨ líyí nɨ mísá zàle dhɨ kɨ nya kòdhya.»
28 Yésu logó drá dhɨ: «Á! Tòkó, mɨ tà ka'ĭka'ĭ íbe kàdrì! Tà nda kò'o ru mí dré ngóró mí dré adrélé lèle dhɨ tínɨ.» Dɨ tòkó nda nɨ zapi dré adrízó gbă lókyá nda sè.

Yésu tɨdrí dràbhá bĭ dhɨ ɨ

29 Yésu kòtayí àrà nda dre dhɨ, dré lìzo tsàle tăpăríandre Gàlĭláyà àdhya làgana. Dɨ dré mbàzo kòngó àlo drĭna gò lɨrílé.
30 Gò móndí zyandre lavúlé dhɨ ì dré alìzo túmăní mèrèkpè íbe, mì kùdúkùdu íbe, móndí rúbhá be àbvò ro dhɨ íbe, ábhăbhă íbe, ìndì dràbhá àruka bĭ dhɨ íbe, àyɨ kɨ tobhà Yésu kandrá. Gò akódhɨ dré àyɨ kɨ tɨdrízó títí.
31 Dɨ móndyá zyandre nda kɨ líndrí dré gàzo bhwăbhwa. Tàko ko, ì nò tá ábhăbhă nda ɨ adrérà'a kúlí ta, móndyá rúbhá be àbvò ro nda ɨ adrérà'a adrílé, mèrèkpè nda ɨ adrérà'a atsí to, ìndì mì kùdúkùdu nda ɨ adrérà'a ngá no. Gò ì dré Gĭká Ɨsèrélè ànzɨ kya nɨ rú bhàzo kùle.

Yésu fè ngá nyàle móndí ngùlù-su dhɨ ɨ dré
(À kònò kpà Márokò 8:1-10)

32 Àmvolásà dhɨ, Yésu dré áyɨ lebèbhá kɨ azízó, tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Má adré kɨzà do áma togó na móndyá zyandre kònɨ kɨ tà sè. Tàko ko, àma túmăní àyɨ íbe kĭtú na, ìndì ngá ì dré kɨtswálé nyàle dhɨ vélé yókódhó. Dɨ má lè àyɨ kɨ logólé nzìle tàbirí be ko, ì kòlandèró ledhézó láti bhálé ko dhɨ sè.»
33 Dɨ akódhɨ nɨ lebèbhá ì logó drá dhɨ: «Àrà bhà àko kònìdhɨ 'á dhɨ, mà nɨ kɨtswá mápà kisú fèle móndyá zyandre kònɨ ɨ dré nyàle pĭzo ásà dhɨ ángwà?»
34 Yésu lizí àyɨ tí dhɨ: «Àmɨ mápà íbe ángopí?» Ɨ logó dhɨ: «Nzi-drì-rĭ, ìndì kosyá àruka tsàtsà dhɨ íbe.»
35 Gò Yésu dré tàzoá móndyá zyandre nda ɨ dré dhɨ, ì kòlɨrí bvò dri.
36 Dré mápà nzi-drì-rì nda kɨ adózó kosyá nda íbe, àwoyà fèzo Gĭká dré gò, toŋòzoá lanzílé áyɨ lebèbhá ɨ dré gò, ì dré lanzízóá móndyá zyandre nda ɨ dré.
37 Dɨ móndyá títí nda ì dré nyàzoá pĭzo. Gò akódhɨ nɨ lebèbhá ì dré àmbí nɨ kɨ lokózó gàle kánzì nzi-drì-rì dhɨ ɨ sè bĭbi.
38 Àgo ngá nyabhá nda ɨ tá ngùlù-su. (À nà tá tòkó ɨ ànzɨmvá íbe ko.)
39 Gò Yésu dré láti fèzo móndyá zyandre nda ɨ dré nzìzo. Dré mbàzo bwátù na gò, zyàle tsàle bvò Màgàdánà àdhya na.

16

Fàrìsáyò ɨ Sàdùkáyò íbe dhɨ ì lizî Yésu tà àlo líndríga ró dhɨ nɨ 'o
(À kònò kpà Márokò 8:11-13; Lúkà 12:54-56)

1 Àmvolásà dhɨ, Fàrìsáyò ɨ Sàdùkáyò íbe dhɨ ì dré àyɨ kɨ kisízó ànyɨ Yésu làga, kɨtswálé akódhɨ nɨ tabhĭ. Dɨ ì dré akódhɨ nɨ ti lizízó, kò'oró tà àlo líndríga ró angálépi Gĭká vélésè dhɨ.
2 Dɨ Yésu dré logózóá àyɨ dré dhɨ: «Ìndró sè, bhù mĭbhalé kàdré wà dhɨ, mɨ adré tàá dhɨ: ‹Kĭdru, kozya kɨtswá dhĭle ko.›

3 Drùbhǐ sè, bhù mǐbhalé kàdré ngbàràngbàrà ro dhɨ, mì adré tàá dhɨ: ‹Ándrò, kozya nɨ dhi.› Mì nǐ kó bhù mǐbhalé nɨ làsú lanzɨ́lé dhɨ be dhɨ, mì kɨtswá dɨ àmɨkya tà adrébhá lókyá twátwa dhɨ kɨ tadhá dhɨ kɨ ni lanzɨ́lé bwà ko àdho tà sè?
4 Móndyá ándrò adrébhá kònzɨ ìndì zàràbhù ro dhɨ ì adré tà lɨ́ndrɨ́ga ró dhɨ nɨ nda nòle. Dɨ, à kɨtswá tà àzya lɨ́ndrɨ́ga ró dhɨ nɨ 'o àyɨ dré nòle dhɨ ko, kàdré ngbà 'ɨ́ pròfétà Yónà àdhya 'ɨ ko dhɨ.» Gò Yésu dré àyɨ kɨ tayɨ́zó, lìzo.

Tàkú Fàrǐsáyò kya Sàdùkáyò ɨ́be dhɨ
(À kònò kpà Márokò 8:14-21)

5 Yésu ɨ lebèbhá nɨ ɨ́be dhɨ ì kòzya tăpărɨ́andre nɨ ta'á na dre dhɨ, lebèbhá nɨ nda ì dré atógyàzoá dhɨ, ì tɨvì tá mápà dòma atsɨ́ na dhɨ.
6 Gò Yésu dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mì kònò dóro, mì kàdréró àmɨ kɨ lɨkɨ́ tàkú Fàrǐsáyò kya Sàdùkáyò ɨ́be dhɨ nɨ tà sè.»
7 Dɨ akódhɨ nɨ lebèbhá ì dré ngàzo adrélé tà kayɨ́ àyɨ kòfalésè adrézó tàá dhɨ: «Akódhɨ tà kònɨ̀nɨ, mà dré mápà adólé ko dhɨ sè.»
8 Yésu dré tà ì dré adrélé tàle nda nɨ nǐzo kyá gò, tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Àmɨ tà ka'ǐka'ǐ ɨ́be tsà nɨ ɨ, mì adré àmɨkya tà kayɨ́ àmɨ kòfalésè mì dré adrélé mápà àko dhɨ sè àdho tà sè?
9 Mì nǐ vo dhu rè tà àlo ko? Mì tɨvì vo àmɨkya mápà nzi má dré lanzɨ́lé móndyá ngùlù-nzi dhɨ ɨ dré dhɨ kɨ tà dre? Mì gò tá àmbɨ́ nɨ kɨ lokó gàle kánzì ángopɨ́?
10 Mì tɨvì kókpà àmɨkya mápà nzi-drǐ-rǐ má dré lanzɨ́lé móndyá ngùlù-su dhɨ ɨ dré dhɨ kɨ tà dre? Mì gò tá àmbɨ́ nɨ kɨ lokó gàle kánzì ángopɨ́?
11 Mì nǐ ko tàle dhɨ, má adré tá mápà tà ta àmɨ dré kòdhya ko dhɨ? Dɨ, má tà tá mána dhɨ: ‹Mì kàdré àmɨ kɨ lɨkɨ́ tàkú Fàrǐsáyò kya Sàdùkáyò ɨ́be dhɨ nɨ tà sè.›»
12 Gò lebèbhá nɨ ì dré nǐzoá tàle dhɨ, akódhɨ adré tá tàá àyɨ dré dhɨ, ì kàdré àyɨ kɨ lɨkɨ́ tàkú mápà àdhya nɨ tà sè ko. Be ró dhɨ, ì kàdré àyɨ kɨ lɨkɨ́ tà Fàrǐsáyò ì dré tá adrélé tadhálé Sàdùkáyò ɨ́be dhɨ kɨ tà sè.

Pétèró tà ngádra 'á dhɨ, Yésu Mèsɨ́yà 'ɨ
(À kònò kpà Márokò 8:27-30; Lúkà 9:18-21)

13 Àmvolásà dhɨ, Yésu ì dré lìzo tsàle bvò bhàandre Kàyǐsàrɨ́yà Fǐlɨ́pò àdhya làga dhɨ na. Gò akódhɨ dré lizɨ́zóá àyɨ tɨ́ dhɨ: «Móndɨ́ ì adré tàá dhɨ, ma, Móndɨ́ nɨ Mvá àdhi 'ɨ?»
14 Ɨ logó drá dhɨ: «Móndɨ́ àruka ì adré tàá dhɨ, mɨ Yòwánì Bàtɨsimò fèlepi 'ɨ. Àruka nɨ ì adré tàá dhɨ, mɨ Ɛ̀lɨ́yà 'ɨ. Àruka nɨ ì adré kó tàá dhɨ, mɨ Yèrèmɨ́yà 'ɨ yà, kó ngalè pròfétà kɨ àzya 'ɨ yà dhɨ.»
15 Yésu gò lizɨ́á àyɨ tɨ́ dhɨ: «Dɨ àmɨ ró dhɨ, mì adré àmɨkya tàá dhɨ, ma àdhi 'ɨ?»
16 Sǐmónà Pétèró logó dhɨ: «Mɨ mína Mèsɨ́yà, Gǐká lɨ́drì ro dhɨ nɨ Mváagó 'ɨ.»
17 Yésu gò tàá drá dhɨ: «Sìmónà, Yónà nɨ mvá, Gǐká bhà tà tanɨ mɨ́ dri dre. Àngyá ko, móndɨ́ tadhá tà kòdhɨ mɨ́ dré nì ko. Be ró dhɨ, áma Atá bhù na dhɨ tadhá mɨ́ dré nì.
18 Má adré kpà tàá mɨ́ dré dhɨ: Mɨ Pétèró 'ɨ. Má nɨ Ɛ̀kèlézyà mána nɨ si kɨ́rà kònɨ̀dhɨ dri.* Ndɨ̀ndɨ̀ dràdrà nɨ rǐnyɨ́ kɨtswá ɨ́na Ɛ̀kèlézyà nda nɨ lavú ko.
19 Má nɨ Òpì bhù àdhya nɨ lǐfùngúlà ànzi kɨ fe tayɨ́lé mɨ́ drɨ́gá. Tà ángùdhi mɨ́ dré dra 'ɨle kònwa bvò dri dhɨ, à nɨ kókpà tà nda nɨ 'ɨ bhù na. Tà ángùdhi mɨ́ dré dra trɨle bvò dri dhɨ, à nɨ kókpà tà nda nɨ trɨ bhù na.»
20 Gò Yésu dré áyɨ lebèbhá nda kɨ logázó, ì kòtadhárò dhya àlo dré dhɨ, ɨ Mèsɨ́yà 'ɨ dhɨ ko.

---

* **16:18 16:18** Rú «Pétèró» kònɨ̀dhɨ adré lèá tàle dhɨ «kɨ́rà».

Yésu longó áyɨ dràma nɨ tà, áyɨ ngàma dràdrà 'ásè dhɨ be
(À kònò kpà Márokò 8:31–9:1; Lúkà 9:22-27)

21 Kɨdhólé lókyá nda sè dhɨ, Yésu dré kɨdhózó adrélé tadhá áyɨ lebèbhá ɨ dré dhɨ, adré tá lèá dhɨ, ɨ kòlì Yèrúsalémà na kɨtswálé kɨzà nya lavúlé Yúdà ànzɨ kɨ bhàgo ɨ drɨ́gá, kòwánà kàdrì ɨ drɨ́gá ìndì tátrɨ́trɨ́ kúlí tadhábhá ɨ drɨ́gá, à kòpfuró ɨ dràle gò, kɨ̀tú nɨ na sè dhɨ, Gɨ̀ká kòtɨngáró ɨ dràdrà lésè.

22 Dɨ Pétèró dré Yésu nɨ drɨ̀zo gàrà dri gò, kɨdhózó adrélé tà ta akódhɨ dri, tàzoá dhɨ: «Mírɨ̀, Gɨ̀ká kòlɨkɨ́ mɨ! Tà nda kòdhɨ kɨtswá tàdzɨ́ atsálé mɨ́ rú ko!»

23 Dɨ, Yésu dré áyɨ alázó tàá Pétèró dré dhɨ: «Sàtánà, mɨ́ nga má mɨ̀lésè gòle má àmvona! Mɨ́ adré láti nda áma 'òzo dhèle. Tàko ko, mɨ́ adré tà kisù Gɨ̀ká àdhya tɨ́nɨ ko. Be ró dhɨ, mɨ́ adré mɨ́na tà kisù móndɨ́ kya tɨ́nɨ.»

24 Gò Yésu dré tàzoá áyɨ lebèbhá ɨ dré dhɨ: «Dhya àlo kàdré lèá alɨ̀le má vésè dhɨ, lè akódhɨ nda kòtayɨ́ áyɨ tàndɨ nɨ tà, kàdó áyɨ fa kɨpakɨpa gò, kàdréró áma lebè.

25 Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi áyɨ tàndɨ nɨ lɨ́drì le tɨdrɨ́lé dhɨ, a nɨ áyɨ lɨ́drì nda nɨ 'o avɨ̀le. Dɨ, dhya ángùdhi adrélépi ɨ́na áyɨ lɨ́drì fe áma tà sè dhɨ, a nɨ áyɨ lɨ́drì nda nɨ kisú.

26 Ángyá ko, dhya àlo kòkisú ngá bvò kòndɨ àdhya ɨ tɨ́tɨ́ gò, áyɨ tàndɨ nɨ lɨ́drì tayɨ́zó avɨ̀le dhɨ, akódhɨ nda kisú ɨ́na àdho tà dóro 'ɨ? A nɨ go àdho ngá fe kòdhya kɨtswázó áyɨ lɨ́drì nda nɨ kisú dhɨ?

27 Tàko ko, Móndɨ́ nɨ Mvá nɨ agò áyɨ Atá nɨ mɨ̀lanzɨ̀lanzì na akódhɨ nɨ ángéló ɨ́be gò, dré tà logózó móndɨ́ àlo àlo tɨ́tɨ́ ɨ dré, tà ì dré 'òle dhɨ ɨ tɨ́.

28 Má adré tà bàti ta àmɨ dré dhɨ: Móndɨ́ àruka adrébhá àyɨ kɨ totó kònwa nɨ ì kɨtswá dràle drɨ̀drɨ̀ ì dré dra Móndɨ́ nɨ Mvá nɨ nòzo alɨ̌rà'a áyɨ Òpì na dhɨ kandrá ko.»

17

Yésu nɨ làsú ladzá ru atsálé lagulagu ró
(À kònò kpà Márokò 9:2-13; Lúkà 9:28-36)

1 Kɨ̀tú nzi-drɨ̀-àlo àmvolésè dhɨ, Yésu dré Pétèró kɨ drɨ̀zo Yàkóbhò ɨ́be ìndì adrúpi nɨ Yòwánì be gò, ì dré lɨ̀zo àyɨ pátɨ́ mbàle kòngó àlo mvumvù dhɨ drɨ̀na.

2 Kònàle dhɨ, Yésu nɨ làsú dré ngàzo ru ladzá àyɨ mɨ̀le. Akódhɨ nɨ mɨ̀bhalé dré kɨdhózó adrélé lagúlé kɨ̀tú tɨ́nɨ. Akódhɨ nɨ kɨ́tá ì dré kpà atsázó kemve kpɨ́rɨ́kpɨ́rɨ́ ngádra tɨ́nɨ.

3 Gbă kòdhwa, Mósè ɨ Èlɨ́yà be dhɨ ì dré agázó àyɨ kandrá, adrélé tà ta Yésu be.

4 Dɨ Pétèró dré tàzoá Yésu dré dhɨ: «Mírɨ̀, dóro nɨ mà dré adrélé kònwa dhɨ. Mɨ́ kàdré lèá dhɨ, má nɨ wémà na dhɨ kɨ ledé kònwa: àlo nɨ mɨ́ dré, àlo nɨ Mósè dré, ìndì àlo nɨ Èlɨ́yà dré.»

5 Dré rè dhu adrérà'a tà ta dhɨ 'á dhɨ, ndùrùku lagulagu ró dhɨ dré apfòzo àyɨ kɨ asó rùkù gò, kúlí dré apfòzo lásà tàá dhɨ: «Kònìdhɨ áma Mváagó má dré lèle tò dhɨ 'ɨ. Áma togó adré kɨnɨ́lé akódhɨ nɨ tà sè tò. Mì kòyi akódhɨ!»

6 Yésu nɨ lebèbhá ì kòyi kúlí nda dre dhɨ, àyɨ kɨ togó dré gàzo tirɨ̀ sè bɨ̌ gò, ì dré ledhézó àyɨ kɨ mɨ̀bhalé bha kɨ̀nɨ́ mi.

7 Dɨ, Yésu dré ɨ́na áyɨ kɨsɨ́zó ànyɨ àyɨ làga, àyɨ kɨ tabè gò, tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mì nga! Mì ro ngá ko.»

8 Ɨ kòtɨngá mì dre dhɨ, ì dré gòzo vélé móndɨ́ àzya no ko, ngbà 'ɨ́ Yésu 'ɨ kalóma.

9 Ɨ dré tá adrérà'a asílé kòngó nda drɨ̀lésè dhɨ 'á dhɨ, Yésu dré lazízóá àyɨ dri dhɨ: «Mì kòlongó tà agálépi àmɨ mɨ̀le kòdhɨ dhya àlo dré ko, tsàle lókyá Gɨ̀ká dré dra Móndɨ́ nɨ Mvá nɨ tɨngázó dràdrà lésè dhɨ 'á.»

10 Gò akódhɨ nɨ lebèbhá nda ì dré akódhɨ nɨ lizízó tàzoá dhɨ: «Tátrɨ́trɨ́ kúlí tadhábhá ì adré tàá dhɨ, lè Èlɨ́yà kàlì rè zyà Mèsɨ́yà kandrá 'ɨ́ká àdho tà sè?»

11 Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Tà bàti ró dhɨ, Èlíyà adré alìle tà títí dhɨ kɨ ledé.
12 Dɨ, má adré mána tàá àmɨ dré dhɨ: Èlíyà atsá dre. Dɨ, móndí ì nǐ tá àyɨkya akódhɨ àdhi 'ɨ ya dhɨ ko. Gò ì dré akódhɨ nɨ 'òzo ngóró ì dré tá lèle dhɨ tíni. Dɨ Móndí nɨ Mvá nɨ kókpà kɨzà nya àyɨ drígá kònìnɨ.»
13 Dɨ Yésu nɨ lebèbhá ì dré nǐzoá tàle dhɨ, akódhɨ adré tá Yòwánì Bàtísimò fèlepi nɨ tà ta àyɨ dré kòdhya.

Yésu tɨdrí mváagó àlo tɨrí kònzɨ ɨbe ɨ léna dhɨ
(À kònò kpà Márokò 9:14-29; Lúkà 9:37-43a)

14 Ɨ kògò tsàle móndyá zyandre ɨ véna dre dhɨ, agó àlo dhɨ dré alìzo adhélé áyɨ kórókó titǐ Yésu kandrá,
15 tàzoá dhɨ: «Mírǐ, mí bhà áma mváagó nɨ kɨzà wà! Agɨlílí adré akódhɨ nɨ lebhé, ìndì akódhɨ adré kɨzà nya tò. Vésè be bǐ, adré ledhélé àtsí na, kó ngalè yǐ na.
16 Má drì tá akódhɨ lìzo ába ámɨ lebèbhá ɨ véna. Dɨ, ì kɨtswá tá àyɨkya akódhɨ nɨ tɨdrí bwà ko.»
17 Dɨ Yésu logó dhɨ: «Àmɨ, móndyá ándrò tà ka'ǐka'ǐ àko ìndì àmɨ kɨ tayɨbhá lɨtɨlé nɨ ɨ, mà nɨ adré vélé àmɨ ɨbe vwàle lókyá be ángopí? Má nɨ àmɨ kɨ tà mvo vwàle lókyá be ángopí? Mì adrì mvámvá nda alìzo ába má vélé.»
18 Dɨ ì kàlì akódhɨ be dre dhɨ, Yésu dré lɨgízó tɨrí kònzɨ akódhɨ lé dhɨ be gò, dré dròzoá pfòle lásà. Dɨ mvámvá nda dré adrízó gbă lókyá nda sè.
19 Àmvolásà dhɨ, Yésu nɨ lebèbhá ì dré àyɨ kɨ kisízó àyɨ pátí ànyɨ akódhɨ làga, akódhɨ nɨ lizí tàzoá dhɨ: «Mà kɨtswá tá tɨrí kònzɨ nda kònàdhɨ nɨ dro bwà ko àdho tà sè?»
20 Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Mì kɨtswá tá bwà ko, mì dré adrélé tà ka'ǐka'ǐ ɨbe tsà dhɨ sè. Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Mì kàdré tà ka'ǐka'ǐ ɨbe tsàmvá ngóró mùtádǐ lò'wa tíni dhɨ, mì nɨ kɨtswá tàá kòngó kònìdhɨ dré dhɨ ‹Mí kisí mɨ kònwásè lìle kònàle› gò, kòngó nda dré áyɨ kisízó. Dɨ tà àlo mì dré kɨtswálé 'òle bwà ko dhɨ nɨ adré yókódhó.»
[
21 *]

Yésu gò áyɨ dràma nɨ tà longó, áyɨ ngàma dràdrà lésè dhɨ be
(À kònò kpà Márokò 9:30-32; Lúkà 9:43b-45)

22 Kǐtú àlo dhɨ, Yésu ɨ lebèbhá nɨ ɨbe dhɨ ì kɨmó tá ru bvò Gàlǐláyà àdhya na. Gò akódhɨ dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «À nɨ Móndí nɨ Mvá nɨ lefè kàrɨbhá ɨ drígá.
23 Ɨ dré akódhɨ nɨ pfùzo dràle gò, kǐtú nɨ na sè dhɨ, Gǐká dré akódhɨ nɨ tɨngázó dràdrà lésè.» Dɨ kúlí nda sè dhɨ, akódhɨ nɨ lebèbhá kɨ togó dré gàzo kɨzà sè bǐ.

Mèdáyì tépelò àdhya nɨ gɨma

24 Àmvolásà dhɨ, Yésu ɨ lebèbhá nɨ ɨbe dhɨ ì dré lìzo tsàle Kàpàrànàwúmà na. Gò dhya adrébhá tá mèdáyì tépelò àdhya nɨ lagí dhɨ ì dré alìzo Pétèró vélé lizíá tíá dhɨ: «Àmɨ kɨ tadhálépi adré mèdáyì tépelò àdhya nɨ gɨ?»†
25 Pétèró logó àyɨ dré dhɨ: «Àyíya, akódhɨ adré gɨá.» Pétèró kògò fɨle dzó na dre dhɨ, Yésu dré zyà kúlí dòzo tàle nì. Tà dhɨ: «Sìmónà, mí kisù mína ngíni? Ọpí bvò kòndɨ àdhya ì adré àdhibhá kɨ 'o adrélé mèdáyì gɨ dhɨ kòdhya: àyɨ kɨ tàndɨ kɨ ànzɨ ɨ, kó ngalè, móndí àruka àyɨ kɨ òpì zàle dhɨ ɨ?»
26 Pétèró logó dhɨ: «Móndí àruka ɨ.» Yésu gò tàá drá dhɨ: «Kàdré dɨ kònìnɨ dhɨ, ópí kɨ ànzɨ nda ì kɨtswá àyɨkya gɨá ko.
27 Dɨ, má lè mána móndyá kòna kɨ togó 'òle aswálé àma rú ko. Ásà dhɨ, mí lì kosyá bhe tăpăríandre na. Mí adó kosyá mí dré dra asélé drǐdrǐ dhɨ, síbhálé nɨ nɨ nzǐzo gò,

---

* **17:21 17:21** Wárágà Gǐká nɨ Kúlí tɨsìzo àyɨ dri drǐdrǐ dhɨ ɨ léna dhɨ, à adré kúlí kònɨ kɨ kisú kònwa ko: [Dɨ, à kɨtswá ngbà 'í tɨrí kònzɨ kárá be kònìnɨ dhɨ kɨ dro pfòle tàbirí mvòma sè ìndì tà zǐma Gǐká tí dhɨ sè.] † **17:24 17:24** À kònò Pfòma 30:11-16.

làfa lò'wa àlo dhɨ nɨ kisúzó sílána. Dɨ mí do làfa lò'wa nda lìzo ába àyɨ véna mèdáyì gɨ àma dré mí be.»

18

Dhya kàdrì lavúlé Ópì bhù àdhya na dhɨ àdhi 'ɨ?
(À kònò kpà Márokò 9:33-37; Lúkà 9:46-48)

1 Lókyá nda sè dhɨ, Yésu nɨ lebèbhá ì dré àyɨ kɨ kisízó ànyɨ akódhɨ làga, akódhɨ nɨ lizí tàzoá dhɨ: «Dhya kàdrì lavúlé Ópì bhù àdhya na dhɨ àdhi 'ɨ?»
2 Dɨ Yésu dré mvámvá àlo dhɨ nɨ azízó bhàle àyɨ kɨ kító 'á gò,
3 tàzoá dhɨ: «Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Mì kòladzá àmɨ kɨ togó atsázó ànzɨmvá ɨ tínɨ ko dhɨ, mì kɨtswá tàdzí fɨle Ópì bhù àdhya na ko.
4 Dɨ dhya ángùdhi adrélépi áyɨ tà bha kǐní mi ngóró mvámvá kònìdhɨ àdhya tínɨ dhɨ, nɨ adré dhya kàdrì lavúlé Ópì bhù àdhya na dhɨ 'ɨ.
5 Kòdhɨ íbe dhɨ, dhya ángùdhi adrélépi mvámvá kònìdhɨ tínɨ dhɨ nɨ ka'ǐ dòle dóro áma rú sè dhɨ, adré áma tàndɨ nɨ ka'ǐ kòdhya.»

Tà adrébhá móndí kɨ 'o ledhélé tàkonzì na dhɨ ɨ
(À kònò kpà Márokò 9:42-48; Lúkà 17:1-2)

6 «Dɨ, dhya àlo kàdré ína ànzɨmvá adrébhá áma ka'ǐ kònɨ kɨ àlo 'o dhèle tàkonzì na dhɨ, dóro nɨ tá kírà kàdrì 'ɨle akódhɨ nda kembé gò, akódhɨ nɨ bhèzo dràle yǐandre nɨ tălí na dhɨ.
7 Kɨzà vo ngínɨ bvò kòndɨ dri, tà adrébhá móndí kɨ 'o ledhélé tàkonzì na dhɨ kɨ tà sè dhɨ! Tà bàti ró dhɨ, tà nda kòdhɨ kɨ ngbú adré be. Dɨ, kɨzà nɨ adré kàdrì dhya ángùdhi adrélépi tà nda kɨ àndu bha dhɨ dré!
8 Ámɨ drígá 'ɨ yà, kó ngalè ámɨ pá 'ɨ yà dhɨ kàdré ámɨ 'o dhèle tàkonzì na nì dhɨ, lè mí kòli akódhɨ nda bhèle mí rúsè vwàvwà ro. Àngyá ko, mí dré fɨle lídrì kóná vésè kólyá dhɨ na ngbà 'í drígá be àlo yà, kó ngalè pá be àlo yà dhɨ dóro lavúlé, ámɨ bhèle àtsí adrélépi adrálé ko dhɨ na drígá be rǐ ìndì pá be rǐ dhɨ rúsè.
9 Ámɨ mǐ kàdré kó ámɨ 'o dhèle tàkonzì na nì dhɨ, lè mí kàngí mǐ nda bhèle mí rúsè vwàvwà ro. Àngyá ko, mí dré fɨle lídrì na ngbà 'í mǐ be àlo dhɨ dóro lavúlé, ámɨ bhèle àtsí líferò àdhya na mǐ be rǐ dhɨ rúsè.»

Pídhígó kábilǐgyà avɨlepi dhɨ nɨ tà dri dhɨ
(À kònò kpà Lúkà 15:3-7)

10 «Mì kònò dóro, mì kàdréró ànzɨmvá kònɨ kɨ àlo no móndí tàko ró ko. Tàko ko, má adré tàá àmɨ dré dhɨ: Àyɨ nda kɨ ángéló ì adré ngbú áma Atá bhù na dhɨ nɨ mǐbhalé no. [
11 *]
12 Mì kisù àmɨkya ngínɨ? Agó àlo kàdré kábilígyà íbe nyadhɨ-nzi gò àyɨ kɨ àlo dré avɨzo dhɨ, a nɨ 'òá ngínɨ? A nɨ zakó tsǐ kábilígyà nyadhɨ-su-drǐ-mudrí-drǐ-nzi-drǐ-su nda kɨ tayí kòngó drǐna gò, lìzo akódhɨ avɨlepi nda nɨ ndabe.
13 Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Kòkisú kábilígyà nda dre dhɨ, a nɨ lenzé akódhɨ nɨ tà sè lavúlé, dré adrélé lenzélé kábilígyà nyadhɨ-su-drǐ-mudrí-drǐ-nzi-drǐ-su avɨbhá ko nda kɨ tà sè dhɨ rúsè.
14 Kókpà kòdhɨ tínɨ, àmɨ kɨ Atá bhù na dhɨ adré lèá ko, ànzɨmvá kònɨ kɨ àlo dré avɨle dhɨ.»

Ámɨ adrúpi tàkonzì 'òlepi mí rú dhɨ nɨ tà

---

* **18:11 18:11** Wárágà Gǐká nɨ Kúlí tɨsìzo àyɨ dri drǐdrǐ dhɨ ɨ léna dhɨ, à adré kúlí kònɨ kɨ kisú kònwa ko: [Àngyá ko, Móndí nɨ Mvá alì móndyá avɨbhá dhɨ kɨ tɨdrí.]

15 «Ámi adrúpi àlo dhi kò'o tàkonzì mí rú dhi, mí kòlì rè zyà kalóma akódhi véna, akódhi ni tàkonzì nda ni tadhá drá. Akódhi kòyi mi dhi, kòdhi mí gò ámi adrúpi nda ni kisú dre.
16 Di, kòyi ína mi ko dhi, mí kòdrǐ móndí àlo yà, ngalè rǐ yà dhi, mì kòlìró akódhi véna, ‹kitswálé tà títí dhi ki bvó lanzí móndí rǐ yà kó ngalè na yà tà nda ki nobhá mǐ sè dhi ki kúlí sè.›†
17 Akódhi kògà àyi nda ki yǐma rè dhi, mí kòlì tà nda ni ta Èkèlézyà kandrá. Kògà ndìndì Èkèlézyà nda ni kúlí yǐma rè dhi, mí kàdré akódhi ni no pàgánò tíni, kó ngalè mèdáyì lagílépi tíni.
18 Má adré tà bàti ta àmi dré: Tà ángùdhi mì dré dra 'ìle kònwa bvò dri dhi, à ni kókpà tà nda ni 'i bhù na. Tà ángùdhi mì dré dra trìle bvò dri dhi, à ni kókpà tà nda ni tri bhù na.
19 Má adré kpà tàá àmi dré dhi: Móndí rǐ àmi kòfalé bvò dri dhi ì kàdré ru yi, tà ángùdhi ì dré adrélé zǐle áma Atá bhù na dhi tí dhi dri dhi, akódhi ni tà nda ni 'o àyi dré.
20 Àngyá ko, àrà ángùdhi móndí rǐ yà, ngalè na yà dhi ì dré adrézó ru kimó áma rú sè dhi na dhi, ma kókpà túmání àyi íbe.»

Tàkonzì trìma àma kòfalésè dhi

21 Gò Pétèró dré áyi kisízó ànyi Yésu làga, akódhi ni lizí tàzoá dhi: «Mírǐ, áma adrúpi kàdré tàkonzì 'o má rú dhi, má ni akódhi ni tàkonzì tri tsàle vésè be ángopí? Tsàle vésè be nzi-drǐ-rǐ?»
22 Yésu logó drá dhi: «Kóko! Má adré tàá mí dré dhi, tsàle vésè be nzi-drǐ-rǐ dhi ko. Be ró dhi, mí kàdré akódhi ni tàkonzì tri tsàle vésè be nyadhi-na-drǐ-mudrí vésè be nzi-drǐ-rǐ.»‡

Pídhígó màrábà áyi àzîzǐ ni kizà bhàlepi ko dhi ni tà dri dhi

23 «Tà nda sè dhi, Òpì bhù àdhya sù ngóró tà kònìdhi tíni: Òpí àlo dhi lè tá áyi màri áyi màrábà ì rú dhi ki tà 'òle akílé.
24 Di kòkidhó adrélé áyi màri nda ki tà 'o dre dhi, à dré màrábà àlo adrélépi tá màri kàdrì lavúlé dhi íbe í rú dhi ni adrìzo alìzo ába akódhi vélé. Màri akódhi nda rú dhi tá làfa lò'wa ngùlù-mudrí.§
25 Di màrábà nda dré tá kitswálé ngá logó màri nda tí bwà ko dhi sè dhi, mírǐ ni dré tòlí fèzo tàzoá dhi, à kòlagí akódhi, tòkó ni, ànzimvá ni ì, tsàle akódhi ni ngá títí dhi íbe, kitswázó màri nda ni logó.
26 Di màrábà nda dré dhèzo áyi kórókó titǐ áyi mírǐ kandrá, tàzoá drá dhi: ‹Mí tadhá ámi togó vwàvwà má vélé wà! Má ni ámi màri logó mí dré títí.›
27 Di mírǐ ni dré akódhi ni kizà bhàzo gò, màri nda ni tà tayízó, akódhi ni tàndi ni tayízó kpà lìle.
28 Di, màrábà nda kòpfò dre dhi, dré ína lìzo áyi àzízǐ àlo áyi màri íbe làfa lò'wa nyadhi-nzi dhi ni kisú.* Dré akódhi ni rùzo bèle kembe 'á, adrézó akódhi ni kizí, adrézó tàá dhi: ‹Mí logó áma màri mí rú dhi!›
29 Àzízǐ ni nda dré dhèzo áyi kórókó titǐ akódhi kandrá, akódhi ni ti lizízó tàzoá dhi: ‹Mí tadhá ámi togó vwàvwà má vélé wà! Má ni ámi màri logó.›
30 Di, màrábà nda ka'ǐ tá kúlí nda ko. Be ró dhi, lì ína áyi àzízǐ nda ni 'o bhèle bǎdzó na, kòlogóró màri í rú nda akílé títí be dhi bvó.

---

† **18:16 18:16** A kònò Dùtèrònómè 19:15. ‡ **18:22 18:22** Kòdhi Yésu adré tá lèá tàle dhi, «tsàle vésè kitswálé nàle bwà ko dhi na». § **18:24 18:24** Gìká ni Kúlí Gìríkǐ ti sè dhi adré tàá kònwa dhi «tàlétà ngùlù-mudrí». Tàlétà àlo dhi tá làfa lò'wa adrélé fèle móndí àlo dré àzí 'òle kǐtú ngùlù-nzi dhi ì sè dhi tí dhi 'i. Di tàlétà ngùlù-mudrí kòni ì tá làfa kàdrì lavúlé dhi 'i. * **18:28 18:28** Gìká ni Kúlí Gìríkǐ ti sè dhi adré tàá kònwa dhi «dènárǐ nyadhi-nzi». Dènárǐ àlo dhi tá làfa lò'wa adrélé fèle móndí àlo dré àzí 'òle kǐtú àlo sè dhi tí dhi 'i.

31 Dɨ màrábà àruka ɨ kònò tà nda dre dhɨ, àyɨ kɨ togó dré kɨzà nyàzo tò. Gò ɨ dré lɨzo tà títí lavúbhá nda kɨ tɨtí àyɨ kɨ mírì dré.
32 Dɨ mírì nda dré màrábà nda nɨ azízó, tàzoá drá dhɨ: ‹Mɨ màrábà kònzɨ nɨ, má tayí tá áma màri mí rú dhɨ, mí dré áma ti lizílé dhɨ sè.
33 Adré dɨ tá kpà lèá dhɨ, mí kòbhà ámɨ àzízĭ nɨ kɨzà, ngóró má dré ámɨ kɨzà bhàle dhɨ tíni.›
34 Dɨ togóaswa dré dhɨ, mírì nɨ dré akódhɨ nɨ fèzo bădzó lɨkɨ́bhá ɨ drígá, ɨ kàdréró akódhɨ nɨ rúbhá 'o aswálé, tsàle lókyá dré màri í rú nda nɨ logórà'a akílé títí dhɨ 'á.»
35 Yésu gò tàá dhɨ: «Áma Atá bhù na dhɨ nɨ kókpà àmɨ àlo àlo títí dhɨ kɨ 'o kònɨnɨ, mɨ kàdré àmɨ kɨ adrúpi kɨ tàkonzɨ tri togó wăyi sè ko dhɨ.»

19

Yésu tadhá tà tòkó tɨngama nɨ tà dri
(À kònò kpà Márokò 10:1-12)

1 Yésu kòtà tà nda ɨ akílé dre dhɨ, dré ngàzo Gàlĭláyà lésè, lɨle bvò Yùdáyà àdhya na, Yòròdánè nɨ ta'á na.
2 Móndí zyandre lavúlé dhɨ ɨ dré akódhɨ nɨ lebèzo gò, dré àyɨ kɨ dràbhá kɨ tɨdrízó.
3 Gò Fàrĭsáyò àruka ɨ dré àyɨ kɨ kisízó ànyɨ akódhɨ làga, kɨtswálé akódhɨ nɨ tabhĭ lɨtílé. Dɨ ɨ dré lizízóá tíá dhɨ: «Àma kɨ tátrítrí kúlí ka'ĭ, agó kòtɨngá áyɨ tòkó tà ángùdhi dré adrézó akódhɨ nɨ le tɨngálé ásà dhɨ sè dhɨ 'í?»
4 Yésu logó dhɨ: «Mì nà rè Gĭká nɨ Kúlí na ko tàle dhɨ, ngá títí dhɨ kɨ kɨdhoma 'á dhɨ, ‹Gĭká ngá títí dhɨ kɨ bhàlepi dhɨ bhà tá àyɨ agó ɨ tòkó be› dhɨ?*
5 Gĭká tà tá kpà dhɨ: ‹Ásà dhɨ, agó nɨ áyɨ atá nɨ tayí áyɨ andre be, ru amúzó áyɨ tòkó be gò, àyɨ rĭti nda ɨ dré atszó rúbhá àlo ró.›†
6 Dɨ ɨ gò vélé adrélé rĭ ko. Be ró dhɨ, àyɨ ngá àlo 'ɨ. Ásà dhɨ, lè móndí ɨ kòlanzí ngá Gĭká dré amúlé nì dhɨ ko.»
7 Fàrĭsáyò nda ɨ gò lizíá tíá dhɨ: «Kàdré kònɨnɨ dhɨ, Mósè fè tá dɨ tòlí tàzoá dhɨ, agó adrélépi áyɨ tòkó nɨ le tɨngálé dhɨ kòfè wárágà drá akódhɨ nɨ tɨngázó gò, mùzoá nzɨle dhɨ àdho tà sè?»
8 Dɨ Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Mósè ka'ĭ tá ína àmɨ kɨ tòkó kɨ tɨngama, àmɨ kɨ togó dré adrélé tòmbátòmba dhɨ sè. Dɨ, tà nda tá ína kònɨnɨ kɨdhoma lésè ko.
9 Má adré tàá àmɨ dré dhɨ: Kàdré ngbà 'í ndòtò tà sè ko dhɨ, agó ángùdhi áyɨ tòkó nɨ tɨngálépi gò gòzo tòkó àzya adó mòle dhɨ, adré ína múná tà 'o.»
10 Yésu nɨ lebèbhá ɨ dré tàzoá drá dhɨ: «Agó nɨ tà tòkó nɨ be dhɨ kàdré kònɨnɨ dhɨ, dóro nɨ làmó mòle ko dhɨ.»
11 Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Móndyá títí dhɨ ɨ kɨtswá kúlí kòdhɨ nɨ ka'ĭ bwà ko. Ngbà 'í àyɨ Gĭká dré rĭnyí fèzo àyɨ dré dhɨ kɨ kɨtswá ka'ĭá dhɨ àyɨ.
12 Tàko ko, tà twátwa àgo ɨ dré adrézó làmó mo ko dhɨ ɨ be. Àruka nɨ ɨ, à ti àyɨ adrélé làmó lovó àko gò ɨ dré atszó ùníkĭ ɨ ró.‡ Àruka nɨ ɨ, móndí 'o àyɨ atsálé ùníkĭ ɨ ró dhɨ nì. Àruka nɨ ɨ gà kó làmó atszó ùníkĭ ɨ ró, adrélé àyɨ kɨ fe Gĭká nɨ Òpì nɨ tà 'o. Dhya ángùdhi kɨtswálépi kúlí nda nɨ ka'ĭ dhɨ, kàdré ka'ĭá!»

Yésu zi tà tanɨ Gĭká tî ànzɨmvá ɨ dri
(À kònò kpà Márokò 10:13-16; Lúkà 18:15-17)

13 Àmvolásà dhɨ, móndí ɨ dré àyɨ kɨ ànzɨmvá kɨ adrĭzo alɨzo àyɨ íbe Yésu vélé, kòbhàró drígá àyɨ dri, tà zĭzo Gĭká tí àyɨ dré be dhɨ bvó. Dɨ, akódhɨ nɨ lebèbhá ɨ dré àyɨkya lawàzo móndyá nda ɨ dri tà nda sè.

---

* **19:4 19:4** A kònò Kɨdhoma 1:27; 5:2. † **19:5 19:5** A kònò Kɨdhoma 2:24. ‡ **19:12 19:12** «Ùníkĭ» kònɨdhɨ, agó làmó gàlepi dhɨ 'ɨ, kó ngalè agó angílé kɨtswálé làmó mo bwà ko dhɨ 'ɨ.

14 Dɨ, Yésu dré tàzoá dhɨ: «Mì tayí ànzɨmvá kònɨ ɨ alɨle má vélé. Mì logá àyɨ ko. Àngyá ko, Òpì bhù àdhya móndyá adrébhá àyɨ nda ɨ tínɨ dhɨ ɨ dré.»
15 Dré drígá bhàzo àyɨ dri, tà tanɨ zïzo àyɨ dré gò, lìzo.

Yésu ɨ kàdhúrà àlo ngá lïyî ro dhɨ be dhɨ
(A kònò kpà Márokò 10:17-31; Lúkà 18:18-30)

16 Àmvolásà dhɨ, kàdhúrà àlo dhɨ dré áyɨ kisízó ànyɨ Yésu làga, akódhɨ nɨ lizí tàzoá dhɨ: «Tadhálépi, lè má kò'o àdho tà dóro kòdhya kɨtswázó lídrì kóná vésè kólyá dhɨ nɨ kisú dhɨ?»
17 Yésu logó drá dhɨ: «Mí adré áma lizí tà dóro nɨ tà dri àdho tà sè? Dhya adrélépi dóro dhɨ ngbà 'ï àlo kwákwá. Dɨ, mí kàdré lídrì kóná vésè kólyá dhɨ nɨ le kisúlé dhɨ, lè mí kàdré tà tátrítrí kúlí dré adrélé tàle à kò'o dhɨ kɨ 'o.»
18 Kàdhúrà nda gò liziá dhɨ: «Tà ángùdhi?» Yésu gò logóá dhɨ: «Lè mí kòpfu móndí dràle ko. Mí kò'o múná tà ko. Mí kòkugù ngá ko. Mí kòtà tà móndí rú kɨnzò sè ko.
19 Mí kàdré ámɨ atá nɨ lɨndrì bha ámɨ andre be. Mí kàdré ámɨ àzya nɨ le ngóró mí dré adrélé ámɨ tàndɨ nɨ le dhɨ tínɨ.»§
20 Kàdhúrà nda tà drá dhɨ: «Má lɨkí tòlí nda kòdhɨ ɨ títí. Lè dɨ má kògò àdho tà 'o kòdhya?»
21 Dɨ Yésu logó drá dhɨ: «Mí kàdré lèá ámɨ tà kàdré dóro kɨtswálé títí Gïká mïlésè dhɨ, mí lì ámɨ ngá títí dhɨ kɨ lagí gò, làfa nɨ nɨ lanzízó lemerèbhá ɨ dré, mí kàdréró ngá làgí be kàdrì dhɨ íbe bhù na. Dɨ mí alɨ adrélé áma lebè.»
22 Kàdhúrà nda kòyi kúlí nda ɨ dre dhɨ, dré ngàzo lìle kɨzà be tò, dré tá adrélé ngá íbe zyandre ró dhɨ sè.
23 Gò Yésu dré tàzoá áyɨ lebèbhá ɨ dré dhɨ: «Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Ngá líyí nɨ fïma Òpì bhù àdhya na dhɨ kòkóròko.
24 Má adré gòle tàá àmɨ dré dhɨ: Ngá líyí nɨ fïma Gïká nɨ Òpì na dhɨ ína kòkóròko lavúlé, kàmílò dré lavúlé sïndánï nɨ bhálé 'ásè dhɨ rúsè.»*
25 Dɨ akódhɨ nɨ lebèbhá ì kòyi tà nda dre dhɨ, àyɨ kɨ líndrí dré gàzo bhwăbhwa gò, ì dré adrézó lizíá àyɨ kòfalésè dhɨ: «Kàdré kònìnɨ dhɨ, àdhi nɨ kɨtswá lídrì kóná vésè kólyá dhɨ nɨ kisú nì?»
26 Yésu dré àyɨ kɨ nòzo dɨɨ́ gò, tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Móndí ɨ mïlésè dhɨ, tà nda kòdhɨ tà kɨtswálé 'òle bwà ko dhɨ 'ɨ. Dɨ, Gïká mïlésè dhɨ, tà àlo kɨtswálé 'òle bwà ko dhɨ yókódhó.»
27 Gò Pétèró dré tàzoá drá dhɨ: «Mí nò rè ká! Mà tayí tà títí dhɨ ɨ adrézó ámɨ lebè. Mà nɨ dɨ àdho tà dóro kisú ásà kòdhya?»
28 Yésu gò logóá dhɨ: «Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Bvò tídhí ro dhɨ na dhɨ, lókyá Móndí nɨ Mvá dré dra lɨrízó áyɨ lɨrírà òpì àdhya mïlanzïlanzï ro dhɨ dri dhɨ tú dhɨ, àmɨ áma lebèbhá nɨ kɨ kókpà lɨrí lɨrírà mudrí-drï-rï adrézó òpì nya dhɨ ɨ drïsè, adrélé ɬsèrélè ànzɨ kɨ súrú mudrí-drï-rï dhɨ kɨ tàbvó ta.
29 Dhya ángùdhi áyɨ dzó ɨ 'ɨ yà, áyɨ adrúpi ɨ 'ɨ yà, áyɨ amvúpi ɨ 'ɨ yà, áyɨ atá 'ɨ yà, áyɨ andre 'ɨ yà, áyɨ ànzɨ ɨ 'ɨ yà, kó ngalè áyɨ amvú ɨ 'ɨ yà dhɨ kɨ tayílépi áma tà sè dhɨ, a nɨ ngá nda kɨ vúdrì kisú tsàle vésè be nyadhɨ-nzi. Kòdhɨ íbe dhɨ, a nɨ kókpà lídrì kóná vésè kólyá dhɨ nɨ kisú tàyɨlé ro.
30 Dɨ, móndí bï adrébhá drïdrì nyànomvá dhɨ kɨ go adrélé bvólé ro. Móndí bï adrébhá bvólé ro nyànomvá dhɨ kɨ go adrélé drïdrì.»

20

Pídhígó àzî 'obhá vînò amvú na dhɨ kɨ tà dri dhɨ

§ **19:19 19:19** A kònò Pfòma 20:12-16; Dùtèrònómè 5:16-20; Lèvïtíkè 19:18. * **19:24 19:24** «Kàmílò» kònìdhɨ, kà'wá kàdrì dòngí tínɨ dhɨ 'ɨ.

1 Yésu gò tàá dhɨ: «Òpɨ bhù àdhya sù ngóró tà kònɨdhɨ tínɨ: Amvú líyí àlo dhɨ pfò
tá drùbhǐ kínó kɨtswálé móndí kɨ nda dòle àzí 'o áyɨ vínò amvú na.
2 Kòkisú móndí àruka ɨ dre dhɨ, ɨ dré ru yǐzo àyɨ íbe, akódhɨ kòfèró làfa lò'wa àlo
àlo àyɨ àlo àlo títí ɨ dré àzí 'òle kǐtú àlo sè dhɨ tí.* Dré àyɨ kɨ mùzo lìle àzí 'o áyɨ vínò
amvú na.
3 Sáà nzi-drǐ-su drùbhǐ àdhya sè dhɨ, dré gòzo pfòle ngá lagírà na, móndí àruka kɨ
no adrérà'a àyɨ kɨ totó àngyá gò,
4 dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: ‹Âmɨ, mɨ lì kókpà àzí 'o áma vínò amvú na. Má nɨ go làgí
gyăgya dhɨ nɨ fe àmɨ dré.›
5 Dɨ ɨ dré ngàzo lìle.
Kǐtú ríří sè, ɨndɨ sáà na kǐtú ríří àmvolésè dhɨ sè dhɨ, amvú líyí nda dré gòzo pfòle
'òá kònɨnɨ.
6 Sáà nzi ɨndró àdhya sè dhɨ, dré gòzo tódhyá pfòle móndí àruka kɨ kisú adrérà'a
àyɨ kɨ totó àngyá gò, dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: ‹Mɨ adré àmɨ kɨ totó kònwa àngyá kǐtú
ndǐle àdho tà sè?›
7 Ɨ logó drá dhɨ: ‹Âma kònwa, à dré àma kɨ zǐle àzí 'o ko dhɨ sè.› Dɨ akódhɨ tà àyɨ
dré dhɨ: ‹Âmɨ, mɨ lì kókpà àzí 'o áma vínò amvú na.›
8 Ɨndró kàndrɨ dre dhɨ, amvú líyí nda dré tàzoá dhya adrélépi tá áyɨ àzí 'obhá kɨ drǐ
ko dhɨ dré dhɨ: ‹Mí azí àzí 'obhá ɨ, làfa fèzo àyɨ dré àyɨ kɨ àzí sè. Mí kɨdhó rè zyà àyɨ
dòle kùdù ro dhɨ ɨ vélésè 'íká, gò mí kògòró lavúlé àyɨ dòle drǐdrǐ dhɨ ɨ véna ndò.›
9 Âzí 'obhá dòle sáà nzi ɨndró àdhya sè nda ɨ kàtsá dre dhɨ, àyɨ àlo àlo títí dhɨ ɨ dré
làfa lò'wa kisúzó àlo àlo.
10 Dɨ àyɨ dòle drǐdrǐ nda ɨ kàtsá dre dhɨ, ɨ adré tá kisùá dhɨ, ɨ nɨ tá làfa kisú bǐ lavúlé.
Dɨ, àyɨ àlo àlo títí dhɨ ɨ dré kpà làfa lò'wa kisúzó àlo àlo.
11 Ɨ kòkisú làfa lò'wa nda ɨ dre dhɨ, ɨ dré dhèzo adrélé amvú líyí nda nɨ ndrɨ,
12 adrézó tàá dhɨ: ‹Dhya dòle kùdù ro kòdhɨ ɨ 'o àzí ngbà 'í sáà àlo. Dɨ, mí fè mína
làfa àyɨ dré ngóró mí dré afèle àma dré dhɨ pí, tágba mà dré àzí 'òzo landèzo kǐtú àtsí
sè kǐtú ndǐle dhɨ!›
13 Dɨ, amvú líyí nda logó àyɨ kɨ àlo dré dhɨ: ‹Áma arúpi, má 'o mɨ kònzɨ ko. Mà yi
tá tsǐ ru mí be, mí kò'oró àzí làfa lò'wa àlo sè dhɨ ko?
14 Mí do dɨ làfa mína lìzo ába. Má adré mána làfa le fèle dhya dòle kùdù ro dhɨ ɨ
dré ngóró má dré fèle mí dré dhɨ pí.
15 Má kɨtswá mána tà má dré adrélé lèle 'òle áma làfa sè dhɨ nɨ 'o ko? Mí adré kó
mína áma no mǐ kònzɨ sè, má dré adrélé móndí kɨ 'o dóro dhɨ sè?›»
16 Dɨ Yésu go tàá dhɨ: «Móndyá adrébhá bvólé ro dhɨ kɨ go adrélé drǐdrǐ. Móndyá
adrébhá drǐdrǐ dhɨ kɨ go adrélé bvólé ro.»

Yésu gò tódhyá áyɨ dràma nɨ tà longó, áyɨ ngàma dràdrà 'ásè dhɨ be (À kònò kpà Márokò 10:32-34; Lúkà 18:31-34)

17 Yésu ɨ dré tá adrérà'a mbàle Yèrúsalémà na dhɨ 'á dhɨ, akódhɨ dré áyɨ lebèbhá
mudrí-drǐ-rǐ dhɨ kɨ drǐzo gàrà dri gò, tàzoá àyɨ dré dhɨ:
18 «Mɨ yi rè ká! Mà adré mbàle Yèrúsalémà na. Kònàle dhɨ, à nɨ Móndí nɨ Mvá nɨ
lefè kòwánà kàdrɨ ɨ drígá tátrɨtrí kúlí tadhábhá íbe. Ɨ dré tà ŋòzo akódhɨ dri kɨtswálé
dràdrà sè gò,
19 akódhɨ nɨ fèzo pàgánò ɨ drígá. Âyɨ nda ɨ dré akódhɨ nɨ gùzo, tswàzoá gò, tidízóá
dràle fa kɨpakɨpa dri. Dɨ kǐtú nɨ na sè dhɨ, Gǐká dré akódhɨ nɨ tɨngázó dràdrà lésè.»

Tà Yàkóbhò kɨ andre Yòwánì be dhɨ dré zǐle Yésu tî dhɨ (À kònò kpà Márokò 10:35-45)

* **20:2 20:2** A adré tá làfa lò'wa kònɨdhɨ nɨ rú zi «dènárǐ». Dènárǐ àlo dhɨ tá làfa adrélé fèle móndí àlo dré àzí
'òle kǐtú àlo sè dhɨ tí dhɨ 'ɨ.

20 Àmvolásà dhɨ, Zèbèdáyò nɨ tòkó ɨ ànzɨàgo nɨ íbe dhɨ ì dré àyɨ kɨ kisízó ànyɨ Yésu
làga. Gò tòkó nda dré dhèzo áyɨ kórókó titĩ akódhɨ kandrá, kɨtswázó tà zi tíá be dhɨ
bvó.
21 Yésu tà drá dhɨ: «Mí adré àdho tà le zĩle má tí?» Akódhɨ logó drá dhɨ: «Mí kòlazí
kúlí tayílé, áma ànzɨàgo rì nɨ ì kòlɨríró mí làga ámɨ Òpì na: àlo nɨ ámɨ drɨágó lésè,
àzya nɨ ámɨ lĩdzí lésè.»
22 Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Mì nĩ tà mì dré adrélé zĩle kòdhɨ ko. Mì nɨ kɨtswá tsĩ
kópò kɨzà àdhya má dré adrélé 'òle mvùle dhɨ nɨ mvu bwà?» Ɨ logó drá dhɨ: «Mà nɨ
kɨtswá.»
23 Dɨ Yésu tà àyɨ dré dhɨ: «Tà bàti ró dhɨ, mì nɨ kópò mána nɨ mvu. Dɨ, kàdré ína
móndí dra bhàle lɨrílé áma drɨágó lésè yà, kó ngalè áma lĩdzí lésè yà dhɨ kɨ tà sè dhɨ,
tà nda kòdhɨ nò ma ko. Áma Atá ledé lɨríràa nda ɨ dhya dré kɨpèle kɨtswálé lɨrílé drĩá
dhɨ ɨ dré.»
24 Yésu nɨ lebèbhá mudrí àruka ì kòyi tà zĩle nda dre dhɨ, àyɨ kɨ togó dré aswázó
adrúpi rì nda ɨ rú.
25 Dɨ Yésu dré àyɨ kɨ azízó títí gò, tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mì nĩ tàle dhɨ, móndyá bvò
kòndɨ àdhya kɨ kàdrì ì adré àyɨkya òpì nya àyɨ dri rĩnyí sè dhɨ be. Àyɨ kɨ dhya
kàdrìkàdrì dhɨ ì adré kpà tà 'o adrézó àyɨ kɨ rĩnyí tadhá àyɨ dré.
26 Dɨ, adré lèá dhɨ, tà nda kàdré kònìnɨ àmɨ kòfalé ko. Be ró dhɨ, lè dhya ángùdhi
adrélépi lèá atsálé kàdrì àmɨ kòfalé dhɨ, kàdré àmɨ kɨ màrábà ro.
27 Lè kpà dhya ángùdhi adrélépi lèá adrélé drĩdrĩ àmɨ kòfalé dhɨ, kàdré àmɨ kɨ
màrábà ro.
28 Kókpà kòdhɨ tínɨ, Móndí nɨ Mvá alì bvò dri, móndí ì kàdréró tà 'o í dré dhɨ bvó
ko. Be ró dhɨ, alì ína kɨtswálé tà 'o móndí ɨ dré dhɨ bvó. Alì kpà kɨtswálé áyɨ lídrì fe
ngóró làgí kàdrì fèle móndí zyandre dhɨ kɨ apázó tàkonzì lésè dhɨ tínɨ.»

Yésu tɨdrí àgo rì mì kùdúkùdu ró dhɨ ɨ
(A kònò kpà Márokò 10:46-52; Lúkà 18:35-43)

29 Yésu ì dré tá adrérà'a apfòle bhàandre Yèríkò àdhya lésè dhɨ 'á dhɨ, móndí
zyandre lavúlé dhɨ ì adré tá alìle akódhɨ vésè.
30 Dɨ àgo rì mì kùdúkùdu ró lɨríbhá láti làga dhɨ ì kòyi Yésu adré tá lavúlé dhɨ dre
dhɨ, ì dré ngàzo adrélé loyóá dhɨ: «Mírì, Dàwídì nɨ Mvá, mí bhà àma kɨ kɨzà wà!»
31 Móndyá zyandre nda ì dré adrézó tetrélé àyɨ dri, ì kòtayíró kúlí adrézó kírɨ. Dɨ, ì
dré gòzo vélé adrélé kúlí loyó wáláká nɨ nɨ lavú: «Mírì, Dàwídì nɨ Mvá, mí bhà àma
kɨ kɨzà wà!»
32 Gò Yésu dré áyɨ kɨkízó, àyɨ kɨ azí lizízóá àyɨ tí dhɨ: «Mì adré lèá má kò'o àmɨ dré
àdho tà kòdhya?»
33 Ɨ logó drá dhɨ: «Mírì, àma kɨ mì kònzì ru adrélé ngá no!»
34 Dɨ Yésu dré kɨzà dòzo áyɨ togó na àyɨ kɨ tà sè gò, dré àyɨ kɨ mì tabèzo. Gbă kòdhwa,
ì dré kɨdhózó adrélé ngá no gò, ì dré ngàzo adrélé akódhɨ nɨ lebè.

21

Yésu fɨ Yèrúsalémà na ópí tínɨ
(A kònò kpà Márokò 11:1-11; Lúkà 19:28-40; Yòwánì 12:12-19)

1 Yésu ì dré tá adrérà'a 'òle tsàle Yèrúsalémà na dhɨ 'á dhɨ, ì dré tsàzo ànyɨ bhà rú
zĩle Bètèfágè dhɨ kandrá, ànyɨ kòngó Òlívè fa kya làga. Gò Yésu dré áyɨ lebèbhá rì dhɨ
kɨ mùzo lìle drĩdrĩ,
2 tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mì lì bhà àmɨ kandrá kònàdhɨ léna. Kònàle dhɨ, mì nɨ ndɨrɨ
púndà 'ìle dhɨ kɨ kisú, mvámvá nɨ be. Mì atrì àyɨ, alìzo àyɨ íbe má vélé.

3 Dhya àlo kòlizí tà àmɨ tí dhɨ, mì kòtà drá dhɨ: ‹Mírì adré lèá nì.› Dɨ akódhɨ nɨ ndɨrɨ
púndà nda kɨ tayí mì dré alìzo àyɨ íbe.»
4 Tà nda kòdhɨ atsá kònìnɨ, kɨtswálé tà longólé pròfétà tí dhɨ kò'oró ru be dhɨ bvó.
Akódhɨ longó tá dhɨ:
5 «Mì kòtà zapi Sìyónà àdhya dré dhɨ:
‹Mí nò ká! Ámɨ ópí adré alìle mí vélé.
Akódhɨ nɨ togó yàyà, ìndì lɨrí ína púndà dri,
púndà nɨ mvámvá dri.›*»
6 Gò Yésu nɨ lebèbhá rì nda ì dré lìzo 'òá ngóró dré tàle àyɨ dré dhɨ tíni.
7 Ɨ kàsé púndà nda ɨ mvámvá nɨ be atsázó àyɨ íbe Yésu vélé dre dhɨ, ì dré àyɨ kɨ kítá
bhèzo àyɨ dri gò, akódhɨ dré mbàzo lɨrílé drìá.
8 Gò móndí zyandre lavúlé dhɨ ì dré àyɨ kɨ kítá kɨ lasézó láti mǐsè. Àyɨ kɨ àruka ì
dré fa bí kɨ toŋòzo lebhélé láti mǐsè, Yésu kòlavúró drìásà be dhɨ bvó.
9 Dɨ móndyá zyandre nda ì dré adrézó lìle akódhɨ kandrána ìndì akódhɨ vésè, adrélé
loyóába dhɨ:
«Òsánà kàdré Dàwídì nɨ Mvá dré!†
Tà tanɨ kàdré dhya adrélépi alìle Mírì nɨ rú sè dhɨ dri!
Òsánà kàdré Gìká kurú na bhù na dhɨ dré!»‡
10 Yésu kòfɨ Yèrúsalémà na dre dhɨ, móndyá títí bhàandre nda lé dhɨ ì dré adrézó
lyàle lyàlyà, adrézó lizíá àyɨ kòfalésè dhɨ: «Dhya kòdhɨ àdhi 'ɨ?»
11 Dɨ móndyá zyandre adrébhá lìle Yésu íbe nda ì adré tá logóá dhɨ: «Akódhɨ Yésu
'ɨ, pròfétà angálépi Nàzàrétà, Gàlìláyà na dhɨ lésè dhɨ 'ɨ.»

Yésu dro móndyá adrébhá ngá lagí dhɨ ɨ topfòle tépelò 'ásè
(À kònò kpà Márokò 11:15-19; Lúkà 19:45-48; Yòwánɨ 2:13-22)

12 Àmvolásà dhɨ, Yésu dré fɨzo tépelò na gò, móndyá títí adrébhá tá ngá lagí ìndì
ngá gɨ kònàle dhɨ kɨ dro topfòle 'ásà. Dré mɨsá móndyá adrébhá tá làfa topfó dhɨ kya
kɨ lebhézó bvò dri, túmǎní gbólókó móndyá adrébhá tá kòbhòlà lagí dhɨ kya íbe.
13 Gò dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Gìká nɨ Kúlí adré tàá dhɨ: ‹À nɨ áma dzó zi dzó adrézó
tà ta má be dhɨ ró.› Dɨ, mì gò àmɨkya dzó nda nɨ bha adrélé àrà kùgubhá ì dré adrézó
àyɨ kɨ zu dhɨ ró!»§
14 Gò móndí mì kùdúkùdu ró dhɨ ɨ móndí mèrèkpè ro dhɨ íbe dhɨ ì dré àyɨ kɨ kisízó
ànyɨ Yésu làga tépelò na gò, akódhɨ dré àyɨ kɨ tɨdrízó.
15 Dɨ kòwánà kàdrì ɨ tátrítrí kúlí tadhábhá íbe dhɨ ì nò tá tà líndríga ró Yésu dré 'òle
nda ɨ. Ɨ yi tá kpà ànzɨmvá adrérà'a kúlí loyó tépelò na adrézó tàá dhɨ: «Òsánà kàdré
Dàwídì nɨ Mvá dré!» Dɨ àyɨ kɨ togó dré aswázó Yésu rú gò,
16 ì dré lizízóá tíá dhɨ: «Mí adré tà ànzɨmvá nɨ ì dré adrélé tàle kòdhɨ nɨ yi?» Yésu
logó àyɨ dré dhɨ: «Àyíya! Mì nà rè Gìká nɨ Kúlí na ko tàle dhɨ, ‹Mí 'o ànzɨmvá ɨ ànzɨ
kùrí íbe dhɨ ɨ adrélé ámɨ rú bha kùle› dhɨ?»*
17 Dɨ Yésu dré àyɨ kɨ tayízó gò, pfòzo bhàandre 'ásè lìle ayílé Bètàníyà na.

Yésu tatrí fìgì fa lò'wa 'àlepi ko dhɨ
(À kònò kpà Márokò 11:12-14, 20-24)

18 Drùbhì kínó, Yésu dré tá adrérà'a gòle Yèrúsalémà na dhɨ 'á dhɨ, tàbirí dré akódhɨ
nɨ 'òzo.

---

* **21:5 21:5** A kònò Zàkàríyà 9:9. † **21:9 21:9** «Òsánà» kònìdhɨ adré lèá tàle Èbérè ti sè dhɨ «rúku». ‡ **21:9 21:9** A kònò Longó ɨ 118:25-26. § **21:13 21:13** A kònò Èsáyà 56:7; Yèrèmíyà 7:11. * **21:16 21:16** A kònò Longó ɨ 8:3.

19 Akódhɨ dré fígï fa àlo dhɨ nɨ nòzo láti mïle. Dɨ, a nɨ lɨ tsàle ànyɨ làgá dhɨ, kisú ína lò'wa nɨ àlomvá ko. Kisú ngbà 'í bí nɨ ɨ kòdhya. Dɨ dré tàzoá fígï fa nda dré dhɨ: «Mí kògò vélé lò'wa 'a tàdzí ko!» Gbă kòdhwa, fa nda dré 'yòzo.
20 Akódhɨ nɨ lebèbhá ì kònò tà nda dre dhɨ, àyɨ kɨ líndrí dré gàzo gò, ì dré akódhɨ nɨ lizízó tàzoá dhɨ: «Fígï fa kònìdhɨ 'yo ína mbèlè kònìnɨ ngínɨngínɨ ró?»
21 Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Mì kàdré tà ka'ïka'ï íbe gò, adrézó tà kayí àmɨ léna ko dhɨ, mì nɨ kókpà kɨtswá tà làsú be kònìnɨ dhɨ kɨ 'o, túmăní tà kàdrì dra tà nda kɨ lavúbhá dhɨ íbe. Mì nɨ kɨtswá ndìndì tàá kòngó kònìdhɨ dré dhɨ, ‹Mí nga kònwásè lïle dhèle yïandre na!› gò, tà nda dré ru 'òzo.
22 Tà ángùdhi mì dré dra zïle Gïká tí, adrézó ka'ïá dhɨ akódhɨ nɨ 'òá dhɨ, mì nɨ tà nda nɨ kisú.»

À lizî Yésu tî ngalè akódhɨ nɨ rïnyî angá ángolésè ya dhɨ
(À kònò kpà Márokò 11:27-33; Lúkà 20:1-8)

23 Âmvolásà dhɨ, Yésu dré gòzo fïle tépelò na gò, kɨdhólé adrélé tà tadhá móndí ɨ dré. Gò kòwánà kàdrì ɨ bhàgo íbe dhɨ ì dré alìzo akódhɨ vélé lizíá tíá dhɨ: «Rìnyí mí dré adrézó tà kòdhɨ kɨ 'o dhɨ angá ína ángolésè? Âdhi fè rïnyí nda mí dré nì?»
24 Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Má nɨ kókpà tà àlo dhɨ nɨ lizí àmɨ tí. Mì kòlogó kúlí má tí dhɨ, má nɨ kpà tàá àmɨ dré ngalè rïnyí má dré adrézó tà kòdhɨ kɨ 'o dhɨ angá ángolésè ya dhɨ.
25 Bàtísimò Yòwánì dré fèle dhɨ angá tá ína ángolésè: Gïká vélésè, kó ngalè móndí ɨ vélésè?» Gò ì dré dhèzo adrélé tà kayí àyɨ kòfalésè, adrézó tàá dhɨ: «Mà kòtà dhɨ ‹Bàtísimò nda angá Gïká vélésè› dhɨ, akódhɨ nɨ go lizíá àma tí dhɨ: ‹Mì ka'ï dɨ Yòwánì ko àdho tà sè?›
26 Dɨ, mà kòtà kó dhɨ ‹Bàtísimò nda angá móndí ɨ vélésè› dhɨ, mà nɨ go móndyá zyandre dhɨ kɨ ro. Tàko ko, àyɨ títí nda ì adré ka'ïá dhɨ, Yòwánì tá ína pròfétà 'ɨ.»
27 Dɨ ì dré logózóá Yésu dré dhɨ: «Mà nï ko.» Yésu gò tàá àyɨ dré dhɨ: «Kàdré kònìnɨ dhɨ, má kɨtswá kókpà tàá àmɨ dré ngalè rïnyí má dré adrézó tà nda kɨ 'o dhɨ angá ángolésè ya dhɨ ko.»

Pídhígó ànzìàgo rï dhɨ kɨ tà dri dhɨ

28 Yésu gò tàá dhɨ: «Mì kisù àmɨkya tà kònìdhɨ dri ngíní? Agó àlo dhɨ tá ànzìàgo íbe rï. Dré lìzo mváagó nɨ àlo véna tàá drá dhɨ: ‹Áma mvá, mí lì ándrò àzí 'o vínò amvú na.›
29 Dɨ mváagó nda logó drá dhɨ: ‹Kóko. Má lè lïle ko.› Dɨ, dré gòzo áyɨ tà kisùle nda nɨ ladzá gò, lìzo àzí 'o.
30 Agó nda dré kpà lìzo mváagó nɨ rï véna, tàá drá làsú be kònìnɨ. Mváagó nda dré logózóá drá dhɨ: ‹Àyíya, atálágó, má nɨ lɨ.› Dɨ, dré ína lìzo ko.
31 Âyɨ rïti nda ɨ kòfalé dhɨ, àdhi 'o tà áyɨ atá dré tá lèle dhɨ nì?» Ɨ logó drá dhɨ: «Mváagó nɨ àlo 'ɨ.»
Yésu gò tàá àyɨ dré dhɨ: «Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Mèdáyì lagíbhá ɨ tòkó zàràbhù ro dhɨ íbe dhɨ kɨ fɨ Gïká nɨ Òpì na drïdrï àmɨ kandrána.
32 Tàko ko, Yòwánì alì tá láti tà gyăgya àdhya nɨ tadhá àmɨ dré gò, mì dré àmɨkya akódhɨ nɨ ka'ïzo ko. Dɨ, mèdáyì lagíbhá ɨ tòkó zàràbhù ro dhɨ íbe dhɨ ì ka'ï tá àyɨkya akódhɨ 'í. Tágba mì dré tá àyɨ nda kɨ tà ka'ïka'ï nòzo dhɨ, mì gò àmɨ kɨ togó ladzá akódhɨ nɨ ka'ï ko.»

Pídhígó vînò lɨkíbhá kònzɨ dhɨ kɨ tà dri dhɨ
(À kònò kpà Márokò 12:1-12; Lúkà 20:9-19)

33 «Mì yi rè pídhígó àzya ká. Amvú líyí àlo dhɨ bhe tá vínò áyɨ amvú na. Dré gàrà nɨ kɨ tobhàzo kírà sè, bhú gàzo kɨtswázó vínò lò'wa zwa gò, dzó mvumvù dhɨ nɨ sìzo

kɨtswázó amvú nda nɨ likí. Dré amvú nda nɨ tayízó vínò likíbhá àruka ɨ drígá gò, lìzo atsí na làwú làvo na.
34 Lókyá vínò lò'wa kìzo dhɨ kòkɨtswá dre dhɨ, dré áyɨ màrábà kɨ mùzo kɨtswálé lò'wa ína tínɨ dhɨ nɨ adó vínò likíbhá nda ɨ véna.
35 Dɨ, vínò likíbhá nda ì dré àyɨkya màrábà nda kɨ turúzó, àlo nɨ nɨ tswàzo, àzya nɨ nɨ pfùzo dràle gò, àzya nɨ nɨ lebhézó dràle kírà sè.
36 Gò amvú líyí nda dré gòzo màrábà àruka bǐ wáláká nɨ kɨ lavúbhá dhɨ kɨ mu lìle. Dɨ, vínò likíbhá nda ì dré kpà àyɨ kɨ 'òzo ngóró ì dré tá 'òle drǐdrǐ dhɨ tínɨ.
37 Kùdù ro dhɨ, amvú líyí nda dré áyɨ mváagó nɨ mùzo lìle àyɨ véna. Adré tá kisùá dhɨ: ‹Ɨ nɨ áma mváagó nɨ lɨndrì bha!›
38 Dɨ, vínò likíbhá nda ì kònò mváagó nda adrérà'a alìle dre dhɨ, ì dré tàzoá àyɨ kòfalésè dhɨ: ‹Kònàdhɨ dhya dra amvú kònìdhɨ nɨ kisúlépi tàyɨlé ro dhɨ 'ɨ. Mà kòlì akódhɨ nɨ pfu dràle, amvú dré tá kɨtswálé kisúlé tàyɨlé ro nda nɨ dòzo àma dré!›
39 Dɨ ì dré ngàzo akódhɨ nɨ ru bhèle amvú nda 'ásè kɨvì na gò, pfùzoá dràle.»
40 Yésu gò lizíá dhɨ: «Lókyá amvú líyí nda dré dra agòzo dhɨ tú dhɨ, a nɨ 'òá ngínɨ vínò likíbhá nda kɨ tà sè dhɨ?»
41 Ɨ logó drá dhɨ: «A nɨ drìkònzɨbhá nda kɨ tupfú todràle gò, gòzo amvú nda nɨ tayí vínò likíbhá àruka ɨ drígá, ì kòlogóró í dré vínò lò'wa ína tínɨ dhɨ lókyá lò'wa nda nɨ kìzo dhɨ sè.»
42 Yésu gò tàá àyɨ dré dhɨ: «Mì nà rè tà tɨsìle kònìdhɨ Gǐká nɨ Kúlí na ko?
‹Kírà dzó sibhá ì dré gàle gàgà dhɨ,
gò atsálé kírà agógó dzó nda dré adrézó áyɨ totó drǐá dhɨ ró.
Kòrìdhɨ tà Mírǐ dré 'òle nì dhɨ 'ɨ.
Dɨ tà nda líndríga ró àma mǐlésè!›†
43 Má adré dɨ tàá àmɨ dré dhɨ: Gǐká nɨ áyɨ Òpì tɨngá àmɨ drígásè gò, fèzoá móndyá dra Òpì nda nɨ lò'wa 'abhá dhɨ ɨ dré.
44 Dhya ángùdhi dra dhèlepi kírà nda dri dhɨ nɨ ŋo. Kòdhɨ íbe dhɨ, kírà nda nɨ dhya ángùdhi í dré dra adhézó drǐá dhɨ nɨ kɨnyí.»
45 Kòwánà kàdrì ɨ Fàrìsáyò íbe dhɨ ì kòyi pídhígó Yésu dré pìle nda ɨ dre dhɨ, ì dré nǐzoá tàle dhɨ, akódhɨ tà tá tà nda ɨ àyɨ rú dhɨ be.
46 Gò ì dré ngàzo adrélé láti nda kɨtswázó akódhɨ nɨ ru. Dɨ, ì adré tá àyɨkya móndyá zyandre dhɨ kɨ ro, àyɨ nda ì dré tá adrélé Yésu nɨ no pròfétà ro dhɨ sè.

22

Pídhígó gwányá làmó àdhya nɨ tà dri dhɨ
(À kònò kpà Lúkà 14:15-24)

1 Gò Yésu dré gòzo tódhyá tà tadhá àyɨ dré pídhígó sè, tàzoá dhɨ:
2 «Òpì bhù àdhya sù ngóró tà kònìdhɨ tínɨ: Ópí àlo dhɨ adré tá gwányá làmó àdhya nɨ 'o áyɨ mváagó dré.
3 Dré áyɨ màrábà kɨ mùzo lìle móndyá dré tá azílé gwányá nda lé dhɨ kɨ azí ngá nya. Dɨ, àyɨ nda ì dré àyɨkya gàzo rè.
4 Dɨ ópí nda dré gòzo màrábà àruka kɨ mu lìle kúlí kònɨ kɨ ta móndyá azílé nda ɨ dré: ‹Mì yi rè ká! Má 'o ngá títí dhɨ ɨ ladhílé áma gwányá sè dhɨ dre. Má 'o áma tíàgo ɨ tilílé, áma tí ngbòlò dò ro dhɨ íbe. Tà títí dhɨ ì kɨtswá dre. Mì alì gwányá lé wà!›
5 Dɨ, móndyá azílé nda ì dré àyɨkya tà nda nɨ nòzo tà tàko ró. Gò ì dré lìzo àyɨ kɨ tà 'obe kòdhya. Àlo nɨ lì tá áyɨ amvú na. Àzya nɨ lì ína áyɨ àzí làfa àdhya kɨ tà 'obe.
6 Àyɨ kɨ àruka ì dré màrábà nda kɨ turúzó, àyɨ kɨ 'òzo kònzɨ gò, àyɨ kɨ tupfúzó todràle.

† **21:42 21:42** À kònò Longó ɨ 118:22-23.

7 Dɨ ópí nda nɨ togó dré aswázó tà nda sè. Dré áyɨ sòdá zyandre dhɨ kɨ mùzo lɨ̀le móndyá kàrí kutúbhá nda kɨ tupfú todràle gò, bhàandre àyɨkya nɨ zàzo vèle.
8 Gò dré tàzoá áyɨ màrábà ɨ dré dhɨ: ‹Gwányá làmó àdhya gànzi ró. Dɨ, móndyá má dré azílé nda ɨ̀ kɨtswá tá àyɨkya gwányá nda sè ko.
9 Dɨ ásà dhɨ, mì lɨ̀ láti andre ɨ 'ásè, móndyá títí mì dré dra kisúlé dhɨ kɨ azí alɨ̀le gwányá lé.›
10 Dɨ màrábà nda ɨ̀ dré lɨ̀zo láti ɨ 'ásè, móndyá títí ɨ̀ dré kisúlé dhɨ kɨ kɨmó alɨ̀zo àyɨ íbe, tágba àyɨ nda ɨ̀ kàdré tá móndí dóro 'ɨ yà, kó ngalè móndí kònzɨ 'ɨ yà dhɨ. Gò dzó làmó gwányá àdhya dré gàzo móndyá azílé nda ɨ sè bɨ̌.
11 Dɨ, ópí nda kàfí móndyá azílé nda kɨ no dre dhɨ, dré agó àlo kítá làmó gwányá àdhya nɨ asólépi ko dhɨ nɨ nòzo.
12 Dré lizízóá tíá dhɨ: ‹Áma arúpi, mí afí kònwa kítá làmó gwányá àdhya àko ngínɨngínɨ ró?› Agó nda tá kúlí logólé dhɨ àko.
13 Dɨ ópí nda dré tàzoá áyɨ màrábà ɨ dré dhɨ: ‹Mì adrò akódhɨ nɨ pá ɨ drígá nɨ íbe, akódhɨ nɨ bhèzo kɨvì na, àrà tínímvá ro dhɨ na. Kònàle dhɨ, à nɨ adré tongólé, adrézó kpà síkálándrá tsɨ.›
14 Tàko ko, à adré móndí zyandre dhɨ kɨ azí. Dɨ, à adré ngbà 'í móndí àlo àlo dhɨ kɨ kɨpè kòdhya.»

Kàyɨ̈sárà, Rómà kɨ ópí kàdrɨ̀ nɨ mèdáyɨ̀ gɨ̀ma
(A kònò kpà Márokò 12:13-17; Lúkà 20:20-26)

15 Àmvolásà dhɨ, Fàrɨ̈sáyò ɨ̀ dré ngàzo ru yi, kɨtswázó Yésu nɨ 'o la'ɨ̀le kúlí dré tá adrélé tàle dhɨ ɨ sílé dhɨ bvó.
16 Dɨ ɨ̀ dré àyɨ kɨ lebèbhá kɨ mùzo móndí àruka ópí Ɛ̀ródè àdhya íbe lɨ̀le Yésu véna tàá drá dhɨ: «Tadhálépi, mà nɨ̈ tàle dhɨ, mí adré tròle tà bàti rú dhɨ be. Mí adré Gɨ̈ká nɨ tà tadhá tà bàti sè. Mí adré kpà móndí kɨ lɨndrɨ̀ nɨ tà kisù ko, mí dré adrélé àyɨ kɨ no twátwa ko dhɨ sè.
17 Dɨ mí tà rè àma dré tà mí dré adrélé kisùle tà kònɨ̀dhɨ dri dhɨ ká: Àma kɨ tátrítrí kúlí ka'ɨ̈, mà kàdré Kàyɨ̈sárà nɨ mèdáyɨ̀ gɨ dhɨ 'í? Kó ngalè, ka'ɨ̈ ko?»
18 Dɨ, Yésu dré ína tà kònzɨ ɨ̀ dré tá adrélé lèle 'òle nda nɨ nɨ̈zo kyá gò, logózóá àyɨ dré dhɨ: «Àmɨ túrúpfúbhá nɨ ɨ, mì adré áma tabhɨ̈ lɨtílé àdho tà sè?
19 Mì tadhá má dré làfa lò'wa adrézó mèdáyɨ̀ gɨ ásà dhɨ.» Dɨ ɨ̀ dré dènárɨ̈ àlo dhɨ nɨ fèzo drá.*
20 Gò dré lizízóá àyɨ tí dhɨ: «Móndí líndrí kònɨ̀dhɨ tsàle rú tɨsɨ̀le drɨ̈á kònɨ̀dhɨ be dhɨ, àdhi àdhya 'ɨ?»
21 Ɨ logó drá dhɨ: «Kàyɨ̈sárà àdhya 'ɨ.» Dɨ Yésu tà àyɨ dré dhɨ: «Mì kàdré dɨ ngá Kàyɨ̈sárà àdhya nɨ fe Kàyɨ̈sárà dré, adrézó kpà ngá Gɨ̈ká àdhya nɨ fe Gɨ̈ká dré.»
22 Ɨ kòyi akódhɨ nɨ kúlí nda dre dhɨ, àyɨ kɨ líndrí dré gàzo gò, ɨ̀ dré akódhɨ nɨ tayízó lɨ̀zo.

Tà lizílé ngangà dràdrà 'ásè dhɨ nɨ tà dri dhɨ
(A kònò kpà Márokò 12:18-27; Lúkà 20:27-40)

23 Kɨ̈tú nda sè dhɨ, Sàdùkáyò àruka ɨ̀ dré alɨ̀zo Yésu vélé kɨtswálé tà lizí tíá. (Àyɨ nda ɨ̀ adré tàá dhɨ, ngangà dràdrà 'ásè dhɨ yókódhó.) Dɨ ɨ̀ tà drá dhɨ:
24 «Tadhálépi, Mósè tɨsɨ̀ àma dré dhɨ: ‹Agó àlo adrélépi mvá àko dhɨ kòdrà áyɨ tòkó nɨ tayí dhɨ, lè adrúpi nɨ kòdo tàyítòkó nda mòle, kɨtswázó ànzɨ ti áyɨ adrúpi dràlepi nda dré.›†

---

* **22:19 22:19** «Dènárɨ̈» kònɨ̀dhɨ, làfa lò'wa adrézó tà 'o ásà Rómà kɨ òpɨ̀ 'ásè dhɨ 'ɨ. † **22:24 22:24** A kònò Dùtèrònómè 25:5-6.

25 Dɨ àma kòfalé dhɨ, àgo nzi-drǐ-rǐ adrúpi ró dhɨ ɨ tá be. Ayɨ kɨ kàyo dré tòkó àlo
dhɨ nɨ mòzo gò, dràzo. Dré tá adrélé mvá àko dhɨ sè dhɨ, dré áyɨ tòkó nda nɨ tayízó
áyɨ adrúpi í bvó dhɨ dré.
26 Tà nda dré kpà ru 'òzo kònɨnɨ adrúpi nɨ nɨ rǐ rú, adrúpi nɨ nɨ na rú, tsàle byá
adrúpi nɨ nɨ nzi-drǐ-rǐ rú.
27 Kùdù ro dhɨ, tòkó nda dré kpà dràzo.
28 Dɨ kǐtú móndí ì dré dra ngàzo dràdrà 'ásè dhɨ tú dhɨ, adrúpi nzi-drǐ-rǐ nda ɨ kòfalé
dhɨ, tòkó nda nɨ adré tsítsǐ dhɨ àdhi dré? Angyá ko, àyɨ títí nda ì do tá akódhɨ mòle
àyɨ dré tòko ró.»
29 Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Mì lɨtí àmɨ kɨ tàndɨ ɨ dre, mì dré Gǐká nɨ Kúlí ɨ rǐnyí nɨ íbe
dhɨ kɨ nǐle ko dhɨ sè.
30 Kǐtú móndí ì dré dra ngàzo dràdrà 'ásè dhɨ tú dhɨ, ì gò adrélé ru mo ko. Ɨ gò kpà
adrélé àyɨ kɨ ànzɨ kɨ fe mòle ko. Be ró dhɨ, ì nɨ àyɨkya adré ngóró ángélò bhù na dhɨ
ɨ tínɨ.
31 Dɨ kàdré ína ngangà dràdrà 'ásè dhɨ nɨ tà sè dhɨ, mì nà rè tà Gǐká dré tàle àmɨ
dré dhɨ ko? Akódhɨ tà dhɨ:
32 ‹Ma Gǐká Abàrámà àdhya 'ɨ, Ɨsákà àdhya 'ɨ, ìndì Yàkóbhò àdhya 'ɨ.›‡ Dɨ Gǐká nda
Gǐká àbvò kya 'ɨ ko. Be ró dhɨ, akódhɨ ína Gǐká móndyá lídrì ro dhɨ kya 'ɨ.»
33 Dɨ móndyá zyandre kònàle dhɨ ì kòyi tà nda dre dhɨ, àyɨ kɨ líndrí dré adrézó gàle
tà Yésu dré adrélé tadhálé dhɨ ɨ sè.

Tòlí kàdrì lavúlé dhɨ
(À kònò kpà Márokò 12:28-34; Lúkà 10:25-28)

34 Fàrǐsáyò ì kòyi, Yésu kɨkí tá Sàdùkáyò kɨ kúlí dre dhɨ, ì dré gòzo ru kɨmó akódhɨ
làga.
35 Gò àyɨ kɨ àlo Mósè nɨ tátrítrí kúlí nǐlepi dóro lavúlé dhɨ dré tà kònɨdhɨ nɨ lizízó
akódhɨ tí, kɨtswázó akódhɨ nɨ tabhǐ:
36 «Tadhálépi, Mósè nɨ tátrítrí kúlí na dhɨ, tòlí kàdrì lavúlé dhɨ ángùdhi 'ɨ?»
37 Dɨ Yésu logó drá dhɨ: «‹Lè mí kàdré Mírǐ ámɨ Gǐká nɨ le ámɨ togó sè wǎyi, ámɨ
lídrì sè wǎyi, ìndì ámɨ tà kisùkisù sè wǎyi.›§
38 Kòdhɨ tòlí drǐdrǐ dhɨ 'ɨ, ìndì tòlí kàdrì lavúlé dhɨ 'ɨ.
39 Tòlí nɨ rǐ adrélépi kpà kàdrì àlo nɨ tínɨ dhɨ, kònɨdhɨ 'ɨ: ‹Lè mí kàdré ámɨ àzya nɨ
le ngóró mí dré adrélé ámɨ tàndɨ nɨ le dhɨ tínɨ.›*
40 Tà títí Mósè nɨ tátrítrí kúlí ìndì pròfétà ì dré adrélé tadhálé dhɨ ì adré àyɨ kɨ totó
tòlí rǐ nda kòdhɨ ɨ dri.»

Mèsíyà ɨ Dàwîdǐ be dhɨ
(À kònò kpà Márokò 12:35-37; Lúkà 20:41-44)

41 Fàrǐsáyò ru kɨmóbhá nda ì dré rè dhu adrérà'a Yésu làga dhɨ 'á dhɨ, akódhɨ dré
lizízóá àyɨ tí dhɨ:
42 «Mì kisù àmɨkya Mèsíyà nɨ tà sè ngínɨ? Akódhɨ àdhi nɨ mvá 'ɨ?» Ɨ logó drá dhɨ:
«Akódhɨ Dàwídǐ nɨ mvá 'ɨ.»
43 Dɨ Yésu tà àyɨ dré dhɨ: «Kàdré kònɨnɨ dhɨ, Dàwídǐ dré tá adrérà'a tà ta Tɨrí Lólo
nɨ rǐnyí sè dhɨ 'á dhɨ, zi ína Mèsíyà nda áyɨ Mírǐ ro ngínɨ? Angyá ko, Dàwídǐ tà tá dhɨ:
44 ‹Mírǐ Gǐká tà áma Mírǐ dré dhɨ:
Mí alì lɨrílé áma drígó lésè,
tsàle lókyá má dré dra ámɨ kàrɨbhá kɨ bhàzo
adrélé ámɨ pá zàle dhɨ 'á.›†

---

‡ **22:32 22:32** A kònò Pfòma 3:6. § **22:37 22:37** A kònò Dùtèrònómè 6:5. * **22:39 22:39** A kònò Lèvǐtíkè 19:18.
† **22:44 22:44** A kònò Longó ɨ 110:1.

45 Dɨ Dàwídǐ kòzi Mèsíyà áyɨ Mírǐ ro dhɨ, Mèsíyà nda nɨ kɨtswá kpà adrélé akódhɨ nɨ mvá ro ngínɨngínɨ ró?»
46 Dɨ dhya àlo àyɨ kòfalé kɨtswálépi kúlí logó Yésu tí dhɨ tá yókódhó. Kɨdhólé kǐtú nda sè dhɨ, dhya àlo dré gòzo vélé tà tabhǐ lizílé akódhɨ tí ko.

23

Yésu tà tà tátrɨ́trɨ́ kúlǐ tadhábhá ɨ rú Fàrǐsáyò ɨ́be àyɨ kɨ túrúpfú tà sè
(À kònò kpà Márokò 12:38-40; Lúkà 11:39-52; 20:45-47)

1 Gò Yésu dré tàzoá móndyá zyandre ɨ dré áyɨ lebèbhá ɨ́be dhɨ:
2 «À tayɨ́ àzí tátrɨ́trɨ́ kúlí tadhábhá ɨ drígá Fàrǐsáyò ɨ́be, ì kàdréró Mósè nɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí nɨ tà tadhá móndɨ́ ɨ dré.*
3 Adré dɨ lèá dhɨ, mì kàdré àyɨ nda kɨ kúlí yi, adrézó tà títí ì dré adrélé tàle àmɨ dré dhɨ kɨ ka'ǐ 'òle. Dɨ, mì kàdré àmɨkya tà ì dré adrélé 'òle dhɨ kɨ 'o kòdhya ko. Tàko ko, ì adré tà ì dré adrélé tadhálé dhɨ kɨ 'o kòdhya ko.
4 Ɨ adré àyɨkya ngá lanzǐlanzǐ kɨtswálé dòle bwà ko dhɨ kɨ todrò tobhàle móndɨ́ ɨ dri gò, ì dré adrézó ndìndì drígámbɨ́lí le sòle àyɨ kɨ ledézó dhɨ ko.
5 Tà títí ì dré adrélé 'òle dhɨ ɨ, ì adré 'òá móndɨ́ ì kàdréró àyɨ kɨ no be dhɨ bvó. Ɨ adré àyɨ kɨ kpúkúbhú tsàtsà adrézó wárágà Gǐká nɨ Kúlí tɨsìzo drǐá dhɨ kɨ tobhà lána dhɨ kɨ kɨwá, adrézó kpà àyɨ kɨ kánzò kɨ ti 'o atsálé kàtswa.†
6 Ɨ adré lèá lɨrílé mísá lɨndrì àdhya gwányá ɨ 'ásè dhɨ ɨ làgásè, adrézó kpà lèá lɨrílé àrà lɨndrì àdhya lìsámbò dzó ɨ 'ásè dhɨ ɨ 'ásè.
7 Ɨ adré lèá dhɨ, à kàdré mòdo fe àyɨ dré lɨndrì sè ngá lagírà ɨ 'ásè, adrézó kpà àyɨ kɨ zi ‹Rábbǐ›.‡
8 Dɨ, àmɨ ró dhɨ, mì kòtayɨ́ àmɨ adrélé zǐle Rábbǐ ro ko. Àngyá ko, àmɨ kɨ tadhálépi ngbà 'í àlo kwákwá, ìndì àmɨ títí dhɨ ɨ adrúpi 'ɨ.
9 Mì kàdré kpà dhya àlo bvò dri dhɨ nɨ zi àmɨ kɨ Atá ro ko. Àngyá ko, àmɨ kɨ Atá ngbà 'í àlo kwákwá. Akódhɨ àmɨ kɨ Atá bhù na dhɨ 'ɨ.
10 Mì kòtayɨ́ kpà àmɨ adrélé zǐle móndɨ́ kɨ drǐ kòlepi ró ko. Àngyá ko, àmɨ kɨ drǐ kòlepi ngbà 'í àlo kwákwá. Akódhɨ Mèsíyà 'ɨ.
11 Adré lèá dhɨ, dhya kàdrì lavúlé àmɨ kòfalé dhɨ kàdré àmɨ kɨ màrábà ro.
12 Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi áyɨ tà bha kuru dhɨ, Gǐká nɨ akódhɨ nda nɨ tà tɨrí kǐní mi. Dɨ, dhya ángùdhi adrélépi áyɨ tà bha kǐní mi dhɨ, Gǐká nɨ akódhɨ nda nɨ tà tɨngá kuru.
13 Amɨ, tátrɨ́trɨ́ kúlí tadhábhá ɨ Fàrǐsáyò ɨ́be nɨ ɨ, kɨzà àmɨ kɨ ngá 'ɨ. Àmɨ túrúpfúbhá 'ɨ! Tàko ko, mì adré àmɨkya láti kɨkí móndɨ́ ɨ dré, ì kòfíró Òpì bhù àdhya na ko. Àmɨ kɨ tàndɨ, mì adré fɨle lána ko gò, mì dré adrézó móndyá adrébhá lèá fɨle lána dhɨ kɨ tayɨ́ fɨle ko. [
14 §]
15 Àmɨ, tátrɨ́trɨ́ kúlí tadhábhá ɨ Fàrǐsáyò ɨ́be nɨ ɨ, kɨzà àmɨ kɨ ngá 'ɨ. Àmɨ túrúpfúbhá 'ɨ! Mì adré àmɨkya tatsílé bvò drǐsè ìndì yǐ mǐsè, kɨtswálé móndɨ́ àlo dhɨ nɨ 'o togó

* **23:2 23:2** Gǐká nɨ Kúlí tɨsìle Gǐríkǐ ti sè dhɨ adré tàá kònwa dhɨ: «Tátrɨ́trɨ́ kúlí tadhábhá ɨ Fàrǐsáyò ɨ́be dhɨ ì adré lɨrílé Mósè nɨ lɨrírà dri.» Kòdhɨ adré lèá tàle dhɨ, àyɨ nda ì adré Mósè nɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí nɨ tà tadhá móndɨ́ ɨ dré.
† **23:5 23:5** Kpúkúbhú tsàtsà adrézó wárágà Gǐká nɨ Kúlí tɨsìzo drǐá dhɨ kɨ tobhà lána kònɨ ɨ, Yúdà ànzɨ àruka ì adré tá tobhàá àyɨ kɨ kándrágá 'á, ìndì àyɨ drígá.
‡ **23:7 23:7** Yúdà ànzɨ ɨ véna dhɨ, rú «Rábbǐ» kònìdhɨ, rú adrélé fèle Gǐká nɨ tà tadhábhá ɨ dré, adrézó àyɨ kɨ lɨndrì bha dhɨ 'ɨ.
§ **23:14 23:14** Wárágà Gǐká nɨ Kúlí tɨsìzo àyɨ dri drǐdrǐ dhɨ ɨ léna dhɨ, à adré kúlí kònɨ kɨ kisú kònwa ko: [Àmɨ, tátrɨ́trɨ́ kúlí tadhábhá ɨ Fàrǐsáyò ɨ́be nɨ ɨ, kɨzà àmɨ kɨ ngá 'ɨ. Amɨ túrúpfúbhá 'ɨ! Mì adré àmɨkya tàyítòkó kɨ ngá títí dhɨ kɨ topá àyɨ drígásè. Mì adré kpà tà ta Gǐká be vwàvwà ro, móndɨ́ ì kàdréró àmɨ kɨ no. Tà nda sè dhɨ, Gǐká nɨ àmɨ kɨ tàbvó ta tà tàndɨ ró.]

ladzá àmɨ kɨ Gĭká nɨ ka'ĭ. Dɨ, akódhɨ nda kònɨ dra ka'ĭ dhɨ, mì adré akódhɨ nɨ 'o atsálé mvá líferò àdhya ró, adrélé kònzɨ àmɨ kɨ lavú vwàvwà ro.

16 Àmɨ móndí kɨ drĭ kobhá mĭ kùdúkùdu ró nɨ ɨ, kɨzà àmɨ kɨ ngá 'ɨ! Mì adré àmɨkya tàá dhɨ, dhya àlo kàdré mòndrà sɨ tépelò nɨ rú sè dhɨ, mòndrà nda tà tàko 'ɨ. Dɨ, dhya àlo kàdré ína mòndrà sɨ órò tépelò le dhɨ nɨ rú sè dhɨ, lè akódhɨ kàdré mòndrà dré sìle nda nɨ lɨkí.

17 Àmɨ móndí azaaza mì kùdúkùdu ró dhɨ 'ɨ! Ngá kàdrì lavúlé dhɨ ángùdhi 'ɨ: órò nda 'ɨ, kó ngalè, tépelò adrélépi órò nda nɨ 'o atsálé lólo nda 'ɨ?

18 Mì adré kpà tàá dhɨ, dhya àlo kàdré mòndrà sɨ àlètárì nɨ rú sè dhɨ, mòndrà nda tà tàko 'ɨ. Dɨ, dhya àlo kàdré ína mòndrà sɨ ngá fèle àlètárì nda dri dhɨ nɨ rú sè dhɨ, lè akódhɨ kàdré mòndrà nda nɨ lɨkí.

19 Àmɨ mì kùdúkùdu 'ɨ! Ngá kàdrì lavúlé dhɨ ángùdhi 'ɨ: ngá fèle nda 'ɨ, kó ngalè, àlètárì adrélépi ngá nda nɨ 'o atsálé lólo nda 'ɨ?

20 Dɨ dhya ángùdhi adrélépi mòndrà sɨ àlètárì nɨ rú sè dhɨ, adré sìá àlètárì nda nɨ rú sè, ìndì ngá títí drĭá dhɨ kɨ rú sè.

21 Dhya ángùdhi adrélépi mòndrà sɨ tépelò nɨ rú sè dhɨ, adré sìá tépelò nda nɨ rú sè, ìndì Gĭká adrélépi adrélé lána dhɨ nɨ rú sè.

22 Dhya ángùdhi adrélépi mòndrà sɨ bhù nɨ rú sè dhɨ, adré sìá Gĭká nɨ lɨrírà òpì àdhya nɨ rú sè, ìndì akódhɨ adrélépi lɨrílé drĭá dhɨ nɨ rú sè.

23 Àmɨ, tátrítrí kúlí tadhábhá ɨ Fàrĭsáyò íbe nɨ ɨ, kɨzà àmɨ kɨ ngá 'ɨ. Àmɨ túrúpfúbhá 'ɨ! Mì adré ngá nzĭ tsàtsà títí mì dré adrélé lokólé àmɨ kɨ amvú na, lanzílé 'a be mudrí dhɨ kɨ àlo fe Gĭká dré: ndìndì àmɨ kɨ ménetè, àmɨ kɨ fènúwĭ, tsàle àmɨ kɨ kúmè.* Dɨ, mì adré àmɨkya tà kàdrì lavúlé tátrítrí kúlí dré adrélé tadhálé dhɨ kɨ bhe gàrà dri: tà gyăgya 'òma, móndí kɨ kɨzà bhàma, ìndì Gĭká nɨ ka'ĭma. Adré tá lèá dhɨ, mì kàdré tà nda kòdhɨ kɨ 'o, ngá fèma Gĭká dré dhɨ nɨ tɨvì àko ró.

24 Àmɨ móndí kɨ drĭ kobhá mĭ kùdúkùdu ró dhɨ 'ɨ! Mì adré àmɨkya ŋŏŋó kogá àmɨ kɨ yĭ lésè gò, adrézó kàmílò te kòdhya!

25 Àmɨ, tátrítrí kúlí tadhábhá ɨ Fàrĭsáyò íbe nɨ ɨ, kɨzà àmɨ kɨ ngá 'ɨ. Àmɨ túrúpfúbhá 'ɨ! Mì adré àmɨkya kópò kɨ rúbhá dzɨ sănì kya íbe gò, àyɨ kɨ 'a dré adrézó gàle ngá lovó sè bĭ, ìndì lovó kònzɨ sè bĭ.

26 Mɨ, Fàrĭsáyò mì kùdúkùdu ró nɨ, mí kòdzì rè zyà kópò nɨ 'álé 'íká, gò rúbhá nɨ kògòró kpà atsálé ndĭ àko ndò.

27 Àmɨ, tátrítrí kúlí tadhábhá ɨ Fàrĭsáyò íbe nɨ ɨ, kɨzà àmɨ kɨ ngá 'ɨ. Àmɨ túrúpfúbhá 'ɨ! Àmɨ ngóró mógó rúbhá tswàle mvèle kemve dhɨ ɨ tíni. Kɨvì lésè dhɨ, mógó nda kɨ rúbhá avé tò. Dɨ, àyɨ kɨ 'a ga ína àbvò kɨ fà sè bĭ, ìndì ngá títí ndĭ ró dhɨ ɨ sè bĭ.

28 Tà nda kòdhɨ kókpà kònìnɨ àmɨ kɨ tà sè. Kɨvì lésè dhɨ, móndí ì adré àmɨ kɨ no ngóró móndí gyăgya dhɨ ɨ ró. Tákò, àmɨ kɨ togó na dhɨ, mì ga túrúpfú tà sè bĭ, ìndì tà kònzɨ sè bĭ.

29 Àmɨ, tátrítrí kúlí tadhábhá ɨ Fàrĭsáyò íbe nɨ ɨ, kɨzà àmɨ kɨ ngá 'ɨ. Àmɨ túrúpfúbhá 'ɨ! Mì adré àmɨkya mógó kɨ tobhà pròfétà ɨ dré, adrézó kpà mógó móndyá gyăgya dhɨ kya kɨ ledé avélé tò.

30 Mì adré kpà tàá dhɨ: ‹Kònò mà kàdré tá àma kɨ tábhí kɨ lókyá 'á be dhɨ, mà kɨtswá tá ru amú àyɨ íbe adrézó pròfétà kɨ kàrí kutú dhɨ ko.›

31 Ásà dhɨ, mì adré àmɨkya tadhá dhɨ, àmɨ dhya pròfétà kɨ tupfúbhá todràle dhɨ kɨ ànzɨ 'ɨ.

32 Mì kògò dɨ adrélé tà kònzɨ àmɨ kɨ tábhí ì dré kɨdhólé 'òle dhɨ kɨ 'o kɨtswálé títí.

33 Àmɨ nĭ 'ɨ, ìndì nĭ àtrá kɨ àrèbhá 'ɨ! Mì nɨ àmɨkya lapá Gĭká nɨ tàbvó tàma sílésè ngínɨngínɨ ró, mì dré kɨtswázó fɨle líferò na ko dhɨ?

---

* **23:23 23:23** «Ménetè», «fènúwĭ» ìndì «kúmè» kònɨ ɨ, ngábí tàdzí be dóro adrélé kidhílé dhɨ 'ɨ. A kònò Lèvìtíkè 27:30; Dùtèrònómè 14:22.

34 Dɨ mì yi rè ká! Má nɨ pròfétà kɨ tibhù tògyabhá íbe ìndì tà tadhábhá íbe lìle àmɨ véna. Dɨ, mì nɨ àyɨ kɨ àruka kɨ tupfú todràle, adrézó àruka nɨ kɨ tidí fa kɨpakɨpa ɨ drĭsè, adrézó àruka nɨ kɨ tswa àmɨ kɨ lìsámbò dzó ɨ 'ásè, adrézó àruka nɨ kɨ ladró bhàandre àlo àlo dhɨ ɨ 'ásè.
35 Dɨ ásà dhɨ, móndyá gyăgya títí dhɨ kɨ kàrí kutúlé bvò dri dhɨ nɨ ngo àmɨ dri. Kɨdhólé Âbélè adrélépi tá gyăgya dhɨ rú, tsàle Zàkàríyà, Bàràkíyà nɨ mvá mì dré pfùle dràle tépelò ɨ kòfalé àlètárì be dhɨ rú dhɨ, àyɨ kɨ kàrí nɨ ngo àmɨ dri.
36 Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Tà nda kòdhɨ kɨ atsá títí móndyá ándrò nɨ ɨ rú.»

Yésu ngo Yèrúsalémà nɨ tà sè
(À kònò kpà Lúkà 13:34-35)

37 «Á! Yèrúsalémà, Yèrúsalémà, mɨ adrélépi pròfétà kɨ tupfú todràle, adrézó kpà dhya Gĭká dré adrélé amùle mí vélé dhɨ kɨ lebhé todràle kírà sè nɨ! Tsàle vésè be ángopí, má lè tá ámɨ ànzɨ kɨ kɨmólé má zàle, ngóró tà'ú dré adrélé áyɨ ànzɨmvá kɨ kɨmó áyɨ kupfú zàle dhɨ tínɨ dhɨ? Dɨ, mì lè tá àmɨkya ko.
38 Dɨ mì yi rè ká! À tayí àmɨ kɨ dzó ngbo dre.
39 Tàko ko, má adré tàá àmɨ dré dhɨ: Kɨdhólé nyànomvá dhɨ, mì gò vélé áma no ko, tsàle lókyá mì dré dra tàzoá dhɨ ‹Tà tanɨ kàdré dhya adrélépi alìle Mírì nɨ rú sè dhɨ dri!› dhɨ 'á.»†

24

Yésu longó tépelò nɨ pfùma nɨ tà
(À kònò kpà Márokò 13:1-2; Lúkà 21:5-6)

1 Yésu kàpfò tépelò lésè gò adrélé lìle dre dhɨ, akódhɨ nɨ lebèbhá ì dré àyɨ kɨ kisízó ànyɨ làgá, akódhɨ nɨ 'o tépelò nda nɨ dzó kàdrì dhɨ kɨ no.
2 Dɨ, Yésu dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mí nò tsì dzó kàdrì kònɨ ɨ títí 'í? Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Lókyá adrélépi alìle dhɨ sè dhɨ, à gò vélé àyɨ kɨ kírà kɨ àlo kisú àzya nɨ dri ko. À nɨ kírà nda kɨ lebhé títí kĭní mi.»

Tà dra ru 'obhá lókyá kùdù nɨ tà tadházó dhɨ ɨ
(À kònò kpà Márokò 13:3-13; Lúkà 21:7-19)

3 Âmvolásà dhɨ, Yésu ì dré lìzo mbàle kòngó Olívè fa kya drĭna gò, akódhɨ dré lɨrízó. Dɨ akódhɨ nɨ lebèbhá ì dré àyɨ kɨ kisízó àyɨ pátí ànyɨ làgá, akódhɨ nɨ lizí tàzoá dhɨ: «Mí tà rè àma dré, tà nda kòdhɨ kɨ atsá ángutú ya dhɨ ká? Âdho tà nɨ ru 'o drĭdrì tadházóá dhɨ, ámɨ agòma ànyɨ, ìndì lókyá kùdù ànyɨ káyà dhɨ nì?»
4 Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Mì kàdré àmɨ kɨ lɨkí dóro, dhya àlo kòlɨtíró àmɨ ko.
5 Tàko ko, móndí bĭ dhɨ kɨ alì áma rú sè adrélé tàá dhɨ, ‹Ma Mèsíyà 'ɨ!› gò, ì dré móndí zyandre dhɨ kɨ lɨtízó.
6 Mì nɨ àdzú kɨ kpòrò yi ànyɨ, adrézó kpà àdzú kɨ rúbí yi làwú làvo na. Dɨ, mì kònò dóro, mì kòtayíró àmɨ kɨ togó adrélé gàle ásà dhɨ ko. Tàko ko, adré lèá dhɨ, tà nda kòdhɨ ì kò'o rè zyà ru 'íká. Dɨ, lókyá kùdù atsá rè ko.
7 Súrú kɨ àdzú bhu súrú àruka íbe. Òpì kɨ kpà àdzú bhu òpì àruka íbe. Kàrábhò nɨ dhe, ìndì kàdíkàdi nɨ bvò kosé àrà twátwa ɨ 'ásè.
8 Dɨ, tà títí nda kòdhɨ kɨ ngbà 'í adré ngóró tòkó nɨ mváaswa nɨ kɨdhoma tínɨ.
9 Lókyá nda sè dhɨ, à nɨ àmɨ kɨ lefè kàrɨbhá ɨ drígá gò, ì dré adrézó àmɨ kɨ mì pfo, adrézó àmɨ kɨ tupfú todràle. Súrú títí bvò dri dhɨ kɨ togó kònzɨ bha àmɨ rú áma tà sè.
10 Móndí bĭ dhɨ kɨ kpà àyɨ kɨ tà ka'ĭka'ĭ tayí, adrézó ru lefè, adrézó ru ga àyɨ kòfalésè.
11 Pròfétà kɨnzò ro dhɨ kɨ apfò bĭ adrélé móndí zyandre dhɨ kɨ lɨtí.
12 Tà kònzɨ dré dra atsálé kàdrì lavúlé dhɨ sè dhɨ, móndí bĭ dhɨ kɨ lèle nɨ kɨdrí.

† **23:39 23:39** À kònò Longó ɨ 118:26.

13 Dɨ, dhya ángùdhi adrélépi togó tsɨ, adrézó áyɨ totó tätä tsàle kùdù na dhɨ nɨ ína adrí.
14 A nɨ Rúbí Tanɨ Gïká nɨ Opì àdhya kòdhɨ nɨ longó bvò wäyi 'ásè, tà nɨ nɨ tadházó súrú títí ɨ dré 'íká, gò lókyá kùdù dré gòzo atsálé ndò.»

Kɨzà kàdrì lavúlé dhɨ
(A kònò kpà Márokò 13:14-23; Lúkà 21:20-24)

15 «Dɨ mì nɨ ‹ngá adrélé gàle gàgà adrélépi ngá lólo dhɨ kɨ kɨzá dhɨ› nɨ no adrérà'a áyɨ totó àrà lólo dhɨ na, ngóró longólé pròfétà Dànyélè tí dhɨ tínɨ.* (Lè dhya adrélépi tà kòdhɨ nɨ na dhɨ kàdré àndu nɨ nɨ ni dóro.)
16 Lókyá nda sè dhɨ, lè móndyá dra adrébhá bvò Yùdáyà àdhya na dhɨ ì kòlapá ràle kòngó ɨ drïna.
17 Lè kpà dhya dra adrélépi áyɨ dzó drïna dhɨ kàsí fïle dzó na, áyɨ ngá kɨ do lapázó ába dhɨ ko.
18 Dhya dra adrélépi amvú na dhɨ kògò nzìle í bhàna áyɨ kítá kɨdhì àdhya nɨ do lapázó ába dhɨ ko.
19 Kïtú nda ɨ tú dhɨ, kɨzà nɨ adré kàdrì tòkó 'a íbe dhɨ ɨ dré, ìndì tòkó adrébhá bà fe ànzɨmvá ɨ dré dhɨ ɨ dré.
20 Mì kàdré tà zi Gïká tí, àmɨ kɨ lapama nda kàdréró kɨdhì lókyá sè yà, kó ngalè sàbátù tú yà dhɨ ko.†
21 Tàko ko, kɨzà kïtú nda kya nɨ adré kàdrì lavúlé. A nò rè kɨzà kárá be kònìnɨ nda ko, kɨdhólé bvò bhärà lésè atsálé ándrò kònìdhɨ. A kɨtswá kpà gòle vélé nòá tàdzí ko.
22 Kònò Gïká kòkɨ tá kïtú nda kɨ bvó ko dhɨ, dhya àlo bvò dri dhɨ kɨtswá tá adrílé bwà ko. Dɨ, Gïká nɨ ína kïtú nda kɨ bvó kɨ móndyá í dré zìle dhɨ kɨ tà sè.
23 Lókyá nda sè dhɨ, à kàdré tàá àmɨ dré dhɨ ‹Mì nò rè ká, Mèsíyà kònwa!› dhɨ, mì kòka'ï ko. A kàdré kó tàá dhɨ ‹Akódhɨ kònàle!› dhɨ, mì kòka'ï ko.
24 Tàko ko, mèsíyà kɨnzò ro dhɨ kɨ apfò pròfétà kɨnzò ro dhɨ íbe adrélé tà kàdrì líndríga ró adrébhá àyɨ kɨ rïnyí tadhá dhɨ kɨ 'o, kòkɨtswá dhɨ, ì dré ndìndì móndyá Gïká dré zìle dhɨ kɨ lɨtízó.
25 Mì yi rè ká! Má longó tà nda kòdhɨ ɨ drïdrï àmɨ dré.
26 Dɨ à kàdré tàá àmɨ dré dhɨ ‹Mì nò rè ká, Mèsíyà kònàle duku na!› dhɨ, mì kòlì kònàle ko. A kàdré kó tàá dhɨ ‹Akódhɨ kònwa dzó 'á!› dhɨ, mì kòka'ï ko.
27 Tàko ko, ngóró bhù dré adrélé lagúlé ngá kazá kïtú dré apfŏrà lésè tsàle kïtú dré ndïrà na dhɨ tínɨ dhɨ, Móndí nɨ Mvá nɨ agòma nɨ adré kókpà kònìnɨ.
28 Àrà ángùdhi àbvò dré adrézó lána dhɨ drïle dhɨ, àrí àgáàga dhɨ kɨ kókpà ru kɨmó kɨtswálé àbvò nda nɨ te.»

Móndí nɨ Mvá nɨ agòma
(A kònò kpà Márokò 13:24-27; Lúkà 21:25-28)

29 «Gbă kɨzà kàdrì kïtú nda kya àmvolésè dhɨ, ‹kïtú nɨ mì nɨ atsá tínímvá ro, mbă gò vélé mvèle ko, bhïbhínyà kɨ ledhé bhù lésè, ìndì rïnyí bhù na dhɨ kɨ ru kɨzí.›‡
30 Dɨ lókyá nda sè dhɨ, tà dra Móndí nɨ Mvá nɨ agòma tadhálépi dhɨ nɨ agá bhù mïbhalé 'á gò, súrú títí bvò dri dhɨ ì dré tongózó. Dɨ ì dré Móndí nɨ Mvá nɨ nòzo adrérà'a alìle ndùrùku ɨ drïsè, rïnyí kàdrì be ìndì mïlanzïlanzì kàdrì be.
31 Gò akódhɨ dré áyɨ ángélóɨ kɨ mùzo gòká kúlí 'u'ù be, lìle áyɨ móndyá í dré zìle dhɨ kɨ kɨmó bvò nɨ pá su dhɨ ɨ lésè, kɨdhólé bhù nɨ kùdù àlo lésè, tsàle byá àzya nɨ na.»

Tà tadhálé fïgï fa nɨ tà rú dhɨ
(A kònò kpà Márokò 13:28-31; Lúkà 21:29-33)

---

* **24:15 24:15** A kònò Dànyélè 9:27; 11:31; 12:11. † **24:20 24:20** Yúdà ànzɨ kɨ bvò na dhɨ, «kɨdhì lókyá» kònìdhɨ, lókyá kɨdhì ro kóná àlo na, adrélépi gïle vwàvwà ro dhɨ 'ɨ. ‡ **24:29 24:29** A kònò Ɛsáyà 13:10; 34:4; Ɛzèkyélè 32:7; Yòwélè 2:10; 3:4.

32 «Lè mɨ kàdré tà tadhálé fígǐ fa nɨ tà rú dhɨ nɨ àndu ni dóro. Fígǐ fa nɨ dríti kàdré
atsálé màlɨmáli gò, bí nɨ dré adrézó ròle dhɨ, mɨ nǐ tàle dhɨ, yǐgú ànyɨ dhɨ be.
33 Kókpà kòdhɨ tínɨ, lókyá mɨ dré dra tà títí nda kòdhɨ kɨ nòzo adrérà'a ru 'o dhɨ tú
dhɨ, lè mɨ kònǐ tàle dhɨ, Móndí nɨ Mvá láti 'á, ndɨndɨ àmɨ kɨ dzó tí káyà dhɨ.
34 Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Móndyá dra adrébhá lídrɨ́ íbe lókyá nda sè dhɨ ɨ
kɨtswá dràle títí drɨdrɨ tà títí nda ɨ dré dra ru 'òzo dhɨ kandrá ko.
35 Bhù ɨ bvò be dhɨ kɨ aki. Dɨ, áma kúlí ɨ kɨtswá àyɨkya tàdzí akílé ko.»

Gɨká nǐ ngbà 'î lókyá kùdù nɨ
(À kònò kpà Márokò 13:32-37; Lúkà 17:26-30, 34-36)

36 «Dɨ, dhya àlo nǐ ína kɨ̌tú 'ɨ yà, kó ngalè sáà 'ɨ yà tà nda ɨ dré dra ru 'òzo dhɨ ko.
Ndɨndɨ ángéló bhù na dhɨ 'ɨ yà, kó ngalè Gɨ̌ká nɨ Mváago 'ɨ yà dhɨ, ɨ nǐ ko. Gɨ̌ká Atá
nǐ ngbà 'í nɨ kalóma.
37 Lókyá Móndí nɨ Mvá dré adrérà'a 'òle agòle dhɨ 'á dhɨ, tà kɨ adré ngóró Nówè nɨ
lókyá 'á dhɨ tínɨ.
38 Tàko ko, kɨ̌tú yǐ lɨ̌ti andre kandrá dhɨ ɨ sè dhɨ, móndí ɨ adré tá àyɨkya ngá nya,
adrézó ngá mvu, adrézó ru mo, adrézó àyɨ kɨ ànzɨ kɨ fe mòle, tsàle kɨ̌tú Nówè dré
fɨrà'a bwátù kàdrɨ na dhɨ 'á.
39 Àyɨ nda ɨ nǐ tá tà adrélépi tá 'òle atsálé dhɨ àlomvá ko, tsàle yǐ dré tirà'a àyɨ kɨ
wu títí dhɨ 'á. Tà nda kòdhɨ kɨ adré kókpà kònɨnɨ kɨ̌tú Móndí nɨ Mvá dré dra agòzo
dhɨ tú.
40 Àgo rǐ dhɨ kɨ adré àzí 'o amvú na. À nɨ àlo nɨ nɨ do, àzya nɨ nɨ tayí.
41 Tòkó rǐ dhɨ kɨ adré ngá 'i. À nɨ àlo nɨ nɨ do, àzya nɨ nɨ tayí.
42 Mɨ kàdré dɨ tàmɨ̌ga dri. Àngyá ko, mɨ nǐ kɨ̌tú ángùdhi àmɨ kɨ Mírǐ dré dra agòzo
dhɨ ko.
43 Dɨ, adré lèá dhɨ, mɨ kònǐ tà kònɨdhɨ dóro: Dzó líyí kònǐ tá lókyá ángùdhi ngátsi sè
kùgú dré kɨtswázó atsálé ásà dhɨ be dhɨ, kònò a nɨ tá adré tàmɨ̌ga dri, kòtayɨ́ró kùgú
nda áyɨ dzóti ŋo ko.
44 Dɨ àmɨ ró dhɨ, mɨ kàdré kókpà gànzi ró. Tàko ko, Móndí nɨ Mvá nɨ atsá sáà mɨ
dré adrélé kisùle ko dhɨ sè.»

Màrábà tògya ró mîrǐ nɨ dré kɨtswálé ka'ǐle dhɨ
(À kònò kpà Lúkà 12:41-48)

45 «Màrábà tògya ró mírǐ nɨ dré kɨtswálé ka'ǐle dhɨ, àdhi 'ɨ? Akódhɨ nda, dhya mírǐ
nɨ dré bhàle áyɨ màrábà àruka áyɨ dzó lé dhɨ ɨ drǐle, kɨtswálé mányàngá fe àyɨ dré
nyàle lókyá kɨtswálépi dhɨ sè dhɨ 'ɨ.
46 Màrábà nda nɨ mírǐ kàtsá akódhɨ nɨ kisú adrérà'a 'òá kònɨnɨ dhɨ, kólénzé nɨ adré
akódhɨ dré!
47 Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Akódhɨ nɨ mírǐ nɨ akódhɨ nɨ bha adrélé áyɨ ngá títí
dhɨ ɨ drǐle.
48 Dɨ, màrábà nda kàdré ína kònzɨ gò adrélé kisùá í léna dhɨ ‹Áma mírǐ adré gǐle
agòma sè› gò,
49 dré kɨdhózó adrélé áyɨ àzízǐ kɨ tswa, adrézó ngá nya, adrézó ngá mvu, adrézó
kpà wá tsi dhɨ,
50 akódhɨ nɨ mírǐ nɨ atsá kɨ̌tú dré adrélé letèle ko dhɨ tú, ɨndɨ sáà dré adrélé nǐle ko
dhɨ sè.
51 Dɨ a nɨ akódhɨ nɨ togá, akódhɨ nɨ tà bhàzo adrélé túmắní túrúpfúbhá kya be.
Kònàle dhɨ, à nɨ adré tongólé, adrézó kpà síkálándrá tsɨ.»

25

Pídhígó kyánzɨ mudrî dhɨ kɨ tà dri dhɨ

1 Yésu gò tàá dhɨ: «Dɨ Òpì bhù àdhya nɨ adré ngóró tà kònìdhɨ tínɨ: Kyánzɨ mudrí
dhɨ ì do tá àyɨ kɨ tálà, topfòzo ába kɨtswálé tòkó líyí nɨ drì letè.
2 Âyɨ nda ɨ kòfalé dhɨ, nzi dhɨ ɨ tá azaaza ró, ìndì nzi dhɨ ɨ tá tògya ró.
3 Âyɨ azaaza ró nda ì do tá àyɨ kɨ tálà 'í, dɨ, ì do tá dò ko.
4 Dɨ, àyɨ tògya ró nda ì do tá àyɨkya dò mòlàngì na túmǎní àyɨ kɨ tálà íbe.
5 Tòkó líyí nda dré tá adrélé gɨ̈le dhɨ sè dhɨ, kyánzɨ nda ì dré landèzo títí gò, ì dré
ledhézó ayí be adrélé ayí ko.
6 Ngátsi kɨ́tógá sè dhɨ, à dré ngàzo kúlí yo tàzoá dhɨ: ‹Mì nò rè ká! Tòkó líyí adré
alìle! Mì pfò lìle ru kisú akódhɨ be!›
7 Gò kyánzɨ títí nda ì dré larózó, àyɨ kɨ tálà kɨ ledé.
8 Dɨ kyánzɨ azaaza ró nda ì dré tàzoá àyɨ tògya ró nda ɨ dré dhɨ: ‹Mì afè àma dré
àmɨ kɨ dò nɨ àruka wà. Ângyá ko, àma kɨ tálà adré adrálé.›
9 Dɨ, àyɨ tògya ró nda ì logó dhɨ: ‹Kóko! Dò nda kɨtswá àma dré àmɨ íbe ko. Mì kòlì
be gìá àmɨ dré móndí adrébhá dò lagí dhɨ ɨ véna.›
10 Dɨ, ì dré tá adrérà'a lìle gìá dhɨ 'á dhɨ, tòkó líyí dré atsázó. Dɨ kyánzɨ adrébhá
gànzi ró nda ì dré fɨzo akódhɨ be dzó làmó gwányá àdhya na gò, dzóti asézó.
11 Âmvolásà dhɨ, kyánzɨ àruka nda ì dré agòzo atsálé gò, tàá dhɨ: ‹Mírì, mírì, mí nzì
àma dré dzóti wà!›
12 Dɨ, tòkó líyí nda logó dhɨ: ‹Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Má nì mána àmɨ ko.›»
13 Yésu gò tàá dhɨ: «Dɨ mì kàdré tàmïga dri! Tàko ko, mì nì kɨ̈tú 'ɨ yà, kó ngalè sáà
'ɨ yà má dré dra agòzo dhɨ ko.»

Pídhɨ́gó màrábà na dhɨ kɨ tà dri dhɨ
(À kònò kpà Lúkà 19:11-27)

14 «Òpì bhù àdhya nɨ kókpà adré ngóró tà kònìdhɨ tínɨ: Agó àlo dhɨ adré tá 'òle lìle
atsí na. Dɨ dré áyɨ màrábà kɨ azízó, áyɨ ngá kɨ tayízó àyɨ drígá, ì kàdréró àzí 'o ásà be
dhɨ bvó.
15 Âlo nɨ dré dhɨ, fè tá làfa lò'wa rú zïle tàlétà dhɨ ɨ nzi.* Âzya nɨ dré dhɨ, fè tá tàlétà
rì. Âzya nɨ dré dhɨ, fè tá tàlétà àlo. Lanzí tá tàlétà nda ɨ àyɨ àlo àlo dhɨ ɨ dré, ngóró ì
dré kɨtswálé àzí 'o ásà bwà dhɨ tínɨ. Gò dré lìzo atsí na.
16 Gbǎ lókyá nda sè dhɨ, dhya tàlétà nzi dhɨ kɨ kisúlépi nda dré lìzo àzí 'o ásà gò,
tàlétà nzi àruka kɨ kisúzó bhàle drïá.
17 Dhya tàlétà rì dhɨ kɨ kisúlépi nda dré kpà 'òzoá kònìnɨ gò, tàlétà rì àruka kɨ kisúzó
bhàle drïá.
18 Dɨ, dhya tàlétà àlo dhɨ nɨ kisúlépi nda dré ína lìzo bhú dhi kïní na, áyɨ mírì nɨ
làfa nda nɨ zùzo.
19 Lókyá kòlavú vwàvwà ro dre dhɨ, màrábà nda kɨ mírì dré agòzo àyɨ kɨ azí, ì
kòtàró í dré dhɨ ì 'o tá àzí áyɨ làfa sè ngínɨ ya dhɨ.
20 Dɨ dhya tàlétà nzi dhɨ kɨ kisúlépi nda dré atsázó ába túmǎní tàlétà nzi àruka íbe,
tàá dhɨ: ‹Mírì, mí tayí tá má drígá tàlétà nzi kònɨ ɨ. Mí nò ká, má kisú tàlétà nzi àruka
ɨ bhàle drïá dre.›
21 Dɨ Mírì nɨ tà drá dhɨ: ‹Áma màrábà dóro má dré kɨtswálé ka'ïle nɨ, mí 'o dóro!
Mí tadhá dhɨ, mí kɨtswá má dré ka'ïle tà mvá tsà tayílé mí drígá dhɨ sè. Dɨ ásà dhɨ,
má nɨ ámɨ bha adrélé tà kàdrìkàdrì ɨ drïle. Mí alì lenzélé ámɨ mírì vélé!›
22 Gò dhya tàlétà rì dhɨ kɨ kisúlépi nda dré kpà atsázó tàá dhɨ: ‹Mírì, mí tayí tá má
drígá tàlétà rì kònɨ ɨ. Mí nò ká, má kisú tàlétà rì àruka ɨ bhàle drïá dre.›
23 Dɨ Mírì nɨ tà drá dhɨ: ‹Áma màrábà dóro má dré kɨtswálé ka'ïle nɨ, mí 'o dóro!
Mí tadhá dhɨ, mí kɨtswá má dré ka'ïle tà mvá tsà tayílé mí drígá dhɨ sè. Dɨ má nɨ ámɨ
bha adrélé tà kàdrìkàdrì ɨ drïle. Mí alì lenzélé ámɨ mírì vélé!›

* **25:15 25:15** «Tàlétà» kònìdhɨ tá làfa lò'wa ledélé órò sè, kɨtswálépi àzí dhya àlo dré 'òle kɨ̈tú ngùlù-nzi dhɨ sè dhɨ 'ɨ.

24 Gò dhya tàlétà àlo dhɨ nɨ kisúlépi nda dré kpà atszó tàá dhɨ: ‹Mírĩ, má nĩ tá tàle dhɨ, mɨ agó tòmbá 'ɨ dhɨ be. Mí adré mína ngá akónà àrà mí dré ngá kidhízó ko dhɨ na, adrézó kpà ngá lokó àrà mí dré kórɨ rɨzo ko dhɨ na.
25 Dɨ má adré tá ngá ro gò, má dré lɨzo làfa mína nɨ zu kɨní na. Mí nò ká, ngá mína kònɨdhɨ.›
26 Dɨ, mírĩ nɨ tà drá dhɨ: ‹Mɨ, màrábà kònzɨ ɨndɨ tòbvo ró dhɨ 'ɨ! Mí nĩ tá tàle dhɨ, má adré ngá akónà àrà má dré ngá kidhízó ko dhɨ na, adrézó kpà ngá lokó àrà má dré kórɨ rɨzo ko dhɨ na dhɨ be.
27 Adré dɨ tá lèá dhɨ, mí kòbhà tá làfa mána dzó adrézó làfa 'o lendrélé dhɨ na, kònò má kònɨ agò dhɨ, má nɨ tá làfa mána nɨ adó àmupi nɨ be.›
28 Dɨ mírĩ nda gò tàá dhɨ: ‹Mɨ do tàlétà kòdhɨ akódhɨ drígásè, fèle dhya adrélépi ába mudrí dhɨ dré.
29 Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi ngá íbe dhɨ dré dhɨ, à nɨ akódhɨ nɨ ngá nda kɨ drĩ tɨmbà gò, akódhɨ dré adrézó vélé ngá íbe bĩ lavúlé. Dɨ, kàdré ína dhya adrélépi ngá àko dhɨ nɨ tà sè dhɨ, à nɨ ndɨndɨ ngá mvá tsà dré adrézó ába dhɨ nɨ do drígásà.
30 Kàdré màrábà tàko ró kòdhɨ nɨ tà sè dhɨ, mɨ bhe akódhɨ kɨvɨ na, àrà tínímvá ro dhɨ na. Kònàle dhɨ, à nɨ adré tongólé, adrézó kpà síkálándrá tsɨ.›»

Tàbvó tàma kùdù ro dhɨ

31 Yésu gò tàá dhɨ: «Lókyá Móndí nɨ Mvá dré dra agòzo áyɨ mĩlanzĩlanzĩ na ángélo íbe títí dhɨ sè dhɨ, a nɨ lɨrí áyɨ lɨrírà mĩlanzĩlanzĩ ro òpɨ àdhya dri.
32 Dɨ à nɨ móndyá títí súrú títí ɨ lésè dhɨ kɨ kɨmó akódhɨ kandrá gò, dré àyɨ kɨ kòfalé lanzízó ngóró kábilígyà lɨkílépi dré adrélé kábilígyà kɨ kòfalé lanzí ndrĩ íbe dhɨ tíní.
33 A nɨ kábilígyà nda kɨ bha áyɨ drígó lésè gò, ndrĩ nda kɨ bhàzo áyɨ lĩdzí lésè.
34 Dɨ ópí kàdrɨ nda nɨ tàá àyɨ adrébhá áyɨ drígó lésè nda ɨ dré dhɨ: ‹Àmɨ áma Atá dré tà tanɨ bhàzo àmɨ dri nɨ ɨ, mɨ alɨ wà! Mɨ kòkisú òpɨ áma Atá dré ledélé àmɨ dré kínó bvò nɨ bhàma lésè dhɨ tàyɨlé ro.
35 Tàko ko, ma tá tàbirí íbe gò, mɨ dré ngá afèzo má dré nyàle. Ma tá yĩ lovó íbe gò, mɨ dré yĩ afèzo má dré mvùle. Ma tá móndí twá 'ɨ gò, mɨ dré áma ka'ĩzo dòle àmɨ véna.
36 Ma tá kítá asólé dhɨ àko gò, mɨ dré kítá tosózó má rú. Ma tá drà ro gò, mɨ dré alɨzo áma lomí. Ma tá bădzó na gò, mɨ dré alɨzo áma no.›
37 Dɨ móndyá gyăgya nda kɨ go logóá drá dhɨ: ‹Mírĩ, mà nò tá mɨ adrérà'a tàbirí íbe gò, mà dré ngá fèzo mí dré nyàle yà, kó ngalè mà nò tá mɨ adrérà'a yĩ lovó íbe gò, mà dré yĩ fèzo mí dré mvùle yà dhɨ ángutú?
38 Mà nò tá mɨ adrérà'a móndí twá ro gò, mà dré ámɨ ka'ĩzo dòle àma vélé yà, kó ngalè mà nò tá mɨ adrérà'a kítá àko gò, mà dré kítá tosózó mí rú yà dhɨ ángutú?
39 Mà nò tá mɨ adrérà'a drà ro yà, kó ngalè bădzó na yà gò, mà dré lɨzo ámɨ no dhɨ ángutú?›
40 Dɨ ópí kàdrɨ nda nɨ logóá àyɨ dré dhɨ: ‹Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Tà ángùdhi mɨ dré tá 'òle áma adrúpi tàko lavúlé kònɨ kɨ àlo dré dhɨ, mɨ 'o tà nda áma tàndɨ dré.›
41 Dɨ ópí kàdrɨ nda nɨ tàá àyɨ adrébhá áyɨ lĩdzí lésè nda ɨ dré dhɨ: ‹Àmɨ tátrítrí íbe àmɨ dri nɨ ɨ, mɨ nga àmɨkya má mĩlésè, lɨle àtsí adrélépi adrálé ko, Gĩká dré ledélé Dzáborò dré ángélo nɨ íbe dhɨ na.
42 Tàko ko, ma tá tàbirí íbe gò, mɨ dré ngá afèzo má dré nyàle dhɨ ko. Ma tá yĩ lovó íbe gò, mɨ dré yĩ afèzo má dré mvùle dhɨ ko.
43 Ma tá móndí twá 'ɨ gò, mɨ dré áma ka'ĩzo dòle àmɨ véna ko. Ma tá kítá asólé dhɨ àko gò, mɨ dré kítá tosózó má rú ko. Ma tá drà ro ɨndɨ bădzó na gò, mɨ dré alɨzo áma no ko.›

44 Dɨ àyɨ nda kɨ kókpà go logóá drá dhɨ: ‹Mírĩ, mà nò tá mɨ adrérà'a tàbirí íbe yà, yĭ lovó íbe yà, móndí twá ro yà, kítá àko yà, drà ro yà, kó ngalè bădzó na yà dhɨ gò, mà dré tà 'òzo mí dré ko dhɨ ángutú?›
45 Dɨ ópí kàdrɨ nda nɨ logóá àyɨ dré dhɨ: ‹Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Tà ángùdhi mɨ dré tá 'òle dhya tàko lavúlé kònɨ kɨ àlo dré ko dhɨ, mɨ 'o kókpà tà nda má dré ko.›
46 Dɨ àyɨ nda kɨ lɨ tà ŋòle àyɨ dri kóná vésè kólyá dhɨ nɨ kisú. Dɨ, móndyá gyăgya nda kɨ àyɨkya lɨ lídrɨ kóná vésè kólyá dhɨ nɨ kisú.»

26

Yúdà ànzɨ kɨ kàdrɨ ɨ yi ru kɨtswázó Yésu nɨ pfu dràle
(À kònò kpà Márokò 14:1-2; Lúkà 22:1-2; Yòwánɨ 11:45-53)

1 Yésu kòtà tà nda ɨ akílé títí dre dhɨ, dré tàzoá áyɨ lebèbhá ɨ dré dhɨ:
2 «Ngóró mɨ dré nĭle be dhɨ tínɨ dhɨ, tayí kĭtú rĭ gwányá Pásɨkà àdhya dré atszó. Dɨ à adré 'òle Móndí nɨ Mvá nɨ lefè kàrɨbhá ɨ drígá, ɨ kòtidíró akódhɨ dràle fa kɨpakɨpa dri be dhɨ bvó.»
3 Lókyá nda sè dhɨ, Yúdà ànzɨ kɨ kòwánà kàdrɨ ɨ àyɨ kɨ bhàgo íbe dhɨ ɨ dré ru kɨmózó kòwánà kɨ kàdrɨ rú be Kàyáfà dhɨ nɨ dzó kàdrɨ na.
4 Gò ɨ dré ru yĭzo kɨtswázó Yésu nɨ ru túrúpfú sè, pfùle dràle.
5 Dɨ, ɨ adré tá tàá dhɨ, ɨ kò'o tà nda gwányá Pásɨkà àdhya tú ko, móndyá zyandre dhɨ ɨ kòlɨgíró àyɨ íbe ko sè.

Tòkó àlo dhɨ dà màlásɨ Yésu dri
(À kònò kpà Márokò 14:3-9; Yòwánɨ 12:1-8)

6 Àmvolásà dhɨ, Yésu lɨ tá Bètànɨ́yà na, fĭle Sĭmónà atú kàrí dré tá rùle dhɨ nɨ dzó na gò, dré lɨrízó mísá làga kɨtswálé ngá nya.
7 Gò tòkó àlo dhɨ dré afízó mòlàngɨ mvá ledélé àlàbásterè sè, gàlepi màlásɨ làgí kyàkyà dhɨ sè bĭ dhɨ be.* Dré áyɨ kisízó mòlàngɨ nda be ànyɨ Yésu làga gò, màlásɨ nda nɨ da akódhɨ dri.
8 Akódhɨ nɨ lebèbhá ɨ kònò tà nda dre dhɨ, àyɨ kɨ togó dré aswázó gò, ɨ dré adrézó tàá àyɨ kòfalésè dhɨ: «À kɨzá tsĭ màlásɨ kòdhɨ àdho tà sè?
9 Kònò à nɨ tá kɨtswá lagɨ́á làgí be kàdrɨ gò, làfa nɨ nɨ fèzo lemerèbhá ɨ dré!»
10 Yésu dré tà ɨ dré adrélé tàle nda nɨ nĭzo kyá gò, tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mɨ adré tòkó kònɨdhɨ nɨ drĭ kɨzá àdho tà sè? Tà dré 'òle má dré kòdhɨ, tà avélépi tò dhɨ 'ɨ.
11 Àngyá ko, mɨ adré ngbú adrélé lemerèbhá íbe àmɨ kòfalé. Dɨ, mɨ kɨtswá ngbú adrélé túmăní má be ko.
12 Akódhɨ dà màlásɨ kònɨdhɨ má rú drĭdrĭ, kɨtswázó áma rúbhá ledé bhàle mógó na dhɨ bvó.
13 Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Àrà títí bvò wăyi 'ásè à dré dra Rúbí Tanɨ kòdhɨ nɨ longózó dhɨ ɨ 'ásè dhɨ, à nɨ kókpà tà tòkó kònɨdhɨ dré 'òle kòdhɨ nɨ tɨtí, akódhɨ nɨ tà kisùzo.»

Yùdásɨ ɨ yi ru kòwánà kàdrɨ íbe, kòlefèró Yésu àyɨ drígá
(À kònò kpà Márokò 14:10-11; Lúkà 22:3-6)

14 Àmvolásà dhɨ, Yésu nɨ lebèbhá mudrí-drĭ-rĭ dhɨ kɨ àlo, rú be Yùdásɨ Ɨsɨkàrɨyótà dhɨ dré ngàzo lɨle kòwánà kàdrɨ ɨ véna,
15 àyɨ kɨ lizí tàzoá dhɨ: «Mɨ nɨ àdho ngá afè má dré, má kòlefèró Yésu àmɨ drígá be dhɨ bvó dhɨ?» Dɨ ɨ dré làfa lò'wa ledélé àrezá sè dhɨ kɨ nàzo nyadhɨ-àlo-drĭ-mudrí, fèle drá.

---

* **26:7 26:7** «Àlàbásterè» kònɨdhɨ, kírà kemve kpírɨkpírí làgɨ be kàdrɨ, adrézó mòlàngɨ ledé ásà dhɨ 'ɨ.

16 Dɨ kɨdhólé lókyá nda sè dhɨ, Yùdásì dré kɨdhózó adrélé lókyá dóro Yésu nɨ lefèzo àyɨ drígá dhɨ nɨ nda.

Yésu ì nya gwányá Pásɨkà àdhya lebèbhá nɨ íbe
(À kònò kpà Márokò 14:12-21; Lúkà 22:7-14, 21-23; Yòwánì 13:21-30)

17 Gwányá Mápà tàkú àko dhɨ àdhya nɨ kɨ̀tú nɨ àlo sè dhɨ, Yésu nɨ lebèbhá ì dré àyɨ kɨ kisízó ànyɨ akódhɨ làga, akódhɨ nɨ lizí tàzoá dhɨ: «Mí adré lèá dhɨ, mà kòladhí ngá mí dré gwányá Pásɨkà àdhya nɨ nyàzo dhɨ ángwà?»
18 Dɨ Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Mì lì bhàandre na agó dra tadhálé àmɨ dré dhɨ véna. Mì kòtà drá dhɨ: ‹Dhya tà tadhálépi dhɨ adré tàá dhɨ: Lókyá mána atsá ànyɨ. Mà nɨ Pásɨkà nya áma lebèbhá íbe ámɨ dzó na.›»
19 Dɨ akódhɨ nɨ lebèbhá nda ì dré 'òzoá ngóró dré tá lazílé àyɨ dri dhɨ tínɨ. Gò ì dré ngá ladhízó kɨtswázó gwányá Pásɨkà àdhya nɨ nya.
20 Ɨndró kàndrì dre dhɨ, Yésu ì dré tsàzo lirílé mísá làgásè túmăní akódhɨ nɨ lebèbhá mudrí-drì-rì̀ dhɨ íbe.
21 Ɨ dré tá adrérà'a ngá nya dhɨ 'á dhɨ, Yésu dré tàzoá dhɨ: «Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Àmɨ kɨ àlo nɨ áma lefè kàrɨbhá ɨ drígá.»
22 Dɨ kɨzà dré àyɨ kɨ 'òzo lavúlé gò, àyɨ àlo àlo títí dhɨ ì dré kɨdhózó adrélé tàá drá dhɨ: «Mírì, zakó ína ma 'ɨ ko?»
23 Akódhɨ logó dhɨ: «Dhya drígá sòlepi má be sănì àlo na dhɨ nɨ áma lefè nì.
24 Tà bàti ró dhɨ, Móndí nɨ Mvá nɨ lɨ dràle ngóró tɨsìle akódhɨ nɨ tà dri Gɨ̈ká nɨ Kúlí na dhɨ tínɨ. Dɨ, kɨzà nɨ ína adré kàdrì dhya dra Móndí nɨ Mvá nda nɨ lefèlepi dhɨ dré! Dóro nɨ tá dhya nda nɨ tɨ̈le ko dhɨ.»
25 Gò Yùdásì adrélépi tá 'òle akódhɨ nɨ lefè nda dré tàzoá dhɨ: «Rábbɨ̀, zakó tsɨ̀ ma 'ɨ ko?» Yésu logó drá dhɨ: «Ámɨ tàndɨ mí tà dre.»

Mɨ̂rɨ̀ nɨ rúbhá ɨ kàrí nɨ be dhɨ
(À kònò kpà Márokò 14:22-26; Lúkà 22:14-20; 1 Kòrîtòbhá ɨ 11:23-25)

26 Ɨ dré tá adrérà'a ngá nya dhɨ 'á dhɨ, Yésu dré mápà adózó, tà tanɨ zɨ̈zo drɨ̈á Gɨ̈ká tí gò, ŋòzoá fèle áyɨ lebèbhá ɨ dré gò, tàzoá dhɨ: «Mì do nyàle. Kònɨdhɨ áma rúbhá 'ɨ.»
27 Dré kpà kópò adózó, àwoyà tàzo Gɨ̈ká dré gò, fèzoá àyɨ dré gò, tàzoá dhɨ: «Àmɨ títí, mì mvu.
28 Kònɨdhɨ áma kàrí adrélépi tà Gɨ̈ká dré bhàle ru yɨ̈zo móndí íbe dhɨ nɨ 'o kɨtswálé títí dhɨ 'ɨ. Kàrí nda nɨ kutú móndí zyandre ɨ dré, Gɨ̈ká kòtrɨ̈ró àyɨ kɨ tàkonzì ásà be dhɨ bvó.†
29 Má adré tàá àmɨ dré dhɨ: Má gò vélé vínò kòdhɨ tínɨ dhɨ nɨ mvu ko, tsàle kɨ̀tú mà dré dra vínò tídhí ro dhɨ nɨ mvùzo àmɨ íbe áma Atá nɨ Òpì na dhɨ tú.»
30 Dɨ ì dré longó ngòzo lenzézó Gɨ̈ká nɨ rú sè gò, ì dré pfòzo lɨ̀le mbàle kòngó Olívè fa kya drɨ̈na.

Yésu longó dhɨ, Pétèró nɨ áyɨ ga
(À kònò kpà Márokò 14:27-31; Lúkà 22:31-34; Yòwánì 13:36-38)

31 Gò Yésu dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Ngátsi kònɨdhɨ sè dhɨ, àmɨ títí mì nɨ áma tayí adrélé kalóma. Tàko ko, Gɨ̈ká nɨ Kúlí adré tàá dhɨ:
‹Má nɨ kábilígyà lɨkílépi nɨ tswa dràle gò,
à dré kábilígyà nda kɨ pãrí 'òzo ayílé.›‡
32 Dɨ, má kònga mána dràdrà 'ásè dre dhɨ, má nɨ lɨ drɨ̈drɨ̈ àmɨ kandrána Gàlɨ̈láyà na.»
33 Dɨ Pétèró tà drá dhɨ: «Tágba móndyá títí dhɨ ì kòtayí mɨ yà dhɨ, má kɨtswá mána ámɨ tayí tàdzí ko!»

† **26:28 26:28** À kònò Pfòma 24:8; Yèrèmíyà 31:31-34. ‡ **26:31 26:31** À kònò Zàkàríyà 13:7.

34 Yésu logó drá dhɨ: «Má adré tà bàti ta mí dré: Ndɨndɨ ngátsi ándrò kònɨdhɨ sè,
drɨ̈drɨ̈ àgólòwa dré dra tsírà bhèzo dhɨ kandrá dhɨ, mí nɨ áma ga vésè be na.»
35 Dɨ, Pétèró logó drá dhɨ: «Tágba kòkɨtswá mà dré dràzo túmɨ̆ní mí be yà dhɨ, má
kɨtswá tàdzí ámɨ ga ko.» Gò Yésu nɨ lebèbhá àruka títí dhɨ ì dré kókpà tàzoá kònɨnɨ.

Yésu zi tà G̈ìká tí Gètèsèmánɨ̈ na
(À kònò kpà Márokò 14:32-42; Lúkà 22:39-46)

36 Àmvolásà dhɨ, Yésu ì dré lɨ̀zo lebèbhá nɨ íbe tsàle àrà rú z̈ìle Gètèsèmánɨ̈ dhɨ na.§
Gò dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mì lɨrí kònwa, má kòlɨ̀ró adrélé tà zi G̈ìká tí kònàle.»
37 Dré Pétèró kɨ drɨ̈zo Zèbèdáyò nɨ ànzɨ rɨ̈ dhɨ íbe í vésè. Gò akódhɨ nɨ togó dré
kɨdhózó adrélé kɨzà nya, adrézó lanz̈ìle lavúlé.
38 Dɨ dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Áma togó adré ŋòle kɨzà dré, tsàle ndɨndɨ dràdrà mɨ̈le.
Mì kàdré kònwa, adrélé tàmɨ̈ga dri má be.»
39 Kòlì vwàle àyɨ rúsè tsà dre dhɨ, dré dhèzo áyɨ mɨ̈bhalé bha kɨ̈ní mi gò, tà z̈ìzo
G̈ìká tí kònɨnɨ: «Áma Atá, kòkɨtswá mí mɨ̈lésè dhɨ, mí kòdo kópò kɨzà àdhya kòdhɨ má
vélésè wà. Dɨ, mí kò'o ngóró má dré adrélé lèle dhɨ tínɨ ko. Be ró dhɨ, mí kò'o ngóró
mí dré adrélé lèle dhɨ tínɨ.»
40 Gò dré gòzo áyɨ lebèbhá nda ɨ véna, àyɨ kɨ kisú ayí na. Dré tàzoá Pétèró dré dhɨ:
«Mì kɨtswá tá tsɨ̀ adrélé tàmɨ̈ga dri má be ngbà 'í sáà àlo bwà ko?
41 Lè mì kàdré tàmɨ̈ga dri, adrélé kpà tà zi G̈ìká tí, kòtayɨ́ró àmɨ tà dré tabḧile, àmɨ
kɨ 'òzo dhèle tàkonzì na dhɨ ko. Bàti, dhyá kɨ togó àtsɨ ró adrézó tà dóro 'o. Dɨ, dhyá
kɨ rúbhá ɨ́na yàyà.»
42 Gò dré gòzo lɨ̀le vésè nɨ rɨ̈ sè, tà zi G̈ìká tí kònɨnɨ: «Áma Atá, kòkɨtswá mí dré kópò
kòdhɨ nɨ dòzo má vélésè má dré mvùá àko ró dhɨ ko dhɨ, mí kò'o tà mí dré adrélé lèle
'òle dhɨ kòdhya.»
43 Gò dré gòzo tódhyá gòle àyɨ kɨ kisú ayí na, àyɨ kɨ mì dré tá adrélé ayí ro dhɨ sè.
44 Dɨ dré àyɨ kɨ tayɨ́zó gò, gòzo lɨ̀le vésè nɨ na sè tà zi G̈ìká tí ngóró dré tá z̈ìle drɨ̈drɨ̈
dhɨ tínɨ.
45 Gò dré gòzo gòle áyɨ lebèbhá nda ɨ véna, tàá àyɨ dré dhɨ: «Mì adré dhu rè ayí
ko, adrézó lovólé? Mì nò rè ká! Lókyá kɨtswá dre. À adré 'òle Móndí nɨ Mvá nɨ lefè
tàkonzɨ̀bhá ɨ drɨ́gá.
46 Mì nga, mà kòlɨ̀ró! Dhya adrélépi áma lefè dhɨ atsá dre!»

Yésu nɨ rùma
(À kònò kpà Márokò 14:43-50; Lúkà 22:47-53; Yòwánì 18:3-12)

47 Gbằ kòdhwa, Yésu dré rè dhu adrérà'a tà ta dhɨ 'á dhɨ, Yùdásì, akódhɨ nɨ lebèbhá
mudrí-drɨ̈-rɨ̈ dhɨ kɨ àlo dré atsázó. Adrɨ̈ tá í vésè móndí zyandre angábhá kòwánà
kàdrì ɨ vélésè ìndì bhàgo ɨ vélésè dhɨ ɨ be. Àyɨ nda ì ru tá sápí ɨ fa íbe àyɨ drɨ́gá.
48 Yùdásì adrélépi 'òle Yésu nɨ lefè nda tà tá àyɨ dré dhɨ, í nɨ akódhɨ àdhi 'ɨ yà dhɨ nɨ
tadhá àyɨ dré dhɨ kònɨnɨ: «Dhya má dré dra kamúlé dhɨ, akódhɨ 'ɨ. Mì kòru dɨ akódhɨ,
lɨ̀zo ába.»
49 Dɨ Yùdásì nda dré ndɨrɨ áyɨ kisízó ànyɨ Yésu làga, tàá drá dhɨ: «Rábbɨ̈, mòdo mí
dré!» Dré akódhɨ nɨ kamúzó.
50 Dɨ Yésu dré logózóá drá dhɨ: «Áma arúpi, mí 'o tà mí dré alɨ̀zo 'òá dhɨ.» Gò
móndyá nda ì dré dhèzo Yésu dri, akódhɨ nɨ ru.
51 Gbằ kòdhwa, dhya adrébhá tá túmɨ̆ní Yésu be dhɨ kɨ àlo dré ngàzo áyɨ sápí asé
gò, kòwánà kɨ kàdrì nɨ màrábà nɨ bí bvwàzo kɨ̀le.
52 Dɨ, Yésu dré tàzoá drá dhɨ: «Mí logó sápí mína àrà nɨ na. Ângyá ko, móndyá títí
adrébhá sápí ru àyɨ drɨ́gá dhɨ kɨ todrà sápí sè.

---

§ **26:36 26:36** Rú «Gètèsèmánɨ̈» kònɨdhɨ adré lèá tàle dhɨ «òlívè lò'wa kɨ 'irà».

53 Mí nǐ ko tàle dhɨ, má nɨ tá kɨtswá áma Atá nɨ ti lizí gò, akódhɨ dré ángéló zyandre lavúlé dhɨ kɨ amùzo àma kɨ likí dhɨ?
54 Dɨ, má kò'o tá kònìnɨ dhɨ, tà tɨsìle Gǐká nɨ Kúlí na adrébhá tàá dhɨ, tà kòdhɨ kɨ ru 'o kònìnɨ dhɨ kɨ tá dɨ ru 'o ngínɨ?»
55 Gò Yésu dré tàzoá móndyá zyandre nda ɨ dré dhɨ: «Ma vo kùgú 'ɨ gò, mì dré adrézó alɨle sápí íbe ìndì fa íbe kɨtswálé áma ru nɨ? Kǐtú àlo àlo títí ɨ sè dhɨ, má adré tá lɨrílé tà tadhá tépelò na dhɨ, mì ru tá ma ko.
56 Dɨ, tà kòdhɨ ì atsá títí kònìnɨ, kɨtswálé tà pròfétà ì dré tɨsìle dhɨ ì kò'oró ru be dhɨ bvó.» Gò akódhɨ nɨ lebèbhá títí dhɨ ì dré akódhɨ nɨ tayízó lapázó.

Yésu pfò kòwánà kɨ kàdrì ɨ kandrá bhàgo kàdrì íbe
(À kònò kpà Márokò 14:53-65; Lúkà 22:54-55, 63-71; Yòwánì 18:13-14, 19-24)

57 Dhya Yésu nɨ rubhá nda ì dré akódhɨ nɨ drǐzo lìzo ába Kàyáfà, kòwánà kɨ kàdrì bhàna. Kònàle dhɨ, tátrítrí kúlí tadhábhá ɨ bhàgo íbe dhɨ ì kɨmó tá ru.
58 Dɨ Pétèró ro dhɨ, lebè tá ína Yésu lárá ro, tsàle byá kòwánà kɨ kàdrì nda nɨ bhà'álé na. Dré fɨzo lɨrílé tépelò lɨkíbhá ɨ kòfalé, kɨtswálé nòá ngalè tà nda nɨ kùdù nɨ adré ngínɨ ya dhɨ.
59 Kòwánà kàdrì ɨ bhàgo kàdrì nda íbe títí dhɨ ì adré tá tà adrélé tàle Yésu rú kɨnzò sè dhɨ kɨ nda, kɨtswázó akódhɨ nɨ 'o dràle dhɨ bvó.
60 Dɨ, ì kisú tá àyɨkya tà àlo ko, tágba móndí bǐ dhɨ ì dré apfòzo tà ta akódhɨ rú kɨnzò sè dhɨ. Kùdù ro dhɨ, móndí rǐ dhɨ ì dré apfòzo
61 tàá dhɨ: «Dhya kònìdhɨ tà dhɨ: ‹Má nɨ kɨtswá tépelò Gǐká àdhya nɨ pfu gò, gòzo sǐá kǐtú na àmvolésè.›»
62 Gò kòwánà kɨ kàdrì dré ngàzo áyɨ totó lizíá Yésu tí dhɨ: «Mí logó mína kúlí tà dhya kònɨ ì dré adrélé tàle mí rú kòdhɨ ɨ sè ko?»
63 Dɨ, Yésu adré tá ína kírɨ. Gò kòwánà kɨ kàdrì nda dré tàzoá drá dhɨ: «Má adré ámɨ kodzó Gǐká lídrì ro dhɨ nɨ rú sè, mí kòsìró mòndrà tàzoá àma dré ngalè mɨ Mèsíyà, Gǐká nɨ Mváagó 'ɨ yà dhɨ.»
64 Yésu logó drá dhɨ: «Ámɨ tàndɨ mí tà dre. Dɨ, má adré mána tàá àmɨ dré dhɨ: Mì nɨ Móndí nɨ Mvá nɨ no adrérà'a lɨrílé Gǐká rǐnyí líyí nɨ drɨágó lésè. Mì nɨ kpà akódhɨ nɨ no adrérà'a agòle ndùrùku bhù na dhɨ ɨ drǐsè.»
65 Dɨ kòwánà kɨ kàdrì nda dré áyɨ kítá lasízó kɨzà dré gò, tàzoá dhɨ: «Akódhɨ dha Gǐká dre! Mà nɨ dɨ go vélé móndí àruka kɨtswábhá tà ta akódhɨ rú dhɨ kɨ nda àdho tà sè? Mì nò rè ká! Mì yi làdhá dré dhàle Gǐká rú kòdhɨ àmɨ kɨ bíbhálé sè dre.
66 Mì adré dɨ kisùá ngínɨ?» Dɨ ì logó dhɨ: «Akódhɨ kɨtswá dràdrà sè!»
67 Gò ì dré tùsú lufúzó akódhɨ mi, akódhɨ nɨ tisǐzo. Áyɨ kɨ àruka ì dré akódhɨ nɨ mǐ tosázó,
68 adrézó tàá dhɨ: «Mèsíyà, mí tà rè àma dré pròfétà ro dhɨ, ngalè àdhi sa mɨ nɨ ya dhɨ ká!»

Pétèró gà Yésu rè
(À kònò kpà Márokò 14:66-72; Lúkà 22:56-62; Yòwánì 18:15-18, 25-27)

69 Lókyá nda sè dhɨ, Pétèró adré tá ína lɨrílé kɨvì na, bhà'álé nda na. Gò mvátòkó àlo màrábà ro dhɨ dré áyɨ kisízó ànyɨ akódhɨ làga, tàá drá dhɨ: «Mɨ tá kókpà túmǎní Yésu Gàǐlìáyà lésè dhɨ be.»
70 Dɨ, Pétèró dré ína tà nda nɨ gàzo rè móndyá títí ɨ kandrá, tàzoá dhɨ: «Má nǐ ngalè mí adré àdho tà ta ya dhɨ ko.»
71 Gò dré ngàzo pfòle bhà'álé nda 'ásè, áyɨ totó ànyɨ dzóti làga. Mvátòkó àzya dhɨ dré akódhɨ nɨ nòzo gò, tàzoá móndyá adrébhá tá akódhɨ làga dhɨ ɨ dré dhɨ: «Dhya kòndɨ tá túmǎní Yésu Nàzàrétà lésè dhɨ be.»

72 Dɨ Pétèró dré gòzo tódhyá tà nda nɨ ga gò, màndrà sɨzo tàzoá dhɨ: «Má nǐ agó kòdhɨ ko!»
73 Gí ko, móndyá kònàle nda ɨ dré àyɨ kɨ kisízó ànyɨ Pétèró làga, tàá drá dhɨ: «Mɨ àyɨ kɨ àlo 'ɨ bàti! Ámɨ kúlí kómvó adré tadhá dhɨ, mí angá ángolésè ya dhɨ nɨ.»
74 Dɨ Pétèró dré ngàzo màndrà sɨ, tàzoá dhɨ: «Tátrítrí kàdré má dri, má kàdré kɨnzò ta dhɨ! Má nǐ agó kòdhɨ ko!» Gbă kòdhwa, àgólòwa dré tsírà bhèzo.
75 Gò kúlí Yésu dré tá tàle dhɨ dré agázó Pétèró léna. Tà tá dhɨ: «Drìdrǐ àgólòwa dré dra tsírà bhèzo dhɨ kandrá dhɨ, mí nɨ áma ga vésè be na.» Dɨ Pétèró dré pfòzo kɨvì na gò, ngòle ka'ílé ka'ika'i kɨzà dré.

27

À drǐ Yésu lɨzo ába Pǐlátò véna
(À kònò kpà Márokò 15:1; Lúkà 23:1-2; Yòwánɨ 18:28-32)

1 Ngá kòwa dre dhɨ, kòwánà kàdrɨ ɨ bhàgo íbe dhɨ ɨ dré ru yǐzo títí, kɨtswázó Yésu nɨ 'o dràle dhɨ bvó.
2 Dɨ ɨ dré akódhɨ nɨ adròzo gò, drǐzoá lìzo fèá Pǐlátò, Rómà kɨ gùvèrènérè drígá.

Yùdásì nɨ dràma
(À kònò kpà Tà 'òle dhɨ ɨ 1:18-19)

3 Dɨ Yùdásì Yésu nɨ lefèlepi nda kàtógyà à ŋò tá tà Yésu dri kɨtswálé dràdrà sè dhɨ dre dhɨ, akódhɨ nɨ togó dré atsázó kɨzà ro lavúlé tà dré tá 'òle dhɨ nɨ tà sè. Gò dré làfa lò'wa nyadhɨ-àlo-drǐ-mudrí nda kɨ dòzo, lìzo kɨtswálé logóá kòwánà kàdrɨ ɨ véna bhàgo íbe,
4 tàzoá dhɨ: «Má 'o tàkonzì dre. Tàko ko, má lefè móndí adrélépi tá tà àlo àko í rú dhɨ kàrɨbhá ɨ drígá, ɨ kò'oró akódhɨ dràle.» Dɨ, ɨ logó drá dhɨ: «Tà kòdhɨ nò àma ko. Nò mɨ kòdhya!»
5 Dɨ Yùdásì dré làfa lò'wa nda kɨ bhèzo tépelò na gò, lìzo áyɨ 'ɨ dràle.
6 Kòwánà kàdrɨ nda ɨ dré làfa lò'wa nda kɨ kudhúzó, tàzoá dhɨ: «Àma kɨ tátrítrí kúlí adré làfa kònìdhɨ nɨ bhàma túmǎní làfa tépelò na dhɨ íbe dhɨ nɨ logá. Tàko ko, kònìdhɨ làfa fèle kàrí kutúzó dhɨ 'ɨ.»
7 Dɨ ɨ dré ru yǐzo gò, làfa nda nɨ dòzo lìzo lìdrí rùlepi àlo dhɨ nɨ amvú gɨ, amvú nda kàdréró àrà adrézó móndí alɨalì dhɨ kɨ àbvò si lána dhɨ ró.
8 Tà nda sè dhɨ, à adré amvú nda nɨ zi «Amvú kàrí àdhya» atsálé ándrò kònìdhɨ.
9 Dɨ tà longólé pròfétà Yèrèmíyà tí dhɨ dré ru 'òzo kònìnɨ. Akódhɨ longó tá dhɨ: «Ì do làfa lò'wa nyadhɨ-àlo-drǐ-mudrí ledélé àrezá sè dhɨ ɨ. Kòdhɨ tá làgí Ɨsèrélè ànzɨ ɨ dré bhàle akódhɨ nɨ tà sè dhɨ 'ɨ.
10 Làfa nda sè dhɨ, ɨ dré amvú lìdrí rùlepi àdhya nɨ gìzo, ngóró Mírǐ dré tá tàle má dré dhɨ tínɨ.»*

Yésu pfò Pǐlátò kandrá
(À kònò kpà Márokò 15:2-5; Lúkà 23:3-5; Yòwánɨ 18:33-38)

11 Lókyá nda sè dhɨ, Yésu dré pfòzo áyɨ totó Pǐlátò, gùvèrènérè nda kandrá. Gò Pǐlátò dré lizízóá tíá dhɨ: «Mɨ, mɨ ópí Yúdà ànzɨ kya 'ɨ?» Yésu logó drá dhɨ: «Ámɨ tàndɨ mí tà dre.»
12 Kòwánà kàdrɨ ɨ bhàgo íbe dhɨ ɨ kàsíkǐ akódhɨ dre dhɨ, dré kúlí logózó ko.
13 Dɨ Pǐlátò dré lizízóá tíá dhɨ: «Mí yi tà títí ɨ dré adrélé tàle mí rú kòdhɨ ɨ ko?»
14 Dɨ, Yésu logó ína kúlí àlo ko. Gò gùvèrènérè nda nɨ líndrí dré gàzo ásà.

À ŋò tà Yésu dri kɨtswálé dràdrà sè
(À kònò kpà Márokò 15:6-15; Lúkà 23:13-25; Yòwánì 18:39–19:16)

* **27:10 27:10** À kònò Zàkàríyà 11:12-13; Yèrèmíyà 18:2-3; 19:1-2; 32:6-15.

15 Kóná àlo àlo títí, gwányá Pásıkà àdhya tú dhı, gùvèrènérè nda adré tá dhya ángùdhi bădzó na, móndí zyandre dhı ì dré adrélé kıpèle dhı nı trı àyı dré.
16 Lókyá nda kònàdhı sè dhı, agó àlo rú be Yésu Bàrábà, tà nı nı nĭzo dóro dhı tá bădzó na.
17 Dı móndí zyandre dhı ì kòkımó ru dre dhı, Pĭlátò dré àyı kı lizízó tàzoá dhı: «Mì adré lèá dhı, má kòtrì àmı dré dhya ángùdhi kòdhya: Yésu Bàrábà, kó ngalè, Yésu adrélé zĭle Mèsíyà ro kònìdhı?»
18 Lizí tá àyı kònìnı tàko ko, nĭ tá tàle dhı, ì fè tá Yésu í drígá ngbà 'í dırèma sè dhı be.
19 Pĭlátò dré tá adrérà'a lırílé tàbvó tărà na dhı 'á dhı, akódhı nı tòkó dré móndí mùzo tàá drá dhı: «Mí kò'o agó tà àko í rú kòdhı kònzı ko. Ângyá ko, ándrò kònìdhı, má abì toróbí akódhı nı tà dri gò, áma drĭ dré adrézó abílé tà nda sè tò.»
20 Dı kòwánà kàdrì ı bhàgo íbe dhı ì dré móndyá zyandre nda kı kodzózó, ì kòziró Pĭlátò tí kòtrìró Bàrábà gò, Yésu nı 'òzo dràle.
21 Gò Pĭlátò dré gòzo lizíá àyı tí dhı: «Mì adré lèá dhı, má kòtrì àmı dré dhya ángùdhi àyı rì kònı ı kòfalé dhı kòdhya?» Dı ì logó dhı: «Bàrábà!»
22 Pĭlátò gò lizíá dhı: «Má nı dı àdho 'o Yésu adrélé zĭle Mèsíyà ro kònìdhı sè?» Dı àyı títí nda ì logó dhı: «Mí tidí akódhı fa kıpakıpa dri!»
23 Pĭlátò gò lizíá dhı: «Akódhı 'o àdho tà kònzı 'ı?» Dı ì dré gòzo adrélé tetrélé rĭnyí sè, adrézó loyóá dhı: «Mí tidí akódhı!»
24 Pĭlátò dré nòzoá dhı, í kıtswá tá vélé tà àlo 'o bwà ko, be ró dhı, móndyá zyandre nda ì adré tá 'òle lıgílé í be. Dı dré yĭ adózó, áyı drígá dzìzo àyı títí ı mi gò, tàzoá dhı: «Ma tà àlo àko má rú dhya kònìdhı nı kàrí nı tà sè! Akódhı nı kàrí nı ngo àmı dri!»
25 Dı móndyá zyandre títí nda ì dré logózóá dhı: «Akódhı nı kàrí kàdré ngòle àma dri, àma kı ànzı íbe wà!»
26 Gò Pĭlátò dré Bàrábà nı trìzo àyı dré. Dré Yésu nı 'òzo bhwàle gò, akódhı nı fèzo kıtswálé tidílé fa kıpakıpa dri dhı bvó.

Sòdá ì gu Yésu
(A kònò kpà Márokò 15:16-20; Yòwánì 19:2-3)

27 Gò Pĭlátò nı sòdá ì dré Yésu nı drĭzo fìzo ába gùvèrènérè nda nı dzó kàdrì na. Ì dré sòdá àruka títí dhı kı azízó ru amú àyı íbe akódhı làgásè.
28 Gò ì dré akódhı nı kítá kı tuvùzo rúásà, kánzò kă asózó rúá.
29 Ì dré fanzĭ kùtsi ró dhı nı pàzo kùla ró asólé drĭá gò, kòzó bhàzo dríágó nı lésè. Dı ì dré àyı kı kórókó titĭzo akódhı kandrá adrézó akódhı nı gu, adrézó tàá dhı: «Mòdo mí dré, ópí Yúdà ànzı kya nı!»
30 Ì dré adrézó tùsú lufú rúá gò, ì dré kòzó nda nı adózó adrézó akódhı nı drĭ tswa ásà.
31 Ì kògu akódhı kònìnı dre dhı, ì dré kánzò nda nı avùzo rúásà, gòzo akódhı nı kítá kı tosó rúá. Gò ì dré akódhı nı drĭzo lìzo ába, kıtswálé tidílé fa kıpakıpa dri dhı bvó.

Yésu nı tidima fa kıpakıpa dri dhı
(A kònò kpà Márokò 15:21-32; Lúkà 23:26-43; Yòwánì 19:17-27)

32 Ì dré tá adrérà'a apfòle kònalésè dhı 'á dhı, ì dré drĭ sìzo agó àlo rú be Sĭmónà, angálépi Kĭrénè lésè dhı be.† Dı ì dré akódhı nda nı 'òzo rĭnyí sè adrélé fa kıpakıpa Yésu àdhya nı do.
33 Gò ì dré lìzo Yésu be tsàle àrà rú zĭle Gòlògótà dhı na. (Rú nda kòdhı adré lèá tàle dhı «Àrà drĭfà àdhya».)

† **27:32 27:32** «Kìrénè» kònìdhı tá bhàandre bvò Lìbíyà àdhya lé, bvò kàdrì Afiríkà àdhya lé dhı 'ı.

34 Kònàle dhɨ, ì dré vínò amúlé àlókò kùdzí dhɨ be dhɨ nɨ fèzo akódhɨ dré mvùle.‡
Dɨ, akódhɨ kòtabhǐ ngá nda dre dhɨ, dré ína gàzoá rè.
35 Dɨ ì dré akódhɨ nɨ tidízó fa kɨpakɨpa dri gò, akódhɨ nɨ kítá kɨ lanzízó àyɨ kòfalésè
dzègé sè.§
36 Gò ì dré lirízó adrélé tà lɨkí akódhɨ làgásè.
37 A̰ tɨsì tá tà tà ŋòzo akódhɨ dri dhɨ wárágà dri gò, wárágà nda nɨ dǐzo akódhɨ drǐle.
A̰ tɨsì tá dhɨ: «Kònìdhɨ Yésu, ópí Yúdà ànzɨ kya 'ɨ.»
38 A̰ tidí tá kpà kùgubhá rǐ dhɨ ɨ fa àruka ɨ drǐsè akódhɨ làgásè: àlo nɨ dríágó nɨ lésè,
àzya nɨ lǐdzí nɨ lésè.
39 Móndyá adrébhá tá lavúlé àrà nda 'ásè dhɨ ì adré tá akódhɨ nɨ lodhá, adrézó àyɨ
kɨ drǐ ya,
40 adrézó tàá dhɨ: «Mɨ tá kɨtswálépi tépelò pfu gòzo sǐá kǐtú na àmvolésè nɨ, mí tɨdrí
dɨ ámɨ tàndɨ wà! Mí kàdré Gǐká nɨ Mváagó 'ɨ bàti dhɨ, mí así fa kɨpakɨpa kòdhɨ drǐlésè
wà!»
41 Kòwánà kàdrì ɨ, tátrítrí kúlí tadhábhá ɨ bhàgo íbe dhɨ ì adré tá kpà akódhɨ nɨ gu
kònìnɨ, adrézó tàá dhɨ:
42 «Akódhɨ tɨdrí móndí àruka ɨ 'ǐ. Dɨ, kɨtswá ína áyɨ tàndɨ nɨ tɨdrí bwà ko! Kàdré ópí
Ɨsèrélè ànzɨ kya 'ɨ bàti dhɨ, kàsí nyànomvá fa kɨpakɨpa drǐlésè gò, mà kòka'ǐró akódhɨ!
43 Bhà tá áyɨ tà ka'ǐka'ǐ Gǐká léna, adrézó tàá dhɨ: ‹Ma Gǐká nɨ Mváagó 'ɨ.› Gǐká
kàdré dɨ akódhɨ nɨ le bàti dhɨ, kàpá akódhɨ nyànomvá dràdrà lésè.»
44 Kùgubhá tidílé akódhɨ be nda ì adré tá kpà akódhɨ nɨ lodhá kònìnɨ.

Yésu nɨ dràma
(A̰ kònò kpà Márokò 15:33-41; Lúkà 23:44-49; Yòwánɨ 19:28-30)

45 Kɨdhólé kǐtú ríri sè dhɨ, tínímvá dré bvò nɨ mǐ dòzo wǎyi, tsàle sáà na kǐtú ríri
àmvolésè dhɨ na.
46 A̰nyíànyɨ sáà na sè dhɨ, Yésu dré liyízó kúlí 'u'ù sè tàzoá dhɨ: «Èlóyì, Èlóyì, lémà
sàbàkàtánì?» Kòdhɨ adré lèá tàle dhɨ: «Áma Gǐká, áma Gǐká, mí tayí ma àdho tà sè?»*
47 Móndí àruka adrébhá tá kònàle dhɨ ì kòyi kúlí nda dre dhɨ, ì dré tàzoá dhɨ:
«Akódhɨ adré Èlíyà nɨ zi.»
48 Gò àyɨ kɨ àlo dré ràzo mbèlè ngá vòdhovódho dhɨ nɨ adó, vǐnègárǐ dàzo lána,
dròzoá kòzó sílé gò, tɨngázóá kuru fèle Yésu dré mvùle.
49 Dɨ, àyɨ kɨ àruka ì dré tàzoá dhɨ: «Mí tayí rè akódhɨ, mà kònòró ngalè Èlíyà nɨ atsá
akódhɨ nɨ tɨdrí yà dhɨ.»
50 Yésu dré gòzo tódhyá trèle kúlí 'u'ù sè gò, áyɨ lídrɨ tayízó lɨ̀le.
51 Gbă lókyá nda sè dhɨ, kítá 'ɨ̀le tépelò nɨ 'a lakízó dhɨ dré lasízó 'a be rǐ, kɨdhólé
drǐ lésè tsàle pá na. Bvò dré ru kosézó gò, kírà ì dré togázó.
52 Mógó ì dré ru lanzízó gò, móndí lólo Gǐká àdhya bǐ dràbhá dre dhɨ kɨ rúbhá ɨ dré
ngàzo dràdrà 'ásè.
53 A̰yɨ nda ì kòpfò mógó ɨ lésè dre dhɨ, ì dré tɨfízó Yèrúsalémà na Yésu nɨ ngàma
dràdrà 'ásè dhɨ àmvolésè gò, ì dré agázó móndí bǐ dhɨ ɨ mi.
54 Rómà kɨ sòdá kɨ kàdrì ɨ sòdá nɨ íbe adrébhá Yésu nɨ lɨkí dhɨ ì kònò kàdíkàdi nda
túmǎní tà títi ru 'obhá nda íbe dre dhɨ, tirǐ dré gàzo àyɨ léna bǐ. Dɨ ì dré tàzoá dhɨ:
«Dhya kòdhɨ tá ína Gǐká nɨ Mváagó 'ɨ bàti!»
55 Tòkó bǐ dhɨ ɨ tá kpà kònàle, adrélé tà nda kɨ no lárá ro. A̰yɨ nda ì lebè tá Yésu
Gàlǐláyà lésè, adrézó tà 'o drá.
56 A̰yɨ kòfalé dhɨ tá: Màríyà Màgàdàlénè, Màríyà Yàkóbhò kɨ andre Yòséfà be dhɨ,
tsàle Zèbèdáyò nɨ ànzɨ kɨ andre.

---

‡ **27:34 27:34** A kònò Longó ɨ 69:22. § **27:35 27:35** A kònò Longó ɨ 22:19. * **27:46 27:46** A kònò Longó ɨ 22:2.

Yésu nɨ rúbhá bhàma mógó na dhɨ
(A kònò kpà Márokò 15:42-47; Lúkà 23:50-56; Yòwánì 19:38-42)

57 Ɨndró kàndrì dre dhɨ, agó àlo rú be Yòséfà dhɨ dré lìzo Pïlátò véna. Akódhɨ nda
tá ngá líyí angálépi Àrïmàtáyà lésè dhɨ 'ɨ. Atsá tá kpà Yésu nɨ lebèlepi ró.
58 Dɨ akódhɨ kòtsa Pïlátò véna dre dhɨ, dré Yésu nɨ rúbhá zïzo tíá. Gò Pïlátò dré
tàzoá dhɨ, à kòfè rúbhá nda drá.
59 Dɨ Yòséfà dré lìzo rúbhá nda nɨ do lambélé kɨtá kemve dóro dhɨ sè gò,
60 lìzo bhàá áyɨ tàndɨ nɨ mógó tɨdhɨ́ ɨ́ dré tá 'òle gàle kɨ́rà na dhɨ na. Dré kɨ́rà kàdrì
dhɨ nɨ alɨ́zó bhàle mógó nda tí gò, lìzo.
61 Màrɨ́yà Màgàdàlénè ɨ Màrɨ́yà àzya be dhɨ ì lɨrɨ́ tá mógó nda kandrá, adrélé tà nda
kɨ no.

A bhà sòdá ɨ kɨtswálé mógó lɨkɨ́
62 Kïtú bvóá dhɨ sè, kòdhɨ adré tàá dhɨ, kïtú adrézó tà ledé dhɨ àmvolésè dhɨ, kòwánà
kàdrì ɨ Fàrïsáyò ɨ́be dhɨ ì dré lìzo Pïlátò véna,
63 tàá drá dhɨ: «Atálágó, tà àlo dhya móndɨ́ kɨ lɨtɨ́lépi kòdhɨ dré tá tàle dré adrérà'a
lɨ́drì ɨ́be dhɨ 'á dhɨ agá ɨ́na àma léna dre. Akódhɨ tà tá dhɨ: ‹Kïtú na àmvolésè dhɨ, má
nɨ nga dràdrà 'ásè.›
64 Dɨ ásà dhɨ, mɨ́ kòfè tòlɨ́ adrézó akódhɨ nɨ mógó lɨkɨ́ tsàle kïtú nɨ na tú. A kò'o
kònìnɨ ko dhɨ, akódhɨ nɨ lebèbhá kɨ kɨtswá lìle akódhɨ nɨ rúbhá kugù, gòzo tàá móndɨ́
ɨ dré dhɨ, akódhɨ nga dràdrà 'ásè dre. Dɨ tà nda nɨ go vélé móndɨ́ kɨ lɨtɨ́ wáláká nɨ nɨ
lavú.»
65 Pïlátò logó àyɨ dré dhɨ: «Sòdá ɨ be kònwárè. Mì kòdrï àyɨ lìzo àyɨ kɨ bha adrélé
mógó nda nɨ lɨkɨ́ ngóró mì dré nïle 'òle dhɨ tínɨ.»
66 Dɨ ì dré lìzo kɨ́rà mógó nda tí dhɨ nɨ kɨkpà gò, ì dré sòdá nda kɨ bhàzo adrélé lɨkɨ́á.

28

Yésu nɨ ngàma dràdrà 'ásè dhɨ
(A kònò kpà Márokò 16:1-10; Lúkà 24:1-12; Yòwánì 20:1-10)

1 Sàbátù àmvolésè, kïtú nɨ àlo pósò àdhya sè dhɨ, Màrɨ́yà Màgàdàlénè ɨ Màrɨ́yà àzya
be dhɨ ì dré ngàzo drùbhï kɨ́nó lìle Yésu nɨ mógó no.
2 Gbă kòdhwa, bvò dré ru kosézó rïnyí sè gò, ángéló Mírï àdhya dré asízó bhù lésè
alìle kɨ́rà lɨ mógó nda tísè gò, dré lɨrɨ́zó kɨ́rà nda dri.
3 Akódhɨ nɨ làsú tá lagulagu ró, ɨndì akódhɨ nɨ kɨ́tá ɨ tá kemve kpɨ́rɨ́kpɨ́rɨ́.
4 Dɨ sòdá adrébhá tá mógó nda nɨ lɨkɨ́ dhɨ ì dré lyàzo kwàkwà tirï dré gò, ì dré
ledhézó kïnɨ́ mi atsálé àbvò ɨ tínɨ.
5 Dɨ, ángéló nda dré tàzoá tòkó nda ɨ dré dhɨ: «Mì ro ngá ko! Má nï tàle dhɨ, mì
adré Yésu tidílé fa kɨpakɨpa dri dhɨ nɨ nda kòdhya dhɨ be.
6 Akódhɨ kònwa yókódhó. Nga ɨ́na dràdrà 'ásè ngóró dré tá tàle dhɨ tínɨ. Mì alì àrà
tá rúbhá nɨ nɨ bhàzo dhɨ nɨ no.
7 Dɨ mì lì mbèlè tàá akódhɨ nɨ lebèbhá ɨ dré dhɨ: ‹Akódhɨ nga dràdrà 'ásè dre. Adré
lìle àmɨ kandrána Gàlïláyà na. Kònàle dhɨ, mì nɨ akódhɨ nɨ no.› Nyànomvá dhɨ, má
longó tà nda kòdhɨ ɨ àmɨ dré dre!»
8 Dɨ tòkó nda kɨ togó dré gàzo tirï sè bï ɨndì arí sè bï gò, ì dré ngàzo mógó nda lésè,
ràle kɨtswálé rúbí nda nɨ longó Yésu nɨ lebèbhá ɨ dré.
9 Gbă kòdhwa, ì dré ru kisúzó Yésu be gò, dré tàzoá dhɨ: «Mòdo àmɨ dré!» Dɨ ì dré
àyɨ kɨ kisízó ànyɨ akódhɨ làga, ledhélé akódhɨ nɨ pá ru, akódhɨ nɨ lɨndrì bhàzo.
10 Dɨ Yésu dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mì ro ngá ko! Mì lì tàá áma adrúpi ɨ dré dhɨ, ì
kòlì Gàlïláyà na. Kònàle dhɨ, ì nɨ áma no.»

Tà sòdá mógó lɨkɨ́bhá dhɨ ì dré longólé dhɨ

11 Tòkó nda ì dré tá adrérà'a láti 'á dhɨ, sòdá adrébhá tá mógó nda nɨ lɨkɨ́ dhɨ kɨ àruka ì dré lìzo bhàandre na, tà títí lavúbhá nda kɨ longó kòwánà kàdrì ɨ dré.
12 Dɨ kòwánà kàdrì nda ì kòkɨmó ru bhàgo ɨ́be dre dhɨ, ì dré ru yĭzo gò, làfa fèzo bĭ sòdá nda ɨ dré,
13 tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Lè mì kòtà dhɨ: ‹Akódhɨ nɨ lebèbhá ì atsá tá ngátsi sè akódhɨ nɨ rúbhá kugù, mà dré tá adrérà'a ayí ko dhɨ 'á.›
14 Dɨ tà nda nɨ rúbí kòlì dhèle gùvèrènérè bína dhɨ, mà nɨ àmɨ kɨ tàrá ga akódhɨ kandrá, tà àlo kònzɨ dhɨ kàtsáró àmɨ rú ko dhɨ bvó.»
15 Dɨ sòdá nda ì dré làfa nda nɨ dòzo gò, ì dré 'òzoá ngóró tàle àyɨ dré dhɨ tínɨ. Dɨ tà nda kòdhɨ dré la'úzó Yúdà ànzɨ ɨ kòfalé, lìle drĭdrì atsálé ándrò kònɨdhɨ.

Yésu tayɨ́ àzî kàdrì áyɨ lebèbhá ɨ drɨ́gá
(À kònò kpà Márokò 16:14-18; Lúkà 24:36-49; Yòwánɨ 20:19-23; Tà 'òle dhɨ ɨ 1:6-8)

16 Gò Yésu nɨ lebèbhá mudrí-drĭ-àlo dhɨ ì dré ngàzo lìle Gàlĭláyà na, mbàle kòngó Yésu dré tá tadhálé àyɨ dré dhɨ drĭna.
17 Dɨ ì kòtsa akódhɨ nɨ no dre dhɨ, ì dré ledhézó àyɨ kɨ kórókó tití akódhɨ kandrá, akódhɨ nɨ lindrì bhàzo. Dɨ, àyɨ kɨ àruka ì kayí tá àyɨkya tà nda àyɨ léna.
18 Gò Yésu dré áyɨ kisízó ànyɨ àyɨ títí dhɨ ɨ làga, tàá àyɨ dré dhɨ: «Gìká afè má dré rĭnyí adrézó tà títí bhù na ìndì bvò dri dhɨ ɨ drĭle dhɨ dre.
19 Dɨ ásà dhɨ, mì lì móndí súrú títí ɨ 'ásè dhɨ kɨ 'o atsálé áma lebèbhá ɨ ró, bàtísimò fèzo àyɨ dré Gĭká Atá nɨ rú sè, Mváagó nɨ rú sè ìndì Tɨrí Lólo nɨ rú sè.
20 Mì kòtadhá tà títí má dré tàle mì kò'o dhɨ ɨ àyɨ dré adrélé 'òle. Dɨ mì yi rè ká! Má nɨ ngbú adré túmăní àmɨ ɨ́be, tsàle byá lókyá kùdù na.»

Rúbí Tanɨ Márokò dré tɨsìle dhɨ

Búkù kònìdhɨ nɨ tà àndu ngɨ̀le drɨ̈drɨ̈ dhɨ

Dhya búkù kònìdhɨ nɨ tɨsìlepi dhɨ tá Márokò 'ɨ. Akódhɨ nda tá Yòwánì Márokò, àzíàmu Pólò kya Bàránábà be dhɨ 'ɨ (Tà 'òle dhɨ ɨ 12:25). Akódhɨ tá kpà àzíàmu Pétèró àdhya 'ɨ (1 Pétèró 5:13). Do tá tà í dré yïle àyɨ nda ɨ véna dhɨ ɨ, búkù kònìdhɨ nɨ tɨsìzo. À adré kisùá dhɨ, búkù su Rúbí Tanɨ nɨ tà dri dhɨ ɨ kòfalé dhɨ, búkù Márokò àdhya kònìdhɨ búkù tɨsìle drɨ̈drɨ̈ dhɨ 'ɨ.

Kɨdhólé búkù kònìdhɨ nɨ kɨdhoma lésè dhɨ, Márokò adré tadhá ngádra 'á dhɨ, Yésu Gïká nɨ Mváagó 'ɨ (1:1; 1:11; 3:11; 5:7; 9:7; 14:61-62; 15:39). Tàko ko, Yésu nda adré tɨrí kònzɨ kɨ dro topfòle móndí ɨ lésè, adrézó móndí kɨ tɨdrí àyɨ kɨ drà ɨ lésè, adrézó tà àruka bɨ̈ líndríga ró dhɨ kɨ 'o, tadházóá dhɨ, áyɨ rɨ̈nyí angá Gïká vélésè káyà dhɨ. Rɨ̈nyí nda sè dhɨ, adré kpà tà tadhá kúlí lanzɨ̈lanzɨ̈ sè, adrézó ndìndì móndí kɨ tàkonzì tri. Dɨ, búkù kònìdhɨ nɨ kɨdhoma na dhɨ, adré ína tàá ngádra 'á dhɨ, ɨ àdhi 'ɨ yà dhɨ ko. Be ró dhɨ, adré áyɨ zi Móndí nɨ Mvá ro, móndí ì kòkisùró zyà tà dré adrélé 'òle ìndì tadhálé dhɨ ɨ 'íká, gò ì kòka'ɨ̈ró akódhɨ ndò.

Márokò adré tà Yésu dré 'òle ìndì tadhálé dhɨ kɨ kɨpè tɨsìle áyɨ búkù kònìdhɨ léna. Adré àrà do bɨ̈ adrézó tà ru 'obhá Yésu nɨ pósò kùdù sè dhɨ kɨ tɨtí. Tàko ko, tà nda ì adré tadhá ngádra 'á dhɨ, Yésu àdhi 'ɨ ya dhɨ. Kùdù ro dhɨ, Yúdà ànzɨ kɨ kàdrì bɨ̈ dhɨ ì gà akódhɨ gàgà. Dɨ, akódhɨ nɨ lebèbhá títí dhɨ ì nï̀ tàle dhɨ, akódhɨ Gïká nɨ Mváagó 'ɨ bàti dhɨ be.

Tà kàdrìkàdrì búkù kònìdhɨ léna dhɨ kɨ atɨ̈ma

1) Láti ledema Yésu dré áyɨ àzí 'òzo dhɨ (1:1-13)
2) Yésu nɨ àzí bvò Gàlɨ̈láyà àdhya na dhɨ (1:14–9:50)
3) Yésu nɨ atsí ngàzo Gàlɨ̈láyà lésè lìle Yèrúsalémà na dhɨ (10:1-52)
4) Yésu nɨ pósò kùdù, ìndì akódhɨ nɨ dràma (11:1–15:47)
5) Yésu nɨ ngàma dràdrà 'ásè dhɨ, ìndì akódhɨ nɨ mbàma bhù na dhɨ (16:1-20)

Yòwánì Bàtɨ̈símò fèlepi ledé láti Mɨ̈rì Yésu dré
(À kònò kpà Màtáyò 3:1-12; Lúkà 3:1-18; Yòwánì 1:19-28)

1 Kònìdhɨ Rúbí Tanɨ, Yésu Krísto, Gïká nɨ Mváagó nɨ tà dri dhɨ 'ɨ.*
2 Ngóró pròfétà Èsáyà dré tɨsìle Gïká nɨ Kúlí na dhɨ tínɨ dhɨ, Gïká tà tá dhɨ:
«Mí nò ká! Má nɨ dhya dra áma kúlí longólépi dhɨ nɨ mu lìle mí kandrána.
Akódhɨ nda nɨ láti ledé mí dré.†
3 Akódhɨ dhya adrélépi kúlí loyó duku na dhɨ 'ɨ.
Adré tàá dhɨ: ‹Mì kòledé láti Mírì dré alìzo!
Mì kòlotó láti atsálé pyà akódhɨ dré!›‡»
4 Dɨ Yòwánì Bàtɨ̈símò fèlepi pfò tá duku na gò, kɨdhólé adrélé bàtɨ̈símò fe móndí ɨ dré. Adré tá longóá àyɨ dré dhɨ, ì kòladzá àyɨ kɨ togó gò, bàtɨ̈símò dòzo, Gïká kòtrɨ̈ró àyɨ kɨ tàkonzì ɨ be dhɨ bvó.
5 Dɨ móndí zyandre dhɨ ì adré tá apfòle bvò wăyi Yùdáyà àdhya lésè ìndì Yèrúsalémà lésè, alìle Yòwánì vélé. Ɨ adré tá àyɨ kɨ tàkonzì kɨ ta ngádra 'á gò, akódhɨ dré adrézó bàtɨ̈símò fe àyɨ dré yïandre Yòròdánè àdhya na.
6 Yòwánì asó tá kɨ́tá ledélé kàmílò bhí sè dhɨ í rú, káfà ledélé kà'wá kíní sè dhɨ nɨ 'ìzo áyɨ kípílé 'á. Adré tá kísa nya, adrézó kpà apé mbì na dhɨ nɨ mbe.

---

* **1:1 1:1** Wárágà àruka Gïká nɨ Kúlí tɨsìzo àyɨ dri dhɨ ɨ léna dhɨ, à adré kúlí kònɨ kɨ kisú ko: «Gïká nɨ Mváagó».
† **1:2 1:2** À kònò Màlákï 3:1. ‡ **1:3 1:3** À kònò Èsáyà 40:3.

7 Adré tá longóá móndí ɨ dré dhɨ: «Dhya àlo áma lavúlépi rĩnyí sè dhɨ nɨ adhé
má bvó. Má kɨtswá akódhɨ nda nɨ lɨndrì sè ko. Má kɨtswá ndɨndì tandĩle akódhɨ nɨ
kámókà bă trɨ bwà ko.
8 Má adré mána bàtísimò fe àmɨ dré yĩ sè. Dɨ, akódhɨ nɨ ína bàtísimò fe àmɨ dré
Tɨrí Lólo sè.»

Yésu nɨ bàtîsimò dòma, ɨndì akódhɨ nɨ tabhĩma duku na dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 3:13–4:11; Lúkà 3:21-22; 4:1-13)

9 Lókyá nda sè dhɨ, Yésu dré angázó Nàzàrétà Gàlĩláyà le dhɨ lésè, alɨle bàtísimò do
Yòwánì vélé Yòròdánè na.
10 Dɨ gbă lókyá Yésu dré tá adrérà'a apfòle yĩ lésè dhɨ 'á dhɨ, dré bhù nòzo ru
lanzírà'a gò, Tɨrí Lólo nòzo asírà'a kòbhòlà tínɨ adhélé ɨ dri.
11 Gò kúlí dré apfòzo bhù lésè tàá dhɨ: «Mɨ áma Mváagó má dré lèle tò dhɨ 'ɨ. Áma
togó adré kɨnílé ámɨ tà sè tò.»
12 Gbă lókyá nda sè dhɨ, Tɨrí Lólo dré Yésu nɨ drĩzo lìzo ába duku na.
13 Kònàle dhɨ, Sàtánà dré akódhɨ nɨ tabhĩzo lɨtílé kĩtú nyadhɨ-rĩ. Akódhɨ adré tá
adrélé kà'wá mbì na dhɨ íbe, ɨndì ángéló ì adré tá akódhɨ nɨ ledé.

Yésu kɨdhó áyɨ lebèbhá kɨ azî
(À kònò kpà Màtáyò 4:12-22; Lúkà 4:14-15; 5:1-11)

14 Yòwánì nɨ rùma bhèle bădzó na dhɨ àmvolésè dhɨ, Yésu dré lìzo bvò Gàlĩláyà
àdhya na gò, kɨdhólé adrélé Rúbí Tanɨ angálépi Gĩká vélésè dhɨ nɨ longó móndí ɨ dré.
15 Adré tá longóá dhɨ: «Lókyá kɨtswá dre. Gĩká nɨ Òpì atsá ànyɨ dre. Mì kòladzá
àmɨ kɨ togó agòzo Gĩká vélé! Mì kòka'ĩ Rúbí Tanɨ!»
16 Kĩtú àlo, Yésu dré tá adrérà'a atsílé tăpărîandre Gàlĩláyà àdhya mĩlésè dhɨ 'á dhɨ,
nò tá Sĩmónà ɨ adrúpi nɨ Ândréyà be, adrérà'a àyɨ kɨ kɨmbá bhe yĩ na. Ângyá ko, àyɨ
tá kosyá bhebhá 'ɨ.
17 Yésu dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mì alì má vésè. Kɨdhólé nyànomvá dhɨ, mì gò vélé
adrélé kosyá bhebhá ɨ ró ko. Má nɨ àmɨ kɨ 'o adrélé móndí ndabhá ɨ ró.»
18 Dɨ gbă lókyá nda sè dhɨ, ì dré àyɨ kɨ kɨmbá kɨ tayízó gò, ì dré ngàzo adrélé akódhɨ
nɨ lebè.
19 Yésu kòlì vwàle tsà dre dhɨ, dré Yàkóbhò ɨ adrúpi nɨ Yòwánì be, Zèbèdáyò nɨ ànzɨ
ɨ ró dhɨ kɨ nòzo, adrérà'a àyɨ kɨ kɨmbá kɨ mĩ ledé bwátù na.
20 Gbă kòdhwa, Yésu dré àyɨ kɨ azízó gò, ì dré àyɨ kɨ atá Zèbèdáyò nɨ tayízó àzibhá
nɨ íbe bwátù na, alɨzo Yésu vésè.

Yésu dro tɨrí kònzɨ agó àlo dhɨ lésè
(À kònò kpà Lúkà 4:31-37)

21 Âmvolásà dhɨ, Yésu ì dré lìzo lebèbhá nɨ íbe tsàle bhàandre Kàpàrànàwúmà àdhya
na. Sàbátù kàtsá dre dhɨ, Yésu dré fĩzo Yúdà ànzɨ kɨ lìsámbò dzó na gò, kɨdhólé adrélé
àyɨ kɨ tadhá.
22 Ɨ adré tá akódhɨ nɨ yi sîbhálé be ngbo, tà dré adrélé tadhálé dhɨ kɨ tà sè. Tàko ko,
akódhɨ nɨ kúlí ɨ tá lanzĩlanzì ro. Adré tá ína àyɨ kɨ tadhá ngóró tátrɨtrí kúlí tadhábhá
kya tínɨ ko.
23 Gbă kòdhwa, agó àlo àyɨ kɨ lìsámbò dzó nda 'á adrélépi tɨrí kònzɨ íbe ɨ léna dhɨ
dré ngàzo trèle,
24 yòzoá dhɨ: «Á! Yésu Nàzàrétà lésè nɨ, tsítsì àma kòfalésè mí be dhɨ, àdho tà 'ɨ?
Mí alì àma kɨ tà 'o akílé? Má nĩ mɨ àdhi 'ɨ ya dhɨ be. Mɨ Dhya lólo Gĩká àdhya 'ɨ!»
25 Gò Yésu dré ngàzo lɨgílé tɨrí kònzɨ nda be, tàzoá dhɨ: «Mí atsú ámɨ ti! Mí pfò agó
kònɨdhɨ lésè!»
26 Dɨ tɨrí nda dré agó nda nɨ kɨzízó rĩnyí sè, trèzo kúlí 'u'ù sè gò, pfòzo lásà lɨle.

27 Móndyá títí kònàle nda kɨ líndrí dré gàzo bhwăbhwa gò, ì dré adrézó lizíá àyɨ kòfalésè dhɨ: «Kònìnɨ nɨ àdho tà 'ɨ? Mì yi rè tà tídhí akódhɨ dré adrélé tadhálé kúlí lanzĭlanzĭ ɨ sè dhɨ ɨ ká! Adré ndɨndì tòlí fe tɨrí kònzɨ ɨ dré gò, ì dré adrézó akódhɨ nɨ kúlí ka'ĭ 'òle.»
28 Dɨ Yésu nɨ rúbí dré la'úzó mbèlè bvò wăyi Gàlĭláyà àdhya 'ásè.

Yésu tɨdrí dràbhá ɨ, móndí tɨrí kònzɨ íbe àyɨ léna dhɨ íbe
(A kònò kpà Màtáyò 8:14-17; Lúkà 4:38-41)

29 Yésu ì kàpfò lìsámbò dzó nda lésè dre dhɨ, ì dré lìzo Yàkóbhò íbe ìndì Yòwánì be tsàle Sĭmónà kɨ dzó Ándréyà be dhɨ na.
30 Dɨ, Sĭmónà nɨ àdrá adré tá ína ayílé lángá na, rúbhá nɨ dré tá adrélé àtsɨ ró dhɨ sè. Gò tà nda nɨ tàzo Yésu dré.
31 Dɨ dré áyɨ kisízó ànyɨ tòkó nda làga, akódhɨ nɨ drígá ru, akódhɨ nɨ tɨngázó kuru gò, rúbhá àtsí nda dré pfòzo rúásà. Gò tòkó nda dré kɨdhózó ngá fe àyɨ dré nyàle.
32 Ɨndró sè, kĭtú kòndĭ dre dhɨ, à dré dràbhá títí dhɨ kɨ adzízó túmăní móndyá títí tɨrí kònzɨ íbe àyɨ léna dhɨ íbe Yésu vélé.
33 Móndyá títí bhàandre nda 'á dhɨ ì kɨmó tá ru adrélé dzó nda tí.
34 Dɨ Yésu dré móndí bĭ adrébhá tá drà twátwa íbe dhɨ kɨ tɨdrízó. Dré kpà tɨrí kònzɨ bĭ dhɨ kɨ dròzo topfòle móndí ɨ lésè. Dɨ, adré tá ína kúlí logá tɨrí kònzɨ nda ɨ dré, ì dré nĭle akódhɨ àdhi 'ɨ ya dhɨ be dhɨ sè.

Yésu tatsî Gĭká nɨ kúlî longóbe bvò Gàlĭláyà àdhya 'ásè
(A kònò kpà Lúkà 4:42-44)

35 Drùbhĭ kínó, ngá pfùnĭpfùnĭ sè dhɨ, Yésu dré pfòzo lìle àrà móndí àko dhɨ na gò, kɨdhólé adrélé tà ta Gĭká be.
36 Sĭmónà ɨ arúpi nɨ íbe dhɨ ì dré ngàzo adrélé akódhɨ nɨ nda.
37 Ɨ kòkisú akódhɨ dre dhɨ, ì dré tàzoá drá dhɨ: «Móndyá títí dhɨ ì adré ámɨ nda.»
38 Dɨ akódhɨ logó àyɨ dré dhɨ: «Mà kòlì bhà àma làgásè dhɨ ɨ 'ásè, má kòlongóró kpà Gĭká nɨ kúlí kònàle be dhɨ bvó. Tàko ko, tà nda tà má dré alìzo 'òá dhɨ 'ɨ.»
39 Gò dré ngàzo tatsílé bvò wăyi Gàlĭláyà àdhya 'ásè, Gĭká nɨ kúlí longóbe Yúdà ànzɨ kɨ lìsámbò dzó ɨ 'ásè, ìndì tɨrí kònzɨ kɨ drobe topfòle móndí ɨ lésè.

Yésu tɨdrí agó àlo kàrí dré rùle dhɨ
(A kònò kpà Màtáyò 8:1-4; Lúkà 5:12-16)

40 Kĭtú àlo dhɨ, agó àlo kàrí dré rùle dhɨ alì tá adhélé áyɨ kórókó tiĭ Yésu kandrá, akódhɨ nɨ ti lizízó tàzoá dhɨ: «Mɨ rĭnyí íbe kɨtswázó áma temvé tɨdrílé, mí kòlè dhɨ.»
41 Dɨ Yésu dré kɨzà dòzo áyɨ togó na akódhɨ nɨ tà sè gò, drígá kɨdzìzo akódhɨ nɨ tabè, tàzoá drá dhɨ: «Má lè 'í. Mí kàdré kemve kpíríkpírí wà!»
42 Gbă kòdhwa, kàrí drà nda dré ngàzo agó nda rúsè gò, dré adrízó.
43 Gbă lókyá nda sè dhɨ, Yésu dré láti fèzo akódhɨ dré lìzo, tà lazízó drĭá kònìnɨ:
44 «Mí kònò dóro, mí kòlongóró tà kòdhɨ dhya àlo dré ko. Be ró dhɨ, mí lì mína ámɨ tadhá kòwánà dré nòle, ìndì mí fè ngá mòbòmà ro Gĭká dré ámɨ temvema sè ngóró Mósè nɨ tátrítrí kúlí dré adrélé tàle dhɨ tíni, tadházóá móndí ɨ dré dhɨ, mí adrí dre káyà dhɨ.»
45 Dɨ, agó nda kòlì dre dhɨ, dré ína kɨdhózó adrélé tà atsálépi í rú nda nɨ longó ngádra 'á, adrézó rúbí nɨ nɨ 'o la'úlé. Ásà dhɨ, Yésu kɨtswá tá gòle vélé fĭle bhàandre àlo dhɨ na ngádra 'ásè bwà ko. Be ró dhɨ, adré tá ína adrélé àrà móndí àko dhɨ ɨ 'ásè. Dɨ, tágba kònìnɨ dhɨ, móndí zyandre dhɨ ì adré tá angálé àrà títí ɨ lésè alìle akódhɨ vélé.

2

Yésu tɨdrí agó àlo pá be àbvò ro dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 9:1-8; Lúkà 5:17-26)

1 Kɨ̀tú àruka ɨ kòlavú dre dhɨ, Yésu dré gòzo gòle Kàpàrànàwúmà na gò, à dré yɨ̀zoá tàle dhɨ, akódhɨ í bhàna.
2 Dɨ móndí zyandre lavúlé dhɨ ɨ dré alɨ̀zo ru kɨmó gàle dzó nda léna bɨ̌. Àrà adrézó dhyá kɨ totó ndɨ̀ndɨ̀ kɨvɨ̀ na dzó nda tí dhɨ tá vélé yókódhó. Yésu dré tá adrérà'a Gɨ̀ká nɨ kúlí longó àyɨ dré dhɨ 'á dhɨ,
3 móndí àruka ɨ dré atsázó agó àlo pá be àbvò ro, àyɨ kɨ su ɨ dré adrélé adólé kíndri dri dhɨ be.
4 Dɨ, móndyá zyandre nda kɨ tà sè dhɨ, ɨ kɨtswá tá àyɨkya láti kisú fɨzo ába Yésu véna bwà ko. Dɨ ɨ dré ngàzo mbàle ába dzó nda drɨ̀na gò, dzó nda nɨ drɨ̀ awú. Ɨ kòlò láti dre dhɨ, ɨ dré akódhɨ nɨ tɨrízó sɨ̀le kíndri dré adrézó ayílé drɨ̀á dhɨ dri, Yésu kandrá.
5 Dɨ Yésu kònò àyɨ kɨ tà ka'ɨ̀ka'ɨ̀ dre dhɨ, dré tàzoá agó pá be àbvò ro nda dré dhɨ: «Áma mvá, à trɨ̀ ámɨ tàkonzɨ̀ ɨ dre.»
6 Dɨ, tátrɨ́trɨ́ kúlí tadhábhá àruka adrébhá tá lɨrɨ́lé kònàle dhɨ ɨ dré dhèzo adrélé kisùá àyɨ léna dhɨ:
7 «Dhya kòndɨ adré tà ta kònɨ̀nɨ àdho tà sè? Adré ɨ́na Gɨ̀ká nɨ dha! Àdhi nɨ kɨtswá tàkonzɨ̀ tri nɨ̀, kàdré ngbà 'ɨ́ Gɨ̀ká 'ɨ kalóma ko dhɨ?»
8 Gbằ kòdhwa, Yésu dré tà ɨ dré adrélé kisùle nda nɨ nɨ̀zo kyá gò, tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mɨ̀ adré àmɨkya tà kisù kònɨ̀nɨ àdho tà sè?
9 Tà kɨtswálé tàle mbèlè agó pá be àbvò ro kònɨ̀dhɨ dré dhɨ, ángùdhi 'ɨ: ‹À trɨ̀ ámɨ tàkonzɨ̀ ɨ dre› dhɨ, kó ngalè, ‹Mí nga, mí do ámɨ kíndri, ɨ̀ndɨ̀ mí kɨdhó atsí to› dhɨ?
10 Má adré lèá mɨ̀ kònɨ̀ dhɨ, Móndí nɨ Mvá rɨ̀nyɨ́ ɨ́be adrézó tàkonzɨ̀ tri bvò dri.» Dɨ dré tàzoá agó pá be àbvò ro nda dré dhɨ:
11 «Má adré tàá mí dré dhɨ: Mí nga, mí do ámɨ kíndri, ɨ̀ndɨ̀ mí nzɨ mí bhàna!»
12 Gbằ kòdhwa, agó nda dré ngàzo áyɨ kíndri do, pfòzo lɨ̀le móndyá títí ɨ misè. Dɨ àyɨ títí nda kɨ líndrí dré gàzo bhwăbhwa gò, ɨ dré ngàzo adrélé Gɨ̀ká nɨ rú bha kùle, adrézó tàá dhɨ: «Mà nò rè tàdzí tà làsú be kònɨ̀nɨ dhɨ ko!»

Yésu azɨ̂ Lévɨ̈
(À kònò kpà Màtáyò 9:9-13; Lúkà 5:27-32)

13 Àmvolásà dhɨ, Yésu dré gòzo tódhyá pfòle tăpărɨ́andre Gàlɨ̈láyà àdhya làgana. Móndí zyandre lavúlé dhɨ ɨ adré tá alɨ̀le akódhɨ vélé gò, dré adrézó àyɨ kɨ tadhá.
14 Dré tá adrérà'a lavúlé tăpărɨ́andre nda mɨ̈lésè dhɨ 'á dhɨ, dré Lévɨ̈ Àlàfáyò nɨ mvá nɨ nòzo adrérà'a lɨrɨ́lé mèdáyɨ̀ lagɨ́rà na. Dré tàzoá drá dhɨ: «Mí lebè ma!» Dɨ Lévɨ̈ nda dré ngàzo adrélé akódhɨ nɨ lebè.
15 Bvóá dhɨ, Yésu ɨ dré lɨ̀zo lebèbhá nɨ ɨ́be Lévɨ̈ nɨ dzó na gò, ɨ dré lɨrízó mísá làgásè adrélé ngá nya túmănɨ́ mèdáyɨ̀ lagɨ́bhá ɨ́be bɨ̌, ɨ̀ndɨ̀ móndí adrélé nòle tàkonzɨ̀bhá ro dhɨ ɨ́be bɨ̌. Tàko ko, móndí bɨ̌ làsú be kònɨ̀nɨ dhɨ ɨ adré tá Yésu nɨ lebè.
16 Dɨ, tátrɨ́trɨ́ kúlí tadhábhá àruka adrébhá tá kpà Fàrɨ̂sáyò ro dhɨ ɨ kònò akódhɨ adrérà'a ngá nya túmănɨ́ móndí làsú be kònɨ̀nɨ dhɨ ɨ́be dre dhɨ, ɨ dré ngàzo lizíá akódhɨ nɨ lebèbhá ɨ tí dhɨ: «Akódhɨ adré ngá nya túmănɨ́ mèdáyɨ̀ lagɨ́bhá ɨ́be ɨ̀ndɨ̀ tàkonzɨ̀bhá ɨ́be àdho tà sè?»
17 Yésu kòyi tà lizílé nda dre dhɨ, dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Móndyá rúbhá be dóro dhɨ ɨ ndà gà kódzó ko na. Be ró dhɨ, móndyá drà ro dhɨ ɨ adré àyɨkya ndàá àyɨ. Má alɨ̀ móndyá adrébhá àyɨ kɨ no gyăgya dhɨ kɨ azí kòdhya ko. Be ró dhɨ, má alɨ̀ mána tàkonzɨ̀bhá kɨ azí kòdhya.»

À lizɨ̂ Yésu tàbirɨ̂ mvòma nɨ tà dri
(À kònò kpà Màtáyò 9:14-17; Lúkà 5:33-39)

18 Kĭtú àlo dhɨ, Yòwánì Bàtísimò fèlepi nɨ lebèbhá ɨ Fàrĭsáyò íbe dhɨ ì adré tá tàbirí mvo. Dɨ móndí àruka ì dré alìzo lizíá Yésu tí dhɨ: «Yòwánì nɨ lebèbhá ɨ Fàrĭsáyò kya íbe dhɨ ì adré kó tàbirí mvo, adrézó tà zi Gĭká tí dhɨ, ámɨ lebèbhá ì adré dɨ àyɨkya tàbirí mvo ko àdho tà sè?»
19 Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Móndyá azílé gwányá làmó àdhya lé dhɨ kɨ kɨtswá tsĭ tàbirí mvo, ì dré adrérà'a túmăní tòkó líyí be dhɨ 'á? Tàdzí ko! Ɨ dré rè dhu adrérà'a tòkó líyí nda be àyɨ kòfalé dhɨ 'á dhɨ, ì kɨtswá tàbirí mvo ko.
20 Dɨ, lókyá adrélépi alìle dhɨ sè dhɨ, à nɨ tòkó líyí nda nɨ tɨngá àyɨ kòfalésè gò, ì dré kɨdhózó adrélé tàbirí mvo lókyá nda sè.
21 Dhya àlo kàdré kɨtá àku ró lasɨ́lépi dhɨ íbe dhɨ, dhɨ kɨtá tɨdhɨ́ ro dhɨ kɨtá àku nda dri ko na. Tàko ko, kò'o kònìnɨ dhɨ, kɨtá tɨdhɨ́ nda nɨ kɨtá àku nda nɨ asé gò, kɨtá àku nda dré gòzo vélé lasɨ́lé lìle drĭdrì.
22 Kòdhɨ íbe dhɨ, dhya àlo dà vínò tɨdhɨ́ ro dhɨ kɨ́nɨ́ dhìle adrézó vínò lɨkɨ́, akùbhá dre dhɨ ɨ léna ko na. Tàko ko, kò'o kònìnɨ dhɨ, vínò tɨdhɨ́ nda nɨ abhò kɨ́nɨ́ àku nda kɨ lasɨ́ gò, vínò ɨ kɨ́nɨ́ nda íbe dhɨ ì dré abɨ́zó títí. Ásà dhɨ, à adré vínò tɨdhɨ́ ro dhɨ nɨ da kɨ́nɨ́ tɨdhɨ́ ro dhɨ ɨ léna.»

Yésu Mĭrì sàbátù àdhya 'ɨ
(À kònò kpà Màtáyò 12:1-8; Lúkà 6:1-5)

23 Sàbátù àlo dhɨ, Yésu ì adré tá lavúlé amvú ngánò àdhya ɨ 'ásè gò, akódhɨ nɨ lebèbhá ì dré kɨdhózó adrélé ngánò lò'wa vu.*
24 Gò Fàrĭsáyò ì dré tàzoá Yésu dré dhɨ: «Mí nò rè ká! Ámɨ lebèbhá ì adré àyɨkya tà àma kɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí dré adrélé logálé sàbátù tú dhɨ nɨ 'o àdho tà sè?»†
25 Dɨ Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Mì nà rè tàdzí tà Dàwídĭ dré tá 'òle ì dré adrérà'a lemerè ro ìndì tàbirí íbe akódhɨ nɨ arúpi íbe dhɨ 'á dhɨ ko?
26 Kòwánà kɨ kàdrì, Abìyàtárà nɨ lókyá 'á dhɨ, Dàwídĭ nda fɨ tá Gĭká nɨ dzó kàdrì na, mápà fèle Gĭká dré dhɨ nɨ adó nyàle gò, dré kpà fèzoá áyɨ arúpi ɨ dré nyàle. Tákò àma kɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí adré tá ína mápà nda nɨ nyàma logá àyɨ dré. Ngbà 'í kòwánà kɨ tá kɨtswá nyàá dhɨ àyɨ.»
27 Yésu gò tàá àyɨ dré dhɨ: «Gìká bhà móndí ɨ adrélé sàbátù dré ko. Be ró dhɨ, bhà ína sàbátù adrélé móndí ɨ dré.
28 Dɨ ásà dhɨ, Móndí nɨ Mvá Mírì 'ɨ, ndìndì Mírì sàbátù àdhya 'ɨ.»

3

Yésu tɨdrɨ́ agó àlo dhɨ sàbátù tú
(À kònò kpà Màtáyò 12:9-14; Lúkà 6:6-11)

1 Sàbátù àzya tú dhɨ, Yésu dré gòzo fĭle Yúdà ànzɨ kɨ lìsámbò dzó na. Kònàle dhɨ, agó àlo drɨ́gá nɨ dré 'yòzo 'yo'yò dhɨ tá be.
2 Fàrĭsáyò àruka ì adré tá tà ì dré kɨtswázó Yésu nɨ asíkĭ ásà dhɨ nɨ nda. Dɨ ì adré tá akódhɨ nɨ mĭ ga, nòzoá ngalè akódhɨ nɨ agó nda nɨ tɨdrɨ́ sàbátù tú yà dhɨ.
3 Dɨ Yésu dré tàzoá agó drɨ́gá be à'yo ró nda dré dhɨ: «Mí nga ámɨ totó móndyá títí dhɨ kɨ kɨtó 'á.»
4 Gò dré lizízóá àyɨ títí nda ɨ tí dhɨ: «Àma kɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí adré tà ángùdhi nɨ ka'ĭ sàbátù tú dhɨ kòdhya: adrélé tà dóro 'o dhɨ, kó ngalè adrélé tà kònzɨ 'o dhɨ? Adrélé móndí tɨdrɨ́ dhɨ, kó ngalè adrélé móndí pfu dràle dhɨ?» Dɨ, ì logó àyɨkya kúlí ko.
5 Yésu dré móndyá ɨ́ làgásè kúrú nda kɨ nòzo títí togóaswa sè. Dɨ, akódhɨ nɨ togó tá kpà kɨzà ro, ì dré àyɨ kɨ togó 'òle tombálé dhɨ sè. Gò dré tàzoá agó nda dré dhɨ: «Mí kɨdzì ámɨ drɨ́gá.» Akódhɨ dré kɨdzìzoá gò, drɨ́gá nɨ nda dré adrízó.

---

* **2:23 2:23** À kònò Dùtèrònómè 23:26. † **2:24 2:24** À kònò Pfòma 34:21.

6 Gbă lókyá nda sè dhɨ, Fàrĩsáyò nda ì dré pfòzo ru yi móndyá ópí Ɛ̀ródè àdhya íbe, kɨtswázó láti nda Yésu nɨ pfùzo dràle dhɨ bvó.

Móndí zyandre lavúlé dhɨ ì lebè Yésu

7-8 Àmvolásà dhɨ, Yésu ì dré àyɨ kɨ vùzo lyà lebèbhá nɨ íbe lɨle tăpărîandre Gàlĩláyà àdhya làgana. Dɨ móndí zyandre lavúlé dhɨ ì dré akódhɨ nɨ lebèzo. Àyɨ nda ì yi tá tà títí akódhɨ dré adrélé 'òle dhɨ ɨ gò, ì dré angázó bvò Gàlĩláyà àdhya lésè, bvò Yùdáyà àdhya lésè, Yèrúsalémà lésè, bvò Idùmáyà àdhya lésè, Yòròdánè nɨ ta'á lésè, ìndì bvò Tírè ɨ làga Sĩdónà be dhɨ lésè, alɨle akódhɨ vélé.

9 Dɨ Yésu dré tàzoá áyɨ lebèbhá ɨ dré dhɨ, ì kòkisí bwátù bhàle ànyɨ í làga adrélé gànzi ró í dré, móndyá zyandre nda ì kòkipĩró ɨ ko dhɨ bvó.

10 Tàko ko, akódhɨ tɨdrí tá móndí bĩ dhɨ ɨ gò, móndí drà twátwa íbe dhɨ ì dré adrézó adàle akódhɨ vélé, kɨtswálé akódhɨ nɨ tabè dhɨ bvó.

11 Dɨ àyɨ tɨrí kònzɨ íbe àyɨ léna dhɨ ì kàdré akódhɨ nɨ no dhɨ, ì adré tá adhélé akódhɨ kandrá, adrélé tetrélé, adrézó tàá dhɨ: «Mɨ Gĩká nɨ Mváagó 'ɨ!»

12 Dɨ, Yésu adré tá ína àyɨ kɨ logá, ì kòtadháró móndí ɨ dré ɨ àdhi 'ɨ ya dhɨ ko.

Yésu bhà móndí mudrî-drì-rì dhɨ ɨ twá adrélé àpóstolò ɨ ró
(À kònò kpà Màtáyò 10:1-4; Lúkà 6:12-16)

13 Àmvolásà dhɨ, Yésu dré lɨzo mbàle kòngó àlo drĩna. Dré móndí í dré lèle azílé dhɨ kɨ azízó gò, ì dré alɨzo akódhɨ vélé.

14 Dɨ dré móndyá mudrî-drì-rì nda kɨ bhàzo twá, àyɨ kɨ zĩzo àpóstolò ɨ ró, ì kàdréró túmănî í be, ìndì í kàdréró àyɨ kɨ tibhù Rúbí Tanɨ longó be dhɨ bvó.

15 Dré kpà rĩnyî fèzo àyɨ dré kɨtswázó tɨrí kònzɨ kɨ dro topfòle móndí ɨ lésè.

16 Àyɨ mudrí-drì-rì dré bhàle twá nda ɨ tá: Sĩmónà (dré rú zĩle Pétèró dhɨ),

17 Yàkóbhò Zèbèdáyò nɨ mvá, adrúpi nɨ Yòwánì be (Yésu dré àyɨ kɨ rú zĩzo Bwànèrégè dhɨ ɨ; rú nda kòdhɨ adré lèá tàle dhɨ «Bhù nɨ tadima nɨ ànzɨàgo ɨ»),

18 Àndréyà, Fĩlípò, Bàràtòlòmáyò, Màtáyò, Tòmá, Yàkóbhò Àlàfáyò nɨ mvá, Tàdáyò, Sĩmónà (adrélépi àtsɨ ró áyɨ súrú nɨ tà sè dhɨ),

19 ìndì Yùdásì Ɨsɨkàrìyótà (dra Yésu nɨ lefèlepi kàrɨbhá ɨ drígá dhɨ).

Yésu nɨ tà, tɨrí kònzɨ kɨ kàdrì àdhya be dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 12:22-32; Lúkà 11:14-23; 12:10)

20 Àmvolásà dhɨ, Yésu dré gòzo nzɨle í bhàna gò, móndí zyandre dhɨ ì dré gòzo tódhyá ru kɨmó kònàle. Tà nda sè dhɨ, akódhɨ ɨ lebèbhá nɨ íbe dhɨ ì kɨtswá tá ndìndì ngá nya bwà ko.

21 Akódhɨ nɨ aró ì kòyi tà nda dre dhɨ, ì dré alɨzo kɨtswálé akódhɨ nɨ dri sùzo rúá dhɨ bvó. Tàko ko, ì adré tá tàá dhɨ, akódhɨ nɨ drì abí vélé dre.

22 Dɨ, tátrɨ́trí kúlí tadhábhá angábhá Yèrúsalémà lésè dhɨ ì adré tá àyɨkya tàá dhɨ: «Akódhɨ Bèlèzèbúlè íbe í léna!* Adré tɨrí kònzɨ kɨ dro topfòle móndí ɨ lésè, tɨrí kònzɨ kɨ kàdrì nɨ rĩnyî sè!»

23 Dɨ Yésu dré àyɨ nda kɨ azízó gò, tàzoá àyɨ dré kúlí alaala sè dhɨ: «Sàtánà nɨ kɨtswá Sàtánà nɨ dro pfòle móndí lésè ngínɨngínɨ ró?

24 Òpì ángùdhi móndyá zàlá dhɨ ì dré adrézó ru lanzí àyɨ kòfalésè dhɨ, òpì nda kɨtswá áyɨ totó bwà ko.

25 Dzó ángùdhi móndyá lá dhɨ ì dré adrézó ru lanzí àyɨ kòfalésè dhɨ, dzó nda kɨtswá kpà áyɨ totó bwà ko.

---

* **3:22 3:22** Rú «Bèlèzèbúlè» kònìdhɨ tá rú àzya fèle Sàtánà dré dhɨ 'ɨ.

26 Kókpà kòdhɨ tínɨ, móndyá Sàtánà nɨ rĩnyí zàle dhɨ ì kàdré ru lanzí adrézó ru pfu àyɨ kòfalésè dhɨ, akódhɨ nɨ rĩnyí nda kɨtswá áyɨ totó bwà ko. Be ró dhɨ, tà nɨ nɨ akí títí.
27 Kòdhɨ íbe dhɨ, dhya àlo kɨtswá fɨle agó kòmbá àlo dhɨ nɨ dzó na akódhɨ nɨ ngá wu bwà ko, kàdrò zyà rè kòmbá nda bă sè 'íká ko dhɨ. Dɨ kàdrò akódhɨ dre dhɨ, a nɨ kɨtswá ngá títí akódhɨ nɨ dzó na nda kɨ wu.
28 Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Gĩká nɨ kɨtswá tàkonzì títí móndí ì dré adrélé 'òle dhɨ kɨ tri, túmăní làdhá títí ì dré adrélé dhàle í rú dhɨ íbe.
29 Dɨ, dhya ángùdhi adrélépi ína làdhá dha Tɨrí Lólo rú dhɨ, à kɨtswá akódhɨ nda nɨ tàkonzì tri tàdzí ko. Be ró dhɨ, tàkonzì nda nɨ adré akódhɨ dri kóná vésè kólyá.»
30 Yésu tà tá tà nda kònìnɨ, ì dré tá adrélé tàle dhɨ «Akódhɨ tɨrí kònzɨ íbe í léna» dhɨ sè.

Yésu nɨ andre ɨ adrúpi nɨ íbe dhɨ ɨ
(À kònò kpà Màtáyò 12:46-50; Lúkà 8:19-21)

31 Lókyá nda sè dhɨ, Yésu nɨ andre ɨ adrúpi nɨ íbe dhɨ ì dré atsázó adrélé àyɨ kɨ totó kɨvì na. Gò ì dré móndí mùzo fɨle Yésu nɨ azí.
32 Móndí zyandre dhɨ ì lɨrí tá adrélé akódhɨ làgásè kúrú. Gò tàzoá drá dhɨ: «Ámɨ andre, ámɨ adrúpi ɨ, ámɨ amvúpi íbe dhɨ ì adré ámɨ letè kɨvì na.»
33 Dɨ Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Áma andre ɨ áma adrúpi íbe dhɨ ɨ àdhibhá 'ɨ?»
34 Dré móndyá lɨríbhá í làgásè kúrú nda kɨ nòzo títí gò, tàzoá dhɨ: «Mì nò rè áma andre ɨ áma adrúpi íbe kònɨ ɨ ká!
35 Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi tà Gĩká dré adrélé lèle à kò'o dhɨ kɨ 'o dhɨ ína áma adrúpi 'ɨ, áma amvúpi 'ɨ, ìndì áma andre 'ɨ.»

4

Pídhígó agó kórì rìlepi dhɨ nɨ tà dri dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 13:1-9; Lúkà 8:4-8)

1 Àmvolásà dhɨ, Yésu dré gòzo tódhyá adrélé tà tadhá tăpăríandre Gàlĩláyà àdhya làga. Móndí zyandre lavúlé dhɨ ì dré ru kɨmólé akódhɨ làgásè kúrú dhɨ sè dhɨ, dré mbàzo lɨrílé bwátù adrélépi yĩ mĩle dhɨ na, móndyá zyandre títí nda ì dré adrérà'a tăpăríandre mĩle dhɨ 'á.
2 Dɨ dré kɨdhózó tà bĩ dhɨ kɨ tadhá àyɨ dré pídhígó sè, adrézó tàá dhɨ:
3 «Mì yi rè ká! Kĩtú àlo dhɨ, agó àlo dhɨ pfò tá lìle kórì rɨ áyɨ amvú na.
4 Dré tá adrérà'a kórì rɨ dhɨ 'á dhɨ, kórì àruka ì ledhé tá láti mĩle gò, àrí ì dré adàzo tetéá títí.
5 Kórì àruka ì ledhé tá bvò kírà ro adrélépi kĩní íbe tsà dhɨ dri. Ɨ dré apfòzo mbèlè, kĩní dré nzĩle ko dhɨ sè.
6 Dɨ, kĩtú kòka dre dhɨ, dré àyɨ kɨ zàzo 'yòle, àyɨ kɨ kídrɨ dré fɨle kĩní na dóro ko dhɨ sè.
7 Kórì àruka ì ledhé tá kùtsí kòfalé. Kùtsí nda dré mbàzo àyɨ kɨ amó gò, ì dré lò'wa 'àzo ko.
8 Dɨ, kórì àruka ì ledhé tá àyɨkya kĩní dóro dri gò, ì dré apfòzo mbàle lò'wa 'a dóro. Àlo nɨ 'a lò'wa nyadhɨ-àlo-drĩ-mudrí, àzya nɨ nyadhɨ-na, àzya nɨ nyadhɨ-nzi.»
9 Yésu gò tàá dhɨ: «Dhya ángùdhi adrélépi bíbhálé íbe tà yĩzo dhɨ kòyi!»

Yésu ngɨ tà í dré adrézó tà ta móndí ɨ dré pídhígó sè dhɨ nɨ àndu
(À kònò kpà Màtáyò 13:10-17; Lúkà 8:9-10)

10 Àmvolásà dhɨ, Yésu dré tá adrérà'a kalóma dhɨ 'á dhɨ, akódhɨ nɨ lebèbhá mudrí-drĩ-rĩ dhɨ ɨ túmăní móndyá adrébhá tá àyɨ kɨ kɨmó akódhɨ làga dhɨ íbe dhɨ, ì dré alìzo akódhɨ nɨ lizí pídhígó dré adrélé pìle dhɨ kɨ tà sè.

11 Dɨ dré logózóá àyɨ dré dhɨ: «Gìká fè àmɨ dré tògyá áyɨ Òpì nɨ tà lùzu ró dhɨ nɨ
nǐzo. Dɨ, móndyá kɨvì na dhɨ ɨ dré dhɨ, má adré tà títí dhɨ kɨ ta pídhígó sè,
12 kɨtswálé:
‹ì kàdré gba ngá no yà dhɨ,
ì kàdréró ngá ì dré adrélé nòle nda kɨ atógyà ko,
ìndì ì kàdré gba tà yi yà dhɨ,
ì kàdréró tà ì dré adrélé yǐle nda kɨ àndu ni ko.
Kònò kàdré tá kònìnɨ ko dhɨ, ì nɨ tá àyɨ kɨ togó adzá má vélé gò,
má dré àyɨ kɨ tàkonzì trǐzo!›*»

Yésu ngɨ pídhígó agó kórì rɨlepi dhɨ nɨ tà dri dhɨ nɨ àndu
(À kònò kpà Màtáyò 13:18-23; Lúkà 8:11-15)

13 Dɨ Yésu gò tàá àyɨ dré dhɨ: «Mì nǐ tsǐ pídhígó kòdhɨ nɨ àndu ko? Mì nɨ dɨ pídhígó
àruka títí dhɨ kɨ àndu ni ngínɨngínɨ ró?
14 Agó adrélépi kórì rɨ nda adré Gǐká nɨ kúlí rɨ kòdhya.
15 Móndí àruka ì adré kúlí nda nɨ ka'ǐ ngóró kórì rɨle ledhélé láti mǐle nda ɨ tínɨ. Ɨ
kòyi kúlí nda dre dhɨ, Sàtánà adré ndɨrɨ atsálé kúlí rɨle nda nɨ tɨngá àyɨ kɨ togó lésè.
16 Móndí àruka ì adré Gǐká nɨ kúlí ka'ǐ ngóró kórì rɨle ledhélé bvò kírà ro dhɨ dri
nda ɨ tínɨ. Ɨ kòyi kúlí nda dre dhɨ, ì adré ndɨrɨ ka'ǐá arí sè.
17 Dɨ, ì dré adrélé kúlí nda nɨ tayí adrélé tɨle àyɨ kɨ togó na ko dhɨ sè dhɨ, ì adré
ngbà 'í tròle rúá lókyá tsà sè. Dɨ kàdré tà ì dré adrézó kɨzà nya ásà dhɨ 'ɨ yà, ngalè tà
adrézó àyɨ kɨ mì pfo kúlí nda nɨ tà sè dhɨ 'ɨ yà dhɨ, ì adré àyɨ kɨ tà ka'ǐka'ǐ nda nɨ tayí
mbèlè.
18 Móndí àruka ì adré Gǐká nɨ kúlí ka'ǐ ngóró kórì rɨle ledhélé kùtsí kòfalé nda ɨ tínɨ.
Ɨ kòyi kúlí nda dre dhɨ,
19 tà bvò kòndɨ àdhya adrébhá àyɨ kɨ togó 'o lanzǐle dhɨ ɨ, ngá lovó adrélépi àyɨ kɨ
lɨtí dhɨ, ìndì lovó kònzɨ twátwa dhɨ ì adré fǐle àyɨ kɨ togó na kúlí nda nɨ amó gò, dré
adrézó lò'wa 'a ko.
20 Dɨ, móndí àruka ì adré àyɨkya Gǐká nɨ kúlí ka'ǐ ngóró kórì rɨle ledhélé kǐní dóro
dri nda ɨ tínɨ. Àyɨ nda ì kòyi kúlí nda dre dhɨ, ì adré ka'ǐá gò, ì dré adrézó lò'wa 'a dóro.
Àlo nɨ adré lò'wa 'a nyadhɨ-àlo-drǐ-mudrí, àzya nɨ nyadhɨ-na, àzya nɨ kó nyadhɨ-nzi.»

Tà tadhálé tálà nɨ tà rú dhɨ
(À kònò kpà Lúkà 8:16-18)

21 Yésu gò tàá àyɨ dré dhɨ: «À adré gà tsǐ tálà dhɨ bhàle lìdrí zàna yà, kó ngalè lángá
zàna yà dhɨ be? Tàdzí ko! À adré zakó dhìá bhàle zá kuru mísá drǐna.
22 Tàko ko, à nɨ tà títí zùle zùzù dhɨ kɨ tadhá ngádra 'á. À nɨ kpà tà títí lùzu ró dhɨ
kɨ 'o apfòle ngádra 'á.
23 Dhya ángùdhi adrélépi bíbhálé íbe tà yǐzo dhɨ kòyi!»
24 Gò tàá àyɨ dré dhɨ: «Lè mì kàdré tà mì dré adrélé yǐle dhɨ kɨ kisù dóro! Mì kàdré
tà yi dóro dhɨ, Gǐká nɨ àmɨ kɨ fe adrélé tà nda kɨ àndu ni dóro lavúlé. A nɨ ndìndì tà
mì dré nǐle nda kɨ drǐ tɨmbà.
25 Tàko ko, dhya ángùdhi tà nǐlepi bǐ dhɨ dré dhɨ, à nɨ tà dré nǐle nda kɨ drǐ tɨmbà.
Dɨ, dhya ángùdhi tà nǐlepi ko dhɨ dré dhɨ, à nɨ ndìndì tà tsà dré nǐle dhɨ nɨ tɨngá.»

Tà tadhálé kórì adrélépi mbàle áyɨ tàndɨ sè dhɨ nɨ tà rú dhɨ

26 Yésu gò tàá dhɨ: «Gìká nɨ Òpì sù ngóró kórì dhya àlo dré rɨle bvò dri dhɨ tínɨ.
27 Dhya nda kàdré ayílé ngátsi sè yà, kó ngalè kàdré ngàle kǐtú sè yà dhɨ, kórì nda
adré apfòle mbàle, tágba dhya nda dré nǐzoá ngalè tà nda adré ru 'o ngínɨ ya dhɨ ko
dhɨ.

---

* **4:12 4:12** À kònò Ěsáyà 6:9-10.

28 Bvò nda nɨ tàndɨ adré kórɨ nda nɨ 'o adrélé lò'wa 'a dhɨ nɨ. Kórɨ nda adré rè zyà
apfòle mbɨ ro gò, drɨ̈ nɨ dré adrézó pfòle gò, dré adrézó lò'wa 'a.
29 Lò'wa nda ɨ kòka dre dhɨ, dhya nda adré méngerè adó adrézó lwàá. Tàko ko,
lókyá adrézó lò'wa nda kɨ akónà dhɨ kɨtswá dre.»

Tà tadhálé mùtádɨ̈ lò'wa nɨ tà rú dhɨ
(A kònò kpà Màtáyò 13:31-32, 34; Lúkà 13:18-19)

30 Yésu gò tàá dhɨ: «Má nɨ kɨtswá Gɨ̈ká nɨ Òpɨ nɨ tà tadhá àdho ngá rú? Kó ngalè,
má nɨ tà nɨ nɨ tadhá kúlí alaala ángùdhi sè?
31 Òpɨ nda sù ngóró mùtádɨ̈ lò'wa tínɨ.† Lò'wa nda konyókonyó mvá lavúlé lò'wa
àruka títí adrélé rɨ̀le bvò dri dhɨ ɨ rúsè.
32 Dɨ, à kàdré lò'wa nda nɨ rɨ dhɨ, adré ínа apfòle mbàle atsálé kàdrɨ ngá àruka títí
adrélé kidhílé amvú 'á dhɨ kɨ lavú. Adré mbàle áyɨ kólá kɨ lebhé í rúsè kàdrɨ̀kàdrɨ gò,
àrí ɨ dré adrézó bhà si drɨ̈lána líndrí nɨ nɨ tà sè.»
33 Dɨ Yésu adré tá Gɨ̈ká nɨ kúlí tadhá àyɨ dré kúlí alaala bɨ̈ làsú be kònɨ̀nɨ dhɨ ɨ sè,
tsàle ɨ dré kɨtswázó tà nda kɨ àndu ni bwà ko dhɨ na.
34 Adré tá tà àlo tadhá àyɨ dré kúlí alaala àko dhɨ ko. Dɨ, ɨ dré adrérà'a lebèbhá nɨ
ɨ́be àyɨ pátí dhɨ 'á dhɨ, adré tá ína tà títí nda kɨ àndu ngɨ àyɨ dré.

Yésu kɨkí lyǎandre
(A kònò kpà Màtáyò 8:23-27; Lúkà 8:22-25)

35 Kɨ̈tú nda nɨ ɨ̀ndró sè dhɨ, Yésu dré tàzoá áyɨ lebèbhá ɨ dré dhɨ: «Mà kòzya
tǎpǎríandre nɨ ta'á na.»
36 Dɨ akódhɨ nɨ lebèbhá nda ɨ kòtombà bwátù dré tá adrézó lána dhɨ na dre dhɨ, ɨ
dré móndyá zyandre nda kɨ tayízó gò, kɨdhózó adrélé zyàle ta'á na. Bwátù àruka ɨ
adré tá kpà zyàle túmǎní àyɨ ɨ́be.
37 Gbǎ kòdhwa, lyǎandre gú dhɨ dré ngàzo adrélé vɨ̈le tǎpǎríandre nda mi. Yɨ̈
adrélépi longálé dhɨ dré adrézó lodàle bwátù na gò, bwátù nda dré adrézó 'òle arɨ́lé.
38 Dɨ, Yésu adré tá ína ayí ko àmvòràmvò kùsé dri. Gò akódhɨ nɨ lebèbhá nda ɨ dré
akódhɨ nɨ torózó, tàzoá drá dhɨ: «Tadhálépi, mà adré dràle! Tà nda tsɨ̈ tà tàko 'ɨ mí
dré?»
39 Dɨ Yésu dré ngàzo lɨgɨ́lé lyǎandre nda dri, tàzoá tǎpǎríandre nda dré dhɨ: «Mɨ́
kɨkí mɨ adrélé kírɨ!» Lyǎandre nda dré rɨ̀zo adrélé kírɨ gò, ngá dré gòzo bhùle ndiii.
40 Dɨ Yésu dré tàzoá áyɨ lebèbhá ɨ dré dhɨ: «Mì adré ngá ro àdho tà sè? Àmɨ dhu rè
tà ka'ɨ̈ka'ɨ̈ àko?»
41 Tirɨ̈ dré gàzo àyɨ léna bɨ̈ gò, ɨ dré adrézó lizíá àyɨ kòfalésè dhɨ: «Dhya kòndɨ tá
ína àdhi 'ɨ, ndɨ̀ndɨ̀ lyǎandre ɨ tǎpǎríandre be dhɨ ɨ dré adrézó akódhɨ nɨ kúlí ka'ɨ̈ 'òle
nɨ?»

5

Yésu tɨdrɨ́ agó àlo tɨrɨ́ kònzɨ ɨ́be ɨ́ léna dhɨ
(A kònò kpà Màtáyò 8:28-34; Lúkà 8:26-39)

1 Ɨ kòzya tǎpǎríandre nda nɨ ta'á na dre dhɨ, ɨ dré tsàzo bvò Gèrásà kya na.*
2 Yésu kàsí bwátù lésè dre dhɨ, agó àlo tɨrɨ́ kònzɨ ɨ́be ɨ́ léna dhɨ dré apfòzo ngbǒ ró
mógó lésè kɨtswálé ru kisú akódhɨ be.
3 Agó nda adré tá ína ayílé mógó 'ásè. Dhya àlo kɨtswá tá vélé akódhɨ nɨ ru 'ɨ̀le
ndɨ̀ndɨ̀ nyɨ̀rɨ̀ sè bwà ko.

† **4:31 4:31** Yúdà ànzɨ ɨ adré tá mùtádɨ̈ lò'wa kònɨ̀dhɨ nɨ rɨ àyɨ kɨ amvú na, adrézó lò'wa nɨ nɨ lomvó, adrélé dàle
mányàngá na. Tágba mùtádɨ̈ lò'wa nda dré adrézó tsàmvá lavúlé dhɨ, adré mbàle tsàle byá méterè na dhɨ na.

* **5:1 5:1** Móndyá zɨ̈le Gèrásà ɨ ró kònɨ ɨ, Màtáyò adré zɨ̈á Gàdárà ɨ ró. A kònò Màtáyò 8:28. Ayɨ nda kɨ bvò tá
tǎpǎríandre Gàɨ̈lláyà àdhya nɨ ta'á na, kɨ̈tú dré apfǒrà lésè.

4 Tàko ko, vésè be bĭ, à adré tá akódhɨ nɨ pá kɨ tɨ'ì kómvè sè, adrézó akódhɨ nɨ drígá kɨ tɨ'ì nyɨrì sè. Dɨ, akódhɨ adré tá ína nyɨrì nda kɨ tikí, adrézó kómvè nda kɨ toŋò. Dhya àlo kɨtswálépi akódhɨ nɨ bha áyɨ rĭnyí zàle bwà dhɨ tá yókódhó.
5 Kĭtú sè ɨndì ngátsi sè dhɨ, akódhɨ adré tá tatsílé tetrébe mógó 'ásè ɨndì kòngó ɨ drĭsè, adrézó áyɨ rúbhá tɨsì kírà sè.
6 Dɨ akódhɨ kònò Yésu vwàvwà ro dre dhɨ, dré ngàzo arálé adhélé áyɨ kórókó titĭ akódhɨ kandrá.
7 Dré yòzoá kúlí 'u'ù sè dhɨ: «Yésu, Gĭká kurú na dhɨ nɨ Mváagó, àma kòfalésè mí be dhɨ, àdho tà 'ɨ? Má adré ámɨ ti lizí Gĭká nɨ rú sè, mí kò'oró ma kònzɨ ko!»
8 Tà tá kònɨnɨ tàko ko, Yésu tà tá drá dhɨ: «Tɨrí kònzɨ, mí pfò agó kònɨdhɨ lésè!»
9 Gò Yésu dré lizízóá tíá dhɨ: «Ámɨ rú àdhi?» Akódhɨ logó drá dhɨ: «Áma rú ‹Zyandre›. Ângyá ko, àma agó kòndɨ léna dhɨ bĭ.»
10 Dɨ tɨrí kònzɨ nda dré dhèzo adrélé ngòle Yésu rú, kòmùró àyɨ pfòle bvò nda 'ásè ko dhɨ bvó.
11 Âyɨ làgana kònànɨ dhɨ, tìgá kɨ pãrí andre adré tá ngá nya kòngó drĭna.
12 Dɨ tɨrí kònzɨ nda ɨ dré Yésu nɨ ti lizízó tàzoá dhɨ: «Mí kòmù àma lìle tìgá kòna ɨ véna wà, mà kòtɨfíró àyɨ léna be dhɨ bvó.»
13 Yésu dré ka'ĭzoá. Dɨ tɨrí kònzɨ nda ɨ dré topfòzo agó nda lésè, lìle tɨfílé tìgá nda ɨ léna. Gò tìgá ànyíànyɨ ngùlù-rĭ nda ɨ dré ndĭzo títí kòngó nda nɨ gòlòko 'ásè, ledhélé tãpãríandre na, yĭ mvu gò, todràzo.
14 Gò tìgá nda kɨ lɨkíbhá ɨ dré ngàzo ràle tà lavúlépi nda nɨ rúbí longóbe bhàandre na ɨndì gbàbhú 'ásè. Dɨ móndí zyandre dhɨ ɨ dré apfòzo tà nda nɨ no.
15 Ɨ kàtsá Yésu vélé dre dhɨ, ɨ dré agó tá tɨrí kònzɨ zyandre íbe í léna nda nɨ nòzo adrérà'a lɨrílé Yésu làga. Akódhɨ tá kítá íbe í rú, ɨndì tà kisùkisù íbe dóro. Dɨ tɨrì dré àyɨ kɨ 'òzo lavúlé.
16 Gò dhya tà nda kɨ nobhá mì sè dhɨ ɨ dré tà atsábhá agó tá tɨrí kònzɨ íbe nda rú, ɨndì tìgá ɨ rú dhɨ kɨ tɨtízó àyɨ dré.
17 Dɨ àyɨ nda ɨ dré ngàzo Yésu nɨ ti lizí, kòngaró àyɨ kɨ bvò 'ásè be dhɨ bvó.
18 Yésu dré tá adrérà'a mbàle bwátù na dhɨ 'á dhɨ, agó tá tɨrí kònzɨ íbe í léna nda dré akódhɨ nɨ ti lizízó, ɨ kòlìró túmãní.
19 Dɨ, Yésu dré akódhɨ nɨ logázó, tàzoá drá dhɨ: «Mí nzɨ mí bhàna, ámɨ súrú na. Mí tɨtí àyɨ dré tà títí Mírì dré 'òle mí dré dhɨ ɨ, ɨndì akódhɨ bhà ámɨ kɨzà ngínɨ ya dhɨ.»
20 Dɨ agó nda dré ngàzo lìle tà títí Yésu dré 'òle í dré dhɨ kɨ longóbe bhàandre zĭle Mudrí dhɨ ɨ 'ásè. Dɨ móndyá títí dhɨ ɨ adré tá akódhɨ nɨ yi síbhálé be ngbo.

Yésu tɨdrí tòkó àlo dhɨ, ɨndì tɨngá Yàyîrò nɨ mvátòkó dràdrà lésè (À kònò kpà Màtáyò 9:18-26; Lúkà 8:40-56)

21 Yésu kògò azyálé tãpãríandre nda nɨ ta'á lésè bwátù sè dre dhɨ, móndí zyandre lavúlé dhɨ ɨ dré ru kɨmózó akódhɨ làgásè kúrú tãpãríandre mĭle.
22 Yúdà ànzɨ kɨ lìsámbò dzó nɨ kàdrì kɨ àlo rú be Yàyírò dhɨ dré kpà atsázó kònàle. Dɨ kònò Yésu dre dhɨ, dré adhézó akódhɨ pá,
23 akódhɨ nɨ ti lizí tà tàndɨ ró tàzoá dhɨ: «Áma zapi ànyíànyɨ dràdrà mĭle. Mí alɨ ámɨ drígá bha akódhɨ dri wà, kàdríró adrélé lídrì be!»
24 Dɨ Yésu ɨ dré ngàzo adrélé lìle akódhɨ be. Móndyá zyandre lavúlé nda ɨ dré kpà adrézó akódhɨ nɨ lebè, adrézó àyɨ kɨ tri rúásà.
25 Dɨ àyɨ nda ɨ kòfalé dhɨ, tòkó àlo kàrí dré adrézó ràle rúásà kóná be mudrí-drĭ-rì dhɨ tá be.
26 Akódhɨ nda nya tá kɨzà lavúlé kódzó bĭ dhɨ ɨ drígá. Kɨzá tá ngá í drígásè akílé títí wóyá. Dɨ, kàrí nda adré tá vélé ràle rúásà lìle drĭdrĭ.

27 Dɨ kòyi Yésu nɨ tà dre dhɨ, dré lavúzó móndyá zyandre nda ɨ kòfalésè, atsálé ànyɨ
Yésu àmvolésè gò, akódhɨ nɨ kítá ti tabè.
28 Ângyá ko, adré tá ína kisùá dhɨ: «Má kòtabè ngbà 'ĩ akódhɨ nɨ kítá ti kòdhya dhɨ,
má nɨ adrí.»
29 Gbă kòdhwa, kàrí adrélépi ràle rúásà nda dré akízó gò, dré atógyàzoá í rú dhɨ, í
adrí áyɨ kɨzà nda lésè dre.
30 Gbă lókyá nda sè dhɨ, Yésu dré kpà atógyàzoá í rú dhɨ, rĩnyí pfò tá í lésè dre. Dré
áyɨ alázó móndyá zyandre nda ɨ kòfalé gò, lizíá dhɨ: «Àdhi tabè kítá mána nì?»
31 Akódhɨ nɨ lebèbhá ì logó drá dhɨ: «Mí nò zakó móndyá zyandre kònɨ ɨ adrérà'a
àyɨ kɨ tri mí rúsè dhɨ 'í! Mí adré dɨ lizíá dhɨ, ‹Àdhi tabè ma nì› ya dhɨ ngíni?»
32 Dɨ, Yésu dré gòzo vélé adrélé móndyá í làgásè nda kɨ no, nĩzoá ngalè àdhi 'o tà
nda nì ya dhɨ.
33 Tòkó nda kàtógyà tà atsálépi í rú dhɨ dre dhɨ, dré alɨzo lyabe tirĩ dré adhélé akódhɨ
pá gò, tà í dré 'òle nda nɨ ta drá ngádra 'á.
34 Dɨ Yésu dré tàzoá drá dhɨ: «Áma zapi, ámɨ tà ka'ĩka'ĩ tɨdrí mɨ dre. Mí lì togó be
kɨdríkɨdrɨ. Mí adrí kɨzà mína lésè dre.»
35 Yésu dré rè dhu adrérà'a tà ta dhɨ 'á dhɨ, móndí àruka angábhá Yàyírò, lɨsámbò
dzó nɨ kàdrɨ nda bhàlésè dhɨ ɨ dré atsázó tàá drá dhɨ: «Ámɨ zapi drà dre. Tà adrézó
gòle dhya tà tadhálépi dhɨ nɨ lagù ásà dhɨ àdho tà 'ɨ?»
36 Dɨ, Yésu dré ína kúlí nda nɨ ka'ĩzo yĩle ko. Gò dré tàzoá Yàyírò dré dhɨ: «Mí ro
ngá ko. Mí kòka'ĩ ngbà 'í ka'ĩka'ĩ.»
37 Dɨ dré móndí àzya ka'ĩzo lìle í vésè ko, ka'ĩ ngbà 'í Pétèró, Yàkóbhò, tsàle adrúpi
nɨ Yòwánì be dhɨ ɨ kòdhya.
38 Ɨ kòtsa Yàyírò bhàna dre dhɨ, Yésu dré nòzoá dhɨ, móndyá títí dhɨ kɨ drĩ abíabí
gò, ì dré adrézó àwó ngo, adrézó tongólé lúlŭ be.
39 Dɨ kòfɨ dzó nda na dre dhɨ, dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Àmɨ kɨ drĩ abíabí gò, mì dré
adrézó àwó ngo àdho tà sè? Mvámvá kòdhɨ drà ko. Adré ína ayí ko.»
40 Gò ì dré dhèzo adrélé akódhɨ nɨ gu. Dɨ Yésu dré àyɨ kɨ 'òzo pfòle títí kɨvì na. Dré
mvámvá nda nɨ atá kɨ drĩzo andre nɨ íbe, ìndì áyɨ lebèbhá na nda íbe gò, fɨzo àyɨ íbe
àrà mvámvá nda dré adrézó dhɨ na.
41 Dré akódhɨ nɨ drígá rùzo, tàzoá drá dhɨ: «Tàlítà kúmì!» (Kòdhɨ adré lèá tàle dhɨ:
«Mvátòkó, má tà mí dré dhɨ, mí nga!»)
42 Gbă kòdhwa, mvátòkó adrélépi tá kóná íbe mudrí-drĩ-rĩ nda dré ngàzo kɨdhólé
atsí to. Dɨ àyɨ kɨ líndrí dré gàzo bhwăbhwa.
43 Gò Yésu dré àyɨ kɨ kodzózó tà tàndɨ ró tàzoá dhɨ, ì kòlongó tà nda dhya àlo dré
ko. Dré tàzoá dhɨ, ì kòfè ngá mvámvá nda dré nyàle.

6

Nàzàrétàbhá ɨ ka'ĩ Yésu ko
(À kònò kpà Màtáyò 13:53-58; Lúkà 4:16-30)

1 Yésu kòtayí àrà nda dre dhɨ, dré lɨzo tsàle bhàandre í dré tá mbàzo lána dhɨ na.* Akódhɨ nɨ lebèbhá ì lì tá kpà túmăní akódhɨ be.
2 Sàbátù kàtsá dre dhɨ, dré kɨdhózó adrélé tà tadhá Yúdà ànzɨ kɨ lɨsámbò dzó na. Gò móndyá zyandre nda ì dré adrézó akódhɨ nɨ yi síbhálé be ngbo, adrézó lizíá àyɨ kòfalésè dhɨ: «Dhya kòndɨ kisú ína tà kòdhɨ ɨ ángwà? Tògyá fèle drá kònìnɨ nì àdho tògyá 'ɨ? Kisú kpà rĩnyí adrézó tà líndríga ró dhɨ kɨ 'o áyɨ tàndɨ nɨ drígá sè dhɨ ángwà?

* **6:1 6:1** Bhàandre Yésu dré mbàzo lána kònìdhɨ tá Nàzàrétà 'ɨ. À kònò Lúkà 4:16; Màtáyò 13:54.

3 Akódhɨ kòndɨ tsǐ dhya adrélépi fa ledé dhɨ 'ɨ ko? Akódhɨ tsǐ Màrɨ́yà nɨ mvá 'ɨ ko? Adrúpi nɨ ɨ tsǐ Yàkóbhò, Yósè, Yúdà tsàle Sǐmónà ko? Amvúpi nɨ ɨ àma kòfalé ko?» Dɨ tà nda sè dhɨ, ì kɨtswá tá Yésu nɨ ka'ǐ bwà ko.
4 Dɨ Yésu dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «À adré ngbà 'ɨ́ pròfétà nɨ lɨndrì bha ko dhɨ akódhɨ nɨ tàndɨ bha, akódhɨ nɨ súrú 'á, ìndì akódhɨ nɨ dzó 'á.»
5 Dɨ akódhɨ kɨtswá tá tà àzya lɨ́ndrɨ́ga ró dhɨ nɨ 'o kònàle ko, bhà ngbà 'ɨ́ áyɨ drɨ́gá dràbhá àruka ɨ dri, àyɨ kɨ tɨdrɨ́zó dhɨ kòdhya.
6 Dɨ akódhɨ nɨ lɨ́ndrɨ́ adré tá gàle, ì dré tá adrélé tà ka'ǐka'ǐ àko dhɨ sè.

Yésu tibhù áyɨ lebèbhá mudrî-drì-rì dhɨ ɨ lɨ̀le àzî na
(À kònò kpà Màtáyò 10:5-15; Lúkà 9:1-6)

Àmvolásà dhɨ, Yésu dré ngàzo adrélé tatsílé tà tadhábe bhà àlo àlo títí bvò nda lé dhɨ ɨ 'ásè.
7 Dré áyɨ lebèbhá mudrí-drǐ-rì dhɨ kɨ azízó, rǐnyí fèzo àyɨ dré kɨtswázó tɨrɨ́ kònzɨ kɨ bha àyɨ pálé gò, dré kɨdhózó àyɨ kɨ tibhù lɨ̀le rǐ rǐ àzí 'o.
8 Dré tá adrérà'a àyɨ kɨ tibhù dhɨ 'á dhɨ, lazí tà àyɨ dri kònìnɨ: «Mì do ngá àlo dhɨ atsí sè ko, ngbà 'ɨ́ kùtù fa kòdhya. Mì kòdo mápà 'ɨ yà, kòmvò 'ɨ yà, kó ngalè làfa 'ɨ yà dhɨ àmɨ rú ko.
9 Mì asó kámókà, dɨ, mì kòdo kítá agá lésè dhɨ nɨ àzya ko.
10 Dzó ángùdhi mì dré dra fǐzo lána dhɨ, mì kàdré ayílé kònàle tsàle kǐtú mì dré dra ngàzo bhà nda 'ásè dhɨ tú.
11 Bhà ángùdhi dra àmɨ kɨ ka'ǐzo dòle lána dóro ko yà, kó ngalè àmɨ kɨ kúlí yǐzo ko yà dhɨ na dhɨ, mì kòpfò 'ásà, ìndì mì kòtowá tàpfulíndrɨ́ àmɨ pásè tadházóá dhɨ, mì tayí àyɨ kɨ tà títí dre.»
12 Dɨ Yésu nɨ lebèbhá nda ì dré ngàzo lɨ̀le longóába móndɨ́ ɨ dré dhɨ, ì kòladzá àyɨ kɨ togó agòzo Gǐká vélé.
13 Ɨ adré tá tɨrɨ́ kònzɨ bǐ dhɨ kɨ dro móndɨ́ ɨ lésè, adrézó dò da dràbhá bǐ dhɨ ɨ dri, adrézó àyɨ kɨ tɨdrɨ́.

Yòwánì bàtîsimò fèlepi nɨ dràma
(À kònò kpà Màtáyò 14:1-12; Lúkà 9:7-9)

14 Dɨ ópɨ́ Èródè dré tà nda kɨ rúbí yǐzo. Tàko ko, Yésu nɨ rúbí la'ú tá bvò nda 'ásè títí. Móndɨ́ àruka ì adré tá tàá dhɨ: «Yòwánì Bàtísimò fèlepi angá ɨ́na dràdrà lésè nì! Ásà dhɨ, akódhɨ rǐnyí ɨ́be adrézó tà lɨ́ndrɨ́ga ró dhɨ kɨ 'o.»
15 Àruka nɨ ì adré tá tàá dhɨ: «Akódhɨ Èlíyà 'ɨ.» Àruka nɨ ì adré kó tàá dhɨ: «Akódhɨ pròfétà 'ɨ, ngóró pròfétà atú dhɨ kɨ àlo tíní.»
16 Dɨ, Èródè kòyi tà adrélé tàle nda ɨ dre dhɨ, dré ɨ́na tàzoá dhɨ: «Yòwánì má dré drǐ 'òle lǐle kòdhɨ angá ɨ́na dràdrà lésè nì.»
17 Tàko ko, Èródè nda 'o tá Yòwánì rùle adròle, bhèle bădzó na dhɨ nì. 'O tá kònìnɨ áyɨ adrúpi Fǐlípò nɨ tòkó, Èròdíyà, ɨ́ dré tá dòle mòle tòko ró dhɨ nɨ tà sè.
18 Àngyá ko, Yòwánì adré tá tàá Èródè dré dhɨ: «Kɨtswá mí dré adrézó ámɨ adrúpi nɨ tòkó ɨ́be dhɨ ko.»
19 Ásà dhɨ, Èròdíyà nda adré tá togó kònzɨ bha Yòwánì rú. Adré tá akódhɨ nɨ le pfùle dràle, dɨ, kɨtswá tá ɨ́na tà 'o bwà ko.
20 Tàko ko, Èródè nǐ ɨ́na tàle dhɨ, Yòwánì tá móndɨ́ gyăgya ìndì lólo dhɨ 'ɨ dhɨ be. Dɨ adré tá akódhɨ nɨ ro, adrézó sùle rúá. Adré tá kpà akódhɨ nɨ kúlí le yǐle, tágba akódhɨ nɨ drǐ dré tá adrézó abílé tò kúlí nda ɨ sè dhɨ.
21 Dɨ, lókyá Èròdíyà dré kɨtswázó tà 'o bwà dhɨ dré atsázó. Kǐtú Èródè nɨ tǐzo ásà dhɨ sè dhɨ, akódhɨ dré gwányá 'òzo áyɨ àzibhá kɨ kàdrì ɨ dré, sòdá kɨ kàdrì ɨ dré, ìndì móndɨ́ kàdrì àruka Gàlìláyà àdhya ɨ dré.

22 Gò Èròdíyà nɨ zapi dré apfòzo ngá to Èródè ɨ kandrá móndyá dré azílé gwányá
nda lé dhɨ íbe, àyɨ kɨ togó 'òzo kɨnílé tò. Dɨ ópí nda dré tàzoá mvátòkó nda dré dhɨ:
«Mí zi ngá ángùdhi mí dré adrélé lèle dhɨ má tí, má kòfèró mí dré.»
23 Dré mòndrà sɨzo tàzoá drá dhɨ: «Ngá ángùdhi mí dré dra zïle má tí dhɨ, má nɨ
fèá mí dré, kàdré gba áma òpɨ lanzílé 'a be rï dhɨ nɨ àlo 'ɨ yà dhɨ.»
24 Gò mvátòkó nda dré pfòzo lizíá áyɨ andre tí dhɨ: «Má kòzi àdho ngá kòdhya ya?»
Andre nɨ logó dhɨ: «Mí kòzi Yòwánì Bàtísimò fèlepi nɨ drï kòdhya.»
25 Dɨ mvátòkó nda dré gòzo tsàle mbèlè ópí nda véna, tàá drá dhɨ: «Má lè mí kàfè
má dré Yòwánì Bàtísimò fèlepi nɨ drï kònwa sănì na.»
26 Gò ópí nda nɨ togó dré kɨzà nyàzo lavúlé tà nda sè. Dɨ, mòndrà dré tá sɨle móndyá
azílé nda ɨ kandrá dhɨ ɨ sè dhɨ, lè ína tà zïle í tí nda gàle ko.
27 Dré ndɨrɨ sòdá kɨ àlo mùzo lɨle kɨtswálé Yòwánì nɨ drï li, kògòró agòle ába be dhɨ
bvó. Dɨ sòdá nda dré lɨzo Yòwánì nɨ drï li bădzó na gò,
28 drï nda nɨ adózó sănì na, alɨzo fèá mvátòkó nda dré. Gò akódhɨ nda dré fèzoá
áyɨ andre dré.
29 Dɨ Yòwánì nɨ lebèbhá ɨ kòyi tà nda dre dhɨ, ɨ dré tsàzo akódhɨ nɨ àbvò do lɨzo
bhàá mógó na.

Yésu fè ngá nyàle móndí ngùlù-nzi dhɨ ɨ dré
(À kònò kpà Màtáyò 14:13-21; Lúkà 9:10-17; Yòwánì 6:1-14)

30 Àpóstolò Yésu dré tá tibhùle nda ɨ kàgò dre dhɨ, ɨ dré àyɨ kɨ kɨmózó akódhɨ làga,
tà títí ɨ dré 'òle ɨndɨ tadhálé dhɨ kɨ tɨtí drá.
31 Gò Yésu dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mɨ alɨ, mà kòlɨró àma pátí lovólé tsà àrà móndí
àko dhɨ na.» Tà tá kònɨnɨ tàko ko, móndí zyandre dhɨ ɨ adré tá alɨle, adrélé gòle gò,
Yésu ɨ dré ndɨndɨ adrézó lókyá ngá nyàzo dhɨ íbe ko.
32 Ɨ dré dɨ tombàzo bwátù na kɨtswálé lɨle àyɨ pátí àrà móndí àko dhɨ na dhɨ bvó.
33 Dɨ, móndí bï àyɨ kɨ nobhá lïrà'a dhɨ ɨ nï tá àrà ɨ dré tá adrézó lɨle lána dhɨ be. Gò
móndí zyandre dhɨ ɨ dré ngàzo bhàandre títí dhɨ ɨ lésè, ràle pá sè tsàle àrà nda na
drïdrï Yésu ɨ kandrána.
34 Dɨ Yésu kàsí bwátù lésè dre dhɨ, dré móndyá zyandre lavúlé nda kɨ nòzo gò, kɨzà
dòzo áyɨ togó na àyɨ kɨ tà sè. Tàko ko, àyɨ tá ngóró kábilígyà adrébhá àyɨ kɨ lɨkílépi
àko dhɨ ɨ tíni. Dɨ dré kɨdhózó adrélé tà bï dhɨ kɨ tadhá àyɨ dré.
35 Ɨndró kàndrɨ dre dhɨ, akódhɨ nɨ lebèbhá ɨ dré àyɨ kɨ kisízó ànyɨ akódhɨ làga, tàá
drá dhɨ: «Kònɨdhɨ àrà bhà àko dhɨ 'ɨ, ɨndɨ lókyá lavú dre.
36 Mí kòfè dɨ láti móndyá zyandre kònɨ ɨ dré lɨzo mányàngá gɨ nyàle gbàbhú 'ásè
ɨndɨ bhà àma làgásè dhɨ ɨ 'ásè wà.»
37 Dɨ, Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Àmɨ kɨ tàndɨ, mɨ fè ngá àyɨ dré nyàle dhɨ àmɨ.» Ɨ gò
tàá drá dhɨ: «Mà kòlɨ tsï làfa lò'wa kámá-rï dhɨ kɨ kɨzá ngbà, mápà gɨzo kɨtswálé fèle
àyɨ títí dhɨ ɨ dré nyàle?»†
38 Dɨ Yésu lizí àyɨ tí dhɨ: «Àmɨ mápà íbe ángopí? Mɨ lɨ nòá.» Ɨ kòlɨ nòá dre dhɨ, ɨ dré
tàzoá dhɨ: «Àma mápà íbe nzi, ɨndɨ kosyá íbe rï.»
39 Dɨ Yésu dré tàzoá àyɨ dré dhɨ, ɨ kòtukù móndyá títí nda ɨ lɨrílé mbɨlídrɨ drïsè.
40 Gò àyɨ nda ɨ dré lɨrízó ngbungbu nyadhɨ-nzi, ɨndɨ nyadhɨ-rï-drï-mudrí.
41 Dɨ Yésu kàdó mápà nzi nda ɨ kosyá rï nda íbe dre dhɨ, dré mï tɨngázó kurú na
bhù na, tà tanɨ zïzo Gïká tí ngá nda ɨ dri. Dré mápà nda kɨ toŋòzo lanzílé áyɨ lebèbhá
ɨ dré, ɨ kòlanzíró móndyá zyandre nda ɨ dré. Dré kpà kosyá rï nda kɨ lanzízó àyɨ títí
dhɨ ɨ dré.

† **6:37 6:37** A adré tá làfa lò'wa kònɨdhɨ nɨ rú zi «dènárï». Dènárï àlo dhɨ tá làfa adrélé fèle móndí àlo dré àzí 'òle
kɨtú àlo sè dhɨ tí dhɨ 'ɨ. Dɨ làfa lò'wa kámá-rï kònɨ ɨ tá làgí kàdrɨ 'ɨ.

42 Dɨ àyɨ títí nda ɨ dré nyàzoá pǐzo.
43 Gò akódhɨ nɨ lebèbhá ɨ dré mápà nda kɨ àmbí kosyá íbe dhɨ kɨ lokózó gàle kánzɨ mudrí-drǐ-rǐ dhɨ ɨ sè bǐbi.
44 Ago ngá nda kɨ nyabhá dhɨ ɨ tá ngùlù-nzi.

Yésu to atsî tăpăríandre drǐsè
(À kònò kpà Màtáyò 14:22-33; Yòwánɨ 6:15-21)

45 Gbă lókyá nda sè dhɨ, Yésu dré áyɨ lebèbhá kɨ 'òzo lɨle mbàle bwátù na, ɨ kòzyaró drǐdrǐ ɨ kandrána tăpăríandre nɨ ta'á na, Bètèsàyídà na. Tàko ko, lè tá rè zyà láti fèle móndyá zyandre nda ɨ dré lɨzo 'íká.
46 Kòlazí àyɨ tí dre dhɨ, dré mbàzo kòngó àlo drǐna kɨtswálé tà ta Gǐká be.
47 Ngá kàní dre dhɨ, Yésu nɨ lebèbhá ɨ tá bwátù na tăpăríandre nda nɨ kítógá na. Dɨ, akódhɨ tá ína kalóma bvò dri.
48 Dré nòzoá dhɨ, áyɨ lebèbhá nda ɨ adré tá ru lagù kápí sè kɨtswálé bwátù zɨ lɨle drǐdrǐ, lyăandre dré adrélé vǐle sínyà dri àyɨ rú dhɨ sè. Dɨ ngátsi kítógá àmvolésè dhɨ, dré ngàzo adrélé atsí to tăpăríandre drǐsè, adrézó lɨle áyɨ lebèbhá nda ɨ véna, adrélé 'òle àyɨ kɨ lavú.
49 Ɨ kònò akódhɨ adrérà'a atsí to tăpăríandre drǐsè dre dhɨ, ɨ dré kisùzoá dhɨ, kòdhɨ tá móndí líndrí 'ɨ gò, ɨ dré ngàzo tetrélé.
50 Tàko ko, àyɨ títí dhɨ ɨ nò tá akódhɨ gò, tirǐ dré gàzo àyɨ léna bǐ. Dɨ, gbă kòdhwa, Yésu dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mì tsɨ togó! Ma 'ɨ. Mì ro ngá ko!»
51 Dré mbàzo bwátù na àyɨ véna gò, lyăandre nda dré rɨzo adrélé kíri. Dɨ àyɨ kɨ líndrí dré gàzo bhwăbhwa.
52 Ángyá ko, tà líndríga ró Yésu dré 'òle mápà nɨ tà sè nda fɨ tá dhu rè àyɨ drǐna ko, àyɨ kɨ togó dré tá adrélé tòmbátòmba dhɨ sè.

Yésu tɨdrí dràbhá ɨ bvò Gènèsàrétè àdhya na
(À kònò kpà Màtáyò 14:34-36)

53 Ɨ kòzya tăpăríandre nda nɨ ta'á na dre dhɨ, ɨ dré tsàzo bvò Gènèsàrétè àdhya na.
54 Ɨ dré tá adrérà'a apfòle bwátù lésè dhɨ 'á dhɨ, móndyá kònàle dhɨ ɨ dré ndɨrɨ Yésu nɨ nòzo nǐle kyá.
55 Dɨ ɨ dré ngàzo tatsílé bvò nda 'ásè títí, adrélé dràbhá kɨ adó ká'yá ɨ dri, adrézó alɨle àyɨ íbe àrà ángùdhi ɨ dré yǐzoá akódhɨ lána dhɨ lé.
56 Dɨ àrà títí Yésu dré adrézó lɨle dhɨ ɨ 'ásè dhɨ, gba kàdré bhàandre 'ɨ yà, bhà 'ɨ yà, kó ngalè gbàbhú 'ɨ yà dhɨ, móndí ɨ adré tá àyɨ kɨ dràbhá kɨ adó alɨzo àyɨ íbe àrà adrézó ngá lagí dhɨ ɨ 'ásè. Dɨ ɨ adré tá akódhɨ nɨ ti lizí, kòtayíró dràbhá nda ɨ adrélé ngbà 'í áyɨ kítá ti tabè kòdhya. Dɨ àyɨ títí adrébhá tabèá nda ɨ adré tá adrílé.

7

Gǐká nɨ kúlî bhèma adrézó móndí kɨ labhɨ lebè dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 15:1-9)

1 Kǐtú àlo dhɨ, Fàrǐsáyò ɨ tátrítrí kúlí tadhábhá àruka angábhá Yèrúsalémà lésè dhɨ ɨ alì tá ru kɨmó Yésu làga.
2 Gò ɨ dré nòzoá dhɨ, akódhɨ nɨ lebèbhá kɨ àruka ɨ adré tá ngá nya drígá be ndǐ ró. Kòdhɨ adré tàá dhɨ, ɨ adré tá ngá nya drígá dzɨ àko ró.
3 (Tàko ko, Fàrǐsáyò ɨ Yúdà ànzɨ àruka títí dhɨ íbe dhɨ, ɨ adré rè ngbú àyɨ kɨ drígá dzɨ dóro 'íká, gò adrézó ngá nya ndò, ɨ dré adrélé tròle àyɨ kɨ tábhí kɨ labhɨ ɨ rú dhɨ sè.

4 Ɨ kàdré nzɨle àrà adrézó ngá lagí dhɨ lésè dhɨ, ì adré ngbú àyɨ kɨ temvé yĭ sè 'íká, gò adrézó ngá nya ndò. Ɨ adré kpà labhɨ àruka bĭ dhɨ kɨ lebè, adrézó kópò kɨ dzɨ lìdrí íbe ìndì sănì íbe.*)
5 Dɨ Fàrĭsáyò nda ɨ tátrítrí kúlí tadhábhá nda íbe dhɨ ì dré lizízóá Yésu tí dhɨ: «Ámɨ lebèbhá ì adré àma kɨ tábhí kɨ labhɨ lebè ko àdho tà sè? Tàko ko, ì adré àyɨkya ngá nya drígá be ndĭ ró.»
6 Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Pròfétà Èsáyà dré tá adrérà'a Gĭká nɨ kúlí longó àmɨ túrúpfúbhá ɨ ró nɨ kɨ tà sè dhɨ 'á dhɨ, longó tà nda kyá tàzoá dhɨ:
‹Móndyá kòdhɨ ì adré áma lɨndrì bha ngbà 'í ti sè.
Dɨ, àyɨ kɨ togó vwà ína má rúsè vwàvwà.
7 Ɨ adré lìsámbò 'o má dré wóyá.
Tàko ko, ì adré tòlí angábhá móndí ɨ vélésè dhɨ kɨ tadhá ngóró tòlí nda ì angá tá má vélésè na tíni.›†
8 Mì tayí àmɨkya tòlí Gĭká àdhya ɨ, adrézó tròle labhɨ móndí kya ɨ rú.»
9 Gò tàá àyɨ dré dhɨ: «Mì nĭ àmɨkya adrélé Gĭká nɨ tòlí kɨ bhe gàrà dri, adrézó àmɨ kɨ tàndɨ kɨ labhɨ kɨ lɨkí dhɨ dóro.
10 Tàko ko, Mósè tà tá dhɨ: ‹Lè mí kàdré ámɨ atá nɨ lɨndrì bha ámɨ andre be.›‡ Tà kpà dhɨ: ‹Dhya adrélépi tà ta kònzɨ áyɨ atá rú yà, kó ngalè áyɨ andre rú yà dhɨ, lè à kò'o akódhɨ nda dràle dràdrà.›§
11 Dɨ, mì adré àmɨkya tàá dhɨ, dhya àlo nɨ kɨtswá tàá áyɨ atá dré yà, kó ngalè áyɨ andre dré yà dhɨ: ‹Ngá má dré tá kɨtswálé fèle ámɨ ledé dhɨ kòròbánì 'ɨ, kòdhɨ adré tàá dhɨ, ngá fèle Gĭká dré dhɨ 'ɨ.›
12 Akódhɨ nda kòtà kònìnɨ dhɨ, mì adré dɨ vélé akódhɨ nɨ tayí tà 'o atá nɨ dré yà, kó ngalè andre nɨ dré yà dhɨ ko.
13 Dɨ ásà dhɨ, mì adré àmɨkya Gĭká nɨ kúlí bhe gàrà dri, àmɨ kɨ labhɨ mì dré kisúlé àmɨ kɨ tábhí ɨ véna dhɨ kɨ tà sè. Mì adré kpà tà bĭ dhɨ kɨ 'o kònìnɨ.»

Tà adrébhá móndɨ kɨ 'o atsálé ndĭ ró Gĭká mĭlésè dhɨ ɨ (À kònò kpà Màtáyò 15:10-20)

14 Gò Yésu dré gòzo móndyá zyandre kònàle dhɨ kɨ azí, tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Àmɨ títí, mì yi vo rè tà kònìdhɨ, àndu nɨ nɨ nĭzo ká!
15 Ngá adrélépi fɨle móndí léna dhɨ kɨtswá akódhɨ nɨ 'o atsálé ndĭ ró bwà ko. Be ró dhɨ, tà adrélépi apfòle móndí lésè dhɨ adré ína akódhɨ nɨ 'o atsálé ndĭ ró dhɨ nì.» [
16 *]
17 Yésu kòtayí móndyá zyandre nda ɨ dre dhɨ, dré nzìzo bhàna gò, akódhɨ nɨ lebèbhá ì dré kúlí alaala nda nɨ àndu lizízó tíá.
18 Akódhɨ dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Àmɨ, àmɨ kókpà tà nĭnĭ àko? Mì nĭ ko tàle dhɨ, ngá adrélépi fɨle móndí léna dhɨ kɨtswá ína akódhɨ nɨ 'o atsálé ndĭ ró bwà ko dhɨ?
19 Tàko ko, ngá nda adré fɨle akódhɨ nɨ togó na ko. Be ró dhɨ, adré ína fɨle akódhɨ nɨ 'a na gò, adrélé apfòle akódhɨ nɨ rúbhá lésè.» (Kúlí nda kòdhɨ sè dhɨ, Yésu adré tá tàá dhɨ, mányàngá títí dhɨ ɨ dóro Gĭká mĭlésè.)
20 Yésu gò tàá dhɨ: «Tà adrélépi apfòle móndí nɨ togó lésè dhɨ ína tà adrélépi akódhɨ nɨ 'o atsálé ndĭ ró dhɨ 'ɨ.
21 Tàko ko, tà adrébhá apfòle móndí kɨ togó lésè dhɨ ɨ, tà kònɨ 'ɨ: tà kònzɨ kisùle dhɨ ɨ, ndòtò tà, kugù tà, móndí kɨ tupfuma nɨ tà,

---

* **7:4 7:4** Wárágà àruka Gĭká nɨ Kúlí tɨsìzo àyɨ dri dhɨ ì adré kókpà tàá kònwa dhɨ: […ìndì lɨrírà adrézó ngá nya dhɨ íbe]. † **7:7 7:7** À kònò Èsáyà 29:13. ‡ **7:10 7:10** À kònò Pfòma 20:12; Dùtèrònómè 5:16. § **7:10 7:10** À kònò Pfòma 21:17; Lèvĭtíkè 20:9. * **7:16 7:16** Wárágà Gĭká nɨ Kúlí tɨsìzo àyɨ dri drĭdrĭ dhɨ ɨ léna dhɨ, à adré kúlí kònɨ kɨ kisú kònwa ko: [Dhya ángùdhi adrélépi bíbhálé íbe tà yĭzo dhɨ kòyi!]

22 múná tà, ngá lovó nɨ tà, togó kònzɨ nɨ tà, móndí kɨ lɨtɨma nɨ tà, tà swà, lovó kònzɨ bhàma móndí ɨ rú dhɨ nɨ tà, móndí kɨ rú tàma kònzɨ dhɨ nɨ tà, drĭkàdrì nɨ tà, ìndì tà azaaza.
23 Tà kònzɨ nda kòdhɨ ì adré títí apfòle móndí kɨ togó lésè gò, adrélé àyɨ kɨ 'o atsálé ndĭ ró.»

Tòkó àlo súrú twá ro dhɨ ka'ĭ Yésu bàti
(À kònò kpà Màtáyò 15:21-28)

24 Àmvolásà dhɨ, Yésu dré àrà nda nɨ tayízó gò, lìzo tsàle bvò Tírè làga dhɨ na. Kònàle dhɨ, dré fĭzo dzó àlo na lùzu ró. Lè tá à kònĭ ɨ kònàle dhɨ ko. Dɨ, kɨtswá tá ína tà nda nɨ zu móndí ɨ dré bwà ko.
25 Dɨ tòkó àlo zapi nɨ dré adrézó tɨrí kònzɨ íbe í léna dhɨ kòyi Yésu nɨ rúbí dre dhɨ, dré ndɨrɨ alìzo adhélé akódhɨ pá.
26 Tòkó nda tá ína móndí súrú twá ro tĭle bvò Fòwĭníkè àdhya Sĭríyà le dhɨ na dhɨ 'ɨ. Dɨ dré ngàzo adrélé Yésu nɨ ti lizí, kòdroró tɨrí kònzɨ nda áyɨ zapi lésè be dhɨ bvó.
27 Yésu dré tàzoá drá dhɨ: «Mí tayí rè zyà ànzɨmvá ɨ ngá nya pĭzo 'íká. Tàko ko, kɨtswá ànzɨmvá kɨ mápà dòzo bhèle kòkí ɨ dré dhɨ ko.»
28 Dɨ, tòkó nda logó drá dhɨ: «Mírì, tágba kònɨnɨ dhɨ, ndɨndì kòkí mísá zàle dhɨ ì adré àyɨkya mápà kórònyá ànzɨmvá ì dré adrélé tayílé ledhélé dhɨ kɨ nya kòdhya.»
29 Dɨ Yésu tà drá dhɨ: «Kúlí mí dré logólé kòdhɨ sè dhɨ, mí kɨtswá nzìle. Tɨrí kònzɨ nda pfò ámɨ zapi lésè dre.»
30 Dɨ tòkó nda kònzɨ í bhàna dre dhɨ, dré áyɨ zapi nda nɨ kisúzó adrérà'a ayílé lángá dri. Tɨrí kònzɨ nda pfò tá lásà dre.

Yésu tɨdrí agó àlo bĭbhálé be kùdúkùdu ró adrélépi kpà ábhăbhă ro dhɨ
31 Àmvolásà dhɨ, Yésu dré bvò Tírè làga nda nɨ tayízó gò, lìzo lavúlé Sĭdónà 'ásè, ìndì bvò zĭle bhàandre Mudrí ɨ ró dhɨ 'ásè, gòle tsàle tăpăríandre Gàlĭláyà àdhya làgana.
32 Kònàle dhɨ, à dré agó àlo bíbhálé be kùdúkùdu ró adrélépi kpà ábhăbhă ro dhɨ nɨ adzízó Yésu vélé, akódhɨ nɨ ti lizízó, kòbhàró drígá agó nda dri, akódhɨ nɨ tɨdrízó be dhɨ bvó.
33 Dɨ Yésu dré akódhɨ nda nɨ drĭzo lìzo ába gàrà dri móndí zyandre ɨ rúsè gò, áyɨ drígá ànzɨ kɨ sòzo akódhɨ bína. Dré tùsú fùzo áyɨ drígámbílí dri gò, akódhɨ nɨ làdra tabèzo ásà.
34 Dré mì tɨngázó kurú na bhù na gò, la'ázó fèèè, tàzoá dhɨ: «Èfátà!» (Kòdhɨ adré lèá tàle dhɨ: «Mí nzì ru!»)
35 Gbă kòdhwa, agó nda nɨ bíbhálé dré fùzo, akódhɨ nɨ làdra dré ru nzĭzo gò, dré kɨdhózó adrélé tà ta dóro.
36 Gò Yésu dré móndyá kònàle dhɨ kɨ kodzózó tàzoá dhɨ, ì kòlongó tà nda nɨ rúbí dhya àlo dré ko. Dɨ, kàdré vélé áyɨ rúbí nɨ longoma logá móndí ɨ dré dhɨ, ì adré vélé rúbí nda nɨ longó lìzo ába drĭdrì.
37 Dɨ móndí kɨ líndrí adré tá vélé gàle bhwăbhwa gò, ì dré adrézó tàá dhɨ: «Tà títí akódhɨ dré adrélé 'òle dhɨ ɨ dóro! Adré ndɨndì móndí bíbhálé be kùdúkùdu ró dhɨ kɨ 'o adrélé tà yi, ìndì móndí ábhăbhă ro dhɨ kɨ 'o adrélé tà ta.»

8

Yésu fè ngá nyàle móndí ngùlù-su dhɨ ɨ dré
(À kònò kpà Màtáyò 15:32-39)

1 Àmvolásà dhɨ, móndí zyandre lavúlé dhɨ ì dré gòzo ru kɨmó Yésu làga. Àyɨ nda ì dré tá adrélé ngá nyàle dhɨ àko dhɨ sè dhɨ, Yésu dré áyɨ lebèbhá kɨ azízó, tàzoá àyɨ dré dhɨ:
2 «Má adré kɨzà do áma togó na móndyá zyandre kònɨ kɨ tà sè. Tàko ko, àma túmăní àyɨ íbe kĭtú na, ìndì ngá ì dré kɨtswálé nyàle dhɨ vélé yókódhó.

3 Má kòlogó àyɨ nzɨ̀le bhàna tàbirí be dhɨ, ɨ nɨ landè ledhézó láti bhálé. Ànguá ko,
àyɨ kɨ àruka ɨ angá làwú làvo lésè.»
4 Dɨ akódhɨ nɨ lebèbhá ɨ logó drá dhɨ: «Àrà bhà àko kònɨ̀dhɨ 'á dhɨ, à nɨ kɨtswá mápà
kisú fèle àyɨ dré nyàle pɨ̈zo ásà dhɨ ángwà?»
5 Yésu lizí àyɨ tí dhɨ: «Àmɨ mápà ɨ́be ángopí?» Ɨ logó dhɨ: «Nzi-drì-rɨ̀.»
6 Gò Yésu dré tàzoá móndyá zyandre nda ɨ dré dhɨ, ɨ kòlɨrɨ́ bvò dri. Dɨ kàdó mápà
nzi-drɨ̀-rɨ̀ nda ɨ dre dhɨ, dré àwoyà fèzo Gɨ̈ká dré gò, toŋòzoá lanzɨ́lé áyɨ lebèbhá ɨ dré
gò, ɨ dré lanzɨ́zóá móndyá zyandre nda ɨ dré.
7 Ayɨ tá kpà kosyá àruka tsàtsà dhɨ ɨ́be. Dɨ Yésu dré kpà tà tanɨ zɨ̈zo Gɨ̈ká tí kosyá
nda ɨ dri gò, tàzoá áyɨ lebèbhá ɨ dré dhɨ, ɨ kòlanzí móndyá nda ɨ dré.
8 Dɨ móndyá títí nda ɨ dré ngá nda kɨ nyàzo pɨ̈zo. Gò akódhɨ nɨ lebèbhá ɨ dré àmbí
nɨ kɨ lokózó gàle kánzɨ nzi-drɨ̀-rɨ̀ dhɨ ɨ sè bɨ̈bi.
9 Móndyá ngá nyabhá nda ɨ tá ànyɨ́ànyɨ ngùlù-su. Gò Yésu dré láti fèzo àyɨ dré
nzɨ̀zo.
10 Gbă lókyá nda sè dhɨ, Yésu ɨ dré tombàzo bwátù na lebèbhá nɨ ɨ́be gò, ɨ dré lɨ̀zo
tsàle bvò Dàlàmànútà àdhya na.

Fàrɨ̀sáyò ɨ lizî Yésu tà àlo líndrɨ́ga ró dhɨ nɨ 'o
(À kònò kpà Màtáyò 16:1-4)

11 Gò Fàrɨ̀sáyò ɨ dré alɨ̀zo Yésu vélé, adrélé tà kayí akódhɨ be. Ɨ adré tá akódhɨ nɨ le
tabhɨ̈le gò, ɨ dré akódhɨ nɨ ti lizízó, kò'oró tà àlo líndrɨ́ga ró angálépi Gɨ̈ká vélésè dhɨ.
12 Dɨ Yésu dré ngàzo la'álé fèèè gò, tàzoá dhɨ: «Móndyá ándrò kònɨ ɨ adré tà líndrɨ́ga
ró dhɨ nɨ nda nòle àdho tà sè? Má adré tà bàti ta àmɨ dré: À kɨtswá tà àlo líndrɨ́ga ró
dhɨ nɨ 'o àyɨ dré nòle dhɨ ko.»
13 Gò dré àyɨ kɨ tayɨ́zó, gòzo mbàle bwátù na kɨtswálé zyàle tăpărîandre nɨ ta'á na.

Tàkú Fàrɨ̀sáyò kya ɨ̀ndɨ̀ Ɛ̀ródè àdhya
(À kònò kpà Màtáyò 16:5-12)

14 Dɨ Yésu nɨ lebèbhá ɨ tɨvɨ tá mápà dòma atsí na dhɨ. Àyɨ tá ngbà 'ɨ́ mápà ɨ́be àlo
bwátù na.
15 Gò Yésu dré àyɨ kɨ kodzózó tàzoá dhɨ: «Mɨ kònò dóro, mɨ kàdréró àmɨ kɨ lɨkɨ́ tàkú
Fàrɨ̀sáyò kya ɨ̀ndɨ̀ Ɛ̀ródè àdhya kɨ tà sè.»
16 Dɨ akódhɨ nɨ lebèbhá ɨ dré ngàzo adrélé tà kayí àyɨ kòfalésè adrézó tàá dhɨ, akódhɨ
tà tá kònɨ̀nɨ ɨ dré tá adrélé mápà àko dhɨ sè.
17 Yésu dré tà ɨ dré adrélé tàle nda nɨ nɨ̈zo kyá gò, tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mɨ adré
àmɨkya tà kayí mɨ dré adrélé mápà àko dhɨ sè àdho tà sè? Mɨ atógyà dhu rè àmɨkya
tà àlo ko? Mɨ nɨ̈ dhu rè tà àlo ko? Àmɨ kɨ togó tsɨ̈ tòmbátòmba bàti?
18 Àmɨ mɨ̈ ɨ́be gò, mɨ dré adrézó ngá no ko? Àmɨ bíbhálé ɨ́be gò, mɨ dré adrézó tà yi
ko? Mɨ tɨvɨ vo tà má dré 'òle dhɨ ɨ dre?
19 Má dré tá mápà nzi dhɨ kɨ toŋòzo lanzɨ́lé móndyá ngùlù-nzi dhɨ ɨ dré dhɨ, mɨ gò
àmbí nɨ kɨ lokó gàle kánzɨ ángopí?» Ɨ logó drá dhɨ: «Mudrí-drɨ̀-rɨ̀.»
20 Yésu gò lizíá dhɨ: «Má dré tá kó mápà nzi-drɨ̀-rɨ̀ dhɨ kɨ toŋòzo lanzɨ́lé móndyá
ngùlù-su dhɨ ɨ dré dhɨ, mɨ gò àmbí nɨ kɨ lokó gàle kánzɨ ángopí?» Ɨ logó dhɨ: «Nzi-drɨ̀-
rɨ̀.»
21 Dɨ Yésu dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mɨ nɨ̈ vo dhu rè tà àlo ko?»

Yésu tɨdrɨ́ agó àlo mɨ̈ kùdúkùdu ró dhɨ

22 Àmvolásà dhɨ, ɨ dré lɨ̀zo tsàle bhàandre rú zɨ̈le Bètèsàyɨ́dà dhɨ na. Kònàle dhɨ, à
dré agó àlo mɨ̈ kùdúkùdu ró dhɨ nɨ adzízó Yésu vélé, akódhɨ nɨ ti lizízó, kòtabèró agó
nda, akódhɨ nɨ tɨdrɨ́zó be dhɨ bvó.

23 Dɨ Yésu dré mì kùdúkùdu nda nɨ drígá rùzo, akódhɨ nɨ sèzo pfòzo ába bhà nda
'ásè kɨvì na. Dré tùsú fùzo akódhɨ mi, drígá bhàzo drǐá gò, akódhɨ nɨ lizízó tàzoá dhɨ:
«Mí adré ngá no?»
24 Agó nda dré mì bhèzo gò, tàzoá dhɨ: «Má adré móndí kɨ no ngóró fa ɨ tíni, dɨ, ì
adré atsí to.»
25 Yésu dré gòzo tódhyá áyɨ drígá bha agó nda mi. Dɨ akódhɨ nda dré gòzo mì nzi
kàdrì gò, mì nɨ dré adrízó adrélé ngá títí dhɨ kɨ no dóro.
26 Gò Yésu dré akódhɨ nɨ logózó nzìle bhàna, tàzoá drá dhɨ: «Mí kògò fìle bhà kòdhɨ
na ko.»

Pétèró tà ngádra 'á dhɨ, Yésu Mèsíyà 'ɨ
(À kònò kpà Màtáyò 16:13-20; Lúkà 9:18-21)

27 Àmvolásà dhɨ, Yésu ɨ lebèbhá nɨ íbe dhɨ ì dré ngàzo adrélé lavúlé bhà tsàtsà
bhàandre Kàyǐsàríyà Fǐlípò àdhya làgásè dhɨ ɨ 'ásè. Láti 'á dhɨ, akódhɨ dré lizízóá àyɨ
tí dhɨ: «Móndí ì adré tàá dhɨ, ma àdhi 'ɨ?»
28 Ɨ logó drá dhɨ: «Móndí àruka ì adré tàá dhɨ, mɨ Yòwánì Bàtísimò fèlepi 'ɨ. Àruka
nɨ ì adré tàá dhɨ, mɨ Èlíyà 'ɨ. Àruka nɨ ì adré kó tàá dhɨ, mɨ pròfétà kɨ àlo 'ɨ.»
29 Yésu gò lizíá àyɨ tí dhɨ: «Dɨ àmɨ ró dhɨ, mì adré àmɨkya tàá dhɨ, ma àdhi 'ɨ?»
Pétèró gò logóá drá dhɨ: «Mɨ mína Mèsíyà 'ɨ.»
30 Gò Yésu dré àyɨ kɨ logázó, ì kòlongóró tà nda dhya àlo dré ko.

Yésu longó áyɨ dràma nɨ tà, áyɨ ngàma dràdrà 'ásè dhɨ be
(À kònò kpà Màtáyò 16:21-28; Lúkà 9:22-27)

31 Gò Yésu dré kɨdhózó adrélé tadhá àyɨ dré dhɨ, adré tá lèá dhɨ, Móndí nɨ Mvá kònya
kɨzà lavúlé, ìndì Yúdà ànzɨ kɨ bhàgo ɨ, kòwánà kàdrì ɨ, ìndì tátrítrí kúlí tadhábhá íbe
dhɨ ì kògà akódhɨ rè. Adré tá kpà lèá dhɨ, à kòpfu akódhɨ dràle gò, kǐtú na àmvolésè
dhɨ, kòngaró dràdrà 'ásè.
32 Yésu adré tá tà nda nɨ ta àyɨ dré ngádra 'á. Dɨ Pétèró dré akódhɨ nɨ drǐzo gàrà dri
gò, kɨdhózó adrélé tà ta akódhɨ dri tà nda sè.
33 Dɨ, Yésu dré áyɨ alázó áyɨ lebèbhá kɨ no gò, lawàzo Pétèró dri tàzoá drá dhɨ:
«Sàtánà, mí nga má mǐlésè gòle má àmvona! Mí adré tà kisù Gǐká àdhya tíni ko. Be
ró dhɨ, mí adré mína tà kisù móndí kya tíni.»
34 Gò Yésu dré móndyá zyandre kònàle dhɨ kɨ azízó áyɨ lebèbhá íbe, tàzoá àyɨ dré
dhɨ: «Dhya àlo kàdré lèá alìle má vésè dhɨ, lè akódhɨ nda kòtayí áyɨ tàndɨ nɨ tà, kàdó
áyɨ fa kɨpakɨpa gò, kàdréró áma lebè.
35 Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi áyɨ tàndɨ nɨ lídrì le tɨdrílé dhɨ, a nɨ áyɨ lídrì nda
nɨ 'o avìle. Dɨ, dhya ángùdhi adrélépi ína áyɨ lídrì fe áma tà sè ìndì Rúbí Tanɨ nɨ tà sè
dhɨ, a nɨ áyɨ lídrì nda nɨ tɨdrí.
36 Àngyá ko, dhya àlo kòkisú ngá bvò kòndɨ àdhya ɨ títí gò, áyɨ tàndɨ nɨ lídrì tayízó
avìle dhɨ, akódhɨ nda kisú ína àdho tà dóro 'ɨ?
37 A nɨ go àdho ngá fe kòdhya kɨtswázó áyɨ lídrì nda nɨ kisú dhɨ?
38 Dhya àlo kàdré kanyò ro áma tà sè ìndì áma kúlí kɨ tà sè móndyá ándrò zàràbhù
ro ìndì tàkonzìbhá ro nɨ ɨ kòfalé dhɨ, Móndí nɨ Mvá nɨ kókpà adré kanyò ro akódhɨ
nda nɨ tà sè, lókyá í dré dra agòzo áyɨ Atá nɨ mǐlanzǐlanzǐ na ángéló lólo dhɨ íbe dhɨ
tú.»

9

1 Yésu gò tàá àyɨ dré dhɨ: «Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Móndí àruka adrébhá àyɨ
kɨ totó kònwa nɨ ì kɨtswá dràle drǐdrǐ ì dré dra Gǐká nɨ Òpì nòzo atsárà'a rǐnyí be dhɨ
kandrá ko.»

Yésu nɨ làsú ladzá ru atsálé lagulagu ró
(À kònò kpà Màtáyò 17:1-13; Lúkà 9:28-36)

2 Kĭtú nzi-drĭ-àlo àmvolésè dhɨ, Yésu dré Pétèró kɨ drĭzo Yàkóbhò íbe ìndì Yòwánì be gò, ì dré lìzo àyɨ pátí mbàle kòngó àlo mvumvù dhɨ drĭna. Kònàle dhɨ, Yésu nɨ làsú dré ngàzo ru ladzá àyɨ mĭle.
3 Akódhɨ nɨ kítá ì dré kpà atsázó kemve kpíríkpírí, adrélé lagúlé kítá móndí bvò dri dhɨ ì dré kɨtswálé temvélé bwà dhɨ kya nɨ lavú.
4 Gò Èlíyà ɨ Mósè be dhɨ ì dré agázó àyɨ kandrá, adrélé tà ta Yésu be.
5 Dɨ Pétèró dré tàzoá Yésu dré dhɨ: «Rábbì, dóro nɨ mà dré adrélé kònwa dhɨ. Mà kòledé wémà na dhɨ ɨ kònwa: àlo nɨ mí dré, àlo nɨ Mósè dré, ìndì àlo nɨ Èlíyà dré.»*
6 (Akódhɨ tà tá kònìnɨ, dré tá nĭle í kɨtswá àdho tà ta kòdhya ya dhɨ ko dhɨ sè. Tàko ko, tirĭ ga tá àyɨ léna bĭ.)
7 Gò ndùrùku dré apfòzo àyɨ kɨ asó rùkù gò, kúlí dré apfòzo lásà tàá dhɨ: «Kònìdhɨ áma Mváagó má dré lèle tò dhɨ 'ɨ. Mì kòyi akódhɨ!»
8 Gbă kòdhwa, ì kònò ngá àyɨ làgásè dre dhɨ, ì dré gòzo vélé móndí àzya no àyɨ íbe ko, ngbà 'í Yésu 'ɨ kalóma.
9 Ɨ dré tá adrérà'a asílé kòngó nda drĭlésè dhɨ 'á dhɨ, Yésu dré àyɨ kɨ kodzózó tàzoá dhɨ, ì kòtɨtí tà ì dré nòle nda dhya àlo dré ko, tsàle lókyá Móndí nɨ Mvá dré ngarà'a dràdrà 'ásè dhɨ 'á.
10 Dɨ ì dré tà nda nɨ zùzo tayílé àyɨ léna, adrézó lizíá àyɨ kòfalésè ngalè kúlí «ngàma dràdrà 'ásè» nda adré tá lèá tàle ngínɨ ya dhɨ.
11 Gò ì dré Yésu nɨ lizízó tàzoá dhɨ: «Tátrítrí kúlí tadhábhá ì adré tàá dhɨ, lè Èlíyà kàlì rè zyà Mèsíyà kandrá 'íká àdho tà sè?»†
12 Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Tà bàti ró dhɨ, Èlíyà adré alìle drĭdrĭ tà títí dhɨ kɨ ledé. Dɨ, Gĭká nɨ Kúlí adré kókpà tàá dhɨ, lè Móndí nɨ Mvá kònya kɨzà lavúlé, ìndì à kògà akódhɨ rè dhɨ àdho tà sè?
13 Dɨ, má adré mána tàá àmɨ dré dhɨ, Èlíyà atsá dre. Gò móndí ì dré àyɨkya akódhɨ nɨ 'òzo ngóró ì dré tá lèle dhɨ tínɨ, ngóró tɨsìle akódhɨ nɨ tà dri Gĭká nɨ Kúlí na dhɨ tínɨ.»

Yésu tɨdrí mváagó àlo tirí kònzɨ íbe í léna dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 17:14-21; Lúkà 9:37-43a)

14 Yésu ì kògò tsàle akódhɨ nɨ lebèbhá àruka nda ɨ véna dre dhɨ, ì dré móndí zyandre ru kɨmóbhá àyɨ nda ɨ làgásè kúrú dhɨ kɨ nòzo, túmăní tátrítrí kúlí tadhábhá adrébhá tà kayí àyɨ íbe dhɨ íbe.
15 Gbă lókyá móndyá zyandre nda ì dré Yésu nɨ nòzo dhɨ sè dhɨ, àyɨ kɨ líndrí dré gàzo gagà gò, ì dré arázó mòdo fe drá.
16 Gò Yésu dré lizízóá áyɨ lebèbhá nda ɨ tí dhɨ: «Mì adré tà kayí àyɨ íbe àdho tà dri?»
17 Dɨ agó àlo móndyá zyandre nda ɨ kòfalé dhɨ dré logózóá drá dhɨ: «Tadhálépi, má adrĭ áma mváagó alìzo ába mí vélé. Tàko ko, akódhɨ tirí kònzɨ akódhɨ nɨ 'òlepi atsálé ábhăbhă ro dhɨ íbe í léna.
18 Tɨrí nda kàdré akódhɨ nɨ ru dhɨ, adré akódhɨ nɨ abhé kĭní mi, kápfùtrá dré adrézó apfòle sílásà gò, dré adrézó síkálándrá tsɨ, adrézó áyɨ kɨdzɨ sì adrélé tòmbátòmba. Má lizí tá ámɨ lebèbhá kɨ ti, ì kòdroró tɨrí nda ká. Dɨ, ì kɨtswá tá àyɨkya bwà ko.»
19 Dɨ Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Àmɨ, móndyá ándrò tà ka'ĭka'ĭ àko nɨ ɨ, mà nɨ adré vélé àmɨ íbe vwàle lókyá be ángopí? Má nɨ àmɨ kɨ tà mvo vwàle lókyá be ángopí? Mì adrĭ mvámvá nda alìzo ába má vélé.»

---

* **9:5 9:5** Yúdà ànzɨ ɨ véna dhɨ, rú «Rábbì» kònìdhɨ, rú adrélé fèle Gĭká nɨ tà tadhálépi dré, adrézó akódhɨ nɨ lindrì bha dhɨ 'ɨ. † **9:11 9:11** A kònò Màlákĭ 3:23.

20 Ɨ dré dɨ alɨzo ába. Dɨ gbă lókyá tɨrí nda dré Yésu nɨ nòzo dhɨ sè dhɨ, dré ngàzo
adrélé mvámvá nda nɨ kɨzí rĩnyí sè. Akódhɨ nda dré dhèzo kĩní mi, adrélé áyɨ lɨlí gò,
kápfùtrá dré adrézó apfòle sílásà.
21 Dɨ Yésu dré akódhɨ nɨ atá nɨ lizízó tàzoá dhɨ: «Tà kòdhɨ 'o akódhɨ kònɨnɨ vwàle
ángopí?» Atá nɨ logó dhɨ: «Kɨdhólé akódhɨ nɨ anzɨ lésè.
22 Vésè be bĭ, tɨrí nda lebhé akódhɨ àtsí na yà, kó ngalè yĭ na, kɨtswázó akódhɨ nɨ
pfu dràle dhɨ bvó. Dɨ mí kòkɨtswá dhɨ, mí kòbhà àma kɨ kɨzà àma kɨ ledézó wà!»
23 Dɨ Yésu tà drá dhɨ: «Mí adré tàá dhɨ, má kòkɨtswá yà dhɨ? Gĩká rĩnyí íbe kɨtswázó
tà títí dhɨ kɨ 'o dhya adrélépi áyɨ ka'ĩ dhɨ dré.»
24 Gbă kòdhwa, mvámvá nda nɨ atá dré yòzoá dhɨ: «Má adré ka'ĩá! Dɨ, mí kòledé
ma, áma tà ka'ĩka'ĩ nda dré adrélé yàyà dhɨ sè!»
25 Yésu kònò móndyá zyandre nda ɨ adré tá arálé àyɨ vélé dhɨ dre dhɨ, dré lɨgízó tɨrí
kònzɨ nda be, tàzoá dhɨ: «Mɨ, tɨrí adrélépi móndí 'o atsálé ábhăbhă ro ìndì bíbhálé
íbe kùdúkùdu ró nɨ, má adré tàá mí dri dhɨ, mí pfò mvámvá kònɨdhɨ lésè! Mí kògò
tàdzí fɨle lána ko!»
26 Dɨ tɨrí nda dré trèzo, mvámvá nda nɨ kɨzízó rĩnyí sè gò, pfòzo lásà lɨle. Móndyá
nda ɨ kònò mvámvá nda adrérà'a ayílé àbvò tínɨ dre dhɨ, àyɨ kɨ àruka ɨ dré tàzoá dhɨ:
«Drà dre.»
27 Dɨ, Yésu dré akódhɨ nɨ drígá rùzo tɨngázóá gò, akódhɨ dré áyɨ totózó áyɨ pá dri.
28 Bvóá dhɨ, Yésu ɨ kònzɨ bhàna lebèbhá nɨ íbe adrélé àyɨ pátí dre dhɨ, ɨ dré akódhɨ
nɨ lizízó tàzoá dhɨ: «Mà kɨtswá tá tɨrí kònzɨ nda kònàdhɨ nɨ dro bwà ko àdho tà sè?»
29 Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «À kɨtswá ngbà 'ĩ tɨrí kònzɨ kárá be kònɨnɨ dhɨ kɨ dro pfòle
tà zìma Gĩká tí dhɨ sè.»

Yésu gò áyɨ dràma nɨ tà longó, áyɨ ngàma dràdrà 'ásè dhɨ be
(À kònò kpà Màtáyò 17:22-23; Lúkà 9:43b-45)

30 Ɨ kòtayí àrà nda dre dhɨ, ɨ dré ngàzo adrélé lavúlé bvò Gàlĩláyà àdhya 'ásè. Yésu
lè tá à kònĩ àyɨ tá kònàle dhɨ ko.
31 Tàko ko, adré tá tà tadhá áyɨ lebèbhá ɨ dré, adrézó tàá dhɨ: «À nɨ Móndí nɨ Mvá nɨ
lefè kàrɨbhá ɨ drígá. Ɨ dré akódhɨ nɨ pfùzo dràle gò, kĩtú na àmvolésè dhɨ, dré ngàzo
dràdrà 'ásè.»
32 Dɨ, kúlí nda kɨ àndu fɨ tá ína àyɨ drĩna ko. Ɨ adré tá kpà ngá ro tà nda nɨ lizima
Yésu tí dhɨ sè.

Dhya kàdrɨ lavúlé dhɨ àdhi 'ɨ?
(À kònò kpà Màtáyò 18:1-5; Lúkà 9:46-48)

33 Gò ɨ dré lɨzo tsàle Kàpàrànàwúmà na. Ɨ dré tá adrérà'a dzó na dhɨ 'á dhɨ, Yésu
dré lizízóá áyɨ lebèbhá ɨ tí dhɨ: «Láti 'á dhɨ, mì adré tá tà kayí àmɨ kòfalésè àdho tà
dri?»
34 Dɨ, ɨ dré kúlí logózó ko. Tàko ko, ɨ adré tá àyɨkya tà kayí nĩzoá ngalè dhya kàdrɨ
lavúlé àyɨ kòfalé dhɨ àdhi 'ɨ ya dhɨ.
35 Dɨ Yésu kòlɨrí dre dhɨ, dré áyɨ lebèbhá mudrí-drĩ-rĩ nda kɨ azízó, tàzoá àyɨ dré
dhɨ: «Dhya àlo kàdré lèá adrélé drĩdrĩ móndí ɨ kòfalé dhɨ, lè akódhɨ nda kàdré dhya
bvólé ro àyɨ títí dhɨ ɨ kòfalé, ìndì màrábà àyɨ títí dhɨ kya ró.»
36 Gò dré mvámvá àlo dhɨ nɨ adózó bhàle àyɨ kɨ kító 'á. Kàdó akódhɨ nda rùle í
drígá dre dhɨ, dré tàzoá àyɨ dré dhɨ:
37 «Dhya ángùdhi adrélépi mvámvá kònɨdhɨ tínɨ dhɨ nɨ ka'ĩ dòle dóro áma rú sè
dhɨ, adré áma tàndɨ nɨ ka'ĩ kòdhya. Dhya ángùdhi adrélépi áma ka'ĩ dòle dóro dhɨ,
adré ngbà 'ĩ áma ka'ĩ kòdhya ko, adré kókpà dhya áma amùlepi dhɨ nɨ ka'ĩ kòdhya.»

Dhya adrélépi ru pfu àma íbe ko dhɨ, àma kɨ àlo 'ɨ
(À kònò kpà Lúkà 9:49-50)

38 Gò Yòwánɨ dré tàzoá Yésu dré dhɨ: «Tadhálépi, mà nò tá agó àlo dhɨ adrérà'a tɨrí kònzɨ kɨ dro ámɨ rú sè. Dɨ mà dré akódhɨ nda nɨ logázó, dré tá adrélé àma kɨ àlo 'ɨ ko dhɨ sè.»
39 Dɨ, Yésu logó dhɨ: «Mì logá akódhɨ ko. Tàko ko, dhya àlo tà líndríga ró dhɨ nɨ 'òlepi áma rú sè dhɨ, kɨtswá ndɨrɨ gòle áyɨ alá tà ta kònzɨ má rú bwà ko.
40 Ángyá ko, dhya ángùdhi adrélépi ru pfu àma íbe ko dhɨ, àma kɨ àlo 'ɨ.
41 Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Dhya ángùdhi adrélépi ndìndì kópò yĭ àdhya nɨ fe àmɨ dré mvùle, mì dré adrélé móndyá Krísto àdhya 'ɨ dhɨ sè dhɨ, akódhɨ nda nɨ làgí ína nɨ kisú bàti.»

Tà adrébhá móndí kɨ 'o ledhélé tàkonzì na dhɨ ɨ (À kònò kpà Màtáyò 18:6-9; Lúkà 17:1-2)

42 «Dɨ, dhya àlo kàdré ína ànzɨmvá adrébhá áma ka'ĭ kònɨ kɨ àlo 'o dhèle tàkonzì na dhɨ, dóro nɨ tá kírà kàdrì 'ìle akódhɨ nda kembé gò, akódhɨ nɨ bhèzo dràle yĭandre na dhɨ.
43 Ámɨ drígá kàdré ámɨ 'o dhèle tàkonzì na nì dhɨ, lè mí kòli ámɨ drígá nda. Ángyá ko, mí dré fĭle lídrì kóná vésè kólyá dhɨ na ngbà 'í drígá be àlo dhɨ dóro lavúlé, mí dré lìle líferò àtsí nɨ dré adrézó adrálé ko dhɨ na drígá be rĭ dhɨ rúsè. [
44 ‡]
45 Ámɨ pá kàdré ámɨ 'o dhèle tàkonzì na nì dhɨ, lè mí kòli ámɨ pá nda. Ángyá ko, mí dré fĭle lídrì na ngbà 'í pá be àlo dhɨ dóro lavúlé, ámɨ bhèle líferò na pá be rĭ dhɨ rúsè. [
46 §]
47 Ámɨ mì kàdré kó ámɨ 'o dhèle tàkonzì na nì dhɨ, lè mí kàngí ámɨ mì nda. Ángyá ko, mí dré fĭle Gĭká nɨ Ópì na ngbà 'í mì be àlo dhɨ dóro lavúlé, ámɨ bhèle líferò na mì be rĭ dhɨ rúsè.
48 Kònàle dhɨ, ‹kùbhú adrébhá àbvò nya dhɨ ì todrà ko na, ìndì àtsí adrélépi kòle dhɨ adrá kpà ko na.›*
49 À nɨ móndyá títí dhɨ kɨ tà ka'ĭka'ĭ tabhĭ àtsí sè, ì kàdréró tà'í íbe àyɨ léna.
50 Tà'í ngá dóro 'ɨ. Dɨ, tà'í nɨ aswaaswa kòtì akílé lásà dhɨ, mì nɨ kɨtswá logóá ngíni? Lè mì kàdré tà'í íbe àmɨ kɨ tàndɨ ɨ léna, adrézó kpà tà kɨdríkɨdrɨ íbe àmɨ kòfalé.»

10

Yésu tadhá tà tòkó tɨngama nɨ tà dri (À kònò kpà Màtáyò 19:1-12; Lúkà 16:18)

1 Yésu kòtayí àrà nda dre dhɨ, dré lìzo bvò Yùdáyà àdhya na gò, zyàle tsàle Yòròdánè nɨ ta'á na. Móndí zyandre dhɨ ì dré gòzo ru kɨmó akódhɨ làga gò, dré kɨdhózó adrélé àyɨ kɨ tadhá, ànzyà gà dré adrélé 'òle dhɨ tíni.
2 Gò Fàrĭsáyò àruka ì dré àyɨ kɨ kisízó ànyɨ akódhɨ làga, kɨtswálé akódhɨ nɨ tabhĭ lɨtílé. Dɨ ì dré lizízóá tía dhɨ: «Àma kɨ tátrítrí kúlí ka'ĭ, agó kòtɨngá áyɨ tòkó dhɨ 'í?»
3 Akódhɨ logó àyɨ dré dhɨ: «Mósè fè tòlí àmɨ dré 'òzoá ngíni?»
4 Ɨ logó drá dhɨ: «Mósè ka'ĭ tá dhɨ, agó kòtisì wárágà áyɨ tòkó nɨ tɨngázó gò, mùzoá nzìle.»
5 Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Mósè tisì tá ína tòlí nda kòdhɨ àmɨ dré, àmɨ kɨ togó dré adrélé tòmbátòmba dhɨ sè.
6 Dɨ, ngá títí dhɨ kɨ bhàma nɨ kɨdhoma 'á dhɨ, ‹Gĭká bhà tá àyɨ agó ɨ tòkó be.›*

---

‡ **9:44 9:44** Wárágà Gĭká nɨ Kúlí tisìzo àyɨ dri dhɨ ɨ léna dhɨ, à adré kúlí kònɨ kɨ kisú kònwa ko: [Kònàle dhɨ, kùbhú adrébhá àbvò nya dhɨ ì todrà ko na, ìndì àtsí adrélépi kòle dhɨ adrá kpà ko na.] § **9:46 9:46** Wárágà Gĭká nɨ Kúlí tisìzo àyɨ dri drĭdrĭ dhɨ ɨ léna dhɨ, à adré kúlí kònɨ kɨ kisú kònwa ko: [Kònàle dhɨ, kùbhú adrébhá àbvò nya dhɨ ì todrà ko na, ìndì àtsí adrélépi kòle dhɨ adrá kpà ko na.] * **9:48 9:48** À kònò Ĕsáyà 66:24. * **10:6 10:6** À kònò Kɨdhoma 1:27; 5:2.

7 ‹Ásà dhɨ, agó nɨ áyɨ atá nɨ tayí áyɨ andre be, ru amúzó áyɨ tòkó be gò,
8 àyɨ rïti nda ɨ dré atszó rúbhá àlo ró.›† Dɨ ɨ gò vélé adrélé rï ko. Be ró dhɨ, àyɨ ngá àlo 'ɨ.
9 Ásà dhɨ, lè móndí ɨ kòlanzí ngá Gïká dré amúlé nɨ dhɨ ko.»
10 Àmvolásà, ɨ kòfɨ dzó na dre dhɨ, akódhɨ nɨ lebèbhá ɨ dré gòzo akódhɨ nɨ lizí tà nda dri.
11 Akódhɨ logó àyɨ dré dhɨ: «Agó ángùdhi áyɨ tòkó nɨ tɨngálépi gò gòzo tòkó àzya adó mòle dhɨ, adré ɨna múná tà 'o tòkó nɨ àlo nda rú.
12 Kòdhɨ ɨbe dhɨ, tòkó ángùdhi áyɨ agó nɨ tayɨlépi gò gòzo agó àzya mo dhɨ, adré kókpà múná tà 'o.»

Yésu zi tà tanɨ Gïká tî ànzɨmvá ɨ dri
(À kònò kpà Màtáyò 19:13-15; Lúkà 18:15-17)

13 Kïtú àlo dhɨ, móndí ɨ adré tá àyɨ kɨ ànzɨmvá kɨ adrï alɨzo àyɨ ɨbe Yésu vélé, kòtabèró àyɨ, tà tanɨ zïzo Gïká tí àyɨ dri be dhɨ bvó. Dɨ, akódhɨ nɨ lebèbhá ɨ dré àyɨkya lawàzo móndyá nda ɨ dri tà nda sè.
14 Yésu kònò tà nda dre dhɨ, akódhɨ nɨ togó dré aswázó gò, dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mɨ tayí ànzɨmvá kònɨ ɨ alɨle má vélé. Mɨ logá àyɨ ko. Àngyá ko, Gïká nɨ Òpì móndyá adrébhá àyɨ nda ɨ tínɨ dhɨ ɨ dré.
15 Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Dhya ángùdhi adrélépi Gïká nɨ Òpì ka'ï ànzɨmvá kya tínɨ ko dhɨ, kɨtswá tàdzí fïle lána ko.»
16 Gò dré ànzɨmvá nda kɨ adózó rùle ɨ drígá, áyɨ drígá bhàzo àyɨ àlo àlo títí dhɨ ɨ dri, tà tanɨ zïzo àyɨ dré.

Yésu ɨ agó àlo ngá lïyî ro dhɨ be dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 19:16-30; Lúkà 18:18-30)

17 Yésu kònga adrélé lìle láti 'ásè dre dhɨ, agó àlo dhɨ dré arázó adhélé áyɨ kórókó titï akódhɨ kandrá, akódhɨ nɨ lizízó tàzoá dhɨ: «Dhya dóro adrélépi tà tadhá nɨ, lè má kò'o àdho tà kòdhya kɨtswázó lídrì kóná vésè kólyá dhɨ nɨ kisú dhɨ?»
18 Yésu logó drá dhɨ: «Mí adré áma zi dhya dóro dhɨ ró àdho tà sè? Dhya adrélépi dóro dhɨ yókódhó, ngbà 'í Gïká 'ɨ kalóma.
19 Mí nï tà tátrítrí kúlí dré adrélé tàle à kò'o dhɨ ɨ be: ‹Lè mí kòpfu móndí dràle ko. Mí kò'o múná tà ko. Mí kòkugù ngá ko. Mí kòtà tà móndí rú kɨnzò sè ko. Mí kòdo móndí kɨ ngá túrúpfú sè ko. Mí kàdré ámɨ atá nɨ lɨndrì bha ámɨ andre be.›‡»
20 Dɨ agó nda tà drá dhɨ: «Tadhálépi, má lɨkí tòlí nda kòdhɨ ɨ títí, kɨdhólé má dré tá adrérà'a kàdhúrà ro dhɨ 'á.»
21 Yésu dré akódhɨ nɨ nòzo lèle sè wě gò, tàzoá drá dhɨ: «Tayí ngbà 'í mí dré tà àlo kòdhya: Mí lì ámɨ ngá títí dhɨ kɨ lagí, làfa nɨ nɨ lanzízó lemerèbhá ɨ dré gò, mí kàdréró ngá làgí be kàdrì dhɨ ɨbe bhù na. Dɨ mí alì adrélé áma lebè.»
22 Agó nda kòyi kúlí nda ɨ dre dhɨ, akódhɨ nɨ mïbhalé dré atszó kɨzà ro. Gò dré ngàzo lìle kɨzà be tò, dré tá adrélé ngá ɨbe zyandre ró dhɨ sè.
23 Yésu dré áyɨ alázó áyɨ lebèbhá kɨ no gò, tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Ngábhá kɨ fɨma Gïká nɨ Òpì na dhɨ kòkóròko!»
24 Gò akódhɨ nɨ lebèbhá nda kɨ líndrí dré gàzo gagà kúlí nda sè. Dɨ, Yésu dré gòzo tàá dhɨ: «Áma ànzɨ ɨ, fɨma Gïká nɨ Òpì na dhɨ kòkóròko!
25 Ngá líyí nɨ fɨma Gïká nɨ Òpì na dhɨ ɨna kòkóròko lavúlé, kàmílò dré lavúlé sïndánï nɨ bhálé 'ásè dhɨ rúsè!»§

---

† **10:8 10:8** A kònò Kɨdhoma 2:24. ‡ **10:19 10:19** A kònò Pfòma 20:12-16; Dùtèrònómè 5:16-20. § **10:25 10:25** «Kàmílò» kònɨdhɨ, kà'wá kàdrì dòngí tínɨ dhɨ 'ɨ.

26 Dɨ akódhɨ nɨ lebèbhá nda kɨ líndrí dré gàzo vélé wáláká nɨ nɨ lavú gò, ì dré adrézó lizíá àyɨ kòfalésè dhɨ: «Kàdré kònìnɨ dhɨ, àdhi nɨ kɨtswá lídrì kóná vésè kólyá dhɨ nɨ kisú nì?»
27 Yésu dré àyɨ kɨ nòzo dìɨ́ gò, tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Móndí ɨ mǐlésè dhɨ, tà nda kòdhɨ tà kɨtswálé 'òle bwà ko dhɨ 'ɨ. Dɨ, Gǐká adré ɨ́na tà nda nɨ no kònìnɨ ko. Akódhɨ mǐlésè dhɨ, tà àlo kɨtswálé 'òle bwà ko dhɨ yókódhó.»
28 Gò Pétèró dré tàzoá drá dhɨ: «Mí nò rè ká! Mà tayí tà títí dhɨ ɨ adrézó ámɨ lebè.»
29 Dɨ Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Dhya ángùdhi áyɨ dzó 'ɨ yà, áyɨ adrúpi ɨ 'ɨ yà, áyɨ amvúpi ɨ 'ɨ yà, áyɨ andre 'ɨ yà, áyɨ atá 'ɨ yà, áyɨ ànzɨ ɨ 'ɨ yà, kó ngalè áyɨ amvú ɨ 'ɨ yà dhɨ kɨ tayílépi áma tà sè ìndì Rúbí Tanɨ nɨ tà sè dhɨ,
30 a nɨ ngá nda kɨ vúdrǐ kisú tsàle vésè be nyadhɨ-nzi lókyá kònìdhɨ sè. A nɨ dzó kɨ kisú, adrúpi íbe, amvúpi íbe, andre íbe, ànzɨ íbe, amvú íbe, túmănì tà adrézó áyɨ mǐ pfo dhɨ íbe. Kòdhɨ íbe dhɨ, a nɨ kókpà lídrì kóná vésè kólyá dhɨ nɨ kisú lókyá adrélépi alìle dhɨ sè.
31 Dɨ, móndí bǐ adrébhá drǐdrǐ nyànomvá dhɨ kɨ go adrélé bvólé ro. Móndí bǐ adrébhá bvólé ro nyànomvá dhɨ kɨ go adrélé drǐdrǐ.»

Yésu gò tódhyá áyɨ dràma nɨ tà longó, áyɨ ngàma dràdrà 'ásè dhɨ be (À kònò kpà Màtáyò 20:17-19; Lúkà 18:31-34)

32 Ɨ dré tá adrérà'a mbàle Yèrúsalémà na dhɨ 'á dhɨ, Yésu adré tá lìle áyɨ lebèbhá ɨ kandrána. Àyɨ nda kɨ togó adré tá gàle tirǐ dré. Móndyá adrébhá lìle àyɨ vésè dhɨ ì adré tá kpà ngá ro. Dɨ Yésu dré gòzo tódhyá áyɨ lebèbhá mudrí-drǐ-rǐ nda kɨ dri gàrà dri gò, kɨdhózó adrélé tà adrébhá 'òle atsálé ɨ́ rú dhɨ kɨ ta àyɨ dré.
33 Tà dhɨ: «Mì yi rè ká! Mà adré mbàle Yèrúsalémà na. Kònàle dhɨ, à nɨ Móndí nɨ Mvá nɨ lefè kòwánà kàdrì ɨ drígá tátrítrí kúlí tadhábhá íbe. Ɨ dré tà ŋòzo akódhɨ dri kɨtswálé dràdrà sè gò, akódhɨ nɨ fèzo pàgánò ɨ drígá.
34 Àyɨ nda ì dré akódhɨ nɨ gùzo, tùsú lufúzó mǐá, tswàzoá gò, pfùzoá dràle. Dɨ kǐtú na àmvolésè dhɨ, dré ngàzo dràdrà 'ásè.»

Tà Yàkóbhò ɨ Yòwánì be dhɨ ì dré zǐle Yésu tî dhɨ (À kònò kpà Màtáyò 20:20-28)

35 Gò Yàkóbhò ɨ Yòwánì be, Zèbèdáyò nɨ ànzɨ ɨ ró dhɨ, ì dré àyɨ kɨ kisízó ànyɨ Yésu làga, tàá drá dhɨ: «Tadhálépi, mà adré lèá mí kò'o tà mà dré dra zǐle mí tí dhɨ àma dré.»
36 Yésu tà àyɨ dré dhɨ: «Mì adré lèá má kò'o àmɨ dré àdho tà kòdhya?»
37 Ɨ logó drá dhɨ: «Ámɨ Òpì mǐlanzǐlanzǐ ro dhɨ na dhɨ, mí kòbhà àma lɨrílé mí làga: àlo nɨ ámɨ drígó lésè, àzya nɨ ámɨ lǐdzí lésè.»
38 Dɨ Yésu tà àyɨ dré dhɨ: «Mì nǐ tà mì dré adrélé zǐle kòdhɨ ko. Mì nɨ kɨtswá tsǐ kópò kɨzà àdhya má dré adrélé 'òle mvùle dhɨ nɨ mvu bwà? Mì nɨ kpà kɨtswá bàtísimò kɨzà àdhya má dré adrélé 'òle dòle dhɨ nɨ do bwà?»
39 Ɨ logó drá dhɨ: «Mà nɨ kɨtswá.» Dɨ Yésu tà àyɨ dré dhɨ: «Tà bàti ró dhɨ, mì nɨ kópò má dré dra mvùle dhɨ nɨ mvu, adrézó kpà bàtísimò má dré dra dòle dhɨ nɨ do.
40 Dɨ, kàdré ɨ́na móndí dra bhàle lɨrílé áma drígó lésè yà, kó ngalè áma lǐdzí lésè yà dhɨ kɨ tà sè dhɨ, tà nda kòdhɨ nò ma ko. Gǐká ledé lɨrírà nda ɨ dhya dré kɨpèle kɨtswálé lɨrílé drǐá dhɨ ɨ dré.»
41 Yésu nɨ lebèbhá mudrí àruka dhɨ ì kòyi tà zǐle nda dre dhɨ, àyɨ kɨ togó dré aswázó Yàkóbhò ɨ rú Yòwánì be.
42 Dɨ Yésu dré àyɨ kɨ azízó títí gò, tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mì nǐ tàle dhɨ, dhya adrélé nòle móndyá bvò kòndɨ àdhya kɨ kàdrì ɨ ró dhɨ ì adré àyɨkya òpì nya àyɨ dri rǐnyí sè dhɨ be. Àyɨ kɨ dhya kàdrìkàdrì dhɨ ì adré kpà tà 'o adrézó àyɨ kɨ rǐnyí tadhá àyɨ dré.

43 Dɨ, adré lèá dhɨ, tà nda kàdré kònìnɨ àmɨ kòfalé ko. Be ró dhɨ, lè dhya ángùdhi
adrélépi lèá atsálé kàdrì àmɨ kòfalé dhɨ, kàdré àmɨ kɨ màrábà ro.
44 Lè kpà dhya ángùdhi adrélépi lèá adrélé drĭdrĭ àmɨ kòfalé dhɨ, kàdré àmɨ títí dhɨ
kɨ màrábà ro.*
45 Tàko ko, Móndí nɨ Mvá alì bvò dri, móndí ì kàdréró tà 'o í dré dhɨ bvó ko. Be ró
dhɨ, alì ína kɨtswálé tà 'o móndí ɨ dré dhɨ bvó. Alì kpà kɨtswálé áyɨ lídrì fe ngóró làgí
kàdrì fèle móndí zyandre dhɨ kɨ apázó tàkonzì lésè dhɨ tínɨ.»

Yésu tɨdrí Bàràt̆ímáyò mì kùdúkùdu ró dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 20:29-34; Lúkà 18:35-43)

46 Gò Yésu ì dré tsàzo Yèríkò na lebèbhá nɨ íbe. Ɨ dré tá adrérà'a apfòle bhàandre
nda lésè móndí zyandre íbe dhɨ 'á dhɨ, agó àlo mì kùdúkùdu ró rú be Bàràt̆ímáyò,
T̆ímáyò nɨ mvá ro dhɨ, lɨrí tá láti làga adrélé ngá zi móndí ɨ tí.
47 Akódhɨ nda kòyi Yésu Nàzàrétà lésè dhɨ adré tá lavúlé dhɨ dre dhɨ, dré ngàzo
adrélé loyóá dhɨ: «Yésu, Dàwídĭ nɨ Mvá, mí bhà áma kɨzà wà!»
48 Móndí bĭ dhɨ ì dré adrézó tetrélé akódhɨ dri, kòtayíró kúlí adrézó kírɨ. Dɨ, dré
gòzo vélé adrélé kúlí loyó wáláká nɨ nɨ lavú: «Dàwídĭ nɨ Mvá, mí bhà áma kɨzà wà!»
49 Gò Yésu dré áyɨ kɨkízó tàá dhɨ: «Mì azí akódhɨ.» Dɨ ì dré mì kùdúkùdu nda nɨ
azízó, tàzoá drá dhɨ: «Mí tsɨ togó! Mí nga! Akódhɨ adré ámɨ zi.»
50 Dɨ akódhɨ dré áyɨ kítá bhèzo gàrà dri, áyɨ totózó pá dri gò, alɨle Yésu vélé.
51 Yésu dré akódhɨ nɨ lizízó tàzoá dhɨ: «Mí adré lèá má kò'o mí dré àdho tà kòdhya?»
Mì kùdúkùdu nda logó drá dhɨ: «Rábbĭ, má lè ngá nòle!»
52 Dɨ Yésu tà drá dhɨ: «Mí lì! Ámɨ tà ka'ĭka'ĭ tɨdrí mɨ dre.» Gbă kòdhwa, akódhɨ dré
kɨdhózó adrélé ngá no gò, dré ngàzo adrélé Yésu nɨ lebè láti 'ásè.

11

Yésu fɨ Yèrúsalémà na ópí tínɨ
(À kònò kpà Màtáyò 21:1-11; Lúkà 19:28-40; Yòwánì 12:12-19)

1 Yésu ì dré tá adrérà'a 'òle tsàle Yèrúsalémà na dhɨ 'á dhɨ, ì dré tsàzo ànyɨ bhà rú
zĭle Bètèfágè ìndì Bètàníyà dhɨ ɨ kandrá, ànyɨ kòngó Ólívè fa kya làga. Gò Yésu dré
áyɨ lebèbhá rĭ dhɨ kɨ mùzo lɨle drĭdrĭ,
2 tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mì lì bhà àmɨ kandrá kònàdhɨ léna. Mì kòfɨ lána dre dhɨ, mì
nɨ ndɨrɨ púndà mvá 'ɨle, à dré dhu rè mbàzo drĭá ko dhɨ nɨ kisú. Mì atrì akódhɨ, alɨzo
ába má vélé.
3 Dhya àlo kòlizí àmɨ tí dhɨ, ‹Mì adré 'òá kònìnɨ àdho tà sè?› ya dhɨ, mì kòtà drá
dhɨ: ‹Mírì adré lèá nì. A nɨ dra akódhɨ nɨ logó kònwa mbèlè.›»
4 Dɨ ì dré lɨzo púndà mvá nda nɨ kisú. À 'ì tá akódhɨ láti làga, dzó àlo dhɨ tí. Ɨ dré
tá adrérà'a akódhɨ nɨ atrì dhɨ 'á dhɨ,
5 móndí àruka kònàle dhɨ ì dré lizízóá àyɨ tí dhɨ: «Mì adré púndà mvá kòdhɨ nɨ trɨ
àdho tà sè?»
6 Dɨ ì dré kúlí logózó àyɨ dré ngóró Yésu dré tá tàle àyɨ dré dhɨ tínɨ gò, móndyá nda
ì dré àyɨ kɨ tayízó lɨle ába.
7 Ɨ kàsé púndà mvá nda atsázó ába Yésu vélé dre dhɨ, ì dré àyɨ kɨ kítá bhèzo drĭá
gò, akódhɨ dré mbàzo lɨrílé drĭá.
8 Gò móndí zyandre dhɨ ì dré àyɨ kɨ kítá kɨ lasézó láti mĭsè. Àyɨ kɨ àruka ì dré fa bí
kɨ toŋòzo amvú ɨ 'ásè, lebhézóá láti mĭsè, Yésu kòlavúró drĭásà be dhɨ bvó.
9 Dɨ móndyá zyandre nda ì dré adrézó lɨle akódhɨ kandrána ìndì akódhɨ vésè, adrélé
loyóába dhɨ:

---

* **10:44 10:44** «Màrábà» kònìdhɨ, móndí gɨle kɨtswálé àzí 'o áyɨ líyí dré dhɨ 'ɨ.

«Òsánà! Tà tanɨ kàdré dhya adrélépi alɨle Mírì nɨ rú sè dhɨ dri!*
10 Tà tanɨ kàdré òpɨ àma kɨ tábhí Dàwídì àdhya adrélépi alɨle dhɨ dri!
Òsánà kàdré Gɨ̈ká kurú na bhù na dhɨ dré!»†
11 Dɨ Yésu dré tsàzo Yèrúsalémà na gò, lɨle fɨle tépelò na, ngá títí lána dhɨ kɨ no. Dɨ ɨndró dré andrɨle dre dhɨ sè dhɨ, ɨ dré pfòzo bhàandre nda lésè akódhɨ nɨ lebèbhá mudrí-drɨ̀-rì dhɨ ɨ́be, gòle lɨle Bètàníyà na.

Yésu tatrɨ́ fɨg̈ì fa lò'wa 'àlepi ko dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 21:18-19)

12 Kɨ̈tú bvóá dhɨ sè, ɨ dré tá adrérà'a apfòle Bètàníyà lésè dhɨ 'á dhɨ, tàbirí dré Yésu nɨ 'òzo.
13 Akódhɨ dré fɨg̈ì fa àlo dhɨ nɨ nòzo bí nɨ ɨ́be vwàvwà ro gò, dré lɨzo nòá ngalè ɨ́ nɨ kɨtswá lò'wa kisú drɨ̈lána bwà yà dhɨ. Dɨ, a nɨ lɨ tsàle ànyɨ làgá dhɨ, kisú ɨ́na lò'wa nɨ àlomvá ko. Kisú ngbà 'í bí nɨ ɨ kòdhya. Tàko ko, lókyá nda tá lókyá adrézó fɨg̈ì lò'wa kɨ dhɨ 'ɨ ko.
14 Gò dré tàzoá fɨg̈ì fa nda dré dhɨ: «Dhya àlo kògò vélé lò'wa kisú nyàle mɨ́ drɨ̈na tàdzí ko!» Dɨ akódhɨ nɨ lebèbhá ɨ yi kúlí dré tá tàle nda 'ɨ.

Yésu dro móndyá adrébhá ngá lagɨ́ dhɨ ɨ topfòle tépelò 'ásè
(À kònò kpà Màtáyò 21:12-17; Lúkà 19:45-48; Yòwánɨ 2:13-22)

15 Ɨ kòtsa Yèrúsalémà na dre dhɨ, Yésu dré fɨzo tépelò na gò, dré ngàzo móndyá adrébhá tá ngá lagɨ́ ɨndì ngá gɨ kònàle dhɨ kɨ dro topfòle 'ásà. Dré mísá móndyá adrébhá tá làfa topfó dhɨ kya kɨ lebhézó bvò dri, túmäní gbólókó móndyá adrébhá tá kòbhòlà lagɨ́ dhɨ kya ɨ́be.
16 Dré kpà ka'ɨ̈zoá dhɨ, dhya àlo kàdré ngá do lavúzó ába tépelò 'ásè dhɨ ko.
17 Gò dré ngàzo adrélé móndɨ́ kɨ tadhá, adrézó tàá dhɨ: «Gìká nɨ Kúlí adré tàá dhɨ:
‹À nɨ áma dzó zi
dzó súrú títí dhɨ ɨ dré adrézó tà ta má be dhɨ ró.›‡
Dɨ, mì gò àmɨkya dzó nda nɨ bha adrélé
àrà kùgubhá ɨ dré adrézó àyɨ kɨ zu dhɨ ró!»§
18 Kòwánà kàdrì ɨ tátrɨ́trí kúlí tadhábhá ɨ́be dhɨ ɨ kòyi tà Yésu dré tá 'òle nda dre dhɨ, ɨ dré ngàzo adrélé láti nda kɨtswázó akódhɨ nɨ pfu dràle dhɨ bvó. Ängyá ko, ɨ adré tá àyɨkya akódhɨ nɨ ro, móndyá zyandre tɨ́tí dhɨ ɨ dré tá adrélé tà dré adrélé tadhálé dhɨ kɨ yi síbhálé be ngbo dhɨ sè.
19 Ɨndró kàndrɨ dre dhɨ, Yésu ɨ dré pfòzo bhàandre nda lésè lebèbhá nɨ ɨ́be.

Tà tadhálé fɨg̈ì fa 'yòlepi dhɨ nɨ tà dri dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 21:20-22)

20 Drùbhì kɨ́nó, ɨ dré tá adrérà'a lavúlé láti 'ásè dhɨ 'á dhɨ, ɨ dré nòzoá dhɨ, fɨg̈ì fa nda 'yo tá tsàle kómvó nɨ na dre.
21 Dɨ tà Yésu dré tá tàle dhɨ dré agázó Pétèró léna gò, dré tàzoá drá dhɨ: «Rábbì, mɨ́ nò rè ká! Fɨ́g̈ì fa mɨ́ dré tatrɨ́lé kònɨdhɨ 'yo dre!»
22 Dɨ Yésu dré tàzoá áyɨ lebèbhá ɨ dré dhɨ: «Mì kàdré Gɨ̈ká nɨ ka'ɨ̈ bàti!
23 Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Dhya àlo kàdré tàá kòngó kònɨdhɨ dré dhɨ, ‹Mɨ́ nga kònwásè lɨle dhèle yɨ̈andre na› gò, dré adrézó tà kayɨ́ ɨ́ léna ko, dɨ, adrézó ɨ́na ka'ɨ̈á dhɨ tà ɨ́ dré adrélé tàle nda nɨ ru 'o káyà dhɨ, Gɨ̈ká nɨ tà nda nɨ 'o drá.
24 Ásà dhɨ, má adré tàá àmɨ dré dhɨ: Tà ángùdhi mì dré adrélé zɨ̈le Gɨ̈ká tí dhɨ, lè mì kàdré ka'ɨ̈á dhɨ, mì kisú tà nda dre dhɨ, dɨ mì nɨ kisúá bàti.

---

* **11:9 11:9** «Òsánà» kònɨdhɨ adré lèá tàle Ɛbérè ti sè dhɨ «rúku». † **11:10 11:10** À kònò Longó ɨ 118:25-26.
‡ **11:17 11:17** À kònò Ɛsáyà 56:7. § **11:17 11:17** À kònò Yèrèmíyà 7:11.

25 Kòdhɨ íbe dhɨ, mɨ kàdré àmɨ kɨ totó adrélé tà zi Gïká tí gò, mɨ dré adrézó tà íbe móndí àlo rú dhɨ, lè mɨ kòtrï akódhɨ nda nɨ tàkonzì gò, àmɨ kɨ Atá bhù na dhɨ kòtrïró kókpà àmɨ kɨ tàkonzì be dhɨ bvó.» [
26 *]

À lizî Yésu tî ngalè akódhɨ nɨ rïnyî angá ángolésè ya dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 21:23-27; Lúkà 20:1-8)

27 Ɨ dré gòzo tódhyá tsàle Yèrúsalémà na. Dɨ Yésu dré tá adrérà'a atsílé tépelò nɨ bhà'álé 'ásè dhɨ 'á dhɨ, kòwánà kàdrì ɨ tátrítrí kúlí tadhábhá ɨ tsàle bhàgo íbe dhɨ ì dré alìzo akódhɨ vélé
28 lizíá tíá dhɨ: «Rìnyí mí dré adrézó tà kòdhɨ kɨ 'o dhɨ angá ína ángolésè? Ȁdhi fè mí dré rïnyí adrézó tà nda kɨ 'o dhɨ nì?»
29 Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Má nɨ kókpà tà àlo dhɨ nɨ lizí àmɨ tí. Mì kòlogó kúlí má tí dhɨ, má nɨ kpà tàá àmɨ dré ngalè rïnyí má dré adrézó tà kòdhɨ kɨ 'o dhɨ angá ángolésè ya dhɨ.
30 Mì tà rè má dré ká! Bàtísimò Yòwánì dré fèle dhɨ angá tá ína ángolésè: Gïká vélésè, kó ngalè móndí ɨ vélésè?»
31 Gò ì dré dhèzo adrélé tà kayí àyɨ kòfalésè, adrézó tàá dhɨ: «Mà kòtà dhɨ ‹Bàtísimò nda angá Gïká vélésè› dhɨ, akódhɨ nɨ go lizíá àma tí dhɨ: ‹Mì ka'ï dɨ Yòwánì ko àdho tà sè?›
32 Dɨ, mà nɨ kɨtswá tsì tàá dhɨ ‹Bàtísimò nda angá móndí ɨ vélésè› yà dhɨ?» (Ɨ tà tá kònìnɨ, ì dré tá adrélé móndyá zyandre dhɨ kɨ ro dhɨ sè. Tàko ko, àyɨ títí nda ì adré tá ka'ïá dhɨ, Yòwánì tá ína pròfétà 'ɨ.)
33 Dɨ ì dré logózóá Yésu dré dhɨ: «Mà nï ko.» Yésu gò tàá àyɨ dré dhɨ: «Kàdré kònìnɨ dhɨ, má kɨtswá kókpà tàá àmɨ dré ngalè rïnyí má dré adrézó tà nda kɨ 'o dhɨ angá ángolésè ya dhɨ ko.»

12

Pídhígó vînò lɨkɨbhá kònzɨ dhɨ kɨ tà dri dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 21:33-46; Lúkà 20:9-19)

1 Gò Yésu dré kɨdhózó adrélé tà tadhá àyɨ dré pídhígó sè, adrézó tàá dhɨ: «Agó àlo dhɨ bhe tá vínò áyɨ amvú na. Dré gàrà nɨ kɨ tobhàzo kírà sè, bhú gàzo kɨtswázó vínò lò'wa zwa gò, dzó mvumvù dhɨ nɨ sìzo kɨtswázó amvú nda nɨ lɨkí. Dré amvú nda nɨ tayízó vínò lɨkɨbhá àruka ɨ drígá gò, lìzo atsí na làwú làvo na.
2 Lókyá vínò lò'wa kìzo dhɨ kòkɨtswá dre dhɨ, dré áyɨ màrábà kɨ àlo mùzo kɨtswálé lò'wa ína tínɨ dhɨ nɨ adó vínò lɨkɨbhá nda ɨ véna.
3 Dɨ, ì dré àyɨkya màrábà nda nɨ rùzo tswàle gò, logózóá nzìle drígálé sè.
4 Gò amvú líyí nda dré màrábà àzya mùzo lìle àyɨ véna. Dɨ, ì dré akódhɨ nda nɨ drï tswàzo, kanyò fèzo drá.
5 Amvú líyí nda dré gòzo màrábà nɨ na mu lìle gò, ì dré akódhɨ nda nɨ pfùzo dràle. Dré gòzo màrábà àruka bï dhɨ kɨ mu gò, ì dré àruka nɨ kɨ tswàzo, àruka nɨ kɨ tupfúzó todràle.
6 Tayí tá ngbà 'í amvú líyí nda nɨ mváagó dré lèle tò dhɨ kòdhya. Dɨ kùdù ro dhɨ, dré kpà akódhɨ nda nɨ mùzo lìle àyɨ véna. Adré tá kisùá dhɨ: ‹Ɨ nɨ áma mváagó nɨ lɨndrì bha!›
7 Dɨ, vínò lɨkɨbhá nda ì dré tàzoá àyɨ kòfalésè dhɨ: ‹Kònàdhɨ dhya dra amvú kònìdhɨ nɨ kisúlépi tàyɨlé ro dhɨ 'ɨ. Mà kòlì akódhɨ nɨ pfu dràle, amvú dré tá kɨtswálé kisúlé tàyɨlé ro nda kàdréró àma dré!›

* **11:26 11:26** Wárágà Gïká nɨ Kúlí tisìzo àyɨ dri drïdrï dhɨ ɨ léna dhɨ, à adré kúlí kònɨ kɨ kisú kònwa ko: [Dɨ, mì kòtrï àmɨkya tàkonzì móndí ì dré 'òle àmɨ rú dhɨ ɨ ko dhɨ, àmɨ kɨ Atá bhù na dhɨ kɨtswá kókpà àmɨ kɨ tàkonzì tri ko.]

8 Dɨ ì dré ngàzo akódhɨ nɨ ru pfùle dràle gò, àbvò nɨ nɨ bhèzo amvú nda 'ásè kɨvì
na.»
9 Yésu gò lizíá dhɨ: «Mì adré kisùá dhɨ, amvú líyí nda nɨ 'òá ngíni? Akódhɨ nɨ tsa
vínò lɨkíbhá nda kɨ tupfú todràle gò, gòzo amvú vínò àdhya nda nɨ tayɨ́ móndí àruka
ɨ drígá.
10 Mì nà rè tà tɨsɨle Gĭká nɨ Kúlí na kònìdhɨ ko?
‹Kírà dzó sibhá ì dré gàle gàgà dhɨ,
gò atsálé kírà agógó dzó nda dré adrézó áyɨ totó drĭá dhɨ ró.
11 Kòrìdhɨ tà Mírĭ dré 'òle nì dhɨ 'ɨ.
Dɨ tà nda líndríga ró àma mĭlésè!›*»
12 Gò Yúdà ànzɨ kɨ kàdrì ì dré gòzo adrélé láti nda kɨtswázó Yésu nɨ ru dhɨ bvó.
Àngyá ko, ì nì tá tàle dhɨ, akódhɨ pɨ tá pídhígó nda àyɨ rú dhɨ be. Dɨ, ì dré tá adrélé
móndyá zyandre dhɨ kɨ ro dhɨ sè dhɨ, ì dré akódhɨ nɨ tayízó gò, lìzo.

Kàyĭsárà, Rómà kɨ ópí kàdrì nɨ mèdáyì gìma
(A kònò kpà Màtáyò 22:15-22; Lúkà 20:20-26)

13 Àmvolásà dhɨ, ì dré Fàrĭsáyò àruka kɨ mùzo móndí àruka ópí Èródè àdhya íbe
lìle Yésu véna, kɨtswálé akódhɨ nɨ 'o la'ìle kúlí dré tá adrélé tàle dhɨ ɨ sílé dhɨ bvó.
14 Àyɨ nda ì dré tàzoá drá dhɨ: «Tadhálépi, mà nì tàle dhɨ, mí adré tròle tà bàti rú
dhɨ be. Mí adré kpà móndí kɨ lɨndrì nɨ tà kisù ko, mí dré adrélé àyɨ kɨ no twátwa ko
dhɨ sè. Mí adré kpà Gĭká nɨ tà tadhá tà bàti sè. Dɨ mí tà rè àma dré ká: Àma kɨ tátrítrí
kúlí ka'ĭ, à kàdré Kàyĭsárà nɨ mèdáyì gɨ dhɨ 'í? Kó ngalè, ka'ĭ ko? Lè mà kàdré gìá, kó
ngalè mà kàdré gìá ko?»
15 Dɨ, Yésu dré ína àyɨ kɨ túrúpfú tà nìzo kyá gò, logózóá àyɨ dré dhɨ: «Mì adré áma
tabhì lɨtílé àdho tà sè? Mì afè dènárĭ àlo dhɨ má dré nòle.»†
16 Dɨ ì dré làfa lò'wa nda nɨ fèzo drá. Gò dré lizízóá àyɨ tí dhɨ: «Móndí líndrí kònìdhɨ
tsàle rú tɨsɨle drĭá kònìdhɨ be dhɨ, àdhi àdhya 'ɨ?» Ɨ logó drá dhɨ: «Kàyĭsárà àdhya 'ɨ.»
17 Dɨ Yésu tà àyɨ dré dhɨ: «Mì kàdré dɨ ngá Kàyĭsárà àdhya nɨ fe Kàyĭsárà dré, adrézó
kpà ngá Gĭká àdhya nɨ fe Gĭká dré.» Ɨ kòyi akódhɨ nɨ kúlí nda dre dhɨ, àyɨ kɨ líndrí
dré gàzo bhwăbhwa akódhɨ nɨ tà sè.

Tà lizîlé ngangà dràdrà 'ásè dhɨ nɨ tà dri dhɨ
(A kònò kpà Màtáyò 22:23-33; Lúkà 20:27-40)

18 Àmvolásà dhɨ, Sàdùkáyò àruka ì dré alìzo Yésu vélé kɨtswálé tà lizí tíá. (Àyɨ nda
ì adré tàá dhɨ, ngangà dràdrà 'ásè dhɨ yókódhó.) Dɨ ì tà drá dhɨ:
19 «Tadhálépi, Mósè tɨsì àma dré dhɨ: ‹Agó àlo adrélépi mvá àko dhɨ kòdrà áyɨ tòkó
nɨ tayí dhɨ, lè adrúpi nɨ kòdo tàyítòkó nda mòle, kɨtswázó ànzɨ ti áyɨ adrúpi dràlepi
nda dré.›‡
20 Dɨ àgo nzi-drĭ-rĭ adrúpi ró dhɨ ɨ tá be. Àyɨ kɨ kàyo dré tòkó àlo dhɨ nɨ mòzo gò,
dràzo tólò mvá ti àko ró.
21 Adrúpi nɨ nɨ rĭ dré tòkó nda nɨ dòzo mòle gò, dré kpà dràzo tólò mvá ti àko ró.
Tà nda dré kpà ru 'òzo kònìnɨ adrúpi nɨ nɨ na rú,
22 tsàle byá adrúpi nɨ nɨ nzi-drĭ-rĭ rú. Àyɨ títí nda ì todrà mvá ti àko ró. Kùdù ro
dhɨ, tòkó nda dré kpà dràzo.
23 Dɨ kĭtú móndí ì dré dra ngàzo dràdrà 'ásè dhɨ tú dhɨ, adrúpi nzi-drĭ-rĭ nda ɨ kòfalé
dhɨ, tòkó nda nɨ adré tsítsì dhɨ àdhi dré? Àngyá ko, àyɨ títí nda ì do tá akódhɨ mòle
àyɨ dré tòko ró.»
24 Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Mì lɨtí àmɨ kɨ tàndɨ ɨ dre, mì dré Gĭká nɨ Kúlí ɨ rĭnyí nɨ íbe
dhɨ kɨ nĭle ko dhɨ sè.

---

* **12:11 12:11** A kònò Longó ɨ 118:22-23. † **12:15 12:15** «Dènárĭ» kònìdhɨ tá làfa lò'wa adrézó tà 'o ásà Rómà kɨ
òpì 'ásè dhɨ 'ɨ. ‡ **12:19 12:19** A kònò Dùtèrònómè 25:5-6.

25 Kĩtú móndí ì dré dra ngàzo dràdrà 'ásè dhɨ tú dhɨ, ì gò adrélé ru mo ko. Ɨ gò kpà
adrélé àyɨ kɨ ànzɨ kɨ fe mòle ko. Be ró dhɨ, ì nɨ àyɨkya adré ngóró ángéló bhù na dhɨ
ɨ tíní.
26 Dɨ, kàdré ína ngangà dràdrà 'ásè dhɨ nɨ tà sè dhɨ, mì nà rè Mósè nɨ búkù na, tà
Gĩká dré tá tàle drá fanzĩ adrélépi kòle àtsɨ ró dhɨ na dhɨ ko? Akódhɨ tà tá dhɨ: ‹Ma
Gĩká Àbàrámà àdhya 'ɨ, Ɨsákà àdhya 'ɨ, ìndì Yàkóbhò àdhya 'ɨ.›§
27 Dɨ Gĩká nda Gĩká àbvò kya 'ɨ ko. Be ró dhɨ, akódhɨ ína Gĩká móndyá lídrì ro dhɨ
kya 'ɨ. Mì lití àmɨ tà tàndɨ ró dre.»

Tòlí kàdrì lavúlé dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 22:34-40; Lúkà 10:25-28)

28 Tátrítrí kúlí tadhábhá kɨ àlo kòyi àyɨ nda ɨ tà kayírà'a àyɨ kòfalésè dre dhɨ, dré
atógyàzoá dhɨ, Yésu logó kúlí àyɨ dré kyá. Dɨ dré áyɨ kisízó ànyɨ akódhɨ làga, akódhɨ
nɨ lizí tàzoá dhɨ: «Tòlí títí dhɨ ɨ kòfalé dhɨ, tòlí kàdrì lavúlé dhɨ ángùdhi 'ɨ?»
29 Yésu logó drá dhɨ: «Tòlí kàdrì lavúlé dhɨ, kònìdhɨ 'ɨ: ‹Ɨsèrélè ànzɨ ɨ, mì yi rè ká!
Mírì àma kɨ Gĩká, Mírì 'ɨ kalóma.
30 Lè mí kàdré Mírì ámɨ Gĩká nɨ le ámɨ togó sè wăyi, ámɨ lídrì sè wăyi, ámɨ tà
kisùkisù sè wăyi, ìndì ámɨ rĩnyí sè wăyi.›*
31 Tòlí nɨ rì, kònìdhɨ 'ɨ: ‹Lè mí kàdré ámɨ àzya nɨ le ngóró mí dré adrélé ámɨ tàndɨ
nɨ le dhɨ tínɨ.›† Tòlí àzya kàdrì tòlí rì kòdhɨ kɨ lavúlépi dhɨ yókódhó.»
32 Dɨ tátrítrí kúlí tadhálépi nda tà drá dhɨ: «Tadhálépi, tà mí dré tàle kòdhɨ, tà bàti
'ɨ. Mí tà kyá tàle dhɨ, Gĩká ngbà 'í àlo kwákwá, ìndì àzya nɨ akódhɨ rúsè dhɨ yókódhó.
33 Adrélé Gĩká nɨ le togó wăyi sè, tà nĩnĩ wăyi sè ìndì rĩnyí wăyi sè dhɨ, ìndì adrélé
dhyá kɨ àzya nɨ le dhyá kɨ tàndɨ tínɨ dhɨ kàdrì lavúlé, kà'wá títí adrélé zàle mòbòmà
ro dhɨ ɨ rúsè, ìndì ngá títí adrélé fèle Gĩká dré mòbòmà ro dhɨ ɨ rúsè.»
34 Dɨ Yésu kònò akódhɨ logó tá kúlí tògyá sè dhɨ dre dhɨ, dré tàzoá drá dhɨ: «Mɨ
vwàvwà ro Gĩká nɨ Òpì rúsè ko.»
Dɨ kɨdhólé lókyá nda sè dhɨ, dhya àlo dré gòzo vélé tà tabhĩ lizílé akódhɨ tí ko.

Mèsíyà ɨ Dàwîdì be dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 22:41-46; Lúkà 20:41-44)

35 Yésu dré tá adrérà'a tà tadhá móndí ɨ dré tépelò na dhɨ 'á dhɨ, dré lizízóá dhɨ:
«Tátrítrí kúlí tadhábhá ì adré tàá dhɨ, Mèsíyà Dàwídì nɨ mvá 'ɨ dhɨ ngíní?
36 Tàko ko, Dàwídì nɨ tàndɨ tà tá Tɨrí Lólo nɨ rĩnyí sè dhɨ:
‹Mírì Gĩká tà áma Mírì dré dhɨ:
Mí alì lirílé áma drígó lésè,
tsàle lókyá má dré dra ámɨ kàrɨbhá kɨ bhàzo
adrélé ámɨ pá zàle dhɨ 'á.›‡
37 Kòdhɨ Dàwídì nɨ tàndɨ adré Mèsíyà nɨ zi áyɨ Mírì ro. Dɨ Mèsíyà nda nɨ kɨtswá kpà
adrélé akódhɨ nɨ mvá ro ngínɨngíni ró?»
Dɨ móndyá zyandre lavúlé nda ì adré tá akódhɨ nɨ yi lovó sè.

Yésu se móndí kɨ bî tátrítrí kúlî tadhábhá kɨ tà sè
(À kònò kpà Màtáyò 23:1-36; Lúkà 20:45-47)

38 Yésu dré rè dhu adrérà'a àyɨ kɨ tadhá dhɨ 'á dhɨ, dré tàzoá dhɨ: «Mì kàdré àmɨ kɨ
likí tátrítrí kúlí tadhábhá kɨ tà sè. Àngyá ko, àyɨ nda ì adré kánzò kàtswákàtswa dhɨ
kɨ le asólé àyɨ rú, adrézó tatsílé ába móndí ɨ kòfalésè. Ɨ adré lèá dhɨ, à kàdré mòdo fe
àyɨ dré lindrì sè ngá lagírà ɨ 'ásè.

---

§ **12:26 12:26** A kònò Pfòma 3:6. * **12:30 12:30** A kònò Dùtèrònómè 6:4-5. † **12:31 12:31** A kònò Lèvîtíkè 19:18. ‡ **12:36 12:36** A kònò Longó ɨ 110:1.

39 Ɨ adré lèá lirílé àrà lindrì àdhya lìsámbò dzó ì 'ásè dhì ì 'ásè, adrézó kpà lèá lirílé mísá lindrì àdhya gwányá ì 'ásè dhì ì làgásè.
40 Ɨ adré tàyítòkó kì ngá kì kärí títí. Ɨ adré kpà tà zi Gïká tí vwàvwà ro, à kònòró àyì be dhì bvó. Dì kïtú dra tàbvó tàzo dhì tú dhì, à nì tà ŋo àyì dri tà tàndì ró.»

Ngá tàyítòkó àlo lemerè ro dhì dré fèle Gïká dré dhì
(À kònò kpà Lúkà 21:1-4)

41 Àmvolásà dhì, Yésu dré lirízó tépelò na, àrà adrézó làfa fe Gïká dré dhì kandrá, adrélé móndí zyandre dhì kì no adrérà'a àyì kì làfa bhe kpúkúbhú adrézó làfa likí dhì na. Ngábhá bï dhì ì adré tá làfa bhe lána bï.
42 Gò tàyítòkó àlo lemerè ro dhì dré kpà alìzo làfa lò'wa nzǐ tsàtsà rï làgí be tsà dhì kì bhe lána.
43 Dì Yésu dré áyì lebèbhá kì azízó, tàzoá àyì dré dhì: «Má adré tà bàti ta àmì dré: Tàyítòkó lemerè ro kòdhì bhà ína kpúkúbhú na làfa kàdrì, móndyá àruka títí dhì kya kì lavú.
44 Tàko ko, àyì títí nda ì adó àyìkya àyì kì ngá kì drï fèle kòdhya. Dì, tòkó lemerè ro nda adó ína ngá títí í dré tá adrézó ába kìtswázó adrílé ásà dhì ì fèle kòdhya.»

13

Yésu longó tépelò nì pfùma nì tà
(À kònò kpà Màtáyò 24:1-2; Lúkà 21:5-6)

1 Yésu dré tá adrérà'a apfòle tépelò lésè dhì 'á dhì, akódhì nì lebèbhá kì àlo dré tàzoá drá dhì: «Tadhálépi, mí nò rè dzó kàdrì gú kònì ì, àyì kì kírà íbe ká!»
2 Dì Yésu logó drá dhì: «Mí nò tsï dzó kàdrì kònì ì 'í? Lókyá adrélépi alìle dhì sè dhì, à gò vélé àyì kì kírà kì àlo kisú àzya nì dri ko. À nì kírà nda kì lebhé títí kïní mi.»

Tà dra ru 'obhá lókyá kùdù nì tà tadházó dhì ì
(À kònò kpà Màtáyò 24:3-14; Lúkà 21:7-19)

3 Àmvolásà dhì, Yésu ì dré lìzo mbàle kòngó Òlívè fa kya drïna gò, akódhì dré lirízó àrà kìtswázó tépelò no lásà bwà dhì na. Gò Pétèró, Yàkóbhò, Yòwánì, tsàle Àndréyà be dhì ì dré akódhì nì lizízó àyì pátí, tàzoá dhì:
4 «Mí tà rè àma dré, tà nda kòdhì kì atsá ángutú ya dhì ká? Àdho tà nì ru 'o drïdrï tadházóá dhì, tà títí nda ì adré 'òle ru 'o káyà dhì nì?»
5 Yésu logó àyì dré dhì: «Mì kàdré àmì kì likí dóro, dhya àlo kòlitíró àmì ko.
6 Tàko ko, móndí bï dhì kì alì áma rú sè adrélé tàá dhì, ‹Ma Mèsíyà 'ì!› gò, ì dré móndí zyandre dhì kì litízó.
7 Mì nì àdzú kì kpòrò yi ànyì, adrézó kpà àdzú kì rúbí yi làwú làvo na. Dì, mì kòtayí àmì kì togó adrélé gàle ásà dhì ko. Tàko ko, adré lèá dhì, tà nda kòdhì ì kò'o rè zyà ru 'íká. Dì, lókyá kùdù atsá rè ko.
8 Súrú kì àdzú bhu súrú àruka íbe. Òpì kì kpà àdzú bhu òpì àruka íbe. Kàdíkàdi nì bvò kosé, ìndì kàrábhò nì dhe àrà twátwa ì 'ásè. Dì, tà nda kòdhì kì ngbà 'í adré ngóró tòkó nì mváaswa nì kìdhoma tíni.
9 Dì àmì ró dhì, mì kàdré àmì kì likí dóro. Tàko ko, à nì àmì kì 'o topfòle tàbvó tărà ì 'ásè, adrézó àmì kì bhwa lìsámbò dzó ì 'ásè. Áma tà sè dhì, mì nì àmì kì totó gùvèrènérè ì kandrá ìndì ópí kàdrì ì kandrá, mì kòkìtswáró áma tà mì dré nòle ìndì mì dré yïle dhì kì longó àyì dré be dhì bvó.
10 Tàko ko, adré lèá dhì, à kòlongó rè zyà Rúbí Tanì súrú títí ì dré 'íká.
11 Dì, à kàdré àmì kì dri tàbvó tàle dhì, mì kòbhà àmì kì togó adrélé lanzïle tà mì dré dra tàle àmì rúsè dhì dri dhì ko. Be ró dhì, mì kàdré ndirì tà Gïká dré dra fèle

àmɨ dré tàle lókyá nda sè dhɨ nɨ ta kòdhya. Ângyá ko, mì nɨ adré tà nda nɨ ta àmɨ ko. Be ró dhɨ, Tɨrɨ́ Lólo nɨ adré tàá nì.
12 Móndí kɨ àyɨ kɨ adrúpi kɨ lefè todràle kàrɨbhá ɨ drígá. Ânzɨ kɨ atá kɨ kpà àyɨ kɨ ànzɨ kɨ lefè todràle. Ânzɨmvá kɨ lɨgí àyɨ kɨ tibhá ɨ rú, adrézó àyɨ kɨ 'o todràle.
13 Móndyá títí dhɨ kɨ togó kònzɨ bha àmɨ rú áma tà sè. Dɨ, dhya adrélépi ína togó tsɨ, adrézó áyɨ totó tätä tsàle kùdù na dhɨ nɨ adrí.»

Kɨzà kàdrì lavúlé dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 24:15-28; Lúkà 21:20-24)

14 «Dɨ mì nɨ ‹ngá adrélé gàle gàgà adrélépi ngá lólo dhɨ kɨ kɨzá dhɨ› nɨ no adrérà'a áyɨ totó àrà kɨtswálépi tá kàdré lána ko dhɨ na.* (Lè dhya adrélépi tà kòdhɨ nɨ na dhɨ kàdré àndu nɨ nɨ ni dóro.) Lókyá nda sè dhɨ, lè móndyá dra adrébhá bvò Yùdáyà àdhya na dhɨ ì kòlapá ràle kòngó ɨ drĩna.
15 Lè kpà dhya dra adrélépi áyɨ dzó drĩna dhɨ kàsí fɨle dzó na, áyɨ ngá kɨ do lapázó ába dhɨ ko.
16 Dhya dra adrélépi amvú na dhɨ kògò nzɨle ɨ́ bhàna áyɨ kítá kɨdhì àdhya nɨ do lapázó ába dhɨ ko.
17 Kĩtú nda ɨ tú dhɨ, kɨzà nɨ adré kàdrì tòkó adrébhá 'a ɨ́be dhɨ ɨ dré, ìndì tòkó adrébhá bà fe ànzɨmvá ɨ dré dhɨ ɨ dré.
18 Mì kàdré tà zi Gĩká tí, àmɨ kɨ lapama nda kàdréró kɨdhì lókyá sè ko.†
19 Tàko ko, kɨzà kĩtú nda kya nɨ adré kàdrì lavúlé. À nò rè kɨzà kárá be kònìnɨ nda ko, kɨdhólé Gĩká dré bvò bhărà lésè atsálé ándrò kònìdhɨ. Â kɨtswá kpà gòle vélé nòá tàdzí ko.
20 Kònò Mírì kòkɨ tá kĩtú nda kɨ bvó ko dhɨ, dhya àlo bvò dri dhɨ kɨtswá tá adrílé bwà ko. Dɨ, Mírì kɨ ína kĩtú nda kɨ bvó móndyá ɨ́ dré zɨle dhɨ kɨ tà sè.
21 Lókyá nda sè dhɨ, à kàdré tàá àmɨ dré dhɨ ‹Mì nò rè ká, Mèsíyà kònwa!› dhɨ, mì kòka'ĩ ko. À kàdré kó tàá dhɨ ‹Akódhɨ kònàle!› dhɨ, mì kòka'ĩ ko.
22 Tàko ko, mèsíyà kɨnzò ro dhɨ kɨ apfò pròfétà kɨnzò ro dhɨ ɨ́be adrélé tà kàdrì líndríga ró adrébhá àyɨ kɨ rĩnyí tadhá dhɨ kɨ 'o, kòkɨtswá dhɨ, ì dré ndìndì móndyá Gĩká dré zɨle dhɨ kɨ lɨtízó.
23 Má longó àmɨ dré tà nda kòdhɨ ɨ títí drĩdrì. Dɨ mì kàdré tàmĩga dri.»

Móndí nɨ Mvá nɨ agòma
(À kònò kpà Màtáyò 24:29-31; Lúkà 21:25-28)

24 «Kìtú nda ɨ tú, kɨzà kàdrì nda àmvolésè dhɨ,
‹kĩtú nɨ mì nɨ atsá tínímvá ro,
mbă gò vélé mvèle ko,
25 bhĩbhínyà kɨ ledhé bhù lésè,
ìndì rĩnyí bhù na dhɨ kɨ ru kɨzí.›‡
26 Dɨ lókyá nda sè dhɨ, móndyá títí dhɨ kɨ Móndí nɨ Mvá nɨ no adrérà'a alɨle ndùrùku ɨ 'ásè, rĩnyí kàdrì be ìndì mĩlanzĩlanzĩ kàdrì be.
27 Gò akódhɨ dré áyɨ ángéló kɨ mùzo lɨle áyɨ móndyá ɨ́ dré zɨle dhɨ kɨ kɨmó bvò nɨ pá su dhɨ ɨ lésè, kɨdhólé bvò nɨ kùdù lésè, tsàle byá bhù nɨ kùdù na.»

Tà tadhálé fɨgĩ fa nɨ tà rú dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 24:32-35; Lúkà 21:29-33)

28 «Lè mɨ kàdré tà tadhálé fɨgĩ fa nɨ tà rú dhɨ nɨ àndu ni dóro. Fɨgĩ fa nɨ dríti kàdré atsálé màlɨmálɨ gò, bí nɨ dré adrézó ròle dhɨ, mì nĩ tàle dhɨ, yĩgú ànyɨ dhɨ be.

---

* **13:14 13:14** À kònò Dànyélè 9:27; 11:31; 12:11. † **13:18 13:18** Yúdà ànzɨ kɨ bvò na dhɨ, «kɨdhì lókyá» kònìdhɨ, lókyá kɨdhì ro kóná àlo na, adrélépi gĩle vwàvwà ro dhɨ 'ɨ. ‡ **13:25 13:25** À kònò Êsáyà 13:10; 34:4; Êzèkyélè 32:7; Yòwélè 2:10; 3:4.

29 Kókpà kòdhɨ tínɨ, lókyá mɨ dré dra tà nda kòdhɨ kɨ nòzo adrérà'a ru 'o dhɨ tú dhɨ, lè mɨ kònɨ̀ tàle dhɨ, Móndí nɨ Mvá láti 'á, ndɨndɨ àmɨ kɨ dzó tí káyà dhɨ.
30 Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Móndyá dra adrébhá lídrɨ́ íbe lókyá nda sè dhɨ ɨ kɨtswá dràle títí drɨ̀drɨ̀ tà títí nda ɨ dré dra ru 'òzo dhɨ kandrá ko.
31 Bhù ɨ bvò be dhɨ kɨ akí. Dɨ, áma kúlí ɨ kɨtswá àyɨkya tàdzí akɨ́lé ko.»

Gɨ̀ká nɨ̀ ngbà 'ɨ̂ lókyá kùdù nɨ̀
(À kònò kpà Màtáyò 24:36-44)

32 «Dɨ, dhya àlo nɨ̀ ína kɨ̀tú 'ɨ yà, kó ngalè sáà 'ɨ yà tà nda ɨ dré dra ru 'òzo dhɨ ko. Ndɨndɨ ángéló bhù na dhɨ 'ɨ yà, kó ngalè Gɨ̀ká nɨ Mváagó 'ɨ yà dhɨ, ɨ nɨ̀ ko. Gɨ̀ká Atá nɨ̀ ngbà 'ɨ́ nɨ kalóma.
33 Adré dɨ lèá dhɨ, mɨ kàdré àmɨ kɨ lɨkí, adrézó tàmɨ̀ga dri! Tàko ko, mɨ nɨ̀ ngalè lókyá nda nɨ atsá ángutú ya dhɨ ko.
34 Tà nda kòdhɨ ngóró agó àlo adrélépi 'òle lɨ̀le atsí na dhɨ àdhya tínɨ. Akódhɨ nda adré rɨ̀nyí fe áyɨ màrábà àlo àlo títí dhɨ ɨ dré adrézó àyɨ kɨ àzí 'o gò, dré adrézó tàá dhya adrélépi dzóti lɨkí dhɨ dré dhɨ, kàdré tàmɨ̀ga dri. Dɨ dré adrézó dzó nda nɨ tayí lɨ̀zo.
35 Mɨ kàdré dɨ tàmɨ̀ga dri. Ángyá ko, mɨ nɨ̀ lókyá ángùdhi dzó líyí nda dré dra agòzo ásà dhɨ ko, gba kàdré ɨndró sè yà, ngátsi kɨ́tógá sè yà, àgólòwa dré tsírà bherà'a yà, kó ngalè drùbhɨ̀ sè yà dhɨ.
36 Dɨ akódhɨ kàgò ngbŏ́ ró dhɨ, mɨ kòtayí àmɨ akódhɨ dré kisúlé adrérà'a ayí ko dhɨ ko.
37 Tà má dré adrélé tàle àmɨ dré kònɨdhɨ, má adré kpà tàá móndyá títí ɨ dré: Mɨ kàdré tàmɨ̀ga dri!»

14

Yúdà ànzɨ kɨ kàdrɨ ɨ ndà láti Yésu nɨ rùzo pfùle dràle
(À kònò kpà Màtáyò 26:1-5; Lúkà 22:1-2; Yòwánɨ 11:45-53)

1 Tayí tá kɨ̀tú rɨ̀ gwányá Pásɨkà àdhya ɨ Mápà tàkú àko dhɨ àdhya be dhɨ ɨ dré atsázó. Kòwánà kàdrɨ ɨ tátrɨ́trí kúlí tadhábhá íbe dhɨ ɨ adré tá láti nda kɨtswázó Yésu nɨ ru túrúpfú sè, pfùle dràle.
2 Dɨ, ɨ adré tá tàá dhɨ, ɨ kò'o tà nda gwányá Pásɨkà àdhya tú ko, móndyá zyandre dhɨ ɨ kòlɨgíró àyɨ íbe ko sè.

Tòkó àlo dhɨ dà màlásɨ Yésu dri
(À kònò kpà Màtáyò 26:6-13; Yòwánɨ 12:1-8)

3 Lókyá nda sè dhɨ, Yésu lɨ tá Bètàníyà na, fɨle Sɨ̀mónà atú kàrí dré tá rùle dhɨ nɨ dzó na gò, dré lɨrízó mísá làga kɨtswálé ngá nya. Gò tòkó àlo dhɨ dré afízó mòlàngɨ mvá ledélé àlàbásterè sè, gàlepi màlásɨ làgí kyàkyà dhɨ sè bɨ̌ dhɨ be.* À ladhí tá màlásɨ nda tsèrèlè náradà sè.† Dɨ tòkó nda dré mòlàngɨ nda nɨ ti ŋòzo gò, màlásɨ nda nɨ dàzo Yésu dri.
4 Móndí àruka adrébhá tá dzó nda 'á dhɨ ɨ kònò tà nda dre dhɨ, àyɨ kɨ togó dré aswázó gò, ɨ dré adrézó tàá àyɨ kòfalésè dhɨ: «À kɨzá tsɨ̀ màlásɨ kòdhɨ àdho tà sè?
5 Kònò à nɨ tá kɨtswá lagɨ́á làfa lò'wa kámá-na sè gò, làfa nda nɨ fèzo lemerèbhá ɨ dré!»‡ Dɨ ɨ dré adrézó tòkó nda nɨ ndrɨ tà tàndɨ ró.
6 Dɨ, Yésu dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mɨ tayí tòkó kònɨdhɨ. Mɨ adré akódhɨ nɨ drɨ̀ kɨzá àdho tà sè? Tà dré 'òle má dré kòdhɨ, tà avélépi tò dhɨ 'ɨ.

---

* **14:3 14:3** Àlàbásterè kònɨdhɨ, kírà kemve kpírɨ́kpírí làgí be kàdrɨ, adrézó mòlàngɨ ledé ásà dhɨ 'ɨ. † **14:3 14:3** Náradà kònɨdhɨ, dò àlo tàdzí be dóro ɨndɨ làgí be kàdrɨ, adrézó màlásɨ ladhí ásà dhɨ 'ɨ. ‡ **14:5 14:5** À adré tá làfa lò'wa kònɨ kɨ rú zi «dènárɨ̀». Dènárɨ̀ kámá-na kònɨ ɨ tá làfa adrélé fèle móndí àlo dré àzí 'òle kóná àlo sè dhɨ tí dhɨ 'ɨ.

7 Àngyá ko, mì adré ngbú adrélé lemerèbhá íbe àmɨ kòfalé, ɨndì mì kɨtswá àyɨ kɨ ledé lókyá ángùdhi mì dré adrélé lèle dhɨ sè. Dɨ, mì kɨtswá ngbú adrélé túmáǹí má be ko.
8 Tòkó kònɨdhɨ 'o tà dré tá kɨtswálé 'òle dhɨ kòdhya. Dà màlásɨ má rú drɨ̈drɨ̈, kɨtswázó áma rúbhá ledé bhàle mógó na dhɨ bvó.
9 Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Àrà títí bvò wǎyi 'ásè à dré dra Rúbí Tanɨ longózó dhɨ ɨ 'ásè dhɨ, à nɨ kókpà tà tòkó kònɨdhɨ dré 'òle kòdhɨ nɨ tɨtí, akódhɨ nɨ tà kisùzo.»

Yùdásɨ ɨ yi ru kòwánà kàdrɨ ɨ́be, kòlefèró Yésu àyɨ drɨ́gá
(À kònò kpà Màtáyò 26:14-16; Lúkà 22:3-6)

10 Àmvolásà dhɨ, Yùdásɨ Ɨsɨkàrɨyótà, Yésu nɨ lebèbhá mudrí-drɨ̈-rɨ̈ dhɨ kɨ àlo dré ngàzo lìle tà ta kòwánà kàdrɨ ɨ́be, kɨtswázó Yésu nɨ lefè àyɨ drɨ́gá dhɨ bvó.
11 Àyɨ nda ɨ kòyi tà dré tàle nda dre dhɨ, ɨ dré lenzézó ásà gò, ɨ dré lazízóá dhɨ, ɨ nɨ làfa fe drá. Dɨ Yùdásɨ dré kɨdhózó adrélé lókyá dóro Yésu nɨ lefèzo àyɨ drɨ́gá dhɨ nɨ nda.

Yésu ɨ nya gwányá Pásɨkà àdhya lebèbhá nɨ ɨ́be
(À kònò kpà Màtáyò 26:17-25; Lúkà 22:7-14, 21-23; Yòwánɨ 13:21-30)

12 Gwányá Mápà tàkú àko dhɨ àdhya nɨ kɨ̈tú nɨ àlo adrézó kábilígyà mvá Pásɨkà àdhya nɨ pfu dràle mòbòmà ro dhɨ sè dhɨ, Yésu nɨ lebèbhá ɨ dré akódhɨ nɨ lizízó tàzoá dhɨ: «Mí adré lèá dhɨ, mà kòlɨ ngá ladhí mí dré gwányá Pásɨkà àdhya nɨ nyàzo dhɨ ángwà?»
13 Dɨ Yésu dré áyɨ lebèbhá rɨ̈ dhɨ kɨ mùzo, tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mɨ̀ lɨ̀ bhàandre na. Mɨ̀ nɨ drɨ̈ si agó àlo adrélépi yɨ̈ do lɨ̀drí na dhɨ be. Mɨ̀ dhe akódhɨ nda bvó.
14 Dzó dré dra fɨ̈zo lána dhɨ na dhɨ, mɨ̀ kòtà dzó nda nɨ líyí dré dhɨ: ‹Dhya tà tadhálépi dhɨ adré ámɨ lizí: Dzó 'a kɨ̀le mà dré kɨtswázó Pásɨkà nya áma lebèbhá ɨ́be dhɨ ángwà?›
15 Dɨ akódhɨ nda nɨ dzó 'a kɨ̀le kàdrɨ kurú na dhɨ nɨ tadhá àmɨ dré. À tobhà mísá ɨ ngá àruka ɨ́be tayílé lána gànzi ró. Mɨ̀ kòladhí ngá àma dré kònàle.»
16 Dɨ akódhɨ nɨ lebèbhá nda ɨ dré lɨ̀zo bhàandre na gò, ɨ dré tà títí nda kɨ kisúzó ngóró dré tá tàle àyɨ dré dhɨ tínɨ. Gò ɨ dré ngá ladhízó kɨtswázó gwányá Pásɨkà àdhya nɨ nya.
17 Ɨndró kàndrɨ dre dhɨ, Yésu ɨ dré tsàzo lɨrílé mísá làgásè túmáǹí akódhɨ nɨ lebèbhá mudrí-drɨ̈-rɨ̈ dhɨ ɨ́be.
18 Ɨ dré tá adrérà'a ngá nya dhɨ 'á dhɨ, Yésu dré tàzoá dhɨ: «Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Àmɨ kɨ àlo adrélépi ngá nya túmáǹí má be dhɨ nɨ áma lefè kàrɨbhá ɨ drɨ́gá.»
19 Dɨ kɨzà dré àyɨ kɨ 'òzo gò, àyɨ àlo àlo títí dhɨ ɨ dré kɨdhózó adrélé tàá drá dhɨ: «Zakó ɨ́na ma 'ɨ ko?»
20 Akódhɨ logó àyɨ dré dhɨ: «Akódhɨ nda àmɨ mudrí-drɨ̈-rɨ̈ nɨ kɨ àlo 'ɨ. Akódhɨ dhya adrélépi mápà so má be sǎnɨ àlo na dhɨ 'ɨ.
21 Tà bàti ró dhɨ, Móndí nɨ Mvá nɨ lɨ dràle ngóró tɨsɨ̀le akódhɨ nɨ tà dri G̈ɨ̈ká nɨ Kúlí na dhɨ tínɨ. Dɨ, kɨzà nɨ ɨ́na adré kàdrɨ dhya dra Móndí nɨ Mvá nda nɨ lefèlepi dhɨ dré! Dóro nɨ tá dhya nda nɨ tɨ̈le ko dhɨ.»

Mɨ̈rɨ̈ nɨ rúbhá ɨ kàrí nɨ be dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 26:26-30; Lúkà 22:14-20; 1 Kòrîtòbhá ɨ 11:23-25)

22 Ɨ dré tá adrérà'a ngá nya dhɨ 'á dhɨ, Yésu dré mápà adózó, tà tanɨ zɨ̈zo drɨ̈á G̈ɨ̈ká tí gò, ŋòzoá fèle áyɨ lebèbhá ɨ dré gò, tàzoá dhɨ: «Mɨ̀ do nyàle. Kònɨdhɨ áma rúbhá 'ɨ.»
23 Dré kpà kópò adózó, àwoyà tàzo G̈ɨ̈ká dré gò, fèzoá àyɨ dré. Dɨ àyɨ títí nda ɨ dré mvùzoá.

24 Dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Kònɨ̀dhɨ áma kàrɨ́ adrélépi tà Gɨ̈ká dré bhàle ru yɨ̈zo móndɨ́ ɨ́be dhɨ ni 'o kɨtswálé títí dhɨ 'ɨ. Kàrɨ́ nda ni kutú móndɨ́ zyandre ɨ dré.§
25 Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Má gò vélé vínò mvu ko, tsàle kɨ̈tú má dré dra vínò tɨ́dhɨ́ ro dhɨ ni mvùzo Gɨ̈ká ni Òpɨ̀ na dhɨ tú.»
26 Dɨ ì dré longó ngòzo lenzézó Gɨ̈ká ni rú sè gò, ì dré pfòzo lɨ̀le mbàle kòngó Òlívè fa kya drɨ̈na.

Yésu longó dhɨ, Pétèró ni áyɨ ga
(À kònò kpà Màtáyò 26:31-35; Lúkà 22:31-34; Yòwánɨ̀ 13:36-38)

27 Gò Yésu dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Àmɨ títí, mì ni áma tayɨ́ adrélé kalóma. Tàko ko, Gɨ̈ká ni Kúlí adré tàá dhɨ:
‹Má ni kábilígyà lɨkɨ́lépi ni tswa dràle gò,
à dré kábilígyà nda kɨ 'òzo ayɨ́lé.›*
28 Dɨ, má kònga mána dràdrà 'ásè dre dhɨ, má ni lɨ drɨ̈drɨ̈ àmɨ kandrána Gàlɨ̈láyà na.»
29 Dɨ Pétèró tà drá dhɨ: «Tágba móndyá títí dhɨ ì kòtayɨ́ mɨ yà dhɨ, má kɨtswá mána ámɨ tayɨ́ tàdzí ko!»
30 Yésu logó drá dhɨ: «Má adré tà bàti ta mɨ́ dré: Ndɨ̀ndɨ̀ ngátsi ándrò kònɨ̀dhɨ sè, drɨ̈drɨ̈ àgólòwa dré dra tsírà bhèzo vésè be rɨ̈ dhɨ kandrá dhɨ, mɨ́ ni mína áma ga vésè be na.»
31 Dɨ, Pétèró gò logóá drá rɨ̈nyɨ́ sè dhɨ: «Tágba kòkɨtswá mà dré dràzo túmăní mɨ́ be yà dhɨ, má kɨtswá tàdzí ámɨ ga ko.» Gò Yésu ni lebèbhá àruka títí dhɨ ì dré kókpà tàzoá kònɨ̀nɨ.

Yésu zi tà Gɨ̈ká tɨ̈ Gètèsèmánɨ̈ na
(À kònò kpà Màtáyò 26:36-46; Lúkà 22:39-46)

32 Àmvolásà dhɨ, Yésu ì dré lɨ̀zo lebèbhá ni ɨ́be tsàle àrà rú zɨ̈le Gètèsèmánɨ̈ dhɨ na. Gò dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mì lɨrɨ́ kònwa, má kòlɨ̀ró adrélé tà zi Gɨ̈ká tɨ́.»
33 Dré Pétèró kɨ drɨ̈zo Yàkóbhò ɨ́be ìndì Yòwánɨ̀ be ɨ́ vésè. Gò akódhɨ ni togó dré kɨdhózó adrélé kɨzà nya, adrézó lanzɨ̈le lavúlé.
34 Dɨ dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Áma togó adré ŋòle kɨzà dré, tsàle ndɨ̀ndɨ̀ dràdrà mɨ̈le. Mì kàdré kònwa, adrélé tàmɨ̈ga dri.»
35 Kòlì vwàle àyɨ rúsè tsà dre dhɨ, dré dhèzo kɨ̈ní mi adrélé tà zi Gɨ̈ká tɨ́, kòkɨtswá mɨ̈lásà dhɨ, lókyá kɨzà àdhya nda kòngaró ɨ́ rúsè be dhɨ bvó.
36 Adré tá tàá dhɨ: «Ábbà, Tátá, mɨ rɨ̀nyɨ́ ɨ́be kɨtswázó tà títí dhɨ kɨ 'o. Mɨ́ kòdo kópò kɨzà àdhya kòdhɨ má vélésè wà. Dɨ, mɨ́ kò'o tà má dré adrélé lèle dhɨ kòdhya ko. Be ró dhɨ, mɨ́ kò'o tà mɨ́ dré adrélé lèle dhɨ kòdhya.»
37 Gò dré gòzo áyɨ lebèbhá nda ɨ véna, àyɨ kɨ kisú ayí na. Dré tàzoá Pétèró dré dhɨ: «Sìmónà, mɨ́ adré ayí ko? Mɨ́ kɨtswá tá tsɨ̀ adrélé tàmɨ̈ga dri ngbà 'ɨ́ sáà àlo bwà ko?
38 Lè mì kàdré tàmɨ̈ga dri, adrélé kpà tà zi Gɨ̈ká tɨ́, kòtayɨ́ró àmɨ tà dré tabhɨ̈le, àmɨ kɨ 'òzo dhèle tàkonzì na dhɨ ko. Bàti, dhyá kɨ togó àtsɨ ró adrézó tà dóro 'o. Dɨ, dhyá kɨ rúbhá ɨ́na yàyà.»
39 Yésu dré gòzo tódhyá lɨ̀le tà zi Gɨ̈ká tɨ́ ngóró dré tá zɨ̈le drɨ̈drɨ̈ dhɨ tɨ́nɨ.
40 Gò dré gòzo tódhyá gòle àyɨ kɨ kisú ayí na, àyɨ kɨ mì dré tá adrélé ayí ro dhɨ sè. Dɨ ì nɨ̀ tá vélé ì nɨ kúlí logó drá ngɨ́nɨ ya dhɨ ko.
41 Bvóá dhɨ, dré gòzo gòle áyɨ lebèbhá nda ɨ véna vésè nɨ na sè, tàá àyɨ dré dhɨ: «Mì adré dhu rè ayí ko, adrézó lovólé? Kɨtswá dre. Lókyá atsá dre. Mì nò rè ká! À adré 'òle Móndɨ́ ni Mvá ni lefè tàkonzɨ̀bhá ɨ drɨ́gá.
42 Mì nga, mà kòlɨ̀ró! Dhya adrélépi áma lefè dhɨ atsá dre!»

---

§ **14:24 14:24** À kònò Pfòma 24:8; Yèrèmɨ́yà 31:31-34. * **14:27 14:27** À kònò Zàkàrɨ́yà 13:7.

Yésu nɨ rùma
(À kònò kpà Màtáyò 26:47-56; Lúkà 22:47-53; Yòwánɨ 18:3-12)

43 Gbă kòdhwa, Yésu dré rè dhu adrérà'a tà ta dhɨ 'á dhɨ, Yùdásì, akódhɨ nɨ lebèbhá mudrí-drì-rì dhɨ kɨ àlo dré atsázó. Adrì tá ɨ́ vésè móndí zyandre angábhá kòwánà kàdrì ɨ, tátrɨ́trɨ́ kúlí tadhábhá ɨ ìndì bhàgo ɨ vélésè dhɨ ɨ be. Àyɨ nda ì ru tá sápí ɨ fa ɨ́be àyɨ drɨ́gá.

44 Yùdásì adrélépi 'òle Yésu nɨ lefè nda tà tá àyɨ dré dhɨ, ɨ́ nɨ akódhɨ àdhi 'ɨ yà dhɨ nɨ tadhá àyɨ dré dhɨ kònìnɨ: «Dhya má dré dra kamúlé dhɨ, akódhɨ 'ɨ. Mì kòru dɨ akódhɨ, drìzoá lìzo ába, adrézó lɨkɨ́á dóro.»

45 Dɨ Yùdásì nda dré ndɨrɨ áyɨ kisízó ànyɨ Yésu làga, tàá drá dhɨ: «Rábbì!» Dré akódhɨ nɨ kamúzó.

46 Gò móndyá nda ì dré dhèzo Yésu dri, akódhɨ nɨ ru.

47 Dɨ, dhya adrébhá tá Yésu làga dhɨ kɨ àlo dré ngàzo áyɨ sápɨ́ asé gò, kòwánà kɨ kàdrì nɨ màrábà nɨ bí bvwàzo kɨ̀le.

48 Yésu dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Ma vo kùgú 'ɨ gò, mì dré adrézó alɨ̀le sápí ɨ́be ìndì fa ɨ́be kɨtswálé áma ru nɨ?

49 Kɨ̀tú àlo àlo títí ɨ sè dhɨ, má adré tá àmɨ kòfalé, adrélé tà tadhá tépelò na dhɨ, mì ru tá ma ko. Dɨ, tà kòdhɨ ì atsá kònìnɨ, kɨtswálé tà tisɨ̀le áma tà dri Gɨ̀ká nɨ Kúlí na dhɨ ì kò'oró ru be dhɨ bvó.»

50 Gò akódhɨ nɨ lebèbhá títí dhɨ ì dré akódhɨ nɨ tayɨ́zó lapázó.

51 Kàdhúrà àlo kɨ́tá asólépi ɨ́ rú ngbà 'ɨ́ àlo dhɨ dré ngàzo adrélé Yésu nɨ lebè. À adré tá 'òle akódhɨ nɨ ru ká,

52 dɨ, dré lapázó ràle bvólɨ́lɨ́ ro, kɨ́tá ɨ́na nɨ tayɨ́.

Yésu pfò kòwánà kɨ kàdrì ɨ kandrá bhàgo kàdrì ɨ́be
(À kònò kpà Màtáyò 26:57-68; Lúkà 22:54-55, 63-71; Yòwánɨ 18:13-14, 19-24)

53 Gò ì dré Yésu nɨ drìzo lìzo ába kòwánà kɨ kàdrì bhàna. Dɨ kòwánà kàdrì ɨ, bhàgo ɨ ìndì tátrɨ́trɨ́ kúlí tadhábhá ɨ́be dhɨ ì dré ru kɨmózó títí kònàle.

54 Dɨ Pétèró ro dhɨ, lebè tá ɨ́na Yésu lárá ro, tsàle byá kòwánà kɨ kàdrì nda nɨ bhà'álé na. Dré fɨzo lɨrílé tépelò lɨkɨ́bhá ɨ kòfalé, adrélé àtsí yo àyɨ ɨ́be.

55 Kòwánà kàdrì nda ɨ bhàgo kàdrì nda ɨ́be títí dhɨ ì adré tá tà adrélé tàle Yésu rú dhɨ kɨ nda, kɨtswázó akódhɨ nɨ 'o dràle dhɨ bvó. Dɨ, ì kisú tá àyɨkya tà àlo ko.

56 Móndí bɨ̀ dhɨ ì adré tá tà ta akódhɨ rú kɨnzò sè. Dɨ, tà ì dré adrélé tàle nda ì kisú tá ru ko.

57 Gò móndí àruka ì dré ngàzo tà ta akódhɨ rú kɨnzò sè kònìnɨ:

58 «Mà yi akódhɨ adrérà'a tàá dhɨ: ‹Má nɨ tépelò móndí ì dré sɨ̀le nì kònìdhɨ nɨ pfu, gòzo àzya nɨ móndí ì dré sɨ̀le nì ko dhɨ nɨ si kɨ̀tú na àmvolésè.›»

59 Dɨ, ndìndì tà ì dré tàle akódhɨ rú nda kisú ɨ́na ru ko.

60 Gò kòwánà kɨ kàdrì dré ngàzo áyɨ totó àyɨ kandrá, lizíá Yésu tí dhɨ: «Mí logó mɨ́na kúlí tà dhya kònɨ ì dré adrélé tàle mí rú kòdhɨ ɨ sè ko?»

61 Dɨ, Yésu adré tá ɨ́na kɨ́rɨ, kúlí logó àko ró. Gò kòwánà kɨ kàdrì nda dré gòzo lizíá tíá dhɨ: «Mɨ Mèsíyà, Gɨ̀ká kɨtswálépi rúku sè dhɨ nɨ Mváagó 'ɨ?»

62 Yésu logó drá dhɨ: «Ma 'ɨ. Dɨ mì nɨ Móndí nɨ Mvá nɨ no adrérà'a lɨrílé Gɨ̀ká rɨ̀nyí líyí nɨ drɨ́ágó lésè. Mì nɨ kpà akódhɨ nɨ no adrérà'a agòle ndùrùku bhù na dhɨ ɨ 'ásè.»

63 Dɨ kòwánà kɨ kàdrì nda dré áyɨ kɨ́tá lasízó kɨzà dré gò, tàzoá dhɨ: «Mà nɨ dɨ go vélé móndí àruka kɨtswábhá tà ta akódhɨ rú dhɨ kɨ nda àdho tà sè?

64 Mì yi làdhá dré dhàle Gɨ̀ká rú kòdhɨ àmɨ kɨ bíbhálé sè dre. Mì adré dɨ kisùá ngɨ́nɨ?» Dɨ àyɨ títí nda ì dré tà ŋòzo akódhɨ dri kɨtswálé dràdrà sè.

65 Gò àyɨ kɨ àruka ì dré ngàzo adrélé tùsú lufú akódhɨ mi. Ɨ dré akódhɨ nɨ mɨ̀ dròzo gò, adrézó akódhɨ nɨ tisɨ̀, adrézó tàá drá dhɨ: «Mí longó rè tà pròfétà ro ká!» Gò tépelò lɨkɨ́bhá ì dré kpà akódhɨ nɨ dòzo, adrélé mɨ̀ tosálé.

Pétèró gà Yésu rè
(À kònò kpà Màtáyò 26:69-75; Lúkà 22:56-62; Yòwánɨ 18:15-18, 25-27)

66 Lókyá nda sè dhɨ, Pétèró tá ína tàbhu na, bhà'álé nda na. Gò mvátòkó àlo kòwánà kɨ kàdrɨ nɨ màrábà ro dhɨ dré atszó
67 Pétèró nɨ no adrérà'a àtsí yo. Dré akódhɨ nɨ nòzo dɨ́ɨ́ gò, tàzoá dhɨ: «Mɨ tá kókpà túmắní Yésu Nàzàrétà lésè dhɨ be.»
68 Dɨ, Pétèró dré ína tà nda nɨ gàzo rè, tàzoá dhɨ: «Má nǐ ngalè mí adré àdho tà ta ya dhɨ ko.» Gò dré ngàzo pfòle bhà'álé nda 'ásè, áyɨ totó láti adrézó afílé dhɨ 'á. Gbă kòdhwa, àgólòwa dré tsírà bhèzo.
69 Mvátòkó nda kònò akódhɨ kònàle dre dhɨ, dré gòzo tàá móndyá adrébhá tá akódhɨ làga dhɨ ɨ dré dhɨ: «Dhya kòndɨ àyɨ kɨ àlo 'ɨ!»
70 Dɨ Pétèró dré gòzo tódhyá tà nda nɨ ga rè.
Gí ko, àyɨ adrébhá tá Pétèró làga nda ɨ dré tàzoá drá dhɨ: «Mɨ àyɨ kɨ àlo 'ɨ bàti! Tàko ko, mɨ kókpà móndí angálépi Gàlǐláyà lésè dhɨ 'ɨ.»
71 Dɨ Pétèró dré ngàzo mòndrà sɨ, tàzoá dhɨ: «Tátrítrí kàdré má dri, má kàdré kɨnzò ta dhɨ! Má nǐ agó mì dré adrézó tà nɨ nɨ ta kòdhɨ ko!»
72 Gbă kòdhwa, àgólòwa dré gòzo tsírà bhe vésè nɨ rǐ sè. Gò kúlí Yésu dré tá tàle Pétèró dré dhɨ dré agázó lána. Tà tá dhɨ: «Drìdrǐ àgólòwa dré dra tsírà bhèzo vésè be rǐ dhɨ kandrá dhɨ, mí nɨ áma ga vésè be na.» Gò Pétèró dré dhèzo adrélé ngòle.

15

Yésu pfò Pǐlátò kandrá
(À kònò kpà Màtáyò 27:1-2, 11-14; Lúkà 23:1-5; Yòwánɨ 18:28-38)

1 Ngá kòwa dre dhɨ, kòwánà kàdrɨ ɨ, tátrítrí kúlí tadhábhá ɨ túmắní bhàgo kàdrɨ íbe títí dhɨ ì dré ru yǐzo Yésu dri. Dɨ ì dré akódhɨ nɨ adròzo gò, drǐzoá lìzo fèá Pǐlátò, Rómà kɨ gùvèrènérè drígá.
2 Gò Pǐlátò dré lizízóá Yésu tí dhɨ: «Mɨ, mɨ ópí Yúdà ànzɨ kya 'ɨ?» Yésu logó drá dhɨ: «Ámɨ tàndɨ mí tà dre.»
3 Gò kòwánà kàdrɨ nda ì dré dhèzo adrélé Yésu nɨ asíkǐ tà bǐ dhɨ ɨ sè.
4 Dɨ Pǐlátò dré gòzo lizíá tíá dhɨ: «Mí logó mína kúlí ko? Mí yi rè tà títí ì dré adrélé tàle mí rú dhɨ ɨ ká!»
5 Dɨ, Yésu logó vélé ína kúlí ko. Gò Pǐlátò nɨ líndrí dré gàzo ásà.

À ŋò tà Yésu dri kɨtswálé dràdrà sè
(À kònò kpà Màtáyò 27:15-26; Lúkà 23:13-25; Yòwánɨ 18:39–19:16)

6 Kóná àlo àlo títí, gwányá Pásikà àdhya tú dhɨ, Pǐlátò adré tá dhya ángùdhi bădzó na, móndí zyandre dhɨ ì dré adrélé zǐle í tí dhɨ nɨ trɨ àyɨ dré.
7 Lókyá nda kònàdhɨ sè dhɨ, agó àlo rú be Bàrábà dhɨ tá bădzó na móndí àruka íbe, ì dré tá móndí kɨ kodzólé lɨgílé dhɨ sè, ìndì ì dré tá móndí pfùle dràle dhɨ sè.
8 Dɨ móndí zyandre dhɨ ì kòmbà tsàle Pǐlátò véna dre dhɨ, ì dré kɨdhózó adrélé akódhɨ nɨ ti lizí, kò'oró ànzyà gà dré tá adrélé 'òle àyɨ dré dhɨ tíɨ.
9 Dɨ Pǐlátò dré àyɨ kɨ lizízó tàzoá dhɨ: «Mì adré lèá dhɨ, má kòtrɨ àmɨ dré ópí Yúdà ànzɨ kya kònɨdhɨ?»
10 Lizí tá àyɨ kònɨnɨ tàko ko, nǐ tá tàle dhɨ, kòwánà kàdrɨ ì fè tá Yésu í drígá ngbà 'í dɨrèma sè dhɨ be.
11 Dɨ, kòwánà kàdrɨ nda ì dré móndyá zyandre nda kɨ 'a tɨfízó, ì kòziró Pǐlátò tí kòtrɨró Bàrábà àyɨ dré kòdhya.
12 Gò Pǐlátò dré lizízóá àyɨ tí dhɨ: «Mì adré dɨ lèá dhɨ, má kò'o dhya mì dré adrélé zǐle ópí Yúdà ànzɨ kya ró kònɨdhɨ sè ngíɨ?»
13 Dɨ ì dré kúlí yòzo tàzoá dhɨ: «Mí tidí akódhɨ fa kɨpakɨpa dri!»

14 Pïlátò gò lizíá dhɨ: «Akódhɨ 'o àdho tà kònzɨ 'ɨ?» Dɨ ɨ dré gòzo adrélé tetrélé rïnyí sè, adrézó loyóá dhɨ: «Mí tidí akódhɨ!»
15 Pïlátò adré tá móndyá zyandre nda kɨ togó le 'òle kɨnílé. Dɨ dré Bàrábà nɨ trɨzo àyɨ dré. Dré Yésu nɨ 'òzo bhwàle gò, akódhɨ nɨ fèzo kɨtswálé tidílé fa kɨpakɨpa dri dhɨ bvó.

Sòdá ɨ gu Yésu
(À kònò kpà Màtáyò 27:27-31; Yòwánɨ 19:2-3)

16 Gò sòdá ɨ dré Yésu nɨ drïzo fɨzo ába gùvèrènérè nda nɨ dzó kàdrɨ nɨ bhà'álé na. Ɨ dré sòdá àruka títí dhɨ kɨ azízó ru amú àyɨ íbe akódhɨ làgásè.
17 Gò ɨ dré kánzò kă asózó rúá, fanzɨ kùtsi ró dhɨ nɨ pàzo kùla ró asólé drïá.
18 Dɨ ɨ dré ngàzo adrélé mòdo fe drá, adrézó tàá dhɨ: «Mòdo mí dré, ópí Yúdà ànzɨ kya nɨ!»
19 Ɨ adré tá akódhɨ nɨ drï tswa kòzó sè, adrézó tùsú lufú rúá. Ɨ adré tá kpà kórókó titï akódhɨ kandrá, sùle ngóró ɨ adré tá akódhɨ nɨ lɨndrɨ bha na tínɨ.
20 Ɨ kògu akódhɨ kònɨnɨ dre dhɨ, ɨ dré kánzò kă nda nɨ avùzo rúásà, gòzo akódhɨ nɨ kítá kɨ tosó rúá. Gò ɨ dré akódhɨ nɨ drïzo pfòzo ába, kɨtswálé tidílé fa kɨpakɨpa dri dhɨ bvó.

Yésu nɨ tidima fa kɨpakɨpa dri dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 27:32-44; Lúkà 23:26-43; Yòwánɨ 19:17-27)

21 Ɨ dré tá adrérà'a apfòle kònalésè dhɨ 'á dhɨ, ɨ dré agó àlo rú be Sïmónà, angálépi Kïrénè lésè dhɨ nɨ nòzo adrérà'a agòle amvú lésè.* Akódhɨ nda tá Âlɨgɨzándrè kɨ atá Rúfù be dhɨ 'ɨ. Dɨ ɨ dré akódhɨ nɨ 'òzo rïnyí sè adrélé fa kɨpakɨpa Yésu àdhya nɨ do.
22 Gò ɨ dré Yésu nɨ drïzo lɨzo ába tsàle àrà rú zïle Gòlògótà dhɨ na. (Rú nda kòdhɨ adré lèá tàle dhɨ «Àrà drïfà àdhya».)
23 Kònàle dhɨ, ɨ dré vínò amúlé àlókò rú zïle mírè dhɨ be dhɨ nɨ fèzo akódhɨ dré mvùle. Dɨ, dré ína gàzoá rè.
24 Dɨ ɨ dré akódhɨ nɨ tidízó fa kɨpakɨpa dri gò, dzègé vùzo nïzoá ngalè ɨ nɨ akódhɨ nɨ kítá kɨ lanzí àyɨ kòfalésè ngínɨ ya dhɨ.†
25 Lókyá akódhɨ nɨ tidízó nda tá sáà nzi-drï-su drùbhï sè dhɨ 'ɨ.
26 Â tɨsɨ tá tà tà ŋòzo akódhɨ dri dhɨ wárágà dri kònɨnɨ: «Ópí Yúdà ànzɨ kya».
27 Â tidí tá kpà kùgubhá rï dhɨ ɨ fa àruka ɨ drïsè akódhɨ làgásè: àlo nɨ dríágó nɨ lésè, àzya nɨ lïdzí nɨ lésè. [
28 ‡]
29 Móndyá adrébhá tá lavúlé àrà nda 'ásè dhɨ ɨ adré tá akódhɨ nɨ lodhá, adrézó àyɨ kɨ drï ya, adrézó tàá dhɨ: «Á! Mɨ tá kɨtswálépi tépelò pfu gòzo sïá kïtú na àmvolésè nɨ,
30 mí así dɨ fa kɨpakɨpa kòdhɨ drïlésè ámɨ tàndɨ nɨ tɨdrí wà!»
31 Kòwánà kàdrɨ ɨ tátrítrí kúlí tadhábhá íbe dhɨ ɨ adré tá kpà akódhɨ nɨ gu kònɨnɨ, adrézó tàá àyɨ kòfalésè dhɨ: «Akódhɨ tɨdrí móndí àruka ɨ 'ï. Dɨ, kɨtswá ína áyɨ tàndɨ nɨ tɨdrí bwà ko!
32 Adré lèá dhɨ, Mèsíyà, ópí Ɨsèrélè ànzɨ kya kòdhɨ kàsí nyànomvá fa kɨpakɨpa drïlésè, mà kònòró tà nda akódhɨ nɨ ka'ïzo be dhɨ bvó!» Kùgubhá tidílé akódhɨ be nda ɨ adré tá kpà akódhɨ nɨ lodhá kònɨnɨ.

---

* **15:21 15:21** «Kìrénè» kònɨdhɨ tá bhàandre bvò Lïbíyà àdhya lé, bvò kàdrɨ Âfiríkà àdhya lé dhɨ 'ɨ. † **15:24 15:24** À kònò Longó ɨ 22:19. ‡ **15:28 15:28** Wárágà Gïká nɨ Kúlí tɨsɨzo àyɨ dri drïdrï dhɨ ɨ léna dhɨ, à adré kúlí kònɨ kɨ kisú kònwa ko: [Dɨ tà tɨsɨle Gïká nɨ Kúlí na dhɨ ɨ 'o tá ru kònɨnɨ. À tɨsɨ tá dhɨ: «À amú akódhɨ nàle drïkònzɨbhá íbe.»] À kònò Ɛ̈sáyà 53:12.

Yésu nɨ dràma
(À kònò kpà Màtáyò 27:45-56; Lúkà 23:44-49; Yòwánɨ 19:28-30)

33 Kĭtú rírí sè dhɨ, tínímvá dré bvò nɨ mĭ dòzo wăyi, tsàle sáà na kĭtú rírí àmvolésè dhɨ na.
34 Dɨ sáà na nda sè dhɨ, Yésu dré liyízó kúlí 'u'ù sè tàzoá dhɨ: «Èlóyɨ, Ɛ̀lóyɨ, lémà sàbàkàtánɨ?» Kòdhɨ adré lèá tàle dhɨ: «Áma Gĭká, áma Gĭká, mí tayí ma àdho tà sè?»
35 Móndí àruka adrébhá tá kònàle dhɨ ì kòyi kúlí nda dre dhɨ, ì dré tàzoá dhɨ: «Mì yi rè ká! Akódhɨ adré Ɛ̀líyà nɨ zi.»
36 Gò àyɨ kɨ àlo dré ràzo mbèlè ngá vòdhovódho dhɨ nɨ adó, vĭnègárì dàzo lána, dròzoá kòzó sílé, tɨngázóá kuru fèle Yésu dré mvùle gò, tàzoá dhɨ: «Mà kòtayí rè akódhɨ, nòzoá ngalè Ɛ̀líyà nɨ atsá akódhɨ nɨ tɨrí fa kɨpakɨpa drĭlésè yà dhɨ.»
37 Dɨ, Yésu dré trèzo kúlí 'u'ù sè gò, dràzo.
38 Gbă lókyá nda sè dhɨ, kítá 'ɨle tépelò nɨ 'a lakízó dhɨ dré lasízó 'a be rĭ, kɨdhólé drĭ lésè tsàle pá na.
39 Rómà kɨ sòdá kɨ kàdrì adrélépi áyɨ totó Yésu kandrá dhɨ kònò akódhɨ drà tá ngínɨ ya dhɨ dre dhɨ, dré tàzoá dhɨ: «Dhya kòdhɨ tá ína Gĭká nɨ Mváagó 'ɨ bàti!»
40 Tòkó àruka ɨ tá kpà kònàle, adrélé tà nda kɨ no lárá ro. Àyɨ kòfalé dhɨ tá: Màríyà Màgàdàlénè, Màríyà Yàkóbhò kàdhúrà ro dhɨ kɨ andre Yósè be dhɨ, tsàle Sàlómè.
41 Àyɨ nda ì adré tá Yésu nɨ lebè Gàlĭláyà na, adrézó tà 'o drá. Tòkó àruka bĭ alìbhá akódhɨ be Yèrúsalémà le dhɨ ɨ tá kpà kònàle be.

Yésu nɨ rúbhá bhàma mógó na dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 27:57-61; Lúkà 23:50-56; Yòwánɨ 19:38-42)

42 Kĭtú nda tá kĭtú adrézó tà ledé sàbátù kandrá dhɨ 'ɨ. Dɨ ìndró kàndrì dre dhɨ,
43 agó àlo rú be Yòséfà angálépi Àrĭmàtáyà lésè dhɨ dré lìzo Pĭlátò véna. Akódhɨ nda tá Yúdà ànzɨ kɨ bhàgo kàdrì kɨ àlo rúku ró dhɨ 'ɨ. Adré tá kpà ína Gĭká nɨ Òpɨ letè nòle. Dɨ akódhɨ kòtsa Pĭlátò véna dre dhɨ, dré Yésu nɨ rúbhá zĭzo tíá tirĭ àko.
44 Pĭlátò kòyi Yésu drà dre dhɨ dre dhɨ, akódhɨ nɨ líndrí dré gàzo. Dré sòdá kɨ kàdrì azízó, lizízóá tíá ngalè akódhɨ drà dre bàti yà dhɨ.
45 Kòyi tà nda tá kònìnɨ dhɨ sòdá kɨ kàdrì nda tí dre dhɨ, dré láti fèzo Yòséfà dré rúbhá nda nɨ dòzo.
46 Dɨ Yòséfà dré kítá kemve gɨzo lìzo ába gò, dré rúbhá nda nɨ tɨrízó fa kɨpakɨpa drĭlésè, lambézóá kítá nda sè gò, lìzo bhàá mógó àlo gàle kírà na dhɨ na. Dré kírà kàdrì dhɨ nɨ alízó bhàle mógó nda tí.
47 Màríyà Màgàdàlénè ɨ Màríyà Yósè nɨ andre ró dhɨ be dhɨ, ì nò tá àrà rúbhá nda nɨ bhàzo dhɨ 'í.

16

Yésu nɨ ngàma dràdrà 'ásè dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 28:1-10; Lúkà 24:1-12; Yòwánɨ 20:1-18)

1 Sàbátù kòlavú dre dhɨ, Màríyà Màgàdàlénè, Màríyà Yàkóbhò nɨ andre, ìndì Sàlómè be dhɨ ì dré dò tàdzí be dóro dhɨ nɨ gìzo, kɨtswázó lìle dàá Yésu nɨ rúbhá rú dhɨ bvó.
2 Dɨ kĭtú nɨ àlo pósò àdhya sè, ngá kòwa dre dhɨ, ì dré ngàzo drùbhĭ kínó láti do adrézó lìle mógó na.
3 Láti 'á dhɨ, ì adré tá lizíá àyɨ kòfalésè dhɨ: «Àdhi nɨ kírà lɨ mógó tísè mà dré kɨtswázó fĭle lána bwà dhɨ nì?»
4 Dɨ, ì kòtɨngá mĭ dre dhɨ, ì dré nòzoá dhɨ, à lɨ kírà kàdrì gú nda mógó tísè dre.
5 Ɨ kòfɨ mógó nda na dre dhɨ, ì dré kàdhúrà àlo kánzò kemve asólépi í rú dhɨ nɨ nòzo, adrérà'a lɨrílé mógó nda na drígó lésè. Gò àyɨ kɨ togó dré gàzo tirĭ dré.

6 Dɨ, akódhɨ dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mì tayí àmɨ kɨ togó adrélé gàle tirǐ dré ko. Mì adré Yésu Nàzàrétà lésè, tidílé fa kɨpakɨpa dri dhɨ nɨ nda kòdhya. Akódhɨ kònwa yókódhó. Nga ɨna dràdrà 'ásè dre! Mì nò rè àrà tá rúbhá nɨ nɨ bhàzo nɨ ká.
7 Dɨ mì lì tàá akódhɨ nɨ lebèbhá ɨ dré túmăní Pétèró be dhɨ: ‹Akódhɨ adré lìle àmɨ kandrána Gàlĭlàyà na. Kònàle dhɨ, mì nɨ akódhɨ nɨ no ngóró dré tá tàle àmɨ dré dhɨ tíni.›»
8 Dɨ tòkó nda kɨ líndrí dré gàzo bhwăbhwa, ì dré kpà adrézó lyàle lyàlyà gò, ì dré ngàzo lapálé mógó nda lésè. Dɨ, ì tà tá àyɨkya tà àlo dhya àlo dré ko, ì dré tá adrélé ngá ro dhɨ sè.*

Márokò nɨ búkù nɨ kùdù
(À kònò kpà Màtáyò 28:9-20; Lúkà 24:13-53; Yòwánì 20:11-23; Tà 'òle dhɨ ɨ 1:6-11)

9 [Yésu kònga dràdrà 'ásè drùbhĭ kínó kĭtú nɨ àlo pósò àdhya sè dre dhɨ, dré rè zyà agázó Màríyà Màgàdàlénè í dré tá tɨrí kònzɨ nzi-drĭ-rĭ dhɨ kɨ dròzo lásà dhɨ kandrá.
10 Gò akódhɨ nda dré ngàzo lìle rúbí nda nɨ longó dhya adrébhá tá túmăní Yésu be gò, ì dré adrézó àwó ngo, adrézó tongólé akódhɨ nɨ tà sè dhɨ ɨ dré.
11 Dɨ, àyɨ nda ì kòyi tàle dhɨ, Yésu lídrì ro, ìndì Màríyà nò akódhɨ dre dhɨ dre dhɨ, ì dré àyɨkya ka'ĭzoá ko.
12 Àmvolásà dhɨ, Yésu dré gòzo áyɨ tadhá làsú be twá áyɨ lebèbhá rǐ dhɨ ɨ dré, ì dré tá adrérà'a lìle gbàbhú na dhɨ 'á.
13 Dɨ àyɨ nda ì dré gòzo rúbí nda nɨ longó àyɨ kɨ arúpi ɨ dré gò, àyɨ nda ì dré kpà àyɨ kɨ kúlí ka'ĭzo ko.
14 Kùdù ro dhɨ, Yésu dré gòzo áyɨ tadhá dhya mudrí-drĭ-àlo nda ɨ dré, ì dré tá adrérà'a lɨrílé mísá làgásè dhɨ 'á. Gò dré tà tàzo àyɨ dri, àyɨ kɨ tà ka'ĭka'ĭ dré tá adrélé yàyà dhɨ sè, ìndì àyɨ kɨ togó dré tá adrélé tòmbátòmba dhɨ sè. Tàko ko, ì ka'ĭ tá àyɨkya dhya akódhɨ nɨ nobhá mĭ sè akódhɨ nɨ ngàma dràdrà 'ásè dhɨ àmvolésè dhɨ kɨ kúlí ko.
15 Gò dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mì lì bvò wăyi 'ásè Rúbí Tanɨ longóbe móndyá títí Gĭká dré bhàle dhɨ ɨ dré.
16 Dhya ángùdhi dra Rúbí Tanɨ nda nɨ ka'ĭlepi gò, bàtísimò dòzo dhɨ nɨ adrí. Dɨ, dhya ángùdhi Rúbí Tanɨ nda nɨ ka'ĭlepi ko dhɨ, Gĭká nɨ tà bha akódhɨ nda dri.
17 Gĭká nɨ tà twátwa líndrɨga ró kònɨ kɨ fe móndyá ka'ĭbhá dhɨ ɨ dré adrélé 'òle dhɨ kòdhya: Áma rú sè dhɨ, ì nɨ tɨrí kònzɨ kɨ dro topfòle móndí ɨ lésè. Ɨ nɨ ti twátwa tídhí ro dhɨ kɨ ta.
18 Ɨ nɨ nĭ kɨ ru àyɨ drígá. Dɨ ì kòmvu lòmà yà dhɨ, lòmà nda kɨtswá àyɨ kɨ 'o kònzɨ àlomvá ko. Ɨ nɨ kpà drígá tobhà dràbhá ɨ rú gò, àyɨ nda ì dré gòzo adrílé.»
19 Dɨ Mírǐ Yésu kòtà tà nda ɨ àyɨ dré dre dhɨ, Gĭká dré akódhɨ nɨ dòzo bhù na gò, akódhɨ dré lɨrízó Gĭká nɨ drígágó lésè.
20 Dɨ akódhɨ nɨ lebèbhá nda ì dré ngàzo lìle Rúbí Tanɨ longóbe àrà títí bvò dri dhɨ ɨ 'ásè. Mírǐ adré tá tà 'o àyɨ íbe, adrézó tadhá dhɨ, áyɨ kúlí ì dré tá adrélé longólé nda tà bàti 'ɨ, tà líndrɨga ró dré fèle àyɨ dré adrélé 'òle dhɨ ɨ sè.]

---

* **16:8 16:8** Wárágà àruka búkù Márokò àdhya nɨ tisìzo àyɨ dri drĭdrĭ dhɨ ì adré akílé 16:8 àmvolésè. Kòdhɨ adré tàá dhɨ, à adré Márokò 16:9-20 kisú àyɨ nda ɨ léna ko. Wárágà àruka ɨ léna dhɨ, à adré kó 16:9-20 kisú. Wárágà àruka ɨ léna dhɨ, à adré kó kúlí kònɨ kɨ kisú 16:8 àmvolésè: [Gò ì dré lìzo tà títí tàle àyɨ dré nda kɨ longó tàli ró Pétèró ɨ dré arúpi nɨ íbe. Àmvolásà dhɨ, Yésu nɨ tàndɨ dré àyɨ nda kɨ mùzo lìle bvò wăyi 'ásè kɨdhólé kĭtú dré apfŏrà lésè tsàle kĭtú dré ndĭrà na, kɨtswálé kúlí lólo kɨtswálépi akílé bwà ko dhɨ nɨ longó móndyá títí ɨ dré, ì kàdrɨró lídrì kóná vésè kólyá dhɨ nɨ kisú be dhɨ bvó. Kàdré kònìnɨ!]

Rúbí Tanɨ Lúkà dré tɨsɨle dhɨ

Búkù kònɨdhɨ nɨ tà àndu ngɨle drɨ̈drɨ̈ dhɨ

Dhya búkù kònɨdhɨ nɨ tɨsɨlepi dhɨ tá Lúkà 'ɨ. Akódhɨ nda tá àpóstolò 'ɨ ko. Dɨ, akódhɨ tá ɨ́na móndɨ́ tà Yésu dré 'òle ɨ̀ndɨ̀ tadhálé dhɨ kɨ ndàlepi nɨ̈le dóro lavúlé, ngóró dhya tà nda kɨ nobhá mɨ̈ sè dhɨ ɨ̀ dré tɨtɨ́lé drá dhɨ tɨ́nɨ dhɨ 'ɨ (Lúkà 1:1-4). Akódhɨ tá kókpà Pólò nɨ atsɨ́àmu kɨ àlo 'ɨ (Tà 'òle dhɨ ɨ 16:10, àruka nɨ ɨ́be). Kònɨdhɨ búkù nɨ àlo búkù rɨ̈ Lúkà dré tɨsɨle dhɨ ɨ kòfalé dhɨ 'ɨ. Búkù kònɨdhɨ léna dhɨ, akódhɨ adré Yésu nɨ lɨ́drɨ̀ nɨ tà àzí nɨ ɨ́be dhɨ kɨ tɨtɨ́ kòdhya. Akódhɨ nɨ búkù nɨ rɨ̈ rú be «Tà àpóstolò ɨ̀ dré 'òle dhɨ ɨ» dhɨ léna dhɨ, adré Èkèlézyà nɨ tà tɨtɨ́ kòdhya.

Búkù kònɨdhɨ léna dhɨ, Lúkà adré tadhá dhɨ, Yésu Gɨ̈ká nɨ Mváagó 'ɨ, ɨ̀ndɨ̀ Mèsɨ́yà Gɨ̈ká dré tá lazílé gò amùzoá kɨtswálé móndyá títí dhɨ kɨ tɨdrɨ́ dhɨ 'ɨ. Lúkà adré tɨsɨ̀á dhɨ, Gɨ̈ká nɨ Tɨrɨ́ zɨ̀ tá Yésu nda alɨ̈le Rúbí Tanɨ longó móndyá lemerè ro dhɨ ɨ dré (4:18). Tà bàti ró dhɨ, Yésu adré Gɨ̈ká nɨ lèle tadhá móndyá títí tà yàyà dhɨ ɨ́be dhɨ ɨ dré: lemerèbhá ɨ, dràbhá ɨ, móndyá adrélé mɨ̈ pfòle dhɨ ɨ, tàkonzɨbhá ɨ, tsàle móndyá títí togó be ànzɨmvá kya tɨ́nɨ dhɨ ɨ́be. Tà kàdrɨ̀ àruka à dré adrélé kisúlé búkù kònɨdhɨ léna dhɨ ɨ, tà kònɨ 'ɨ: Tɨrɨ́ Lólo nɨ àzí, tà zɨ̈ma Gɨ̈ká tí dhɨ, Yésu nɨ lèle tadhama tòkó ɨ dré dhɨ, móndɨ́ kɨ tàkonzɨ̀ trɨ̈ma, ɨ̀ndɨ̀ Yésu nɨ ka'ɨ̈bhá kɨ kólénzé.

Búkù su Rúbí Tanɨ nɨ tà dri dhɨ ɨ kòfalé dhɨ, à adré tà àruka kɨ kisú ngbà 'ɨ́ Lúkà nɨ búkù kònɨdhɨ léna: Yòwánì Bàtísimò fèlepi nɨ tɨ̈ma, tà àruka Yésu nɨ tɨ̈ma nɨ tà dri dhɨ ɨ, Yésu nɨ lɨ̀ma tépelò na mvámvá ro dhɨ, pídhígó Sàmàrɨ́yà agó dóro dhɨ nɨ tà dri dhɨ, pídhígó mváagó avɨlepi dhɨ nɨ tà dri dhɨ, àruka nɨ ɨ́be.

Lúkà adré búkù kònɨdhɨ nɨ tɨsɨ̀ agó àlo rú be Tèyòfílè dhɨ dré. Akódhɨ nda dré tá adrélé Yúdà mvá 'ɨ ko dhɨ sè dhɨ, Lúkà adré Yúdà ànzɨ kɨ tà bɨ̈ àyɨ kɨ labhɨ ɨ́be dhɨ kɨ àndu ngɨ. Tà nda sè dhɨ, móndyá ándrò dhɨ kɨ kɨtswá Rúbí Tanɨ Lúkà dré tɨsɨle kònɨdhɨ nɨ na, àndu nɨ nɨ nɨ̈zo dóro lavúlé.

Tà kàdrɨ̀kàdrɨ̀ búkù kònɨdhɨ léna dhɨ kɨ atɨ̈ma

1) Tà Lúkà dré Rúbí Tanɨ tɨsɨ̀zo ásà dhɨ (1:1-4)
2) Yòwánì Bàtísimò fèlepi nɨ tɨ̈ma, Yésu nɨ tɨ̈ma, ɨ̀ndɨ̀ akódhɨ nɨ anzɨ̀ nɨ tà (1:5–2:52)
3) Yòwánì Bàtísimò fèlepi nɨ àzí (3:1-20)
4) Yésu nɨ bàtísimò dòma, ɨ̀ndɨ̀ akódhɨ nɨ tabhɨ̈ma (3:21–4:13)
5) Yésu nɨ àzí bvò Gàlɨ̈láyà àdhya na dhɨ (4:14–9:50)
6) Yésu nɨ atsí ngàzo Gàlɨ̈láyà lésè lɨ̀le Yèrúsalémà na dhɨ (9:51–19:27)
7) Yésu nɨ pósò kùdù, ɨ̀ndɨ̀ akódhɨ nɨ dràma (19:28–23:56)
8) Yésu nɨ ngàma dràdrà 'ásè dhɨ, ɨ̀ndɨ̀ akódhɨ nɨ mbàma bhù na dhɨ (24:1-53)

Tà Lúkà dré Rúbí Tanɨ tɨsɨ̀zo ásà dhɨ

1 Atálágó Tèyòfílè, ngóró mɨ́ dré nɨ̈le be dhɨ tɨ́nɨ dhɨ, móndɨ́ bɨ̈ dhɨ ɨ̀ tabhɨ̈ tà ru 'obhá àma kòfalé dhɨ kɨ tɨsɨ̀le.
2 Ɨ̀ tɨsɨ̀ ngóró dhya tà nda kɨ nobhá mɨ̈ sè kɨdhoma nɨ lésè gò, ɨ̀ dré atsázó Gɨ̈ká nɨ kúlí longóbhá ɨ ró dhɨ ɨ̀ dré tɨtɨ́lé tayɨ́lé àma dré dhɨ tɨ́nɨ.
3 Dɨ, atálágó, má dré tà títí nda kɨ ndàle nɨ̈le kyá àyɨ kɨ kɨdhoma lésè dhɨ sè dhɨ, má mɨ̈lésè dhɨ tá kpà dóro má dré tà nda kɨ tɨsɨle mɨ́ dré mɨ̈bhalé tí dhɨ.
4 Má adré 'òá kònɨnɨ, mɨ́ kòkɨtswáró nɨ̈á tàle dhɨ, tà tadhálé mɨ́ dré dhɨ ɨ tà bàti 'ɨ dhɨ be.

Ángéló longó Yòwánì nɨ tɨ̈ma nɨ tà

5 Lókyá Èródè dré tá adrérà'a ópɨ́ ro bvò Yùdáyà àdhya drɨ̈le dhɨ 'á dhɨ, kòwánà àlo rú be Zàkàrɨ́yà dhɨ tá be. Akódhɨ nda tá kòwánà angábhá Àbɨ́yà nɨ súrú lésè dhɨ kɨ

àlo 'ɨ. Akódhɨ nɨ tòkó rú be Èlïzàbétè dhɨ angá tá kpà Árónà atú adrélépi kòwánà kɨ kàdrì ro dhɨ nɨ súrú lésè.
6 Áyɨ rïti dhɨ kɨ tà tá gyăgya Gïká mïlésè. Ɨ adré tá tà títí Mírì nɨ tátrɨtrɨ kúlí dré adrélé tàle à kò'o dhɨ kɨ 'o, tà àlo tɨvì àko ró.
7 Dɨ, àyɨ tá àyɨkya mvá àko. Tàko ko, Èlïzàbétè tá kóndó 'ɨ, ìndì àyɨ rïti dhɨ kɨ kóná lavú tá dre.
8 Kïtú àlo dhɨ, Zàkàrɨ́yà nda adré tá àzí 'o kòwánà ro Gïká kandrá. Ángyá ko, lókyá nda tá lókyá kòwánà akódhɨ nɨ súrú lésè dhɨ ì dré adrézó àzí 'o dhɨ 'ɨ.
9 Ánzyà gà kòwánà ì dré adrélé 'òle dhɨ tínɨ dhɨ, ì kɨpè tá akódhɨ dzègé sè, fïle béndélé za Mírì nɨ tépelò na dhɨ kòdhya.
10 Dɨ akódhɨ dré tá adrérà'a béndélé za dhɨ 'á dhɨ, móndyá zyandre títí dhɨ ì adré tá tà zi Gïká tí kɨvì na.
11 Gò ángéló Mírì àdhya dré ngàzo agálé Zàkàrɨ́yà kandrá, áyɨ totó adrélé àlètárì adrézó béndélé za dhɨ nɨ drɨágó lésè.
12 Zàkàrɨ́yà kònò akódhɨ dre dhɨ, akódhɨ nɨ drì dré abízó nyĭnyɨ gò, tirì dré gàzo akódhɨ léna bĭ.
13 Dɨ, ángéló nda dré ína tàzoá drá dhɨ: «Zàkàrɨ́yà, mí ro ngá ko! Tàko ko, Gïká yi tà mí dré zïle í tí dhɨ dre. Ámɨ tòkó Èlïzàbétè nɨ mváagó ti mí dré gò, mí dré rú nɨ nɨ zïzo Yòwánì.
14 Akódhɨ nɨ arí fe mí dré kólénzé íbe. Móndí bĭ dhɨ kɨ kókpà lenzé akódhɨ nɨ tïma sè.
15 Tàko ko, akódhɨ nɨ tà nɨ adré kàdrì Mírì mïlésè. Akódhɨ kɨtswá tàdzí vínò 'ɨ yà, kó ngalè wá àtsí 'ɨ yà dhɨ nɨ mvu ko. A nɨ ga Tɨrí Lólo sè bĭ, kɨdhólé í dré adrérà'a áyɨ andre lé dhɨ 'á.
16 A nɨ Ɨsèrélè ànzɨ bĭ dhɨ kɨ adrì agòle Mírì àyɨ kɨ Gïká vélé.
17 A nɨ adhé alïle Mírì kandrá, Tɨrí Lólo atú adrélépi pròfétà Èlɨ́yà le dhɨ nɨ rïnyí sè, kɨtswálé ànzɨ kɨ atá kɨ togó adzá àyɨ kɨ ànzɨ ɨ vélé, ìndì móndyá adrébhá lɨgílé dhɨ kɨ togó adzá móndyá gyăgya kɨ tògyá vélé, kɨtswázó móndí kɨ tɨvó adrélé gànzi ró Mírì dré be dhɨ bvó.»*
18 Dɨ, Zàkàrɨ́yà dré ángéló nda nɨ lizízó tàzoá dhɨ: «Má nɨ nïá ngalè tà kòdhɨ nɨ ru 'o bàti dhɨ ngínɨ? Ángyá ko, ma màlïga 'ɨ, ìndì áma tòkó nɨ kóná lavú dre.»
19 Ángéló logó drá dhɨ: «Ma Gàbèrèyélè 'ɨ. Má adré áma totó Gïká kandrá, adrélé akódhɨ nɨ àzí 'o. Akódhɨ amù ma alïle mí vélé, rúbí tanɨ kòdhɨ nɨ longó mí dré.
20 Dɨ, mí yi rè ká! Mí nɨ adré ábhăbhă ro tà ta àko ró, tsàle kïtú tà nda dré dra ru 'òzo dhɨ tú. Tàko ko, mí ka'ï mína áma kúlí ɨ ko, tágba kúlí nda ì dré dra ru 'òzo àyɨ kɨ lókyá sè dhɨ.»
21 Lókyá nda sè dhɨ, móndyá zyandre nda ì adré tá Zàkàrɨ́yà nɨ letè gò, àyɨ kɨ líndrɨ dré adrézó gàle, dré tá adrélé gïle tépelò na tò dhɨ sè.
22 Dɨ, kàpfò lásà dre dhɨ, kɨtswá tá ína tà ta àyɨ véna bwà ko. Gò ì dré atógyàzoá dhɨ, ngá agá tá akódhɨ mi toróbí tínɨ tépelò na dre. Ángyá ko, akódhɨ atsá tá ína ábhăbhă ro, adrélé tà ta àyɨ dré drɨgá sè.
23 Akódhɨ nɨ lókyá adrézó àzí 'o tépelò na dhɨ kàkí dre dhɨ, dré nzìzo í bhàna.
24 Ámvolásà dhɨ, akódhɨ nɨ tòkó Èlïzàbétè dré 'a kisúzó gò, dré áyɨ zùzo 'a nda be mbă nzi. Adré tá kisùá í léna dhɨ:
25 «Mírì 'o má dré tà adrélépi dóro í mïlésè dhɨ kòdhya. Lókyá kònìdhɨ sè dhɨ, tɨngá má rúsè tà adrélépi tá kanyò fe má dré móndí ɨ mi dhɨ dre.»

À longó Yésu nɨ tïma nɨ tà

26 Èlïzàbétè nɨ mbă nɨ nzi-drì-àlo sè dhɨ, Gïká dré ángéló Gàbèrèyélè nɨ mùzo lìle bhàandre rú zïle Nàzàrétà bvò Gàlïláyà àdhya lé dhɨ na,

* **1:17 1:17** Á kònò Màlákĭ 3:23-24.

27 kyánzɨ àlo rú be Màrɨ́yà, àgo tà nĩlepi rè ko dhɨ véna. A̋ zɨ tá Màrɨ́yà nda agó àlo rú be Yòséfà, angálépi ópɨ́ Dàwídĩ nɨ súrú lésè dhɨ dré tòko ró.
28 Ángélό nda kòfɨ Màrɨ́yà véna dre dhɨ, dré tàzoá dhɨ: «Mɨ Mírĩ dré áyɨ togó tanɨ bhàzo mɨ́ rú nɨ, mòdo mɨ́ dré! Mírĩ túmăní mɨ́ be!»
29 Dɨ Màrɨ́yà nɨ drĩ dré abɨ́zó nyĭnyɨ kúlí nda sè gò, dré adrézó kisùá ɨ́ léna ngalè mòdo nda tá àdho mòdo kárá 'ɨ ya dhɨ.
30 Dɨ, ángélό nda dré ɨ́na tàzoá drá dhɨ: «Màrɨ́yà, mɨ́ ro ngá ko! Tàko ko, mɨ Gĩká nɨ togó tanɨ ɨ́be mɨ́ rú.
31 Mɨ́ yi rè ká! Mɨ́ nɨ 'a kisú gò, mɨ́ dré mváagó tĩzo, rú nɨ nɨ zĩzo Yésu.
32 Akódhɨ nɨ tà nɨ adré kàdrì, ìndì à nɨ akódhɨ nɨ zi Gĩká kurú na bhù na dhɨ nɨ Mváagó ro. Mírĩ Gĩká nɨ akódhɨ nɨ bha adrélé ópɨ́ kàdrì ro, ngóró akódhɨ nɨ tábhɨ́ Dàwídĩ tɨ́nɨ.
33 Akódhɨ nɨ òpì nya Ɨsèrélè ànzɨ ɨ dri kóná vésè kólyá.† Bàti, akódhɨ nɨ òpì nɨ adré kùdù àko.»
34 Dɨ Màrɨ́yà dré ángélό nda nɨ lizízó tàzoá dhɨ: «Tà kòdhɨ nɨ ru 'o ngɨ́nɨ? Tàko ko, má nĩ rè agó àlo nɨ tà ko.»
35 Dɨ ángélό nda logó drá dhɨ: «Tɨrɨ́ Lólo nɨ así mɨ́ dri gò, Gĩká kurú na bhù na dhɨ nɨ rĩnyɨ́ dré ámɨ asózó. Ásà dhɨ, à nɨ mvámvá lólo mɨ́ dré dra tĩle nda nɨ zi Gĩká nɨ Mváagó ro.
36 Dɨ mɨ́ yi rè ká! Ámɨ aró Èlĩzàbétè kisú ɨ́na 'a dre. Adré mváagó letè, tágba dré adrézó màlìga 'ɨ dhɨ. Kònìdhɨ, akódhɨ tá adrélé zĩle kóndó ro nda nɨ mbă nɨ nzi-drĩ-àlo dhɨ 'ɨ.
37 Tàko ko, Gĩká mĩlésè dhɨ, tà àlo kɨtswálé 'òle bwà ko dhɨ yókódhó.»
38 Dɨ Màrɨ́yà gò tàá dhɨ: «Ma Mírĩ nɨ màrábà 'ɨ. Tà nda kò'o ru má dré ngóró mɨ́ dré tàle dhɨ tɨ́nɨ.» Gò ángélό nda dré akódhɨ nɨ tayɨ́zó.

Màrɨ́yà lì Èlĩzàbétè nɨ no

39 Lókyá nda sè dhɨ, Màrɨ́yà dré ngàzo lìle sírɨ́ bhàandre àlo bvò kòngo ró Yùdáyà àdhya lé dhɨ na.
40 Dré tsàzo fɨle Zàkàrɨ́yà nɨ dzó na gò, mòdo fe Èlĩzàbétè dré.
41 Dɨ Èlĩzàbétè dré Màrɨ́yà nɨ mòdo nda nɨ yirà'a dhɨ, mvámvá dré ngàzo lána gò, Èlĩzàbétè dré gàzo Tɨrɨ́ Lólo sè bĭ.
42 Dré yòzoá kúlí 'u'ù sè dhɨ: «Gìká bhà tà tanɨ mɨ́ dri tòkó àruka títí dhɨ kya kɨ lavú dre. Bhà kókpà tà tanɨ mvámvá mɨ́ dré dra tĩle dhɨ dri dre.
43 Ma tá àdhi 'ɨ, áma Mírĩ nɨ andre dré alìzo má vélé nɨ?
44 Mɨ́ nò rè ká! Ámɨ mòdo nɨ kúlí dré adhérà'a má bílé dhɨ 'á dhɨ, mvámvá nga má léna arɨ́ dré.
45 Kólénzé mɨ́ dré, mɨ́ dré ka'ĩle tàle dhɨ, Mírĩ nɨ dra tà ɨ́ dré tàle mɨ́ dré dhɨ nɨ 'o káyà dhɨ sè.»

Longó Màrɨ́yà àdhya

46 Dɨ Màrɨ́yà dré tàzoá dhɨ:
«Má adré áma Mírĩ nɨ tà bha kuru.
47 Áma togó adré lenzélé Gĩká áma tɨdrɨ́lépi dhɨ nɨ rú sè.
48 Tàko ko, akódhɨ bhe mĩ áyɨ màrábà tàko nɨ nɨ no.
Kɨdhólé nyànomvá dhɨ, móndyá lókyá títí ɨ sè dhɨ kɨ áma zi kólénzé líyí ro.
49 Àngyá ko, Gĩká rĩnyɨ́ líyí ro dhɨ 'o tà kàdrì lavúlé dhɨ má dré dre.
Akódhɨ nɨ rú lólo.
50 Adré áyɨ togó dóro tadhá móndyá lókyá títí ɨ sè adrébhá áyɨ ro dhɨ ɨ dré.

† **1:33 1:33** A kònò 2 Sàmùwélè 7:12, 13, 16; Èsáyà 9:6; Dànyélè 7:14. Gĩká nɨ Kúlí tɨsìle Gĩrɨ́kĩ ti sè dhɨ adré tàá «Yàkóbhò nɨ dzó» kònwa. Kòdhɨ adré lèá tàle dhɨ «Ɨsèrélè ànzɨ ɨ».

51 'O tà kàdrì ɨ áyɨ drígá rĩnyi ró dhɨ sè dre.
Lapé móndyá tà kisùkisù íbe drĩkàdrì ro dhɨ ɨ.
52 Tɨrí ópí kàdrì ɨ àyɨ kɨ lirírà adrézó òpì nya dhɨ ɨ drĩlésè gò,
móndyá tàko kɨ tɨngázó kuru.
53 Fè ngá dóro ɨ móndyá tàbirí íbe dhɨ ɨ dré nyàle gò,
ngábhá kɨ logózó nzìle drígálé sè.
54-55 Alì áyɨ màrábà, Ɨsèrélè ànzɨ kɨ ledé.
Tɨvì kpà áyɨ togó dóro tadhama Àbàrámà ɨ dré ànzɨ nɨ íbe kóná vésè kólyá dhɨ ko,
ngóró dré tá lazílé àma kɨ tábhí ɨ dré dhɨ tínɨ.»
56 Màríyà dré adrézó Èlĩzàbétè bhàna mbă na gò, dré gòzo nzìle í bhàna.

Yòwánì nɨ tĩma

57 Èlĩzàbétè nɨ lókyá tĩzo dhɨ kòkɨtswá dre dhɨ, dré mváagó tĩzo.
58 Akódhɨ nɨ bhàzĭ ɨ aró nɨ íbe dhɨ ì kòyi tàle dhɨ, Mírĩ tadhá tá áyɨ togó dóro drá dhɨ dre dhɨ, ì dré ngàzo adrélé lenzélé túmăní akódhɨ be.
59 Mvámvá nda nɨ kĩtú nɨ nzi-drì-na akódhɨ nɨ tĩma àmvolésè dhɨ sè dhɨ, ì dré lìzo akódhɨ nɨ 'o lwàle. Móndí ì adré tá 'òle akódhɨ nɨ atá, Zàkàríyà nɨ rú fe drá ká.
60 Dɨ, andre nɨ dré ína tàzoá dhɨ: «Kóko, à nɨ akódhɨ nɨ rú zi Yòwánì.»
61 Ɨ tà drá dhɨ: «Móndí rú be kònìnɨ dhɨ ámɨ súrú na dhɨ yó.»
62 Gò ì dré mvámvá nda nɨ atá nɨ lizízó drígá sè, nĩzoá ngalè akódhɨ lè à kòzi mvámvá nda nɨ rú àdhi ya dhɨ.
63 Dɨ Zàkàríyà dré ngá adrézó ngá tɨsì drĩá dhɨ nɨ zĩzo gò, tɨsìzoá dhɨ: «Akódhɨ nɨ rú Yòwánì.» Gò àyɨ títí dhɨ kɨ líndrí dré gàzo tà nda sè.
64 Gbă kòdhwa, Zàkàríyà nɨ kúlí dré fùzo gò, dré kɨdhózó adrélé tà ta, adrézó Gĩká nɨ rú bha kùle.
65 Dɨ tirì dré gàzo àyɨ kɨ bhàzĭ títí dhɨ ɨ léna bĭ. Gò à dré adrézó tà nda kɨ tɨtí bvò kòngo ró Yùdáyà àdhya 'ásè wăyi.
66 Móndyá títí tà nda kɨ yibhá dhɨ ì adré tá tà nda kɨ kisù, adrézó lizíá àyɨ kòfalésè dhɨ: «Mvámvá kòdhɨ nɨ atsá àdhi ró?» Tàko ko, Mírĩ nɨ rĩnyí tá mvámvá nda íbe bàti.

Longó Zàkàríyà àdhya

67 Zàkàríyà, mvámvá nda nɨ atá dré gàzo Tɨrí Lólo sè bĭ gò, dré ngàzo Gĩká nɨ kúlí longó pròfétà àdhya tínɨ kònìnɨ:
68 «Rúku kàdré Mírĩ, Ɨsèrélè ànzɨ kɨ Gĩká dré,
dré alìle áyɨ móndyá kɨ lomí, àyɨ kɨ apázó dhɨ sè.
69 Tàko ko, akódhɨ 'o dhya rĩnyi ró dra àma kɨ tɨdrílépi dhɨ apfòle,
áyɨ màrábà Dàwídì nɨ súrú lésè dre.
70 'O kònìnɨ ngóró dré tá lazílé kínó lésè,
áyɨ pròfétà lólo dhɨ ɨ tí dhɨ tínɨ.
71 Lazí tá dhɨ, í nɨ àma kɨ tɨdrí àma kɨ kàrɨbhá ɨ drígásè,
ìndì móndyá títí adrébhá togó kònzɨ bha àma rú dhɨ ɨ drígásè.
72 Ásà dhɨ, tadhá áyɨ togó dóro àma kɨ tábhí ɨ dré dre.
Tɨvì kpà tà lólo í dré bhàle ru yĩzo móndyá ína íbe dhɨ ko.
73 Tàko ko, sì tá mòndrà lazízóá àma kɨ tábhí Àbàrámà dré dhɨ,
74 í nɨ àma kɨ apá àma kɨ kàrɨbhá ɨ drígásè,
mà kàdréró áyɨ tà 'o tirì àko,
75 ngóró móndí lólo ìndì gyăgya í mĩlésè dhɨ ɨ tínɨ, àma kɨ lókyá wăyi sè.
76 Dɨ mɨ, áma mvá ro nɨ, à nɨ ámɨ zi Gĩká kurú na bhù na dhɨ nɨ pròfétà ro.
Àngyá ko, mí nɨ dhe lìle Mírĩ kandrána, kɨtswálé láti ledé akódhɨ dré.
77 Mí nɨ longóá akódhɨ nɨ móndyá ɨ dré dhɨ,
akódhɨ nɨ àyɨ kɨ tàkonzì kɨ tri, àyɨ kɨ tɨdrízó.

78 Àma kɨ Gĭká nɨ 'òá kònɨnɨ áyɨ togó dóro ɨndɨ̀ yàyà dhɨ sè.
Á́sà dhɨ, a nɨ ngádra amù àma dré bhù lésè
ngóró kĭ̀tú nɨ apfòapfò tínɨ,
79 kɨtswálé ngá kazá móndyá adrébhá lɨrílé tínímvá na dhɨ ɨ dré,
ɨndɨ̀ àyɨ adrébhá lɨrílé líndrí dràdrà àdhya zàle dhɨ ɨ dré,
kɨtswálé kpà àma kɨ tidrĭ̀ láti tà kɨ̀drɨ́kɨ̀drɨ àdhya 'ásè.»‡
80 Dɨ mvámvá nda adré tá mbàle rúbhá sè ɨndɨ̀ tògyá sè. Adré tá adrélé duku na tsàle lókyá dré apfŏrà'a Ɨsèrélè ànzɨ ɨ kandrá dhɨ 'á.

2

Yésu nɨ tĭ̈ma
(À kònò kpà Màtáyò 1:18-25)

1 Lókyá nda sè dhɨ, Rómà kɨ ópɨ́ kàdrɨ, Kàyĭsárà Á̋wùgústò dré tòlɨ́ fèzo tàzoá dhɨ, à kòtɨsɨ̀ móndyá wă̋yi Rómà kɨ òpɨ̀ zàle dhɨ kɨ rú búkù na.
2 Rú tɨsɨ̀ma drĭ̈drĭ nda tá lókyá Kĭrĭ̈níyò dré tá adrérà'a gùvèrènérè ro bvò Sĭ̈ríyà àdhya drĭ̈le dhɨ 'á.
3 Gò móndí àlo àlo títí dhɨ ɨ dré ngàzo lɨ̀le àyɨ kɨ rú 'o tɨsɨ̀le àyɨ kɨ tàndɨ kɨ bhàandre ɨ 'ásè.
4 Dɨ Yòséfà dré kpà ngàzo bhàandre Nàzàrétà àdhya bvò Gàlĭ̈láyà àdhya lé dhɨ lésè, lɨ̀le bhàandre ópɨ́ Dàwídĭ̈ àdhya rú zĭ̈le Bètèlémè, bvò Yùdáyà àdhya lé dhɨ na. Tàko ko, angá tá ɨ́na Dàwídĭ̈ nɨ súrú lésè.
5 Ɨ lì tá kònàle àyɨ kɨ rú 'o tɨsɨ̀le túmă̋ní Màrɨ́yà, tòkó zɨ̀le akódhɨ dré mòle dhɨ be. Màrɨ́yà nda tá 'a be.
6 Ɨ dré tá adrérà'a Bètèlémè na dhɨ 'á dhɨ, Màrɨ́yà nɨ lókyá tĭ̈zo dhɨ dré kɨtswázó.
7 Dɨ dré áyɨ mváagó kàyo ró dhɨ nɨ tĭ̈zo, akódhɨ nɨ lambézó kítá sè, làle ayílé àrà kà'wá ɨ dré tá adrézó ngá nya lána dhɨ na. Tàko ko, àrà ɨ dré kɨtswázó ayílé kùmú kɨ dzó na dhɨ tá yókódhó.

Ángéló agá kábilĭ̂gyà lɨkɨ́bhá ɨ kandrá

8 Bvò nda na dhɨ, kábilígyà lɨkɨ́bhá àruka ɨ adré tá ayílé mbɨ̀ na, adrélé àyɨ kɨ kábilígyà kɨ lɨkɨ́ ngátsi sè.
9 Dɨ ángéló Mírĭ̀ àdhya dré ngàzo agálé àyɨ kandrá, Mírĭ̀ nɨ lagulagu dré ngá kazázó àyɨ làgásè kúrú gò, ɨ dré lyàzo kwàkwà tirĭ dré.
10 Dɨ, ángéló nda dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mɨ ro ngá ko! Mɨ yi rè ká! Má alɨ rúbí tanɨ longó àmɨ dré. Dɨ móndyá títí dhɨ kɨ lenzé ásà tò.
11 Á́ndrò, ngátsi kònɨ̀dhɨ sè dhɨ, à ti àmɨ dré dhya dra móndí kɨ tɨdrílépi dhɨ bhàandre Dàwídĭ̈ àdhya na dre. Akódhɨ nda Mèsíyà 'ɨ, ɨndɨ̀ Mírĭ̀ 'ɨ.
12 Mɨ nɨ akódhɨ nɨ ni tà kònɨ̀dhɨ sè: Mɨ nɨ mvá kùrí kă̋ lambélé kítá sè dhɨ nɨ kisú, adrérà'a ayílé àrà kà'wá ɨ dré adrézó ngá nya lána dhɨ na.»
13 Gbă̋ kòdhwa, ángéló lɨzólɨzo bhù lésè dhɨ ɨ dré agázó ángéló nda làga, adrélé Gĭká nɨ rú bha kùle, adrézó tàá dhɨ:
14 «Mìlanzĭlanzì kàdré Gĭká dré kurú na bhù na!
Tà kɨ̀drɨ́kɨ̀drɨ kàdré kpà bvò dri móndyá akódhɨ nɨ togó dré adrézó kɨnɨ́lé ásà dhɨ ɨ dré!»

Kábilĭ̂gyà lɨkɨ́bhá ɨ lì Bètèlémè na

15 Á́ngéló ɨ kònga kábilígyà lɨkɨ́bhá nda ɨ vélésè gòle bhù na dre dhɨ, àyɨ nda ɨ dré tàzoá àyɨ kòfalésè dhɨ: «Mà kòlì dɨ Bètèlémè na, tà ru 'òlepi gò Mírĭ̀ dré tà nɨ nɨ longózó àma dré kòdhɨ nɨ no wà!»

‡ **1:79 1:79** À kònò Ésáyà 9:1.

16 Dɨ ì dré ngàzo lìle sírɨ́ Bètèlémè na gò, ì dré Màrɨ́yà kɨ kisúzó Yòséfà íbe, ìndì mvá kùrí kă adrélépi tá ayílé àrà kà'wá ì dré adrézó ngá nya lána dhɨ na nda be.
17 Ɨ kònò mvámvá nda dre dhɨ, ì dré ngàzo tà ángéló dré tá tàle àyɨ dré akódhɨ nɨ tà sè dhɨ nɨ tɨtɨ́ móndɨ́ bǐ dhɨ ɨ dré.
18 Móndyá títí tà nda nɨ yibhá dhɨ kɨ líndrɨ́ dré gàzo, tà kábilígyà lɨkɨ́bhá nda ì dré tàle àyɨ dré dhɨ nɨ tà sè.
19 Dɨ, Màrɨ́yà dré ɨ́na tà títí nda kɨ zùzo áyɨ togó na, adrézó àyɨ kɨ kisù.
20 Gò kábilígyà lɨkɨ́bhá nda ì dré gòzo gòle, Gĭká nɨ mì bhabe lanzĭle, ìndì akódhɨ nɨ rú bhabe kùle, tà títí ì dré yĭle ìndì nòle ngóró tá longólé àyɨ dré dhɨ tínɨ dhɨ kɨ tà sè.

Yésu nɨ fema Gĭká dré dhɨ

21 Mvámvá nda nɨ kĭtú nɨ nzi-drĭ-na akódhɨ nɨ tĭma àmvolésè dhɨ sè dhɨ, à dré akódhɨ nɨ lwàzo gò, akódhɨ nɨ rú zĭzo Yésu, ngóró ángéló dré tá tàle àkò akódhɨ nɨ andre kisú rè 'a ko dhɨ 'á dhɨ tínɨ.
22 Gò Yòséfà ɨ Màrɨ́yà be dhɨ ì dré àyɨ kɨ temvézó mvámvá nda nɨ tĭma àmvolésè, ngóró Mósè nɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí dré adrélé tàle dhɨ tínɨ.* Lókyá nda kàkɨ́ dre dhɨ, ì dré mvámvá nda nɨ dòzo lìzo ába Yèrúsalémà na, kɨtswálé akódhɨ nɨ fe Mírĭ dré dhɨ bvó.
23 Tàko ko, Mírĭ nɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí adré tàá dhɨ: «Lè à kàdré ànzɨàgo títí kàyo ró dhɨ kɨ fe adrélé lólo Mírĭ dré.»†
24 Kòdhɨ íbe dhɨ, ì lì kɨtswálé ngá fe Mírĭ dré, ngóró akódhɨ nɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí dré adrélé tàle dhɨ tínɨ: «À kàdré kòbhòlà rĭ dhɨ 'ɨ yà, kó ngalè kòbhòlà ngbòlò rĭ dhɨ 'ɨ yà dhɨ kɨ fe.»‡

Sĭmèyónà longó kúlí pròfétà àdhya tɨ́nɨ

25 Lókyá nda sè dhɨ, agó àlo rú be Sĭmèyónà dhɨ tá Yèrúsalémà na. Akódhɨ nda tá móndɨ́ gyăgya, adrélépi tròle Gĭká nɨ tà rú dhɨ 'ɨ. Adré tá Mèsɨ́yà nɨ letè alìle Ɨsèrélè ànzɨ kɨ tɨdrɨ́. Akódhɨ tá kpà Tɨrɨ́ Lólo íbe ɨ́ dri.
26 Tɨrɨ́ Lólo nda longó tá drá dhɨ, kɨtswá rè dràle drĭdrĭ dré Mírĭ nɨ Mèsɨ́yà nɨ nòzo dhɨ kandrá dhɨ ko.
27 Dɨ kĭtú nda sè dhɨ, Tɨrɨ́ Lólo drĭ tá akódhɨ lìle fìle tépelò na. Yésu nɨ tibhá ì kàfɨ́ kɨtswálé akódhɨ nɨ fe Gĭká dré ngóró tátrɨ́trɨ́ kúlí dré adrélé tàle dhɨ tínɨ dre dhɨ,
28 Sĭmèyónà dré mvámvá nda nɨ adózó ɨ́ drɨ́gá gò, Gĭká nɨ rú bhàzo kùle, tàzoá dhɨ:
29 «Mírĭ rúku ró nɨ, nyànomvá dhɨ, mí nɨ kɨtswá ámɨ màrábà nɨ tayɨ́ dràle tà kɨdrɨ́kɨdrɨ na,
ngóró mí dré tá lazílé má dré dhɨ tínɨ.
30 Tàko ko, má nò dhya mí dré dra móndɨ́ kɨ tɨdrɨ́zó nɨ áma mì sè dre.
31 Mɨ́ bhà tá akódhɨ nɨ tà drĭdrĭ, kòkɨtswáró ámɨ tà 'o móndyá títí ɨ mi.
32 Akódhɨ ngádra dra ámɨ 'òlepi súrú títí dhɨ ì dré nĭle dhɨ 'ɨ.
A nɨ kpà ámɨ mĭlanzĭlanzĭ tadhá ámɨ súrú Ɨsèrélè ànzɨ ɨ dré.»
33 Mvámvá nda nɨ atá ɨ andre nɨ be dhɨ kɨ líndrɨ́ dré gàzo, tà tàle akódhɨ nɨ tà dri nda kɨ tà sè.
34 Dɨ Sĭmèyónà dré tà tanɨ zĭzo Gĭká tí àyɨ dri gò, tàzoá Màrɨ́yà, Yésu nɨ andre dré dhɨ: «Mí nò rè ká! Mvámvá kònɨdhɨ atsá kɨtswálé Ɨsèrélè ànzɨ bǐ dhɨ kɨ 'o ledhélé, ìndì àyɨ bǐ dhɨ kɨ 'o ngàle. Akódhɨ nɨ tà nɨ kpà adré tà adrézó tà ta rúá kònzɨ dhɨ 'ɨ,
35 kɨtswálé tà móndɨ́ zyandre dhɨ ì dré adrélé kisùle dhɨ ì kàpfòró ngádra 'á be dhɨ bvó. Dɨ mɨ ró dhɨ, kɨzà nɨ kpà ámɨ tàndɨ nɨ togó so ngóró sápɨ́ tínɨ.»

Ánà nɨ kúlí pròfétà àdhya tɨ́nɨ dhɨ

* **2:22 2:22** À kònò Lèvĭtíkè 12:3, 6. † **2:23 2:23** À kònò Pfòma 13:2, 12. ‡ **2:24 2:24** À kònò Lèvĭtíkè 12:8.

36 Lókyá nda sè dhɨ, pròfétà àlo tòko ró rú be Ánà dhɨ tá kpà tépelò na. Akódhɨ nda
tá Fànùwélè, Âsérà nɨ súrú lésè dhɨ nɨ zapi 'ɨ. Akódhɨ agà tá tà tàndɨ ró. Ɨ gi tá agó
dré tá mòle áyɨ kyanzì lókyá 'á dhɨ be ngbà 'ĭ kóná nzi-drĭ-rĭ.
37 Agó nɨ nɨ dràma àmvolésè dhɨ, adré tá ngbú tàyítòko ró tsàle áyɨ kóná dré tsarà'a
nyadhɨ-su-drĭ-su dhɨ 'á. Adré tá ngbú adrélé tépelò na, adrélé Gĭká nɨ lɨndrì bha,
adrézó tàbirí mvo, adrézó tà zi akódhɨ tí kĭtú vésè, ìndì ngátsi vésè.
38 Dɨ lókyá Yésu nɨ tibhá ì dré tá adrérà'a akódhɨ nɨ fe Gĭká dré dhɨ 'á dhɨ, Ánà nda
dré áyɨ kisízó ànyɨ àyɨ làga gò, kɨdhólé adrélé àwoyà fe Gĭká dré mvámvá nda nɨ tà
sè. Dɨ dré ngàzo adrélé akódhɨ nɨ tà ta móndyá títí adrébhá tá Yèrúsalémà nɨ apama
letè dhɨ ɨ dré.

Yòséfà ì nzɨ Nàzàrétà na

39 Yòséfà ɨ Màrɨ́yà be dhɨ ì kò'o tà títí Mírì nɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí dré adrélé tàle à kò'o dhɨ
ɨ akɨ́lé dre dhɨ, ì dré gòzo nzɨle Yésu be bvò Gàlĭláyà àdhya na, tsàle àyɨ kɨ bhàandre
Nàzàrétà na.
40 Kònàle dhɨ, mvámvá nda adré tá mbàle rĭnyí sè, adrélé kpà lɨ'wálé tògyá na.
Akódhɨ tá kpà Gĭká nɨ togó tanɨ ɨ́be ɨ́ rú.

Yésu mvámvá ro dhɨ tépelò na

41 Kóná àlo àlo títí dhɨ ɨ sè dhɨ, Yésu nɨ tibhá ì adré tá lɨle Yèrúsalémà na gwányá
Pásɨkà àdhya nɨ tà sè.
42 Dɨ Yésu nɨ kóná kòtsa mudrí-drĭ-rĭ dre dhɨ, ì dré ngàzo lɨle akódhɨ be gwányá nda
na, ànzyà gà ì dré adrélé 'òle dhɨ tɨ́nɨ.
43 Gwányá nda kàkɨ́ dre dhɨ, ì dré láti dòzo nzɨzo. Dɨ, Yésu mvámvá ro nda gò ɨ́na
adrélé Yèrúsalémà na, áyɨ tibhá ì dré atógyà àko ró.
44 Ɨ adré tá àyɨkya kisùá dhɨ, Yésu tá àyɨ kɨ atsíàmu ɨ kòfalé. Ɨ kòto atsí kĭtú ndĭle
dre dhɨ, ì dré kɨdhózó akódhɨ nɨ nda àyɨ kɨ aró ɨ kòfalé, àyɨ kɨ arúpi ɨ́be.
45 Dɨ, ì kòndà akódhɨ tɨ́ dre dhɨ, ì dré gòzo àyɨ kɨ tapí gòle akódhɨ nɨ nda Yèrúsalémà
na.
46 Kĭtú na àmvolésè dhɨ, ì dré akódhɨ nɨ kisúzó tépelò na. Lɨrí tá tà tadhábhá ɨ kòfalé
adrélé àyɨ kɨ yi, adrézó tà lizí àyɨ tí.
47 Àyɨ títí nda ì adré tá akódhɨ nɨ yi síbhálé be ngbo, akódhɨ nɨ tògyá nɨ tà sè, ìndì
kúlí dré tá adrélé logólé dhɨ kɨ tà sè.
48 Dɨ akódhɨ nɨ tibhá ì kònò akódhɨ dre dhɨ, àyɨ kɨ líndrɨ́ dré gàzo bhwăbhwa gò,
andre nɨ dré akódhɨ nɨ lizízó: «Áma mvá, mí 'o tsĭ àma kònìnɨ àdho tà sè? Mí nò rè
ká! Àma ámɨ atá be dhɨ, mà adré tá ámɨ nda togó be lanzĭlanzĭ.»
49 Dɨ, Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Mì adré tá áma nda àdho tà sè? Mì nĭ tá ko tàle dhɨ,
lè tá má kàdré áma Atá nɨ dzó na dhɨ?»
50 Dɨ, tà dré tàle nda nɨ àndu dré ɨ́na fĭzo àyɨ drĭna ko.
51 Gò Yésu ì dré gòzo nzɨle túmăní àyɨ ɨ́be Nàzàrétà na. Kònàle dhɨ, akódhɨ adré tá
áyɨ bha àyɨ kɨ rĭnyí zàle. Dɨ andre nɨ adré tá ɨ́na tà títí nda kɨ zu tayílé áyɨ togó na.
52 Yésu adré tá mbàle rúbhá sè ìndì tògyá sè, adrélé lɨle drĭdrĭ. Akódhɨ nɨ tà tá kpà
dóro Gĭká mĭlésè ìndì móndí ɨ mĭlésè.

3

Yòwánì Bàtĭsimò fèlepi ledé láti Mĭrì Yésu dré
(À kònò kpà Màtáyò 3:1-12; Márokò 1:1-8; Yòwánì 1:19-28)

1 Kàyĭsárà Tĭbèríyò nɨ kóná nɨ mudrí-drĭ-nzi adrézó Rómà kɨ ópí kàdrì ro dhɨ sè
dhɨ, Pòtíyò Pĭlátò tá gùvèrènérè bvò Yùdáyà àdhya drĭle dhɨ 'ɨ. Ĕróde tá ɨ́na ópí bvò
Gàlĭláyà àdhya drĭle dhɨ 'ɨ. Akódhɨ nɨ adrúpi, Fĭlípò tá ɨ́na ópí bvò Ìtùráyà àdhya drĭle
ìndì Tràkòníti àdhya drĭle dhɨ 'ɨ. Lĭsàníyà tá ɨ́na ópí bvò Àbĭlénè àdhya drĭle dhɨ 'ɨ.

2 Dɨ lókyá Ánà ɨ Kàyáfà be dhɨ ì dré tá adrérà'a kòwánà kɨ kàdrì ɨ ró dhɨ 'á dhɨ, Gïká nɨ kúlí dré tsàzo Yòwánì, Zàkàríyà nɨ mvá véna duku na.
3 Gò akódhɨ nda dré ngàzo tatsílé bvò wãyi Yòròdánè làgásè dhɨ 'ásè longóába móndí ɨ dré dhɨ, ì kòladzá àyɨ kɨ togó gò, bàtísimò dòzo, Gïká kòtrïró àyɨ kɨ tàkonzì ɨ be dhɨ bvó.
4 Dɨ tà nda kòdhɨ 'o tá ru ngóró pròfétà Èsáyà dré tá tɨsɨle áyɨ búkù na dhɨ tíní:
«Dhya àlo adré kúlí loyó duku na, adrézó tàá dhɨ:
‹Mì kòledé láti Mírì dré alɨzo!
Mì kòlotó láti atsálé pyà akódhɨ dré!
5 Â nɨ yábhu títí dhɨ kɨ lutú,
kòngó títí kàdrìkàdrì ro ìndì tsàtsà ro dhɨ kɨ lasézó.
Â nɨ láti gòdhógòdho dhɨ kɨ lotó atsálé pyà,
láti bhúrobhúro dhɨ kɨ lutúzó atsálé kpàkpà.
6 Dɨ móndyá títí dhɨ kɨ tà Gïká dré 'òle àyɨ kɨ tɨdrízó dhɨ nɨ no.›»*
7 Dɨ Yòwánì adré tá tàá móndyá zyandre adrébhá apfòle bàtísimò do í vélé dhɨ ɨ dré dhɨ: «Àmɨ, nì àtrá kɨ àrèbhá nɨ ɨ, àdhi tadhá àmɨ dré dhɨ, mì kòlapá Gïká nɨ kombà adrélépi alɨle dhɨ sílésè dhɨ nì?
8 Lè mì kàdré tà adrébhá tadhá dhɨ, mì ladzá àmɨ kɨ togó dre dhɨ kɨ 'o kòdhya. Mì kòbhà àmɨ adrélé kisùá àmɨ léna dhɨ ‹Âma àmakya Âbàrámà nɨ ànzɨ 'ɨ› dhɨ ko. Tàko ko, má adré tàá àmɨ dré dhɨ: Gïká rïnyí íbe kɨtswázó ànzɨ 'o topfòle Âbàrámà dré kírà kònɨ ɨ lésè.
9 Â ga kùbalú fa kómvó ɨ rú dre. Dɨ à nɨ fa títí adrébhá lò'wa dóro 'a ko dhɨ kɨ togá lebhélé àtsí na.»
10 Dɨ móndyá zyandre nda ì adré tá lizíá akódhɨ tí dhɨ: «Lè mà kàdré dɨ àdho tà 'o kòdhya?»
11 Dɨ Yòwánì adré tá logóá àyɨ dré dhɨ: «Lè dhya adrélépi kítá agá lésè dhɨ íbe rì dhɨ kòfè àlo nɨ dhya àkoá dhɨ dré. Dhya adrélépi mányàngá íbe dhɨ kàdré kpà lanzíá móndí tàbirí íbe dhɨ ɨ dré be.»
12 Mèdáyì lagíbhá ì dré kpà alɨzo bàtísimò do gò, ì dré akódhɨ nɨ lizízó tàzoá dhɨ: «Tadhálépi, mà kàdré àmakya àdho tà 'o kòdhya?»
13 Yòwánì logó àyɨ dré dhɨ: «Mì kòzi móndí kɨ làfa mèdáyì sè làgí ŋòle dhɨ nɨ lavú dhɨ ko.»
14 Gò sòdá àruka ì dré kpà akódhɨ nɨ lizízó tàzoá dhɨ: «Mà kàdré dɨ àmakya àdho tà 'o?» Akódhɨ logó àyɨ dré dhɨ: «Mì kòtopá dhya àlo nɨ làfa ko. Mì kàsíkì kpà dhya àlo kɨnzò sè ko. Âmɨ kɨ togó kàdré kɨnílé làfa adrélé fèle àmɨ dré àmɨ kɨ àzí sè dhɨ sè.»
15 Móndyá títí nda ì adré tá Yòwánì nɨ tà letè nòle, adrézó lizíá àyɨ léna ngalè akódhɨ tá ína Mèsíyà 'ɨ yà dhɨ.
16 Dɨ Yòwánì dré tàzoá àyɨ títí ɨ dré dhɨ: «Má adré mána bàtísimò fe àmɨ dré yï sè. Dɨ, dhya àlo áma lavúlépi rïnyí sè dhɨ adré ína alɨle. Má kɨtswá akódhɨ nda nɨ lɨndrì sè ko. Má kɨtswá ndìndì akódhɨ nɨ kámókà bă trɨ bwà ko. Akódhɨ nɨ ína bàtísimò fe àmɨ dré Tɨrí Lólo sè, ìndì àtsí sè.
17 Akódhɨ ndàkpá íbe í drígá kɨtswázó ngánò awá áyɨ àngbó drïna, lò'wa nɨ nɨ lomvózó dàle áyɨ kòbhó na gò, kúyí nɨ nɨ kùzo zàle àtsí adrélépi adrálé ko dhɨ na.»
18 Yòwánì adré tá kpà Rúbí Tanɨ longó móndyá nda ɨ dré, adrézó àyɨ kɨ kodzó kúlí àruka ɨ sè bï.
19 Kòdhɨ íbe dhɨ, Yòwánì adré tá ópí Èródè nɨ ndrɨ, dré tá adrúpi nɨ nɨ tòkó Èròdíyà nɨ dòle mòle dhɨ sè, ìndì dré tá tà kònzɨ àruka bï dhɨ kɨ 'òle dhɨ sè.
20 Gò Èródè dré ína tà kònzɨ kònìdhɨ nɨ bhàzo áyɨ tà kònzɨ àruka títí dhɨ ɨ dri: 'o Yòwánì rùle bhèle bădzó na.

* **3:6 3:6** A kònò Èsáyà 40:3-5.

Yésu nɨ bàtîsimò dòma
(À kònò kpà Màtáyò 3:13-17; Márokò 1:9-11)

21 Yòwánì nɨ rùma kandrá, akódhɨ dré tá adrérà'a bàtísimò fe móndyá títí ɨ dré dhɨ 'á dhɨ, Yésu dré kpà alìzo bàtísimò do. Dré tá adrérà'a tà zi Gïká tí dhɨ 'á dhɨ, bhù dré ru lanzízó gò,
22 Tɨrí Lólo dré asízó rúbhá be sùle kòbhòlà àdhya tínɨ adhélé akódhɨ dri. Gò kúlí dré apfòzo bhù lésè tàá dhɨ: «Mɨ áma Mváagó má dré lèle tò dhɨ 'ɨ. Áma togó adré kɨnílé ámɨ tà sè tò.»

Yésu nɨ kómvó
(À kònò kpà Màtáyò 1:1-17)

23 Lókyá Yésu dré áyɨ àzí kɨdhózó dhɨ sè dhɨ, akódhɨ nɨ kóná tá ànyɨ́ànyɨ nyadhɨ-àlo-drï-mudrí. À adré tá akódhɨ nɨ ni Yòséfà nɨ mvá ro. Yòséfà tá ína Élï nɨ mvá 'ɨ,
24 Élï, Màtátà nɨ mvá 'ɨ, Màtátà, Lévï nɨ mvá 'ɨ, Lévï, Mèlíkï nɨ mvá 'ɨ, Mèlíkï, Yànáyì nɨ mvá 'ɨ, Yànáyì, Yòséfà nɨ mvá 'ɨ,
25 Yòséfà, Màtàtɨ́yà nɨ mvá 'ɨ, Màtàtɨ́yà, Àmósà nɨ mvá 'ɨ, Àmósà, Nàwúmà nɨ mvá 'ɨ, Nàwúmà, Èsílï nɨ mvá 'ɨ, Èsílï, Nàgáyì nɨ mvá 'ɨ,
26 Nàgáyì, Mátà nɨ mvá 'ɨ, Mátà, Màtàtɨ́yà nɨ mvá 'ɨ, Màtàtɨ́yà, Sèmèyínà nɨ mvá 'ɨ, Sèmèyínà, Yòsékà nɨ mvá 'ɨ, Yòsékà, Yódà nɨ mvá 'ɨ,
27 Yódà, Yòwànánà nɨ mvá 'ɨ, Yòwànánà, Résà nɨ mvá 'ɨ, Résà, Zòròbàbélè nɨ mvá 'ɨ, Zòròbàbélè, Sàlàtɨyélè nɨ mvá 'ɨ, Sàlàtɨyélè, Nérï nɨ mvá 'ɨ,
28 Nérï, Mèlíkï nɨ mvá 'ɨ, Mèlíkï, Ádï nɨ mvá 'ɨ, Ádï, Kòsámà nɨ mvá 'ɨ, Kòsámà, Èlàmàdámà nɨ mvá 'ɨ, Èlàmàdámà, Érè nɨ mvá 'ɨ,
29 Érè, Yòsúwà nɨ mvá 'ɨ, Yòsúwà, Èlìyèzérè nɨ mvá 'ɨ, Èlìyèzérè, Yòrímà nɨ mvá 'ɨ, Yòrímà, Màtátà nɨ mvá 'ɨ, Màtátà, Lévï nɨ mvá 'ɨ,
30 Lévï, Sïmèyónà nɨ mvá 'ɨ, Sïmèyónà, Yúdà nɨ mvá 'ɨ, Yúdà, Yòséfà nɨ mvá 'ɨ, Yòséfà, Yònámà nɨ mvá 'ɨ, Yònámà, Èlïyàkímà nɨ mvá 'ɨ,
31 Èlïyàkímà, Mèléyà nɨ mvá 'ɨ, Mèléyà, Ménà nɨ mvá 'ɨ, Ménà, Màtátà nɨ mvá 'ɨ, Màtátà, Nàtánà nɨ mvá 'ɨ, Nàtánà, Dàwídï nɨ mvá 'ɨ,
32 Dàwídï, Yésè nɨ mvá 'ɨ, Yésè, Yòbédè nɨ mvá 'ɨ, Yòbédè, Bòwésà nɨ mvá 'ɨ, Bòwésà, Sálà nɨ mvá 'ɨ, Sálà, Nàsónà nɨ mvá 'ɨ,
33 Nàsónà, Àmïnàdábà nɨ mvá 'ɨ, Àmïnàdábà, Àdïmínà nɨ mvá 'ɨ, Àdïmínà, Àrínï nɨ mvá 'ɨ, Àrínï, Èsèrómà nɨ mvá 'ɨ, Èsèrómà, Fàrésà nɨ mvá 'ɨ, Fàrésà, Yúdà nɨ mvá 'ɨ,
34 Yúdà, Yàkóbhò nɨ mvá 'ɨ, Yàkóbhò, Ɨsákà nɨ mvá 'ɨ, Ɨsákà, Àbàrámà nɨ mvá 'ɨ, Àbàrámà, Tárà nɨ mvá 'ɨ, Tárà, Nàkórà nɨ mvá 'ɨ,
35 Nàkórà, Sèrúkà nɨ mvá 'ɨ, Sèrúkà, Ràgáwù nɨ mvá 'ɨ, Ràgáwù, Fàlékà nɨ mvá 'ɨ, Fàlékà, Èbérè nɨ mvá 'ɨ, Èbérè, Sálà nɨ mvá 'ɨ,
36 Sálà, Kàyɨnámà nɨ mvá 'ɨ, Kàyɨnámà, Àràfàkàsádà nɨ mvá 'ɨ, Àràfàkàsádà, Sémè nɨ mvá 'ɨ, Sémè, Nówè nɨ mvá 'ɨ, Nówè, Làmékè nɨ mvá 'ɨ,
37 Làmékè, Màtúsalà nɨ mvá 'ɨ, Màtúsalà, Ènókà nɨ mvá 'ɨ, Ènókà, Yàrétà nɨ mvá 'ɨ, Yàrétà, Màlèlélè nɨ mvá 'ɨ, Màlèlélè, Kàyɨnámà nɨ mvá 'ɨ,
38 Kàyɨnámà, Ènósà nɨ mvá 'ɨ, Ènósà, Sétè nɨ mvá 'ɨ, Sétè, Àdámà nɨ mvá 'ɨ, ìndì Àdámà tá ína Gïká nɨ mvá 'ɨ.

4

Dzáborò tabhï Yésu nɨ lɨtɨ́lé duku na
(À kònò kpà Màtáyò 4:1-11; Márokò 1:12-13)

1 Àmvolásà dhɨ, Yésu gàlepi Tɨrí Lólo sè dhɨ dré agòzo Yòròdánè lésè. Gò Tɨrí nda dré akódhɨ nɨ drïzo lìzo ába duku na.
2 Kònàle dhɨ, Dzáborò dré akódhɨ nɨ tabhïzo lɨtílé kïtú nyadhɨ-rï. Lókyá nda sè dhɨ, Yésu nya ngá àlomvá ko. Dɨ kïtú nda ì kòlavú dre dhɨ, tàbirí dré akódhɨ nɨ 'òzo.

3 Gò Dzáborò nda dré tàzoá drá dhɨ: «Mí kàdré Gĭká nɨ Mváagó 'ɨ bàti dhɨ, mí kòtà kírà kònɨdhɨ dré dhɨ, kòladzá ru atsálé mápà ro.»
4 Dɨ, Yésu logó drá dhɨ: «Gìká nɨ Kúlí adré tàá dhɨ: ‹Móndí adré ngbà 'ĭ adrélé lídrɨ íbe mápà sè ko.›*»
5 Gò Dzáborò dré akódhɨ nɨ drĭzo mbàzo ába àrà kurú na dhɨ na, òpɨ wăyi bvò àdhya kɨ tadházó drá gbă lókyá nda 'á.
6 Dré tàzoá drá dhɨ: «Má nɨ rĭnyí fe mí dré rúku íbe adrézó òpɨ kòdhɨ ɨ drĭle títí. Àngyá ko, à tayí tà nda kòdhɨ ɨ má drígá, má kòkɨtswáró fèá dhya ángùdhi má dré adrézó lèá fèle drá dhɨ dré.
7 Dɨ mí kòtitĭ ámɨ kórókó má kandrá áma lɨndrɨ bhàzo dhɨ, tà nda kɨ adré títí mí dré.»
8 Yésu gò logóá drá dhɨ: «Gìká nɨ Kúlí adré tàá dhɨ: ‹Lè mí kàdré ngbà 'í Mírĭ ámɨ Gĭká nɨ lɨndrɨ bha kòdhya. Mí kàdré kpà lìsámbò 'o ngbà 'ĭ akódhɨ nɨ rú sè kalóma.›†»
9 Gò Dzáborò dré akódhɨ nɨ drĭzo lìzo ába Yèrúsalémà na, akódhɨ nɨ bha tépelò nɨ drĭ kàkú na. Dré tàzoá drá dhɨ: «Mí kàdré Gĭká nɨ Mváagó 'ɨ bàti dhɨ, mí wa dhèle bvò dri.
10 Àngyá ko, Gĭká nɨ Kúlí adré tàá dhɨ:
‹Gĭká nɨ tòlí fe áyɨ ángéló ɨ dré ámɨ tà sè,
ɨ kàdréró sùle mí rú be dhɨ bvó.
11 Àyɨ nda kɨ ámɨ ko kító,
mí kòdheró ámɨ pá si kírà dri ko.›‡»
12 Dɨ Yésu gò logóá drá dhɨ: «Gìká nɨ Kúlí adré kókpà tàá dhɨ: ‹Lè mí kòtabhĭ Mírĭ ámɨ Gĭká ko.›§»
13 Dɨ Dzáborò kòtabhĭ Yésu lɨtílé láti títí ɨ sè kpi dre dhɨ, dré ngàzo akódhɨ nɨ tayí, adrézó lókyá àzya dré kɨtswázó tà 'o dhɨ nɨ letè.

Yésu kɨdhó áyɨ àzî 'òle bvò Gàlĭláyà àdhya na
(À kònò kpà Màtáyò 4:12-17; Márokò 1:14-15)

14 Àmvolásà dhɨ, Yésu dré gòzo gòle bvò Gàlĭláyà àdhya na Tɨrí Lólo nɨ rĭnyí be wĕ. Dɨ akódhɨ nɨ rúbí dré la'úzó bvó wăyi nda 'ásè.
15 Akódhɨ adré tá tatsílé tà tadhábe Yúdà ànzɨ kɨ lìsámbò dzó ɨ 'ásè gò, móndyá títí dhɨ ɨ dré adrézó akódhɨ nɨ rú bha kùle.

Nàzàrétàbhá ɨ gà Yésu rè
(À kònò kpà Màtáyò 13:53-58; Márokò 6:1-6)

16 Gò Yésu dré lìzo tsàle Nàzàrétà, bhàandre í dré tá mbàzo lána dhɨ na. Sàbátù kàtsá dre dhɨ, dré fĭzo Yúdà ànzɨ kɨ lìsámbò dzó na, ànzyà gà dré adrélé 'òle dhɨ tíni. Dré ngàzo áyɨ totó kɨtswálé Gĭká nɨ Kúlí na móndí ɨ kandrá dhɨ bvó.
17 Gò búkù pàle pròfétà Èsáyà àdhya nɨ fèzo drá. Akódhɨ kòkɨnzí búkù nda dre dhɨ, dré kúlí tɨsɨle kòni kɨ kisúzó nàle:
18 «Tɨrí Mírĭ àdhya má dri.
Tàko ko, akódhɨ zɨ ma alɨle Rúbí Tanɨ longó móndyá lemerè ro dhɨ ɨ dré.
Amù ma longóá móndyá bădzó na dhɨ ɨ dré dhɨ,
a nɨ àyɨ kɨ trɨ,
ɨndɨ móndyá mĭ kùdúkùdu ró dhɨ ɨ dré dhɨ,
a nɨ àyɨ kɨ mĭ nzi.
Amù ma móndyá adrélé mĭ pfòle dhɨ kɨ apá,
19 ɨndɨ longóá móndyá títí ɨ dré dhɨ,
kóná Mírĭ dré dra áyɨ togó dóro tadházó dhɨ atsá dre.»*

---

* **4:4 4:4** À kònò Dùtèrònómè 8:3. † **4:8 4:8** À kònò Dùtèrònómè 6:13. ‡ **4:11 4:11** À kònò Longó ɨ 91:11-12. § **4:12 4:12** À kònò Dùtèrònómè 6:16. * **4:19 4:19** À kònò Èsáyà 61:1-2.

20 Yésu kònà tà nda ɨ dre dhɨ, dré búkù nda nɨ pàzo logólé lìsámbò dzó nda nɨ tà lɨkílépi drígá gò, lɨrízó. Móndyá títí dzó nda 'á dhɨ kɨ mì tá akódhɨ dri.
21 Dɨ dré ngàzo tàá àyɨ dré dhɨ: «Ándrò kònìdhɨ, tà tɨsìle kònɨ ì 'o ru, mì dré tà nda kɨ yirà'a dre.»
22 Âyɨ títí nda ì adré tá kúlí kìníkìnɨ dré tá adrélé tàle dhɨ kɨ yi síbhálé be ngbo, adrézó akódhɨ nɨ tà ta dóro. Ɨ adré tá kpà lizíá àyɨ kòfalésè dhɨ: «Dhya kòndɨ tsǐ Yòséfà nɨ mvá 'ɨ ko?»
23 Dɨ Yésu dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Má nǐ dóro tàle dhɨ, mì nɨ tògyakúlí kònìdhɨ nɨ ta má dré: ‹Kódzó, mí kòtɨdrí ámɨ tàndɨ.› Mì nɨ kpà tàá má dré dhɨ: ‹Mí kò'o tà títí mà dré yǐle mí dré 'òle Kàpàrànàwúmà na dhɨ ɨ kònwa ámɨ tàndɨ bha.›
24 Dɨ má adré tà bàti ta àmɨ dré: Â ka'ǐ gà pròfétà àlo dhɨ dòle dóro akódhɨ nɨ tàndɨ bha ko na.
25 Tà bàti ró dhɨ, pròfétà Êlíyà nɨ lókyá 'á dhɨ, lókyá Gǐká dré kozya kɨkízó kóná na tàlí sè gò, kàrábhò dré dhèzo bvò wãyi 'ásè dhɨ sè dhɨ, tàyítòkó ì ga tá Ɨsèrélè ànzɨ kɨ bvò na bǐ.
26 Dɨ, tágba dré tá adrézó kònìnɨ dhɨ, Gǐká mù tá Êlíyà lìle àyɨ nda ɨ véna ko. Mù akódhɨ lìle ngbà 'í tàyítòkó àlo Sàrèpátà na, bvò Sǐdónà àdhya na dhɨ véna.†
27 Kòdhɨ íbe dhɨ, pròfétà Êlísà nɨ lókyá 'á dhɨ, móndí kàrí dré rùle Ɨsèrélè ànzɨ kɨ bvò na dhɨ ɨ tá be bǐ. Dɨ, tágba kònìnɨ dhɨ, Gǐká tɨdrí tá àyɨ nda kɨ àlo ko. Tɨdrí ngbà 'í Nàmánà angálépi bvò Sǐríyà àdhya lésè dhɨ kòdhya.»‡
28 Dɨ móndyá títí lìsámbò dzó nda 'á dhɨ ì kòyi tà nda ɨ dre dhɨ, àyɨ kɨ togó dré aswázó tà tàndɨ ró.
29 Gò ì dré ngàzo akódhɨ nɨ dro bhàandre nda 'ásè. Ɨ dré drǐzoá lìzo ába kòngó bhàandre nda nɨ mòzo drǐá dhɨ nɨ gòlòko na, kɨtswálé akódhɨ nɨ tɨkpó dhèle tàbhu nɨ na dhɨ bvó.
30 Dɨ, Yésu dré ína lavúzó àyɨ kòfalésè lyà gò, lìle.

Yésu dro tɨrí kònzɨ agó àlo dhɨ lésè
(À kònò kpà Márokò 1:21-28)

31 Âmvolásà dhɨ, Yésu dré lìzo tsàle Kàpàrànàwúmà, bhàandre àlo Gàlǐláyà le dhɨ na. Sàbátù kàtsá dre dhɨ, dré kɨdhózó adrélé móndyá kònàle dhɨ kɨ tadhá àyɨ kɨ lìsámbò dzó na.
32 Ɨ adré tá akódhɨ nɨ yi síbhálé be ngbo, tà dré adrélé tadhálé dhɨ kɨ tà sè. Tàko ko, akódhɨ nɨ kúlí ɨ tá lanzǐlanzǐ ro.
33 Lìsámbò dzó nda 'á dhɨ, agó àlo tɨrí kònzɨ íbe í léna dhɨ tá be. Dɨ dré ngàzo trèle, yòzoá kúlí 'u'ù sè dhɨ:
34 «Á! Yésu Nàzàrétà lésè nɨ, tsítsǐ àma kòfalésè mí be dhɨ, àdho tà 'ɨ? Mí alì àma kɨ tà 'o akílé? Má nǐ mɨ àdhi 'ɨ ya dhɨ be. Mɨ Dhya lólo Gǐká àdhya 'ɨ!»
35 Gò Yésu dré ngàzo ligílé tɨrí kònzɨ nda be, tàzoá dhɨ: «Mí atsú ámɨ ti! Mí pfò agó kònìdhɨ lésè!» Dɨ tɨrí nda dré agó nda nɨ bhèzo kǐní mi móndyá títí ɨ kòfalé gò, pfòzo lásà akódhɨ nɨ tayí líná.
36 Móndyá títí nda kɨ líndrí dré gàzo bhwăbhwa gò, ì dré adrézó tàá àyɨ kòfalésè dhɨ: «Kònìnɨ nɨ àdho kúlí lanzǐlanzǐ ìndì rǐnyi ró dhɨ 'ɨ? Akódhɨ adré ndìndì tòlí fe tɨrí kònzɨ ɨ dré gò, ì dré adrézó topfòle!»
37 Dɨ Yésu nɨ rúbí dré la'úzó bvò wãyi nda 'ásè.

Yésu tɨdrí dràbhá bǐ dhɨ ɨ
(À kònò kpà Màtáyò 8:14-17; Márokò 1:29-34)

† **4:26 4:26** Tàyítòkó kònìdhɨ tá Yúdà mvá 'ɨ ko. Akódhɨ tá móndí súrú twá ro dhɨ 'ɨ. À kònò 1 Ópí ɨ 17:1, 7-16.
‡ **4:27 4:27** À kònò 2 Ópí ɨ 5:1-14.

38 Yésu kàpfò lìsámbò dzó nda lésè dre dhɨ, dré lìzo Sĩmónà nɨ dzó na. Dɨ, Sĩmónà nɨ àdrá adré tá ínа kɨzà nya, akódhɨ nɨ rúbhá dré tá adrélé àtsɨ ró lavúlé dhɨ sè. Gò Yésu nɨ ti lizízó, kòtɨdríró tòkó nda be dhɨ bvó.
39 Dɨ dré tandĩzo akódhɨ drĩle, lɨgílé rúbhá àtsí nda dri gò, rúbhá àtsí nda dré pfòzo rúásà. Gbă kòdhwa, tòkó nda dré ngàzo kɨdhólé ngá fe àyɨ dré nyàle.
40 Kĩtú kòndĩ dre dhɨ, à dré dràbhá títí drà twátwa íbe dhɨ kɨ adzízó Yésu vélé. Dɨ akódhɨ dré drígá bhàzo àyɨ àlo àlo títí dhɨ ɨ dri, àyɨ kɨ tɨdrízó.
41 Tɨrí kònzɨ ì dré kpà topfòzo móndí bĩ dhɨ ɨ lésè, adrélé loyóába dhɨ: «Mɨ Gĩká nɨ Mváagó 'ɨ!» Dɨ, akódhɨ adré tá ína lɨgílé àyɨ íbe, adrézó kúlí logá àyɨ dré, ì dré nĩle akódhɨ Mèsíyà 'ɨ dhɨ be dhɨ sè.

Yésu longó Gĩká nɨ kúlĩ Yúdà ànzɨ kɨ lìsámbò dzó ɨ 'ásè
(À kònò kpà Márokò 1:35-39)

42 Ngá kòwa dre dhɨ, Yésu dré pfòzo lìle àrà móndí àko dhɨ na. Móndí zyandre dhɨ ì dré kɨdhózó adrélé akódhɨ nɨ nda gò, ì dré akódhɨ nɨ kisúzó. Ɨ adré tá akódhɨ nɨ le kɨkílé, kòtayɨró àyɨ ko.
43 Dɨ, Yésu dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Adré lèá dhɨ, má kòlongó kpà Rúbí Tanɨ Gĩká nɨ Òpì àdhya bhàandre àruka títí dhɨ ɨ 'ásè be. Tàko ko, tà nda tà Gĩká dré áma amùzo 'òá dhɨ 'ɨ.»
44 Gò dré gòzo adrélé tatsílé Gĩká nɨ kúlí longóbe Yúdà ànzɨ kɨ lìsámbò dzó àyɨ kɨ bvò le dhɨ ɨ 'ásè.§

5

Yésu kɨdhó áyɨ lebèbhá kɨ azĩ
(À kònò kpà Màtáyò 4:18-22; Márokò 1:16-20)

1 Kĩtú àlo dhɨ, Yésu totó tá ɨ adrélé Gĩká nɨ kúlí longó tăpărĩandre Gènèsàrétè àdhya mĩle.* Móndí zyandre àyɨ kɨ kɨmóbhá akódhɨ làgásè kúrú dhɨ ì adré tá àyɨ kɨ tribe rúásà, ì kòkɨtswáró Gĩká nɨ kúlí yi be dhɨ bvó.
2 Yésu dré mì bhèzo kòlóngbò rĩ dhɨ kɨ no yĩandre nda mĩle. Kosyá bhebhá ì así tá kòlóngbò nda ɨ lésè, adrélé àyɨ kɨ kɨmbá kɨ mì dzɨ.
3 Gò Yésu dré mbàzo kòlóngbò nda kɨ àlo adrélépi Sĩmónà àdhya ró dhɨ na gò, tàá drá dhɨ, kòkisí kòlóngbò nda vwàle tsà yĩ gàrà rúsè. Dré lɨrízó lána gò adrélé móndyá zyandre nda kɨ tadhá.
4 Kòtà tà akílé dre dhɨ, dré tàzoá Sĩmónà dré dhɨ: «Mí kisí kòlóngbò tălí na, mì kòbheró àmɨ kɨ kɨmbá ɨ kosyá rùzo.»
5 Sĩmónà logó drá dhɨ: «Mírì, mà bhe kɨmbá ɨ ngá wàle tà wóyá, mà kisú ngá àlo ko. Dɨ, mí dré tàle mɨ dhɨ sè dhɨ, má nɨ go kɨmbá nda kɨ bhe tódhyá.»
6 Dɨ ì kòbhe dre dhɨ, ì dré kosyá rùzo zyandre ró gò, kɨmbá nda ì dré kɨdhózó adrélé tɨkílé.
7 Gò ì dré àyɨ kɨ arúpi kòlóngbò àzya na dhɨ kɨ agózó, ì kàlɨró drígá bha àyɨ vélé. Ɨ kàtsá dre dhɨ, àyɨ títí dhɨ ì dré kosyá lomvózó gàle kòlóngbò rĩ nda ɨ sè bĩbi, tsàle kòlóngbò nda ì dré adrézó 'òle arílé na tínɨ ká.
8 Sĩmónà Pétèró kònò tà nda dre dhɨ, dré adhézó áyɨ kórókó titĩ Yésu kandrá, tàzoá dhɨ: «Mírì, mí kisí mɨ má làgásè. Ma tàkonzɨ líyí 'ɨ!»
9 Tà tá kònɨnɨ tàko ko, àyɨ arúpi nɨ íbe dhɨ kɨ líndrí ga tá gagà, kosyá zyandre ì dré tá rùle dhɨ kɨ tà sè.

---

§ **4:44 4:44** A kɨtswá kpà kúlí «àyɨ kɨ bvò» kònɨ kɨ ladzá: «bvò Yùdáyà àdhya». * **5:1 5:1** Rú «Gènèsàrétè» kònìdhɨ tá rú àzya tăpărĩandre Gàlĩláyà àdhya dré dhɨ 'ɨ.

10 Tà nda tá kókpà kònìnɨ akódhɨ nɨ àzízɨ̌, Yàkóbhò ɨ Yòwánì be, Zèbèdáyò nɨ ànzɨ ɨ dré. Dɨ, Yésu dré tàzoá Sìmónà dré dhɨ: «Mí ro ngá ko. Kɨdhólé nyànomvá dhɨ, mí gò vélé adrélé kosyá ru ko. Mí nɨ go adrélé móndí kɨ nda kòdhya.»
11 Dɨ ì dré àyɨ kɨ kòlóngbò nda kɨ logózó yĭ gàrà 'a, àyɨ kɨ ngá wăyi dhɨ kɨ tayízó gò, ì dré ngàzo adrélé Yésu nɨ lebè.

Yésu tɨdrí agó àlo kàrí dré rùle dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 8:1-4; Márokò 1:40-45)

12 Kĭtú àlo, Yésu dré tá adrérà'a bhàandre àlo na dhɨ 'á dhɨ, agó àlo kàrí dré rùle lavúlé dhɨ atsá tá àrà nda 'á. Kònò Yésu dre dhɨ, dré adhézó áyɨ mìbhalé bha kĭní mi gò, akódhɨ nɨ ti lizízó tàzoá dhɨ: «Mírì, mɨ rĭnyí ɨ́be kɨtswázó áma temvé tɨdrílé, mí kòlè dhɨ.»
13 Dɨ Yésu dré áyɨ drígá kɨdzìzo akódhɨ nɨ tabè gò, tàzoá dhɨ: «Má lè 'ĭ. Mí kàdré kemve kpíríkpírí wà!» Gbă kòdhwa, kàrí drà nda dré ngàzo rúásà.
14 Gò Yésu dré lazízóá drĭá dhɨ: «Mí kòlongó tà kòdhɨ dhya àlo dré ko. Be ró dhɨ, mí lì mína ámɨ tadhá kòwánà dré nòle, ìndì mí fè ngá mòbòmà ro Gĭká dré ámɨ temvema sè ngóró Mósè nɨ tátrítrí kúlí dré adrélé tàle dhɨ tíni, tadházóá móndí ɨ dré dhɨ, mí adrí dre káyà dhɨ.»

15 Dɨ, Yésu nɨ rúbí adré tá ína la'úlé lìle drĭdrĭ. Móndí zyandre lavúlé dhɨ ì adré tá alìle akódhɨ nɨ kúlí yi, kòtɨdríró kpà àyɨ àyɨ kɨ drà ɨ lésè be dhɨ bvó.
16 Dɨ, vésè be bĭ, Yésu adré tá ína pfòle kalóma, kɨtswálé tà ta Gĭká be àrà móndí àko dhɨ na.

Yésu tɨdrí agó àlo pá be àbvò ro dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 9:1-8; Márokò 2:1-12)

17 Kĭtú àlo, Yésu dré tá adrérà'a móndí kɨ tadhá dzó àlo na dhɨ 'á dhɨ, Fàrĭsáyò ɨ tátrítrí kúlí tadhábhá ɨ́be dhɨ ì lirí tá adrélé akódhɨ làga. Àyɨ nda ì angá tá bhà títí bvò Gàlĭláyà àdhya lé dhɨ ɨ lésè, bvò Yùdáyà àdhya lésè, ìndì Yèrúsalémà lésè. Yésu tá rĭnyí Mírì àdhya kɨtswázó dràbhá kɨ tɨdrí dhɨ ɨ́be.
18 Dɨ móndí àruka ì dré agó àlo pá be àbvò ro dhɨ nɨ adózó kíndri dri alìzo ába. Ɨ adré tá láti nda kɨtswázó fĭle ába dzó nda na, akódhɨ nɨ bha Yésu kandrá dhɨ bvó.
19 Dɨ, móndyá zyandre nda kɨ tà sè dhɨ, ì kɨtswá tá àyɨkya láti kisú fĭzo ába bwà ko. Dɨ ì dré ngàzo mbàle ába dzó nda drĭna gò, dzó nda nɨ drĭ awú, akódhɨ nɨ tɨrízó sĭle kíndri dri Yésu kandrá móndyá zyandre nda ɨ kòfalé.
20 Dɨ Yésu kònò àyɨ kɨ tà ka'ĭka'ĭ dre dhɨ, dré tàzoá agó pá be àbvò ro nda dré dhɨ: «Áma arúpi, à trĭ ámɨ tàkonzì ɨ dre.»

21 Gò Fàrĭsáyò nda ɨ tátrítrí kúlí tadhábhá nda ɨ́be dhɨ ì dré dhèzo adrélé kisùá àyɨ léna dhɨ: «Dhya kòndɨ tá àdhi 'ɨ, adrélé Gĭká nɨ dha kònìnɨ nɨ? Àdhi nɨ kɨtswá tàkonzì tri nì, kàdré ngbà 'ĭ Gĭká 'ɨ kalóma ko dhɨ?»
22 Yésu dré tà ì dré adrélé kisùle nda nɨ nĭzo kyá gò, tàzoá dhɨ: «Mì adré àmɨkya tà kisù kònìnɨ àdho tà sè?
23 Tà kɨtswálé tàle mbèlè agó pá be àbvò ro kònìdhɨ dré dhɨ, ángùdhi 'ɨ: ‹À trĭ ámɨ tàkonzì ɨ dre› dhɨ, kó ngalè, ‹Mí nga, mí kɨdhó atsí to› dhɨ?
24 Má adré lèá mì kònĭ dhɨ, Móndí nɨ Mvá rĭnyí ɨ́be adrézó tàkonzì tri bvò dri.» Dɨ dré tàzoá agó pá be àbvò ro nda dré dhɨ: «Má adré tàá mí dré dhɨ: Mí nga, mí do ámɨ kíndri, ìndì mí nzɨ mí bhàna!»
25 Gbă kòdhwa, agó nda dré ngàzo móndyá títí ɨ misè, áyɨ kíndri í dré tá ayízó drĭá dhɨ nɨ do gò, nzìzo í bhàna Gĭká nɨ rú bhabe kùle.

26 Dɨ móndyá títí nda kɨ líndrí dré gàzo bhwăbhwa gò, ì dré ngàzo adrélé Gïká nɨ rú bha kùle. Ayɨ kɨ togó adré tá kpà gàle tirì sè bǐ gò, ì dré adrézó tàá dhɨ: «Ándrò, mà nò tà líndríga ró dhɨ ɨ dre!»

Yésu azî Lévì
(À kònò kpà Màtáyò 9:9-13; Márokò 2:13-17)

27 Àmvolásà dhɨ, Yésu dré pfòzo gò, mèdáyì lagílépi àlo rú be Lévì dhɨ nɨ no adrérà'a lirílé mèdáyì lagírà na. Dré tàzoá drá dhɨ: «Mí lebè ma!»

28 Dɨ Lévì nda dré ngàzo áyɨ ngá títí dhɨ kɨ tayí gò, kɨdhózó adrélé Yésu nɨ lebè.

29 Bvóá dhɨ, Lévì dré gwányá kàdrì dhɨ nɨ 'òzo Yésu dré áyɨ dzó na. Gò ì dré lirízó mísá làgásè adrélé ngá nya túmăní mèdáyì lagíbhá zyandre dhɨ íbe, ìndì móndí àruka íbe.

30 Dɨ, Fàrìsáyò ɨ túmăní tátrítrí kúlí tadhábhá Fàrìsáyò ro dhɨ íbe dhɨ ì dré dhèzo adrélé kúlí tɨ Yésu nɨ lebèbhá ɨ rú, adrézó tàá àyɨ dré dhɨ: «Mì adré ngá nya adrézó ngá mvu túmăní mèdáyì lagíbhá íbe ìndì tàkonzìbhá íbe àdho tà sè?»

31 Dɨ Yésu dré logózóá àyɨ dré dhɨ: «Móndyá rúbhá be dóro dhɨ ì ndà gà kódzó ko na. Be ró dhɨ, móndyá drà ro dhɨ ì adré àyɨkya ndàá àyɨ.

32 Má alì móndyá adrébhá àyɨ kɨ no gyăgya dhɨ kɨ azí kòdhya ko. Be ró dhɨ, má alì mána tàkonzìbhá kɨ azí kòdhya, ì kòladzáró àyɨ kɨ togó agòzo Gïká vélé.»

À lizî Yésu tàbirî mvòma nɨ tà dri
(À kònò kpà Màtáyò 9:14-17; Márokò 2:18-22)

33 Gò Fàrìsáyò nda ì dré tàzoá Yésu dré dhɨ: «Yòwánì nɨ lebèbhá ɨ Fàrìsáyò kya íbe dhɨ ì adré tàbirí mvo rä, adrézó tà zi Gïká tí. Dɨ, ámɨ lebèbhá ì adré àyɨkya ngá nya, adrézó ngá mvu.»

34 Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Mì nɨ kɨtswá tsì móndyá azílé gwányá làmó àdhya lé dhɨ kɨ 'o tàbirí mvo, ì dré adrérà'a túmăní tòkó líyí be dhɨ 'á? Tàdzí ko!

35 Dɨ, lókyá adrélépi alìle dhɨ sè dhɨ, à nɨ tòkó líyí nda nɨ tɨngá àyɨ kòfalésè gò, ì dré kɨdhózó adrélé tàbirí mvo lókyá nda sè.»

36 Yésu dré kpà adrézó tà ta àyɨ dré kúlí alaala sè, adrézó tàá dhɨ: «Dhya àlo kàdré kɨtá àku ró lasílépi dhɨ íbe dhɨ, asì kìgá kɨtá tídhí ro dhɨ rúsè, kɨtá àku nda nɨ lebhézó ásà ko na. Tàko ko, kò'o kònìnɨ dhɨ, lasí kɨtá tídhí nda dre, ìndì kɨtá tídhí nɨ kìgá nda kɨtswá ína ru amú kɨtá àku nda be dóro ko.

37 Kòdhɨ íbe dhɨ, dhya àlo dà vínò tídhí ro dhɨ kíní dhìle adrézó vínò likí, akùbhá dre dhɨ ɨ léna ko na. Tàko ko, kò'o kònìnɨ dhɨ, vínò tídhí nda nɨ abhò kíní àku nda kɨ lasí gò, vínò dré kutúzó, gò kíní nda ì dré abízó títí.

38 Ásà dhɨ, à adré vínò tídhí ro dhɨ nɨ da kíní tídhí ro dhɨ ɨ léna.

39 Túmăní ába dhɨ, dhya àlo vínò àku ró dhɨ nɨ mvùlepi dhɨ gò ína vínò tídhí ro dhɨ nɨ le mvùle ko na. Àngyá ko, adré tàá dhɨ: ‹Vínò àku ró dhɨ adré kɨníle tídhí ro dhɨ nɨ lavú.›»

6

Yésu Mîrì sàbátù àdhya 'ɨ
(À kònò kpà Màtáyò 12:1-8; Márokò 2:23-28)

1 Sàbátù àlo dhɨ, Yésu ì adré tá lavúlé amvú ngánò àdhya ɨ 'ásè. Dɨ akódhɨ nɨ lebèbhá ì dré kɨdhózó adrélé ngánò lò'wa vu, adrézó nyìá àyɨ drígá, adrézó tsìá.

2 Gò Fàrìsáyò àruka ì dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mì adré àmɨkya tà àma kɨ tátrítrí kúlí dré adrélé logálé sàbátù tú dhɨ nɨ 'o àdho tà sè?»

3 Dɨ Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Mì nà rè tàdzí tà Dàwídì dré tá 'òle ì dré adrérà'a tàbirí íbe akódhɨ nɨ arúpi íbe dhɨ 'á dhɨ ko?

4 Akódhɨ fɨ tá Gɨ̈ká nɨ dzó kàdrɨ̀ na, mápà fèle Gɨ̈ká dré dhɨ nɨ adó nyàle gò, dré kpà fèzoá áyɨ arúpi ɨ dré nyàle. Tákò àma kɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí adré tá ɨ́na mápà nda nɨ nyàma logá àyɨ dré. Ngbà 'ɨ́ kòwánà kɨ tá kɨtswá nyàá dhɨ àyɨ.»
5 Dɨ Yésu gò tàá àyɨ dré dhɨ: «Móndɨ́ nɨ Mvá, Mírɨ̀ sàbátù àdhya 'ɨ.»

Yésu tɨdrɨ́ agó àlo dhɨ sàbátù tú
(À kònò kpà Màtáyò 12:9-14; Márokò 3:1-6)

6 Sàbátù àzya tú dhɨ, Yésu dré fɨ̈zo Yúdà ànzɨ kɨ lɨ̈sámbò dzó na gò, adrélé móndɨ́ kɨ tadhá. Kònàle dhɨ, agó àlo drɨ́ágó nɨ dré 'yòzo 'yo'yò dhɨ tá be.
7 Fàrɨ̈sáyò ɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí tadhábhá ɨ́be dhɨ ɨ adré tá tà ɨ dré kɨtswázó Yésu nɨ asíkɨ̈ ásà dhɨ nɨ nda. Dɨ ɨ adré tá akódhɨ nɨ mɨ̈ ga, nòzoá ngalè akódhɨ nɨ agó nda nɨ tɨdrɨ́ sàbátù tú yà dhɨ.
8 Dɨ, Yésu dré ɨ́na tà ɨ dré tá adrélé kisùle nda kɨ nɨ̈zo kyá gò, tàzoá agó drɨ́gá be à'yo ró nda dré dhɨ: «Mɨ́ nga ámɨ totó móndyá tɨ́tɨ́ dhɨ kɨ kɨ́tó 'á.» Dɨ akódhɨ nda dré ngàzo áyɨ totó.
9 Gò Yésu dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Má adré lizɨ́á àmɨ tɨ́ dhɨ: Âma kɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí adré tà ángùdhi nɨ ka'ɨ̈ sàbátù tú dhɨ kòdhya: adrélé tà dóro 'o dhɨ, kó ngalè adrélé tà kònzɨ 'o dhɨ? Adrélé móndɨ́ tɨdrɨ́ dhɨ, kó ngalè adrélé móndɨ́ pfu dràle dhɨ?»
10 Dɨ Yésu dré móndyá ɨ́ làgásè kúrú nda kɨ nòzo tɨ́tɨ́ gò, tàzoá agó nda dré dhɨ: «Mɨ́ kɨdzɨ ámɨ drɨ́gá.» Akódhɨ dré kɨdzɨ̀zoá gò, drɨ́gá nɨ nda dré adrɨ́zó.
11 Dɨ àyɨ nda kɨ togó dré aswázó lavúlé gò, ɨ dré ngàzo adrélé tà ta àyɨ kòfalésè, nɨ̈zoá ngalè ɨ nɨ 'òá Yésu nɨ tà sè ngɨ́nɨ ya dhɨ.

Yésu kɨpè móndɨ́ mudrɨ̂-drɨ̀-rɨ̀ dhɨ ɨ adrélé àpóstolò ɨ ró
(À kònò kpà Màtáyò 10:1-4; Márokò 3:13-19)

12 Kɨ̈tú nda kɨ àlo sè dhɨ, Yésu dré lɨ̀zo mbàle kòngó àlo drɨ̈na gò, tà ta Gɨ̈ká be ngá wàle tà.
13 Ngá kòwa dre dhɨ, dré áyɨ lebèbhá kɨ azízó gò, móndɨ́ mudrɨ́-drɨ̈-rɨ̀ dhɨ kɨ kɨpèzo àyɨ kòfalé, àyɨ kɨ zɨ̈zo àpóstolò ɨ ró.
14 Âyɨ nda ɨ tá: Sɨ̈mónà (dré rú zɨ̈le Pétèró dhɨ), adrúpi nɨ Ândréyà, Yàkóbhò, Yòwánɨ̀, Fɨ̈lípò, Bàràtòlòmáyò,
15 Màtáyò, Tòmá, Yàkóbhò Âlàfáyò nɨ mvá, Sɨ̈mónà (adrélé zɨ̈le dhya àtsɨ ró áyɨ súrú nɨ tà sè dhɨ ró dhɨ),
16 Yùdásì Yàkóbhò nɨ mvá, ɨndɨ Yùdásì Ɨsɨkàrɨyótà (dra Yésu nɨ lefèlepi kàrɨbhá ɨ drɨ́gá dhɨ).

Yésu tɨdrɨ́ móndɨ́ zyandre dhɨ ɨ gò, tà tadházó àyɨ dré
(À kònò kpà Màtáyò 4:23-25)

17 Yésu ɨ kàsí àyɨ nda ɨ́be kòngó nda drɨ̈lésè dre dhɨ, akódhɨ dré áyɨ kɨkɨ́zó àrà kpàkpà na. Móndɨ́ zyandre lavúlé adrébhá akódhɨ nɨ lebè dhɨ ɨ tá kònàle, túmǎnɨ́ móndɨ́ lɨzólɨzo angábhá bvò wǎyi Yùdáyà àdhya lésè, Yèrúsalémà lésè, ɨndɨ bvò yɨ̈andre mɨ̈le, Tírè ɨ làga Sɨ̈dónà be dhɨ lésè dhɨ ɨ́be.
18 Ɨ alɨ tá kɨtswálé Yésu nɨ yi, kòtɨdrɨ́ró kpà àyɨ àyɨ kɨ drà ɨ lésè be dhɨ bvó. Móndɨ́ tɨrɨ́ kònzɨ ɨ dré tá adrélé lagùle dhɨ ɨ alɨ tá kpà gò, Yésu dré adrézó àyɨ kɨ tɨdrɨ́.
19 Dɨ móndyá zyandre tɨ́tɨ́ nda ɨ adré tá láti nda kɨtswázó akódhɨ nɨ tabè. Tàko ko, rɨ̈nyɨ́ adré tá apfòle lásà, adrélé àyɨ kɨ tɨdrɨ́ tɨ́tɨ́.

Tà adrézó lenzélé ásà dhɨ ɨ
(À kònò kpà Màtáyò 5:1-12)

20 Gò Yésu dré mɨ̈ bhèzo áyɨ lebèbhá ɨ véna, tàzoá dhɨ:
«Kólénzé àmɨ adrébhá lemerè ro nɨ ɨ dré.
Tàko ko, Gɨ̈ká nɨ Òpì àmɨkya 'ɨ!

21 Kólénzé àmɨ adrébhá tàbirí ɨ́be nyànomvá nɨ ɨ dré.
Tàko ko, mì nɨ ngá nya pǐzo!
Kólénzé àmɨ adrébhá àwó ngo nyànomvá nɨ ɨ dré.
Tàko ko, mì nɨ arí gu!
22 Kólénzé àmɨ dré, móndí ì kàdré togó kònzɨ bha àmɨ rú,
adrézó àmɨ kɨ ga, adrézó àmɨ kɨ lodhá,
adrézó àmɨ kɨ rú ta kònzɨ Móndí nɨ Mvá nɨ tà sè dhɨ.
23 Mì kàdré lenzélé lókyá nda sè, adrézó ngá to arí sè! Tàko ko, làgí múrúngú adré àmɨ kɨ letè bhù na. Àyɨ kɨ tábhí ì adré tá kpà pròfétà atú dhɨ kɨ 'o kònzɨ kònìnɨ.»

Tà adrézó kɨzà ro ásà dhɨ ɨ

24 «Dɨ, kɨzà àmɨ kɨ ngá 'ɨ, àmɨ ngábhá ró nɨ ɨ.
Tàko ko, mì kisú àmɨkya tà àmɨ kɨ togó tɨndrìlepi dhɨ dre!
25 Kɨzà àmɨ kɨ ngá 'ɨ, àmɨ adrébhá ngá nya pǐzo nyànomvá nɨ ɨ.
Tàko ko, mì nɨ adré tàbirí ɨ́be!
Kɨzà àmɨ kɨ ngá 'ɨ, àmɨ adrébhá arí gu nyànomvá nɨ ɨ.
Tàko ko, mì nɨ àwó ngo, adrézó tongólé!
26 Kɨzà àmɨ kɨ ngá 'ɨ, móndyá títí dhɨ ì kàdré àmɨ kɨ rú ta dóro dhɨ.
Tàko ko, àyɨ kɨ tábhí ì adré tá kpà pròfétà atú kɨnzò ro dhɨ kɨ rú ta dóro kònìnɨ!»

Dhyá kɨ kàrɨbhá kɨ lèma
(À kònò kpà Màtáyò 5:38-48; 7:12a)

27 «Dɨ, má adré mána tàá àmɨ adrébhá áma yi nɨ ɨ dré dhɨ: Lè mì kàdré àmɨ kɨ kàrɨbhá kɨ le. Mì kàdré móndyá adrébhá togó kònzɨ bha àmɨ rú dhɨ kɨ 'o dóro.
28 Mì kàdré kpà tà tanɨ zi Gǐká tí móndyá adrébhá àmɨ kɨ tatrí dhɨ ɨ dri. Mì kàdré kpà tà zi Gǐká tí móndyá adrébhá àmɨ kɨ 'o kònzɨ dhɨ ɨ dré.
29 Dhya àlo kòsa ámɨ kóbhólé àlo dhɨ dhɨ, mí kògò àzya nɨ nɨ alá akódhɨ dré kpà sàle. Dhya àlo kòtopá ámɨ kítá kɨdhì àdhya dhɨ, mí kòtayí kpà akódhɨ ámɨ kítá agá lésè dhɨ nɨ do.
30 Mí kàdré ngá fe dhya ángùdhi adrélépi ngá zi mí tí dhɨ dré. Dhya àlo kòkärí ámɨ ngá dhɨ, mí kògò zǐá tíá ko.
31 Mì kàdré tà 'o móndí ɨ dré ngóró mì dré adrélé lèle ì kò'o àmɨ dré dhɨ tínɨ.
32 Mì kàdré ngbà 'í móndyá adrébhá àmɨ kɨ le dhɨ kɨ le kòdhya dhɨ, mì nɨ àdho tà dóro kisú ásà kòdhya? Ndìndì tàkonzìbhá ì adré móndyá adrébhá àyɨ kɨ le dhɨ kɨ le.
33 Mì kàdré ngbà 'í tà dóro 'o móndyá adrébhá tà dóro 'o àmɨ dré dhɨ ɨ dré dhɨ, mì nɨ àdho tà dóro kisú ásà? Ndìndì tàkonzìbhá ì adré 'òá kònìnɨ.
34 Mì kàdré ngbà 'í ngá fe màri ró móndyá kɨtswábhá màri nda nɨ logó àmɨ dré dhɨ ɨ dré dhɨ, mì nɨ àdho tà dóro kisú ásà? Ndìndì tàkonzìbhá ì adré ngá fe màri ró tàkonzìbhá àruka ɨ dré, àyɨ nda ì kògòró màri nda nɨ logó títí àyɨ dré be dhɨ bvó.
35 Dɨ, mì kàdré àmɨkya àmɨ kɨ kàrɨbhá kɨ le, adrézó tà dóro 'o àyɨ dré. Mì kàdré ngá fe àyɨ dré màri tà kisù àko ró. Dɨ mì nɨ làgí múrúngú kisú ásà. Mì nɨ kpà adré Gǐká kurú na bhù na dhɨ nɨ ànzɨ ɨ ró. Tàko ko, akódhɨ adré áyɨ togó dóro tadhá móndyá àwoyà nibhá tàle ɨ́ dré ko dhɨ ɨ dré, ìndì móndyá adrébhá tà kònzɨ 'o dhɨ ɨ dré.
36 Mì kàdré dɨ móndí kɨ kɨzà bha, ngóró àmɨ kɨ Atá dré adrélé àmɨ kɨ kɨzà bha dhɨ tínɨ.»

Móndí kɨ tàbvó tàma
(À kònò kpà Màtáyò 7:1-5)

37 «Mì kàdré móndí kɨ tàbvó ta ko, Gǐká kòtàró kpà àmɨ kɨ tàbvó ko. Mì kàdré tà bha móndí ɨ dri ko, Gǐká kòbhàró kpà tà àmɨ dri ko. Mì kàdré móndí kɨ tàkonzì tri, Gǐká kàdréró kpà àmɨ kɨ tàkonzì tri.

38 Mɨ kàdré ngá fe móndí ɨ dré, Gïká kàdréró kpà ngá fe àmɨ dré. A nɨ ngá ko, mùzoá, kosézóá gàle bï gò, dàzoá àmɨ kɨ kánzì na. Tàko ko, Gïká nɨ ngá ko fèle àmɨ dré, koma mì dré adrézó ngá ko fèle móndí àruka ɨ dré ásà dhɨ sè.»
39 Yésu dré kpà tà àzya tàzo àyɨ dré kúlí alaala sè, tàzoá dhɨ: «Mì kùdúkùdu àlo dhɨ nɨ kɨtswá tsï mï kùdúkùdu àzya se drïle bwà? Kò'o kònìnɨ dhɨ, àyɨ rïti nda kɨ zakó tsï ledhé bhú na?
40 Dhya adrélé tadhálé dhɨ lavú dhya adrélépi áyɨ tadhá dhɨ ko. Dɨ, dhya ángùdhi tà tadhálé ɨ́ dré dhɨ kɨ nïlepi títí dhɨ nɨ atsá ɨ́na dhya áyɨ tadhálépi dhɨ tɨ́nɨ.
41 Mɨ́ adré mɨ́na kayɨsá kórònyá mvá ámɨ adrúpi mïna dhɨ nɨ no gò, adrézó fa gú mɨ́ mïna dhɨ nɨ atógyà ko àdho tà sè?
42 Mɨ́ adré ámɨ 'o ngɨ́nɨ tàá ámɨ adrúpi dré dhɨ ‹Áma adrúpi, mɨ́ 'o má kàpèró kayɨsá kórònyá mvá mɨ́ mïlésè› dhɨ, tágba mɨ́ dré adrézó fa gú ámɨ tàndɨ mïna dhɨ nɨ no ko dhɨ? Mɨ túrúpfú lïyí 'ɨ! Mɨ́ kàpè rè zyà fa gú nda mɨ́ mïlésè 'íká, gò mɨ́ kògòró ngá no dra kɨtswázó kayɨsá kórònyá mvá nda nɨ apè ámɨ adrúpi mïlésè ndò.»

Fa ɨ lò'wa nɨ íbe dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 7:16-20; 12:33-35)

43 «Fa dóro 'a gà lò'wa kònzɨ ko na. Fa kònzɨ 'a gà lò'wa dóro ko na.
44 À adré fa àlo àlo títí dhɨ kɨ ni àyɨ kɨ tàndɨ kɨ lò'wa sè. À kɨ fïgï lò'wa kùtsí sílé ko na. À kɨ kpà vínò lò'wa áyɨdhá sílé ko na.
45 Dhya dóro adré tà dóro 'o apfòle tà dóro títí ɨ́ dré zùle áyɨ togó na dhɨ ɨ lésè. Dɨ, dhya kònzɨ adré ɨ́na tà kònzɨ 'o apfòle tà kònzɨ títí ɨ́ dré zùle áyɨ togó na dhɨ ɨ lésè. Àngyá ko, akódhɨ nɨ ti adré tà adrélépi gàle akódhɨ nɨ togó na dhɨ kɨ ta kòdhya.»

Dzó nɨ pá bhàma kɨ́rà dri dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 7:24-27)

46 «Mì adré áma zi ‹Mírï, Mírï!› gò, adrézó tà má dré adrélé tàle àmɨ dré dhɨ kɨ 'o ko àdho tà sè?
47 Má nɨ tadhá àmɨ dré ngalè dhya adrélépi alɨle má vélé áma kúlí yi gò adrézó ka'ïá 'òle dhɨ, sù àdhi tɨ́nɨ ya dhɨ.
48 Akódhɨ nda sù ngóró agó àlo adrélépi tá dzó si gò, bhú nɨ nɨ dhïzo fïle fifï, pá nɨ nɨ bhàzo kɨ́rà dri dhɨ tɨ́nɨ. Yï dré tïzo áyɨ tswa dzó nda rú dhɨ, kɨtswá ɨ́na dzó nda nɨ wu bwà ko, à dré sïle tätä dhɨ sè.
49 Dɨ, dhya adrélépi áma kúlí yi gò adrézó ka'ïá 'òle ko dhɨ, sù ngóró agó àlo dzó sïlepi bvò mònyá dri, pá nɨ nɨ bha àko ró kɨ́rà dri dhɨ tɨ́nɨ. Yï dré tïzo áyɨ tswa dzó nda rú dhɨ, dzó nda dré ndɨrɨ arɨ́zó arɨ́arɨ́ gò, tà nɨ dré akɨ́zó nyĭnyɨ.»

7

Sòdá kɨ kàdrɨ àlo dhɨ ka'ï Yésu bàti
(À kònò kpà Màtáyò 8:5-13)

1 Yésu kòtà tà nda ɨ móndí zyandre ɨ dré akɨ́lé dre dhɨ, dré gòzo lɨle Kàpàrànàwúmà na.
2 Kònàle dhɨ, Rómà kɨ sòdá kɨ kàdrɨ àlo dhɨ nɨ màrábà dré lèle tò dhɨ tá drà ro ànyɨ́ànyɨ dràdrà mïle.
3 Dɨ sòdá kɨ kàdrɨ nda kòyi Yésu nɨ rúbí dre dhɨ, dré Yúdà ànzɨ kɨ bhàgo àruka kɨ mùzo Yésu nɨ ti lizí, kàlɨró áyɨ màrábà nda nɨ tɨdrí.
4 Àyɨ nda ɨ kòtsa Yésu véna dre dhɨ, ɨ dré akódhɨ nɨ ti lizízó tà tàndɨ ró, tàzoá dhɨ: «Agó kòdhɨ kɨtswá mɨ́ dré lɨzo akódhɨ nɨ màrábà tɨdrí.
5 Tàko ko, akódhɨ lè àma kɨ súrú tò. 'O kpà àma kɨ lɨsámbò dzó sïle dhɨ nɨ.»
6 Dɨ Yésu dré ngàzo adrélé lɨle àyɨ íbe.

Dré adrérà'a 'òle tsàle dhɨ 'á dhɨ, sòdá kɨ kàdrì nda dré áyɨ arúpi kɨ mùzo tàá drá dhɨ: «Mírî, mí lagù mɨ ko. Má kɨtswá mána ámɨ lɨndrì sè ko. Má kɨtswá ndɨndì mí dré afízó áma dzó lé dhɨ ko.
7 Má nò tá kpà dhɨ, má kɨtswá tá lɨle mí véna ko. Dɨ, mí kòtà ndɨrɨ kúlí àlo gò, áma màrábà kàdríró.
8 Tàko ko, áma tàndɨ, ma áma kàdrì kɨ rînyí zàle. Ma kpà sòdá íbe má zàle. Má kàdré tàá àyɨ kɨ àlo dré dhɨ ‹Mí lì!› dhɨ, adré lɨle. Má kàdré tàá àzya nɨ dré dhɨ ‹Mí alì!› dhɨ, adré alɨle. Má kàdré kó tàá áma màrábà dré dhɨ ‹Mí 'o tà kòdhɨ!› dhɨ, adré 'òá.»
9 Dɨ Yésu kòyi tà nda dre dhɨ, akódhɨ nɨ líndrí dré gàzo agó nda nɨ tà sè. Dré áyɨ alázó tàá móndí zyandre adrébhá áyɨ lebè dhɨ ɨ dré dhɨ: «Má adré tàá àmɨ dré dhɨ: Má kisú rè dhya àlo adrélépi tà ka'îka'î íbe kònìnɨ dhɨ Ɨsèrélè ànzɨ ɨ kòfalé ko.»
10 Dɨ dhya mùle nda ɨ kògò tsàle bhà na dre dhɨ, ɨ dré kisúzóá dhɨ, màrábà nda adrí dre.

Yésu tɨngá tàyítòkó àlo dhɨ nɨ mvá dràdrà lésè

11 Àmvolásà dhɨ, Yésu dré ngàzo adrélé lɨle bhàandre àlo rú be Nàyínà dhɨ na. Akódhɨ nɨ lebèbhá ɨ móndí zyandre lavúlé dhɨ íbe dhɨ ì adré tá lɨle túmǎní akódhɨ be.
12 Ɨ kòtsa ànyɨ bhàandre nda nɨ zèríbàti dre dhɨ, à adré tá àbvò àlo dhɨ nɨ adó apfòzo ába lɨle mógó na. Dhya dràlepi nda tá tàyítòkó àlo dhɨ nɨ mváagó àlo kwákwá dhɨ 'ɨ. Móndí zyandre lavúlé bhàandre nda lésè dhɨ ì adré tá alɨle túmǎní tòkó nda be.
13 Dɨ Mírî kònò akódhɨ dre dhɨ, dré kɨzà dòzo áyɨ togó na akódhɨ nɨ tà sè gò, tàzoá drá dhɨ: «Mí tayí àwó.»
14 Dré áyɨ kisízó ànyɨ sèreké tabè. Gò dhya adrébhá tá àbvò nda nɨ adó dhɨ ì dré àyɨ kɨ kɨkízó. Dré tàzoá dhɨ: «Kàdhúrà, má adré tàá mí dré dhɨ, mí nga kuru!»
15 Dɨ dhya dràlepi nda dré ngàzo lɨrílé gò, kɨdhólé tà ta. Gò Yésu dré akódhɨ nɨ logózó andre nɨ drígá.
16 Dɨ tirî dré móndyá títí nda kɨ rùzo gò, ì dré ngàzo adrélé Gîká nɨ rú bha kùle, adrézó tàá dhɨ: «Pròfétà kàdrì dhɨ apfò àma kòfalé dre! Gîká atsá ína áyɨ móndyá kɨ lomí!»
17 Gò Yésu nɨ rúbí nda dré la'úzó bhà títí àyɨ làgásè dhɨ ɨ 'ásè, ìndì Yúdà ànzɨ kɨ bvò wǎyi 'ásè.

Yòwánì Bàtîsimò fèlepi amù móndí ɨ Yésu vélé
(À kònò kpà Màtáyò 11:2-19)

18 Àmvolásà dhɨ, Yòwánì nɨ lebèbhá ì dré tà títí Yésu dré tá adrélé 'òle nda kɨ tɨtízó drá. Gò Yòwánì dré áyɨ lebèbhá rî dhɨ kɨ azízó
19 mùle lɨle Mírî véna, kɨtswálé akódhɨ nɨ lizí tàzoá dhɨ: «Mɨ Mèsíyà adrélépi tá alɨle dhɨ 'ɨ? Kó ngalè, mà kàdré dhu rè dhya àzya nɨ letè?»
20 Dɨ àyɨ nda ɨ kàtsá Yésu vélé dre dhɨ, ì dré tàzoá drá dhɨ: «Yòwánì Bàtísimò fèlepi amù àma ámɨ lizí: ‹Mɨ dhya adrélépi tá alɨle dhɨ 'ɨ. Kó ngalè, mà kàdré dhu rè dhya àzya nɨ letè kòdhya?›»
21 Gbă lókyá nda sè dhɨ, Yésu dré móndí bǐ dhɨ kɨ tɨdrízó àyɨ kɨ drà ɨ lésè, ìndì àyɨ kɨ rúbháaswa ɨ lésè. Dré kpà tɨrí kònzɨ kɨ dròzo topfòle móndí bǐ dhɨ ɨ lésè. Dré kókpà mǐ kùdúkùdu bǐ dhɨ kɨ mǐ nzǐzo.
22 Gò dré logózóá dhya amùle nda ɨ dré dhɨ: «Mì gò tà mì dré nòle ìndì mì dré yǐle kònɨ kɨ tɨtí Yòwánì dré: Mǐ kùdúkùdu ì adré ngá no, mèrèkpè ì adré atsí to, móndí kàrí dré rùle dhɨ ì adré adrílé, móndí bíbhálé be kùdúkùdu ró dhɨ ì adré tà yi, móndí dràbhá dre dhɨ ì adré angálé dràdrà lésè, ìndì à adré Rúbí Tanɨ longó lemerèbhá ɨ dré.
23 Kólénzé dhya ángùdhi dra dhèlepi áma tà sè ko dhɨ dré!»

24 Dhya Yòwánì dré amùle nda ì kòlì dre dhɨ, Yésu dré kɨdhózó adrélé Yòwánì nɨ tà
ta móndyá zyandre ɨ dré, adrézó tàá dhɨ: «Mì lì tá duku na àdho no? Mì lì kòzó lyă
dré tá adrélé vïle dhɨ nɨ no?
25 Mì lì tá àdho no? Mì lì móndí kítá aveave asólépi í rú dhɨ nɨ no? Mì yi rè ká!
Móndyá adrébhá kítá làgí be kàdrì dhɨ kɨ tosó, adrézó ngá dò nya dhɨ ɨ àyɨkya ópí kɨ
dzó kàdrì ɨ 'ásè be.
26 Mì lì tá dɨ àdho no? Mì lì pròfétà nɨ no? Àyíya! Má adré tàá àmɨ dré dhɨ: Yòwánì
nda lavú pròfétà byá.
27 Tàko ko, akódhɨ dhya tà kònìdhɨ nɨ tisìzo tà nɨ dri Gïká nɨ Kúlí na dhɨ 'ɨ:
‹Mí nò ká! Má nɨ dhya dra áma kúlí longólépi dhɨ nɨ mu lìle mí kandrána.
Akódhɨ nda nɨ láti ledé mí dré mí kandrána.›*
28 Má adré tàá àmɨ dré dhɨ: Móndyá títí tòkó dré tïle dhɨ ɨ kòfalé dhɨ, dhya àlo kàdrì
Yòwánì nda nɨ lavúlépi dhɨ yókódhó. Dɨ, tágba dré adrézó kònìnɨ dhɨ, dhya tàko lavúlé
Gïká nɨ Òpì na dhɨ lavú ína akódhɨ.
29 Móndyá títí, ndìndì mèdáyì lagíbhá, Yòwánì nɨ kúlí yibhá dhɨ ì nò tá Gïká nɨ tà
nda gyăgya gò, ì dré bàtísimò dòzo Yòwánì véna.
30 Dɨ, Fàrïsáyò ɨ tátrítrí kúlí tadhábhá íbe dhɨ ì gà tá àyɨkya tà Gïká dré tá lèle 'òle
àyɨ dré dhɨ gò, ì dré kpà bàtísimò dòma Yòwánì véna dhɨ nɨ gàzo.
31 Dɨ má nɨ kɨtswá móndyá ándrò kònɨ kɨ tà tadhá àdho ngá rú? Àyɨ nda ì sù àdhibhá
ɨ tíní?
32 Ɨ sù ngóró ànzɨmvá lɨríbhá ngá lagírà na, adrélé kúlí loyó àyɨ kòfalésè dhɨ ɨ tíní.
Ɨ adré loyóá dhɨ:
‹Mà tswà lärí àmɨ dré wóyá,
mì to àmɨkya lärí nda ko.
Mà ngo àwó longó wóyá,
mì ngo àmɨkya àwó ko.›
33 Tàko ko, Yòwánì Bàtísimò fèlepi nda dré alìzo dhɨ, nya tá mápà ko, mvu kpà vínò
ko gò, mì dré adrézó tàá dhɨ: ‹Akódhɨ tɨrí kònzɨ íbe í léna.›
34 Dɨ, ma, Móndí nɨ Mvá, má dré alìzo dhɨ, má adré mána ngá nya, adrézó kpà ngá
mvu gò, mì dré adrézó tàá dhɨ: ‹Dhya kòdhɨ kòvongbolo líyí 'ɨ, wá lïtsí líyí 'ɨ, ìndì
mèdáyì lagíbhá kɨ arúpi tàkonzìbhá íbe dhɨ 'ɨ!›
35 Dɨ, à adré Gïká nɨ tògyá no gyăgya, móndyá adrébhá tògyá nda nɨ ka'ï dhɨ ɨ rú.»

Tòkó àlo zàràbhù ro dhɨ dà màlásì Yésu pá

36 Kïtú àlo dhɨ, Fàrïsáyò kɨ àlo zi tá Yésu lìle ngá nya í bhàna. Yésu dré tsàzo fïle
Fàrïsáyò nda nɨ dzó na gò, lɨrílé mísá làga.
37 Dɨ tòkó àlo tàkonzì líyí ro adrélépi bhàandre nda 'á dhɨ kòyi Yésu adré tá ngá nya
Fàrïsáyò nda bhàna dhɨ dre dhɨ, dré alìzo mòlàngì mvá ledélé àlàbásterè sè, gàlepi
màlásì sè bï dhɨ be.
38 Dré áyɨ kisízó ànyɨ Yésu àmvolésè akódhɨ nɨ pá làga. Gò dré ngàzo adrélé ngòle,
adrélé mïndra da akódhɨ pá, adrézó pá nɨ kɨ atrï áyɨ drïbhí sè, adrézó pá nda kɨ kamú
gò, adrézó màlásì da drïá.
39 Dɨ Fàrïsáyò Yésu nɨ azílépi nda kònò tà nda dre dhɨ, dré dhèzo adrélé kisùá í léna
dhɨ: «Kònò dhya kònìdhɨ kàdré tá pròfétà 'ɨ bàti dhɨ, a nɨ tá nïá ngalè tòkó adrélépi
áyɨ tabè nɨ àdhi 'ɨ ya, ìndì adré atsílé ngínɨ ya dhɨ be. Àngyá ko, akódhɨ tàkonzì líyí
'ɨ.»
40 Gò Yésu dré tàzoá Fàrïsáyò nda dré dhɨ: «Sìmónà, ma tà íbe tàle mí dré.» Sïmónà
nda tà dhɨ: «Tadhálépi, mí tà wà.»

---

* **7:27 7:27** A kònò Màlákï 3:1.

41 Dɨ Yésu tà dhɨ: «Móndí rǐ dhɨ ɨ do tá làfa agó àlo adrélépi làfa fe màri ró dhɨ véna. Àlo nɨ tá màri íbe làfa lò'wa kámá-nzi agó nda véna. Àzya nɨ tá màri íbe làfa lò'wa nyadhɨ-rǐ-drǐ-mudrí.
42 Àyɨ rǐti nda ɨ dré kɨtswálé màri nda kɨ logó bwà ko dhɨ sè dhɨ, agó nda dré màri àyɨ rú dhɨ kɨ tà tayɨ́zó. Dɨ àyɨ kòfalé dhɨ, dhya ángùdhi nɨ agó nda nɨ le lavúlé dhɨ nì?»
43 Sǐmónà logó drá dhɨ: «Má adré kisùá dhɨ, dhya adrélépi tá màri kàdrì lavúlé dhɨ íbe í rú gò, agó nda dré tà nɨ nɨ tayɨ́zó dhɨ 'ɨ.» Yésu tà drá dhɨ: «Mí kisù kyá.»
44 Gò dré áyɨ alázó tòkó nda vélé gò, tàá Sǐmónà dré dhɨ: «Mí adré tòkó kònìdhɨ nɨ no? Má dré afɨ́zó ámɨ dzó 'á dhɨ, mí afè tá má dré yǐ áma pá dzìzo dhɨ ko. Dɨ, akódhɨ dzì ɨ́na áma pá áyɨ mǐndra sè gò, àyɨ kɨ atrǐzo áyɨ drǐbhí sè.
45 Mí kamú tá ma ko. Dɨ, kɨdhólé má dré afírà lésè dhɨ, akódhɨ tayí ɨ́na áma pá kɨ kamuma ko.
46 Mí dà tá dò má dri ko. Dɨ, akódhɨ dà ɨ́na màlásì má pá.
47 Dɨ má adré tàá mí dré dhɨ: À trǐ akódhɨ nɨ tàkonzì zyandre dhɨ ɨ dre. Ásà dhɨ, adré áyɨ lèle kàdrì dhɨ nɨ tadhá má dré. Dɨ, dhya ángùdhi tàkonzì nɨ nɨ trǐzo tsà dhɨ adré ɨ́na áyɨ lèle tadhá tsà.»
48 Gò Yésu dré tàzoá tòkó nda dré dhɨ: «À trǐ ámɨ tàkonzì ɨ dre.»
49 Dɨ móndyá adrébhá tá mísá làgásè túmǎní akódhɨ be dhɨ ì dré dhèzo adrélé tàá àyɨ kòfalésè dhɨ: «Dhya kòndɨ tá àdhi 'ɨ, adrélé ndìndì tàkonzì tri nɨ?»
50 Dɨ, Yésu dré gòzo tàá tòkó nda dré dhɨ: «Ámɨ tà ka'ǐka'ǐ tɨdrí mɨ dre. Mí lì togó be kɨdrɨ́kɨdrɨ.»

8

Tòkó adrébhá tá Yésu nɨ lebè dhɨ ɨ

1 Âmvolásà dhɨ, Yésu dré ngàzo adrélé tatsílé bhàandre ɨ 'ásè ɨndì bhà tsàtsà ɨ 'ásè, Rúbí Tanɨ Gǐká nɨ Òpì àdhya nɨ longóbe móndí ɨ dré. Akódhɨ nɨ lebèbhá mudrí-drǐ-rǐ dhɨ ɨ tá kpà túmǎní akódhɨ be.
2 Tòkó àruka dré tá tɨrí kònzɨ kɨ dròzo àyɨ lésè dhɨ ɨ, ìndì àyɨ dré tá tɨdrɨ́lé drà lésè dhɨ ɨ tá kpà túmǎní akódhɨ be. Âyɨ nda ɨ tá: Màrɨ́yà (adrélé zǐle Màrɨ́yà Màgàdàlénè, dré tɨrí kònzɨ nzi-drǐ-rǐ dhɨ kɨ dròzo topfòle lásà dhɨ),
3 Yòwánà (Kúzà, ópí Èródè nɨ dzó nɨ tà kɨ lɨkɨ́lépi dhɨ nɨ tòkó), Sùsánà, tsàle tòkó àruka bǐ dhɨ íbe. Ɨ adré tá Yésu nɨ ledé akódhɨ nɨ lebèbhá íbe àyɨ kɨ ngá sè.

Pídhígó agó kórì rìlepi dhɨ nɨ tà dri dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 13:1-9; Márokò 4:1-9)

4 Kǐtú àlo dhɨ, móndí zyandre lavúlé angábhá bhàandre twátwa ɨ lésè dhɨ ì alì tá ru kɨmó Yésu làga gò, akódhɨ dré pídhígó kònìdhɨ nɨ pìzo, tàzoá dhɨ:
5 «Kìtú àlo dhɨ, agó àlo dhɨ pfò tá lìle kórì rɨ áyɨ amvú na. Dré tá adrérà'a kórì rɨ dhɨ 'á dhɨ, kórì àruka ì ledhé tá láti mǐle gò, atózóá gò, àrí ì dré tetézóá títí.
6 Kórì àruka ì ledhé tá kírà dri gò, ì dré apfòzo ndɨrɨ 'yòle, àyɨ kɨ kídrɨ dré yǐ kisúlé ko dhɨ sè.
7 Kórì àruka ì ledhé tá kùtsí kòfalé gò, kùtsí nda dré mbàzo ába àyɨ kɨ amó.
8 Dɨ, kórì àruka ì ledhé tá àyɨkya kǐní dóro dri gò, ì dré apfòzo mbàle lò'wa 'a dóro. Âyɨ àlo àlo títí dhɨ ì 'a lò'wa nyadhɨ-nzi.» Yésu kòtà tà nda dre dhɨ, dré yòzoá dhɨ: «Dhya ángùdhi adrélépi bíbhálé íbe tà yǐzo dhɨ kòyi.»

Yésu ngɨ tà í dré adrézó tà ta móndí ɨ dré pídhígó sè dhɨ nɨ àndu
(À kònò kpà Màtáyò 13:10-17; Márokò 4:10-12)

9 Âmvolásà dhɨ, Yésu nɨ lebèbhá ì dré lizízóá akódhɨ tí, ngalè pídhígó nda adré tá lèá tàle ngínɨ ya dhɨ.

10 Dɨ dré logózóá àyɨ dré dhɨ: «Gìká fè àmɨ dré tògyá áyɨ Òpì nɨ tà lùzu ró dhɨ kɨ
nïzo. Dɨ, móndyá àruka títí ɨ dré dhɨ, má adré tà ta pídhígó sè kɨtswálé:
‹ì kàdré gba ngá no yà dhɨ,
ì kàdréró ngá nda kɨ no dóro ko,
ìndì ì kàdré gba tà yi yà dhɨ,
ì kàdréró tà nda kɨ àndu ni ko.›*»

Yésu ngɨ pídhígó agó kórì rìlepi dhɨ nɨ tà dri dhɨ nɨ àndu
(À kònò kpà Màtáyò 13:18-23; Márokò 4:13-20)

11 Dɨ Yésu gò tàá àyɨ dré dhɨ: «Pídhígó nda nɨ àndu kònìdhɨ 'ɨ: Kórì rìle nda, Gïká
nɨ kúlí 'ɨ.
12 Móndí àruka ì adré kúlí nda nɨ ka'ï ngóró kórì rìle ledhélé láti mïle nda ɨ tínɨ. Ɨ
kòyi kúlí nda dre dhɨ, Dzáborò adré ndɨrɨ atsálé kúlí nda nɨ tɨngá àyɨ kɨ togó lésè, ì
kòka'ïró adrízó ko dhɨ bvó.
13 Móndí àruka ì adré Gïká nɨ kúlí ka'ï ngóró kórì rìle ledhélé kírà dri nda ɨ tínɨ. Ɨ
kòyi kúlí nda dre dhɨ, ì adré ndɨrɨ ka'ïá arí sè. Dɨ, ì dré adrélé kúlí nda nɨ tayí adrélé
tìle àyɨ kɨ togó na ko dhɨ sè dhɨ, ì adré ngbà 'í ka'ïá lókyá tsà sè. Lókyá tà dré adrézó
àyɨ kɨ tabhï dhɨ kàtsá dre dhɨ, ì adré àyɨ kɨ tà ka'ïka'ï nda nɨ tayí.
14 Móndí àruka ì adré Gïká nɨ kúlí ka'ï ngóró kórì rìle ledhélé kùtsí kòfalé nda ɨ tínɨ.
Ɨ kòyi kúlí nda dre dhɨ, gí ko, tà adrébhá àyɨ kɨ togó 'o lanzïle dhɨ ɨ, ngá lovó, ìndì
lovó kònzɨ twátwa lídrì kòndɨ àdhya ì adré kúlí nda nɨ amó gò, ì dré adrézó lɨ'wálé
ko, adrézó kpà lò'wa 'a ko.
15 Dɨ, móndí àruka ì adré àyɨkya Gïká nɨ kúlí ka'ï ngóró kórì rìle ledhélé kïní dóro
dri nda ɨ tínɨ. Àyɨ nda ì adré kúlí nda nɨ yi togó be gyăgya ìndì dóro, adrézó tròle rúá
gò, adrézó lò'wa 'a dóro landè àko ró.»

Tà tadhálé tálà nɨ tà rú dhɨ
(À kònò kpà Márokò 4:21-25)

16 Yésu gò tàá dhɨ: «À dhì gà tálà bhàle lìdrí zàna yà, kó ngalè lángá zàna yà dhɨ ko
na. Be ró dhɨ, à adré dhìá bhàle zá kuru mísá drïna, kɨtswálé móndyá títí adrébhá
afílé dzó lé dhɨ ì kàdréró ngádra no be dhɨ bvó.
17 Tàko ko, à nɨ tà títí zùle zùzù dhɨ kɨ 'o apfòle ngádra 'á. À nɨ kpà tà títí lùzu ró
dhɨ kɨ 'o móndí ì dré nïle dóro.
18 Dɨ ásà dhɨ, lè mì kàdré àmɨ kɨ lɨkí adrélé tà yi dóro. Àngyá ko, dhya ángùdhi tà
nïlepi bï dhɨ dré dhɨ, à nɨ tà dré nïle nda kɨ drï tɨmbà. Dɨ, dhya ángùdhi tà nïlepi ko
dhɨ dré dhɨ, à nɨ ndìndì tà tsà dré kisùle nïle dhɨ nɨ tɨngá.»

Yésu nɨ andre ɨ adrúpi nɨ íbe dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 12:46-50; Márokò 3:31-35)

19 Gò Yésu nɨ andre ɨ adrúpi nɨ íbe dhɨ ì dré alìzo kɨtswálé akódhɨ nɨ no dhɨ bvó. Dɨ,
móndí zyandre dhɨ kɨ tà sè dhɨ, ì kɨtswá tá atsálé rúá bwà ko.
20 Gò tàzoá drá dhɨ: «Ámɨ andre ɨ ámɨ adrúpi íbe dhɨ ì adré àyɨ kɨ totó kɨvì na. Ɨ
adré ámɨ le nòle.»
21 Dɨ, Yésu dré logózóá dhɨ: «Áma andre ɨ áma adrúpi íbe dhɨ ɨ, dhya adrébhá Gïká
nɨ kúlí yi gò ì dré adrézó ka'ïá 'òle dhɨ 'ɨ.»

Yésu kɨkí lyăandre
(À kònò kpà Màtáyò 8:23-27; Márokò 4:35-41)

22 Kïtú àlo dhɨ, Yésu tà tá áyɨ lebèbhá ɨ dré dhɨ: «Mà kòzya tăpăríandre nɨ ta'á na.»
Dɨ ì dré tombàzo bwátù na gò, ì dré kɨdhózó adrélé zyàle.

---

* **8:10 8:10** À kònò Èsáyà 6:9.

23 Ɨ dré tá adrérà'a zyàle dhɨ 'á dhɨ, Yésu dré dhèzo adrélé ayí ko. Gbă kòdhwa, lyăandre gú dhɨ dré ngàzo adrélé vìle tăpăríandre nda mi. Yĭ dré ngàzo adrélé gàle bwátù na gò, bwátù nda dré adrézó 'òle arɨ́lé. Ạ̀yɨ tá ànyɨ́ànyɨ dràdrà mĭle.

24 Gò akódhɨ nɨ lebèbhá nda ì dré àyɨ kɨ kisízó ànyɨ làgá, akódhɨ nɨ toró tàzoá dhɨ: «Mírĭ, Mírĭ, mà adré dràle!» Dɨ Yésu dré ngàzo lɨgílé lyăandre nda dri yĭ adrélépi ru kägbă nda be gò, ì dré rɨ̀zo gò, ngá dré gòzo bhùle ndiii.

25 Dɨ Yésu dré áyɨ lebèbhá kɨ lizízó tàzoá dhɨ: «Àmɨ kɨ tà ka'ĭka'ĭ ángwà?»

Tirĭ dré gàzo àyɨ léna bĭ gò, àyɨ kɨ líndrɨ́ dré gàzo bhwăbhwa. Dɨ ì dré adrézó lizíá àyɨ kòfalésè dhɨ: «Dhya kòndɨ tá ɨ́na àdhi 'ɨ, adrélé ndɨ̀ndɨ tòlɨ́ fe lyăandre ɨ dré yĭandre be gò, ì dré adrézó akódhɨ nɨ kúlí ka'ĭ 'òle nɨ?»

Yésu tɨdrɨ́ agó àlo tɨrɨ́ kònzɨ ɨ́be ɨ́ léna dhɨ
(A kònò kpà Màtáyò 8:28-34; Márokò 5:1-20)

26 Ɨ kòzya tăpăríandre nda nɨ ta'á na dre dhɨ, ì dré tsàzo bvò Gèrásà kya na. Bvò nda bvò Gàlĭláyà àdhya tăpăríandre nda nɨ ta'á lésè dhɨ kandrá.

27 Yésu kàsí bwátù lésè dre dhɨ, agó àlo tɨrɨ́ kònzɨ ɨ́be ɨ́ léna dhɨ dré alɨ̀zo kɨtswálé ru kisú akódhɨ be. Akódhɨ nda angá tá bhàandre àlo ànyɨ àyɨ làga dhɨ lésè. Dɨ, lókyá be vwàvwà ro dhɨ, asó tá vélé kɨ́tá ko, ayí kpà vélé dzó na ko. Adré tá ɨ́na ayílé mógó 'ásè.

28 Dɨ kònò Yésu dre dhɨ, dré ngàzo trèle, adhézó akódhɨ pá gò, yòá kúlí 'u'ù sè dhɨ: «Yésu, Gĭká kurú na dhɨ nɨ Mváagó, àma kòfalésè mɨ́ be dhɨ, àdho tà 'ɨ? Má adré ngòle mɨ́ rú, mɨ́ kò'oró ma kònzɨ ko!»

29 Tà tá kònɨ̀nɨ tàko ko, Yésu tà tá tɨrɨ́ kònzɨ nda dri dhɨ, kòpfò agó nda lésè. Ạ̀ngyá ko, vésè be bĭ, tɨrɨ́ kònzɨ nda adré tá akódhɨ nɨ ru. Tágba à kàdré akódhɨ nɨ drɨ́gá kɨ tɨ'ì pá nɨ ɨ́be nyɨ̀rì sè, adrézó akódhɨ nɨ lɨkɨ́ dóro yà dhɨ, akódhɨ adré tá nyɨ̀rì nda kɨ tɨkɨ́ gò, tɨrɨ́ kònzɨ nda dré adrézó akódhɨ nɨ tɨkpó lɨ̀le duku na.

30 Gò Yésu dré lizízóá tíá dhɨ: «Ámɨ rú àdhi?» Akódhɨ logó drá dhɨ: «Áma rú ‹Zyandre›.» Tà tá kònɨ̀nɨ tàko ko, tɨrɨ́ kònzɨ zyandre dhɨ ì tɨfɨ́ tá akódhɨ léna.

31 Dɨ tɨrɨ́ kònzɨ nda ì dré dhèzo adrélé ngòle Yésu rú, kòmùró àyɨ lɨ̀le bhú kùdù àko dhɨ na ko.

32 Ạ̀yɨ làgana kònànɨ dhɨ, tɨ̀gá kɨ pãrí andre adré tá ngá nya kòngó drĭna. Dɨ tɨrɨ́ kònzɨ nda ì dré Yésu nɨ ti lizízó, kòtayɨ́ró àyɨ lɨ̀le tɨfɨ́lé tɨ̀gá nda ɨ léna. Gò Yésu dré ka'ĭzoá.

33 Dɨ tɨrɨ́ kònzɨ nda ì dré topfòzo agó nda lésè, lɨ̀le tɨfɨ́lé tɨ̀gá nda ɨ léna. Gò tɨ̀gá nda ì dré ndĭzo títí kòngó nda nɨ gòlòko 'ásè, ledhélé tăpăríandre na, yĭ mvu gò, todràzo.

34 Dɨ tɨ̀gá nda kɨ lɨkɨ́bhá ì kònò tà lavúlépi nda dre dhɨ, ì dré ngàzo ràle rúbí nɨ nɨ longóbe bhàandre na ìndì gbàbhú 'ásè.

35 Gò móndí zyandre dhɨ ì dré apfòzo tà lavúlépi nda nɨ no. Ɨ kàtsá Yésu vélé dre dhɨ, ì dré agó tɨrɨ́ kònzɨ kɨ dròzo topfòle lásà nda nɨ kisúzó, adrérà'a lɨrɨ́lé Yésu làga. Akódhɨ tá kɨ́tá ɨ́be ɨ́ rú ìndì tà kisùkisù ɨ́be dóro. Dɨ tirĭ dré àyɨ kɨ 'òzo lavúlé.

36 Gò dhya tà nda nɨ nobhá mĭ sè dhɨ ì dré agó tá tɨrɨ́ kònzɨ ɨ́be nda adrɨ́ tá ngɨ́nɨ ya dhɨ nɨ tɨtɨ́zó àyɨ dré.

37 Dɨ móndyá zyandre títí bvò Gèrásà kya nda 'á dhɨ ì dré Yésu nɨ ti lizízó, kòngaró àyɨ kɨ bvò 'ásè, tirĭ dré gàle àyɨ léna bĭ dhɨ sè. Dɨ Yésu dré mbàzo bwátù na kɨtswálé lɨ̀le dhɨ bvó.

38 Gò agó tɨrɨ́ kònzɨ kɨ dròzo topfòle lásà nda dré Yésu nɨ ti lizízó, ì kòlɨ̀ró túmăní. Dɨ, Yésu dré ɨ́na akódhɨ nɨ logózó, tàzoá drá dhɨ:

39 «Mɨ́ nzɨ mɨ́ bhàna, ìndì mɨ́ tɨtɨ́ tà títí Gĭká dré 'òle mɨ́ dré dhɨ ɨ móndí ɨ dré.» Dɨ agó nda dré ngàzo lɨ̀le tà títí Yésu dré 'òle ɨ́ dré dhɨ kɨ longóbe bhàandre nda 'ásè títí.

Yésu tɨdrɨ́ tòkó àlo dhɨ, ìndì tɨngá Yàyîrò nɨ mvátòkó dràdrà lésè
(À kònò kpà Màtáyò 9:18-26; Márokò 5:21-43)

40 Yésu kàzyá tăpắrɨandre nda nɨ ta'á lésè agòle dre dhɨ, móndɨ́ zyandre adrébhá tá akódhɨ nɨ letè dhɨ ì dré akódhɨ nɨ ka'ïzo dòle àyɨ kòfalé dóro.
41 Gò agó àlo rú be Yàyírò, Yúdà ànzɨ kɨ lìsámbò dzó nɨ kàdrì kɨ àlo ró dhɨ, dré alìzo adhélé Yésu pá akódhɨ nɨ ti lizí, kòlìró ɨ́ bhàna.
42 Tàko ko, akódhɨ nɨ mvátòkó àlo kwákwá, adrélépi kóná ɨ́be ànyɨ́ànyɨ mudrɨ́-drɨ̀-rɨ̀ dhɨ tá ànyɨ dràdrà mɨ̀le.
Dɨ Yésu ì dré tá adrérà'a lɨ̀le dhɨ 'á dhɨ, móndɨ́ zyandre dhɨ ì adré tá akódhɨ nɨ amó, adrézó àyɨ kɨ tribe rúásà.
43 Dɨ àyɨ nda ɨ kòfalé dhɨ, tòkó àlo kàrɨ́ dré adrézó ràle rúásà kóná be mudrɨ́-drɨ̀-rɨ̀ dhɨ tá be. Akódhɨ nda kɨzá tá ngá ɨ́ drɨ́gásè akɨ́lé títí kódzó ɨ dré wóyá. Dɨ, dhya àlo kɨtswá tá akódhɨ nɨ tɨdrɨ́ bwà ko.
44 Dɨ dré áyɨ kisízó ànyɨ Yésu àmvolésè gò, akódhɨ nɨ kɨ́tá ti tabè. Gbă kòdhwa, kàrɨ́ adrélépi ràle rúásà nda dré akɨ́zó.
45 Gò Yésu dré lizízóá dhɨ: «Àdhi tabè ma nì?» Dɨ móndyá títí nda ì dré adrézó tàá dhɨ, ì 'o tá tà nda àyɨ ko. Gò Pétèró dré tàzoá dhɨ: «Mírì, móndyá zyandre kònɨ ì adré ámɨ gàrà kɨ kúrú, adrézó àyɨ kɨ tribe mí rúsè.»
46 Dɨ, Yésu gò ɨ́na tàá dhɨ: «Dhya àlo tabè ma 'ï. Tàko ko, má atógyà má rú dhɨ, rɨ̀nyí pfò má lésè dre.»
47 Dɨ tòkó nda kònò, ɨ́ kɨtswá vélé áyɨ zu bwà ko dhɨ dre dhɨ, dré alìzo lyabe tirì dré adhélé Yésu pá. Dré tɨtízóá móndyá títí ɨ kandrá dhɨ, ɨ́ tabè tá akódhɨ àdho tà sè ya, ìndì ɨ́ adrɨ́ gbă lókyá nda 'á ngɨ́nɨ ya dhɨ.
48 Dɨ Yésu dré tàzoá drá dhɨ: «Áma zapi, ámɨ tà ka'ïka'ï tɨdrɨ́ mɨ dre. Mɨ́ lì togó be kɨdrɨ́kɨdrɨ.»
49 Yésu dré rè dhu adrérà'a tà ta dhɨ 'á dhɨ, dhya àlo angálépi Yàyírò, lɨsámbò dzó nɨ kàdrì nda bhàlésè dhɨ dré atsázó tàá drá dhɨ: «Ámɨ zapi drà dre. Mɨ́ kògò adrélé dhya tà tadhálépi dhɨ nɨ lagù ko.»
50 Dɨ, Yésu kòyi tà nda dre dhɨ, dré tàzoá Yàyírò dré dhɨ: «Mɨ́ ro ngá ko. Mɨ́ kòka'ï ngbà 'ɨ́ ka'ïka'ï gò, akódhɨ kàdrɨ́ró.»
51 Yésu kòtsa Yàyírò bhàna dre dhɨ, dré móndɨ́ àzya ka'ïzo fɨle ɨ́ be dzó nda na ko. Ka'ï ngbà 'ɨ́ Pétèró, Yòwánì, Yàkóbhò, tsàle mvátòkó nda nɨ atá ɨ andre nɨ be dhɨ ɨ kòdhya.
52 Móndyá títí dzó nda 'á dhɨ ì adré tá àwó ngo, adrézó tongólé mvámvá nda nɨ tà sè. Dɨ, Yésu dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mì tayɨ́ àwó. Ângyá ko, akódhɨ drà ko. Adré ɨ́na ayɨ́ ko.»
53 Gò ì dré dhèzo adrélé akódhɨ nɨ gu, ì dré nɨ̈le mvámvá nda drà tá bàti dhɨ sè.
54 Dɨ, Yésu dré akódhɨ nɨ drɨ́gá rùzo gò, tàzoá kúlí 'u'ù sè dhɨ: «Mvámvá, mí nga!»
55 Gbă kòdhwa, akódhɨ nɨ lídrì dré agòzo gò, dré ngàzo kuru. Gò Yésu dré tàzoá dhɨ, ì kòfè drá ngá nyàle.
56 Dɨ mvámvá nda nɨ atá ɨ andre nɨ be dhɨ kɨ líndrɨ́ dré gàzo bhwăbhwa. Dɨ, Yésu dré lazízóá àyɨ dri dhɨ, ì kòlongó tà ru 'òlepi nda dhya àlo dré ko.

9

Yésu tibhù áyɨ lebèbhá mudrî-drɨ̀-rɨ̀ dhɨ ɨ lɨ̀le àzî na
(À kònò kpà Màtáyò 10:5-15; Márokò 6:7-13)

1 Àmvolásà dhɨ, Yésu dré áyɨ lebèbhá mudrɨ́-drɨ̀-rɨ̀ dhɨ kɨ azízó gò, rɨ̀nyí fèzo àyɨ dré kɨtswázó tɨrɨ́ kònzɨ títí dhɨ kɨ dro móndɨ́ ɨ lésè, ìndì kɨtswázó móndɨ́ kɨ tɨdrɨ́ àyɨ kɨ drà ɨ lésè.

2 Dré àyɨ kɨ tibhùzo lìle Gïká nɨ Òpì nɨ tà longóbe, ìndì dràbhá kɨ tɨdríbe,
3 tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mì do ngá àlo atsí sè dhɨ ko. Mì kòdo kùtù fa 'ɨ yà, kòmvò 'ɨ yà, mápà 'ɨ yà, làfa 'ɨ yà, kó ngalè kítá agá lésè dhɨ nɨ àzya 'ɨ yà dhɨ àmɨ rú ko.
4 Dzó ángùdhi mì dré dra fɨzo lána dhɨ, mì kàdré ayílé kònàle tsàle kïtú mì dré dra ngàzo bhà nda 'ásè dhɨ tú.
5 Bhàandre ángùdhi dra àmɨ kɨ ka'ïzo dòle lána dóro ko dhɨ na dhɨ, mì kòpfò 'ásà, ìndì mì kòtowá tàpfulíndrí àmɨ pásè tadházóá dhɨ, mì tayí àyɨ kɨ tà títí dre.»
6 Gò Yésu nɨ lebèbhá nda ì dré ngàzo adrélé tatsílé bhà àlo àlo ɨ 'ásè, Rúbí Tanɨ longóbe, ìndì móndí kɨ tɨdríbe àrà títí ɨ 'ásè.

Ópí Èródè nɨ drì abí Yésu nɨ tà sè
(À kònò kpà Màtáyò 14:1-12; Márokò 6:14-29)

7 Lókyá nda sè dhɨ, Èródè adrélépi tá ópí ro bvò Gàl'ïláyà àdhya drïle dhɨ dré tà títí adrébhá ru 'o nda kɨ rúbí yïzo gò, akódhɨ nɨ drì dré adrézó abɨ́lé ásà. Tàko ko, móndí àruka ì adré tá tàá dhɨ, Yòwánì Bàtísimò fèlepi angá ína dràdrà lésè nì.
8 Àruka nɨ ì adré tá tàá dhɨ, Èlíyà agá móndí ɨ kandrá nì. Àruka nɨ ì adré kó tá tàá dhɨ, pròfétà atú dhɨ kɨ àlo angá dràdrà lésè nì.
9 Dɨ, Èródè dré tàzoá dhɨ: «Áma tàndɨ, má 'o Yòwánì nɨ drì lïle dhɨ 'í. Dɨ dhya má dré adrézó rúbí nɨ nɨ yi kòdhɨ àdhi 'ɨ?» Gò dré adrézó Yésu nɨ nda nòle.

Yésu fè ngá nyàle móndí ngùlù-nzi dhɨ ɨ dré
(À kònò kpà Màtáyò 14:13-21; Márokò 6:30-44; Yòwánì 6:1-14)

10 Àpóstolò Yésu dré tá tibhùle nda ì kàgò dre dhɨ, ì dré tà títí ì dré 'òle dhɨ kɨ tɨtízó drá. Gò akódhɨ dré àyɨ kɨ drïzo lìzo àyɨ pátí tsàle bhàandre rú zïle Bètèsàyídà dhɨ na.
11 Dɨ, móndí zyandre dhɨ ì kòyi tà nda dre dhɨ, ì dré ngàzo lìle akódhɨ vésè. Ɨ kòtsa akódhɨ véna dre dhɨ, dré àyɨ kɨ ka'ïzo dòle dóro gò, kɨdhózó adrélé Gïká nɨ Òpì nɨ tà ta àyɨ dré, adrézó àyɨ adrébhá tá drà íbe dhɨ kɨ tɨdrí.
12 Ɨndró kàtsá ànyɨ dre dhɨ, akódhɨ nɨ lebèbhá mudrí-drì-rì dhɨ ì dré àyɨ kɨ kisízó ànyɨ akódhɨ làga, tàá drá dhɨ: «Àma àrà bhà àko dhɨ 'á. Mí kòfè dɨ láti móndyá zyandre kònɨ ɨ dré lìzo mányàngá nda àrà ayízó dhɨ íbe, bhà àma làgásè dhɨ ɨ 'ásè ìndì gbàbhú 'ásè.»
13 Dɨ, Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Àmɨ kɨ tàndɨ, mì fè ngá àyɨ dré nyàle dhɨ àmɨ.» Ɨ gò logóá dhɨ: «Àma ngbà 'í mápà íbe nzi ìndì kosyá íbe rì. Mí adré lèá dhɨ, àma kɨ tàndɨ, mà kòlì mányàngá gɨ móndyá zyandre kònɨ ɨ dré títí?»
14 (Ángyá ko, àgo ɨ tá ànyíànyɨ ngùlù-nzi àrà nda 'á.) Dɨ Yésu dré tàzoá áyɨ lebèbhá ɨ dré dhɨ: «Mì tukù àyɨ lirílé ngbungbu nyadhɨ-rì-drì-mudrí.»
15 Dɨ lebèbhá nɨ ì dré 'òzoá kònìnɨ gò, móndyá nda ì dré lɨrízó títí.
16 Dɨ Yésu kàdó mápà nzi nda ɨ kosyá rì nda íbe dre dhɨ, dré mì tɨngázó kurú na bhù na, tà tanɨ zïzo Gïká tí ngá nda ɨ dri. Dré ngá nda kɨ tonòzo lanzílé áyɨ lebèbhá ɨ dré, ì kòlanzíró móndyá zyandre nda ɨ dré.
17 Dɨ àyɨ títí nda ì dré nyàzoá pïzo. Gò akódhɨ nɨ lebèbhá ì dré àmbí nɨ kɨ lokózó gàle kánzì mudrí-drì-rì dhɨ ɨ sè bïbi.

Pétèró tà ngádra 'á dhɨ, Yésu Mèsíyà 'ɨ
(À kònò kpà Màtáyò 16:13-20; Márokò 8:27-30)

18 Kïtú àlo dhɨ, Yésu adré tá tà ta Gïká be kalóma. Akódhɨ nɨ lebèbhá ɨ tá ngbà 'í akódhɨ làga àyɨ. Gò dré lizízóá àyɨ tí dhɨ: «Móndí zyandre dhɨ ì adré tàá dhɨ, ma àdhi 'ɨ?»

19 Ɨ logó drá dhɨ: «Móndí àruka ì adré tàá dhɨ, mɨ Yòwánì Bàtísimò fèlepi 'ɨ. Àruka nɨ ì adré tàá dhɨ, mɨ Èlíyà 'ɨ. Àruka nɨ ì adré kó tàá dhɨ, mɨ pròfétà atú dhɨ kɨ àlo angálépi dràdrà lésè dhɨ 'ɨ.»
20 Yésu gò lizíá àyɨ tí dhɨ: «Dɨ àmɨ ró dhɨ, mì adré àmɨkya tàá dhɨ, ma àdhi 'ɨ?» Pétèró gò logóá dhɨ: «Mɨ Mèsíyà Gĩká dré amùle dhɨ 'ɨ.»
21 Gò Yésu dré àyɨ kɨ logázó tà tàndɨ ró, ì kòlongóró tà nda dhya àlo dré ko.
22 Dré tàzoá dhɨ: «Adré lèá dhɨ, Móndí nɨ Mvá kònya kɨzà lavúlé, ìndì Yúdà ànzɨ kɨ bhàgo ɨ, kòwánà kàdrì ɨ, ìndì tátrítrí kúlí tadhábhá íbe dhɨ ì kògà akódhɨ rè. Adré kpà lèá dhɨ, à kòpfu akódhɨ dràle gò, kĩtú nɨ na sè dhɨ, Gĩká kòtɨngáró akódhɨ dràdrà lésè.»

Yésu nɨ lebèma
(À kònò kpà Màtáyò 16:24-28; Márokò 8:34–9:1)

23 Bvóá dhɨ, Yésu dré tàzoá móndyá títí dhɨ ɨ dré dhɨ: «Dhya àlo kàdré lèá alìle má vésè dhɨ, lè akódhɨ nda kòtayí áyɨ tàndɨ nɨ tà, kàdré áyɨ fa kɨpakɨpa adó kĩtú àlo àlo títí gò, kàdréró áma lebè.
24 Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi áyɨ tàndɨ nɨ lídrì le tɨdrílé dhɨ, a nɨ áyɨ lídrì nda nɨ 'o avìle. Dɨ, dhya ángùdhi adrélépi ína áyɨ lídrì fe áma tà sè dhɨ, a nɨ áyɨ lídrì nda nɨ tɨdrí.
25 Àngyá ko, dhya àlo kòkisú ngá bvò kòndɨ àdhya ɨ títí gò, áyɨ tàndɨ nɨ tayízó avìle dhɨ, akódhɨ nda kisú ína àdho tà dóro 'ɨ?
26 Dhya àlo kàdré kanyò ro áma tà sè ìndì áma kúlí kɨ tà sè dhɨ, Móndí nɨ Mvá nɨ kókpà adré kanyò ro akódhɨ nda nɨ tà sè, lókyá í dré dra agòzo áyɨ mĩlanzĩlanzì na, áyɨ Atá nɨ mĩlanzĩlanzì na, ìndì ángélò lólo kya na dhɨ tú.
27 Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Móndí àruka adrébhá àyɨ kɨ totó kònwa nɨ ì kɨtswá dràle drìdrì ì dré dra Gĩká nɨ Òpì nòzo dhɨ kandrá ko.»

Yésu nɨ làsú ladzá ru atsálé lagulagu ró
(À kònò kpà Màtáyò 17:1-8; Márokò 9:2-8)

28 Ànyíànyɨ kĩtú nzi-drì-na kúlí nda ɨ àmvolésè dhɨ, Yésu dré Pétèró kɨ drìzo Yòwánì íbe ìndì Yàkóbhò be, lìzo àyɨ íbe mbàle kòngó àlo drìna, kɨtswálé tà ta Gĩká be.
29 Dɨ dré adrérà'a tà ta Gĩká be dhɨ 'á dhɨ, akódhɨ nɨ mĩbhalé nɨ làsú dré ngàzo ru ladzá. Akódhɨ nɨ kítá ì dré kpà atsázó kemve kpíríkpírí lagulagu ró.
30-31 Gbă kòdhwa, àgo rì, Mósè ɨ Èlíyà be dhɨ ì dré agázó làsú be lagulagu ró àyɨ kandrá, adrélé tà ta Yésu be. Ɨ adré tá Yésu nɨ àzí lìzo dràle Yèrúsalémà na dhɨ nɨ akí ngínɨ ya dhɨ nɨ tà ta.
32 Pétèró ɨ arúpi nɨ íbe dhɨ kɨ mì adré tá ayí ro. Dɨ ì kòlaró dre dhɨ, ì dré Yésu nɨ nòzo lagulagu ró túmăní àgo rì adrébhá àyɨ kɨ totó akódhɨ làga nda íbe.
33 Âgo nda ì dré tá adrérà'a 'òle Yésu nɨ tayí dhɨ 'á dhɨ, Pétèró dré tàzoá drá dhɨ: «Mírì, dóro nɨ mà dré adrélé kònwa dhɨ. Mà kòledé wémà na dhɨ ɨ kònwa: àlo nɨ mí dré, àlo nɨ Mósè dré, ìndì àlo nɨ Èlíyà dré.» (Akódhɨ nì tá tà í dré adrélé tàle dhɨ ko.)
34 Dré rè dhu adrérà'a tà ta dhɨ 'á dhɨ, ndùrùku dré apfòzo àyɨ kɨ asó rùkù. Dɨ Yésu nɨ lebèbhá nda ì dré tá adrérà'a fìle ndùrùku nda na dhɨ 'á dhɨ, tirì dré àyɨ kɨ 'òzo.
35 Gò kúlí dré apfòzo ndùrùku nda lésè tàá dhɨ: «Kònɨdhɨ áma Mváagó má dré zìle dhɨ 'ɨ. Mɨ kòyi akódhɨ!»
36 À kòtà tà nda dre dhɨ, ì dré nòzoá dhɨ, Yésu tá ína kalóma. Gò akódhɨ nɨ lebèbhá nda ì dré tà nda kɨ zùzo tayílé àyɨ léna. Lókyá nda sè dhɨ, ì tɨtí tá tà ì dré nòle nda ɨ dhya àlo dré ko.

Yésu tɨdrí mváagó àlo tɨrí kònzɨ íbe í léna dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 17:14-18; Márokò 9:14-27)

37 Kĩtú bvóá dhɨ sè, Yésu ɨ kàsí kòngó nda drĩlésè lebèbhá nɨ íbe dre dhɨ, móndí
zyandre lavúlé dhɨ ɨ dré alɨzo ru kisú akódhɨ be.
38 Gò agó àlo móndyá zyandre nda ɨ kòfalé dhɨ dré ngàzo kúlí yo tàzoá dhɨ:
«Tadhálépi, má adré ámɨ ti lizí, mí kòbheró mĩ áma mváagó véna. Tàko ko, akódhɨ
áma mvá àlo kwákwá dhɨ 'ɨ.
39 Tɨrí kònzɨ àlo dhɨ adré akódhɨ nɨ ru rä gò, dré adrézó trèle ngbŏ ró. Tɨrí nda
dré adrézó akódhɨ nɨ kɨzí rĩnyí sè gò, kápfùtrá dré adrézó apfòle sílásà. Adré ngbà 'í
akódhɨ nɨ tayí lókyá tsà gò, gòzo adrélé akódhɨ nɨ ató í pálé.
40 Má lizí tá ámɨ lebèbhá kɨ ti, ɨ kòdroró tɨrí nda ká. Dɨ, ɨ kɨtswá tá àyɨkya bwà ko.»
41 Dɨ Yésu logó dhɨ: «Àmɨ, móndyá ándrò tà ka'ĩka'ĩ àko ɨndɨ àmɨ kɨ tayíbhá lɨtílé nɨ
ɨ, mà nɨ adré vélé àmɨ íbe vwàle lókyá be ángopí? Má nɨ àmɨ kɨ tà mvo vwàle lókyá
be ángopí? Mí adrĩ ámɨ mvá nda alɨzo ába má vélé.»
42 Mvámvá nda dré tá adrérà'a alɨle Yésu vélé dhɨ 'á dhɨ, tɨrí kònzɨ nda dré akódhɨ
nɨ bhèzo kĩní mi gò, kɨzízóá rĩnyí sè. Dɨ, Yésu dré ína lɨgízó tɨrí kònzɨ nda be, mvámvá
nda nɨ tɨdrízó gò, logózóá atá nɨ véna.
43 Dɨ móndyá títí nda kɨ líndrí dré gàzo bhwăbhwa Gĩká nɨ tà kàdrɨ sè.

Yésu gò áyɨ dràma nɨ tà longó
(À kònò kpà Màtáyò 17:22-23; Márokò 9:30-32)

Móndyá títí nda ɨ dré tá adrérà'a síbhálé be ngbo tà títí Yésu dré adrélé 'òle dhɨ kɨ
tà sè dhɨ 'á dhɨ, dré tàzoá áyɨ lebèbhá ɨ dré dhɨ:
44 «Mɨ kòyi tà má dré adrélé tàle àmɨ dré kònɨdhɨ dóro: À nɨ Móndí nɨ Mvá nɨ lefè
kàrɨbhá ɨ drígá.»
45 Dɨ, kúlí nda fɨ tá ína àyɨ drĩna ko. Àndu nɨ zù tá ɨ zùzù àyɨ dré, ɨ kòkɨtswáró nĩá
bwà ko. Ɨ adré tá kpà ngá ro tà nda nɨ lizima Yésu tí dhɨ sè.

Dhya kàdrɨ lavúlé dhɨ àdhi 'ɨ?
(À kònò kpà Màtáyò 18:1-5; Márokò 9:33-37)

46 Àmvolásà dhɨ, Yésu nɨ lebèbhá ɨ dré dhèzo adrélé tà kayí àyɨ kòfalésè, nĩzoá ngalè
dhya kàdrɨ lavúlé àyɨ kòfalé dhɨ àdhi 'ɨ ya dhɨ.
47 Yésu dré tà ɨ dré adrélé kisùle nda nɨ nĩzo kyá gò, mvámvá àlo dhɨ nɨ adózó bhàle
í làga,
48 tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Dhya ángùdhi adrélépi mvámvá kònɨdhɨ tínɨ dhɨ nɨ ka'ĩ dòle
dóro áma rú sè dhɨ, adré áma tàndɨ nɨ ka'ĩ kòdhya. Dhya ángùdhi adrélépi áma ka'ĩ
dòle dóro dhɨ, adré dhya áma amùlepi dhɨ nɨ ka'ĩ kòdhya. Tàko ko, dhya tàko lavúlé
àmɨ títí ɨ kòfalé dhɨ ína dhya kàdrɨ lavúlé dhɨ 'ɨ.»

Dhya adrélépi ru pfu àmɨ íbe ko dhɨ àmɨ kɨ àlo 'ɨ
(À kònò kpà Márokò 9:38-40)

49 Gò Yòwánɨ dré tàzoá Yésu dré dhɨ: «Mírĩ, mà nò tá agó àlo dhɨ adrérà'a tɨrí kònzɨ
kɨ dro ámɨ rú sè. Dɨ mà dré akódhɨ nda nɨ logázó, dré tá adrélé àma kɨ àlo 'ɨ ko dhɨ
sè.»
50 Dɨ, Yésu logó drá dhɨ: «Mɨ logá akódhɨ ko. Àngyá ko, dhya ángùdhi adrélépi ru
pfu àmɨ íbe ko dhɨ, àmɨ kɨ àlo 'ɨ.»

Bhà àlo Sàmàríyà kya gà Yésu rè

51 Lókyá Yésu nɨ dòzo bhù na dhɨ kàtsá ànyɨ dre dhɨ, akódhɨ dré ína togó tsɨzo lɨzo
Yèrúsalémà na.
52 Dɨ dré móndí kɨ mùzo lɨle drĩdrĩ í kandrána gò, ɨ dré lɨzo tsàle bhà àlo Sàmàríyà
kya na kɨtswálé àrà ledé akódhɨ dré.

53 Dɨ, móndyá kònàle dhɨ ì dré àyɨkya akódhɨ nɨ ka'ïma gàzo rè, dré tá adrélé lìle
Yèrúsalémà na dhɨ sè.
54 Akódhɨ nɨ lebèbhá, Yàkóbhò ɨ Yòwánì be dhɨ ì kònò tà nda dre dhɨ, ì dré tàzoá
dhɨ: «Mírǐ, mɨ́ adré lèá dhɨ, mà kàzí àtsí asílé bhù lésè, àyɨ kɨ za vèle nyɨ̌nyɨ?»
55 Dɨ, Yésu dré ɨ́na áyɨ alázó, lawàle àyɨ dri.
56 Gò ì dré lìzo bhà àzya na.

Móndyá adrébhá Yésu nɨ le lebèle dhɨ ɨ
(À kònò kpà Màtáyò 8:19-22)

57 Ɨ dré tá adrérà'a lavúlé láti 'ásè dhɨ 'á dhɨ, agó àlo dhɨ dré tàzoá Yésu dré dhɨ:
«Má nɨ ámɨ lebè àrà títí ángùdhi mí dré adrézó lìle dhɨ ɨ 'ásè.»
58 Yésu logó drá dhɨ: «Kìlìwá ɨ àyɨ kɨ bhú íbe. Ârí ɨ kpà àyɨ kɨ bhà íbe. Dɨ, Móndí nɨ
Mvá ɨ́na àrà dré kɨtswázó áyɨ drǐ la lovózó dhɨ àko.»
59 Gò Yésu dré tàzoá agó àzya dré dhɨ: «Mɨ́ lebè ma.» Dɨ, agó nda tà drá dhɨ: «Mírǐ,
mɨ́ kòtayɨ́ rè zyà ma lìle áma atá nɨ si 'íká.»
60 Yésu logó drá dhɨ: «Mɨ́ tayɨ́ móndí dràbhá dre dhɨ ɨ àyɨ kɨ àbvò kɨ si. Dɨ, mɨ ró
dhɨ, mɨ́ lì mína Gǐká nɨ Òpì nɨ tà longóbe.»
61 Gò agó àzya dhɨ dré tàzoá dhɨ: «Mírǐ, má nɨ ámɨ lebè. Dɨ, mɨ́ kòtayɨ́ rè zyà ma
lìle lazílé bhà na 'íká.»
62 Dɨ, Yésu logó drá dhɨ: «Dhya ángùdhi kɨbhó dòlepi kɨtswázó amvú 'a gò, gòzo áyɨ
alá ngá no ɨ́ àmvolé dhɨ kɨtswá ɨ́na Gǐká nɨ Òpì sè ko.»

10

Yésu tibhù áyɨ lebèbhá àruka nyadhɨ-na-drǐ-mudrî-drǐ-rǐ dhɨ ɨ àzî 'o

1 Âmvolásà dhɨ, Mírǐ Yésu dré áyɨ lebèbhá àruka nyadhɨ-na-drǐ-mudrí-drǐ-rǐ dhɨ kɨ
kɨpèzo gò, àyɨ kɨ tibhùzo lìle rì rǐ drǐdrì ɨ́ kandrána bhàandre wǎyi, ìndì àrà wǎyi ɨ́
dré tá adrézó 'òle lìle dhɨ ɨ 'ásè.
2 Dré tá adrérà'a àyɨ kɨ tibhù dhɨ 'á dhɨ, tà àyɨ dré dhɨ: «Lànyá ka amvú na lavúlé
dre. Dɨ, àzibhá adrébhá lànyá nda nɨ lokó dhɨ kɨ àbvò yókódhó. Mì kàdré dɨ lànyá
nda nɨ líyí nɨ ti lizí, kòmùró àzibhá ɨ lìle áyɨ lànyá lokó be dhɨ bvó.
3 Mì lì! Mì nò rè ká! Má adré àmɨ kɨ mu ngóró kábilígyà ànzɨ ɨ tínɨ trú kàlagí ɨ
kòfalé.
4 Mì kòdo làfa 'ɨ yà, kòmvò 'ɨ yà, kó ngalè kámókà àzya 'ɨ yà dhɨ atsí sè ko. Láti
bhálésè dhɨ, mì kòfè mòdo dhya àlo dré ko.
5 Dzó ángùdhi mì dré dra fìzo lána dhɨ na dhɨ, mì kòtà rè zyà dhɨ: ‹Tà kìdrɨ́kìdrɨ
kàdré dzó kònìdhɨ 'á.›
6 Dhya àlo adrélépi tròle tà kìdrɨ́kìdrɨ rú dhɨ kàdré kònàle be dhɨ, tà kìdrɨ́kìdrɨ mì
dré zǐle nda nɨ adré akódhɨ dri. Dɨ, dhya kònìnɨ dhɨ kàdré yó dhɨ, tà kìdrɨ́kìdrɨ nda nɨ
agò àmɨ vélé.
7 Mì kàdré ayílé dzó nda na, adrélé ngá ì dré dra fèle àmɨ dré dhɨ kɨ nya ìndì mvùá.
Tàko ko, adré lèá dhɨ, dhya àzí 'òlepi dhɨ kònya áyɨ landè. Dɨ mì kòlavú dzó àlo àlo ɨ
'ásè, àrà ayízó dhɨ kɨ ndabe ko.
8 Bhàandre ángùdhi móndyá lána dhɨ ì dré dra àmɨ kɨ ka'ïzo dòle dóro dhɨ na dhɨ,
mì kàdré ngá ì dré dra bhàle àmɨ kandrá dhɨ kɨ nya.
9 Mì kàdré dràbhá kònàle dhɨ kɨ tɨdrí, adrézó tàá móndyá nda ɨ dré dhɨ: ‹Gǐká nɨ
Òpì atsá ànyɨ àmɨ kòfalé dre.›
10 Dɨ, bhàandre ángùdhi mì dré dra fìzo lána gò, àmɨ kɨ ka'ïzo dòle dóro ko dhɨ na
dhɨ, mì kòpfò bhà nda nɨ láti andre bhálé, tàá àyɨ dré dhɨ:

11 ‹Mà adré ndɨndì àmɨ kɨ bhàandre nɨ tàpfulíndrí tròlepi àma pá dhɨ nɨ towá
tadházóá dhɨ, mà tayí àmɨ kɨ tà títí dre. Dɨ, lè mì kònì tàle dhɨ, Gïká nɨ Òpì atsá
ànyɨ dre.›
12 Má adré tàá àmɨ dré dhɨ: Kïtú Gïká dré dra tàbvó tàzo dhɨ tú dhɨ, a nɨ tà ŋo
móndyá bhàandre nda lésè dhɨ ɨ dri, móndyá Sòdómà lésè dhɨ kya kɨ lavú.»

Kɨzà bhàandre Yésu nɨ gabhá rè dhɨ kya
(À kònò kpà Màtáyò 11:20-24)

13 Yésu gò tàá dhɨ: «Kɨzà àmɨ kɨ ngá 'ɨ, àmɨ Kòràzínàbhá ro nɨ ɨ! Kɨzà kpà àmɨ kɨ
ngá 'ɨ, àmɨ Bètèsàyídàbhá ro nɨ ɨ! Ângyá ko, má kò'o tá tà líndríga ró má dré 'òle àmɨ
véna dhɨ ɨ Tírè na ɨndì Sïdónà na dhɨ, kònò móndyá bhàandre nda ɨ 'ásè dhɨ ì asó tá
kítá lirí àyɨ rú kínó, lirízó àyɨ kɨ drì pfo tópfó sè tadházóá dhɨ, ì ladzá àyɨ kɨ togó káyà
dhɨ dre.
14 Ásà dhɨ, kïtú Gïká dré dra tàbvó tàzo dhɨ tú dhɨ, a nɨ tà ŋo àmɨ dri móndyá Tírè
ɨ lésè Sïdónà be dhɨ kya kɨ lavú.
15 Dɨ àmɨ Kàpàrànàwúmàbhá ro nɨ ɨ, mì adré tsï kisùá dhɨ, Gïká nɨ àmɨ kɨ tà tɨngá
tsàle byá kurú na bhù na bàti? Tàdzí ko! A nɨ àmɨ kɨ tà tɨrí tsàle byá móndyá dràbhá
dre dhɨ kɨ àrà na.»
16 Yésu gò tàá áyɨ lebèbhá ɨ dré dhɨ: «Dhya ángùdhi adrélépi àmɨ kɨ kúlí yi dhɨ, adré
áma kúlí yi kòdhya. Dhya ángùdhi adrélépi àmɨ kɨ ga dhɨ, adré áma ga kòdhya. Dhya
ángùdhi adrélépi áma ga dhɨ, adré dhya áma amùlepi dhɨ nɨ ga kòdhya.»

Móndyá nyadhɨ-na-drì-mudrî-drì-rì dhɨ kɨ agòma

17 Âmvolásà dhɨ, móndyá nyadhɨ-na-drì-mudrí-drì-rì nda ì dré agòzo arí be Yésu
vélé, tàá dhɨ: «Mírì, ndɨndì tɨrí kònzɨ ì adré tà mà dré adrélé tàle àyɨ dri ámɨ rú sè
dhɨ kɨ 'o, adrézó àyɨ kɨ bha àma zàle.»
18 Dɨ Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Má nò Sàtánà adhérà'a bhù lésè ngóró bhù lagulagu
tínɨ.
19 Mì yi rè ká! Má fè rïnyí àmɨ dré kɨtswázó nï kɨ ató dàpáyà íbe, ɨndì kɨtswázó àmɨ
kɨ kàrɨbhá, Sàtánà nɨ rïnyí wãyi dhɨ nɨ lavú. Dɨ tà àlo kɨtswá gòle àmɨ kɨ 'o kònzɨ ko.
20 Dɨ, tágba dré adrézó kònɨnɨ dhɨ, mì kòlenzé tɨrí kònzɨ ì dré adrélé àyɨ kɨ bha àmɨ
zàle dhɨ sè ko. Be ró dhɨ, mì kàdré àmɨkya lenzélé Gïká dré àmɨ kɨ rú tɨsìle bhù na
dhɨ sè.»

Yésu fè àwoyà Gïká dré
(À kònò kpà Màtáyò 11:25-27; 13:16-17)

21 Lókyá nda sè dhɨ, Yésu gàlepi Tɨrí Lólo nɨ arí sè bï dhɨ dré tàzoá dhɨ: «Á! Tátá,
Mírì bhù kya bvò be nɨ, má adré àwoyà ta mí dré, mí dré tà kòdhɨ kɨ zùle tògyabhá
ɨ dré ɨndì móndyá tà nibhá ɨ dré gò, tà nda kɨ tadházó ànzɨmvá ɨ dré dhɨ sè. Âyíya,
Tátá, tàko ko, tà mí dré 'òle nda tá dóro mí mïlésè.
22 Áma Atá tayí tà títí dhɨ ɨ má drígá dre. Dhya àlo nïlepi Gïká nɨ Mváagó àdhi 'ɨ
ya dhɨ yókódhó, ngbà 'í Gïká Atá nï nì. Dhya àlo nïlepi Gïká Atá àdhi 'ɨ ya dhɨ kpà
yókódhó. Ngbà 'í akódhɨ nɨ Mváagó nï nì, ɨndì dhya Mváagó nda dré adrézó áyɨ Atá
nɨ le tadhálé àyɨ dré dhɨ ì nï àyɨ.»
23 Gò Yésu dré áyɨ alázó tàá ngbà 'í áyɨ lebèbhá ɨ dré dhɨ: «Kólénzé àmɨ adrébhá tà
mì dré adrélé nòle dhɨ kɨ no nɨ ɨ dré!
24 Ângyá ko, má adré tàá àmɨ dré dhɨ: Pròfétà bï dhɨ ɨ ópí bï dhɨ íbe dhɨ ì lè tá tà mì
dré adrélé nòle dhɨ kɨ nòle tò gò, ì dré àyɨkya nòzoá ko. Ɨ lè tá kpà tà mì dré adrélé
yïle dhɨ kɨ yïle tò gò, ì dré àyɨkya yïzoá ko.»

Pídhígó Sàmàríyà agó dóro dhɨ nɨ tà dri dhɨ

25 Àmvolásà dhɨ, dhya àlo Mósè nɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí nǐlepi dóro lavúlé dhɨ dré alìzo tà kònìdhɨ nɨ lizí Yésu tí, kɨtswázó akódhɨ nɨ tabhǐ: «Tadhálépi, lè má kò'o àdho tà kòdhya kɨtswázó lɨ́drì kóná vésè kólyá dhɨ nɨ kisú dhɨ?»
26 Yésu logó drá dhɨ: «Mósè nɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí adré tàá ngɨ́nɨ? Mɨ́ adré tátrɨ́trɨ́ kúlí nda nɨ na ngɨ́nɨ?»
27 Dɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí tadhálépi nda logó dhɨ: «Lè mɨ́ kàdré Mírǐ ámɨ Gǐká nɨ le ámɨ togó sè wǎyi, ámɨ lɨ́drì sè wǎyi, ámɨ rǐnyí sè wǎyi, ìndì ámɨ tà kisùkisù sè wǎyi. Lè kpà mɨ́ kàdré ámɨ àzya nɨ le ngóró mɨ́ dré adrélé ámɨ tàndɨ nɨ le dhɨ tínɨ.»*
28 Yésu gò tàá drá dhɨ: «Mí logó kyá. Mí kò'o kònìnɨ dhɨ, mɨ́ nɨ lɨ́drì nda nɨ kisú.»
29 Dɨ, tátrɨ́trɨ́ kúlí tadhálépi nda lè tá ɨ́na áyɨ bhàle adrélé gyǎgya gò, dré lizízóá Yésu tí dhɨ: «Áma àzya nda ɨ́na àdhi 'ɨ?»

30 Yésu gò logóá dhɨ: «Kìtú àlo dhɨ, agó àlo dhɨ adré tá sǐle Yèrúsalémà lésè lìle Yèríkò na gò, dré tsàzo fǐle trú kùgubhá ɨ kòfalé. Ɨ dré akódhɨ nɨ ngá wǎyi dhɨ kɨ topázó, akódhɨ nɨ bhwàzo gò, tayɨ́zóá ànyɨ́ànyɨ dràdrà mǐle.
31 Kòwánà àlo dhɨ adré tá kpà asílé láti nda 'ásè bágɨ́ ro. Kònò agó nda dre dhɨ, dré ɨ́na ngá kɨzo làgásà gò lìzo.
32 Bvóá dhɨ, agó àlo Lévǐ nɨ súrú lésè dhɨ dré kpà atsázó agó nda nɨ no gò, dré kpà ngá kɨzo làgásà gò lìzo.

33 Dɨ, Sàmàrɨ́yà agó àlo dhɨ adré tá kpà asílé láti nda 'ásè gò, dré atsázó àrà nda 'á. Kònò agó nda dre dhɨ, dré ɨ́na kɨzà dòzo áyɨ togó na akódhɨ nɨ tà sè.
34 Dré áyɨ kisízó ànyɨ akódhɨ làga, dò kɨ da vínò be akódhɨ nɨ làzí ɨ mi gò, làzí nda kɨ lambézó. Dré akódhɨ nɨ dòzo bhàle áyɨ tàndɨ nɨ púndà dri, lìzo ába tsàle kùmú kɨ dzó na gò, akódhɨ nɨ limvùzo kònàle.
35 Kǐtú bvóá dhɨ sè dhɨ, dré làfa lò'wa rǐ dhɨ kɨ adózó fèle dzó nda nɨ líyí dré, tàzoá dhɨ: ‹Mí kòlikí agó kònìdhɨ dóro. Làfa ángopí ya mí dré dra kɨzálé làfa kòndɨ dri akódhɨ nɨ tà sè dhɨ, má nɨ mána logóá mɨ́ dré, má dré dra agǒrà'a kònwásè dhɨ 'á.›»

36 Gò Yésu dré tátrɨ́trɨ́ kúlí tadhálépi nda nɨ lizízó tàzoá dhɨ: «Mí mǐlésè dhɨ, dhya na nda ɨ kòfalé dhɨ, dhya ángùdhi atsá ɨ́na agó fǐlepi trú kùgubhá ɨ kòfalé nda nɨ arúpi ró nì?»
37 Dɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí tadhálépi nda logó dhɨ: «Dhya akódhɨ nɨ kɨzà bhàlepi dhɨ 'ɨ.» Dɨ Yésu tà drá dhɨ: «Mɨ́ lì, mɨ́ kàdréró kókpà 'òá kònìnɨ.»

Yésu tsa Màrátà ɨ bhàna Màrɨ́yà be

38 Yésu ì dré tá adrérà'a lìle lebèbhá nɨ íbe láti 'ásè dhɨ 'á dhɨ, ì dré tsàzo bhà àlo na gò, tòkó àlo rú be Màrátà dhɨ dré akódhɨ nɨ ka'ǐzo dòle dóro ɨ́ bhàna.
39 Mírǐ kòfɨ dzó nda na dre dhɨ, tòkó nda nɨ amvúpi rú be Màrɨ́yà dhɨ dré lirízó akódhɨ nɨ pá làga, adrélé akódhɨ nɨ kúlí yi.
40 Dɨ, Màrátà adré tá ɨ́na landúlé àzí wǎyi dré adrélé 'òle mányàngá tà sè dhɨ ɨ sè. Dré áyɨ kisízó ànyɨ Yésu làga tàá drá dhɨ: «Mírǐ, áma amvúpi dré áma tayílé adrélé àzí wǎyi dhɨ kɨ 'o kalóma nɨ, tà nda tà tàko 'ɨ mɨ́ mǐlésè? Mí kòtà dɨ drá dhɨ, kàlì drígá bha má vélé wà.»
41 Dɨ, Mírǐ logó drá dhɨ: «Màrátà, Màrátà, mɨ́ adré mína ámɨ togó bha lanzǐle, adrézó kpà bhàá kuru tà bǐ dhɨ ɨ sè.
42 Dɨ, tà kɨtswálépi à kò'o dhɨ ngbà 'í àlo kwákwá. Màrɨ́yà kɨpè ɨ́na tà dóro lavúlé dhɨ kòdhya. À kɨtswá kpà tà nda nɨ tɨngá vélásà bwà ko.»

* **10:27 10:27** À kònò Dùtèrònómè 6:5; Lèvǐtíkè 19:18.

11

Yésu tadhá tà zìma Gïká tí dhɨ nɨ tà
(À kònò kpà Màtáyò 6:9-13; 7:7-11)

1 Kïtú àlo dhɨ, Yésu adré tá tà zi Gïká tí àrà àlo dhɨ na. Kòzi tà akɨ́lé dre dhɨ, akódhɨ nɨ lebèbhá kɨ àlo dré tàzoá drá dhɨ: «Mírï, mí kòtadhá àma dré tà zìma Gïká tí dhɨ, ngóró Yòwánì dré tadhálé áyɨ lebèbhá ɨ dré dhɨ tínɨ.»
2 Dɨ Yésu tà àyɨ dré dhɨ: «Mì dré adrérà'a tà zi Gïká tí dhɨ 'á dhɨ, mì kàdré tàá dhɨ:
‹Àma kɨ Atá, lè móndyá wăyi dhɨ ì kònï dhɨ, mɨ Gïká lólo 'ɨ dhɨ be.
Á́mɨ Òpì kàtsá móndyá wăyi ɨ kòfalé wà.
3 Mí kàfè àma dré mápà kɨtswálépi àma sè kïtú àlo àlo títí ɨ sè dhɨ wà.
4 Mí kòtrï àma kɨ tàkonzì ɨ.
Tàko ko, àma kɨ tàndɨ mà adré kpà móndyá wăyi adrébhá tàkonzì 'o àma rú dhɨ kya kɨ tri.
Mí kòtayí àma tà dré tabhïle, àma kɨ 'òzo dhèle tàkonzì na dhɨ ko.›»
5 Yésu gò tàá àyɨ dré dhɨ: «Àruka nɨ, dhya àlo àmɨ kòfalé dhɨ nɨ kɨtswá lïle áyɨ arúpi véna ngátsi kítógá sè, tàá drá dhɨ: ‹Á́ma arúpi, mí afè má dré mápà na.
6 Àngyá ko, áma arúpi àlo dhɨ alì làwú làvo lésè atsálé má vélé. Dɨ, ma ngá àlo má dré kɨtswálé fèle drá dhɨ àko.›
7 Dɨ akódhɨ nɨ arúpi dzó nda lé dhɨ nɨ go logóá drá dhɨ: ‹Mí lagù ma ko. Má asé dzóti dre. Àma áma ànzɨ íbe dhɨ, mà ayí dre. Má kɨtswá ngàle ngá fe mí dré bwà ko.›
8 Dɨ, má adré mána tàá àmɨ dré dhɨ: Gba dhya dzó nda lé nda kàdré ngàle ngá fe akódhɨ dré, dré adrélé áyɨ arúpi 'ɨ dhɨ sè ko yà dhɨ, a nɨ nga ngá títí dré adrélé lèle dhɨ kɨ fe drá, dré adrélé zïá landè àko ró dhɨ sè.
9 Má adré dɨ tàá àmɨ dré dhɨ: Mì kàdré tà zi Gïká tí gò, kò'oró tà nda àmɨ dré. Mì kàdré ngá nda gò, mì kòkisúró. Mì kàdré dzóti ga gò, à kònzïró àmɨ dré.
10 Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi tà zi Gïká tí dhɨ adré kisúá. Dhya adrélépi ngá nda dhɨ adré kisúá. Dhya adrélépi dzóti ga dhɨ dré dhɨ, à adré kpà nzïá.
11 Àmɨ ànzɨ kɨ atá ro nɨ ɨ, àmɨ kɨ mvá kàdré kosyá zi àmɨ tí dhɨ, mì nɨ tsï nï fe drá kòdhya?
12 Kó ngalè, àmɨ kɨ mvá kàdré tà'ú bhú zi àmɨ tí dhɨ, mì nɨ tsï dàpáyà fe drá kòdhya?
13 Dɨ àmɨ móndí kònzɨ ró nɨ ɨ, mì kònï adrélé ngá dóro fe àmɨ kɨ ànzɨmvá ɨ dré dhɨ be dhɨ, àmɨ kɨ Atá bhù na dhɨ nɨ Tɨrí Lólo fe dhya adrébhá zïá í tí dhɨ ɨ dré tà tàndɨ ró!»

Yésu nɨ tà, tɨrí kònzɨ kɨ kàdrì àdhya be dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 12:22-30; Márokò 3:22-27)

14 Kïtú àlo dhɨ, Yésu adré tá tɨrí kònzɨ dro agó àlo ábhăbhă ro dhɨ lésè. Tɨrí kònzɨ nda kòpfò lásà dre dhɨ, ábhăbhă nda dré kɨdhózó adrélé kúlí ta gò, móndí zyandre kònàle dhɨ kɨ líndrí dré gàzo bhwăbhwa.
15 Dɨ, àyɨ kɨ àrukabhá ì dré àyɨkya tàzoá dhɨ: «Dhya kòdhɨ adré tɨrí kònzɨ kɨ dro topfòle móndí ɨ lésè, Bèlèzèbúlè, tɨrí kònzɨ kɨ kàdrì nɨ rïnyí sè.»
16 Àyɨ kɨ àruka ì adré tá akódhɨ nɨ le tabhïle gò, ì dré akódhɨ nɨ ti lizízó, kò'oró tà àlo líndrɨ́ga ró angálépi Gïká vélésè dhɨ.
17 Dɨ, Yésu dré ína tà ì dré adrélé kisùle nda nɨ nïzo kyá gò, tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Òpì ángùdhi móndyá zàlá dhɨ ì dré adrézó ru lanzí àyɨ kòfalésè dhɨ, òpì nda nɨ tà nɨ akí títí. Dzó ángùdhi móndyá lá dhɨ ì dré adrézó ru lanzí àyɨ kòfalésè dhɨ, dzó nda nɨ arí nyĭnyɨ.
18 Kókpà kòdhɨ tínɨ, móndyá Sàtánà nɨ rïnyí zàle dhɨ ì kàdré ru lanzí àyɨ kòfalésè dhɨ, akódhɨ nɨ òpì nɨ kɨtswá áyɨ totó ngínɨngínɨ ró? Má adré tà kòdhɨ nɨ ta, mì dré adrélé tàá dhɨ, má adré tɨrí kònzɨ kɨ dro Bèlèzèbúlè nɨ rïnyí sè dhɨ sè.

19 Má kàdré mána tɨrí kònzɨ kɨ dro Bèlèzèbúlè nɨ rĩnyí sè dhɨ, àmɨ kɨ lebèbhá ì adré dɨ àyɨ kɨ dro àdhi nɨ rĩnyí sè? Dɨ ásà dhɨ, àyɨ nda kɨ tà mì dré adrélé tàle nda kɨ bvó ta àyɨ.
20 Dɨ, má kàdré mána tɨrí kònzɨ kɨ dro Gĩká nɨ tàndɨ nɨ rĩnyí sè dhɨ, kòdhɨ adré tadhá dhɨ, Gĩká nɨ Òpì atsá àmɨ kòfalé dre káyà dhɨ.
21 Agó kòmbá àlo àdzú ngá ɨ́be bĩ dhɨ kàdré áyɨ dzó lɨkɨ́ dhɨ, akódhɨ nɨ ngá títí dhɨ ɨ líná.
22 Dɨ, dhya àzya rĩnyi ró akódhɨ nɨ lavúlépi dhɨ kàtsá àdzú bhu akódhɨ be gò, lavúzóá dhɨ, dhya nda nɨ akódhɨ nɨ àdzú ngá dré áyɨ togó bhàzo drĩá dhɨ kɨ tɨngá, akódhɨ nɨ ngá títí dhɨ kɨ topázó lanzílé.
23 Dhya ángùdhi adrélépi túmănɨ́ má be ko dhɨ, adré ɨ́na ru pfu má be. Dhya adrélépi móndɨ́ kɨ kɨmó túmănɨ́ má be ko dhɨ, adré ɨ́na àyɨ kɨ lapé.»

Tɨrí kònzɨ nɨ agòma fɨle móndɨ́ léna dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 12:43-45)

24 Yésu gò tàá dhɨ: «Tɨrí kònzɨ àlo dhɨ kòpfò dhya àlo lésè dhɨ, adré anyálé àrà fà ro dhɨ ɨ 'ásè, àrà ɨ́ dré kɨtswázó lovólé lána dhɨ nɨ ndabe. Dɨ, kòkɨtswá kisúá bwà ko dhɨ, adré tàá dhɨ: ‹Má nɨ go fɨle áma dzó má dré apfòzo lásà dhɨ na.›
25 Kògò tsàle dre dhɨ, adré kisúá dhɨ, à awá dzó nda nɨ 'álé, ngá lána dhɨ kɨ tobhàzo kpăkpa dre.
26 Dɨ adré lɨle tɨrí kònzɨ áyɨ lavúbhá nzi-drĩ-rĩ dhɨ kɨ nda lɨzo àyɨ ɨ́be gò, ì dré adrézó tɨfɨ́lé adrélé dhya nda léna. Dɨ dhya nda nɨ tà kùdù ro dhɨ vélé kònzɨ wáláká nɨ nɨ lavú.»

Kólénzé móndyá adrébhá Gĩká nɨ kúlĩ ka'ĩ 'òle dhɨ ɨ dré
27 Yésu dré tá adrérà'a tà nda kɨ ta dhɨ 'á dhɨ, tòkó àlo móndɨ́ zyandre ɨ kòfalé dhɨ dré kúlí yòzo tàzoá drá dhɨ: «Kólénzé tòkó ámɨ todólépi ɨ́ léna gò, bà fèzo mɨ́ dré ndròle dhɨ dré!»
28 Dɨ, Yésu logó dhɨ: «Lavúlé dhɨ, kólénzé ɨ́na móndyá adrébhá Gĩká nɨ kúlí yi gò, ì dré adrézó ka'ĩá 'òle dhɨ ɨ dré!»

Tà tadhálé pròfétà Yónà nɨ tà rú dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 12:38-42)

29 Móndɨ́ zyandre lavúlé dhɨ ì dré tá adrérà'a ru kɨmó Yésu làga dhɨ 'á dhɨ, akódhɨ dré ngàzo tàá dhɨ: «Móndyá ándrò kònɨ ɨ kònzɨ. Ɨ adré àyɨkya tà líndrɨ́ga ró dhɨ nɨ nda nòle. Dɨ, à kɨtswá tà àzya líndrɨ́ga ró dhɨ nɨ 'o àyɨ dré nòle dhɨ ko, kàdré ngbà 'ɨ́ pròfétà Yónà àdhya 'ɨ ko dhɨ.
30 Tàko ko, ngóró Gĩká dré tá áyɨ tà tadhálé Yónà rú Nĩnívèbhá ɨ dré dhɨ tɨ́nɨ dhɨ, a nɨ kókpà áyɨ tà tadhá Móndɨ́ nɨ Mvá rú móndyá ándrò nɨ ɨ dré.
31 Kĩtú dra tàbvó tàzo dhɨ tú dhɨ, ópɨ́ kàdrì tòko ró bvò tàbhu na dhɨ drĩle dhɨ nɨ nga tà bha móndyá ándrò nɨ ɨ dri. Tàko ko, ópɨ́ nda angá tá ɨ́na làwú làvo lésè alɨle ópɨ́ Sòlòmónò nɨ tògyakúlí yi 'ɨ́. Dɨ mì nò rè ká! Dhya kàdrì Sòlòmónò nda nɨ lavúlépi dhɨ be kònwárè!
32 Kòdhɨ ɨ́be dhɨ, kĩtú dra tàbvó tàzo dhɨ tú dhɨ, Nĩnívèbhá kɨ nga tà bha móndyá ándrò nɨ ɨ dri. Tàko ko, Nĩnívèbhá nda ì dré tá tà Yónà dré longólé àyɨ dré dhɨ nɨ yĩzo dhɨ, ì ladzá tá àyɨkya àyɨ kɨ togó 'ɨ́. Dɨ mì nò rè ká! Dhya kàdrì Yónà nda nɨ lavúlépi dhɨ be kònwárè!»

Tà tadhálé tálà nɨ tà rú dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 5:15; 6:22-23)

33 «À dhɨ gà tálà bhàle àrà lùzu ró dhɨ na yà, kó ngalè lɨdrɨ́ zàna yà dhɨ ko na. Be ró dhɨ, à adré dhɨá bhàle zá kuru mísá drɨna, kɨtswálé móndyá títí adrébhá afílé dzó lé dhɨ ɨ kàdréró ngádra no be dhɨ bvó.
34 Ámɨ mɨ̀, tálà adrélépi ngádra fe ámɨ rúbhá dré dhɨ 'ɨ. Ámɨ mɨ̀ kàdré dóro dhɨ, ámɨ rúbhá wǎyi dhɨ ngádra 'á. Dɨ, ámɨ mɨ̀ kàdré ína drà ro dhɨ, ámɨ rúbhá wǎyi dhɨ tínímvá na.
35 Mɨ́ kònò dɨ dóro, ngádra mɨ́ léna dhɨ kàdréró tínímvá ro ko.
36 Dɨ ásà dhɨ, ámɨ rúbhá wǎyi dhɨ kàdré ngádra 'á gò, rúbhá nda nɨ kɨgá àlo dhɨ dré adrézó tínímvá na ko dhɨ, ámɨ rúbhá nda nɨ adré rùkù ngádra kító na, ngóró tálà nɨ ngádra dré adrélé ngá kazá mɨ́ dré dhɨ tíni.»

Yésu tà tà Fàrɨsáyò ɨ rú tátrɨ́trɨ́ kúlɨ̂ tadhábhá íbe
(À kònò kpà Màtáyò 23:1-36; Márokò 12:38-40)

37 Yésu kòtà tà nda ɨ akɨ́lé dre dhɨ, Fàrɨsáyò àlo dhɨ dré akódhɨ nɨ zɨ̀zo ngá nya ɨ́ bhàna. Yésu dré dɨ lɨzo fɨ̀le dzó nda na gò, lɨrɨ́lé mísá làga.
38 Dɨ, Fàrɨsáyò nda dré ína nòzoá dhɨ, Yésu dzɨ drígá drɨ̀drɨ̀ ngá nyàma kandrá ko gò, líndrɨ́ nɨ dré gàzo tà nda sè.
39 Gò Mírɨ̀ dré tàzoá drá dhɨ: «Àmɨ Fàrɨsáyò ro nɨ ɨ, mɨ̀ adré àmɨkya kópò kɨ rúbhá dzɨ sănɨ̀ kya íbe gò, àmɨ léna dhɨ, mɨ̀ dré adrézó gàle ngá lovó sè bɨ̌, ɨndɨ̀ tà kònzɨ sè bɨ̌.
40 Àmɨ móndɨ́ azaaza ró dhɨ 'ɨ! Gɨ̀ká ngá kɨ rúbhá ledélépi dhɨ, ledé kókpà ngá kɨ 'álé ko?
41 Dɨ mɨ̀ kòfè ngá àmɨ kɨ kópò na ɨndɨ̀ àmɨ kɨ sănɨ̀ na dhɨ ɨ lemerèbhá ɨ dré gò, ngá títí dhɨ ɨ kàtsáró ndɨ̌ àko àmɨ dré.
42 Àmɨ Fàrɨsáyò ro nɨ ɨ, kɨzà àmɨ kɨ ngá 'ɨ! Mɨ̀ adré ngá nzɨ̌ tsàtsà títí mɨ̀ dré adrélé lokólé àmɨ kɨ amvú na, lanzílé 'a be mudrí dhɨ kɨ àlo fe Gɨ̀ká dré: ndɨ̀ndɨ̀ àmɨ kɨ ménetè, àmɨ kɨ rúwè, tsàle ngábí twátwa mɨ̀ dré adrélé kidhílé dhɨ íbe.* Dɨ, mɨ̀ adré àmɨkya tà gyǎgya 'òma ɨndɨ̀ Gɨ̀ká nɨ lèma dhɨ kɨ tà tɨvɨ̀. Adré tá lèá dhɨ, mɨ̀ kàdré tà nda kòdhɨ kɨ 'o, ngá fèma Gɨ̀ká dré dhɨ nɨ tɨvɨ̀ àko ró.
43 Àmɨ Fàrɨsáyò ro nɨ ɨ, kɨzà àmɨ kɨ ngá 'ɨ! Mɨ̀ adré lèá lɨrɨ́lé àrà lɨndrɨ̀ àdhya lɨsámbò dzó ɨ 'ásè dhɨ ɨ 'ásè. Mɨ̀ adré kpà lèá dhɨ, à kàdré mòdo fe àmɨ dré lɨndrɨ̀ sè ngá lagírà ɨ 'ásè.
44 Kɨzà àmɨ kɨ ngá 'ɨ! Àmɨ ngóró mógó rabhá akɨ́lé gò, adrézó tatsílé drɨ̀ásà ni àko ró dhɨ ɨ tíni.»
45 Gò tátrɨ́trɨ́ kúlí tadhábhá kɨ àlo dré tàzoá Yésu dré dhɨ: «Tadhálépi, mɨ́ kàdré tà kòdhɨ kɨ ta dhɨ, mɨ́ adré kókpà àma kɨ lodhá.»
46 Dɨ Yésu logó dhɨ: «Àmɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí tadhábhá ro nɨ ɨ, kɨzà kókpà àmɨ kɨ ngá 'ɨ! Mɨ̀ adré àmɨkya ngá lanzɨ̀lanzɨ̀ kɨtswálé dòle bwà ko dhɨ kɨ tobhà móndɨ́ ɨ dri gò, mɨ̀ dré adrézó ndɨ̀ndɨ̀ drígámbílí so àyɨ kɨ ledézó dhɨ ko.
47 Kɨzà àmɨ kɨ ngá 'ɨ! Mɨ̀ adré mógó kɨ tobhà pròfétà ɨ dré, tágba àmɨ kɨ tábhí ɨ dré àyɨ kɨ tupfúzó todràle àyɨ dhɨ.
48 Ásà dhɨ, mɨ̀ adré àmɨkya tadhá dhɨ, mɨ̀ ka'ɨ̀ tà àmɨ kɨ tábhí ɨ dré tá 'òle nda ɨ. Tàko ko, ɨ tupfú tá àyɨkya pròfétà nda ɨ gò, mɨ̀ dré àmɨkya adrézó àyɨ kɨ mógó kɨ tobhà.
49 Tà nda sè dhɨ, Gɨ̀ká tà tá áyɨ tògyá sè dhɨ: ‹Má nɨ pròfétà kɨ tibhù àpóstolò íbe lɨ̀le àyɨ véna. Dɨ, ɨ nɨ àyɨ kɨ àruka kɨ tupfú todràle, adrézó àruka nɨ kɨ mɨ̀ pfo.›
50 Dɨ ásà dhɨ, Gɨ̀ká nɨ pròfétà títí kɨdhólé tupfúlé todràle bvò bhărà lésè atsálé ándrò dhɨ kɨ kàrí nɨ tà zi móndyá ándrò nɨ ɨ tí,

* **11:42 11:42** «Ménetè» ɨndɨ̀ «rúwè» kònɨ ɨ, ngábí tàdzí be dóro adrélé kidhílé dhɨ 'ɨ. A kònò Lèvɨ̀tíkè 27:30; Dùtèrònómè 14:22

51 kɨdhólé Àbélè nɨ kàrí rú, atsálé Zàkàríyà pfùle dràle àlètárì ɨ kòfalé àrà lólo be dhɨ nɨ kàrí rú. Àyíya, má adré tàá àmɨ dré dhɨ: Gĭká nɨ àyɨ títí nda kɨ kàrí nɨ tà zi móndyá ándrò nɨ ɨ tí.

52 Àmɨ tátrítrí kúlí tadhábhá ro nɨ ɨ, kɨzà àmɨ kɨ ngá 'ɨ! Mì kɨkí láti adrézó Gĭká nɨ tà ni dhɨ dre. Àmɨ kɨ tàndɨ, mì fɨ láti nda 'ásè ko gò, mì dré kpà móndyá adrébhá tá lèá fɨle dhɨ kɨ logázó.»

53 Yésu kòtayí àrà nda dre dhɨ, Fàrĭsáyò nda ɨ tátrítrí kúlí tadhábhá nda íbe dhɨ ì dré ngàzo adrélé lɨgílé akódhɨ be rĭnyí sè, adrézó akódhɨ nɨ lizí tà bĭ dhɨ ɨ sè,

54 kɨtswázó akódhɨ nɨ 'o la'ìle kúlí dré tá adrélé tàle dhɨ ɨ sílé dhɨ bvó.

12

Yésu kodzó áyɨ lebèbhá ɨ tà twátwa ɨ sè (À kònò kpà Màtáyò 10:26-33)

1 Lókyá nda sè dhɨ, móndí lìzólìzo lavúlé dhɨ ì kɨmó tá ru, tsàle ì dré adrérà'a àyɨ kɨ pá ató àyɨ kòfalésè dhɨ 'á. Gò Yésu dré zyà kɨdhózó tà ta áyɨ lebèbhá ɨ dré, tàzoá dhɨ: «Mì kàdré àmɨ kɨ lɨkí tàkú Fàrĭsáyò kya nɨ tà sè. Tàkú nda àyɨ kɨ túrúpfú tà 'ɨ.

2 Tà bàti ró dhɨ, à nɨ tà títí lùzu ró dhɨ kɨ tadhá ngádra 'á. À nɨ kpà tà títí zùle zùzù dhɨ kɨ 'o apfòle móndí ì dré nĭle dóro.

3 Dɨ ásà dhɨ, tà mì dré tàle tínímvá na dhɨ ɨ, à nɨ yĭá ngádra 'á. Tà mì dré tàle àmɨ kɨ àzya bína kòyàyà sè dzó kɨ 'a kɨle dhɨ ɨ 'ásè dhɨ ɨ, à nɨ longóá dzódrì ɨ lésè.

4 Áma arúpi ɨ, má adré tàá àmɨ dré dhɨ: Mì kòro dhya adrébhá móndí kɨ rúbhá kɨ tupfú todràle gò, ì dré kɨtswázó tà àzya 'o bwà ko dhɨ ɨ ko.

5 Má nɨ dhya kɨtswálépi mì dré ròle dhɨ nɨ tadhá àmɨ dré: Mì kàdré Gĭká, móndí kɨ rúbhá kɨ tupfuma àmvolésè, adrélépi rĭnyí íbe kɨtswázó àyɨ kɨ bhe líferò na dhɨ nɨ ro kòdhya. Àyíya, má adré tàá àmɨ dré dhɨ: Mì kàdré akódhɨ nda nɨ ro kòdhya.

6 À adré zakó tsì kɨtsɨkírínya nzi dhɨ kɨ lagí làfa lò'wa nzĭ rì dhɨ ɨ sè? Dɨ tágba dré adrézó kònìnɨ dhɨ, Gĭká adré àyɨ nda kɨ àlo nɨ tà tɨvì ko.

7 Kàdré dɨ àmɨ kɨ tà sè dhɨ, akódhɨ nà ndìndì àmɨ kɨ drĭbhí ɨ títí nànà. Dɨ mì kòro ngá ko. Àmɨ kɨ tà lavú kɨtsɨkírínya zyandre dhɨ kya byá!

8 Má adré tàá àmɨ dré dhɨ: Dhya ángùdhi adrélépi tàá móndí ɨ kandrá dhɨ í ka'ĭ ma dre dhɨ, Móndí nɨ Mvá nɨ kókpà tàá Gĭká nɨ ángéló ɨ kandrá dhɨ, í ka'ĭ akódhɨ nda dre.

9 Dɨ, dhya ángùdhi adrélépi ína áma ga móndí ɨ kandrá dhɨ, má nɨ kókpà akódhɨ nda nɨ ga Gĭká nɨ ángéló ɨ kandrá.

10 Dhya ángùdhi adrélépi kúlí kònzɨ ta Móndí nɨ Mvá rú dhɨ, Gĭká nɨ akódhɨ nda nɨ tàkonzì tri. Dɨ, dhya adrélépi ína làdhá dha Tɨrí Lólo rú dhɨ, à kɨtswá akódhɨ nda nɨ tàkonzì tri ko.

11 À kàdré àmɨ kɨ dri tàbvó tàle lìsámbò dzó kɨ kàdrì ɨ kandrásè, ópí ɨ kandrásè ìndì móndí kàdrì ɨ kandrásè dhɨ, mì kòbhà àmɨ kɨ togó adrélé lanzĭle tà mì dré dra tàle àmɨ rúsè yà, kó ngalè mì nɨ tà nda nɨ ta ngíni ya dhɨ dri dhɨ ko.

12 Àngyá ko, Tɨrí Lólo nɨ tà mì dré kɨtswálé tàle dhɨ nɨ tadhá àmɨ dré gbă lókyá nda sè dhɨ nì.»

Pídhígó ngá lĭyî azaaza ró dhɨ nɨ tà dri dhɨ

13 Gò dhya àlo móndyá zyandre nda ɨ kòfalé dhɨ dré tàzoá Yésu dré dhɨ: «Tadhálépi, mí kòtà áma adrúpi dré dhɨ, kòlanzí ngá àma kɨ atá dré tayílé dhɨ ɨ àma dré túmăní í be.»

14 Dɨ, Yésu logó drá dhɨ: «Arúpi, àdhi bhà ma adrélé tà àmɨ kòfalé dhɨ kɨ bvó lanzí dhɨ nì?»

15 Gò tàá móndyá títí dhɨ ɨ dré dhɨ: «Mì kònò dóro, mì kàdréró àmɨ kɨ lɨkɨ́ ngá lovó
kárá be títí dhɨ kɨ tà sè. Ànɡyá ko, dhyá kɨ lɨ́drì adré ɨ́na áyɨ totó dhyá kɨ ngá ɨ dri ko,
gba à kàdré ngá ɨ́be zyandre ró yà dhɨ.»
16 Gò dré pɨ́dhɨ́gó kònɨdhɨ nɨ pɨzo àyɨ dré, tàzoá dhɨ: «Ngá líyí àlo dhɨ nɨ amvú ka
tá lànyá dóro.
17 Dɨ akódhɨ dré ngàzo adrélé kisùá ɨ́ léna dhɨ: ‹Má nɨ 'òá ngɨ́nɨ? Àrà má dré adrézó
áma lànyá bha lɨkɨ́lé dhɨ kɨtswá ko.›
18 Gò tàá dhɨ: ‹Má nɨ 'òá kònɨnɨ: Má nɨ áma kòbhó kɨ awú, àruka nɨ kàdrì àyɨ kɨ
lavúbhá dhɨ kɨ sɨ̈zo gò, áma lànyá wɛ̃yi bhàzo lɨkɨ́lé lána, áma ngá àruka ɨ́be.
19 Dɨ má nɨ go tàá má léna dhɨ: Ma ngá dóro má dré lokólé dhɨ ɨ́be bɨ̈. Ngá nda kɨ
kɨtswá áma ledé kóná bɨ̈. Nyànomvá dhɨ, má nɨ rè lovó, adrélé ngá nya, adrézó ngá
mvu, adrézó lenzélé.›
20 Dɨ, Gɨ̈ká gò ɨ́na tàá drá dhɨ: ‹Mɨ móndí azaaza 'ɨ! Ándrò, ngátsi kònɨdhɨ sè dhɨ, à
nɨ ámɨ lɨ́drì tɨngá. Dɨ ngá mí dré lokólé mí dré dhɨ kɨ go adrélé àdhi dré?›»
21 Yésu gò tàá dhɨ: «Tà nda nɨ adré kókpà kònɨnɨ dhya ángùdhi adrélépi ngá lokó
áyɨ tàndɨ dré gò, adrézó lemerè ro Gɨ̈ká véna dhɨ dré.»

Dhyá kɨ togó bhàma lanzɨ̈le ko dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 6:25-34)

22 Gò Yésu dré tàzoá áyɨ lebèbhá ɨ dré dhɨ: «Tà nda sè dhɨ, má adré tàá ámɨ dré dhɨ:
Mɨ kòbhà àmɨ kɨ togó adrélé lanzɨ̈le àmɨ kɨ lɨ́drì nɨ tà sè ko, ngalè mì nɨ dra àdho ngá
nya ya dhɨ. Mɨ kòbhà kpà àmɨ kɨ togó adrélé lanzɨ̈le àmɨ kɨ rúbhá nɨ tà sè ko, ngalè
mì nɨ dra àdho asó àmɨ rú ya dhɨ.
23 Tàko ko, àmɨ kɨ lɨ́drì lavú mányàngá byá. Àmɨ kɨ rúbhá lavú kpà kɨ́tá byá.
24 Mì nò rè àrí ɨ ká. Ɨ kidhí ngá ko na. Ɨ akónà kpà ngá ko na. Àyɨ kúkú àko, ɨndɨ
kòbhó àko. Dɨ, Gɨ̈ká adré ɨ́na ngá fe àyɨ dré tèle. Dɨ àmɨ kɨ tà lavú tsɨ̈ àrí kya ko?
25 Àmɨ kòfalé dhɨ, àdhi nɨ kɨtswá áyɨ lɨ́drì nɨ lókyá nɨ drɨ̈ tɨmbà tsà, dré adrélé áyɨ
togó bha lanzɨ̈le dhɨ sè bwà dhɨ nɨ?
26 Dɨ mì kòkɨtswá tà mvá tsà kòdhɨ nɨ 'o bwà ko dhɨ, mì adré dɨ àmɨ kɨ togó bha
adrélé lanzɨ̈le tà àruka ɨ sè àdho tà sè?
27 Mì nò rè ngalè pfò mbɨ na dhɨ ɨ adré topfòle ngɨ́nɨ ya dhɨ ká. Ɨ 'o àzí ko na. Ɨ ledé
kpà kɨ́tá ko na. Dɨ, má adré mána tàá àmɨ dré dhɨ: Ndɨ̀ndɨ̀ ópí Sòlòmónò rúku nɨ ɨ́be
títí dhɨ asó tá kɨ́tá aveave pfò nda kɨ àlo àdhya tínɨ dhɨ ko.
28 Gɨ̈ká kàdré kó mbɨ adrélépi ándrò kònwa gò, kɨ̈dru dra bhèzoá àtsí na dhɨ kɨ tosó
kònɨnɨ be dhɨ, a nɨ dɨ vélé àmɨ kɨ tosó dóro àyɨ kɨ lavú ngɨ́nɨ? Àmɨ àmɨkya móndí tà
ka'ɨ̈ka'ɨ̈ ɨ́be tsà dhɨ 'ɨ!
29 Mì kòbhà àmɨ kɨ togó adrélé lanzɨ̈le, adrézó ndàá nɨ̈le ngalè mì nɨ dra àdho ngá
nya ya, kó ngalè mì nɨ dra àdho ngá mvu ya dhɨ ko.
30 Tàko ko, pàgánò títí bvò kòndɨ àdhya ɨ adré àyɨkya ngá nda kɨ nda kòdhya landè
àko ró. Àmɨ kɨ Atá nɨ̈ kpà tàle dhɨ, àmɨ lovó ɨ́be ngá nda kɨ kisúzó dhɨ be.
31 Dɨ, mì kàdré àmɨkya Gɨ̈ká nɨ Òpì nda kòdhya gò, akódhɨ kòtɨmbàró kpà ngá nda
ɨ àmɨ dré.

Ngá làgɨ́ be kàdrì dhɨ kɨ lokoma bhù na dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 6:19-21)

32 Àmɨ pãrí mvá pabhá má làgásè nɨ ɨ, mì kòro ngá ko. Tàko ko, àmɨ kɨ Atá mɨ̈lésè
dhɨ dóro áyɨ Òpì fèzo àmɨ dré.
33 Dɨ mì kòlagɨ́ àmɨ kɨ ngá, làfa nɨ nɨ fèzo lemerèbhá ɨ dré. Mɨ kòledé àmɨ dré tsùngà
kɨtswábhá akùle bwà ko dhɨ ɨ. Mɨ kòlokó àmɨ dré ngá làgɨ́ be kàdrì, kɨtswábhá akɨ́lé
bwà ko dhɨ ɨ bhù na. Kònàle dhɨ, kùgú fɨ gà ko na. Órò sɨ̈ kpà gà ngá ko na.

34 Tàko ko, àrà ángùdhi àmɨ kɨ ngá làgí be kàdrɨ̀ dhɨ dré adrézó lána dhɨ na dhɨ, àmɨ kɨ togó nɨ adré kókpà kònàle.»

Màrábà adrébhá tàmïga dri dhɨ ɨ

35 «Mɨ̀ kàdré gànzi ró, adrélé àmɨ kɨ káfà 'ɨ̀le àmɨ kɨ kípílé 'á dhɨ íbe, ìndì àmɨ kɨ tálà dhɨ̀le adrélé kòle dhɨ íbe.
36 Mɨ̀ kàdré ngóró màrábà adrébhá àyɨ kɨ mírɨ̀ nɨ letè anzírà'a gwányá làmó àdhya lésè, kònɨ dra atsá dzóti ga dhɨ, ɨ̀ kònzɨ̈ró akódhɨ dré be dhɨ ɨ tínɨ.
37 Kólénzé nɨ adré màrábà àyɨ kɨ mírɨ̀ dré dra atsázó àyɨ kɨ kisú adrérà'a tàmïga dri dhɨ ɨ dré! Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Akódhɨ nɨ kítá àzí àdhya nɨ asó í rú, àyɨ kɨ 'òzo lɨrílé mísá làgásè gò, ngá fèzo àyɨ dré nyàle.
38 Kólénzé nɨ adré àyɨ dré, àyɨ kɨ mírɨ̀ kòkisú àyɨ adrérà'a tàmïga dri, gba kàtsá ngátsi kítógá sè yà, kó ngalè ngátsi kítógá àmvolésè yà dhɨ!
39 Dɨ, lè mɨ̀ kònɨ̈ tà kònɨdhɨ dóro: Dzó líyí kònɨ̈ tá lókyá ángùdhi kùgú dré kɨtswázó atsálé dhɨ be dhɨ, kònò kɨtswá tá akódhɨ nɨ tayí áyɨ dzóti ŋo ko.
40 Dɨ àmɨ ró dhɨ, mɨ̀ kàdré kókpà gànzi ró. Tàko ko, Móndí nɨ Mvá nɨ atsá sáà mɨ̀ dré adrélé kisùle ko dhɨ sè.»

Màrábà tògya ró mîrɨ̀ nɨ dré kɨtswálé ka'ɨ̈le dhɨ
(A kònò kpà Màtáyò 24:45-51)

41 Gò Pétèró dré akódhɨ nɨ lizízó tàzoá dhɨ: «Mírɨ̀, mí adré ngbà 'í kúlí alaala kòdhɨ nɨ ta àma dré àma pátí? Kó ngalè, mí adré tàá móndyá títí ɨ dré?»
42 Dɨ Mírɨ̀ logó dhɨ: «Màrábà tògya ró mírɨ̀ nɨ dré kɨtswálé ka'ɨ̈le dhɨ, àdhi 'ɨ? Akódhɨ nda, dhya mírɨ̀ nɨ dré dra bhàle áyɨ màrábà àruka ɨ drɨ̈le, kɨtswálé mányàngá fe àyɨ dré nyàle lókyá kɨtswálépi dhɨ sè dhɨ 'ɨ.
43 Màrábà nda nɨ mírɨ̀ kàtsá akódhɨ nɨ kisú adrérà'a 'òá kònɨnɨ dhɨ, kólénzé nɨ adré akódhɨ dré!
44 Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Akódhɨ nɨ mírɨ̀ nɨ akódhɨ nɨ bha adrélé áyɨ ngá títí dhɨ ɨ drɨ̈le.
45 Dɨ, màrábà nda kàdré ína kisùá í léna dhɨ ‹Áma mírɨ̀ adré gɨ̈le agòma sè› gò, dré kɨdhózó adrélé màrábà àgo ró ìndì tòko ró dhɨ kɨ tswa, adrézó ngá nya, adrézó ngá mvu, adrézó kpà wá tsi dhɨ,
46 akódhɨ nɨ mírɨ̀ nɨ atsá kɨ̈tú dré adrélé letèle ko dhɨ tú, ìndì sáà dré adrélé nɨ̈le ko dhɨ sè. Dɨ a nɨ akódhɨ nɨ togá, akódhɨ nɨ tà bhàzo adrélé túmäní móndyá Gɨ̈ká nɨ ka'ɨ̈bhá ko dhɨ kya íbe.
47 Màrábà ángùdhi adrélépi tà áyɨ mírɨ̀ dré adrélé lèle dhɨ kɨ ni gò, adrézó tà nda kɨ 'o ko, adrézó kpà gànzi ró ko dhɨ, à nɨ akódhɨ nda nɨ bhwa vésè be bɨ̈.
48 Dɨ, màrábà ángùdhi adrélépi tà nda kɨ ni ko gò, adrézó tà kɨtswábhá à kòbhwà akódhɨ ásà dhɨ kɨ 'o dhɨ, à nɨ akódhɨ nda nɨ bhwa vésè be tsà. Tàko ko, dhya ángùdhi tà bɨ̈ dhɨ kɨ fèzo drá dhɨ tí dhɨ, à nɨ tà bɨ̈ dhɨ kɨ zi kòdhya. Dhya ángùdhi tà bɨ̈ dhɨ kɨ bhàzo drígá dhɨ tí dhɨ, à nɨ tà bɨ̈ lavúlé dhɨ kɨ zi kòdhya.»

Yésu alɨ̀ tà ru lanzízó dhɨ nɨ bha móndí ɨ kòfalé
(A kònò kpà Màtáyò 10:34-36)

49 «Má alɨ̀ kɨtswálé àtsí so bvò dri. Má lè tá dhɨ, àtsí nda kòko dre!
50 Dɨ, adré lèá dhɨ, má kòdo rè zyà bàtísimò kɨzà àdhya. Áma togó adré kɨzà nya tò, tsàle lókyá tà nda dré dra ru 'òzo kɨtswálé títí dhɨ 'á.
51 Mɨ̀ adré kisùá dhɨ, má alɨ̀ bvò dri kɨtswálé tà kɨdríkɨdrɨ fe kòdhya? Kóko! Be ro dhɨ, má adré tàá àmɨ dré dhɨ: Má alɨ̀ mána kɨtswálé tà ru lanzízó dhɨ nɨ bha móndí ɨ kòfalé kòdhya!

52 Tàko ko, kɨdhólé nyànomvá dhɨ, móndí nzi dzó àlo na dhɨ kɨ ru lanzí àyɨ kòfalésè: na dhɨ kɨ àyɨ kɨ alá rĩ dhɨ ɨ rú, ìndì rĩ dhɨ kɨ àyɨ kɨ alá na dhɨ ɨ rú.
53 Ɨ nɨ ru lanzí: Atá nɨ áyɨ alá áyɨ mváagó rú, ìndì mváagó nɨ áyɨ alá áyɨ atá rú. Andre nɨ áyɨ alá áyɨ mvátòkó rú, ìndì mvátòkó nɨ áyɨ alá áyɨ andre rú. Àdrá nɨ áyɨ alá áyɨ àdramvá rú, ìndì àdramvá nɨ áyɨ alá áyɨ àdrá rú.»

Lókyá nïma lanzílé dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 16:2-3)

54 Yésu gò tàá móndyá zyandre nda ɨ dré dhɨ: «Mì kàdré ndùrùku no adrérà'a angálé kĩtú dré ndĩrà lésè dhɨ, mì adré tàá dhɨ: ‹Gí ko, bhù nɨ dra dhi› gò, bhù nda dré dhĩzo bàti.
55 Lyǎ kàdré avílé tàbhu lésè dhɨ, mì adré tàá dhɨ ‹Kĩtú nɨ dra ka› gò, dré kàzo bàti.
56 Àmɨ túrúpfúbhá 'ɨ! Mì nĩ kó bvò kɨ làsú bhù mĩbhalé be dhɨ lanzílé dhɨ be dhɨ, mì kɨtswá dɨ àmɨkya lókyá ándrò kòndɨ nɨ tà ni lanzílé bwà ko àdho tà sè?»

Mì lotó àmɨ kɨ tà tàbvó tàma kandrá
(À kònò kpà Màtáyò 5:25-26)

57 «Mì kɨtswá adrélé tà kɨ kòfalé ni lanzílé, adrézó tà gyǎgya kɨpè 'òle dhɨ bwà ko àdho tà sè?
58 Mì kàdré lìle dhya adrélépi ámɨ asíkĩ dhɨ be tàbvó tărà na dhɨ, lè mí kòndà láti mì dré kɨtswázó ru yi akódhɨ be drĩdrĩ mì dré tsàzo dhɨ kandrá. Mí kò'o kònìnɨ ko dhɨ, akódhɨ nɨ ámɨ dri tàbvó tàlepi kandrá, tàbvó tàlepi nda dré ámɨ fèzo pòlísĩ drígá gò, akódhɨ nda dré ámɨ bhèzo bǎdzó na.
59 Má adré tàá mí dré dhɨ: Mí kɨtswá apfòle kònalésè ko, tsàle lókyá mí dré dra màri nda nɨ logózó akílé títí dhɨ 'á.»

13

Dhyá kɨ togó ladzama

1 Lókyá nda sè dhɨ, móndí àruka ì dré alìzo Yésu vélé, móndí àruka Gàlĩláyà lésè dhɨ kɨ tupfuma nɨ tà longó drá. Pìlátò 'o tá àyɨ nda ɨ tupfúlé todràle, ì dré tá adrérà'a mòbòmà fe Gĩká dré dhɨ 'á.
2 Dɨ Yésu dré logózóá àyɨ dré dhɨ: «Mì adré kisùá dhɨ, dhya Gàlĩláyà lésè nda ì 'o tá tàkonzì móndyá àruka títí Gàlĩláyà na dhɨ kya kɨ lavú, ì dré kɨzà nyàle todràzo làsú be kònìnɨ dhɨ sè?
3 Kóko! Dɨ, má adré mána tàá àmɨ dré dhɨ: Mì kòladzá àmɨ kɨ togó ko dhɨ, mì nɨ kókpà todrà akílé títí àyɨ nda ɨ tínɨ.
4 Kàdré ngalè dhya mudrí-drì-nzi-drì-na dzó mvumvù Sìlòwámà àdhya dré tá arízó àyɨ dri àyɨ kɨ tupfú dhɨ kɨ tà sè dhɨ, mì adré kisùá dhɨ, àyɨ nda ì 'o tá tàkonzì móndyá àruka títí adrébhá Yèrúsalémà na dhɨ kya kɨ lavú?
5 Kóko! Dɨ, má adré mána tàá àmɨ dré dhɨ: Mì kòladzá àmɨ kɨ togó ko dhɨ, mì nɨ kókpà todrà akílé títí àyɨ nda ɨ tínɨ.»

Pídhígó figĩ fa lò'wa 'àlepi ko dhɨ nɨ tà dri dhɨ

6 Yésu gò pídhígó kònìdhɨ nɨ pɨ àyɨ dré, tàzoá dhɨ: «Agó àlo dhɨ bhe tá fígĩ fa áyɨ amvú vínò àdhya na. Bvóá dhɨ, dré lìzo lò'wa nda sílá ká, dɨ, dré kisúzóá ko.
7 Gò dré tàzoá amvú nda nɨ likílépi dré dhɨ: ‹Mí nò rè ká! Kóná na, má landú lò'wa nda kìle fígĩ fa kònìdhɨ sílé ká, dɨ, má dré kisúzóá ko. Mí ga dɨ akódhɨ. Adré bvò kɨkí àngyá àdho tà sè?›
8 Dɨ, amvú likílépi nda gò logóá drá dhɨ: ‹Mírĩ, mí gò rè tayíá kóná kònìdhɨ sè ká. Má nɨ kĩní zàlá dhɨ nɨ agá kúrú gò, mbì àŋwá dàzo drĩá.

9 Åruka nɨ, a nɨ go lò'wa 'a kóná adrélépi alɨ̀le dhɨ sè. Dɨ, kò'a ko dhɨ, mí nɨ kɨtswá 'òá gàle.›»

Yésu tɨdrí tòkó àlo dhɨ sàbátù tú

10 Sàbátù àlo dhɨ, Yésu adré tá tà tadhá Yúdà ànzɨ kɨ lɨ̀sámbò dzó kɨ àlo na.
11 Dɨ tòkó àlo tɨrí kònzɨ dré rúbhá nɨ nɨ 'òzo adrélé drà ro dhɨ tá kpà kònàle. Tɨrí nda 'o tá akódhɨ nɨ àmvò atrúlé vwàle kóná be mudrí-drĭ-nzi-drĭ-na gò, akódhɨ dré kɨtswázó áyɨ kɨdzɨ̀ bwà ko.
12 Dɨ Yésu kònò tòkó nda dre dhɨ, dré akódhɨ nɨ azízó, tàzoá drá dhɨ: «Tòkó, à atrɨ̀ mɨ ámɨ drà lésè dre!»
13 Dré drígá bhàzo akódhɨ dri gò, gbă kòdhwa, akódhɨ dré áyɨ kɨdzɨ̀zo gò kɨdhólé adrélé Gĭká nɨ rú bha kùle.
14 Dɨ, lɨ̀sámbò dzó nda nɨ kàdrɨ̀ nɨ togó dré aswázó Yésu rú, dré móndí tɨdrílé sàbátù tú dhɨ sè. Gò dré tàzoá móndyá zyandre kònàle dhɨ ɨ dré dhɨ: «Kìtú adrézó àzí 'o ásà dhɨ ɨ nzi-drĭ-àlo. Lè mɨ̀ kàdré dɨ alɨ̀le àmɨ kɨ 'o tɨdrílé kɨ̀tú nda ɨ sè, kɨ̀tú sàbátù àdhya sè ko.»
15 Dɨ, Mírĭ logó drá dhɨ: «Àmɨ túrúpfúbhá 'ɨ! Sàbátù tú dhɨ, àmɨ àlo àlo títí dhɨ ɨ, mɨ̀ adré àmɨ kɨ tí 'ɨ yà, kó ngalè àmɨ kɨ púndà 'ɨ yà dhɨ kɨ atrɨ̀ àrà ɨ dré adrézó ngá nya dhɨ lésè, adrézó àyɨ kɨ se lɨ̀le yĭ mvu dhɨ ko?
16 Adré dɨ tá lèá ko, à kàtrɨ̀ tòkó Åbàrámà nɨ zapi ró Sàtánà dré tá 'ɨ̀le vwàle kóná be mudrí-drĭ-nzi-drĭ-na kònɨ̀dhɨ sàbátù tú dhɨ?»
17 Yésu kòtà tà nda dre dhɨ, akódhɨ nɨ kàrɨbhá títí dhɨ ɨ̀ adré tá vélé kanyò ro. Dɨ, móndyá zyandre títí dhɨ ɨ̀ adré tá àyɨkya lenzélé, tà títí líndríga ró dré tá adrélé 'òle dhɨ kɨ tà sè.

Tà tadhálé mùtádĭ lò'wa nɨ tà rú dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 13:31-32; Márokò 4:30-32)

18 Gò Yésu dré tàzoá dhɨ: «Gìká nɨ Òpɨ̀ sù ngóró àdho tínɨ? Má nɨ tà nɨ nɨ tadhá àdho ngá rú?
19 Òpɨ̀ nda sù ngóró mùtádĭ lò'wa dhya àlo dré dòle rɨ̀le áyɨ amvú na dhɨ tínɨ. Lò'wa nda dré apfòzo mbàle atsálé fa tínɨ gò, àrí ɨ dré bhà sĭzo kólá nɨ ɨ drĭna.»

Tà tadhálé tàkú nɨ tà rú dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 13:33)

20 Yésu gò tàá dhɨ: «Má nɨ kɨtswá Gĭká nɨ Òpɨ̀ nɨ tà tadhá àdho ngá rú?
21 Òpɨ̀ nda sù ngóró tàkú mvá tsà tòkó àlo dré adólé amúlé fóndro kàdrɨ̀ dhɨ be gò, tàkú nda dré fóndro nda nɨ 'òzo avólé títí dhɨ tínɨ.»

Fɨ̀ma dzóti wàlepi ko dhɨ 'ásè dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 7:13-14, 21-23)

22 Yésu dré tá adrérà'a lɨ̀le Yèrúsalémà na dhɨ 'á dhɨ, adré tá lavúlé tà tadhábe bhàandre ɨ 'ásè ɨ̀ndɨ̀ bhà tsàtsà ɨ 'ásè.
23 Gò móndí àruka ɨ̀ dré akódhɨ nɨ lizízó tàzoá dhɨ: «Mírĭ, móndyá dra lídrɨ̀ kóná vésè kólyá dhɨ nɨ kisúbhá dhɨ kɨ ngbà 'í adré tsà?» Dɨ Yésu logó àyɨ dré dhɨ:
24 «Mɨ̀ kàdré àmɨ kɨ rĭnyí fe títí fɨ̀zo Gĭká nɨ Òpɨ̀ na dzóti wàlepi ko dhɨ 'ásè. Tàko ko, má adré tàá àmɨ dré dhɨ: Móndí zyandre dhɨ kɨ láti nda kɨtswázó tá fɨ̀le lána ká. Dɨ, ɨ̀ kɨtswá àyɨkya fɨ̀le bwà ko.
25 Lókyá dzó líyí dré dra ngàzo dzóti asé dhɨ tú dhɨ, a nɨ àmɨ kɨ kɨ kɨvɨ̀ na. Gò mɨ̀ dré kɨdhózó adrélé dzóti ga, adrézó tàá dhɨ: ‹Mírĭ, mí nzɨ̀ àma dré dzóti wà!› Dɨ, a nɨ logóá àmɨ dré dhɨ: ‹Má nĭ̀ àmɨ ko. Má nĭ̀ ngalè mɨ̀ angá ángolésè ya dhɨ ko.›
26 Dɨ mɨ̀ nɨ tàá dhɨ: ‹Mà nya tá ngá, ɨ̀ndɨ̀ mà mvu tá ngá túmăní mí be. Mí tadhá tá kpà tà àma kɨ láti andre ɨ 'ásè.›

27 Dɨ, dzó lɨyí nda nɨ go logóá àmɨ dré dhɨ: ‹Má nǐ àmɨ ko. Má nǐ ngalè mɨ angá ángolésè ya dhɨ ko. Àmɨ tà kònzɨ 'obhá títí nɨ ɨ, mɨ nga má mǐlésè!›
28 Dɨ mɨ nɨ Àbàrámà kɨ no, Ɨsákà íbe, Yàkóbhò be, ìndɨ pròfétà títí dhɨ íbe Gǐká nɨ Òpɨ na gò, àmɨ kɨ bhèzo kɨvɨ na. Kònàle dhɨ, à nɨ adré tongólé, adrézó kpà síkálándrá tsɨ.
29 Móndí kɨ alɨ kǐtú dré apfǒrà lésè, kǐtú dré ndǐrà lésè, kurú lésè, ìndɨ tàbhu lésè gò, lɨrílé mísá làgásè Gǐká nɨ Òpɨ na.
30 Dɨ, mɨ yi rè ká! Móndí àruka adrébhá bvólé ro nyànomvá dhɨ kɨ go adrélé drǐdrǐ. Móndí àruka adrébhá drǐdrǐ nyànomvá dhɨ kɨ go adrélé bvólé ró.»

Yésu ngo Yèrúsalémà nɨ tà sè
(À kònò kpà Màtáyò 23:37-39)

31 Lókyá nda sè dhɨ, Fàrǐsáyò àruka ɨ dré àyɨ kɨ kisízó ànyɨ Yésu làga, tàá drá dhɨ: «Mí nga kònwásè lɨle àrà àzya na! Tàko ko, Ɛ̀ródè adré ína ámɨ le pfùle dràle.»
32 Dɨ Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Mɨ lɨ tàá kɨlɨwá kòdhɨ dré dhɨ: ‹Ándrò tsàle kǐdru dhɨ, má nɨ tɨrí kònzɨ kɨ dro topfòle móndí ɨ lésè, adrézó móndí kɨ tɨdrí àyɨ kɨ drà ɨ lésè. Kǐtú nɨ na sè dhɨ, má nɨ áma àzí 'o akílé títí.›
33 Dɨ, ándrò, kǐdru, tsàle kǐtú bvóá dhɨ tú dhɨ, adré lèá dhɨ, má kògò adrélé lɨle drǐdrǐ. Tàko ko, kɨtswá à kòpfu pròfétà àlo dràle àrà twá Yèrúsalémà rúsè dhɨ na dhɨ ko.
34 Á! Yèrúsalémà, Yèrúsalémà, mɨ adrélépi pròfétà kɨ tupfú todràle, adrézó kpà dhya Gǐká dré adrélé amùle mí vélé dhɨ kɨ lebhé todràle kírà sè nɨ! Tsàle vésè be ángopí, má lè tá ámɨ ànzɨ kɨ kɨmólé má zàle, ngóró tà'ú dré adrélé áyɨ ànzɨmvá kɨ kɨmó áyɨ kupfú zàle dhɨ tínɨ dhɨ? Dɨ, mɨ lè tá àmɨkya ko.
35 Dɨ mɨ yi rè ká! Á tayí àmɨ kɨ dzó ngbo dre. Má adré tàá àmɨ dré dhɨ: Mɨ gò vélé áma no ko, tsàle lókyá mɨ dré dra tàzoá dhɨ ‹Tà tanɨ kàdré dhya adrélépi alɨle Mírǐ nɨ rú sè dhɨ dri!› dhɨ 'á.»*

14

Yésu tɨdrí agó àlo dhɨ sàbátù tú

1 Sàbátù àlo dhɨ, Yésu lɨ tá ngá nya Fàrǐsáyò kɨ kàdrǐ kɨ àlo bhàna. Móndyá kònàle dhɨ ɨ adré tá akódhɨ nɨ mǐ ga.
2 Gò agó àlo rúbhá tovólépi dhɨ dré alɨzo áyɨ totó Yésu kandrá.
3 Dɨ Yésu dré lizízóá Fàrǐsáyò ɨ tí tátrítrí kúlí tadhábhá íbe dhɨ: «Àma kɨ tátrítrí kúlí ka'ǐ, à kàdré móndí kɨ tɨdrí sàbátù tú dhɨ 'í? Kó ngalè, ka'ǐ ko?»
4 Dɨ, ɨ dré àyɨkya adrézó kírɨ. Dɨ Yésu dré drígá bhàzo agó nda dri, akódhɨ nɨ tɨdrízó gò, láti fèzo drá dré lìzo.
5 Dré gòzo lizíá àyɨ tí dhɨ: «Dhya àlo àmɨ kòfalé dhɨ kàdré mvámvá íbe yà kó ngalè tí àlo dhɨ íbe yà gò, dré dhèzo bhú na sàbátù tú dhɨ, dhya nda kɨtswá tsǐ aséá gbǎ kǐtú nda sè ko?»
6 Dɨ, ɨ kɨtswá tá àyɨkya kúlí logó tà nda dri bwà ko.

Dhyá kɨ tà bhàma kǐnî mi dhɨ

7 Gò Yésu dré atógyàzoá dhɨ, móndyá azílé ngá nya nda ɨ adré tá àyɨkya lɨrírà lɨndrǐ àdhya kɨ kɨpè kòdhya. Dɨ dré tà tadházó àyɨ dré kònìnɨ:
8 «À kàdré ámɨ zi gwányá làmó àdhya na dhɨ, mí kòlɨrí àrà lɨndrǐ àdhya na ko. Tàko ko, àruka nɨ, dhya ámɨ zǐlepi nda zi kpà móndí àzya ámɨ lavúlépi lɨndrǐ sè dhɨ 'í.
9 Kàdré kònìnɨ dhɨ, a nɨ alɨ tàá mí dré dhɨ: ‹Mí tayí lɨrírà kònìdhɨ dhya kòdhɨ dré.› Dɨ kanyò nɨ ámɨ 'o, mí dré adrérà'a lɨle lɨrílé àrà kùdù ro dhɨ na dhɨ 'á.

---

* **13:35 13:35** À kònò Longó ɨ 118:26.

10 Dɨ, à kàdré ámɨ zi ngá nya dhɨ, mí kòlɨrí mína àrà kùdù ro dhɨ na, kɨtswálé dhya ámɨ zïlepi nda kònɨ atsá dhɨ, kòtàró mí dré dhɨ: ‹Áma arúpi, mí nga lɨ̈le lɨrílé àrà lɨndrɨ àdhya na!› Dɨ tà nda nɨ lɨndrɨ fe mí dré móndyá títí mɨ dré adrézó lɨrílé mísá làgásè túmăní àyɨ ɨ́be dhɨ ɨ mɨ̈lésè.
11 Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi áyɨ tà bha kuru dhɨ, Gɨ̈ká nɨ akódhɨ nda nɨ tà tɨrí kɨ̈ní mi. Dɨ, dhya adrélépi áyɨ tà bha kɨ̈ní mi dhɨ, Gɨ̈ká nɨ akódhɨ nda nɨ tà tɨngá kuru.»
12 Gò Yésu dré tàzoá dhya áyɨ azílépi nda dré dhɨ: «Mí kàdré gwányá 'o móndí ɨ dré dhɨ, gba kàdré kɨ̈tú rírí sè yà, kó ngalè ɨndró sè yà dhɨ, mí kòzi ámɨ arúpi ɨ 'ɨ yà, ámɨ adrúpi ɨ 'ɨ yà, ámɨ aró ɨ 'ɨ yà, kó ngalè ámɨ bhàzɨ̈ ngábhá ro dhɨ ɨ 'ɨ yà dhɨ ko. Tàko ko, mí kàdré 'òá kònɨnɨ dhɨ, àyɨ nda kɨ go kpà ámɨ zi ngá nya, tà mí dré 'òle àyɨ dré nda nɨ vúdrɨ̈ logózó mí dré.
13 Dɨ, mí kàdré gwányá 'o dhɨ, mí kòzi mína lemerèbhá ɨ, móndí rúbhá be yàyà dhɨ ɨ, mèrèkpè ɨ, ɨndɨ̀ mɨ̈ kùdúkùdu ɨ́be kòdhya.
14 Dɨ Gɨ̈ká nɨ tà tanɨ bha mí dri ásà. Tàko ko, àyɨ nda ngá àko logólé mí dré. Dɨ, Gɨ̈ká nɨ ɨ́na tà mí dré 'òle nda nɨ vúdrɨ̈ logó mí dré, kɨ̈tú móndyá gyăgya dhɨ ɨ dré dra ngàzo dràdrà 'ásè dhɨ tú dhɨ nɨ.»

Pídhɨ́gó gwányá kàdrɨ nɨ tà dri dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 22:1-10)

15 Móndyá adrébhá tá mísá làgásè túmăní Yésu be dhɨ kɨ àlo kòyi tà nda dre dhɨ, dré tàzoá drá dhɨ: «Kólénzé nɨ adré dhya dra gwányá nyabhá Gɨ̈ká nɨ Òpɨ na dhɨ ɨ dré!»
16 Gò Yésu dré tàzoá drá dhɨ: «Agó àlo dhɨ adré tá gwányá kàdrɨ dhɨ nɨ 'o gò, dré móndí zyandre dhɨ kɨ azízó kɨtswálé ngá nya.
17 Lókyá gwányá nda nɨ nyàzo dhɨ kòkɨtswá dre dhɨ, dré áyɨ màrábà nɨ mùzo lɨ̈le tàá móndyá ɨ́ dré tá azílé nda ɨ dré dhɨ: ‹Mì alɨ̀ wà! Tà títí dhɨ ɨ gànzi ró.›
18 Dɨ, àyɨ àlo àlo títí nda ɨ̀ dré ngàzo adrélé tàá dhɨ, à kòdo àyɨ kònzɨ ko. Tà logá àyɨ nì. Dhya drɨ̈drɨ̈ dhɨ tà tá dhɨ: ‹Má gɨ mána amvú. Adré lèá dhɨ, má kòlɨ̀ nòá. Má adré ámɨ ti lizí, mí kòdoró ma kònzɨ ko!›
19 Àzya nɨ tà tá dhɨ: ‹Má gɨ mána tí mudrí dhɨ ɨ. Má adré lɨ̈le tí nda kɨ tabhɨ̈. Má adré ámɨ ti lizí, mí kòdoró ma kònzɨ ko!›
20 Àzya nɨ tà tá dhɨ: ‹Má mo rè tòkó nyànomvá. Ásà dhɨ, má kɨtswá lɨ̈le kònàle bwà ko.›
21 Gò màrábà nda dré agòzo ta nda kɨ longó áyɨ mírɨ̈ dré. Dɨ dzó líyí nda nɨ togó dré aswázó gò, dré tàzoá áyɨ màrábà nda dré dhɨ: ‹Mí lɨ̀ mbèlè bhàandre nɨ láti andre ɨ 'ásè ɨndɨ̀ láti tsàtsà ɨ 'ásè. Mí adrɨ̈ lemerèbhá ɨ, móndí rúbhá be yàyà dhɨ ɨ, mɨ̈ kùdúkùdu ɨ, tsàle mèrèkpè ɨ́be, alɨzo àyɨ ɨ́be kònwa.›
22 Gò màrábà nda dré gòzo agòle tàá dhɨ: ‹Mírɨ̈, má 'o tà mí dré tàle dhɨ dre. Dɨ, àrà àngyá dhɨ dhu rè be.›
23 Dɨ dzó líyí nda dré tàzoá áyɨ màrábà nda dré dhɨ: ‹Mí lɨ̀ láti gbàbhú na dhɨ ɨ 'ásè, ɨndɨ̀ láti amvú làga dhɨ ɨ 'ásè. Mí 'o móndí ɨ afílé rɨ̈nyí sè áma dzó lé, áma dzó kògaró móndí ɨ sè bɨ̈ be dhɨ bvó.
24 Tàko ko, má adré tàá àmɨ dré dhɨ: Dhya má dré tá azílé drɨ̈drɨ̈ nda kɨ àlo kɨtswá ɨ́na áma gwányá tabhɨ̈ nyàle ko.›»

Tà títî dhɨ kɨ gàma adrézó Yésu nɨ lebè dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 10:37-38)

25 Móndí zyandre lavúlé dhɨ ɨ adré tá lɨ̈le túmăní Yésu be láti 'ásè. Gò akódhɨ dré áyɨ alázó tàá àyɨ dré dhɨ:

26 «Dhya ángùdhi adrélépi alɨle má vélé gò, dré adrézó áma le áyɨ atá nɨ lavú, áyɨ andre nɨ lavú, áyɨ tòkó nɨ lavú, áyɨ ànzɨ kɨ lavú, áyɨ adrúpi kɨ lavú, áyɨ amvúpi kɨ lavú, ìndì áyɨ tàndɨ nɨ lídrì lavú ko dhɨ, dhya nda kɨtswá adrélé áma lebèlepi ró ko.
27 Dhya ángùdhi adrélépi áyɨ fa kɨpakɨpa do, adrézó alɨle má vésè dhɨ ko dhɨ, kɨtswá kpà adrélé áma lebèlepi ró ko.
28 Dhya àlo àmɨ kòfalé dhɨ kàdré dzó mvumvù le sɨ̈le dhɨ, adré zakó rè zyà lɨrílé làfa í dré dra dzó nda nɨ sɨ̈zo ásà dhɨ nɨ nda nɨ̈le 'íká, nòzoá ngalè ɨ làfa íbe kɨtswázó dzó nda nɨ si akílé títí bwà yà dhɨ?
29 Tàko ko, kòbhà dzó nda nɨ pá gò, kɨtswázó sɨ̀á akílé bwà ko dhɨ, móndyá títí dra dzó nda nɨ nobhá dhɨ kɨ akódhɨ nɨ gu,
30 adrézó tàá dhɨ: ‹Mɨ nò ká! Agó kòdhɨ kɨdhó tá dzó sɨ̈le gò, dré kɨtswázó sɨ̀á akílé bwà ko!›
31 Kó ngalè, ópí àlo dhɨ kàdré 'òle lɨ̀le àdzú bhu ópí àzya be dhɨ, adré zakó rè zyà lɨrílé kisùá 'íká ngalè àyɨ áyɨ sòdá ngùlù-mudrí dhɨ íbe dhɨ kɨ kɨtswá ópí àzya ɨ sòdá nɨ ngùlù-nyadhɨ-àlo dhɨ íbe adrébhá alɨ̀le dhɨ kɨ lavú bwà yà dhɨ?
32 Akódhɨ kònò ì kɨtswá ko dhɨ, adré móndí kɨ mu lɨ̀le ópí àzya nda véna, dré rè dhu adrérà'a vwàvwà ro dhɨ 'á, akódhɨ nɨ ti lizí àdzú kàdréró àyɨ kòfalésè yó.
33 Kókpà kòdhɨ tínɨ, dhya ángùdhi àmɨ kòfalé, áyɨ ngá títí dhɨ kɨ gàlepi ko dhɨ, kɨtswá ína adrélé áma lebèlepi ró ko.
34 Tà'í ngá dóro 'ɨ. Dɨ, tà'í nɨ aswaaswa kòtì akílé lásà dhɨ, à nɨ kɨtswá logóá ngíni?
35 Akódhɨ nɨ àzí vélé kɨ̀ní dré yà, kó ngalè kòròsò àŋwá dré yà dhɨ yó. A adré vélé ndɨrɨ kutúákutua.
Dhya ángùdhi adrélépi bíbhálé íbe tà yɨ̀zo dhɨ kòyi!»

15

Pídhígó kábilígyà avìlepi dhɨ nɨ tà dri dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 18:12-14)

1 Kɨ̀tú àlo dhɨ, mèdáyì lagíbhá bɨ̀ dhɨ ɨ ìndì móndí bɨ̀ adrélé nòle tàkonzìbhá ro dhɨ íbe dhɨ ì adré tá àyɨ kɨ kisí ànyɨ Yésu làga kɨtswálé akódhɨ nɨ kúlí yi.
2 Dɨ Fàrɨ̀sáyò ɨ tátrítrí kúlí tadhábhá íbe dhɨ ì dré dhèzo adrélé Yésu nɨ ndrɨ, adrézó tàá dhɨ: «Dhya kòdhɨ adré ína tàkonzìbhá kɨ ka'ɨ̈, adrézó ngá nya túmǎní àyɨ íbe!»
3 Dɨ Yésu dré pídhígó kònìdhɨ nɨ pìzo àyɨ dré, tàzoá dhɨ:
4 «Dhya àlo àmɨ kòfalé dhɨ kàdré kábilígyà íbe nyadhɨ-nzi gò, àyɨ kɨ àlo dré avìzo dhɨ, a nɨ 'òá ngíni? A nɨ zakó tsɨ̀ kábilígyà nyadhɨ-su-drɨ̀-mudrí-drɨ̀-nzi-drɨ̀-su nda kɨ tayí ngálángbá 'á gò, lɨ̀zo akódhɨ avìlepi nda nɨ ndabe, tsàle lókyá dré dra kisúzóá dhɨ 'á.
5 Dɨ kòkisú kábilígyà nda dre dhɨ, a nɨ adóá abhélé í kembé,
6 nzìzo ába í bhàna arí sè. Kòtsa dre dhɨ, a nɨ áyɨ arúpi kɨ azí áyɨ bhàzɨ̌ íbe, tàzoá àyɨ dré dhɨ: ‹Mà kòlenzé túmǎní àmɨ íbe wà! Àngyá ko, má kisú kábilígyà mána avìlepi nɨ dre.›
7 Má adré tàá àmɨ dré dhɨ: Kókpà kòdhɨ tínɨ, arí adré gàle bhù na bɨ̀ tàkonzì líyí àlo áyɨ togó ladzálépi dhɨ nɨ tà sè, arí móndí gyǎgya nyadhɨ-su-drɨ̀-mudrí-drɨ̀-nzi-drɨ̀-su avìbhá ko dhɨ kɨ tà sè dhɨ nɨ lavú.»

Pídhígó làfa lò'wa avìlepi dhɨ nɨ tà dri dhɨ

8 «Kó ngalè, tòkó àlo dhɨ kàdré làfa lò'wa íbe mudrí gò àlo nɨ dré avìzo dhɨ, a nɨ 'òá ngíni? A nɨ zakó tsɨ̀ tálà dhɨ, adrézó áyɨ dzó 'álé awá títí adrézó làfa lò'wa nda nɨ nda, tsàle lókyá dré dra kisúzóá dhɨ 'á.
9 Dɨ kòkisú dre dhɨ, a nɨ áyɨ arúpi kɨ azí áyɨ bhàzɨ̌ íbe, tàzoá àyɨ dré dhɨ: ‹Mà kòlenzé túmǎní àmɨ íbe wà! Àngyá ko, má kisú làfa lò'wa mána avìlepi nɨ dre.›

10 Má adré tàá àmɨ dré dhɨ: Kókpà kòdhɨ tínɨ, arí adré gàle ángélò Gĭká àdhya ɨ kòfalé bĭ, tàkonzì líyí àlo áyɨ togó ladzálépi dhɨ nɨ tà sè.»

Pídhígó mváagó avìlepi dhɨ nɨ tà dri dhɨ

11 Yésu gò pídhígó kònìdhɨ nɨ pɨ, tàzoá dhɨ: «Agó àlo dhɨ tá ànzìàgo íbe rĭ.
12 Gò mvá tùgu ró dhɨ dré tàzoá áyɨ atá dré dhɨ: ‹Tátá, mí afè má dré ngá má dré kɨtswálé kisúlé ámɨ tàyɨlé ro dhɨ ɨ.› Dɨ akódhɨ nɨ atá dré tàyɨlé nda nɨ lanzízó àyɨ dré kàyo nɨ be.
13 Gí ko, mvá tùgu nda dré áyɨ ngá títí nda kɨ lagízó, làfa nɨ nɨ dòzo lìzo ába làwú làvo na. Kònàle dhɨ, dré ngàzo tatsílé tà swà 'obe, làfa ína nɨ kɨzázó.
14 Kòkɨzá ngá nda akɨ́lé títí dre dhɨ, kàrábhò dré dhèzo bvò nda na gò, ngá dré kɨtswálé nyàle dhɨ dré vélé adrézó yókódhó.
15 Dɨ dré ngàzo lìle àzí lizí 'òle bhàmvá àlo bvò nda lé dhɨ véna. Gò bhàmvá nda dré akódhɨ nɨ mùzo lìle áyɨ amvú na adrélé áyɨ tɨgá kɨ likí.
16 Mvá tùgu nda tá lovó íbe tò mányàngá tɨgá nda ɨ dré tá adrélé nyàle dhɨ kɨ adózó nyàle. Dɨ, à fè tá drá ngá àlo dré kɨtswálé nyàle dhɨ ko.
17 Tà nda kòfɨ akódhɨ rú dre dhɨ, dré ngàzo kisùá í léna dhɨ: ‹Áma atá nɨ àzibhá ángopí dhɨ ɨ mányàngá íbe bĭ gò, má dré mána adrézó dràle tàbirí dré dhɨ?
18 Má nɨ nga nzìle áma atá bhàna gò, tàá drá dhɨ: Tátá, má 'o tàkonzì Gĭká rú, ìndì mí rú.
19 Kɨtswá vélé mí dré gòzo adrélé áma zi ámɨ mvá ro dhɨ ko. Mí kòdo vélé ma ngóró ámɨ àzibhá kɨ àlo tínɨ.›
20 Gò dré ngàzo láti do nzìzo áyɨ atá bhàna.

Dré rè dhu adrérà'a vwàvwà ro bhà rúsè dhɨ 'á dhɨ, atá nɨ dré akódhɨ nɨ nòzo, kɨzà dòzo áyɨ togó na akódhɨ nɨ tà sè gò, ràzo dhèle agá akódhɨ nɨ kamú.
21 Gò mvá tùgu nda dré tàzoá drá dhɨ: ‹Tátá, má 'o tàkonzì Gĭká rú, ìndì mí rú. Kɨtswá vélé mí dré gòzo adrélé áma zi ámɨ mvá ro dhɨ ko.›
22 Dɨ, atá nɨ dré ína tàzoá áyɨ màrábà ɨ dré dhɨ: ‹Mì adó kánzò avélépi lavúlé dhɨ asólé akódhɨ rú mbèlè. Mì adó tróŋó asólé drígá, kámókà kɨ adózó kpà tosólé pá.
23 Mì asé tí ngbòlò dò ro dhɨ lĭle, mà kònyaró gwányá lenzézó lavúlé.
24 Tàko ko, áma mvá kònìdhɨ drà tá ína dràdrà gò, dré gòzo adrílé! Avì tá ína avìavì gò, má dré gòzo kisúá!› Dɨ ì dré kɨdhózó adrélé gwányá 'o.
25 Lókyá nda sè dhɨ, agó nda nɨ mvá kàyo tá amvú na. Dré tá adrérà'a anzílé atsálé ànyɨ bhà làga dhɨ 'á dhɨ, dré lärí yĭzo longó íbe.
26 Dɨ dré màrábà kɨ àlo azízó gò, lizízóá tíá ngalè kònàle àdho tà 'ɨ ya dhɨ.
27 Màrábà nda dré logózóá drá dhɨ: ‹Ámɨ adrúpi anzí nì gò, ámɨ atá dré tí ngbòlò dò ro dhɨ nɨ 'òzo lĭle, dré gòle akódhɨ nɨ kisú líná dhɨ sè.›
28 Dɨ mvá kàyo nda nɨ togó dré ngàzo aswálé gò, dré ína fĭma dzó na dhɨ nɨ gàzo rè. Atá nɨ kòyi tà nda dre dhɨ, dré apfòzo akódhɨ nɨ ti lizí, kòfiró be dhɨ bvó.
29 Dɨ, mvá kàyo nda dré ína logózóá áyɨ atá dré dhɨ: ‹Mí nò rè ká! Kóná bĭ, má 'o àzí mí dré ámɨ màrábà tínɨ, ámɨ tòlí kɨ àlo ŋo àko ró. Dɨ, mí afè ndìndì má dré ndrĭ mvá àlo dhɨ, mà kònyaró lenzézó túmăní áma arúpi íbe dhɨ ko.
30 Dɨ, ámɨ mváagó ámɨ ngá títí dhɨ kɨ kɨzálépi akɨ́lé tòkó zàràbhù kɨ tà dri kòdhɨ kànzí dre dhɨ, mí dré mína tí ngbòlò dò ro dhɨ nɨ 'òzo lĭle drá!›
31 Atá nɨ gò tàá drá dhɨ: ‹Áma mvá, àma ngbú túmăní mí be. Ngá títí mána ɨ, mína 'ɨ.
32 Dɨ, adré tá lèá dhɨ, mà kò'o gwányá lenzézó. Àngyá ko, ámɨ adrúpi kòdhɨ drà tá ína dràdrà gò, dré gòzo adrílé! Avì tá ína avìavì gò, mà dré gòzo kisúá!›»

16

Pídhígó dhya ngá likílépi tògyá sè dhi ni tà dri dhi

1 Gò Yésu dré pídhígó kònìdhi ni pìzo áyi lebèbhá i dré, tàzoá dhi: «Ngá líyí àlo dhi
bhà tá dhya àlo adrélé áyi ngá ki liki. Gò à dré akódhi nda ni asíkìzo ngá líyí nda
véna, tàzoá dhi: ‹Akódhi adré ámi ngá ki kizá.›
2 Di ngá líyí nda dré akódhi ni azízó, lizízóá tíá dhi: ‹Tà má dré adrélé yìle ámi tà
dri kòdhi, àdho tà 'i? Mí tà rè má dré, mí 'o àzí bhàle mí drígá dhi ngíni ya dhi ká!
Ângyá ko, mí kitswá vélé adrélé áma ngá likílépi ró ko.›
3 Di ngá likílépi nda dré ngàzo kisùá í léna dhi: ‹Má ni 'òá ngíni? Tàko ko, áma míri
adré 'òle àzí kòndi ni tingá má drígásè. Áma rînyí kitswá ína má dré amvú 'àzo dhi
ko. Ngá zizì ni tá kpà adré má dri kanyò ro.
4 Má nì tà má dré dra 'òle dhi be, à kònì dra àzí kòndi ni tingá má drígásè dhi,
móndí ì kòka'ïró ma dòle àyi véna dóro.›
5 Di dré ngàzo móndyá áyi míri ni màri íbe àyi rú dhi ki azí àlo àlo títí. Gò dré
lizízóá dhya drîdrì dhi tí dhi: ‹Áma míri ni màri mí rú dhi ángopí?›
6 Akódhi nda logó dhi: ‹Dò òlívè àdhya tsímangóro nyadhi-nzi.› Di ngá likílépi nda
tà drá dhi: ‹Mí adó ámi wárágà, lirízó mbèlè tisìá dhi: nyadhi-rî-drî-mudrí.›
7 Gò dré lizízóá àzya ni tí dhi: ‹Mi, áma míri ni màri mí rú dhi ángopí?› Akódhi
logó dhi: ‹Ngánò sákì nyadhi-nzi.› Di ngá likílépi nda tà drá dhi: ‹Mí adó ámi wárágà
tisìzoá dhi: nyadhi-su.›
8 Âmvolásà, míri nda kòyi tà áyi ngá likílépi gyăgya ko nda dré 'òle dhi dre dhi, dré
akódhi ni tà bhàzo kuru, dré tá tà 'òle tògyá sè dhi sè. Tàko ko, móndyá bvò kòndi
àdhya ì adré àyikya tà 'o tògyá sè àyi kòfalésè, móndyá ngádra àdhya kya ki lavú.
9 Má adré di tàá àmi dré dhi: Mì kàdré móndí ki 'o adrélé àmi ki arúpi i ró làfa
bvò kòndi àdhya sè, kitswálé làfa nda kònì dra aki dhi, à kòka'ïró àmi fîle bhà dra
adrébhá kóná vésè kólyá dhi i 'ásè be dhi bvó.
10 Dhya ángùdhi kitswálépi adrélé ka'île tà tsà sè dhi, a ni kókpà kitswá adrélé ka'île
tà kàdrì sè. Di, dhya adrélépi tà 'o gyăgya tà tsà sè ko dhi, a kitswá kókpà tà 'o gyăgya
tà kàdrì sè ko.
11 Di mì kòkitswá adrélé ka'île ngá bvò kòndi àdhya sè ko dhi, àdhi ni àmi ki ka'ì,
ngá tàndi bhù àdhya ki tayízó àmi drígá dhi nì?
12 Mì kòkitswá kpà adrélé ka'île ngá móndí àzya àdhya sè ko dhi, àdhi ni ngá fe
àmi dré adrélé àmikya ró dhi nì?
13 Màrábà àlo dhi kitswá míri rì dhi ki tà 'o lókyá àlo sè bwà ko. Tàko ko, kàdré
'òá kònìni dhi, a ni àlo ni ni ga, adrézó àzya ni ni le. Kó ngalè, a ni tro àlo ni rú,
adrézó àzya ni ni ayízè. Di mì kitswá adrélé Gîká ni tà 'o, adrézó kpà làfa ni tà 'o àyi
ki màrábà tíni lókyá àlo sè bwà ko.»
14 Fàrîsáyò adrébhá tá làfa le tò dhi ì kòyi tà nda i títí dre dhi, ì dré dhèzo adrélé
Yésu ni gu.
15 Di akódhi dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì adré àmikya àmi ki bha gyăgya móndí i
kandrá dhi àmi. Di, Gîká nì ína àmi ki togó be. Ângyá ko, tà móndí ì dré adrélé bhàle
kuru àyi kòfalé dhi, tà gàle gàgà dhi 'i Gîká mìlésè.»

Tà àzya Yésu dré tadhálé dhi i
(À kònò kpà Màtáyò 11:12-13; 5:31-32; Márokò 10:11-12)

16 «À longó tá tà tisìle Mósè ni tátrítrí kúlí na ìndì pròfétà ki búkù i 'ásè dhi i, tsàle
Yòwánì Bàtísimò fèlepi ni lókyá 'á. Di kidhólé lókyá nda sè dhi, à adré Rúbí Tani Gîká
ni Òpì àdhya ni longó kòdhya gò, móndyá títí dhi ì dré adrézó àyi ki rînyí fe fîzo lána.

17 Dɨ, tágba dré adrézó kònɨnɨ dhɨ, bhù ɨ bvò be dhɨ kɨ kɨtswá akɨ́lé mbèlè lavúlé tà mvá tsà tɨsɨ̀le tátrɨ́trɨ́ kúlí nda léna dhɨ rúsè.
18 Dhya ángùdhi áyɨ tòkó nɨ tɨngálépi gò gòzo tòkó àzya adó mòle dhɨ, adré ɨ́na múná tà 'o. Kòdhɨ ɨ́be dhɨ, dhya ángùdhi tòkó tɨngálé dre dhɨ nɨ adólépi mòle dhɨ, adré kpà múná tà 'o.»

Pɨ́dhɨ́gó ngá lɨ̂yɨ̂ ɨ Làzárò be dhɨ kɨ tà dri dhɨ

19 Yésu gò tàá dhɨ: «Agó àlo ngá lɨ́yɨ́ ro dhɨ tá be. Adré tá kɨ́tá aveave làgɨ́ kyàkyà dhɨ kɨ asó ɨ́ rú, adrézó ngá dóro nya, adrézó kpà lenzélé kɨ̈tú àlo àlo tɨ́tɨ́ ɨ sè.
20 Dɨ, akódhɨ nda nɨ bhà'álé tɨ́ dhɨ, à la tá agó àlo lemerè ro rú be Làzárò, adrélépi làzɨ́ ɨ́be bɨ̈ ɨ́ rú dhɨ.
21 Akódhɨ nda tá lovó ɨ́be tò kɨtswázó ngá kórònyá adrébhá tá ledhélé ngá lɨ́yɨ́ nda nɨ mɨ́sá drɨ̈lésè dhɨ kɨ nya ká. Dɨ, kɨtswá tá ɨ́na bwà ko. Kòkɨ́ ɨ adré tá ndɨ̀ndɨ̀ alɨ̀le akódhɨ nɨ làzɨ́ kɨ mɨ̀ lembé.
22 Kùdù ro dhɨ, agó lemerè ro nda dré dràzo gò, ángéló ɨ dré akódhɨ nɨ dòzo lɨ̀zo bhàá ànyɨ Àbàrámà làga. Ngá lɨ́yɨ́ nda dré kókpà dràzo gò, sɨ̈zoá.
23 Akódhɨ kòkisú ɨ adrérà'a rúbhá aswálé dràbhá kɨ àrà na dre dhɨ, dré mɨ̀ tɨngázó Àbàrámà kɨ no làwú làvo na, túmɑ̈nɨ́ Làzárò ànyɨ làgá dhɨ be.
24 Dɨ dré kúlí yòzo tàzoá dhɨ: ‹Tátá Àbàrámà, mɨ́ bhà áma kɨzà wà! Mɨ́ amù Làzárò áyɨ drɨ́gámbɨ́lɨ́ so yɨ̈ na, tɨ̀le áma làdra dri. Àngyá ko, áma rúbhá adré aswálé àtsɨ́ kònɨdhɨ 'á tò.›
25 Dɨ, Àbàrámà logó drá dhɨ: ‹Ɑ́ma mvá, mɨ́ kisù rè ngá dóro tɨ́tɨ́ mɨ́ dré tá kisúlé mɨ́ dré adrérà'a lɨ́drɨ be dhɨ 'á dhɨ ɨ ká. Dɨ, Làzárò kisú tá ngbà 'ɨ́ tà kònzɨ dhɨ ɨ kòdhya. Nyànomvá dhɨ, à adré dɨ akódhɨ nɨ togó tɨndrɨ kònwa. Dɨ, ámɨ rúbhá adré ɨ́na aswálé.
26 Kòdhɨ ɨ́be dhɨ, à bhà yábhu andre àma kɨ kòfalé 'á àmɨ ɨ́be dre. Ɑ́sà dhɨ, dhya adrélépi lèá lavúlé àmɨ véna dhɨ kɨtswá lavúlé bwà ko. À kɨtswá kpà azyálé kònalésè àma vélé dhɨ bwà ko.›
27 Dɨ ngá lɨ́yɨ́ nda tà dhɨ: ‹Tátá, kàdré kònɨnɨ dhɨ, má adré ámɨ ti lizí, mɨ́ kòmùró Làzárò lɨ̀le áma atá nɨ dzó na,
28 kòlongóró tà áma adrúpi nzi dhɨ ɨ dri, ɨ kàlɨ̀ró kpà àrà rúbháaswa àdhya kònɨdhɨ lé ko.›
29 Àbàrámà logó drá dhɨ: ‹Àyɨ tà Mósè ɨ dré tɨsɨ̀le pròfétà ɨ́be dhɨ ɨ́be. Ɨ kòyi tà nda ɨ kòdhya.›
30 Dɨ, ngá lɨ́yɨ́ nda tà dhɨ: ‹Kóko, Tátá Àbàrámà! Dɨ, dhya àlo ngàlepi dràdrà 'ásè dhɨ kòlɨ ɨ́na àyɨ véna dhɨ, ɨ nɨ àyɨ kɨ togó ladzá.›
31 Dɨ, Àbàrámà tà drá dhɨ: ‹Ɨ kòyi Mósè nɨ kúlí pròfétà kya ɨ́be dhɨ ɨ ko dhɨ, tágba dhya àlo kònga dràdrà lésè yà dhɨ, ɨ kɨtswá kpà dhya nda nɨ kúlí yi ka'ɨ̈zoá bwà ko.›»

17

Tàkonzɨ ɨ tàkonzɨ trɨ̈ma be dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 18:6-7, 21-22; Márokò 9:42)

1 Yésu gò tàá áyɨ lebèbhá ɨ dré dhɨ: «Tà bàti ró dhɨ, tà kɨtswábhá móndɨ́ kɨ 'o ledhélé tàkonzɨ na dhɨ kɨ dra atsá. Dɨ, kɨzà nɨ adré kàdrɨ dhya ángùdhi adrélépi tà nda kɨ àndu bha dhɨ dré!
2 Akódhɨ nda kàdré ndɨ̀ndɨ̀ ànzɨmvá kònɨ kɨ àlo 'o dhèle tàkonzɨ na dhɨ, dóro nɨ tá kɨ́rà kàdrɨ 'ɨ̀le akódhɨ kembé gò, akódhɨ nɨ bhèzo dràle yɨ̈andre na dhɨ.
3 Dɨ mɨ̀ kàdré àmɨ kɨ lɨkɨ́ be!
Ɑ́mɨ adrúpi kɨ àlo kò'o tàkonzɨ mɨ́ rú dhɨ, mɨ́ kòtadhá akódhɨ nɨ tàkonzɨ nda drá. Akódhɨ kòladzá áyɨ togó tà nda sè dhɨ, mɨ́ kòtrɨ̈ akódhɨ nɨ tàkonzɨ.

4 Gba kò'o tàkonzì mí rú vésè be nzi-drǐ-rǐ kǐtú àlo sè gò, dré adrézó agòle mí vélé vésè àlo àlo títí nda ì sè adrélé tàá dhì ‹Má ladzá áma togó dre› dhì, mí kòtrǐ akódhì nì tàkonzì nda ì títí.»

Tà ka'ǐka'ǐ nì tà

5 Àpóstolò ì tà Mírǐ Yésu dré dhì: «Mí kòtìmbà àma kì tà ka'ǐka'ǐ wà.»
6 Dì Mírǐ logó dhì: «Mì kàdré tà ka'ǐka'ǐ íbe tsàmvá ngóró mùtádǐ lò'wa tíní dhì, mì nì kìtswá tàá fa kàdrì kònìdhì dré dhì ‹Mí ngì mì lìzo ámì bhe tìle yǐandre na› gò, fa nda dré àmì kì kúlí ka'ǐzo 'òle.»

Tà kìtswálépi màrábà dóro dhì dré 'òle dhì

7 «Dhya àlo àmì kòfalé dhì kàdré màrábà adrélépi amvú 'a yà, kó ngalè adrélépi kábilígyà lìkí yà dhì íbe gò, akódhì nda dré agòzo amvú lésè dhì, dhya nda adré tàá drá ngíní? Adré tsǐ tàá drá dhì: ‹Mí afí mbèlè lìrílé ngá nya›?
8 Kóko! Dì, adré be ína tàá dhì: ‹Mí ladhí ngá má dré kìtswálé nyàle. Mí topfó ámì kítá, ngá bhàzo má dré nyàle ìndì má dré mvùle 'íká, gò mí kògòró mína nì nya, ìndì mína nì mvu ndò.›
9 Bvóá dhì, míri nda adré tsǐ àwoyà ta màrábà nda dré, dré tà tàle í dré dhì kì 'òle dhì sè 'í? Kóko!
10 Dì tà nda kòdhì kókpà kònìnì àmì dré. Mì kò'o tà títí tàle àmì dré dhì ì dre dhì, mì kàdré tàá dhì: ‹Àma màrábà tàko dhì 'ì. Mà 'o ngbà 'í tà kìtswábhá mà dré 'òle dhì ì kòdhya.›»

Yésu tìdrí móndí mudrî kàrí dré rùle dhì ì

11 Yésu dré tá adrérà'a lìle Yèrúsalémà na dhì 'á dhì, adré tá lavúlé bvò Gàlǐlíyà àdhya kì bvó Sàmàríyà àdhya be dhì 'ásè.
12 Dré tá adrérà'a fǐle bhà àlo na dhì 'á dhì, móndí mudrí kàrí dré rùle dhì ì dré alìzo kìtswálé ru kisú ába. Àyì nda ì dré àyì kì kìkízó vwàvwà ro tsà gò,
13 kúlí loyó tàzoá dhì: «Yésu, Mírǐ, mí bhà àma kì kìzà wà!»
14 Yésu kònò àyì dre dhì, dré tàzoá dhì: «Mì lì àmì kì rúbhá kì tadhá kòwánà ì dré.» Dì ì dré adrérà'a lìle dhì 'á dhì, ì dré adrízó.
15 Dì àyì kì àlo kònò í adrí dre dhì dre dhì, dré agòzo Gǐká nì rú bhabe kùle kúlí 'u'ù sè.
16 Dré adhézó Yésu pá, áyì mǐ bha kǐní mi gò, àwoyà tàzo drá tà dré tá 'òle í dré nda nì tà sè. Dì akódhì nda tá ína Sàmàríyà agó 'ì.
17 Gò Yésu dré lizízóá móndí í làga dhì ì tí dhì: «Àyì adríbhá kòdhì ì tá tsǐ mudrí ko? Dì àruka nì nzi-drǐ-su nda ì ángwà?
18 Dhya àlo àyì kòfalé agòlepi Gǐká nì rú bha kùle dhì yókódhó, ngbà 'í agó súrú twá ro kònìdhì 'ì?»
19 Gò dré tàzoá agó nda dré dhì: «Mí nga lìle. Ámì tà ka'ǐka'ǐ tìdrí mì dre.»

Gǐká nì Òpì nì atsama
(À kònò kpà Màtáyò 24:23-28, 37-41)

20 Kǐtú àlo dhì, Fàrǐsáyò ì lizí tá Yésu tí dhì: «Gìká nì Òpì nì atsá ángutú?» Dì Yésu logó àyì dré dhì: «Gìká nì Òpì adré ína alìle ngóró móndí ì dré adrélé ngá letè nòle dhì tíní ko.
21 À kìtswá kpà tàá dhì ‹Mì nò ká, Gǐká nì Òpì kònwa!› yà, kó ngalè ‹Gǐká nì Òpì kònàle!› yà dhì ko. Tàko ko, Gǐká nì Òpì àmì kòfalé be.»*
22 Dré gòzo tàá áyì lebèbhá ì dré dhì: «Lókyá adrélépi alìle dhì sè dhì, mì nì adré lovó íbe tò kìtswázó ndìndì Móndí nì Mvá nì kǐtú kì àlo no. Dì, mì kìtswá àmìkya nòá ko.

* **17:21 17:21** À kìtswá kpà kúlí tìsìle Gǐríkǐ ti sè kònì kì ladzá kònìnì: «Gìká nì Òpì àmì léna be.»

23 Móndí kɨ tàá àmɨ dré dhɨ ‹Mì nò ká, akódhɨ kònàle!› yà, kó ngalè ‹Akódhɨ kònwa!› yà dhɨ. Dɨ, mì lì àmɨkya ràle àyɨ vésè ko.
24 Tàko ko, kĩtú Móndí nɨ Mvá dré dra agòzo dhɨ tú dhɨ, a nɨ agò ngóró bhù dré adrélé lagúlé ngá kazá bhù mĩbhalé nɨ bvó àlo lésè tsàle bvó nɨ àzya na dhɨ tínɨ.
25 Dɨ, adré lèá dhɨ, akódhɨ kònya rè zyà kɨzà lavúlé, ɨndɨ móndyá ándrò kònɨ ɨ kògà rè zyà akódhɨ.
26 Lókyá Móndí nɨ Mvá dré adrérà'a 'òle agòle dhɨ 'á dhɨ, tà kɨ adré ngóró Nówè nɨ lókyá 'á dhɨ tínɨ.
27 Móndí ɨ adré tá àyɨkya ngá nya, adrézó ngá mvu, adrézó ru mo, adrézó àyɨ kɨ ànzɨ kɨ fe mòle, tsàle kĩtú Nówè dré fɨrà'a bwátù kàdrɨ na dhɨ 'á. Gò yĩ lĩti andre dré atsázó ngbŏ ró àyɨ kɨ tupfú todràle títí.
28 Tà nda kɨ adré kpà ngóró Lótò nɨ lókyá 'á dhɨ tínɨ. Móndí ɨ adré tá àyɨkya ngá nya, adrézó ngá mvu, adrézó ngá gɨ, adrézó ngá lagí, adrézó ngá kidhí, adrézó kpà dzó si.
29 Dɨ, kĩtú Lótò dré apfòzo Sòdómà lésè dhɨ sè dhɨ, àtsí ɨ bàrútĩ íbe dhɨ ɨ dré adàzo ngbŏ ró bhù lésè àyɨ kɨ tupfú todràle títí.
30 Tà nda kòdhɨ kɨ adré kókpà kònɨnɨ kĩtú Móndí nɨ Mvá dré dra apfòzo dhɨ tú.
31 Kĩtú nda sè dhɨ, lè dhya dra adrélépi áyɨ dzó drĩna dhɨ kàsí fĩle dzó na, áyɨ ngá kɨ do lapázó ába dhɨ ko. Kókpà kòdhɨ tínɨ, dhya dra adrélépi amvú na dhɨ kògò nzɨle ɨ bhàna ko.
32 Mì kisù rè tà atsálépi Lótò nɨ tòkó rú dhɨ ká!
33 Dhya ángùdhi adrélépi áyɨ tàndɨ nɨ lídrɨ le lɨkílé dhɨ, a nɨ áyɨ lídrɨ nda nɨ 'o avɨle. Dɨ, dhya ángùdhi adrélépi ína áyɨ lídrɨ fe dhɨ, a nɨ áyɨ lídrɨ nda nɨ lɨkí.
34 Má adré tàá àmɨ dré dhɨ: Ngátsi nda sè dhɨ, móndí rĩ dhɨ kɨ adré ayílé lángá àlo dri. A nɨ àlo nɨ nɨ do, àzya nɨ nɨ tayí.
35 Tòkó rĩ dhɨ kɨ adré ngá 'i túmăní. A nɨ àlo nɨ nɨ do, àzya nɨ nɨ tayí.» [
36 †]
37 Yésu nɨ lebèbhá ɨ gò lizíá dhɨ: «Mírĩ, tà nda kɨ ru 'o ángolé?» Dɨ Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Àrà ángùdhi àbvò dré adrézó lána dhɨ drĩle dhɨ, àrí àgáàga dhɨ kɨ kókpà ru kɨmó kɨtswálé àbvò nda nɨ te.»

18

Pídhígó tàyɨtòkó ɨ tàbvó tàlepi be dhɨ kɨ tà dri dhɨ

1 Gò Yésu dré pídhígó kònɨdhɨ nɨ pɨzo, tadházóá áyɨ lebèbhá ɨ dré dhɨ, lè ɨ kàdré tà zi Gĩká tí landè àko ró ngínɨ ya dhɨ.
2 Tà dhɨ: «Tàbvó tàlepi àlo dhɨ tá bhàandre àlo dhɨ na. Adré tá ína Gĩká nɨ ro ko, adrézó kpà móndí kɨ tà kisù ko.
3 Dɨ tàyítòkó àlo bhàandre nda 'á dhɨ adré tá ína alɨle akódhɨ vélé rä, adrélé tàá dhɨ: ‹Mí lanzí rè tà àma kòfalé áma kàrɨbhá be dhɨ nɨ bvó, tà gyăgya 'òzo má dré dhɨ ká!›
4 Lókyá be vwàvwà ro dhɨ, tàbvó tàlepi nda adré tá tà nda nɨ ga rè. Dɨ, kùdù ro dhɨ, dré ína kisùzoá ɨ léna dhɨ: ‹Gba má dré adrézó Gĩká nɨ ro ko yà, adrézó kpà móndí kɨ tà kisù ko yà dhɨ,
5 má nɨ tà gyăgya 'o tàyítòkó kòdhɨ dré, dré adrélé áma lagù tò dhɨ sè. Tàko ko, má kò'o kònɨnɨ ko dhɨ, akódhɨ nɨ ngbú adrélé alɨle áma drĩ kɨzá.›»
6 Dɨ Mírĩ gò tàá dhɨ: «Mɨ yi rè tà tàbvó tàlepi gyăgya ko nda dré tàle dhɨ ká.
7 Dɨ Gĩká kɨtswá tsĩ tà gyăgya 'o móndyá ɨ dré zɨle gò ɨ dré adrézó liyílé ɨ rú kĩtú vésè ɨndɨ ngátsi vésè dhɨ ɨ dré ko? A nɨ tsĩ lókyá tigí àyɨ kɨ ledézó?

† **17:36 17:36** Wárágà Gĩká nɨ Kúlí tisɨzo àyɨ dri drĩdrĩ dhɨ ɨ léna dhɨ, à adré kúlí kònɨ kɨ kisú kònwa ko: [Ago rĩ dhɨ kɨ adré amvú na. A nɨ àlo nɨ nɨ do, àzya nɨ nɨ tayí.]

8 Má adré tàá àmɨ dré dhɨ: A nɨ tà gyăgya 'o àyɨ dré mbèlè. Dɨ, lókyá Móndí nɨ Mvá dré dra agòzo dhɨ tú dhɨ, a nɨ tsì móndyá adrébhá áyɨ ka'ĩ bàti dhɨ kɨ kisú bvò dri dhɨ 'ĩ?»

Pídhígó Fàrĩsáyò ɨ mèdáyì lagílépi be dhɨ kɨ tà dri dhɨ

9 Gò Yésu dré pídhígó kònìdhɨ nɨ pìzo móndyá adrébhá tá àyɨ kɨ no gyăgya gò, adrézó móndyá àruka títí dhɨ kɨ ayízè dhɨ ɨ dré.

10 Tà dhɨ: «Àgo rĩ dhɨ ì mbà tá tépelò na kɨtswálé tà ta Gĩká be. Âlo nɨ tá Fàrĩsáyò 'ɨ. Âzya nɨ tá mèdáyì lagílépi 'ɨ.

11 Dɨ Fàrĩsáyò nda totó tá ɨ adrélé tà ta Gĩká be í léna kònìnɨ: ‹Á! Gĩká, má adré àwoyà ta mí dré, má dré adrélé móndyá àruka títí dhɨ ɨ tíni ko dhɨ sè. Âyɨ nda ɨ ngá lovó bhabhá 'ɨ, tà kònzɨ 'obhá 'ɨ, ìndì múná tà 'obhá 'ɨ. Má adré kpà àwoyà ta mí dré, má dré adrélé mèdáyì lagílépi kòdhɨ tíni ko dhɨ sè.

12 Má adré mána tàbirí mvo, adrézó tà zi mí tí vésè be rĩ pósò àlo sè. Má adré kpà ngá títí má dré adrélé kisúlé, lanzílé 'a be mudrí dhɨ kɨ àlo fe mí dré.›

13 Dɨ, mèdáyì lagílépi nda totó tá ína ɨ lárá ro, adrélé ndìndì áyɨ mĩ le tɨngálé kurú na bhù na ko. Adré tá áyɨ agá di kɨzà dré, adrézó tàá dhɨ: ‹Á! Gĩká, ma tàkonzɨ líyí 'ɨ. Mí bhà áma kɨzà wà!›

14 Má adré tàá àmɨ dré dhɨ: Mèdáyì lagílépi nda gò ína nzìle í bhàna móndí Gĩká dré bhàle gyăgya dhɨ ró dhɨ nì. Dɨ, Fàrĩsáyò nda nzɨ ína kònìnɨ ko. Tàko ko, Gĩká nɨ dhya ángùdhi adrélépi áyɨ tà bha kuru dhɨ nɨ tà tɨrí kĩní mi. Dɨ, a nɨ dhya adrélépi áyɨ tà bha kĩní mi dhɨ nɨ tà tɨngá kuru.»

Yésu zi tà tanɨ Gĩká tĩ ànzɨmvá ɨ dri
(À kònò kpà Màtáyò 19:13-15; Márokò 10:13-16)

15 Âmvolásà dhɨ, móndí ì adré tá àyɨ kɨ ànzɨmvá kɨ adó alìzo àyɨ íbe Yésu vélé, kòtabèró àyɨ, tà tanɨ zìzo Gĩká tí àyɨ dri be dhɨ bvó. Akódhɨ nɨ lebèbhá ì kònò tà nda dre dhɨ, ì dré dhèzo adrélé lawàle móndyá nda ɨ dri tà nda sè.

16 Dɨ, Yésu dré ína ànzɨmvá nda kɨ azízó í vélé gò, tàzoá áyɨ lebèbhá ɨ dré dhɨ: «Mì tayí ànzɨmvá kònɨ ɨ alìle má vélé. Mì logá àyɨ ko. Ângyá ko, Gĩká nɨ Òpì móndyá adrébhá àyɨ nda ɨ tíni dhɨ ɨ dré.

17 Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Dhya ángùdhi adrélépi Gĩká nɨ Òpì ka'ĩ ànzɨmvá kya tíni ko dhɨ, kɨtswá tàdzí fìle lána ko.»

Yésu ɨ agó àlo ngá lĩyî ro dhɨ be dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 19:16-30; Márokò 10:17-31)

18 Âmvolásà dhɨ, Yúdà ànzɨ kɨ kàdrì kɨ àlo dré alìzo Yésu vélé akódhɨ nɨ lizí, tàzoá dhɨ: «Dhya dóro adrélépi tà tadhá nɨ, lè má kò'o àdho tà kòdhya kɨtswázó lídrì kóná vésè kólyá dhɨ nɨ kisú dhɨ?»

19 Yésu logó drá dhɨ: «Mí adré áma zi dhya dóro dhɨ ró àdho tà sè? Dhya adrélépi dóro dhɨ yókódhó, ngbà 'ĩ Gĩká 'ɨ kalóma.

20 Mí nĩ tà tátrítrí kúlí dré adrélé tàle à kò'o dhɨ ɨ be: ‹Lè mí kò'o múná tà ko. Mí kòpfu móndí dràle ko. Mí kòkugù ngá ko. Mí kòtà tà móndí rú kɨnzò sè ko. Mí kàdré ámɨ atá nɨ lɨndrì bha ámɨ andre be.›»

21 Dɨ agó nda tà drá dhɨ: «Má lɨkí tòlí nda kòdhɨ ɨ títí, kɨdhólé má dré tá adrérà'a kàdhúrà ro dhɨ 'á.»

22 Yésu kòyi tà nda dre dhɨ, dré tàzoá drá dhɨ: «Tayí rè dhu mí dré tà àlo kòdhya: Mí lì ámɨ ngá títí dhɨ kɨ lagí, làfa nɨ nɨ lanzízó lemerèbhá ɨ dré gò, mí kàdréró ngá làgí be kàdrì dhɨ íbe bhù na. Dɨ mí alì adrélé áma lebè.»

23 Agó nda kòyi tà nda dre dhɨ, kɨzà dré akódhɨ nɨ 'òzo lavúlé, dré tá adrélé ngá íbe zyandre ró dhɨ sè.

24 Yésu kònò akódhɨ tá kɨzà ro dhɨ dre dhɨ, dré tàzoá dhɨ: «Ngábhá kɨ fɨma Gĭká nɨ Òpì na dhɨ kòkóròko!
25 Ngá lĭyí nɨ fɨma Gĭká nɨ Òpì na dhɨ ína kòkóròko lavúlé, kàmílò nɨ fɨma lavúlé sĭndánĭ nɨ bhálé 'ásè dhɨ rúsè!»*
26 Gò móndyá kúlí nda kɨ yibhá dhɨ ì dré lizízóá dhɨ: «Kàdré kònìnɨ dhɨ, àdhi nɨ dɨ kɨtswá lídrì kóná vésè kólyá dhɨ nɨ kisú nì?»
27 Yésu logó dhɨ: «Tà kɨtswálé 'òle bwà ko móndí ɨ mĭlésè dhɨ, tà Gĭká dré kɨtswálé 'òle nì dhɨ 'ɨ.»
28 Gò Pétèró dré tàzoá drá dhɨ: «Mí nò rè ká! Mà tayí àma kɨ ngá títí dhɨ ɨ adrézó ámɨ lebè.»
29 Dɨ Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Dhya ángùdhi áyɨ dzó 'ɨ yà, áyɨ tòkó 'ɨ yà, áyɨ adrúpi ɨ 'ɨ yà, áyɨ tibhá ɨ 'ɨ yà, kó ngalè áyɨ ànzɨ ɨ 'ɨ yà dhɨ kɨ tayílépi Gĭká nɨ Òpì nɨ tà sè dhɨ,
30 a nɨ ngá nda kɨ vúdrĭ kisú tsàle vésè be bĭ lókyá kònìdhɨ sè. Kòdhɨ íbe dhɨ, a nɨ kókpà lídrì kóná vésè kólyá dhɨ nɨ kisú lókyá adrélépi alìle dhɨ sè.»

Yésu gò tódhyá áyɨ dràma nɨ tà longó, áyɨ ngàma dràdrà 'ásè dhɨ be (À kònò kpà Màtáyò 20:17-19; Márokò 10:32-34)

31 Àmvolásà dhɨ, Yésu dré áyɨ lebèbhá mudrí-drĭ-rĭ dhɨ kɨ drĭzo gàrà dri gò, tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mì yi rè ká! Mà adré mbàle Yèrúsalémà na. Kònàle dhɨ, tà títí pròfétà ì dré tɨsɨle Móndí nɨ Mvá nɨ tà dri dhɨ kɨ ru 'o.
32 À nɨ akódhɨ nɨ lefè pàgánò ɨ drígá. Àyɨ nda ì dré akódhɨ nɨ gùzo, lodházóá, tùsú lufúzó mĭá,
33 tswàzoá gò, pfùzoá dràle. Dɨ kĭtú nɨ na sè dhɨ, dré ngàzo dràdrà 'ásè.»
34 Dɨ, tà Yésu dré tàle nda kɨ àlo fɨ tá ína àyɨ drĭna ko. Tà nda kɨ àndu zù tá ɨ zùzù àyɨ dré. Dɨ ì nĭ ngalè Yésu adré tá àdho tà ta ya dhɨ ko.

Yésu tɨdrí agó àlo mì be kùdúkùdu ró dhɨ (À kònò kpà Màtáyò 20:29-34; Márokò 10:46-52)

35 Yésu dré tá adrérà'a tsàle ànyɨ Yèríkò làga dhɨ 'á dhɨ, agó àlo mĭ kùdúkùdu ró dhɨ lirí tá láti làga adrélé ngá zi móndí ɨ tí.
36 Akódhɨ nda kòyi móndí zyandre ɨ adrérà'a lavúlé dre dhɨ, dré lizízóá ngalè tà nda àdho tà 'ɨ ya dhɨ.
37 Gò logózóá drá dhɨ: «Yésu Nàzàrétà lésè dhɨ adré lavúlé nì.»
38 Kòyi tà nda dre dhɨ, dré ngàzo adrélé loyóá dhɨ: «Yésu, Dàwídĭ nɨ Mvá, mí bhà áma kɨzà wà!»
39 Móndyá adrébhá lavúlé drĭdrĭ dhɨ ì dré adrézó tetrélé akódhɨ dri, kòtayíró kúlí adrézó kírɨ. Dɨ, dré gòzo vélé adrélé kúlí loyó wáláká nɨ nɨ lavú: «Dàwídĭ nɨ Mvá, mí bhà áma kɨzà wà!»
40 Gò Yésu dré áyɨ kɨkízó tàá dhɨ, à kàdrĭ agó nda alìzo ába í vélé. Akódhɨ nda kàtsá ànyɨ dre dhɨ, Yésu dré lizízóá tíá dhɨ:
41 «Mí adré lèá má kò'o mí dré àdho tà kòdhya?» Akódhɨ logó dhɨ: «Mírĭ, má lè ngá nòle!»
42 Dɨ Yésu tà drá dhɨ: «Mí kònò ngá. Ámɨ tà ka'ĭka'ĭ tɨdrí mɨ dre.»
43 Gbă kòdhwa, akódhɨ dré kɨdhózó adrélé ngá no. Gò dré ngàzo adrélé Yésu nɨ lebè adrézó Gĭká nɨ rú bha kùle. Móndyá títí dhɨ ì kònò tà nda dre dhɨ, ì dré kpà adrézó Gĭká nɨ rú bha kùle.

19

Yésu ɨ Zàkáyò be dhɨ

* **18:25 18:25** «Kàmílò» kònìdhɨ, kà'wá kàdrì dòngí tínɨ dhɨ 'ɨ.

1 Yésu dré fɨzo Yèríkò na gò adrélé lavúlé bhàandre nda 'ásè.
2 Dɨ agó àlo rú be Zàkáyò, adrélépi mèdáyɨ lagɨbhá kɨ kàdrɨ ro ɨndɨ ngá líyí ro dhɨ tá kpà bhàandre nda na be.
3 Akódhɨ nda adré tá lèá nòle ngalè Yésu àdhi 'ɨ ya dhɨ. Dɨ, móndí zyandre dhɨ kɨ tà sè dhɨ, kɨtswá tá ína nòá bwà ko, dré tá mbàle tàli dhɨ sè.
4 Gò dré ràzo drɨ̈drɨ̈ mbàle fa rú be sɨ̈kòmórò dhɨ drɨ̈na, kɨtswálé Yésu nɨ no dhɨ bvó. Tàko ko, akódhɨ nda adré tá 'òle lavúlé láti nda 'ásè.
5 Yésu kàtsá àrà nda 'á dre dhɨ, dré mɨ̈ tɨngázó Zàkáyò nɨ no gò, tàzoá drá dhɨ: «Zàkáyò, mí así mbèlè. Ángyá ko, adré lèá dhɨ, má kàyí ándrò mí bhàna.»
6 Dɨ Zàkáyò dré asízó mbèlè gò, dré Yésu nɨ ka'ɨzo dòle í bhàna arí sè.
7 Móndyá títí tà nda nɨ nobhá dhɨ ɨ adré tá Yésu nɨ ndrɨ, adrézó tàá dhɨ: «Dhya kòdhɨ lɨ́ ína fɨ̈le ayílé tàkonzɨ líyí nɨ dzó na!»
8 Dɨ, Zàkáyò dré ngàzo áyɨ totó Mírɨ̈ kandrá tàá drá dhɨ: «Mírɨ̈, mí nò rè ká! Má nɨ áma ngá títí lanzílé 'a be rɨ̈ dhɨ kɨ àlo fe lemerèbhá ɨ dré. Kòdhɨ íbe dhɨ, má kòkärí móndí nɨ làfa túrúpfú sè dhɨ, má nɨ làfa nda nɨ logó drá, àzya nɨ nɨ bhàzo drɨ̈á vésè be na.»
9 Dɨ Yésu tà drá dhɨ: «Ándrò, tà tɨdrízó dhɨ afí dzó kònɨdhɨ lé dre. Tàko ko, dhya kònɨdhɨ kókpà Ábàrámà nɨ ànzɨ kɨ àlo 'ɨ.
10 Ángyá ko, Móndí nɨ Mvá alɨ kɨtswálé móndyá avɨ̀bhá dhɨ kɨ nda, àyɨ kɨ tɨdrízó dhɨ bvó.»

Pídhígó màrábà mudrî dhɨ kɨ tà dri dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 25:14-30)

11 Móndyá zyandre nda ɨ dré tá adrérà'a Yésu nɨ yi dhɨ 'á dhɨ, dré gòzo pídhígó àlo dhɨ nɨ pɨ àyɨ dré. Tàko ko, akódhɨ tá ànyɨ Yèrúsalémà làga, ɨndɨ ɨ adré tá àyɨkya kisùá dhɨ, Gɨ̈ká nɨ Ópɨ nɨ atsá gbă lókyá nda sè.
12 Dɨ tà àyɨ dré dhɨ: «Agó àlo ópí kɨ súrú lésè dhɨ adré tá 'òle lɨ̈le bvò vwàvwà ro dhɨ na, à kòbhàró ɨ adrélé ópí ro gò, í kàgòró adrélé áyɨ òpɨ nya be dhɨ bvó.
13 Dɨ dré áyɨ màrábà mudrí dhɨ kɨ azízó, làfa lò'wa mudrí dhɨ kɨ lanzízó àlo àlo àyɨ drígásè gò, tàzoá àyɨ dré dhɨ: ‹Mɨ kàdré àzí 'o làfa kònɨdhɨ sè adrézó tɨmbàá, tsàle lókyá má dré dra agòzo dhɨ 'á.›*
14 Dɨ, móndyá akódhɨ nɨ bvò nda lé dhɨ ɨ adré tá àyɨkya togó kònzɨ bha akódhɨ rú. Gò ɨ dré móndí mùzo lɨ̈le akódhɨ vésè tàá dhɨ: ‹Mà adré lèá dhɨ, dhya kòdhɨ kònya òpɨ àma dri dhɨ ko.›
15 Dɨ, tágba kònɨnɨ dhɨ, à dré akódhɨ nɨ bhàzo ópí ro gò, dré agòzo. Dré màrábà mudrí í dré tá làfa tayízó àyɨ drígá nda kɨ azízó gò, àyɨ kɨ lizízó nɨ̈zoá ngalè ɨ tɨmbà tá áyɨ làfa nɨ drɨ̈ ángopí ya dhɨ.
16 Dhya drɨ̈drɨ̈ dhɨ kàtsá dre dhɨ, dré tàzoá dhɨ: ‹Mírɨ̈, má 'o àzí làfa lò'wa mína sè gò, làfa lò'wa mudrí àruka kɨ kisúzó bhàle drɨ̈á.›
17 Dɨ ópí nda tà drá dhɨ: ‹Áma màrábà dóro nɨ, mí 'o dóro! Mí dré kɨtswálé má dré ka'ɨle tà mvá tsà sè dhɨ sè dhɨ, má nɨ ámɨ bha adrélé bhàandre mudrí dhɨ ɨ drɨ̈le.›
18 Gò màrábà nɨ rɨ̈ dré atsázó tàá dhɨ: ‹Mírɨ̈, má 'o àzí làfa lò'wa mína sè gò, làfa lò'wa nzi àruka kɨ kisúzó bhàle drɨ̈á.›
19 Dɨ ópí nda tà drá dhɨ: ‹Má nɨ ámɨ bha adrélé bhàandre nzi dhɨ ɨ drɨ̈le.›
20 Gò màrábà nɨ na dré atsázó tàá dhɨ: ‹Mírɨ̈, làfa lò'wa mína kònɨdhɨ. Má zù tá làfa nda tayílé kítá na.
21 Má adré tá ámɨ ro, mí dré adrélé agó tòmbá 'ɨ dhɨ sè. Mí adré mína ngá mí dré bhàle ko dhɨ kɨ do, adrézó kpà ngá mí dré kidhílé ko dhɨ kɨ akónà.›

* **19:13 19:13** A adré tá làfa lò'wa kònɨdhɨ nɨ rú zi «mínà». Mínà àlo dhɨ tá làfa adrélé fèle móndí àlo dré àzí 'òle mbă na sè dhɨ tí dhɨ 'ɨ.

22 Dɨ ópí nda tà drá dhɨ: ‹Mɨ, màrábà kònzɨ nɨ, má nɨ ámɨ tàbvó ta ámɨ tàndɨ nɨ kúlí sè. Mí nǐ tá tàle dhɨ, ma agó tòmbá 'ɨ dhɨ be. Má adré ngá má dré bhàle ko dhɨ kɨ adó, adrézó ngá má dré kidhílé ko dhɨ kɨ akónà.
23 Mí bhà dɨ tá làfa mána dzó adrézó làfa 'o lendrélé dhɨ na ko àdho tà sè? Kònò má nɨ tá kɨtswá làfa nda nɨ adó àmupi nɨ be.›
24 Gò dré tàzoá móndí í làga dhɨ ɨ dré dhɨ: ‹Mì do làfa lò'wa kòdhɨ akódhɨ drígásè, fèle dhya adrélépi ába mudrí dhɨ dré.›
25 Dɨ ì tà drá dhɨ: ‹Mírǐ, akódhɨ nda làfa lò'wa íbe mudrí!›
26 Akódhɨ logó àyɨ dré dhɨ: ‹Má adré tàá àmɨ dré dhɨ: Dhya ángùdhi adrélépi ngá íbe dhɨ dré dhɨ, à nɨ akódhɨ nɨ ngá nda kɨ drǐ tɨmbà. Dɨ, kàdré ína dhya adrélépi ngá àko dhɨ nɨ tà sè dhɨ, à nɨ ndɨndɨ ngá mvá tsà dré adrézó ába dhɨ nɨ do drígásà.
27 Dɨ, kàdré áma kàrɨbhá lèbhá tá má kònya òpì àyɨ dri ko nda kɨ tà sè dhɨ, mɨ adrǐ àyɨ alɨzo àyɨ kɨ tilí todràle má kandrá.›»

Yésu fɨ Yèrúsalémà na ópí tínɨ
(À kònò kpà Màtáyò 21:1-11; Márokò 11:1-11; Yòwánɨ 12:12-19)

28 Yésu kòtà tà nda ɨ dre dhɨ, dré gòzo láti do adrézó mbàle Yèrúsalémà na.
29 Kòtsa ànyɨ bhà rú zǐle Bètèfágè ɨndɨ Bètàníyà dhɨ ɨ kandrá, ànyɨ kòngó Ólívè fa kya làga dre dhɨ, dré áyɨ lebèbhá rǐ dhɨ kɨ mùzo lɨle drǐdrǐ,
30 tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mɨ lɨ bhà àmɨ kandrá kònàdhɨ léna. Mɨ kòfɨ lána dre dhɨ, mɨ nɨ púndà mvá 'ɨle, à dré dhu rè mbàzo drǐá ko dhɨ nɨ kisú. Mɨ atrɨ akódhɨ, alɨzo ába má vélé.
31 Dhya àlo kòlizí àmɨ tí dhɨ: ‹Mɨ adré trɨá àdho tà sè?› ya dhɨ, mɨ kòtà drá dhɨ: ‹Mírǐ adré lèá nɨ.›»
32 Dɨ dhya mùle nda ɨ dré lɨzo tà nda nɨ kisú ngóró Yésu dré tá tàle àyɨ dré dhɨ tínɨ.
33 Ɨ dré tá adrérà'a púndà mvá nda nɨ atrɨ dhɨ 'á dhɨ, púndà nda nɨ líyí ɨ dré lizízóá àyɨ tí dhɨ: «Mɨ adré púndà mvá kòdhɨ nɨ trɨ àdho tà sè?»
34 Ɨ logó dhɨ: «Mírǐ adré lèá nɨ.»
35 Gò ɨ dré púndà mvá nda nɨ asézó atsázó ába Yésu vélé. Ɨ dré àyɨ kɨ kítá bhèzo drǐá gò, Yésu nɨ 'òzo lɨrílé drǐá.
36 Dɨ akódhɨ dré tá adrérà'a lɨle dhɨ 'á dhɨ, móndí zyandre dhɨ ɨ adré tá àyɨ kɨ kítá kɨ lasé láti mǐsè, kòlavúró drǐásà be dhɨ bvó.
37 Ɨ kòtsa ànyɨ Yèrúsalémà làga láti adrélépi sǐle kòngó Ólívè fa kya drǐlésè dhɨ 'á dre dhɨ, akódhɨ nɨ lebèbhá zyandre títí dhɨ ɨ dré ngàzo adrélé lenzélé lúlúgyá be, adrézó Gǐká nɨ rú bha kùle tà títí líndríga ró ɨ dré nòle dhɨ kɨ tà sè.
38 Ɨ adré tá tàá dhɨ:
«Tà tanɨ kàdré ópí adrélépi alɨle Mírǐ nɨ rú sè dhɨ dri!
Tà kɨdríkɨdrɨ kàdré bhù na, ɨndɨ rúku kàdré Gǐká kurú na bhù na dhɨ dré!»†
39 Gò Fàrǐsáyò àruka móndyá zyandre nda ɨ kòfalé dhɨ ɨ dré tàzoá Yésu dré dhɨ: «Tadhálépi, mí kòlawà ámɨ lebèbhá nɨ ɨ dri, ɨ kòtayíró kúlí!»
40 Dɨ Yésu logó dhɨ: «Má adré tàá àmɨ dré dhɨ: Ɨ kòtayí kúlí dhɨ, kírà kɨ lúlúgyá ga nì!»

Yésu ngo Yèrúsalémà nɨ tà sè

41 Yésu kòtsa ànyɨ Yèrúsalémà làga bhàandre nda nɨ no dre dhɨ, dré ngàzo ngòle tà nɨ sè,
42 tàzoá dhɨ: «Á! Yèrúsalémà, kònò mí kònǐ tá tà kɨtswálépi tá tà kɨdríkɨdrɨ fe mí dré lókyá ándrò kònɨdhɨ sè dhɨ be dhɨ! Dɨ, nyànomvá dhɨ, tà nda zù ɨ zùzù mí dré.
43 Tàko ko, lókyá nɨ atsá ámɨ kɨ gò, ámɨ kàrɨbhá ɨ dré ámɨ gàrà kɨzo kúrú, ngá tobhàzo kɨtswázó àdzú bhu mí rú gò, ɨ dré àdzú bhùzo mí be ámɨ gàrà títí dhɨ ɨ 'ásè.

† **19:38 19:38** À kònò Longó ɨ 118:26.

44 Ɨ nɨ àmɨ kɨ bhe kɨnyílé kìnî mi, ámɨ ànzɨ mí lé dhɨ íbe. Ɨ kɨtswá kírà kɨ àlo tayí àzya nɨ dri ko. Ângyá ko, mí nì tá mína lókyá Gìká dré alɨzo kɨtswálé ámɨ tɨdrí dhɨ ko.»

Yésu dro móndyá adrébhá ngá lagí dhɨ ɨ topfòle tépelò 'ásè
(À kònò kpà Màtáyò 21:12-17; Márokò 11:15-19; Yòwánɨ 2:13-22)

45 Âmvolásà dhɨ, Yésu dré fɨzo tépelò na gò, dré ngàzo móndyá adrébhá tá ngá lagí kònàle dhɨ kɨ dro topfòle 'ásà.

46 Dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Gìká nɨ Kúlí adré tàá dhɨ: ‹Áma dzó nɨ adré dzó adrézó tà ta má be dhɨ 'ɨ.› Dɨ, mì gò àmɨkya dzó nda nɨ bha adrélé àrà kùgubhá ì dré adrézó àyɨ kɨ zu dhɨ ró!»‡

47 Kìtú àlo àlo títí ɨ sè dhɨ, Yésu adré tá tà tadhá tépelò na. Kòwánà kàdrì ɨ, tátrítrí kúlí tadhábhá ɨ tsàle Yúdà ànzɨ kɨ drì kobhá íbe dhɨ, ì adré tá láti nda kɨtswázó akódhɨ nɨ pfu dràle.

48 Dɨ, ì kɨtswá tá àyɨkya láti kisú bwà ko. Ângyá ko, móndyá títí dhɨ ì adré tá akódhɨ nɨ kúlí yi lovó sè.

20

À lizî Yésu tî ngalè akódhɨ nɨ rìnyî angá ángolésè ya dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 21:23-27; Márokò 11:27-33)

1 Kìtú àlo dhɨ, Yésu adré tá móndí kɨ tadhá tépelò na, adrézó Rúbí Tanɨ longó àyɨ dré. Gò kòwánà kàdrì ɨ, tátrítrí kúlí tadhábhá ɨ ìndì bhàgo íbe dhɨ ì dré alɨzo akódhɨ vélé,

2 lizíá tíá dhɨ: «Mí tà rè àma dré ká: Rìnyí mí dré adrézó tà kòdhɨ kɨ 'o dhɨ angá ína ángolésè? Âdhi fè rìnyí nda mí dré nì?»

3 Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Má nɨ kókpà tà àlo dhɨ nɨ lizí àmɨ tí. Mì tà rè má dré ká!

4 Bàtísimò Yòwánì dré fèle dhɨ angá tá ína ángolésè: Gìká vélésè, kó ngalè móndí ɨ vélésè?»

5 Gò ì dré dhèzo adrélé tà kayí àyɨ kòfalésè, adrézó tàá dhɨ: «Mà kòtà dhɨ ‹Bàtísimò nda angá Gìká vélésè› dhɨ, akódhɨ nɨ go lizíá àma tí dhɨ: ‹Mì ka'ì dɨ Yòwánì ko àdho tà sè?›

6 Dɨ, mà kòtà kó dhɨ ‹Bàtísimò nda angá móndí ɨ vélésè› dhɨ, móndyá títí dhɨ kɨ àma kɨ lebhé todràle kírà sè. Ângyá ko, ì adré ka'ìá dhɨ, Yòwánì tá ína pròfétà 'ɨ.»

7 Dɨ ì dré logózóá drá dhɨ: «Mà nì ngalè bàtísimò nda angá ángolésè ya dhɨ ko.»

8 Yésu gò tàá àyɨ dré dhɨ: «Kàdré kònìnɨ dhɨ, má kɨtswá kókpà tàá àmɨ dré ngalè rìnyí má dré adrézó tà nda kɨ 'o dhɨ angá ángolésè ya dhɨ ko.»

Pídhígó vînò lɨkíbhá kònzɨ dhɨ kɨ tà dri dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 21:33-46; Márokò 12:1-12)

9 Gò Yésu dré pídhígó kònìdhɨ nɨ pìzo móndí ɨ dré, tàzoá dhɨ: «Agó àlo dhɨ bhe tá vínò áyɨ amvú na. Dré amvú nda nɨ tayízó vínò lɨkíbhá àruka ɨ drígá gò, lìzo atsí na lókyá be vwàvwà ro.

10 Lókyá vínò lò'wa kìzo dhɨ kòkɨtswá dre dhɨ, dré áyɨ màrábà kɨ àlo mùzo lìle vínò lɨkíbhá nda ɨ véna, ì kòfèró í dré lò'wa ína tínɨ dhɨ be dhɨ bvó. Dɨ, vínò lɨkíbhá nda ì dré àyɨkya màrábà nda nɨ tswàzo gò, logózóá nzìle drígálé sè.

11 Gò amvú líyí nda dré màrábà àzya mùzo lìle àyɨ véna. Dɨ, ì dré kpà akódhɨ nda nɨ tswàzo, kanyò fèzo drá gò, logózóá drígálé sè.

12 Dré gòzo màrábà nɨ na mu lìle gò, ì dré akódhɨ nda nɨ pfùzo bí íbe gò, dòzoá bhèle amvú 'ásè kɨvì na.

‡ **19:46 19:46** À kònò Èsáyà 56:7; Yèrèmíyà 7:11.

13 Dɨ amvú líyí nda kòyi tà nda dre dhɨ, dré kisùzoá ɨ́ léna dhɨ: ‹Má nɨ 'òá ngɨ́nɨ? Má nɨ áma mváagó má dré lèle tò dhɨ nɨ mu kòdhya. Àruka nɨ, ì nɨ akódhɨ nɨ lɨndrì bha.›
14 Dɨ, vínò lɨkɨ́bhá nda ì kònò mváagó nda adrérà'a alɨ̀le dre dhɨ, ì dré tàzoá àyɨ kòfalésè dhɨ: ‹Kònàdhɨ dhya dra amvú kònɨdhɨ nɨ kisúlépi tàyɨlé ro dhɨ 'ɨ. Mà kòpfu akódhɨ dràle, amvú dré tá kɨtswálé kisúlé tàyɨlé ro nda kàdréró àma dré!›
15 Dɨ ì dré ngàzo akódhɨ nɨ ru bhèle amvú nda 'ásè kɨvì na gò, pfùzoá dràle.»
Yésu gò lizíá dhɨ: «Mì adré kisùá dhɨ, amvú líyí nda nɨ 'òá ngɨ́nɨ àyɨ kɨ tà sè dhɨ?
16 Akódhɨ nɨ tsa vínò lɨkɨ́bhá nda kɨ tupfú todràle gò, gòzo amvú vínò àdhya nda nɨ tayí móndí àruka ɨ drɨ́gá.»
Dɨ móndyá zyandre nda ì kòyi tà nda dre dhɨ, ì dré tàzoá dhɨ: «Tà nda kòdhɨ ì kò'o ru tàdzí ko!»
17 Dɨ Yésu dré àyɨ kɨ nòzo dɨ̀ɨ́ gò, tàzoá dhɨ: «Tà tɨsɨ̀le Gɨ̈ká nɨ Kúlí na kònɨdhɨ adré dɨ lèá tàle ngɨ́nɨ?
‹Kɨ́rà dzó sibhá ì dré gàle gàgà dhɨ,
gò atsálé kɨ́rà agógó dzó nda dré adrézó áyɨ totó drɨ̈á dhɨ ró.›*
18 Dhya ángùdhi dra dhèlepi kɨ́rà nda dri dhɨ nɨ ŋo. Kòdhɨ ɨ́be dhɨ, kɨ́rà nda nɨ dhya ángùdhi ɨ́ dré dra adhézó drɨ̈á dhɨ nɨ kɨnyɨ́.»
19 Gbă lókyá nda sè dhɨ, tátrɨ́trɨ́ kúlí tadhábhá ɨ kòwánà kàdrì ɨ́be dhɨ ì dré láti ndàzo kɨtswázó Yésu nɨ ru. Ângyá ko, ì nɨ̀ tá tàle dhɨ, akódhɨ pɨ tá pɨ́dhɨ́gó nda àyɨ rú dhɨ be. Dɨ, ì dré tá adrélé móndyá zyandre dhɨ kɨ ro dhɨ sè dhɨ, ì dré akódhɨ nɨ tayízó.

Kàyɨ̈sárà, Rómà kɨ ópí kàdrì nɨ mèdáyì gɨ̀ma
(À kònò kpà Màtáyò 22:15-22; Márokò 12:13-17)

20 Dɨ ì dré ngàzo adrélé Yésu nɨ mì ga gò, móndí àyɨ kɨ 'obhá adrélé móndí gyăgya ró dhɨ kɨ mùzo lùzu ró lɨ̀le Yésu véna. Àyɨ nda ì adré tá akódhɨ nɨ le 'òle la'ɨ̀le kúlí dré tá adrélé tàle dhɨ ɨ sílé, ì kòkɨtswáró akódhɨ nɨ fe Rómà kɨ gùvèrènérè drɨ́gá.
21 Dɨ ì dré akódhɨ nɨ lizízó tàzoá dhɨ: «Tadhálépi, mà nɨ̀ tàle dhɨ, tà mí dré adrélé tàle ìndì tadhálé dhɨ ɨ gyăgya dhɨ be. Mí adré móndí kɨ no twátwa ko. Mí adré kpà Gɨ̈ká nɨ tà tadhá tà bàti sè.
22 Dɨ mí tà rè àma dré ká: Àma kɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí ka'ɨ̈, mà kàdré Kàyɨ̈sárà nɨ mèdáyì gɨ dhɨ 'í? Kó ngalè, ka'ɨ̈ ko?»
23 Dɨ, Yésu dré ɨ́na àyɨ kɨ túrúpfú tà nɨ̀zo kyá gò, logózóá àyɨ dré dhɨ:
24 «Mì afè dènárɨ̈ àlo dhɨ má dré nòle.» Ɨ kòfè làfa lò'wa nda drá dre dhɨ, dré lizízóá dhɨ: «Móndí líndrí kònɨdhɨ tsàle rú tɨsɨ̀le drɨ̈á kònɨdhɨ be dhɨ, àdhi àdhya 'ɨ?» Ɨ logó drá dhɨ: «Kàyɨ̈sárà àdhya 'ɨ.»
25 Dɨ Yésu tà àyɨ dré dhɨ: «Mì kàdré dɨ ngá Kàyɨ̈sárà àdhya nɨ fe Kàyɨ̈sárà dré, adrézó kpà ngá Gɨ̈ká àdhya nɨ fe Gɨ̈ká dré.»
26 Dɨ ì kɨtswá tá akódhɨ nɨ 'o la'ɨ̀le kúlí dré tá tàle móndí ɨ kandrá dhɨ ɨ sílé bwà ko. Be ró dhɨ, àyɨ kɨ líndrí ga tá kúlí dré logólé nda sè gò, ì dré kúlí tayízó adrézó kírɨ.

Tà lizîlé ngangà dràdrà 'ásè dhɨ nɨ tà dri dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 22:23-33; Márokò 12:18-27)

27 Âmvolásà dhɨ, Sàdùkáyò àruka ì dré alìzo Yésu vélé kɨtswálé tà lizí tíá. (Âyɨ nda ì adré tàá dhɨ, ngangà dràdrà 'ásè dhɨ yókódhó.) Dɨ ì tà drá dhɨ:
28 «Tadhálépi, Mósè tɨsì àma dré dhɨ: ‹Agó àlo adrélépi mvá àko dhɨ kòdrà áyɨ tòkó nɨ tayí dhɨ, lè adrúpi nɨ kòdo tàyítòkó nda mòle, kɨtswázó ànzɨ ti áyɨ adrúpi dràlepi nda dré.›†

---

* **20:17 20:17** À kònò Longó ɨ 118:22. † **20:28 20:28** À kònò Dùtèrònómè 25:5-6.

29 Dɨ àgo nzi-drɨ̀-rɨ̀ adrúpi ró dhɨ ɨ tá be. Ànyɨ kɨ kàyo dré tòkó àlo dhɨ nɨ mòzo gò,
dràzo tólò mvá ti àko ró.
30 Adrúpi nɨ nɨ rɨ̀ dré tòkó nda nɨ dòzo mòle gò, dré kpà dràzo tólò mvá ti àko ró.
31 Tà nda dré kpà ru 'òzo kònɨnɨ adrúpi nɨ nɨ na rú, tsàle byá adrúpi nɨ nɨ nzi-drɨ̀-rɨ̀
rú. Ànyɨ títí nda ɨ todrà mvá ti àko ró.
32 Kùdù ro dhɨ, tòkó nda dré kpà dràzo.
33 Dɨ kɨ̀tú móndí ɨ dré dra ngàzo dràdrà 'ásè dhɨ tú dhɨ, adrúpi nzi-drɨ̀-rɨ̀ nda ɨ kòfalé
dhɨ, tòkó nda nɨ adré tsítsɨ̀ dhɨ àdhi dré? Àngyá ko, àyɨ títí nda ɨ do tá akódhɨ mòle
àyɨ dré tòko ró.»
34 Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Móndyá ándrò kònɨ ɨ adré ru mo, adrézó kpà àyɨ kɨ ànzɨ
kɨ fe mòle.
35 Dɨ, lókyá adrélépi alɨ̀le dhɨ sè dhɨ, móndyá kɨtswábhá Gɨ̀ká mɨ̀lésè ɨ kòngaró
dràdrà 'ásè dhɨ ɨ gò adrélé ru mo ko, adrélé kpà àyɨ kɨ ànzɨ kɨ fe mòle ko.
36 Ɨ kɨtswá kpà gòle dràle ko. Àngyá ko, ɨ nɨ àyɨkya adré ngóró ángélóɨ tínɨ. Ànyɨ
Gɨ̀ká nɨ ànzɨ 'ɨ, ànzɨ ngabhá dràdrà 'ásè dhɨ 'ɨ.
37 Dɨ, kàdré ínа ngangà dràdrà 'ásè dhɨ nɨ tà sè dhɨ, ndɨ̀ndɨ̀ Mósè tadhá tá ngádra 'á
dhɨ, móndyá dràbhá dre dhɨ kɨ nga dràdrà 'ásè dhɨ 'ɨ. Tàko ko, dré tá fanzɨ̌ adrélépi
kòle àtsɨ ró dhɨ nɨ tà tɨsɨzo dhɨ, zi Mírɨ̀ ‹Gɨ̀ká Abàrámà àdhya, Gɨ̀ká Ɨsákà àdhya, ɨ̀ndɨ̀
Gɨ̀ká Yàkóbhò àdhya.›‡
38 Dɨ Gɨ̀ká nda Gɨ̀ká àbvò kya 'ɨ ko. Be ró dhɨ, akódhɨ ína Gɨ̀ká móndyá lídrɨ̀ ro dhɨ
kya 'ɨ. Àngyá ko, akódhɨ mɨ̀lésè dhɨ, àyɨ títí nda ɨ lídrɨ̀ ro.»
39 Dɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí tadhábhá kɨ àruka ɨ logó drá dhɨ: «Tadhálépi, mí tà tà kòdhɨ kyá!»
40 Dɨ dhya àlo dré gòzo vélé tà tabhɨ̀ lizílé akódhɨ tí ko.

Mèsíyà ɨ Dàwídɨ̀ be dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 22:41-46; Márokò 12:35-37)

41 Gò Yésu dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «À adré tàá dhɨ, Mèsíyà Dàwídɨ̀ nɨ mvá 'ɨ dhɨ ngínɨ?
42 Tàko ko, Dàwídɨ̀ nɨ tàndɨ tà tá búkù Yúdà ànzɨ kɨ Longó kya na dhɨ:

‹Mírɨ̀ Gɨ̀ká tà áma Mírɨ̀ dré dhɨ:
Mí alɨ̀ lɨrílé áma drɨ́ágó lésè,
43 tsàle lókyá má dré dra ámɨ kàrɨbhá kɨ bhàzo
adrélé ámɨ pá zàle dhɨ 'á.›§
44 Kòdhɨ Dàwídɨ̀ adré Mèsíyà nɨ zi áyɨ Mírɨ̀ ro. Dɨ Mèsíyà nda nɨ kɨtswá kpà adrélé
akódhɨ nɨ mvá ro ngínɨngínɨ ró?»

Yésu se áyɨ lebèbhá kɨ bɨ̂ tátrɨ́trɨ́ kúlɨ̂ tadhábhá kɨ tà sè
(À kònò kpà Màtáyò 23:1-36; Márokò 12:38-40)

45 Móndyá zyandre títí dhɨ ɨ dré tá adrérà'a Yésu nɨ yi dhɨ 'á dhɨ, dré tàzoá áyɨ
lebèbhá ɨ dré dhɨ:
46 «Mɨ kàdré àmɨ kɨ lɨkɨ́ tátrɨ́trɨ́ kúlí tadhábhá kɨ tà sè. Àngyá ko, àyɨ nda ɨ adré
kánzò kàtswákàtswa dhɨ kɨ le asólé àyɨ rú, adrézó tatsílé ába móndí ɨ kòfalésè. Ɨ adré
lèá dhɨ, à kàdré mòdo fe àyɨ dré lɨndrɨ̀ sè ngá lagírà ɨ 'ásè. Ɨ adré lèá lɨrílé àrà lɨndrɨ̀
àdhya lɨ̀sámbò dzó ɨ 'ásè dhɨ ɨ 'ásè, adrézó kpà lèá lɨrílé mísá lɨndrɨ̀ àdhya gwányá ɨ
'ásè dhɨ ɨ làgásè.
47 Ɨ adré tàyɨ́tòkó kɨ ngá kɨ kárí títí. Ɨ adré kpà tà zi Gɨ̀ká tí vwàvwà ro, à kònòró
àyɨ be dhɨ bvó. Dɨ kɨ̀tú dra tàbvó tàzo dhɨ tú dhɨ, à nɨ tà ŋo àyɨ dri tà tàndɨ ró.»

---

‡ **20:37 20:37** A kònò Pfòma 3:6. § **20:43 20:43** A kònò Longó ɨ 110:1.

21

Ngá tàyítòkó àlo lemerè ro dhi dré fèle Gïká dré dhi
(À kònò kpà Márokò 12:41-44)

1 Yésu dré tá adrérà'a tépelò na dhi 'á dhi, dré mì tingázó ngábhá ki no adrérà'a
àyi ki làfa bhe kpúkúbhú adrézó làfa liki dhi na.
2 Dré kpà tàyítòkó àlo lemerè ro dhi ni nòzo làfa lò'wa nzǐ tsàtsà rì dhi ki bherà'a
lána.
3 Gò Yésu dré tàzoá dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Tàyítòkó lemerè ro kòdhi bhà
ína làfa kàdrì, móndyá àruka títí dhi kya ki lavú.
4 Tàko ko, àyi títí nda ì adó àyikya àyi ki ngá ki drì fèle kòdhya. Di, tòkó lemerè ro
nda adó ína ngá títí í dré tá adrézó ába kitswázó adrílé ásà dhi i fèle kòdhya.»

Yésu longó tépelò ni pfùma ni tà
(À kònò kpà Màtáyò 24:1-2; Márokò 13:1-2)

5 Yésu ni lebèbhá àruka ì adré tá tépelò ni tà ta, kírà aveave tépelò nda ni sìzo ásà
dhi íbe, ìndì ngá fèle Gïká dré tépelò nda ni 'òzo avélé ásà tò dhi íbe. Di, Yésu dré ína
tàzoá dhi:
6 «Kàdré ngá mì dré adrélé nòle kòni ki tà sè dhi, lókyá adrélépi alìle dhi sè dhi, à
gò vélé kírà kòni ki àlo kisú àzya ni dri ko. À ni kírà nda ki lebhé títí kïní mi.»

Tà dra ru 'obhá lókyá kùdù ni tà tadházó dhi i
(À kònò kpà Màtáyò 24:3-14; Márokò 13:3-13)

7 Gò ì dré Yésu ni lizízó tàzoá dhi: «Tadhálépi, tà kòdhi ki atsá ángutú? Àdho tà ni
ru 'o drìdrì tadházóá dhi, tà nda ì adré 'òle ru 'o káyà dhi ni?»
8 Yésu logó dhi: «Mì kàdré àmi ki liki dóro, à kòlitíró àmi ko. Tàko ko, móndí bǐ dhi
ki alì áma rú sè adrélé tàá dhi: ‹Ma Mèsíyà 'i!› ìndì ‹Lókyá kitswá dre!› Di, mì kòlì
àmikya àyi vésè ko.
9 Mì ni àdzú ki rúbí yi, móndí ki ligima àyi ki ópí íbe dhi ki rúbí be. Di, mì kòtayí
àmi ki togó adrélé gàle tirì dré ko. Tàko ko, adré lèá dhi, tà nda kòdhi ì kò'o rè zyà
ru 'íká. Di, lókyá kùdù kitswá ína atsálé mbèlè ko.»
10 Gò tàá àyi dré dhi: «Súrú ki àdzú bhu súrú àruka íbe. Òpì ki kpà àdzú bhu òpì
àruka íbe.
11 Kàdíkàdi ni bvò kosé rïnyí sè, ìndì kàrábhò ni dhe drà kònzi íbe àrà twátwa i
'ásè. Tà dra tirì febhá dhi ki ru 'o, ìndì tà kàdrì líndríga ró dhi ki agá bhù mïbhalé 'á.
12 Di, tà títí nda i kandrá dhi, à ni àmi ki turú adrélé mì pfòle. À ni àmi ki lefè tàbvó
tàle lìsámbò dzó i 'ásè, adrézó àmi ki lebhé bădzó i 'ásè. Áma tà sè dhi, à ni àmi ki
tidrì topfòzo àmi íbe ópí kàdrì i kandrásè ìndì gùvèrènérè i kandrásè.
13 Tà nda ni láti nzi àmi dré kitswázó áma tà mì dré nòle ìndì mì dré yïle dhi ki
longó àyi dré.
14 Di ásà dhi, mì kòbhà àmi ki togó adrélé lanzïle, adrézó mì ni tà ta àmi rúsè ngíni
ya dhi ni kisù drìdrì dhi ko.
15 Tàko ko, má ni mána kúlí fe àmi dré kitswálé logólé tògyá sè àmi ki kàribhá i tí,
ì kòkitswáró kayíá ko, ìndì ì kòkitswáró tà ta rúásà twá ko dhi ma.
16 Ndìndì àmi ki tibhá i, àmi ki adrúpi i, àmi ki aró i, tsàle àmi ki arúpi íbe dhi ki
àmi ki lefè kàribhá i drígá gò, àmi ki àruka ki tupfúzó todràle.
17 Móndyá títí dhi ki togó kònzi bha àmi rú áma tà sè.
18 Di, tágba kònìni dhi, àmi ki drìbhí ki àlo kitswá ína tavìle ko.
19 Mì kàdré togó tsi, adrézó àmi ki totó tätä dhi, mì ni lídrì kisú.»

Yésu longó Yèrúsalémà ni pfùma ni tà
(À kònò kpà Màtáyò 24:15-21; Márokò 13:14-19)

20 «Mɨ kònò sòdá zyandre dhɨ ɨ adrérà'a Yèrúsalémà nɨ gàrà kɨ kúrú dre dhɨ, mì nɨ nǐá tàle dhɨ, bhàandre nda nɨ pfùma atsá ànyɨ dre dhɨ be.
21 Lókyá nda sè dhɨ, lè móndyá dra adrébhá bvò Yùdáyà àdhya na dhɨ ì kòlapá ràle kòngó ɨ drĭna, àyɨ adrébhá Yèrúsalémà na dhɨ ì kàpfò lásà, ìndì àyɨ adrébhá gbàbhú 'ásè dhɨ ì kòfɨ bhàandre nda na ko.
22 Tàko ko, kĭtú nda kòna kɨ adré kĭtú tà ŋòzo móndí ɨ dri dhɨ 'ɨ, kɨtswálé tà títí tɨsìle Gĭká nɨ Kúlí na dhɨ ì kò'oró ru be dhɨ bvó.
23 Kĭtú nda ɨ tú dhɨ, kɨzà nɨ adré kàdrì tòkó adrébhá 'a ɨ́be dhɨ ɨ dré, ìndì tòkó adrébhá bà fe ànzɨmvá ɨ dré dhɨ ɨ dré. Kɨzà nɨ adré kàdrì lavúlé bvò nda na, ìndì Gĭká nɨ kombà nɨ adré kàdrì súrú nda rú.
24 A̰ nɨ àyɨ kɨ àruka kɨ tupfú todràle sápɨ́ sè, àruka nɨ kɨ turúzó lìzo àyɨ ɨ́be bvò títí súrú twá ro dhɨ ɨ 'ásè. Gò móndyá súrú twá ro dhɨ ì dré Yèrúsalémà nɨ atózó àyɨ pálé, tsàle móndyá súrú twá ro nda kɨ lókyá dré akɨ́rà'a títí dhɨ 'á.»

Móndí nɨ Mvá nɨ agòma
(À kònò kpà Màtáyò 24:29-31; Márokò 13:24-27)

25 «Tà twátwa lɨ́ndríga ró dhɨ kɨ agá kĭtú mi, mbă mi, ìndì bhĭbhínyà ɨ mi. Dɨ súrú títí bvò dri dhɨ kɨ togó kɨ adré kɨzà ro lavúlé, àyɨ kɨ drĭ dré adrézó abɨ́lé, yĭandre dré dra adrélé ru kägbă adrélé kpòrò 'o lavúlé dhɨ sè.
26 Móndí kɨ dra tirĭ dré, ɨ dré adrérà'a tà adrébhá alɨ̀le bvò dri dhɨ kɨ letè dhɨ 'á. A̰ngyá ko, rĭnyí bhù na dhɨ kɨ ru kɨzí.
27 Dɨ lókyá nda sè dhɨ, móndyá títí dhɨ kɨ Móndí nɨ Mvá nɨ no adrérà'a alɨ̀le ndùrùku ɨ 'ásè, rĭnyí kàdrì be ìndì mĭlanzĭlanzĭ kàdrì be.
28 Dɨ tà nda kòdhɨ ì kòkɨdhó adrélé ru 'o dre dhɨ, mì kòtotó àmɨ àmɨ kɨ drĭ tɨngá kuru, adrézó gànzi ró. Tàko ko, lókyá Gĭká dré dra àmɨ kɨ apázó dhɨ atsá ànyɨ dre.»

Tà tadhálé fígĭ fa nɨ tà rú dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 24:32-35; Márokò 13:28-31)

29 Gò Yésu dré tà kònìdhɨ nɨ tàzo àyɨ dré kúlí alaala sè, tàzoá dhɨ: «Mɨ nò rè fígĭ fa túmă̰ní fa àruka títí dhɨ ɨ́be dhɨ ɨ ká!
30 Mɨ kàdré àyɨ kɨ bí no adrérà'a ròle dhɨ, mì nĭ tàle dhɨ, yĭgú ànyɨ dhɨ be.
31 Kókpà kòdhɨ tínɨ, lókyá mì dré dra tà nda kòdhɨ kɨ nòzo adrérà'a ru 'o dhɨ tú dhɨ, lè mì kònĭ tàle dhɨ, Gĭká nɨ Òpì ànyɨ káyà dhɨ.
32 Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Móndyá dra adrébhá lídrì ɨ́be lókyá nda sè dhɨ ì kɨtswá dràle títí drĭdrĭ tà títí nda ì dré dra ru 'òzo dhɨ kandrá ko.
33 Bhù ɨ bvò be dhɨ kɨ akí. Dɨ, áma kúlí ì kɨtswá àyɨkya tàdzí akɨ́lé ko.
34 Mɨ kònò dóro, mì kòbhàró àmɨ kɨ togó adrélé lanzĭle gwányá 'òma nɨ tà sè, wá tsĭma nɨ tà sè, ìndì tà bvò kòndɨ àdhya kɨ kisùma nɨ tà sè ko, kĭtú tàbvó tàzo nda kòkɨró àmɨ ngbŏ ró ko.
35 Tàko ko, kĭtú nda nɨ atsá móndyá títí bvò dri dhɨ ɨ dré.
36 Lè mì kàdré dɨ tàmĭga dri, adrélé tà zi Gĭká tí lókyá wă̰yi sè, mì kòkɨtswáró tà títí adrébhá alɨ̀le nda kɨ lavú, kɨtswázó àmɨ kɨ totó kanyò àko Móndí nɨ Mvá kandrá.»
37 Kĭtú àlo àlo títí ɨ sè dhɨ, Yésu adré tá tà tadhá tépelò na gò, ngátsi sè dhɨ, dré adrézó pfòle mbàle ayílé kòngó Òlívè fa kya drĭna.
38 Dɨ drùbhĭ kɨ́nó, móndyá títí dhɨ ì adré tá lɨ̀le akódhɨ nɨ yi tépelò na.

22

Yùdásì ì yi ru kòwánà kàdrì ɨ́be, kòlefèró Yésu àyɨ drɨ́gá
(À kònò kpà Màtáyò 26:14-16; Márokò 14:10-11)

1 Yúdà ànzɨ kɨ gwányá Mápà tàkú àko dhɨ àdhya, adrélé kpà rú zĭle Pásɨkà dhɨ adré tá atsálé ànyɨ.

2 Kòwánà kàdrì ɨ tátrítrí kúlí tadhábhá íbe dhɨ ì adré tá láti nda kɨtswázó Yésu nɨ pfu dràle lùzu ró. Tàko ko, ì adré tá àyɨkya móndyá zyandre dhɨ kɨ ro.
3 Dɨ Sàtánà dré fɨzo Yùdásì adrélé kpà rú zĭle Ɨsɨkàrɨyótà dhɨ na. Akódhɨ nda tá Yésu nɨ lebèbhá mudrí-drĭ-rĭ dhɨ kɨ àlo 'ɨ.
4 Gò dré ngàzo lìle tà ta kòwánà kàdrì íbe ìndì tépelò lɨkíbhá kɨ kàdrì íbe, í nɨ Yésu nɨ lefè àyɨ drígá ngínɨ ya dhɨ nɨ tà dri.
5 Ayɨ nda ì dré lenzézó tà nda sè gò, ì dré lazízóá dhɨ, ì nɨ làfa fe drá.
6 Dɨ Yùdásì dré ka'ĭzoá gò, kɨdhózó adrélé lókyá dóro Yésu nɨ lefèzo àyɨ drígá dhɨ nɨ nda, móndyá zyandre dhɨ ì kònĭró ko.

À ledé tà Yésu ɨ dré gwányá Pásɨkà àdhya nɨ nyàzo lebèbhá nɨ íbe
(À kònò kpà Màtáyò 26:17-25; Márokò 14:12-21; Yòwánì 13:21-30)

7 Gwányá Mápà tàkú àko dhɨ àdhya tú dhɨ, kĭtú adrézó kábilígyà mvá Pásɨkà àdhya nɨ pfu dràle mòbòmà ro dhɨ dré atsázó.
8 Dɨ Yésu dré Pétèró kɨ mùzo Yòwánì be, tàzoá dhɨ: «Mì lì ngá ladhí àma dré gwányá Pásɨkà àdhya nɨ nyàzo.»
9 Ɨ lizí akódhɨ tàzoá dhɨ: «Mí adré lèá dhɨ, mà kòlì ladhɨ́á ángwà?»
10 Dɨ Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Mì kòfɨ bhàandre na dre dhɨ, mì nɨ drĭ si agó àlo adrélépi yĭ do lìdrí na dhɨ be. Mì dhe akódhɨ nda bvó, tsàle dzó dré dra fɨzo lána dhɨ na.
11 Mì kòtà dzó nda nɨ líyí dré dhɨ: ‹Dhya tà tadhálépi dhɨ adré ámɨ lizí: Dzó 'a kɨle mà dré kɨtswázó Pásɨkà nya áma lebèbhá íbe dhɨ ángwà?›
12 Dɨ akódhɨ nda nɨ dzó 'a kɨle kàdrì kurú na dhɨ nɨ tadhá àmɨ dré. À tobhà mísá ɨ ngá àruka íbe tayílé lána dre. Mì kòladhí ngá àma dré kònàle.»
13 Dɨ ì kòlì dre dhɨ, ì dré tà títí nda kɨ kisúzó ngóró Yésu dré tá tàle àyɨ dré dhɨ tínɨ. Gò ì dré ngá ladhɨ́zó kɨtswázó gwányá Pásɨkà àdhya nɨ nya.

Mĭrì nɨ rúbhá ɨ kàrí nɨ be dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 26:26-30; Márokò 14:22-26; 1 Kòrîtòbhá ɨ 11:23-25)

14 Lókyá kòkɨtswá dre dhɨ, Yésu ì dré tsàzo lɨrílé mísá làgásè túmăní akódhɨ nɨ àpóstolò mudrí-drĭ-rĭ dhɨ íbe.
15 Gò dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Ma tá lovó íbe tò atsálé nyànomvá dhɨ, mà kònyaró Pásɨkà kònìdhɨ túmăní àmɨ íbe áma kɨzà nyàma kandrá.
16 Tàko ko, má adré tàá àmɨ dré dhɨ: Má gò vélé nyàá ko, tsàle lókyá tà nɨ nɨ dré dra ru 'òzo kɨtswálé títí Gĭká nɨ Òpì na dhɨ 'á.»
17 Dɨ dré kópò adózó, àwoyà fèzo Gĭká dré gò, tàzoá dhɨ: «Mì do vínò kópò kònìdhɨ lé nɨ lanzílé àmɨ kòfalésè.
18 Tàko ko, má adré tàá àmɨ dré dhɨ: Má gò vélé vínò mvu ko, tsàle lókyá Gĭká nɨ Òpì dré dra atsázó dhɨ 'á.»
19 Dré mápà adózó, àwoyà fèzo Gĭká dré gò, ŋòzoá fèle áyɨ lebèbhá ɨ dré gò, tàzoá dhɨ: «Kònìdhɨ áma rúbhá má dré adrélé fèle àmɨ kɨ tà sè dhɨ 'ɨ. Mì nya, ìndì mì kàdré 'òá kònìnɨ adrézó áma tà kisù.»
20 Ngá nyàma àmvolésè dhɨ, dré kókpà 'òzoá kònìnɨ kópò sè. Adó kópò nda, tàzoá dhɨ: «Kópò kònìdhɨ adré tà tídhí Gĭká dré bhàle ru yĭzo móndí íbe áma kàrí kutúlépi àmɨ dré dhɨ sè dhɨ nɨ tà tadhá.
21 Dɨ, mì yi rè ká! Dhya adrélépi 'òle áma lefè kàrɨbhá ɨ drígá dhɨ adré lɨrílé túmăní má be mísá kònìdhɨ làga.
22 Tà bàti ró dhɨ, Móndí nɨ Mvá nɨ lɨ dràle ngóró Gĭká dré tá tà nɨ nɨ bhàle drĭdrĭ dhɨ tínɨ. Dɨ, kɨzà nɨ ína adré kàdrì dhya dra Móndí nɨ Mvá nda nɨ lefèlepi dhɨ dré!»
23 Dɨ ì dré kɨdhózó adrélé lizíá àyɨ kòfalésè, ngalè àdhi àyɨ kòfalé dhɨ nɨ tà nda nɨ 'o nì ya dhɨ.

Dhya kàdrì lavúlé dhɨ àdhi 'ɨ?

24 Gò Yésu nɨ lebèbhá nda ì dré dhèzo adrélé tà kayí àyɨ kòfalésè, nǐzoá ngalè dhya
kàdrì lavúlé àyɨ kòfalé dhɨ àdhi 'ɨ ya dhɨ.
25 Dɨ Yésu dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Móndyá bvò kòndɨ àdhya kɨ ópí ì adré àyɨkya òpì
nya àyɨ dri rǐnyí sè. Dhya kàdrìkàdrì àyɨ drǐle dhɨ ì adré kpà àyɨ kɨ tàndɨ kɨ zi móndí
kɨ ledébhá ɨ ró.
26 Dɨ, adré lèá dhɨ, àmɨ kɨ tà kàdré kònìnɨ ko. Be ró dhɨ, lè dhya kàdrì lavúlé àmɨ
kòfalé dhɨ kàdré àmɨ kɨ tùgumvá tínɨ. Lè kpà dhya adrélépi àmɨ kɨ drǐ ko dhɨ kàdré
tà 'o àmɨ kɨ màrábà tínɨ.
27 Àngyá ko, mì adré kisùá dhɨ, dhya kàdrì lavúlé dhɨ àdhi 'ɨ: dhya adrélépi ngá
nya mísá na dhɨ, kó ngalè, dhya adrélépi ngá bha nyàle dhɨ? Zakó tá dhya adrélépi
ngá nya mísá na dhɨ 'ɨ? Dɨ, ma mána àmɨ kòfalé dhɨ ngóró dhya adrélépi tà 'o àmɨ
dré dhɨ tínɨ.
28 Àmɨ ró dhɨ, àmɨ tá ngbú dhya adrébhá túmǎní má be tà dré adrérà'a áma tabhǐ
dhɨ 'á dhɨ 'ɨ.
29 Dɨ má adré àmɨ kɨ bha adrélé òpì nya, ngóró áma Atá dré áma bhàle adrélé òpì
nya dhɨ tínɨ,
30 mì kàdréró ngá nya ìndì ngá mvu áma mísá làgásè áma Òpì na. Kònàle dhɨ, mì
nɨ lirí lirírà adrézó òpì nya dhɨ ì drǐsè, adrélé Ɨsèrélè ànzɨ kɨ súrú mudrí-drǐ-rǐ dhɨ kɨ
tàbvó ta.»

Yésu longó dhɨ, Pétèró nɨ áyɨ ga
(À kònò kpà Màtáyò 26:31-35; Márokò 14:27-31; Yòwánì 13:36-38)

31 Yésu gò tàá dhɨ: «Sìmónà, Sǐmónà, mí yi rè ká! Sàtánà zi tà Gǐká tí, kòfèró láti í
dré àmɨ kɨ tabhǐzo, ngóró à dré adrélé ngánò kɨyá dhɨ tínɨ.
32 Dɨ, má zi mána tà Gǐká tí mí dré, mí kòtayíró ámɨ tà ka'ǐka'ǐ ko dhɨ bvó. Dɨ mí
kògò agòle má vélé dre dhɨ, mí kòtɨmbà ámɨ adrúpi ɨ àyɨ kɨ tà ka'ǐka'ǐ na.»
33 Dɨ, Pétèró tà drá dhɨ: «Mírǐ, ma gànzi ró lìle bǎ nya, ìndì lìle dràle túmǎní mí be.»
34 Yésu logó drá dhɨ: «Pétèró, má adré tàá mí dré dhɨ: Ándrò drǐdrǐ àgólòwa dré
dra tsírà bhèzo dhɨ kandrá dhɨ, mí nɨ áma ga vésè be na tàzoá dhɨ, mí nǐ ma ko.»

Yésu tà áyɨ lebèbhá ɨ dré dhɨ, ì kòlotó àyɨ kɨtswálé àdzú bhu

35 Yésu gò lizíá àyɨ tí dhɨ: «Lókyá má dré tá àmɨ kɨ mùzo lìle làfa àko, kòmvò àko,
ìndì kámókà àzya àko dhɨ sè dhɨ, ngá àlo dhɨ pɨ tá àmɨ vélé?»* Ɨ logó dhɨ: «Kóko.»
36 Akódhɨ tà àyɨ dré dhɨ: «Dɨ, nyànomvá dhɨ, dhya adrélépi làfa íbe dhɨ, kòdo làfa
nda be. Dhya adrélépi kòmvò íbe dhɨ, kòdo kpà be. Dhya adrélépi sápí àko dhɨ, kòlagí
áyɨ kítá kɨdhì àdhya kɨtswázó sápí gɨ í dré.
37 Tàko ko, má adré tàá àmɨ dré dhɨ: Lè tà tɨsìle áma tà dri Gǐká nɨ Kúlí na kònìdhɨ
kàtsá má rú: ‹À amú akódhɨ nàle tátrítrí kúlí ŋobhá íbe.›† Tà bàti ró dhɨ, tà tɨsìle áma
tà dri kòdhɨ adré 'òle ru 'o.»
38 Akódhɨ nɨ lebèbhá ì gò tàá dhɨ: «Mírǐ, sápí rǐ dhɨ ɨ be kònìdhɨ.» Akódhɨ logó àyɨ
dré dhɨ: «Kòdhɨ kɨtswá dre.»

Yésu zi tà Gǐká tî kòngó Òlîvè fa kya drǐna
(À kònò kpà Màtáyò 26:36-46; Márokò 14:32-42)

39 Yésu kàpfò kònalésè dre dhɨ, dré lìzo mbàle kòngó Òlívè fa kya drǐna, ànzyà gà
dré adrélé 'òle dhɨ tínɨ. Akódhɨ nɨ lebèbhá ì dré kpà akódhɨ nɨ lebèzo.
40 Ɨ kòtsa àrà nda na dre dhɨ, dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mì kàdré tà zi Gǐká tí, kòtayíró
àmɨ tà dré tabhǐle, àmɨ kɨ 'òzo dhèle tàkonzì na dhɨ ko.»

---

* **22:35 22:35** À kònò Lúkà 9:3; 10:4. † **22:37 22:37** À kònò Èsáyà 53:12.

41 Gò dré lìzo vwàle àyɨ rúsè ànyɨ́ànyɨ ngóró kɨ́rà vïle dhɨ dré adrélé lìle adhélé dhɨ pɨ́. Dré dhèzo áyɨ kórókó titĩ, tà zïzo Gïká tí kònìnɨ:
42 «Tátá, mɨ́ kòlè dhɨ, mɨ́ kòdo kópò kɨzà àdhya kòdhɨ má vélésè wà. Dɨ, mɨ́ kò'o tà má dré adrélé lèle dhɨ kòdhya ko. Be ró dhɨ, mɨ́ kò'o tà mɨ́ dré adrélé lèle dhɨ kòdhya.»
[
43 Gò ángéló àlo bhù lésè dhɨ dré agázó akódhɨ kandrá, rĩnyí fe drá.
44 Yésu nɨ togó dré adrélé kɨzà ro lavúlé dhɨ sè dhɨ, dré gòzo adrélé tà zi Gïká tí togó wǎyi sè. Gò kúrĩ adrélépi apfòle rúásà dhɨ dré atsázó kàrɨ́ tɨ́nɨ, adrélé tɨtɨle kĩnɨ́ mi.]‡
45 Akódhɨ kòzi tà nda akɨ́lé dre dhɨ, dré ngàzo gòle áyɨ lebèbhá nda ɨ véna, àyɨ kɨ kisú adrérà'a ayɨ́ ko kɨzà dré.
46 Dɨ dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mì adré ayɨ́ ko àdho tà sè? Mì nga adrélé tà zi Gïká tí, kòtayɨ́ró àmɨ tà dré tabhĩle, àmɨ kɨ 'òzo dhèle tàkonzì na dhɨ ko.»

Yésu nɨ rùma
(À kònò kpà Màtáyò 26:47-56; Márokò 14:43-50; Yòwánɨ 18:3-11)

47 Gbă kòdhwa, Yésu dré rè dhu adrérà'a tà ta dhɨ 'á dhɨ, móndí zyandre dhɨ ì dré atsázó. Dɨ dhya rú zïle Yùdásì, Yésu nɨ lebèbhá mudrí-drĩ-rĩ dhɨ kɨ àlo dhɨ adrĩ tá ɨ́na àyɨ nì. Gò dré áyɨ kisízó ànyɨ Yésu làga, kɨtswálé akódhɨ nɨ kamú.
48 Dɨ, Yésu dré tàzoá drá dhɨ: «Yùdásì, mɨ́ adré tsĩ Móndí nɨ Mvá nɨ kamú, kɨtswázó akódhɨ nɨ lefè kàrɨbhá ɨ drɨ́gá bàti?»
49 Yésu nɨ lebèbhá ì kònò tà adrélépi 'òle ru 'o nda dre dhɨ, ì dré akódhɨ nɨ lizízó: «Mírĩ, mà kòtogá àyɨ sápɨ́ sè wà?»
50 Gò àyɨ kɨ àlo dré kòwánà kɨ kàdrì nɨ màrábà nɨ bí drɨ́ágó lésè dhɨ nɨ bvwàzo kìle.
51 Dɨ, Yésu dré ɨ́na tàzoá dhɨ: «Mì tayí! Kòdhɨ kɨtswá dre!» Dré agó nda nɨ bí tabèzo, akódhɨ nɨ tɨdrɨ́zó.
52 Gò Yésu dré tàzoá kòwánà kàdrì ɨ, tépelò lɨkɨ́bhá kɨ kàdrì ɨ ìndì bhàgo atsábhá áyɨ ru dhɨ ɨ dré dhɨ: «Ma vo kùgú 'ɨ gò, mì dré adrézó alìle sápɨ́ ɨ́be ìndì fa ɨ́be kɨtswálé áma ru nɨ?
53 Kïtú àlo àlo títí ɨ sè, má adré tá àmɨ kòfalé tépelò na dhɨ, mì bhà tá drɨ́gá má rú ko. Dɨ, lókyá kònìdhɨ àmɨkya 'ɨ, ìndì dhya adrélépi áyɨ rĩnyí tadhá tínímvá na dhɨ àdhya 'ɨ.»

Pétèró gà Yésu rè
(À kònò kpà Màtáyò 26:57-58, 69-75; Márokò 14:53-54, 66-72; Yòwánɨ 18:12-18, 25-27)

54 Gò ì dré Yésu nɨ rùzo, drĩzoá lìzo ába kòwánà kɨ kàdrì nɨ dzó na. Dɨ Pétèró adré tá ɨ́na àyɨ kɨ lebè lárá ro.
55 Âyɨ kɨ àruka ì turú tá àtsɨ́ bhà'álé nda nɨ kɨ́tó 'á gò, ì dré lɨrɨ́zó làgásà. Dɨ Pétèró dré kpà lɨrɨ́zó àyɨ kòfalé.
56 Gò mvátòkó àlo màrábà ro dhɨ dré akódhɨ nɨ nòzo adrérà'a lɨrɨ́lé àtsɨ́ mĩle. Dré mĩ tɨngbózó drĩá gò, tàzoá dhɨ: «Dhya kòndɨ tá kókpà túmănɨ́ Yésu be.»
57 Dɨ, Pétèró dré ɨ́na tà nda nɨ gàzo rè, tàzoá dhɨ: «Tòkó, má nĩ akódhɨ ko.»
58 Gí ko, dhya àzya dré akódhɨ nɨ nòzo gò, tàzoá dhɨ: «Mɨ kókpà àyɨ kɨ àlo 'ɨ.» Dɨ Pétèró logó dhɨ: «Kóko, ma 'ɨ ko!»
59 Ânyɨ́ànyɨ sáà àlo àmvolésè dhɨ, dhya àzya dré gòzo tàá rĩnyí sè dhɨ: «Bàti, dhya kòndɨ tá túmănɨ́ Yésu be! Ângyá ko, akódhɨ kókpà móndí angálépi Gàlĩláyà lésè dhɨ 'ɨ.»
60 Dɨ Pétèró logó dhɨ: «Agó, má nĩ ngalè mɨ́ adré àdho tà ta ya dhɨ ko!» Gbă lókyá dré adrérà'a tà ta dhɨ 'á dhɨ, àgólòwa dré tsírà bhèzo.

‡ **22:44 22:44** Wárágà àruka Gïká nɨ Kúlí tisìzo àyɨ dri dhɨ ɨ léna dhɨ, à adré 22:43-44 kɨ kisú ko.

61 Gò Mírì Yésu dré áyɨ alázó Pétèró nɨ no dɨ̀ɨ́. Dɨ kúlí Mírì dré tá tàle Pétèró dré dhɨ dré agázó lána. Tà tá dhɨ: «Ándrò, drǐdrì àgólòwa dré dra tsírà bhèzo dhɨ kandrá dhɨ, mí nɨ áma ga vésè be na.»
62 Dɨ Pétèró dré pfòzo kɨvɨ na gò, ngòle ka'ílé ka'ika'i kɨzà dré.

À gu Yésu, akódhɨ nɨ tswàzo
(À kònò kpà Màtáyò 26:67-68; Márokò 14:65)

63 Dɨ dhya adrébhá Yésu nɨ lɨkí dhɨ ì adré tá akódhɨ nɨ gu, adrézó akódhɨ nɨ tswa.
64 Ɨ dré akódhɨ nɨ mǐ dròzo gò, adrézó tàá drá dhɨ: «Mí tà rè àma dré pròfétà ro dhɨ, ngalè àdhi sa mɨ nì ya dhɨ ká!»
65 Dɨ ì adré tá akódhɨ nɨ lodhá kanyò kúlí àruka bǐ dhɨ ɨ sè.

Yésu pfò kòwánà kɨ kàdrì ɨ kandrá bhàgo kàdrì ɨ́be
(À kònò kpà Màtáyò 26:59-66; Márokò 14:55-64; Yòwánì 18:19-24)

66 Ngá kòwa dre dhɨ, Yúdà ànzɨ kɨ bhàgo kàdrì ɨ, kòwánà kàdrì ɨ ìndì tátrítrí kúlí tadhábhá ɨ́be dhɨ, ì dré ru kɨmózó kònàle. Gò Yésu nɨ drǐzo pfòle àyɨ nda ɨ kandrá.
67 Dɨ ì dré tàzoá drá dhɨ: «Mí kàdré Mèsíyà 'ɨ bàti dhɨ, mí tà rè àma dré ká!» Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Má kòtà tà nda àmɨ dré dhɨ, mì kɨtswá ka'ǐá ko.
68 Má kòlizí kpà tà àmɨ tí dhɨ, mì kɨtswá tàdzí kúlí logó ko.
69 Dɨ, kɨdhólé nyànomvá dhɨ, Móndí nɨ Mvá nɨ lɨrí adrélé Gǐká rǐnyí líyí nɨ drɨ́ágó lésè.»
70 Dɨ àyɨ títí nda ì lizí tíá dhɨ: «Mɨ dɨ mína Gǐká nɨ Mváagó 'ɨ?» Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Àmɨ kɨ tàndɨ mì tà kyá tàle dhɨ, ma 'ɨ dhɨ.»
71 Dɨ ì tà dhɨ: «Mà nɨ dɨ go vélé móndí àruka kɨtswábhá tà ta akódhɨ rú dhɨ kɨ nda àdho tà sè? Âma kɨ tàndɨ, mà yi kúlí apfòlepi akódhɨ nɨ tàndɨ sílésè dhɨ dre!»

23

Yésu pfò Pǐlátò kandrá
(À kònò kpà Màtáyò 27:1-2, 11-14; Márokò 15:1-5; Yòwánì 18:28-38)

1 Gò àyɨ títí ru kɨmóbhá nda ì dré ngàzo Yésu nɨ dri lìzo ába Pǐlátò, Rómà kɨ gùvèrènérè kandrá.
2 Gò ì dré dhèzo adrélé Yésu nɨ asíkǐ, adrézó tàá dhɨ: «Mà kisú dhya kònìdhɨ adrérà'a àma kɨ súrú nɨ kodzó lɨgílé. Akódhɨ adré ína Kàyǐsárà nɨ mèdáyì gìma logá móndí ɨ dré. Adré kpà áyɨ tàndɨ nɨ zi Mèsíyà ro, ìndì ópí ro.»
3 Dɨ Pǐlátò dré lizízóá Yésu tí dhɨ: «Mɨ, mɨ ópí Yúdà ànzɨ kya 'ɨ?» Yésu logó drá dhɨ: «Ámɨ tàndɨ mí tà dre.»
4 Gò Pǐlátò dré tàzoá kòwánà kàdrì ɨ dré, móndyá zyandre ɨ́be dhɨ: «Má kisú mána tà àlo tà bhàzo agó kònìdhɨ dri dhɨ ko.»
5 Dɨ, ì gò àyɨkya tàá rǐnyí sè dhɨ: «Akódhɨ adré móndí zyandre dhɨ kɨ kodzó lɨgílé tà dré adrélé tadhálé dhɨ ɨ sè. Adré 'òá kònìnɨ Yúdà ànzɨ kɨ bvò 'ásè títí, kɨdhólé Gàlǐláyà lésè atsálé kònwa Yèrúsalémà 'a.»
6 Pǐlátò kòyi tà nda dre dhɨ, dré lizízóá ngalè Yésu móndí angálépi Gàlǐláyà lésè dhɨ 'ɨ yà dhɨ.
7 Kòyi tàle dhɨ, akódhɨ tá ópí Èródè nɨ rǐnyí zàle dhɨ dre dhɨ, dré akódhɨ nɨ mùzo Èródè véna. Ângyá ko, akódhɨ nda tá Yèrúsalémà 'a lókyá nda sè.

Yésu pfò Èródè kandrá

8 Èródè kònò Yésu dre dhɨ, dré lenzézó lavúlé. Tàko ko, yi tá Yésu nɨ rúbí kɨ́nó gò, adrézó akódhɨ nɨ le nòle tò. Adré tá mǐ bha kɨtswálé akódhɨ nɨ no tà àlo lɨ́ndrɨ́ga ró dhɨ nɨ 'orà'a.
9 Dɨ dré akódhɨ nɨ lizízó tà bǐ dhɨ ɨ sè. Dɨ, Yésu logó ína drá kúlí àlo ko.

10 Kòwánà kàdrì ɨ tátrítrí kúlí tadhábhá íbe dhɨ ì totó tá àyɨ kònàle adrélé akódhɨ nɨ asíkĭ rĭnyí sè.
11 Dɨ Èródè ɨ sòdá nɨ íbe dhɨ ì dré kpà akódhɨ nɨ ayízèzo, adrézó akódhɨ nɨ gu. Gò ì dré kánzò aveave asózó rúá, gòzo akódhɨ nɨ mu Pĭlátò véna.
12 Dɨ kĭtú nda sè dhɨ, Èródè ɨ Pĭlátò be atú adrébhá tá kàrɨbhá ro dhɨ ɨ, ì dré atsázó vélé arúpi ró.

À ŋò tà Yésu dri kɨtswálé dràdrà sè
(À kònò kpà Màtáyò 27:15-26; Márokò 15:6-15; Yòwánɨ 18:39–19:16)

13 Gò Pĭlátò dré kòwánà kàdrì kɨ azízó, Yúdà ànzɨ kɨ drĭ kobhá íbe, ìndì móndyá zyandre íbe,
14 tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mì adrĭ àmɨkya agó kònìdhɨ alìzo ába má vélé tàzoá dhɨ, adré móndí kɨ kodzó lɨgílé. Dɨ, mì yi rè ká! Má lizí tá akódhɨ àmɨ kandrá gò, má dré mána tà mì dré adrézó akódhɨ nɨ asíkĭ ásà dhɨ nɨ kisúzó vélána ko.
15 Èródè kisú kpà tà àlo vélána ko. Ángyá ko, logó akódhɨ àma vélé. Dɨ dhya kònìdhɨ 'o tà àlo kɨtswálépi dràdrà sè dhɨ ko.
16 Ásà dhɨ, má nɨ akódhɨ nɨ 'o bhwàle gò, trìzoá lìle.» [
17 *]
18 Dɨ àyɨ títí nda ì dré ngàzo kúlí loyó tàzoá dhɨ: «Mí kò'o dhya kòdhɨ dràle! Mì kàtrì àma dré Bàrábà kòdhya!»
19 (À bhe tá Bàrábà nda bădzó na, móndí kɨ kodzoma lɨgílé bhàandre nda 'á dhɨ nɨ tà sè, ìndì móndí pfùma nɨ tà sè.)
20 Pĭlátò dré gòzo tódhyá tàá àyɨ dré dhɨ, í lè tá ína Yésu nɨ trìle.
21 Dɨ ì dré ngàzo adrélé tetrélé, adrézó loyóá dhɨ: «Mí tidí akódhɨ fa kɨpakɨpa dri! Mí tidí akódhɨ!»
22 Pĭlátò dré gòzo tàá àyɨ dré vésè nɨ na sè dhɨ: «Akódhɨ 'o àdho tà kònzɨ 'ɨ? Má kisú mána tà àlo kɨtswálépi dràdrà sè dhɨ vélána ko. Ásà dhɨ, má nɨ akódhɨ nɨ 'o bhwàle gò, trìzoá lìle.»
23 Dɨ, ì dré àyɨkya gòzo tetrélé rĭnyí sè tàzoá dhɨ, à kòtidí akódhɨ fa kɨpakɨpa dri gò, àyɨ kɨ kúlí dré lavúzó.
24 Dɨ Pĭlátò dré tà ì dré adrélé zĭle nda nɨ ka'ĭzo 'òle àyɨ dré.
25 Dré Bàrábà, bhèle tá bădzó na móndí kɨ kodzoma lɨgílé dhɨ nɨ tà sè ìndì móndí pfùma nɨ tà sè nda nɨ trìzo, ngóró ì dré adrélé zĭle dhɨ tínɨ. Dré Yésu nɨ fèzo àyɨ drígá, ì kò'oró ngóró ɨ dré adrélé lèle dhɨ tínɨ.

Yésu nɨ tidima fa kɨpakɨpa dri dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 27:32-44; Márokò 15:21-32; Yòwánɨ 19:17-27)

26 Ɨ dré tá adrérà'a Yésu nɨ dri lìzo ába dhɨ 'á dhɨ, ì dré agó àlo rú be Sĭmónà angálépi Kĭrénè lésè dhɨ nɨ nòzo adrérà'a agòle amvú lésè.† Dɨ ì dré akódhɨ nda nɨ rùzo, fa kɨpakɨpa bhàzo drĭá gò, akódhɨ nɨ 'òzo fa nda nɨ do lìzo ába Yésu vésè.
27 Móndí zyandre lavúlé dhɨ ì adré tá lìle Yésu vésè. Ányɨ nda ɨ kòfalé dhɨ, tòkó àruka ì adré tá àwó ngo, adrézó tongólé Yésu nɨ tà sè.
28 Dɨ Yésu dré áyɨ alázó tàá àyɨ dré dhɨ: «Àmɨ ànzɨtòkó Yèrúsalémà àdhya nɨ ɨ, mì kòngo má sè ko. Be ró dhɨ, mì kàdré àmɨkya ngòle àmɨ kɨ tàndɨ ɨ sè, ìndì àmɨ kɨ ànzɨ ɨ sè.
29 Ángyá ko, lókyá adrélépi alìle dhɨ sè dhɨ, à nɨ tàá dhɨ: ‹Kólénzé tòkó kóndó ro tibhá ko, ìndì bà febhá ànzɨmvá ɨ dré ko dhɨ ɨ dré!›

---

* **23:17 23:17** Wárágà àruka Gĭká nɨ Kúlí tisìzo àyɨ dri drĭdrĭ dhɨ ɨ léna dhɨ, à adré kúlí kònɨ kɨ kisú kònwa ko: [Adré tá lèá dhɨ, Pĭlátò kòtrì móndí àlo 'ìle bădzó na dhɨ àyɨ dré gwányá Pásɨkà àdhya tú.] † **23:26 23:26** «Kìrénè» kònìdhɨ tá bhàandre bvò Lĭbíyà àdhya lé, bvò kàdrì Afiríkà àdhya lé dhɨ 'ɨ.

30 Lókyá nda sè dhɨ, móndí kɨ tàá kòngó kàdrɨ̀kàdrɨ̀ ɨ dré dhɨ: ‹Mɨ̀ kàdhé àma dri wà!› adrézó kpà tàá kòngó tsàtsà ɨ dré dhɨ: ‹Mɨ̀ kàbvù àma wà!›‡
31 Tàko ko, à kàdré 'òá kònɨnɨ fa lídrɨ̀ ro dhɨ rú dhɨ, àdho tà nɨ dɨ vélé atsá fa à'yo ró dhɨ rú dhɨ nɨ?»
32 A adrɨ̀ tá kpà àgo rɨ̀ drɨ̀kònzɨbhá ro dhɨ ɨ pfùle dràle túmǎní Yésu be.
33 Ɨ kòtsa àrà adrélé zɨ̈le Drɨ̀fà ro dhɨ na dre dhɨ, ɨ dré Yésu nɨ tidízó fa kɨpakɨpa dri. Ɨ dré kpà drɨ̀kònzɨbhá rɨ̀ nda kɨ tidízó fa àruka ɨ drɨ̀sè, àlo nɨ Yésu nɨ dríágó lésè, àzya nɨ lɨ̈dzí nɨ lésè.
34 Gò Yésu dré tàzoá dhɨ: «Tátá, mí kòtrɨ̀ àyɨ kɨ tàkonzɨ̀. Ángyá ko, ɨ̀ nɨ̀ tà ɨ̀ dré adrélé 'òle dhɨ ko.» Gò sòdá ɨ dré akódhɨ nɨ kítá kɨ lanzízó àyɨ kòfalésè dzègé sè.§
35 Móndyá zyandre nda ɨ̀ totó tá àyɨ adrélé tà nda nɨ no. Yúdà ànzɨ kɨ kàdrɨ̀ ɨ adré tá àyɨkya Yésu nɨ gu, adrézó tàá dhɨ: «Akódhɨ tɨdrí móndí àruka ɨ 'í. Dɨ kàdré Mèsíyà Gɨ̈ká dré zɨ̈le dhɨ 'ɨ bàti dhɨ, kòtɨdrí áyɨ tàndɨ wà!»
36 Sòdá ɨ adré tá kpà akódhɨ nɨ gu. Ɨ kisí tá àyɨ ànyɨ akódhɨ làga, vɨ̈nègárɨ̀ fe drá,
37 tàzoá dhɨ: «Mí kàdré ópí Yúdà ànzɨ kya 'ɨ bàti dhɨ, mí tɨdrí ámɨ tàndɨ wà!»
38 A di tá wárágà tà tɨsɨzo drɨ̈á dhɨ akódhɨ drɨ̈le. A tɨsɨ̀ tá dhɨ: «Kònɨ̀dhɨ ópí Yúdà ànzɨ kya 'ɨ.»
39 Drɨ̀kònzɨbhá tidílé Yésu làga nda kɨ àlo adré tá kpà akódhɨ nɨ lodhá, adrézó tàá dhɨ: «Mɨ mína Mèsíyà 'ɨ ko? Mí tɨdrí dɨ àma túmǎní ámɨ tàndɨ be wà!»
40 Dɨ, drɨ̀kònzɨbhá àzya dré ína lawàzo drɨ̈á, tàzoá dhɨ: «À ŋò kó tà kɨtswálépi dràdrà sè dhɨ mí dri akódhɨ àdhya tíní dhɨ, mí adré dɨ mína Gɨ̈ká nɨ ro ko àdho tà sè?
41 Àma ró dhɨ, à ŋò tà àma dri gyǎgya. Mà adré àmakya tà kɨtswálépi tà mà dré 'òle dhɨ ɨ sè dhɨ nɨ kisú. Dɨ, dhya kònɨ̀dhɨ 'o ína tà kònzɨ àlo dhɨ ko.»
42 Gò dré tàzoá dhɨ: «Yésu, lókyá mí dré dra fɨzo ámɨ òpɨ̀ na dhɨ tú dhɨ, mí kòtɨvɨ̀ ma ko.»
43 Yésu logó drá dhɨ: «Má adré tà bàti ta mɨ́ dré: Ándrò, mà nɨ adré túmǎní mɨ́ be pàràdísò na.»

Yésu nɨ dràma
(À kònò kpà Màtáyò 27:45-56; Márokò 15:33-41; Yòwánɨ̀ 19:28-30)

44 Ányíànyɨ kɨ̀tú ríri sè dhɨ, tínímvá dré bvò nɨ mɨ̀ dòzo wǎyi, tsàle sáà na kɨ̀tú ríri àmvolésè dhɨ na,
45 Tàko ko, kɨ̀tú tayí tá ína ngá kazama. Gò kítá 'ɨ̈le tépelò nɨ 'a lakízó dhɨ dré lasízó 'a be rɨ̀.
46 Gò Yésu dré liyízó kúlí 'u'ù sè tàzoá dhɨ: «Tátá, má tayí áma lídrɨ̀ mɨ́ drígá.» Kòtà tà nda dre dhɨ, dré dràzo.
47 Rómà kɨ sòdá kɨ kàdrɨ̀ kònò tà títí lavúbhá nda ɨ dre dhɨ, dré Gɨ̈ká nɨ rú bhàzo kùle, tàzoá dhɨ: «Dhya kòdhɨ tá ína móndí gyǎgya 'ɨ bàti!»
48 Móndyá zyandre títí ru kɨmóbhá tà nda nɨ no dhɨ ɨ̀ kònò tà lavúbhá nda ɨ dre dhɨ, ɨ dré ngàzo nzɨ̈le àyɨ kɨ agá dibe kɨzà dré.
49 Dɨ, móndyá títí Yésu nɨ nibhá dhɨ ɨ túmǎní tòkó akódhɨ nɨ lebèbhá Gàlɨ̈láyà lésè dhɨ íbe dhɨ ɨ̀ totó tá àyɨ adrélé tà nda kɨ no lárá ro.

Yésu nɨ rúbhá bhàma mógó na dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 27:57-61; Márokò 15:42-47; Yòwánɨ̀ 19:38-42)

50-51 Yúdà ànzɨ kɨ bhàgo kàdrɨ̀ ɨ kòfalé dhɨ, agó àlo rú be Yòséfà angálépi Arɨ̈màtáyà, bhàandre àlo Yùdáyà le dhɨ lésè dhɨ tá be. Dɨ, akódhɨ nda ka'ɨ̈ tá ína tà bhàgo àruka títí dhɨ ɨ̀ dré ru yɨ̈zo 'òzoá dhɨ ko. Akódhɨ tá móndí dóro ɨndɨ̀ gyǎgya, adrélépi Gɨ̈ká nɨ Òpɨ̀ letè nòle dhɨ 'ɨ.
52 Dɨ dré lɨ̀zo Pɨ̈látò véna Yésu nɨ rúbhá zi tíá.

‡ **23:30 23:30** A kònò Oséyà 10:8. § **23:34 23:34** A kònò Longó ɨ 22:19.

53 Pɨ̈látò kòka'ɨ̈ dre dhɨ, Yòséfà dré lɨ̀zo rúbhá nda nɨ tɨrí fa kɨpakɨpa drɨ̈lésè, lambézóá kítá kemve sè gò, lɨ̀zo bhàá mógó àlo gàle kírà na, àbvò bhàzo lána rè ko dhɨ na.
54 Kɨ̈tú nda tá kɨ̈tú adrézó tà ledé sàbátù kandrá dhɨ 'ɨ. Dɨ sàbátù adré tá 'òle kɨdhólé.
55 Tòkó alɨ̀bhá tá Gàl̈ɨláyà lésè túmäńí Yésu be nda ɨ lebè tá Yòséfà gò, ɨ dré mógó nda nɨ nòzo, ɨ̀ndɨ̀ à bhà Yésu nɨ rúbhá lána ngɨńɨ ya dhɨ nɨ nòzo.
56 Dɨ ɨ dré gòzo nzɨ̀le gò, dò tàdzí be dóro amúlé màlásɨ̀ be dhɨ nɨ ladhí. Dɨ sàbátù tú dhɨ, ɨ dré lovózó ngóró tátrɨtrí kúlí dré adrélé tàle à kò'o dhɨ tíni.

24

Yésu nɨ ngàma dràdrà 'ásè dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 28:1-10; Márokò 16:1-8; Yòwánɨ̀ 20:1-10)

1 Kɨ̈tú nɨ àlo pósò àdhya sè dhɨ, tòkó nda ɨ dré ngàzo drùbhɨ̈ kínó dò tàdzí be dóro ɨ dré tá ladhílé nda nɨ do lɨ̀zo ába mógó na.
2 Ɨ kòtsa dre dhɨ, ɨ dré kisúzóá dhɨ, à lɨ kírà mógó nda tísè dre.
3 Dɨ, ɨ dré fɨ̈zo lána dhɨ, ɨ kisú àyɨkya Mírɨ̈ Yésu nɨ rúbhá ko.
4 Ạ̀yɨ kɨ drɨ̈ dré adrérà'a abílé tà nda sè dhɨ 'á dhɨ, àgo rɨ̈ kítá lagulagu ró dhɨ kɨ asóbhá dhɨ ɨ dré agázó àyɨ kandrá.
5 Dɨ tirɨ̈ dré gàzo tòkó nda ɨ léna bɨ̈ gò, ɨ dré tandɨ̈zo mɨ̈bhalé bha kɨ̈ní na ró. Dɨ, àgo nda ɨ dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mɨ adré dhya lídrɨ̀ ro dhɨ nɨ nda àbvò ɨ kòfalé àdho tà sè?
6 Akódhɨ kònwa yókódhó. Nga ína dràdrà 'ásè dre! Mɨ kisù rè tà dré tá tàle àmɨ dré, dré rè dhu adrérà'a Gàl̈ɨláyà na dhɨ 'á dhɨ ká.
7 Akódhɨ tà tá dhɨ: ‹Adré lèá dhɨ, à kòlefè Móndí nɨ Mvá tàkonzɨ̀bhá ɨ drígá, akódhɨ nɨ tidízó dràle fa kɨpakɨpa dri gò, kɨ̈tú nɨ na sè dhɨ, akódhɨ dré ngàzo dràdrà 'ásè.›»
8 Dɨ kúlí dré tá tàle nda ɨ dré agázó àyɨ léna.
9 Dɨ ɨ kàgò mógó lésè dre dhɨ, ɨ dré tà títí nda kɨ tɨtízó àpóstolò mudrí-drɨ̈-àlo dhɨ ɨ dré, móndyá àruka títí dhɨ íbe.
10 Tòkó nda ɨ tá: Màrɨ́yà Màgàdàlénè, Yòwánà, Màrɨ́yà Yàkóbhò nɨ andre, tsàle tòkó àruka ɨ.
11 Dɨ, tà ɨ dré tɨtílé nda ɨ sù tá ngóró kúlí azaaza ɨ tíni àpóstolò nda ɨ bína gò, ɨ dré ka'ɨ̈zoá ko.
12 Dɨ, Pétèró dré ína ngàzo ràle mógó na. Kòtsa tandɨ̈le ngá no dre dhɨ, dré ngbà 'ɨ́ kítá kàtswákàtswa dhɨ kɨ nòzo kòdhya. Dɨ akódhɨ nɨ líndrí dré gàzo gò, dré gòzo nzɨ̀le ɨ́ bhàna, adrélé lizíá ɨ́ léna ngalè àdho tà 'o tá ru nɨ ya dhɨ.

Yésu nɨ lebèbhá rɨ̈ dhɨ ɨ Èmáwù nɨ láti na
(À kònò kpà Márokò 16:12-13)

13 Gbă kɨ̈tú nda sè dhɨ, Yésu nɨ lebèbhá kɨ rɨ̈ dhɨ ɨ adré tá lɨ̀le bhà àlo rú be Èmáwù dhɨ na. Bhà nda vwà tá Yèrúsalémà rúsè dhɨ ànyɨ́ànyɨ kɨ̈lòméterè mudrí-drɨ̈-àlo.
14 Ɨ adré tá tà títí lavúbhá Yèrúsalémà na dhɨ kɨ tɨtí.
15 Ɨ dré tá adrérà'a tà ta ɨ̀ndɨ̀ tà kayí àyɨ kòfalésè dhɨ 'á dhɨ, Yésu nɨ tàndɨ dré áyɨ kisízó ànyɨ àyɨ làga gò, ɨ dré adrézó lɨ̀le túmäńí àyɨ íbe.
16 Dɨ, à kɨkí tá àyɨ kɨ mɨ̀, ɨ kòkɨtswáró nɨ̀á akódhɨ àdhi 'ɨ ya dhɨ ko.
17 Yésu dré àyɨ kɨ lizízó tàzoá dhɨ: «Mɨ adré tá àdho tà tɨtí àmɨ kòfalésè, mɨ dré adrérà'a atsí to dhɨ 'á dhɨ?» Dɨ ɨ dré àyɨ kɨ kɨkízó gò, àyɨ kɨ mɨ̈bhalé dré adrézó kɨzà ro lavúlé.
18 Ạ̀yɨ kɨ àlo rú be Kèlèyópà dhɨ dré logózóá drá dhɨ: «Móndyá títí adrébhá tá Yèrúsalémà na dhɨ ɨ kòfalé dhɨ, mɨ ngbà 'ɨ́ móndí àlo tà lavúbhá kònàle kɨ̈tú kònɨ ɨ sè dhɨ kɨ nɨ̈lepi ko dhɨ 'ɨ?»

19 Yésu lizí dhɨ: «Àdho tà 'ɨ?» Ɨ logó drá dhɨ: «Tà atsábhá Yésu, Nàzàrétà lésè dhɨ rú dhɨ 'ɨ. Akódhɨ tá pròfétà rĩnyi ró kúlí tàma sè ìndì tà 'òma sè Gĩká kandrá ìndì móndyá títí ɨ kandrá dhɨ 'ɨ.
20 Dɨ, kòwánà kàdrì ɨ àma kɨ drĩ kobhá íbe dhɨ ì lefè tá àyɨkya akódhɨ, à kòbhàró tà akódhɨ dri kɨtswálé dràdrà sè. Gò ì dré akódhɨ nɨ tidízó fa kɨpakɨpa dri.
21 Mà adré tá àmakya mĩ bha kisùzoá dhɨ, kònò akódhɨ nɨ tá Ɨsèrélè ànzɨ kɨ apá nì. Kòdhɨ íbe dhɨ, ándrò kònìdhɨ, kĩtú nɨ na tà títí lavúbhá nda ɨ àmvolésè dhɨ 'ɨ.
22 Dɨ tòkó àruka àma kòfalé dhɨ ì tɨgá àma kɨ líndrí tà tàndɨ ró. Ɨ lì tá drùbhĩ kínó mógó na.
23 Dɨ, ì kisú àyɨkya akódhɨ nɨ rúbhá ko. Gò ì dré agòzo longóá àma dré dhɨ, ángéló ì agá tá àyɨ kandrá tàá àyɨ dré dhɨ, Yésu be lídrì ro.
24 Dɨ àma kɨ arúpi àruka ì dré lìzo mógó na gò, ì dré tà nda nɨ kisúzó ngóró tòkó nda ì dré tá tàle dhɨ tínɨ. Dɨ, ì nò àyɨkya akódhɨ ko.»
25 Dɨ Yésu tà àyɨ dré dhɨ: «Á! Àmɨ móndí azaaza ró nɨ ɨ, mì adré tà títí pròfétà ì dré longólé dhɨ kɨ ka'ĩ mbèlè ko!
26 Adré tá lèá dhɨ, Mèsíyà kònya kɨzà làsú be kònìnɨ gò, kòfɨró áyɨ mĩlanzĩlanzĩ na dhɨ ko?»
27 Gò Yésu dré tà títí tɨsɨle áyɨ tà dri Gĩká nɨ Kúlí na dhɨ kɨ àndu ngìzo àyɨ dré, kɨdhólé Mósè nɨ búkù ɨ lésè pròfétà títí dhɨ kya íbe.
28 Ɨ kòtsa ànyɨ bhà ì dré tá adrézó lìle lána dhɨ làga dre dhɨ, Yésu dré áyɨ 'òzo ngóró í adré tá lavúlé na tínɨ.
29 Dɨ, ì dré akódhɨ nɨ ti lizízó tà tàndɨ ró tàzoá dhɨ: «Mí kàdré rè túmănì àma íbe. Kĩtú ndĩ dre, ìndì ngá adré anílé.» Dɨ dré fĩzo dzó na adrélé àyɨ íbe.
30 Ɨ kòlirí túmănì mísá làgásè dre dhɨ, Yésu dré mápà adózó, tà tanɨ zĩzo drĩá Gĩká tí gò, ŋòzoá adrélé fèle àyɨ dré.
31 Gbă kòdhwa, àyɨ kɨ mĩ dré ru nzĩzo gò, ì dré akódhɨ nɨ nĩzo. Dɨ, dré ína tavìzo àyɨ mĩlésè.
32 Gò ì dré tàzoá àyɨ kòfalésè dhɨ: «Àma kɨ togó adré tá zakó àtsɨ ró, dré tá adrérà'a tà ta àma dré láti na, adrézó tà Gĩká nɨ Kúlí na dhɨ kɨ àndu ngɨ àma dré dhɨ 'á!»
33 Gbă lókyá nda sè dhɨ, ì dré ngàzo gòle Yèrúsalémà na. Ɨ kòtsa dre dhɨ, ì dré Yésu nɨ lebèbhá mudrí-drĩ-àlo ru kɨmóbhá móndí àruka íbe dhɨ kɨ kisúzó.
34 Àyɨ nda ì dré tàzoá dhɨ: «Bàti, Mírì nga dràdrà 'ásè dre! Agá ína Pétèró kandrá!»
35 Gò àyɨ rĩti nda ì dré tà títí lavúbhá láti na dhɨ kɨ tɨtízó àyɨ dré. Ɨ tɨtí tá kpà, ì nĩ tá Yésu àdhi 'ɨ ya dhɨ, dré tá adrérà'a mápà ŋo dhɨ 'á.

Yésu agá áyɨ lebèbhá ɨ kandrá
(À kònò kpà Màtáyò 28:16-20; Márokò 16:14-18; Yòwánì 20:19-23; Tà 'òle dhɨ ɨ 1:6-8)

36 Ɨ dré rè dhu adrérà'a tà nda kɨ ta dhɨ 'á dhɨ, Yésu nɨ tàndɨ dré agázó áyɨ totó àyɨ kòfalé gò, tàá àyɨ dré dhɨ: «Tà kìdríkìdrɨ kàdré àmɨ íbe!»
37 Dɨ àyɨ kɨ líndrí dré gàzo tirĩ dré gò, ì dré adrézó kisùá dhɨ, ì adré móndí líndrí no kòdhya.
38 Dɨ, Yésu dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Àmɨ kɨ drĩ adré abílé àdho tà sè? Mì adré kpà tà kayí àmɨ léna àdho tà sè?
39 Mì nò rè áma drígá ɨ áma pá íbe nɨ ɨ ká. Kònìdhɨ áma tàndɨ 'ɨ! Mì tabè ma atógyàzoá dhɨ, móndí líndrí zǎ íbe ìndì fà íbe, ngóró mì dré adrélé nòle má dré adrézó ába kòndɨ tínɨ dhɨ ko.»
40 Kòtà tà nda dre dhɨ, dré áyɨ drígá kɨ tadházó áyɨ pá íbe àyɨ dré.
41 Dɨ, ì kɨtswá tá àyɨkya tà nda nɨ ka'ĩ dhu rè ko togó kìní dré ìndì líndríga dré. Dɨ Yésu dré lizízóá dhɨ: «Àmɨ ngá nyàle dhɨ íbe kònwa?»
42 Dɨ ì dré kosyá ì dré lɨbhílé dhɨ nɨ àmbí fèzo drá.

43 Gò dré dòzoá nyàle àyɨ mi.
44 Dɨ dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mà dré tá adrérà'a túmăní àmɨ ɨ́be dhɨ 'á dhɨ, má tà tá tà kònɨ ɨ àmɨ dré: ‹Adré lèá dhɨ, tà títí tɨsɨ̀le áma tà dri Mósè nɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí na, pròfétà kɨ búkù ɨ 'ásè, ɨndɨ̀ Yúdà ànzɨ kɨ Longó ɨ 'ásè dhɨ ɨ̀ kò'o ru.›»
45 Gò dré àyɨ kɨ tògyá nzɨ̃zo, ɨ̀ kònɨ̃ró tà tɨsɨ̀le Gɨ̃ká nɨ Kúlí na dhɨ kɨ àndu be dhɨ bvó.
46 Dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «À tɨsɨ̀ tá tà kònɨ ɨ: Mèsíyà nɨ kɨzà nya dràzo gò, kɨ̃tú nɨ na sè dhɨ, dré ngàzo dràdrà 'ásè.
47 À tɨsɨ̀ kpà dhɨ, à nɨ kúlí longó akódhɨ nɨ rú sè súrú títí ɨ dré kɨdhólé Yèrúsalémà na tàzoá dhɨ, ɨ̀ kòladzá àyɨ kɨ togó, Gɨ̃ká kòtrɨ̃ró àyɨ kɨ tàkonzɨ̀ ɨ be dhɨ bvó.
48 Àmɨ dhya tà nda kòdhɨ kɨ nobhá mɨ̃ sè, ɨndɨ̀ yibhá bíbhálé sè dhɨ 'ɨ.
49 Mɨ̀ yi rè ká! Má nɨ mána Tɨrí Lólo áma Atá dré lazílé dhɨ nɨ amù àmɨ dré. Dɨ àmɨ ró dhɨ, mɨ̀ kàdré adrélé bhàandre 'á, tsàle lókyá rɨ̃nyí apfòlepi bhù lésè nda dré dra àmɨ kɨ asózó dhɨ 'á.»

Yésu mbà bhù na áyɨ lebèbhá ɨ misè
(À kònò kpà Márokò 16:19-20; Tà 'òle dhɨ ɨ 1:9-11)

50 Gò Yésu dré àyɨ kɨ drɨ̃zo lɨzo àyɨ ɨ́be tsàle ànyɨ Bètàníyà làga. Dré drɨ́gá tɨngázó kurú na, tà tanɨ zɨ̃zo Gɨ̃ká tí àyɨ dri.
51 Dɨ dré adrérà'a tà tanɨ zi àyɨ dri dhɨ 'á dhɨ, dré àyɨ kɨ tayízó gò, Gɨ̃ká dré akódhɨ nɨ dòzo bhù na.
52 Dɨ ɨ̀ dré àyɨkya ledhézó àyɨ kɨ kórókó titɨ̃ akódhɨ nɨ lɨndrɨ̀ bhàzo gò, ɨ̀ dré gòzo Yèrúsalémà na kólénzé be bɨ̃.
53 Dɨ kɨ̃tú àlo àlo títí ɨ sè dhɨ, ɨ̀ adré tá tépelò na, adrélé Gɨ̃ká nɨ rú bha kùle landè àko ró.

Rúbí Tanɨ Yòwánì dré tɨsìle dhɨ

Búkù kònìdhɨ nɨ tà àndu ngɨle drĭdrĭ dhɨ

Dhya búkù kònìdhɨ nɨ tɨsìlepi dhɨ tá Yòwánì 'ɨ. Akódhɨ nda tá àpóstolò kɨ àlo 'ɨ. Vésè be bĭ, àyɨ Pétèró íbe ìndì Yàkóbhò be dhɨ ɨ tá ànyɨ Yésu làga. Búkù kònìdhɨ léna dhɨ, Yòwánì adré áyɨ zi «Yésu nɨ lebèlepi dré lèle tò dhɨ» ró. Yòwánì nɨ tàndɨ tadhá tà í dré búkù kònìdhɨ nɨ tɨsìzo ásà dhɨ kònìnɨ: «Dɨ, à tɨsì tà kòdhɨ ɨ, mì kòka'ĭró dhɨ, Yésu Mèsíyà 'ɨ, ìndì Gĭká nɨ Mváagó 'ɨ gò, àmɨ kɨ tà ka'ĭka'ĭ nda sè dhɨ, mì kàdréró lídrì íbe akódhɨ léna be dhɨ bvó.» (A kònò 20:31.)

Búkù Yòwánì dré tɨsìle kònìdhɨ twá búkù na àruka Rúbí Tanɨ nɨ tà dri dhɨ ɨ rúsè. Kɨdhoma nɨ léna dhɨ, Yòwánì adré Gĭká nɨ tà àndu ngɨ, adrézó tadhá dhɨ, Yésu Gĭká nɨ Kúlí adrélépi tá ngbú túmănî Gĭká be, ìndì adrélépi ína Gĭká ro dhɨ 'ɨ (1:1). Kúlí nda atsá tá móndí ro gò, dré bhà mòzo àma kòfalé adrézó túmănî àma íbe (1:14). Búkù kònìdhɨ léna dhɨ, Yòwánì adré tà twátwa líndríga ró Yésu dré 'òle dhɨ kɨ titɨ́, tadházóá dhɨ, akódhɨ Mèsíyà 'ɨ, ìndì Gĭká nɨ Mváagó 'ɨ káyà dhɨ. Yésu adré kpà áyɨ tàndɨ nɨ zi «mápà adrélépi lídrì fe dhɨ» ró (6:35, 48), «ngádra adrélépi ngá kazá móndyá bvò àdhya ɨ dré dhɨ» ró (8:12; 9:5), «kábilígyà lɨkílépi dóro dhɨ» ró (10:11, 14), «dhya adrélépi móndí kɨ tɨngá dràdrà lésè, ìndì adrélépi lídrì fe àyɨ dré dhɨ» ró (11:25), «láti» ró, «tà bàti» ró, ìndì «lídrì» ro (14:6). Dɨ Yòwánì adré móndí zyandre dhɨ ì ka'ĭ tá Yésu atsázó akódhɨ nɨ lebèbhá ɨ ró ngínɨ ya dhɨ nɨ tɨtí. Dɨ, móndí àruka ì gà àyɨkya akódhɨ nɨ ka'ĭma.

Yòwánì adré tà bĭ Yésu dré 'òle ìndì tàle áyɨ lebèbhá kɨ kodzózó ìndì àyɨ kɨ togó tɨndrìzo ngátsi áyɨ dràma kandrá dhɨ sè dhɨ kɨ titɨ́ (13-16). Adré kpà tà Yésu dré zĭle Gĭká tí áyɨ tàndɨ dré ìndì áyɨ lebèbhá ɨ dré dhɨ kɨ titɨ́ (17).

Yòwánì adré tadhá ngádra 'á dhɨ, Gĭká adré móndyá títí adrébhá Yésu nɨ ka'ĭ dhɨ kɨ tɨdrí, ì kàdréró lídrì kóná vésè kólyá dhɨ íbe. Kòdhɨ adré tàá dhɨ, àyɨ nda ɨ dré dhɨ, lídrì kóná vésè kólyá nda kɨdhó dre.

Tà kàdrìkàdrì búkù kònìdhɨ léna dhɨ kɨ atĭma

1) Yésu Krísto, Gĭká nɨ Kúlí 'ɨ (1:1-18)
2) Yòwánì Bàtísimò fèlepi, ìndì Yésu nɨ lebèbhá drĭdrĭ dhɨ ɨ (1:19-51)
3) Yésu nɨ àzí móndí ɨ kòfalé dhɨ (2:1–12:50)
4) Yésu nɨ pósò kùdù, ìndì akódhɨ nɨ dràma (13:1–19:42)
5) Yésu nɨ ngàma dràdrà 'ásè dhɨ, ìndì akódhɨ nɨ agama akódhɨ nɨ lebèbhá ɨ kandrá dhɨ (20:1–21:25)

Yésu Krîsto, Gĭká nɨ Kúlî 'ɨ

1 Ngá wăyi dhɨ kɨ bhàma kandrá dhɨ, Kúlí tá be. Kúlí nda tá túmănî Gĭká be, ìndì
Kúlí nda tá Gĭká 'ɨ.
2 Akódhɨ tá túmănî Gĭká be drĭdrĭ ngá wăyi dhɨ kɨ bhàma kandrá.
3 Gĭká 'o tá akódhɨ ngá wăyi dhɨ kɨ bha dhɨ kòdhya. Dɨ ngá àlo bhàle akódhɨ àko
dhɨ yókódhó.
4 Lídrì tá akódhɨ léna, ìndì lídrì nda tá ngádra 'ɨ móndí ɨ dré.
5 Ngádra nda adré kòle tínímvá na, ìndì tínímvá kɨtswá akódhɨ nɨ lavú bwà ko.
6 Gĭká amù tá dhya àlo rú be Yòwánì dhɨ.
7 Akódhɨ nda alì ngádra nda nɨ tà longó, móndyá wăyi dhɨ ì kòka'ĭró ásà be dhɨ bvó.
8 Yòwánì nɨ tàndɨ tá ngádra nda 'ɨ ko. Dɨ, akódhɨ alì ína ngádra nda nɨ tà longó.
9 Tàko ko, ngádra bàti adrélépi ngá kazá móndyá wăyi ɨ dré dhɨ, adré tá alɨle bvò
le.

10 Dɨ dhya adrélépi Kúlí 'ɨ nda alì tá adrélé bvò le. Dɨ, tágba Gïká dré akódhɨ nɨ 'òzo bvò nda nɨ bha dhɨ, móndyá bvò nda àdhya ì nï akódhɨ ko.
11 Akódhɨ atsá áyɨ tàndɨ nɨ móndyá ɨ vélé. Dɨ, móndyá akódhɨ àdhya nda ì ka'ï àyɨkya akódhɨ ko.
12 Tágba kònìnɨ dhɨ, móndyá wǎyi akódhɨ nɨ ka'ïbhá, akódhɨ nɨ dòzo àyɨ kɨ togó na dhɨ ɨ dré dhɨ, akódhɨ fè rïnyí ì dré atszó Gïká nɨ ànzɨ ɨ ró.
13 À ti ànzɨ nda ɨ ngóró móndí ì dré adrélé ànzɨ ti dhɨ tínɨ ko, ngóró móndí ì dré adrélé tà le 'òle dhɨ tínɨ ko, ìndì agó dré adrélé tà le 'òle dhɨ tínɨ ko. Be ró dhɨ, Gïká ti àyɨ atsálé áyɨ ànzɨ ɨ ró dhɨ nì.
14 Dhya adrélépi Kúlí 'ɨ nda atsá tá móndí ro gò, dré bhà mòzo àma kòfalé adrézó túmǎní àma íbe. Mà nò akódhɨ nɨ mïlanzìlanzì 'í. Mïlanzìlanzì nda, mïlanzìlanzì Gïká nɨ Mváagó àlo kwákwá nda dré kisúlé áyɨ Atá véna dhɨ 'ɨ. Akódhɨ ga togó tanɨ sè bï, ìndì tà bàti sè bï.
15 Dɨ Yòwánì longó tá akódhɨ nda nɨ tà ngádra 'á móndí ɨ dré. Akódhɨ loyó kúlí tàzoá dhɨ: «Kònìdhɨ dhya má dré tá tà nɨ nɨ tàzo dhɨ 'ɨ. Má tà tá dhɨ: ‹Dhya adrélépi adhélé má bvó dhɨ kàdrì áma lavú. Tàko ko, áma tirà ko dhɨ 'á dhɨ, akódhɨ tá ína be.›»
16 Akódhɨ nda nɨ togó tanɨ kàdrì lavúlé dhɨ sè dhɨ, àma títí, mà kisú tà tanɨ tà tanɨ àzya dri.
17 Tàko ko, Gïká longó tá áyɨ tátrítrí kúlí Mósè tí. Dɨ, fè Yésu Krísto áyɨ togó tanɨ tadhá áyɨ tà bàti be dhɨ kòdhya.
18 Dhya àlo nò tàdzí Gïká ko. Dɨ, akódhɨ nɨ Mváagó àlo kwákwá adrélépi ína Gïká ro, ìndì adrélépi áyɨ Atá làga nda, 'o Gïká móndí ì dré nïle dhɨ nì.

Yòwánì Bàtîsimò fèlepi longó Yésu nɨ tà
(À kònò kpà Màtáyò 3:1-12; Márokò 1:1-8; Lúkà 3:1-18)

19 Yúdà ànzɨ kɨ kàdrì Yèrúsalémà na dhɨ ì dré kòwánà kɨ mùzo Lévì íbe lìle Yòwánì véna dhɨ, àyɨ nda ì lizí tá akódhɨ tí dhɨ: «Mɨ àdhi 'ɨ?»
20 Dɨ akódhɨ gà kúlí logoma àyɨ tí dhɨ ko. Dɨ, tà ína ngádra 'á dhɨ: «Ma Mèsíyà 'ɨ ko.»*
21 Ɨ gò lizíá tíá dhɨ: «Mɨ dɨ mína àdhi 'ɨ? Mɨ Èlíyà 'ɨ?» Akódhɨ logó dhɨ: «Kóko, ma Èlíyà 'ɨ ko.» Ɨ gò lizíá dhɨ: «Mɨ Pròfétà tá tà nɨ nɨ longózó dhɨ 'ɨ?» Akódhɨ logó dhɨ: «Kóko.»†
22 Ɨ gò tàá drá dhɨ: «Mɨ dɨ mína àdhi 'ɨ, mà kòkɨtswáró kúlí logó dhya àma kɨ amùbhá dhɨ ɨ dré? Mí adré tàá ámɨ tàndɨ nɨ tà sè ngínɨ?»
23 Dɨ Yòwánì logó kúlí ngóró pròfétà Èsáyà dré tá tàle kínó dhɨ tínɨ:
«Ma dhya adrélépi kúlí loyó duku na dhɨ 'ɨ.
Má adré tàá dhɨ: ‹Mì kòlotó láti atsálé pyà Mírì dré!›»‡
24 Dhya mùle nda kɨ àruka ɨ tá Fàrïsáyò 'ɨ.
25 Dɨ àyɨ nda ì gò Yòwánì nɨ lizí: «Mí kàdré mína Mèsíyà 'ɨ yà, Èlíyà 'ɨ yà, kó ngalè Pròfétà 'ɨ yà dhɨ ko dhɨ, mí adré dɨ bàtîsimò fe àdho tà sè?»
26 Yòwánì logó àyɨ dré dhɨ: «Má adré mána bàtîsimò fe yï sè. Dɨ, dhya àlo mɨ dré nïle ko dhɨ ína kònwa àmɨ kòfalé.
27 Akódhɨ nda adré adhélé má bvó dhɨ nì. Má kɨtswá mána akódhɨ nɨ lɨndrì sè ko. Má kɨtswá ndɨndì akódhɨ nɨ kámókà bǎ trɨ bwà ko.»§
28 Tà títí nda kòdhɨ ì 'o tá ru Bètànɨ́yà na, Yòròdánè nɨ ta'á na, àrà Yòwánì dré tá adrézó bàtîsimò fe dhɨ na.

Yésu, Kábilîgyà Mvá Gïká àdhya 'ɨ

---

* **1:20 1:20** Rú «Mèsíyà» Èbérè ti sè dhɨ ìndì rú «Krísto» Gïríkï ti sè dhɨ, ì adré lèá tàle dhɨ «Dhya zìle dhɨ».
† **1:21 1:21** A kònò Dùtèrònómè 18:15, 18; Màlákï 3:23.
‡ **1:23 1:23** A kònò Èsáyà 40:3.
§ **1:27 1:27** Kínó lésè Yúdà ànzɨ ɨ véna dhɨ, ngbà 'ɨ màrábà tàko ró dhɨ adré tá áyɨ mírì nɨ kámókà nɨ bǎ trɨ nì.

29 Kĭtú bvóá dhɨ sè dhɨ, Yòwánì dré Yésu nɨ nòzo adrérà'a alɨ̀le ɨ́ vélé gò, dré tàzoá dhɨ: «Mɨ̀ nò rè Kábilígyà Mvá Gĭká àdhya adrélépi móndyá bvò àdhya kɨ tàkonzì tingá dhɨ ká!
30 Kònɨ̀dhɨ dhya má dré tá tà nɨ nɨ tàzo dhɨ 'ɨ. Má tà tá dhɨ: ‹Agó adrélépi adhélé má bvó dhɨ kàdrɨ́ áma lavú. Tàko ko, áma tirà ko dhɨ 'á dhɨ, akódhɨ tá ɨ́na be.›*
31 Áma tàndɨ, má nĭ tá akódhɨ àdhi 'ɨ ya dhɨ ko. Dɨ, má alɨ̀ mána bàtísimò fe yĭ sè, Gĭká kòtadháró akódhɨ Ɨsèrélè ànzɨ ɨ dré be dhɨ bvó.»
32 Yòwánì gò tàá dhɨ: «Má nò Tɨrɨ́ Lólo asírà'a bhù lésè kòbhòlà tɨ́nɨ adhélé adrélé akódhɨ dri.
33 Áma tàndɨ, má nĭ tá akódhɨ àdhi 'ɨ ya dhɨ ko. Dɨ, Gĭká áma amùlepi bàtísimò fe yĭ sè dhɨ tà tá má dré dhɨ: ‹Dhya mɨ́ dré dra Tɨrɨ́ Lólo nòzo asírà'a adhélé adrélé drĭá dhɨ, akódhɨ nda nɨ bàtísimò fe Tɨrɨ́ Lólo sè nì.›
34 Dɨ áma tàndɨ, má nò tà nda áma mĭ sè gò, má dré adrézó longóá ngádra 'á dhɨ, akódhɨ nda Gĭká nɨ Mváagó 'ɨ.»

Yésu kɨdhó áyɨ lebèbhá kɨ azî

35 Kĭtú bvóá dhɨ sè dhɨ, Yòwánì ɨ lebèbhá nɨ íbe rĭ dhɨ ì dré gòzo tódhyá adrélé àrà nda na.
36 Akódhɨ dré Yésu nɨ nòzo adrérà'a lavúlé dhɨ, dré tàzoá dhɨ: «Mɨ̀ nò rè Kábilígyà Mvá Gĭká àdhya ká!»
37 Akódhɨ nɨ lebèbhá rĭ nda ì kòyi akódhɨ nɨ kúlí nda dre dhɨ, ì dré ngàzo adrélé Yésu nɨ lebè.
38 Dɨ Yésu dré áyɨ alázó àyɨ kɨ no adrérà'a áyɨ lebè gò, dré àyɨ kɨ lizízó tàzoá dhɨ: «Mɨ̀ adré àdho nda?» Ɨ tà drá dhɨ: «Rábbĭ, mɨ́ adré adrélé ángolé?» (Rú «Rábbĭ» nda kòdhɨ adré lèá tàle dhɨ «Tà tadhálépi».)
39 Akódhɨ logó àyɨ dré dhɨ: «Mɨ̀ alɨ̀, mɨ̀ nɨ nòá.» Dɨ ì dré lìzo àrà dré tá adrézó adrélé dhɨ nɨ no. Gò ì dré adrézó túmăní akódhɨ be kĭtú nda nɨ àmbí sè títí. Lókyá nda tá ànyɨ́ànyɨ sáà su kĭtú rírí àmvolésè dhɨ 'ɨ.
40 Áyɨ rĭ Yòwánì nɨ kúlí yibhá gò ì dré Yésu nɨ lebèzo nda kɨ àlo tá Ándréyà, Sĭmónà Pétèró nɨ adrúpi 'ɨ.
41 Dɨ akódhɨ nda dré zyà ngàzo lɨ̀le áyɨ adrúpi Sĭmónà nɨ kisú gò, tàzoá drá dhɨ: «Mà kisú Mèsɨ́yà dre.» (Rú «Mèsɨ́yà» nda kòdhɨ adré lèá tàle dhɨ «Krísto».)
42 Dré Sĭmónà nda nɨ drĭzo lɨ̀zo ába Yésu véna. Dɨ Yésu dré akódhɨ nɨ nòzo dɨ̀ɨ́ gò, tàzoá dhɨ: «Mɨ, Sĭmónà, Yòwánì nɨ mvá 'ɨ. Á nɨ ámɨ rú zi Kéfà.» (Rú nda kòdhɨ adré lèá tàle dhɨ «Pétèró».†)

Yésu azî Fĭlípò ɨ Nàtànàyélè be

43 Kĭtú bvóá dhɨ sè dhɨ, Yésu lè tá lɨ̀le bvò Gàlĭláyà àdhya na gò, dré láti dòzo lɨ̀zo. Dré Fĭlípò nɨ kisúzó gò, tàzoá drá dhɨ: «Mí lebè ma!»
44 Fĭlípò nda angá tá Bètèsàyídà, bhàandre Ándréyà kya Pétèró be dhɨ lésè.
45 Dɨ Fĭlípò dré ngàzo lɨ̀le Nàtànàyélè nɨ kisú gò, tàzoá drá dhɨ: «Mà kisú dhya Mósè dré tà nɨ nɨ tɨsɨzo búkù tátrítrɨ́ kúlí àdhya léna, ìndì pròfétà ì dré kpà tà nɨ nɨ longózó dhɨ dre.‡ Akódhɨ nda, Yésu, Yòséfà nɨ mvá Nàzàrétà lésè dhɨ 'ɨ.»
46 Dɨ Nàtànàyélè nda tà drá dhɨ: «Ngá dóro nɨ kɨtswá apfòle Nàzàrétà lésè bwà?» Fĭlípò logó drá dhɨ: «Mí alɨ nòá.»
47 Yésu kònò Nàtànàyélè adrérà'a alɨ̀le ɨ́ vélé dre dhɨ, dré tàzoá akódhɨ nɨ tà sè dhɨ: «Mɨ̀ nò rè Ɨsèrélè mvá bàti kònɨ̀dhɨ. Túrúpfú tà akódhɨ léna yókódhó.»
48 Dɨ Nàtànàyélè dré Yésu nɨ lizízó tàzoá dhɨ: «Mí nĭ ma ngíni?» Yésu logó drá dhɨ: «Drìdrì Fĭlípò dré ámɨ azízó, mɨ́ dré tá adrérà'a fígĭ kómvó dhɨ 'á dhɨ, má nò tá mɨ 'ɨ.»

---

* **1:30 1:30** Á kònò Yòwánì 1:15. † **1:42 1:42** Rú «Kéfà» Aràméyà ti sè dhɨ ìndì rú «Pétèró» Gĭríkĭ ti sè dhɨ, ì adré lèá tàle dhɨ «Kírà». ‡ **1:45 1:45** Á kònò Dùtèrònómè 18:18; Ɛ̀sáyà 9:5-6; Ɛ̀zèkyélè 34:23.

49 Dɨ Nàtànàyélè tà drá dhɨ: «Rábbĭ, mɨ Gĭká nɨ Mváagó 'ɨ bàti! Mɨ Ɨsèrélè ànzɨ kɨ Ɔpí 'ɨ!»
50 Dɨ Yésu logó drá dhɨ: «Mí adré áma ka'ĭ, má dré tàle mí dré dhɨ má nò tá mɨ fígĭ kómvó dhɨ sè? Mí nɨ tà kàdrɨ̀kàdrɨ̀ dra tà kòdhɨ nɨ lavúbhá dhɨ kɨ no!»
51 Gò tàá dhɨ: «Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Mɨ nɨ bhù no ru lanzírà'a, adrézó kpà Gĭká nɨ ángélo kɨ no adrérà'a tombàle ìndɨ̀ tisílé Móndí nɨ Mvá drĭsè!»§

2

Yésu ladzá yĭ atsálé vînò ro

1 Kĭtú rĭ àmvolésè dhɨ, à adré tá gwányá làmó àdhya nɨ 'o bhàandre Kánà àdhya Gàl̆ĭláyà le dhɨ na. Yésu nɨ andre tá kònàle be.
2 A zi tá kpà Yésu ɨ lebèbhá nɨ íbe lɨ̀le gwányá nda na.
3 Dɨ vínò dré akízó gò, Yésu nɨ andre dré tàzoá drá dhɨ: «Vínò àyɨ dré vélé yó.»
4 Dɨ Yésu logó drá dhɨ: «Áma andre, mí adré áma so tà kòdhɨ léna àdho tà sè? Lókyá mána kɨtswá rè ko.»
5 Dɨ, andre nɨ dré tàzoá màrábà ɨ dré dhɨ: «Mɨ kò'o tà ángùdhi akódhɨ dré dra tàle àmɨ dré dhɨ kòdhya.»
6 Àrà nda 'á dhɨ, lɨdrí nzi-drĭ-àlo ledélé kírà sè dhɨ ɨ tá be. Lɨdrí làsú be kònɨnɨ nda ɨ sè dhɨ, Yúdà ànzɨ ì adré tá yĭ tokó adrézó àyɨ kɨ temvé ásà. Lɨdrí àlo àlo nda kɨ 'a adré tá yĭ do ànyɨ́ànyɨ lítérè nyadhɨ-nzi.
7 Dɨ Yésu dré tàzoá màrábà nda ɨ dré dhɨ: «Mɨ tokó yĭ todàle gàle lɨdrí kònɨ ɨ 'ásè.» Gò ì dré tokózóá todàle gàle àyɨ 'ásè bĭbi.
8 Yésu dré gòzo tàá àyɨ dré dhɨ: «Mɨ ko nyànomvá lɨzo ába gwányá líyí dré.» Dɨ ì dré 'òzoá kònɨnɨ.
9 Gwányá líyí nda nɨ yĭ tabhĭ dhɨ, àkò yĭ nda ladzá ru atsálé vínò ro dre. Akódhɨ nĭ tá ngalè vínò nda angá ángolésè ya dhɨ ko. Dɨ, màrábà yĭ nda nɨ kobhá dhɨ ì nĭ àyɨkya be. Dɨ gwányá líyí nda dré dhya tòkó mòlepi dhɨ nɨ azízó,
10 tàzoá drá dhɨ: «Móndyá wăyi dhɨ ì adré gà vínò dóro lavúlé dhɨ nɨ fe mvùle 'íká. Dɨ à kòmvu tà tàndɨ ró dre dhɨ, ì dré gòzo adrélé vínò dóro wăyi ko dhɨ nɨ fe mvùle ndò. Dɨ, mí zù mína vínò dóro lavúlé dhɨ gò afèzoá nyànomvá.»
11 Kòrɨdhɨ, tà líndríga ró Yésu dré 'òle drĭdrĭ dhɨ 'ɨ. 'O tá tà nda Kánà, bvò Gàl̆ĭláyà àdhya lé dhɨ na. 'O kònɨnɨ kɨtswázó áyɨ mĭlanzĭlanzì tadhá gò, akódhɨ nɨ lebèbhá ì dré akódhɨ nɨ ka'ĭzo ásà.
12 Àmvolásà dhɨ, Yésu ì dré lɨzo andre nɨ íbe, adrúpi nɨ íbe ìndɨ̀ lebèbhá nɨ íbe, tsàle bhàandre Kàpàrànàwúmà àdhya na. Gò ì dré adrézó kònàle gĭle lókyá be vwàvwà ro tsà.

Yésu dro móndyá adrébhá ngá lagí dhɨ ɨ topfòle tépelò 'ásè
(A kònò kpà Màtáyò 21:12-13; Márokò 11:15-17; Lúkà 19:45-46)

13 Yúdà ànzɨ kɨ gwányá Pásɨkà àdhya atsá tá ànyɨ gò, Yésu dré mbàzo Yèrúsalémà na.
14 Kòfɨ tépelò nɨ bhà'álé na dre dhɨ, dré móndí adrébhá tá tí kɨ lagí kábilígyà íbe ìndɨ̀ kòbhòlà íbe dhɨ kɨ kisúzó, túmăní móndí lɨríbhá adrélé làfa topfó mísá ɨ làgásè dhɨ íbe.
15 Dɨ dré ngàzo fímbò ledé bă sè gò, àyɨ kɨ ladrózó topfòle títí tépelò nda 'ásè, àyɨ kɨ tí íbe ìndɨ̀ àyɨ kɨ kábilígyà íbe. Dré móndyá adrébhá tá làfa topfó nda kɨ làfa arízó, mísá àyɨkya kɨ lebhézó kĭní mi.

§ **1:51 1:51** Vésè be bĭ, Yésu adré áyɨ zi «Móndí nɨ Mvá». Rú nda kòdhɨ, rú àzya fèle Mèsíyà dré dhɨ 'ɨ. A kònò Dànyélè 7:13.

16 Gò dré tàzoá móndyá adrébhá tá kòbhòlà lagí nda ɨ dré dhɨ: «Mì nga kònwásè àmɨ kɨ ngá kòdhɨ íbe títí! Mì kòbhà áma Atá nɨ dzó atsálé àrà adrézó ngá lagí dhɨ ró ko!»
17 Dɨ tà tɨsɨle Gĭká nɨ Kúlí na kònɨdhɨ dré agázó akódhɨ nɨ lebèbhá ɨ léna: «Áma togó àtsɨ ró ámɨ dzó nɨ tà sè dhɨ nɨ áma za vèle.»*
18 Gò Yúdà ànzɨ kɨ kàdrì ì dré lizízóá Yésu tí dhɨ: «Mí nɨ àdho tà líndríga ró dhɨ nɨ 'o tadházóá àma dré dhɨ, Gĭká fè mí dré rĭnyí adrézó tà kòdhɨ kɨ 'o nì dhɨ?»
19 Dɨ Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Mì kòpfu tépelò kònɨdhɨ dhɨ, má nɨ go tɨngáá kĭtú na àmvolésè.»
20 Yúdà ànzɨ nda ì gò tàá dhɨ: «Tépelò kònɨdhɨ nɨ sĭzo dhɨ do tá kóná nyadhɨ-rĭ-drĭ-nzi-drĭ-àlo. Mí nɨ dɨ go sĭá kĭtú na sè ngínɨngínɨ ró?»
21 Dɨ, tépelò Yésu dré tá adrézó tà nɨ nɨ ta dhɨ ína akódhɨ nɨ rúbhá 'ɨ.
22 Akódhɨ nɨ ngàma dràdrà 'ásè dhɨ àmvolésè dhɨ, kúlí dré tá tàle nda kòdhɨ dré gòzo agálé akódhɨ nɨ lebèbhá ɨ léna. Dɨ ì dré tà tɨsɨle Gĭká nɨ Kúlí na dhɨ kɨ ka'ĭzo, kúlí Yésu dré tá tàle dhɨ íbe.

Yésu nì tà adrélépi móndí kɨ togó na dhɨ be

23 Yésu dré tá adrérà'a Yèrúsalémà na gwányá Pásɨkà àdhya nɨ tà sè dhɨ 'á dhɨ, móndí zyandre dhɨ ì dré tà líndríga ró dré adrélé 'òle dhɨ kɨ nòzo gò, ì dré akódhɨ nɨ ka'ĭzo.
24 Dɨ, Yésu ka'ĭ tá ína àyɨ nda kɨ tà ko. Tàko ko, nì móndyá títí dhɨ kɨ tà be.
25 Lè tá à kòtà móndí kɨ tà akódhɨ dré dhɨ ko. Àngyá ko, nĭ ína tà adrélépi móndí kɨ togó na dhɨ be.

3

Yésu tadhá tà Nĭkòdémò dré

1 Fàrĭsáyò ɨ kòfalé dhɨ, agó àlo rú be Nĭkòdémò dhɨ tá be. Akódhɨ tá kpà Yúdà ànzɨ kɨ kàdrì kɨ àlo 'ɨ.
2 Ngátsi àlo sè dhɨ, alì tá Yésu vélé gò, tàá drá dhɨ: «Rábbĭ, mà nĭ tàle dhɨ, Gĭká amù mɨ adrélé áyɨ tà tadhálépi ró nɨ dhɨ be. Àngyá ko, dhya àlo kɨtswá tá tà líndríga ró mí dré adrélé 'òle dhɨ kɨ 'o bwà ko, Gĭká kàdré tá túmănî akódhɨ be ko dhɨ.»
3 Yésu logó drá dhɨ: «Má adré tà bàti ta mí dré: Dhya àlo kɨtswá Gĭká nɨ Òpì no bwà ko, kòtayí ɨ gòle tĭle tódhyá ko dhɨ.»
4 Dɨ Nĭkòdémò lizí tíá dhɨ: «Móndí agàlepi dre dhɨ nɨ áyɨ tayí gòle tĭle tódhyá ngínɨngínɨ ró? A nɨ kɨtswá gòle fĭle áyɨ andre lé gò, gòzo akódhɨ nɨ ti vésè be rĭ bwà?»
5 Yésu gò logóá drá dhɨ: «Má adré tà bàti ta mí dré: Dhya ángùdhi tĭle yĭ sè ìndì Gĭká nɨ Tɨrí sè ko dhɨ kɨtswá ína fĭle Gĭká nɨ Òpì na bwà ko.
6 Dhya móndí dré tĭle nì dhɨ, akódhɨ nda lídrì rúbhá àdhya íbe. Dɨ, dhya Gĭká nɨ Tɨrí dré tĭle nì dhɨ, akódhɨ nda lídrì Tɨrí àdhya íbe.
7 Lè ámɨ líndrí kàdré gàle, má dré tàle mí dré dhɨ ‹Lè mí kòtayí mɨ gòle tĭle tódhyá› dhɨ sè ko.
8 Lyă adré vĭle àrà ángùdhi dré adrézó lèle vĭle dhɨ 'ásè. Gba mí kàdré kpòrò nɨ nɨ yi yà dhɨ, mí kɨtswá nĭá ngalè lyă nda angá ángolésè ya, kó ngalè adré lìle ángolé ya dhɨ ko. Dɨ tà nda kòdhɨ kókpà kònìnɨ dhya ángùdhi Gĭká nɨ Tɨrí dré tĭle dhɨ nɨ tà sè.»
9 Nĭkòdémò gò lizíá tíá dhɨ: «Tà kòdhɨ nɨ kɨtswá ru 'o ngínɨngínɨ ró?»
10 Yésu logó drá dhɨ: «Mɨ tà tadhálépi kàdrì Ɨsèrélè ànzɨ ɨ kòfalé dhɨ 'ɨ. Dɨ, mí nĭ mína tà kòdhɨ ko?
11 Má adré tà bàti ta mí dré: Mà adré tà mà dré nĭle dhɨ kɨ ta, adrézó tà mà dré nòle dhɨ kɨ longó kòdhya. Dɨ, mì lè àmɨkya tà mà dré adrélé longólé nda kɨ ka'ĭle ko.

* **2:17 2:17** A kònò Longó ɨ 69:10.

12 Gba má dré adrézó tà bvò kòndɨ àdhya kɨ ta àmɨ dré dhɨ, mì adré àmɨkya tà nda kɨ ka'ĩ ko. Dɨ má kògò adrélé tà bhù àdhya kɨ ta àmɨ dré dhɨ, mì nɨ dɨ tà nda kɨ ka'ĩ ngɨ́nɨngɨ́nɨ ró?
13 Dhya àlo mbàlepi bhù na dhɨ tàdzí yókódhó, ngbà 'ĩ Móndɨ́ nɨ Mvá asílépi bhù lésè dhɨ 'ɨ.
14 Ngóró Mósè dré tá nĩ ledélé aya sè asólé fa sílé dhɨ nɨ tɨngálé kuru duku na dhɨ tɨ́nɨ dhɨ, adré kpà lèá dhɨ, à kòtɨngá Móndɨ́ nɨ Mvá kuru kònɨnɨ,
15 kɨtswálé móndyá wǎyi akódhɨ nɨ ka'ĩbhá dhɨ ì kàdréró lídrì kóná vésè kólyá dhɨ ɨ́be.*
16 Tàko ko, Gĩká dré móndyá wǎyi bvò àdhya kɨ lèle tò dhɨ sè dhɨ, afè áyɨ Mváagó àlo kwákwá dhɨ, kɨtswálé dhya ángùdhi adrélépi akódhɨ nɨ ka'ĩ dhɨ kòdràró nyo ko, be ró dhɨ, kàdréró lídrì kóná vésè kólyá dhɨ íbe.
17 Ângyá ko, Gĩká amù áyɨ Mváagó bvò kònɨdhɨ lé kɨtswálé tà bha móndyá bvò àdhya ɨ dri ko. Be ró dhɨ, amù akódhɨ kɨtswázó móndyá bvò àdhya kɨ tɨdrɨ́ akódhɨ sè dhɨ bvó.
18 Dhya ángùdhi adrélépi Mváagó nda nɨ ka'ĩ dhɨ, Gĩká kɨtswá tà bhà akódhɨ dri ko. Dɨ, dhya ángùdhi adrélépi Mváagó nda nɨ ka'ĩ ko dhɨ, Gĩká bhà tà akódhɨ dri dre. Tàko ko, akódhɨ nda ka'ĩ Gĩká nɨ Mváagó àlo kwákwá dhɨ ko.
19 Tà Gĩká dré adrézó móndɨ́ kɨ tàbvó ta ásà dhɨ, tà kònɨdhɨ 'ɨ: Ngádra atsá bvò 'a dre. Dɨ, móndyá bvò àdhya ì lè àyɨkya tɨ́nímvá, ngádra nda nɨ lavú. Ângyá ko, tà ì dré adrélé 'òle dhɨ ɨ kònzɨ.
20 Dhya ángùdhi adrélépi tà kònzɨ 'o dhɨ adré ngádra nda nɨ ga. Dhya nda adré kpà alɨle ngádra nda vélé ko, akódhɨ nɨ tà kònzɨ ì kàpfòró ngádra nda 'á ko.
21 Dɨ, dhya ángùdhi adrélépi tà bàti ka'ĩ 'òle dhɨ adré alɨle ngádra nda vélé, à kòkɨtswáró nòá dhɨ, akódhɨ adré tà 'o ngóró Gĩká dré adrélé lèle dhɨ tɨ́nɨ.»

Yòwánɨ Bàtĩsimò fèlepi longó Yésu nɨ tà ngádra 'á

22 Âmvolásà dhɨ, Yésu ɨ lebèbhá nɨ íbe dhɨ ì dré gòzo lɨle bvò Yùdáyà àdhya na. Ɨ adré tá túmǎní kònàle lókyá be tsà gò, akódhɨ dré adrézó bàtĩsimò fe móndɨ́ ɨ dré.
23 Yòwánɨ adré tá kpà bàtĩsimò fe Âyɨnónà na, ànyɨ Sàlímà làga, yĩ dré tá adrélé kònàle tò dhɨ sè. Móndɨ́ ì adré tá lɨle akódhɨ véna gò, dré adrézó bàtĩsimò fe àyɨ dré.
24 Ângyá ko, à ru tá rè Yòwánɨ bhèle bǎdzó na dhɨ ko.
25 Kĩtú àlo dhɨ, Yòwánɨ nɨ lebèbhá ì kɨdhó tá adrélé tà kayí àyɨ kòfalésè Yúdà mvá àlo dhɨ be, tà adrézó móndɨ́ kɨ temvé dhɨ nɨ tà dri.
26 Dɨ ì dré lìzo Yòwánɨ véna tàá drá dhɨ: «Rábbì, dhya mì dré tá adrézó ába Yòròdánè nɨ ta'á na gò mí dré tà nɨ nɨ longózó dhɨ adré kpà ína bàtĩsimò fe. Dɨ nyànomvá dhɨ, móndyá wǎyi dhɨ ì adré lɨle vélána.»
27 Dɨ Yòwánɨ logó dhɨ: «Dhya àlo kɨtswá tà àlo kisú bwà ko, Gĩká kòfè tà nda drá nì ko dhɨ.
28 Âmɨ kɨ tàndɨ, mì yi ma tărà'a ngádra 'á dhɨ: ‹Ma Mèsíyà 'ɨ ko. Dɨ, Gĩká amù ma alɨle drĩdrĩ akódhɨ nda kandrá.›
29 Dhya adrélépi tòkó mo dhɨ, tòkó líyí 'ɨ. Dɨ, tòkó líyí nda nɨ arúpi adré ína áyɨ totó ànyɨ làga, adrélé akódhɨ nɨ yi. Kòyi akódhɨ nɨ kúlí dre dhɨ, adré lenzélé tò. Dɨ ma ró dhɨ, má adré lenzélé kònɨnɨ, ìndì áma kólénzé nda kàdrì lavúlé.
30 Adré lèá dhɨ, akódhɨ nɨ tà kàdré lɨle drĩdrĩ, dɨ, mána kàdré agòle bvólé ro.»

Dhya apfòlepi bhù lésè dhɨ

31 «Dhya apfòlepi kurú lésè dhɨ, móndyá wǎyi dhɨ ɨ drĩle. Dɨ, dhya apfòlepi bvò kònɨdhɨ lésè dhɨ ína móndɨ́ bvò àdhya 'ɨ. Akódhɨ nda adré tà bvò àdhya kɨ ta kòdhya. Dhya apfòlepi bhù lésè nda móndyá wǎyi dhɨ ɨ drĩle.

---

* **3:15 3:15** Â kònò Ngá nàle dhɨ ɨ 21:9.

32 Akódhɨ adré tà ɨ́ dré nòle mĭ sè ìndì ɨ́ dré yĭle bíbhálé sè dhɨ kɨ longó kòdhya. Dɨ, dhya àlo adré tà akódhɨ dré adrélé longólé nda kɨ ka'ĭ ko.
33 Dhya tà longólé nda kɨ ka'ĭlepi dhɨ adré tadhá dhɨ, Gĭká adré tà bàti ta.
34 Tàko ko, dhya Gĭká dré amùle nda adré Gĭká nɨ kúlí ta kòdhya. Ángyá ko, Gĭká fè akódhɨ gàle áyɨ Tɨrí sè bĭ.
35 Gĭká Atá adré áyɨ Mváagó nɨ le. Tayí kpà tà títí dhɨ ɨ akódhɨ drígá.
36 Dhya ángùdhi adrélépi Mváagó nda nɨ ka'ĭ dhɨ, akódhɨ nda lídrì kóná vésè kólyá dhɨ íbe. Dɨ, dhya adrélépi Mváagó nda nɨ ga dhɨ kɨtswá ína lídrì nda nɨ kisú ko. Be ró dhɨ, Gĭká nɨ kombà nɨ adré akódhɨ dri nyo.»

4

Yésu tà tà Sàmàríyà tòkó àlo dhɨ be

1-3 Fàrĭsáyò ì yi tá tàle dhɨ, Yésu adré tá móndí bĭ dhɨ kɨ 'o atsálé áyɨ lebèbhá ɨ ró, adrézó kpà bàtísimò fe àyɨ dré, ìndì adré tá 'òá kònìnɨ Yòwánì àdhya nɨ lavú. (Tà bàti ró dhɨ, Yésu nɨ tàndɨ adré tá bàtísimò fe àyɨ dré nì ko. Be ró dhɨ, akódhɨ nɨ lebèbhá ì adré tá fèá àyɨ.) Dɨ Yésu kòyi tà adrélé tàle áyɨ tà dri nda dre dhɨ, dré angázó bvò Yùdáyà àdhya lésè gò, láti do gòzo bvò Gàlĭláyà àdhya na.
4 Adré tá lèá dhɨ, akódhɨ kòlavú bvò Sàmàríyà àdhya 'ásè.
5 Dɨ dré lìzo tsàle bhàandre àlo Sàmàríyà le, rú zĭle Sĭkárà dhɨ na, ànyɨ amvú Yàkóbhò dré tá fèle áyɨ mvá Yòséfà dré dhɨ làga.
6 Kóró Yàkóbhò àdhya tá kònàle be. Yésu dré landèle atsí dré dhɨ sè dhɨ, dré tsàzo lɨrílé ànyɨ kóró nda làga, ànyíànyɨ kĭtú ríri sè.
7 Dɨ Sàmàríyà tòkó àlo dhɨ dré alìzo yĭ ko gò, Yésu dré tàzoá drá dhɨ: «Mí afè má dré yĭ mvùle.»
8 (Akódhɨ nɨ lebèbhá ì lì tá bhàandre na, kɨtswálé ngá gɨ àyɨ dré nyàle.)
9 Dɨ Sàmàríyà tòkó nda gò tàá akódhɨ dré dhɨ: «Mí kàdré kó Yúdà mvá 'ɨ dhɨ, mí adré dɨ yĭ zi mvùle ma, Sàmàríyà tòko ró nɨ tí ngínɨngínɨ ró?» (Akódhɨ tà tá kònìnɨ tàko ko, Yúdà ànzɨ ì adré gà ru su Sàmàríyà íbe ko.)
10 Dɨ Yésu logó drá dhɨ: «Mí kònĭ tá kó rè tà Gĭká dré adrélé fèle mí dré dhɨ be, ìndì dhya adrélépi yĭ zi mí tí dhɨ be dhɨ, kònò mí nɨ tá yĭ zi má tí gò, má dré yĭ adrélépi lídrì fe dhɨ nɨ fèzo mí dré.»
11 Tòkó nda tà drá dhɨ: «Mírĭ, mɨ ngá yĭ akózó dhɨ àko, ìndì kóró alú lavúlé. Mí nɨ yĭ adrélépi lídrì fe nda nɨ kisú ángwà?
12 Mí adré kisùá dhɨ, mɨ mína kàdrì àma kɨ tábhí Yàkóbhò nɨ lavú? Akódhɨ nda tayí kóró kònìdhɨ àma dré nì. Akódhɨ nɨ tàndɨ mvu tá yĭ kònwa, túmănĭ ànzɨ nɨ íbe, ìndì kà'wá nɨ íbe.»
13 Dɨ Yésu logó drá dhɨ: «Dhya ángùdhi adrélépi yĭ kònìdhɨ nɨ mvu dhɨ, yĭ lovó nɨ go akódhɨ nɨ 'o tódhyá.
14 Dɨ, dhya ángùdhi yĭ má dré dra fèle ɨ́ dré dhɨ nɨ mvùlepi dhɨ, yĭ lovó kɨtswá gòle vélé akódhɨ nɨ 'o ko. Bàti, yĭ má dré dra fèle akódhɨ dré nda nɨ atsá akódhɨ léna kidrĭ adrélépi sèle ko ìndì adrélépi lídrì kóná vésè kólyá dhɨ nɨ fe dhɨ ró.»
15 Dɨ tòkó nda tà drá dhɨ: «Mírĭ, mí afè má dré yĭ nda kòdhya, yĭ lovó kògòró vélé áma 'o ko, ìndì má kògòró vélé alìle yĭ ko kònwa ko.»
16 Yésu tà drá dhɨ: «Mí lì ámɨ agó nɨ azí, mì kàgòró túmănĭ kònwa.»
17 Tòkó nda logó drá dhɨ: «Ma agó àko.» Dɨ Yésu tà drá dhɨ: «Mí tà kyá tàle dhɨ, mɨ agó àko dhɨ.
18 Ángyá ko, mɨ tá àgo íbe nzi, ìndì agó mí dré adrézó ába ándrò nɨ, mína 'ɨ ko. Tà mí dré tàle nda, tà bàti 'ɨ.»
19 Dɨ tòkó nda tà drá dhɨ: «Mírĭ, má adré nòá dhɨ, mɨ pròfétà 'ɨ.

20 Àma kɨ tábhí ì adré tá Gĭká nɨ lɨndrì bha kòngó kònìdhɨ dri. Dɨ, àmɨ Yúdà ànzɨ ró dhɨ ɨ, mì adré tàá dhɨ, àrà adrézó Gĭká nɨ lɨndrì bha dhɨ ngbà 'í Yèrúsalémà na.»
21 Dɨ Yésu logó drá dhɨ: «Tòkó, mí ka'ĭ vo rè áma kúlí ká! Lókyá adrélépi alìle dhɨ sè dhɨ, mì gò vélé Gĭká Atá nɨ lɨndrì bha kòngó kònìdhɨ dri yà, kó ngalè Yèrúsalémà na yà dhɨ ko.
22 Àmɨ, Sàmàrɨ́yà ro nɨ ɨ, mì adré àmɨkya Gĭká nɨ lɨndrì bha akódhɨ nɨ nĭ àko ró. Dɨ, àma Yúdà ànzɨ ró dhɨ ɨ, mà adré àmakya Gĭká mà dré nĭle be dhɨ nɨ lɨndrì bha kòdhya. Àngyá ko, tà adrézó móndí kɨ tɨdrí dhɨ angá Yúdà ànzɨ ɨ vélésè.
23 Lókyá adré alìle, atsá kpà dre, móndyá adrébhá Gĭká Atá nɨ lɨndrì bha bàti dhɨ kɨ lɨndrì nɨ nɨ bha Tɨrí na, ìndì tà bàti na. Tàko ko, Gĭká Atá adré móndyá adrébhá áyɨ lɨndrì bha kònìnɨ dhɨ kɨ nda kòdhya.
24 Gĭká Tɨrí 'ɨ. Adré dɨ lèá dhɨ, móndyá adrébhá akódhɨ nɨ lɨndrì bha dhɨ ì kàdré lɨndrì nɨ nɨ bha Tɨrí na ìndì tà bàti na.»
25 Tòkó nda gò tàá drá dhɨ: «Má nĭ tàle dhɨ, Mèsɨ́yà adré alìle dhɨ be. À adré kpà akódhɨ nɨ rú zi Krísto. Akódhɨ kàtsá dre dhɨ, a nɨ tà títí dhɨ kɨ àndu ngɨ àma dré.»
26 Dɨ Yésu dré tàzoá drá dhɨ: «Ma adrélépi tà ta mí be nɨ, ma akódhɨ nda 'ɨ.»

Yésu nɨ lebèbhá ì agò akódhɨ vélé

27 Gbă lókyá nda sè dhɨ, Yésu nɨ lebèbhá ì dré agòzo gò, àyɨ kɨ líndrí dré gàzo, ì dré akódhɨ nɨ kisúlé adrérà'a tà ta tòkó àlo be dhɨ sè. Dɨ, tágba kònìnɨ dhɨ, àyɨ kɨ àlo lizí tá ko tàle dhɨ «Mí adré àdho nda?» ya, kó ngalè «Mì adré tà ta akódhɨ be àdho tà sè?» ya dhɨ.
28 Dɨ tòkó nda dré áyɨ lìdrí adrézó yĭ akó ásà dhɨ nɨ tayízó gò, gòzo bhàandre nda na, tàá móndyá kònàle dhɨ ɨ dré dhɨ:
29 «Mì alì agó tà títí má dré 'òle dhɨ kɨ tàlepi má dré dhɨ nɨ no! Kònò akódhɨ nda tsĭ Mèsɨ́yà 'ɨ ko?»
30 Dɨ àyɨ nda ì dré apfòzo bhàandre nda lésè adrélé alìle Yésu vélé.
31 Lókyá nda sè dhɨ, Yésu nɨ lebèbhá ì dré akódhɨ nɨ ti lizízó tàzoá dhɨ: «Rábbĭ, mí kònya ngá wà!»
32 Dɨ, akódhɨ logó àyɨ dré dhɨ: «Ma mána ngá nyàle mì dré nĭle ko dhɨ íbe.»
33 Dɨ akódhɨ nɨ lebèbhá nda ì dré kɨdhózó adrélé lizíá àyɨ kòfalésè dhɨ: «Kònò móndí atsá ngá adzí akódhɨ dré nyàle dre?»
34 Dɨ Yésu tà àyɨ dré dhɨ: «Áma mányàngá ína adrema tà dhya áma amùlepi dhɨ dré adrélé lèle má kò'o dhɨ kɨ 'o, adrézó akódhɨ nɨ àzí 'o akílé títí dhɨ 'ɨ.
35 Mì adré zakó tàá dhɨ: ‹Tayí rè dhu mbă su kɨtswázó lànyá akónà amvú ɨ 'ásè.› Dɨ, má adré tàá àmɨ dré dhɨ: Mì kòtɨngá mì adrélé amvú kɨ no wà! Lànyá ka àyɨ 'ásè kɨtswálé akónàle dhɨ dre.
36 Ndìndì nyànomvá dhɨ, dhya adrélépi lànyá akónà dhɨ adré áyɨ landè nya. Adré kpà lò'wa lokó lídrì kóná vésè kólyá dhɨ dré, kɨtswálé dhya adrélépi kórì rɨ dhɨ, ìndì dhya adrélépi lànyá akónà dhɨ be dhɨ ì kàdréró lenzélé túmăní be dhɨ bvó.
37 Tògyakúlí adrélépi tàá dhɨ ‹Dhya àlo adré kórì rɨ gò, àzya nɨ dré adrézó lokóá› dhɨ, tà bàti 'ɨ.
38 Má mù àmɨ adrélé lànyá mì dré àzí 'òzo ásà ko dhɨ nɨ akónà. Móndí àruka ì 'o tá àzí nda landèzo àyɨ gò, mì dré adrézó àyɨ kɨ landè nya.»

Móndí zyandre Sàmàrɨ́yà ro dhɨ ì ka'ĭ Yésu

39 Dɨ móndí zyandre Sàmàrɨ́yà ro angábhá bhàandre nda lésè dhɨ ì dré Yésu nɨ ka'ĭzo, tà tòkó nda dré tàle akódhɨ nɨ tà dri dhɨ sè. Àngyá ko, tòkó nda tà tá dhɨ: «Akódhɨ tà má dré tà títí má dré 'òle dhɨ ɨ.»
40 Dɨ àyɨ nda ì kàtsá Yésu vélé dre dhɨ, ì dré akódhɨ nɨ ti lizízó, ì kàdréró rè dhu túmăní àyɨ íbe. Dɨ akódhɨ dré adrézó kònàle kĭtú rĭ.

41 Gò móndí àruka zyandre dhɨ ì dré kpà akódhɨ nɨ ka'ĭzo, kúlí dré tàle àyɨ dré dhɨ ɨ sè.
42 Âyɨ nda ì dré tàzoá tòkó nda dré dhɨ: «Mà adré vélé akódhɨ nɨ ka'ì ngbà 'í tà mí dré tàle akódhɨ nɨ tà dri dhɨ sè ko. Tàko ko, mà yi vélé akódhɨ nɨ kúlí àma kɨ tàndɨ kɨ bíbhálé sè. Mà nĭ tàle dhɨ, akódhɨ nda dhya adrélépi móndyá bvò àdhya kɨ tɨdrí dhɨ 'ɨ bàti dhɨ be.»

Yésu tɨdrí dhya kàdrì dhɨ nɨ mváagó

43 Kĭtú rì nda ɨ àmvolésè dhɨ, Yésu dré àrà nda nɨ tayízó gò, lìzo bvò Gàlĭláyà àdhya na.
44 Akódhɨ nɨ tàndɨ tà tá dhɨ: «À bhà gà pròfétà nɨ lɨndrì akódhɨ nɨ tàndɨ nɨ bvò 'a ko na.»
45 Dɨ, tágba kònìnɨ dhɨ, akódhɨ kòtsa Gàlĭláyà na dre dhɨ, móndyá kònàle dhɨ ì dré akódhɨ nɨ ka'ĭzo dòle àyɨ kòfalé dóro. Ângyá ko, ì lì tá kpà Yèrúsalémà na gwányá Pásɨkà àdhya nɨ tà sè gò, ɨ dré tà títí akódhɨ dré tá 'òle kònàle dhɨ kɨ nòzo.
46 Dɨ Yésu dré gòzo tódhyá lìle Kánà, Gàlĭláyà le dhɨ na, àrà dré tá yĭ ladzázó atsálé vínò ro lána dhɨ na. Kònàle dhɨ, dhya kàdrì àlo adrélépi Rómà kɨ òpì nɨ tà 'o dhɨ tá be. Akódhɨ nda nɨ mváagó tá drà ro Kàpàrànàwúmà na.
47 Dɨ kòyi tàle dhɨ, Yésu angá tá Yùdáyà lésè agòle Gàlĭláyà le dhɨ dre dhɨ, dré lìzo vélána akódhɨ nɨ ti lizí, kòlìró Kàpàrànàwúmà na áyɨ mváagó adrélépi dràdrà mĭle nda nɨ tɨdrí be dhɨ bvó.
48 Yésu tà drá dhɨ: «Mì kɨtswá àmɨkya áma ka'ì bwà ko, mì kàdré tà líndríga ró adrébhá Gĭká nɨ rĭnyí tadhá dhɨ kɨ no ko dhɨ!»
49 Dhya kàdrì nda tà drá dhɨ: «Mírì, mí alì áma mvá dré drărà ko dhɨ 'á wà!»
50 Dɨ Yésu logó drá dhɨ: «Mí nzɨ mí bhàna. Ámɨ mvá adrí dre!»
Dɨ dhya nda dré kúlí Yésu dré tàle nda nɨ ka'ĭzo gò, ngàzo nzìle.
51 Dré tá adrérà'a láti 'á dhɨ, akódhɨ nɨ màrábà ì dré arázó atsálé vélá tàá drá dhɨ: «Ámɨ mvá adrí dre!»
52 Dɨ dré àyɨ kɨ lizízó ngalè áyɨ mvá nda nɨ rúbhá atsá tá dóro lókyá ángùdhi sè ya dhɨ. Ɨ dré logózóá drá dhɨ: «Rúbhá àtsí nda nga rúásà agyá, sáà àlo kĭtú rírí àmvolésè dhɨ sè.»
53 Dɨ atá nɨ nda dré nĭzoá tàle dhɨ, lókyá nda tá lókyá Yésu dré tàzo í dré dhɨ «Ámɨ mvá adrí dre» dhɨ 'ɨ dhɨ be. Dɨ akódhɨ ɨ móndyá wăyi akódhɨ nɨ dzó lé dhɨ íbe dhɨ ì dré Yésu nɨ ka'ĭzo.
54 Kòrìdhɨ, tà líndríga ró Yésu dré 'òle áyɨ angama Yùdáyà lésè alìle Gàlĭláyà le dhɨ àmvolésè dhɨ nɨ rĭ 'ɨ.*

5

Yésu tɨdrí mèrèkpè agó àlo dhɨ

1 Âmvolásà dhɨ, Yésu dré gòzo lìle Yèrúsalémà na, Yúdà ànzɨ kɨ gwányá kɨ àlo nɨ tà sè.
2 Bhàandre nda 'á, ànyɨ zèríbàti adrélé zĭle Kábilígyà kya ró dhɨ làga dhɨ, yĭ àlo ledélé bómà tínɨ, adrélé rú zĭle Èbérè ti sè Bètèzátà dhɨ be. Yĭ nda làgásè kúrú dhɨ, à ledé tá àrà dzó kògbo tínɨ dhɨ ɨ nzi.
3 Kònàle dhɨ, dràbhá zyandre lavúlé dhɨ ì adré tá ayílé. Âyɨ kòfalé dhɨ tá mĭ kùdúkùdu ɨ, mèrèkpè ɨ, tsàle móndí pá be àbvò ro dhɨ íbe.*

---

* **4:54 4:54** Â kònò Yòwánì 2:11. * **5:3 5:3-4** Wárágà Gĭká nɨ Kúlí tisìzo àyɨ dri drĭdrì dhɨ ɨ léna dhɨ, à adré kúlí kònɨ kɨ kisú kònwa ko: [Ɨ adré tá yĭ nɨ ru kägbäma letè. 4 Ângyá ko, lókyá àruka ɨ sè dhɨ, Mírì nɨ ángéló adré tá asílé yĭ nda nɨ kägbă. Dràbhá sĭlepi zyà drĭdrì yĭ kägbălé nda na dhɨ, adré tá adrílé áyɨ drà lésè, tágba drà nda kàdré ngínɨ ya dhɨ.]

5 Åyɨ nda ɨ kòfalé dhɨ, agó àlo ayílépi drà be kóná nyadhɨ-alo-drĭ-mudrí-drĭ-nzi-drĭ-na dhɨ tá be.
6 Yésu kònò akódhɨ nda adrérà'a ayílé kònàle dre dhɨ, dré nĭzoá tàle dhɨ, akódhɨ ayí tá drà be vwàvwà ro dhɨ be. Dɨ dré tàzoá drá dhɨ: «Mí lè adrɨ́lé?»
7 Dɨ dràbhá nda logó drá dhɨ: «Mírĭ, dhya àlo kɨtswálépi áma ledé bwà dhɨ yókódhó. Ånyá ko, lókyá yĭ dré adrérà'a ru kägbä̆ dhɨ 'á dhɨ, dhya àlo kɨtswálépi áma do bhèle yĭ na má kàdrɨ́ró ásà dhɨ yó. Má kàdré 'òle sĭle dhɨ, dhya àzya adré lavúlé sĭle má kandrána.»
8 Dɨ Yésu tà drá dhɨ: «Mí nga, mí do ámɨ kíndri, ìndì mí kɨdhó atsí to!»
9 Gbă kòdhwa, agó nda dré adrízó. Dré áyɨ kíndri dòzo gò kɨdhózó adrélé atsí to.

Kĭtú tà nda dré ru 'òzo dhɨ tá sàbátù 'ɨ.
10 Dɨ Yúdà ànzɨ kɨ kàdrì ì dré agó adrílépi nda nɨ nòzo gò, ì dré tàzoá drá dhɨ: «Ándrò kònìdhɨ, sàbátù 'ɨ. Åma kɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí adré ámɨ kíndri dòma sàbátù tú dhɨ nɨ logá.»
11 Dɨ, akódhɨ logó àyɨ dré dhɨ: «Dhya áma tɨdrílépi dhɨ tà má dré dhɨ: ‹Mí do ámɨ kíndri, ìndì mí to atsí.›»
12 Ɨ gò lizíá tíá dhɨ: «Àdhi tà mɨ́ dré dhɨ, mɨ́ kòdo ámɨ kíndri, ìndì mɨ́ kòto atsí dhɨ nì?»
13 Dɨ, agó adrílépi nda nĭ ína ngalè dhya áyɨ tɨdrílépi nda àdhi 'ɨ ya dhɨ ko. Tàko ko, Yésu lavú tá móndɨ́ zyandre kònàle dhɨ ɨ kòfalésè lyà.

14 Åmvolásà dhɨ, Yésu dré agó nda nɨ kisúzó tépelò na gò, tàzoá drá dhɨ: «Mí nò rè ká! Mí adrɨ́ nyànomvá dre. Adré dɨ lèá dhɨ, mí kòtayɨ́ tàkonzì 'òma, tà kòkóròko lavúlé dhɨ kàtsáró mí rú ko dhɨ bvó.»
15 Gò agó nda dré ngàzo lìle longóá Yúdà ànzɨ kɨ kàdrì ɨ dré dhɨ, Yésu tɨdrɨ́ tá ɨ nì.

Yésu tadhá ngádra 'á dhɨ, ɨ Gĭká nɨ Mváagó 'ɨ dhɨ

16 Dɨ Yúdà ànzɨ kɨ kàdrì nda ì dré dhèzo adrélé Yésu nɨ mì pfo, dré tá adrélé tà nda kɨ 'o sàbátù tú dhɨ sè.
17 Dɨ, Yésu dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Áma Atá adré ngbú adrélé àzí 'o atsálé ándrò kònìdhɨ. Dɨ ma ró dhɨ, má adré kpà àzí 'o.»
18 Dɨ kúlí nda sè dhɨ, Yúdà ànzɨ kɨ kàdrì nda ì dré gòzo vélé adrélé láti nda, kɨtswázó akódhɨ nɨ pfu dràle dhɨ bvó. Tàko ko, akódhɨ adré tá ngbà 'í tòlɨ́ sàbátù àdhya nɨ ŋo kòdhya ko. Adré tá kpà Gĭká nɨ zi áyɨ tàndɨ nɨ Atá ro, adrézó áyɨ bha adrélé díri Gĭká be.
19 Dɨ Yésu dré logózóá àyɨ dré dhɨ: «Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Gĭká nɨ Mváagó kɨtswá tà àlo 'o áyɨ drĭ sè bwà ko. Adré ngbà 'í tà áyɨ Atá dré adrélé 'òle gò í dré adrézó nòá dhɨ kɨ 'o kòdhya. Tà ángùdhi Gĭká Atá dré adrélé 'òle dhɨ, akódhɨ nɨ Mváagó adré kókpà 'òá kònìnɨ.
20 Tàko ko, Gĭká Atá adré áyɨ Mváagó nɨ le gò, adrézó tà títí í dré adrélé 'òle dhɨ kɨ tadhá drá. Tà bàti ró dhɨ, a nɨ tà kàdrì dra tà kòdhɨ kɨ lavúbhá dhɨ kɨ tadhá áyɨ Mváagó nda dré 'òle gò, àmɨ kɨ líndrɨ́ dré gàzo ásà bhwăbhwa.
21 Ångyá ko, ngóró Gĭká Atá dré adrélé móndɨ́ dràbhá dre dhɨ kɨ tingá dràdrà lésè adrézó lɨ́drì fe àyɨ dré dhɨ tíní dhɨ, akódhɨ nɨ Mváagó adré kókpà lɨ́drì fe dhya ángùdhi í dré adrézó lèá fèle drá dhɨ dré.
22 Kòdhɨ íbe dhɨ, Gĭká Atá adré dhya àlo nɨ tàbvó ta ko. Be ró dhɨ, tayɨ́ ína rĭnyí wăyi adrézó móndɨ́ kɨ tàbvó ta dhɨ áyɨ Mváagó drígá.
23 'O kònìnɨ kɨtswálé móndyá wăyi dhɨ ì kàdréró áyɨ Mváagó nda nɨ lindrì bha, ngóró ì dré adrélé áyɨ tàndɨ nɨ lindrì bha dhɨ tíní. Dhya ángùdhi adrélépi Gĭká nɨ Mváagó nɨ lindrì bha ko dhɨ, adré kókpà Gĭká Atá akódhɨ nɨ amùlepi dhɨ nɨ lindrì bha ko.

24 Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Dhya ángùdhi adrélépi áma kúlí yi gò adrézó dhya
áma amùlepi dhɨ nɨ ka'ĭ dhɨ, akódhɨ nda lídrɨ kóná vésè kólyá dhɨ íbe. Gĭká kɨtswá tà
bha akódhɨ nda dri ko. Be ró dhɨ, akódhɨ nda apfò dràdrà lésè afílé lídrɨ le dre.
25 Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Lókyá adré alɨle, atsá kpà dre, móndyá dràbhá dre
dhɨ kɨ Gĭká nɨ Mváagó nɨ kúlí yi. Dɨ àyɨ dra akódhɨ nda nɨ kúlí yibhá dhɨ kɨ adrí.
26 Tàko ko, ngóró Gĭká Atá dré adrélé rĭnyí adrézó lídrɨ fe dhɨ íbe áyɨ tàndɨ léna dhɨ
tínɨ dhɨ, fè kpà rĭnyí adrézó lídrɨ fe nda áyɨ Mváagó dré adrézó ába ɨ́ léna.
27 Fè kókpà rĭnyí adrézó móndí kɨ tàbvó ta dhɨ áyɨ Mváagó nda dré, akódhɨ dré
adrélé Móndí nɨ Mvá 'ɨ dhɨ sè.
28 Lè àmɨ kɨ líndrí kàdré gàle tà kòdhɨ sè ko. Ângyá ko, lókyá adrélépi alɨle dhɨ sè
dhɨ, móndyá wãyi dràbhá dre gò ì dré adrézó ayílé mógó ɨ 'ásè dhɨ kɨ Gĭká nɨ Mváagó
nɨ kúlí yi gò,
29 ì dré topfòzo mógó nda ɨ lésè. Âyɨ tà dóro 'obhá dhɨ kɨ nga dràdrà 'ásè adrílé. Dɨ,
àyɨ tà kònzɨ 'obhá dhɨ kɨ àyɨkya nga dràdrà 'ásè, Gĭká kòbhàró tà àyɨ dri be dhɨ bvó.
30 Má kɨtswá mána tà àlo 'o áma drĭ sè ko. Má adré ngbà 'í tàbvó ta ngóró má dré
adrélé yĭle Gĭká vélésè dhɨ tínɨ. Dɨ tàbvó má dré adrélé tàle nda gyăgya. Tàko ko, má
adré tà má dré adrélé lèle dhɨ kɨ nda 'òle kòdhya ko. Be ró dhɨ, má adré mána tà
dhya áma amùlepi dhɨ dré adrélé lèle dhɨ kɨ nda 'òle kòdhya.»

Tà adrébhá Yésu nɨ tà longó dhɨ ɨ

31 «Kònò má kàdré tá áma tàndɨ nɨ tà longó ma dhɨ, áma kúlí kɨtswá tá adré
lanzĭlanzĭ ko.
32 Dɨ, dhya àzya adré áma tà longó nì. Má nĭ tàle dhɨ, tà dré adrélé longólé áma tà
dri dhɨ, tà bàti 'ɨ dhɨ be.
33 Mì mù tá móndí ɨ lìle Yòwánì véna àmɨ, dɨ tà dré longólé áma tà dri dhɨ tá tà bàti
'ɨ.
34 Má adré mána áma totó tà móndí ì dré adrélé longólé áma tà dri dhɨ dri ko. Dɨ,
má adré tà kòdhɨ nɨ ta, mì kòkɨtswáró adrílé ásà be dhɨ bvó.
35 Yòwánì nda tá tálà adrélépi kòle, adrélépi ngá kazá móndí ɨ dré dhɨ 'ɨ. Dɨ mì ka'ĭ
tá lenzélé akódhɨ nɨ ngádra nda 'á lókyá tsà sè.
36 Dɨ, ma mána tà kàdrɨ àruka adrébhá áma tà longó dóro lavúlé Yòwánì àdhya
rúsè dhɨ íbe. Tà nda ɨ, tà áma Atá dré afèle má dré 'òle akílé títí dhɨ 'ɨ. Tà má dré
adrélé 'òle nda ì adré áma tà longó, adrézó tadhá dhɨ, Gĭká Atá amù ma nì.
37 Kòdhɨ íbe dhɨ, Gĭká Atá áma amùlepi nda adré kpà ína áma tà longó. Mì yi tàdzí
akódhɨ nɨ kúlí ko. Mì nò kpà tàdzí akódhɨ nɨ mĭbhalé ko.
38 Mì adré kpà akódhɨ nɨ kúlí lɨkí àmɨ léna ko. Tàko ko, mì adré àmɨkya dhya dré
amùle dhɨ nɨ ka'ĭ ko.
39 Mì adré tà títí tɨsɨle Gĭká nɨ Kúlí na dhɨ kɨ àndu nda nĭle kòdhya. Ângyá ko, mì
adré kisùá dhɨ, mì nɨ lídrɨ kóná vésè kólyá dhɨ nɨ kisú Kúlí nda sè. Dɨ Kúlí nda kòdhɨ
adré áma tà longó nì.
40 Tágba kònìnɨ dhɨ, mì lè àmɨkya alɨle má vélé lídrɨ kisú ko!
41 Má adré mána rúku nda kisúlé móndí ɨ vélésè ko.
42 Dɨ, má nĭ àmɨ be. Má nĭ, àmɨ Gĭká nɨ lèle àko àmɨ kɨ togó na dhɨ be.
43 Má alì mána áma Atá nɨ rú sè gò, mì dré áma ka'ĭzo dòle àmɨ kòfalé ko. Dɨ, dhya
àzya kàdré alɨle áyɨ tàndɨ nɨ rú sè dhɨ, mì adré àmɨkya akódhɨ nda nɨ ka'ĭ dòle dóro.
44 Mì adré rúku nda kisúlé àmɨ kòfalésè. Dɨ, mì adré àmɨkya rúku adrélépi angálé
Gĭká àlo kwákwá dhɨ vélésè dhɨ nɨ nda kisúlé kòdhya ko. Mì nɨ dɨ àmɨkya áma ka'ĭ
ngínɨngínɨ ró?
45 Lè mì kòkisù ko tàle dhɨ, má nɨ àmɨ kɨ asíkĭ áma Atá tí ma dhɨ. Dhya dra àmɨ kɨ
asíkĭlepi dhɨ, Mósè mì dré adrézó mĭ bha vélána dhɨ 'ɨ.

46 Kònò mì kàdré tá Mósè nɨ ka'ĩ bàti dhɨ, mì nɨ tá kpà adré áma ka'ĩ. Ángyá ko,
akódhɨ tɨsì tá áma tà kòdhya.
47 Dɨ mì adré kó tà dré tɨsìle nda kɨ ka'ĩ ko dhɨ, mì nɨ dɨ àmɨkya áma kúlí ka'ĩ
ngɨ́nɨngɨ́nɨ ró?»

6

Yésu fẽ ngá nyàle móndí ngùlù-nzi dhɨ ɨ dré
(A kònò kpà Màtáyò 14:13-21; Márokò 6:30-44; Lúkà 9:10-17)

1 Ámvolásà dhɨ, Yésu ì dré gòzo lebèbhá nɨ íbe Gàlĩláyà na gò, ì dré zyàzo
tăpărîandre Gàlĩláyà àdhya nɨ ta'á na. (A adré kpà tăpărîandre nda nɨ rú zi,
tăpărîandre Tĩbèrîyà àdhya.)*
2 Móndí zyandre lavúlé dhɨ ì adré tá Yésu nɨ lebè, ì dré tá adrélé tà líndrɨga ró dré
adrélé 'òle adrézó dràbhá kɨ tɨdrí dhɨ kɨ no dhɨ sè.
3 Dɨ Yésu ì dré mbàzo lebèbhá nɨ íbe kòngó àlo drĩna gò, ì dré lɨrɨ́zó.
4 Yúdà ànzɨ kɨ gwányá Pásɨkà àdhya tá ànyɨ.
5 Dɨ Yésu kòtɨngá mĩ móndyá zyandre lavúlé nda kɨ no adrérà'a alìle í vélé dre dhɨ,
dré tàzoá Fĩlípò dré dhɨ: «Mà nɨ mápà kisú gɨle móndyá wăyi kònɨ ì dré nyàle dhɨ
ángolé?»
6 Tà tá kònɨnɨ kɨtswázó Fĩlípò nɨ tà ka'ĩka'ĩ tabhĩ. Tàko ko, nĩ tá ína tà í dré adrélé
'òle dhɨ be.
7 Dɨ Fĩlípò logó drá dhɨ: «Tágba mà kàdré tá làfa lò'wa kámá-rĩ dhɨ íbe yà dhɨ, mà
kɨtswá tá mápà gɨ móndyá àlo àlo títí nɨ ɨ dré kɨtswálé ndìndì mvá tsà nɨ nɨ kisú nyàle
dhɨ bwà ko.»†
8 Yésu nɨ lebèbhá kɨ àzya, Ándréyà, Sĩmónà Pétèró nɨ adrúpi tà drá dhɨ:
9 «Mváagó àlo kònwánò. Akódhɨ mápà ladhɨ́lé órezè sè dhɨ íbe nzi, ìndì kosyá íbe
rĩ.‡ Dɨ, ngá kònɨ kɨ àdho 'o móndyá zyandre kònɨnɨ nɨ ɨ dré dhɨ?»
10 Dɨ Yésu gò tàá áyɨ lebèbhá ɨ dré dhɨ: «Mì 'o móndyá kònɨ ɨ lɨrílé.» Àrà nda 'á dhɨ,
mbì tá bĩ. Dɨ móndyá nda ì dré lɨrɨ́zó. Ágo ɨ tá ànyíànyɨ ngùlù-nzi.§
11 Dɨ Yésu dré mápà nda kɨ adózó, àwoyà tàzo Gĩká dré gò, lanzɨ́zóá móndyá títí nda
ɨ dré, ngóró ì dré tá lèle nyàle dhɨ tɨ́nɨ. Dré kpà kosyá nda kɨ lanzɨ́zó àyɨ dré kònɨnɨ.
12 Dɨ àyɨ títí nda ì kònya pĩzo dre dhɨ, dré tàzoá áyɨ lebèbhá ɨ dré dhɨ: «Mì lokó
àmbí nɨ, kórònyá nɨ àlo kàbɨ́ró ko.»
13 Dɨ ì dré mápà nzi móndyá ì dré nyàle nda kɨ àmbí kɨ lokózó gàle kánzì mudrí-
drĩ-rĩ dhɨ ɨ sè bĩbi.
14 Dɨ móndyá nda ì kònò tà líndrɨga ró Yésu dré 'òle nda dre dhɨ, ì dré ngàzo adrélé
tàá dhɨ: «Bàti, dhya kòdhɨ Pròfétà adrélépi tá alìle bvò le dhɨ 'ɨ!»
15 Dɨ Yésu kònò, ì adré tá 'òle alìle áyɨ bha ópí ro rĩnyí sè dhɨ dre dhɨ, dré gòzo áyɨ
vu lyà, mbàle kalóma kòngó nda drĩna.

Yésu to atsî tăpărîandre drĩsè
(A kònò kpà Màtáyò 14:22-33; Márokò 6:45-52)

16 Ɨndró kàndrì dre dhɨ, Yésu nɨ lebèbhá ì dré ngàzo sĩle tăpărîandre làgana.
17 Ɨ kònò, ngá aní dre, ìndì Yésu atsá rè àyɨ vélé ko dhɨ dre dhɨ, ì dré tombàzo bwátù
na gò, kɨdhólé adrélé zyàle tăpărîandre nɨ ta'á na, kɨtswálé lìle Kàpàrànàwúmà na.
18 Lyăandre adré tá vĩle tăpărîandre nda mi gò, yĩ dré adrézó ru kägbă.

---

* **6:1 6:1** Rú «Tìbèrîyà» kònìdhɨ tá kpà rú bhàandre àlo tăpărîandre nda mĩle dhɨ àdhya 'ɨ. A kònò Yòwánì 6:23.
† **6:7 6:7** A adré tá làfa lò'wa kònìdhɨ nɨ rú zi «dènárĩ». Dènárĩ àlo dhɨ tá làfa adrélé fèle móndí àlo dré àzí 'òle
kĩtú àlo sè dhɨ tí dhɨ 'ɨ. Dɨ làfa lò'wa kámá-rĩ kònɨ ɨ tá làfa kàdrì 'ɨ. ‡ **6:9 6:9** «Órezè» kònìdhɨ, mbì pfò nɨ kárá
àlo sùlepi nyă tínɨ dhɨ 'ɨ. § **6:10 6:10** A nà tá ngbà 'í àgo adrébhá tá kònàle dhɨ ɨ kòdhya. A nà tá tòkó ɨ ànzɨmvá
íbe ko.

19 Dɨ ɨ kòlì vwàle ànyɨ́ànyɨ kĭlòméterè nzi yà, ngalè nzi-drĭ-àlo yà dhɨ dre dhɨ, ɨ dré
Yésu nɨ nòzo adrérà'a atsí to tăpăríandre drĭsè, adrézó alìle àyɨ vélé. Gò tirĭ dré àyɨ
kɨ 'òzo lavúlé.
20 Dɨ, Yésu dré ɨ́na tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Ma 'ɨ! Mì ro ngá ko!»
21 Ɨ adré tá akódhɨ nɨ le dòle bwátù na. Dɨ gbă lókyá nda sè dhɨ, ɨ dré tsàzo
tăpăríandre nda nɨ ta'á na, àrà ɨ dré tá adrézó lìle dhɨ na.

Móndɨ́ zyandre dhɨ ɨ ndà Yésu

22 Kĭtú bvóá dhɨ sè dhɨ, móndyá zyandre tayɨ́lé ta'á lésè nda ɨ dré nòzoá dhɨ, Yésu
nɨ lebèbhá ɨ tombà tá bwátù àlo dhɨ na lìle àyɨ pátí. Ɨ nĭ tá kpà tàle dhɨ, Yésu mbà tá
ɨ́na bwátù nda na ko dhɨ be.
23 Lókyá nda sè dhɨ, bwátù àruka angábhá bhàandre Tĭbèríyà àdhya lésè dhɨ ɨ dré
atszó ànyɨ àrà móndyá nda ɨ dré tá mápà nyàzo Mírĭ nɨ àwoyà tàma àmvolésè nda
làga.
24 Dɨ móndyá zyandre nda ɨ kònò Yésu ɨ lebèbhá nɨ íbe dhɨ ɨ tá yó dhɨ dre dhɨ, ɨ dré
tombàzo bwátù nda ɨ 'ásè gò, zyàle Kàpàrànàwúmà na kɨtswálé Yésu nɨ nda.

Yésu mápà adrélépi lɨ́drɨ́ fe dhɨ 'ɨ

25 Dɨ ɨ kòkisú Yésu tăpăríandre nda nɨ ta'á na dre dhɨ, ɨ dré lizízóá tíá dhɨ: «Rábbĭ,
mí atsá kònwa ángutú?»
26 Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Mì adré áma nda, mì dré tà
líndrɨ́ga ró má dré 'òle dhɨ kɨ nòle dhɨ sè ko. Be ró dhɨ, mì adré àmɨkya áma nda, mì
dré mápà nyàle pĭzo ásà dhɨ sè.
27 Dɨ, adré lèá dhɨ, mì kàdré àzí 'o mányàngá adrélépi ŋwàle ŋwaŋwà dhɨ sè ko. Be
ró dhɨ, mì kàdré àmɨkya àzí 'o mányàngá dra adrélépi kóná vésè kólyá dhɨ sè. Ma,
Móndí nɨ Mvá, má nɨ mányàngá nda nɨ fe àmɨ dré. Tàko ko, Gĭká Atá lwà áyɨ àngì má
rú tadházóá dhɨ, ɨ́ ka'ĭ ma káyà dhɨ.»
28 Dɨ ɨ lizí tíá dhɨ: «Lè mà kò'o àdho tà kòdhya kɨtswázó Gĭká nɨ àzí 'o dhɨ?»
29 Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Àzí Gĭká dré adrélé lèle mì kò'o dhɨ, kònìdhɨ 'ɨ: Mì kàdré
dhya dré amùle dhɨ nɨ ka'ĭ.»
30 Dɨ ɨ gò lizíá tíá dhɨ: «Mí nɨ àdho tà líndrɨ́ga ró dhɨ nɨ 'o kòdhya, mà kònòró gò
ámɨ ka'ĭzo? Mɨ́ nɨ àdho tà 'o?
31 Àma kɨ tábhí ì nya tá mánnà duku na. Ngóró tɨsìle Gĭká nɨ Kúlí na dhɨ tínɨ:
‹Akódhɨ fè mápà asílépi bhù lésè dhɨ àyɨ dré nyàle.›*»
32 Dɨ Yésu tà àyɨ dré dhɨ: «Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Mósè fè mápà asílépi bhù
lésè dhɨ àmɨ dré nì ko. Dɨ, áma Atá adré ɨ́na mápà tàndɨ asílépi bhù lésè dhɨ nɨ fe àmɨ
dré nì.
33 Tàko ko, mápà tàndɨ Gĭká dré adrélé fèle nda, dhya asílépi bhù lésè adrélé lídrɨ
fe móndyá bvò àdhya ɨ dré dhɨ 'ɨ.»
34 Dɨ ɨ tà drá dhɨ: «Mírĭ, mí kàdré ngbú mápà kòdhɨ nɨ afè àma dré wà!»
35 Yésu gò tàá àyɨ dré dhɨ: «Ma mána mápà adrélépi lídrɨ fe dhɨ 'ɨ. Dhya ángùdhi
adrélépi alìle má vélé dhɨ, tàbirí kɨtswá tàdzí gòle akódhɨ nɨ 'o ko. Dhya ángùdhi
adrélépi áma ka'ĭ dhɨ, yĭ lovó kɨtswá tàdzí gòle akódhɨ nɨ nde ko.
36 Dɨ, ngóró má dré tàle àmɨ dré dre dhɨ tínɨ dhɨ, tágba mì dré áma nòzo 'í dhɨ, mì
ka'ĭ àmɨkya ma ko.
37 Móndyá wăyi áma Atá dré adrélé afèle má dré dhɨ kɨ alì má vélé. Dɨ dhya ángùdhi
adrélépi alìle má vélé dhɨ, má kɨtswá tàdzí akódhɨ nɨ dro ko.
38 Àngyá ko, má así bhù lésè kɨtswálé tà má dré adrélé lèle dhɨ kɨ 'o kòdhya ko. Be
ró dhɨ, má así mána tà dhya áma amùlepi dhɨ dré adrélé lèle dhɨ kɨ 'o kòdhya.

---

* **6:31 6:31** À kònò Pfòma 16:4, 15; Longó ɨ 78:24.

39 Dɪ tà dhya áma amùlepi nda dré adrélé lèle dhɪ, kònɪdhɪ 'ɪ: Adré lèá dhɪ, má kòtayí dhya dré afèle má dré dhɪ kɪ àlo avɪ̀le ko. Adré kpà lèá dhɪ, má kòtɪngá àyɪ nda ɪ títí dràdrà lésè kɪ̀tú kùdù sè.
40 Bàti, tà áma Atá dré adrélé lèle dhɪ, kònɪdhɪ 'ɪ: Adré lèá dhɪ, dhya ángùdhi adrélépi áyɪ Mváagó nɪ no gò adrézó akódhɪ nɪ ka'ɪ̀ dhɪ, dhya nda kàdré lídrɪ̀ kóná vésè kólyá dhɪ íbe. Dɪ má nɪ akódhɪ nɪ tɪngá dràdrà lésè kɪ̀tú kùdù sè.»
41 Dɪ Yúdà ànzɪ nda ɪ̀ dré dhèzo adrélé Yésu nɪ ndrɪ, dré tá tàle dhɪ «Ma mápà asílépi bhù lésè dhɪ 'ɪ» dhɪ sè.
42 Ɪ adré tá tàá àyɪ kòfalésè dhɪ: «Kòdhɪ tsɪ̀ Yésu, Yòséfà nɪ mvá 'ɪ ko? Mà nɪ̀ akódhɪ nɪ atá, andre nɪ be dhɪ be. Dɪ akódhɪ 'o ɪ ngínɪ adrélé tàá nyànomvá dhɪ, í así bhù lésè dhɪ?»
43 Dɪ Yésu logó àyɪ dré dhɪ: «Mɪ̀ tayí adrema làndrí ndrɪ àmɪ kòfalésè dhɪ.
44 Dhya àlo kɪtswá ína alɪ̀le má vélé ko, áma Atá áma amùlepi dhɪ kàsé akódhɪ nɪ togó nɪ̀ ko dhɪ. Dɪ má nɪ akódhɪ nda nɪ tɪngá dràdrà lésè kɪ̀tú kùdù sè.
45 Ngóró pròfétà ɪ̀ dré tɪsɪ̀le Gɪ̀ká nɪ Kúlí na dhɪ tínɪ: ‹Gɪ̀ká nɪ àyɪ títí dhɪ kɪ tadhá.›† Dɪ dhya ángùdhi adrélépi Gɪ̀ká Atá nɪ yi gò, adrézó tà dré adrélé tadhálé dhɪ kɪ kisú dhɪ, akódhɪ nda adré alɪ̀le má vélé.
46 Kòdhɪ adré lèá ko tàle dhɪ, dhya àlo nò Gɪ̀ká Atá dhɪ. Ngbà 'í ma angálépi Gɪ̀ká Atá nda vélésè dhɪ, má nò akódhɪ ma.
47 Má adré tà bàti ta àmɪ dré: Dhya ángùdhi adrélépi áma ka'ɪ̀ dhɪ, akódhɪ nda lídrɪ̀ kóná vésè kólyá dhɪ íbe.
48 Ma mápà adrélépi lídrɪ̀ fe dhɪ 'ɪ.
49 Àmɪ kɪ tábhí ɪ̀ nya tá mánnà duku na gò, ɪ̀ dré todràzo.
50 Dɪ, kònɪdhɪ ína mápà asílépi bhù lésè dhɪ 'ɪ. Dhya adrélépi nyàá dhɪ kɪtswá dràle ko.
51 Ma mápà lídrɪ̀ ro asílépi bhù lésè dhɪ 'ɪ. Dhya ángùdhi adrélépi mápà nda nɪ nya dhɪ, nɪ adré lídrɪ̀ íbe kóná vésè kólyá. Mápà nda kòdhɪ, áma rúbhá má dré dra fèle móndyá bvò àdhya ɪ dré adrízó dhɪ 'ɪ.»
52 Dɪ Yúdà ànzɪ nda ɪ̀ dré ngàzo adrélé tà kayí àyɪ kòfalésè, adrézó tàá dhɪ: «Dhya kòdhɪ nɪ kɪtswá áyɪ rúbhá afè àma dré nyàle ngínɪngínɪ ró?»
53 Dɪ Yésu gò tàá àyɪ dré dhɪ: «Má adré tà bàti ta àmɪ dré: Mɪ̀ kònya Móndí nɪ Mvá nɪ rúbhá ko, ɪ̀ndɪ̀ mɪ̀ kòmvu akódhɪ nɪ kàrí ko dhɪ, mɪ̀ kɪtswá àmɪkya adrélé lídrɪ̀ íbe àmɪ léna ko.
54 Dhya ángùdhi adrélépi áma rúbhá nya, adrézó kpà áma kàrí mvu dhɪ, akódhɪ nda lídrɪ̀ kóná vésè kólyá dhɪ íbe. Dɪ má nɪ akódhɪ nɪ tɪngá dràdrà lésè kɪ̀tú kùdù sè.
55 Tàko ko, áma rúbhá ngá tàndɪ adrélé nyàle dhɪ 'ɪ, ɪ̀ndɪ̀ áma kàrí ngá tàndɪ adrélé mvùle dhɪ 'ɪ.
56 Dhya ángùdhi adrélépi áma rúbhá nya, adrézó kpà áma kàrí mvu dhɪ, akódhɪ nda adré adrélé má léna, ɪ̀ndɪ̀ má adré kpà adrélé akódhɪ léna.
57 Ngóró áma Atá lídrɪ̀ ro dhɪ dré áma amùle dhɪ tínɪ, ɪ̀ndɪ̀ ngóró má dré adrélé lídrɪ̀ íbe akódhɪ nda sè dhɪ tínɪ dhɪ, dhya ángùdhi adrélépi áma nya dhɪ nɪ adré kókpà lídrɪ̀ íbe má sè.
58 Ma kònɪdhɪ, mápà asílépi bhù lésè dhɪ 'ɪ. Àmɪ kɪ tábhí ɪ̀ nya tá mánnà gò, ɪ̀ dré todràzo. Dɪ, dhya adrélépi mápà kònɪdhɪ nɪ nya dhɪ nɪ ína adré lídrɪ̀ íbe kóná vésè kólyá.»
59 Yésu tà tá tà nda ɪ Kàpàrànàwúmà na, dré tá adrérà'a tà tadhá Yúdà ànzɪ kɪ lɪ̀sámbò dzó na dhɪ 'á.

Yésu nɪ lebèbhá bɪ̏ dhɪ ɪ̀ tayí akódhɪ

† **6:45 6:45** A kònò Èsáyà 54:13.

60 Dɨ Yésu nɨ lebèbhá ì kòyi tà nda ɨ dre dhɨ, àyɨ kɨ àruka bĭ dhɨ ì dré tàzoá àyɨ kòfalésè dhɨ: «Tà dré adrélé tadhálé kòdhɨ kòkóròko. Ádhi nɨ kɨtswá yĭá ka'ĭle dhɨ nì?»
61 Yésu dré nĭzoá tàle dhɨ, áyɨ lebèbhá nda ì adré tá làndrí ndrɨ tà nda sè dhɨ be gò, dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Tà kòdhɨ adré tsĭ àmɨ kɨ 'o ledhélé nì bàti?
62 Mì nɨ dɨ kisùá ngínɨ, lókyá mì dré dra Móndí nɨ Mvá nɨ nòzo mbărà'a àrà dré tá adrézó wáláká dhɨ léna dhɨ tú dhɨ?
63 Gĭká nɨ Tɨrí adré lídrì fe nì. Tà rúbhá àdhya adré ína tà àlo 'o ko. Kúlí má dré tàle àmɨ dré kòdhɨ ɨ kúlí Tɨrí àdhya 'ɨ, ìndì kúlí adrébhá lídrì fe dhɨ 'ɨ.
64 Dɨ, tágba kònìnɨ dhɨ, móndí àruka àmɨ kòfalé dhɨ ì ka'ĭ àyɨkya ma ko.» Yésu tà tá kònìnɨ tàko ko, nĭ tá kínó lésè ngalè àdhibhá ì kɨtswá áyɨ ka'ĭ ko ya dhɨ be. Nĭ tá kpà, àdhi nɨ áyɨ lefè kàrɨbhá ɨ drígá nì ya dhɨ be.
65 Akódhɨ gò tàá dhɨ: «Tà kòdhɨ sè dhɨ, má tà tá àmɨ dré dhɨ, dhya àlo kɨtswá ína alìle má vélé ko, áma Atá kòfè láti akódhɨ dré alìzo nì ko dhɨ.»
66 Kɨdhólé lókyá nda sè dhɨ, Yésu nɨ lebèbhá bĭ dhɨ ì dré akódhɨ nɨ tayízó gò, ì dré gòzo vélé atsílé túmăní akódhɨ be ko.
67 Dɨ Yésu dré lizízóá áyɨ lebèbhá mudrí-drĭ-rĭ dhɨ ɨ tí dhɨ: «Àmɨ ró dhɨ, mì lè kókpà lìle àyɨkya tíni?»
68 Dɨ, Sĭmónà Pétèró logó drá dhɨ: «Mírĭ, mà nɨ lɨ àdhi véna? Mɨ mína kúlí adrébhá lídrì kóná vésè kólyá dhɨ nɨ fe dhɨ íbe.
69 Áma, mà ka'ĭ bàti, ìndì mà nĭ tàle dhɨ, mɨ Dhya lólo Gĭká àdhya 'ɨ dhɨ be.»
70 Dɨ Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Má kɨpè zakó tsĭ àmɨ mudrí-drĭ-rĭ nɨ ɨ ma? Dɨ, tágba kònìnɨ dhɨ, àmɨ kɨ àlo ína dzáborò 'ɨ!»
71 Adré tá Yùdásì, Sĭmónà Ɨsìkàrɨyótà nɨ mvá nɨ tà ta kòdhya. Tàko ko, akódhɨ nda, àyɨ mudrí-drĭ-rĭ nda kɨ àlo ró dhɨ, adré tá ína 'òle Yésu nɨ lefè kàrɨbhá ɨ drígá dhɨ nì.

7

Yésu nɨ adrúpi ì ka'ĭ akódhɨ ko

1 Ámvolásà dhɨ, Yésu dré gòzo adrélé tatsílé bvò Gàlĭláyà àdhya 'ásè. Adré tá lèá tatsílé bvò Yùdáyà àdhya 'ásè ko, Yúdà ànzɨ kɨ kàdrì kònàle dhɨ ì dré tá adrélé láti nda akódhɨ nɨ pfùzo dràle dhɨ sè.
2 Yúdà ànzɨ kɨ gwányá tàbèrènákolò kya atsá tá ànyɨ.*
3 Dɨ Yésu nɨ adrúpi ì dré tàzoá drá dhɨ: «Lè mí kònga kònwásè lìle Yùdáyà na, ámɨ lebèbhá wăyi dhɨ ì kònòró kpà tà líndríga ró mí dré adrélé 'òle dhɨ ɨ be dhɨ bvó.
4 Dhya àlo kàdré áyɨ le 'òle móndí ɨ dré nĭle dhɨ, adré tà 'o lùzu ró ko. Mí dré adrélé tà nda kòdhɨ kɨ 'o dhɨ sè dhɨ, mí tadhá dɨ rè mɨ móndyá wăyi dhɨ ɨ dré nòle!»
5 Akódhɨ nɨ adrúpi nda ì tà tá kònìnɨ tàko ko, ì adré tá ndìndì akódhɨ nɨ ka'ĭ ko.
6 Dɨ Yésu dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Lókyá mána kɨtswá rè ko. Dɨ, àmɨ dré dhɨ, lókyá ángùdhi mì dré adrézó lèle lìle kònàle dhɨ ína dóro.
7 Móndyá bvò kòndɨ àdhya ì kɨtswá togó kònzɨ bha àmɨ rú ko. Dɨ, ì adré àyɨkya togó kònzɨ bha má rú, má dré adrélé tadhá ngádra 'á dhɨ, tà ì dré adrélé 'òle dhɨ ɨ kònzɨ dhɨ sè.
8 Ámɨ, mì lì gwányá na. Má kɨtswá rè mána lìle kònàle ko. Tàko ko, lókyá mána kɨtswá rè ko.»
9 Kòtà tà nda dre dhɨ, dré gòzo adrélé Gàlĭláyà na.

Yésu lì gwányá tàbèrènákolò kya na

* **7:2 7:2** Gwányá tàbèrènákolò kya kònìdhɨ nɨ lókyá 'á dhɨ, Yúdà ànzɨ ì adré tá tàbèrènákolò kɨ ledé wémà ɨ tíni, adrézó lirílé àyɨ zàna, kɨtswálé àyɨ kɨ tábhí kɨ lavuma duku 'ásè dhɨ nɨ tà kisù dhɨ bvó. Á kònò Lèvĭtíkè 23:34-36; Dùtèrònómè 16:13.

10 Dɨ, Yésu nɨ adrúpi ì kòlì gwányá nda na dre dhɨ, akódhɨ dré kpà ngàzo lìle kònàle. Dɨ, lì tá ngádra 'ásè ko. Be ró dhɨ, lì ína lùzu ró.
11 Gwányá nda 'á dhɨ, Yúdà ànzɨ kɨ kàdrì ì adré tá akódhɨ nɨ nda, adrézó lizíá dhɨ: «Dhya kòdhɨ ángwà?»
12 Móndí zyandre kònàle dhɨ ɨ kòfalé dhɨ, à adré tá ngùrùngùrù ta akódhɨ nɨ tà sè. Ȧyɨ kɨ àruka ì adré tá tàá dhɨ: «Akódhɨ móndí dóro 'ɨ.» Ȧruka nɨ ì adré kó tàá dhɨ: «Kóko, adré ína móndí zyandre dhɨ kɨ lití.»
13 Dɨ, dhya àlo adré tá tà ta akódhɨ nɨ tà dri ngádra 'á ko, ì dré tá adrélé títí Yúdà ànzɨ kɨ kàdrì kɨ ro dhɨ sè.
14 Gwányá nda kòtsa kítógá nɨ na dre dhɨ, Yésu dré lìzo tépelò na gò, kɨdhólé adrélé tà tadhá.
15 Yúdà ànzɨ ì adré tá akódhɨ nɨ yi síbhálé be ngbo, adrézó lizíá àyɨ kòfalésè dhɨ: «Dhya kòdhɨ ndà kó tà nĭle ko dhɨ, kisú dɨ tògyá adrézó Gĭká nɨ tà ni kònìnɨ dhɨ ngínɨ?»
16 Dɨ Yésu dré logózóá àyɨ dré dhɨ: «Tà má dré adrélé tadhálé kòdhɨ ɨ, tà mána 'ɨ ko. Be ró dhɨ, tà nda ì angá àyɨkya Gĭká áma amùlepi dhɨ vélésè.
17 Dhya ángùdhi adrélépi tà Gĭká dré adrélé lèle dhɨ kɨ nda 'òle dhɨ, akódhɨ nda nɨ nĭá ngalè tà má dré adrélé tadhálé nda ì angá Gĭká vélésè yà, kó ngalè áma tàndɨ vélésè yà dhɨ.
18 Dhya adrélépi tà adrébhá angálé áyɨ tàndɨ drĭlésè dhɨ kɨ tà ta dhɨ, adré rúku nda kisúlé áyɨ tàndɨ dré. Dɨ, dhya adrélépi dhya áyɨ amùlepi dhɨ nɨ rúku nda bhàle dhɨ, adré ína tà bàti ta. Tà àlo kɨnzò ro akódhɨ léna dhɨ yókódhó.
19 Mósè fè tá tsì tátrítrí kúlí àmɨ dré ko? Dɨ, dhya àlo àmɨ kòfalé dhɨ adré tà tátrítrí kúlí nda dré adrélé tàle dhɨ kɨ 'o ko. Mì adré àmɨkya láti nda kɨtswázó áma pfu dràle àdho tà sè?»
20 Dɨ móndyá zyandre nda ì logó drá dhɨ: «Mɨ tirí kònzɨ íbe mí léna! Ȧdhi adré láti nda kɨtswázó ámɨ pfu dràle dhɨ nì?»
21 Dɨ Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Má 'o ngbà 'í tà líndríga ró àlo dhɨ sàbátù tú gò, àmɨ títí dhɨ kɨ líndrí dré adrézó gàle ásà.
22 Dɨ, àmɨ ró dhɨ, mì adré kókpà àzí 'o sàbátù tú. Tàko ko, Mósè fè àmɨ dré tòlí adrézó àmɨ kɨ ànzɨàgo kɨ lwa gò, mì dré adrézó àyɨ kɨ lwa, gba kàdré sàbátù tú yà dhɨ. (Tà bàti ró dhɨ, tòlí nda angá tá Mósè vélésè ko. Be ró dhɨ, angá ína àma kɨ tábhí ɨ vélésè drĭdrì Mósè nɨ lókyá kandrá.)
23 Dɨ mì kàdré àmɨ kɨ ànzɨàgo kɨ lwa sàbátù tú kɨtswázó Mósè nɨ tátrítrí kúlí lɨkí dhɨ, àmɨ kɨ togó adré dɨ aswálé má rú, má dré agó àlo dhɨ nɨ tɨdrílé wăyi sàbátù tú dhɨ sè àdho tà sè?
24 Lè mì kàdré móndí kɨ tàbvó ta ngbà 'í tà adrélé nòle mì sè dhɨ ɨ sè ko. Be ró dhɨ, mì kàdré àmɨkya tàbvó ta gyăgya.»

Yésu Mèsíyà 'ɨ bàti?

25 Lókyá nda sè dhɨ, móndyá Yèrúsalémà 'a dhɨ kɨ àruka ì adré tá tàá àyɨ kòfalésè dhɨ: «Dhya kòdhɨ tsì dhya àma kɨ kàdrì ì dré adrézó láti nda pfùzoá dràle dhɨ 'ɨ ko?
26 Dɨ, mì nò rè ká! Akódhɨ adré tà ta ngádra 'á gò, ì dré adrézó tà àlo ta drá ko! Ɨ nĭ àyɨkya tàle dhɨ, akódhɨ Mèsíyà 'ɨ bàti dhɨ be?
27 Dɨ, lókyá Mèsíyà dré dra atsázó dhɨ sè dhɨ, dhya àlo kɨtswá àrà dré angázó lásà dhɨ nɨ ni ko. Mà nĭ àmakya àrà dhya kòdhɨ dré angázó lásà dhɨ be.»
28 Dɨ Yésu dré rè dhu adrérà'a tà tadhá tépelò na dhɨ 'á dhɨ, dré ngàzo kúlí yo tàzoá dhɨ: «Mì nì tsì ma be? Mì nĭ àrà má dré angázó lásà dhɨ be? Má alì mána áma drì sè ko. Dɨ, dhya áma amùlepi dhɨ adré ngbú adrélé tà bàti ta. Mì nĭ àmɨkya akódhɨ ko.
29 Dɨ, má nĭ mána akódhɨ be. Tàko ko, má angá akódhɨ vélésè, ìndì akódhɨ amù ma nì.»

30 Gò Yúdà ànzɨ kɨ kàdrɨ̀ ɨ́ dré ngàzo adrélé láti nda kɨtswázó akódhɨ nɨ ru. Dɨ, àyɨ kɨ àlo so drígá akódhɨ rú ko, lókyá nɨ dré tá rè kɨtswálé ko dhɨ sè.
31 Dɨ, móndyá zyandre nda ɨ kòfalé dhɨ, móndí bĭ̀ dhɨ ɨ́ dré akódhɨ nɨ ka'ĭzo. Ɨ adré tá tàá dhɨ: «Lókyá Mèsíyà dré dra atsázó dhɨ sè dhɨ, akódhɨ nɨ tsì tà líndríga ró dhɨ kɨ 'o dhya kòdhɨ àdhya kɨ lavú?»

Fàrĭsáyò ɨ́ mù móndí ɨ kɨtswálé Yésu nɨ ru

32 Fàrĭsáyò ɨ́ dré móndyá zyandre nda kɨ yĭzo adrérà'a ngùrùngùrù ta Yésu nɨ tà dri dhɨ 'í. Dɨ àyɨ túmăní kòwánà kàdrɨ̀ íbe dhɨ, ɨ́ dré tépelò lɨkíbhá kɨ àruka kɨ mùzo kɨtswálé akódhɨ nɨ ru.
33 Gò Yésu dré tàzoá dhɨ: «Ma dhu rè túmăní àmɨ íbe lókyá tsà sè. Âmvolásà dhɨ, má nɨ go lìle dhya áma amùlepi dhɨ véna.
34 Mì nɨ áma nda gò, mì dré àmɨkya kɨtswázó áma kisú ko. Ângyá ko, mì kɨtswá lìle àrà má dré adrézó lìle lána dhɨ na bwà ko.»
35 Dɨ Yúdà ànzɨ kɨ kàdrɨ̀ nda ɨ́ dré lizízóá àyɨ kòfalésè dhɨ: «Dhya kòdhɨ adré 'òle lìle ángolé, mà dré kɨtswázó akódhɨ nɨ kisú bwà ko dhɨ? A nɨ lɨ Gĭrík̆ĭ kɨ bvò Yúdà ànzɨ ɨ́ dré ayízó dhɨ ɨ 'ásè, kɨtswálé Gĭrík̆ĭ kɨ tadhá?
36 Adré lèá tàle ngínɨ dré adrérà'a tàá dhɨ: ‹Mì nɨ áma nda gò, mì dré àmɨkya kɨtswázó áma kisú ko,› ɨ̀ndɨ̀ ‹Mì kɨtswá lìle àrà má dré adrézó lìle lána dhɨ na bwà ko› dhɨ?»

Yĭandre adrélépi lídrɨ̀ fe dhɨ

37 Gwányá nda nɨ kĭ̀tú kùdù, adrélépi kàdrɨ̀ kĭ̀tú àruka títí nda kɨ lavú dhɨ sè dhɨ, Yésu dré ngàzo kúlí yo tàzoá dhɨ: «Dhya àlo kàdré yĭ̀ lovó íbe dhɨ, akódhɨ kàlɨ̀ má vélé adrélé yĭ̀ mvu wà.
38 Dhya ángùdhi adrélépi áma ka'ĭ̀ dhɨ, yĭandre adrélépi lídrɨ̀ fe dhɨ nɨ adí apfòle akódhɨ nɨ togó lésè, ngóró Gĭ̀ká nɨ Kúlí dré adrélé tàle dhɨ tínɨ.»†
39 Kòdhɨ Yésu adré tá Tɨrí Lólo móndyá áyɨ ka'ĭ̀bhá dhɨ ɨ́ dré adrélé 'òle kisúlé dhɨ nɨ tà ta kòdhya. Tàko ko, Tɨrí Lólo nda atsá tá rè ko, Yésu dré tá rè fĭ̀le áyɨ mĭ̀lanzĭ̀lanzĭ̀ na ko dhɨ sè.

Móndí ɨ́ lanzí ru Yésu nɨ tà sè

40 Móndyá zyandre nda ɨ́ kòyi Yésu nɨ kúlí nda ɨ dre dhɨ, àyɨ kɨ àruka ɨ́ dré adrézó tàá dhɨ: «Dhya kòdhɨ Pròfétà 'ɨ bàti!»
41 Âruka nɨ ɨ́ adré tá tàá dhɨ: «Akódhɨ Mèsíyà 'ɨ!» Dɨ, àruka nɨ ɨ́ adré kó àyɨkya tàá dhɨ: «Mèsíyà nɨ kɨtswá tsì angálé Gàlĭ̀láyà lésè?
42 Gĭ̀ká nɨ Kúlí adré zakó tsì tàá dhɨ, Mèsíyà nɨ angá ópí Dàwídĭ̀ nɨ súrú lésè, ɨ̀ndɨ̀ Bètèlémè, bhàandre Dàwídĭ̀ dré angázó lásà dhɨ lésè!»‡
43 Dɨ móndyá zyandre nda ɨ́ dré ru lanzízó Yésu nɨ tà sè.
44 Âyɨ kɨ àruka ɨ́ adré tá lèá dhɨ, à kòru akódhɨ. Dɨ, dhya àlo so drígá akódhɨ rú ko.

Yúdà ànzɨ kɨ kàdrɨ̀ ɨ́ 'o àyɨ kɨ togó tombálé Yésu rú

45 Gò tépelò lɨkíbhá nda ɨ́ dré gòzo kòwánà kàdrɨ̀ ɨ́ véna Fàrĭsáyò íbe. Dɨ àyɨ nda ɨ́ dré lizízóá àyɨ tí dhɨ: «Mì adrĭ̀ dhya kòdhɨ agòzo ába ko àdho tà sè?»
46 Dɨ tépelò lɨkíbhá nda ɨ́ logó dhɨ: «Dhya àlo adrélépi tà ta dhya kòdhɨ àdhya tínɨ dhɨ tàdzí yókódhó.»
47 Dɨ Fàrĭsáyò nda ɨ́ gò lizíá àyɨ tí dhɨ: «Mì tayí kókpà àmɨ akódhɨ nda dré lɨtílé dre?
48 Dhya àlo Yúdà ànzɨ kɨ kàdrɨ̀ ɨ́ kòfalé yà, kó ngalè Fàrĭsáyò ɨ́ kòfalé yà akódhɨ nɨ ka'ĭlepi dhɨ tsì be?

† **7:38 7:38** A kònò Èzèkyélè 47:1; Zàkàríyà 14:8. ‡ **7:42 7:42** A kònò 2 Sàmùwélè 7:12; Mĭ̀ké 5:2.

49 Kóko! Dɨ, móndyá zyandre kòdhɨ ì nǐ àyɨkya Mósè nɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí ko. Gǐká nɨ tátrɨ́trɨ́ àyɨ dri!»
50 Fàrǐsáyò nda ɨ kòfalé dhɨ, Nǐkòdémò atú lìlepi Yésu véna ngátsi sè dhɨ tá be. Dɨ akódhɨ dré tàzoá àyɨ dré dhɨ:
51 «Àma kɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí ka'ǐ tsǐ tà bhàle dhya àlo dri akódhɨ nɨ yi àko ró, ìndì tà dré 'òle dhɨ nɨ ni àko ró dhɨ 'ǐ?»
52 Dɨ ì logó drá dhɨ: «Mɨ kókpà móndɨ́ angálépi Gàlǐláyà lésè dhɨ 'ɨ? Mɨ́ vwa rè tà Gǐká nɨ Kúlí dré adrélé tàle dhɨ ɨ ká. Mɨ́ nɨ nòá dhɨ, pròfétà àlo angálépi Gàlǐláyà lésè dhɨ yókódhó.»
[
53 Gò àyɨ àlo àlo títí dhɨ ì dré ngàzo nzìle àyɨ bhà'ásè.§

8

Tòkó àlo rùle múná tà 'orà'a dhɨ

1 Dɨ Yésu dré lìzo mbàle kòngó Ólívè fa kya drǐna.
2 Ngá kòwa dre dhɨ, dré gòzo lìle tépelò na gò, móndyá wǎyi dhɨ ì dré alìzo ru kɨmó akódhɨ làga. Akódhɨ dré lirɨ́zó gò kɨdhólé adrélé àyɨ kɨ tadhá.
3 Dɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí tadhábhá ɨ Fàrǐsáyò ɨ́be dhɨ, ì dré tòkó àlo dhɨ nɨ adrǐzo alìzo bhàá móndyá wǎyi ɨ kandrá. Ɨ ru tá akódhɨ nda adrérà'a múná tà 'o agó àlo dhɨ be.
4 Dɨ ì dré tàzoá Yésu dré dhɨ: «Tadhálépi, à kɨ tòkó kònìdhɨ adrérà'a múná tà 'o agó àlo be dhɨ 'á.
5 Mósè fè tá tòlí tátrɨ́trɨ́ kúlí na tàzoá àma dré dhɨ, mà kàdré tòkó tà 'obhá kònìnɨ dhɨ kɨ lebhé todràle kɨ́rà sè. Dɨ mɨ́ adré mína tàá tà kòdhɨ sè ngɨ́nɨ?»
6 Ɨ lizí tá akódhɨ kònìnɨ kɨtswázó akódhɨ nɨ tabhǐ lɨtílé, ì kòkɨtswáró akódhɨ nɨ asíkǐ be dhɨ bvó. Dɨ, Yésu dré ɨ́na tandǐzo gò, kɨdhólé adrélé ngá tɨsì drɨ́gámbɨ́lɨ́ sè kǐní mi.
7 Ɨ dré rè dhu adrérà'a akódhɨ nɨ lizí dhɨ 'á dhɨ, dré ngàzo áyɨ totó gò, tàá àyɨ dré dhɨ: «Dhya tàkonzì 'òlepi tàdzí ko dhɨ kàdré àmɨ kòfalé be dhɨ, akódhɨ nda kòkɨdhó rè zyà tòkó kònìdhɨ nɨ lebhélé kɨ́rà sè dhɨ nì.»
8 Dɨ dré gòzo tódhyá tandǐle adrélé ngá tɨsì kǐní mi.
9 Dɨ ì kòyi kúlí nda dre dhɨ, ì dré ngàzo topfòle àlo àlo kɨdhólé màlìga ɨ rú, Yésu kɨ tayɨ́ tòkó nda adrélépi áyɨ totó akódhɨ kandrá dhɨ be.
10 Dɨ Yésu dré ngàzo áyɨ totó lizíá tíá dhɨ: «Tòkó, àyɨ nda ɨ ángwà? Dhya àlo tà bhàlepi mɨ́ dri dhɨ yókódhó?»
11 Akódhɨ logó dhɨ: «Mírǐ, dhya àlo yó.» Dɨ Yésu tà drá dhɨ: «Má bhà kókpà tà mɨ́ dri ko. Dɨ mɨ́ lì, ìndì kɨdhólé nyànomvá dhɨ, mɨ́ kògò vélé tàkonzì 'o ko.»]*

Yésu ngádra bvò àdhya 'ɨ

12 Yésu dré gòzo tàá móndyá zyandre ɨ dré dhɨ: «Ma ngádra adrélépi ngá kazá móndyá bvò àdhya ɨ dré dhɨ 'ɨ. Dhya ángùdhi adrélépi áma lebè dhɨ kɨtswá tàdzí atsílé tínímvá na ko. Be ró dhɨ, a nɨ adré ngádra lídrì àdhya ɨ́be.»
13 Dɨ, Fàrǐsáyò ì dré ngàzo tàá drá dhɨ: «Mɨ́ adré mína ámɨ tàndɨ nɨ tà longó mɨ. Tà mɨ́ dré adrélé tàle dhɨ ɨ, tà bàti 'ɨ ko.»
14 Dɨ Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Gba má dré adrézó áma tàndɨ nɨ tà longó dhɨ, tà má dré adrélé tàle dhɨ ɨ, tà bàti 'ɨ. Tàko ko, má nǐ, má angá ángolésè ya, ìndì má adré lìle ángolé ya dhɨ be. Dɨ, mì nǐ àmɨkya ngalè má angá ángolésè ya, kó ngalè má adré lìle ángolé ya dhɨ ko.
15 Mì adré àmɨkya áma tàbvó ta ngóró móndyá bvò kòndɨ àdhya ì dré adrélé tàle dhɨ tínɨ. Dɨ, má adré mána dhya àlo nɨ tàbvó ta ko.

§ **7:53 7:53** Wárágà àruka Gǐká nɨ Kúlí tɨsìzo àyɨ dri drǐdrì dhɨ ɨ léna dhɨ, à adré Yòwánì 7:53–8:11 dhɨ nɨ kisú ko.
* **8:11 8:11** Á kònò tà àndu ngìle Yòwánì 7:53 na dhɨ.

16 Kònò má kàdré tá tàbvó ta dhɨ, tàbvó má dré kɨtswálé tàle nda nɨ tá adré gyăgya. Àngyá ko, má adré tà àlo 'o kalóma ko. Be ró dhɨ, áma Atá áma amùlepi dhɨ túmăní má be.
17 À tɨsɨ tá àmɨ kɨ tàndɨ kɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí na tàle dhɨ, móndí rĭ tà nobhá mĭ sè dhɨ ɨ kàdré tà àlo dhɨ nɨ longó kòdhya dhɨ, tà ɨ dré adrélé longólé nda, tà bàti 'ɨ.†
18 Ma, má adré áma tàndɨ nɨ tà longó. Kòdhɨ ɨ́be dhɨ, áma Atá áma amùlepi dhɨ adré kókpà áma tà longó.»
19 Dɨ ɨ lizí tíá dhɨ: «Ámɨ Atá ángwà?» Yésu gò logóá àyɨ dré dhɨ: «Mì nĭ ma àdhi 'ɨ yà dhɨ ko, ɨndì mì nĭ áma Atá àdhi 'ɨ yà dhɨ ko. Kònò mì kònĭ tá ma be dhɨ, mì nɨ tá kpà áma Atá nɨ ni.»
20 Yésu tà tá kúlí nda ɨ, dré tá adrérà'a tà tadhá tépelò na, ànyɨ àrà adrézó ngá fèle Gĭká dré dhɨ kɨ lɨkɨ́ dhɨ làga dhɨ 'á. Dɨ, dhya àlo ru tá akódhɨ ko, lókyá nɨ dré tá rè kɨtswálé ko dhɨ sè.

Yésu dhya Gĭká Atá dré amùle dhɨ 'ɨ

21 Yésu dré gòzo tàá àyɨ dré dhɨ: «Má adré 'òle lɨ̀le. Mì nɨ áma nda gò, mì dré àmɨkya todràzo àmɨ kɨ tàkonzì na. Mì kɨtswá lɨ̀le àrà má dré adrézó lɨ̀le lána dhɨ na bwà ko.»
22 Dɨ Yúdà ànzɨ ɨ lizí àyɨ kòfalésè dhɨ: «Akódhɨ adré 'òle áyɨ pfu dràle? Kòdhɨ vo tà dré adrézó tàá dhɨ: ‹Mì kɨtswá lɨ̀le àrà má dré adrézó lɨ̀le lána dhɨ na bwà ko› dhɨ 'ɨ?»
23 Dɨ Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Mì angá àmɨkya bvò kòndɨ lésè. Dɨ, má angá mána kurú lésè. Àmɨ móndí bvò kòndɨ àdhya 'ɨ. Dɨ, ma mána móndí bvò kòndɨ àdhya 'ɨ ko.
24 Ásà dhɨ, má tà tá àmɨ dré dhɨ, mì nɨ todrà àmɨ kɨ tàkonzì na. Tàko ko, mì kòka'ĭ, ma Dhya adrélépi be dhɨ 'ɨ ko dhɨ, mì nɨ dra todrà àmɨ kɨ tàkonzì na.»‡
25 Dɨ ɨ lizí tíá dhɨ: «Mɨ mína àdhi 'ɨ?» Yésu gò logóá àyɨ dré dhɨ: «Ma dhya má dré adrézó tàá kínó lésè dhɨ, ma akódhɨ 'ɨ nda 'ɨ.
26 Ma dhu rè tà ɨ́be bĭ tàle àmɨ kɨ tà dri. Ma kpà tà ɨ́be bĭ tàle àmɨ kɨ tàbvó tàzo. Dɨ, dhya áma amùlepi dhɨ adré ngbú adrélé tà bàti ta. Má adré ngbà 'ɨ́ tà má dré yĭle akódhɨ nda vélésè dhɨ kɨ ta móndyá bvò kòndɨ àdhya ɨ dré kòdhya.»
27 Dɨ, ɨ nĭ tá ko tàle dhɨ, Yésu adré tá áyɨ Atá nɨ tà ta kòdhya dhɨ.
28 Dɨ Yésu gò tàá àyɨ dré dhɨ: «Lókyá mì dré dra ma, Móndí nɨ Mvá nɨ tɨngázó kuru dhɨ sè dhɨ, mì nɨ nĭá tàle dhɨ, ma Dhya adrélépi be nda 'ɨ dhɨ be. Mì nɨ kpà nĭá tàle dhɨ, má adré tà àlo 'o áma drĭ sè ko dhɨ be. Dɨ, má adré ngbà 'ɨ́ tà áma Atá dré tadhálé má dré dhɨ kɨ ta kòdhya.
29 Dhya áma amùlepi dhɨ túmăní má be. Tayɨ́ ma kalóma ko. Àngyá ko, má adré ngbú tà akódhɨ nɨ togó dré adrézó kɨnɨ́lé ásà dhɨ kɨ 'o kòdhya.»
30 Dɨ Yésu dré tá adrérà'a tà nda kɨ ta dhɨ 'á dhɨ, móndí bĭ dhɨ ɨ dré akódhɨ nɨ ka'ĭzo.

Mì nɨ adré móndí trɨ̀le bàti dhɨ ɨ ró

31 Dɨ Yésu dré tàzoá Yúdà ànzɨ áyɨ ka'ĭbhá nda ɨ dré dhɨ: «Mì kàdré tròle tà má dré adrélé tadhálé dhɨ ɨ rú dhɨ, mì nɨ adré áma lebèbhá 'ɨ bàti.
32 Dɨ mì nɨ tà bàti ni gò, tà bàti nda dré àmɨ kɨ trɨ̀zo wăyi.»
33 Ɨ logó drá dhɨ: «Àma, àma Àbàrámà nɨ súrú 'ɨ. Mà atsá rè tàdzí dhya àlo nɨ màrábà ro ko. Dɨ mí adré mína tàá dhɨ, à nɨ àma kɨ trɨ dhɨ ngíni?»
34 Dɨ Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Dhya ángùdhi adrélépi tàkonzì 'o dhɨ, akódhɨ nda tàkonzì nɨ màrábà 'ɨ.
35 Màrábà adré ína adrélé súrú 'á nyo ko. Dɨ, mváagó adré ína adrélé súrú 'á nyo.
36 Dɨ Gĭká nɨ Mváagó kòtrì àmɨ dhɨ, mì nɨ adré móndí trɨ̀le bàti dhɨ ɨ ró.
37 Má nĭ tàle dhɨ, àmɨ Àbàrámà nɨ súrú 'ɨ dhɨ be. Dɨ, mì adré àmɨkya láti nda kɨtswázó áma pfu dràle, mì dré adrélé áma kúlí ka'ĭ dòle àmɨ kɨ togó na ko dhɨ sè.

† **8:17 8:17** À kònò Dùtèrònómè 17:6; 19:15. ‡ **8:24 8:24** À kònò Pfòma 3:14-15.

38 Má adré mána tà áma Atá dré tadhálé má dré dhɨ kɨ ta kòdhya. Dɨ, mì adré àmɨkya tà mì dré yïle àmɨ kɨ atá vélésè dhɨ kɨ 'o kòdhya.»

39 Ĭ gò logóá drá dhɨ: «Àma kɨ atá, Àbàrámà 'ɨ.» Dɨ Yésu tà àyɨ dré dhɨ: «Mì kàdré tá Àbàrámà nɨ ànzɨ 'ɨ bàti dhɨ, kònò mì nɨ tá adré tà Àbàrámà dré 'òle dhɨ kɨ 'o kòdhya.

40 Dɨ, nyànomvá dhɨ, mì adré àmɨkya láti nda kɨtswázó áma pfu dràle, má dré tà bàti má dré yïle Gïká vélésè dhɨ nɨ tàle àmɨ dré dhɨ sè. Àbàrámà 'o tá ɨna tà làsú be kònìnɨ dhɨ ko.

41 Dɨ, mì adré àmɨkya tà 'o ngóró àmɨ kɨ atá dré adrélé 'òle dhɨ tɨnɨ.» Dɨ ì logó drá dhɨ: «Àma, àma ànzɨ tïle swà ro dhɨ 'ɨ ko! Àma kɨ Atá, Gïká 'ɨ kalóma.»

42 Yésu gò tàá àyɨ dré dhɨ: «Gìká kàdré tá àmɨ kɨ Atá 'ɨ bàti dhɨ, kònò mì nɨ tá adré áma le. Àngyá ko, má angá Gïká vélésè gò, má dré adrézó kònwa akódhɨ nɨ rú sè. Má alì mána áma drĭ sè ko. Be ró dhɨ, akódhɨ amù ma nì.

43 Tà má dré adrélé tàle kòdhɨ ì adré fïle àmɨ drĭna ko àdho tà sè? Ĭ adré fïle ko, mì dré kɨtswálé áma kúlí yi bwà ko dhɨ sè.

44 Àmɨ àmɨkya àmɨ kɨ atá Dzáborò nɨ ànzɨ 'ɨ. Mì adré àmɨ kɨ atá nda nɨ lovó le 'òle kòdhya. Kɨdhólé kɨdhoma lésè dhɨ, akódhɨ nda dhya adrélépi móndí kɨ tupfú todràle dhɨ 'ɨ. Adré kpà tròle tà bàti rú ko, tà bàti dré adrélé akódhɨ léna àlomvá ko dhɨ sè. Dré adrérà'a kɨnzò ta dhɨ 'á dhɨ, adré áyɨ tàndɨ nɨ ti ta kòdhya. Tàko ko, akódhɨ kɨnzò líyí 'ɨ, ìndì kɨnzò nɨ atá 'ɨ.

45 Dɨ, má dré mána adrélé tà bàti ta dhɨ sè dhɨ, mì adré áma ka'ĭ ko.

46 Àmɨ kòfalé dhɨ, àdhi nɨ kɨtswá tsĭ tàkonzì àlo tadhá má rú dhɨ nì? Dɨ má kàdré tà bàti ta kòdhya dhɨ, mì adré áma ka'ĭ ko àdho tà sè?

47 Dhya adrélépi Gïká àdhya ró dhɨ adré ɨna Gïká nɨ kúlí yi. Dɨ, mì adré àmɨkya áma kúlí yi ko, mì dré adrélé Gïká àdhya ró ko dhɨ sè.»

Yésu ɨ Àbàrámà be dhɨ

48 Dɨ Yúdà ànzɨ nda ì gò logóá drá dhɨ: «Mà adré zakó tàá kyá tàle dhɨ, mɨ mɨna Sàmàrɨyà agó 'ɨ, ìndì mɨ tɨrí kònzɨ ɨbe mí léna dhɨ!»

49 Dɨ Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Tɨrí kònzɨ má léna yókódhó. Be ró dhɨ, má adré mána lɨndrì fe áma Atá dré. Dɨ, mì adré àmɨkya kanyò fe má dré.

50 Má adré mïlanzïlanzï nda kisúlé áma tàndɨ dré ko. Dɨ, dhya adrélépi mïlanzïlanzï le fèle má dré dhɨ be. Akódhɨ nda kpà dhya adrélépi tàbvó ta gyăgya dhɨ 'ɨ.

51 Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Dhya ángùdhi adrélépi áma kúlí ka'ĭ 'òle dhɨ kɨtswá tàdzí dràle ko!»

52 Dɨ Yúdà ànzɨ nda ì gò tàá drá dhɨ: «Nyànomvá, mà nï tàle dhɨ, mɨ tɨrí kònzɨ ɨbe mí léna káyà dhɨ be! Àbàrámà drà dre. Pròfétà ì todrà kókpà dre. Dɨ, mí adré mɨna tàá dhɨ, dhya adrélépi ámɨ kúlí ka'ĭ 'òle dhɨ kɨtswá tàdzí dràle ko.

53 Mí adré kisùá dhɨ, mɨ mɨna kàdrì àma kɨ atá Àbàrámà nɨ lavú? Akódhɨ drà dre. Pròfétà ì todrà kókpà dre. Mí adré dɨ kisùá dhɨ, mɨ tá mɨna àdhi 'ɨ?»

54 Dɨ Yésu gò logóá dhɨ: «Má kàdré tá mïlanzïlanzï nda kisúlé áma tàndɨ dré dhɨ, kònò áma mïlanzïlanzï nda nɨ tá adré tà tàko ró. Dɨ, áma Atá adré ɨna áma mï bha lanzïle dhɨ nì. Akódhɨ nda, dhya mì dré adrézó tàá dhɨ, akódhɨ àmɨ kɨ Gïká 'ɨ dhɨ 'ɨ.

55 Mì nï àmɨkya akódhɨ ko. Dɨ, má nï mána akódhɨ be. Kònò má kòtà tá dhɨ, má nï akódhɨ ko dhɨ, má nɨ tá adré kɨnzò líyí 'ɨ àmɨ tɨnɨ. Dɨ má nï akódhɨ be, ìndì má adré akódhɨ nɨ kúlí ka'ĭ 'òle.

56 Àmɨ kɨ atá Àbàrámà lenzé tá tò, dré tá kïtú má dré alɨzo dhɨ nɨ nòle dhɨ sè. Akódhɨ nò kïtú nda 'í gò, dré lenzézó ásà.»

57 Dɨ Yúdà ànzɨ nda ì tà drá dhɨ: «Ámɨ kóná kòtsa kó rè nyadhɨ-rĭ-drĭ-mudrí ko dhɨ, mí 'o mɨ ngínɨ tàá dhɨ, mí nò Àbàrámà 'í dhɨ?»

58 Dɨ Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Ábàrámà nɨ tirà ko dhɨ 'á dhɨ, ma tá mána be!»
59 Dɨ kúlí nda sè dhɨ, ɨ dré ngàzo kírà kudhú, kɨtswázó akódhɨ nɨ lebhé dràle ásà. Dɨ, Yésu dré ína áyɨ zùzo gò, pfòle lyà tépelò 'ásè.

9

Yésu tɨdrí agó àlo ẗile mì kùdúkùdu ró dhɨ

1 Yésu ɨ dré tá adrérà'a lɨ̀le láti 'ásè dhɨ 'á dhɨ, akódhɨ dré mì bhèzo agó àlo ẗile mì kùdúkùdu ró dhɨ nɨ no.
2 Dɨ akódhɨ nɨ lebèbhá ɨ dré lizízóá dhɨ: «Rábbĭ, àdhi 'o tàkonzì agó kònìdhɨ nɨ ẗizo mì kùdúkùdu ró dhɨ nì? Akódhɨ 'o nì, kó ngalè akódhɨ nɨ tibhá ɨ 'o kó àyɨ?»
3 Yésu logó dhɨ: «À ti akódhɨ kònìnɨ akódhɨ nɨ tàkonzì sè yà, kó ngalè akódhɨ nɨ tibhá kɨ tàkonzì sè yà dhɨ ko. Be ró dhɨ, à ti akódhɨ kònìnɨ, à kòkɨtswáró tà Gĭká dré adrélé lèle 'òle akódhɨ léna dhɨ nɨ no be dhɨ bvó.
4 Adré lèá dhɨ, mà kàdré dhya áma amùlepi dhɨ nɨ àzí 'o kĭtú dré adrérà'a be dhɨ 'á. Ngátsi adré ína alɨ̀le. Lókyá nda sè dhɨ, dhya àlo kɨtswá àzí 'o bwà ko.
5 Má dré adrérà'a bvò kònìdhɨ lé dhɨ 'á dhɨ, ma ngádra adrélépi ngá kazá móndyá bvò àdhya ɨ dré dhɨ 'ɨ.»
6 Yésu kòtà tà nda dre dhɨ, dré tùsú fùzo kĭnĭ mi, kùrú anzwázó tùsú nda sè gò, agó mì kùdúkùdu ró nda nɨ mì ndryàzo ásà.
7 Dré tàzoá drá dhɨ: «Mí lɨ ámɨ mì dzɨ yĭ ledélé rú zĭle Sĭlòwámà dhɨ na.» (Rú Sĭlòwámà nda kòdhɨ adré lèá tàle dhɨ «Mùle dhɨ».) Dɨ agó nda dré lɨzo áyɨ mì dzɨ kònàle gò, dré nzɨzo adrélé ngá nobe.
8 Dɨ akódhɨ nɨ bhàzĭ ɨ, túmăní móndyá atú akódhɨ nɨ nobhá adrérà'a ngá zi dhɨ íbe dhɨ, ɨ dré ngàzo adrélé lizíá àyɨ kòfalésè dhɨ: «Agó kònìdhɨ tsì dhya adrélépi tá lɨrílé adrélé ngá zi dhɨ 'ɨ ko?»
9 Áyɨ kɨ àruka ɨ dré adrézó tàá dhɨ: «Akódhɨ 'ɨ.» Áruka nɨ ɨ adré kó tàá dhɨ: «Kóko. Akódhɨ 'ɨ ko. Dɨ, sù akódhɨ tínɨ.» Dɨ, agó nda dré ína adrézó tàá dhɨ: «Ma 'ɨ!»
10 Dɨ ɨ lizí tíá dhɨ: «Ámɨ mì nzì dɨ ru adrélé ngá no ngínɨngínɨ ró?»
11 Akódhɨ logó àyɨ dré dhɨ: «Agó rú zĭle Yésu dhɨ anzwá tá kùrú, áma mì ndryàzo ásà gò, tàzoá dhɨ, má kòlɨ áma mì dzɨ yĭ Sĭlòwámà àdhya na. Dɨ má kòlɨ áma mì dzɨ kònàle dre dhɨ, má dré ngàzo adrélé ngá no!»
12 Ɨ gò lizíá tíá dhɨ: «Agó kòdhɨ ángwà?» Gò logóá dhɨ: «Má nĭ ko.»

Fàrĭsáyò ɨ lizî tà agó adrílépi dhɨ tî

13 Gò ɨ dré agó adrélépi tá mì kùdúkùdu ró nda nɨ drĭzo, lɨzo ába Fàrĭsáyò ɨ véna.
14 Kĭtú Yésu dré tá kùrú anzwázó gò, agó nda nɨ mì nzĭzo dhɨ tá sàbátù 'ɨ.
15 Dɨ Fàrĭsáyò nda ɨ dré kpà lizízóá akódhɨ tí, ngalè akódhɨ nɨ mì nzì tá ru adrélé ngá no ngínɨ ya dhɨ. Akódhɨ dré logózóá àyɨ dré dhɨ: «Agó àlo dhɨ ndryà tá áma mì kùrú sè. Dɨ má kòdzɨ áma mì dre dhɨ, má dré kɨdhózó adrélé ngá no.»
16 Fàrĭsáyò nda kɨ àruka ɨ gò adrélé tàá dhɨ: «Dhya tà nda nɨ 'òlepi kòdhɨ angá ína Gĭká vélésè ko. Tàko ko, adré sàbátù nɨ tòlí lɨkí ko.» Dɨ, àruka nɨ ɨ adré kó tàá dhɨ: «Tàkonzì líyí kɨtswá ína tà líndríga ró làsú be kònìnɨ dhɨ kɨ 'o bwà ngínɨngínɨ ró?» Dɨ ɨ dré ru lanzízó tà nda sè.
17 Ɨ dré gòzo lizíá agó adrélépi tá mì kùdúkùdu ró nda tí dhɨ: «Mɨ ró dhɨ, mí adré mína tàá agó ámɨ mì nzĭlepi nda nɨ tà sè ngíni?» Akódhɨ logó dhɨ: «Akódhɨ nda pròfétà 'ɨ.»
18 Dɨ, Yúdà ànzɨ kɨ kàdrɨ nda ɨ ka'ĭ tá rè ko tàle dhɨ, agó nda tá mì kùdúkùdu 'ɨ gò, dré gòzo adrélé ngá no dhɨ. Ásà dhɨ, ɨ dré akódhɨ nɨ tibhá kɨ azízó gò,

19 lizízóá àyɨ tí dhɨ: «Agó kònɨdhɨ àmɨ kɨ mvá 'ɨ? Mɨ adré tàá dhɨ, mɨ ti tá akódhɨ mĭ kùdúkùdu ró? Adré dɨ ngá no nyànomvá ngínɨngínɨ ró?»
20 Dɨ akódhɨ nɨ tibhá nda ɨ logó àyɨ dré dhɨ: «Mà nĭ tàle dhɨ, kònɨdhɨ àma kɨ mvá 'ɨ, ɨndɨ apfò tá mĭ kùdúkùdu ró dhɨ be.
21 Dɨ, mà nĭ ngalè adré nyànomvá ngá no ngínɨ ya dhɨ ko. Mà nĭ kpà ngalè àdhi nzĭ akódhɨ nɨ mĭ nɨ ya dhɨ ko. Mɨ kòlizí akódhɨ kòdhya. Atsá kàdrɨ dre. A nɨ kɨtswá áyɨ tàndɨ nɨ tà ta bwà.»
22 Akódhɨ nɨ tibhá nda ɨ tà tá kònɨnɨ, ɨ dré tá adrélé Yúdà ànzɨ kɨ kàdrɨ kɨ ro dhɨ sè. Tàko ko, àyɨ nda ɨ yi tá ru tàzoá dhɨ, ɨ nɨ dhya ángùdhi adrélépi ka'ĭá tàle dhɨ, Yésu Mèsíyà 'ɨ dhɨ nɨ dro àyɨ kɨ lɨsámbò dzó lésè.
23 Tà nda sè dhɨ, akódhɨ nɨ tibhá nda ɨ tà tá dhɨ: «Atsá kàdrɨ dre. Mɨ kòlizí akódhɨ kòdhya.»

24 Dɨ Fàrĭsáyò nda ɨ dré gòzo tódhyá agó adrélépi tá mĭ kùdúkùdu ró nda nɨ azí gò, ɨ dré tàzoá drá dhɨ: «Mí fè lɨndrɨ Gĭká dré. Mà nĭ tàle dhɨ, agó kòdhɨ tàkonzɨ líyí 'ɨ dhɨ be.»
25 Gò logóá dhɨ: «Akódhɨ nda kàdré ína tàkonzɨ líyí 'ɨ bàti dhɨ, má nĭ ko. Má nĭ ngbà 'í tà àlo kònɨdhɨ: Ma tá mĭ kùdúkùdu ró. Dɨ, nyànomvá dhɨ, má adré ngá no!»
26 Dɨ ɨ gò lizíá tíá dhɨ: «Akódhɨ nda 'o mɨ ngíni? Nzĭ ámɨ mĭ ngíni?»
27 Gò logóá àyɨ dré dhɨ: «Má tà tá àmɨ dré dre. Dɨ, mɨ yi ma ko. Mɨ adré tà nda nɨ le yĭle tódhyá àdho tà sè? Mɨ adré kpà lèá atsálé akódhɨ nɨ lebèbhá ɨ ró?»
28 Dɨ ɨ dré akódhɨ nɨ dhàzo tàzoá dhɨ: «Mɨ mína dhya kòdhɨ nɨ lebèlepi 'ɨ! Àma àmakya Mósè nɨ lebèbhá 'ɨ!
29 Mà nĭ tàle dhɨ, Gĭká tà tá tà Mósè be dhɨ be. Dɨ, kàdré ína dhya kòdhɨ nɨ tà sè dhɨ, mà nĭ ngalè akódhɨ angá ángolésè ya dhɨ ko.»
30 Dɨ agó nda logó àyɨ dré dhɨ: «Tà kòdhɨ tà kɨtswálépi dhyá kɨ líndrí tɨgá dhɨ 'ɨ! Mɨ nĭ àmɨkya ngalè akódhɨ angá ángolésè ya dhɨ ko, tágba dré áma mĭ nzĭzo nɨ dhɨ!
31 Mà nĭ tàle dhɨ, Gĭká adré tàkonzɨbhá kɨ yi ko dhɨ be. Dɨ, adré ína móndyá adrébhá tròle áyɨ tà rú, adrébhá tà í dré adrélé lèle dhɨ kɨ 'o dhɨ kɨ yi kòdhya.
32 À yi rè tàdzí ko tàle dhɨ, dhya àlo nzĭ móndí tĭle mĭ kùdúkùdu ró dhɨ nɨ mĭ dhɨ.
33 Kònò agó kòdhɨ kàngá tá Gĭká vélésè ko dhɨ, kɨtswá tá tà àlo 'o bwà ko.»
34 Dɨ ɨ logó drá dhɨ: «À ti mɨ trú tàkonzɨ na bàti! Mí 'o mɨ ngíni, adrélé àma kɨ tadhá dhɨ?» Dɨ ɨ dré akódhɨ nɨ dròzo àyɨ kɨ lɨsámbò dzó lésè.

35 Yésu kòyi tàle dhɨ, ɨ dro tá agó nda dhɨ dre dhɨ, dré akódhɨ nɨ kisúzó gò, lizízóá tíá dhɨ: «Mí adré Móndí nɨ Mvá nɨ ka'ĭ?»
36 Agó nda logó dhɨ: «Mírĭ, mí tà rè má dré, akódhɨ nda àdhi 'ɨ ya dhɨ ká, má kòkɨtswáró akódhɨ nɨ ka'ĭ be dhɨ bvó.»
37 Yésu tà drá dhɨ: «Mí nò akódhɨ dre. Akódhɨ dhya adrélépi tà ta mí be nɨ 'ɨ.»
38 Dɨ agó nda tà drá dhɨ: «Mírĭ, má ka'ĭ dre!» Gò dré adhézó áyɨ kórókó titĭ Yésu kandrá, akódhɨ nɨ lɨndrɨ bhàzo.

Adhibhá ɨ mĭ kùdúkùdu 'ɨ bàti?

39 Dɨ Yésu dré gòzo tàá dhɨ: «Má alɨ mána bvò kòndɨ lé kɨtswálé tàbvó kònɨdhɨ nɨ ta: Má alɨ kɨtswálé dhya mĭ kùdúkùdu ró dhɨ ɨ kòkɨtswáró ngá no, ɨndɨ dhya adrébhá ngá no dhɨ ɨ kàtsáró mĭ kùdúkùdu ɨ ró.»
40 Fàrĭsáyò àruka adrébhá Yésu làga dhɨ ɨ kòyi kúlí nda dre dhɨ, ɨ dré lizízóá tíá dhɨ: «Àma tsĭ kókpà mĭ kùdúkùdu 'ɨ?»
41 Dɨ Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Kònò mɨ kàdré tá mĭ kùdúkùdu 'ɨ bàti dhɨ, à kɨtswá tá tà bha àmɨ dri àmɨ kɨ tàkonzɨ kɨ tà sè ko. Dɨ, mɨ dré adrélé tàle dhɨ mɨ adré ngá no dhɨ sè dhɨ, àmɨ kɨ tàkonzɨ ɨ dhu rè àmɨ dri be.»

10

Kábilîgyà lıkílépi ı kábilîgyà nı ıbe dhı

1 Yésu gò tàá dhı: «Má adré tà bàti ta àmı dré: Dhya adrélépi fıle kábilígyà kı gírí na ti nı 'ásè ko, dı, adrélépi ína fıle láti twá 'ásè dhı, akódhı nda kùgú 'ı, ìndì ngá kärílépi 'ı.
2 Dı, dhya adrélépi fıle gírí nda nı ti 'ásè dhı, kábilígyà lıkílépi 'ı.
3 Gírí nı ti lıkílépi adré ti nda nı nzi akódhı dré gò, kábilígyà ì dré adrézó akódhı nı kúlí yi. Akódhı adré áyı tàndı nı kábilígyà kı azí àyı kı rú sè gò, adrézó àyı kı dri pfòzo àyı íbe kıvì na.
4 Kò'o àyı pfòle títí dre dhı, adré dhèle àyı kandrá. Gò kábilígyà nda ì dré adrézó lìle vásà, ì dré kúlí nı nı nĭle be dhı sè.
5 Dı, kábilígyà nda ì kıtswá tàdzí lìle móndí twá ì dré nĭle ko dhı vésè ko. Be ró dhı, ì nı lapá ràle akódhı nda kandrásè, ì dré kúlí nı nı nĭle ko dhı sè.»
6 Yésu tà tá tà nda àyı dré kúlí alaala sè. Dı, tà dré adrélé tàle nda kı àndu fı ína àyı drĭna ko.
7 Dı Yésu dré gòzo tàá dhı: «Má adré tà bàti ta àmı dré: Ma gíríti kábilígyà ı dré dhı 'ı.
8 Móndyá wăyi alìbhá drĭdrì má kandrá dhı ı tá kùgubhá 'ı, ìndì kăribhá 'ı. Dı, kábilígyà nda ì yi tá àyı ko.
9 Ma gíríti 'ı. Dhya ángùdhi adrélépi afílé má 'ásè dhı nı adrí. Akódhı nda nı adré afílé, adrélé pfòle, adrélé kpà ngá kisú nyàle.
10 Kùgú adré ngbà 'í alìle kıtswálé ngá kugù, kıtswálé móndí kı tupfú todràle, ìndì kıtswálé tà kızá. Dı, má alì mána móndí ì kàdréró lídrì íbe, ìndì lídrì nda kògaró àyı léna gagà.
11 Ma kábilígyà lıkílépi dóro dhı 'ı. Kábilígyà lıkílépi dóro nda adré áyı lídrì fe áyı kábilígyà ı dré.
12 Dı, kàdré dhya adrélépi ngbà 'í àzí 'o làfa sè dhı nı tà sè dhı, akódhı nda kábilígyà lıkílépi 'ı bàti ko. Kábilígyà nda ı kpà akódhı nı tàndı àdhya 'ı ko. Akódhı kònò kàlagí adrérà'a alìle dhı, adré ína kábilígyà nda kı tayí lapázó. Gò kàlagí nda dré adrézó kábilígyà nda kı turú, adrézó àyı kı lapé.
13 Dhya nda adré lapálé, dré adrélé ngbà 'í àzí 'o làfa sè dhı sè, ìndì dré adrélé kábilígyà nda kı tà kisù ko dhı sè.
14 Ma kábilígyà lıkílépi dóro dhı 'ı. Má nì áma kábilígyà ı be, ìndì áma kábilígyà nda ì nĭ kpà ma be,
15 ngóró áma Atá dré áma nĭle be dhı tíní, ìndì má dré kpà áma Atá nı nĭle be dhı tíní. Má adré áma lídrì fe áma kábilígyà nda ı dré.
16 Ma kókpà kábilígyà àruka adrébhá gírí kònìdhı 'á ko dhı íbe. Adré lèá dhı, má kàdrì àyı nda ı afízó àyı íbe be. Ɨ nı kpà áma kúlí yi gò, kábilígyà títí nda ì dré adrézó pãrí àlo ró, àyı kı lıkílépi dré kpà adrézó àlo kwákwá.
17 Áma Atá adré áma le tò, má dré adrélé áma lídrì fe kıtswázó gòle dòá tódhyá dhı sè.
18 Dhya àlo kıtswá áma lídrì tıngá bwà ko. Dı, má adré mána fèá ngóró má dré adrélé lèle 'òle dhı tíní. Ma rĭnyí íbe kıtswázó fèá, ìndì ma kpà rĭnyí íbe kıtswázó gòle dòá. Kòrìdhı, tòlí má dré kisúlé áma Atá vélésè dhı 'ı.»
19 Yésu nı kúlí nda ı sè dhı, Yúdà ànzı ì dré gòzo tódhyá ru lanzí.
20 Áyı kı àruka bĭ dhı ì adré tá tàá dhı: «Akódhı tırí kònzı íbe í léna! Ngá kızá akódhı nı drĭ dre! Mì adré akódhı nı yi àdho tà sè?»
21 Dı, àruka nı ì adré kó tàá dhı: «Dhya adrélépi tırí kònzı íbe í léna dhı adré ína kúlí ta kònìnı ko. Tırí kònzı nı kıtswá tsì móndí mì kùdúkùdu ró dhı kı mì nzi bwà?»

Yúdà ànzɪ kɪ àruka ɪ gà Yésu rè

22 Lókyá kɪdhì àdhya sè dhɪ, Yúdà ànzɪ ɪ adré tá gwányá adrézó tépelò nɪ bhàma twá G̈ìká dré dhɪ nɪ tà kɪsù dhɪ nɪ 'o Yèrúsalémà na.
23 Dɪ Yésu dré tá adrérà'a atsílé tépelò nɪ kògbo z̈ile Sòlòmónò àdhya ró dhɪ 'ásè dhɪ 'á dhɪ,
24 Yúdà ànzɪ ɪ dré ru kɪmózó akódhɪ làgásè kúrú gò, tàá drá dhɪ: «Mí nɪ tà kòdhɪ nɪ losó vwàle lókyá be ángopí? Mí kàdré Mèsíyà 'ɪ bàti dhɪ, mí tà rè àma dré ngádra 'á ká.»
25 Dɪ Yésu logó àyɪ dré dhɪ: «Má tà tá tà nda àmɪ dré dre. Dɪ, mì ka'ĩ àmɪkya ma ko. Tà líndríga ró má dré adrélé 'òle áma Atá nɪ rú sè dhɪ ɪ adré tadhá ngádra 'á dhɪ, ma àdhi 'ɪ ya dhɪ nì.
26 Dɪ, mì ka'ĩ àmɪkya ma ko, mì dré adrélé áma kábilígyà 'ɪ ko dhɪ sè.
27 Áma kábilígyà ɪ adré áma kúlí yi. Má nĩ kpà àyɪ be gò, ɪ dré adrézó áma lebè.
28 Má adré lídrì kóná vésè kólyá dhɪ nɪ fe àyɪ dré gò, ɪ dré kɪtswázó tàdzí dràle ko. Dhya àlo kɪtswá kpà àyɪ kɪ topá má drígásè bwà ko.
29 Áma Atá àyɪ kɪ afèlepi má dré dhɪ kàdrì ngá wãyi dhɪ kɪ lavú. Dɪ dhya àlo kɪtswá àyɪ kɪ topá áma Atá nda drígásè bwà ko.
30 Àma áma Atá be dhɪ ɪ àlo 'ɪ.»
31 Gò Yúdà ànzɪ nda ɪ dré gòzo tódhyá kírà kudhú kɪtswázó Yésu nɪ lebhé dràle ásà.
32 Dɪ Yésu dré tàzoá àyɪ dré dhɪ: «Má 'o tà líndríga ró dóro bĩ angábhá áma Atá vélésè dhɪ ɪ àmɪ dré nòle dhɪ 'í. Dɪ tà nda ɪ kòfalé dhɪ, mì adré 'òle áma lebhé kírà sè tà ángùdhi sè?»
33 Dɪ Yúdà ànzɪ nda ɪ logó drá dhɪ: «Mà adré ámɪ lebhé kírà sè tà dóro nda kɪ àlo sè ko. Be ró dhɪ, mà adré àmakya ámɪ lebhé kírà sè, mí dré adrélé G̈ìká nɪ lodhá dhɪ sè. Àngyá ko, mɪ móndí ro nɪ, mí adré mína ámɪ 'o adrélé G̈ìká ro!»
34 Dɪ Yésu logó àyɪ dré dhɪ: «À tɪsì zakó tsĩ àmɪ kɪ tátrítrí kúlí na dhɪ, G̈ìká tà tá dhɪ: ‹Àmɪ g̈ìká 'ɪ!›*
35 Mà nĩ tàle dhɪ, à kɪtswá tà àlo tɪsìle G̈ìká nɪ Kúlí na dhɪ nɪ bhe gàrà dri bwà ko dhɪ be. Dɪ G̈ìká kòzi kó móndyá áyɪ Kúlí kisúbhá dhɪ ɪ g̈ìká ɪ ró dhɪ,
36 mì adré dɪ àmɪkya tàá dhɪ, má adré G̈ìká nɪ lodhá, má dré tàle dhɪ ma G̈ìká nɪ Mváagó 'ɪ dhɪ sè dhɪ ngíni? Tà bàti ró dhɪ, G̈ìká Atá nda bhà ma twá adrélé ína ró gò, áma amùzo bvò kònìdhɪ lé dhɪ nì.
37 Má kàdré tà áma Atá dré adrélé 'òle dhɪ kɪ 'o kòdhya ko dhɪ, mì kòka'ĩ ma ko.
38 Dɪ, má kàdré tà nda kɪ 'o 'í dhɪ, gba mì kàdré áma ka'ĩ ko yà dhɪ, mì kàdré tà líndríga ró má dré adrélé 'òle nda kɪ ka'ĩ kòdhya, mì kònĩró tàle dhɪ, áma Atá má léna, ìndì ma áma Atá léna dhɪ be.»
39 Dɪ ɪ dré gòzo adrélé láti nda kɪtswázó akódhɪ nɪ ru. Dɪ, akódhɪ dré ína ngàzo pfòle lyà àyɪ kòfalésè.
40 Àmvolásà dhɪ, Yésu dré gòzo lìle zyàle Yòròdánè nɪ ta'á na, àrà Yòwánì dré tá adrézó bàtísimò fe drĩdrì dhɪ na. Dré adrézó kònàle g̈ile lókyá be vwàvwà ro tsà gò,
41 móndí zyandre dhɪ ɪ dré alìzo akódhɪ vélé. Ɨ adré tá tàá dhɪ: «Yòwánì 'o tá ína tà àlo líndríga ró dhɪ ko. Dɪ, tà títí dré tá tàle agó kòdhɪ nɪ tà dri dhɪ ɪ tá tà bàti 'ɪ.»
42 Dɪ móndí zyandre dhɪ ɪ dré Yésu nɪ ka'ĩzo kònàle.

11

Làzárò nɪ dràma

1 Agó àlo rú be Làzárò dhɪ tá drà ro Bètàníyà na. Bètàníyà nda tá kpà bhà akódhɪ nɪ amvúpi ɪ, Màríyà ɪ Màrátà be dhɪ kya 'ɪ.*

* **10:34 10:34** Á kònò Longó ɪ 82:6. * **11:1 11:1** Á kònò Lúkà 10:38-42.

2 Màríyà nda kòdhɨ tá tòkó màlásì dàlepi Mírì Yésu pá gò, pá nɨ kɨ atrìzo áyɨ drìbhí sè dhɨ 'ɨ.† Dɨ adrúpi nɨ, Làzárò nda tá drà ro.
3 Gò akódhɨ nɨ amvúpi rì nda ì dré móndí mùzo lìle tàá Yésu dré dhɨ: «Mírì, ámɨ arúpi mí dré lèle tò dhɨ drà ro.»
4 Yésu kòyi rúbí nda dre dhɨ, dré tàzoá dhɨ: «Làzárò nɨ drà kòdhɨ kɨtswá akódhɨ nɨ 'o dràle nyo ko. Be ró dhɨ, drà nda atsá ína akódhɨ rú Gìká kòkisúró mìlanzìlanzì ásà, ìndì kòbhàró kpà áyɨ Mváagó nɨ mì lanzìle ásà be dhɨ bvó.»
5 Yésu lè tá Màrátà ɨ, amvúpi nɨ Màríyà be, ìndì Làzárò be tò.
6 Dɨ, kòyi tàle dhɨ, Làzárò nda tá drà ro dhɨ dre dhɨ, dré gòzo ína adrélé àrà í dré tá adrézó dhɨ na kɨ̀tú rì.
7 Gò dré tàzoá áyɨ lebèbhá ɨ dré dhɨ: «Mà kògò lìle Yùdáyà na.»
8 Dɨ, akódhɨ nɨ lebèbhá nda ì tà drá dhɨ: «Rábbì, gí dhu rè ko, Yúdà ànzɨ ì dré tá adrézó láti nda kɨtswázó ámɨ lebhé dràle kírà sè dhɨ. Dɨ, mí adré mína 'òle gòle kònàle?»
9 Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Kìtú adré kàle sáà mudrí-drì-rì ko? Dhya ángùdhi adrélépi atsílé kɨ̀tú sè dhɨ adré dhèle ko, dré adrélé ngádra bvò kòndɨ àdhya nɨ no dhɨ sè.
10 Dɨ, kàdré ína atsílé ngátsi sè dhɨ, adré dhèle, dré adrélé ngádra àko í léna dhɨ sè.»
11 Kòtà tà nda dre dhɨ, dré gòzo tàá àyɨ dré dhɨ: «Àma kɨ arúpi Làzárò ko ayí dre. Dɨ, má adré mána lìle akódhɨ nɨ toró.»
12 Dɨ lebèbhá nɨ ì tà drá dhɨ: «Mírì, akódhɨ kàdré ayí ko dhɨ, a nɨ adrí.»
13 Ɨ adré tá àyɨkya kisùá dhɨ, Yésu adré tá Làzárò nɨ ayí kòma nɨ tà ta kòdhya. Tákò, Yésu adré tá ína akódhɨ nɨ dràma nɨ tà ta kòdhya.
14 Dɨ Yésu dré tàzoá àyɨ dré ngádra 'á dhɨ: «Làzárò drà dre.
15 Dɨ àmɨ kɨ tà sè dhɨ, má adré lenzélé má dré tá adrélé kònàle yó dhɨ sè, mì kòkɨtswáró áma ka'ì bàti be dhɨ bvó. Mà kòlì dɨ akódhɨ véna.»
16 Dɨ Tòmá, adrélé kpà rú zìle Làtí dhɨ dré tàzoá Yésu nɨ lebèbhá àruka títí dhɨ ɨ dré dhɨ: «Mà kòlì kókpà be, mà kòdràró túmǎní akódhɨ be!»

Yésu dhya adrélépi móndí kɨ tɨngá dràdrà lésè dhɨ 'ɨ, ìndì dhya adrélépi lídrì fe dhɨ 'ɨ

17 Yésu kòtsa Bètàníyà na dre dhɨ, dré yìzoá tàle dhɨ, à bhà tá Làzárò ayílé mógó na kɨ̀tú su dre.
18 Bètàníyà nda tá ànyɨ Yèrúsalémà làga, ànyíànyɨ kìlòméterè na.
19 Dɨ Yúdà ànzɨ bì dhɨ ì alì tá Màrátà ɨ vélé Màríyà be, kɨtswálé àyɨ kɨ togó tɨndrì àyɨ kɨ adrúpi nɨ dràdrà nɨ tà sè.
20 Dɨ Màrátà kòyi tàle dhɨ, Yésu adré tá alìle dhɨ dre dhɨ, dré ngàzo lìle ru kisú ába. Dɨ, Màríyà lirí tá ína adrélé dzó na.
21 Màrátà dré tàzoá Yésu dré dhɨ: «Mírì, kònò mí kàdré tá kònwa be dhɨ, áma adrúpi kɨtswá tá dràle ko!
22 Dɨ, ndìndì nyànomvá dhɨ, má nì tàle dhɨ, Gìká nɨ tà ángùdhi mí dré dra zìle í tí dhɨ nɨ fe mí dré dhɨ be.»
23 Yésu tà drá dhɨ: «Ámɨ adrúpi nɨ angá dràdrà lésè.»
24 Dɨ Màrátà logó drá dhɨ: «Má nì tàle dhɨ, a nɨ nga dràdrà 'ásè kɨ̀tú kùdù móndí ì dré dra ngàzo dràdrà 'ásè dhɨ tú dhɨ be.»
25 Dɨ Yésu tà drá dhɨ: «Ma dhya adrélépi móndí kɨ tɨngá dràdrà lésè dhɨ 'ɨ, ìndì dhya adrélépi lídrì fe àyɨ dré dhɨ 'ɨ. Dhya ángùdhi adrélépi áma ka'ì dhɨ, tágba kòdrà yà dhɨ, a nɨ adrí.
26 Kòdhɨ íbe dhɨ, dhya ángùdhi adrélépi lídrì íbe ìndì adrélépi áma ka'ì dhɨ, kɨtswá tàdzí dràle kóná vésè kólyá ko. Mí ka'ì tà kòdhɨ vélé?»

† **11:2 11:2** A kònò Yòwánì 12:1-8.

27 Dɨ Màrátà logó drá dhɨ: «Àyíya, Mírĭ̀, má adré ka'ĭá dhɨ, mɨ Mèsíyà 'ɨ, Gĭ̀ká nɨ Mváagó 'ɨ, ɨndì dhya adrélépi tá alɨ̀le bvò le dhɨ 'ɨ.»
28 Màrátà kòtà tà nda dre dhɨ, dré ngàzo lɨ̀le áyɨ amvúpi Màríyà nɨ azí gò, tàzoá drá kòyàyà sè dhɨ: «Dhya tà tadhálépi dhɨ kònwánò. Adré ámɨ zi.»
29 Màríyà kòyi rúbí nda dre dhɨ, dré ngàzo mbèlè lɨ̀le Yésu véna.
30 Yésu fɨ tá rè bhà nda na ko. Dɨ, adré tá dhu rè àrà ɨ dré ru kisúzó Màrátà be dhɨ na.
31 Dɨ Yúdà ànzɨ adrébhá tá Màríyà làga dzó na adrélé akódhɨ nɨ togó tɨndrɨ̀ nda, ɨ kònò akódhɨ ngarà'a pfòle mbèlè dre dhɨ, ɨ dré kpà ngàzo akódhɨ nɨ lebè. Ɨ adré tá àyɨkya kisùá dhɨ, adré lɨ̀le ngòle mógó drĭ̀na.
32 Màríyà kòtsa àrà Yésu dré tá adrézó dhɨ na akódhɨ nɨ no dre dhɨ, dré dhèzo akódhɨ pá gò, tàá drá dhɨ: «Mírĭ̀, kònò mí kàdré tá kònwa be dhɨ, áma adrúpi kɨtswá tá dràle ko!»
33 Dɨ Yésu kònò Màríyà nda ɨ adrérà'a ngòle túmắní Yúdà ànzɨ alɨ̀bhá ába dhɨ íbe dre dhɨ, akódhɨ nɨ togó dré ŋòzo, adrélé lanzĭ̀le tò.
34 Dré lizízóá dhɨ: «Mɨ̀ bhà akódhɨ nɨ rúbhá ángwà?» Ɨ logó drá dhɨ: «Mírĭ̀, mí alɨ̀ nòá.»
35 Yésu dré ngòzo.
36 Dɨ Yúdà ànzɨ nda ɨ dré tàzoá dhɨ: «Mɨ̀ nò rè dré akódhɨ nɨ lèle ngínɨ ya dhɨ ká!»
37 Dɨ, móndí àruka àyɨ kòfalé dhɨ ɨ dré tàzoá dhɨ: «Dhya kòdhɨ nzɨ̀ tá kó agó mɨ̀ kùdúkùdu ró dhɨ nɨ mɨ̀ 'í dhɨ, kɨtswá tá tsɨ̀ tà 'o Làzárò dré dràzo ko dhɨ bwà ko?»

Yésu tɨngá Làzárò dràdrà lésè

38 Yésu nɨ togó dré gòzo tódhyá ŋòle gò, dré lɨzo tsàle mógó na. Mógó nda tá gŏ 'ɨ. A̰ alí tá kírà kàdrɨ̀ bhàle tíá.
39 Dɨ Yésu dré tàzoá dhɨ: «Mɨ̀ zɨ kírà tíásà.» Dɨ, Màrátà, dhya dràlepi nda nɨ amvúpi tà drá dhɨ: «Mírĭ̀, kòndɨ tàdzí nɨ vélé tò. A̰ngyá ko, akódhɨ ayí mógó na kɨ̀tú su dre!»
40 Yésu logó drá dhɨ: «Má tà tá mí dré dhɨ, mí kòka'ĭ dhɨ, mí nɨ Gĭ̀ká nɨ mɨ̀lanzɨ̀lanzɨ̀ no dhɨ ko?»
41 Dɨ ɨ dré kírà nda nɨ zɨzo. Gò Yésu dré mɨ̀ tɨngázó kurú na, tàzoá dhɨ: «Tátá, má adré àwoyà ta mí dré, mí dré áma yɨ̀le dre dhɨ sè.
42 Má nɨ̀, mí adré ngbú adrélé áma yi dhɨ be. Dɨ, má tà mána tà kòdhɨ móndyá zyandre má làga kònɨ kɨ tà sè, ɨ kòkɨtswáró ka'ĭá dhɨ, mí amù ma mɨ.»
43 Kòtà tà nda dre dhɨ, dré ngàzo kúlí yo tàzoá dhɨ: «Làzárò, mí apfò kònalésè!»
44 Dɨ dhya tá dràlepi nda dré ngàzo apfòle. A̰ lambé tá drígá nɨ ɨ, pá nɨ íbe kítá kàtswákàtswa dhɨ ɨ sè, drĭ̀ nɨ nɨ lambézó kítá àzya sè. Dɨ Yésu dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mɨ̀ trɨ akódhɨ, tayízóá lɨ̀le.»

Yúdà ànzɨ ɨ yi ru kɨtswázó Yésu nɨ pfu dràle
(A̰ kònò kpà Màtáyò 26:1-5; Márokò 14:1-2; Lúkà 22:1-2)

45 Dɨ Yúdà ànzɨ alɨ̀bhá tá Màríyà vélé nda ɨ kònò tà Yésu dré 'òle nda dre dhɨ, àyɨ kɨ àruka bĭ̀ dhɨ ɨ dré akódhɨ nɨ ka'ĭzo.
46 Dɨ, àruka nɨ ɨ dré àyɨkya lɨzo Fàrĭsáyò ɨ véna, tà Yésu dré 'òle nda nɨ tɨtí àyɨ dré.
47 Gò kòwánà kàdrɨ ɨ Fàrĭsáyò íbe dhɨ ɨ dré bhàgo kàdrɨ kɨ kɨmózó títí gò, ɨ dré tàzoá dhɨ: «Mà nɨ 'òá ngínɨ? Tàko ko, agó kòdhɨ adré vélé tà líndríga ró dhɨ kɨ 'o bĭ̀!
48 Mà kòtayí akódhɨ adrélé tà 'o kònɨnɨ dhɨ, móndyá wắyi dhɨ kɨ akódhɨ nɨ ka'ĭ. Dɨ Rómà kɨ kàdrɨ kɨ àma kɨ tépelò 'o pfùle, túmắní àma kɨ súrú íbe.»
49 Dɨ, àyɨ kɨ àlo rú be Kàyáfà, adrélépi tá kòwánà kɨ kàdrɨ ro kóná kònàdhɨ sè dhɨ, dré ngàzo tàá àyɨ dré dhɨ: «Àmɨ, mɨ nɨ̀ àmɨkya tà àlo ko!
50 Mɨ̀ nɨ̀ ko tàle dhɨ, dóro nɨ àmɨ dré dhɨ, dhya àlo dré dràle móndyá wắyi ɨ dré dhɨ, àmɨ kɨ súrú wắyi dhɨ kòdràró nyo ko dhɨ?»

51 Akódhɨ tà tá tà nda áyɨ drĭ sè ko. Dɨ, dré tá adrélé kòwánà kɨ kàdrì ro kóná nda sè dhɨ sè dhɨ, longó tá ɨ́na tà nda pròfétà àdhya tɨ́nɨ tàzoá dhɨ, Yésu nɨ dra Yúdà ànzɨ kɨ súrú nɨ tà sè.
52 Dɨ, kɨtswá tá ngbà 'ĭ dràle súrú nda nɨ tà sè ko, a nɨ kókpà dra kɨtswálé Gĭká nɨ ànzɨ ayɨ́bhá àrà títí ɨ 'ásè dhɨ kɨ kɨmó adrélé súrú àlo ró.
53 Dɨ kɨdhólé kĭtú nda sè dhɨ, Yúdà ànzɨ kɨ kàdrì nda ì dré ru yĭzo kɨtswázó Yésu nɨ pfu dràle.
54 Dɨ ásà dhɨ, Yésu dré gòzo vélé adrélé atsílé Yúdà ànzɨ ɨ kòfalésè ngádra 'ásè ko. Dɨ, dré ɨ́na lìzo àrà ànyɨ duku làga dhɨ na, bhàandre rú zĭle Ɛ̆fàràyɨ́mà dhɨ na gò, ì dré adrézó kònàle túmăní lebèbhá nɨ ɨ́be.
55 Yúdà ànzɨ kɨ gwányá Pásɨkà àdhya kàtsá ànyɨ dre dhɨ, móndí zyandre dhɨ ì dré ngàzo gbàbhú lésè lìle Yèrúsalémà na, kɨtswálé àyɨ kɨ temvé drĭdrĭ gwányá nda kandrá.
56 Dɨ ì adré tá Yésu nɨ nda, adrézó tàá àyɨ kòfalésè tépelò na dhɨ: «Mì kisù ngíni? Akódhɨ kɨtswá tsĭ alìle gwányá lé ko?»
57 Dɨ, kòwánà kàdrì ɨ Fàrĭsáyò ɨ́be dhɨ ì fè tá tòlí tàzoá dhɨ, dhya àlo kònĭ àrà Yésu dré tá adrézó lána dhɨ be dhɨ, kòtadhá àrà nda àyɨ dré, ì kòkɨtswáró akódhɨ nɨ ru be dhɨ bvó.

12

Màrɨ́yà dà màlásɨ Yésu pá
(A kònò kpà Màtáyò 26:6-13; Márokò 14:3-9)

1 Tayɨ́ tá kĭtú nzi-drĭ-àlo gwányá Pásɨkà àdhya kandrá gò, Yésu dré lìzo Bètànɨ́yà na, bhà Làzárò àdhya na. Làzárò nda tá dhya Yésu dré tɨngálé dràdrà lésè dhɨ 'ɨ.
2 Dɨ kònàle dhɨ, à dré ngá ladhɨ́zó Yésu dré nyàle. Màrátà adré tá ngá bha móndí ɨ kandrá. Làzárò tá kpà móndyá lɨrɨ́bhá mísá làgásè túmăní Yésu be dhɨ ɨ kòfalé.
3 Dɨ Màrɨ́yà dré màlásɨ làgí kyàkyà ladhɨ́lé tsèrèlè náradà sè dhɨ nɨ adózó, alìzo ába líterè àlo nɨ kítógá 'ásè.* Dré màlásɨ nda nɨ dàzo Yésu pá gò, pá nɨ kɨ atrĭzo áyɨ drĭbhí sè. Gò màlásɨ nda nɨ tàdzí dré dzó nda nɨ 'a dòzo wăyi.
4 Dɨ Yùdásɨ Ɨsɨkàrɨyótà, Yésu nɨ lebèbhá kɨ àlo tá kpà kònàle. Akódhɨ nda tá dhya adrélépi 'òle Yésu nɨ lefè kàrɨbhá ɨ drígá dhɨ 'ɨ. Dɨ kònò tà Màrɨ́yà dré 'òle nda dre dhɨ, dré ɨ́na tàzoá dhɨ:
5 «À kɨtswá tá màlásɨ kòdhɨ nɨ lagí, làfa nɨ nɨ fèzo lemerèbhá ɨ dré ko àdho tà sè? À nɨ tá kɨtswá làfa lò'wa kámá-na dhɨ kɨ kisú ásà.»†
6 Tà tá kònɨnɨ dré tá adrélé lemerèbhá kɨ tà kisù dhɨ sè ko. Be ró dhɨ, tà ɨ́na tà nda dré tá adrélé kùgú 'ɨ dhɨ sè. Tàko ko, akódhɨ tá dhya adrélépi kòmvò adrézó làfa bha lána dhɨ nɨ lɨkí dhɨ 'ɨ. Dɨ, adré tá ɨ́na ngá bhàle lána dhɨ nɨ do áyɨ tàndɨ dré.
7 Gò Yésu dré tàzoá drá dhɨ: «Mí tayɨ́ tòkó kònɨdhɨ, kàdréró tà dré 'òle kòdhɨ nɨ lɨkí áyɨ togó na tsàle kĭtú dra áma rúbhá bhàzo mógó na dhɨ tú!
8 Mì adré ngbú adrélé lemerèbhá ɨ́be àmɨ kòfalé. Dɨ, mì kɨtswá ngbú adrélé túmăní má be ko.»

Yúdà ànzɨ ì yi ru kɨtswázó Làzárò nɨ pfu dràle

9 Yúdà ànzɨ zyandre dhɨ ì kòyi tàle dhɨ, Yésu tá Bètànɨ́yà na dhɨ dre dhɨ, ì dré kpà lìzo kònàle. Ɨ lì tá ngbà 'ĭ Yésu nɨ tà sè ko. Ɨ lì kókpà kɨtswálé Làzárò Yésu dré tɨngálé dràdrà lésè dhɨ nɨ no dhɨ bvó.
10 Dɨ kòwánà kàdrì ɨ dré kpà ru yĭzo kɨtswázó Làzárò nɨ pfu dràle.

---

* **12:3 12:3** Náradà kònɨdhɨ, dò àlo tàdzí be dóro ɨndì làgí be kàdrì, adrézó màlásɨ ladhí ásà dhɨ 'ɨ. † **12:5 12:5** A adré tá làfa lò'wa kònɨ kɨ rú zi «dènárĭ». Dènárĭ kámá-na kònɨ ɨ tá làfa adrélé fèle móndí àlo dré àzí 'òle kóná àlo sè dhɨ tí dhɨ 'ɨ.

11 Tàko ko, akódhɨ nda nɨ tà sè dhɨ, Yúdà ànzɨ zyandre dhɨ ì adré tá àyɨ kɨ tayí,
adrézó Yésu nɨ ka'ĭ.

Yésu fɨ Yèrúsalémà na ópí tínɨ
(À kònò kpà Màtáyò 21:1-11; Márokò 11:1-11; Lúkà 19:28-40)

12 Kĭtú bvóá dhɨ sè dhɨ, móndí zyandre alìbhá gwányá Pásɨkà àdhya lé nda ì dré
yĭzoá tàle dhɨ, Yésu adré alìle Yèrúsalémà le.
13 Dɨ ì dré mbíra bí kɨ dòzo, topfòzo ába kɨtswálé ru kisú akódhɨ be. Ɨ adré tá loyóá
dhɨ:
«Òsánà! Tà tanɨ kàdré dhya adrélépi alìle Mírĭ nɨ rú sè dhɨ dri!
Tà tanɨ kàdré ópí Ɨsèrélè ànzɨ kya dri!»‡
14 Dɨ Yésu dré púndà mvá àlo dhɨ nɨ kisúzó gò, mbàzo lɨrílé drĭá, ngóró tɨsìle Gĭká nɨ
Kúlí na dhɨ tínɨ:
15 «Mɨ, zapi Sĭyónà àdhya nɨ, mí kòro ngá ko.
Mí nò rè ká! Ámɨ ópí adré alìle, lɨrí ína púndà mvá dri.»§
16 Lókyá nda sè dhɨ, tà nda kòdhɨ kɨ àndu fɨ tá dhu rè Yésu nɨ lebèbhá ɨ drĭna ko.
Dɨ Yésu kònga dràdrà 'ásè fĭle áyɨ mĭlanzĭlanzĭ na dre dhɨ, ì dré nĭzoá tàle dhɨ, à tɨsì
tá tà nda ɨ Yésu nɨ tà dri gò, à dré tà nda kɨ 'òzo akódhɨ dré dhɨ be.
17 Móndyá zyandre tá Yésu nɨ nobhá Làzárò nɨ azírà'a angálé dràdrà lésè, ìndì apfòle
mógó lésè nda ì adré tá tà nda nɨ tɨtí.
18 Dɨ móndí àruka zyandre dhɨ ì kòyi tà líndrɨga ró Yésu dré tá 'òle nda nɨ rúbí dre
dhɨ, ì topfò tá kɨtswálé ru kisú akódhɨ be.
19 Dɨ Fàrĭsáyò ì dré tàzoá àyɨ kòfalésè dhɨ: «Mì nò rè ká! Mà kɨtswá àmakya tà àlo
'o bwà ko. Móndyá wăyi bvò àdhya ì adré lìle akódhɨ vésè!»

Yésu longó áyɨ dràma nɨ tà

20 Móndyá alìbhá Yèrúsalémà le kɨtswálé Gĭká nɨ lɨndrì bha gwányá nda tú dhɨ ɨ
kòfalé dhɨ, Gĭríkĭ àruka ɨ tá be.
21 Dɨ àyɨ nda ì dré alìzo Fĭlípò angálépi tá Bètèsàyídà, Gàlĭláyà le dhɨ lésè dhɨ vélé
gò, lizíá tíá dhɨ: «Atálágó, mà adré Yésu nɨ le nòle.»
22 Dɨ Fĭlípò dré lìzo tà nda nɨ ta Àndréyà dré gò, ì dré lìzo rĭti tàá Yésu dré.
23 Yésu dré logózóá àyɨ dré dhɨ: «Lókyá Móndí nɨ Mvá dré dra mĭlanzĭlanzĭ kisúzó
dhɨ kɨtswá dre.
24 Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Ngánò lò'wa kòdhe dràle kĭní na ko dhɨ, a nɨ ngbú
adré kalóma. Dɨ, lò'wa nda kòdhe ína dràle dhɨ, a nɨ lò'wa àruka kɨ 'a bĭ.
25 Dhya ángùdhi adrélépi tròle áyɨ tàndɨ nɨ lídrì rú dhɨ, a nɨ áyɨ lídrì nda nɨ 'o avìle.
Dɨ, dhya adrélépi áyɨ lídrì bvò kòndɨ dri dhɨ nɨ ga dhɨ, a nɨ áyɨ lídrì nda nɨ lɨkí adrélé
kóná vésè kólyá.
26 Dhya ángùdhi adrélépi áma tà le 'òle áma màrábà tínɨ dhɨ, lè akódhɨ nda kàdré
áma lebè. Àrà ángùdhi má dré adrézó lána dhɨ na dhɨ, áma màrábà nda nɨ adré
kókpà be. Dɨ áma Atá nɨ lɨndrì fe dhya adrélépi áma tà 'o nda dré.
27 Nyànomvá dhɨ, áma togó adré lanzĭle tò. Dɨ má nɨ tàá ngínɨ? Má nɨ tsì tàá dhɨ,
‹Tátá, mí tɨdrí ma lókyá kɨzà àdhya kònɨdhɨ sè› dhɨ? Kóko, má atsá mána kɨtswálé
kɨzà nya lókyá kònɨdhɨ sè.
28 Tátá, mí kòbhà ámɨ rú kùle wà!» Yésu kòtà tà nda dre dhɨ, kúlí dré apfòzo bhù
lésè tàá dhɨ: «Má bhà áma rú kùle dre. Má nɨ kpà go tódhyá rú nda nɨ bha kùle.»
29 Dɨ móndyá zyandre adrébhá tá kònàle dhɨ ì kòyi kúlí nda dre dhɨ, ì dré adrézó
tàá dhɨ: «Kòdhɨ bhù tadí nì!» Àruka nɨ ì adré kó tàá dhɨ: «Ángélò àlo dhɨ tà tà drá
nì!»

---

‡ **12:13 12:13** À kònò Longó ɨ 118:25-26. § **12:15 12:15** À kònò Zàkàríyà 9:9.

30 Dɨ, Yésu dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Kúlí kòdhɨ apfò áma tà sè ko. Dɨ, apfò ínа àmɨ kɨ
tà sè.
31 Nyànomvá kònɨdhɨ, lókyá bvò kònɨdhɨ nɨ tàbvó tàzo dhɨ 'ɨ. Nyànomvá dhɨ, à nɨ
ópí bvò kòndɨ àdhya nɨ dro pfòle.*
32 Dɨ ma ró dhɨ, à kòtɨngá ma kurú na bvò 'ásè dre dhɨ, má nɨ móndyá wãyi dhɨ kɨ
asé má vélé.»
33 Yésu tà tá tà nda tadházóá dhɨ, í nɨ dra dràdrà kárá ángùdhi sè ya dhɨ.†
34 Dɨ móndyá zyandre nda ɨ logó drá dhɨ: «Mà yi tàle dhɨ, tátrítrí kúlí adré tàá dhɨ,
Mèsíyà nɨ adré kóná vésè kólyá dhɨ 'í. Mí adré dɨ mína tàá dhɨ, lè à kòtɨngá Móndí nɨ
Mvá bvò 'ásè dhɨ ngíni? Móndí nɨ Mvá nda àdhi ɨ?»
35 Dɨ Yésu gò tàá àyɨ dré dhɨ: «Àmɨ dhu rè ngádra íbe àmɨ kòfalé dhɨ lókyá tsà sè.
Lè mɨ kàdré atsílé mɨ dré adrérà'a ngádra nda íbe dhɨ 'á, tínímvá kòkɨró àmɨ ko dhɨ
bvó. Àngyá ko, dhya adrélépi atsílé tínímvá na dhɨ nĭ ína ngalè í adré lɨle ángolé ya
dhɨ ko.
36 Mɨ dré adrérà'a ngádra íbe dhɨ 'á dhɨ, mɨ kàdré ngádra nda nɨ ka'ĭ, mɨ kàtsáró
ànzɨ ngádra àdhya ɨ ró be dhɨ bvó.» Yésu kòtà tà nda ɨ dre dhɨ, dré ngàzo lɨle áyɨ zu
àyɨ rúsè.

Yúdà ànzɨ ɨ ka'ĭ Yésu ko

37 Tágba Yésu dré tá tà líndríga ró bĭ dhɨ kɨ 'òzo àyɨ mi dhɨ, ɨ ka'ĭ tá àyɨkya akódhɨ
ko.
38 Dɨ tà nda kòdhɨ atsá kònɨnɨ, kɨtswálé kúlí pròfétà Èsáyà dré tá tɨsɨle kònɨ ɨ kò'oró
ru be dhɨ bvó:
«Mírĭ, àdhi ka'ĭ kúlí mà dré longólé dhɨ nɨ?
Àdhi nò tà Mírĭ dré tadhálé áyɨ drígá rĭnyi ró dhɨ sè dhɨ nɨ?»‡
39 Dɨ móndí ɨ kɨtswá tá Yésu nɨ tà ka'ĭ bwà ko. Àngyá ko, Èsáyà nda tà tá kpà dhɨ:
40 «Gìká 'o àyɨ kɨ mĭ adùle,
àyɨ kɨ togó 'òzo tombálé,
ɨ kònòró ngá àyɨ kɨ mĭ sè ko,
ɨ kònĭró tà àyɨ kɨ togó na ko,
ɨ kàdzáró àyɨ kɨ togó má vélé gò,
má dré àyɨ kɨ tɨdrízó dhɨ ko.»§
41 Èsáyà tà tá tà nda kònɨnɨ tàko ko, nò tá ína Yésu nɨ mĭlanzĭlanzĭ gò, dré akódhɨ nɨ
tà tàzo.
42 Tágba kònɨnɨ dhɨ, móndí zyandre dhɨ ɨ ka'ĭ tá Yésu. Ndìndì Yúdà ànzɨ kɨ kàdrì kɨ
àruka ɨ ka'ĭ 'í. Dɨ, ɨ adré tá àyɨ kɨ tà ka'ĭka'ĭ nda nɨ tà ta ngádra 'á ko. Àngyá ko, ɨ
adré tá ngá ro, Fàrĭsáyò kɨ dra àyɨ kɨ dro lìsámbò dzó ɨ lésè dhɨ sè.
43 Tàko ko, ɨ adré tá àyɨkya rúku le kisúlé móndí ɨ véna, rúku kisúlé Gĭká véna dhɨ
nɨ lavú.

Kúlî Yésu dré tàle dhɨ kɨ móndí kɨ tàbvó ta nɨ

44 Àmvolásà dhɨ, Yésu dré kúlí yòzo tàzoá móndyá zyandre ɨ dré dhɨ: «Dhya ángùdhi
adrélépi áma ka'ĭ dhɨ, adré ngbà 'í áma ka'ĭ kòdhya ko, adré kókpà dhya áma amùlepi
dhɨ nɨ ka'ĭ.
45 Dhya ángùdhi adrélépi áma no dhɨ, adré dhya áma amùlepi dhɨ nɨ no kòdhya.
46 Má alɨ mána bvò kònɨdhɨ lé adrélé ngádra ró, kɨtswálé dhya ángùdhi adrélépi
áma ka'ĭ dhɨ kògòró vélé adrélé tínímvá na ko.

---

* **12:31 12:31** «Ópí bvò kòndɨ àdhya» kònɨdhɨ Sàtánà 'ɨ. † **12:33 12:33** «Móndí nɨ Mvá nɨ tɨngama kurú na bvò 'ásè» kònɨdhɨ adré tà rĭ dhɨ kɨ tadhá. Adré tadhá dhɨ, à nɨ Yésu nɨ tɨngá tidílé fa kɨpakɨpa dri. Adré kókpà tadhá dhɨ, à nɨ akódhɨ nɨ tà tɨngá bhàle kuru akódhɨ nɨ dràma sè ìndì akódhɨ nɨ ngàma dràdrà 'ásè dhɨ sè. ‡ **12:38 12:38** A kònò Èsáyà 53:1. § **12:40 12:40** A kònò Èsáyà 6:9-10.

47 Dhya àlo kàdré áma kúlí yi gò, adrézó ka'ĭá 'òle ko dhɨ, má adré akódhɨ nda nɨ tàbvó ta ma ko. Tàko ko, má alɨ bvò kònɨdhɨ lé kɨtswálé móndyá bvò àdhya kɨ tàbvó ta ko. Be ró dhɨ, má alɨ mána kɨtswálé móndyá bvò àdhya kɨ tɨdrí.
48 Dɨ, dhya adrélépi áma ga gò adrézó áma kúlí ka'ĭ ko dhɨ, akódhɨ nda nɨ tàbvó tàlepi be. Kúlí má dré tàle dhɨ kɨ akódhɨ nɨ tàbvó ta kĭtú kùdù sè dhɨ nɨ.
49 Tàko ko, má tà tá mána kúlí nda ɨ áma drĭ sè ko. Be ró dhɨ, áma Atá áma amùlepi dhɨ fè ína tòlí tàzoá má dré dhɨ, má kòtà àdho tà 'ɨ ya dhɨ, ìndɨ má kòtà tà nda ngíni ya dhɨ nɨ.
50 Dɨ má nĭ tàle dhɨ, akódhɨ nɨ tòlí nda adré móndí kɨ adrĭ lídrɨ kóná vésè kólyá dhɨ nɨ kisú dhɨ be. Ásà dhɨ, tà ángùdhi má dré adrélé tàle dhɨ, má adré tàá ngóró áma Atá dré tàle má kòtà dhɨ tíni.»

13

Yésu dzɨ áyɨ lebèbhá kɨ pá

1 Gwányá PásɨkÀ àdhya kandrá dhɨ, Yésu nĭ tá tàle dhɨ, lókyá í dré ngàzo bvò kònɨdhɨ 'ásè lɨle áyɨ Atá véna dhɨ kɨtswá dre dhɨ be. Lè tá ngbú áyɨ lebèbhá bvò dri dhɨ ɨ tò. Dɨ gò adrélé àyɨ kɨ le tsàle kùdù na.
2 Ɨndró sè dhɨ, Yésu ɨ lebèbhá nɨ íbe dhɨ ì adré tá ngá nya. Dɨ Dzáborò bhà tá tà Yùdásɨ Ɨsɨkàrɨyótà, Sĭmónà nɨ mvá nɨ togó na, kòlefèró Yésu kàrɨbhá ɨ drígá.
3 Yésu nĭ tá tàle dhɨ, áyɨ Atá tayí tá tà títí dhɨ ɨ í drígá, í angá tá Gĭká vélésè, ìndɨ í adré 'òle gòle Gĭká véna dhɨ be.
4 Dɨ dré ngàzo mísá làgásè, kítá í dré tá asólé kítá àzya dri dhɨ nɨ avù gò, kítá àzya adózó dròle áyɨ kípílé 'á.
5 Dré yĭ adózó dàle kòtá na gò, kɨdhózó adrélé áyɨ lebèbhá àlo àlo dhɨ kɨ pá dzɨ, adrézó pá nda kɨ atrĭ kítá í dré tá dròle áyɨ kípílé 'á nda sè.
6 Kòtsa Sĭmónà Pétèró rú dre dhɨ, akódhɨ nda dré tàzoá drá dhɨ: «Mírĭ, mí nɨ tsĭ áma pá dzɨ bàti?»
7 Yésu logó drá dhɨ: «Tà má dré adrélé 'òle kònɨdhɨ, mí nĭ rè nyànomvá ko. Dɨ, mí nɨ go tà nda nɨ àndu ni ndò.»
8 Pétèró tà drá dhɨ: «Kóko! Mí kɨtswá áma pá dzɨ tàdzí ko!» Yésu logó drá dhɨ: «Má kòdzɨ mɨ ko dhɨ, mí kɨtswá vélé adrélé áma lebèlepi ró ko.»
9 Dɨ Sĭmónà Pétèró tà drá dhɨ: «Mírĭ, kàdré kònɨnɨ dhɨ, mí kòdzɨ ngbà 'í áma pá kòdhya ko, mí kòdzɨ kókpà áma drígá ɨ áma drĭ be!»
10 Dɨ Yésu logó drá dhɨ: «Adré lèá dhɨ, dhya áyɨ dzɨlepi dre dhɨ kògò ngbà 'í áyɨ pá dzɨ kòdhya. Dɨ akódhɨ nɨ rúbhá wãyi dhɨ nɨ adré ndĭ àko. Àmɨ, áma lebèbhá nɨ ɨ, àmɨ kemve kpírɨkpírí. Dɨ, àmɨ títí ko.»
11 Tà tá kònɨnɨ, dré tá nĭle àdhi adré tá 'òle áyɨ lefè kàrɨbhá ɨ drígá nɨ ya dhɨ be dhɨ sè. Ásà dhɨ, tà tá dhɨ: «Àmɨ títí nɨ ɨ kemve ko.»
12 Dɨ Yésu kòdzɨ àyɨ kɨ pá ɨ akílé títí dre dhɨ, dré gòzo áyɨ kítá asó, gòzo lirílé mísá làga. Dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mì nĭ tsĭ tà má dré 'òle àmɨ dré kòdhɨ nɨ àndu be?
13 Mì adré àmɨkya áma zi tà tadhálépi ró, ìndɨ Mírĭ ro. Mì adré tà nda nɨ ta kyá, tàko ko, ma kònɨnɨ bàti.
14 Dɨ ngóró ma, àmɨ kɨ Mírĭ ro ìndɨ àmɨ kɨ tadhálépi ró nɨ, má dré àmɨ kɨ pá dzɨle dhɨ tínɨ dhɨ, lè mì kàdré kókpà àmɨ kɨ adrúpi kɨ pá dzɨ àmɨ kòfalésè.
15 Tàko ko, má 'o tà kòdhɨ àmɨ dré nòle, mì kàdréró kókpà 'òá ngóró má dré 'òle àmɨ dré dhɨ tíni.
16 Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Dhya adrélépi màrábà ro dhɨ lavú áyɨ mírĭ ko. Dhya mùle dhɨ lavú kpà dhya áyɨ mùlepi dhɨ ko.

17 Nyànomvá dhɨ, mì nǐ tà nda kòdhɨ ɨ be. Dɨ mì kàdré tà nda kɨ 'o dhɨ, Gĭká nɨ tà tanɨ bha àmɨ dri.
18 Má adré àmɨ wăyi dhɨ kɨ tà ta kòdhya ko. Má nǐ mána dhya má dré kɨpèle dhɨ ɨ dóro. Dɨ, adré lèá dhɨ, tà tɨsɨle Gĭká nɨ Kúlí na kònɨdhɨ kò'o ru: ‹Dhya mà dré áma mápà nyàzo túmăní ába dhɨ alá ína ɨ má rú nɨ.›*
19 Má adré tà kòdhɨ nɨ ta àmɨ dré drĭdrĭ tà nda nɨ atsama kandrá, tà nda kònɨ dra ru 'o dhɨ, mì kòka'ĭró dhɨ, ma Dhya adrélépi be dhɨ 'ɨ.
20 Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Dhya ángùdhi adrélépi móndí má dré mùle dhɨ nɨ ka'ĭ dòle dóro dhɨ, adré áma tàndɨ nɨ ka'ĭ kòdhya. Dhya ángùdhi adrélépi áma ka'ĭ dòle dóro dhɨ, adré dhya áma amùlepi dhɨ nɨ ka'ĭ kòdhya.»

Yésu longó dhɨ, Yùdásì nɨ áyɨ lefè kàrɨbhá ɨ drígá
(À kònò kpà Màtáyò 26:20-25; Márokò 14:17-21; Lúkà 22:21-23)

21 Yésu kòtà tà nda ɨ dre dhɨ, akódhɨ nɨ togó dré lanzĭzo tò gò, dré tàzoá ngádra 'á dhɨ: «Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Àmɨ kɨ àlo nɨ áma lefè kàrɨbhá ɨ drígá.»
22 Dɨ akódhɨ nɨ lebèbhá ì dré adrézó ru no, adrélé lizíá àyɨ kòfalésè ngalè adré tá àdhi nɨ tà ta ya dhɨ.
23 Akódhɨ nɨ lebèbhá nda kɨ àlo dré lèle tò dhɨ, lɨrí tá adrélé akódhɨ làga.
24 Dɨ Sĭmónà Pétèró dré akódhɨ nda nɨ agózó drígá sè, kòlizíró Yésu nĭzoá ngalè adré tá àdhi nɨ tà ta ya dhɨ.
25 Dɨ akódhɨ nda dré áyɨ bhèzo Yésu agá lizíá tíá dhɨ: «Mírĭ, dhya nda àdhi 'ɨ?»
26 Yésu logó drá dhɨ: «Akódhɨ nda dhya má dré dra mápà kɨgá kònɨdhɨ nɨ sòzo súpù na fèzoá drá dhɨ 'ɨ.» Dɨ kòso mápà kɨgá nda súpù na dre dhɨ, dré fèzoá Yùdásì Ɨsɨkàrɨyótà, Sĭmónà nɨ mvá dré.
27 Yùdásì kòdo mápà kɨgá nda dre dhɨ, Sàtánà dré ndɨrɨ fɨzo akódhɨ léna. Dɨ Yésu dré tàzoá drá dhɨ: «Tà mí dré adrélé 'òle kòdhɨ, mí kò'o mbèlè.»
28 Dɨ, dhya àlo àyɨ adrébhá tá mísá làgásè nda ɨ kòfalé dhɨ nĭ ngalè Yésu tà tá tà nda drá àdho tà sè ya dhɨ ko.
29 Yùdásì dré tá adrélé làfa lɨkí nì dhɨ sè dhɨ, àyɨ kɨ àruka ì adré tá kisùá dhɨ, kònò Yésu adré tá tàá drá dhɨ, kòlì ngá gɨ àyɨ dré gwányá nɨ tà sè yà, kó ngalè, kòlì ngá fe lemerèbhá ɨ dré yà dhɨ.
30 Dɨ Yùdásì kòdo mápà kɨgá nda dre dhɨ, dré ngàzo pfòle kɨvì na. Lókyá nda tá ngátsi 'ɨ.

Yésu fè tòlí tɨdhí ro dhɨ

31 Dɨ Yùdásì kòpfò dre dhɨ, Yésu dré tàzoá dhɨ: «Nyànomvá dhɨ, Gĭká nɨ Móndí nɨ Mvá nɨ mì bha lanzĭle. A nɨ kpà áyɨ mĭlanzĭlanzì tadhá akódhɨ nda rú.
32 Dɨ Gĭká kàdré áyɨ mĭlanzĭlanzì tadhá akódhɨ rú dhɨ, a nɨ kókpà áyɨ Mvá nda nɨ mì bha lanzĭle áyɨ tàndɨ léna. Bàti, a nɨ akódhɨ nɨ mì bha lanzĭle nyànomvá.
33 Áma ànzɨ ɨ, ma dhu rè àmɨ íbe ngbà 'í lókyá tsà sè. Mì nɨ áma nda. Dɨ, ngóró má dré tá tàle Yúdà ànzɨ ɨ dré dhɨ tínɨ dhɨ, má adré kpà tàá nyànomvá àmɨ dré dhɨ: Mì kɨtswá lìle àrà má dré adrézó lìle lána dhɨ na bwà ko.
34 Má adré tòlí tídhí ro kònɨdhɨ nɨ fe àmɨ dré kòdhya: Mì kàdré ru le àmɨ kòfalésè. Ngóró má dré àmɨ kɨ lèle tò dhɨ tínɨ dhɨ, àmɨ, mì kàdré kókpà ru le àmɨ kòfalésè tò.
35 Mì kàdré ru le àmɨ kòfalésè kònɨnɨ dhɨ, móndyá wăyi dhɨ kɨ nĭá tàle dhɨ, àmɨ áma lebèbhá 'ɨ bàti dhɨ be.»

Yésu longó dhɨ, Pétèró nɨ áyɨ ga
(À kònò kpà Màtáyò 26:31-35; Márokò 14:27-31; Lúkà 22:31-34)

* **13:18 13:18** À kònò Longó ɨ 41:10.

36 Gò Sïmónà Pétèró dré tàzoá drá dhɨ: «Mírĭ, mí adré lɨ̀le ángolé?» Dɨ Yésu logó drá dhɨ: «Àrà má dré adrézó lɨ̀le lána dhɨ, mí kɨtswá áma lebè lɨ̀zo lána nyànomvá bwà ko. Dɨ, mí nɨ go mína áma lebè lɨ̀zo lána ndò.»
37 Pétèró tà drá dhɨ: «Mírĭ, má kɨtswá ámɨ lebè nyànomvá bwà ko àdho tà sè? Ma gànzi ró áma lídrɨ fe dràzo mí dré!»
38 Dɨ Yésu logó drá dhɨ: «Mí nɨ tsĭ ámɨ lídrɨ fe dràzo má dré bàti? Má adré tà bàti ta mí dré: Drĭdrĭ àgólòwa dré dra tsírà bhèzo dhɨ kandrá dhɨ, mí nɨ áma ga vésè be na.»

14

Yésu tɨndrɨ áyɨ lebèbhá kɨ togó

1 Yésu gò tàá àyɨ dré dhɨ: «Mɨ kòtayí àmɨ kɨ togó adrélé lanzĭle ko. Mɨ kàdré Gĭká nɨ ka'ĭ, adrézó kpà áma ka'ĭ.
2 Áma Atá nɨ dzó na dhɨ, àrà adrézó lána dhɨ ɨ be bĭ. Má adré lɨ̀le kònàle kɨtswálé àrà ledé àmɨ dré. Kàdré tá kònɨnɨ ko dhɨ, kònò má kɨtswá tá tàá àmɨ dré ko.
3 Dɨ má kòlɨ àrà ledé àmɨ dré dre dhɨ, má nɨ agò àmɨ kɨ do lɨ̀zo àmɨ íbe má bhàna, mɨ kàdréró túmáńí má be àrà má dré adrézó lána dhɨ na.
4 Mɨ nĭ láti lɨ̀zo àrà má dré adrézó lɨ̀le lána dhɨ na dhɨ be.»

Yésu láti lɨ̀zo áyɨ Atá véna dhɨ 'ɨ

5 Tòmá tà drá dhɨ: «Mírĭ, mà nĭ ngalè mí adré lɨ̀le ángolé ya dhɨ ko. Mà nɨ kɨtswá láti nda nɨ ni ngínɨ?»
6 Dɨ Yésu logó drá dhɨ: «Ma láti 'ɨ, tà bàti 'ɨ, ìndì lídrɨ 'ɨ. Dhya àlo kɨtswá lɨ̀le áma Atá véna ko, kàdré lɨ̀le má 'ásè ko dhɨ.
7 Mɨ kònĭ ma be dhɨ, mɨ nɨ kókpà áma Atá nɨ ni be. Kɨdhólé nyànomvá dhɨ, mɨ nĭ akódhɨ be. Mɨ nò kókpà akódhɨ dre.»
8 Fĭlípò tà drá dhɨ: «Mírĭ, mí tadhá àma dré Gĭká Atá wà! Kòdhɨ nɨ kɨtswá àma dré.»
9 Dɨ Yésu logó drá dhɨ: «Fìlípò, ma àmɨ íbe kínó lésè gò, mí dré rè áma nĭzo ko? Dhya ángùdhi áma nòlepi dhɨ nò áma Atá dre. Mí adré dɨ mína tàá dhɨ ‹Mí tadhá àma dré Gĭká Atá wà!› dhɨ ngínɨ?
10 Mí adré tsĭ ka'ĭá dhɨ, ma áma Atá léna, ìndì áma Atá má léna dhɨ ko? Kúlí má dré adrélé tàle àmɨ dré kònɨ ɨ, má adré tàá áma drĭ sè ko. Be ró dhɨ, áma Atá adrélépi adrélé má léna dhɨ adré áyɨ àzí 'o nɨ.
11 Lè mɨ kàdré tà má dré adrélé tàle kònɨ kɨ ka'ĭ: Ma áma Atá léna, ìndì áma Atá má léna. Mɨ kàdré tà nda nɨ ka'ĭ áma kúlí sè ko dhɨ, mɨ kàdré dɨ ka'ĭá tà líndríga ró má dré adrélé 'òle dhɨ kɨ tà sè.
12 Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Dhya ángùdhi adrélépi áma ka'ĭ dhɨ nɨ kpà ína tà má dré adrélé 'òle dhɨ kɨ 'o. A nɨ ndìndì tà kàdrɨ dra tà nda kɨ lavúbhá dhɨ kɨ 'o, má dré adrélé lɨ̀le áma Atá véna dhɨ sè.
13 Má nɨ tà ángùdhi mɨ dré dra zĭle áma rú sè dhɨ nɨ 'o, áma Atá kòkisúró mĭlanzĭlanzĭ áyɨ Mváagó sè be dhɨ bvó.
14 Bàti, tà ángùdhi mɨ dré dra zĭle má tí áma rú sè dhɨ, má nɨ 'òá.»

Yésu lazî dhɨ, áyɨ Atá nɨ Tɨrí Lólo amù

15 Yésu gò tàá dhɨ: «Mɨ kàdré áma le dhɨ, mɨ nɨ kókpà áma tòlí kɨ ka'ĭ 'òle.
16 Má nɨ tà zi áma Atá tí, kòfèró dhya àzya dra àmɨ kɨ drĭ tàlepi dhɨ, kàdréró túmáńí àmɨ íbe kóná vésè kólyá.
17 Akódhɨ nda, Tɨrí Lólo adrélépi tà bàti Gĭká àdhya nɨ tadhá dhɨ 'ɨ. Móndyá bvò kòndì àdhya ɨ kɨtswá akódhɨ nɨ kisú bwà ko, ɨ dré akódhɨ nɨ nòle ko dhɨ se, ìndì ɨ dré akódhɨ nɨ nĭle ko dhɨ sè. Dɨ, àmɨ ró dhɨ, mɨ nĭ àmɨkya akódhɨ be, dré adrélé àmɨ íbe dhɨ sè, ìndì dré dra adrélé àmɨ léna dhɨ sè.

18 Má kɨtswá àmɨ kɨ tayí adrélé kɨ̀mvoànzɨ ɨ ró ko. Má nɨ dra agò àmɨ vélé.
19 Tayí ngbà 'ɨ́ lókyá tsà, móndyá bvò kòndɨ àdhya ɨ̀ dré gòzo vélé áma no ko. Dɨ, àmɨ ró dhɨ, mì nɨ àmɨkya áma no. Má dré adrélé lɨ́drì ɨ́be dhɨ sè dhɨ, mì nɨ kókpà adré lɨ́drì ɨ́be.
20 Kĭtú nda kònàdhɨ tú dhɨ, mì nɨ nĭá tàle dhɨ, ma áma Atá léna, àmɨ má léna, ìndì ma àmɨ léna dhɨ be.
21 Dhya ángùdhi adrélépi áma tòlí ɨ́be gò, adrézó ka'ĭá 'òle dhɨ, akódhɨ nda adré áma le nì. Áma Atá nɨ dhya adrélépi áma le nda nɨ le. Dɨ má nɨ kókpà akódhɨ nɨ le, adrézó áma tadhá drá.»
22 Yùdásì, Ɨsìkàrìyótà ro ko dhɨ, lizí tíá dhɨ: «Mírĭ, mí nɨ ngbà 'ɨ́ ámɨ tadhá àma dré gò, ámɨ tadházó móndyá bvò àdhya ɨ dré ko àdho tà sè?»
23 Dɨ Yésu logó drá dhɨ: «Dhya ángùdhi adrélépi áma le dhɨ nɨ tà má dré adrélé tadhálé dhɨ kɨ ka'ĭ 'òle. Áma Atá nɨ akódhɨ nda nɨ le. Dɨ mà nɨ lɨ àma kɨ bhà mo akódhɨ véna, adrézó túmănĭ akódhɨ be.
24 Dɨ, dhya adrélépi áma le ko dhɨ kɨtswá ɨ́na tà má dré adrélé tadhálé dhɨ kɨ ka'ĭ 'òle ko. Kúlí mì dré adrélé yĭle kòdhɨ ɨ, kúlí mána 'ɨ ko. Be ró dhɨ, kúlí nda ì angá áma Atá áma amùlepi dhɨ vélésè.

25 Má tà tà kòdhɨ ɨ àmɨ dré, má dré rè dhu adrérà'a àmɨ ɨ́be dhɨ 'á.
26 Dɨ, áma Atá nɨ Dhya dra àmɨ kɨ drĭ tàlepi dhɨ nɨ amù áma rú sè. Akódhɨ nda, Tɨrí Lólo 'ɨ. Kàtsá dre dhɨ, a nɨ tà títí dhɨ kɨ tadhá àmɨ dré gò, adrézó tà títí má dré tàle àmɨ dré dhɨ kɨ 'o agálé àmɨ léna dhɨ nì.

27 Má adré tà kɨ̀drɨ́kɨ̀drɨ tayí àmɨ dré. Má adré áma tà kɨ̀drɨ́kɨ̀drɨ fe àmɨ dré kòdhya. Má adré fèá ngóró bvò kònɨ̀dhɨ dré adrélé fèle dhɨ tínɨ ko. Dɨ mì kòtayí àmɨ kɨ togó adrélé lanzĭle ko. Mì kàdré kpà ngá ro àlomvá ko.
28 Mì yi tá ma tărà'a àmɨ dré dhɨ: ‹Má adré lìle, ìndì má nɨ dra agò àmɨ vélé.› Mì kàdré tá áma le bàti dhɨ, kònò mì nɨ tá lenzé má dré adrélé lìle áma Atá véna dhɨ sè. Tàko ko, áma Atá nda kàdrì áma lavú.
29 Má tà tà kòdhɨ ɨ àmɨ dré drĭdrĭ tà nda kɨ atsama kandrá, kɨtswálé tà nda ì kònɨ dra ru 'o dhɨ, mì kòka'ĭró be dhɨ bvó.
30 Má kɨtswá gòle tà ta àmɨ ɨ́be vwàvwà ro ko. Àngyá ko, ópí bvò kòndɨ àdhya adré alɨ̀le. Akódhɨ nda rĭnyí àko má drĭle.
31 Dɨ, adré lèá dhɨ, móndyá bvò kòndɨ àdhya ɨ̀ kònĭ̀ tàle dhɨ, má adré áma Atá nɨ le, ìndì má adré tà títí dré tàle má kò'o dhɨ kɨ 'o káyà dhɨ. Mì nga, mà kòlɨ̀ró kònwásè!»

15

Vĭnò fa ɨ kólá nɨ ɨ́be dhɨ

1 Àmvolásà dhɨ, Yésu dré gòzo tàá dhɨ: «Ma vínò fa bàti dhɨ 'ɨ. Áma Atá, vínò fa nda nɨ lɨkɨ́lépi 'ɨ.
2 Adré kólá ángùdhi má rú adrélépi lò'wa 'a ko dhɨ nɨ ga sèle. Dɨ, kàdré ɨ́na kólá adrélépi lò'wa 'a dhɨ nɨ tà sè dhɨ, adré kólá nzĭ rúá dhɨ kɨ sɨ, kólá nda kògòró vélé adrélé lò'wa 'a wáláká nɨ nɨ lavú.
3 Àmɨ ró dhɨ, mì atsá kemve kpɨ́rɨ́kpɨ́rɨ́, kúlí má dré tàle àmɨ dré dhɨ ɨ sè dre.
4 Lè mì kàdré adrélé má léna, ngóró má dré adrélé àmɨ léna dhɨ tínɨ. Vínò fa nɨ kólá àlo dhɨ kɨtswá ɨ́na lò'wa 'a áyɨ tàndɨ sè bwà ko, kàdré adrélé vínò fa rú ko dhɨ. Kókpà kòdhɨ tínɨ, mì kɨtswá àmɨkya lò'wa 'a bwà ko, mì kàdré adrélé má léna ko dhɨ.

5 Ma vínò fa 'ɨ, ìndì àmɨ kólá nɨ 'ɨ. Dhya ángùdhi adrélépi adrélé má léna gò má dré adrézó lána dhɨ, akódhɨ nda nɨ lò'wa 'a bĭ. Tàko ko, mì kàdré má rúsè lárá ro dhɨ, mì kɨtswá àmɨkya tà àlo 'o bwà ko.

6 Dhya àlo kàdré adrélé má léna ko dhɨ, à nɨ akódhɨ nda nɨ bhe gàrà dri ngóró
adrélé kólá bhe dhɨ tínɨ gò, dré adrézó 'yòle. Á adré kólá làsú be kònìnɨ nda kɨ lomvó
dàle àtsí na gò, ì dré adrézó vèle.
7 Dɨ, mì kàdré àmɨkya adrélé má léna gò, áma kúlí ì dré adrézó àmɨ léna dhɨ, mì nɨ
kɨtswá tà ángùdhi mì dré adrélé lèle dhɨ nɨ zi gò, mì dré tà nda nɨ kisúzó.
8 Mì kàdré lò'wa 'a bĭ dhɨ, kòdhɨ mì adré tadhá dhɨ, àmɨ áma lebèbhá 'ɨ bàti gò, mì
dré adrézó áma Atá nɨ rú bha kùle ásà.
9 Ngóró áma Atá dré adrélé áma le dhɨ tínɨ dhɨ, má adré kókpà àmɨ kɨ le. Lè mì
kàdré dɨ adrélé áma lèle nda na.
10 Mì kàdré áma tòlí kɨ ka'ĭ 'òle dhɨ, mì nɨ adré áma lèle na, ngóró má dré adrélé
áma Atá nɨ tòlí kɨ ka'ĭ 'òle, adrézó kpà akódhɨ nɨ lèle na dhɨ tínɨ.
11 Má tà tà kòdhɨ ɨ àmɨ dré, mì kàdréró áma kólénzé ɨ́be àmɨ léna, ìndì àmɨ kɨ
kólénzé kògaró kɨtswálé títí.
12 Tòlí má dré adrélé fèle àmɨ dré dhɨ, tòlí kònìdhɨ 'ɨ: Lè mì kàdré ru le àmɨ kòfalésè,
ngóró má dré adrélé àmɨ kɨ le dhɨ tínɨ.
13 Lèle kàdrì lèle àruka títí dhɨ kɨ lavúlépi dhɨ, kònìdhɨ 'ɨ: Á kòfè dhyá kɨ lídrì dhyá
kɨ arúpi kɨ tà sè.
14 Ámɨ áma arúpi 'ɨ, mì kàdré tòlí má dré adrélé fèle dhɨ kɨ 'o dhɨ.
15 Má adré gòle vélé àmɨ kɨ zi màrábà ɨ ró ko. Ángyá ko, dhya adrélépi màrábà ro
dhɨ nĭ ína tà áyɨ mírì dré adrélé 'òle dhɨ ɨ ko. Dɨ, má adré mána àmɨ kɨ zi arúpi ɨ ró,
má dré tà títí má dré yĭle áma Atá vélésè dhɨ kɨ tadhálé àmɨ dré dhɨ sè.
16 Mì kɨpè tá ma àmɨ ko. Be ró dhɨ, má kɨpè àmɨ ma, àmɨ kɨ bhàzo adrélé lìle lò'wa
'abe, àmɨ kɨ lò'wa nda ì kàdréró nyo. Dɨ ásà dhɨ, áma Atá nɨ tà ángùdhi mì dré dra
zĭle í tí áma rú sè dhɨ nɨ fe àmɨ dré.
17 Tòlí mána, tòlí kònìdhɨ 'ɨ: Mì kàdré ru le àmɨ kòfalésè.»

Móndyá bvò àdhya ì bhà togó kònzɨ Yésu ɨ rú, lebèbhá nɨ ɨ́be

18 «Móndyá bvò àdhya ì kàdré togó kònzɨ bha àmɨ rú dhɨ, mì kòtɨvì ko tàle dhɨ, àyɨ
nda ì bhà tá zyà togó kònzɨ má rú 'íká.
19 Mì kàdré tá bvò kòndɨ àdhya ró dhɨ, kònò móndyá bvò kòndɨ àdhya kɨ tá adré
àmɨ kɨ le móndí àyɨkya ɨ ró. Dɨ, má kɨpè mána àmɨ apfòle bvò kòndɨ lésè gò, mì dré
adrézó vélé bvò kòndɨ àdhya ró ko. Ásà dhɨ, móndyá bvò kòndɨ àdhya ì adré togó
kònzɨ bha àmɨ rú.
20 Lè mì kàdré kúlí má dré tá tàle àmɨ dré kònìdhɨ nɨ kisù: ‹Dhya adrélépi màrábà
ro dhɨ lavú áyɨ mírì ko.› Móndí ì kòpfo áma mĭ 'í dhɨ, ì nɨ kókpà àmɨ kɨ mĭ pfo. Ɨ
kòka'ĭ áma kúlí 'òle 'í dhɨ, ì nɨ kókpà àmɨ kɨ kúlí ka'ĭ 'òle.
21 Ɨ nɨ tà nda kòdhɨ kɨ 'o àmɨ rú áma tà sè, ì dré dhya áma amùlepi dhɨ nɨ nĭle ko
dhɨ sè.
22 Kònò má kàlì tá tà ta àyɨ dré ko dhɨ, à kɨtswá tá tà bha àyɨ dri àyɨ kɨ tàkonzì sè
ko. Dɨ, nyànomvá dhɨ, àyɨ àyɨkya tà àlo ì dré kɨtswázó àyɨ kɨ tàrá ga àyɨ kɨ tàkonzì sè
dhɨ àko.
23 Dhya ángùdhi adrélépi togó kònzɨ bha má rú dhɨ, adré kókpà bhàá áma Atá rú.
24 Kònò má kò'o tá tà líndríga ró dhya àzya dré 'òle tàdzí ko dhɨ ɨ àyɨ kòfalé ko dhɨ,
à kɨtswá tá tà bha àyɨ dri àyɨ kɨ tàkonzì sè ko. Dɨ, nyànomvá dhɨ, ì nò tà líndríga ró
nda ɨ 'í gò, ì dré àyɨkya togó kònzɨ bhàzo má rú, ìndì áma Atá rú.
25 Ɨ 'o kònìnɨ kɨtswálé tà tɨsìle àyɨ kɨ tátrítrí kúlí na kònìdhɨ kò'oró ru be dhɨ bvó: ‹Ɨ
bhà togó kònzɨ má rú tà àndu àko.›*
26 Má nɨ Dhya dra àmɨ kɨ drĭ tàlepi dhɨ nɨ amù àmɨ dré áma Atá vélésè. Akódhɨ nda,
Tɨrí Lólo adrélépi tà bàti tadhá, ìndì adrélépi angálé Gĭká vélésè dhɨ 'ɨ. Dɨ kàtsá dre
dhɨ, a nɨ áma tà longó àmɨ dré nì.

---

* **15:25 15:25** Á kònò Longó ɨ 35:19; 69:5.

27 Ámɨ ró dhɨ, mì nɨ kókpà áma tà longó móndí ɨ dré. Tàko ko, àmɨ túmăní má be kɨdhólé áma àzí nɨ kɨdhoma lésè.»

16

1 «Má tà tà kòdhɨ ɨ àmɨ dré, mì kòkɨtswáró àmɨ kɨ tà ka'ĭka'ĭ tayí ko.
2 Tàko ko, à nɨ àmɨ kɨ dro lɨsámbò dzó ɨ lésè. Lókyá adré ndɨndì alɨle, móndyá dra àmɨ kɨ tupfúbhá todràle dhɨ kɨ kisùá dhɨ, ì adré àyɨkya tà 'o Gĭká dré.
3 Ì nɨ 'òá kònìnɨ, ì dré Gĭká Atá nɨ nĭle ko dhɨ sè, ɨndì ì dré áma nĭle ko dhɨ sè.
4 Má tà tà kòdhɨ ɨ àmɨ dré, kɨtswálé lókyá ì dré dra tà nda kɨ 'òzo dhɨ kònì atsá dhɨ, tà má dré tàle àmɨ dré nda ì kàgáró àmɨ léna be dhɨ bvó.»

Tɨrí Lólo nɨ àzî

«Má tà tá tà nda ɨ àmɨ dré drĭdrì ko, má dré tá dhu rè adrélé àmɨ íbe dhɨ sè.
5 Nyànomvá dhɨ, má adré lɨle dhya áma amùlepi dhɨ véna. Dɨ, dhya àlo àmɨ kòfalé dhɨ adré lizíá má tí ngalè má adré lɨle ángolé ya dhɨ ko.
6 Be ró dhɨ, kɨzà adré ína gàle àmɨ kɨ togó na, tà má dré tàle àmɨ dré nda ɨ sè.
7 Dɨ, má adré mána tà bàti tà àmɨ dré: Dóro nɨ àmɨ dré dhɨ, má dré lɨle dhɨ. Ángyá ko, má kòlì ko dhɨ, Dhya dra àmɨ kɨ drĭ tàlepi dhɨ kɨtswá alɨle àmɨ vélé ko. Dɨ, má kòlì dhɨ, má nɨ mána akódhɨ nda nɨ amù àmɨ vélé.
8 Akódhɨ kàtsá dre dhɨ, a nɨ móndyá bvò kòndɨ àdhya kɨ tàkonzì tadhá àyɨ dré, adrézó Gĭká nɨ tà gyăgya tadhá àyɨ dré, adrézó kpà tàbvó Gĭká dré dra tàle dhɨ nɨ tadhá àyɨ dré.
9 A nɨ àyɨ kɨ tàkonzì tadhá, ì dré adrélé áma ka'ĭ ko dhɨ sè.
10 A nɨ Gĭká nɨ tà gyăgya tadhá, má dré adrélé lɨle áma Atá véna gò, mì dré gòzo vélé áma no ko dhɨ sè.
11 A nɨ tàbvó Gĭká dré dra tàle dhɨ nɨ tadhá, Gĭká dré ópí bvò kòndɨ àdhya nɨ tàbvó tàle dre dhɨ sè.
12 Ma dhu rè tà íbe bĭ tàle àmɨ dré. Dɨ, nyànomvá dhɨ, mì kɨtswá rè tà nda kɨ mvo bwà ko.
13 Dɨ, Tɨrí tà bàti àdhya nda kàtsá dre dhɨ, a nɨ àmɨ kɨ tidrĭ tà bàti wăyi dhɨ léna. Ángyá ko, kɨtswá ína tà ta áyɨ drĭ sè ko. Be ró dhɨ, a nɨ ngbà 'í tà í dré dra yĭle dhɨ kɨ ta àmɨ dré kòdhya. A nɨ kókpà tà dra atsábhá dhɨ kɨ longó àmɨ dré.
14 A nɨ mĭlanzĭlanzì fe má dré. Tàko ko, a nɨ tà í dré dra kisúlé má vélé dhɨ kɨ do longólé àmɨ dré.
15 Tà títí áma Atá àdhya ɨ kókpà mána 'ɨ. Dɨ ásà dhɨ, má tà tá dhɨ, Tɨrí nda nɨ tà í dré dra kisúlé má vélé dhɨ kɨ do longólé àmɨ dré.»

Yésu nɨ lebèbhá kɨ kɨzà nɨ ru ladzá atsálé kólénzé ro

16 Yésu gò tàá dhɨ: «Tayí lókyá tsà, mì dré gòzo vélé áma no ko. Ámvolásà dhɨ, gí ko, mì dré gòzo áma no.»
17 Dɨ akódhɨ nɨ lebèbhá kɨ àruka ì dré lizízóá àyɨ kòfalésè dhɨ: «Adré lèá tàle ngíní? Tà tá dhɨ: ‹Tayí lókyá tsà, mì dré gòzo vélé áma no ko. Ámvolásà dhɨ, gí ko, mì dré gòzo áma no.› Tà tá kpà dhɨ: ‹Má adré lɨle áma Atá véna.›
18 Adré lèá tàle ngíní, dré adrérà'a tàá dhɨ ‹lókyá tsà› dhɨ 'á dhɨ? Mà nĭ ngalè adré àdho tà ta ya dhɨ ko.»
19 Yésu dré nĭzoá tàle dhɨ, ì adré tá tà le lizílé í tí tà nda dri dhɨ be gò, dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mì adré lizíá àmɨ kòfalésè ngalè tà má dré tàle nda ì adré lèá tàle ngíní ya dhɨ? Má tà tá dhɨ: ‹Tayí lókyá tsà, mì dré gòzo vélé áma no ko. Ámvolásà dhɨ, gí ko, mì dré gòzo áma no.›

20 Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Mì nɨ àmɨkya àwó ngo adrézó tongólé. Dɨ, móndyá bvò kòndɨ àdhya kɨ àyɨkya lenzé. Ámɨ kɨ togó nɨ kɨzà nya. Dɨ, kɨzà nda nɨ ína ru ladzá atsálé kólénzé ro.
21 Tòkó adrélépi 'òle tĭle dhɨ adré kɨzà nya, akódhɨ nɨ lókyá tĭzo dhɨ dré atsálé ànyɨ dre dhɨ sè. Dɨ, kòti dre dhɨ, adré gòle vélé áyɨ kɨzà nda nɨ tà kisù ko. Ángyá ko, adré lenzélé dré mvá tĭle apfòle bvò dri dre dhɨ sè.
22 Tà nda kòdhɨ kókpà kònìnɨ àmɨ kɨ tà sè. Nyànomvá dhɨ, àmɨ kɨ togó adré gàle kɨzà sè. Dɨ, má nɨ go àmɨ kɨ no gò, àmɨ kɨ togó dré gòzo adrélé lenzélé. Dɨ dhya àlo kɨtswá kólénzé nda nɨ tɨngá àmɨ kɨ togó lésè bwà ko.
23 Kɨdhólé lókyá nda kònàdhɨ sè dhɨ, mì kɨtswá gòle vélé tà àlo lizí má tí ko. Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Áma Atá nɨ tà ángùdhi mì dré dra zĭle í tí áma rú sè dhɨ nɨ fe àmɨ dré.
24 Atsálé nyànomvá kònìdhɨ dhɨ, mì zi rè tà àlo áma rú sè dhɨ ko. Lè mì kàdré tà zi áma rú sè gò, mì kòkisúró tà nda, àmɨ kɨ kólénzé kògaró kɨtswálé títí be dhɨ bvó.»

Yésu lavú bvò kònìdhɨ

25 «Má tà tà kòdhɨ ɨ àmɨ dré kúlí alaala sè. Dɨ, lókyá adrélépi alĭle dhɨ sè dhɨ, má kɨtswá gòle vélé tà ta àmɨ dré kònìnɨ ko. Be ró dhɨ, má nɨ mána áma Atá nɨ tà ta àmɨ dré ngádra 'á.
26 Lókyá nda sè dhɨ, mì nɨ adré tà zi áma Atá tí áma rú sè. Má adré tàá ko tàle dhɨ, má nɨ tà nda kɨ zi áma Atá tí àmɨ dré ma dhɨ.
27 Tàko ko, áma Atá nɨ tàndɨ adré àmɨ kɨ le, mì dré adrélé áma le dhɨ sè, ìndì mì dré ka'ĭle dhɨ má angá akódhɨ vélésè dhɨ sè.
28 Bàti, má angá áma Atá vélésè alĭle bvò kònìdhɨ lé. Dɨ nyànomvá dhɨ, má adré bvò kònìdhɨ nɨ tayí, gòzo áma Atá véna.»
29 Dɨ akódhɨ nɨ lebèbhá ì tà drá dhɨ: «Nyànomvá dhɨ, mí adré vélé tà ta ngádra 'á, kúlí alaala sè ko.
30 Nyànomvá dhɨ, mà nĭ tàle dhɨ, mí nĭ tà títí dhɨ ɨ be. Lè kpà à kògò tà àlo lizí mí tí dhɨ ko. Dɨ ásà dhɨ, mà ka'ĭ tàle dhɨ, mí angá Gĭká vélésè káyà dhɨ.»
31 Dɨ Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Mì adré tsĭ áma ka'ĭ nyànomvá?
32 Mì yi rè ká! Lókyá adré alĭle, atsá kpà dre, à nɨ àmɨ kɨ lapé ràle àmɨ àlo àlo títí dhɨ kɨ dzó ɨ 'ásè. Mì nɨ áma tayí adrélé kalóma. Dɨ, má kɨtswá mána adrélé kalóma ko, áma Atá dré adrélé túmănî má be dhɨ sè.
33 Má tà tà kòdhɨ ɨ àmɨ dré, mì kàdréró adrélé tà kìdrɨ́kìdrɨ íbe, mì dré adrélé má léna dhɨ sè. Bvò kònìdhɨ lé dhɨ, mì nɨ adré kɨzà nya tò. Dɨ, mì kàdré àmɨkya togó tsɨ! Má lavú mána bvò nda dre!»

17

Yésu zi tà áyɨ Atá tî áyɨ tàndɨ dré

1 Yésu kòtà tà nda ɨ dre dhɨ, dré mĭ tɨngázó kurú na bhù na, tàzoá dhɨ: «Tátá, lókyá kɨtswá dre. Mí bhà ámɨ Mváagó nɨ mĭ lanzĭle wà, ámɨ Mváagó kòbhàró kókpà ámɨ mĭ lanzĭle be dhɨ bvó.
2 Tàko ko, mí afè rĭnyí akódhɨ dré adrézó móndyá wăyi ɨ drĭle, kòfèró lídrì kóná vésè kólyá dhɨ móndyá wăyi mí dré afèle í dré dhɨ ɨ dré.
3 Lídrì kóná vésè kólyá nda, tà kònɨ 'ɨ: adrélé mɨ, Gĭká bàti àlo kwákwá dhɨ nɨ ni dhɨ, ìndì adrélé Yésu Krísto mí dré amùle dhɨ nɨ ni dhɨ.
4 Má tadhá ámɨ mĭlanzĭlanzì móndyá bvò dri dhɨ ɨ dré nòle dre. Ángyá ko, má 'o àzí mí dré afèle má dré 'òle dhɨ akílé dre.
5 Dɨ nyànomvá dhɨ, Tátá, mí bhà áma mì lanzĭle mí làga, mĭlanzĭlanzì má dré tá adrézó ába mí làga drĭdrĭ bvò nɨ bhàma kandrá dhɨ sè wà.»

Yésu zi tà áyɨ Atá tî áyɨ lebèbhá ɨ dré

6 «Má tadhá mɨ móndyá mɨ́ dré adólé bvò kòndɨ lésè afèle má dré dhɨ ɨ dré dre. Âyɨ
nda ɨ tá mɨ́na 'ɨ. Dɨ mɨ́ afè tá àyɨ má dré gò, ì dré ámɨ kúlí ka'ĭzo 'òle.
7 Nyànomvá dhɨ, ì nǐ tàle dhɨ, tà títí mɨ́ dré afèle má dré dhɨ ì angá mɨ́ vélésè dhɨ
be.
8 Tàko ko, má fè àyɨ dré kúlí mɨ́ dré afèle má dré dhɨ ɨ gò, ì dré kúlí nda kɨ ka'ĭzo.
Dɨ ì nǐ bàti tàle dhɨ, má apfò mɨ́ vélésè dhɨ. Ɨ ka'ĭ kpà tàle dhɨ, mɨ́ amù ma mɨ.
9 Má adré tà zi mɨ́ tí àyɨ nda ɨ dré. Má adré tà zi móndyá bvò àdhya ɨ dré ko. Be ró
dhɨ, má adré mána tà zi àyɨ mɨ́ dré afèle má dré nda ɨ dré. Ângyá ko, àyɨ mɨ́na 'ɨ.
10 Ngá wăyi mána ɨ kókpà mɨ́na 'ɨ. Ngá wăyi mɨ́na ɨ kókpà mána 'ɨ. Dɨ má kisú
mĭlanzĭlanzĭ àyɨ nda ɨ sè dre.
11 Nyànomvá dhɨ, má adré mána lìle mɨ́ véna. Má gò vélé adrélé bvò kònìdhɨ lé ko.
Dɨ, àyɨ nda ɨ dhu rè àyɨkya bvò kònìdhɨ lé. Ámа Atá lólo nɨ, mɨ́ kàdré àyɨ kɨ likɨ́ ámɨ
rú mɨ́ dré afèle má dré dhɨ nɨ rĭnyɨ́ sè, ì kàdréró ngá àlo ró, ngóró mà dré adrélé mɨ́
be ngá àlo ró dhɨ tɨ́nɨ.
12 Má dré tá adrérà'a àyɨ ɨ́be dhɨ 'á dhɨ, má adré tá àyɨ kɨ likɨ́ ámɨ rú mɨ́ dré afèle
má dré nda nɨ rĭnyɨ́ sè. Má su tá àyɨ rú gò, àyɨ kɨ àlo dré avìzo ko, kàdré ngbà 'ɨ́ mvá
adrélépi tá lìle dràdrà kisú dhɨ 'ɨ ko dhɨ.* Tà nda kòdhɨ atsá kònìnɨ, kɨtswálé tà tɨsìle
ámɨ Kúlí na dhɨ ì kò'oró ru be dhɨ bvó.†
13 Nyànomvá dhɨ, má adré lìle mɨ́ véna. Dɨ má adré tà kòdhɨ kɨ ta má dré rè dhu
adrérà'a bvò kònìdhɨ lé dhɨ 'á, ì kàdréró adrélé áma kólénzé ɨ́be, ìndì kólénzé nda
kògaró àyɨ léna kɨtswálé títí.
14 Má fè àyɨ dré ámɨ kúlí gò, móndyá bvò kòndɨ àdhya ì dré togó kònzɨ bhàzo àyɨ
rú, ì dré adrélé bvò kòndɨ àdhya ró ko dhɨ sè, ngóró má dré kpà adrélé bvò kòndɨ
àdhya ró ko dhɨ tɨ́nɨ.
15 Má adré tà zi mɨ́ tí, mɨ́ kòtɨngáró àyɨ bvò kòndɨ 'ásè dhɨ ko. Be ró dhɨ, má adré
mána tà zi, mɨ́ kàdréró àyɨ kɨ likɨ́ Dhya kònzɨ nɨ tà sè.
16 Âyɨ nda ɨ móndɨ́ bvò kòndɨ àdhya 'ɨ ko, ngóró má dré kpà adrélé móndɨ́ bvò kòndɨ
àdhya 'ɨ ko dhɨ tɨ́nɨ.
17 Mɨ́ kòbhà àyɨ twá adrélé móndyá lólo mɨ́na ɨ ró tà bàti sè. Ámɨ kúlí, tà bàti nda
'ɨ.
18 Ngóró mɨ́ dré áma amùle bvò kònìdhɨ lé dhɨ tɨ́nɨ dhɨ, má adré kókpà àyɨ kɨ mu
lìle bvò nda 'ásè.
19 Âyɨ nda kɨ tà sè dhɨ, má adré áma tàndɨ nɨ fe adrélé ámɨ tà 'o, ì kàtsáró móndyá
lólo mɨ́na ɨ ró tà bàti sè.»

Yésu zi tà áyɨ Atá tî móndyá wăyi dra áyɨ ka'ĭbhá dhɨ ɨ dré

20 «Má adré ngbà 'ɨ́ tà zi mɨ́ tí àyɨ nda ɨ dré ko. Má adré kókpà tà zi móndyá dra
áma ka'ĭbhá àyɨ nda kɨ kúlí sè dhɨ ɨ dré.
21 Tátá, má adré tà zi, àyɨ títí nda ì kàdréró ngá àlo ró, ngóró mɨ́ dré adrélé má léna
dhɨ tɨ́nɨ, ìndì má dré adrélé mɨ́ léna dhɨ tɨ́nɨ. Lè ì kàdré kókpà àma léna, móndyá bvò
kòndɨ àdhya ì kòka'ĭró dhɨ, mɨ́ amù ma mɨ.
22 Má fè àyɨ dré mĭlanzĭlanzĭ mɨ́ dré afèle má dré dhɨ, ì kàdréró ngá àlo ró, ngóró
mà dré adrélé mɨ́ be ngá àlo ró dhɨ tɨ́nɨ:
23 ma àyɨ léna, ìndì mɨ má léna. Lè ì kàdré kókpà ngá àlo ró kɨtswálé títí, móndyá
bvò kòndɨ àdhya ì kònĭró tàle dhɨ, mɨ́ amù ma mɨ, ìndì mɨ́ adré àyɨ kɨ le ngóró mɨ́ dré
adrélé áma le dhɨ tɨ́nɨ.

---

* **17:12 17:12** «Mvá adrélépi tá lìle dràdrà kisú» kònìdhɨ tá Yùdásì Ɨsìkàrìyótà 'ɨ. † **17:12 17:12** A kònò Longó ɨ 41:10; Yòwánì 13:18.

24 Tátá, má adré lèá dhɨ, móndyá mí dré afèle má dré nda ɨ kàdré túmăní má be àrà má dré adrézó lána dhɨ na, ɨ kàdréró áma mĭlanzĭlanzĭ no be dhɨ bvó. Mí afè má dré mĭlanzĭlanzĭ nda, mí dré tá áma lèle drĭdrĭ bvò nɨ bhàma kandrá dhɨ sè.
25 Áma Atá gyăgya nɨ, tágba móndyá bvò kòndɨ àdhya ɨ dré ámɨ nĭzo ko dhɨ, má nĭ mána mɨ be. Móndyá áma ka'ĭbhá nda ɨ nĭ kpà tàle dhɨ, mí amù ma mɨ dhɨ be.
26 Má 'o mɨ àyɨ nda ɨ dré nĭle. Má nɨ kpà go adrélé ámɨ 'o ɨ dré nĭle, kɨtswálé lèle mí dré adrézó áma le ásà dhɨ kàdréró àyɨ léna, ɨndɨ áma tàndɨ má kàdréró àyɨ léna.»

18

Yésu nɨ rùma
(À kònò kpà Màtáyò 26:47-56; Márokò 14:43-50; Lúkà 22:47-53)

1 Yésu kòtà tà nda ɨ dre dhɨ, ɨ dré ngàzo lɨle lebèbhá nɨ ɨbe zyàle yábhu rú zĭle Kèdrónà dhɨ nɨ ta'á na. Gò ɨ dré fɨzo amvú àlo òlívè fa kya na.
2 Dɨ Yùdásɨ adrélépi tá 'òle akódhɨ nɨ lefè kàrɨbhá ɨ drígá dhɨ nĭ tá kpà àrà nda be. Ángyá ko, Yésu ɨ lebèbhá nɨ ɨbe dhɨ ɨ adré tá ru kɨmó kònàle rä.
3 Dɨ Yùdásɨ nda dré Rómà kɨ sòdá zyandre dhɨ kɨ adrĭzo í vésè, túmăní tépelò lɨkíbhá àruka angábhá kòwánà kàdrɨ ɨ vélésè ɨndɨ Fàrɨsáyò ɨ vélésè dhɨ ɨbe, alɨzo àyɨ ɨbe. Áyɨ nda ɨ ru tá àtsí ɨ, tálà ɨ, ɨndɨ àdzú ngá ɨbe àyɨ drígá.
4 Dɨ Yésu nĭ tá tà títí adrébhá 'òle atsálé í rú dhɨ ɨ be gò, dré áyɨ kisízó àyɨ nda ɨ véna, lizíá àyɨ tí dhɨ: «Mɨ adré àdhi nɨ nda?»
5 Ɨ logó drá dhɨ: «Yésu Nàzàrétà lésè dhɨ.» Dɨ Yésu tà àyɨ dré dhɨ: «Ma 'ɨ.» Yùdásɨ adrélépi akódhɨ nɨ lefè àyɨ drígá nda totó tá ɨ àyɨ kòfalé.
6 Dɨ Yésu kòtà dhɨ «Ma 'ɨ» àyɨ dré dre dhɨ, ɨ dré gòzo bvólé ro ledhélé kĭní mi.
7 Gò Yésu dré gòzo tódhyá lizíá àyɨ tí dhɨ: «Mɨ adré àdhi nɨ nda?» Ɨ tà dhɨ: «Yésu Nàzàrétà lésè dhɨ.»
8 Dɨ Yésu logó dhɨ: «Má tà tá àmɨ dré dhɨ, ma 'ɨ dhɨ dre. Mɨ kàdré áma nda kòdhya dhɨ, mɨ tayí dɨ móndyá kònɨ ɨ lɨle.»
9 Tà nda kòdhɨ atsá tá kònɨnɨ, kɨtswálé kúlí Yésu dré tá tàle kònɨdhɨ kò'oró ru: «Má tayí dhya mí dré afèle má dré dhɨ kɨ àlo avɨle ko.»*
10 Gò Sĭmónà Pétèró adrélépi tá sápí ɨbe dhɨ, dré ngàzo sápí nda nɨ asé gò, kòwánà kɨ kàdrɨ nɨ màrábà nɨ bí drígó lésè dhɨ nɨ bvwàzo kɨle. Màrábà nda nɨ rú tá Màlókò.
11 Dɨ, Yésu dré tàzoá Pétèró dré dhɨ: «Mí logó sápí mína àrà nɨ na. Adré lèá má kòmvu tsĭ kópò kɨzà àdhya áma Atá dré afèle má dré mvùle nɨ ko?»

Yésu pfò Ánà kandrá

12 Gò Rómà kɨ sòdá nda ɨ, àyɨ kɨ kàdrɨ, tsàle Yúdà ànzɨ kɨ tépelò lɨkíbhá nda ɨbe dhɨ, ɨ dré Yésu nɨ rùzo adròle.
13 Ɨ dré zyà akódhɨ nɨ drĭzo lɨzo ába Ánà, Kàyáfà nɨ andrĭ bhàna. Kàyáfà nda tá kòwánà kɨ kàdrɨ 'ɨ kóná nda kònàdhɨ sè.
14 Akódhɨ nda tá dhya tàlepi Yúdà ànzɨ ɨ dré dhɨ «Dóro nɨ, dhya àlo dré dràle móndyá wăyi ɨ dré dhɨ» dhɨ 'ɨ.

Pétèró gà Yésu rè
(À kònò kpà Màtáyò 26:69-70; Márokò 14:66-68; Lúkà 22:55-57)

15 Sĭmónà Pétèró ɨ Yésu nɨ lebèlepi àzya dhɨ be dhɨ, ɨ adré tá lɨle Yésu vésè. Kòwánà kɨ kàdrɨ nĭ tá Yésu nɨ lebèlepi nda be go, à dré akódhɨ nɨ tayízó fɨle Yésu vésè kòwánà kɨ kàdrɨ nda nɨ bhà'álé na.
16 Dɨ, Pétèró totó tá ína ɨ adrélé kɨvɨ na dzóti làga. Dɨ Yésu nɨ lebèlepi, kòwánà kɨ kàdrɨ dré tá nĭle be nda dré pfòzo tà ta mvátòkó adrélépi tá dzóti nda nɨ lɨkí dhɨ be gò, dré Pétèró nɨ 'òzo fɨle.

---

* **18:9 18:9** Á kònò Yòwánɨ 6:39; 17:12.

17 Gò mvátòkó adrélépi dzóti lɨkɨ́ nda dré lizízóá Pétèró tí dhɨ: «Mɨ tsǐ dhya kòdhɨ nɨ lebèbhá kɨ àlo 'ɨ ko?» Dɨ, Pétèró logó dhɨ: «Kóko, ma 'ɨ ko.»
18 Àrà nda dré tá adrélé kɨdhì ro dhɨ sè dhɨ, màrábà ɨ tépelò lɨkɨ́bhá ɨ́be dhɨ ì turú tá àtsɨ́ gò, ì dré àyɨ kɨ totózó làgásà adrélé yòá. Dɨ Pétèró dré kpà áyɨ totózó adrélé àtsɨ́ yo àyɨ kòfalé.

Kòwánà kɨ kàdrì lizî tà Yésu tî
(À kònò kpà Màtáyò 26:59-66; Márokò 14:55-64; Lúkà 22:66-71)

19 Dzó nda na dhɨ, kòwánà kɨ kàdrì dré Yésu nɨ lizízó akódhɨ nɨ lebèbhá kɨ tà sè, ìndì tà dré adrélé tadhálé dhɨ kɨ tà sè.
20 Dɨ Yésu dré logózóá drá dhɨ: «Má tà tá mána tà ngádra 'á móndyá wǎyi dhɨ ɨ kandrá. Vésè wǎyi, má tadhá tá tà lìsámbò dzó ɨ 'ásè ìndì tépelò na, àrà Yúdà ànzɨ wǎyi dhɨ ì dré adrézó ru kɨmó nda ɨ 'ásè. Má tà tá tà àlo dhɨ lùzu ró ko.
21 Mɨ́ adré dɨ tà lizí má tí àdho tà sè? Lè mɨ́ kòlizí tà móndyá áma kúlí yibhá dhɨ ɨ tí. Àyɨ nda ì nǐ tà má dré tàle dhɨ ɨ dóro.»
22 Yésu kòtà tà nda dre dhɨ, tépelò lɨkɨ́bhá kɨ àlo adrélépi tá ànyɨ làgá dhɨ dré akódhɨ nɨ mǐ sàzo gò, tàzoá drá dhɨ: «Mɨ́ adré kúlí logó kòwánà kɨ kàdrì tí kònìnɨ?»
23 Dɨ Yésu logó drá dhɨ: «Má kòtà tà kònzɨ dhɨ, lè mɨ́ kòtadhá tà kònzɨ nda àma dré. Dɨ, má kòtà tà bàti kòdhya dhɨ, mɨ́ adré dɨ áma si àdho tà sè?»
24 Gò Ánà dré Yésu nɨ mùzo bă akódhɨ nɨ adròzo ásà dhɨ ɨ́be ɨ́ rú lìle Kàyáfà, kòwánà kɨ kàdrì véna.

Pétèró gò tódhyá Yésu nɨ ga rè
(À kònò kpà Màtáyò 26:71-75; Márokò 14:69-72; Lúkà 22:58-62)

25 Dɨ Sǐmónà Pétèró adré tá ɨ́na àtsɨ́ yo kɨvì na. Gò lizízóá tíá dhɨ: «Mɨ tsǐ akódhɨ nɨ lebèbhá kɨ àlo 'ɨ ko?» Dɨ Pétèró dré tà nda nɨ gàzo rè, tàzoá dhɨ: «Kóko, ma 'ɨ ko.»
26 Gò kòwánà kɨ kàdrì nɨ màrábà àlo, adrélépi tá dhya Pétèró dré tá bí bvwàle dhɨ nɨ aró ro dhɨ, dré tàzoá dhɨ: «Má nò tsǐ mɨ túmǎní akódhɨ be amvú òlívè fa kya na ko?»
27 Dɨ Pétèró dré gòzo tódhyá tà nda nɨ ga rè. Gbă lókyá nda sè dhɨ, àgólòwa dré tsírà bhèzo.

Yésu pfò Pǐlátò kandrá
(À kònò kpà Màtáyò 27:1-2, 11-14; Márokò 15:1-5; Lúkà 23:1-5)

28 Ngá kòwa dre dhɨ, ì dré Yésu nɨ drǐzo Kàyáfà bhàlésè, lìzo ába Rómà kɨ gùvèrènérè nɨ dzó kàdrì na. Dɨ, Yúdà ànzɨ Yésu nɨ dribhá nda ì fɨ tá àyɨkya dzó kàdrì nda na ko, ì kàtsáró ndǐ ró ko, ì kòkɨtswáró gwányá Pásɨkà àdhya nɨ nya be dhɨ bvó.
29 Gò Pǐlátò dré apfòzo àyɨ vélé, lizíá àyɨ tí dhɨ: «Mì adré agó kònìdhɨ nɨ asíkǐ àdho tà sè?»
30 Ɨ logó drá dhɨ: «Akódhɨ kàdré tá drǐkònzɨ líyí 'ɨ ko dhɨ, kònò mà kɨtswá tá alìle akódhɨ nɨ fe mɨ́ drɨgá dhɨ ko.»
31 Pǐlátò tà àyɨ dré dhɨ: «Àmɨ kɨ tàndɨ mì kòdo akódhɨ tàbvó tàle, ngóró àmɨ kɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí dré adrélé lèle dhɨ tínɨ.» Dɨ Yúdà ànzɨ nda ì logó drá dhɨ: «À adré móndí pfùma dràle dhɨ nɨ logá àma dré.»
32 Tà nda kòdhɨ atsá tá kònìnɨ, kɨtswálé kúlí Yésu dré tá tàle ɨ́ nɨ ngalè dra dràdrà kárá ángùdhi sè ya dhɨ kò'oró ru be dhɨ bvó.
33 Dɨ Pǐlátò dré gòzo fǐle áyɨ dzó kàdrì na gò, dré Yésu nɨ azízó, lizízóá tíá dhɨ: «Mɨ, mɨ ópí Yúdà ànzɨ kya 'ɨ?»
34 Yésu logó dhɨ: «Tà mɨ́ dré lizílé kòdhɨ angá ámɨ tàndɨ drǐlésè? Kó ngalè, dhya àzya tà áma tà mɨ́ dré nì?»

35 Dɨ Pĭlátò logó dhɨ: «Ma dhu Yúdà mvá 'ɨ bàti? Ámɨ tàndɨ nɨ súrú ɨ kòwánà kàdrɨ́ íbe dhɨ, ɨ afè mɨ má drígá àyɨ. Mí 'o àdho tà 'ɨ?»
36 Yésu logó dhɨ: «Áma òpɨ̀, òpɨ̀ bvò kòndɨ àdhya 'ɨ ko. Áma òpɨ̀ kàdré tá òpɨ̀ bvò kòndɨ àdhya 'ɨ dhɨ, kònò áma màrábà ɨ pfu tá làpfú, má dré dhèzo Yúdà ànzɨ ɨ drígá ko dhɨ dre. Dɨ, áma òpɨ̀ ína òpɨ̀ kònwa dhɨ 'ɨ ko.»
37 Pĭlátò lizí tíá dhɨ: «Mɨ dɨ mína ópí 'ɨ?» Dɨ Yésu logó dhɨ: «Mí tà kyá tàle dhɨ, ma ópí 'ɨ dhɨ.† Á ti ma ìndì má alì bvò kònìdhɨ lé kɨtswálé tà bàti longó móndí ɨ dré. Dhya ángùdhi adrélépi tròle tà bàti rú dhɨ adré áma kúlí yi.»
38 Dɨ Pĭlátò tà drá dhɨ: «Tà bàti nda àdho 'ɨ?»

À ŋò tà Yésu dri kɨtswálé dràdrà sè
(À kònò kpà Màtáyò 27:15-31; Márokò 15:6-20; Lúkà 23:13-25)

Pĭlátò kòtà tà nda dre dhɨ, dré gòzo pfòle kɨvɨ̀ na Yúdà ànzɨ ɨ véna gò, tàá àyɨ dré dhɨ: «Má kisú mána tà àlo tà bhàzo akódhɨ dri dhɨ ko.
39 Dɨ, gwányá Pásɨkà àdhya tú dhɨ, mɨ adré àkodrà áma ti lizí, má kòtrɨ̀ró àmɨ dré móndí àlo 'ɨ̀le bădzó na dhɨ. Mɨ adré dɨ lèá dhɨ, má kòtrɨ̀ àmɨ dré ópí Yúdà ànzɨ kya kòdhɨ?»
40 Dɨ ɨ dré ngàzo trèle, yòzoá kúlí 'u'ù sè dhɨ: «Akódhɨ ko! Mí kàtrɨ̀ àma dré Bàrábà kòdhya!» Dɨ Bàrábà nda tá ína móndí kɨ kodzólépi lɨgílé àyɨ kɨ kàdrɨ̀ ɨ rú dhɨ 'ɨ.

19

1 Dɨ Pĭlátò dré Yésu nɨ tayízó drĭle bhwàle.
2 Gò sòdá ɨ dré fanzĭ kùtsi ró dhɨ nɨ pàzo kùla ró asólé akódhɨ dri gò, kánzò kă asózó rúá.
3 Dɨ ɨ dré adrézó alɨ̀le akódhɨ vélé adrélé tàá dhɨ: «Mòdo mí dré, ópí Yúdà ànzɨ kya nɨ!» Ɨ adré tá kpà akódhɨ nɨ mì tosá.
4 Gò Pĭlátò dré gòzo tódhyá pfòle kɨvɨ̀ na, tàá Yúdà ànzɨ ɨ dré dhɨ: «Mì nò rè ká! Má adré akódhɨ nɨ 'o apfòle àmɨ kandrá, mɨ kònĭró dhɨ, má kisú mána tà àlo tà bhàzo akódhɨ dri dhɨ ko.»
5 Dɨ Yésu dré apfòzo kɨvɨ̀ le kùlá ledélé kùtsí sè dhɨ be í dri, ìndì kánzò kă be í rú. Pĭlátò dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mì nò rè agó kònìdhɨ ká!»
6 Dɨ kòwánà kàdrɨ̀ ɨ tépelò lɨkíbhá íbe dhɨ ì kònò akódhɨ dre dhɨ, ì dré ngàzo adrélé tetrélé, adrézó loyóá dhɨ: «Mí tidí akódhɨ fa kɨpakɨpa dri! Mí tidí akódhɨ!» Dɨ, Pĭlátò logó àyɨ dré dhɨ: «Àmɨ kɨ tàndɨ, mɨ do akódhɨ tidílé fa kɨpakɨpa dri àmɨ. Ma ró dhɨ, má kisú mána tà àlo tà bhàzo akódhɨ dri dhɨ ko.»
7 Yúdà ànzɨ ì logó drá dhɨ: «Àma, àma tátrɨ́trɨ́ kúlí íbe. Dɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí nda adré lèá dhɨ, akódhɨ kòdràdrà dré áyɨ zĭle Gĭká nɨ Mváagó ro dhɨ sè.»*
8 Pĭlátò kòyi tà nda dre dhɨ, tirĭ dré gòzo vélé akódhɨ nɨ 'o lavúlé.
9 Dɨ dré gòzo Yésu nɨ dri fɨzo ába áyɨ dzó kàdrɨ̀ na gò, lizízóá tíá dhɨ: «Mí angá ángolésè?» Dɨ, Yésu logó ína kúlí ko.
10 Pĭlátò gò tàá drá dhɨ: «Mí adré tsì kòdhɨ agílé má tí? Mí nì ko tàle dhɨ, ma rĭnyí íbe ngalè ámɨ trìzo yà, kó ngalè ámɨ 'òzo tidílé fa kɨpakɨpa dri yà dhɨ?»
11 Dɨ Yésu logó drá dhɨ: «Kònò Gĭká kòfè tá rĭnyí nda mí dré ko dhɨ, mí kɨtswá tá tà àlo 'o má rú ko. Ásà dhɨ, dhya áma lefèlepi mí drígá dhɨ nɨ tàkonzì kàdrɨ̀ mína nɨ lavú.»
12 Kɨdhólé lókyá nda sè dhɨ, Pĭlátò dré kɨdhózó adrélé láti nda Yésu nɨ trìzo. Dɨ, Yúdà ànzɨ ì dré kúlí yòzo tàzoá dhɨ: «Mí kòtrɨ̀ agó kòdhɨ dhɨ, mɨ Kàyĭsárà nɨ arúpi 'ɨ ko. Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi tàá dhɨ, ɨ ópí 'ɨ dhɨ, adré ína lɨgílé Kàyĭsárà rú.»

---

† **18:37 18:37** Á kɨtswá kpà kúlí tisɨ̀le Gĭríkĭ ti sè kònɨ kɨ ladzá kònìnɨ: «Mí adré tàá dhɨ, ma ópí 'ɨ dhɨ mɨ.» * **19:7 19:7** Á kònò Lèvĭtíkè 24:16.

13 Dɨ Pɨlátò kòyi kúlí nda dre dhɨ, dré Yésu nɨ 'òzo apfòle kɨvɨ̀ le. Gò dré lirɨ́zó lirɨ́rà
adrézó móndɨ́ kɨ tàbvó ta dhɨ dri, àrà rú zɨ̈le Bhà'álé kɨ́rà sè dhɨ na. (Àrà nda nɨ rú
Èbérè ti sè dhɨ «Gàbátà».)
14 Lókyá nda tá ànyɨ́ànyɨ kɨ̀tú rɨ́rɨ́, kɨ̀tú adrézó tà ledé gwányá Pásɨkà àdhya dré dhɨ
'ɨ. Pɨlátò dré tàzoá Yúdà ànzɨ ɨ dré dhɨ: «Mɨ̀ nò rè àmɨ kɨ ópɨ́ kònɨ̀dhɨ ká!»
15 Dɨ ɨ dré gòzo adrélé tetrélé, adrézó loyóá dhɨ: «Akódhɨ kòdràdrà! Kòdràdrà! Mɨ́
tidɨ́ akódhɨ fa kɨpakɨpa dri!» Pɨlátò lizɨ́ àyɨ tɨ́ dhɨ: «Má kòtidɨ́ tsɨ̀ àmɨ kɨ ópɨ́ fa kɨpakɨpa
dri?» Dɨ kòwánà kàdrɨ ɨ logó dhɨ: «Àma kɨ ópɨ́ àzya yókódhó, ngbà 'ɨ́ Kàyɨ̈sárà 'ɨ
kalóma.»
16 Gò Pɨlátò dré Yésu nɨ fèzo àyɨ drɨ́gá, ɨ kòtidɨ́ró akódhɨ fa kɨpakɨpa dri be dhɨ bvó.

Yésu nɨ tidima fa kɨpakɨpa dri dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 27:32-44; Márokò 15:21-32; Lúkà 23:26-43)

Dɨ ɨ dré Yésu nɨ drɨ̈zo lɨ̀zo ába.
17 Akódhɨ dré áyɨ tàndɨ nɨ fa kɨpakɨpa dòzo lɨ̀zo pfòle ába tsàle àrà adrélé zɨ̈le Drɨ̈fà
ro dhɨ na. (À adré àrà nda nɨ rú zi Èbérè ti sè dhɨ «Gòlògótà».)
18 Kònàle dhɨ, ɨ dré akódhɨ nɨ tidɨ́zó fa kɨpakɨpa nda dri. Ɨ dré kpà móndɨ́ rɨ̈ àruka
kɨ tidɨ́zó fa àruka ɨ drɨ̈sè, àlo nɨ Yésu nɨ drɨ́ágó lésè, àzya nɨ lɨ̈dzɨ́ nɨ lésè, Yésu nɨ tàndɨ
kɨ́tógá 'á.
19 Pɨlátò 'o tá wárágà tɨsɨ̀le gò, dɨ̈zoá fa kɨpakɨpa nda dri. À tɨsɨ̀ tá drɨ̈á dhɨ: «Yésu
Nàzàrétà lésè dhɨ, ópɨ́ Yúdà ànzɨ kya.»
20 Yúdà ànzɨ zyandre dhɨ ɨ dré wárágà nda nɨ nàzo. Tàko ko, àrà Yésu nɨ tidɨ́zó fa
dri nda tá ànyɨ bhàandre làga, ìndì à tɨsɨ̀ tá wárágà nda Èbérè ti sè, Làtɨ́nò ti sè, ìndì
Gɨ̈rɨ́kɨ̀ ti sè.
21 Dɨ ásà dhɨ, Yúdà ànzɨ kɨ kòwánà kàdrɨ ɨ dré lɨ̀zo tàá Pɨlátò dré dhɨ: «Mɨ́ kòtɨsɨ̀
‹Ópɨ́ Yúdà ànzɨ kya› dhɨ ko. Be ró dhɨ, mɨ́ kòtɨsɨ̀ mɨ́na dhɨ: ‹Agó kònɨ̀dhɨ tà tá dhɨ, ɨ
ópɨ́ Yúdà ànzɨ kya 'ɨ.›»
22 Dɨ, Pɨlátò dré logózóá dhɨ: «Tà má dré tɨsɨ̀le kòdhɨ, má tɨsɨ̀ dre.»
23 Sòdá ɨ kòtidɨ́ Yésu fa kɨpakɨpa dri dre dhɨ, ɨ dré akódhɨ nɨ kɨ́tá kɨ dòzo lanzɨ́lé àyɨ
su dhɨ ɨ kòfalésè àlo àlo. Dɨ tayɨ́ tá ngbà 'ɨ́ kɨ́tá kàtswa adrélé asólé kɨ́tá àzya ɨ zàle dhɨ
kòdhya. À dhɨ tá kɨ́tá nda ngá àlo ró, kɨdhólé dri lésè tsàle pá na.
24 Dɨ ɨ dré tàzoá àyɨ kòfalésè dhɨ: «Mà kòlasɨ́ ko. Be ró dhɨ, mà kòvù dzègé sè, nòzoá
ngalè a nɨ adré àdhi dré ya dhɨ.» Tà nda kòdhɨ atsá tá kònɨ̀nɨ, kɨtswálé tà tɨsɨ̀le Gɨ̈ká
nɨ Kúlí na kònɨ̀dhɨ kò'oró ru:
«Ɨ̀ lanzɨ́ áma kɨ́tá ɨ àyɨ kòfalésè,
ɨ vù kɨ́tá mána dzègé sè.»†
Dɨ tà kòdhɨ tà sòdá nda ɨ dré 'òle dhɨ 'ɨ.
25 Ànyɨ Yésu nɨ fa kɨpakɨpa nda làga dhɨ, akódhɨ nɨ andre ɨ adré tá àyɨ kɨ totó, túmɑ̈́nɨ́
andre nɨ nɨ amvúpi be, Màrɨ́yà Kòlópà nɨ tòkó be, ìndì Màrɨ́yà Màgàdàlénè be.
26 Dɨ Yésu kònò áyɨ andre túmɑ̈́nɨ́ áyɨ lebèlepi ɨ́ dré lèle tò dhɨ be dre dhɨ, dré tàzoá
áyɨ andre dré dhɨ: «Tòkó, ámɨ mvá kònɨ̀dhɨ.»
27 Dré kpà tàzoá áyɨ lebèlepi nda dré dhɨ: «Ámɨ andre kònɨ̀dhɨ.» Dɨ kɨdhólé lókyá
nda sè dhɨ, Yésu nɨ lebèlepi nda dré akódhɨ nɨ dòzo lɨkɨ́lé ɨ́ bhàna.

Yésu nɨ dràma
(À kònò kpà Màtáyò 27:45-56; Márokò 15:33-41; Lúkà 23:44-49)

28 Àmvolásà dhɨ, Yésu kònɨ̀, tà tɨ́tɨ́ dhɨ ɨ 'o tá ru akɨ́lé dhɨ dre dhɨ, dré tàzoá dhɨ: «Yɨ̈
lovó adré áma 'o.» Tà tá kònɨ̀nɨ kɨtswálé tà tɨsɨ̀le Gɨ̈ká nɨ Kúlí na dhɨ kò'oró ru be dhɨ
bvó.‡

† **19:24 19:24** À kònò Longó ɨ 22:19. ‡ **19:28 19:28** À kònò Longó ɨ 22:16; 69:22.

29 Lɨdrɨ́ àlo gàlepi vĭnègárĭ sè dhɨ tá kònàle. Dɨ sòdá nda ɨ dré ngá vòdhovódho dhɨ nɨ adózó sòle vĭnègárĭ nda léna, dròzoá fanzĭ rú zĭle ɨsópè dhɨ sílé gò, tɨngázóá kuru bhàle Yésu tí.
30 Dɨ Yésu kòmvu vĭnègárĭ nda dre dhɨ, dré tàzoá dhɨ: «Tà títí dhɨ ɨ 'o ru akílé dre.» Dré drĭ abhézó gò, áyɨ lídrɨ tayízó lìle.
31 Kĭtú nda tá kĭtú adrézó tà ledé sàbátù kandrá dhɨ 'ɨ. Dɨ Yúdà ànzɨ kɨ kàdrɨ ɨ lè tá àyɨkya, sàbátù nda dré àbvò nda kɨ kìle fa kɨpakɨpa ɨ dri dhɨ ko. Tàko ko, sàbátù nda tá ína kàdrɨ, dré dhèle Pásɨkà tú dhɨ sè. Ásà dhɨ, ɨ dré Pĭlátò nɨ ti lizízó, kò'oró dhya tidílé fa ɨ dri nda kɨ pá tonòle, ìndì àyɨ kɨ àbvò tɨrílé fa nda ɨ drĭlésè.
32 Dɨ sòdá ɨ dré lìzo dhya àlo tidílé túmănî Yésu be dhɨ nɨ pá kɨ tonò. Gò ɨ dré kpà dhya àzya tidílé dhɨ nɨ pá kɨ tonòzo.
33 Dɨ, ɨ kòtsa Yésu rú dre dhɨ, ɨ dré kisúzóá dhɨ, drà dre. Ɨ tonò dɨ pá nɨ ɨ ko.
34 Dɨ, sòdá nda kɨ àlo dré ína Yésu nɨ sòzo gàrànzɨ 'á dìlì sè gò, gbă kòdhwa, kàrɨ́ dré apfòzo yĭ be.
35 Dhya tà nda kòdhɨ kɨ nòlepi mì sè dhɨ adré tà nda kɨ longó nì. Dɨ tà dré adrélé longólé nda ɨ, tà bàti 'ɨ. Akódhɨ nda nĭ tàle dhɨ, í adré tà bàti ta dhɨ be. Adré tà nda kɨ longó, mì kòka'ĭró kpà tà nda ɨ be dhɨ bvó.
36 Tà nda kòdhɨ atsá kònìnɨ, kɨtswálé tà tɨsìle Gĭká nɨ Kúlí na kònìdhɨ kò'oró ru: «À kɨtswá akódhɨ nɨ fà kɨ àlo ŋo ko.»§
37 Tà àzya Kúlí nda na dhɨ adré kpà tàá dhɨ: «Ì̀ nɨ dhya ɨ dré sòle dhɨ nɨ no.»*

Yésu nɨ rúbhá bhàma mógó na dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 27:57-61; Márokò 15:42-47; Lúkà 23:50-56)

38 Àmvolásà dhɨ, agó àlo rú be Yòséfà angálépi Àrĭmàtáyà lésè dhɨ dré lìzo Pĭlátò nɨ ti lizí, kòfèró láti í dré Yésu nɨ rúbhá dòzo bhàle mógó na. Yòséfà nda tá Yésu nɨ lebèbhá kɨ àlo 'ɨ. Dɨ, adré tá ína akódhɨ nɨ lebè lùzu ró, dré tá adrélé Yúdà ànzɨ kɨ kàdrɨ kɨ ro dhɨ sè. Dɨ Pĭlátò dré tà nda nɨ ka'ĭzo gò, Yòséfà dré lìzo rúbhá nda nɨ do.
39 Nĭkòdémò atú lìlepi Yésu véna ngátsi sè dhɨ dré kpà lìzo Yòséfà be. Akódhɨ nda do tá dò tàdzí be dóro ledélé mírè sè ìndì àlówè sè dhɨ ànyíànyɨ kĭló nyadhɨ-àlo-drĭ-mudrí.†
40 Dɨ àyɨ rĭti nda ɨ dré Yésu nɨ rúbhá dòzo, lambélé kítá kàtswákàtswa dhɨ ɨ sè gò, dò nda nɨ dàzo rúá, ànzyà gà Yúdà ànzɨ ɨ dré adrélé 'òle àbvò sĭzo dhɨ tínɨ.
41 Amvú àlo dhɨ tá ànyɨ àrà Yésu nɨ tidízó fa kɨpakɨpa dri nda làga. Amvú nda na dhɨ, à ga tá mógó tídhí dhɨ kírà na. À bhà tá rè móndí lána ko.
42 Dɨ kĭtú nda dré tá adrélé kĭtú adrézó tà ledé sàbátù kandrá dhɨ 'ɨ sè dhɨ, ìndì mógó nda dré tá adrélé ànyɨ dhɨ sè dhɨ, ɨ dré Yésu nɨ rúbhá bhàzo kònàle.

20

Yésu nɨ ngàma dràdrà 'ásè dhɨ
(À kònò kpà Màtáyò 28:1-8; Márokò 16:1-8; Lúkà 24:1-12)

1 Drùbhĭ kínó ngá pfùnĭpfùnĭ, kĭtú nɨ àlo pósò àdhya sè dhɨ, Màríyà Màgàdàlénè dré ngàzo lìle mógó na. Dré nòzoá dhɨ, à tɨngá kírà mógó nda tísè dre.
2 Dɨ dré ràzo Sĭmónà Pétèró kɨ kisú túmănî Yésu nɨ lebèlepi àzya dré lèle tò dhɨ be gò, tàzoá àyɨ dré dhɨ: «À do Mírĭ mógó lésè lìzo ába dre. Mà nĭ ngalè à bhà akódhɨ ángolé ya dhɨ ko!»
3 Dɨ Pétèró ɨ Yésu nɨ lebèlepi àzya nda be dhɨ ɨ dré ngàzo láti do lìzo mógó na.

---

§ **19:36 19:36** À kònò Pfòma 12:46; Ngá nàma 9:12; Longó ɨ 34:21. * **19:37 19:37** À kònò Zàkàríyà 12:10. † **19:39 19:39** «Mírè» ɨ «àlówè» be kònɨ ɨ, ngá tàdzí be dóro angábhá mbì lésè yà, ngalè fa lésè yà dhɨ 'ɨ. Yúdà ànzɨ ɨ adré tá ngá nda kɨ adó dò tàdzí be dóro dhɨ nɨ ledézó ásà gò, adrézó dò nda nɨ da àbvò rú, àbvò nda nɨ sĭma kandrá.

4 Àyɨ rĭti nda ì adré tá ràle rarà. Dɨ, Yésu nɨ lebèlepi àzya nda dré ɨ́na ràzo sɨ́rɨ́ tsàle mógó na drĭdrĭ Pétèró kandrána.
5 Dré tandĭzo kɨ́tá kàtswákàtswa tayɨ́lé dhɨ kɨ no mógó na. Dɨ, fɨ tá ɨ́na lána ko.
6 Sĭmónà Pétèró adrélépi tá arálé akódhɨ vésè dhɨ dré kpà atsázó gò, fĭle ndɨrɨ mógó na. Dré kɨ́tá kàtswákàtswa tayɨ́lé nda kɨ nòzo,
7 kɨ́tá tá Yésu nɨ drĭ ndràzo ásà dhɨ be. À pa tá kɨ́tá nda bhàle gàrà dri, àrà twá kɨ́tá kàtswákàtswa nda kya rúsè dhɨ na.
8 Dɨ Yésu nɨ lebèlepi àzya atsálépi tá drĭdrĭ nda dré kpà fĭzo mógó na. Dré tà nda nɨ nòzo gò, ka'ĭzoá.
9 (Tàko ko, atsálé kònàdhɨ dhɨ, tà tɨsìle Gĭká nɨ Kúlí na dhɨ fɨ tá dhu rè àyɨ drĭna ko. Dɨ ì nĭ tá rè ko tàle dhɨ, lè tá Yésu kònga dràdrà 'ásè dhɨ.)
10 Gò akódhɨ nɨ lebèbhá nda ì dré gòzo nzìle àyɨ bhàna.

Yésu agá Màrɨ́yà Màgàdàlénè kandrá
(À kònò kpà Màtáyò 28:9-10; Márokò 16:9-11)

11 Dɨ, Màrɨ́yà totó tá ɨ́na ɨ adrélé ngòle kɨvì na mógó nda làga. Dré tá adrérà'a ngòle dhɨ 'á dhɨ, dré tandĭzo ngá no mógó na gò,
12 ángélo rĭ kɨ́tá kemve asóbhá àyɨ rú dhɨ kɨ nòzo. Àyɨ nda ì lirɨ́ tá àrà tá Yésu nɨ rúbhá bhàzo dhɨ 'á, àlo nɨ àrà drĭ nɨ nɨ bhàzo dhɨ lésè, àzya nɨ àrà pá nɨ nɨ bhàzo dhɨ lésè.
13 Dɨ ì dré lizízóá tíá dhɨ: «Tòkó, mɨ́ adré ngòle àdho tà sè?» Akódhɨ logó àyɨ dré dhɨ: «À do áma Mírĭ dre. Má nĭ ngalè à bhà akódhɨ ángolé ya dhɨ ko.»
14 Kòtà tà tà nda dre dhɨ, dré áyɨ alázó Yésu nɨ no adrérà'a áyɨ totó kònàle. Dɨ, nĭ tá ɨ́na tàle dhɨ, Yésu 'ɨ dhɨ ko.
15 Yésu dré lizízóá tíá dhɨ: «Tòkó, mɨ́ adré ngòle àdho tà sè? Mɨ́ adré àdhi nɨ nda?» Màrɨ́yà adré tá ɨ́na kisùá dhɨ, akódhɨ nda tá amvú lɨkɨ́lépi 'ɨ. Dré dɨ tàzoá drá dhɨ: «Atálágó, mɨ́ kòdo akódhɨ mɨ dhɨ, mɨ́ tà má dré mɨ́ bhà akódhɨ ángolé ya dhɨ, má kòlìró akódhɨ nɨ adó.»
16 Yésu tà drá dhɨ: «Màrɨ́yà!» Dɨ Màrɨ́yà dré áyɨ alázó akódhɨ vélé, tàá drá Èbérè ti sè dhɨ: «Ràbbúnĭ!» (Rú nda kòdhɨ adré lèá tàle dhɨ «Tà tadhálépi».)
17 Dɨ Yésu tà drá dhɨ: «Mɨ́ ru ma ko. Tàko ko, má mbà rè áma Atá véna ko. Dɨ, mɨ́ lì mína áma adrúpi ɨ véna tàá áyɨ dré dhɨ, má adré mbàle áma Atá adrélépi kpà àmɨ kɨ Atá ro dhɨ véna. Má adré mbàle áma Gĭká adrélépi kpà àmɨ kɨ Gĭká ro dhɨ véna.»
18 Dɨ Màrɨ́yà Màgàdàlénè dré lìzo longóá akódhɨ nɨ lebèbhá ɨ dré dhɨ: «Má nò mána Mírĭ dre!» Gò dré tà akódhɨ dré tá tàle ɨ́ dré dhɨ kɨ longózó àyɨ dré.

Yésu agá áyɨ lebèbhá ɨ kandrá
(À kònò kpà Màtáyò 28:16-20; Márokò 16:14-18; Lúkà 24:36-49)

19 Kĭtú nɨ àlo pósò àdhya nda nɨ ìndró sè dhɨ, Yésu nɨ lebèbhá ì kɨmó tá ru dzó àlo na, dzóti kɨ atsúzó găgă, ì dré tá adrélé Yúdà ànzɨ kɨ kàdrì kɨ ro dhɨ sè. Dɨ Yésu dré alìzo áyɨ totó àyɨ kɨ kɨtógá 'á gò, tàá àyɨ dré dhɨ: «Tà kìdrɨ́kìdrɨ kàdré àmɨ ɨ́be!»
20 Kòtà tà nda dre dhɨ, dré áyɨ drígá kɨ tadházó àyɨ dré áyɨ gàrànzɨ be. Dɨ akódhɨ nɨ lebèbhá nda ì dré lenzézó tò, ì dré àyɨ kɨ Mírĭ nda nɨ nòle dhɨ sè.
21 Dɨ Yésu dré gòzo tódhyá tàá àyɨ dré dhɨ: «Tà kìdrɨ́kìdrɨ kàdré àmɨ ɨ́be! Ngóró áma Atá dré áma amùle dhɨ tínɨ dhɨ, má adré kókpà àmɨ kɨ mu.»
22 Kòtà tà nda dre dhɨ, dré la'a vòzo àyɨ dri gò, tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mì kòkisú Tɨrɨ́ Lólo wà!
23 Dhya ángùdhi mì dré dra tàkonzì nɨ nɨ trĭzo dhɨ, Gĭká nɨ kókpà akódhɨ nda nɨ tàkonzì tri. Dhya ángùdhi mì dré dra tàkonzì nɨ nɨ trĭzo ko dhɨ, Gĭká kɨtswá kókpà akódhɨ nda nɨ tàkonzì tri ko.»

Yésu tadhá ɨ Tòmá dré

24 Dɨ, Tòmá, adrélé kpà rú zĭle Làtí, Yésu nɨ lebèbhá mudrí-drĭ-rĭ dhɨ kɨ àlo dhɨ, tá ɨ́na àyɨ kòfalé yókódhó Yésu dré tá alĭrà'a.
25 Dɨ Yésu nɨ lebèbhá àruka nda ɨ dré tàzoá drá dhɨ: «Mà nò Mírĭ dre!» Dɨ, akódhɨ logó àyɨ dré dhɨ: «Má kònò nărĭ kɨ fúdrĭ akódhɨ nɨ drɨ́gálé 'á, áma drɨ́gámbɨ́lɨ́ sòzo lána gò, áma drɨ́gá sòzo akódhɨ nɨ gàrànzɨ na ko dhɨ, má kɨtswá mána ka'ĭá bwà ko!»
26 Dɨ kĭtú nzi-drĭ-na àmvolésè dhɨ, Yésu nɨ lebèbhá ɨ dré gòzo tódhyá ru kɨmó dzó nda na. Tòmá tá ɨ́na àyɨ kòfalé be. Tágba à dré tá dzóti nda kɨ atsúzó dhɨ, Yésu dré alɨzo áyɨ totó àyɨ kɨ kɨ́tógá 'á gò, tàá àyɨ dré dhɨ: «Tà kɨdrɨ́kɨdrɨ kàdré àmɨ ɨ́be!»
27 Gò dré tàzoá Tòmá dré dhɨ: «Mɨ́ so ámɨ drɨ́gámbɨ́lɨ́ kònwa. Mɨ́ nò áma drɨ́gá ɨ. Mɨ́ so kpà ámɨ drɨ́gá áma gàrànzɨ na. Mɨ́ kòtayɨ́ tà kayima gò, adrézó áma ka'ĭ!»
28 Dɨ Tòmá tà drá dhɨ: «Áma Mírĭ, áma Gĭká!»
29 Gò Yésu dré tàzoá drá dhɨ: «Mɨ́ adré áma ka'ĭ, mɨ́ dré áma nòle dre dhɨ sè. Dɨ, kólénzé ɨ́na móndyá adrébhá áma ka'ĭ áma no àko ró dhɨ ɨ dré!»

Tà búkù kònɨdhɨ nɨ tɨsɨzo dhɨ

30 Yésu 'o tá tà líndrɨ́ga ró àruka bĭ dhɨ ɨ áyɨ lebèbhá ɨ mi. Á tɨsɨ tà nda ɨ búkù kònɨdhɨ léna ko.
31 Dɨ, à tɨsɨ tà kòdhɨ ɨ, mɨ kòka'ĭró dhɨ, Yésu Mèsíyà 'ɨ, ɨndɨ Gĭká nɨ Mváagó 'ɨ gò, àmɨ kɨ tà ka'ĭka'ĭ nda sè dhɨ, mɨ kàdréró lídrɨ ɨ́be akódhɨ léna be dhɨ bvó.

21

Yésu tadhá ɨ áyɨ lebèbhá nzi-drĭ-rĭ dhɨ ɨ dré

1 Ámvolásà dhɨ, Yésu dré gòzo tódhyá áyɨ tadhá áyɨ lebèbhá ɨ dré tăpărĭandre Tĭbèrĭyà àdhya mĭle.* Tà nda 'o ru kònɨnɨ:
2 Sĭmónà Pétèró, Tòmá adrélé kpà rú zĭle Làtí dhɨ, Nàtànàyélè angálépi Kánà Gàlĭláyà le dhɨ lésè dhɨ, Zèbèdáyò nɨ ànzɨàgo ɨ, tsàle Yésu nɨ lebèbhá rĭ àruka ɨ́be dhɨ ɨ tá túmắní tăpărĭandre nda mĭle.
3 Dɨ Sĭmónà Pétèró dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Má adré lɨle kosyá bhe.» Ɨ tà drá dhɨ: «Mà nɨ kpà lɨ túmắní mɨ́ be.» Dɨ ɨ dré tombàzo bwátù na gò, lɨle kosyá bhe yĭ nɨ tălí na. Dɨ, ngátsi nda sè dhɨ, ɨ kisú tá àyɨkya ngá àlo ko.
4 Ngá kòwa dre dhɨ, Yésu totó tá ɨ adrélé tăpărĭandre nda mĭle. Dɨ, akódhɨ nɨ lebèbhá ɨ nĭ tá àyɨkya tàle dhɨ, dhya nda Yésu 'ɨ dhɨ ko.
5 Dɨ Yésu dré kúlí yòzo tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Áma ànzɨ ɨ, mɨ ru tsĭ kosyá 'ĭ?» Ɨ logó drá dhɨ: «Kóko.»
6 Dɨ Yésu tà àyɨ dré dhɨ: «Mɨ kòbhe àmɨ kɨ kɨmbá bwátù nɨ drɨ́ágó lésè gò, mɨ kòkisúró kosyá.» Ɨ dré dɨ bhèzoá gò, ɨ dré kɨtswázó kɨmbá nda nɨ asé bwà ko, kosyá dré gàle lána zyandre ró dhɨ sè.
7 Dɨ Yésu nɨ lebèlepi dré lèle tò dhɨ dré tàzoá Pétèró dré dhɨ: «Mírĭ 'ɨ!» Sĭmónà Pétèró kòyi akódhɨ tărà'a dhɨ «Mírĭ 'ɨ» dre dhɨ, dré kítá ɨ́ dré tá ngɨle ɨ́ rúsè kɨtswázó kosyá bhe dhɨ nɨ adózó asólé ɨ́ rú gò, áyɨ bhèzo yĭ na.
8 Yésu nɨ lebèbhá àruka nda ɨ dré kpà gòzo bwátù be, adrélé kɨmbá gàlepi kosyá sè bĭ nda nɨ se àmvòràmvò. Ángyá ko, ɨ vwà tá yĭ mĭlésè ko, ngbà 'ĭ ànyɨ́ànyɨ méterè nyadhɨ-nzi.
9 Ɨ kòtsa sĭle kĭní mi dre dhɨ, ɨ dré àtsɨ́ turúlé dhɨ nɨ nòzo, túmắní kosyá tobhàle drĭá dhɨ ɨ́be, ɨndɨ mápà be.
10 Dɨ Yésu dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mɨ alɨ kosyá àruka mɨ dré rùle dhɨ ɨ́be.»

---

* **21:1 21:1** «Tăpărĭandre Tĭbèrĭyà àdhya» kònɨdhɨ tá rú àzya tăpărĭandre Gàlĭláyà àdhya dré dhɨ 'ɨ.

11 Dɨ Sĭmónà Pétèró dré mbàzo bwátù na gò, kɨmbá nda nɨ asé apfòle kĭní mi. Kɨmbá
nda ga tá kosyá kàdrɨkàdrɨ kámá-àlo-drĭ-nyadhɨ-ri-drĭ-mudrí-drĭ-na dhɨ ɨ sè. Dɨ, tágba
kosyá nda ì dré tá adrézó zyandre ró dhɨ, kɨmbá nda tɨkí tá ko.
12 Yésu dré tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Mì alì ngá nya.» Akódhɨ nɨ lebèbhá nda kɨ àlo lizí tá
ngalè akódhɨ àdhi 'ɨ ya dhɨ ko. Tàko ko, ì nĭ tàle dhɨ, akódhɨ Mírĭ 'ɨ káyà dhɨ be.
13 Dɨ Yésu dré áyɨ kisízó ànyɨ àyɨ làga, mápà nda nɨ adó lanzílé àyɨ dré. Dré kpà
'òzoá kònɨnɨ kosyá nda ɨ sè.
14 Dɨ kòrɨdhɨ, vésè nɨ na Yésu dré áyɨ tadházó áyɨ lebèbhá ɨ dré, áyɨ ngàma dràdrà
'ásè dhɨ àmvolésè dhɨ 'ɨ.

Yésu ɨ Pétèró be dhɨ

15 Ɨ kònya ngá dre dhɨ, Yésu dré tàzoá Sĭmónà Pétèró dré dhɨ: «Sìmónà, Yòwánì nɨ
mvá, mí adré áma le bàti àyɨ kònɨ kya kɨ lavú?» Akódhɨ logó drá dhɨ: «Àyíya, Mírĭ,
mí nĭ tàle dhɨ, má adré ámɨ le dhɨ be.» Dɨ Yésu tà drá dhɨ: «Mí kàdré áma kábilígyà
ànzɨ kɨ lɨkí.»
16 Yésu gò akódhɨ nɨ lizí vésè nɨ rĭ sè tàzoá dhɨ: «Sìmónà, Yòwánì nɨ mvá, mí adré
áma le bàti?» Akódhɨ logó drá dhɨ: «Àyíya, Mírĭ, mí nĭ tàle dhɨ, má adré ámɨ le dhɨ
be.» Dɨ Yésu tà drá dhɨ: «Mí kàdré áma kábilígyà kɨ lɨkí.»
17 Yésu gò akódhɨ nɨ lizí vésè nɨ na sè tàzoá dhɨ: «Sìmónà, Yòwánì nɨ mvá, mí adré
áma le?» Kɨzà dré Pétèró nɨ 'òzo, Yésu dré tá lizílé tíá vésè nɨ na sè dhɨ «Mí adré áma
le?» ya dhɨ sè. Dɨ Pétèró dré logózóá drá dhɨ: «Mírĭ, mí nĭ mína tà títí dhɨ ɨ be. Mí nĭ
tàle dhɨ, má adré ámɨ le dhɨ be!» Dɨ Yésu tà drá dhɨ: «Mí kàdré áma kábilígyà kɨ lɨkí.
18 Má adré tà bàti ta mí dré: Mí dré tá adrérà'a kàdhúrà ro dhɨ 'á dhɨ, mí adré tá
ámɨ tàndɨ nɨ káfà 'ɨ ámɨ kípílé 'á gò, mí dré adrézó lìle àrà ángùdhi mí dré adrézó
lèle lìle lána dhɨ na. Dɨ, mí kònì dra atsá màlìga ró dhɨ, mí nɨ mína ámɨ drígá kɨ kɨdzɨ
gò, dhya àzya dré ámɨ káfà 'ɨzo ámɨ kípílé 'á, ámɨ drĭzo lìzo mí be àrà mí dré lèzo lìle
lána ko dhɨ na.»
19 Yésu tà tá kònɨnɨ tadházóá dhɨ, Pétèró nɨ dra dràdrà kárá ángùdhi sè ya dhɨ, ìndì
akódhɨ nɨ dràdrà nda nɨ lindrɨ fe Gĭká dré ngínɨ ya dhɨ. Dɨ Yésu kòtà tà nda dre dhɨ,
dré tàzoá drá dhɨ: «Mí kàdré áma lebè!»

Yésu ɨ akódhɨ nɨ lebèlepi dré lèle tò dhɨ be dhɨ

20 Gò Pétèró dré áyɨ alázó, Yésu nɨ lebèlepi dré lèle tò dhɨ nɨ no adrérà'a alìle àyɨ
vésè. (Akódhɨ nda tá dhya áyɨ bhèlepi Yésu agá mísá làga gò, lizíá tíá dhɨ «Mírĭ, àdhi
nɨ ámɨ lefè kàrɨbhá ɨ drígá nì?» ya dhɨ 'ɨ.)†
21 Dɨ Pétèró kònò akódhɨ nda dre dhɨ, dré lizízóá Yésu tí dhɨ: «Mírĭ, kàdré dɨ dhya
kònɨdhɨ nɨ tà sè dhɨ, tà nɨ nɨ adré ngínɨ?»
22 Yésu logó drá dhɨ: «Má kòlè akódhɨ kàdré lídrɨ íbe tsàle lókyá má dré dra agòzo
dhɨ 'á dhɨ, kòdhɨ ámɨ tà 'ɨ? Mɨ, mí kàdré mína áma lebè!»
23 Dɨ tà nda sè dhɨ, rúbí dré la'úzó Yésu nɨ ka'ĭbhá ɨ kòfalé tàá dhɨ, akódhɨ nɨ lebèlepi
nda kɨtswá ína dràle ko. Tákò, Yésu tà tá dhɨ, dhya nda kɨtswá dràle ko dhɨ ko. Be ró
dhɨ, tà tá ína dhɨ: «Má kòlè akódhɨ kàdré lídrɨ íbe tsàle lókyá má dré dra agòzo dhɨ
'á dhɨ, kòdhɨ ámɨ tà 'ɨ?»
24 Yésu nɨ lebèlepi nda, dhya tà nda kòdhɨ kɨ nòlepi mĭ sè gò, dré adrézó tà nda kɨ
longó, adrézó tɨsìá wárágà kònɨdhɨ léna dhɨ 'ɨ. Mà nĭ tàle dhɨ, tà dré adrélé longólé
nda ɨ tà bàti 'ɨ dhɨ be.
25 Yésu 'o tá kpà tà àruka ɨ bĭ. Má adré kisùá dhɨ, kònò à kòtɨsì tá tà nda ɨ àlo àlo
títí búkù ɨ léna dhɨ, àrà búkù nda kɨ tobhàzo bvò kònɨdhɨ lé dhɨ nɨ tá adré yókódhó.

---

† **21:20 21:20** A kònò Yòwánì 13:25.

Tà àpóstolò ì dré 'òle dhị ị

Búkù kònìdhị nị tà àndu ngìle drǐdrǐ dhị

Dhya búkù kònìdhị nị tịsìlepi dhị tá Lúkà 'ị. Akódhị nda tá Pólò nị atsíàmu kị àlo 'ị (16:10, àruka nị íbe), ìndì akódhị nị àzíàmu kị àlo 'ị (2 Tǐmòtéyò 4:11; Kòlòsáyị 4:14). Kònìdhị búkù Lúkà dré tịsìle dhị nị rǐ 'ị. Akódhị nị búkù nị àlo rú zǐle «Rúbí Tanị Lúkà dré tịsìle dhị» léna dhị, adré tà títí Yésu dré 'òle ìndì tadhálé, kịdhólé áyị àzí nị kịdhoma lésè, tsàle kǐtú áyị dorà'a bhù na dhị 'á dhị kị tịtí (1:1-2). Akódhị nị búkù nị rǐ kònìdhị léna dhị, adré tà àpóstolò ì dré 'òle dhị kị tịtí kòdhya. Adré dị móndyá Yésu nị ka'ǐbhá drǐdrǐ dhị ì kisú tá Tịrí Lólo gò, ì dré Yésu nị Rúbí Tanị longózó Yèrúsalémà na, bvò Yùdáyà àdhya na ìndì Sàmàríyà àdhya na, tsàle byá bvò nị kùdù na ngínị ya dhị nị tịtí (1:8). Adré kpà tadhá dhị, Gǐká kịdhó rè zyà Rúbí Tanị nda nị mu Yúdà ànzị ị véna gò, dré kpà mùzoá móndyá súrú twá ro dhị ị véna. Dị tà Gǐká dré kisùle 'òle kínó lésè gò kịdhózó 'òá Yúdà ànzị ị kòfalé dhị, adré 'òá kịtswálé títí móndyá ka'ǐbhá Ɛ̀kèlézyà le dhị ị kòfalé.

Tà kàdrì àruka Lúkà dré adrézó tà nị kị tịsì dhị ị kònị 'ị: (1) Tịrí Lólo nị àzí móndyá ka'ǐbhá ị léna dhị; (2) móndyá ka'ǐbhá dhị kị lídrì ladzama atsálé Krísto àdhya tínị dhị; (3) móndyá ka'ǐbhá dhị kị àzí lìzo Rúbí Tanị longó súrú títí ị dré dhị; (4) móndyá ka'ǐbhá dhị kị mǐ pfòma ìndì àyị kị togó tsìma àzí tayílé àyị drígá dhị na dhị.

Tà kàdrìkàdrì búkù kònìdhị léna dhị kị atǐma

1) Yésu nị ka'ǐbhá kị 'òma adrélé gànzi ró akódhị nị àzí 'o dhị (1:1–2:47)
2) Móndyá ka'ǐbhá dhị kị àzí Yésu nị Rúbí Tanị longózó Yèrúsalémà na dhị (3:1–8:3)
3) Móndyá ka'ǐbhá dhị kị àzí lìzo Rúbí Tanị longó bvò Yùdáyà àdhya na ìndì Sàmàríyà àdhya na dhị (8:4–12:25)
4) Pólò nị àzí lìzo Rúbí Tanị longó móndyá súrú twá ro dhị ị dré dhị (13:1–28:31)
   a) Pólò nị atsí andre nị àlo (13:1–14:28)
   b) Ru kisuma Yèrúsalémà na dhị (15:1-35)
   c) Pólò nị atsí andre nị rǐ (15:36–18:22)
   d) Pólò nị atsí andre nị na (18:23–21:16)
   e) Pólò nị rùma Yèrúsalémà na dhị, ìndì akódhị nị lìma Rómà na dhị (21:17–28:31)

Yésu lazî áyị ka'ǐbhá ị dré dhị, ì nị Tịrí Lólo kisú

1 Atálágó Tèyòfilè, áma búkù drǐdrǐ dhị léna dhị, má tịsì tá tà títí Yésu dré 'òle ìndì
tadhálé, kịdhólé áyị àzí nị kịdhoma lésè,
2 tsàle kǐtú áyị dorà'a bhù na dhị 'á dhị ị.* Drǐdrǐ akódhị nị dòzo dhị kandrá dhị,
lazí tá tà àpóstolò í dré tá kịpèle dhị ị dri Tịrí Lólo nị rǐnyí sè.
3 Tàko ko, akódhị nị dràma àmvolésè dhị, tadhá tá áyị tàndị vésè be bǐ àyị nda ị
kandrá gò, dré tà bǐ dhị kị 'òzo tadházóá ngádra 'á dhị, ị lídrì íbe káyà dhị. Agá tá àyị
kandrá tà ta àyị dré Gǐká nị Òpì nị tà dri kǐtú nyadhị-rǐ.
4 Kǐtú àlo, Yésu dré tá adrérà'a ngá nya àyị íbe dhị 'á dhị, lazí tá tà àyị dri kònìnị:
«Lè mì kònga Yèrúsalémà 'ásè ko. Be ró dhị, mì kàdré tà áma Atá dré lazílé gò, má
dré tà nị nị tàzo àmị dré dhị nị letè.
5 Tàko ko, Yòwánì fè tá ína bàtísimò móndí ị dré dhị yǐ sè. Dị, tayí ngbà 'í lókyá tsà,
mì dré àmịkya bàtísimò kisúzó Tịrí Lólo sè.»†

Gǐká do Yésu bhù na

* **1:2 1:2** Búkù drǐdrǐ Lúkà àdhya «Rúbí Tanị Lúkà dré tịsìle dhị» 'ị. A kònò Lúkà 1:1-4. † **1:5 1:5** A kònò Màtáyò 3:11; Márokò 1:8; Lúkà 3:16; Yòwánì 1:33.

6 Àpóstolò nda ì kòkɨmó ru Yésu làga dre dhɨ, ì dré lizízóá tíá dhɨ: «Mírǐ, mí nɨ go Ɨsèrélè ànzɨ kɨ òpì bha áyɨ totó tódhyá gbă lókyá kònìdhɨ sè?»
7 Dɨ Yésu logó àyɨ dré dhɨ: «Lókyá ìndì kǐtú áma Atá dré bhàle áyɨ tàndɨ nɨ rǐnyí sè dhɨ kɨ nǐma, àmɨ kɨ tà 'ɨ ko.
8 Dɨ, lókyá Tɨrí Lólo dré dra asízó àmɨ kɨ asó dhɨ tú dhɨ, mì nɨ rǐnyí kisú. Gò mì dré áma tà mì dré nòle ìndì mì dré yǐle dhɨ kɨ longózó kɨdhólé Yèrúsalémà 'a, bvò Yùdáyà àdhya na, bvò Sàmàrɨ́yà àdhya na, tsàle byá bvò nɨ kùdù na.»
9 Yésu kòtà tà nda ɨ dre dhɨ, Gǐká dré akódhɨ nɨ dòzo bhù na àyɨ misè gò, ndùrùku dré akódhɨ nɨ kɨmózó.
10 Dɨ dré tá adrérà'a mbàle, ìndì ì dré adrérà'a ngá no bhù na dhɨ 'á dhɨ, àgo rǐ kɨtá kemve asóbhá àyɨ rú dhɨ ì dré agázó ngbŏ ró àyɨ mǐle gò,
11 tàá àyɨ dré dhɨ: «Àmɨ móndyá Gàlǐláyà àdhya nɨ ɨ, mì totó àmɨ adrélé ngá no bhù na àdho tà sè? Yésu dòle àmɨ vélésè bhù na kòdhɨ nɨ agò làsú be ngóró mì dré akódhɨ nɨ nòle mbărà'a bhù na dhɨ tínɨ.»

À zì Màtɨ́yà àzî do Yùdásì nɨ àrà 'a

12 Gò àpóstolò nda ì dré sǐzo kòngó Òlívè fa kya drǐlésè, atsí kɨtswálé tòle sàbátù tú bwà dhɨ nɨ to gòzo Yèrúsalémà na.‡
13 Ɨ kòtsa bhàandre nda na dre dhɨ, ì dré fɨzo mbàle dzó 'a kɨle kurú na ì dré tá adrézó adrélé lána dhɨ na. Àyɨ nda ɨ tá: Pétèró, Yòwánì, Yàkóbhò, Àndréyà, Fǐlípò, Tòmá, Bàràtòlòmáyò, Màtáyò, Yàkóbhò (Àlàfáyò nɨ mvá), Sǐmónà (dhya adrélépi tá àtsɨ ró áyɨ súrú nɨ tà sè dhɨ), tsàle Yùdásì (Yàkóbhò nɨ mvá).
14 Àyɨ nda ì adré tá ru kɨmó títí, adrélé tà ta Gǐká be togó àlo sè landè àko ró. Ɨ adré tá 'òá kònìnɨ túmǎní tòkó àruka íbe, Màrɨ́yà Yésu nɨ andre be, ìndì adrúpi nɨ íbe.
15 Kǐtú nda kòna kɨ àlo sè dhɨ, Yésu nɨ ka'ǐbhá ànyíànyɨ kámá-àlo-drǐ-nyadhɨ-àlo dhɨ ì kɨmó tá ru. Gò Pétèró dré ngàzo áyɨ totó àyɨ kòfalé tàá dhɨ:
16 «Áma adrúpi ɨ, adré tá lèá dhɨ, tà Tɨrí Lólo dré tá longólé Dàwídǐ tí Yùdásì nɨ tà dri gò, tɨsìzoá Gǐká nɨ Kúlí na dhɨ kò'o ru. Yùdásì nda fè tá ína ɨ dhya Yésu nɨ lebhá rùle dhɨ kɨ adrǐ dhɨ nì.
17 Akódhɨ tá àma kɨ àlo 'ɨ, ìndì Mírǐ tayí tá àzí kònìdhɨ àma drígá akódhɨ be.
18 Làfa akódhɨ dré kisúlé tà kònzɨ í dré 'òle nda sè dhɨ sè dhɨ, gɨ tá amvú gò, dhèzo amvú nda na tsílítsili ró, 'a lafúlé gò, fí nɨ ì dré adàzo títí kǐní mi.
19 Móndyá títí Yèrúsalémà 'a dhɨ ì yi tá tà nda nɨ rúbí 'ɨ. Ásà dhɨ, ì dré amvú nda nɨ rú zǐzo àyɨ kɨ bhàti sè ‹Àkèlèdámà›. Rú nda adré lèá tàle dhɨ ‹Amvú kàrí àdhya›.§
20 Tàko ko, à tɨsì tá búkù Yúdà ànzɨ kɨ Longó kya na dhɨ:
‹Lè akódhɨ nɨ bhà kàtsá tándró ro.
Lè kpà dhya àlo kòmo bhà àrà nda na ko.›*
À tɨsì kpà dhɨ:
‹Lè móndí àzya kòdo akódhɨ nɨ àzí akódhɨ nɨ àrà 'a.›†
21-22 Ásà dhɨ, lè mà kòkɨpè móndí àzya àzí do Yùdásì nɨ àrà 'a, móndyá adrébhá tá túmǎní àma íbe lókyá wǎyi mà dré tá adrérà'a tatsílé Mírǐ Yésu be dhɨ 'á dhɨ ɨ kòfalé. Àyɨ nda ɨ tá àma kòfalé kɨdhólé Yòwánì dré bàtísimò fèzo Yésu dré dhɨ sè, atsálé kǐtú akódhɨ nɨ dorà'a àma vélésè dhɨ 'á. Adré lèá dhɨ, dhya dra kɨpèle nda kàmú ɨ àma Mírǐ nɨ tà nobhá mì sè nɨ íbe, mà kàdréró Mírǐ nɨ ngàma dràdrà 'ásè dhɨ nɨ tà longó túmǎní akódhɨ be móndí ɨ dré.»
23 Dɨ ì dré móndí rǐ dhɨ kɨ bhàzo àyɨ kandrá: Yòséfà adrélé kpà rú zǐle Bàràsábà, rú àzya be Yúsitò dhɨ, ìndì Màtɨ́yà be.

---

‡ **1:12 1:12** «Atsí kɨtswálé tòle sàbátù tú bwà» kònìdhɨ tá ànyíànyɨ kǐlòméterè àlo dhɨ 'ɨ. § **1:19 1:19** À kònò Màtáyò 27:3-8. * **1:20 1:20** À kònò Longó ɨ 69:26. † **1:20 1:20** À kònò Longó ɨ 109:8.

24 Gò ì dré tà zìzo Gïká tí kònìnı: «Mírì, mí nï mína móndyá títí dhı kı togó be. Mí
tadhá àma dré dhya mí dré kıpèle àyı rï kònı ı kòfalé dhı kòdhya,
25 akódhı nda kòdoró àzí àma adrébhá àpóstolò ro nı ı kòfalé Yùdásì nı àrà 'a. Tàko
ko, Yùdásì tayí ína àzí nda lìzo àrà kıtswálépi í dré dhı na.»
26 Gò ì dré dzègé vùzo àyı rï nda kı rú sè.‡ Màtíyà dré lavúzó, gò ì dré akódhı nı
bhàzo àpóstolò mudrí-drï-àlo nda ı rú.

2

Tirí Lólo asî adhélé Yésu nı ka'ïbhá ı drïsè

1 Kïtú gwányá Pàtèkótè àdhya dré atsázó dhı sè dhı, Yésu nı ka'ïbhá ì kımó tá ru
adrélé títí àrà àlo dhı na.*
2 Gbă kòdhwa, kpòrò dré ndròzo bhù lésè ngóró lyăandre gú dhı dré adrélé avílé
dhı tínı gò, kpòrò nda dré afízó gàle dzó ì dré tá adrézó lırílé lána dhı léna.
3 Gò ì dré ngá ngóró àtsí làdra tínı dhı nı nòzo ru lanzírà'a asílé lırílé àyı àlo àlo títí
dhı ı drïsè.
4 Dı àyı títí dhı ì dré gàzo Tirí Lólo sè gò, ì dré ngàzo adrélé ti twátwa kı ta, ngóró
Tirí nda dré adrélé bhàle àyı tí dhı tínı.
5 Lókyá nda sè dhı, móndí zyandre Yúdà ànzı ró angábhá súrú títí bvò drï dhı ı lésè,
adrébhá kpà tròle Gïká nı tà rú dhı ì adré tá adrélé Yèrúsalémà 'a.
6 Dı ì kòyi kpòrò nda dre dhı, ì dré ru kımózó zyandre ró gò, àyı kı drï dré abízó,
àyı àlo àlo títí dhı ì dré adrélé àyı nda kı yi adrérà'a àyı kı tàndı kı ti ta dhı sè.
7 Dı àyı kı líndrí dré gàzo bhwăbhwa gò, ì dré adrézó tàá dhı: «Móndyá títí adrébhá
tà ta kònı ı tsï móndí Gàlïláyà lésè dhı 'ı ko?
8 Dı àma àlo àlo títí dhı ı, mà adré àyı kı yi adrérà'a àma kı tàndı kı ti ta ngínıngínı
ró?
9 Àma kòfalé dhı, móndí àruka ì angá bvò Pàrùtíyà àdhya lésè, Mèdíyà àdhya lésè,
Èlámà àdhya lésè, Mèsòpòtàmíyà àdhya lésè, Yùdáyà àdhya lésè, Kàpàdòkíyà àdhya
lésè, Pótò àdhya lésè, Àsíyà àdhya lésè,
10 Fïrïgíyà àdhya lésè, Pàfilíyà àdhya lésè, Èzèpétò àdhya lésè, àrà ànyı Kïrénè làga
bvò Lïbíyà àdhya na dhı lésè, bhàandre Rómà àdhya lésè,
11 tùrù Kùrétè àdhya lésè, ìndì bvò Àràbíyà àdhya lésè.† Àma kı àruka ı Yúdà ànzı
'ı. Àruka nı ı kó móndí súrú twá ro Yúdà ànzı kı Gïká nı ka'ïbhá dhı 'ı. Dı àma títí,
mà adré àyı kı yi adrérà'a tà kàdrìkàdrì Gïká dré 'òle dhı kı tà ta àma kı tàndı kı ti
sè!»
12 Dı àyı títí nda kı líndrí adré tá gàle bhwăbhwa, àyı kı drï dré kpà adrézó abílé
gò, ì dré adrézó lizíá àyı kòfalésè dhı: «Tà kòdhı adré lèá tàle ngíni?»
13 Dı, àyı kı àruka ì adré tá àyıkya Yésu nı ka'ïbhá nda kı gu, adrézó tàá dhı: «Ì adré
dràle wá lïtsí dré!»

Pétèró longó Gïká nı kúlî móndí zyandre ı dré

14 Dı Pétèró ı àpóstolò mudrí-drï-àlo àruka nda íbe dhı, ì dré ngàzo àyı kı totó
móndyá zyandre nda ı kandrá gò, akódhı dré kúlí yòzo tàzoá àyı dré dhı: «Àmı Yúdà
ànzı ró nı ı, ìndì àmı títí adrébhá adrélé Yèrúsalémà 'a nı ı, mì ga rè bíbhálé má vélé
ká! Lè mì kònï tà adrélépi lavúlé kòdhı dóro.

---

‡ **1:26 1:26** Lókyá àruka ı sè dhı, Yúdà ànzı ì adré tá móndí kı kıpè kıtswálé Gïká nı àzí 'o dhı dzègé sè. Ì adré tá tà zi Gïká tí gò, adrézó dzègé vu, Gïká kòtadháró àyı dré dhya í dré kıpèle dhı kòdhya be dhı bvó. * **2:1 2:1** Pàtèkótè kònìdhı, gwányá Gïká dré fèle Yúdà ànzı ı dré adrézó lenzélé lànyá lokoma nı tà sè dhı 'ı. À kònò Pfòma 23:16; 34:22; Lèvïtíkè 23:15-21; Dùtèrònómè 16:9-11. Pàtèkótè nda kïtú nyadhı-rï-drï-mudrí gwányá Pásìkà àdhya àmvolésè. † **2:11 2:11** Móndyá bvò Èzèpétò àdhya lésè ìndì Lïbíyà àdhya lésè kònı ì angá tá kpà bvò kàdrì Afiríkà àdhya lésè.

15 Wá adré móndyá kòni ki tsi nì ngóró mì dré adrélé kisùle dhi tíni ko. Tàko ko,
dhu rè tìdzí 'i.
16 Be ró dhi, tà kòdhi ína tà pròfétà Yòwélè dré tá longólé dhi 'i:
17 ‹Gïká tà dhi: Lókyá kùdù sè dhi,
má ni áma Tirí kutú móndyá títí i dri.
Di àmi ki ànziàgo i àmi ki ànzitòkó íbe dhi ki tà longó pròfétà kya tíni.
Àmi ki kàdhúrà ki ngá dra agábhá àyi mi toróbí tíni dhi ki no,
ìndì àmi ki màlìga ki toróbí twátwa dhi ki abì.
18 Lókyá nda sè dhi, má ni áma Tirí kutú áma màrábà ago ró ìndì tòko ró dhi i dri gò,
ì dré adrézó tà longó pròfétà kya tíni.
19 Má ni tà líndríga ró dhi ki 'o agálé bhù mïbhalé 'á,
adrézó tà adrébhá áma rïnyí tadhá dhi ki 'o agálé bvò dri:
kàrí ni kutú, àtsí ni ko, ìndì àtsíkà ni sa tátá.
20 Kïtú ni ru ladzá atsálé tínímvá ro, ìndì mbă ni liká kàrí tíni 'íká,
gò Mírì ni kïtú múrúngú ìndì rúku ró dhi dré atsázó ndò.
21 Di móndyá títí dra liyíbhá Mírì rú dhi ki adrí.›‡»

22 Pétèró gò tàá dhi: «Àmi Ɨsèrélè ànzi ni i, mì yi rè áma kúlí ni i ká! Gïká tadhá
àmi dré ngádra 'á dhi, Yésu Nàzàrétà lésè dhi tá dhya í dré amùle nì dhi 'i, tà twátwa
líndríga ró í dré fèle Yésu nda dré 'òle àmi kòfalé dhi i sè, ngóró àmi ki tàndi mì dré
nïle be dhi tíni.
23 À lefè tá akódhi nda àmi drígá, ngóró Gïká dré tá tà ni ni bhàle nïzoá drìdrì dhi
tíni gò, àmi túmăní móndí kònzi dhi íbe dhi, mì dré akódhi ni tidízó dràle fa kipakipa
dri.
24 Di, Gïká dré ína akódhi ni tingázó dràdrà lésè, akódhi ni apázó ngáaswa dràdrà
àdhya lésè. Àngyá ko, dràdrà ni rïnyí kitswá tá ína akódhi ni ru bwà ko.
25 Dàwídï tà tá akódhi ni tà dri dhi:
‹Má adré tá ngbú Mírì Gïká ni no má kandrá.
Àngyá ko, akódhi áma dríágó lésè, má kòlyàró tirì dré àlomvá ko.
26 Di ásà dhi, áma togó adré gàle arí sè bï, ìndì áma làdra adré lenzélé.
Áma rúbhá ni kpà adré lídrì íbe, má dré adrélé mì bha Mírì véna dhi sè.
27 Tàko ko, mí kitswá mína áma tayí móndyá dràbhá dre dhi ki àrà na ko,
ìndì mí kitswá ámi Dhya lólo dhi ni tayí ŋwàle mógó na ko.
28 Mí 'o ma láti lídrì àdhya ki ni dre.
Di mí ni áma fe gàle arí sè bï mà dré adrélé túmăní mí be dhi sè.›§
29 Áma adrúpi i, má kitswá tàá àmi dré ngádra 'á dhi: Àma ki tábhí Dàwídï drà tá
ína sïle gò, akódhi ni mógó dré adrézó àma kòfalé be atsálé ándrò kònìdhi.
30 Di, akódhi nda tá pròfétà 'i. Nï tá kpà tà Gïká dré tá lazílé í dré mòndrà sè tàle
dhi, Gïká ni áyi toyó ki àlo bha adrélé ópí kàdrì ro í tíni dhi be.
31 Di kònò tà adrélépi tá alìle dhi drïdrì dre dhi, dré Mèsíyà ni ngàma dràdrà 'ásè
dhi ni tà longózó tàzoá dhi, Gïká kitswá akódhi ni tayí móndyá dràbhá dre dhi ki àrà
na ko, ìndì kitswá akódhi ni rúbhá tayí ŋwàle mógó na ko.
32 Di Gïká tingá Yésu nda dràdrà lésè dre. Àma títí kòni i, dhya tà nda ni nobhá mì
sè dhi 'i.
33 Di Gïká kòtingá akódhi nda kurú na bhàle áyi dríágó lésè dre dhi, akódhi dré Tirí
Lólo áyi Atá dré tá lazílé dhi ni kisúzó gò, dré Tirí nda ni kutúzó àma dri, ngóró mì
dré adrélé nòle ìndì yïle ándrò kònìdhi tíni.
34 Tàko ko, Dàwídï mbà tá ína bhù na nì ko. Di, tà tá ína dhi:
‹Míri Gïká tà áma Míri dré dhi:
Mí alì lirílé áma dríágó lésè,

‡ **2:21 2:21** A kònò Yòwélè 3:1-5. § **2:28 2:28** A kònò Longó i 16:8-11.

35 tsàle lókyá má dré dra ámɨ kàrɨbhá kɨ bhàzo
adrélé ámɨ pá zàle dhɨ 'á.›*
36 Adré dɨ lèá dhɨ, súrú wǎyi Ɨsèrélè ànzɨ kya ì kònǐ tà kònìdhɨ dóro: Gǐká bhà Yésu mì dré tá tidílé fa kɨpakɨpa dri nda kòdhɨ adrélé Mírǐ ro, ìndì Mèsíyà ro!»
37 Móndyá nda ì kòyi tà nda ɨ dre dhɨ, àyɨ kɨ togó dré ŋòzo kɨzà dré gò, ì dré lizízóá Pétèró ɨ tí àpóstolò àruka íbe dhɨ: «Àma kɨ adrúpi ɨ, adré dɨ lèá dhɨ, mà kò'o ngíní?»
38 Pétèró logó àyɨ dré dhɨ: «Àmɨ àlo àlo títí nɨ ɨ, mì kòladzá àmɨ kɨ togó gò, bàtísimò dòzo Yésu Krísto nɨ rú sè, Gǐká kòtrǐró àmɨ kɨ tàkonzì ɨ be dhɨ bvó. Dɨ mì nɨ Tɨrí Lólo Gǐká dré dra fèle àmɨ dré àngyá dhɨ nɨ kisú.
39 Tàko ko, tà Gǐká dré lazílé kòdhɨ àmɨ dré, àmɨ kɨ ànzɨ ɨ dré, ìndì móndyá títí adrébhá làwú làvo 'ásè dhɨ ɨ dré. Tà bàti ró dhɨ, lazikúlí nda móndyá títí Mírǐ àma kɨ Gǐká dré dra azílé dhɨ ɨ dré.»
40 Dɨ Pétèró dré kúlí àruka bǐ dhɨ kɨ tàzo àyɨ dré, àyɨ kɨ kodzózó tàzoá dhɨ: «Mì kòtɨdrí àmɨ lapázó móndyá ándrò gòdhógòdho nɨ ɨ kòfalésè wà.»
41 Dɨ àyɨ Pétèró nɨ kúlí ka'ǐbhá dhɨ ì dré bàtísimò dòzo. Gò móndí ànyíànyɨ ngùlù-na dhɨ ì dré ru amúzó Yésu nɨ ka'ǐbhá nda íbe kǐtú nda sè.

Yésu nɨ ka'ǐbhá kɨ adrema ngá àlo ró dhɨ

42 Dɨ Yésu nɨ ka'ǐbhá nda ì adré tá àyɨ kɨ fe adrélé tà àpóstolò ì dré tá adrélé tadhálé dhɨ kɨ yi, adrézó ngá àlo ró àyɨ kòfalésè. Ɨ adré tá ngá nya túmǎní, adrézó tà ta Gǐká be landè àko ró.
43 Àyɨ títí dhɨ kɨ líndrí adré tá gàle bhwǎbhwa, Gǐká dré tá adrélé àpóstolò nda kɨ 'o adrélé tà twátwa líndríga ró dhɨ kɨ 'o bǐ dhɨ sè.
44 Móndyá ka'ǐbhá títí nda ì adré tá ru amú adrélé ngá àlo ró, adrélé àyɨ kɨ ngá kɨ lanzí àyɨ kòfalésè.
45 Ɨ adré tá àyɨ kɨ amvú kɨ lagí àyɨ kɨ ngá íbe, adrézó làfa nɨ nɨ lanzí àyɨ kòfalésè, ngóró àyɨ kɨ àruka kɨ lemerè dré adrélé dhɨ tíni.
46 Kǐtú àlo àlo títí ɨ sè dhɨ, ì adré tá ru kɨmó togó àlo sè tépelò na. Ɨ adré tá kpà mányàngá do nyàle àyɨ kɨ dzó ɨ 'ásè, adrézó nyàá arí sè togó ànzɨmvá kya tíni dhɨ be.†
47 Ɨ adré tá kpà Gǐká nɨ rú bha kùle. Àyɨ kɨ tà tá dóro móndyá títí ɨ mǐlésè. Dɨ kǐtú àlo àlo títí ɨ sè dhɨ, Mírǐ adré tá móndí àruka í dré tá adrélé tɨdríle dhɨ kɨ amú túmǎní àyɨ íbe.

3

Pétèró tɨdrí agó àlo tǐle mèrèkpè ro dhɨ

1 Kǐtú àlo dhɨ, Pétèró ɨ Yòwánì be dhɨ ì adré tá mbàle tépelò na sáà na kǐtú rírí àmvolésè dhɨ sè, lókyá ànzyà gà adrézó tà zi Gǐká tí dhɨ sè.
2 Lókyá nda sè dhɨ, à adré tá agó àlo tǐle mèrèkpè ro dhɨ nɨ adó bhàle tépelò nda nɨ zèríbàti zǐle Aveave ró dhɨ làga, ànzyà ì dré adrélé 'òle kǐtú àlo àlo títí ɨ sè dhɨ tíni, kàdréró ngá zi móndí adrébhá fɨle tépelò na dhɨ ɨ tí.
3 Dɨ akódhɨ nda kònò Pétèró ɨ Yòwánì be adrérà'a 'òle fɨle dre dhɨ, dré kɨdhózó adrélé làfa zi àyɨ tí.
4 Pétèró ɨ Yòwánì be dhɨ ì dré akódhɨ nɨ nòzo dɨíí gò, Pétèró dré tàzoá drá dhɨ: «Mí nò rè àma ká!»
5 Dɨ agó nda dré adrézó àyɨ kɨ no adrézó kisùá dhɨ, í nɨ ngá kisú àyɨ drígásè.

---

* **2:35 2:35** A kònò Longó ɨ 110:1. † **2:46 2:46** Gǐká nɨ Kúlí tɨsìle Gǐríkǐ ti sè dhɨ adré tàá kònwa dhɨ: «…ì adré tá mápà toŋò». Kúlí kòdhɨ ì kɨtswá lèá tàle dhɨ, ì adré tá mányàngá Mírǐ àdhya nɨ nya.

6 Dɨ, Pétèró dré tàzoá drá dhɨ: «Ma làfa ledélé àrezá sè yà, kó ngalè órò sè yà dhɨ àko. Dɨ, ngá má dré adrézó ába dhɨ, má adré mána fèá mí dré: Yésu Krísto Nàzàrétà lésè dhɨ nɨ rú sè, mí nga, mí kɨdhó atsí to!»
7 Gò Pétèró dré akódhɨ nɨ dríágó rùzo, akódhɨ nɨ 'òzo ngàle dhɨ bvó. Gbă kòdhwa, akódhɨ nɨ pá ɨ kìlìkpo nɨ íbe dhɨ ì dré tombázó gò,
8 dré ngàzo áyɨ totó trà pá dri gò, kɨdhólé atsí to. Dɨ dré adrézó lìle lowábe, adrélé Gĭká nɨ rú bhabe kùle. Gò ì dré fĭzo akódhɨ be tépelò na.
9 Móndyá títí dhɨ ì kònò akódhɨ adrérà'a atsí to, adrézó kpà Gĭká nɨ rú bha kùle dre dhɨ,
10 ì dré nĭzoá tàle dhɨ, akódhɨ tá mèrèkpè agó adrélépi tá lirílé adrélé ngá zi tépelò nɨ zèríbàti zĭle Aveave ró dhɨ làga dhɨ 'ɨ dhɨ be. Dɨ àyɨ kɨ líndrí dré gàzo bhwăbhwa gò, ì dré adrézó síbhálé be ngbo tà atsálépi akódhɨ nda rú dhɨ sè.

Pétèró longó Gĭká nɨ kúlĭ tépelò na

11 Agó nda dré rè dhu adrérà'a tròle Pétèró ɨ rú Yòwánì be dhɨ 'á dhɨ, móndyá zyandre títí nda ì dré arázó líndríga be afílé àyɨ vélé tépelò nɨ kògbo zĭle Sòlòmónò àdhya ró dhɨ lé.
12 Pétèró kònò tà nda dre dhɨ, dré tàzoá móndyá nda ɨ dré dhɨ: «Ɨsèrélè ànzɨ nɨ ɨ, àmɨ kɨ líndrí adré gàle tà kòdhɨ sè àdho tà sè? Mì adré kpà àma kɨ no, ngóró mà 'o tá àmakya agó kònìdhɨ atsí to àma kɨ tàndɨ kɨ rĭnyí sè yà, kó ngalè mà dré adrélé tròle Gĭká nɨ tà rú dhɨ sè yà dhɨ na tínɨ àdho tà sè?
13 Gĭká Àbàrámà àdhya, Ɨsákà àdhya, ìndì Yàkóbhò àdhya, Gĭká àma kɨ tábhí kya nda bhà áyɨ adhemakandra Yésu nɨ mì lanzĭle tà kòdhɨ sè dhɨ nì. Mì lefè tá àmɨkya Yésu nda kɨtswálé dràle gò, akódhɨ nɨ tà gàzo rè Pĭlátò kandrá, tágba Pĭlátò nda dré tá ína akódhɨ nɨ lèzo trìle dhɨ.
14 Dɨ mì gà tá àmɨkya Dhya lólo ìndì gyăgya nda gò, móndí pfùlepi àlo dhɨ nɨ zĭzo trìle àmɨ dré kòdhya.
15 Dɨ mì pfu tá dhya láti nzĭlepi móndí ɨ dré adrízó nda dràle gò, Gĭká dré ína akódhɨ nɨ tɨngázó dràdrà lésè. Âma dhya tà nda kɨ nobhá mì sè dhɨ 'ɨ.
16 Agó mì dré adrélé nòle ìndì nĭle kònìdhɨ bhà ína áyɨ tà ka'ĭka'ĭ Yésu nɨ rú na gò, rú nda dré akódhɨ nɨ 'òzo tombálé. Tàko ko, Yésu nɨ rú nda ɨ túmăní tà ka'ĭka'ĭ bhàle rú nda léna dhɨ be dhɨ, ì 'o agó kònìdhɨ adrílé wăyi, ngóró àmɨ títí mì dré adrélé nòle dhɨ tínɨ.
17 Áma adrúpi ɨ, má nì tàle dhɨ, tà mì dré 'òle àmɨ kɨ kàdrì íbe Yésu rú nda ɨ, mì 'o tá tà nĭma ko na dhɨ be.
18 Dɨ, láti nda sè dhɨ, Gĭká 'o tà í dré tá longólé drĭdrĭ áyɨ pròfétà títí dhɨ ɨ tí dhɨ kɨtswálé títí. Longó tá dhɨ, áyɨ Mèsíyà nɨ kɨzà nya.*
19 Adré dɨ lèá dhɨ, mì kòladzá àmɨ kɨ togó agòzo Gĭká vélé, kòtrĭró àmɨ kɨ tàkonzì ɨ be dhɨ bvó.
20 Mì kò'o kònìnɨ dhɨ, mì nɨ lókyá adrézó àmɨ kɨ togó tɨndrì dhɨ nɨ kisú Mírĭ véna. Akódhɨ nɨ kpà Mèsíyà í dré zĭle àmɨ dré drĭdrĭ dhɨ nɨ amù. Akódhɨ nda Yésu 'ɨ.
21 Dɨ, adré lèá dhɨ, akódhɨ nda kàdré dhu rè bhù na, tsàle lókyá Gĭká dré dra tà títí dhɨ kɨ 'òzo atsálé tídhí ro dhɨ 'á, ngóró dré longólé kínó lésè áyɨ pròfétà lólo dhɨ ɨ tí dhɨ tínɨ.
22 Tàko ko, Mósè tà tá dhɨ: ‹Mírĭ àmɨ kɨ Gĭká nɨ pròfétà àlo má tínɨ dhɨ nɨ 'o apfòle àmɨ kɨ tàndɨ kɨ súrú lésè amùle àmɨ dré. Adré lèá dhɨ, mì kàdré tà títí dré dra tàle àmɨ dré dhɨ kɨ yi.
23 Dɨ, dhya ángùdhi dra pròfétà nda nɨ yĭlepi ko dhɨ, Gĭká nɨ akódhɨ nda nɨ tɨngá móndyá ína ɨ kòfalésè gò, akódhɨ nɨ tà 'òzo akílé.›†

---

* **3:18 3:18** Â kònò Lúkà 24:25-27. † **3:23 3:23** Â kònò Dùtèrònómè 18:15, 18, 19.

24 Tà bàti ró dhi, kidhólé Sàmùwélè rú dhi, pròfétà àlo àlo títí kúlí longóbhá dhi ì longó tá tà adrébhá ru 'o ándrò kòni i kòdhya.
25 Âmi ró dhi, àmi ànzi adrébhá tà pròfétà ì dré longólé nda ki kisú tàyilé ro dhi 'i. Mì adré kókpà tà Gĭká dré bhàle ru yìzo àmi ki tábhí íbe dhi ni kisú tàyilé ro. Tàko ko, Gĭká lazí tá Àbàrámà dré dhi: ‹Má ni tà tani bha súrú títí bvò àdhya i dri ámi ànzi i sè.›‡
26 Di Gĭká kò'o áyi adhemakandra Yésu nda apfòle dre dhi, dré rè zyà akódhi ni amùzo àmi, Isèrélè ànzi i vélé 'íká, kàdrĭró àmi àlo àlo títí dhi i àmi ki tà kònzi lésè, tà tani bhàzo àmi dri be dhi bvó.»

4

Pétèró i Yòwánì be dhi ì pfò Yúdà ànzi ki bhàgo kàdrì i kandrá

1 Pétèró i Yòwánì be dhi ì dré rè dhu adrérà'a tà ta móndyá zyandre nda i dré dhi 'á dhi, kòwánà i, tépelò likíbhá ki kàdrì, ìndì Sàdùkáyò íbe dhi ì dré atsázó àrà nda 'á.
2 Âyi ki togó adré tá aswálé àpóstolò nda i rú, ì dré tá adrélé tà tadhá móndí i dré dhi sè. Ângyá ko, ì adré tá Yésu ni ngàma dràdrà 'ásè dhi ni tà longó, adrézó kpà longóá dhi, móndyá Yésu ni ka'ĭbhá dhi ki kókpà nga dràdrà 'ásè.*
3 Di ì dré Pétèró ki rùzo Yòwánì be bhèle bădzó na ngá wàle tà. Tàko ko, kĭtú ndĭ dre.
4 Di, móndí àruka bĭ àyi ki kúlí yibhá dhi ì ka'ì tá Yésu gò, móndyá títí Yésu ni ka'ĭbhá dhi ì dré lizózó tsàle ànyíànyi ngùlù-nzi.
5 Ngá kòwa dre dhi, Yúdà ànzi ki drĭ kobhá i, àyi ki bhàgo i ìndì tátrítrí kúlí tadhábhá íbe dhi, ì dré ru kimózó Yèrúsalémà 'a.
6 Âyi kòfalé dhi tá: kòwánà ki kàdrì rú zĭle Ánà dhi, Kàyáfà, Yòwánì, Àlìgìzándrè, tsàle móndí àruka kòwánà ki kàdrì ni súrú lésè dhi íbe.
7 Di ì dré Pétèró ki 'òzo apfòle Yòwánì be àyi kandrá gò, ì dré lizízóá àyi tí dhi: «Mì 'o àmikya tà kòdhi àdhi ni rĭnyí sè ya, kó ngalè àdhi ni rú sè ya dhi?»
8 Di Pétèró gàlepi Tirí Lólo ni rĭnyí sè dhi dré logózóá àyi dré dhi: «Àmi, Yúdà ànzi ki kàdrì i bhàgo íbe ni i,
9 ándrò kònìdhi, à adré àma ki lizí tà dóro 'òle mèrèkpè agó àlo dhi dré dhi ni tà sè, ìndì akódhi nda adrí ngíni ya dhi ni tà sè.
10 Adré di lèá dhi, àmi túmăní Isèrélè ànzi íbe títí dhi i, mì kònĭ tà kònìdhi dóro: Agó kònìdhi adré áyi totó rúbhá be dóro àmi kandrá, Yésu Krísto Nàzàrétà lésè dhi ni rú ni rĭnyí sè. Mì tidí tá Yésu nda dràle fa kipakipa dri gò, Gĭká dré ína akódhi ni tingázó dràdrà lésè.
11 Akódhi nda ni tà sè dhi, Gĭká ni Kúlí adré tàá dhi:
‹Kírà àmi dzó sibhá i mì dré gàle gàgà dhi,
gò atsálé kírà agógó dzó nda dré adrézó áyi totó drĭá dhi ró.›†
12 Â adré tà tidrízó dhi ni kisú móndí twá Yésu nda rúsè dhi na ko. Tàko ko, rú àzya Gĭká dré afèle móndyá bvò dri dhi i dré kitswázó adrílé ásà dhi yókódhó.»
13 Di Yúdà ànzi ki bhàgo kàdrì nda ì kònò Pétèró i Yòwánì be adrérà'a tà ta tirĭ àko dre dhi, àyi ki líndrí dré gàzo bhwăbhwa. Ângyá ko, ì nò tá dhi, àyi nda i tá móndí tàko tà ndabhá nĭle ko dhi 'i. Di, ì nĭ kpà tàle dhi, àyi móndí adrébhá tá túmăní Yésu be dhi 'i dhi be.
14 Di, ì dré tá adrélé mèrèkpè agó adrílépi nda ni no adrérà'a áyi totó àyi làga dhi sè dhi, ì kitswá tá àyikya kúlí logó àyi tí bwà ko.

---

‡ **3:25 3:25** Gĭká ni Kúlí tisìle Gĭríkĭ ti sè dhi adré tàá kònwa dhi: «Má ni tà tani bha súrú títí bvò àdhya i dri ámi kórì sè.» Kórì nda Yésu, Mèsíyà 'i. Â kònò Kidhoma 22:18; 26:4. * **4:2 4:2** Sàdùkáyò kòni i tá Yúdà ànzi ki drĭ kobhá, adrébhá ngangà dràdrà 'ásè dhi ni tà ka'ì ko dhi 'i. † **4:11 4:11** Â kònò Longó i 118:22.

15 Di ì dré Pétèró ki 'òzo pfòle Yòwánì be àyi kandrásè kivì na gò, ì dré tà nda ni 'a
nyàzo àyi kòfalé
16 tàzoá dhi: «Mà ni 'òá àgo kòdhi ki tà sè ngíni? Tàko ko, móndyá títí adrébhá
Yèrúsalémà 'a dhi ì nì tàle dhi, àyi nda ì 'o àyikya tà líndríga ró dhi 'í dhi be. Mà
kitswá àmakya kayíá bwà ko.
17 Di, adré lèá dhi, mà kòlogá àyi tàzoá dhi, ì kògò vélé tà ta dhya àlo dré agó kòdhi
ni rú sè ko, tà kòdhi ni rúbí kògòró la'úlé móndí i kòfalésè lìle drîdrî ko dhi bvó.»
18 Di ì dré gòzo àyi nda ki azí gò, tà tàma ìndì tà tadhama Yésu ni rú sè dhi ni logázó
àyi dré tà tàndi ró.
19 Di, Pétèró i Yòwánì be dhi ì dré logózóá àyi tí dhi: «Mì lanzí rè tà kònìdhi ni bvó
ká: Adrélé Gïká ni kúlí ga 'òle, kitswázó àmi ki kúlí ka'ì 'òle dhi, tsì dóro Gïká mïlésè?
20 Tàko ko, mà kitswá àmakya tà mà dré nòle mì sè ìndì mà dré yïle bíbhálé sè dhi
ki longoma tayí bwà ko.»
21 Di bhàgo kàdrì nda ì dré gòzo kúlí aswaaswa ki ta àyi dri gò, ì dré àyi ki tayízó
lìle. I kisú tá àyikya tà àlo tà ŋòzo àyi dri dhi ko. Tàko ko, móndyá títí dhi ì adré tá
Gïká ni rú bha kùle tà ru 'òlepi nda ni tà sè.
22 Àngyá ko, mèrèkpè agó adrílépi líndríga ró nda ni kóná lavú tá ína nyadhi-rî.

Yésu ni ka'ïbhá ì zi tà Gïká tî

23 À kòtayí Pétèró i Yòwánì be dre dhi, ì dré gòzo àyi ki arúpi Yésu ni ka'ïbhá dhi i
véna, tà títí kòwánà kàdrì i bhàgo íbe dhi ì dré tàle àyi dré dhi ki tití.
24 Àyi nda ì kòyi tà nda i dre dhi, ì dré ngàzo kúlí yo togó àlo sè tàzoá Gïká dré dhi:
«Mírî rúku ró bhù ki bhàlepi bvò be, yïandre be, ìndì ngá títí àyi lé dhi íbe ni,
25 mí longó tá kúlí ámi màrábà, àma ki tábhí Dàwídî tí Tirí Lólo ni rînyí sè mi, tàzoá
dhi:
‹Súrú títí dhi ki togó aswá àdho tà sè?
Móndyá bvò àdhya ì yi ru kitswázó tà àngyá 'o àdho tà sè?
26 Ópí kàdrì bvò àdhya ì lotó àyi, ìndì móndí ki kàdrì ì kimó ru,
kitswázó ru pfu Mírî Gïká rú, ìndì akódhi ni Mèsíyà rú.›‡
27 Tà bàti ró dhi, bhàandre kònìdhi 'á dhi, Èródè i Pòtíyò Pïlátò be dhi ì amú tá
ru túmănî móndí súrú twá ro dhi íbe ìndì Ìsèrélè ànzi íbe, kitswázó tà 'o ámi
adhemakandra lólo, Yésu mí dré zìle dhi rú.§
28 I 'o kònìni, kitswálé tà mí dré kisùle 'òle kínó lésè ámi rînyí sè dhi ì kò'oró ru be
dhi bvó.
29 Di nyànomvá dhi, Mírî, mí kòyi kúlí aswaaswa ì dré adrélé tàle àma rú dhi i. Mí
kòfè rînyí àma ámi màrábà i dré, adrézó ámi kúlí longó tirî àko.
30 Mí kòkidzì kpà ámi drígá rînyi ró dhi, adrézó móndí ki tidrí àyi ki drà i lésè, adrézó
kpà tà líndríga ró adrébhá ámi rînyí tadhá dhi ki 'o, ámi adhemakandra lólo, Yésu ni
rú sè.»
31 I kòzi tà nda i Gïká tí akílé dre dhi, àrà ì dré ru kimózó lána nda dré ru kizízó. Di ì
dré gàzo títí Tirí Lólo ni rînyí sè gò, ì dré ngàzo adrélé Gïká ni kúlí longó móndí i dré
tirî àko.

Yésu ni ka'ïbhá ì lanzí àyi ki ngá i àyi kòfalésè

32 Móndyá títí Yésu ni ka'ïbhá dhi ì amú tá ru adrélé ngá àlo ró àyi ki togó na ìndì
àyi ki tà kisùkisù na. Dhya àlo àyi kòfalé adrélépi tàá dhi, ngá ína ngbà 'í í dré kalóma
dhi tá yókódhó. Be ró dhi, ì adré tá àyi ki ngá títí dhi ki lanzí àyi kòfalésè.
33 Àpóstolò ì adré tá Mírî Yésu ni ngàma dràdrà 'ásè dhi ni tà longó rînyí kàdrì sè.
Di àyi tá Gïká ni togó tani íbe àyi rú.

---

‡ **4:26 4:26** A kònò Longó i 2:1-2. § **4:27 4:27** A kònò Màtáyò 27:1-2; Lúkà 23:7-11.

34 Dhya àlo lemerè ro àyi kòfalé dhi tá yókódhó. Angyá ko, àyi títi adrébhá amvú íbe yà, kó ngalè dzó íbe yà dhi ì adré tá ngá nda ki lagí, adrézó làfa ni ni adó alìzo
35 bhàá àpóstolò i kandrá. Di à adré tá làfa nda ni lanzí móndí àlo àlo i dré ngóró àyi ki lemerè dré adrélé dhi tíni.
36 Agó àlo rú be Yòséfà angálépi Lévì ni súrú lésè, tile tùrù Kipírò àdhya na dhi tá àyi kòfalé. Apóstolò ì fè tá drá rú Bàrànábà. (Rú nda kòdhi adré lèá tàle dhi «Mvá adrélépi móndí ki togó timbà dhi».)
37 Akódhi nda tá amvú àlo dhi íbe gò, dré lagízóá, làfa ni ni adózó alìzo bhàá àpóstolò i kandrá.

5

Ànàníyà i Sàfirà be dhi

1 Agó àlo rú be Ànàníyà dhi i tòkó ni Sàfirà be dhi i tá kpà amvú àlo dhi íbe gò, ì dré lagízóá.
2 Di, Ànàníyà nda dré ína làfa ni àruka tingázó zùle áyi tàndi dré gò, àmbí ni ni dòzo lìzo bhàá àpóstolò i kandrá. Di akódhi ni tòkó nì tá kpà tà nda dóro.
3 Gò Pétèró dré tàzoá drá dhi: «Ànàníyà, mí tayí mína Sàtánà file ámi togó na àdho tà sè? Mí tà kinzò Tirí Lólo dré gò, amvú kòdhi ni làfa àruka tingázó zùle ámi tàndi dré.
4 Drìdrì mí dré amvú nda ni lagízó dhi kandrá dhi, amvú nda tá mína 'i ko? Mí dré lagízóá dhi àmvolésè dhi, làfa nda tá mí drígá gò, mí dré tá kitswázó tà ángùdhi mí dré lèle 'òle dhi ni 'o ásà dhi ko? Mí 'o di mi ngíni tà kòdhi ni kisù 'òle kònìni dhi? Mí tà kinzò móndí i dré ko. Be ró dhi, mí tà mína kinzò Gìká dré.»
5 Ànàníyà kòyi kúlí nda i dre dhi, dré dhèzo dràle. Di tirì dré móndyá títí tà nda ni yibhá dhi ki 'òzo lavúlé.
6 Gò kàdhúrà àruka ì dré alìzo akódhi ni àbvò do lambélé gò, ì dré pfòzo sìá.
7 Anyíànyi sáà na àmvolésè dhi, Ànàníyà ni tòkó dré afízó Pétèró i vélé, tà lavúlépi nda ni nì àko ró.
8 Pétèró dré lizízóá tía dhi: «Mí tà rè má dré ká: Mì lagí amvú kòdhi làgí be kòdhòpi bàti?» Tòkó nda logó dhi: «Àyíya, kòdhi làgí nda 'i.»
9 Di Pétèró tà drá dhi: «Mì 'o àmi ngíni ru yi ámi agó be kitswázó Míri ni Tirí tabhì litílé dhi? Mí nò rè ká! Dhya ámi agó ni sibhá dhi i dzó tí. Ì ni kókpà ámi do pfòzo mí be.»
10 Gbă kòdhwa, tòkó nda dré dhèzo dràle Pétèró kandrá. Gò kàdhúrà nda ì dré afízó akódhi ni àbvò kisú. Ì dré dòzoá, pfòzo sìá agó ni làga.
11 Di tirì dré móndyá títí Èkèlézyà le dhi ki 'òzo lavúlé, túmăní móndyá títí tà nda ni yibhá dhi íbe.

Àpóstolò ì 'o tà líndríga ró dhi i bì

12 Àpóstolò ì adré tá tà líndríga ró adrébhá Gìká ni rìnyí tadhá dhi ki 'o bì móndí i kòfalé. Móndyá ka'ìbhá títí dhi ì adré tá ru kimó togó àlo sè tépelò ni kògbo zìle Sòlòmónò àdhya ró dhi na.
13 Di, móndí àruka ì adré tá tabhìle ru amú àyi íbe ko, tágba móndyá títí dhi ì dré tá adrézó àyi ki rú ta dóro dhi.
14 Tágba kònìni dhi, móndí zyandre àgo ró ìndì tòko ró dhi ì adré tá Míri Yésu ni ka'ì, adrézó ru amú móndyá ka'ìbhá nda íbe adrélé lìle drìdrì.
15 Ásà dhi, à adré tá dràbhá ki do tobhàle lángá i dri ìndì kíndri i dri láti i bhálésè, kitswálé Pétèró kònì dra lavú dhi, ndìndì akódhi ni líndrí kòlavúró àyi nda ki àruka i drìsè gò, ì kàdríró be dhi bvó.

16 Móndí zyandre angábhá bhàandre ànyi Yèrúsalémà làgásè dhi i lésè dhi ì adré
tá kpà dràbhá ki adó, móndí tirí kònzi ì dré adrélé mì pfòle dhi íbe, alìzo àyi íbe. Gò
àyi títí nda ì dré adrézó adrílé.

À pfo àpóstolò ki mì

17 Di kòwánà ki kàdrì túmáni móndyá títí akódhi làga adrébhá Sàdùkáyò i ró dhi
íbe dhi, ì adré tá lovó kònzi bha àpóstolò nda i rú.

18 Gò ì dré àyi ki rùzo bhèle bădzó móndyá títí i dré dhi na.

19 Di, ngátsi sè dhi, ángéló Mírì àdhya dré ína bădzó nda ni ti ki tinzìzo, àyi ki adrìzo
apfòzo àyi íbe gò, tàzoá àyi dré dhi:

20 «Mì lì àmi ki totó tépelò na, adrélé lídrì tídhí ro kòdhi ni rúbí longó móndí i dré.»

21 Di drùbhì kíno, ì dré lìzo tépelò na gò, kidhólé adrélé móndí ki tadhá, ngóró
ángéló nda dré tá tàle àyi dré dhi tíni.

Kòwánà ki kàdrì nda i móndyá akódhi làga dhi íbe dhi ì kòtsa dre dhi, ì dré Ìsèrélè
ànzi ki bhàgo kàdrì ki kimózó títí. Gò ì dré móndí ki mùzo kitswálé àpóstolò nda ki
adrì bădzó lésè.

22 Di, dhya mùle nda ì kòtsa dre dhi, ì kisú tá àyi nda i bădzó na ko. Di ì dré gòzo
gòle tà nda ni longó bhàgo kàdrì nda i dré, tàzoá dhi:

23 «Mà dré tsàzo kònàle dhi, mà kisú tá dhi, à atsú tá bădzó ni ti i găgă. Mà kisú
kpà bădzó likíbhá i adrérà'a àyi ki totó dzóti nda i kandrá. Di, mà kònzì dzóti nda i
dre dhi, mà dré àmakya dhya àlo kisúzó ko.»

24 Di tépelò likíbhá ki kàdrì, kòwánà kàdrì íbe dhi ì kòyi tà nda dre dhi, àyi ki drì
dré abízó gò, ì dré adrézó lizíá àyi kòfalésè ngalè àdho tà 'o tá àpóstolò nda i nì ya
dhi.

25 Di dhya àlo dré atsázó longóá àyi dré dhi: «Mì yi rè ká! Àgo mì dré tá bhèle
bădzó na dhi ì totó àyi tépelò na, adrélé móndí ki tadhá.»

26 Gò tépelò likíbhá ki kàdrì nda ì dré ngàzo lìle móndí ni íbe, àpóstolò nda ki adrì
alìzo àyi íbe. Di, ì adrì tá àyi rìnyí sè ko, ì dré tá adrélé ngá ro, móndí zyandre dhi ki
dra àyi ki lebhé todràle kírà sè dhi sè.

27 Ì kàdrì àyi dre dhi, ì dré àyi ki 'òzo apfòle bhàgo kàdrì nda i kandrá gò, kòwánà
ki kàdrì dré àyi ki lizízó tàzoá dhi:

28 «Mà logá tá àmi dré tà tadhama agó kòdhi ni rú sè dhi ko? Di, mì nò rè ká! Mì
'o àmikya tà mì dré adrélé tadhálé kòdhi ayílé Yèrúsalémà 'ásè títí dre. Mì adré kpà
agó kòdhi ni kàrí le bhàle àma dri.»

29 Gò Pétèró i àpóstolò àruka nda íbe dhi ì dré logózóá dhi: «Adré lèá dhi, mà kàdré
Gìká ni kúlí ka'ì 'òle dhi kòdhya, móndí kya ko.

30 Gìká àma ki tábhí kya tingá Yésu mì dré tá àmikya tidílé dràle fa kipakipa dri
dhi dràdrà lésè.

31 Di Gìká dré akódhi nda ni tingázó kurú na bhàle áyi drígó lésè adrélé ópí kàdrì
ro ìndì móndí ki tidrílépi ró, kòfèró láti Ìsèrélè ànzi i dré àyi ki togó ladzázó, Gìká
kòtrìró àyi ki tàkonzì i be dhi bvó.

32 Àma dhya tà nda ki nobhá mì sè dhi 'i, ngóró Tirí Lólo Gìká dré afèle móndyá
adrébhá áyi kúlí ka'ì 'òle dhi i dré dhi dré kpà adrélé dhi tíni.»

33 Bhàgo kàdrì nda ì kòyi tà nda i dre dhi, àyi ki togó dré aswázó tà tàndi ró gò, ì
dré adrézó àyi ki le 'òle todràle.

34 Fàrìsáyò àlo rú be Gàmàlìyélè dhi tá àyi nda i kòfalé. Akódhi nda tá tátrítrí kúlí
tadhálépi lindrì ro móndyá títí i mìlésè dhi 'i. Di dré ngàzo áyi totó bhàgo kàdrì nda
i kòfalé tàá dhi, à kò'o rè àgo nda i pfòle kivì na lókyá tsà sè.

35 Gò dré tàzoá bhàgo nda i dré dhi: «Ìsèrélè ànzi ni i, mì kàdré àmi ki liki, tà mì
dré adrélé lèle 'òle àgo kòdhi i rú dhi sè.

36 Gí rè lavúlé ko, Tèwúdà apfò tá ína tàá dhi, i móndí kàdrì 'i. Gò móndí ànyíànyi kámá-su dhi ì dré ru amúzó akódhi be. Di, akódhi ni pfùzo dràle gò, akódhi ni lebèbhá nda ki lapézó títí gò, àyi ki tà dré akízó nyǐnyi.
37 Âmvolásà dhi, Yùdási angálépi Gàlìláyà lésè dhi dré kpà apfòzo lókyá à dré tá adrérà'a móndí ki na dhi 'á gò, dré móndí zyandre dhi ki sèzo í vésè. Di, akódhi ni pfùzo kpà dràle gò, akódhi ni lebèbhá nda ki lapézó títí.
38 Di nyànomvá, má adré tàá àmi dré dhi: Mì kòtro àgo kòdhi ki tà rú ko. Mì tayí àyi lìle. Tàko ko, tà ì dré adrélé lèle 'òle dhi kàngá móndí i vélésè dhi, a ni dra akílé.
39 Di, tà nda kàngá ína Gïká vélésè dhi, mì kitswá àmikya àyi ki kiki bwà ko. Mì kàdré di àmi ki liki, mì kòkisúró àmi adrérà'a ru pfu Gïká be ko!» Di bhàgo kàdrì nda ì dré Gàmàlìyélè ni kúlí ka'ïzo.
40 Gò ì dré àpóstolò nda ki azízó, àyi ki 'òzo bhwàle gò, lazízóá àyi dri dhi, ì kògò vélé tà ta Yésu ni rú sè ko. Gò ì dré àyi ki tayízó lìle.
41 Di àpóstolò nda ì dré apfòzo bhàgo kàdrì nda i vélésè lenzébe lavúlé, Gïká dré tá ka'ïle ì kònya kanyò Yésu ni rú ni tà sè dhi sè.
42 Di kǐtú àlo àlo títí i sè dhi, ì adré tá tà tadhá tépelò na ìndì móndí ki dzó i 'ásè, adrézó Rúbí Tani longó, adrézó tadhá dhi, Yésu Mèsíyà 'i káyà dhi.

6

À kipè àgo nzi-drì-rì dhi i kitswálé àpóstolò ki ledé

1 Lókyá nda kònàdhi sè dhi, Yésu ni ka'ïbhá ì adré tá lizólé lìle drǐdrǐ. Di, àyi nda i kòfalé dhi, Yúdà ànzi adrébhá Gïríkǐ ti ta dhi ì dré ngàzo adrélé kúlí ti Yúdà ànzi adrébhá Èbérè ti ta dhi i rú. Ì adré tá tàá dhi, à adré tá àyi ki tàyítòkó ki tà tivì, à dré tá adrérà'a mányàngá lanzí móndí i dré kǐtú àlo àlo i sè dhi 'á.
2 Di àpóstolò mudrí-drì-rì dhi ì dré móndyá ka'ïbhá títí dhi ki kimózó gò, tàzoá àyi dré dhi: «Kitswá mà dré Gïká ni kúlí tadhama tayízó, kitswázó mányàngá ni tà 'o dhi ko.
3 Di àma ki adrúpi i, lè mì kòkipè àmi kòfalé àgo nzi-drì-rì gabhá Tirí Lólo sè ìndì tògyá sè, àyi ki tà dré adrézó dóro móndí i mǐlésè dhi i, mà kòtayíró àzí nda àyi drígá.
4 Di àma ró dhi, mà ni àma ki fe títí adrélé tà ta Gïká be, adrézó kpà akódhi ni kúlí tadhá.»
5 Di móndyá zyandre títí nda ì dré tà nda ni ka'ïzo. Gò ì dré Sètèfánò, adrélépi tà ka'ïka'ï íbe kàdrì ìndì gàlepi Tirí Lólo sè dhi ki kipèzo, túmǎní Filípò íbe, Pòròkórò be, Nïkànórà be, Timónà be, Pàrùménà be, tsàle Nïkòlá angálépi Âtiyòkíyà lésè, Yúdà ànzi ki Gïká ni ka'ïlepi dhi be.
6 Gò ì dré àyi nda ki bhàzo àpóstolò i kandrá. Di àyi nda ì dré tà zïzo Gïká tí àyi dré, drígá bhàzo àyi àlo àlo títí i dri, Gïká kòbhàró tà tani àyi dri be dhi bvó.
7 Di Gïká ni kúlí adré tá ayílé lìle drǐdrǐ. Móndyá ka'ïbhá Yèrúsalémà na dhi ì adré tá lizólé lavúlé. Âyi nda i kòfalé dhi, kòwánà zyandre dhi ì ka'ï tá Yésu gò, adrézó tròle akódhi ni tà rú.

A ru Sètèfánò

8 Sètèfánò nda tá Gïká ni togó tani íbe í rú, ìndì rǐnyí ni íbe bǐ gò, dré adrézó tà kàdrì líndríga ró adrébhá Gïká ni rìnyí tadhá dhi ki 'o móndí i kòfalé.
9 Di, móndí àruka angábhá lìsámbò dzó zïle «Màrábà trìle dhi kya» ró dhi lésè dhi, ì dré ngàzo ligílé Sètèfánò rú, adrézó tà kayí tíá. Âyi nda i tá Yúdà ànzi angábhá Kïrénè lésè, Âlìgìzàndríyà lésè, bvò Kïlïkíyà àdhya lésè, ìndì bvò Asíyà àdhya lésè dhi 'i.
10 Di, ì kitswá tá àyikya Sètèfánò ni lavú bwà ko. Àngyá ko, adré tá tà ta tògyá sè ìndì Tirí Lólo ni rǐnyí sè.

11 Gò ì dré làfa fèzo lùzu ró móndí àruka ị dré, ì kòtàró kịnzò sè dhị: «Mà yi Sètèfánò adrérà'a làdhá dha Mósè rú, ìndì Gĩká rú.»
12 Dị ì dré móndí zyandre dhị ị, bhàgo ị, ìndì tátrítrí kúlí tadhábhá íbe dhị kị 'a tịfízó lịgílé Sètèfánò rú. Gò àyị nda ì dré akódhị nị rùzo, drĩzoá lìzo ába Yúdà ànzị kị bhàgo kàdrì ị kandrá.
13 Dị ì dré móndí àruka kị 'òzo pfòle tàá kịnzò sè dhị: «Agó kòdhị adré ngbú adrélé tà ta kònzị àma kị tépelò lólo dhị rú, ìndì Mósè nị tátrítrí kúlí rú.
14 Tàko ko, mà yi akódhị adrérà'a tàá dhị, Yésu Nàzàrétà lésè kòdhị nị tépelò nda nị pfu gò, labhị Mósè dré tayílé àma dré dhị kị ladzázó.»
15 Dị bhàgo kàdrì títí ru kịmóbhá nda kị mĩ tá Sètèfánò dri gò, ì dré nòzoá dhị, akódhị nị mĩbhalé tá ángéló àdhya tínị.

7

Sètèfánò logó kúlî Yúdà ànzị kị bhàgo kàdrì ị dré

1 Gò kòwánà kị kàdrì dré lizízóá Sètèfánò tí dhị: «Tà tàle mí rú kòdhị ị tà bàti 'ị?»
2 Dị Sètèfánò dré logózóá dhị: «Áma adrúpi ị áma atá íbe nị ị, mì yi rè áma kúlí ká! Gĩká mĩlanzìlanzì ro dhị agá tá àma kị tábhí Ábàrámà kandrá, akódhị dré tá adrérà'a bvò Mèsòpòtàmíyà àdhya na dhị 'á, drĩdrĩ dré bhà mòzo bvò Kàránà àdhya na dhị kandrá.
3 Gĩká dré tàzoá drá dhị: ‹Mí tayí ámị bvò ị ámị súrú be, lìzo bvò má dré dra tadhálé mí dré dhị na.›*
4 Dị Ábàrámà dré bvò Kàlàdáyò kya nị tayízó gò, lìzo bhà mo Kàránà na. Akódhị nị atá nị dràma àmvolésè dhị, Gĩká dré akódhị nị amùzo alìle bvò mì dré adrézó adrélé ándrò kònìdhị lé.
5 Dị, Gĩká fè tá akódhị dré bvò tàyịlé ro dhị kònwárè ko. Fè tá ndìndì àrà dré kịtswázó pá bha lána dhị ko. Dị, lazí tá ína dhị, í nị dra bvò nda nị fe akódhị dré, ìndì bvò nda nị adré akódhị nị toyó ị dré tàyịlé ro, tágba dré rè dhu adrézó mvá àko dhị.
6 Gĩká tà drá dhị: ‹Ámị toyó kị adré móndí twá ị ró móndí àruka kị bvò na. Á nị àyị kị bha adrélé màrábà ị ró, adrézó àyị kị mĩ pfo kóná kámá-su.
7 Dị, má nị mána tà bha súrú dra àyị kị bhàlepi adrélé màrábà ị ró dhị dri. Ámvolásà dhị, ì nị angá bvò nda lésè, agòle adrélé áma lìndrì bha àrà kònìdhị 'á.›†
8 Gò Gĩká dré tà bhàzo ru yĩzo Ábàrámà be tàzoá dhị, ì kòlwà àyị kị ànzịàgo ị títí, tà ru yĩzo nda nị tadházó.‡ Gò Ábàrámà dré Ịsákà nị tĩzo gò, akódhị nị lwàzo kĩtú nị nzi-drĩ-na sè. Ịsákà dré Yàkóbhò nị tĩzo gò, Yàkóbhò nda dré àma kị tábhí mudrí-drĩ-rĩ dhị kị tĩzo.
9 Ámvolásà dhị, àma kị tábhí ì dré lovó kònzị bhàzo àyị kị tùgumvá Yòséfà rú gò, ì dré akódhị nị lagízó adrélé màrábà ro bvò Ètèpétò àdhya na. Dị, Gĩká tá ína túmắní akódhị be gò,
10 dré akódhị nị apázó akódhị nị kịzà títí ị lésè. Tàko ko, fè tá tògyá akódhị dré, akódhị nị tà 'òzo adrélé dóro Fàráwò, ópí kàdrì Ètèpétò drĩle dhị mĩlésè. Dị Fàráwò nda dré Yòséfà nị bhàzo adrélé ópí ro í bvó Ètèpétò drĩle, ìndì tà títí áyị dzó kàdrì na dhị ị drĩle.
11 Gò kàrábhò dré dhèzo bvò wắyi Ètèpétò àdhya 'ásè, ìndì Kànánà àdhya 'ásè. Kịzà tá kàdrì lavúlé gò, àma kị tábhí ì dré kịtswázó mányàngá kisú bwà ko.
12 Dị Yàkóbhò kòyi ngánò tá Ètèpétò na be dhị dre dhị, dré àma kị tábhí kị mùzo lìle kònàle vésè nị àlo sè.

---

* **7:3 7:3** A kònò Kịdhoma 12:1. † **7:7 7:7** A kònò Kịdhoma 15:13-14. ‡ **7:8 7:8** Tà Gĩká dré tá bhàle ru yĩzo Abàrámà be tàzoá dhị, ì kòlwà àyị kị ànzịàgo ị títí kònìdhị adré tá tadhá dhị, àyị tá Gĩká nị súrú 'ị káyà dhị.

13 Di vésè ni rĩ sè dhi, Yòséfà dré áyi 'òzo áyi adrúpi nda ì dré nĩle gò, Yòséfà ni súrú tadházó Fàráwò dré.
14 Gò Yòséfà dré móndí mùzo lìle áyi atá Yàkóbhò ki adrì áyi súrú íbe títí. Ayi nda i tá móndí nyadhi-na-drĩ-mudrí-drĩ-nzi.
15 Di Yàkóbhò ì dré lìzo àma ki tábhí íbe Ɛzèpétò na gò, ì dré todràzo kònàle.
16 Bvóá dhi, àyi ki àbvò ki dòzo lìzo bhàá mógó àlo Sĩkémè le dhi na. Abàrámà gi tá mógó nda làfa sè Ɛmórà ni ànzi i drígá.
17 Lókyá Gĩká dré tá adrérà'a 'òle tà í dré tá lazílé Abàrámà dré dhi ni 'o dhi 'á dhi, móndyá àmakya ì lizó tá zyandre ró Ɛzèpétò na.
18 Gò ópí kàdrì àzya Yòséfà ni tà nĩlepi ko dhi dré ngàzo adrélé òpì nya Ɛzèpétò dri.
19 Akódhi nda dré àma ki súrú ki litízó, àma ki tábhí ki mì pfòzo, àyi ki 'òzo àyi ki ànzi kùrí ki labhé tayílé, ì kòtodràró be dhi bvó.
20 Di lókyá nda sè dhi, Mósè ni tĩzo. Akódhi ni tà avé tá Gĩká mĩlésè tò. A dré akódhi ni likízó atá ni ni dzó na mbă na.
21 Di à kòlabhé akódhi tayílé dre dhi, Fàráwò ni zapi dré akódhi ni kisúzó gò, dòzoá likílé áyi tàndi ni mvá ro.
22 Gò Mósè nda ni tadházó tògyá wăyi Ɛzèpétò kya sè gò, dré mbàzo atsálé rĩnyi ró kúlí tàma sè ìndì tà 'òma sè.
23 Mósè ni kóná kòtsa nyadhi-rĩ dre dhi, dré kisùzoá dhi, í ni li áyi adrúpi Ɨsèrélè ànzi ki no.
24 Gò dré Ɛzèpétò agó àlo dhi ni nòzo adrérà'a Ɨsèrélè mvá àlo dhi ni mì pfo. Di dré fizo dhya adrélé mì pfòle nda ni tárá ga gò, Ɛzèpétò agó nda ni pfùzo dràle.
25 Mósè adré tá ína kisùá dhi, áyi adrúpi Ɨsèrélè ànzi ki tá nĩá tàle dhi, Gĩká amù i kitswálé àyi ki apá dhi be. Di, ì nĩ tá àyikya tà nda ko.
26 Kĩtú bvóá dhi sè dhi, Mósè dré tsàzo Ɨsèrélè ànzi rĩ dhi ki kisú adrérà'a ru pfu. Lè tá àyi ki 'òle ru amú tódhyá àyi kòfalésè gò, dré tàzoá àyi dré dhi: ‹Áma arúpi i, àmi kó adrúpi i ró dhi, mì adré di àmikya ru 'o kònzi àdho tà sè?›
27 Di, dhya adrélépi tá áyi adrúpi ni mì pfo dhi dré ína Mósè ni gbòzo, tàzoá dhi: ‹Adhi bhà mi adrélé ópí ro ìndì tàbvó tàlepi ró àma drĩle dhi nì?
28 Mí adré mína áma le pfùle dràle, ngóró mí dré Ɛzèpétò agó kònàdhi ni pfùle dràle agyá dhi tíni?›§
29 Mósè kòyi kúlí nda dre dhi, dré lapázó bvò nda lésè, lìle atsálé móndí twá ro bvò Màdìyánà àdhya na. Gò dré ànzigo rĩ dhi ki tĩzo kònàle.
30 Kóná nyadhi-rĩ àmvolésè dhi, ángéló àlo dhi dré agázó Mósè kandrá fanzĭ adrélépi tá kòle àtsi ró dhi na, duku ànyi kòngó Sĩnáyì àdhya làga dhi na.
31 Di Mósè kònò tà nda dre dhi, akódhi ni líndrí dré gàzo bhwăbhwa ngá dré adrélé nòle nda ni tà sè. Dré tá adrérà'a áyi kisí ànyi ngá nda ni no dhi 'á dhi, dré Mírĩ ni kúlí yĩzo tàá dhi:
32 ‹Ma Gĩká ámi tábhí kya 'i, Gĩká Abàrámà àdhya, Ɨsáká àdhya ìndì Yàkóbhò àdhya 'i.› Mósè dré ngàzo adrélé lyàle gò, dré gòzo ngá nda ni tabhĩ nòle ko tirĩ dré.
33 Di Mírĩ dré tàzoá drá dhi: ‹Mí tuvù ámi kámókà i mí pásè. Tàko ko, àrà mí dré adrézó ámi totó 'á kònìdhi, àrà lólo dhi 'i.
34 Má nò kizà áma móndyá ì dré adrélé nyàle Ɛzèpétò na dhi, àyi ki tongotongo ki yĩzo dre. Di má así kitswálé àyi ki apá dhi bvó. Mí alì di nyànomvá, má kòmùró mi lìle Ɛzèpétò na.›*
35 Mósè kòdhi, dhya Ɨsèrélè ànzi ì dré tá gàle tàzoá drá dhi, ‹Adhi bhà mi adrélé ópí ro ìndì tàbvó tàlepi ró àma drĩle dhi nì?› nda 'i. Di, Gĩká mù tá ína akódhi nda adrélé

§ **7:28 7:28** A kònò Pfòma 2:14. * **7:34 7:34** A kònò Pfòma 3:5-10.

àyi ki ópí ro ìndì àyi ki apálépi ró dhi kòdhya. Mù tá akódhi ángéló agálépi akódhi
kandrá fanzĭ adrélépi tá kòle dhi na dhi sè.
36 Di Mósè nda adrĭ tá Ìsèrélè ànzi i apfòzo àyi íbe Èzèpétò lésè dhi nì. 'O tá tà
líndríga ró adrébhá tá Gĭká ni rĭnyí tadhá dhi i Èzèpétò na, yĭandre Kika mĭle, ìndì
duku na kóná nyadhi-rĭ.†
37 Mósè kòdhi, dhya tá tàlepi Ìsèrélè ànzi i dré dhi, ‹Gĭká ni pròfétà àlo má tíni dhi
ni 'o apfòle àmi ki tàndi ki súrú lésè amùle àmi dré› nda 'i.‡
38 Akódhi nda tá túmănì àma ki móndyá ru kimóbhá duku na dhi íbe. Totó tá i àma
ki tábhí ki kòfalé 'á, ángéló adrélépi tà ta í be kòngó Sìnáyì àdhya drĭna dhi be. Kisú
tá kúlí lídrì àdhya i gò, kúlí nda ki longózó tayílé àma dré.
39 Di, àma ki tábhí nda ì lè tá àyikya akódhi ni kúlí ka'ĭle 'òle ko. Be ró dhi, ì gà tá
àyikya akódhi. Àyi ki togó na dhi, ì lè tá gòle Èzèpétò na.
40 Gò ì dré tàzoá Árónà dré dhi: ‹Mí ledé àma dré gĭká kitswábhá àma ki drĭ ko dhi
i wà. Àngyá ko, kàdré ína Mósè àma ki adrĭlepi apfòle Èzèpétò lésè kòdhi ni tà sè dhi,
mà nĭ ngalè àdho tà 'o akódhi nì ya dhi ko.›
41 Di ì dré tí ngbòlò líndrí ledézó, ngá fèzo drá mòbòmà ro gò, gwányá 'òzo lenzézó
ngá líndrí ì dré tá ledélé àyi ki drígá sè nda ni tà sè.
42 Di, Gĭká dré ína àmvò alázó àyi rú gò, àyi ki tayízó adrélé lindrì fe bhĭbhínyà bhù
na dhi i dré, ngóró tisìle búkù pròfétà kya na dhi tíni:
‹Ìsèrélè ànzi ni i, mì alì tá tsì kà'wá pfùle dhi ki afè má dré mòbòmà àruka íbe,
mì dré tá adrérà'a duku na kóná nyadhi-rì dhi 'á dhi 'í?
43 Kóko! Mì todó tá àmikya ngá líndrí mì dré tá ledélé kitswázó lindrì fe drá dhi i
kòdhya:
wémà Mòlókò àdhya i bhĭbhínyà líndrí àmi ki gĭká Ràyìfánà àdhya be.§
Di ásà dhi, má ni àmi ki mu adrélé móndí twá i ró
bvò Bàbĭlónà àmvona dhi na.›*
44 Àma ki tábhí nda ì todó tá kpà tàbèrènákolò adrélépi Gĭká ni adrema ni tà tadhá
dhi duku 'ásè. À ledé tá tàbèrènákolò nda làsú be ngóró Gĭká dré tá tàle Mósè dré
dhi tíni, ìndì ngá líndrí dré tá tadhálé drá dhi tíni.
45 À kòtayí tàbèrènákolò nda àma ki tábhí i dré Yòsúwà be dre dhi, àyi nda ì dré
dòzoá lìzo ába bvò súrú twá Gĭká dré dròle àyi kandrásè dhi kya na. Gò tàbèrènákolò
nda dré adrézó bvò nda lé tsàle ópí Dàwídĭ ni lókyá 'á.
46 Dàwídĭ nda ni tà tá dóro Gĭká mĭlésè gò, dré Gĭká ni ti lizízó, kòtayíró i dzó kàdrì
si Gĭká Yàkóbhò àdhya dré.†
47 Di, Dàwídĭ ni mvá Sòlòmónò dré ína dzó kàdrì nda ni sìzo drá nì.
48 Di, Gĭká kurú na bhù na dhi adré ína adrélé dzó móndí ì dré adrélé sĭle dhi i 'ásè
ko. Ngóró pròfétà dré adrélé tàle dhi tíni:
49 ‹Mírì tà dhi: Bhù àrà má dré adrézó lirílé adrélé òpì nya 'á dhi 'i,
ìndì bvò àrà má dré adrézó áma pá bha drĭá dhi 'i.
Mì ni di dzó kárá be ngíni dhi ni si má dré kòdhya?
Àrà má dré dra lovózó lána dhi ni adré ángolé?
50 Áma drígá ledé ngá kòdhi i títí nì ko?›‡
51 Àmi àmi ki togó 'obhá tombálé, ìndì àmi ki bíbhálé tabhóbhá adrézó ligílé Gĭká rú
ni i, àmi ngóró àmi ki tábhí nda i tíni: Mì adré ngbú adrélé Tirí Lólo ni kúlí kayikayi!

---

† **7:36 7:36** A kònò Pfòma 7:3; 14:21; Ngá nàma 14:33. ‡ **7:37 7:37** A kònò Dùtèrònómè 18:15, 18. § **7:43 7:43** Mòlókò ìndì Ràyìfánà kòni i tá gĭká tàko móndí súrú twá ro dhi ì dré adrélé lindrì bhàle dhi 'i. * **7:43 7:43** A kònò Amósà 5:25-27. † **7:46 7:46** Wárágà àruka Gĭká ni kúlí tisìzo àyi dri dhi i léna dhi, à adré kúlí kòni ki kisú kònwa: «kòtayíró i dzó kàdrì si Yàkóbhò ni ànzi i dré». ‡ **7:50 7:50** A kònò Èsáyà 66:1-2.

52 Pròfétà àlo àmi ki tábhí ì dré mì pfòle ko dhi tsì be? Ì tupfú tá ndìndì pròfétà adrébhá tá Dhya gyăgya dhi ni alìma ni tà longó dhi i todràle. Di nyànomvá dhi, mì lefè àmikya akódhi nda kàribhá i drígá gò, mì dré akódhi ni pfùzo dràle.
53 Mì kisú tá Gìká ni tátrítrí kúlí dré longólé ángélo i tí dhi gò, mì dré àmikya tà tátrítrí kúlí nda dré adrélé tàle dhi ki ka'ìzo 'òle ko!»

À lebhé Sètèfánò dràle kírà sè

54 Bhàgo kàdrì nda ì kòyi tà nda i dre dhi, àyi ki togó dré aswázó Sètèfánò rú gò, ì dré adrézó síkálándrá tsi bvóá.
55 Di, Sètèfánò gàlepi Tirí Lólo sè nda dré ína mì tingázó kurú na bhù na Gìká ni mìlanzìlanzì no, ìndì Yésu ni no adrérà'a áyi totó Gìká ni drígó lésè.
56 Dré tàzoá dhi: «Mì nò rè ká! Má adré nòá dhi, bhù lanzí ru dre. Di má adré Móndí ni Mvá ni no adrérà'a áyi totó Gìká ni drígó lésè!»
57 Ì kòyi tà nda sè dhi, ì dré àyi ki bíbhálé tabhózó gò, tetrézó kúlí 'u'ù sè. Di ì dré dhèzo Sètèfánò dri,
58 akódhi ni se pfòzo ába bhàandre 'ásè kivì na gò, ì dré kidhózó adrélé akódhi ni lebhé kírà sè. Di akódhi ni asíkìbhá nda ì tuvù tá àyi ki kítá kidhì àdhya i lebhélé kàdhúrà àlo rú zìle Sàwúlò dhi pá.§
59 Ì dré tá adrérà'a Sètèfánò ni lebhé dhi 'á dhi, adré tá liyílé Mírì rú adrézó tàá dhi: «Mírì Yésu, mí do áma lídrì wà!»
60 Di dré dhèzo áyi kórókó titì gò, yòzoá dhi: «Mírì, mí bhà tàkonzì kònìdhi àyi dri ko.» Kòtà tà nda dre dhi, dré dràzo.

8

1 Di Sàwúlò nda ka'ì tá kpà dhi, à kòpfu Sètèfánò dràle wà dhi 'í.

À pfo móndyá Èkèlézyà le dhi ki mì lavúlé

Kidhólé kìtú nda sè dhi, à dré kidhózó adrélé móndyá Èkèlézyà Yèrúsalémà àdhya lé dhi ki mì pfo lavúlé. Di àyi títí nda ì dré lapázó ayíbe bvò Yùdáyà àdhya 'ásè ìndì Sàmàríyà àdhya 'ásè. Tayí tá ngbà 'í àpóstolò i Yèrúsalémà 'a kòdhya.
2 Àgo àruka adrébhá tá tròle Gìká ni tà rú dhi ì dré Sètèfánò ni àbvò dòzo, lìzo sìá. Gò ì dré akódhi ni ngòzo tà tàndi ró.
3 Di, Sàwúlò ro dhi, dré ína áyi fèzo kitswálé Èkèlézyà ni tà pfu. Adré tá tatsílé Yésu ni ka'ìbhá ki ndabe dzó àlo àlo i 'ásè, adrézó àgo ki turú tòkó íbe, adrézó àyi ki 'o lebhélé bădzó na.

Fìlìpò longó Rúbî Tani Sàmàríyà na

4 Móndyá ka'ìbhá ayíbhá nda ì adré tá Rúbî Tani longó àrà títí ì dré adrézó lavúlé dhi i 'ásè.
5 Di Fìlípò lì tá ína bhàandre àlo bvò Sàmàríyà àdhya lé dhi na gò, kidhólé adrélé Mèsíyà ni tà longó móndí i dré kònàle.
6 Móndyá zyandre nda ì kòyi tà Fìlípò dré adrélé tàle dhi i, ìndì ì kònò tà líndríga ró dré adrélé 'òle dhi i dre dhi, ì dré adrézó bíbhálé ga akódhi ni kúlí yi lovó sè.
7 Tirí kònzi bì dhi ì adré tá topfòle móndí i lésè tetrébe. Móndí bì mèrèkpè ro, ìndì pá be àbvò ro dhi ì adré tá kpà adrílé.
8 Tà nda sè dhi, arí adré tá gàle bhàandre nda léna bì.

Sìmónà kódzógó ro dhi ka'ì Yésu

§ **7:58 7:58** Sàwúlò kònìdhi, dhya dra rú zìle amvútú Pólò dhi 'i.

9 Bhàandre nda 'á dhi, agó àlo rú be Sïmónà dhi adré tá làndrí ndri lókyá be vwàvwà
ro, adrézó móndyá títí Sàmàríyà le dhi ki líndrí tigá. Adré tá tàá dhi, i ína móndí kàdrì
'i.
10 Móndyá títí kidhólé àyi tàko i rú tsàle àyi kàdrìkàdrì i rú dhi ì adré tá akódhi
ni yi lovó sè, adrézó tàá dhi: «Dhya kòdhi, rïnyí angálépi Gïká vélésè rú zïle ‹Rïnyí
kàdrì› dhi 'i.»
11 I adré tá tròle akódhi rú, dré tá adrélé àyi ki líndrí tigá áyi làndrí tà sè lókyá be
vwàvwà ro dhi sè.
12 Di, ì kòyi Rúbî Tani Fïlípò dré adrélé longólé Gïká ni Òpì ni tà dri ìndì Yésu Krísto
ni tà dri dhi dre dhi, àyi àgo ró ìndì tòko ró dhi ì dré Rúbí nda ni ka'ïzo gò, ì dré
bàtísimò dòzo.
13 Sïmónà ni tàndi dré kpà ka'ïzoá gò, bàtísimò dòzo. Dré ngàzo adrélé tròle Fïlípò
rú, adrézó tà kàdrì líndríga ró dré adrélé 'òle dhi ki no gò, akódhi ni líndrí dré adrézó
gàle ásà.
14 Àpóstolò Yèrúsalémà na dhi ì kòyi tàle dhi, móndyá Sàmàríyà le dhi ì ka'ï tá Gïká
ni kúlí dhi dre dhi, ì dré Pétèró ki amùzo Yòwánì be àyi vélé.
15 Àyi nda ì kàtsá dre dhi, ì dré tà zïzo Gïká tí móndyá ka'ïbhá nda i dré, ì kòkisúró
Tirí Lólo be dhi bvó.
16 Tàko ko, Tirí Lólo nda asó tá rè dhu àyi ko. I kisú tá ngbà 'í bàtísimò Mírì Yésu
ni rú sè dhi kòdhya.
17 Di Pétèró i Yòwánì be dhi ì dré drígá bhàzo àyi àlo àlo títí nda i dri gò, ì dré Tirí
Lólo kisúzó.
18 Di Sïmónà nda kònò, móndí ì adré tá Tirí Lólo kisú àpóstolò ki drígá bhàma àyi
dri dhi sè dhi dre dhi, dré làfa lèzo fèle Pétèró i dré Yòwánì be,
19 tàzoá dhi: «Mì afè kókpà rïnyí kòdhi má dré wà, kitswálé dhya ángùdhi má dré
dra drígá bhàzo drïá dhi kòkisúró Tirí Lólo be dhi bvó.»
20 Di, Pétèró logó drá dhi: «Mí kòdrà túmání ámi làfa be! Tàko ko, mí kisù tá mína
dhi, mí ni tá tà Gïká dré adrélé afèle àngyá dhi ni gi làfa sè.
21 Mi tà àko Gïká ni àzí kòdhi léna, ámi togó dré adrélé gyăgya Gïká kandrá ko dhi
sè.
22 Lè mí kòladzá di ámi togó tà kònzi mí dré kisùle 'òle kòdhi ni tà sè. Mí zi kpà tà
Mírì tí, kòtrïró ámi tà kònzi nda be dhi bvó.
23 Tàko ko, má nò dhi, ámi togó ga tà kùdzí sè bï, ìndì mi móndí 'ìle tàkonzì sè dhi
'i.»
24 Di Sïmónà logó dhi: «Àmi ki tàndi, mì kòzi tà Mírì tí má dré àmi, tà mì dré tàle
kòdhi ki àlo kàtsáró má rú ko dhi bvó.»
25 Àmvolásà dhi, Pétèró i Yòwánì be dhi ì dré Mírì Yésu ni tà ì dré nòle ìndì ì dré
yïle dhi ki longózó, akódhi ni kúlí tadházó móndyá kònàle dhi i dré. Gò ì dré gòzo
gòle Yèrúsalémà na, Rúbî Tani longóbe bhà bï Sàmàríyà kya i 'ásè.

Fïlípò longó Rúbî Tani Èti̇yòpîyà agó àlo dhi dré

26 Àmvolásà dhi, ángéló Mírì àdhya dré tàzoá Fïlípò dré dhi: «Mí nga lìle tàbhu na
láti sïlepi Yèrúsalémà lésè lìle Gázà na duku 'ásè dhi 'ásè.»
27 Di Fïlípò dré ngàzo lìle. Láti 'á dhi, ì dré drì sïzo Èti̇yòpíyà agó àlo dhi be. Akódhi
nda tá ùníkì 'i, ìndì móndí kàdrì Kàndákè, Èti̇yòpíyà ki ópí kàdrì tòko ró dhi zàle,
adrélépi làfa ni ni likí títí dhi 'i.* Akódhi lì tá Yèrúsalémà na kitswálé Gïká ni lindrì
bha.
28 Dré tá adrérà'a nzìle dhi 'á dhi, lirí tá áyi tàmàmbírì dòngí dré adrélé sèle nì dhi
na, adrélé búkù pròfétà Èsáyà àdhya ni na kúlí be drădra.

---

* **8:27 8:27** «Ùníkì» kònìdhi, agó angílé kitswálé ópí kàdrì ni àzí 'o dhi 'i.

29 Gò Tirí Lólo dré tàzoá Filípò dré dhi: «Mí kisí mi ànyi tàmàmbírî kòdhi làga, mì kòlìró túmáni agó kòdhi be.»
30 Di Filípò dré ràzo tsàle ànyi tàmàmbírî nda làga gò, agó nda ni yi adrérà'a búkù pròfétà Èsáyà àdhya ni na. Dré lizízóá tíá dhi: «Mí nî tà mí dré adrélé nàle kòdhi ni àndu be?»
31 Di agó nda logó dhi: «Má ni kitswá nîá ngíni dhya àlo kòngi àndu ni má dré ko dhi?» Di dré Filípò ni zîzo mbàle lirílé í làga tàmàmbírî na.
32 Tà Gîká ni Kúlí na dré tá adrélé nàle dhi tá tà kònìdhi 'i:
«À drî tá akódhi ànzyà gà à dré adrélé kábilígyà se lìzo ába àrà adrézó lîá dhi na dhi tíni.
Ngóró kábilígyà mvá dré adrélé kíri dhya adrélépi áyi bhí re dhi kandrá dhi tíni dhi, akódhi nzì ti ko.
33 À nò tá akódhi móndí tàko ró gò, akódhi ni tàbvó tàzo gyăgya ko.
Àdhi ni kitswá akódhi ni ànzimvá ki tà tití dhi nì? Tàko ko, à tingá akódhi ni lídrì bvò drîsè dre.»†
34 Gò Ètîyòpíyà agó nda dré lizízóá Filípò tí dhi: «Mí tà rè má dré ká: Pròfétà kòdhi adré àdhi ni tà ta kòdhya? Adré áyi tàndi ni tà ta, kó ngalè móndí àzya ni tà ta kòdhya?»
35 Di kidhólé tà dré tá adrélé nàle nda rú dhi, Filípò dré Rúbí Tani Yésu ni tà dri dhi ni longózó drá.
36 I dré tá adrérà'a lìle láti 'ásè dhi 'á dhi, ì dré tsàzo ànyi àrà àlo yî be dhi làga. Di Ètîyòpíyà agó nda dré tàzoá dhi: «Mí nò rè ká! Yî kó be kòdhi dhi, tà má dré kitswázó bàtísimò do bwà ko dhi àdho tà 'i?» [
37 ‡]
38 Di dré tàzoá dhi, à kòkikí tàmàmbírî. Gò Filípò i agó nda be dhi ì dré sìzo file yî na gò, Filípò dré bàtísimò fèzo drá.
39 Di ì kàpfò yî nda lésè dre dhi, Mírî ni Tirí dré ndiri Filípò ni dòzo. Ètîyòpíyà agó nda gò vélé akódhi ni no ko. Di dré gòzo adrélé lìle lenzébe.
40 Di Filípò ro dhi, dré gòzo áyi kisú bhàandre rú zîle Àzótò dhi na. Di dré ngàzo láti do lìzo Kàyìsàríyà na, Rúbí Tani longóbe bhàandre àlo àlo títí dhi i 'ásè.

9

Sàwúlò ladzá áyi togó Yésu ni ka'î
(À kònò kpà Tà 'òle dhi i 22:6-16; 26:12-18)

1 Lókyá nda kònàdhi sè dhi, Sàwúlò gò ína adrélé lalílé Mírî Yésu ni ka'îbhá i bvó, adrézó dràdrà kúlí ta àyi ki tà sè. Di dré ngàzo lìle kòwánà ki kàdrì véna
2 akódhi ni lizí, kòtisìró wárágà i Yúdà ànzi ki lìsámbò dzó ki kàdrì Dàmàsékè na dhi i dré, í kònì tsa móndí àgo ró ìndì tòko ró adrébhá Yésu ni láti lebè dhi ki kisú dhi, í kòturúró àyi agòzo àyi íbe Yèrúsalémà le be dhi bvó.
3 Di dré tá adrérà'a láti 'á, adrélé tsàle ànyi Dàmàsékè làga dhi 'á dhi, ngádra bhù lésè dhi dré kòzo ngbŏ ró ngá kazá akódhi làgásè kúrú.
4 Di dré dhèzo kînî mi gò, kúlí yi tărà'a í dré dhi: «Sàwúlò, Sàwúlò, mí adré áma mî pfo àdho tà sè?»
5 Sàwúlò lizí dhi: «Mírî, mi àdhi 'i?» Di kúlí nda logó drá dhi: «Ma Yésu mí dré mína adrélé mî pfòle dhi 'i.
6 Di mí nga file bhàandre na. Kònàle dhi, à ni tà kitswálépi mí dré dra 'òle dhi ni ta mí dré.»

† **8:33 8:33** À kònò Èsáyà 53:7-8. ‡ **8:37 8:37** Wárágà Gîká ni Kúlí tisìzo àyi dri drîdrì dhi i léna dhi, à adré kúlí kòni ki kisú kònwa ko: [Filípò tà drá dhi: «Mí kòka'î ámi togó wăyi sè dhi, mí ni kitswá bàtísimò do.» Di agó nda logó dhi: «Má adré ka'îá dhi, Yésu Krísto Gîká ni Mváagó 'i.»]

7 Móndyá adrébhá tá atsí to túmăní Sàwúlò be dhị ì kịkí tá àyị, adrélé tà nda nị no síbhálé be ngbo. Ɨ yi tá kúlí nda 'í, dị, ì nò àyịkya dhya àlo ko.
8 Gò Sàwúlò dré ngàzo kǐní misè. Dị, dré mǐ nzǐzo dhị, kịtswá tá ína ngá no bwà ko. Dị à dré akódhị nị drígá rùzo, akódhị nị sèzo fịzo ába Dàmàsékè na.
9 Gò dré adrézó kònàle kǐtú na ngá no àko ró, ngá nya àko ró ìndì ngá mvu àko ró.
10 Dàmàsékè na dhị, Yésu nị ka'ǐlepi àlo rú be Ànànívà dhị tá be. Dị ngá dré agázó akódhị mi toróbí tínị gò, Mírǐ dré tàzoá drá dhị: «Ànànívà!» Akódhị logó dhị: «Mírǐ, ma kònìdhị.»
11 Dị Mírǐ tà drá dhị: «Mí nga lìle láti andre rú zǐle Pyà dhị na, agó àlo rú be Yùdásì dhị bhàna. Kònàle dhị, mí lizí agó rú zǐle Sàwúlò angálépi Tàrúsò lésè dhị nị tà. Akódhị nda adré tà zi má tí lókyá kònìdhị sè.
12 Ngá agá akódhị mi toróbí tínị gò, dré agó àlo rú be Ànànívà dhị nị nòzo fịrà'a drígá bha í dri, í kògòró ngá no be dhị bvó.»
13 Dị, Ànànívà logó dhị: «Mírǐ, má yi móndí bǐ dhị ị tí tà kònzị títí agó kòdhị dré 'òle ámị móndyá lólo Yèrúsalémà na dhị ị rú dhị ị 'í.
14 Atsá kpà kònwa rǐnyí í dré kisúlé kòwánà kàdrì ị véna dhị be, kịtswálé móndyá títí adrébhá ámị zi àyị kị Mírǐ ro dhị kị turú dhị bvó.»
15 Dị, Mírǐ tà Ànànívà dré dhị: «Mí lì! Tàko ko, agó kòdhị dhya má dré zìle adrélé áma àzí 'o dhị 'ị. A nị lị áma tà longó móndyá súrú twá ro dhị ị dré, àyị kị ópí ị dré, ìndì Ɨsèrélè ànzị ị dré.
16 Má nị kịzà kàdrì kịtswálépi dré dra nyàle áma tà sè dhị nị tadhá drá.»
17 Gò Ànànívà dré lìzo fìle Sàwúlò nị kisú dzó nda na. Dré drígá bhàzo akódhị dri, tàzoá dhị: «Áma adrúpi Sàwúlò, Mírǐ Yésu agálépi mí kandrá láti bhálé dhị amù ma nì, mí kògòró ngá no, ìndì mí kògaró Tịrí Lólo sè be dhị bvó.»
18 Gbă kòdhwa, ngá ngóró kosyá kobhó tínị dhị dré adhézó Sàwúlò mǐlésè gò, dré gòzo adrélé ngá no. Dị dré ngàzo bàtísimò do.
19 Bvóá dhị, dré ngá nyàzo gò, gòzo rǐnyí kisú.

Sàwúlò longó Rúbî Tanị Dàmàsékè na

Gò Sàwúlò dré adrézó Yésu nị ka'ǐbhá Dàmàsékè le dhị ị véna lókyá be vwàvwà ro tsà.
20 Gbă lókyá nda sè dhị, dré ngàzo adrélé Yésu nị tà longó Yúdà ànzị kị lìsámbò dzó ị 'ásè, adrézó tadhá dhị, Yésu nda Gìká nị Mváagó 'ị káyà dhị.
21 Móndyá títí adrébhá akódhị nị yi dhị kị líndrí adré tá gàle bhwăbhwa gò, ì dré adrézó lizíá àyị kòfalésè dhị: «Agó kòdhị tsǐ dhya adrélépi tá móndyá adrébhá Yésu kòdhị nị ka'ǐ Yèrúsalémà na dhị kị mǐ pfo lavúlé dhị 'ị ko? Atsá kònwa kịtswálé àyị nda kị turú lìzo àyị íbe kòwánà kàdrì ị véna ko?»
22 Dị, Sàwúlò adré tá ína atsálé rǐnyi ró adrélé lìle drǐdrǐ. Adré tá tadhá ngádra 'á dhị, Yésu Mèsíyà 'ị káyà dhị gò, Yúdà ànzị Dàmàsékè le dhị ì dré kịtswázó kúlí logó tíá bwà ko.
23 Lókyá kòlavú vwàle dre dhị, Yúdà ànzị nda ì dré ngàzo ru yi kịtswázó Sàwúlò nị pfu dràle dhị bvó.
24 Dị, Sàwúlò dré ína tà nda nị yǐzo. Kǐtú vésè ìndì ngátsi vésè dhị, ì adré tá rìle akódhị bvó bhàandre nda nị zèríbàti ị 'ásè, kịtswálé akódhị nị pfu dràle.
25 Dị ngátsi àlo sè dhị, akódhị nị lebèbhá ì dré akódhị nị bhàzo kánzì na gò, akódhị nị tịrízó zèríbà drǐsè kịvì na gò, dré lapázó.

Sàwúlò tsa Yèrúsalémà na

26 Gò Sàwúlò dré lìzo Yèrúsalémà na. Kòtsa dre dhị, dré áyị tabhǐzo amúlé Yésu nị ka'ǐbhá íbe. Dị, àyị títí nda ì adré tá àyịkya akódhị nị ro. Tàko ko, ì ka'ǐ tá ko tàle dhị, akódhị atsá Yésu nị ka'ǐlepi ró bàti dhị.

27 Di, Bàrànábà dré ína akódhi ni drĩzo lìzo ába àpóstolò i véna. Gò dré Sàwúlò nò tá Mírĩ Yésu láti 'á, ìndì Mírĩ tà tá tà akódhi dré ngíni ya dhi ki titízó àyi dré. Dré kpà Sàwúlò longó tá Yésu ni tà tirĩ àko Dàmàsékè na ngíni ya dhi ni titízó.
28 Di ì dré Sàwúlò ni ka'ĩzo dòle adrélé túmăní àyi íbe. Akódhi adré tá tatsílé Yèrúsalémà 'ásè, Mírĩ ni tà longóbe tirĩ àko.
29 Adré tá kpà tà ta ìndì tà kayí Yúdà ànzi adrébhá Gĩríkĩ ti ta dhi íbe. Di, àyi nda ì dré ngàzo adrélé láti nda kitswázó akódhi ni pfu dràle.
30 Di Sàwúlò ni adrúpi Yésu ni ka'ĩbhá dhi ì kòyi tà nda dre dhi, ì dré akódhi ni drĩzo lìzo ába Kàyĩsàríyà na gò, mùzoá lìle Tàrúsò na.
31 Di Yésu ni ka'ĩbhá títí bvò Yùdáyà àdhya na, Gàlĩláyà àdhya na, ìndì Sàmàríyà àdhya na dhi i tá tà kìdríkìdri íbe àyi kòfalé móndí àruka íbe. Gĩká adré tá àyi ki timbà àyi ki tà ka'ĩka'ĩ na. Ì adré tá lizólé, adrélé tà 'o Mírĩ ni ròma na, ìndì Tìrí Lólo ni rĩnyí sè, adrézó lìle ába drĩdrĩ.

Pétèró 'o tà líndríga ró dhi i Lîdà na ìndì Yópè na

32 Pétèró dré tá adrérà'a tatsílé àrà twátwa i 'ásè dhi 'á dhi, tsa tá Yésu ni ka'ĩbhá bhàandre Lídà àdhya na dhi ki no.
33 Kònàle dhi, dré agó àlo rú be Âyìnéyà, adrélépi pá be àbvò ro dhi ni kisúzó. Akódhi nda ayí tá lángá na kóná nzi-drĩ-na.
34 Di Pétèró dré tàzoá drá dhi: «Àyìnéyà, Yésu Krísto tidrí mi dre! Mí nga ámi kíndri pa!» Gbă kòdhwa, akódhi nda dré ngàzo trà kuru.
35 Di móndyá títí adrébhá tá Lídà le ìndì Sàrónà le dhi ì dré akódhi ni nòzo gò, ì dré àyi ki togó adzázó Mírĩ vélé.
36 Ânyi àrà nda làgana, bhàandre Yópè àdhya na dhi, tòkó àlo Yésu ni ka'ĩlepi, rú be Tàbítà dhi tá be. (Rú nda kòdhi adré lèá tàle Gĩríkĩ ti sè dhi «Dòrúkà».*) Akódhi nda adré tá ngbú adrélé tà dóro 'o, adrézó kpà ngá fe lemerèbhá i dré.
37 Di lókyá nda sè dhi, dré dhèzo drà be gò, dré dràzo. Di akódhi ni rúbhá dzìzo gò, dòzoá bhàle dzó àlo dhi ni 'a kìle kurú na dhi na.
38 Yópè nda ànyi Lídà làga. Di Yésu ni ka'ĩbhá Yópè le dhi ì kòyi Pétèró tá Lídà na dhi dre dhi, ì dré àgo rĩ dhi ki mùzo akódhi ni ti lizí, tàzoá dhi: «Mí kàlì mbèlè àma vélé wà!»
39 Di Pétèró dré ngàzo lìle túmăní àyi íbe. Kòtsa dre dhi, ì dré akódhi ni drĩzo mbàzo ába dzó 'a kìle kurú na nda na. Tàyítòkó títí dhi ì dré ngàzo àyi ki totó ànyi akódhi làgásè adrélé àwó ngo, adrézó kítá twátwa Tàbítà nda dré tá dhìle dré rè dhu adrérà'a túmăní àyi íbe dhi 'á dhi ki tadhá drá.
40 Gò Pétèró dré móndyá títí nda ki 'òzo pfòle kivì na. Dré áyi kórókó titĩzo, tà zĩzo Gĩká tí gò, áyi alázó àbvò nda vélé tàá dhi: «Tàbítà, mí nga!» Di akódhi nda dré mì nzĩzo Pétèró ni no gò, ngàzo lirílé.
41 Pétèró dré akódhi ni drígá rùzo gò, akódhi ni tingázó kuru. Dré Yésu ni ka'ĩbhá ki azízó tàyítòkó íbe, Tàbítà nda ni tadházó àyi dré lídrì ro.
42 Di tà nda ni rúbí dré la'úzó bhàandre wăyi Yópè àdhya 'ásè gò, móndí zyandre dhi ì dré Mírĩ Yésu ni ka'ĩzo.
43 Gò Pétèró dré adrézó Yópè na lókyá be vwàvwà ro, agó àlo rú be Sìmónà, kíní nyìlepi dhi bhàna.

10

Kòrùnèlîyò zi Pétèró í bhàna

* **9:36 9:36** Rú «Tàbítà» Êbérè ti sè kònìdhi, ìndì rú «Dòrúkà» Gĩríkĩ ti sè kònìdhi, adré lèá tàle dhi «lóbha».

1 Agó àlo rú be Kòrùnèlíyò dhi tá bhàandre Kàyïsàríyà àdhya na. Akódhi nda tá
Rómà ki sòdá adrélé zïle Ìtàlíyà àdhya ró dhi ki kàdrì 'i.*
2 Akódhi i móndyá títí akódhi ni dzó lé dhi íbe dhi, ì adré tá tròle Gïká ni tà rú,
adrézó kpà akódhi ni ro. Adré tá ngá fe rä móndí lemerè ro dhi i dré, adrézó kpà tà
ta Gïká be landè àko ró.
3 Kïtú àlo, ànyíànyi sáà na kïtú ríri àmvolésè dhi sè dhi, ngá agá tá akódhi mi
toróbí tíni. Akódhi nò ángéló àlo Gïká àdhya ngádra 'á afírà'a í vélé, tàá í dré dhi:
«Kòrùnèlíyò!»
4 Di dré ángéló nda ni nòzo dïií tirï dré gò, lizízóá tía dhi: «Mírï, àdho tà 'i?» Ángéló
nda logó drá dhi: «Tà mí dré zïle Gïká tí dhi i túmäní ngá mí dré fèle lemerèbhá i dré
dhi íbe dhi ì mbà tsàle Gïká kandrá gò, akódhi dré ámi tà kisùzo.
5 Di nyànomvá dhi, mí mù móndí lìle Yópè na, agó rú be Sïmónà adrélé kpà rú zïle
Pétèró dhi ni azí.
6 Akódhi nda adré ayílé kíní nyìlepi àlo rú be Sïmónà dhi bhàna, yïandre mïle.»
7 Di ángéló tà tàlepi akódhi dré nda kòlì dre dhi, Kòrùnèlíyò dré áyi màrábà rï dhi
ki azízó túmäní sòdá àlo adrélépi tá tà 'o í dré, adrélépi kpà tròle Gïká ni tà rú dhi
be.
8 Dré tà títí lavúbhá nda ki titízó àyi dré gò, àyi ki mùzo lìle Yópè na.

Ngá agá Pétèró mi toróbí tíni

9 Kïtú bvóá dhi sè, ànyíànyi kïtú ríri sè, dhya mùle nda ì dré tá adrérà'a láti 'á ànyi
Yópè làga dhi 'á dhi, Pétèró dré mbàzo dzó drï be kpàkpà dhi drïna, adrélé tà ta Gïká
be.†
10 Tàbirí dré akódhi ni 'òzo gò, dré adrézó ngá le nyàle. À dré tá adrérà'a ngá ladhí
drá dhi 'á dhi, ngá dré afízó akódhi dri toróbí tíni.
11 Akódhi dré nòzoá dhi, bhù lanzí ru dre gò, dré ngá ngóró kítá pïpï gú rùle ti ni
su dhi i 'ásè dhi tíni dhi ni nòzo adrérà'a asílé bvò dri.
12 Kítá nda na dhi tá kà'wá pá be su dhi ki kárá twátwa dhi i, túmäní kà'wá adrébhá
àyi ki se agáti sè dhi ki kárá twátwa dhi íbe, ìndì àrí ki kárá twátwa dhi íbe.
13 Gò kúlí àlo dhi dré tàzoá drá dhi: «Pétèró, mí nga àyi ki tupfú nyàle!»
14 Di, Pétèró logó dhi: «Mírï, tàdzí ko! Tàko ko, má nya ngá ndï ró tátrítrí kúlí dré
adrélé logálé dhi ki àlo tàdzí ko.»‡
15 Di kúlí nda dré gòzo tàá drá dhi: «Mí zi mína ngá Gïká dré temvélé dre dhi ndï
ró ko.»
16 Tà nda dré ru 'òzo kònìni vésè be na gò, kítá nda ni dòzo bhù na.
17 Di Pétèró ni drï dré abízó tà nda sè gò, dré adrézó lizíá í léna ngalè ngá í dré nòle
nda adré tá lèá tàle ngíni ya dhi. Gbă lókyá nda sè dhi, dhya Kòrùnèlíyò dré tá mùle
nda ì dré Sïmónà ni bhà lizízó, atsázó dzó nda tí.
18 Gò ì dré kúlí yòzo, lizízóá ngalè Sïmónà adrélé kpà rú zïle Pétèró dhi adré ayílé
dzó nda na yà dhi.
19 Di Pétèró dré rè dhu adrérà'a ngá í dré nòle nda ni tà kisù dhi 'á dhi, Tirí Lólo
dré tàzoá drá dhi: «Mí yi rè ká! Ago na dhi ì adré ámi nda.
20 Di mí nga sïle àyi véna, mì kòlìró túmäní àyi íbe tà kayí àko ró. Àngyá ko, má
mù àyi ma.»
21 Di Pétèró kòsi dzó nda drïlésè dre dhi, dré tàzoá àgo nda i dré dhi: «Ma kònìdhi
dhya mì dré adrélé ndàle dhi 'i. Mì alì kònwa àdho tà sè?»

---

* **10:1 10:1** Rómà ki sòdá ki kàdrì kònìdhi tá sòdá ànyíànyi nyadhi-nzi dhi i drïle. † **10:9 10:9** Kíno lésè Ìsèrélè ànzi ki bvò na dhi, à adré tá dzó ki drï ledé kpàkpà, à kòkitswáró mbàle lirílé lovólé kònàle be dhi bvó. ‡ **10:14 10:14** A kònò Lèvïtíkè 11:1-47; Èzèkyélè 4:14.

22 Di ì logó drá dhi: «Sòdá ki kàdrì rú be Kòrùnèlíyò dhi amù àma nì. Akódhi nda móndí gyăgya, adrélépi Gïká ni ro dhi 'i. Yúdà ànzi títí dhi ì adré akódhi ni rú ta dóro. Ángéló lólo Gïká àdhya tà drá dhi, kòzi mi í bhàna ámi kúlí ki yïzo dhi bvó.»
23 Di Pétèró dré àyi ki azízó ayílé dzó nda lé.

Pétèró lì Kòrùnèlíyò bhàna

Drùbhï sè dhi, Pétèró ì dré ngàzo lìle àyi íbe túmăní Yésu ni ka'ïbhá àruka Yópè lésè dhi íbe.
24 Kïtú bvóá dhi sè dhi, ì dré tsàzo Kàyïsàríyà na. Kòrùnèlíyò kimó tá áyi aró i áyi arúpi kákà dhi íbe gò, ì dré adrézó àyi ki letè.
25 Di Pétèró dré tá adrérà'a fïle bhà'álé nda na dhi 'á dhi, Kòrùnèlíyò dré alìzo adhélé akódhi pá, kitswálé akódhi ni lindrì bha.
26 Di, Pétèró dré ína akódhi ni tingázó, tàzoá drá dhi: «Mí nga. Áma tàndi, ma kókpà móndí 'i mí tíni.»
27 Di Pétèró ì dré tà titízó akódhi be gò, dré fïzo móndyá zyandre ru kimóbhá nda ki kisú dzó na.
28 Gò dré tàzoá àyi dré dhi: «Àmi títí, mì nï tàle dhi, Yúdà ànzi ki tátrítrí kúlí adré ru sùma móndí súrú twá ro dhi íbe dhi ni logá àyi dré dhi be. Tátrítrí kúlí nda adré kpà fïma àyi bhàna dhi ni logá. Di, Gïká tadhá ína má dré dhi, má kòzi dhya àlo ndï ró yà, kó ngalè móndí temvélé ko dhi ró yà dhi ko.
29 Ásà dhi, mì dré áma azízó dhi, má alì ndiri tà kayí àko ró. Má adré di àmi ki lizí, mì azí ma àdho tà sè?»
30 Di Kòrùnèlíyò logó dhi: «Lavú dre kïtú na, sáà na kïtú ríri àmvolésè dhi sè dhi, má adré tá tà ta Gïká be áma dzó kònìdhi 'á. Gbă kòdhwa, agó àlo kítá íbe lagulagu ró dhi dré agázó má kandrá,
31 tàá má dré dhi: ‹Kòrùnèlíyò, Gïká yi tà mí dré zïle í tí dhi i 'í. Tivì kpà ngá mí dré fèle lemerèbhá i dré dhi i ko.
32 Di mí mù móndí lìle Yópè na, Sïmónà adrélé kpà rú zïle Pétèró dhi ni azí. Akódhi nda adré ayílé Sïmónà kíní nyìlepi dhi bhàna, yïandre mïle.›
33 Di gbă lókyá nda sè dhi, má dré móndí mùzo lìle ámi azí. Mí 'o dóro alìzo. Di nyànomvá dhi, àma títí ni i Gïká kandrá, kitswálé tà títí Mírì dré tàle mí kòtà àma dré dhi ki yi.»

Pétèró longó Rúbî Tani móndí súrú twá ro dhi i dré

34 Gò Pétèró dré ngàzo tàá àyi dré dhi: «Nyànomvá dhi, má nï tàle dhi, Gïká adré móndí ki no twátwa ko dhi be.
35 Be ró dhi, adré ína móndí súrú títí i lésè adrébhá áyi ro, adrébhá kpà tà gyăgya 'o dhi ki ka'ï kòdhya.
36 Gïká nda amù Rúbí Tani àma, Ìsèrélè ànzi i vélé longózóá àma dré dhi, mà ni kitswá adrélé tà kìdríkìdri íbe àma kòfalé í be Yésu Krísto sè. Yésu Krísto nda móndyá títí dhi ki Mírì 'i.
37 Âmi ki tàndi, mì nï tà títí ru 'obhá Yùdáyà na kidhólé Gàlïláyà lésè, bàtísimò Yòwánì dré tá longólé dhi àmvolésè dhi i be.
38 Mì nï tàle dhi, Gïká zì tá Yésu Nàzàrétà lésè nda gò, Tirí Lólo fèzo drá rïnyí be dhi be. Di Yésu nda dré tatsízó tà dóro 'obe ìndì móndyá títí Dzáborò dré tá atólé í pálé dhi ki tidríbe. Tàko ko, Gïká tá túmăní akódhi be.
39 Âma dhya tà títí akódhi dré 'òle Yúdà ànzi ki bvò na ìndì Yèrúsalémà na nda ki nobhá mï sè dhi 'i. À tidí tá akódhi dràle fa kipakipa dri.
40 Di, kïtú ni na sè dhi, Gïká dré ína akódhi ni tingázó dràdrà lésè gò, akódhi ni 'òzo móndí i dré nòle.

41 Móndyá títí dhi ì nò tá akódhi ko. Ngbà 'í àma Gïká dré tá zìle drïdrì kitswálé tà
nda ki no dhi i, mà nò akódhi àma. Akódhi ni ngàma dràdrà 'ásè dhi àmvolésè dhi,
mà nya ngá ìndì mà mvu ngá túmáni akódhi be dhi àma.
42 Di akódhi lazí tà àma dri tàzoá dhi, mà kàdré áyi tà longó móndí i dré adrézó
tadhá dhi, i dhya Gïká dré bhàle adrélé móndyá títí lídrì ro ìndì dràbhá dre dhi ki
tàbvó tàlepi ró dhi 'i.
43 Pròfétà títí dhi ì longó tá akódhi ni tà tàzoá dhi, Gïká ni móndyá títí dra akódhi
ni ka'ïbhá dhi ki tàkonzì tri akódhi ni rú sè.»§

Móndí súrú twá ro dhi ì kisú Tirí Lólo

44 Pétèró dré rè dhu adrérà'a tà nda ki ta dhi 'á dhi, Tirí Lólo dré asízó móndyá títí
adrébhá akódhi ni yi nda ki asó.
45 Di móndyá ka'ïbhá Yúdà ànzi ró alìbhá tá túmáni Pétèró be dhi ì kònò, Gïká kutú
tá kókpà Tirí Lólo móndí súrú twá ro dhi i dri dhi dre dhi, àyi ki líndrí dré gàzo
bhwăbhwa.
46 Tàko ko, ì yi tá àyi nda i adrérà'a ti twátwa ki ta, adrézó Gïká ni rú bha kùle dhi
'í. Gò Pétèró dré tàzoá dhi:
47 «Àdhi ni kitswá bàtísimò dòma yï sè dhi ni logá móndyá kòni i dré dhi nì? Àngyá
ko, ì kisú àyikya Tirí Lólo àmakya tíni.»
48 Di dré tàzoá dhi, à kòfè bàtísimò àyi dré Yésu Krísto ni rú sè. Gò ì dré Pétèró ni
ti lizízó, kàdréró dhu rè àyi véna lókyá tsà sè.

11

Pétèró ngi tà í dré 'òle dhi ki àndu

1 Gò àpóstolò i móndyá ka'ïbhá Yùdáyà na dhi íbe dhi ì dré yïzoá tàle dhi, móndí
súrú twá ro dhi ì kisú kókpà Gïká ni kúlí dre.
2 Di Pétèró kòlì tsàle Yèrúsalémà na dre dhi, móndyá ka'ïbhá Yúdà ànzi ró dhi ì dré
dhèzo adrélé akódhi ni ndri,
3 adrézó tàá dhi: «Mí fi mína móndí lwàle ko dhi i bhàna gò, mí dré ngá nyàzo
túmáni àyi íbe!»
4 Di Pétèró dré ngàzo tà títí lavúbhá nda ki tití àyi dré mïbhalé tí, tàzoá dhi:
5 «Má tá mána bhàandre Yópè àdhya na. Kïtú àlo, má dré tá adrérà'a tà ta Gïká be
dhi 'á dhi, ngá dré afízó má dri toróbí tíni. Má nò tá ngá ngóró kítá pïpì gú rùle ti ni
su dhi i 'ásè dhi tíni dhi adrérà'a asílé bhù lésè atsálé má vélé.
6 Má kòbhe mì ngá kítá nda léna dhi ki no dre dhi, má dré kà'wá pá be su dhi ki
kárá twátwa dhi ki nòzo, túmáni kà'wá mbì lésè dhi íbe, kà'wá adrébhá àyi ki se agáti
sè dhi íbe, tsàle àrí íbe.
7 Gò má dré kúlí yïzo tàá má dré dhi: ‹Pétèró, mí nga àyi ki tupfú nyàle!›
8 Di má dré logózóá dhi: ‹Mírì, tàdzí ko! Tàko ko, ngá ndï ró àma ki tátrítrí kúlí dré
adrélé logálé dhi ki àlo afí rè má sílé tàdzí ko.›
9 Di kúlí nda dré gòzo tàá bhù lésè dhi: ‹Mí zi mína ngá Gïká dré temvélé dre dhi
ndï ró ko.›
10 Tà nda dré ru 'òzo kònìni vésè be na gò, ngá títí nda ki dòzo bhù na.
11 Gbă lókyá nda sè dhi, àgo na tá amùle má vélé Kàyïsàríyà lésè dhi ì dré àyi ki
kikízó dzó mà dré tá adrézó lána dhi tí.
12 Gò Tirí Lólo dré tàzoá má dré dhi, mà kòlì túmáni àyi íbe tà kayí àko ró. Dhya
ka'ïbhá nzi-drì-àlo kòni ì dré kpà lìzo túmáni má be gò, mà dré fizo agó àlo rú be
Kòrùnèlíyò dhi ni dzó na.

---

§ **10:43 10:43** A kònò Èsáyà 53:5-6; Yèrèmíyà 31:34.

13 Gò akódhi nda dré í nò tá ángéló agárà'a í kandrá áyi dzó lé ngíni ya dhi ni titízó àma dré. Tà dhi, ángéló nda tà tá í dré dhi: ‹Mí mù móndí lìle Yópè na Sïmónà adrélé kpà rú zïle Pétèró dhi ni azí.
14 A ni kúlí longó àmi dré móndyá títí ámi dzó lé dhi íbe gò, mì dré lídrì kóná vésè kólyá dhi ni kisúzó kúlí nda sè.›
15 Di má dré kidhórà'a tà ta Kòrùnèlíyò nda i dré dhi 'á dhi, Tirí Lólo dré asízó àyi ki asó ngóró dré tá asílé àma ki asó kïtú Pàtèkótè àdhya tú dhi tíni.
16 Gò kúlí Mírì dré tá tàle dhi dré agázó má léna. Akódhi tà tá dhi: ‹Yòwánì fè tá ína bàtísimò yï sè. Di, mì ni àmikya bàtísimò kisú Tirí Lólo sè.›*
17 Di Gïká fè kó àyi dré Tirí Lólo àlo nda í dré afèle àma Mírì Yésu Krísto ni ka'ïbhá i dré dhi kòdhya dhi, ma di tá mána àdhi 'i, kitswálé tà Gïká dré tá lèle 'òle dhi ni kikí dhi?»
18 Di ì kòyi tà nda i dre dhi, ì dré kúlí tayízó gò, ì dré Gïká ni rú bhàzo kùle, tàzoá dhi: «Kàdré kònìni dhi, Gïká nzï di kókpà láti móndyá súrú twá ro dhi i dré, ì kòladzáró àyi ki togó lídrì kóná vésè kólyá dhi ni kisú.»

Èkèlézyà Àtïyòkîyà na dhi

19 Móndyá ka'ïbhá ayíbhá àyi ki mì pfòma Sètèfánò ni dràma àmvolésè dhi ni tà sè dhi, ì lì tá byá bvò Fòwïníkè àdhya na, tùrù Kïpírò àdhya na, ìndì bhàandre Àtïyòkíyà àdhya na.† Àyi nda ì adré tá ngbà 'í Gïká ni kúlí longó Yúdà ànzi i dré.
20 Di, àyi ki àruka angábhá Kïpírò lésè ìndì Kïrénè lésè dhi ì dré àyikya lìzo Àtïyòkíyà na gò, kidhólé adrélé tà ta móndí súrú twá ro dhi i dré, adrézó Rúbí Tani Mírì Yésu ni tà dri dhi ni longó àyi dré.‡
21 Gïká ni rïnyí tá túmání àyi íbe gò, móndí zyandre dhi ì dré àyi ki togó adzázó Mírì vélé, akódhi ni ka'ï.
22 Móndyá Èkèlézyà Yèrúsalémà àdhya lé dhi ì kòyi rúbí nda dre dhi, ì dré Bàrànábà ni mùzo lìle Àtïyòkíyà na.
23-24 Akódhi nda tá móndí dóro gàlepi Tirí Lólo sè, adrélépi kpà tà ka'ïka'ï íbe kàdrì dhi 'i. Di kòtsa Àtïyòkíyà na dre dhi, dré nòzoá dhi, Gïká bhà tá áyi togó tani móndyá ka'ïbhá nda i rú dre gò, dré lenzézó ásà. Gò dré àyi ki kodzózó títí tàzoá dhi, ì kàdré tròle Mírì ni tà rú togó wãyi sè. Di móndí zyandre lavúlé dhi ì dré Mírì Yésu ni ka'ïzo gò, ì dré ru amúzó móndyá ka'ïbhá kònàle nda íbe.
25 Àmvolásà dhi, Bàrànábà dré lìzo Sàwúlò ni nda Tàrúsò na.
26 Kòkisú akódhi dre dhi, dré akódhi ni adrïzo agòzo ába Àtïyòkíyà le. Di àyi nda ì dré adrézó ru kimó móndyá zyandre Èkèlézyà le dhi íbe, adrézó àyi ki tadhá kóná àlo. Àtïyòkíyà nda 'á dhi, à kidhó tá adrélé Yésu ni lebèbhá ki zi Krísto ni ka'ïbhá i ró.
27 Lókyá nda sè dhi, pròfétà àruka ì dré angázó Yèrúsalémà lésè atsálé Àtïyòkíyà 'a.
28 Àyi ki àlo rú be Àgábò dhi dré ngàzo longóá Tirí Lólo ni rïnyí sè dhi, kàrábhò kàdrì dhi ni dhe bvò wãyi Rómà ki òpì zàle dhi 'ásè. (Di Kàrábhò nda dhe tá Rómà ki ópí kàdrì, Kàlàwùdíyò ni lókyá 'á bàti.)
29 Di móndyá ka'ïbhá Àtïyòkíyà le dhi ì dré ru yïzo tàzoá dhi, ì ni àyi ki ngá lokó ngóró àyi àlo àlo títí dhi ì dré kitswálé 'òle dhi tíni gò, mùzoá àyi ki adrúpi Yésu ni ka'ïbhá Yùdáyà na dhi ki ledé.
30 Gò ì dré 'òzoá kònìni. Ì dré Bàrànábà ki mùzo Pólò be ngá nda ki adzí Èkèlézyà Yèrúsalémà na dhi ni bhàgo i véna.

---

* **11:16 11:16** A kònò Tà 'òle dhi i 1:5. † **11:19 11:19** «Àtïyòkíyà» kònìdhi tá bhàandre kàdrì Rómà ki òpì ni bvò Sïríyà àdhya drïle dhi 'i. ‡ **11:20 11:20** Móndyá Rúbí Tani longóbhá kòni ki àruka ì angá tá bhàandre Kïrénè àdhya bvò Lïbíyà àdhya lé, bvò kàdrì Afiríkà àdhya lé dhi lésè.

12

À pfu Yàkóbhò dràle, ìndì à ru Pétèró bhèle bădzó na

1 Lókyá nda kònàdhi sè dhi, ópí Ɛ̀ródè Âgùrípà dré kidhózó adrélé Yésu ni ka'ĩbhá àruka ki mĩ pfo.*
2 Dré Yàkóbhò, Yòwánì ni adrúpi ni 'òzo pfùle dràle sápí sè.
3 Kònò tà nda 'o tá Yúdà ànzi ki togó adrélé kiníle dhi dre dhi, dré kpà Pétèró ni 'òzo rùle. 'O tá tà nda gwányá Mápà tàkú àko dhi àdhya tú.
4 Di kò'o akódhi rùle dre dhi, dré akódhi ni bhèzo bădzó na gò, sòdá mudrí-drĩ-nzi-drĩ-àlo tukùle su su dhi ki bhàzo adrélé akódhi ni liki. Adré tá kisùá dhi, í ni akódhi ni 'o apfòle tàbvó tàle móndyá títí i kandrá gwányá Pásika àdhya àmvolésè.
5 Di, à dré tá adrérà'a Pétèró ni liki bădzó na dhi 'á dhi, móndyá ka'ĩbhá dhi ì adré tá àyikya tà zi Gĩká tí togó wăyi sè akódhi dré.

Mĩrì 'o Pétèró apfòle bădzó lésè líndríga ró

6 Kĩtú Ɛ̀ródè dré tá adrézó 'òle Pétèró ni tàbvó ta dhi ni ngátsi sè dhi, Pétèró adré tá ayí ko sòdá rì dhi i kòfalé bădzó na. À adrò tá akódhi nyìrì rì dhi i sè. Sòdá àruka ì adré tá àyi ki totó bădzó nda tí, adrélé bădzó liki.
7 Gbă kòdhwa, ángéló Mírì àdhya dré agázó Pétèró kandrá gò, ngádra dré kòzo ngá kazá dzó 'a kìle nda na. Ángéló nda dré akódhi ni gbúlú sàzo akódhi ni torózó ayí lésè gò, tàzoá drá dhi: «Mí nga mbèlè!» Gò nyìrì dré adàzo akódhi drígásè.
8 Di ángéló nda dré tàzoá drá dhi: «Mí 'ì ámi káfà ámi kípílé 'á, ámi kámókà ki tosózó.» Di Pétèró dré 'òzoá ngóró tàle í dré dhi tíni. Gò ángéló dré tàzoá drá dhi: «Mí asó ámi kítá kidhì àdhya, mí kàlìró má vésè.»
9 Di Pétèró dré dhèzo akódhi bvó adrélé akódhi ni lebè. Nĩ tá ko tàle dhi, tà ángéló nda dré adrélé 'òle dhi tá tà tàndi 'i dhi. Adré tá ína kisùá dhi, ngá agá tá í mi toróbí tíni.
10 Ɨ dré àrà ni àlo ìndì rì ni sòdá ì dré tá adrézó bădzó liki dhi ki lavúzó gò, ì dré tsàzo dzóti kàdrì aya ró adrézó pfòle 'ásà bhàandre na dhi kandrá. Di dzóti nda dré ru nzìzo áyi tà sè àyi dré, gò ì dré pfòzo. Ɨ kòlì láti 'ásè vwàle tsà dre dhi, ángéló nda dré ndiri Pétèró ni tayízó.

11 Kùdù ro dhi, Pétèró dré ína tà nda ni atógyàzo, tàzoá dhi: «Nyànomvá dhi, má nì bàti tàle dhi, Mírì amù áyi ángéló áma apá Ɛ̀ródè drígásè, ìndì tà títí Yúdà ànzi ì dré tá lèle 'òle má rú dhi i lésè dhi dre dhi.»
12 Di tà nda kòfi Pétèró drĩna dre dhi, dré lìzo Màríyà, Yòwánì Márokò ni andre ni dzó na. Kònàle dhi, móndí zyandre dhi ì kimó tá ru adrélé tà zi Gĩká tí.
13 Akódhi kòga dzóti adrézó file kivì lésè dhi dre dhi, mvátòkó àlo màrábà ro rú be Ródà dhi dré áyi kisízó ànyi dzóti nda làga.
14 Kòyi Pétèró ni kúlí nĩle kyá dre dhi, dré áyi tapízó ràle dzó na dzóti nzi àko ró togó kìní dré gò, dré longózóá móndyá títí dzó lé dhi i dré dhi: «Pétèró kivì na dzó tí.»
15 Ɨ logó drá dhi: «Ngá kizá mi nì!» Di, gò tàá rĩnyí sè dhi: «Tà bàti 'i!» Ɨ gò tàá dhi: «Kòdhi akódhi ni líndrí 'i.»
16 Di, Pétèró dré ína gòzo adrélé dzóti ga. Ɨ kònzì akódhi ni no dre dhi, àyi ki líndrí dré gàzo bhwăbhwa.

---

* **12:1 12:1** «Èródè Agùrípà» kònìdhi tá Èródè Kàdrì dhi ni toyó 'i. (A kònò Lúkà 1:5.) Akódhi tá ópí ro bvò Yùdáyà àdhya, Sàmàríyà àdhya, Gàlĩláyà àdhya, Pèráyà àdhya, Itùráyà àdhya, Tràkònítĩ àdhya ìndì Abĩlénè àdhya i drĩle.

17 Di Pétèró dré drígá bhàzo kuru àyi ki kúlí kikízó gò, dré Mírì 'o tá i apfòle bădzó lésè ngíni ya dhi ni titízó àyi dré. Gò tàzoá dhi: «Mì longó tà kòdhi Yàkóbhò i dré àma ki adrúpi àruka títi dhi íbe be.»† Gò dré pfòzo lìle àrà àzya na.
18 Ngá kòwa dre dhi, sòdá adrébhá tá bădzó liki nda ki drì dré abízó nyĭnyi gò, ì dré adrézó lizíá àyi kòfalésè ngalè àdho tà 'o tá Pétèró nì ya dhi.
19 Di Èródè dré móndí ki mùzo lìle akódhi ni nda gò, ì dré àyikya kisúzóá ko. Di dré sòdá adrébhá bădzó liki nda ki lizízó tà tàndi ró gò, àyi ki 'òzo tupfúlé todràle.

Èródè Agùrîpà ni dràma

Àmvolásà dhi, ópí Èródè dré ngàzo bvò Yùdáyà àdhya lésè lìle adrélé Kàyĭsàríyà na lókyá be vwàvwà ro.
20 Akódhi ni togó adré tá aswálé móndyá bhàandre Tírè kya Sìdónà be dhi i 'ásè dhi i rú. Di àyi nda ì dré ru yĭzo, móndí ki mùzo lìle Èródè ni ti lizí, tà kìdríkìdri kàdréró àyi kòfalé akódhi be be dhi bvó. Àngyá ko, àyi ki mányàngá wăyi dhi adré tá apfòle ópí nda ni bvò lésè. Di dhya mùle nda ì dré ru yĭzo Èródè ni dzó likíbhá ki kàdrì rú be Bàlástò dhi be gò, kĭtú tà tàzo Èródè be dhi ni bhàzo.
21 Kĭtú bhàle nda sè dhi, Èródè dré áyi kítá ópí àdhya ki tosózó í rú, lirízó áyi lirírà òpì àdhya dri gò, kúlí dò tàle móndyá títí i kandrá.
22 Di ì dré ngàzo adrélé loyóá dhi: «Kúlí kònìdhi móndí kya 'i ko! Be ró dhi, gĭká àlo dhi àdhya 'i!»‡
23 Gbă kòdhwa, ángéló Mírì àdhya dré Èródè ni tswàzo, dré tá lindrì fèle Gĭká dré ko dhi sè. Gò píróló ì dré akódhi ni nyàzo gò, dré dràzo.
24 Di, Gĭká ni kúlí adré tá ína ayílé lìle drĭdrì.
25 Bàrànábà i Sàwúlò be dhi ì kò'o àyi ki àzí akílé Yèrúsalémà na dre dhi, ì dré Yòwánì adrélé kpà rú zĭle Márokò dhi ni drĭzo, gòzo akódhi be Àtĭyòkíyà na.

13

À mù Bàrànábà i Sàwúlò be lìle Gĭká ni àzî 'o

1 Èkèlézyà Àtĭyòkíyà àdhya lé dhi, pròfétà i tà tadhábhá íbe dhi i tá be. Àyi nda i tá: Bàrànábà, Sĭmèyónà (adrélé kpà rú zĭle Móndí nĭ dhi), Lùkíyò (angálépi Kĭrénè lésè dhi), Mànàyénè (ì dré mbàzo ópí Èródè Àtípà be dhi), tsàle Sàwúlò.*
2 Kĭtú àlo, ì dré tá adrérà'a tàbirí mvo, adrézó lìsámbò 'o Mírì ni rú sè dhi 'á dhi, Tirí Lólo dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì bhà Bàrànábà i Sàwúlò be twá má dré, ì kàdréró àzí má dré àyi ki azízó 'òá dhi ni 'o.»
3 Di ì kòmvò tàbirí tà zĭzo Gĭká tí dre dhi, ì dré drígá bhàzo àyi rì nda i dri gò, àyi ki mùzo lìle Gĭká ni àzí 'o.

Bàrànábà i Sàwúlò be dhi ì lì tùrù Kĭpîrò àdhya na

4 À kòmù Bàrànábà i Sàwúlò be Tirí Lólo ni rĭnyí sè dre dhi, ì dré sĭzo tsàle bhàandre rú zĭle Sèlèwùkíyà dhi na, yĭandre mĭle. Kònàle dhi, ì dré mbàzo bwátù na lìle tùrù Kĭpírò àdhya na.
5 Ì kòtsa bhàandre rú zĭle Sàlámì dhi na dre dhi, ì dré kidhózó adrélé Gĭká ni kúlí longó Yúdà ànzi ki lìsámbò dzó i 'ásè. Yòwánì Márokò tá àyi íbe gò, dré adrézó àyi ki ledé àzí sè.
6 Ì dré lavúzó tùrù nda 'ásè tsàle bhàandre rú zĭle Páfò dhi na. Kònàle dhi, ì dré ru kisúzó Yúdà mvá àlo rú be Bàràyésù dhi be.
7 Akódhi nda tá kódzógó 'i, ìndì pròfétà kinzò ro dhi 'i.

---

† **12:17 12:17** À adré kisùá dhi, Yàkóbhò kònìdhi tá Yésu ni adrúpi, atsálépi Èkèlézyà ni bhàgo ki àlo ró dhi 'i. À kònò Tà 'òle dhi i 15:13; 21:18. ‡ **12:22 12:22** À kònò Èzèkyélè 28:2. * **13:1 13:1** «Lùkíyò» kònìdhi angá tá bhàandre Kĭrénè àdhya bvò Lĭbíyà àdhya lé, bvò kàdrì Afiríkà àdhya lé dhi lésè. «Èródè Àtípà» kònìdhi, Èródè Kàdrì ni mvá 'i.

7 Adré tá tròle gùvèrènérè tùrù nda àdhya, rú be Sèrùgíyò Pólò dhi rú. Gùvèrènérè
nda tá móndí tà nïlepi bï dhi 'i. Di dré Bàrànábà ki azízó Sàwúlò be, kitswázó Gïká
ni kúlí yi àyi tí.
8 Di, kódzógó Èlúmà (adrélé kódzógó ni rú zi Gïríkï ti sè dhi tíni) nda dré ína ngàzo
adrélé ligílé àyi íbe, adrézó láti nda gùvèrènérè nda ni litízó, kòka'ïró Yésu ko dhi
bvó.
9 Di Sàwúlò adrélé kpà rú zïle Pólò, gàlepi Tirí Lólo sè dhi, dré mï tingbózó Èlúmà
dri gò,
10 tàzoá drá dhi: «Mi, Dzáborò ni mvá adrélépi móndí ki liti túrúpfú sè dhi 'i, ìndì
tà gyăgya títí dhi ki kàribhá 'i! Mí kitswá mína Mírï ni tà gyăgya ki ladzama atsálé
kinzò ro dhi ni tayí ko.
11 Di mí yi rè ká! Nyànomvá dhi, Mírï bhà áyi drígá mí rú dre. Mí ni atsá mï
kùdúkùdu ró gò, mí dré kitswázó ngádra kïtú àdhya ni no bwà ko lókyá be vwàvwà
ro.» Gbă kòdhwa, Èlúmà ni mï dré sàzo gò, tínímvá dré gòzo mïá. Dré kidhózó adrélé
áyi lidzyá, adrélé móndí nda kitswálé áyi tesé drígá sè.
12 Di gùvèrènérè nda kònò tà ru 'òlepi nda dre dhi, dré Yésu ni ka'ïzo. Tàko ko,
akódhi ni líndrí ga tá bhwăbhwa tà tadhálé Mírï ni tà dri dhi ni tà sè.

Pólò i Bàrànábà be dhi ì lï Atïyòkïyà bvò Pïsïdïyà àdhya lé dhi na

13 Gò Pólò i atsíàmu ni íbe dhi ì dré bwátù dòzo ngàzo Páfò lésè, lìle tsàle bhàandre
rú zïle Pèrúgè bvò Pàfilíyà àdhya lé dhi na. Kònàle dhi, Yòwánì Márokò dré ína àyi
ki tayízó gòzo Yèrúsalémà na.
14 Gò ì dré ngàzo Pèrúgè lésè lìle tsàle Atïyòkíyà bvò Pïsïdíyà àdhya lé dhi na.†
Sàbátù tú dhi, ì dré fizo lirílé Yúdà ànzi ki lìsámbò dzó na.
15 A kònà tà àruka tisìle Mósè ni tátritrí kúlí na ìndì pròfétà ki búkù i 'ásè dhi i
dre dhi, lìsámbò dzó nda ni kàdrì ì dré móndí mùzo tàá Pólò i dré Bàrànábà be dhi:
«Àma ki adrúpi i, mì kàdré kúlí íbe tàle móndyá kòni ki timbàzo àyi ki tà ka'ïka'ï na
dhi, mì kòtà wà.»
16 Di Pólò dré ngàzo áyi drígá bha kuru gò, tàzoá dhi: «Àmi Ɨsèrélè ànzi ró ni i, ìndì
àmi súrú twá ro adrébhá Gïká ni ro ni i, mì yi rè ma ká!
17 Gïká Ɨsèrélè ànzi kya zì tá àma ki tábhí i í dré. Di ì dré tá adrérà'a bvò Èzèpétò
àdhya na dhi 'á dhi, dré àyi ki 'òzo lizólé atsálé kpà kàdrì gò, dré àyi ki adrïzo apfòle
bvò nda lésè áyi rïnyí kàdrì sè.
18 Gò dré àyi ki tà kònzi mvòzo duku na ànyíànyi kóná nyadhi-rï.
19 Bvóá dhi, dré súrú nzi-drï-rï bvò Kànánà àdhya na dhi ki tà 'òzo akílé gò, àyi ki
bvò fèzo áyi móndyá nda i dré tàyilé ro.
20 Tà nda kòdhi ì lavú tá títí kóná be ànyíànyi kámá-su-drï-nyadhi-rï-drï-mudrí.
Àmvolásà dhi, Gïká dré tàbvó tabhá ki fèzo àyi dré, tsàle pròfétà Sàmùwélè ni lókyá
'á.
21 Gò móndyá nda ì dré ópí zïzo gò, Gïká dré Sàwúlà, Kísà ni mvá angálépi
Bènyàmína ni súrú lésè dhi ni fèzo adrélé ópí ro àyi drïle kóná nyadhi-rï.
22 Di kòtingá Sàwúlà dre dhi, dré Dàwídï ni bhàzo adrélé ópí ro àyi drïle. Tà tá
akódhi nda ni tà sè dhi: ‹Má kisú Dàwídï, Yésè ni mvá, dhya adrélépi áma togó nda
'òle kinílé dhi ró dre. A ni tà títí má dré adrélé lèle í kò'o dhi ki 'o.›‡
23 Dàwídï nda ni súrú lésè dhi, Gïká 'o Yésu apfòle adrélé Ɨsèrélè ànzi ki tidrílépi
ró, ngóró dré tá lazílé àyi dré dhi tíni.
24 Akódhi nda ni atsama kandrá dhi, Yòwánì longó tá Gïká ni kúlí Ɨsèrélè ànzi títí i
dré, tàzoá dhi, ì kòladzá àyi ki togó gò, bàtísimò dòzo.

† **13:14 13:14** «Àtïyòkíyà bvò Pïsïdíyà àdhya lé» kònìdhi, bhàandre twá Atïyòkíyà bvò Sïríyà àdhya lé, Pólò i dré angázó lásà dhi rúsè dhi 'i. ‡ **13:22 13:22** A kònò 1 Sàmùwélè 16:12; Longó i 89:21.

25 Yòwánì nda dré tá adrérà'a 'òle áyı̀ àzí 'o akílé dhı̀ 'á dhı̀, adré tá tàá dhı̀: ‹Mì adré kisùá dhı̀, ma àdhi 'ı̀? Ma mána dhya mì dré adrélé letèle dhı̀ 'ı̀ ko. Dı̀, mì yi rè ká! Akódhı̀ nda adré alı̀le má bvó. Má kıtswá ndìndì akódhı̀ nı̀ kámókà bă trı̀ bwà ko.›§
26 Áma adrúpi ı̀, àmı̀ Àbàrámà nı̀ ànzı̀ ró nı̀ ı̀, ìndì àmı̀ súrú twá ro adrébhá Gĭká nı̀ ro nı̀ ı̀, Gĭká amù kúlí adrézó móndí kı̀ tıdrí kòdhı̀ àma kı̀ tàndı̀ ı̀ dré.
27 Móndyá Yèrúsalémà na dhı̀ ı̀ àyı̀ kı̀ kàdrì íbe dhı̀ ì nĭ tá àyıkya Yésu nda àdhi 'ı̀ ya dhı̀ ko. Ɨ nĭ tá kpà pròfétà kı̀ kúlí ì dré adrélé nàle sàbátù àlo àlo títí dhı̀ ı̀ sè dhı̀ kı̀ àndu ko. Dı̀, ì dré tà bhàzo Yésu dri dhı̀, ì 'o tá àyıkya kúlí nda ı̀ kıtswálé títí.
28 Tágba ì dré tà àlo kıtswálépi dràdrà sè dhı̀ nı̀ kisúzó akódhı̀ véna ko dhı̀, ì lizí tá Pĭlátò, kò'oró akódhı̀ pfùle dràle.
29 Ɨ kò'o tà títí tısìle akódhı̀ nı̀ tà dri dhı̀ ı̀ dre dhı̀, ì dré akódhı̀ nı̀ rúbhá tırízó fa kıpakıpa drĭlésè, bhàle mógó na.
30 Dı̀, Gĭká dré ína akódhı̀ nı̀ tıngázó dràdrà lésè.
31 Gò akódhı̀ dré agázó vésè be bĭ ìndì kĭtú bĭ móndyá lìbhá túmănı́ ı́ be Gàl̆ìláyà lésè tsàle Yèrúsalémà na dhı̀ ı̀ kandrá. Nyànomvá dhı̀, àyı̀ nda ı̀ dhya adrébhá akódhı̀ nı̀ tà ì dré nòle mĭ sè ìndì ì dré yĭle bíbhálé sè dhı̀ kı̀ longó Ɨsèrélè ànzı̀ ı̀ dré dhı̀ 'ı̀.
32 Dı̀ àma, mà adré Rúbí Tanı̀ kònìdhı̀ nı̀ longó àmı̀ dré: Tà Gĭká dré tá lazílé àma kı̀ tábhí ı̀ dré dhı̀,
33 akódhı̀ 'o ándrò àma, àyı̀ kı̀ ànzı̀ ı̀ dré, dré Yésu nı̀ tıngálé dràdrà lésè dhı̀ sè. Ngóró tısìle Yúdà ànzı̀ kı̀ Longó nı̀ rĭ na dhı̀ tíni:
‹Mı̀ áma Mváagó 'ı̀.
Ándrò dhı̀, má ti mı̀ ma.›*
34 Gĭká lazí tá dhı̀, ı́ nı̀ dra akódhı̀ nı̀ tıngá dràdrà lésè gò, rúbhá nı̀ dré kıtswázó ŋwàle tàdzí ko. Tà tá dhı̀:
‹Má nı̀ tà lólo má dré lazílé Dàwídĭ dré ìndì mì dré kıtswálé ka'ĭle dhı̀ kı̀ fe àmı̀ dré.›†
35 Gĭká nı̀ Kúlí adré kpà tàá àrà àzya na dhı̀:
‹Mí kıtswá ámı̀ Dhya lólo dhı̀ nı̀ tayí ŋwàle mógó na ko.›‡
36 Dàwídĭ ro dhı̀, kò'o tà títí Gĭká dré tá lèle ı́ kò'o dhı̀ ı̀ áyı̀ lókyá 'á dre dhı̀, dré dràzo gò, akódhı̀ nı̀ rúbhá sĭzo atá nı̀ kya ı̀ kòfalé gò, dré ína ŋwàzo ŋwaŋwà.
37 Dı̀, kàdré dhya Gĭká dré tıngálé dràdrà lésè nda nı̀ tà sè dhı̀, ŋwa ína àlomvá ko.
38-39 Dı̀ áma adrúpi ı̀, lè mì kònĭ tà mà dré adrélé longólé àmı̀ dré kònìdhı̀ dóro: Gĭká adré móndí kı̀ tàkonzì tri Yésu nda sè. Akódhı̀ léna dhı̀, Gĭká adré móndyá títí adrébhá akódhı̀ nı̀ ka'ĭ dhı̀ kı̀ apá àyı̀ kı̀ tàkonzì títí Mósè nı̀ tátrítrí kúlí dré tá kıtswázó àyı̀ kı̀ apá lásà bwà ko dhı̀ ı̀ lésè gò, adrézó àyı̀ kı̀ bha gyăgya ı́ kandrá.
40 Dı̀ ásà dhı̀, mì kònò dóro, tà pròfétà ì dré tá tàle kònı̀ ì kàtsáró àmı̀ rú ko:
41 ‹Àmı̀ adrébhá tà má dré tàle dhı̀ nı̀ no tà tàko ró nı̀ ı̀, mì yi rè ká!
Àmı̀ kı̀ líndrí kòga bhwăbhwa gò, mì kòtodràró!
Tàko ko, má nı̀ dra tà kàdrì 'o àmı̀ kı̀ lókyá 'á.
Tágba à kòtıtí tá tà nda àmı̀ dré yà dhı̀, mì kıtswá tá ka'ĭá tàdzí ko.›§»
42 Dı̀ Pólò ı̀ Bàrànábà be dhı̀ ì dré tá adrérà'a apfòle lìsámbò dzó nda lésè dhı̀ 'á dhı̀, à dré àyı̀ kı̀ ti lizízó, ì kàgòró tà ì dré tàle nda kı̀ ta tódhyá sàbátù adrélépi alı̀le dhı̀ sè.
43 Móndyá ru kımóbhá nda ì kàpfò dre dhı̀, Yúdà ànzı̀ bĭ dhı̀ ı̀ ìndì móndí bĭ súrú twá ro Yúdà ànzı̀ kı̀ Gĭká nı̀ ka'ĭbhá dhı̀ íbe dhı̀, ì dré dhèzo Pólò ı̀ bvó Bàrànábà be. Dı̀ Pólò ì dré tà tàzo àyı̀ íbe àyı̀ kı̀ kodzózó, ì kògòró adrélé tròle Gĭká nı̀ togó tanı̀ rú.

Pólò ı̀ Bàrànábà be dhı̀ ì lì móndyá súrú twá ro dhı̀ ı̀ véna

§ **13:25 13:25** A kònò Màtáyò 3:11; Márokò 1:7; Lúkà 3:16; Yòwánì 1:27. * **13:33 13:33** A kònò Longó ı̀ 2:7.
† **13:34 13:34** A kònò Èsáyà 55:3. ‡ **13:35 13:35** A kònò Longó ı̀ 16:10. § **13:41 13:41** A kònò Àbàkúkà 1:5.

44 Sàbátù bvóá dhi tú dhi, ànyíànyi móndyá títí bhàandre nda 'á dhi ì dré ru kimózó kitswázó Mírì ni kúlí yi.
45 Di, Yúdà ànzi ì kònò móndyá zyandre nda i dre dhi, ì dré lovó kònzi bhàzo Pólò i rú gò, ì dré adrézó tà kayí akódhi be, adrézó akódhi ni lodhá.
46 Di Pólò i Bàrànábà be dhi ì dré kúlí logózó àyi tí tirì àko, tàzoá dhi: «Adré tá lèá dhi, mà kòlongó rè zyà Gìká ni kúlí àmi, Yúdà ànzi i dré 'íká. Di, mì gà àmikya kúlí nda rè, adrézó àmi ki no ngóró móndí kitswábhá lídrì kóná vésè kólyá dhi sè ko dhi i ró. Di mì yi rè ká! Mà adré àmi ki tayí lìzo móndyá súrú twá ro dhi i véna.
47 Tàko ko, tà Mírì dré tàle mà kò'o dhi, kònìdhi 'i:
‹Má bhà mi adrélé ngádra ró móndyá súrú twá ro dhi i dré,
mí kàdrìró móndí angábhá bvò wãyi lésè dhi i lídrì kóná vésè kólyá dhi ni kisú be dhi bvó.›*»
48 Di móndyá súrú twá ro nda ì kòyi tà nda dre dhi, ì dré ngàzo adrélé lenzélé, adrézó Mírì ni kúlí ni tà bha kuru. Gò àyi títí Gìká dré tá zìle kitswálé lídrì kóná vésè kólyá dhi ni kisú dhi, ì dré Yésu ni ka'ìzo.
49 Di Mírì ni kúlí adré tá ayílé bvò nda 'ásè wãyi.
50 Di, Yúdà ànzi nda ì dré àyikya dhya kàdrìkàdrì bhàandre nda 'á dhi ki 'a tifízó, tòkó rúku ró adrébhá Gìká ni ro dhi íbe. Ì dré móndí zyandre dhi ki kodzózó ligílé Pólò i rú Bàrànábà be, ì kòpforó àyi ki mì be dhi bvó. Gò ì dré àyi ki dròzo pfòle àyi ki bvò 'ásè.
51 Di Pólò i Bàrànábà be dhi ì dré àyi ki bhàandre ni tàpfulíndrí tròlepi àyi pá dhi ni towázó, tadházóá dhi, ì tayí àyi ki tà títí dre. Gò ì dré lìzo bhàandre rú zìle Ìkòníyò dhi na.
52 Di, kàdré móndyá ka'ìbhá Àtìyòkíyà na nda ki tà sè dhi, ì ga àyikya arí sè bǐ, ìndì Tirí Lólo sè bǐ.

14

Pólò i Bàrànábà be dhi i Ìkònîyò na

1 Ìkòníyò na dhi, Pólò i Bàrànábà be dhi ì dré kpà fìzo Yúdà ànzi ki lìsámbò dzó na gò, ì dré Gìká ni kúlí longózó rìnyí sè. Di móndí lìzólìzo Yúdà ànzi ró ìndì súrú twá ro dhi ì dré Yésu ni ka'ìzo.
2 Di, Yúdà ànzi kúlí nda ni gabhá rè dhi ì dré àyikya móndí àruka súrú twá ro dhi ki 'a tifízó, àyi ki togó 'òzo abílé Yésu ni ka'ìbhá i rú.
3 Tágba kònìni dhi, Pólò i Bàrànábà be dhi ì dré gòzo adrélé kònàle lókyá be vwàvwà ro. Ì adré tá Mírì ni tà longó tirì àko, adrézó akódhi ni togó tani ni tà ta. Mírì adré tá tadhá dhi, tà ì dré adrélé longólé nda tá tà bàti 'i. Tàko ko, adré tá rìnyí fe àyi dré adrézó tà líndrígа ró adrébhá áyi rìnyí tadhá dhi ki 'o.
4 Di móndyá zyandre bhàandre nda 'á dhi ì dré ru lanzízó: Àyi ki àruka ì dhe tá Yúdà ànzi i vésè, àruka ni ì dhe tá kó àyikya àpóstolò nda i vésè.
5 Gò móndí àruka Yúdà ànzi ró ìndì súrú twá ro dhi i túmãní àyi ki kàdrì íbe dhi, ì dré ru yìzo kitswázó Pólò ki 'o kònzi Bàrànábà be, àyi ki lebhézó todràle kírà sè dhi bvó.
6 Di, àyi nda ì kòyi tà nda dre dhi, ì dré lapázó lìle bvò Lìkàwònîyà àdhya na. Ì dré tatsízó bhàandre Lìsítrà àdhya 'ásè, Dèrúbè àdhya 'ásè, ìndì àrà bhàandre nda i làgásè dhi i 'ásè,
7 adrélé Rúbí Tani longóbe móndí i dré.

Pólò i Bàrànábà be dhi i Lìsîtrà na

* **13:47 13:47** A kònò Èsáyà 49:6.

8 Lìsítrà na dhi, agó àlo pá be àbvò ro dhi tá be. A ti tá akódhi mèrèkpè ro gò, dré kitswázó atsí to tàdzí ko.
9 Akódhi nda lirí tá adrélé Pólò ni yi adrérà'a Gïká ni kúlí ta móndí i dré. Pólò kònò akódhi dìií dre dhi, dré nòzoá dhi, akódhi tá tà ka'ïka'ï íbe kitswázó adrílé.
10 Di dré tàzoá drá kúlí 'u'ù sè dhi: «Mí nga ámi totó pá dri!» Di agó nda dré wàzo áyi totó gò, kidhólé atsí to.
11 Móndí zyandre dhi ì kònò tà Pólò dré 'òle nda dre dhi, ì dré ngàzo kúlí loyó tàzoá Lìkàwònìyàbhá ki ti sè dhi: «Gìká ì ladzá àyi atsálé móndí i ró gò, ì dré asízó àma vélé!»
12 Gò ì dré kidhózó adrélé Bàrànábà ni zi gïká Zèwúsì ro, adrézó Pólò ni zi gïká Èrúmè ro, dré tá adrélé kúlí longólépi 'i dhi sè.*
13 Zèwúsì ni tépelò tá ànyi firà bhàandre nda na. Di Zèwúsì ni kòwánà dré ngàzo tíàgo ki tesé alìzo àyi íbe túmäní ngá pfò aveave ti'ìle dhi íbe atsálé bhàandre ni zèríbà tí. Tàko ko, akódhi i móndyá zyandre nda íbe dhi ì adré tá ngá nda ki le fèle mòbòmà ro Bàrànábà i dré Pólò be, kitswázó àyi ki lindrì bha.
14 Di, àpóstolò nda ì kòyi tà nda dre dhi, ì dré àyi ki kítá ki lasízó kizà dré gò, ì dré ràzo loyóába móndyá zyandre nda i kòfalésè dhi:
15 «Àma ki arúpi i, mì adré kònìni ni àdho tà 'o? Àma, àma kókpà móndí 'i àmi tíni. Mà alì Rúbí Tani longó àmi dré, mì kòtayíró tà tàkotàko kòni i, àmi ki togó adzázó Gïká lídrì ro dhi vélé. Akódhi nda bhà tá bhù i, bvò be, yïandre be ìndì ngá títí àyi lé dhi íbe nì.
16 Atú dhi, tayí tá móndyá súrú títí i lésè dhi i adrélé àyi ki tàndi ki láti lebè.
17 Di, tágba kònìni dhi, tayí ína áyi tàndi ni tadhama tà dóro dré adrélé 'òle dhi i sè dhi ko: Adré kozya afè àmi dré bhù lésè, adrézó lànyá 'o kàle àmi dré lókyá ni 'á. Adré mányàngá afè kitswálé àmi dré. Adré kpà arí fe gàle àmi ki togó na bï.»
18 Di ì kòtà kúlí nda i togó wäyi sè dre dhi, ì dré móndyá zyandre nda ki kikízó, ì kòfèró mòbòmà àyi dré ko sè.
19 Amvolásà dhi, Yúdà ànzi àruka ì dré alìzo Atïyòkíyà lésè ìndì Ikòníyò lésè gò, ì dré móndyá zyandre nda ki 'a tifízó ligílé Pólò i rú. Di àyi nda ì dré Pólò ni lebhézó kírà sè gò, akódhi ni rúbhá sèzo pfòzo ába bhàandre nda 'ásè kivì na. Ì adré tá àyikya kisùá dhi, akódhi drà dre.
20 Di, móndyá ka'ïbhá dhi ì kòkimó ru akódhi làgásè kúrú dre dhi, dré ína ngàzo gò, gòle file bhàandre na.

Pólò i Bàrànábà be dhi ì gò Atïyòkîyà bvò Sïrîyà àdhya lé dhi na

Kïtú bvóá dhi sè dhi, Pólò ì dré ngàzo lìle Bàrànábà be Dèrúbè na.
21 Kònàle dhi, ì dré Rúbí Tani longózó, móndí zyandre dhi ki 'òzo atsálé Yésu ni ka'ïbhá i ró. Gò ì dré gòzo tatsílé Lìsítrà 'ásè, Ikòníyò 'ásè, ìndì Atïyòkíyà Pïsïdíyà le dhi 'ásè,
22 adrélé móndyá ka'ïbhá dhi ki timbàbe, adrézó àyi ki kodzó adrélé àyi ki totó tätä àyi ki tà ka'ïka'ï na. Ì adré tá tàá dhi: «Adré lèá dhi, mà kàdré kizà ka'ï nyàle bï kitswázó file Gïká ni Òpì na.»
23 Èkèlézyà àlo àlo títí dhi i 'ásè dhi, ì tobhà tá bhàgo i adrélé móndyá ka'ïbhá nda ki drï ko. Di ì kòmvò tàbirí tà zïzo Mírï tí bhàgo nda i dré dre dhi, ì dré àyi ki tayízó Mírï ì dré tá ka'ïle dhi drígá.
24 Ì kòlavú bvò Pïsïdíyà àdhya 'ásè dre dhi, ì dré tsàzo bvò Pàfilíyà àdhya na.
25 Ì dré Gïká ni kúlí longózó Pèrúgè na gò, ì dré sïzo tsàle bhàandre rú zïle Àtàlíyà dhi na, yïandre mïle.

---

* **14:12 14:12** Atú dhi, Gïríkï i véna dhi, Zèwúsì tá àyi ki gïká ki kàdrì 'i. Èrúmè tá ína gïká ki kúlí longólépi dhi 'i.

26 Kònàle dhi, ì dré bwátù dòzo gòzo Âtïyòkíyà bvò Sïríyà àdhya lé dhi na. Âtïyòkíyà
nda tá bhàandre àyi ki tayízó Gïká drígá, ì kòlìró àzí 'o akódhi ni togó tani sè dhi 'i.
Nyànomvá dhi, ì 'o àzí nda akílé dre.
27 Di ì kòtsa Âtïyòkíyà na dre dhi, ì dré móndyá títí Èkèlézyà le dhi ki kimózó gò, tà
títí Gïká dré 'òle àyi sè dhi ki titízó àyi dré. Ɨ tití tá kpà Gïká nzì tá láti móndyá súrú
twá ro dhi i dré Yésu ni ka'ïzo ngíni ya dhi.
28 Di ì dré adrézó túmáni móndyá ka'ïbhá nda íbe lókyá be vwàvwà ro.

15

Èkèlézyà ni drì kobhá ki ru kimoma Yèrúsalémà na dhi

1 Àmvolásà dhi, Yúdà ànzi àruka ì dré angázó Yùdáyà lésè atsálé Âtïyòkíyà 'a gò, ì
dré adrézó tadhá móndyá ka'ïbhá i dré dhi: «Mì kò'o àmi lwàle ngóró Mósè ni tátrítrí
kúlí dré adrélé tàle dhi tíni ko dhi, mì kitswá lídrì kóná vésè kólyá dhi ni kisú bwà
ko.»
2 Di, Pólò i Bàrànábà be dhi ì dré àyikya tà nda ni gàzo gò, ì dré tà kayízó àyi
íbe rïnyí sè. Gò Pólò ki kipèzo Bàrànábà be, ìndì móndí ka'ïbhá àruka íbe, ì kòlìró
Yèrúsalémà na kitswálé tà ta tà nda dri àpóstolò íbe, ìndì bhàgo Èkèlézyà àdhya íbe.
3 Èkèlézyà Âtïyòkíyà le dhi dré àyi ki ledézó lìle àyi ki atsí na. Di ì dré ngàzo lavúlé
bvò Fòwïníkè àdhya 'ásè ìndì Sàmàríyà àdhya 'ásè, adrélé móndyá súrú twá ro dhi ì
ka'ï tá Yésu ngíni ya dhi ni tà titíbe gò, rúbí nda dré adrézó arí fe bï móndyá ka'ïbhá
i dré.
4 Ɨ kòtsa Yèrúsalémà na dre dhi, àpóstolò i, bhàgo i ìndì móndyá títí Èkèlézyà le dhi
íbe dhi, ì dré àyi ki ka'ïzo dòle togó dóro sè. Gò Pólò ì dré tà títí Gïká dré 'òle àyi sè
dhi ki titízó àyi dré.
5 Di, Yésu ni ka'ïbhá àruka Fàrïsáyò ro dhi ì dré ngàzo tàá dhi: «Adré lèá dhi,
à kòlwà móndyá ka'ïbhá súrú twá ro dhi i gò, lazízóá àyi dri dhi, ì kàdré Mósè ni
tátrítrí kúlí likí.»
6 Di àpóstolò nda i bhàgo nda íbe dhi ì dré ru kimózó kitswázó tà nda ni 'a nya dhi
bvó.
7 Ɨ kòtà tà tà nda dri vwàvwà ro dre dhi, Pétèró dré ngàzo tàá àyi dré dhi: «Áma
adrúpi i, mì nï tàle dhi, Gïká kipè tá ma àmi kòfalé kíno, móndyá súrú twá ro dhi ì
kòyiró Rúbí Tani má tí, Yésu ni ka'ïzo dhi be.
8 Di Gïká móndyá títí dhi ki togó nïlepi dhi, dré Tirí Lólo fèzo àyi dré ngóró dré tá
afèle àma dré dhi tíni, tadházóá dhi, í ka'ï àyi dre dhi.*
9 Di nò tá ína àyi twá àma rúsè ko. Tàko ko, temvé tá àyi ki togó àyi ki tà ka'ïka'ï
sè.
10 Di nyànomvá dhi, mì adré àmikya Gïká ni tabhï àdho tà sè? Tàko ko, mì adré
ngá lanzì àma ki tábhí i àma ki tàndi íbe dhi mà dré kitswálé dòle bwà ko dhi ni bha
móndyá ka'ïbhá nda i dri.
11 Tà nda kitswá ko! Be ró dhi, mà adré àmakya ka'ïá dhi, Gïká adré àma ki tidrí
Mírì Yésu ni togó tani sè, ngóró dré adrélé àyi ki tidrí dhi tíni.»
12 Di móndyá títí ru kimóbhá nda i kòfalé dhi, ngá dré bhùzo ndiii gò, ì dré Bàrànábà
ki yïzo Pólò be adrérà'a tà twátwa líndríga ró Gïká dré tá 'òle àyi sè móndyá súrú
twá ro dhi i kòfalé dhi ki tití.
13 Ɨ kòtití tà nda i akílé dre dhi, Yàkóbhò dré ngàzo tàá dhi: «Áma adrúpi i, mì yi rè
ma ká!
14 Sïmónà Pétèró tití àma dré, Gïká bhe tá rè zyà mï móndyá súrú twá ro dhi i véna,
móndí ki kipèzo àyi kòfalé adrélé móndyá ína i ró ngíni ya dhi dre.

* **15:8 15:8** Á kònò Tà 'òle dhi i 10:44; 11:15.

15 Di kúlí pròfétà ì dré tisìle dhi ì adré ru kisú tà nda be. Ì tisì tá dhi:
16 ‹Mírì Gïká tà dhi: Àmvolásà dhi, má ni go
Dàwídï ni dzó arílépi dre dhi ni 'o áyi totó tódhyá.
Má ni go tà ni abíbhá dhi ki ledé,
dzó nda ni bhàzo tódhyá àrà ni 'á,
17 kitswálé móndí ki àmbí ì kòndàró ma, Mírì,
túmăní móndyá títí súrú twá ro má dré azílé adrélé mána ró dhi íbe.
Ma, Mírì adrélépi tà kòdhi ki 'o dhi, má adré tà nda ki ta ma.
18 Má 'o tá tà nda i nïile kínó lésè.›†»
19 Yàkóbhò gò tàá dhi: «Ásà dhi, má mïlésè dhi, dóro ni mà dré tà kòkóròko bhàle móndyá súrú twá ro àyi ki togó adzábhá Gïká vélé dhi i dri ko dhi.
20 Be ró dhi, mà kòtisì wárágà tàzoá àyi dré dhi, ì kònya mányàngá fèle gïká tàko i dré dhi ko, ì kò'o ndòtò tà ko, ì kònya kà'wá 'òle zùle dràle dhi ki ză ko, ìndì ì kònya kà'wá kàrí ko.‡
21 Tàko ko, kidhólé kínó lésè dhi, à adré Mósè ni tátrítrí kúlí longó bhàandre àlo àlo títí dhi i 'ásè, adrézó nàá Yúdà ànzi ki lìsámbò dzó i 'ásè sàbátù àlo àlo títí i sè.»

Wárágà tisìle Yésu ni ka'ïbhá súrú twá ro dhi i dré dhi

22 Gò àpóstolò nda i, bhàgo nda i ìndì móndyá títí Èkèlézyà le dhi íbe dhi, ì dré ru yïzo móndí ki kipèzo àyi kòfalé mùle túmăní Pólò íbe ìndì Bàránábà be, lìle móndyá ka'ïbhá Àtïyòkíyà na dhi i véna. Ì kipè tá Yùdásì adrélé kpà rú zïle Bàràsábà dhi i Sílà be kòdhya. Àyi nda i tá móndyá ka'ïbhá dhi ki drì kobhá i kòfalé.
23 Di ì dré wárágà tisìzo kònìni, ì kòfèró àyi drígá:

«Àma, àpóstolò i bhàgo íbe, àmi ki adrúpi ró dhi i, mà adré wárágà kònìdhi ni tisì àma ki adrúpi súrú twá ro Àtïyòkíyà na, bvò Sïríyà àdhya na, ìndì bvò Kïlïkíyà àdhya na dhi i dré. Mòdo àmi dré!

24 Mà yi tàle dhi, móndí àruka ì pfò tá àma kòfalésè lìle tà ta àmi dré gò, ì dré àmi ki drì kizázó, àmi ki togó 'òzo lanzïle. Di, mà mù tá àyi nda i àma ko.

25 Di tà nda sè dhi, àma títí, mà yi ru móndí àruka ki kipèzo mùle àmi véna, túmăní àma ki arúpi Bàránábà i Pólò be, mà dré lèle tò dhi íbe.

26 Àyi nda i móndí àyi ki lídrì febhá adrélé dràdrà mïle àma ki Mírì Yésu Krísto ni tà sè dhi 'i.

27 Di mà adré Yùdásì ki mu Sílà be, ì kòtàró kúlí sè tà mà dré adrélé tisìle àmi dré kòni i.

28 Àma túmăní Tirí Lólo be dhi, mà nò dóro ni, mà dré tà àzya lanzì dhi ni bhàle àmi dri ko dhi. Tà kitswábhá mì kò'o dhi i ngbà 'í tà kòni 'i:

29 Mì kònya mányàngá fèle gïká tàko i dré dhi ko, mì kònya kà'wá kàrí ko, mì kònya kà'wá 'òle zùle dràle dhi ki ză ko, ìndì mì kò'o ndòtò tà ko. Mì kàdré 'òá kònìni dhi, kòdhi mì adré 'òá dóro. Mì kàdré dóro.»

30 Gò ì dré dhya kipèle nda ki mùzo lìle Àtïyòkíyà na. Ì kòtsa dre dhi, ì dré móndyá zyandre ka'ïbhá dhi ki kimózó gò, wárágà nda ni fèzo àyi dré.
31 Àyi nda ì kònà wárágà nda dre dhi, ì dré lenzézó kúlí tisìle àyi ki togó tindrìzo nda ki tà sè.
32 Gò Yùdásì i Sílà be, adrébhá tá àyikya pròfétà ro dhi i, ì dré tà bï dhi ki tàzo kitswázó móndyá ka'ïbhá nda ki timbà àyi ki tà ka'ïka'ï na.
33 Di ì kògò adrélé kònàle lókyá tsà dre dhi, móndyá ka'ïbhá nda ì dré tà kìdríkìdrì zïzo Gïká tí àyi dré, ì kògòró móndyá àyi ki mubhá dhi i véna dóro. [
34 §]

---

† **15:18 15:18** À kònò Àmósà 9:11-12. ‡ **15:20 15:20** À kònò Pfòma 34:15-16; Lèvïtíkè 17:10-16; 18:6-23. § **15:34 15:34** Wárágà Gïká ni Kúlí tisìzo àyi dri drïdrì dhi i léna dhi, à adré kúlí kòni ki kisú kònwa ko: [Di, Sílà ro dhi, ka'ï tá ína adrélé kònàle.]

35 Di, Pólò ɨ Bàrànábà be dhi ì dré gòzo àyɨkya adrélé Âtĭyòkíyà na. Âyi túmáńí móndí àruka bĭ dhi íbe dhi, ì adré tá Mírì ni kúlí longó, adrézó tà ni ki tadhá móndí ɨ dré.

Pólò ì lanzí ru Bàrànábà be

36 Lókyá kòlavú tsà dre dhi, Pólò dré tàzoá Bàrànábà dré dhi: «Mà kògò àma ki adrúpi bhàandre àlo àlo títí mà dré Mírì ni kúlí longózó dhi ɨ 'ásè dhi ki nobe, nòzoá ngalè àyi ngíni ya dhi.»

37 Bàrànábà dré ka'ĭzoá. Di adré tá lèá dhi, ì kòdrì Yòwánì Márokò àyi vésè be.

38 Di, Pólò adré tá ína nòá dhi, kitswá ko. Tàko ko, Yòwánì Márokò nda tayí tá àyi bvò Pàfilíyà àdhya na gò, dré gòzo lìle àyi íbe àzí na ko.

39 Di ì dré tà nda ni kayízó àyi kòfalésè tà tàndi ró gò, ì dré ru lanzízó ásà. Bàrànábà dré ína Yòwánì Márokò ni drĭzo gò, ì dré mbàzo bwátù na lìle tùrù Kĭpírò àdhya na.

40 Di, Pólò dré ína Sílà ni kipèzo kòdhya. Di móndyá ka'ĭbhá dhi ì kòtayí àyi Mírì drígá, kòlikíró àyi áyi togó tani sè dre dhi, ì dré ngàzo lìle.

41 Gò ì dré lavúzó bvò Sĭríyà àdhya 'ásè ìndì Kĭlĭkíyà àdhya 'ásè, móndyá ka'ĭbhá Èkèlézyà ɨ 'ásè dhi ki timbàbe àyi ki tà ka'ĭka'ĭ na.

16

Pólò ɨ Sîlà be dhi ì drì Tĭmòtéyò lìzo Gĭká ni àzî 'o

1 Di Pólò ì dré tsàzo Dèrúbè na gò, lìle tsàle Lìsítrà na. Kònàle dhi, Yésu ni ka'ĭlepi àlo rú be Tĭmòtéyò dhi tá be. Akódhi nda ni andre tá Yúdà mvá Yésu ni ka'ĭlepi dhi 'ɨ. Di, akódhi ni atá tá ína Gĭríkĭ 'ɨ.

2 Móndyá ka'ĭbhá Lìsítrà le ìndì Ìkòníyò le dhi ì adré tá akódhi ni rú ta dóro.

3 Di Pólò adré tá akódhi ni le drĭle àyi vésè atsí na. Ásà dhi, dré akódhi ni 'òzo lwàle, Yúdà ànzi bvò nda lé dhi ì kòka'ĭró akódhi be dhi bvó. Tàko ko, ì nĭ títí tàle dhi, akódhi ni atá tá Gĭríkĭ 'ɨ dhi be.

4 Di Pólò ì adré tá tatsílé bhàandre àlo àlo ɨ 'ásè, adrélé tà àpóstolò ɨ bhàgo íbe Yèrúsalémà na dhi ì dré ru yĭzo drĭá dhi ki longóbe móndyá ka'ĭbhá dhi ɨ dré adrélé 'òle.*

5 Di móndyá ka'ĭbhá Èkèlézyà ɨ 'ásè dhi ì adré tá ru timbà àyi ki tà ka'ĭka'ĭ na. Ɨ adré tá kpà lizólé lìle drĭdrì kĭtú àlo àlo títí ɨ sè.

Màkèdòníyà agó àlo dhi zi Pólò lìle áyi bvò na

6 Gò Pólò ɨ atsíàmu ni íbe dhi ì dré lavúzó bvò Fĭrĭgíyà àdhya 'ásè ìndì Gàlàtíyà àdhya 'ásè. Tàko ko, Tirí Lólo logá tá àyi dré Gĭká ni kúlí longoma bvò Âsíyà àdhya na dhi.

7 Ɨ dré tsàzo ànyi bvò Mĭsíyà àdhya làga dhi, ì tabhì tá lìle bvò Bĭtĭníyà àdhya na ká. Di, Yésu ni Tirí dré ína tà nda ni logázó àyi dré.

8 Di ì dré lavúzó bvò Mĭsíyà àdhya 'ásè, sĭle bhàandre rú zĭle Trówà dhi na, yĭandre mĭle.

9 Ngátsi sè dhi, ngá dré agázó Pólò mi toróbí tíni. Nò tá Màkèdòníyà agó àlo dhi adrérà'a áyi totó adrélé Pólò ni ti lizí: «Mí azyá Màkèdòníyà le kitswálé àma ki ledé wà!»

10 Di Pólò kònò ngá nda dre dhi, mà dré ndiri láti ndàzo lìzo Màkèdòníyà na. Ângyá ko, mà nĭ tá tàle dhi, Gĭká zi tá àma lìle Rúbí Tani longó móndyá kònàle dhi ɨ dré dhi be.

Lìdîyà ka'ĭ Yésu Fĭlĭpóyĭ na

11 Di mà dré bwátù dòzo Trówà na, lavúzó pyà tùrù Sàmòtrákè àdhya na. Kĭtú bvóá dhi sè dhi, mà dré tsàzo bhàandre rú zĭle Nèyàpólì dhi na.

---

* **16:4 16:4** Â kònò Tà 'òle dhi ɨ 15:23-29.

12 Gò mà dré ngàzo kònalésè lìle bhàandre Fĭlĭpóyĭ àdhya na. Fĭlĭpóyĭ nda bhàandre kàdrì bvò Màkèdòníyà àdhya lé dhi ki àlo 'i, ìndì bhàandre móndí bĭ Rómà ro dhi ì dré bhà mòzo lána dhi 'i. Gò mà dré adrézó kònàle lókyá be vwàvwà ro tsà.

13 Sàbátù tú dhi, mà dré pfòzo bhàandre nda lésè tsàle yĭandre àlo adrélépi dĭle dhi mĭle. Mà adré tá kisùá dhi, mà ni àrà adrézó tà ta Gĭká be dhi ni kisú kònàle. Di mà dré lirízó adrélé tà ta tòkó ru kimóbhá kònàle dhi íbe.

14 Àyi nda i kòfalé dhi, tòkó àlo rú be Lìdíyà angálépi bhàandre Tĭyàtírà àdhya lésè dhi tá be. Akódhi nda tá kítá làgí kyàkyà dhi ki lagílépi 'i, ìndì móndí adrélépi Gĭká ni ro dhi 'i. Di dré tá adrérà'a Pólò ni yi dhi 'á dhi, Mírì dré akódhi ni togó 'òzo atsálé àtsi ró tà Pólò dré tàle dhi ki ka'ĭ.

15 Di akódhi i móndyá títí akódhi ni dzó lésè dhi íbe dhi ì dré bàtísimò dòzo. Dré àma ki ti lizízó tàzoá dhi: «Mì kàdré áma no Mírì Yésu ni ka'ĭlepi ró bàti dhi, mì kàlì adrélé áma dzó lé wà.» Di kàsé àma ki togó tà tàndi ró dre dhi, mà dré ka'ĭzoá.

À bhe Pólò i Sîlà be bădzó na

16 Kĭtú àlo, mà dré tá adrérà'a lìle àrà adrézó tà ta Gĭká be dhi na dhi 'á dhi, mà kisú tá ru mvátòkó àlo màrábà ro dhi be. Akódhi nda tá tirí kònzi íbe í léna gò, adrézó tà adrébhá alìle dhi ki longó móndí i dré rĭnyí ni sè. Akódhi ni líyí ì adré tá làfa kisú bĭ akódhi sè.

17 Di akódhi dré ngàzo adrélé àma ki lebè Pólò be, loyóába dhi: «Àgo kòni i màrábà Gĭká kurú na bhù na dhi àdhya 'i! Ì adré láti adrézó adrílé ásà dhi ni tadhá àmi dré!»

18 Adré tá 'òá kònìni kĭtú be bĭ. Di, kùdù ni na dhi, Pólò ni togó dré aswázó gò, dré áyi alázó tàá tirí kònzi nda dré dhi: «Yésu Krísto ni rú sè dhi, má adré tàá mí dri dhi, mí pfò mvátòkó kònìdhi lésè!» Gbă lókyá nda sè dhi, tirí nda dré pfòzo lásà.

19 Di mvátòkó nda ni líyí ì kònò tà ì dré tá adrézó mì bha làfa kisúzó ásà dhi abí dre dhi dre dhi, ì dré Pólò ki rùzo sèle Sílà be, lìzo àyi íbe bhàandre nda ni kàdrì i kandrá ngá lagírà na.

20 Ì kòtsa àyi nda i kandrá dre dhi, ì dré tàzoá dhi: «Dhya Yúdà ànzi ró kòni ì adré àma ki bhàandre ni 'a tifí!

21 Tàko ko, ì adré àyikya labhi logálé àma Rómà ro dhi i dré dhi ki tadhá. Kitswá mà dré labhi nda ki ka'ĭzo, adrézó kpà 'òá ko.»

22 Gò móndí zyandre dhi ì dré kpà ru amúzó àyi íbe Pólò i rú Sílà be. Di bhàandre ni kàdrì nda ì dré àyi ki kítá 'òzo tuvùle àyi rúsè, gò àyi ki 'òzo bhwàle fa sè.

23 À kòbhwà àyi tà tàndi ró dre dhi, àyi ki bhèzo bădzó na. Gò lazízóá bădzó nda ni likílépi dri dhi, kàdré àyi ki likí dóro.

24 Akódhi kòyi kúlí nda dre dhi, dré àyi ki bhàzo bădzó nda ni 'a kìle twá dhi na, àyi ki pá 'òzo kitsílé fa kólòngbó sè.

25 Ànyíànyi ngátsi kítógá sè dhi, Pólò i Sílà be dhi ì adré tá tà ta Gĭká be, adrézó longó ngo akódhi ni rú bhàzo kùle. Dhya àruka títí 'ìle bădzó nda lé dhi ì adré tá àyi ki yi.

26 Gbă kòdhwa, kàdíkàdi kàdrì dhi dré bvò kosézó, bădzó nda ni pá kizízó rĭnyí sè. Di bădzó ni ti ì dré títí ru tinzĭzo gò, dhya títí 'ìle nda ki nyìrì dré tikízó adàle àyi rúsè.

27 Di bădzó likílépi nda kòlaró bădzó ti ki no ngbo dre dhi, dré áyi sápí asézó kitswázó áyi pfu dràle. Àngyá ko, adré tá ína kisùá dhi, dhya 'ìle nda ì lapá títí dre.

28 Di, Pólò dré kúlí yòzo rĭnyí sè, tàzoá dhi: «Mí 'o mi kònzi ko! Àma títí be kònìdhi!»

29 Di bădzó likílépi nda dré àtsí zĭzo gò, dré arázó afílé bădzó 'a kìle twá nda lé, adhélé lyabe tirĭ dré Pólò i kandrá Sílà be.

30 Dré àyi ki drĭzo pfòzo àyi íbe kivì na gò, lizízóá àyi tí dhi: «Atálágó i, lè má kò'o àdho tà kòdhya kitswázó adrílé dhi?»

31 I logó drá dhi: «Àmi móndyá títí ámi dzó lésè dhi íbe dhi i, mì kòka'ì Mírì Yésu gò, mì kàdríró.»
32 Gò ì dré Mírì ni kúlí longózó àyi dré, móndyá títí akódhi ni dzó lésè dhi íbe.
33 Di ngátsi nda sè dhi, bădzó likílépi nda dré àyi ki drìzo lìzo àyi ki làzí dzi gò, gbă lókyá nda sè dhi, ì dré bàtísimò dòzo móndyá títí ni íbe.
34 Dré Pólò ki drìzo fizo àyi íbe áyi dzó na, mányàngá fèzo àyi dré nyàle. Di akódhi i móndyá títí ni íbe dhi, ì dré gàzo arí sè bǐ, ì dré Gìká ni ka'ile dhi sè.
35 Ngá kòwa dre dhi, bhàandre ni kàdrì nda ì dré pòlísì ki mùzo tàá bădzó likílépi nda dré dhi: «Mí trì àgo kòdhi i lìle.»
36 Di bădzó likílépi nda dré tàzoá Pólò dré dhi: «Bhàandre ni kàdrì ì amù kúlí tàá dhi, à kòtrì àmi lìle. Mì ni di kitswá pfòle lìle togó be kìdríkìdri.»
37 Di, Pólò dré ína tàzoá pòlísì nda i dré dhi: «Ì 'o tá àma bhwàle móndyá títí i kandrá àma ki tàbvó ta àko ró gò, àma ki 'òzo bhèle bădzó na, tágba má dré adrézó móndí Rómà ro dhi 'i dhi.† Di nyànomvá dhi, ì adré àyikya àma ki le tayílé lùzu ró? Tàdzí ko! Âyi ki tàndi ì kàlì àma ki tri dhi àyi!»
38 Gò pòlísì nda ì dré gòzo kúlí nda ki longó bhàandre ni kàdrì nda i dré. Âyi nda ì kòyi, Pólò i Sílà be dhi i tá móndí Rómà ro dhi 'i dhi dre dhi, tirì dré àyi ki 'òzo.
39 Di ì dré alìzo Pólò ki togó tindrì, àyi ki drìzo pfòzo àyi íbe kivì na gò, àyi ki ti lizízó ì kòtayíró àyi ki bhàandre lìzo.
40 Di Pólò i Sílà be dhi ì kàpfò bădzó lésè dre dhi, ì dré gòzo lìle Lìdíyà bhàna. Kònàle dhi, ì dré ru kimózó móndyá ka'ìbhá dhi íbe, àyi ki timbàzo àyi ki tà ka'ìka'ì na gò, ì dré àyi ki tayízó lìzo.

17

Pólò i Sîlà be dhi i Tèsàlònîkè na

1 Âmvolásà dhi, ì dré lavúzó bhàandre Afipólì àdhya 'ásè ìndì Apòlòníyà àdhya 'ásè gò, tsàle bhàandre Tèsàlòníkè àdhya na. Yúdà ànzi ki lìsámbò dzó tá kònàle be.
2 Di Pólò dré lìzo lìsámbò dzó nda na, ànzyà gà dré tá adrélé 'òle dhi tíni. Sàbátù na dhi i sè dhi, dré tà tisìle Gìká ni Kúlí na dhi ki tàzo móndyá kònàle dhi íbe.
3 Adré tá tà nda ki àndu ngi àyi dré, adrézó tadhá dhi, lè tá Mèsíyà kònya kizà dràzo gò, kòngaró dràdrà 'ásè. Tà tá àyi dré dhi: «Yésu má dré adrézó tà ni ni longó àmi dré kòdhi, Mèsíyà 'i.»
4 Di Yúdà ànzi àruka ì dré kúlí nda ni ka'ìzo gò, ì dré ru amúzó Pólò íbe Sílà be. Gìríkì zyandre adrébhá tá Gìká ni ro dhi ì dré kpà ka'ìzoá, túmăní tòkó bǐ rúku ró dhi íbe.
5 Di, Yúdà ànzi àruka ì dré àyikya lovó kònzi bhàzo Pólò i rú. Di ì dré àgo kònzi àruka ki kimózó ngá lagírà na gò, ì dré móndí zyandre dhi ki 'a tifízó adrélé tà 'o wàyá ro bhàandre na. Gò ì dré ru wùzo tsàle Yàsónà bhàna kitswálé Pólò ki nda Sílà be, ì kàdrìró àyi móndyá zyandre i kandrá be dhi bvó.
6 Di, ì kòndà àyi tí dre dhi, ì dré Yàsónà ki sèzo móndí ka'ìbhá àruka íbe, lìzo àyi íbe bhàandre nda ni kàdrì i kandrá. Gò ì dré yòzoá dhi: «Àgo adrébhá móndí ki drì kizá bvò wăyi 'ásè kòdhi ì atsá kpà kònwa dre.
7 Yàsónà kònìdhi ka'ì àyi dòle í bhàna. Âyi títí nda ì adré ligílé Kàyìsárà ni tòlí i rú, adrézó tàá dhi, ópí kàdrì àzya rú be Yésu dhi be.»
8 Di kúlí ì dré tàle nda ì dré gòzo móndyá zyandre nda ki 'a tifí, bhàandre ni kàdrì nda íbe.
9 Di ì dré Yàsónà ki 'òzo làfa fe arúpi ni íbe gò, ì dré àyi ki tayízó lìle.

† **16:37 16:37** Rómà ki tòlí adré tá móndí Rómà ro dhi ki bhwàma logá. Kàdré Pólò ni tà adrézó móndí Rómà ro dhi sè dhi, à kònò Tà 'òle dhi i 22:25-29; 23:27.

Pólò i Sîlà be dhi i Bèróyà na

10 Ngá kàní dre dhi, móndyá ka'ïbhá dhi ì dré Pólò ki 'òzo lìle Sílà be bhàandre
Bèróyà àdhya na. Âyi nda ì kòtsa dre dhi, ì dré lìzo Yúdà ànzi ki lìsámbò dzó na.
11 Móndyá Bèróyà le dhi ki togó tá dóro Tèsàlòníkèbhá kya ki lavú. Di ì dré Gïká ni
kúlí ka'ïzo yïle lovó sè. Kïtú àlo àlo títí i sè dhi, ì adré tá tà tisìle Gïká ni Kúlí na dhi
ki àndu nda, nïzoá ngalè tà Pólò dré tá adrélé tàle dhi i tà bàti 'i yà dhi.
12 Di móndí bï Yúdà ànzi i kòfalé dhi ì dré Yésu ni ka'ïzo, túmání Gïríkï tòkó rúku
ró bï dhi íbe, ìndì Gïríkï àgo bï dhi íbe.
13 Di, Yúdà ànzi Tèsàlòníkè na dhi ì kòyi, Pólò adré tá kpà Gïká ni kúlí longó Bèróyà
le dhi dre dhi, ì dré àyikya alìzo kitswálé móndyá zyandre nda ki 'a tifí ligílé Pólò i
rú.
14 Gbă lókyá nda sè dhi, móndyá ka'ïbhá dhi ì dré Pólò ni 'òzo lìle àtsí dri yïandre
na ro. Di, Sílà i Tïmòtéyò be dhi ì dré àyikya adrézó Bèróyà na.
15 Dhya adrébhá Pólò ni dri dhi ì dré lìzo ába tsàle bhàandre Âtènáyì àdhya na. Di
akódhi dré lazízóá àyi dri dhi, Sílà i Tïmòtéyò be dhi ì kàlì í vélé mbèlè. Gò ì dré gòzo
gòle Bèróyà na.

Pólò longó Gïká ni kúlî Âtènáyì na

16 Pólò dré tá adrérà'a àyi nda ki letè Âtènáyì na dhi 'á dhi, akódhi ni togó adré tá
lanzïle lavúlé, dré tá adrélé nòá dhi, bhàandre nda ga gïká tàko ki líndrí i sè bï dhi
sè.
17 Ásà dhi, adré tá Gïká ni kúlí ta Yúdà ànzi íbe, ìndì móndyá súrú twá ro adrébhá
tá Gïká ni ro dhi íbe Yúdà ànzi ki lìsámbò dzó na. Kïtú àlo àlo títí i sè dhi, adré tá
kpà Gïká ni kúlí ta móndyá adrébhá tá ru kimó ngá lagírà na dhi íbe.
18 Di tògyabhá àruka adrélé zïle Èpïkùréyò i ró ìndì Sòtòyíkò i ró dhi ì dré dhèzo
adrélé tà kayí akódhi be.* Âyi ki àruka ì adré tá lizíá dhi: «Dhya kúlí kyàkyà kòdhi
adré ína àdho tà le tàle?» Âruka ni ì adré tá tàá dhi: «Sù ngóró adré gïká twá ki tà
longó na tíni.» Ì adré tá tàá kònìni, Pólò dré tá adrélé Yésu ni Rúbí Tani longó akódhi
ni ngàma dràdrà 'ásè dhi ni tà be dhi sè.
19 Gò ì dré akódhi ni drïzo lìzo ába àrà rú zïle Àrèyòpágò, tògyabhá ì dré tá adrézó
ru kimó lána dhi na.† Âyi nda ì dré tàzoá drá dhi: «Mà ni kitswá tà tídhí mí dré
adrélé tadhálé kòdhi ki ni bwà?
20 Tà mí dré adrélé tàle nda ì adhé àma bílé twá. Di mà lè nïle ngalè tà nda ì adré
lèá tàle ngíni ya dhi.»
21 (Ì tà tá kònìni tàko ko, Âtènáyìbhá títí dhi i móndí alìalì dhi íbe dhi ì adré tá àyi
ki lókyá wăyi dhi ni fe adrézó tà tídhí dhi ki yi, adrézó kpà tà nda ki tití àyi kòfalésè.)
22 Di Pólò dré ngàzo áyi totó àyi ru kimóbhá nda i kòfalé gò, tàá dhi: «Àmi
Âtènáyìbhá ni i, má adré nòá dhi, tà títí i sè dhi, àmi móndí adrébhá gïká ni tà
nda nïle dhi 'i.
23 Tàko ko, má dré tá adrérà'a tatsílé àmi ki bhàandre 'ásè dhi 'á dhi, má nò tá àrà
mì dré adrézó àmi ki gïká ki lindrì bha 'ásà dhi i. Má kisú kpà àlètárì mì dré adrézó
ngá fe àmi ki gïká dré dhi. Â tisì tá rúá dhi: ‹Gïká nïle ko dhi dré.› Di má adré mána
Gïká mì dré adrézó lindrì ni ni bha nïá àko ró dhi ni tà longó àmi dré.
24 Gïká bvò bhàlepi ngá títí lá dhi íbe dhi, Mírì bhù kya bvò be dhi 'i. Di adré ína
adrélé tépelò móndí ì dré adrélé sïle dhi i 'ásè ko.

---

* **17:18 17:18** Dhya adrélé zïle «Èpïkùréyò» i ró kòni ì adré tá tadhá dhi, tà kàdrì lavúlé dhi kólénzé tà 'i. Dhya adrélé zïle «Sòtòyíkò» i ró kòni ì adré tá àyikya tadhá dhi, lè à kòka'ï tà títí adrébhá atsálé dhi i, adrézó kpà togó íbe kìdríkìdri. † **17:19 17:19** «Àrèyòpágò» kònìdhi tá rú kòngó àlo Âtènáyì le dhi àdhya 'i, ìndì rú tògyabhá adrébhá tá ru kimó àrà nda lé dhi kya 'i.

25 Móndí ì kɨtswá kpà tà 'o akódhɨ dré ngóró akódhɨ tá lovó nɨ íbe na tínɨ bwà ko. Tàko ko, akódhɨ adré lídrì fe, la'a íbe ìndì ngá àruka títí dhɨ íbe móndyá títí ɨ dré dhɨ nì.
26 Akódhɨ 'o tá súrú títí dhɨ ɨ apfòle móndí àlo lésè, ì kàyíró adrélé bhà mo bvò wǎyi dhɨ drǐsè. Bhà àyɨ kɨ lókyá ɨ ngóró dré tá lèle 'òle dhɨ tínɨ. Lanzí kpà bvò ì dré adrézó bhà mo 'ásà dhɨ ɨ.
27 Gǐká 'o tá kònìnɨ, móndí ì kàdréró áyɨ nda gò, kòkɨtswá dhɨ, ì kòkisúró ɨ be dhɨ bvó. Tákò, akódhɨ ína vwàvwà ro àma àlo àlo títí dhɨ ɨ rúsè ko.
28 Àngyá ko, akódhɨ léna dhɨ, àma lídrì íbe, adrézó tà 'o, adrézó kpà adrélé be. Ngóró àmɨ kɨ tògyabhá àruka ì dré tàle dhɨ tínɨ: ‹Àma akódhɨ nɨ ànzɨ 'ɨ.›
29 Dɨ mà dré adrélé Gǐká nɨ ànzɨ 'ɨ dhɨ sè dhɨ, adré lèá mà kòkisù ko tàle dhɨ, Gǐká nɨ làsú sù ngóró ngá líndrí móndí ì dré adrélé ledélé órò sè yà, àrezá sè yà, kó ngalè kírà sè yà, àyɨ kɨ tògyá sè ìndì àyɨ kɨ tà kisùle dhɨ sè dhɨ tínɨ dhɨ.
30 Atú dhɨ, Gǐká tayí tá móndí ɨ adrélé tà 'o tà nǐma ko na. Dɨ, nyànomvá dhɨ, adré ína móndyá títí àrà títí ɨ 'ásè dhɨ kɨ kodzó, ì kòladzáró àyɨ kɨ togó.
31 Tàko ko, bhà kɨ̌tú í dré dra móndyá títí bvò àdhya kɨ tàbvó tàzo gyǎgya, agó í dré zɨ̀le tà nda sè dhɨ sè dhɨ dre. Tadhá kpà móndyá títí ɨ dré dhɨ, tà nda tà bàti 'ɨ dhɨ, dré akódhɨ nda nɨ tɨngálé dràdrà lésè dhɨ sè.»
32 Ɨ kòyi tà Pólò dré tàle móndí nɨ tɨngama dràdrà lésè dhɨ nɨ tà dri nda dre dhɨ, àyɨ kɨ àruka ì dré ngàzo akódhɨ nɨ gu. Dɨ àruka nɨ ì dré kó tàzoá dhɨ: «Mà nɨ go tà mí dré adrélé tàle kòdhɨ kɨ yi tódhyá kɨ̌tú àzya sè.»
33 Dɨ Pólò dré pfòzo àyɨ kòfalésè.
34 Àyɨ kɨ àruka ì dré ru amúzó akódhɨ be gò, ì dré Yésu nɨ ka'ǐzo. Àyɨ nda ɨ kòfalé dhɨ tá tògyabhá nda kɨ àlo, Dǐyònùsíyò, tòkó àlo rú be Dàmárǐ dhɨ, tsàle móndí àruka íbe.

18

Pólò lɨ̀ Kòrǐtò na

1 Àmvolásà dhɨ, Pólò dré ngàzo Àtènáyì lésè lìle bhàandre Kòrǐtò àdhya na.
2 Kònàle dhɨ, ì dré ru kisúzó Yúdà mvá àlo rú be Àkílà angálépi Pótò lésè dhɨ be. Lavú dre lókyá tsà, ì angá tá bvò Ìtàlíyà àdhya lésè tòkó nɨ rú be Pǐrǐsíkà dhɨ be, alìle Kòrǐtò le. Tàko ko, Rómà kɨ ópí kàdrì, Kàlàwùdíyò fè tá tòlí tàzoá dhɨ, Yúdà ànzɨ títí dhɨ ì kòpfò bhàandre Rómà àdhya 'ásè. Dɨ Pólò dré tsàzo
3 adrélé àyɨ bhàna, adrélé àzí 'o túmǎní àyɨ íbe. Àngyá ko, ì adré tá títí àzí àlo adrézó wémà ledé dhɨ nɨ 'o kòdhya.
4 Sàbátù àlo àlo títí ɨ sè dhɨ, Pólò adré tá Gǐká nɨ kúlí ta Yúdà ànzɨ kɨ lìsámbò dzó na, adrézó Yúdà ànzɨ kɨ togó asé Gǐrǐkǐ́ íbe, ì kòka'ǐró Yésu be dhɨ bvó.
5 Sílà ɨ Tǐmòtéyò be dhɨ ì kàtsá Màkèdòníyà lésè dre dhɨ, Pólò dré kɨdhózó adrélé áyɨ lókyá wǎyi dhɨ nɨ fe adrézó Gǐká nɨ kúlí longó, adrézó tadhá Yúdà ànzɨ ɨ dré dhɨ, Yésu Mèsíyà 'ɨ káyà dhɨ.
6 Dɨ, Yúdà ànzɨ nda ì dré ngàzo adrélé lɨgílé Pólò be, adrézó akódhɨ nɨ lodhá. Dɨ Pólò dré áyɨ kítá kayázó, tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Àmɨ kɨ kàrí kàdré ngòle àmɨ kɨ tàndɨ ɨ dri. Ma tà àko má rú àmɨ kɨ tà sè. Kɨdhólé nyànomvá dhɨ, má adré mána lìle Gǐká nɨ kúlí longó móndyá súrú twá ro dhɨ ɨ véna.»
7 Dɨ akódhɨ dré apfòzo lìsámbò dzó nda lésè lìle agó àlo rú be Tǐtíyò Yúsitò dhɨ nɨ dzó na, ànyɨ lìsámbò dzó nda làgana. Akódhɨ nda tá móndí adrélépi Gǐká nɨ ro dhɨ 'ɨ.
8 Kònàle dhɨ, lìsámbò dzó nɨ kàdrì rú be Kùrísipò dhɨ ɨ móndyá títí akódhɨ nɨ dzó lésè dhɨ íbe dhɨ, ì dré Míǐ Yésu nɨ ka'ǐzo. Dɨ Kòrǐtòbhá àruka bǐ adrébhá Pólò nɨ kúlí yi dhɨ ì adré tá kpà Yésu nɨ ka'ǐ gò, ì dré adrézó bàtísimò do.

9 Ngátsi àlo sè dhi, ngá dré agázó Pólò mi toróbí tíni gò, Mírì dré tàzoá drá dhi: «Mí
ro ngá ko! Mí gò adrélé áma tà longó. Mí tayí kúlí ko.
10 Àngyá ko, ma túmăní mí be. Dhya àlo kitswá drígá bha mí rú ámi 'òzo kònzi dhi
ko. Tàko ko, ma móndí íbe zyandre ró bhàandre kònìdhi 'á.»
11 Di Pólò dré gòzo adrélé kònàle, adrélé Gìká ni kúlí tadhá àyi dré kóná àlo tàlí sè.
12 Lókyá Gàlíyò dré tá adrérà'a gùvèrènérè ro bvò Àkáyà àdhya drìle dhi 'á dhi,
Yúdà ànzi ì dré ngàzo ru amú Pólò rú gò, ì dré akódhi ni drìzo lìzo ába tàbvó tărà na.
13 Ì dré tàzoá dhi: «Dhya kònìdhi adré ína móndí ki kodzó, ì kàdréró Gìká ni lindrì
bha láti twá àma ki tátrítrí kúlí dré adrélé tadhálé dhi rúsè dhi sè.»
14 Di Pólò dré tá adrérà'a 'òle kúlí ta dhi 'á dhi, Gàlíyò dré logózóá Yúdà ànzi nda
i dré dhi: «Àmi Yúdà ànzi ró ni i, mì kàdré tá móndí asíkì tà kònzi tsà dhi sè yà, kó
ngalè tà kònzi kàdrì dhi sè yà dhi, má ni tá àmi ki yi togó vwàvwà sè.
15 Di, mì dré adrélé tà kayí kúlí ki tà dri, rú ki tà dri, ìndì àmi ki tàndi ki tátrítrí kúlí
ni tà dri dhi sè dhi, mì nò àmikya tà nda i àmi. Má lè mána tà nda ki bvó tàle ko!»
16 Di dré àyi ki dròzo pfòle tàbvó tărà nda 'ásè.
17 Gò àyi títí nda ì dré àyi ki lìsámbò dzó ni kàdrì rú be Sòsèténè dhi ni rùzo tswàle
tàbvó tărà nda kandrá. Di, Gàlíyò dré ína tà nda ni nòzo tà tàko ró.

Pólò gò Àtïyòkîyà na

18 Pólò dré adrézó Kòrítò na lókyá be vwàvwà ro. Di dré lazízó móndyá ka'ïbhá i
tí gò, ì dré mbàzo bwátù na Pïrìsíkà íbe ìndì Àkílà be kitswálé lìle bvò Sïríyà àdhya
na. Drìdrì dré mbàzo bwátù na dhi kandrá dhi, Pólò 'o tá áyi drìbhí rèle bhàandre
rú zïle Kèkùréyà dhi na, mòndrà dré tá sìle dhi ni tà sè.*
19 Ì dré tsàzo bhàandre Èfésò àdhya na gò, Pólò dré Pïrìsíkà ki tayízó Àkílà be. Dré
ína lìzo Yúdà ànzi ki lìsámbò dzó na Gìká ni kúlí ta àyi íbe.
20 Gò ì dré akódhi ni ti lizízó, kàdréró dhu rè àyi véna vwàvwà ro tsà. Di, dré ína
ka'ïzoá ko.
21 Di, dré tá adrérà'a 'òle àyi ki tayí dhi 'á dhi, dré tàzoá dhi: «Gìká kòlè dhi, má ni
go atsálé àmi ta.» Dré bwátù dòzo ngàzo Èfésò lésè,
22 lìle Kàyïsàríyà na. Kòtsa dre dhi, dré rè zyà mbàzo Yèrúsalémà na mòdo fe
móndyá ka'ïbhá i dré 'íká, gò lìzo Àtïyòkíyà na ndò.
23 Dré adrézó Àtïyòkíyà na lókyá be vwàvwà ro tsà. Gò dré ngàzo tatsílé bvò
Gàlàtíyà àdhya 'ásè ìndì Fïrïgíyà àdhya 'ásè, móndyá ka'ïbhá títí dhi ki timbàbe àyi
ki tà ka'ïka'ï na.

Àpólò tadhá Gìká ni kúlî Èfésò na ìndì Kòrîtò na

24 Lókyá nda kònàdhi sè dhi, Yúdà mvá àlo rú be Àpólò angálépi Àlìgìzàndríyà lésè
dhi, dré tsàzo Èfésò na. Akódhi nda tá móndí tà nïlepi bï, ìndì Gìká ni Kúlí nïlepi dóro
dhi 'i.
25 À tadhá tá kpà drá Mírì ni tà dóro. Di akódhi ni togó tá àtsi ró adrézó Yésu ni tà
longó, adrézó akódhi ni tà tadhá kyákyá. Di, nï tá ína ngbà 'í bàtísimò Yòwánì àdhya
ni tà kòdhya.†
26 Di dré kidhózó adrélé Gìká ni kúlí ta tirì àko Yúdà ànzi ki lìsámbò dzó na. Pïrìsíkà
i Àkílà be dhi ì kòyi akódhi dre dhi, ì dré akódhi ni drìzo lìzo ába àyi véna gò, ì dré
Gìká ni tà àndu ngìzo drá dóro kitswálé títí.
27 Àmvolásà dhi, Àpólò dré lèzoá lìle bvò Àkáyà àdhya na. Di móndyá ka'ïbhá Èfésò
le dhi ì dré akódhi ni kodzózó lìle gò, ì dré wárágà tisìzo àyi ki adrúpi Àkáyà na dhi i

---

* **18:18 18:18** Kínó lésè Yúdà ànzi i véna dhi, móndí mòndrà sìlepi dhi kò'o mòndrà nda akílé dre dhi, adré tá áyi drïbhí 'o rèle tà nda ni tadházó. † **18:25 18:25** À kònò Tà 'òle dhi i 19:3-4.

dré, ì kòka'ïró akódhi dòle àyi véna dóro. Di akódhi kòtsa kònàle dre dhi, dré móndyá Yésu ni ka'ïbhá Gïká ni togó tani sè dhi ki ledézó tò.
28 Tàko ko, adré tá tà kayí Yúdà ànzi íbe rînyí sè móndyá títí i kandrá, adrézó tadhá tà tisìle Gïká ni Kúlí na dhi i sè dhi, Yésu Mèsíyà 'i káyà dhi.

19

Pólò tsa Èfésò na

1 Àpólò dré tá adrérà'a Kòrítò na dhi 'á dhi, Pólò dré láti dòzo lavúzó bvò kòngo ró Àsíyà àdhya 'ásè, lìle tsàle Èfésò na. Kònàle dhi, dré Yésu ni ka'ïbhá àruka ki kisúzó gò,
2 lizízóá àyi tí dhi: «Mì dré Yésu ni ka'ïzo dhi, mì kisú Tirí Lólo 'í?» Di ì logó drá dhi: «Kóko, mà yi tá ko tàle dhi, Tirí Lólo be dhi.»
3 Pólò gò lizíá dhi: «Kàdré kònìni dhi, mì do di bàtísimò ángùdhi kòdhya?» Ì logó dhi: «Bàtísimò Yòwánì àdhya 'i.»
4 Di Pólò tà àyi dré dhi: «Yòwánì fè tá bàtísimò móndí i dré, tadházóá dhi, ì ladzá àyi ki togó dre. Di adré tá tàá àyi dré dhi, ì kòka'ï dhya adrélépi tá adhélé í bvó dhi kòdhya. Dhya nda Yésu 'i.»
5 Ì kòyi kúlí nda dre dhi, ì dré ngàzo bàtísimò do Mírì Yésu ni rú sè.
6 Di Pólò dré drígá bhàzo àyi dri gò, Tirí Lólo dré asízó àyi ki asó gò, ì dré kidhózó adrélé ti twátwa ki ta, adrézó tà longó pròfétà kya tíni.
7 Àgo nda i tá ànyíànyi mudrí-drì-rì.
8 Àmvolásà dhi, Pólò dré lìzo Yúdà ànzi ki lìsámbò dzó na gò, kidhólé adrélé Gïká ni kúlí ta tirì àko. Dré Gïká ni Òpì ni tà tadházó móndyá kònàle dhi i dré mbă na, adrézó àyi ki togó asé, ì kòka'ïró be dhi bvó.
9 Di, àyi ki àruka ì dré àyi ki togó 'òzo tombálé, kúlí nda ki gàzo gò, ì dré kidhózó adrélé tà ta kònzi Mírì ni láti ni tà rú móndyá títí i kandrá. Di Pólò dré àyi ki tayízó. Dré móndyá ka'ïbhá dhi ki drìzo lìzo àyi íbe Tïránò ni dzó adrézó móndí ki tadhá dhi na gò, dré adrézó Gïká ni tà ta àyi dré kìtú àlo àlo títí i sè.
10 Dré 'òzoá kònìni kóná rì gò, móndyá títí Yúdà ànzi ró ìndì súrú twá ro bvò Àsíyà àdhya lé dhi ì dré Mírì ni kúlí yìzo.
11 Gïká adré tá rînyí fe Pólò dré adrézó tà kàdrì líndríga ró nòle rè ko dhi ki 'o.
12 À adré tá ndìndì kítá twátwa dré tá tabèle dhi ki do lìzo bhàá dràbhá i rú gò, ì dré adrézó adrílé àyi ki drà i lésè. Tirí kònzi ì adré tá kpà topfòle àyi ki àruka i lésè.

Sèkévà ni ànziàgo ì tabhï tirí kònzi dròle

13 Yúdà ànzi àruka ì adré tá tatsílé àrà twátwa i 'ásè, adrélé tirí kònzi ki drobe topfòle móndí i lésè. Gò ì dré kidhózó adrélé tà nda ni tabhï 'òle Mírì Yésu ni rú sè, adrézó tàá tirí kònzi i dré dhi: «Má adré tàá àmi dri Yésu Pólò dré adrézó tà ni ni longó dhi ni rú sè dhi, mì pfò!»
14 Di Yúdà ànzi ki kòwánà kàdrì àlo rú be Sèkévà dhi ni ànziàgo nzi-drì-rì dhi ì adré tá kpà 'òá kònìni.
15 Kïtú àlo dhi, ì tà tá kònìni gò, tirí kònzi nda dré logózó àyi dré dhi: «Má nï Yésu be. Má nï kpà Pólò àdhi 'i ya dhi be. Di, àmi àmikya àdhibhá 'i?»
16 Di agó tirí kònzi nda dré tá adrézó lána dhi dré dhèzo àyi dri, àyi títí dhi ki rînyí lavú gò, àyi ki tswàzo tà tàndi ró. Gò ì dré lapázó dzó nda lésè bvólílí ro ìndì làzí be bï àyi rúsè.
17 Móndyá títí Yúdà ànzi ró ìndì súrú twá ro Èfésò le dhi ì kòyi tà nda dre dhi, tirì dré àyi ki 'òzo gò, ì dré adrézó Mírì Yésu ni rú ni lindrì bha.

18 Di móndí bǐ Yésu ni ka'ïbhá dhi ì adré tá alìle tà kònzi ì dré 'òle dhi ki ta ngádra
'á móndyá títí i kandrá.
19 Âyi ki àruka adrébhá tá làndrî ndribhá ro dhi ì adré tá àyi ki búkù làndrî àdhya
ki adó alìzo zàá móndyá títí i kandrá. Búkù ì dré zàle nda ki làgí tá ànyíànyi làfa
lò'wa ngùlù-nyadhi-rî-drî-mudrî.*
20 Di ásà dhi, Mírî ni kúlí adré tá la'úlé akódhi ni rînyí sè, adrélé lìle drîdrî.
21 Tà nda ì kò'o ru títí dre dhi, Pólò dré nòzoá dhi, dóro ni í dré lavúlé bvò
Màkèdòníyà àdhya 'ásè ìndì Âkáyà àdhya 'ásè, lìle Yèrúsalémà na dhi. Tà tá dhi:
«Má kòlì tsàle kònàle dre dhi, adré kpà lèá dhi, má kòlì Rómà na.»
22 Di dré áyi àzíàmu rî, Tîmòtéyò i Êrástò be dhi ki mùzo lìle í kandrána Màkèdòníyà
na gò, dré ína adrézó Âsíyà na lókyá tsà sè.

Êfésòbhá ki ligima Pólò i rú dhi

23 Lókyá nda sè dhi, tà dré abízó nyînyi Êfésò na Mírî ni láti ni tà sè.
24 Agó àlo rú be Dèmètríyò adrélépi tá ngá di àrezá sè dhi tá kònàle be. Akódhi nda
i àzízî ni íbe dhi ì adré tá gïká tòko ró rú be Ârètémì dhi ni dzó nzî tsàtsà dhi ki ledé
àrezá sè, adrézó làfa kisú ásà bǐ.†
25 Di akódhi dré ngàzo áyi àzízî nda ki kimó túmání móndí àruka adrébhá tá ngá
ledé àyi tíni dhi íbe gò, tàzoá àyi dré dhi: «Áma arúpi i, mì nî tàle dhi, mà adré làfa
kisú bǐ àzí kòdhi sè dhi be.
26 Di mì nò ìndì mì yi tàle dhi, Pólò kòdhi se móndí zyandre kònwa Êfésò 'a ìndì
bvò wâyi Âsíyà àdhya lé dhi ki togó litílé dre. Adré ína tàá dhi, gïká líndrí móndí ì
dré adrélé ledélé àyi ki drígá sè dhi i, gïká tàndi 'i ko.
27 Di tà nda kitswá ngbà 'í àma ki àzí ni rú kizá kòdhya ko. A ni kókpà kitswá àma
ki gïká tòkó gú, Ârètémì ni tépelò ni rú kizá gò, akódhi ni lindrì móndyá títí Âsíyà
'ásè ìndì bvò wâyi 'ásè dhi ì dré adrélé bhàle dhi ni tingázó!»
28 Di ì kòyi tà nda dre dhi, àyi ki togó dré aswázó tà tàndi ró gò, ì dré ngàzo adrélé
tetrélé adrézó loyóá dhi: «Àrètémì Êfésòbhá kya kàdrì lavúlé!»
29 Gí ko, tà dré abízó nyînyi bhàandre nda 'á. Di móndí zyandre dhi ì dré Pólò ni
atsíàmu, Gáyò i Ârîstàrúkò be angábhá Màkèdòníyà lésè dhi ki rùzo gò, ì dré ru wùzo
lìle àyi íbe àrà kàdrì adrézó ru kimó dhi na.
30 Pólò adré tá ína lèá pfòle móndyá zyandre nda i kandrá. Di, móndyá ka'ïbhá dhi
ì dré àyikya ka'ïzoá ko.
31 Ndìndì dhya kàdrìkàdrì Âsíyà drîle dhi ki àruka adrébhá tá Pólò ni arúpi ró dhi,
ì dré kúlí mùzo akódhi ni ti lizí, kòpfòró móndyá zyandre nda i kandrá ko.
32 Móndyá zyandre ru kimóbhá nda ki drî abí dre nyînyi. Âyi ki àruka ì adré tá
tetrélé, adrézó tà àlo ta. Âruka ni ì adré tá kó tà àzya ta. Âyi bǐ dhi ì nî tá ngalè ì
kimó tá ru àdho tà sè ya dhi ko.
33 Yúdà ànzi ì dré agó àlo rú be Âlìgìzándrè dhi ni 'òzo pfòle móndyá zyandre i
kandrá, kòngiró tà nda ni àndu be dhi bvó. Di akódhi dré drígá bhàzo kuru àyi ki
kúlí kikízó, í kòkitswáró áyi tàrá ga àyi kandrá.
34 Di, ì kònì akódhi Yúdà mvá 'i dhi dre dhi, ì dré ngàzo adrélé tetrélé kúlí àlo sè
ànyíànyi sáà rî, adrézó loyóá dhi: «Àrètémì Êfésòbhá kya kàdrì lavúlé!»
35 Kùdù ro dhi, dhya bhàle adrélé bhàandre nda ni tà tisì dhi dré ngàzo móndyá
zyandre nda ki kúlí kikí gò, tàzoá àyi dré dhi: «Àmi Êfésòbhá ni i, móndyá títí dhi ì

---

* **19:19** **19:19** «Làfa lò'wa ngùlù-nyadhi-rî-drî-mudrí» (50.000) kòni i tá làfa adrélé fèle móndí ngùlù-nyadhi-rî-drî-mudrí dhi i dré àzí 'òle kîtú àlo sè dhi tí dhi 'i. † **19:24** **19:24** «Àrètémì» kònìdhi, Gîríkì ki gïká ki àlo tòko ró, ì dré adrézó mì bha vélána, kòfèró àyi dré ànzi dhi 'i. Î adré tá akódhi ni lindrì bha dzó nzî tsàtsà ledélé àrezá sè dhi i sè.

nǐ tàle dhɨ, à bhà bhàandre Èfésò àdhya adrélé gǐká gú, Árètémǐ nɨ tépelò lɨkí, akódhɨ nɨ líndrí adhélépi bhù lésè dhɨ íbe dhɨ be.
36 Dhya àlo kɨtswá tà kòdhɨ nɨ kayí bwà ko. Ásà dhɨ, adré lèá dhɨ, mɨ kàdré kírɨ, ìndɨ mɨ kò'o tà wàyá ro ko.
37 Mɨ adrǐ àgo kònɨ ɨ kònwa, tákò ɨ lodhá àyɨkya àma kɨ gǐká tòkó ko, ɨ topá kpà ngá akódhɨ nɨ tépelò ɨ lésè ko.
38 Dɨ Dèmètríyò ɨ àzízǐ nɨ íbe dhɨ ɨ kàdré tà íbe tàle móndí ɨ rú dhɨ, àrà adrézó tàbvó ta dhɨ ɨ be, ìndɨ tàbvó tabhá ɨ be. Adré dɨ lèá dhɨ, ɨ kòlɨ tà ta móndí ɨ rú kònàle.
39 Mɨ kàdré tà àzya íbe lizílé dhɨ, à nɨ kpà tà nda kɨ yi àrà adrézó tà kɨ bvó lanzí àma kɨ tòlí sè dhɨ na.
40 Tàko ko, tayí ngbà 'ǐ tsà, à dré àma kɨ asíkǐzo móndí kɨ lɨgɨma ándrò kònɨdhɨ nɨ tà sè. Á kòlizí àma dhɨ, mà kɨtswá tà àlo ta tà wàyá 'òle ándrò kònɨdhɨ nɨ àndu ngɨzo dhɨ bwà ko.» Dɨ kòtà tà nda ɨ dre dhɨ, dré móndyá zyandre ru kɨmóbhá nda kɨ 'òzo ayɨlé.

20

Pólò lavú Màkèdòníyà 'ásè ɨndɨ Gǐrîkǐ kɨ bvò 'ásè

1 Tà wàyá nda kàkí dre dhɨ, Pólò dré móndyá ka'ǐbhá dhɨ kɨ azízó gò, àyɨ kɨ kodzózó adrélé àyɨ kɨ totó tätä àyɨ kɨ tà ka'ǐka'ǐ na. Kòlazí àyɨ tí dre dhɨ, dré ngàzo lɨle bvò Màkèdòníyà àdhya na.
2 Dré lavúzó bvò nda 'ásè, tà bǐ dhɨ kɨ tabe móndyá ka'ǐbhá dhɨ kɨ tɨmbàzo àyɨ kɨ tà ka'ǐka'ǐ na. Dré tsàzo Gǐríkǐ kɨ bvò na gò,
3 dré adrézó kònàle mbă na. Dré tá adrérà'a 'òle bwátù do lìzo bvò Sǐríyà àdhya na dhɨ 'á dhɨ, dré yǐzoá tàle dhɨ, Yúdà ànzɨ ɨ yi tá ru kɨtswázó áyɨ 'o kònzɨ. Dɨ dré nòzoá dhɨ, dóro nɨ ɨ dré gòle bvò Màkèdòníyà àdhya 'ásè dhɨ.
4 Akódhɨ nɨ atsíàmu ɨ tá: Sòpátrò, Pírò nɨ mvá angálépi Bèróyà lésè dhɨ, Árǐstàrúkò ɨ Sèkúndò be angábhá Tèsàlòníkè lésè dhɨ ɨ, Gáyò Dèrúbè lésè dhɨ, Tǐmòtéyò, tsàle Tǐkíkò ɨ Tròfímò be angábhá bvò Ásíyà àdhya lésè dhɨ ɨ.
5 Áyɨ nda ɨ dré lìzo drǐdrǐ àma kandrána, kɨtswálé àma kɨ letè Trówà na.
6 Áma ró dhɨ, gwányá Mápà tàkú àko dhɨ àdhya àmvolésè dhɨ, mà dré bwátù dòzo ngàzo Fǐlǐpóyǐ lésè gò, kǐtú nzi àmvolésè dhɨ, mà dré tsàzo ru kisú àma kɨ atsíàmu nda íbe Trówà na. Gò mà dré adrézó kònàle kǐtú nzi-drǐ-rǐ.

Yùtîkò nɨ tɨngama dràdrà lésè dhɨ

7 Kǐtú nɨ àlo pósò àdhya sè dhɨ, mà kɨmó tá ru móndyá ka'ǐbhá dhɨ íbe, kɨtswázó mányàngá do nyàle.* Pólò adré tá tà ta móndyá nda ɨ dré. Dɨ dré tá adrélé 'òle lìle drùbhǐ sè dhɨ sè dhɨ, dré gòzo adrélé tà ta tsàle ngátsi kítógá na.
8 Á tobhà tá tálà bǐ dhɨ ɨ dzó 'a kɨle kurú na mà dré ru kɨmózó lána dhɨ na.
9 Kàdhúrà àlo rú be Yùtíkò dhɨ lɨrí tá mòlísà na gò, ayí dré adrézó akódhɨ nɨ 'o, Pólò dré tá adrérà'a tà ta vwàvwà ro dhɨ 'á. Dɨ ayí kòlavú akódhɨ dre dhɨ, dré dhèzo byá kǐní na, dzó nda nɨ ètázɨ nɨ na 'ásè. Á nɨ akódhɨ nɨ tɨngá dhɨ, àkò drà ína dre.
10 Dɨ Pólò dré sìzo, tandǐle kàdhúrà nda drǐle, akódhɨ nɨ lomvó í drígá gò, tàzoá móndyá títí ɨ dré dhɨ: «Mɨ bhà àmɨ kɨ togó kuru ko! Akódhɨ lídrɨ íbe!»
11 Ɨ kògò mbàle dzó 'a kɨle kurú na nda na dre dhɨ, ɨ dré mápà toŋòzo nyàle. Dɨ Pólò dré gòzo tà ta tsàle drùbhǐ na gò, ngàzo lɨle.
12 Gò ɨ dré kàdhúrà nda nɨ drǐzo nzɨzo ába rúbhá be líná. Dɨ tà nda tɨndrɨ tá móndyá títí dhɨ kɨ togó lavúlé.

---

* **20:7 20:7** Gǐká nɨ Kúlí tɨsɨle Gǐríkǐ ti sè dhɨ adré tàá kònwa dhɨ: «…kɨtswázó mápà toŋò». Kúlí kòdhɨ ɨ kɨtswá lèá tàle dhɨ: «kɨtswázó mányàngá Mírǐ àdhya nɨ nya».

Pólò nga Trówà lésè lìle Mĩlétò na

13 Gò mà dré bwátù dòzo lìzo drĩdrĩ Pólò kandrána, kitswálé akódhi ni letè bhàandre rú zĩle Ásò dhi na. Tàko ko, akódhi lè tá ína atsí tòle pá sè tsàzo àma ki kisú kònàle.
14 Akódhi kàtsá àma ki kisú Ásò 'a dre dhi, mà dré tombàzo bwátù na lìle tsàle bhàandre rú zĩle Mĩtilénè dhi na.
15 Kĩtú bvóá dhi sè dhi, mà dré gòzo lìle bwátù sè, tsàle tùrù Kíyò àdhya kandrá. Kĩtú bvóá dhi sè dhi, mà dré tsàzo tùrù Sámò àdhya na. Di kĩtú bvóá dhi sè dhi, mà dré tsàzo bhàandre rú zĩle Mĩlétò dhi na.
16 Pólò lè tá áyi kikílé Èfésò na ko, kòtigíró tà bvò Âsíyà àdhya na ko dhi sè. Tàko ko, adré tá ína lèá lìle mbèlè, kòkitswá dhi, kòtsaró Yèrúsalémà na drĩdrĩ gwányá Pàtèkótè àdhya kandrá.

Pólò tà tà bhàgo Èfésò lésè dhi i dré

17 Di Mĩlétò na dhi, Pólò dré kúlí mùzo Èfésò na bhàgo Èkèlézyà àdhya ki azí.
18 I kàtsá akódhi vélé dre dhi, dré tàzoá àyi dré dhi: «Lókyá mà dré tá adrérà'a àmi íbe dhi 'á dhi, mì nĩ ngalè má 'o tá tà ngíni ya dhi be, kidhólé kĩtú má dré atsázó bvò Âsíyà àdhya 'á dhi sè.
19 Má 'o tá Mírĩ ni tà akódhi ni màrábà tíni, togó ànzimvá kya tíni dhi be ìndì mĩndra be bĩ, tágba Yúdà ànzi ì dré tá áma tabhĩzo tà ì dré tá ru yĩzo 'òá má rú dhi i sè dhi.
20 Mì nĩ tàle dhi, má longó tá àmi dré Gĩká ni kúlí, tà ni ki tadházó móndyá títí i kandrá, ìndì àmi ki dzó i 'ásè dhi be. Mà zù àmi dré tà àlo kitswálépi àmi ki ledé bwà dhi ko.
21 Má kodzó tá Yúdà ànzi i móndyá súrú twá ro dhi íbe, ì kòladzáró àyi ki togó agòzo Gĩká vélé, ìndì ì kòka'ĩró àma ki Mírĩ Yésu.
22 Di mì yi rè ká! Nyànomvá dhi, má adré mána lìle Yèrúsalémà na, ngóró Tirí Lólo dré adrélé áma dri dhi tíni. Má nĩ àdho tà ni atsá má rú kònàle nì ya dhi ko.
23 Má nĩ ngbà 'í tà Tirí Lólo dré adrélé longólé má dré bhàandre àlo àlo títí i 'ásè kònìdhi be: Bă i kizà íbe dhi ì adré áma letè kònàle.
24 Di, má adré mána áma lídrì no tà tàko ró. Má adré ngbà 'í angú kòdhi ni le ràle tsàle kùdù ni na, má kò'oró àzí Mírĩ Yésu dré tayílé má drígá dhi akílé títí, kòdhi adré tàá dhi, má kòlongóró Rúbí Tani Gĩká ni togó tani ni tà dri dhi móndí i dré.
25 Di nyànomvá dhi, má nĩ tàle dhi, àmi má dré tatsízó Gĩká ni Òpì ni tà longóbe àmi kòfalésè dhi ki àlo kitswá gòle vélé áma mĩbhalé no ko dhi be.
26 Ásà dhi, má adré tàá àmi dré ándrò kònìdhi dhi, àmi títí dhi i kòfalé dhi, dhya àlo ni kàrí kitswá ngòle má dri ko.
27 Tàko ko, má longó àmi dré tà títí Gĩká dré tá lèle má kòlongó dhi i, àlo ni ni zu àko ró.
28 Di mì kàdré àmi ki tàndi ki likí, túmăní kábilígyà ki pãrí wăyi Tirí Lólo dré bhàle àmi drígá, mì kàdréró àyi ki drĩ ko dhi íbe. Mì kàdré Gĩká ni Èkèlézyà dré gìle áyi tàndi ni kàrí sè dhi ki likí ngóró kábilígyà likíbhá dóro dhi i tíni.
29 Má nĩ tàle dhi, áma lìma àmvolésè dhi, kàlagí àtrá ki tifí àmi kòfalé kitswálé àmi ki 'o kònzi dhi be. I kitswá àyikya kábilígyà ki àlo tayí líná ko.
30 Ndìndì àmi ki tàndi i kòfalé dhi, móndí àruka ki apfò adrélé tà bàti ladzá atsálé kinzò ro, kitswázó móndyá ka'ĩbhá dhi ki se àyi vésè dhi bvó.
31 Ásà dhi, mì kàdré tàmĩga dri! Mì kòtivì ko tàle dhi, gĩle kóná na dhi, má tayí tá àmi àlo àlo títí dhi ki kodzoma mĩndra be bĩ kĩtú be ìndì ngátsi be dhi ko dhi.
32 Nyànomvá dhi, má adré àmi ki tayí Gĩká drígá, akódhi kàdréró àmi ki timbà kúlí dré afèle áyi togó tani sè dhi sè, mì kòkisúró tà dré lazílé móndyá títí í dré bhàle twá adrélé ína ró dhi i dré tàyilé ro dhi be dhi bvó.

33 Má bhà tá dhya àlo nɨ ngá lovó ko, kàdré akódhɨ nɨ àrezá 'ɨ yà, akódhɨ nɨ órò 'ɨ yà, kó ngalè akódhɨ nɨ kítá 'ɨ yà dhɨ.
34 Àmɨ kɨ tàndɨ, mì nǐ tàle dhɨ, má 'o tá àzí áma tàndɨ nɨ drígá sè, kɨtswázó ngá kisú àma dré, áma bhápi íbe dhɨ be.
35 Tà títí má dré 'òle dhɨ ɨ sè dhɨ, má tadhá àmɨ dré dhɨ, lè mì kàdré àzí 'o landè àko ró kònɨnɨ, kɨtswázó móndí yàyà dhɨ kɨ ledé. Mì kisù rè kúlí Mírǐ Yésu nɨ tàndɨ dré tàle kònɨ ɨ ká: ‹Dhya adrélépi ngá fe dhɨ nɨ kólénzé adré dhya adrélépi ngá kisú dhɨ àdhya nɨ lavú.›»
36 Pólò kòtà tà nda ɨ dre dhɨ, ì dré àyɨ kɨ kórókó titǐzo tà zǐzo Gǐká tí.
37 Dɨ àyɨ títí dhɨ ì dré adrézó Pólò nɨ kamú, adrézó ngòle rúá, ì dré tá adrérà'a lazílé tíá dhɨ 'á.
38 Àyɨ kɨ togó tá kɨzà ro lavúlé, akódhɨ dré tá tàle dhɨ, ì kɨtswá gòle vélé áyɨ no ko dhɨ sè. Gò ì dré akódhɨ nɨ adzízó yǐandre mǐle, kòmbàró bwátù na.

21

Pólò lɨ Yèrúsalémà na

1 Mà kòlanzí ru bhàgo nda íbe dre dhɨ, mà dré bwátù dòzo lɨzo pyà tùrù Kósà àdhya na. Kǐtú bvóá dhɨ sè dhɨ, mà dré tsàzo tùrù Ródò àdhya na. Gò mà dré lɨzo tsàle bhàandre Pàtárà àdhya na.
2 Kònàle dhɨ, mà dré bwátù àzya adrélépi 'òle zyàle bvò Fòwǐníkè àdhya na dhɨ nɨ kisúzó gò, mà dré tombàzo lána lɨle.
3 Mà kòtsa àrà adrézó tùrù Kǐpírò àdhya nɨ drǐ no dhɨ na dre dhɨ, mà dré lavúzó tàbhu nɨ lésè gò, lɨle bvò Sǐríyà àdhya na. Dɨ mà dré tsàzo bhàandre Tírè àdhya na, à kòtɨríró ngá bwátù nda dré adólé dhɨ ɨ be dhɨ bvó.
4 Kònàle dhɨ, mà dré móndí ka'ǐbhá àruka kɨ kisúzó gò, mà dré adrézó àyɨ íbe kǐtú nzi-drǐ-rǐ. Àyɨ nda ì dré tàzoá Pólò dré Tɨrí Lólo nɨ rǐnyí sè dhɨ, kòlɨ Yèrúsalémà na ko.
5 Dɨ, àma kɨ lókyá kòkɨtswá dre dhɨ, mà dré àmakya ngàzo kɨtswálé lɨle. Móndyá ka'ǐbhá títí nda ɨ, àyɨ kɨ tòkó ɨ ɨndɨ àyɨ kɨ ànzɨmvá íbe dhɨ, ì dré àma kɨ adzízó apfòle bhàandre nda lésè gò, mà dré àma kɨ kórókó titǐzo tà zǐzo Gǐká tí yǐandre mǐle.
6 Mà kòlazí àyɨ tí dre dhɨ, mà dré tombàzo bwátù na lɨle gò, ì dré àyɨkya nzɨzo àyɨ bhàna.
7 Mà kònga Tírè lésè dre dhɨ, mà dré lɨzo tsàle bhàandre rú zǐle Pòtòlèmáyì dhɨ na. Kònàle dhɨ, mà dré mòdo fèzo àma kɨ adrúpi Yésu nɨ ka'ǐbhá dhɨ ɨ dré gò, mà dré adrézó àyɨ íbe kǐtú àlo.
8 Kǐtú bvóá dhɨ sè dhɨ, mà dré lɨzo tsàle bhàandre Kàyǐsàríyà àdhya na. Kònàle dhɨ, mà dré adrézó Fǐlípò, Rúbí Tanɨ longólépi dhɨ nɨ dzó na. Akódhɨ nda tá dhya nzi-drǐ-rǐ kɨpèle Yèrúsalémà na dhɨ kɨ àlo 'ɨ.*
9 Akódhɨ tá ànzɨtòkó su mobhá rè ko, adrébhá tá Gǐká nɨ kúlí longó pròfétà kya tínɨ dhɨ íbe.
10 Mà kàdré kònàle gǐle kǐtú àruka ɨ dre dhɨ, pròfétà àlo rú be Àgábò dhɨ dré atsázó bvò Yùdáyà àdhya lésè.
11 Akódhɨ nda dré áyɨ kisízó ànyɨ àma làga, Pólò nɨ káfà adó, áyɨ pá kɨ adròzo áyɨ drígá íbe gò, tàzoá dhɨ: «Tɨrí Lólo adré tàá dhɨ: Yúdà ànzɨ Yèrúsalémà na dhɨ kɨ káfà kònɨdhɨ nɨ líyí nɨ adrò kònɨnɨ gò, ì dré akódhɨ nɨ fèzo móndí súrú twá ro dhɨ ɨ drígá.»
12 Mà kòyi tà nda dre dhɨ, àma móndyá ka'ǐbhá kònàle dhɨ íbe dhɨ ɨ, mà dré Pólò nɨ ti lizízó, kòlɨró Yèrúsalémà na ko dhɨ bvó.

---

* **21:8 21:8** À kònò Tà 'òle dhɨ ɨ 6:5; 8:5.

13 Di, Pólò dré ína logózóá dhi: «Mì adré ngòle, adrézó áma togó 'o ŋòle àdho tà sè? Ma gànzi ró ngbà 'í bă nya kòdhya ko. Ma kókpà gànzi ró lìle dràle Yèrúsalémà na Mírĩ Yésu ni rú ni tà sè.»
14 Di mà dré kitswálé akódhi ni logá bwà ko dhi sè dhi, mà dré kúlí tayízó, tàzoá dhi: «Tà Mírĩ dré adrélé lèle 'òle dhi kò'o ru wà.»
15 Âmvolásà, mà dré tà títí dhi ki ledézó gò, mà dré mbàzo Yèrúsalémà na.
16 Mà mbà tá túmăní móndí ka'ĩbhá àruka Kàyĩsàríyà lésè dhi íbe. Di ì dré àma ki drĩzo lìzo àma íbe agó àlo rú be Mĩnàsónà dhi ni dzó na, mà kàyíró kònàle be dhi bvó. Akódhi nda angá tá Kĩpírò lésè, ìndì akódhi tá móndí Yésu ni ka'ĩlepi kínó lésè dhi 'i.

Pólò ì kimó ru bhàgo Ekèlézyà àdhya íbe

17 Mà kòtsa Yèrúsalémà na dre dhi, àma ki adrúpi Yésu ni ka'ĩbhá dhi ì dré àma ki ka'ĩzo dòle togó dóro sè.
18 Kĩtú bvóá dhi sè dhi, mà dré lìzo Pólò be Yàkóbhò bhàna.† Kònàle dhi, bhàgo títí Èkèlézyà àdhya ì kimó tá kpà ru.
19 Di Pólò dré mòdo fèzo àyi dré gò, tà títí Gĩká dré 'òle áyi àzí sè móndyá súrú twá ro dhi i kòfalé dhi ki titízó àyi dré mĩbhalé tí.
20 Ì kòyi tà nda i dre dhi, ì dré ngàzo adrélé Gĩká ni rú bha kùle. Gò ì dré tàzoá Pólò dré dhi: «Àma ki adrúpi, mí nò rè ngalè Yúdà ànzi lìzólìzo dhi ì ka'ĩ Yésu ngíni ya dhi ká. Âyi títí nda ki togó kókpà àtsi ró Mósè ni tátrítrí kúlí ni tà sè.
21 Di, ì yi tàle dhi, mí adré mína Yúdà ànzi títí ayíbhá móndyá súrú twá ro dhi i kòfalésè dhi ki tadhá, ì kòtayíró Mósè ni tátrítrí kúlí, ìndì ì kògòró vélé adrélé àyi ki ànzi ki lwa ko, adrézó kpà àma ki labhi lebè ko.
22 Mà ni 'òá ngíni? Tàko ko, ì ni dra ámi atsama ni rúbí yi 'í.
23 Di mí kò'o tà mà dré adrélé tàle mí dré kònìdhi kòdhya. Âgo su mòndrà sibhá dhi i kònwa àma kòfalé be.
24 Mí kòdrĩ àyi nda i lìzo àyi íbe, mì kòtemvéró àmi túmăní àyi íbe Gĩká kandrá. Mí kòfè kpà làfa ì dré kitswázó àyi ki drĩbhí 'o rèle dhi mi.‡ Mí kò'o kònìni dhi, móndyá títí dhi ki nĩá tàle dhi, tà adrélé tàle mí rú kòdhi i kinzò 'i dhi be. Ì ni kpà nĩá dhi, mí adré mína tà tátrítrí kúlí dré adrélé tàle dhi ki ka'ĩ 'òle dhi be.
25 Kàdré móndyá ka'ĩbhá súrú twá ro dhi ki tà sè dhi, mà tisì tá wárágà, tà mà dré tá ru yĩzo ì kò'o dhi ki longózó àyi dré. Má tisì tá dhi, ì kònya mányàngá fèle gĩká tàko i dré dhi ko, ì kònya kà'wá kàrí ko, ì kònya kà'wá 'òle zùle dràle dhi ki zǎ ko, ìndì ì kò'o ndòtò tà ko.§»
26 Di kĩtú bvóá dhi sè dhi, Pólò dré àgo nda ki drĩzo lìzo àyi ki temvé túmăní í be. Gò dré fĩzo tépelò na, kitswálé lókyá àyi ki temvema nda dré kitswázó akílé gò, ngá fèzo Gĩká dré àyi àlo àlo títí dhi ki rú sè dhi ni longó.*

À ru Pólò tépelò na

27 Kĩtú nzi-drĩ-rĩ àyi ki temvema nda àdhya ì dré tá adrérà'a 'òle akílé dhi 'á dhi, Yúdà ànzi àruka angábhá bvò Asíyà àdhya lésè dhi ì dré Pólò ni nòzo tépelò na. Di ì dré ngàzo móndyá zyandre títí dhi ki 'a tifí, akódhi ni rùzo gò,
28 ì dré kúlí yòzo tàzoá dhi: «Ìsèrélè ànzi i, mì alì àma ki ledé wà! Kònìdhi agó adrélépi móndyá títí àrà títí i 'ásè dhi ki kodzó ligílé àma ki súrú rú, àma ki tátrítrí kúlí rú, ìndì tépelò kònìdhi rú dhi 'i. Kòdhi íbe dhi, akódhi adrĩ ndìndì móndí súrú twá ro dhi i afízó àyi íbe tépelò le, àrà lólo kònìdhi ni 'òzo atsálé ndĩ ró!»

---

† **21:18 21:18** Yàkóbhò kònìdhi tá Yésu ni adrúpi ki àlo 'i. Â kònò Tà 'òle dhi i 12:17; 15:13. ‡ **21:24 21:24** Â kònò tà àndu ngìle mòndrà sìma ni tà sè Tà 'òle dhi i 18:18 na dhi. § **21:25 21:25** Â kònò Tà 'òle dhi i 15:20.
* **21:26 21:26** Â kònò 1 Kòrítòbhá i 9:20.

29 (Ɨ tà tá kònìnɨ tàko ko, ì nò tá Tròfímò angálépi Èfésò lésè dhɨ ɨ Pólò be bhàandre
'á. Dɨ ì adré tá àyɨkya kisùá dhɨ, Pólò adrì tá akódhɨ afízó ába tépelò le.)
30 Dɨ tà nda dré móndyá títí bhàandre nda 'á dhɨ kɨ 'a tɨfízó gò, ì dré angázó arálé
àrà títí ɨ lésè Pólò nɨ ru, akódhɨ nɨ sèzo pfòzo ába tépelò 'ásè gò, tépelò nɨ dzóti kɨ
tesézó.
31 Dɨ ì dré tá adrérà'a 'òle Pólò nɨ pfu dràle dhɨ 'á dhɨ, Rómà kɨ sòdá kɨ kàdrì dré
yìzoá tàle dhɨ, tà abí dre nyĭnyɨ Yèrúsalémà 'a.
32 Gbă kòdhwa, akódhɨ dré sòdá kɨ drìzo àyɨ kɨ drì kobhá íbe ràzo àyɨ íbe móndyá
zyandre nda ɨ véna. Âyɨ nda ì kònò sòdá kɨ kàdrì nda ɨ sòdá nɨ íbe dre dhɨ, ì dré Pólò
nɨ pfùma tayízó.
33 Dɨ sòdá kɨ kàdrì nda dré áyɨ kisízó ànyɨ akódhɨ làga gò, akódhɨ nɨ 'o rùle, adròle
nyìrì rì dhɨ ɨ sè. Gò dré lizízóá ngalè akódhɨ àdhi 'ɨ ya dhɨ, ìndì 'o tá àdho tà 'ɨ ya dhɨ.
34 Móndyá zyandre nda ɨ kòfalé dhɨ, móndí àruka ì adré tá tetrélé, adrézó tà àlo ta.
Âruka nɨ ì adré tá kó tà àzya ta. Tà wàyá nda sè dhɨ, sòdá kɨ kàdrì nda kɨtswá tá tà
nda nɨ àndu ni bwà ko. Dɨ dré Pólò nɨ 'òzo drìle lìzo ába dzó kàdrì adrézó sòdá kɨ lɨkí
dhɨ na.
35 Sòdá nda ì kòtsa Pólò be àrà adrézó mbàle dzó kàdrì nda na dhɨ na dre dhɨ, ì dré
akódhɨ nɨ dòzo dodò móndyá zyandre nda kɨ lɨgɨma nɨ tà sè.
36 Tàko ko, àyɨ títí dhɨ ì adré tá lìle tetrébe àyɨ vésè, adrézó loyóá dhɨ: «Akódhɨ
kòdràdrà! Kòdràdrà!»

Pólò ga áyɨ tàrá móndyá zyandre ɨ kandrá

37 Â dré tá adrérà'a 'òle Pólò nɨ 'o fìle dzó kàdrì nda na dhɨ 'á dhɨ, dré lizízóá sòdá
kɨ kàdrì tí dhɨ: «Má nɨ kɨtswá tà ta mí dré bwà?» Dɨ sòdá kɨ kàdrì nda logó drá dhɨ:
«Mí nì tákò Gĭríkĭ ti tàle be?
38 Mɨ kònìdhɨ tsì Èzèpétò agó atú móndí kɨ kodzólépi lɨgílé gò drìkònzɨbhá ngùlù-su
dhɨ kɨ drìzo lapázó àyɨ íbe duku na dhɨ 'ɨ ko?»
39 Dɨ, Pólò logó drá dhɨ: «Ma, ma Yúdà mvá angálépi Tàrúsò bvò Kĭlĭkíyà àdhya lé
dhɨ lésè dhɨ 'ɨ. Dɨ ma móndí bhàandre rúku kyàkyà dhɨ lésè dhɨ 'ɨ. Má adré ámɨ ti
lizí, mí kòfèró má dré láti tà tàzo móndyá zyandre kònɨ ɨ dré.»
40 Dɨ sòdá kɨ kàdrì nda kòka'ì dre dhɨ, Pólò dré ngàzo áyɨ totó àrà adrézó mbàle dzó
kàdrì nda na dhɨ na gò, drígá bha kuru móndyá zyandre nda kɨ kúlí kɨkízó. Dɨ ngá
kòbhù ndiii dre dhɨ, dré tàzoá àyɨ dré Èbérè ti sè dhɨ:†

22

1 «Áma adrúpi ɨ, áma atá íbe nɨ ɨ, mì yi rè tà má dré adrélé tàle àmɨ dré áma tàrá
gàzo nɨ ɨ ká!»
2 Ɨ kòyi akódhɨ adrérà'a tà ta àyɨ dré Èbérè ti sè dre dhɨ, ì dré gòzo vélé adrélé kírɨ
wáláká nɨ nɨ lavú. Gò Pólò dré tàzoá dhɨ:
3 «Ma Yúdà mvá tĭle Tàrúsò bvò Kĭlĭkíyà àdhya lé dhɨ na dhɨ 'ɨ. Dɨ, à lɨkí tá ma
mbàle kònwa Yèrúsalémà 'a. Gàmàlìyélè tadhá tá àma kɨ tábhí kɨ tátrítrí kúlí má dré
nĭle kyá dhɨ nì. Áma togó tá àtsɨ ró Gĭká nɨ tà sè, àmɨ títí ándrò nɨ kya tínɨ.
4 Kàdré móndyá adrébhá Yésu kòdhɨ nɨ láti lebè dhɨ kɨ tà sè dhɨ, má pfo tá àyɨ kɨ mĭ
tsàle byá àyɨ kɨ dràdrà na. Má turú tá àyɨ ago ró ìndì tòko ró nda ɨ lebhélé bădzó na.
5 Kòwánà kɨ kàdrì ɨ bhàgo kàdrì títí dhɨ íbe dhɨ kɨ kɨtswá tadhá dhɨ, tà má dré adrélé
tàle kòdhɨ ɨ tà bàti 'ɨ dhɨ. Má kisú tá ndìndì wárágà àyɨ nda ì dré tɨsìle àyɨ kɨ adrúpi
Dàmàsékè na dhɨ ɨ dré dhɨ ɨ gò, má dré lìzo ába kɨtswálé móndyá ka'ĭbhá kònàle dhɨ
kɨ turú adrĭle Yèrúsalémà le, à kòŋòró tà àyɨ dri be dhɨ bvó.»

† **21:40 21:40** Â kɨtswá kpà kúlí «Èbérè ti» kònɨ kɨ ladzá: «Àràméyà ti».

Pólò titi, i ka'ì Yésu ngíni ya dhi
(A kònò kpà Tà 'òle dhi i 9:1-19; 26:12-18)

6 «Lókyá má dré tá adrérà'a tsàle ànyi Dàmàsékè làga ànyíànyi kìtú rírí sè dhi 'á dhi, ngádra kàdrì bhù lésè dhi dré kòzo ngbŏ ró ngá kazá má làgásè kúrú.
7 Di má dré dhèzo kìní mi gò, má dré kúlí yìzo tàá má dré dhi: ‹Sàwúlò, Sàwúlò, mí adré áma mì pfo àdho tà sè?›
8 Má dré lizízóá dhi: ‹Mírì, mi àdhi 'i?› Di kúlí nda logó má dré dhi: ‹Ma, Yésu Nàzàrétà lésè, mí dré mína adrélé mì pfòle dhi 'i.›
9 Áma atsíàmu ì nò tá kpà ngádra nda 'í. Di, ì nì tá àyikya tà kúlí nda dré tá adrélé tàle má dré dhi ki àndu ko.
10 Gò má dré lizízóá dhi: ‹Mírì, lè má kò'o ngíni?› Mírì logó má dré dhi: ‹Mí nga lìle Dàmàsékè na. Kònàle dhi, à ni tà títí Gìká dré bhàle mí kò'o dhi ki ta mí dré.›
11 Di má dré kitswálé ngá no ngádra nda ni lagulagu dré bwà ko dhi sè dhi, áma atsíàmu ì dré áma drígá rùzo, áma sèzo lìzo má be Dàmàsékè na.
12 Kònàle dhi, agó àlo rú be Ànàníyà dhi dré alìzo áma no. Akódhi nda tá móndí adrélépi tròle Mósè ni tátrítrí kúlí rú dhi 'i. Yúdà ànzi títí Dàmàsékè na dhi ì adré tá kpà akódhi ni rú ta dóro.
13 Akódhi kàtsá áyi totó ànyi má làga dre dhi, dré tàzoá má dré dhi: ‹Áma adrúpi Sàwúlò, ámi mì kògò ngá no!› Gbă lókyá nda sè dhi, má dré gòzo adrélé ngá no gò, má dré akódhi ni nòzo.
14 Akódhi dré tàzoá má dré dhi: ‹Gìká àma ki tábhí kya zì mi kitswálé tà í dré adrélé lèle 'òle dhi ki ni, kitswálé Dhya gyăgya dhi ni no, ìndì kitswálé akódhi nda ni kúlí yi tíá dhi bvó.
15 Tàko ko, mí ni akódhi ni tà mí dré nòle ìndì mí dré yìle dhi ki longó móndyá títí i dré.
16 Di nyànomvá dhi, mí adré àdho tà letè? Mí nga akódhi ni zi adrélé ámi Mírì ro, ìndì mí do bàtísimò, Gìká kòdzìró mi ámi tàkonzì i lésè be dhi bvó.›»

Pólò titi, Mìrì zi i lìle móndyá súrú twá ro dhi i véna ngíni ya dhi

17 «Má kàgò Yèrúsalémà le dre dhi, má dré adrézó tà zi Gìká tí tépelò na gò, ngá dré afízó má dri toróbí tíni.
18 Má nò tá Mírì adrérà'a tàá má dré dhi: ‹Mí nga mbèlè pfòle Yèrúsalémà 'ásè. Tàko ko, móndyá Yèrúsalémà 'a dhi ì kitswá àyikya áma tà mí dré adrélé longólé dhi ki ka'ì bwà ko.›
19 Má logó dhi: ‹Mírì, àyi nda ì nì dóro tàle dhi, má adré tá mána tatsílé lìsámbò dzó i 'ásè móndyá adrébhá ámi ka'ì dhi ki turúbe lebhélé bădzó na, adrézó kpà àyi ki bhwa.
20 Kòdhi íbe dhi, lókyá à dré tá adrérà'a Sètèfánò, ámi tà longólépi dhi ni kàrí kutú dhi 'á dhi, ma tá mána kònàle, adrélé tà nda ni ka'ì, adrézó kpà dhya adrébhá tá akódhi ni pfu dràle dhi ki kítá likí.›
21 Di Mírì dré tàzoá má dré dhi: ‹Mí lì, tàko ko, má ni ámi mu lìle làwú làvo na, móndyá súrú twá ro dhi i véna.›»

Pólò tadhá dhi, i Rómà agó 'i

22 Móndyá zyandre nda ì yi tá Pólò tsàle lókyá dré kúlí nda ni tărà'a. Gò ì dré ngàzo kúlí loyó, adrézó tàá dhi: «À kòtingá akódhi móndí i kòfalésè! Kitswá ína lídrì sè ko!»
23 I dré adrézó tetrélé, adrézó àyi ki kítá ki lebhé kìní mi, adrézó tàpfulíndrí lomvó todàle kurú na.
24 Di sòdá ki kàdrì nda dré Pólò ni 'òzo drìle fizo ába àyi ki dzó kàdrì na. Dré tàzoá dhi, à kòbhwà akódhi adrézó akódhi ni lizí, kòtàró tà móndyá zyandre nda ì dré tá adrézó tetrélé í rú dhi ni àndu.

25 Dɨ, à kàdrò akódhɨ kɨtswálé bhwàle dre dhɨ, Pólò dré lizízóá sòdá kɨ drĩ kobhá kɨ àlo tí dhɨ: «Rómà kɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí ka'ĩ, mɨ kàdré móndɨ́ Rómà ro dhɨ nɨ bhwa, akódhɨ nɨ tàbvó ta àko ró dhɨ 'ĩ?»
26 Dɨ sòdá kɨ drĩ kòlepi nda kòyi kúlí nda dre dhɨ, dré lɨzo longóá sòdá kɨ kàdrɨ nda dré, tàzoá dhɨ: «Mɨ́ adré tá 'òle àdho tà 'o? Tàko ko, agó kòdhɨ ɨ́na móndɨ́ Rómà ro dhɨ 'ɨ!»
27 Dɨ sòdá kɨ kàdrɨ nda dré áyɨ kisízó ànyɨ Pólò làga, lizíá tíá dhɨ: «Mɨ́ tà rè má dré ká: Mɨ móndɨ́ Rómà ro dhɨ 'ɨ bàti?» Pólò logó dhɨ: «Àyíya, kònɨnɨ.»
28 Sòdá kɨ kàdrɨ tà dhɨ: «Má fè mána làfa kàdrɨ, atsázó móndɨ́ Rómà ro dhɨ ró.» Dɨ Pólò logó dhɨ: «Mána, à ti ma móndɨ́ Rómà ro dhɨ ró dhɨ titĩ.»
29 Gbă kòdhwa, sòdá adrébhá tá 'òle Pólò nɨ lizí dhɨ ɨ dré akódhɨ nɨ tayízó. Dɨ tirĩ dré sòdá kɨ kàdrɨ nda nɨ 'òzo, dré nĩle ɨ́ 'o tá Pólò adrélépi Rómà ro nɨ adròle nyɨrɨ sè dhɨ sè.

Pólò pfò Yúdà ànzɨ kɨ bhàgo kàdrɨ ɨ kandrá

30 Kĩtú bvóá dhɨ sè dhɨ, sòdá kɨ kàdrɨ nda dré kòwánà kàdrɨ kɨ 'òzo ru kɨmó bhàgo kàdrɨ títí dhɨ íbe. Dɨ dré Pólò nɨ trɨzo gò, 'òzoá apfòle àyɨ nda ɨ kandrá, kɨtswázó tà Yúdà ànzɨ ɨ dré adrézó akódhɨ nɨ asíkĩ dhɨ nɨ àndu ni dhɨ bvó.

23

1 Dɨ Pólò dré ngàzo bhàgo kàdrɨ nda kɨ no dɨɨ́ gò, tàzoá dhɨ: «Áma adrúpi ɨ, áma togó arókɨ ma ko tà títí má dré 'òle Gĩká kandrá atsálé ándrò kònɨdhɨ dhɨ ɨ sè dhɨ.»
2 Gbă kòdhwa, kòwánà kɨ kàdrɨ rú be Ànàníyà dhɨ dré móndyá adrébhá Pólò làga dhɨ kɨ 'òzo akódhɨ nɨ ti sa.
3 Dɨ Pólò dré tàzoá drá dhɨ: «Mɨ, àbè rúbhá tswàle mvèle kemve dhɨ ró nɨ, Gĩká nɨ ámɨ tswa nɨ! Mɨ́ lɨrɨ́ mína kònàle kɨtswálé áma tàbvó ta àma kɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí sè. Dɨ, mɨ́ 'o mɨ́na ma tswàle, adrézó tátrɨ́trɨ́ kúlí nda nɨ ŋo.»
4 Gò àyɨ adrébhá Pólò làga nda ɨ dré tàzoá drá dhɨ: «Mɨ́ 'o mɨ ngɨ́nɨ adrélé Gĩká nɨ kòwánà kɨ kàdrɨ nɨ lodhá kònɨnɨ dhɨ?»
5 Dɨ Pólò logó dhɨ: «Adrúpi ɨ, má nĩ tá ko tàle dhɨ, akódhɨ kòwánà kɨ kàdrɨ 'ɨ dhɨ. Àngyá ko, Gĩká nɨ Kúlí adré tàá dhɨ: ‹Mɨ́ kòtà tà kònzɨ ámɨ móndyá kɨ kàdrɨ rú ko.›*»
6 Dɨ Pólò nĩ tá tàle dhɨ, bhàgo kàdrɨ ru kɨmóbhá nda ɨ kòfalé dhɨ, móndɨ́ àruka ɨ tá Sàdùkáyò 'ɨ, ɨndɨ àruka nɨ ɨ tá Fàrĩsáyò 'ɨ dhɨ be. Dɨ dré kúlí yòzo tàzoá àyɨ dré dhɨ: «Áma adrúpi ɨ, ma mána Fàrĩsáyò 'ɨ, ɨndɨ Fàrĩsáyò mvá 'ɨ. À adré áma tàbvó ta ándrò kònɨnɨ, má dré adrélé mĩ bha Gĩká véna adrézó ka'ĩá dhɨ, móndyá dràbhá dre dhɨ kɨ nga dràdrà 'ásè dhɨ sè!»
7 Kòtà tà nda dre dhɨ, lawà dré kɨzo Fàrĩsáyò ɨ kòfalésè Sàdùkáyò íbe gò, móndyá zyandre nda ɨ dré ru lanzízó.
8 (Tàko ko, Sàdùkáyò ɨ adré àyɨkya tàá dhɨ, ngangà dràdrà 'ásè dhɨ yókódhó, ɨndɨ ángéló ɨ tɨrí íbe dhɨ ɨ yókódhó. Dɨ, Fàrĩsáyò ɨ adré àyɨkya tà nda kɨ ka'ĩ títí.)
9 Dɨ lawà nda dré vélé kɨzo lavúlé gò, tátrɨ́trɨ́ kúlí tadhábhá àruka Fàrĩsáyò ró dhɨ ɨ dré ngàzo adrélé tà kayí rĩnyí sè, adrézó tàá dhɨ: «Mà kisú àmakya tà kònzɨ àlo dhɨ agó kònɨdhɨ véna ko. Àruka nɨ, tɨrí 'ɨ yà, kó ngalè ángéló 'ɨ yà dhɨ tà tà drá nɨ!»
10 Dɨ lawà nda dré tá adrélé lɨle drĩdrĩ dhɨ sè dhɨ, sòdá kɨ kàdrɨ nda adré tá ngá ro, ɨ nɨ dra Pólò nɨ ru pfùle dràle dhɨ sè. Dɨ dré lazízóá áyɨ sòdá ɨ dri dhɨ, ɨ kòsi akódhɨ nɨ apá àyɨ drígásè, drĩle lɨzo ába àyɨ kɨ dzó kàdrɨ na.
11 Kĩtú nda nɨ ngátsi sè dhɨ, Mírĩ dré agázó Pólò kandrá tàá drá dhɨ: «Mɨ́ tsɨ togó! Ngóró mɨ́ dré áma tà longólé kònwa Yèrúsalémà 'a dhɨ tínɨ dhɨ, adré kpà lèá dhɨ, mɨ́ kòlongó áma tà Rómà na.»

---

* **23:5 23:5** À kònò Pfòma 22:27.

Yúdà ànzi i yi ru kitswázó Pólò ni pfu dràle

12 Ngá kòwa dre dhi, Yúdà ànzi àruka i dré ru yïzo gò, mòndrà sìzo àyi kòfalésè tàzoá dhi, i kitswá ngá nya ko ìndì ngá mvu ko, tsàle i dré Pólò ni pfurà'a dràle dhi 'á.
13 Dhya ru yibhá tà nda dri dhi i lavú tá nyadhi-rï.
14 Di i dré lìzo kòwánà kàdrì i véna bhàgo íbe, tàá àyi dré dhi: «Mà sì mòndrà àma kòfalésè tàzoá dhi, mà kitswá ngá nya ko ìndì ngá mvu ko, tsàle lókyá mà dré dra Pólò ni pfùzo dràle dhi 'á.
15 Di nyànomvá dhi, àmi túmănî bhàgo kàdrì íbe dhi i, mì kòlizí sòdá ki kàdrì, kògòró Pólò ni 'o apfòle àmi kandrá, ngóró mì lè tá akódhi ni tà ndàle nïle kyá na tíni. Di àma ró dhi, mà ni adré rìle kitswálé akódhi ni pfu dràle drïdrï dré dra atsázó kònwa dhi kandrá.»
16 Di, tà i dré ru yïzo 'òá Pólò rú nda ni rúbí dré dhèzo akódhi ni kòdromvá bína gò, akódhi nda dré lìzo longóá Pólò dré sòdá ki dzó kàdrì na.
17 Gò Pólò dré sòdá ki drï kobhá ki àlo azízó, tàzoá drá dhi: «Mí drï kàdhúrà kònìdhi lìzo ába sòdá ki kàdrì véna. Tàko ko, akódhi tà íbe longólé drá.»
18 Di sòdá ki drï kòlepi nda dré akódhi ni drïzo lìzo ába sòdá ki kàdrì véna, tàzoá dhi: «Pólò 'ìle bădzó na kòdhi zi tá ma lizílé, má kàdzíró kàdhúrà kònìdhi mí vélé. Ângyá ko, akódhi tà íbe longólé mí dré.»
19 Di sòdá ki kàdrì nda dré kàdhúrà nda ni drígá rùzo, akódhi ni drïzo gàrà dri gò, lizízóá tíá dhi: «Mí adré àdho tà le longólé má dré?»
20 Di kàdhúrà nda logó dhi: «Yúdà ànzi i yi ru ámi lizízó, mí kò'oró Pólò pfòle kïdru bhàgo kàdrì i kandrá, ngóró i lè tá akódhi ni tà ndàle nïle kyá na tíni.
21 Adré di lèá dhi, mí kòka'ï mína ko. Tàko ko, àyi ki àruka ànyíànyi nyadhi-rï dhi i adré àyikya rìle akódhi bvó láti 'á. Âyi nda i sì mòndrà tàzoá dhi, i kitswá ngá nya ko ìndì ngá mvu ko tsàle lókyá i dré dra akódhi ni pfùzo dràle dhi 'á. Nyànomvá kònìdhi, àyi gànzi ró, adrélé ngbà 'í ámi kúlí letè kòdhya.»
22 Di sòdá ki kàdrì nda dré lazízóá kàdhúrà nda dri dhi: «Mí kòtà tà mí dré longólé má dré kòdhi dhya àlo dré ko.» Gò dré akódhi ni tayízó lìle.

À mù Pólò gùvèrènérè Fèlîkisï véna Kàyïsàrîyà na

23 Di sòdá ki kàdrì nda dré áyi sòdá ki drï kobhá rï dhi ki azízó, tàzoá àyi dré dhi: «Mì ledé tà títí dhi i kitswázó sòdá kámá-rï dhi ki dri, túmănî sòdá nyadhi-na-drï-mudrí dòngí i dri dhi íbe, ìndì sòdá kámá-rï dìlì íbe àyi drígá dhi íbe, lìzo àyi íbe sáà nzi-drï-su ngátsi àdhya sè Kàyïsàríyà na.
24 Mì bhà kpà dòngí i kitswálé Pólò ni do tsàle byá gùvèrènérè Fèlíkisï véna líná dhi bvó.»
25 Di dré wárágà tisìzo gùvèrènérè nda dré kònìni:
26 «Ma, Kàlàwùdíyò Lïsíyà, má adré wárágà kònìdhi ni tisì mi, atálágó, gùvèrènérè Fèlíkisï dré. Mòdo mí dré!
27 Yúdà ànzi i ru tá agó má dré adrélé mùle mí véna kònìdhi gò, i dré tá adrézó 'òle akódhi ni pfu dràle. Di má dré yïzoá tàle dhi, akódhi móndí Rómà ro dhi 'i gò, mà dré lìzo sòdá mána íbe akódhi ni apá àyi drígásè.
28 Má lè tá tà i dré adrézó akódhi ni asíkï ásà dhi ni àndu nïle gò, má dré akódhi ni 'òzo pfòle àyi ki bhàgo kàdrì i kandrá.
29 Má dré kisúzóá dhi, i adré akódhi ni asíkï àyi ki tátrítrí kúlí ni tà sè. Di, tà tà bhàzo akódhi dri kitswálé dràdrà sè yà, kó ngalè bă sè yà dhi tá yókódhó.
30 Má dré yïzoá tàle dhi, i yi tá ru kitswázó akódhi ni pfu dràle dhi, má dré akódhi ni mùzo lìle gbă lókyá nda sè mí véna. Má dré kpà lazízóá akódhi ni asíkïbhá i dri dhi, i kòlì tà i dré adrézó akódhi ni asíkï ásà dhi ki ta mí kandrá.»

31 Di sòdá nda ì dré Pólò ni drĭzo lìzo ába ngátsi sè ngóró tá tàle àyi dré dhi tíni gò, ì dré tsàzo bhàandre rú zĭle Àtĭpátrĭ dhi na.
32 Kĭtú bvóá dhi sè dhi, ì dré akódhi ni tayízó sòdá dòngí i dri nda i drígá, ì kògòró lìle ába be dhi bvó. Gò àyi lìbhá pá sè dhi ì dré àyikya nzìzo àyi ki dzó kàdrì na.
33 Di sòdá dòngí i dri nda ì kòtsa Kàyĭsàríyà na dre dhi, ì dré wárágà nda ni fèzo gùvèrènérè Fèlíkisĭ dré gò, Pólò ni tayízó akódhi drígá.
34 Di gùvèrènérè nda dré wárágà nda ni nàzo gò, lizízóá Pólò tí ngalè akódhi angá tá bvò ángùdhi lésè ya dhi. Kòyi tàle dhi, akódhi angá tá Kĭlĭkíyà lésè dhi dre dhi,
35 dré tàzoá drá dhi: «Má ni ámi yi lókyá ámi asíkĭbhá ì dré dra atsázó dhi tú.» Gò dré Pólò ni 'òzo likílé Èródè ni dzó kàdrì na.

24

Yúdà ànzi ì asîkĭ Pólò Fèlîkisĭ kandrá

1 Kĭtú nzi àmvolésè dhi, kòwánà ki kàdrì Ànàníyà ì dré tsàzo bhàgo àruka íbe ìndì dhya adrélépi tá kúlí ta àyi dré, rú be Tèrùtúlò dhi be Kàyĭsàríyà na. Gò ì dré tà ì dré tá adrézó Pólò ni asíkĭ ásà dhi ki tàzo gùvèrènérè Fèlíkisĭ kandrá.
2 À kàzí Pólò dre dhi, Tèrùtúlò nda dré ngàzo tà ta akódhi rú kònìni: «Atálágó Fèlíkisĭ, mà adré lenzélé tà kìdríkìdri mà dré adrézó ába lókyá be vwàvwà ro mí zàle dhi ni tà sè, ìndì tà mí dré kisùle ladzálé atsálé dóro àma ki bvò kònìdhi lé dhi ki tà sè.
3 Mà adré tà nda ki no lókyá wăyi sè ìndì àrà títí i 'ásè gò, mà dré adrézó àwoyà ta mí dré togó wăyi sè.
4 Di, má lè mána ámi lókyá kizálé ko. Má adré di ámi ti lizí, mí kòyiró àma lókyá tsà sè ámi togó dóro sè.
5 Mà kisú dhi, agó kònìdhi ína drĭkònzi líyí 'i. Adré móndí ki kodzó ligílé Yúdà ànzi bvò wăyi 'ásè dhi i kòfalésè. Akódhi móndyá adrébhá dhya Nàzàrétà lésè dhi ni láti kinzò ro dhi ni lebè dhi ki kàdrì ki àlo 'i.
6 Tabhĭ tá ndìndì àma ki tépelò 'òle atsálé ndĭ ró gò, mà dré akódhi ni rùzo.*
8 Ámi tàndi, mí ni kitswá akódhi ni lizí, kitswázó tà títí mà dré adrézó akódhi ni asíkĭ ásà kòdhi ki àndu ni kyá.»
9 Gò Yúdà ànzi ì dré kpà tàzoá dhi, tà títí Tèrùtúlò dré tàle Pólò rú nda i tà bàti 'i.

Pólò ga áyi tàrá Fèlîkisĭ kandrá

10 Di gùvèrènérè nda dré drígá bhèzo Pólò véna kòtàró tà gò, Pólò dré ngàzo tàá dhi: «Má nĭ tàle dhi, mi dhya adrélépi tàbvó ta bvò kònìdhi drĭle dhi 'i kóná be bĭ dhi be. Ásà dhi, ma arí íbe adrézó áma tàrá ga mí kandrá.
11 Ngóró mí dré kitswálé nĭle be dhi tíni dhi, lavú rè kĭtú mudrí-drĭ-rĭ ko, má mbà tá Yèrúsalémà na kitswálé Gĭká ni lindrì bha.
12 Dhya adrébhá áma asíkĭ kòni ì kisú tá ma tépelò na adrérà'a tà kayí móndí íbe yà, kó ngalè adrérà'a móndí ki kodzó ligílé yà dhi ko. Ɨ kisú tá kpà ma adrérà'a 'òá kònìni Yúdà ànzi ki lìsámbò dzó i 'ásè yà, kó ngalè àrà àzya bhàandre nda lé dhi na yà dhi ko.
13 Ɨ kitswá kpà tadhá dhi, tà ì dré adrézó áma asíkĭ ásà dhi i tà bàti 'i dhi bwà ko.
14 Di, má adré mána tà kònìdhi ni ka'ĭ kòdhya: Má adré láti ì dré adrélé zĭle kinzò ro nda ni lebè, adrézó Gĭká àma ki tábhí kya ni lindrì bha ásà. Má adré kpà tà títí tisìle Mósè ni tátrítrí kúlí na ìndì pròfétà ki búkù i 'ásè dhi ki ka'ĭ.

* **24:6 24:6** Wárágà Gĭká ni Kúlí tisìzo àyi dri drĭdrĭ dhi i léna dhi, à adré kúlí kòni ki kisú kònwa ko: [Mà lè tá akódhi ni tàbvó tàle ngóró àma ki tátrítrí kúlí dré adrélé tàle dhi tíni. 7 Di, sòdá ki kàdrì Lìsíyà dré ína akódhi ni pàzo àma drígásè rĭnyí sè. 8 Gò dré tàzoá dhi, akódhi ni asíkĭbhá ì kàpfò akódhi ni tà ta mí kandrá.]

15 Má adré kpà mì bha Gïká véna, adrézó ka'ïá àyi kòni kya tíni dhi, móndyá títí gyăgya ró ìndì kònzi ró dhi ki nga dràdrà 'ásè.
16 Di ásà dhi, má adré ngbú adrélé áma togó liki, má kàdréró tà àko má rú Gïká kandrá, ìndì móndí i kandrá.
17 Má dré tá tsàle Yèrúsalémà na ko kóná bǐ dhi sè dhi, má gò tsàle kònàle kitswálé ngá fe lemerèbhá áma súrú na dhi i dré, ìndì kitswálé ngá fe Gïká dré.
18 Ì kisú tá ma adrérà'a tà kòdhi ki 'o tépelò na, àkò má temvé tá ma dre dhi 'á. Âma tá túmăní móndí zyandre dhi íbe ko. Má 'o tá kpà tà àlo wàyá ro ko.
19 Di, Yúdà ànzi àruka angábhá bvò Âsíyà àdhya lésè dhi i tá àyikya kònàle. Adré tá lèá dhi, àyi nda ì kàdré áma asíkǐ kònwa mí kandrá dhi àyi, ì kàdré tà íbe tàle má rú dhi.
20 Adré kó lèá dhi, dhya kòni ì kòtà tà kònzi ì dré tá kisúlé má vélé, má dré tá pfŏrà'a Yúdà ànzi ki bhàgo kàdrì i kandrá dhi 'á dhi.
21 Âruka ni, tà nda tà má dré tá yòle àyi kandrá kònìdhi 'i: ‹Â adré áma tàbvó ta àmi kandrá ándrò kònìni, má dré adrélé ka'ïá tàle dhi, móndyá dràbhá dre dhi ki nga dràdrà 'ásè dhi sè!›»
22 Di Fèlíkisǐ, Mírǐ ni láti ni tà nǐlepi dóro nda, dré ru kimoma nda ni 'òzo akílé gò, tàzoá àyi dré dhi: «Lókyá sòdá ki kàdrì Lìsíyà dré dra atsázó dhi tú dhi, má ni àmi ki tà kòdhi ni bvó lanzí.»
23 Gò dré lazízóá sòdá ki drǐ kòlepi dri dhi, kòbhà sòdá àruka i adrélé Pólò ni liki. Di, à kòtayí akódhi adrélé tà àruka dré adrélé lèle 'òle dhi ki 'o, ìndì à kòtayí akódhi ni arúpi i adrélé akódhi ni lomí.

Pólò pfò Fèlîkisǐ i kandrá Drùsîlà be

24 Kǐtú àruka ì kòlavú dre dhi, Fèlíkisǐ ì dré gòzo tsàle tòkó ni rú be Drùsílà adrélépi Yúdà mvá ro dhi be. Dré Pólò ni azízó gò, akódhi ni yǐzo adrérà'a tà adrézó Yésu Krísto ni ka'ǐ dhi ni tà ta.
25 Di Pólò dré tá adrérà'a tà ta tà gyăgya 'òma ni tà dri, lovó mvòma ni tà dri, ìndì tàbvó tàma adrélépi alìle dhi ni tà dri dhi 'á dhi, tirǐ dré Fèlíkisǐ ni 'òzo gò, dré tàzoá dhi: «Tà kòdhi kitswá kǐtú ándrò dhi sè dre. Mí lì. Má kòkisú lókyá àzya dre dhi, má ni go ámi azí.»
26 Kòdhi íbe dhi, Fèlíkisǐ adré tá ína mì bha, Pólò kòfèró làfa í dré. Âsà dhi, adré tá akódhi ni azí rä, ì kàdréró tà títí túmăní.
27 Kóná rì dhi ì kòlavú kònìni dre dhi, Pòrùkíyò Féstò dré atsázó gùvèrènérè ro Fèlíkisǐ ni àrà 'a. Di Fèlíkisǐ dré tá adrélé Yúdà ànzi ki togó le 'òle kinílé dhi sè dhi, dré Pólò ni tayízó adrélé bădzó na.

25

Pólò pfò Féstò kandrá

1 Kǐtú na Féstò ni tsàma bvò Yùdáyà àdhya na dhi àmvolésè dhi ì kòlavú dre dhi, akódhi dré ngàzo Kàyǐsàríyà lésè lìle Yèrúsalémà na.
2 Kònàle dhi, Yúdà ànzi ki kòwánà kàdrì i àyi ki kàdrì àruka íbe dhi, ì dré tsàzo tà ì dré tá adrézó Pólò ni asíkǐ ásà dhi ki ta akódhi kandrá. Gò ì dré Féstò ni ti lizízó,
3 kò'oró Pólò lìle tàbvó tàle Yèrúsalémà na, àyi ki togó 'òzo kinílé dhi bvó. Ì lizí tá kònìni tàko ko, ì adré tá 'òle móndí ki bha rìle akódhi bvó, ì kòpfuró akódhi dràle láti 'á be dhi bvó.
4 Di, Féstò dré logózóá àyi dré dhi: «À adré Pólò ni liki bădzó na Kàyǐsàríyà na. Áma tàndi, má adré 'òle lìle kònàle.
5 Di akódhi nda kò'o tà kònzi dhi, lè mà kòlì túmăní àmi ki kàdrì àruka íbe, ì kòtàró tà ì dré adrézó akódhi ni asíkǐ ásà dhi i kònàle.»

6 Féstò kàdré kònàle kĭtú nzi-drĭ-na yà, kó ngalè mudrí yà dhi dre dhi, dré gòzo lìle
Kàyĭsàríyà na. Di kĭtú bvóá dhi sè dhi, dré lirízó tàbvó tărà na gò, Pólò ni 'òzo apfòle
í kandrá.
7 Pólò kàpfò dre dhi, Yúdà ànzi alìbhá Yèrúsalémà lésè dhi ì dré ngàzo akódhi ni
gàrà ki kúrú gò, ì dré asíkĭzoá tà kàdrìkàdrì i sè bĭ. Di, ì kitswá tá àyikya tadhá dhi,
tà nda i tà bàti 'i dhi bwà ko.
8 Gò Pólò dré ngàzo áyi tàrá ga, tàzoá dhi: «Má 'o tà kònzi àlo Yúdà ànzi ki tátrítrí
kúlí rú yà, àyi ki tépelò rú yà, kó ngalè Rómà ki ópí kàdrì rú yà dhi ko.»
9 Di Féstò dré tá adrélé Yúdà ànzi ki togó le 'òle kinílé dhi sè dhi, dré lizízóá Pólò tí
dhi: «Mí ka'ĭ lìle Yèrúsalémà na, má dré kitswázó ámi tàbvó ta kònàle dhi 'í?»
10 Di Pólò logó dhi: «Má adré áma totó kònwa tàbvó tărà Kàyĭsárà àdhya 'á. Adré
lèá dhi, à kòtà áma tàbvó kònwa. Má 'o tà kònzi àlo dhi Yúdà ànzi i rú ko, ngóró mí
dré nĭle be dhi tíni.
11 Di, má kò'o mána tà kònzi àlo kitswálépi dràdrà sè dhi 'í dhi, má kitswá dràma
ga ko. Di, tà ì dré adrézó áma asíkĭ ásà dhi ì kàdré àyikya kinzò 'i dhi, dhya àlo kitswá
áma fe àyi drígá bwà ko. Má adré mána ámi lizí, mí kòmùró ma Kàyĭsárà dré tàbvó
tàle nì!»
12 Di Féstò dré tà tàzo áyi drĭ tabhá íbe gò, logózóá dhi: «Mí lizí Kàyĭsárà ámi tàbvó
ta ni, mí ni di tsa Kàyĭsárà nda kandrá!»

Pólò pfò ópí Àgùrîpà i kandrá Bèrùnîkè be

13 Kĭtú àruka i àmvolésè dhi, ópí Àgùrípà i amvúpi ni Bèrùníkè be dhi ì dré tsàzo
mòdo fe Féstò dré Kàyĭsàríyà na.
14 Di ì dré tá adrélé gĭle kònàle dhi sè dhi, Féstò dré Pólò ni tà titízó ópí nda dré. Tà
tá dhi: «Agó àlo Fèlíkisĭ dré tayílé bădzó na dhi rè dhu kònwárè.
15 Má dré tá lìzo Yèrúsalémà na dhi, Yúdà ànzi ki kòwánà kàdrì i àyi ki bhàgo íbe
dhi ì alì tá akódhi nda ni asíkĭ má kandrá gò, ì dré áma lizízó, má kòŋòró tà akódhi
dri.
16 Má dré logózóá àyi dré dhi, àma Rómà ro dhi i, mà adré gà móndí fe à kòŋòró
tà drĭá dhi, tàbvó ni ni ta àko ró ko. Be ró dhi, lè akódhi kòyi rè zyà tà áyi asíkĭbhá ì
dré adrélé tàle í rú dhi i gò, lókyá fèzo akódhi dré áyi tàrá gàzo tà nda i sè 'íká.
17 Di àyi nda ì dré tá atsázó kònwa dhi, má tigí tá tà nda ko. Be ró dhi, kĭtú bvóá
dhi sè dhi, má dré lirízó tàbvó tărà na gò, agó nda ni 'o apfòle má kandrá.
18 Di, akódhi ni asíkĭbhá nda ì kònga tà ta dre dhi, tà ì dré tàle akódhi rú dhi i tá
kònzi ngóró má dré tá adrélé kisùle dhi tíni ko.
19 Be ró dhi, ì adré tá àyikya tà kayí akódhi be àyi ki tàndi ki Gĭká ni tà dri, ìndì agó
àlo dràlepi, rú be Yésu dhi ni tà dri. Di, Pólò adré tá ína tàá dhi, akódhi nda lídrì íbe.
20 Ma ró dhi, má nĭ tá ngalè má ni tà làsú be kònìni dhi ni bvó ta ngíni ya dhi ko.
Ásà dhi, má dré lizízóá ngalè Pólò ni kitswá ka'ĭá lìle tàbvó tàle Yèrúsalémà na yà
dhi.
21 Di, Pólò dré ína áma lizízó, má kòmùró i àma ki ópí kàdrì Kàyĭsárà dré tàbvó
tàle nì. Di má dré akódhi ni 'òzo adrélé likílé bădzó na, tsàle lókyá má dré kitswázó
akódhi ni mu Kàyĭsárà véna dhi 'á.»
22 Gò Àgùrípà dré tàzoá Féstò dré dhi: «Má adré mána agó kòdhi ni le yĭle.» Féstò
logó dhi: «Mí ni akódhi ni yi kĭdru.»
23 Kĭtú bvóá dhi sè dhi, Àgùrípà i Bèrùníkè be dhi ì dré atsázó mĭlanzĭlanzì be bĭ.
Ì dré afízó tàbvó tărà le sòdá ki kàdrì íbe ìndì dhya kàdrìkàdrì bhàandre nda àdhya
íbe. Gò Féstò dré Pólò ni 'òzo apfòle àyi kandrá,
24 tàzoá dhi: «Ópí Àgùrípà, ìndì àmi títí àma íbe ni i, mì nò rè agó kònìdhi ká! Yúdà
ànzi títí Yèrúsalémà na ìndì kònwa Kàyĭsàríyà 'a dhi ì atsá tà ta akódhi rú má kandrá,
yòzoá kúlí 'u'ù sè dhi, akódhi kitswá dràdrà sè.

25 Di ma ró dhi, má kisú mána tà àlo dré 'òle kitswálépi dràdrà sè dhi ko. Di, akódhi
dré áma lizílé áyi mu Kàyìsárà dré tàbvó tàle ni dhi sè dhi, má nò dóro ni, akódhi ni
mùle vélána dhi.
26 Di, ma mána tà pyà má dré kitswálé tisìle àma ki ópí kàdrì nda dré akódhi ni
tà dri dhi àko. Ásà dhi, má 'o akódhi apfòle àmi kandrá, lavúlé dhi, mi, ópí Àgùrípà
kandrá, mà kònì akódhi ni lizí dhi, má kòkisúró tà má dré kitswálé tisìle akódhi ni tà
dri dhi be dhi bvó.
27 Tàko ko, kitswá má dré móndí 'ìle dhi ni mùzo Kàyìsárà véna, tà akódhi ni asíkìzo
ásà dhi ki tadhá àko ró dhi ko.»

26

Pólò ga áyi tàrá Àgùrîpà kandrá

1 Gò Àgùrípà dré tàzoá Pólò dré dhi: «Mí ni kitswá kúlí ta mí rúsè, ámi tàrá gàzo.»
Di Pólò dré drígá bhàzo kuru gò, tà tàzo áyi tàrá gàzo kònìni:
2 «Ópí Àgùrípà, ma mána arí íbe, má dré adrélé áma tàrá ga ándrò mí kandrá tà
títí Yúdà ànzi ì dré adrézó áma asíkì ásà dhi i sè dhi sè.
3 Tàko ko, mí nì mína Yúdà ànzi ki labhi i, tà ì dré adrézó ru kayí àyi kòfalésè ásà
dhi íbe títí dhi i dóro lavúlé. Má adré di ámi ti lizí, mí kòyiró ma togó be vwàvwà.
4 Yúdà ànzi títí dhi ì nì áma tà dóro, kidhólé áma anzì áma tàndi ni bvò na dhi lésè,
tsàle lókyá má dré tá adrérà'a Yèrúsalémà na dhi 'á.
5 Ì nì ma kínó lésè, ìndì ì kòlè dhi, ì ni kitswá tadhá, má 'o tá àma ki Gìká ni tà
ngóró Fàrìsáyò adrébhá 'òá togó be àtsi ró dhi ki àlo ró ngíni ya dhi.
6 Di à adré áma tàbvó ta ándrò kònìni, má dré adrélé mì bha tà Gìká dré tá lazílé
àma ki tábhí i dré dhi ni tà sè dhi sè.
7 Tà lazílé nda, tà àma ki súrú mudrí-drì-rì dhi ì dré adrézó mì bha kitswázó kisúá,
ì dré adrérà'a Gìká ni tà 'o togó be àtsi ró kìtú be ìndì ngátsi be dhi 'á dhi 'i. Ópí
Àgùrípà, má dré kpà adrélé mì bha tà nda sè dhi sè dhi, Yúdà ànzi ì adré áma asíkì
ándrò.
8 Àmi adrébhá kònwa ni i, mì kitswá àmikya ka'ïá ko tàle dhi, Gìká adré móndyá
dràbhá dre dhi ki tingá dràdrà lésè dhi àdho tà sè?
9 Wáláká dhi, áma tàndi má ka'ï tá kpà dhi, lè tá má kò'o tà títí dhi i kitswázó ligílé
Yésu Nàzàrétà lésè dhi ni rú be.
10 Di kòrìdhi tá tà má dré 'òle Yèrúsalémà na dhi 'i. Kòwánà kàdrì ì fè tá rînyí má
dré Yésu ni ka'ïbhá bî dhi ki turúzó lebhélé bădzó na. À dré tá adrérà'a 'òle àyi ki
tupfú todràle dhi 'á dhi, má adré tá mána ka'ïá dhi, tà nda kàdré kònìni.
11 Má adré tá tatsílé lìsámbò dzó i 'ásè adrélé tà ŋobe àyi dri, adrézó àyi ki 'o rînyí
sè, ì kògàró àyi ki tà ka'ïka'ï be dhi bvó. Áma togó dré tá adrélé aswálé àyi rú tà tàndi
ró dhi sè dhi, má adré tá lìle àyi ki mì pfobe, tsàle byá móndyá súrú twá ro dhi ki
bhàandre i 'ásè.»

Pólò titi, í ka'ï Yésu ngíni ya dhi
(À kònò kpà Tà 'òle dhi i 9:1-19; 22:6-16)

12 «Di tà nda kòdhi sè dhi, má adré tá lìle Dàmàsékè na, kitswálé àzí kòwánà kàdrì
ì dré tá bhàle má drígá dhi ni 'o rînyí ì dré fèle má dré dhi sè.
13 Ópí, má dré tá adrérà'a láti 'á kìtú rírí sè dhi 'á dhi, má dré ngádra bhù lésè dhi
ni nòzo adrérà'a kòle kìtú ni lagulagu lavú, adrérà'a ngá kazá àma làgásè kúrú áma
atsíàmu íbe.

14 Dɨ mà dré ledhézó títí kǐní mi gò, má dré kúlí yǐzo tàá má dré Ɛ̀bérè ti sè dhɨ: ‹Sàwúlò, Sàwúlò, mí adré áma mǐ pfo àdho tà sè? Mí dré adrélé kùtsí to pá sè dhɨ kòkóròko mí dré.›*
15 Dɨ má dré lizízóá dhɨ: ‹Mírǐ, mɨ àdhi 'ɨ?› Mírǐ dré logózóá má dré dhɨ: ‹Ma Yésu mí dré mína adrélé mǐ pfòle dhɨ 'ɨ.
16 Dɨ mí nga ámɨ totó pá dri! Má agá mí kandrá ámɨ bha adrélé áma àzí 'òlepi ró ìndì áma tà longólépi ró. Mí nɨ áma tà mí dré nòle dhɨ ɨ, ìndì tà má dré dra tadhálé mí dré dhɨ íbe dhɨ kɨ longó móndí ɨ dré.
17 Má nɨ ámɨ apá ámɨ tàndɨ nɨ súrú ɨ drígásè ìndì móndyá súrú twá ro dhɨ ɨ drígásè. Tàko ko, má adré mána ámɨ mu àyɨ nda ɨ véna
18 kɨtswálé àyɨ kɨ mǐ nzi, ì kàpfòró tínímvá lésè atsálé ngádra 'á, ìndì ì kàpfòró Sàtánà nɨ rǐnyí zàlésè atsálé Gǐká vélé, akódhɨ kòtrǐró àyɨ kɨ tàkonzì ɨ gò, àrà fèzo àyɨ dré móndyá í dré bhàle twá adrélé ína ró àyɨ kɨ tà ka'ǐka'ǐ sè dhɨ ɨ kòfalé.›
19 Dɨ, ópí Àgùrípà, má ka'ǐ tá tà Gǐká dré tadhálé má dré nda nɨ 'òle togó wǎyi sè.
20 Dɨ má dré rè zyà lìzo Gǐká nɨ kúlí longó móndyá Dàmàsékè na dhɨ ɨ dré. Gò má dré lìzo longóá móndyá Yèrúsalémà na dhɨ ɨ dré, túmǎní móndyá bvò wǎyi Yùdáyà àdhya 'ásè dhɨ íbe, ìndì móndyá súrú twá ro dhɨ íbe. Má tà tá àyɨ títí nda ɨ dré dhɨ, ì kòladzá àyɨ kɨ togó agòzo Gǐká vélé, ìndì ì kàdré tà adrébhá tadhá dhɨ ì ladzá àyɨ kɨ togó káyà dhɨ kɨ 'o kòdhya.
21 Tà nda kòdhɨ sè dhɨ, Yúdà ànzɨ ì ru tá ma tépelò na gò, ì dré láti ndàzo kɨtswázó áma pfu dràle.
22 Dɨ, Gǐká su ína má rú atsálé ándrò kònìdhɨ gò, má dré adrézó tà má dré nòle ìndì má dré yǐle dhɨ kɨ longó móndyá títí tàko ìndì kàdrì ro dhɨ ɨ dré. Má adré ngbà 'í tà pròfétà ɨ Mósè be dhɨ ì dré tá longólé dhɨ kɨ longó kòdhya.
23 Ɨ longó tá dhɨ: ‹Mèsíyà nɨ kɨzà nya, dré ngàzo drǐdrǐ dràdrà 'ásè móndyá àruka títí dhɨ ɨ kandrána gò, dré ngádra lídrì àdhya nɨ tà longózó áyɨ tàndɨ nɨ súrú ɨ dré, túmǎní móndyá súrú twá ro dhɨ íbe.›†»

Pólò azî Àgùrîpà Yésu nɨ ka'ǐ

24 Pólò dré tá adrérà'a áyɨ tàrá ga kònìnɨ dhɨ 'á dhɨ, Féstò dré kúlí yòzo tàzoá dhɨ: «Pólò, ámɨ drǐ abí dre! Tà kàdrì mí dré ndàle nǐle dhɨ ì adré ámɨ drǐ kɨzá nì!»
25 Dɨ Pólò dré logózóá dhɨ: «Atálágó Féstò, ngá kɨzá áma drǐ ko! Tà má dré adrélé tàle kòdhɨ ɨ, tà bàti 'ɨ ìndì tògyakúlí 'ɨ.
26 Ópí Àgùrípà yi ína tà kòdhɨ ɨ dre. Má adré dɨ tà nda kɨ ta akódhɨ kandrá tirǐ àko. Má nǐ tàle dhɨ, tà nda kɨ àlo zù ɨ akódhɨ dré ko dhɨ be. Tàko ko, tà nda ì 'o ru lùzu ró ko.
27 Ópí Àgùrípà, mí ka'ǐ tà pròfétà ì dré longólé dhɨ ɨ? Má nǐ, mí ka'ǐ 'í dhɨ be!»
28 Dɨ Àgùrípà tà Pólò dré dhɨ: «Mí adré tsǐ kisùá dhɨ, lókyá tsà kònìdhɨ sè, mí nɨ áma 'o atsálé Krísto nɨ ka'ǐlepi ró dhɨ bàti?»
29 Dɨ Pólò logó dhɨ: «Kàdré lókyá tsà sè yà, kó ngalè lókyá vwàvwà sè yà dhɨ, má adré Gǐká nɨ ti lizí, mì kàtsáró má tínɨ túmǎní móndyá títí adrébhá áma kúlí yi ándrò nɨ íbe, mì kàdré ngbà 'í nyìrì kònɨ íbe àmɨ rú ko dhɨ kòdhya.»
30 Gò ópí Àgùrípà ì dré ngàzo túmǎní gùvèrènérè Féstò be, Bèrùníkè be, ìndì móndyá adrébhá tá àyɨ íbe dhɨ íbe.
31 Dɨ ì kàpfò àrà nda lésè dre dhɨ, ì dré adrézó tàá àyɨ kòfalésè dhɨ: «Agó kòdhɨ 'o tà àlo kɨtswálépi dràdrà sè yà, kó ngalè bǎ sè yà dhɨ ko.»

---

* **26:14 26:14** Kúlí «Mí dré adrélé kùtsí to pá sè dhɨ kòkóròko mí dré» kònɨ ì adré lèá tàle dhɨ: «Mí dré adrélé ligílé tà má dré adrélé lèle 'òle dhɨ íbe dhɨ kòkóròko mí dré.» † **26:23 26:23** A kònò Ɛ̀sáyà 42:6; 49:6.

32 Gò Àgùrípà dré tàzoá Féstò dré dhi: «Agó kòdhi kòlizí tá mi áyi mu Kàyìsárà dré tàbvó tàle dhi ko dhi, kònò à ni tá kitswá akódhi ni tri bwà.»

27

Pólò ni atsî andre lìzo Rómà na dhi

1 À kòka'ì lókyá mà dré kitswázó bwátù do lìzo bvò Ìtàlíyà àdhya na dhi dre dhi, à dré Pólò ki fèzo móndí àruka 'ìle dhi íbe Rómà ki ópí kàdrì ni sòdá ki drì kòlepi, rú be Yùlíyò dhi drígá.

2 Di mà dré tombàzo bwátù àlo angálépi Àdràmìténò lésè dhi na gò, mà dré ngàzo lìle. Bwátù nda adré tá lìle bhàandre àruka yìandre mìlésè bvò Àsíyà àdhya lé dhi i 'ásè. Mà lì tá túmání Àrìstàrúkò angálépi Tèsàlòníkè bvò Màkèdòníyà àdhya lé dhi lésè dhi be.

3 Kìtú bvóá dhi sè dhi, mà dré tsàzo bhàandre Sìdónà àdhya na. Yùlíyò ni togó dóro tadhálé Pólò véna dhi sè dhi, dré akódhi ni tayízó lìle áyi arúpi bhàandre nda lé dhi ki no, ì kòkitswáró akódhi ni ledé.

4 Mà kònga Sìdónà lésè dre dhi, lyă dré adrézó avílé sínyà dri àma rú gò, mà dré lavúzó tùrù Kìpírò àdhya làgásè, tùrù nda kòkikíró lyă nda tsà be dhi bvó.

5 Gò mà dré pfòzo yìandre ni tălí drìsè, lavúlé bvò Kìlìkíyà àdhya làgásè ìndì Pàfilíyà àdhya làgásè, tsàle bhàandre rú zìle Mírà bvò Lìkíyà àdhya lé dhi na.

6 Kònàle dhi, sòdá ki drì kòlepi nda dré bwátù àzya angálépi Àlìgìzàndríyà lésè, adrélépi lìle Ìtàlíyà na dhi ni kisúzó, àma ki bhàzo lána gò, mà dré lìzo.

7 Kìtú bì dhi, mà dré lìzo yàyà gò, mà dré tsàzo ànyi bhàandre rú zìle Kìnídò dhi làga kizà be bì. Di lyă dré tá adrélé avílé sínyà dri àma rú dhi sè dhi, mà dré ngá kìzo lavúzó tùrù Kùrétè àdhya làgásè, tásóká Sàlòmónè àdhya kandrásè, tùrù nda kòkikíró lyă nda tsà be dhi bvó.

8 Mà dré lavúzó vwàle tsà tùrù nda làgásè gò, mà dré tsàzo kizà be bì bhàandre rú zìle «Àrà avélépi bwátù zùzo dhi» na, ànyi bhàandre rú zìle Làsáyà dhi làgana.

9 Mà dré lókyá kizálé bì dre dhi sè dhi, lyă adré tá vìle kònzi lavúlé. Tàko ko, kìtú adrézó móndí ki tàkonzì trìma ni tà kisù dhi lavú dre.* Di Pólò dré ngàzo bwátù nda ni dobhá ki kodzó, tàzoá dhi:

10 «Áma arúpi i, má adré nòá dhi, atsí kònìdhi adré 'òle atsálé kòkóròko. Bwátù kònìdhi túmání ngá lána dhi íbe dhi ki kitswá abílé títí. Ndìndì àma ki tàndi, mà ni kpà kitswá todràle.»

11 Di, sòdá ki drì kòlepi nda lè tá Pólò ni kúlí nda ki yìle ko. Be ró dhi, yi ína bwátù dobhá ki kàdrì ki kúlí bwátù líyí be dhi kòdhya.

12 Àrà mà dré àma ki kikízó lána nda kitswá tá ína adrézó lókyá kidhì àdhya ni letè lavúlé dhi ko. Di móndí bì àma adrébhá tá bwátù nda lé dhi i kòfalé dhi ì dré ru yìzo, mà kòngaró àrà nda 'ásè lìle. Ì adré tá lèá tsàle bhàandre rú zìle Fòwìníkisì tùrù nda lé dhi na, kitswálé lókyá kidhì àdhya ni letè lavúlé kònàle. Fòwìníkisì nda tá àrà adrézó bwátù zu, lyă dré adrézó avílé kìtú dré ndìrà lésè dhi 'i.

Kàgùmá vi yìandre mi

13 Lyă dré kidhózó adrélé avílé tàbhu lésè yàyà gò, bwátù dobhá nda ì dré kisùzoá dhi, ì ni kitswá lìle tsàle Fòwìníkisì na. Di ì dré aya tá tirílé yì na adrézó bwátù kikí dhi ni asézó gò, mà dré ngàzo adrélé lavúlé tùrù Kùrétè àdhya nda làgásè.

---

* **27:9 27:9** Gìká ni Kúlí tisìle Gìríki ti sè dhi adré tàá kònwa dhi: «kìtú adrézó tàbirí mvo dhi lavú dre». Kìtú nda tá kìtú adrézó móndí ki tàkonzì trìma ni tà kisù dhi 'i. À kònò Lèvìtíkè 16:29-34. Kìtú nda tá mbă ni nzi-drì-su na, kó ngalè mbă ni mudrí na. Di lókyá dóro adrézó lìle bwátù sè yìandre mìsè dhi lavú dre.

14 Dɨ, gí ko, lyǎandre gú dhɨ dré ngàzo adrélé avílé tùrù nda drĭlésè, adrélé bwátù nda nɨ vi lìle yĭandre kítógá na ró. (A adré lyǎandre làsú be kònìnɨ nda nɨ rú zi «lyǎandre angálépi kurú lésè ìndì kĭtú dré apfŏrà lésè dhɨ».)
15 Mà dré tá kɨtswálé lìle sínyà dri lyǎ rúsè bwà ko dhɨ sè dhɨ, mà dré àma kɨ tayízó lyǎandre nda dré adrélé tɨkpólé lìzo àma íbe.
16 Mà dré tá adrérà'a lavúlé tùrù mvá àlo rú be Kàwúdà dhɨ làgásè dhɨ 'á dhɨ, mà dré lagùzo kɨtswálé kòlóngbò 'ɨle bwátù àndu dhɨ nɨ asé bhàle bwátù nda drĭna.
17 Bwátù dobhá ɨ kòlɨkí kòlóngbò nda dre dhɨ, ɨ dré bă kɨ lebhézó lavúlé bwátù zàlésè, kɨtswálé rùá tätä. Dɨ ɨ adré tá ngá ro, lyǎandre nda nɨ dra bwátù nda nɨ vi lìle áyɨ lasí àrà sínyí ro ànyɨ bvò Lĭbíyà àdhya làga dhɨ rú dhɨ sè. Ásà dhɨ, ɨ dré fa adrézó bwátù kɨkí tsà dhɨ nɨ tɨrízó yĭ na gò, bwátù nda nɨ tayízó lyǎandre nda dré adrélé tɨkpólé.
18 Kĭtú bvóá dhɨ sè, kàgùmá nda dré tá adrélé àma kɨ livĭ tesélé rĭnyí sè dhɨ sè dhɨ, bwátù dobhá ɨ dré kɨdhózó adrélé ngá dòle bwátù nda lé dhɨ kɨ lebhé yĭ na.
19 Kĭtú nɨ na sè dhɨ, ɨ dré ngá adrézó bwátù do ásà dhɨ kɨ lebhézó yĭ na àyɨ kɨ tàndɨ kɨ drígá sè.
20 Kàgùmá nda dré gòzo adrélé vĭle rĭnyí sè kĭtú bĭ gò, mà dré gòzo kĭtú 'ɨ yà, kó ngalè bhĭbhínyà 'ɨ yà dhɨ kɨ no ko. Kùdù ro dhɨ, mà dré àma kɨ mĭ bhàma kɨtswázó adrílé dhɨ nɨ tayízó.
21 Lókyá kòlavú vwàvwà ro mà dré ngá nya àko ró dre dhɨ, Pólò dré ngàzo áyɨ totó àyɨ títí dhɨ ɨ kandrá tàá dhɨ: «Áma arúpi ɨ, adré tá lèá dhɨ, mì kòyi tá áma kúlí gò, ngàzo Kùrétè lésè ko dhɨ. Kònò mì kɨtswá tá kɨzà kòndɨ nɨ nya ko, ìndì ngá kòdhɨ ɨ kɨtswá tá abílé ko.
22 Dɨ, nyànomvá dhɨ, má adré àmɨ kɨ kodzó, mì kàdréró togó tsɨ! Dhya àlo àmɨ kòfalé dhɨ kɨtswá ína dràle ko. Bwátù kòndɨ nɨ ngbà 'í abí dhɨ nì.
23 Tàko ko, ngátsi ándrò kòndɨ sè dhɨ, Gĭká, áma líyí, má dré adrézó tà nɨ nɨ 'o dhɨ nɨ ángélò agá tá má kandrá
24 tàá dhɨ: ‹Pólò, mí ro ngá ko! Adré lèá dhɨ, mí kòtsa pfòle Kàyĭsárà kandrá. Gĭká nɨ togó tanɨ sè dhɨ, a nɨ móndyá títí mì dré adrézó lìle àyɨ íbe bwátù kòndɨ sè dhɨ kɨ tɨdrí ámɨ tà sè.›
25 Dɨ áma arúpi ɨ, mì kàdré togó tsɨ! Tàko ko, má adré Gĭká nɨ ka'ĭ, adrézó kpà ka'ĭá dhɨ, tà nda kɨ ru 'o ngóró dré tàle má dré dhɨ tínɨ.
26 Dɨ, adré lèá dhɨ, àma kɨ bwátù kòndɨ kòlì áyɨ lasí tùrù àlo dhɨ rú.»

Bwátù lasî ɨ tùrù rú

27 Kĭtú nɨ mudrí-drĭ-su sè dhɨ, kàgùmá nda adré tá ngbú àma kɨ vi lìle yĭandre Adríyà àdhya mĭsè.† Anyíànyɨ ngátsi kítógá sè dhɨ, bwátù dobhá nda ɨ dré atógyàzoá dhɨ, mà adré tá tsàle ànyɨ kìní làgana ró.
28 Dɨ ɨ dré aya adrézó yĭ tălí tabhì dhɨ nɨ bhèzo yĭ na, kisúzóá dhɨ, yĭ alú tá méterè nyadhɨ-àlo-drĭ-mudrí-drĭ-nzi-drĭ-rĭ. Mà kòlì vwàle tsà dre dhɨ, ɨ dré gòzo tódhyá tabhìá kisúzóá dhɨ, yĭ alú tá méterè nyadhɨ-àlo-drĭ-nzi-drĭ-na.
29 Dɨ ɨ adré tá ngá ro, àma kɨ bwátù nda nɨ dra áyɨ lasí kírà kàdrìkàdrì yĭ gàrà na dhɨ ɨ rú dhɨ sè. Dɨ ɨ dré aya su dhɨ kɨ tɨrízó yĭ na bwátù nda àmvolésè kɨtswálé kɨkíá gò, ɨ dré adrézó ngá letè wàle.
30 Dɨ, bwátù dobhá nda ɨ dré àyɨkya kòlóngbò tɨrízó yĭ na, ngóró ɨ adré tá 'òle aya àruka kɨ tɨrí bwátù kòmvolésè na tínɨ, ɨ kòkɨtswáró lapálé àma kɨ bwátù nda lésè.
31 Dɨ Pólò dré tàzoá sòdá kɨ drĭ kòlepi nda ɨ dré sòdá nɨ íbe dhɨ: «Dhya kònɨ ɨ kòpfò bwátù kòndɨ 'ásè dhɨ, mì kɨtswá àmɨkya adrílé bwà ko!»

† **27:27 27:27** «Yĭandre Adríyà àdhya» kònìdhɨ tá yĭandre Mèdĭtèránè àdhya nɨ kítógá na.

32 Di sòdá nda ì dré kòlóngbò nda ni bă ki bvwàzo, tayízóá dhèle yĭ na.
33 Ngá dré tá adrérà'a 'òle wàle dhi 'á dhi, Pólò dré móndyá títí dhi ki kodzózó ngá nya, tàzoá dhi: «Ándrò kòndi, kĭtú ni mudrí-drĭ-su mì dré adrézó tàmĭga dri ngá nya àko ró dhi 'i.
34 Má adré di àmi ki kodzó ngá nya. Angyá ko, mì adré nyàá adrízó. Dhya àlo àmi kòfalé dhi ni drĭbhí àlo dhi kitswá avìle ko!»
35 Kòtà tà nda i dre dhi, dré mápà adózó, àwoyà tàzo Gĭká dré àyi títí nda i kandrá gò, ŋòzoá nyàle.
36 Di ì dré togó tsìzo títí gò, ì dré kókpà ngá dòzo nyàle.
37 Âma títí bwátù nda lé dhi i tá kámá-rĭ-drĭ-nyadhi-na-drĭ-mudrí-drĭ-nzi-drĭ-àlo.
38 Mà kònya ngá pĭzo dre dhi, bwátù dobhá nda ì dré ngánò àmbí bhèzo yĭ na, bwátù nda kàngáró yĭ dri be dhi bvó.
39 Ngá kòwa dre dhi, ì dré kĭní nòzo làwú làvo na. Di, ì nĭ tá àyikya kĭní nda bvò ángùdhi 'i ya dhi ko. Ì dré àrà yĭ dré tá adrézó ru lomví dhi ni nòzo síný yĭ mĭle dhi be gò, ì dré ru yĭzo tàzoá dhi, kòkitswá dhi, ì ni bwátù nda ni di lìle áyi lasí síný nda dri.
40 Di ì dré aya adrézó bwátù kiki dhi ki bă bvwàzo tayízóá yĭ na gò, kápí kàdrì adrézó bwátù tidì ásà dhi ki bă titrìzo. Di ì dré kítá kàdrì lyă dré adrézó bwátù vi ásà dhi ni tingázó kuru 'ìle bwátù kandrálésè ro gò, ì dré bwátù nda ni tayízó lìle síný nda drĭna ro.
41 Di, bwátù nda ni kòmvo dré ína lìzo áyi lasí anzúlé síný ru lokólépi yĭ kítógá na dhi dri ngbí. Di yĭ adrélépi tá longálé dhi adré tá ru tswa bwátù nda rú gò, bwátù nda ni àndu dré kidhózó toŋòle.
42 Sòdá nda ì yi tá ru tàzoá dhi, ì ni dhya 'ìle dhi ki tupfú todràle, àyi ki àlo kòkitswáró yĭ wa lapázó ko dhi bvó.
43 Di, sòdá ki drì kòlepi nda dré ína Pólò ni lèle tidrílé dhi sè dhi, dré àyi ki logázó. Dré lazízóá móndyá yĭ nibhá wàle dhi i dri dhi, ì kòlebhé rè zyà àyi yĭ na lìle pfòle kĭní drĭna.
44 Gò dré tàzoá móndyá àruka títí dhi i dré dhi, ì kòtombà pálángì i drĭsè ìndì bwátù kìgá i drĭsè, kitswálé lìle pfòle àyi vésè. Di ásà dhi, móndyá títí nda ì dré topfòzo kĭní drĭna adrílé.

28

Pólò tùrù Mèlîtè àdhya na

1 Mà kàpfò yĭandre lésè líná dre dhi, mà dré yĭzoá tàle dhi, tùrù nda ni rú tá Mèlítè.
2 Móndyá bhà mobhá tùrù nda drĭle dhi ì dré àma ki ka'ĭzo dòle àyi véna togó dóro lavúlé dhi sè. Ì dré àtsí turúzó àma dré yòle, kozya dré tá adrélé dhĭle dhi sè, ìndì kidhì dré tá adrélé àma ki 'o dhi sè.
3 Di, Pólò dré àtsipá amvózó kitswálé dàle àtsí na dhi, nĭ àtrá dré ína apfòzo lásà àtsí ni rĭnyí dré, akódhi ni drígá tsi ngbí.
4 Móndyá nda ì kònò nĭ nda adrérà'a livílé akódhi drígá dre dhi, ì dré tàzoá àyi kòfalésè dhi: «Kònìdhi agó móndí pfùlepi dràle dhi 'i bàti! Tágba dré adrízó yĭandre lésè dhi, gĭká gyăgya dhi kitswá akódhi ni tayí adrílé ko.»
5 Di, Pólò dré ína nĭ nda ni kivízó dhèle àtsí na gò, kàtrá ni dré akódhi ni 'òzo kònzi àlomvá ko.
6 Móndyá nda ì adré tá letèá, nòzoá ngalè akódhi ni drígá ni tipĭ yà, kó ngalè a ni dhe dràle ngbŏ ró yà dhi. Di, ì kòletè vwàvwà ro dre dhi, ì dré nòzoá dhi, tà twá 'o ína akódhi ko. Di ì dré gòzo tà ladzá, tàzoá dhi: «Dhya kònìdhi gĭká ki àlo 'i!»

7 Móndyá tùrù nda drïle dhi ki kàdrì rú be Pòpïlíyò dhi ni bhà tá ànyi àrà nda làga. Di akódhi nda dré àma ki ka'ïzo dòle í véna togó dóro sè, adrézó àma ki 'o dóro kïtú na.
8 Di, akódhi ni atá adré tá ína drà ro lángá na, rúbhá ni dré tá adrélé àtsi ró dhi sè, ìndì dré adrélé áyi 'a bhu kàri ró dhi sè. Di Pólò dré fïzo akódhi ni no gò, dré tà zïzo Gïká tí, drígá bhàzo akódhi dri gò, akódhi ni tidrízó.
9 Tà nda ni rúbí kòla'ú dre dhi, dràbhá àruka títí tùrù nda drïle dhi ì dré alìzo Pólò vélé gò, dré kpà àyi ki tidrízó títí.
10 Gò ì dré àma ki lindrì bhàzo láti twátwa bï dhi i sè. Di mà dré tá adrérà'a 'òle lìle dhi 'á dhi, ì dré ngá mà dré tá adrézó lovó ni íbe atsí sè dhi ki afèzo àma dré.

Pólò tsa Rómà na

11 Mà kàdré kònàle mbă na dre dhi, mà dré tombàzo bwátù àlo lókyá kidhì àdhya ni letèlepi lavúlé tùrù nda làga dhi na gò, mà dré ngàzo lìle. Bwátù nda angá tá Alìgìzàndríyà lésè, ìndì rú ni tá «Gìká làtí i».*
12 Di mà dré tsàzo bhàandre rú zïle Sïràkúsà dhi na gò, mà dré adrézó kònàle kïtú na.
13 Gò mà dré ngàzo lavúlé bvò nda làgásè, tsàle bhàandre rú zïle Règíyò dhi na. Kïtú bvóá dhi sè dhi, lyă dré kidhózó adrélé avílé tàbhu lésè gò, kïtú ni na sè dhi, mà dré tsàzo bhàandre rú zïle Pòtïyólï dhi na.
14 Kònàle dhi, mà dré móndí ka'ïbhá àruka ki kisúzó gò, ì dré àma ki zïzo adrélé àyi véna pósò àlo. Di àmvolásà dhi, mà dré ngàzo lìle Rómà na.
15 Móndyá ka'ïbhá Rómà na dhi ì yi tá tàle dhi, àma tá láti 'á. Di àyi ki àruka ì dré alìzo àma ki drï letè ngá lagírà kàdrì Apíyò àdhya na. Aruka ni ì dré alìzo àma ki kisú bhàandre rú zïle «Kùmú ki dzó na dhi i» dhi na. Pólò kònò àyi nda i títí dre dhi, dré àwoyà tàzo Gïká dré gò, togó tsìzo.
16 Mà kòtsa Rómà na dre dhi, à dré dzó fèzo Pólò dré adrézó lána kalóma. A bhà tá ngbà 'í sòdá àlo adrélé akódhi ni likí dhi kòdhya.

Pólò longó Gïká ni kúlï Rómà na

17 Kïtú na àmvolésè dhi, Pólò dré Yúdà ànzi Rómà le dhi ki drï kobhá ki azízó alìle í vélé. Ayi nda ì kòkimó ru dre dhi, akódhi dré ngàzo tàá àyi dré dhi: «Áma adrúpi i, à ru tá ma Yèrúsalémà na áma fèzo Rómà i drígá, tágba má dré tá tà àlo 'òzo kònzi àma ki súrú rú yà, kó ngalè àma ki tábhí ki labhi rú yà dhi ko dhi.
18 Rómà ki kàdrì ì kòlizí ma dre dhi, ì dré tà àlo kitswálépi dràdrà sè dhi ni kisúzó má vélé ko gò, ì dré adrézó áma le tayílé.
19 Di, Yúdà ànzi kònàle dhi ì dré tá tà nda ni gàzo dhi, lè tá má kòlizí à kòmùró ma Kàyïsárà dré tàbvó tàle be dhi bvó. Tágba dré adrézó kònìni dhi, ma mána tà àlo adrézó áma tàndi ni súrú asíkï ásà dhi àko.
20 Di ásà dhi, má azí tá àmi nòle, mà kòtàró tà àmi íbe. A 'ì ma nyìrì sè kònìni, tà Ìsèrélè ànzi ì dré adrézó mï bha ásà dhi ni tà sè.»
21 Di Yúdà ànzi nda ì dré logózóá drá dhi: «Mà kisú wárágà àlo ámi tà dri Yùdáyà lésè dhi ko. Kòdhi íbe dhi, àma ki adrúpi angábhá kònalésè dhi ki àlo tà tà kònzi àlo mí rú yà, kó ngalè tà kònzi àlo dhya àzya dré tàle mí rú yà dhi ko.
22 Di, mà adré àmakya tà mí dré adrélé kisùle dhi ki le yïle mí tí. Tàko ko, mà nï tàle dhi, móndyá àrà títí i 'ásè dhi ì adré tà ta kònzi Gïká ni láti mí dré adrélé longólé kòdhi rú dhi be.»
23 Di ì dré kïtú bhàzo kitswázó gòle ru kisú Pólò be. Kïtú nda kàtsá dre dhi, ì dré atsázó vélé zyandre ró wáláká ni ni lavú, àrà Pólò dré tá adrézó adrélé dhi 'á. Di kidhólé drùbhï sè tsàle ìndró na dhi, Pólò dré Gïká ni Òpì ni tà longózó, àndu ni ni

* **28:11 28:11** «Gìká làtí» kòni i tá Gïríkï ki gïká rï ì dré tá adrézó mï bha àyi véna adrézó lìle bwátù sè yïandre mïsè dhi 'i.

ngìzo àyi dré, adrézó àyi ki togó asé Yésu ni ka'ĩ tà tisìle Mósè ni tátrítrí kúlí na ìndì pròfétà ki búkù i 'ásè dhi i sè.
24 Gò àyi ki àruka ì dré tà dré tàle nda ki ka'ĩzo. Di, àruka ni ì ka'ĩ tá àyikya ko.
25 Ì dré tá adrérà'a tà kayí àyi kòfalésè, adrézó 'òle ayílé dhi 'á dhi, Pólò dré kúlí kòni ki tàzo àyi dré: «Tirí Lólo longó tá tà kyá àmi ki tábhí i dré pròfétà Ềsáyà tí,
26 tàzoá dhi:
‹Mí lì tàá móndyá kòdhi i dré dhi:
Mì ni adré tà yi 'í,
di, mì kitswá tà mì dré adrélé yïle nda ki àndu ni tàdzí ko.
Mì ni adré ngá no 'í,
di, mì kitswá ngá mì dré adrélé nòle nda ki atógyà tàdzí ko.
27 Tàko ko, móndyá kòdhi ki togó andírì dre.
Ì tabhó àyi ki bíbhálé, àyi ki mì dròzo dròdrò.
Ì kò'o tá kònìni ko dhi, kònò ì ni tá ngá no àyi ki mì sè,
adrézó tà yi àyi ki bíbhálé sè, adrézó tà ni àyi ki togó na,
ì dré àyi ki togó adzázó má vélé gò,
má dré àyi ki tidrízó.›†»
28 Pólò gò tàá dhi: «Adré di lèá dhi, mì kònï dóro tàle dhi, Gïká mù kúlí adrézó móndí ki tidrí dhi móndyá súrú twá ro dhi i véna. Ì ni àyikya kúlí nda ni yi!» [
29 ‡]
30 Di Pólò adré tá adrélé dzó í dré làfa fèzo adrézó lána dhi na kóná rï. Adré tá móndyá títí adrébhá tá alìle í vélé dhi ki ka'ĩ dòle togó dóro sè.
31 Adré tá Gïká ni Òpì ni tà longó, adrézó Mírì Yésu Krísto ni tà tadhá móndí i dré tirì àko. Di dhya àlo logá tá akódhi ko.

† **28:27 28:27** Á kònò Ềsáyà 6:9-10. ‡ **28:29 28:29** Wárágà Gïká ni Kúlí tisìzo àyi dri drïdrï dhi i léna dhi, à adré kúlí kòni ki kisú kònwa ko: [Pólò kòtà kúlí nda i dre dhi, Yúdà ànzi nda ì dré ngàzo lìle tà kayíbe àyi kòfalésè tà tàndi ró.]

Wárágà Pólò dré tɨsìle Rómàbhá ɨ dré dhɨ

Wárágà kònɨdhɨ nɨ tà àndu ngɨle drɨ̈drɨ̈ dhɨ

Kònɨdhɨ wárágà Pólò dré tɨsìle móndyá ka'ɨ̈bhá Rómà na dhɨ ɨ dré dhɨ 'ɨ. Rómà nda tá bhàandre kàdrɨ Rómà kɨ òpɨ drɨ̈le dhɨ 'ɨ. Â adré kisùá dhɨ, Yésu nɨ ngàma dràdrà 'ásè dhɨ àmvolésè dhɨ, akódhɨ nɨ ka'ɨ̈bhá àruka Yúdà ànzɨ ró, ngóró Âkílà ɨ Pɨ̈rɨ̈síkà be dhɨ ɨ tínɨ dhɨ, ì lì tá Rúbí Tanɨ longó Rómà na gò, Ɛ̈kèlézyà bhàzo kònàle (Tà 'òle dhɨ ɨ 18:2). Pólò adré wárágà kònɨdhɨ nɨ tɨsì tà ledézó kɨtswázó lɨ̀le móndyá ka'ɨ̈bhá kònàle nda kɨ no dhɨ bvó. Adré àyɨ kɨ le nòle drɨ̈drɨ̈ dré dra lɨzo Ɛ̈sèpányà na dhɨ kandrá.

Dɨ wárágà kònɨdhɨ léna dhɨ, Pólò adré Rúbí Tanɨ nɨ tà àndu ngɨ mɨ̈bhalé tí. Adré kpà àzí bhàle í drɨgá adrézó lɨ̀le Rúbí Tanɨ longó móndyá súrú twá ro dhɨ ɨ véna dhɨ nɨ tà ta. Adré tàá dhɨ, Rúbí Tanɨ nda adré láti Gɨ̈ká dré adrézó móndí kɨ bha gyăgya í kandrá dhɨ nɨ tà tadhá. Akódhɨ adré ngbà 'í àyɨ kɨ bha gyăgya àyɨ kɨ tà ka'ɨ̈ka'ɨ̈ sè (Rómàbhá ɨ 1:16-17).

Pólò adré tadhá dhɨ, móndyá títí dhɨ ɨ tàkonzɨ nɨ rɨ̈nyí zàle (1:18–3:20). Dɨ Gɨ̈ká adré àyɨ kɨ bha gyăgya í kandrá, ì dré Yésu Krísto nɨ ka'ɨ̈le dhɨ sè (3:21–4:25). Ɨ kò'o kònɨnɨ dhɨ, Gɨ̈ká adré àyɨ kɨ atrɨ tàkonzɨ nɨ rɨ̈nyí lésè, ìndì dràdrà nɨ rɨ̈nyí lésè (5:1-21). Adré dɨ lèá dhɨ, ì kàdré àyɨ kɨ no ngóró móndí dràbhá tàkonzɨ lésè dre gò, ì dré adrézó lídrɨ íbe Krísto na dhɨ ɨ ró (6:1–7:25). Ɨ kàdré kpà atsílé Tɨrí Lólo nɨ rɨ̈nyí sè, adrélé trobe Gɨ̈ká nɨ lèle kàdrɨ dré tadhálé àyɨ dré Krísto na dhɨ rú (8:1-39).

Âmvolásà dhɨ, Pólò adré tà twátwa dhɨ kɨ tadhá: móndyá Gɨ̈ká dré zɨ̀le adrélé ína ɨ ró dhɨ kɨ tà, móndyá súrú twá ro dhɨ kɨ tɨdrɨma Yúdà ànzɨ íbe dhɨ, àma kɨ fèma Gɨ̈ká dré dhɨ, lèle nɨ tà, àma kɨ bhàma móndyá àma drɨ̈le dhɨ kɨ rɨ̈nyí zàle dhɨ, àma kɨ adrúpi kɨ tàbvó tàma ko dhɨ, ìndì àma kɨ adrúpi kɨ 'òma ledhélé tàkonzɨ na ko dhɨ.

Tà kàdrɨkàdrɨ wárágà kònɨdhɨ léna dhɨ kɨ atɨ̈ma

1) Pólò nɨ mòdo fèma, ìndì tà dré adrézó wárágà kònɨdhɨ nɨ tɨsì dhɨ (1:1-17)
2) Móndyá títí dhɨ ɨ tàkonzɨ nɨ rɨ̈nyí zàle (1:18–3:20)
3) Tà Gɨ̈ká dré adrézó móndí kɨ tɨdrí dhɨ (3:21–4:25)
4) Lídrɨ tídhí ro Krísto na dhɨ (5:1–8:39)
5) Móndyá súrú twá ro dhɨ kɨ tɨdrɨma Yúdà ànzɨ íbe dhɨ (9:1–11:36)
6) Móndyá ka'ɨ̈bhá dhɨ kɨ atsima (12:1–15:13)
7) Tà tàle kùdù ro dhɨ ɨ, ìndì mòdo fèma (15:14–16:27)

Pólò nɨ mòdo fèma

1 Ma, Pólò, Yésu Krísto nɨ màrábà, má adré wárágà kònɨdhɨ nɨ tɨsì ma. Gɨ̈ká azí ma adrélé àpóstolò ro gò, áma bhàzo twá adrélé áyɨ Rúbí Tanɨ longó dhɨ bvó.

2 Lazí tá Rúbí Tanɨ nda nɨ tà drɨ̈drɨ̈ áyɨ pròfétà ɨ tí gò, ì dré tà nda kɨ tɨsìzo akódhɨ nɨ Kúlí lólo dhɨ na.*

3 Rúbí Tanɨ nda adré akódhɨ nɨ Mvá, àma kɨ Mírɨ̈ Yésu Krísto nɨ tà tadhá kòdhya. Â ti tá akódhɨ nda móndí ro ópí Dàwídɨ̈ nɨ súrú na.

4 Dɨ, Gɨ̈ká tadhá ína ngádra 'á dhɨ, akódhɨ áyɨ Mváágó 'ɨ káyà dhɨ, dré akódhɨ nɨ tɨngálé dràdrà lésè Tɨrí Lólo nɨ rɨ̈nyí sè dhɨ sè.

5 Krísto nda sè dhɨ, Gɨ̈ká bhà áyɨ togó tanɨ àma rú, àma kɨ bhàzo adrélé àpóstolò ɨ ró, mà kàdréró móndí súrú títí ɨ lésè dhɨ kɨ azí Krísto nɨ ka'ɨ̈, ìndì akódhɨ nɨ kúlí ka'ɨ̈ 'òle, à kàdréró akódhɨ nɨ rú bha kùle be dhɨ bvó.

6 Âmɨ kókpà móndyá azílé adrélé Yésu Krísto àdhya ró nda ɨ kòfalé be.

---

* **1:2 1:2** Â kònò Ɛ̈sáyà 52:7; 61:1.

7 Má adré wárágà kònìdhɨ nɨ tɨsì àmɨ, móndyá títí Rómà na, Gĩká dré lèle tò ìndì dré azílé adrélé móndyá lólo ɨ́na ɨ ró dhɨ ɨ dré. Gĩká àma kɨ Atá ɨ Mírì Yésu Krísto be dhɨ ì kòbhà àyɨ kɨ togó tanɨ àmɨ rú, ìndì ì kòfè tà kɨdrɨ́kɨdrɨ àmɨ dré!

Pólò lè lɨ̀le móndyá ka'ĩbhá Rómà na dhɨ kɨ no

8 Drĩdrì dhɨ, má adré àwoyà fe áma Gĩká dré àmɨ kɨ tà sè, Yésu Krísto nɨ rú sè. Tàko ko, à adré àmɨ kɨ tà ka'ĩka'ĩ nɨ tà tɨtɨ́ bvò wãyi 'ásè.
9 Gĩká, má dré adrézó tà nɨ nɨ 'o togó wãyi sè, adrézó Mvá nɨ nɨ Rúbí Tanɨ longó dhɨ nĩ dóro tàle dhɨ, tà má dré adrélé tàle kònìdhɨ, tà bàti 'ɨ káyà dhɨ. Má adré àmɨ kɨ tà kisù landè àko ró,
10 vésè wãyi má dré adrérà'a tà zi akódhɨ tí dhɨ 'á. Má adré akódhɨ nɨ ti lizí, lókyá bĩ àmvolésè dhɨ, kàdré tà dré lèle 'òle dhɨ 'ɨ dhɨ, kònzìró láti má dré tsàzo àmɨ véna.
11 Tàko ko, ma lovó ɨ́be tò àmɨ kɨ nòzo, má kòkɨtswáró tà tanɨ àzya Tɨrɨ́ Lólo àdhya nɨ fe àmɨ dré, kɨtswálé àmɨ kɨ tɨmbà àmɨ kɨ tà ka'ĩka'ĩ na.
12 Má adré kpà lèá dhɨ, àma túmãní àmɨ ɨ́be dhɨ ɨ, mà kòkɨtswá ru tɨmbà àma kɨ tà ka'ĩka'ĩ sè.
13 Áma adrúpi ɨ, má adré lèá mì kònĩ dhɨ, vésè be bĩ, má ndà tá láti lìzo àmɨ véna, áma àzí kòkɨtswáró lò'wa dóro 'a àmɨ kòfalé, ngóró dré adrélé 'òle móndyá àruka títí súrú twá ro dhɨ ɨ kòfalé dhɨ tɨ́nɨ. Dɨ, atsálé ándrò kònìdhɨ dhɨ, tà àruka ì kɨkɨ́ láti má dré nì.
14 Tàko ko, adré lèá dhɨ, má kòlì móndyá twátwa títí dhɨ ɨ véna: móndɨ́ tà ndabhá nĩle dhɨ ɨ véna, ìndì móndɨ́ tà nibhá ko dhɨ ɨ véna, móndɨ́ tògya ró dhɨ ɨ véna, ìndì móndɨ́ tògya ró ko dhɨ ɨ véna.
15 Ásà dhɨ, áma togó kókpà àtsɨ ró lìzo Rúbí Tanɨ longó àmɨ adrébhá Rómà na dhɨ ɨ dré.

Rúbî Tanɨ nɨ rĩnyî adrézó móndɨ́ kɨ tɨdrɨ́ dhɨ

16 Ma kanyò ro Rúbí Tanɨ nɨ tà sè ko. Tàko ko, Rúbí Tanɨ nda, rĩnyí Gĩká dré adrézó móndyá títí adrébhá Rúbí nda nɨ ka'ì dhɨ kɨ tɨdrɨ́ ásà dhɨ 'ɨ. Akódhɨ fè rè zyà Rúbí nda Yúdà ànzɨ ɨ dré gò, adrézó kpà fèá móndyá súrú twá ro dhɨ ɨ dré.
17 Rúbí Tanɨ nda adré tadhá dhɨ, Gĩká adré móndɨ́ kɨ bha gyăgya ɨ́ kandrá ngíni ya dhɨ. Adré ngbà 'ɨ́ àyɨ kɨ bha gyăgya àyɨ kɨ tà ka'ĩka'ĩ sè. Láti àzya tà ka'ĩka'ĩ rúsè dhɨ yókódhó. Ngóró tɨsìle Gĩká nɨ Kúlí na dhɨ tɨ́nɨ: «Dhya atsálépi gyăgya áyɨ tà ka'ĩka'ĩ sè dhɨ nɨ adrɨ́.»†

Gĩká nɨ kombà tadhálé móndyá tàkonzɨ 'obhá dhɨ ɨ rú dhɨ

18 Gĩká adré áyɨ kombà tadhá bhù lésè móndyá títí adrébhá áyɨ tà ga rè, adrébhá tà kònzɨ 'o, ìndì adrébhá láti tà bàti àdhya nɨ kɨkɨ́ àyɨ kɨ tà kònzɨ sè dhɨ ɨ rú.
19 Tàko ko, àyɨ nda ì nĩ àyɨkya Gĩká nɨ tà kɨtswálé nĩle dhɨ ɨ be, akódhɨ nɨ tàndɨ dré tà nda kɨ tadhálé àyɨ dré ngádra 'á nì dhɨ sè.
20 Ángyá ko, kɨdhólé bvò nɨ bhàma lésè dhɨ, à adré Gĩká nɨ tà kɨtswálé nòle mĩ sè bwà ko dhɨ kɨ atógyà dóro. Kòdhɨ adré tàá dhɨ, à adré akódhɨ nɨ rĩnyí adrélépi kóná vésè kólyá dhɨ nɨ atógyà, akódhɨ nɨ lídrì Gĩká àdhya ró dhɨ be, ngá títí dré bhàle dhɨ ɨ sè. Ásà dhɨ, móndyá nda ɨ tà àlo ì dré kɨtswázó àyɨ kɨ tàrá ga ásà dhɨ àko.
21 Tàko ko, tágba ì dré Gĩká nɨ nĩzo be dhɨ, ì adré akódhɨ nɨ lɨndrì bha ngóró dré kɨtswálé akódhɨ dré dhɨ tɨ́nɨ ko. Ɨ adré kpà àwoyà ta drá ko. Be ró dhɨ, àyɨ kɨ tà kisùkisù atsá ɨ́na tà tàko ró, ìndì àyɨ kɨ tògyá azá atsálé tínímvá ro.
22 Tágba ì dré adrézó tàá dhɨ, àyɨ tògya ró dhɨ, ì atsá àyɨkya móndɨ́ azaaza ró.
23 Ɨ tayɨ́ Gĩká kɨtswálépi dràle bwà ko dhɨ nɨ mĩlanzĩlanzì, adrézó lɨndrì fe ngá líndrɨ́ làsú be móndɨ́ adrébhá dràle dràdrà dhɨ ɨ tɨ́nɨ, àrɨ́ ɨ tɨ́nɨ, kà'wá ɨ tɨ́nɨ, ìndì kà'wá adrébhá àyɨ kɨ se agáti sè dhɨ ɨ tɨ́nɨ dhɨ ɨ dré.

† **1:17 1:17** A kònò Àbàkúkà 2:4.

24 Dɨ ásà dhɨ, Gĭká tayí móndyá nda ɨ adrélé tatsílé swà ro, lovó kònzɨ àyɨ kɨ togó na dhɨ kɨ 'obe gò, ɨ dré adrézó kanyò fe àyɨ kɨ tàndɨ kɨ rúbhá ɨ dré àyɨ kòfalésè.
25 Ɨ tayí tà bàti Gĭká àdhya, adrézó tà kɨnzò ro dhɨ nɨ ka'ĭ kòdhya. Ɨ adré lɨndrɨ fe ngá Gĭká dré bhàle dhɨ ɨ dré, adrézó lɨsámbò 'o ngá nda kɨ rú sè. Dɨ, ɨ adré àyɨkya lɨndrɨ fe Dhya ngá títí nda kɨ bhàlepi dhɨ dré ko. Akódhɨ nda kɨtswá rúku sè kóná vésè kólyá! Kàdré kònɨnɨ.
26 Tà nda sè dhɨ, Gĭká tayí àyɨ adrélé tatsílé rúbhá lovó kanyò ro dhɨ kɨ bhabe. Dɨ àyɨ kɨ tòkó ɨ tayí àyɨkya tà tòkó ɨ dré ànzyà adrélé 'òle àgo íbe àyɨ kɨ rúbhá sè dhɨ, adrézó tà swà 'o àyɨ kɨ rúbhá sè àyɨ kòfalésè.
27 Kókpà kòdhɨ tínɨ, àgo ɨ tayí àyɨkya tà àgo ɨ dré ànzyà adrélé 'òle tòkó íbe àyɨ kɨ rúbhá sè dhɨ, adrézó rúbhá lovó àtsɨ ró dhɨ kɨ bha àyɨ kòfalésè àgo ró. Dɨ àgo nda ɨ adré tà kanyò ro dhɨ kɨ 'o àyɨ kòfalésè gò, ɨ dré adrézó làgí kɨtswálépi àyɨ kɨ tà swà nda sè dhɨ nɨ kisú àyɨ kɨ tàndɨ ɨ rú.
28 Ɨ dré Gĭká nɨ nĭma gàle rè dhɨ sè dhɨ, akódhɨ tayí àyɨ adrélé tà kisù wàyá ro, adrézó tà kɨtswábhá 'òle ko dhɨ kɨ 'o.
29 Dɨ ɨ ga àyɨkya tà kònzɨ kɨ kárá títí dhɨ ɨ sè bĭ. Ɨ ga togó kònzɨ sè, ngá lovó sè, tà swà sè, lovó kònzɨ sè, móndí kɨ tupfuma sè, lawà sè, móndí kɨ lɨtɨma sè, ìndì drĭkònzɨ sè bĭ. Àyɨ móndí kɨ asíkĭbhá 'ɨ,
30 móndí kɨ rú tabhá kònzɨ dhɨ 'ɨ, Gĭká nɨ kàrɨbhá 'ɨ, móndí kɨ lɨndrɨ bhabhá ko dhɨ 'ɨ, drĭkàdrɨbhá 'ɨ, ìndì afàbhá 'ɨ. Ɨ adré ngbú adrélé tà kònzɨ twátwa ɨ dré kɨtswálé 'òle dhɨ kɨ kisù. Ɨ adré lɨgílé àyɨ kɨ tibhá ɨ rú.
31 Àyɨ tògyá àko. Ɨ kɨtswá adrélé ka'ĭle ko. Àyɨ móndí kɨ lovó àko àyɨ rú. Ɨ adré kpà móndí kɨ kɨzà bha ko.
32 Ɨ nĭ tàbvó Gĭká dré tàle gyăgya kònɨdhɨ dóro: Móndyá adrébhá tà làsú be kònɨnɨ nda kɨ 'o dhɨ ɨ kɨtswá àyɨkya dràdrà sè. Dɨ, tágba kònɨnɨ dhɨ, ɨ adré ngbà 'ĭ tà nda kɨ 'o kòdhya ko, ɨ adré kókpà móndyá adrébhá tà nda kɨ 'o dhɨ kɨ ka'ĭ.

2

Móndí kɨ tàbvó Gĭká dré adrélé tàle gyăgya dhɨ

1 Dɨ ásà dhɨ, mɨ adrélépi móndí kɨ tàbvó ta nɨ, mɨ tà àlo mí dré kɨtswázó ámɨ tàrá ga ásà dhɨ àko, gba mí kàdré àdhi 'ɨ ya dhɨ. Tàko ko, mí kàdré móndí àruka kɨ tàbvó ta dhɨ, mí adré tà bha ámɨ tàndɨ dri. Àngyá ko, mí adré kókpà tà mí dré adrézó àyɨ kɨ tàbvó ta ásà nda kɨ 'o.
2 Mà nĭ tàle dhɨ, Gĭká adré móndyá adrébhá tà 'o làsú be kònɨnɨ dhɨ kɨ tàbvó ta gyăgya dhɨ be.
3 Dɨ, mí kàdré mína àyɨ kɨ tàbvó ta gò, mí dré adrézó tà nda kɨ 'o dhɨ, mí adré tsĭ kisùá dhɨ, mí nɨ lapá Gĭká nɨ tàbvó tàma sílésè bwà?
4 Kòdhɨ mí adré tsĭ Gĭká nɨ togó dóro ìndì vwàvwà ro dré adrélé tadhálé mí dré, dré adrérà'a ámɨ tà mvo dhɨ 'á dhɨ nɨ ayízè? Mí nĭ ko tàle dhɨ, Gĭká nɨ togó dóro nda adré ámɨ adrĭ ámɨ togó ladzá dhɨ nì dhɨ?
5 Dɨ, mí dré ámɨ togó 'òle tombálé dhɨ sè, ìndì mí dré ámɨ togó ladzama gàle rè dhɨ sè dhɨ, mí adré Gĭká nɨ kombà asé ámɨ tàndɨ dri, tsàle kĭtú dré dra áyɨ kombà tadházó gò, móndí kɨ tàbvó tàzo gyăgya dhɨ tú.
6 Tàko ko, Gĭká nɨ tà logó móndí àlo àlo títí dhɨ ɨ dré, tà ɨ dré 'òle dhɨ ɨ tí.*
7 Móndyá títí adrébhá tà dóro 'o landè àko ró, adrézó mĭlanzĭlanzĭ nda kisúlé lɨndrɨ íbe ìndì lídrɨ kóná vésè kólyá dhɨ be dhɨ ɨ dré dhɨ, a nɨ lídrɨ kóná vésè kólyá dhɨ nɨ fe kòdhya.

---

* **2:6 2:6** A kònò Longó ɨ 62:13; Tògyakúlí 24:12.

8 Dɨ, móndyá títí adrébhá àyɨ kɨ tàndɨ kɨ tà bha drȉdrȉ, adrébhá tà bàti ga, adrézó tà kònzɨ ka'ȉ dhɨ ɨ dré dhɨ, a nɨ áyɨ kombà tadhá áyɨ togóaswa be kòdhya.
9 Kɨzà ɨ tà kòkóròko be dhɨ kɨ adré móndyá títí adrébhá tà kònzɨ 'o dhɨ ɨ dré. Tà nda kɨ adré rè zyà Yúdà ànzɨ ɨ dré gò, adrélé kókpà móndyá súrú twá ro dhɨ ɨ dré.
10 Dɨ, mȉlanzȉlanzȉ, lɨndrȉ, tà kɨdríkɨdrɨ be dhɨ kɨ adré móndyá títí adrébhá tà dóro 'o dhɨ ɨ dré. Tà nda kɨ adré rè zyà Yúdà ànzɨ ɨ dré gò, adrélé kókpà móndyá súrú twá ro dhɨ ɨ dré.
11 Tàko ko, Gȉká adré ɨ́na móndí kɨ no twátwa ko.
12 Móndyá títí tátrɨ́trɨ́ kúlí Mósè àdhya àko gò ɨ dré adrézó tàkonzɨ 'o dhɨ kɨ kókpà todrà tátrɨ́trɨ́ kúlí nda àko. Móndyá títí tátrɨ́trɨ́ kúlí nda zàle gò ɨ dré adrézó tàkonzɨ 'o dhɨ ɨ, Gȉká nɨ àyɨ kɨ tàbvó ta tátrɨ́trɨ́ kúlí nda sè.
13 Tàko ko, móndyá adrébhá ngbà 'í tátrɨ́trɨ́ kúlí nda nɨ yi dhɨ ɨ kɨtswá atsálé gyăgya Gȉká mȉlésè ko. Be ró dhɨ, móndyá adrébhá tátrɨ́trɨ́ kúlí nda nɨ ka'ȉ 'òle dhɨ kɨ atsá gyăgya akódhɨ mȉlésè àyɨ.
14 Àngyá ko, móndyá súrú twá ro tátrɨ́trɨ́ kúlí nda àko dhɨ ɨ kàdré tà tátrɨ́trɨ́ kúlí nda dré adrélé tàle dhɨ kɨ 'o àyɨ kɨ tàndɨ ɨ sè dhɨ, sù ngóró àyɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí nda ɨ́be àyɨ léna dhɨ tɨ́nɨ, tágba ɨ dré adrézó tátrɨ́trɨ́ kúlí nda àko dhɨ.
15 Ɨ adré tadhá dhɨ, Gȉká tɨsì tà tátrɨ́trɨ́ kúlí nda dré adrélé tàle dhɨ ɨ àyɨ kɨ togó na dre. Àyɨ kɨ togó adré kpà tadhá dhɨ, tà nda kònìnɨ. Àyɨ kɨ tà kisùkisù adré ngalè àyɨ kɨ asíkȉ 'í yà, kó ngalè àyɨ kɨ tàrá ga 'í yà dhɨ.
16 Tà nda kòdhɨ kɨ ru 'o kȉtú Gȉká dré dra móndyá títí dhɨ kɨ tà lùzu ró dhɨ kɨ bvó tàzo Yésu Krísto sè dhɨ tú, ngóró Rúbí Tanɨ má dré adrélé longólé dhɨ dré adrélé tàle dhɨ tɨ́nɨ.

Yúdà ànzɨ ɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí be dhɨ

17 Mɨ adrélépi ámɨ zi Yúdà mvá ro nɨ, mɨ́ adré zakó ámɨ totó tátrɨ́trɨ́ kúlí Mósè àdhya dri, adrélé ámɨ afà Gȉká nɨ tà sè.
18 Mɨ́ adré kisùá dhɨ, mɨ́ nȉ tà Gȉká dré adrélé lèle à kò'o dhɨ ɨ be, ìndì mɨ́ nȉ tà kɨ kòfalé lanzɨ́lé tà dóro ka'ȉzo dhɨ be, mɨ́ dré tátrɨ́trɨ́ kúlí nda nɨ tà àndu ndàle nȉle be dhɨ sè.
19 Mɨ́ adré kpà kisùá dhɨ, mɨ mɨ́na mȉ kùdúkùdu kɨ drȉ kòlepi 'ɨ, ngádra móndí tɨ́nímvá na dhɨ ɨ dré dhɨ 'ɨ,
20 móndí tà nibhá ko dhɨ kɨ tadhálépi 'ɨ, ìndì ànzɨmvá kɨ tadhálépi 'ɨ, mɨ́ dré tà bàti kisúlé tà nȉnȉ be kɨtswálé títí tátrɨ́trɨ́ kúlí nda na dhɨ sè.
21 Dɨ mɨ adrélépi móndí àruka kɨ tadhá nɨ, mɨ́ adré mɨ́na ámɨ tàndɨ nɨ tadhá ko àdho tà sè? Mɨ adrélépi tadhá dhɨ, à kòkugù ngá ko dhɨ, mɨ́ adré mɨ́na ngá kugù àdho tà sè?
22 Mɨ adrélépi tàá dhɨ, à kò'o múná tà ko dhɨ, mɨ́ adré mɨ́na múná tà 'o àdho tà sè? Mɨ adrélépi gȉká tàko kɨ líndrí ga nɨ, mɨ́ adré mɨ́na ngá gȉká tàko kɨ tépelò na dhɨ kɨ topá àdho tà sè?
23 Dɨ mɨ adrélépi ámɨ afà tátrɨ́trɨ́ kúlí nɨ tà sè nɨ, mɨ́ adré mɨ́na tátrɨ́trɨ́ kúlí nda nɨ ŋo, adrézó kanyò fe Gȉká dré ásà àdho tà sè?
24 Ngóró tɨsìle Gȉká nɨ Kúlí na dhɨ tɨ́nɨ: «Àmɨ kɨ tà sè dhɨ, móndyá súrú twá ro dhɨ ɨ adré Gȉká nɨ lodhá.»†
25 Mɨ́ dré ámɨ 'òle lwàle dhɨ dóro, mɨ́ kàdré tà tátrɨ́trɨ́ kúlí dré adrélé tàle dhɨ kɨ 'o dhɨ. Dɨ, mɨ́ kàdré mɨ́na tátrɨ́trɨ́ kúlí nda nɨ ŋo dhɨ, mɨ́ atsá ngóró mɨ́ 'o tá mɨ lwàle ko na tɨ́nɨ.
26 Dhya àlo Yúdà mvá ro ko áyɨ 'òlepi lwàle ko dhɨ kàdré tà tátrɨ́trɨ́ kúlí dré adrélé tàle dhɨ kɨ 'o dhɨ, Gȉká nɨ zakó tsȉ akódhɨ nda nɨ no ngóró akódhɨ 'o tá ɨ lwàle dre na tɨ́nɨ.

† **2:24 2:24** A kònò Ésáyà 52:5.

27 Tà bàti ró dhɨ, dhya áyɨ 'òlepi lwàle ko gò, dré adrézó tátrɨ́trɨ́ kúlí 'o dhɨ nɨ ɨ́na tà
bha mɨ dri. Àngyá ko, tágba mɨ́ dré adrézó tátrɨ́trɨ́ kúlí tɨsɨ̀le nda ɨ́be gò, mɨ́ dré ámɨ
'òzo lwàle dhɨ, mɨ́ adré mɨ́na tátrɨ́trɨ́ kúlí nda nɨ ŋo.
28 Tàko ko, dhya adrélépi ngbà 'ɨ́ áyɨ 'o sùle ngóró Yúdà mvá tɨ́nɨ tà dré adrélé 'òle
rúbhá sè dhɨ ɨ sè dhɨ, dhya nda Yúdà mvá 'ɨ bàti ko. Kókpà kòdhɨ tɨ́nɨ, dhyá kɨ 'òma
lwàle ngbà 'ɨ́ rúbhá na dhɨ, dhyá kɨ lwàma 'ɨ bàti ko.
29 Be ró dhɨ, dhya adrélépi Yúdà mvá ro áyɨ togó na dhɨ ɨ́na Yúdà mvá 'ɨ bàti. Dhyá
kɨ 'òma lwàle togó na dhɨ ɨ́na dhyá kɨ lwàma 'ɨ bàti. Dhya àlo kɨtswá ngbà 'ɨ́ áyɨ 'o
lwàle kònɨ̀nɨ TɨrɨLólo nɨ rɨ̃nyɨ́ sè, tátrɨ́trɨ́ kúlí tɨsɨ̀le dhɨ sè ko. Akódhɨ nda adré rúku
kisú móndɨ́ ɨ véna ko. Be ró dhɨ, adré ɨ́na rúku kisú GɨkávénaGɨ̃ká.

3

1 Dɨ adrema Yúdà mvá ro dhɨ nɨ dóro àdho 'ɨ? Dɨ kó, dhyá kɨ 'òma lwàle dhɨ nɨ dóro
àdho 'ɨ?
2 Tà nda kòdhɨ ɨ dóro lavúlé láti títí ɨ sè. Drɨ̃drɨ̃ dhɨ, GɨkábhàGɨ̃ká áyɨ tàndɨ nɨ kúlí ɨ Yúdà
ànzɨ nda ɨ drɨ́gá.
3 Dɨ, àyɨ kɨ àruka ɨ lɨkɨ́ àyɨkya kúlí nda ɨ ko, ɨ dré adrélé tà ka'ɨ̃ka'ɨ̃ ako dhɨ sè. Dɨ
ɨ dré adrélé tà ka'ɨ̃ka'ɨ̃ ako dhɨ sè dhɨ, kòdhɨ adré tsɨ̀ tàá dhɨ, GɨkábhàGɨ̃ká kɨtswá ɨ́na adrélé
ka'ɨ̃le togó wɨ̃̆yi sè ko?
4 Tàdzí ko! GɨkábhàGɨ̃ká adré ngbú ɨ́na adrélé tà bàti ta, tágba móndyá títí dhɨ ɨ dré adrézó
kɨnzòbhá 'ɨ dhɨ. Ngóró tɨsɨ̀le GɨkábhàGɨ̃ká nɨ Kúlí na dhɨ tɨ́nɨ:
«Adré lèá dhɨ, móndyá títí dhɨ ɨ kònɨ̀ dhɨ, tà títí mɨ́ dré adrélé tàle dhɨ ɨ gyɨ̆̆gya,
ìndɨ̀ tàbvó títí mɨ́ dré adrélé tàle dhɨ ɨ gyɨ̆̆gya.»*
5 Dɨ, àma kɨ tà kònzɨ kàdré GɨkábhàGɨ̃ká nɨ tà gyɨ̆̆gya tadhá ngádra 'á dhɨ, mà nɨ go tàá
ngɨ́nɨ? Mà nɨ tsɨ̀ tàá dhɨ, GɨkábhàGɨ̃ká gyɨ̆̆gya ko, dré adrélé áyɨ kombà tadhá móndɨ́ ɨ dré dhɨ
sè? (Kòdhɨ má adré tà ta móndɨ́ kya tɨ́nɨ.)
6 Tàdzí ko! Tàko ko, kàdré tá kònɨ̀nɨ dhɨ, GɨkábhàGɨ̃ká nɨ tá kɨtswá móndyá títí bvò àdhya
kɨ tàbvó ta ngɨ́nɨ?
7 Àruka nɨ, à nɨ kɨtswá lizíá dhɨ: «Áma tà kɨnzò ro dhɨ kàdré GɨkábhàGɨ̃ká nɨ tà bàti tadhá
ngádra 'á, adrézó kpà akódhɨ nɨ mɨ̀lanzɨ̀lanzɨ̀ tadhá lavúlé dhɨ, akódhɨ adré dɨ tà bha
má dri tàkonzɨ 'òlepi tɨ́nɨ àdho tà sè?»
8 Dɨ, à kàdré tà kisù kònɨ̀nɨ dhɨ, à nɨ tá kɨtswá kpà tàá dhɨ: «Lè mà kàdré tà kònzɨ
'o, tà dóro kàtsáró ásà be dhɨ bvó!» Móndɨ́ àruka ɨ adré àma kɨ lodhá adrézó tàá dhɨ,
mà adré tà ta kònɨ̀nɨ. Tà bàti ró dhɨ, tà GɨkábhàGɨ̃ká dré dra bhàle àyɨ nda ɨ dri dhɨ kɨtswá àyɨ
dré.

Móndɨ́ gyɨ̆̆gya dhɨ yókódhó

9 Dɨ mà nɨ go tàá ngɨ́nɨ? Àma Yúdà ànzɨ ró dhɨ ɨ, àma tsɨ̀ dóro móndyá àruka títí
dhɨ kɨ lavú? Àlomvá ko! Tàko ko, má tadhá ngádra 'á dhɨ, móndyá títí Yúdà ànzɨ ró
ìndɨ̀ súrú twá ro dhɨ ɨ tàkonzɨ̀ nɨ rɨ̃nyɨ́ zàle.
10 Ngóró GɨkábhàGɨ̃ká nɨ Kúlí dré adrélé tàle dhɨ tɨ́nɨ:
«Móndɨ́ gyɨ̆̆gya dhɨ yókódhó, ndɨ̀ndɨ̀ àlo nɨ yó.
11 Dhya tà nɨ̃lepi bàti dhɨ yókódhó.
Dhya adrélépi GɨkábhàGɨ̃ká nɨ nda dhɨ yókódhó.
12 Móndyá títí dhɨ ɨ alá àyɨ GɨkábhàGɨ̃ká rú dre.
Àyɨ títí dhɨ ɨ tayí àyɨ kɨ togó abɨ́lé dre.†
Dhya adrélépi tà dóro 'o dhɨ yókódhó, ndɨ̀ndɨ̀ àlo nɨ yó.
13 Àyɨ kɨ àwobhálé ngóró mógó ti be ngbo dhɨ tɨ́nɨ.

---

* **3:4 3:4** À kònò Longó ɨ 51:6. † **3:12 3:12** À kònò Longó ɨ 14:1-3; 53:2-4.

I adré móndí ki lití àyi ki làdra sè.‡
Ni ki kàtrá adré titìle àyi tísè.§
14 Tátrítrí kúlí i kúlí aswaaswa íbe dhi ì adré apfòle àyi sílésè.*
15 Àyi ki pá adré ràle móndí ki kàrí kutúbe.
16 I adré tà kizá tayílé kizà be àyi ki láti 'ásè.
17 I ni láti tà kìdrí kìdri àdhya ko.†
18 Tiri àyi mi Gïká ni tà sè dhi yókódhó.»‡
19 Mà ni be tàle dhi, tà tití tátrítrí kúlí dré adrélé tàle dhi i, adré tàá móndyá adrébhá tátrítrí kúlí nda zàle dhi i dré, kitswázó móndyá tití bvò àdhya ki kúlí kiki, àyi ki tadházó tàkonzìbhá i ró Gïká kandrá dhi bvó.
20 Di ásà dhi, dhya àlo kitswá atsálé gyăgya Gïká kandrá, tátrítrí kúlí 'òma sè ko. Àngyá ko, tátrítrí kúlí nda adré tadhá àma dré dhi, àma tàkonzìbhá 'i káyà dhi.

Móndí ki bhàma gyăgya Gïká kandrá àyi ki tà ka'ïka'ï sè dhi

21 Di, nyànomvá dhi, Gïká tadhá láti twá tátrítrí kúlí rúsè í dré adrézó móndí ki bha gyăgya í kandrá dhi dre. Tà tisìle Mósè ni tátrítrí kúlí na ìndì pròfétà ki búkù i 'ásè dhi ì adré láti nda ni tà longó kòdhya.
22 Láti nda, kònìdhi: Gïká adré móndyá tití adrébhá Yésu Krísto ni ka'ï dhi ki bha gyăgya í kandrá, àyi ki tà ka'ïka'ï nda sè. Tàko ko, Gïká mïlésè dhi, móndí i twátwa ko:
23 àyi tití dhi ì 'o tàkonzì gò, ì dré kitswázó akódhi ni mïlanzïlanzï sè ko.
24 Di, Gïká ni togó tani sè dhi, adré àyi ki bha gyăgya í kandrá àngyá, Yésu Krísto dré àyi ki apálé tàkonzì lésè dhi sè.
25 Gïká afè Krísto nda dràle mòbòmà ro, kitswázó móndyá tití adrébhá akódhi ni ka'ï dhi ki tàkonzì tri akódhi ni kàrí sè dhi bvó. Gïká 'o kònìni tadházóá dhi, i gyăgya káyà dhi. Tàko ko, akódhi ni togó vwàvwà sè dhi, mvò tá móndí ki tàkonzì ì dré tá 'òle wáláká dhi i gò, tà ŋòzo àyi dri ko.
26 'O tá kònìni áyi tà gyăgya tadházó nyànomvá, adrézó kpà tadhá dhi, i gyăgya, ìndì i dhya adrélépi móndyá tití adrébhá Yésu ni ka'ï dhi ki bha gyăgya dhi 'i.
27 Kàdré di kònìni dhi, tà mà dré kitswázó àma ki afà ásà dhi be? Tà àlomvá yókódhó! Tà nda kònìni àdho tà sè? Mà dré tátrítrí kúlí 'òle dhi sè? Kóko, be ró dhi, mà dré tà ka'ïle dhi sè.
28 Tàko ko, mà adré tadhá dhi, Gïká adré móndí ki bha gyăgya ngbà 'í àyi ki tà ka'ïka'ï sè, tátrítrí kúlí 'òle dhi sè ko.
29 Di Gïká ngbà 'í Gïká Yúdà ànzi kya 'i? Akódhi kókpà Gïká móndyá súrú twá ro dhi kya 'i ko? Àyíya, akódhi kókpà Gïká móndyá súrú twá ro dhi kya 'i.
30 Tàko ko, Gïká ngbà 'í àlo kwákwá. Adré móndí ki bha gyăgya í mïlésè ngbà 'í àyi ki tà ka'ïka'ï sè, ì kàdré Yúdà ànzi 'i yà, kó ngalè móndí súrú twá ro dhi 'i yà dhi.
31 Kòdhi adré tsï tàá dhi, tà ka'ïka'ï sè dhi, mà adré tátrítrí kúlí no tà tàko ró? Tàdzí ko! Be ró dhi, mà adré tátrítrí kúlí nda ni 'o áyi totó tätä.

4

Àbàrámà, dhya bhàle gyăgya akódhi ni tà ka'ïka'ï sè dhi

1 Di ásà dhi, mà ni tàá àma ki tábhí Àbàrámà ni tà sè ngíni? Akódhi nda kisú tá ína àdho tà dóro áyi tà ka'ïka'ï sè?
2 Kònò Àbàrámà kàtsá tá gyăgya Gïká mïlésè tà dóro í dré 'òle dhi i sè dhi, a ni tá kitswá áyi afà tà nda sè. Di, Gïká kandrá ko.

---

‡ **3:13 3:13** A kònò Longó i 5:10. § **3:13 3:13** A kònò Longó i 140:4. * **3:14 3:14** A kònò Longó i 10:7. † **3:17 3:17** A kònò Èsáyà 59:7-8. ‡ **3:18 3:18** A kònò Longó i 36:2.

3 Dɨ, Gïká nɨ Kúlí adré ɨ́na tàá dhɨ: «Àbàrámà ka'ï tá Gïká gò, Gïká dré akódhɨ nɨ nòzo gyăgya akódhɨ nɨ tà ka'ïka'ï nda sè.»*
4 Ngóró mà dré nïle be dhɨ tɨ́nɨ dhɨ, dhya adrélépi àzí 'o dhɨ adré làgɨ́ kisú ngá fèle àngyá dhɨ ró ko. Be ró dhɨ, adré ɨ́na làgɨ́ kisú ngá kɨtswálépi àzí nda tí dhɨ ró.
5 Dɨ, dhya adrélépi ɨ́na àzí 'o ko gò, adrézó Gïká adrélépi tàkonzìbhá kɨ bha gyăgya dhɨ nɨ ka'ï dhɨ, Gïká adré akódhɨ nda nɨ no gyăgya akódhɨ nɨ tà ka'ïka'ï sè.
6 Dàwídï adré kpà tà ta kònìnɨ móndyá Gïká dré adrélé nòle gyăgya dhɨ kɨ kólénzé nɨ tà sè. Dɨ, Gïká adré àyɨ nda kɨ no gyăgya àzí ì dré 'òle dhɨ ɨ sè ko.
7 «Kólénzé móndyá Gïká dré àyɨ kɨ tà kònzɨ kɨ trïzo, ìndì àyɨ kɨ tàkonzì kɨ zùzo dhɨ ɨ dré!
8 Kólénzé dhya Mírï dré kɨtswázó tàdzí tà bha drïá tàkonzì nɨ nɨ tà sè ko dhɨ dré!»†
9 Dɨ kólénzé nda ngbà 'í móndyá àyɨ kɨ 'obhá lwàle dhɨ ɨ dré? Kólénzé nda kókpà móndyá àyɨ kɨ 'obhá lwàle ko dhɨ ɨ dré ko? Ngóró mà dré tàle dre dhɨ tɨ́nɨ: Gïká nò tá Àbàrámà gyăgya akódhɨ nɨ tà ka'ïka'ï sè.
10 Dɨ, Gïká nò tá akódhɨ kònìnɨ ángutú? Akódhɨ nɨ lwàma àmvolésè, kó ngalè akódhɨ nɨ lwàma kandrá? Gïká nò tá akódhɨ gyăgya akódhɨ nɨ lwàma kandrá, àmvolásà ko.
11 Dɨ Àbàrámà dré gòzo tà áyɨ 'òzo lwàle dhɨ nɨ kisú ndò. Tà akódhɨ nɨ 'òzo lwàle nda tá ngóró àngì adrélépi tadhá dhɨ, Gïká nò tá akódhɨ gyăgya akódhɨ nɨ tà ka'ïka'ï sè, akódhɨ nɨ lwărà ko dhɨ 'á dhɨ tɨ́nɨ. Dɨ ásà dhɨ, Àbàrámà atsá móndyá títí adrébhá Gïká nɨ ka'ï, dɨ, àyɨ kɨ 'obhá lwàle ko dhɨ kɨ atá ro, Gïká kònòró kpà àyɨ nda ɨ gyăgya àyɨ kɨ tà ka'ïka'ï sè.
12 Àbàrámà kókpà móndyá àyɨ kɨ 'obhá lwàle gò, ì dré adrézó atsílé àyɨ kɨ tà ka'ïka'ï na ngóró àma kɨ atá Àbàrámà dré tá 'òle áyɨ lwàma kandrá dhɨ tɨ́nɨ dhɨ kɨ atá 'ɨ.

Tà Gïká dré lazîlé dhɨ nɨ kisuma tà ka'ïka'ï sè dhɨ

13 Gïká lazí tá Àbàrámà ɨ dré toyó nɨ íbe dhɨ, ì nɨ dra bvò wăyi dhɨ nɨ kisú tàyɨlé ro. Dɨ Àbàrámà kisú tá tà lazílé nda, dré tá tátrɨ́trɨ́ kúlí 'òle dhɨ sè ko. Be ró dhɨ, kisú tà nda dré tá Gïká nɨ ka'ïle gò, Gïká dré akódhɨ nɨ nòzo gyăgya ásà dhɨ sè.
14 Tàko ko, móndyá adrébhá tátrɨ́trɨ́ kúlí lebè dhɨ ì kàdré tá tà lazílé nda nɨ kisú àyɨ dhɨ, kònò tà ka'ïka'ï nɨ tá adré tà tàko 'ɨ, ìndì tà Gïká dré lazílé nda nɨ tá kpà adré tà tàko 'ɨ.
15 Àngyá ko, tátrɨ́trɨ́ kúlí adré Gïká nɨ kombà asé móndyá adrébhá tátrɨ́trɨ́ kúlí nda nɨ tabhï lebèle dhɨ ɨ dri. Dɨ, àrà tátrɨ́trɨ́ kúlí dré adrézó yó dhɨ 'á dhɨ, tátrɨ́trɨ́ kúlí nda nɨ ŋòma kókpà yókódhó.
16 Dɨ ásà dhɨ, à adré tà Gïká dré lazílé nda nɨ kisú tà ka'ïka'ï sè, ngóró tà Gïká dré afèle àngyá áyɨ togó tanɨ sè dhɨ ró, tà lazílé nda kàdréró Àbàrámà nɨ toyó títí dhɨ ɨ dré, ngbà 'í àyɨ adrébhá tátrɨ́trɨ́ kúlí lebè dhɨ ɨ dré ko, dɨ kókpà àyɨ adrébhá Gïká nɨ ka'ï Àbàrámà àdhya tɨ́nɨ dhɨ ɨ dré. Akódhɨ nda àma títí dhɨ kɨ atá 'ɨ.
17 Ngóró Gïká nɨ Kúlí dré adrélé tàle dhɨ tɨ́nɨ: «Má bhà mɨ adrélé súrú zyandre dhɨ kɨ atá ro.»‡ Dɨ Àbàrámà nda àma kɨ atá 'ɨ, Gïká akódhɨ dré ka'ïle dhɨ mïlésè. Tàko ko, Gïká nda adré móndyá dràbhá dre dhɨ kɨ 'o adrílé, adrézó kpà ngá adrébhá yó dhɨ kɨ 'o adrélé be dhɨ nɨ.
18 Àbàrámà ka'ï tá tà Gïká dré lazílé nda gò, adrézó mì bha akódhɨ véna ásà, tágba tà adrézó mì bha ásà dhɨ dré tá adrézó yó dhɨ. Dɨ ásà dhɨ, atsá súrú zyandre dhɨ kɨ atá ro, ngóró tá tàle drá dhɨ tɨ́nɨ: «Ámɨ toyó kɨ adré zyandre ró.»§
19 Tayɨ́ tá áyɨ tà ka'ïka'ï nda atsálé yàyà ko, tágba dré nòzoá dhɨ, áyɨ kóná tá ànyɨ́ànyɨ nyadhɨ-nzi, áyɨ rúbhá tá ànyɨ dràdrà mïle, ìndì áyɨ tòkó, Sárà tá kóndó 'ɨ dhɨ.

---

* **4:3 4:3** A kònò Kɨdhoma 15:6. † **4:8 4:8** A kònò Longó ɨ 32:1-2. ‡ **4:17 4:17** A kònò Kɨdhoma 17:5. § **4:18 4:18** A kònò Kɨdhoma 15:5.

20 Tágba kònìnɨ dhɨ, tayí tá áyɨ tà ka'ïka'ï nda, adrézó tà kayí ɨ́ léna tà Gïká dré tá lazílé nda nɨ tà sè dhɨ ko. Be ró dhɨ, atsá tá ína vélé rïnyi ró áyɨ tà ka'ïka'ï na gò, dré Gïká nɨ rú bhàzo kùle.
21 Tàko ko, ka'ï tá bàti tàle dhɨ, Gïká tá rïnyí íbe kɨtswázó tà ɨ́ dré tá lazílé nda nɨ 'o.
22 Dɨ akódhɨ nɨ tà ka'ïka'ï nda sè dhɨ, «Gìká nò akódhɨ gyăgya.»
23 Â tɨsì kúlí «Gìká nò akódhɨ gyăgya» kònɨ ɨ ngbà 'ɨ́ Âbàrámà nɨ tà sè ko.
24 Â tɨsì kókpà kúlí nda ɨ àma adrébhá Gïká àma kɨ Mírï Yésu nɨ tɨngálépi dràdrà lésè dhɨ nɨ ka'ï gò, Gïká dré adrézó àma kɨ no gyăgya dhɨ kɨ tà sè.
25 Akódhɨ fè Yésu nda dràle àma kɨ tàkonzì kɨ tà sè gò, akódhɨ nɨ tɨngázó dràdrà lésè àma kɨ bhàzo gyăgya ɨ́ kandrá dhɨ bvó.

5

Àma tà kɨdrɨ́kɨdrɨ íbe àma kòfalé Gïká be

1 Dɨ Gïká dré àma kɨ bhàle gyăgya ɨ́ mïlésè àma kɨ tà ka'ïka'ï sè dhɨ sè dhɨ, àma tà kɨdrɨ́kɨdrɨ íbe àma kòfalé akódhɨ be, àma kɨ Mírï Yésu Krísto sè.
2 Âma kɨ tà ka'ïka'ï nda sè dhɨ, Krísto nda nzï láti àma dré Gïká nɨ togó tanɨ kisúzó gò, mà dré adrézó àma kɨ totó tätä lána. Dɨ mà adré lenzélé, adrézó mï bha Gïká véna akódhɨ nɨ mïlanzïlanzï mà dré dra kisúlé dhɨ nɨ tà sè.
3 Ngbà 'ɨ́ kòdhɨ ko, mà adré kpà lenzélé kɨzà mà dré adrélé nyàle dhɨ kɨ tà sè. Tàko ko, mà nï tàle dhɨ, àma kɨ kɨzà nyàma nda adré àma kɨ 'o adrélé togó tsɨ dhɨ be.
4 Dɨ àma kɨ togó tsɨma nda adré tà àma léna dhɨ kɨ tabhï atsálé dóro. Âma kɨ tà tabhïma nda adré àma kɨ 'o adrélé mï bha Gïká véna.
5 Dɨ àma kɨ mï bhàma Gïká véna nda kɨtswá kanyò fe àma dré ko. Ângyá ko, Gïká kutú áyɨ lèle gàle àma kɨ togó na bï, Tɨrí Lólo dré afèle àma dré dhɨ sè.
6 Tàko ko, mà dré tá dhu rè adrérà'a rïnyí àko dhɨ 'á dhɨ, lókyá kòkɨtswá dre dhɨ, Krísto drà àma, tàkonzɨbhá kɨ tà sè.
7 Dhyá kɨ fèle dràle móndí àlo gyăgya dhɨ nɨ tà sè dhɨ, tà kòkóròko 'ɨ. Âruka nɨ, à nɨ kɨtswá dhyá kɨ fe dràle móndí àlo dóro dhɨ nɨ tà sè.
8 Dɨ, Gïká tadhá ína áyɨ lèle kàdrì àma vélé dhɨ tà kònìdhɨ sè: Mà dré tá dhu rè adrérà'a tàkonzɨbhá 'ɨ dhɨ 'á dhɨ, Krísto drà àma kɨ tà sè.
9 Dɨ nyànomvá dhɨ, Gïká bhà àma gyăgya ɨ́ mïlésè Krísto nɨ kàrí sè. Dɨ dré 'òle kònìnɨ dhɨ sè dhɨ, a nɨ àma kɨ apá áyɨ kombà lésè Krísto nda sè bàti!
10 Tàko ko, mà dré tá adrérà'a Gïká nɨ kàrɨbhá 'ɨ dhɨ 'á dhɨ, akódhɨ amú tá àma tódhyá ɨ́ be áyɨ Mvá nɨ dràma sè. Dɨ dré àma kɨ amúlé ɨ́ be kònìnɨ dhɨ sè dhɨ, a nɨ àma kɨ tɨdrí áyɨ Mvá nda nɨ lídrì sè bàti!
11 Dɨ tà nda sè dhɨ, mà adré lenzélé Gïká kandrá àma kɨ Mírï Yésu Krísto sè, Gïká dré àma kɨ amúlé tódhyá ɨ́ be Krísto nda sè dhɨ sè.

Dràdrà kisuma Adámà nɨ tà sè dhɨ, ìndì lídrì kisuma Krîsto nɨ tà sè dhɨ

12 Tàkonzì afí tá bvò kònìdhɨ lé móndí àlo, Âdámà sè gò, dràdrà dré kpà afízó tàkonzì nda sè. Ásà dhɨ, dràdrà nda atsá tá móndyá títí bvò àdhya ɨ rú, ì dré títí tàkonzì 'òle dhɨ sè.
13 Tàko ko, drïdrï Gïká dré tátrɨ́trɨ́ kúlí fèzo dhɨ kandrá dhɨ, tàkonzì tá bvò kònìdhɨ lé be. Dɨ, tátrɨ́trɨ́ kúlí dré tá adrérà'a yó dhɨ 'á dhɨ, Gïká adré tá tà bha móndí ɨ dri ngóró dré kɨtswálé àyɨ kɨ tàkonzì sè dhɨ tíni ko.
14 Tágba kònìnɨ dhɨ, kɨdhólé Âdámà nɨ lókyá 'á atsálé Mósè nɨ lókyá 'á dhɨ, móndyá títí bvò àdhya ɨ tá dràdrà nɨ rïnyí zàle, ndìndì àyɨ tàkonzì 'obhá Gïká nɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí ŋòzo Âdámà àdhya tíni ko dhɨ ɨ. Âdámà nda nɨ tà adré tá Krísto adrélépi tá alìle dhɨ nɨ tà tadhá kòdhya.

15 Dɨ, tàkonzì Ádámà dré tá 'òle nda ínа ngóró tà tanɨ Gïká dré afèle áyɨ togó tanɨ sè dhɨ tínɨ ko. Tàko ko, móndí àlo nda nɨ tàkonzì sè dhɨ, móndí lìzólìzo dhɨ ì todrà dre. Dɨ, Gïká tadhá vélé áyɨ togó tanɨ lavúlé, tà tanɨ afèzo gàle móndí lìzólìzo ɨ léna lavúlé, móndí àlo, Yésu Krísto sè.
16 Kòdhɨ íbe dhɨ, tàkonzì móndí àlo dré 'òle nda nɨ kùdù ngóró tà tanɨ Gïká dré afèle nda nɨ kùdù tínɨ ko. Tàko ko, tàbvó tàma angálépi tàkonzì àlo nda lésè dhɨ nɨ tà sè dhɨ, Gïká adré tá tà bha móndí ɨ dri. Dɨ, tà tanɨ angálépi tàkonzì zyandre dhɨ ɨ lésè nda nɨ tà sè dhɨ, Gïká adré móndí kɨ bha gyăgya í kandrá.
17 Ángyá ko, tàkonzì móndí àlo dré 'òle nda sè dhɨ, dràdrà adré tá òpì nya móndyá títí ɨ dri, móndí àlo nda sè. Dɨ, móndyá títí Gïká nɨ togó tanɨ kisúbhá gò, dré àyɨ kɨ bhàzo gyăgya dhɨ kɨ adrí gò, ì dré vélé adrézó òpì nya lavúlé móndí àlo, Yésu Krísto nda sè.
18 Dɨ tàkonzì àlo Ádámà dré 'òle nda nɨ tà sè dhɨ, Gïká adré tá tà bha móndyá títí ɨ dri. Kókpà kòdhɨ tínɨ, tà àlo gyăgya Krísto dré 'òle nda nɨ tà sè dhɨ, Gïká adré móndyá títí dhɨ kɨ bha gyăgya í mïlésè, ì kòkisúró lídrì ásà be dhɨ bvó.
19 Tàko ko, móndí àlo nda nɨ lɨgɨma nɨ tà sè dhɨ, móndí lìzólìzo dhɨ ì atsá tá tàkonzìbhá ro. Kókpà kòdhɨ tínɨ, tà móndí àlo, Krísto dré ka'ïle 'òle dhɨ nɨ tà sè dhɨ, móndí lìzólìzo dhɨ kɨ atsá gyăgya Gïká mïlésè.
20 Kàdré dɨ tátrítrí kúlí nɨ tà sè dhɨ, Gïká fè tá tátrítrí kúlí nda móndí ɨ dré, àyɨ kɨ tàkonzì ì kòlɨzóró lìle drïdrï. Dɨ, àrà tàkonzì ì dré lɨzózó dhɨ 'á dhɨ, Gïká tadhá vélé áyɨ togó tanɨ lavúlé.
21 Dɨ ásà dhɨ, ngóró tàkonzì dré tá adrélé òpì nya móndyá títí ɨ dri, ì kòtodràró ásà dhɨ tínɨ dhɨ, nyànomvá dhɨ, Gïká nɨ togó tanɨ adré òpì nya àyɨ dri kònìnɨ, Gïká kòbhàró àyɨ gyăgya í mïlésè gò, ì kòkisúró lídrì kóná vésè kólyá dhɨ àma kɨ Mírï Yésu Krísto sè be dhɨ bvó.

6

Dràma tàkonzì lésè dhɨ, ìndì adrema lídrì íbe Krîsto na dhɨ

1 Dɨ mà nɨ go tàá ngínɨ? Mà nɨ tsï go adrélé tàkonzì 'o, Gïká kàdréró áyɨ togó tanɨ bha àma rú lavúlé?
2 Tàdzí ko! Mà drà àmakya tàkonzì lésè dre. Dɨ mà nɨ go atsílé tàkonzì na ngínɨngínɨ ró?
3 Mɨ nï ko tàle dhɨ, àma títí bàtísimò dobhá ru amúzó Yésu Krísto be dhɨ ɨ, mà do bàtísimò nda ru amúzó ába akódhɨ nɨ dràma na káyà dhɨ?
4 Dɨ bàtísimò dòma nda sè dhɨ, mà drà túmăní akódhɨ be gò àma kɨ sïzo ába, mà kàdríró adrélé lídrì tídhí ro dhɨ íbe, ngóró Gïká Atá dré Krísto nɨ tɨngálé dràdrà lésè áyɨ mïlanzïlanzï sè dhɨ tínɨ.
5 Dɨ mà dré ru amúlé Krísto be akódhɨ nɨ dràma na dhɨ sè dhɨ, mà nɨ kókpà ru amú akódhɨ be akódhɨ nɨ ngangà dràdrà 'ásè dhɨ na.
6 Tàko ko, mà nï tàle dhɨ, à tidí tá àma kɨ lídrì àku túmăní Krísto be fa kɨpakɨpa dri dhɨ be, àma kɨ rúbhá tàkonzì àdhya kòdràró gò, mà kògòró vélé adrélé màrábà tàkonzì àdhya ɨ ró ko dhɨ bvó.
7 Ángyá ko, dhya ángùdhi dràlepi dre dhɨ, à atrì akódhɨ nda tàkonzì nɨ rïnyí lésè dre.
8 Dɨ mà dré dràle túmăní Krísto be kònìnɨ dhɨ sè dhɨ, mà adré ka'ïá dhɨ, mà nɨ kókpà adré lídrì íbe túmăní akódhɨ be.
9 Tàko ko, mà nï tàle dhɨ, Krísto nga dràdrà 'ásè, ìndì kɨtswá gòle vélé dràle ko dhɨ be, dré adrélé vélé dràdrà nɨ rïnyí zàle ko dhɨ sè.
10 Akódhɨ dré dràzo dhɨ, drà ngbà 'ï vésè àlo kɨtswálé tàkonzì nɨ rïnyí lavú dhɨ bvó. Dɨ lídrì dré adrézó ába dhɨ, adré ába Gïká dré.

11 Kókpà kòdhɨ tínɨ, mì kàdré àmɨ kɨ no ngóró móndí dràbhá tàkonzì lésè dre gò, ì dré adrézó lídrì íbe Gĩká dré Yésu Krísto na dhɨ ɨ ró.
12 Dɨ ásà dhɨ, mì kòtayí tàkonzì adrélé òpì nya àmɨ kɨ rúbhá na dhɨ ko, mì kàdréró lovó kònzɨ àmɨ kɨ rúbhá kya kɨ ka'ĩ 'òle ko dhɨ bvó.
13 Mì kòfè àmɨ kɨ rúbhá kɨ kìgá ɨ ngóró ngá adrézó tàkonzì 'o ásà dhɨ ɨ ró ko. Be ró dhɨ, mì kàdré àmɨ kɨ fe Gĩká dré, ngóró móndyá adríbhá dràdrà lésè dhɨ ɨ ró. Mì kàdré kpà àmɨ kɨ rúbhá kɨ kìgá kɨ fe Gĩká dré, ngóró ngá adrézó tà gyăgya 'o ásà dhɨ ɨ ró.
14 Tàko ko, tàkonzì kɨtswá gòle òpì nya àmɨ dri ko. Ángyá ko, àmɨ tátrítrí kúlí nɨ rĩnyí zàle ko. Be ró dhɨ, àmɨ àmɨkya Gĩká nɨ togó tanɨ zàle.

Màrábà tà gyăgya àdhya ɨ

15 Kàdré dɨ kònɨnɨ dhɨ, mà nɨ tsĩ go adrélé tàkonzì 'o, mà dré adrélé vélé tátrítrí kúlí zàle ko dhɨ sè, ìndì mà dré adrélé Gĩká nɨ togó tanɨ zàle dhɨ sè? Tàdzí ko!
16 Mì nĩ ko tàle dhɨ, mì kàdré àmɨ kɨ fe móndí àlo dré ngóró akódhɨ nɨ màrábà ro dhɨ, àmɨ màrábà móndí mì dré adrézó kúlí nɨ nɨ ka'ĩ 'òle nda àdhya 'ɨ dhɨ? Dɨ mì kàdré tàkonzì ka'ĩ 'òle dhɨ, mì nɨ adré màrábà tàkonzì àdhya 'ɨ gò, tàkonzì nda dré àmɨ kɨ drĩzo lìle dràdrà kisú. Dɨ, mì kàdré àmɨkya Gĩká nɨ kúlí ka'ĩ 'òle dhɨ, mì nɨ adré akódhɨ nɨ màrábà 'ɨ gò, dré àmɨ kɨ bhàzo gyăgya í mĩlésè.
17 Dɨ, mà kàdré àwoyà fe Gĩká dré! Tàko ko, tágba mì dré tá adrézó màrábà tàkonzì àdhya 'ɨ dhɨ, mì ka'ĩ àmɨkya Gĩká nɨ tà tadhálé àmɨ dré dhɨ 'òle àmɨ kɨ togó wăyi sè dre.
18 Dɨ Gĩká atrì àmɨ tàkonzì nɨ rĩnyí lésè gò, mì dré atsázó màrábà tà gyăgya àdhya ɨ ró.
19 Má adré tà ta móndí kya tínɨ kònɨnɨ, àmɨ móndí ro dhɨ kɨ tà yàyà sè. Wáláká dhɨ, mì fè tá àmɨ kɨ rúbhá adrélé màrábà tàkonzì àdhya ɨ ró gò, mì dré adrézó tatsílé swà ro, adrélé tàkonzì 'o lìzo ába drĩdrĩ. Dɨ, nyànomvá dhɨ, mì kòfè àmɨ kɨ rúbhá adrélé màrábà tà gyăgya àdhya ɨ ró, mì kàdréró atsílé togó lólo be Gĩká kandrá be dhɨ bvó.
20 Lókyá mì dré tá adrérà'a màrábà tàkonzì àdhya 'ɨ dhɨ 'á dhɨ, àmɨ tá tà gyăgya nɨ rĩnyí zàle ko.
21 Dɨ, mì kisú tá àmɨkya àdho tà dóro 'ɨ, tàkonzì mì dré tá 'òle, adrébhá kanyò fe àmɨ dré ándrò dhɨ ɨ sè dhɨ? Ángyá ko, tàkonzì nda ì adré móndí kɨ dri lìle dràdrà kisú.
22 Dɨ, nyànomvá dhɨ, Gĩká atrì àmɨ tàkonzì nɨ rĩnyí lésè gò, mì dré atsázó màrábà Gĩká àdhya ɨ ró. Dɨ tà dóro mì dré adrélé kisúlé ásà dhɨ, kònɨdhɨ 'ɨ: Ámɨ móndí àyɨ kɨ febhá adrélé lólo Gĩká dré dhɨ 'ɨ, ìndì mì nɨ lídrì kóná vésè kólyá dhɨ nɨ kisú.
23 Tàko ko, làgí tàkonzì àdhya dràdrà 'ɨ. Dɨ, tà tanɨ Gĩká dré adrélé afèle áyɨ togó tanɨ sè dhɨ, lídrì kóná vésè kólyá àma kɨ Mírì Yésu Krísto na dhɨ 'ɨ.

7

Ama móndí atrìle tátrítrí kúlî nɨ rĩnyî lésè dhɨ 'ɨ

1 Áma adrúpi ɨ, mì nĩ àmɨkya tátrítrí kúlí nɨ tà dóro. Dɨ mì nĩ tàle dhɨ, tátrítrí kúlí nda rĩnyí íbe móndí dri, akódhɨ nda dré adrérà'a lídrì íbe dhɨ 'á dhɨ be.
2 Tà nda kòdhɨ nɨ tadházó dhɨ, mì kisù rè tòkó mòle dhɨ nɨ tà ká. Tátrítrí kúlí adré tàá dhɨ, tòkó mòle nda akódhɨ nɨ agó nɨ rĩnyí zàle, agó nda dré adrérà'a lídrì íbe dhɨ 'á. Dɨ, agó nda kòdrà dhɨ, à adré tòkó nda nɨ atrì tátrítrí kúlí làmó àdhya lésè.
3 Ásà dhɨ, akódhɨ nɨ agó kàdré dhu rè lídrì íbe gò, dré gòzo agó àzya mo dhɨ, à adré akódhɨ nɨ zi tòkó zàràbhù ro dhɨ ró. Dɨ, akódhɨ nɨ agó kòdrà dhɨ, à adré akódhɨ nɨ atrì tátrítrí kúlí nda lésè gò, dré kɨtswázó atsálé agó àzya nɨ tòko ró. Akódhɨ kò'o kònɨnɨ dhɨ, akódhɨ tòkó zàràbhù ro dhɨ 'ɨ ko.

4 Dɨ áma adrúpi ɨ, tà nda kókpà kònìnɨ àmɨ kɨ tà sè. Mì drà kókpà tátrɨ́trɨ́ kúlí lésè Krísto nɨ dràma sè dre, mì kàtsáró móndí àzya àdhya ró, Krísto ngàlepi dràdrà 'ásè nda àdhya ró, mì kàdréró lò'wa dóro 'a Gĭká dré be dhɨ bvó.
5 Tàko ko, mà dré tá adrérà'a lovó kònzɨ rúbhá àdhya nɨ rĭnyí zàle dhɨ 'á dhɨ, tátrɨ́trɨ́ kúlí nda nzĭ tá láti lovó kònzɨ ɨ dré adrézó tà 'o àma kɨ rúbhá na gò, mà dré adrézó lò'wa kònzɨ 'a kɨtswálé dràdrà sè.
6 Dɨ, nyànomvá dhɨ, mà drà àmakya tátrɨ́trɨ́ kúlí adrélépi tá àma kɨ 'ɨ nda lésè gò, àma kɨ atrìzo tátrɨ́trɨ́ kúlí nda nɨ rĭnyí lésè, mà kàdréró tà 'o Gĭká dré láti tɨ́dhɨ́ Tɨrí Lólo àdhya sè, láti àku tátrɨ́trɨ́ kúlí tɨsìle dhɨ àdhya sè ko.

Tátrɨ́trɨ́ kúlĭ ɨ tàkonzɨ be dhɨ

7 Dɨ mà nɨ go tàá ngɨ́nɨ? Tátrɨ́trɨ́ kúlí tàkonzɨ 'ɨ? Tàdzí ko! Tà bàti ró dhɨ, tátrɨ́trɨ́ kúlí nda 'o tá ma nĭá ngalè tàkonzɨ àdho 'ɨ ya dhɨ nɨ. Tàko ko, tátrɨ́trɨ́ kúlí nda kòtà tá dhɨ «Mɨ́ kòbhà móndí kɨ ngá lovó ko» dhɨ ko dhɨ, kònò má kɨtswá tá nĭá ngalè lovó kònzɨ bhàma àdho 'ɨ ya dhɨ ko.
8 Dɨ, tátrɨ́trɨ́ kúlí nda kònzì láti dre dhɨ, tàkonzɨ 'o tá ɨ́na lovó kònzɨ kɨ kárá títí dhɨ ɨ gàle má léna bĭ. Ângyá ko, tátrɨ́trɨ́ kúlí nda kàdré tá yó dhɨ, kònò tàkonzɨ nɨ tá adré rĭnyí àko.
9 Wáláká dhɨ, má adré tá lɨ́drɨ ɨ́be tátrɨ́trɨ́ kúlí àko. Dɨ, tátrɨ́trɨ́ kúlí kàtsá má vélé dre dhɨ, tàkonzɨ atsá tá lɨ́drɨ ro má léna gò,
10 má dré mána dràzo. Dɨ má dré nòzoá dhɨ, tátrɨ́trɨ́ kúlí fèle móndí kɨ drĭzo lìle lɨ́drɨ kisú nda drì ɨ́na ma lìle dràdrà kisú kòdhya.
11 Tàko ko, tátrɨ́trɨ́ kúlí nda sè dhɨ, tàkonzɨ kisú tá láti áma lɨtɨ́zó gò, dré áma 'òzo dràle.
12 Tágba kònìnɨ dhɨ, tátrɨ́trɨ́ kúlí nda ɨ́na lólo, ìndì tà tátrɨ́trɨ́ kúlí nda dré adrélé tàle à kò'o dhɨ ɨ lólo, gyăgya, ìndì dóro.
13 Dɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí adrélépi dóro nda 'o tsì ma dràle dhɨ nì? Tàdzí ko! Be ró dhɨ, tàkonzɨ 'o ma dràle tà adrélépi dóro nda sè dhɨ nɨ, à kònĭró ngalè tàkonzɨ nɨ tàndɨ àdho 'ɨ ya dhɨ, ìndì tàkonzɨ nda kàtsáró kònzɨ lavúlé tátrɨ́trɨ́ kúlí sè be dhɨ bvó.

Ru pfùma tàkonzɨ be dhɨ

14 Mà nì tàle dhɨ, tátrɨ́trɨ́ kúlí tà Tɨrí Lólo àdhya 'ɨ dhɨ be. Dɨ, ma mána móndí bvò àdhya 'ɨ, ìndì à lagí ma adrélé màrábà ro tàkonzɨ dré.
15 Tàko ko, tà má dré adrélé 'òle dhɨ ɨ, má nì má adré 'òá àdho tà sè ya dhɨ ko. Ângyá ko, má adré tà má dré adrélé lèle 'òle dhɨ kɨ 'o kòdhya ko. Be ró dhɨ, má adré mána tà má dré gàle gàgà dhɨ kɨ 'o kòdhya.
16 Dɨ má kàdré tà má dré adrélé lèle 'òle ko dhɨ kɨ 'o dhɨ, má adré ka'ĭá tàle dhɨ, tátrɨ́trɨ́ kúlí dóro káyà dhɨ.
17 Dɨ má adré kisúá dhɨ, má adré tà nda kɨ 'o ma ko. Be ró dhɨ, tàkonzɨ adrélépi má léna dhɨ adré 'òá nɨ.
18 Má nì tàle dhɨ, tà dóro má léna yókódhó dhɨ be. Kòdhɨ adré tàá dhɨ, tà dóro áma rúbhá tàkonzɨ àdhya na dhɨ yókódhó. Tàko ko, ma lovó ɨ́be tò adrézó tà dóro 'o. Dɨ, má kɨtswá mána tà nda kɨ 'o bwà ko.
19 Ângyá ko, má adré tà dóro má dré adrélé lèle 'òle dhɨ kɨ 'o kòdhya ko. Be ró dhɨ, má adré mána tà kònzɨ má dré adrélé lèle 'òle ko dhɨ kɨ 'o kòdhya.
20 Dɨ má kàdré tà má dré adrélé lèle 'òle ko dhɨ kɨ 'o dhɨ, má adré 'òá ma ko. Be ró dhɨ, tàkonzɨ adrélépi má léna dhɨ adré 'òá nɨ.
21 Dɨ má adré tátrɨ́trɨ́ kúlí kònìdhɨ nɨ kisú adrérà'a tà 'o má léna: Tágba má kàdré tà dóro le 'òle yà dhɨ, má adré ngbà 'ĭ tà kònzɨ 'o kòdhya.
22 Tàko ko, áma togó na dhɨ, má adré lenzélé tátrɨ́trɨ́ kúlí Gĭká àdhya nɨ tà sè.

23 Dɨ, má adré mána tátrɨ́trɨ́ kúlí àzya kisú adrérà'a tà 'o áma rúbhá na, adrézó ru pfu tátrɨ́trɨ́ kúlí má dré ka'ĩle áma tà kisùkisù na dhɨ be. Tátrɨ́trɨ́ kúlí àzya nda adré áma 'ɨ bhàle tátrɨ́trɨ́ kúlí tàkonzɨ àdhya adrélépi tà 'o áma rúbhá na dhɨ nɨ rĩnyí zàle.
24 Àdho kɨzà 'ɨ má dré kònɨnɨ nɨ! Àdhi nɨ kɨtswá áma apá rúbhá adrélépi áma dri lɨle dràdrà kisú kònɨdhɨ lésè dhɨ nɨ?
25 Má adré àwoyà fe Gĩká dré àma kɨ Mírĩ Yésu Krísto sè!

Dɨ ásà dhɨ, áma tà kisùkisù na dhɨ, ma màrábà Gĩká nɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí àdhya 'ɨ. Dɨ, áma rúbhá tàkonzɨ àdhya na dhɨ, ma mána màrábà tàkonzɨ nɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí àdhya 'ɨ.

8

Atsima Tɨrí Lólo nɨ rĩnyí sè dhɨ

1 Dɨ nyànomvá dhɨ, tà adrézó tà bha móndyá adrébhá Yésu Krísto na dhɨ ɨ dri dhɨ vélé yókódhó.
2 Tàko ko, tátrɨ́trɨ́ kúlí Tɨrí Lólo adrélépi lídrɨ fe Yésu Krísto na dhɨ àdhya atrɨ àma tátrɨ́trɨ́ kúlí tàkonzɨ àdhya ɨndɨ dràdrà àdhya lésè dre.
3 Àngyá ko, tátrɨ́trɨ́ kúlí Mósè àdhya kɨtswá tá àma kɨ tɨdrí bwà ko, lovó kònzɨ rúbhá àdhya dré tá tátrɨ́trɨ́ kúlí nda nɨ 'òle atsálé rĩnyí àko dhɨ sè. Dɨ, Gĩká 'o tá ína tà àma kɨ tɨdrízó dhɨ nɨ. Amù áyɨ tàndɨ nɨ Mvá alɨle rúbhá tàkonzɨ àdhya nɨ do àmakya tínɨ, kòfèró ɨ dràle tàkonzɨ nɨ tà sè. Dɨ ásà dhɨ, Gĩká bhà tà tàkonzɨ adrélépi tá tà 'o móndí kɨ rúbhá na nda dri, rĩnyí nɨ nɨ 'òzo akílé.
4 'O tà nda kònɨnɨ kɨtswálé tà gyăgya tátrɨ́trɨ́ kúlí dré adrélé tàle dhɨ ɨ kò'oró ru kɨtswálé títí àma adrébhá atsílé lovó kònzɨ rúbhá àdhya na ko, dɨ, adrébhá atsílé Tɨrí Lólo nɨ rĩnyí sè dhɨ ɨ léna.
5 Tàko ko, móndyá adrébhá atsílé lovó kònzɨ rúbhá àdhya na dhɨ ɨ adré ngbà 'í tà lovó kònzɨ nda dré adrélé lèle dhɨ kɨ kisù 'òle kòdhya. Dɨ, móndyá adrébhá atsílé Tɨrí Lólo nɨ rĩnyí sè dhɨ ɨ adré àyɨkya tà Tɨrí nda dré adrélé lèle dhɨ kɨ kisù 'òle kòdhya.
6 Àngyá ko, adrélé lovó kònzɨ rúbhá àdhya nɨ tà kisù dhɨ adré dhyá kɨ dri lɨle dràdrà kisú. Dɨ, adrélé Tɨrí nɨ tà kisù dhɨ adré ína dhyá kɨ dri lɨle lídrɨ kisú, tà kɨdríkɨdrɨ be kòdhya.
7 Móndyá adrébhá lovó kònzɨ rúbhá àdhya nɨ tà kisù dhɨ ɨ, kàrɨbhá Gĩká àdhya 'ɨ. Àyɨ nda ɨ adré àyɨ kɨ bha Gĩká nɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí nɨ rĩnyí zàle ko. Ɨ kɨtswá kpà 'òá kònɨnɨ bwà ko.
8 Àyɨ adrébhá lovó kònzɨ rúbhá àdhya nɨ rĩnyí zàle nda ɨ kɨtswá kpà Gĩká nɨ togó 'o kɨnílé bwà ko.
9 Dɨ, àmɨ ró dhɨ, àmɨ lovó kònzɨ rúbhá àdhya nɨ rĩnyí zàle ko. Be ró dhɨ, àmɨ àmɨkya Tɨrí Lólo nɨ rĩnyí zàle, Tɨrí Gĩká àdhya nda kàdré adrélé àmɨ léna bàti dhɨ. Dhya àlo kàdré Tɨrí Krísto àdhya íbe í léna ko dhɨ, akódhɨ nda móndí Krísto àdhya 'ɨ ko.
10 Dɨ Krísto kàdré àmɨ léna dhɨ, tágba àmɨ kɨ rúbhá dré adrézó lɨle dràdrà kisú tàkonzɨ nɨ tà sè dhɨ, àmɨ lídrɨ íbe Krísto nɨ Tɨrí na, Gĩká dré àmɨ kɨ bhàle gyăgya í mĩlésè dhɨ sè.
11 Dɨ Gĩká Yésu nɨ tɨngálépi dràdrà lésè dhɨ nɨ Tɨrí kàdré adrélé àmɨ léna dhɨ, Gĩká Krísto nɨ tɨngálépi dràdrà lésè nda nɨ kókpà lídrɨ fe àmɨ kɨ rúbhá adrébhá dràle dràdrà dhɨ ɨ dré, áyɨ Tɨrí adrélépi àmɨ léna nda nɨ rĩnyí sè.
12 Dɨ áma adrúpi ɨ, àma màri íbe bàti. Dɨ, màri nda, tà adrézó atsílé lovó kònzɨ rúbhá àdhya na dhɨ 'ɨ ko.
13 Tàko ko, mɨ kàdré atsílé lovó kònzɨ rúbhá àdhya na dhɨ, mɨ nɨ dràdrà. Dɨ, mɨ kàdré àmɨkya àmɨ kɨ tàkonzɨ kɨ 'o dràle Tɨrí nɨ rĩnyí sè dhɨ, mɨ nɨ adré lídrɨ íbe.
14 Móndyá títí Gĩká nɨ Tɨrí dré adrélé tidrĩle dhɨ ɨ, Gĩká nɨ ànzɨ 'ɨ.

15 Tàko ko, Tɨrí mì dré kisúlé nda bhà àmɨ gòle adrélé màrábà ro ko, ìndì adrélé tĩri
ró ko. Be ró dhɨ, Tɨrí mì dré kisúlé nda bhà ína àmɨ adrélé Gĩká nɨ ànzɨ ɨ ró. Tɨrí nda
sè dhɨ, mà adré liyílé Gĩká rú adrézó tàá dhɨ: «Ábbà! Tátá!»
16 Tɨrí nda nɨ tàndɨ adré tadhá àma léna dhɨ, àma Gĩká nɨ ànzɨ 'ɨ káyà dhɨ nì.
17 Dɨ mà kàdré Gĩká nɨ ànzɨ 'ɨ dhɨ, mà nɨ tà dré lazílé áyɨ ànzɨ ɨ dré dhɨ nɨ kisú tàyɨlé
ro. Mà nɨ tà nda nɨ kisú túmắní Krísto be, mà kàdré kɨzà ka'ĩ nyàle túmắní akódhɨ be
dhɨ. Tàko ko, mà kàdré kɨzà ka'ĩ nyàle túmắní Krísto be dhɨ, mà nɨ kókpà mĩlanzĩlanzĩ
kisú túmắní ába.

Mĩlanzĩlanzĩ adrélépi alɨle dhɨ

18 Dɨ má adré kisùá dhɨ, kɨzà mà dré adrélé nyàle nyànomvá dhɨ ɨ kɨtswá àyɨkya
mĩlanzĩlanzĩ Gĩká dré dra tadhálé àma dré dhɨ sè ko.
19 Tàko ko, ngá títí Gĩká dré bhàle dhɨ ì adré lókyá dré dra áyɨ ànzɨ kɨ 'òzo apfòle
dhɨ nɨ letè lovó sè.
20 Ângyá ko, Gĩká bhà ngá títí ɨ dré tá bhàle nda ɨ adrélé tà tàko nɨ rĩnyí zàle, tágba
ngá nda ì dré tá lèzoá kàdré kònìnɨ ko dhɨ. Dɨ, Gĩká lè tá ína tà nda kàdré kònìnɨ.
Tágba kònìnɨ dhɨ, à adré mì bha Gĩká véna,
21 akódhɨ kàtrìró ngá nda ɨ àyɨ kɨ ŋwaŋwà nɨ rĩnyí lésè, ì kàdréró ngá trìle
mĩlanzĩlanzĩ ro Gĩká nɨ ànzɨ kya tínɨ dhɨ ɨ ró.
22 Dɨ mà nì tàle dhɨ, ngá títí Gĩká dré bhàle nda ì adré tongólé, adrézó kɨzà nya
ngóró tòkó adrélépi 'òle tĩle dhɨ àdhya tínɨ, atsálé nyànomvá kònìdhɨ dhɨ be.
23 Dɨ, ngbà 'í ngá nda 'ɨ ko, àma adrébhá Tɨrí Lólo ɨbe ngóró ngádrì Gĩká dré afèle
dhɨ ró dhɨ ɨ, mà adré kókpà tongólé àma léna, adrézó kĩtú Gĩká dré dra àma kɨ tadházó
áyɨ ànzɨ ɨ ró dhɨ nɨ letè lovó sè. Kĩtú nda tú dhɨ, Gĩká nɨ àma kɨ apá àma kɨ rúbhá ɨbe
títí.
24 Mà dré adrélé mì bha Gĩká véna kònìnɨ dhɨ sè dhɨ, akódhɨ tɨdrí àma dre. Dɨ, à
kàdré mì bha ngá adrélé nòle mì sè dhɨ nɨ tà sè dhɨ, kòdhɨ mì bhàma 'ɨ bàti ko. Âdhi
adré mì bha ngá í dré kisúlé dre dhɨ nɨ tà sè dhɨ nì?
25 Dɨ, mà kàdré mì bha tà mà dré rè kisúlé ko dhɨ sè dhɨ, mà adré letèá togó vwàvwà
sè.
26 Kókpà kòdhɨ tínɨ, Tɨrí Lólo adré àma kɨ ledé àma kɨ tà yàyà sè. Tàko ko, mà nì tà
zĩle Gĩká tí ngóró dré kɨtswálé dhɨ tínɨ ko. Dɨ, Tɨrí nda nɨ tàndɨ adré ína tà zi Gĩká tí
àma dré, adrézó tongólé tongotongo kɨtswázó tà nɨ nɨ ta kúlí sè bwà ko dhɨ ɨ sè.
27 Dɨ Gĩká adrélépi àma kɨ togó kɨ tabhĩ dhɨ, nì tà Tɨrí nda dré adrélé lèle zĩle í tí
dhɨ ɨ be. Tàko ko, Tɨrí nda adré tà zi Gĩká tí akódhɨ nɨ móndyá lólo ɨ dré, ngóró Gĩká
dré adrélé lèle dhɨ tínɨ.
28 Mà nì kpà tàle dhɨ, Gĩká adré tà títí dhɨ kɨ 'o ru amú adrélé dóro móndyá títí
adrébhá áyɨ le, dré azílé ngóró í dré kisùle 'òle drĩdrì dhɨ tínɨ dhɨ ɨ dré dhɨ be.
29 Tàko ko, móndyá Gĩká dré tá nĩle drĩdrì móndyá ína ró dhɨ ɨ, akódhɨ zì tá kpà àyɨ
kɨtswálé atsálé ngóró áyɨ Mváagó tínɨ, akódhɨ nda kàdréró Mvá kàyo ró áyɨ adrúpi
zyandre dhɨ ɨ kòfalé be dhɨ bvó.
30 Dɨ àyɨ Gĩká dré tá zìle drĩdrì nda ɨ, azí kókpà àyɨ. Âyɨ akódhɨ dré tá azílé nda
ɨ, bhà kókpà àyɨ gyắgya í mĩlésè. Âyɨ akódhɨ dré tá bhàle gyắgya í mĩlésè nda ɨ, 'o
kókpà áyɨ mĩlanzĩlanzĩ kisú.

Gĩká nɨ lèle kàdrì àma vélé Yésu Krîsto na dhɨ

31 Dɨ tà nda kòdhɨ ɨ sè dhɨ, mà nɨ go tàá ngíni? Gĩká kàdré àma dré dhɨ, àdhi nɨ
kɨtswá ru pfu àma ɨbe dhɨ nì?
32 Tàko ko, akódhɨ apá áyɨ tàndɨ nɨ Mvá dràdrà lésè ko. Be ró dhɨ, fè ína akódhɨ nda
dràle àma títí dhɨ kɨ tà sè. Kò'o kònìnɨ 'í dhɨ, a nɨ kókpà tà títí dhɨ kɨ afè àma dré áyɨ
togó tanɨ sè, ngóró dré áyɨ Mvá nɨ afèle àma dré dhɨ tínɨ.

33 Àdhi nɨ kɨtswá móndyá Gĩká dré zɨle dhɨ kɨ asíkĩ dhɨ nɨ? Gĩká adré àyɨ nda kɨ bha gyăgya í mĩlésè dhɨ nɨ!
34 Àdhi nɨ dɨ kɨtswá tà bha àyɨ nda ɨ dri dhɨ nɨ? Yésu Krísto drà àma kɨ tà sè nɨ! Lavúlé dhɨ, akódhɨ nga dràdrà 'ásè gò, dré adrézó Gĩká nɨ drɨágó lésè, adrélé tà zi tíá àma dré!
35 Àdhi nɨ dɨ kɨtswá àma kɨ kòfalé lanzí lèle Krísto àdhya be dhɨ nɨ? Kɨzà 'ɨ yà, tà kòkóròko 'ɨ yà, mĩ pfopfò 'ɨ yà, tàbirí 'ɨ yà, adrélé bvólílí ro dhɨ 'ɨ yà, adrélé ànyɨ dràdrà mĩle dhɨ 'ɨ yà, kó ngalè dràdrà 'ɨ yà dhɨ nɨ kɨtswá tsĩ 'òá dhɨ nɨ?
36 Ngóró Gĩká nɨ Kúlí dré adrélé tàle dhɨ tínɨ:
«Ámɨ tà sè dhɨ, àma ànyɨ dràdrà mĩle lókyá títí ɨ sè.
À adré àma kɨ no ngóró kábilígyà adrélé 'òle tilílé dhɨ ɨ tínɨ.»*
37 Dɨ, tà nda kòdhɨ títí dhɨ ɨ sè dhɨ, àma àmakya móndí tà lavúbhá lavúlavú Krísto àma kɨ lèlepi dhɨ sè dhɨ 'ɨ.
38 Tàko ko, má adré ka'ĩá bàti tàle dhɨ, tà àlo kɨtswá àma kɨ kòfalé lanzí lèle Gĩká àdhya be bwà ko, kàdré gba dràdrà 'ɨ yà, lídrì 'ɨ yà, ángéló ɨ 'ɨ yà, tɨrí kònzɨ ópí kàdrì ro ìndì rĩnyi ró dhɨ ɨ 'ɨ yà, lókyá ándrò kònìdhɨ 'ɨ yà, lókyá adrélépi alìle dhɨ 'ɨ yà,
39 rĩnyí kurú na dhɨ 'ɨ yà, kó ngalè rĩnyí bvò àndúna dhɨ 'ɨ yà dhɨ. Bàti, ngá títí Gĩká dré bhàle dhɨ kɨ àlo kɨtswá ína àma kɨ kòfalé lanzí lèle Gĩká dré tadhálé àma dré àma kɨ Mírì Yésu Krísto na dhɨ be bwà ko.

9

Gĩká ɨ móndyá dré zɨle dhɨ íbe dhɨ

1 Má adré tà bàti ta Krísto na. Má adré kɨnzò ta ko. Tɨrí Lólo adrélépi áma togó na dhɨ adré tadhá dhɨ, tà má dré adrélé tàle kònìdhɨ, tà bàti 'ɨ:
2-3 Áma togó adré kɨzà nya, adrézó kpà lanzìle áma súrú, Yúdà ànzɨ kɨ tà sè landè àko ró. Má mĩlésè dhɨ, dóro nɨ tá áma tàndɨ nɨ tatrílé gò, àma kɨ kòfalé lanzízó Krísto be dhɨ, áma súrú nda ì kòkɨtswá tá adrílé ásà dhɨ.
4 Àngyá ko, àyɨ nda ɨ Ɨsèrélè ànzɨ 'ɨ. Gĩká bhà tá àyɨ adrélé áyɨ ànzɨ ɨ ró gò, áyɨ mĩlanzìlanzì tadházó àyɨ dré. Bhà tá tà twátwa ru yìzo àyɨ íbe dhɨ ɨ. Fè tá kpà àyɨ dré áyɨ tátrítrí kúlí, túmăní tà adrézó áyɨ lindrì bha dhɨ íbe, ìndì áyɨ lazikúlí íbe.
5 Âyɨ kɨ tábhí ɨ Àbàrámà 'ɨ, Ɨsákà 'ɨ, ìndì Yàkóbhò 'ɨ. Kòdhɨ íbe dhɨ, Krísto nɨ tàndɨ apfò tá móndí ro àyɨ kɨ súrú lésè. Krísto nda, Gĩká adrélépi tà títí dhɨ ɨ drĩle, ìndì kɨtswálépi rúku sè kóná vésè kólyá dhɨ 'ɨ! Kàdré kònìnɨ!
6 Kòdhɨ adré lèá ko tàle dhɨ, Gĩká 'o tà í dré tá lazílé àyɨ kɨ tà sè dhɨ ko dhɨ. Tàko ko, móndyá títí angábhá Ɨsèrélè nɨ súrú lésè dhɨ ɨ, akódhɨ nɨ ànzɨ 'ɨ bàti ko. Be ró dhɨ, Gĩká tà tá Àbàrámà dré dhɨ: «À nɨ ngbà 'í Ɨsákà nɨ ànzɨ kɨ zi ámɨ ànzɨ ɨ ró dhɨ kòdhya.»*
8 Kòdhɨ adré tàá dhɨ, ànzɨ tĩle rúbhá sè dhɨ ɨ Gĩká nɨ ànzɨ 'ɨ ko. Be ró dhɨ, Gĩká adré ngbà 'í ànzɨ tĩle áyɨ lazikúlí sè dhɨ kɨ no áyɨ ànzɨ ɨ ró dhɨ kòdhya.
9 Tàko ko, Gĩká lazí tá tà nda kúlí kònɨ ɨ sè: «Lókyá kòkɨtswá dre dhɨ, má nɨ agò gò, Sárà dré mváagó tĩzo.»†
10 Ngbà 'í kòdhɨ ko, ànzɨàgo rì Rèbékà dré tĩle dhɨ kɨ atá tá agó àlo, àma kɨ tábhí Ɨsákà 'ɨ.
11-12 Dɨ, ànzɨmvá nda kɨ tirà ko, ìndì ì dré rè tà dóro 'ɨ yà, kó ngalè tà kònzɨ 'ɨ yà dhɨ kɨ 'orà ko dhɨ 'á dhɨ, Gĩká tà tá ína Rèbékà dré dhɨ: «Mvá kàyo nɨ tà 'o mvá tùgu dré akódhɨ nɨ màrábà tínɨ.»‡ Kòdhɨ adré tadhá dhɨ, Gĩká adré móndí kɨ zɨ ngóró dré

* **8:36 8:36** A kònò Longó ɨ 44:23. * **9:7 9:7** A kònò Kɨdhoma 21:12. † **9:9 9:9** A kònò Kɨdhoma 18:10. ‡ **9:11-12 9:11-12** A kònò Kɨdhoma 25:23.

kisùle 'òle drǐdrǐ dhɨ tínɨ. Akódhɨ nɨ tàndɨ dhya adrélépi móndí kɨ azí dhɨ 'ɨ. Dɨ, adré àyɨ kɨ azí tà dóro ì dré adrélé 'òle dhɨ kɨ tà sè ko.
13 Ngóró Gǐká nɨ Kúlí dré adrélé tàle dhɨ tínɨ: «Má lè Yàkóbhò kòdhya. Dɨ, má gà mána Ɛ̀sáwù rè.»§
14 Dɨ mà nɨ gò tàá ngínɨ? Gǐká tsǐ gyăgya ko? Tàdzí ko!
15 Tàko ko, akódhɨ tà Mósè dré dhɨ:
«Má nɨ dhya ángùdhi má dré adrézó kɨzà nɨ nɨ le bhàle dhɨ nɨ kɨzà bha.
Má nɨ kpà áma togó dóro tadhá dhya ángùdhi má dré adrézó lèá tadhálé drá dhɨ dré.»*
16 Dɨ ásà dhɨ, tà kàdrì dhɨ, tà móndí ì dré adrélé lèle 'òle dhɨ 'ɨ ko, ìndì tà ì dré adrélé 'òle àyɨ kɨ rǐnyí sè dhɨ 'ɨ ko. Tà kàdrì lavúlé dhɨ, ngbà 'í Gǐká nɨ togó dóro dré adrélé tadhálé dhya ángùdhi dré adrézó lèá tadhálé drá dhɨ dré dhɨ 'ɨ.
17 Tàko ko, Gǐká nɨ Kúlí adré tàá Fàráwò, ópí kàdrì Ɛ̀zèpétò àdhya nɨ tà sè dhɨ: «Má bhà mɨ ópí kàdrì ro tà kòdhɨ sè, má kòtadháró áma rǐnyí mí rú, à kòbhàró áma rú kùle bvò wăyi 'ásè be dhɨ bvó.»†
18 Dɨ ásà dhɨ, Gǐká adré dhya ángùdhi dré adrézó kɨzà nɨ nɨ le bhàle dhɨ nɨ kɨzà bha. Adré kpà dhya ángùdhi dré adrézó togó nɨ nɨ le 'òle tombálé dhɨ nɨ togó 'o tombálé.

Gǐká nɨ kombà ɨ akódhɨ nɨ togó tanɨ be dhɨ

19 Dɨ àruka nɨ, àmɨ kɨ àlo nɨ kɨtswá lizíá má tí dhɨ: «Kàdré dɨ kònìnɨ dhɨ, Gǐká adré tà bha móndí ɨ dri àdho tà sè? Tàko ko, àdhi nɨ kɨtswá lɨgílé tà dré adrélé lèle 'òle dhɨ íbe dhɨ nì?»
20 Dɨ, mɨ móndí ro nɨ, mɨ tá àdhi 'ɨ, adrélé tà kayí Gǐká tí nɨ? Ngá ledélé dhɨ adré tsǐ lizíá dhya áyɨ ledélépi dhɨ tí dhɨ: «Mí ledé ma làsú be kònìnɨ àdho tà sè» ya dhɨ?‡
21 Dhya adrélépi lìdrí ru dhɨ tsǐ rǐnyí íbe adrézó lìdrí nda kɨ ru ngóró dré adrélé lèle dhɨ tínɨ ko? Akódhɨ kɨtswá tsǐ kǐní àlo sè lìdrí àlo ru tà kàdrì 'òzo ásà, gòzo lìdrí àzya ru tà tàko 'òzo ásà dhɨ ko?
22 Kókpà kòdhɨ tínɨ, Gǐká lè tá áyɨ kombà tadhálé, áyɨ rǐnyí 'òzo móndyá títí dhɨ ɨ dré nòle. Dɨ, mvò tá ína móndyá í dré tá bhàle kɨtswálé lìle dràdrà kisú dhɨ kɨ tà áyɨ togó vwàvwà sè,
23 kɨtswázó áyɨ mǐlanzǐlanzǐ kàdrì dhɨ nɨ tadhá móndyá í dré tá bhàle kɨtswálé áyɨ mǐlanzǐlanzǐ kisú áyɨ togó dóro sè dhɨ ɨ dré.
24 Àma kókpà móndyá dré azílé nda ɨ kòfalé be. Dɨ, akódhɨ azí àma ngbà 'í Yúdà ànzɨ ɨ kòfalésè ko. Azí kókpà àma móndyá súrú twá ro dhɨ ɨ kòfalésè.
25 Ngóró dré adrélé tàle búkù Òséyà àdhya na dhɨ tínɨ:
«Má nɨ móndyá adrébhá tá mána ró ko dhɨ kɨ zi móndyá mána ɨ ró.
Má nɨ súrú má dré tá lèle ko dhɨ nɨ zi súrú má dré lèle tò dhɨ ró.§
26 Àrà tá tàzoá àyɨ dré dhɨ ‹Àmɨ móndyá mána 'ɨ ko› dhɨ 'á dhɨ,
à nɨ àyɨ kɨ zi Gǐká lídrì ro dhɨ nɨ ànzɨ ɨ ró.»*
27 Dɨ, Ɨsèrélè ànzɨ kɨ tà sè dhɨ, pròfétà Ɛ̀sáyà yo tá kúlí tàzoá dhɨ:
«Tágba Ɨsèrélè ànzɨ ì dré lɨzózó ngóró sínyí yǐandre mǐle dhɨ tínɨ dhɨ, ngbà 'í àyɨ kɨ àmbí kɨ adrí nì.
28 Tàko ko, Mírǐ nɨ kúlí í dré lazílé bvò kònìdhɨ nɨ tà dri dhɨ nɨ 'o mbèlè kɨtswálé títí.»†
29 Ngóró Ɛ̀sáyà dré tá longólé drǐdrǐ dhɨ tínɨ:
«Mírǐ rǐnyí líyí ro dhɨ kòtayí tá ànzɨ kɨ àmbí àma dré ko dhɨ,
kònò àma kɨ tà atsá tá ngóró móndyá Sòdómà ɨ lésè Gòmórà be dhɨ kya tínɨ dre.»‡

Ɨsèrélè ànzɨ ɨ ka'ɨ ko

§ **9:13 9:13** A kònò Màlákǐ 1:2-3. * **9:15 9:15** A kònò Pfòma 33:19. † **9:17 9:17** A kònò Pfòma 9:16. ‡ **9:20 9:20** A kònò Ɛ̀sáyà 29:16; 45:9. § **9:25 9:25** A kònò Òséyà 2:25. * **9:26 9:26** A kònò Òséyà 2:1. † **9:28 9:28** A kònò Ɛ̀sáyà 10:22-23. ‡ **9:29 9:29** A kònò Ɛ̀sáyà 1:9.

30 Dɨ mà nɨ go tàá ngíni? Móndyá súrú twá ro adrébhá tá àyɨ kɨ nda bhàle gyǎgya Gĩká mĩlésè ko dhɨ, ì atsá àyɨkya gyǎgya akódhɨ mĩlésè àyɨ kɨ tà ka'ĩka'ĩ sè.
31 Dɨ, Ɨsèrélè ànzɨ adrébhá tá àyɨ kɨ nda bhàle gyǎgya Gĩká mĩlésè tátrɨ́trɨ́ kúlí sè dhɨ, ì atsá àyɨkya gyǎgya akódhɨ mĩlésè ko.
32 Adho tà sè? Tàko ko, ì ndà láti atsázó gyǎgya akódhɨ mĩlésè àyɨ kɨ tà ka'ĩka'ĩ sè ko. Be ró dhɨ, ì ndà àyɨkya láti atsázó gyǎgya tà dóro ì dré 'òle dhɨ ɨ sè. Dɨ ásà dhɨ, ì tisĩ àyɨ kɨ pá kɨ́rà adrélépi móndí kɨ tokpó ledhélé dhɨ rú.
33 Ngóró Gĩká nɨ Kúlí dré adrélé tàle dhɨ tíni:
«Mì nò rè ká! Má bhà Sĩyónà na kɨ́rà adrélépi móndí kɨ tokpó dhɨ,
kɨ́rà adrélépi móndí kɨ 'o ledhélé dhɨ.
Dɨ dhya ángùdhi adrélépi kɨ́rà nda nɨ ka'ĩ dhɨ,
kɨtswá tàdzí adrélé kanyò ro ko.»§

10

1 Áma adrúpi ɨ, má adré Gĩká nɨ ti lizí togó wǎyi sè, adrézó ngòle akódhɨ rú Ɨsèrélè ànzɨ kɨ tà sè, akódhɨ kòtɨdrɨ́ró àyɨ be dhɨ bvó.
2 Tàko ko, má kɨtswá tàá àyɨ nda kɨ tà sè dhɨ, àyɨ kɨ togó àtsɨ ró Gĩká nɨ tà sè bàti. Dɨ, àyɨ kɨ togó àtsɨ ró nda adré ɨ́na áyɨ totó tà bàti nĩma dri ko.
3 Ángyá ko, ì nĩ láti Gĩká dré adrézó móndí kɨ bha gyǎgya ɨ́ kandrá dhɨ ko. Ɨ ka'ĩ kpà Gĩká nɨ láti nda nɨ lebèle ko. Be ró dhɨ, ì ndà àyɨkya àyɨ kɨ tàndɨ kɨ láti atsázó gyǎgya Gĩká kandrá dhɨ kòdhya.
4 Dɨ, Krísto 'o ɨ́na tà Gĩká dré tátrɨ́trɨ́ kúlí fèzo ásà dhɨ kɨtswálé títí, kɨtswálé móndyá títí adrébhá áyɨ ka'ĩ dhɨ ì kàtsáró gyǎgya Gĩká kandrá be dhɨ bvó.

Tà adrézó móndí kɨ tɨdrí àyɨ kɨ tà ka'ĩka'ĩ sè dhɨ

5 Kàdré atsama gyǎgya tátrɨ́trɨ́ kúlí 'òma sè dhɨ nɨ tà sè dhɨ, Mósè tɨsì tá kònìnɨ: «Dhya adrélépi tà títí tátrɨ́trɨ́ kúlí dré adrélé tàle dhɨ kɨ 'o dhɨ nɨ adrí tà nda ɨ sè.»*
6 Dɨ, kàdré ɨ́na atsama gyǎgya Gĩká kandrá tà ka'ĩka'ĩ sè dhɨ nɨ tà sè dhɨ, Gĩká nɨ Kúlí adré tàá kònìnɨ: «Mí kòtà ámɨ togó na dhɨ, àdhi nɨ mba bhù na nì ya dhɨ ko.»† (Kòdhɨ adré tàá dhɨ, àdhi nɨ mba Krísto nɨ 'o asílé bvò dri dhɨ nì.)
7 «Mí kòtà kpà dhɨ, àdhi nɨ si bvò àndúna nì ya dhɨ ko.»‡ (Kòdhɨ adré tàá dhɨ, àdhi nɨ si Krísto nɨ tɨngá dràdrà lésè dhɨ nì.)
8 Dɨ, Gĩká nɨ Kúlí adré ɨ́na tàá dhɨ: «Kúlí ànyɨ mí làga. Kúlí nda mí tí ìndì ámɨ togó na.»§ Kúlí nda kúlí tà ka'ĩka'ĩ àdhya mà dré adrélé longólé kònìdhɨ 'ɨ:
9 Mí kòtà ámɨ ti sè dhɨ, Yésu Mírì 'ɨ gò, mí dré ka'ĩzoá ámɨ togó na tàle dhɨ, Gĩká tɨngá akódhɨ dràdrà lésè dhɨ, mí nɨ adrí.
10 Tàko ko, à adré Yésu nɨ ka'ĩ togó sè gò, Gĩká dré adrézó dhyá kɨ bha gyǎgya ɨ́ kandrá. À adré kpà tàá ti sè dhɨ, Yésu Mírì 'ɨ gò, Gĩká dré adrézó dhyá kɨ tɨdrí.
11 Ngóró Gĩká nɨ Kúlí dré adrélé tàle dhɨ tíni: «Dhya ángùdhi adrélépi akódhɨ nɨ ka'ĩ dhɨ kɨtswá tàdzí adrélé kanyò ro ko.»*
12 Ángyá ko, Yúdà ànzɨ ɨ móndyá súrú twá ro dhɨ íbe dhɨ ɨ twátwa ko. Mírì àlo kwákwá dhɨ àyɨ títí nda kɨ Mírì 'ɨ. Akódhɨ nda adré tà tanɨ fe gàle móndyá títí adrébhá liyílé ɨ́ rú dhɨ ɨ léna.
13 Tàko ko, Gĩká nɨ Kúlí adré tàá dhɨ: «Dhya ángùdhi adrélépi liyílé Mírì rú dhɨ nɨ adrí.»†

---

§ **9:33 9:33** A kònò Èsáyà 8:14-15; 28:16. * **10:5 10:5** A kònò Lèvĩtíkè 18:5. † **10:6 10:6** A kònò Dùtèrònómè 30:13. ‡ **10:7 10:7** A kònò Dùtèrònómè 30:13. § **10:8 10:8** A kònò Dùtèrònómè 30:14. * **10:11 10:11** A kònò Èsáyà 28:16. † **10:13 10:13** A kònò Yòwélè 3:5.

14 Dɨ, ì nɨ kɨtswá liyílé Mírì rú ngínɨ, ì kòka'ì rè akódhɨ ko dhɨ? Ɨ nɨ kɨtswá kpà
akódhɨ nɨ ka'ì ngínɨ, ì kòyi rè akódhɨ nɨ tà ko dhɨ? Ɨ nɨ kɨtswá kpà akódhɨ nɨ tà yi
ngínɨ, móndí àruka ì kòlongó rè akódhɨ nɨ rúbí àyɨ dré ko dhɨ?
15 Àyɨ nda kɨ kɨtswá kpà akódhɨ nɨ rúbí longó ngínɨ, à kòmù rè àyɨ rúbí nda nɨ longó
ko dhɨ? Ngóró Gìká nɨ Kúlí dré adrélé tàle dhɨ tínɨ: «Mì nò rè ngalè dhya adrébhá
alìle rúbí tanɨ longó dhɨ kɨ pá avé tò ngínɨ ya dhɨ ká!»‡
16 Dɨ, Ɨsèrélè ànzɨ Rúbí Tanɨ yibhá dhɨ ɨ kòfalé dhɨ, àyɨ títí dhɨ ì ka'ì àyɨkya Rúbí nda
ko. Tàko ko, pròfétà Èsáyà tà dhɨ: «Mírì, àdhi ka'ì rúbí mà dré longólé dhɨ nì?»§
17 Dɨ ásà dhɨ, à adré rúbí nda nɨ ka'ì, rúbí nda nɨ yìma sè. À adré kpà rúbí nda nɨ
yi, Krísto nɨ kúlí longoma sè.
18 Má adré dɨ lizíá dhɨ: Ɨsèrélè ànzɨ ì yi tsì rúbí nda ko? Kònìnɨ ko, ì yi 'í. Ngóró
Gìká nɨ Kúlí dré adrélé tàle dhɨ tínɨ:
«Móndí kɨ kúlí la'ú bvò wǎyi 'ásè.
Àyɨ kɨ kúlí tsa byá bvò nɨ kùdù na.»*
19 Dɨ, má adré gòle lizíá dhɨ: Ɨsèrélè ànzɨ nda ì nì tsì rúbí nda nɨ àndu ko? Ɨ nì 'í.
Drìdrì dhɨ, Mósè longó tá Gìká nɨ kúlí kònìnɨ:
«Má nɨ àmɨ kɨ 'o lovó kònzɨ bha súrú adrébhá bàti ró ko dhɨ ɨ rú.
Má nɨ àmɨ kɨ togó 'o aswálé súrú twá adrébhá tà nìnì àko dhɨ ɨ rú.»†
20 Kòdhɨ íbe dhɨ, Èsáyà longó tá Gìká nɨ kúlí tirì àko kònìnɨ:
«Má tayí ma móndyá adrébhá tá áma nda ko dhɨ ì dré kisúlé.
Má tadhá ma móndyá adrébhá tá tà zi má tí ko dhɨ ɨ dré.»‡
21 Dɨ, kàdré ína Ɨsèrélè ànzɨ kɨ tà sè dhɨ, Èsáyà tà kpà dhɨ:
«Kɨdhólé drùbhì sè tsàle ìndró na dhɨ, má kɨdzɨ áma drígá
móndyá adrébhá lɨgílé má rú, adrézó áma kúlí ga rè dhɨ ɨ véna.»§

11

Gìká gà rè Ɨsèrélè ànzɨ ɨ ko

1 Má adré dɨ lizíá dhɨ: Gìká gà ína áyɨ móndyá ɨ dre? Tàdzí ko! Tàko ko, áma tàndɨ,
ma Ɨsèrélè mvá 'ɨ. Má angá mána Àbàrámà nɨ súrú lésè, ìndì Bènyàmínà nɨ súrú lésè.
2 Gìká gà áyɨ móndyá í dré tá zìle drìdrì dhɨ ɨ rè ko. Mì nì tà Gìká nɨ Kúlí dré adrélé
tàle pròfétà Èlíya nɨ tà sè dhɨ ko? Èlíya nda ngo tá Gìká rú Ɨsèrélè ànzɨ kɨ tà sè kònìnɨ:
3 «Mírì, ì tupfú ámɨ pròfétà ɨ todràle dre. Ɨ awú kpà ámɨ àlètárì ɨ dre. Dɨ tayí ngbà
'í ma kalóma. Ɨ adré kpà láti nda áma pfùzo dràle.»*
4 Dɨ, Gìká logó tá kúlí akódhɨ dré ngínɨ? Logó tá kònìnɨ: «Mɨ kalóma ko. Tàko ko, má
lɨkí má dré àgo ngùlù-nzi-drì-rì àyɨ kɨ kórókó titìbhá Bálà kandrá ko dhɨ ɨ kòdhya.»†
5 Dɨ ándrò kònìdhɨ, tà nda kókpà kònìnɨ. Tayí rè Ɨsèrélè ànzɨ kɨ àmbí Gìká dré zìle
áyɨ togó tanɨ sè dhɨ ɨ.
6 Dɨ Gìká kòzì àyɨ nda ɨ áyɨ togó tanɨ sè 'í dhɨ, kòdhɨ adré tadhá dhɨ, zì àyɨ tà dóro
ì dré 'òle dhɨ ɨ sè ko. Kàdré tá kònìnɨ ko dhɨ, kònò Gìká nɨ togó tanɨ nɨ tá adré tà dré
adrélé fèle àngyá dhɨ 'ɨ ko.
7 Tà nda kòdhɨ ì adré tàá dhɨ, tà Ɨsèrélè ànzɨ ì dré adrélé ndàle àyɨ kɨ togó wǎyi sè
dhɨ, ì kisú ko. Ngbà 'í àyɨ Gìká dré zìle dhɨ ì kisú tà nda àyɨ. Dɨ, àyɨ kɨ àruka títí dhɨ
kɨ togó atsá ína tòmbátòmba.
8 Ngóró tɨsìle Gìká nɨ Kúlí na dhɨ tínɨ:
«Gìká 'o àyɨ kɨ tà kisùkisù atsálé tínímvá ro,

---

‡ **10:15 10:15** À kònò Èsáyà 52:7. § **10:16 10:16** À kònò Èsáyà 53:1. * **10:18 10:18** À kònò Longó ɨ 19:5.
† **10:19 10:19** À kònò Dùtèrònómè 32:21. ‡ **10:20 10:20** À kònò Èsáyà 65:1. § **10:21 10:21** À kònò Èsáyà 65:2.
* **11:3 11:3** À kònò 1 Ọpí ɨ 19:10, 14. † **11:4 11:4** À kònò 1 Ọpí ɨ 19:18.

àyɨ kɨ mì dròzo, ì kàdréró ngá no ko gò,
àyɨ kɨ bíbhálé tabhózó, ì kàdréró tà yi ko atsálé ándrò kònìdhɨ.»‡
9 Dàwídì tà kpà dhɨ:
«Lè àyɨ kɨ gwányá ì kàtsá tà adrélépi àyɨ kɨ 'o la'ìle bă sílé dhɨ ró,
tà adrélépi àyɨ kɨ 'o ledhélé dhɨ ró,
ìndì tà adrézó tà ŋo àyɨ dri àyɨ kɨ tàkonzì sè dhɨ ró.
10 Lè àyɨ kɨ mì kànı́, ì kàdréró ngá no ko,
ìndì àyɨ kɨ àmvò kàdré atrúlé nyo.»§
11 Má adré dɨ lizíá dhɨ: Ɨsèrélè ànzɨ ì kòdhe kònìnɨ dhɨ, ì dhe kònìnɨ nyo? Tàdzí ko! Be ró dhɨ, àyɨ kɨ tàkonzì kɨ tà sè dhɨ, Gĭká nzì ína láti móndyá súrú twá ro dhɨ ɨ dré adrízó, kɨtswázó Ɨsèrélè ànzɨ nda kɨ 'o lovó kònzɨ bha móndyá súrú twá ro nda ɨ rú.
12 Dɨ Ɨsèrélè ànzɨ kɨ tàkonzì sè dhɨ, Gĭká fè tà tanɨ gàle móndyá títí bvò àdhya ɨ dré. Ɨsèrélè ànzɨ nda kɨ dhèma sè dhɨ, Gĭká fè tà tanɨ gàle móndyá súrú twá ro dhɨ ɨ dré. Kàdré dɨ kònìnɨ dhɨ, Ɨsèrélè ànzɨ nda kɨ kònì dra agò Gĭká vélé dhɨ, akódhɨ nɨ tà tanɨ fe gàle àyɨ dré lavúlé!

Móndyá súrú twá ro dhɨ kɨ tɨdrɨma

13 Âmɨ súrú twá ro nɨ ɨ, má adré nyànomvá tà ta àmɨ dré. Gĭká bhà ma adrélé àpóstolò ro àmɨ, móndyá súrú twá ro dhɨ ɨ véna. Má adré dɨ áma àzí nda nɨ tà bha kuru.
14 Âruka nɨ, àzí nda sè dhɨ, má nɨ kɨtswá áma tàndɨ nɨ súrú kɨ 'o lovó kònzɨ bha àmɨ, móndyá súrú twá ro dhɨ ɨ rú, kɨtswázó àyɨ kɨ àruka kɨ tɨdrí ásà dhɨ bvó.
15 Tàko ko, Ɨsèrélè ànzɨ nda kɨ gàma sè dhɨ, Gĭká 'o móndyá àruka títí bvò àdhya ɨ ru amú tódhyá ɨ́ be. Dɨ kònì dra go Ɨsèrélè ànzɨ nda kɨ ka'ĭ dhɨ, a nɨ lídrì fe àyɨ adrébhá ngóró móndí dràbhá dre dhɨ ɨ tínɨ nda ɨ dré!
16 Ngóró mì dré nĭle be dhɨ tínɨ dhɨ, mápà nɨ kɨgá adrélé fèle drĭdrĭ Gĭká dré dhɨ kàdré lólo dhɨ, mápà wăyi nda kókpà lólo. Fa kómvó kàdré lólo dhɨ, fa nda nɨ kólá ɨ kókpà lólo.
17 Ɨsèrélè ànzɨ ɨ ngóró òlívè fa, Gĭká dré kólá nɨ kɨ àruka kɨ togázó dhɨ tínɨ. Âmɨ súrú twá ro nɨ ɨ, àmɨ ngóró òlívè fa twá apfòlepi mbì na, Gĭká dré kólá nɨ kɨ adózó 'òle tìle òlívè fa tàndɨ nda rú dhɨ tínɨ. Dɨ nyànomvá dhɨ, mì adré kpà òlívè fa nda nɨ sú adrélépi apfòle kómvó nɨ lésè dhɨ nɨ kisú.
18 Dɨ, lè mì kàdré àmɨ kɨ afà, Gĭká dré àmɨ kɨ 'òle tìle kólá togálé nda kɨ àrà 'a dhɨ sè ko. Dɨ, mì kàdré àmɨ kɨ afà dhɨ, lè mì kònì tàle dhɨ, mì adré fa kómvó 'o ru totó dhɨ àmɨ ko. Be ró dhɨ, fa kómvó nda adré ína àmɨ kɨ 'o ru totó dhɨ nì.
19 Âruka nɨ, mì nɨ tàá dhɨ: «Gìká togá kólá nda ɨ, àma kɨ 'òzo tìle àyɨ kɨ àrà 'a dhɨ bvó.»
20 Kòdhɨ bàti. Dɨ, Gĭká togá àyɨ nda ɨ, ì dré tá adrélé tà ka'ĭka'ĭ àko dhɨ sè. Âmɨ ró dhɨ, mì adré àmɨkya àmɨ kɨ totó àmɨ kɨ tà ka'ĭka'ĭ sè. Mì kàdré dɨ drĭkàdrì ro tà nda sè ko. Be ró dhɨ, mì kàdré àmɨkya tĭri ró.
21 Tàko ko, Gĭká kòtogá Ɨsèrélè ànzɨ adrébhá tá kólá tàndɨ ró nda ɨ kònìnɨ dhɨ, mì kònò dóro, kòtogáró kókpà àmɨ àyɨ tínɨ ko dhɨ bvó.
22 Dɨ mì kisù rè Gĭká nɨ togó dóro nɨ tà, akódhɨ nɨ kombà be dhɨ ká. Akódhɨ adré áyɨ kombà tadhá móndyá ledhébhá dhɨ ɨ dré. Dɨ, adré ína áyɨ togó dóro tadhá àmɨ dré, mì kògò adrélé tròle akódhɨ nɨ togó dóro nda rú dhɨ. Dɨ, mì kò'o kònìnɨ ko dhɨ, akódhɨ nɨ kókpà àmɨ kɨ togá ngóró kólá àruka nda ɨ tínɨ.
23 Dɨ Ɨsèrélè ànzɨ nda ì kàgò Gĭká vélé akódhɨ nɨ ka'ĭ dhɨ, a nɨ go àyɨ kɨ 'o tìle tódhyá òlívè fa nda rú. Ângyá ko, akódhɨ rĭnyí íbe kɨtswázó tà nda nɨ 'o.

---

‡ **11:8 11:8** Â kònò Dùtèrònómè 29:3; Èsáyà 6:10; 29:10. § **11:10 11:10** Â kònò Longó ɨ 69:23-24.

24 Tàko ko, tágba mì dré angázó òlívè fa gà adrélépi apfòle mbì na dhɨ lésè dhɨ,
Gĩká ga àmɨ gò, àmɨ kɨ 'òzo tɨle òlívè fa í dré kidhílé nda rú. Dɨ a nɨ kókpà kɨtswá kólá
angábhá òlívè fa nda lésè dhɨ kɨ 'o tɨle tódhyá àyɨ kɨ tàndɨ kɨ fa nda rú.

Ɨsèrélè ànzɨ kɨ tɨdrɨma

25 Áma adrúpi ɨ, má lè mì kònĩ Gĩká nɨ tà lùzu ró kònɨdhɨ, mì kàdréró drĩkàdrì ro
ko dhɨ bvó: Ɨsèrélè ànzɨ kɨ togó atsá tòmbátòmba, tsàle lókyá móndyá títí Gĩká dré
zɨle súrú twá ɨ kòfalésè dhɨ ì dré dra alɨzo akódhɨ vélé dhɨ 'á.
26 Dɨ àyɨ nda ì kàlì dre dhɨ, Gĩká nɨ Ɨsèrélè ànzɨ kɨ tɨdrí títí, ngóró tɨsɨle akódhɨ nɨ
Kúlí na dhɨ tínɨ:
«Dhya dra móndí kɨ apálépi dhɨ nɨ apfò Sĩyónà lésè gò,
dré Yàkóbhò nɨ ànzɨ kɨ togó adzázó àyɨ kɨ lɨgɨma nɨ tà lésè.
27 Dɨ tà má dré dra bhàle ru yĩzo àyɨ íbe dhɨ, kònɨdhɨ 'ɨ:
Má nɨ àyɨ kɨ tàkonzì kɨ tɨngá títí.»*
28 Kàdré dɨ Rúbí Tanɨ nɨ tà sè dhɨ, Ɨsèrélè ànzɨ nda ì atsá nyànomvá Gĩká nɨ kàrɨbhá
ro, àmɨ súrú twá ro dhɨ kɨ tà sè. Dɨ, kàdré ína àyɨ kɨ zɨma nɨ tà sè dhɨ, àyɨ ngbú
móndyá Gĩká dré lèle tò dhɨ 'ɨ, tà dré tá lazílé àyɨ kɨ tábhí ɨ dré dhɨ kɨ tà sè.
29 Tàko ko, kàdré tà tanɨ Gĩká dré afèle dhɨ kɨ tà sè, ìndì móndyá dré azílé dhɨ kɨ tà
sè dhɨ, akódhɨ kɨtswá tàdzí tà í dré 'òle nda kɨ ladzá ko.
30 Àmɨ atú lɨgíbhá Gĩká rú dhɨ ɨ, mì kisú nyànomvá akódhɨ nɨ togó dóro Ɨsèrélè ànzɨ
kɨ lɨgɨma nɨ tà sè dre.
31 Kókpà kòdhɨ tínɨ, àyɨ nda ì atsá nyànomvá móndí adrébhá lɨgílé akódhɨ rú dhɨ ɨ
ró, ì kòkisúró kókpà Gĩká nɨ togó dóro, mì dré akódhɨ nɨ togó dóro nda nɨ kisúlé dre
dhɨ sè.
32 Tàko ko, Gĩká tayí móndyá títí dhɨ ɨ adrélé 'ɨle àyɨ kɨ lɨgɨma nɨ tà sè, í kòkɨtswáró
áyɨ togó dóro tadhá àyɨ títí nda ɨ dré be dhɨ bvó.

Gĩká nɨ rú bhàma kùle dhɨ

33 Bàti, Gĩká nɨ tà làgí kyàkyà dhɨ kàdrì lavúlé!
Akódhɨ nɨ tògyá ɨ tà nĩnì nɨ be dhɨ ɨ kàdrì lavúlé!
Àdhi nɨ kɨtswá tàbvó dré adrélé tàle dhɨ kɨ àndu ngɨ dhɨ nì?
Àdhi nɨ kɨtswá láti dré adrézó tà 'o ásà dhɨ kɨ àndu ni dhɨ nì?
34 Ngóró Gĩká nɨ Kúlí dré adrélé tàle dhɨ tínɨ:
«Àdhi nì tà Mírì dré adrélé kisùle dhɨ nì?
Àdhi tà akódhɨ nɨ drì nì?†
35 Àdhi fè ngá Gĩká dré,
kògòró vúdrì nɨ nɨ logó dhɨ nì?»‡
36 Tàko ko, tà títí dhɨ ì angá akódhɨ vélésè, ì adré kpà adrélé akódhɨ sè, ìndì akódhɨ
dré.
Mĩlanzĩlanzì kàdré akódhɨ dré kóná vésè kólyá! Kàdré kònìnɨ.

12

Àma kɨ fèma mòbòmà ro Gĩká dré dhɨ

1 Dɨ ásà dhɨ, áma adrúpi ɨ, má adré àmɨ kɨ kodzó kònìnɨ: Gĩká dré áyɨ togó dóro
tadhálé àmɨ dré dhɨ sè dhɨ, mì kàdré àmɨ kɨ rúbhá kɨ fe akódhɨ dré ngóró mòbòmà
lólo lídrì ro kɨtswábhá akódhɨ mĩlésè dhɨ ɨ ró. Kòdhɨ lìsámbò bàti mì dré adrélé 'òle
akódhɨ nɨ rú sè dhɨ 'ɨ.
2 Mì kòfè àmɨ adrélé ru su tà móndyá bvò kòndɨ àdhya ì dré adrélé 'òle dhɨ íbe
ko. Be ró dhɨ, mì kòtayí àmɨ Gĩká dré adrélé ladzálé, dré adrélé àmɨ kɨ tà kisùkisù 'o
atsálé tídhí ro dhɨ sè. Mì kò'o kònìnɨ dhɨ, mì nɨ dɨ kɨtswá tà kɨ kòfalé ni lanzílé, adrézó

* **11:27 11:27** A kònò Èsáyà 59:20-21; 27:9. † **11:34 11:34** A kònò Èsáyà 40:13. ‡ **11:35 11:35** A kònò Yóbò 41:3.

tà Gïká dré adrélé lèle mɨ kò'o dhɨ kɨ ka'ï 'òle. Tà dré adrélé lèle mɨ kò'o nda kòdhɨ ɨ, tà dóro kɨtswábhá títí akódhɨ mïlésè dhɨ 'ɨ.
3 Gïká nɨ togó tanɨ bhàle má rú dhɨ sè dhɨ, má adré tàá àmɨ àlo àlo títí dhɨ ɨ dré dhɨ: Mɨ kàdré àmɨ kɨ tà kisù tà kàdrɨ ro ngóró dré kɨtswálé àmɨ sè ko dhɨ tínɨ ko. Be ró dhɨ, mɨ kàdré àmɨ kɨ tà kisù tògyá sè, ngóró Gïká dré tà ka'ïka'ï fèle àmɨ àlo àlo títí dhɨ ɨ dré dhɨ tínɨ.
4 Áma àlo àlo títí dhɨ ɨ rúbhá íbe àlo. Dɨ, rúbhá nda ína kɨgá íbe bǐ, ɨndɨ kɨgá nda ɨ adré àzí twátwa dhɨ kɨ 'o.
5 Kókpà kòdhɨ tínɨ, àma zyandre dhɨ ɨ, mà amú ru atsálé rúbhá àlo ró Krísto na, ɨndɨ àma títí dhɨ ɨ rúbhá àlo nda nɨ kɨgá 'ɨ.
6 Áma àlo àlo títí dhɨ ɨ, mà kisú rïnyí twátwa dhɨ ɨ, ngóró Gïká dré áyɨ togó tanɨ bhàle àma rú dhɨ tínɨ. Dɨ dhya àlo kòkisú rïnyí adrézó Gïká nɨ kúlí longó pròfétà àdhya tínɨ dhɨ, kàdré kúlí nda nɨ longó ngóró Gïká dré tà ka'ïka'ï fèle drá dhɨ tínɨ.
7 Dhya àzya kòkisú ína rïnyí adrézó tà 'o móndí ɨ dré dhɨ, kàdré áyɨ fe adrélé tà nda kɨ 'o. Dhya àzya kòkisú ína rïnyí adrézó móndí kɨ tadhá dhɨ, kàdré áyɨ fe adrélé àyɨ nda kɨ tadhá.
8 Dhya àzya kàdré ína móndí kɨ kodzó dhɨ, kàdré áyɨ fe adrélé àyɨ nda kɨ kodzó. Dhya àzya kàdré ína ngá fe móndí ɨ dré dhɨ, kàdré ngá nda kɨ fe togó dóro sè. Dhya àzya kàdré ína móndí kɨ drï ko dhɨ, kàdré àyɨ nda kɨ drï ko togó wǎyi sè. Dhya àzya kàdré ína móndí kɨ kɨzà bha dhɨ, kàdré àyɨ nda kɨ kɨzà bha togó kɨní sè.

Lèle nɨ tà

9 Lè mɨ kàdré móndí kɨ le togó wǎyi sè, túrúpfú àko. Mɨ kàdré tà kònzɨ ga, adrézó tròle tà dóro rú.
10 Mɨ kàdré ru le àmɨ kòfalésè ngóró adrúpi ɨ tínɨ. Mɨ kàdré láti nda adrézó àmɨ kɨ adrúpi kɨ lɨndrɨ bha àmɨ kòfalésè.
11 Mɨ kàdré tà 'o togó wǎyi sè, adrézó tòbvo ró ko. Be ró dhɨ, àmɨ kɨ togó kàdré ína àtsɨ ró adrézó tà 'o Mírï dré akódhɨ nɨ màrábà tínɨ.
12 Mɨ kàdré lenzélé, adrézó mï bha Gïká véna. Mɨ kàdré togó tsɨ, mɨ dré adrérà'a kɨzà nya dhɨ 'á. Mɨ kàdré àmɨ kɨ fe adrélé tà zi Gïká tí landè àko ró.
13 Mɨ kàdré àmɨ kɨ ngá lanzí móndyá Gïká àdhya adrébhá lemerè ro dhɨ ɨ dré. Mɨ kàdré móndí kɨ ka'ï dòle àmɨ véna togó dóro sè.
14 Mɨ kàdré tà tanɨ zi Gïká tí móndyá adrébhá àmɨ kɨ mï pfo dhɨ ɨ dri. Áyíya, mɨ kàdré tà tanɨ zi àyɨ nda ɨ dri, mɨ kòtatrí àyɨ ko.
15 Mɨ kàdré lenzélé túmǎní móndyá adrébhá lenzélé dhɨ íbe. Mɨ kàdré kpà àwó ngo túmǎní móndyá adrébhá àwó ngo dhɨ íbe.
16 Mɨ kàdré àmɨ kɨ adrúpi kɨ tà kisù, adrézó ngá àlo ró àmɨ kòfalésè. Mɨ kàdré drïkàdrɨ ro ko. Be ró dhɨ, mɨ kàdré àmɨkya ru su móndí tàko íbe. Mɨ kàdré kpà àmɨ kɨ no tògyabhá ro ko.
17 Mɨ kàdré tà kònzɨ logó tà kònzɨ 'òle àmɨ rú dhɨ tí ko. Mɨ kàdré tà adrébhá dóro móndyá títí ɨ mïlésè dhɨ kɨ nda 'òle.
18 Kòkɨtswá dhɨ, tà títí mɨ dré adrélé 'òle dhɨ ɨ sè dhɨ, mɨ kàdré tà kɨdríkɨdrɨ lɨkí àmɨ kòfalé móndyá títí dhɨ íbe.
19 Áma arúpi má dré lèle tò nɨ ɨ, dhya àlo kò'o tà kònzɨ àmɨ rú dhɨ, mɨ kòlogó tà kònzɨ nda nɨ vúdrï drá ko. Be ró dhɨ, mɨ kòtayí láti Gïká dré adrézó áyɨ kombà tadhá. Tàko ko, Mírï adré tàá áyɨ Kúlí na dhɨ: «Má nɨ móndí kɨ tà kònzɨ kɨ vúdrï logó àyɨ dré dhɨ ma. Má nɨ tà logó àyɨ dré tà ɨ dré 'òle dhɨ ɨ tí dhɨ ma.»*
20 Dɨ, ngóró Gïká nɨ Kúlí dré adrélé tàle dhɨ tínɨ:
«Ámɨ kàrɨbhá kàdré tàbirí íbe dhɨ, mí kàdré ngá fe akódhɨ dré nyàle.

* **12:19 12:19** Á kònò Dùtèrònómè 32:35.

Akódhi kàdré yǐ lovó íbe dhi, mí kàdré yǐ fe akódhi dré mvùle.
Tàko ko, mí kàdré 'òá kònìni dhi, mí ni kanyò fe akódhi dré ngóró àtsíkèle dàle akódhi dri dhi tíni.»†
21 Di mí kòtayí mi tà kònzi dré adrélé lavúlé dhi ko. Be ró dhi, mí kàdré mína tà kònzi lavú tà dóro mí dré adrélé 'òle dhi i sè.

13

Àma ki bhàma móndyá àma drïle dhi ki rïnyî zàle dhi

1 Adré lèá dhi, móndí àlo àlo títí dhi ì kàdré àyi ki bha móndyá àyi drïle dhi ki rïnyí zàle. Tàko ko, rïnyí adrézó òpì nya dhi angá ína Gïká vélésè. Akódhi bhà kpà móndyá adrébhá òpì nya nda i adrélé ópí ro dhi nì.
2 Ásà dhi, dhya ángùdhi adrélépi ligílé ópí í drïle dhi rú dhi, adré ína ligílé tà Gïká dré bhàle nì dhi rú. Di dhya adrélépi 'òá kònìni dhi adré Gïká ni tàbvó tàma asé áyi tàndi dri.
3 Tà bàti ró dhi, móndyá adrébhá tà dóro 'o dhi ì adré ópí àyi drïle dhi ki ro dhi àyi ko. Be ró dhi, móndyá adrébhá tà kònzi 'o dhi ì adré àyikya ópí àyi drïle dhi ki ro dhi àyi. Di mí kàdré ópí mí drïle dhi ni le ròle ko dhi, mí kàdré tà dóro 'o, akódhi kòbhàró ámi tà kuru be dhi bvó.
4 Tàko ko, akódhi nda Gïká ni àzí 'òlepi 'i, kàdréró ámi 'o dóro be dhi bvó. Di, mí kàdré mína tà kònzi 'o dhi, lè mí kàdré ngá ro. Ângyá ko, ópí nda rïnyí íbe adrézó tà ŋo móndí i dri. Akódhi Gïká ni àzí 'òlepi 'i, kàdréró tà ŋo dhya adrélépi tà kònzi 'o dhi dri, adrézó Gïká ni kombà tadhá drá be dhi bvó.
5 Adré di lèá dhi, mì kàdré àmi ki bha móndyá àmi drïle dhi ki rïnyí zàle. Di, mì kàdré ngbà 'í 'òá kònìni, à kòŋòró tà àmi dri ko dhi sè ko. Mì kàdré kókpà 'òá kònìni, àmi ki togó kàrókìró àmi ko dhi sè.
6 Tà nda sè dhi, lè mì kàdré kpà mèdáyì gi be. Tàko ko, móndyá àmi drïle dhi i Gïká ni àzí 'obhá, adrébhá àyi ki fe adrélé àzí nda ni 'o dhi 'i.
7 Mì kàdré di dhya ángùdhi ni màri mì dré adrézó ába dhi ni logó akódhi dré. Màri nda kàdré mèdáyì gìma ni tà sè dhi, mì kàdré mèdáyì nda ni gi. Kàdré tákisì àzya gìma ni tà sè dhi, mì kàdré tákisì nda ni gi. Kàdré móndí ki ròma ni tà sè dhi, mì kàdré àyi nda ki ro. Kàdré móndí ki lindrì bhàma ni tà sè dhi, mì kàdré àyi nda ki lindrì bha.

Tà àzya tadhálé lèle ni tà dri dhi

8 Lè mì kàdré dhya àlo ni màri íbe àmi rú ko, kàdré ngbà 'í màri adrézó ru le àmi kòfalésè dhi 'i ko dhi. Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi áyi àzya ni le dhi 'o tà títi tátrítrí kúlí dré adrélé tàle à kò'o dhi i dre.
9 Tòlí tátrítrí kúlí na dhi ì adré tàá dhi: «Mí kò'o múná tà ko, mí kòpfu móndí dràle ko, mí kòkugù ngá ko, ìndì mí kòbhà móndí ki ngá lovó ko.»* Di tòlí nda i tòlí àruka títi dhi íbe dhi ì adré ru kisú tà tòlí àlo kònìdhi dré adrélé tàle dhi ni ta kòdhya: «Mí kàdré ámi àzya ni le ngóró mí dré adrélé ámi tàndi ni le dhi tíni.»†
10 Dhya adrélépi áyi àzya ni le dhi kitswá ína tà kònzi 'o akódhi rú bwà ko. Di ásà dhi, dhya adrélépi áyi àzya ni le dhi adré tà títi tátrítrí kúlí dré adrélé tàle dhi ki 'o kitswálé títi.

Adrema gànzi ró Krîsto ni agòma ni tà sè dhi

11 Lè mì kàdré tà nda kòdhi ki 'o togó wǎyi sè, mì dré lókyá ándrò kònìdhi ni nïle be dhi sè. Lókyá mì dré ngàzo ayí 'ásè dhi kitswá dre. Tàko ko, lókyá mà dré dra lídrì

† **12:20 12:20** A kònò Tògyakúlí 25:21-22. * **13:9 13:9** A kònò Pfòma 20:13-17; Dùtèrònómè 5:17-21. † **13:9 13:9** A kònò Lèvïtíkè 19:18.

kóná vésè kólyá dhɨ nɨ kisúzó dhɨ atsá ànyɨ lavúlé lókyá mà dré kɨdhózó Yésu nɨ ka'ĩ dhɨ rúsè dre.
12 Ngá adré 'òle wàle, ɨndì kĩtú adré 'òle apfòle. Adré dɨ lèá dhɨ, mà kòtɨngá àma
rúsè tà adrélé 'òle tínímvá na dhɨ ɨ, àdzú ngá ngádra àdhya kɨ tosózó àma rú kòdhya.
13 Mà kàdré atsílé ngádra 'ásè ngóró dré kɨtswálé dhɨ tínɨ. Dɨ, mà kògò adrélé tatsílé
gwányá wàyá kɨ tà 'obe, wá tsibe, ndòtò tà 'obe, tà swà 'obe, lawàbe, ɨndì lovó kònzɨ
bhabe móndí ɨ rú dhɨ ko.
14 Be ró dhɨ, mì kàsó àmɨkya Mírì Yésu Krísto àmɨ rú. Mì kòtayí kpà àmɨ adrélé
kisùá ngalè mì nɨ lovó kònzɨ àmɨ kɨ rúbhá kya kɨ 'o ngínɨ ya dhɨ ko.

14

Àma kɨ adrúpi kɨ tàbvó tàma ko dhɨ

1 Mì kàdré móndyá adrébhá tà ka'ĩka'ĩ íbe yàyà dhɨ kɨ ka'ĩ. Dɨ, mì kàdré àmɨkya
àyɨ nda kɨ ndrɨ tà ì dré adrélé nòle dóro yà, kó ngalè kònzɨ yà dhɨ ɨ sè ko.
2 Tàko ko, dhya àlo nɨ tà ka'ĩka'ĩ sè dhɨ, adré ngá títí dhɨ kɨ ka'ĩ nyàle. Dɨ, dhya àzya
tà ka'ĩka'ĩ íbe yàyà dhɨ adré ína ngbà 'í ngábí kɨ ka'ĩ nyàle dhɨ kòdhya.
3 Adré dɨ lèá dhɨ, dhya adrélépi ngá títí dhɨ kɨ nya nda kàdré dhya adrélépi ngá
àruka kɨ nya ko nda nɨ ayízè ko. Kókpà kòdhɨ tínɨ, dhya adrélépi ngá àruka kɨ nya
ko nda kàdré tà bha dhya adrélépi ngá títí dhɨ kɨ nya nda dri ko. Àngyá ko, Gĩká ka'ĩ
akódhɨ nda dre.
4 Dɨ, mɨ tá mína àdhi 'ɨ, adrélé móndí àzya nɨ màrábà nɨ tàbvó ta nɨ? Màrábà nda
kàdré áyɨ totó áyɨ tà ka'ĩka'ĩ na yà, kó ngalè kàdré dhèle yà dhɨ, tà nda adré akódhɨ
nɨ tàndɨ nɨ mírì nɨ no kòdhya. Tà bàti ró dhɨ, akódhɨ nda nɨ áyɨ totó tätä. Tàko ko,
Mírì rĩnyí íbe kɨtswázó akódhɨ nɨ 'o adrélé áyɨ totó tätä.
5 Àruka nɨ, dhya àlo adré kĩtú àlo dhɨ nɨ no kàdrì kĩtú àruka kɨ lavú. Dɨ, dhya àzya
adré ína kĩtú títí dhɨ kɨ no díri. Adré dɨ lèá dhɨ, móndí àlo àlo títí dhɨ ì kàdré tà ì dré
adrélé nòle tà bàti ró dhɨ kɨ ka'ĩ togó wãyi sè.
6 Dhya adrélépi kĩtú àlo dhɨ nɨ no kĩtú kàdrì ro dhɨ, adré 'òá kònìnɨ kɨtswázó lɨndrì
fe Mírì dré. Dhya adrélépi ngá títí dhɨ kɨ ka'ĩ nyàle dhɨ, adré 'òá kònìnɨ kɨtswázó lɨndrì
fe Mírì dré. Àngyá ko, adré àwoyà ta Gĩká dré ngá nda kɨ tà sè. Dhya adrélépi ngá
àruka kɨ ka'ĩ nyàle ko dhɨ, adré kpà 'òá kònìnɨ kɨtswázó lɨndrì fe Mírì dré. Adré kpà
àwoyà ta Gĩká dré ngá í dré adrélé nyàle dhɨ kɨ tà sè.
7 Tàko ko, àma àmakya lídrì íbe àma kɨ tàndɨ ɨ dré ko. Mà adré kpà dràle àma kɨ
tàndɨ ɨ dré ko.
8 Mà kàdré lídrì íbe dhɨ, mà adré ába kɨtswázó lɨndrì fe Mírì dré. Mà kàdré kó dràle
dhɨ, mà adré dràle kɨtswálé lɨndrì fe Mírì dré. Dɨ mà kàdré lídrì íbe yà, kó ngalè mà
kàdré dràle yà dhɨ, àma títí dhɨ ɨ Mírì àdhya 'ɨ.
9 Tà nda kòdhɨ sè dhɨ, Krísto drà gò dré adrízó, í kàdréró móndyá títí lídrì ro ɨndì
dràbhá dre dhɨ kɨ Mírì ro be dhɨ bvó.
10 Dɨ mɨ ró dhɨ, mí adré mína ámɨ adrúpi nɨ tàbvó ta àdho tà sè? Kó ngalè, mí adré
ámɨ adrúpi nɨ ayízè àdho tà sè? Tàko ko, àma títí mà nɨ pfo àma kɨ totó Gĩká kandrá,
kòtàró àma kɨ tàbvó be dhɨ bvó.
11 Tàko ko, Gĩká nɨ Kúlí adré tàá dhɨ:
«Ma, Mírì lídrì ro nɨ, má adré tàá tà bàti ró dhɨ:
Móndyá títí dhɨ kɨ àyɨ kɨ kórókó titĩ má kandrá.
Móndyá títí dhɨ kɨ tàá àyɨ kɨ tàndɨ kɨ ti sè dhɨ, ma Gĩká 'ɨ.»*
12 Dɨ ásà dhɨ, àma àlo àlo títí dhɨ ɨ, mà nɨ àma kɨ tàndɨ kɨ tà ta Gĩká kandrá.

Àma kɨ adrúpi kɨ 'òma ledhélé ko dhɨ

* **14:11 14:11** Á kònò Èsáyà 45:23.

13 Dɨ ásà dhɨ, lè mà kògò vélé àma kɨ adrúpi kɨ tàbvó ta àma kòfalésè ko. Be ró dhɨ, mì kònò dóro, mì kò'oró tà àlo kɨtswálépi àmɨ kɨ adrúpi nɨ 'o dhèle tàkonzì na dhɨ ko.
14 Ma adrélépi Mírî Yésu na nɨ, má adré ka'ĭá tàle dhɨ, ngá àlo kɨtswá adrélé ndĭ ró áyɨ tàndɨ nɨ tà sè ko. Dɨ, dhya àlo kàdré ngá àlo dhɨ nɨ no ndĭ ró dhɨ, ngá nda ína ndĭ ró akódhɨ dré bàti.
15 Mí kàdré kɨzà fe ámɨ adrúpi dré ngá mí dré adrélé nyàle dhɨ sè dhɨ, kòdhɨ mí adré vélé tà 'o lèle sè ko. Lè mí kòkɨzá ámɨ adrúpi Krísto dré dràzo ásà nda nɨ tà ka'ĭka'ĭ, ngá mí dré adrélé nyàle dhɨ sè ko.
16 Mí kòfè kpà láti móndí ɨ dré kɨtswázó ngá mí dré adrélé nòle dóro dhɨ nɨ tà ta kònzɨ dhɨ ko.
17 Tàko ko, Gĭká nɨ Òpì, tà adrézó ngá nya ìndì ngá mvu dhɨ 'ɨ ko. Be ró dhɨ, Gĭká nɨ Òpì nda ína tà adrézó tà gyăgya 'o, adrézó tà kɨdrí́kɨdrɨ íbe, adrézó kpà arí Tɨrí Lólo dré adrélé fèle dhɨ íbe dhɨ 'ɨ.
18 Dhya ángùdhi adrélépi Krísto nɨ tà 'o kònɨnɨ dhɨ nɨ tà nɨ adré dóro Gĭká mĭlésè, ìndì móndí ɨ mĭlésè.
19 Dɨ ásà dhɨ, lè mà kàdré láti nda adrézó tà kɨdrí́kɨdrɨ íbe àma kòfalé, adrézó kpà ru tɨmbà àma kɨ tà ka'ĭka'ĭ na.
20 Mí kòpfu Gĭká nɨ àzí mányàngá nɨ tà sè ko. Bàti, mányàngá títí dhɨ ɨ dóro lavúlé. Dɨ, mí kàdré ámɨ adrúpi nɨ 'o dhèle ngá mí dré adrélé nyàle dhɨ sè dhɨ, ngá nda nɨ nyàma atsá ína tà kònzɨ ró mí dré.
21 Dóro nɨ, mí dré ză nyàle yà, vínò mvùle yà, kó ngalè tà àzya 'òle yà dhɨ ko dhɨ, tà nda kàdré ámɨ adrúpi nɨ 'o dhèle dhɨ.
22 Dɨ tà ángùdhi mí dré adrélé ka'ĭle dhɨ, mí kàdré tà nda nɨ lɨkí́ àmɨ kòfalé Gĭká be. Kólénzé dhya adrélépi tà bha áyɨ tàndɨ dri tà í dré ka'ĭle dhɨ nɨ tà sè ko dhɨ dré!
23 Dɨ, dhya àlo kàdré ína tà kayí í léna ngá í dré adrélé 'òle nyàle dhɨ nɨ tà sè gò, adrézó ngá nda nɨ nya dhɨ, Gĭká nɨ tà bha akódhɨ nda dri. Tàko ko, akódhɨ adré tà 'o tà ka'ĭka'ĭ sè ko. Tà bàti ró dhɨ, tà ángùdhi adrélé 'òle tà ka'ĭka'ĭ sè ko dhɨ, tàkonzì 'ɨ.

15

Tà adrébhá àma kɨ adrúpi kɨ togó 'o kɨní́lé dhɨ kɨ 'òma

1 Lè àma adrébhá rĭnyi ró àma kɨ tà ka'ĭka'ĭ na dhɨ ɨ, mà kàdré móndyá tà ka'ĭka'ĭ íbe yàyà dhɨ kɨ tà yàyà do àma kɨ togó na. Mà kàdré tà adrébhá àma kɨ togó 'o kɨní́lé dhɨ kɨ 'o kòdhya ko.
2 Be ró dhɨ, àma àlo àlo títí dhɨ ɨ, mà kàdré tà adrébhá àma kɨ adrúpi kɨ togó 'o kɨní́lé dhɨ kɨ 'o kòdhya, mà kàdréró àyɨ kɨ 'o dóro, adrézó àyɨ kɨ tɨmbà àyɨ kɨ tà ka'ĭka'ĭ na be dhɨ bvó.
3 Ângyá ko, Krísto nɨ tàndɨ 'o tá ína tà adrébhá tá áyɨ togó 'o kɨní́lé dhɨ ɨ ko. Ngóró Gĭká nɨ Kúlí dré adrélé tàle dhɨ tíní: «Làdhá móndí ì dré adrélé dhàle mí rú dhɨ ì adhé má dri dre.»*
4 Tàko ko, tà títí atú tɨsìle Gĭká nɨ Kúlí na dhɨ ɨ, à tɨsì kɨtswázó àma kɨ tadhá, ìndì àma kɨ tɨmbà àma kɨ tà ka'ĭka'ĭ na, mà kàdréró togó tsɨ, adrézó mì bha Gĭká véna be dhɨ bvó.
5 Gĭká nda adré àma kɨ 'o togó tsɨ, adrézó àma kɨ tɨmbà àma kɨ tà ka'ĭka'ĭ na dhɨ nɨ. Dɨ akódhɨ kòfè kpà àmɨ adrélé ngá àlo ró àmɨ kòfalésè, ngóró Yésu Krísto dré tadhálé àmɨ dré dhɨ tíní,
6 mì kòkɨtswáró Gĭká, àma kɨ Mírî Yésu Krísto nɨ Atá nɨ rú bha kùle togó àlo sè ìndì kúlí àlo sè be dhɨ bvó.

Yésu Krîsto atsá màrábà ro móndyá tîtî dhɨ ɨ dré

* **15:3 15:3** A kònò Longó ɨ 69:10.

7 Dɨ ásà dhɨ, mì kàdré ru ka'ĩ àmɨ kòfalésè, ngóró Krísto nɨ tàndɨ dré àmɨ kɨ ka'ĩle
dhɨ tínɨ, kɨtswázó mĩlanzĩlanzì fe Gĩká dré dhɨ bvó.
8 Tàko ko, má adré tàá àmɨ dré dhɨ: Krísto atsá Yúdà ànzɨ kɨ màrábà ro Gĩká nɨ tà
bàti nɨ tà sè, kɨtswálé tà Gĩká dré tá lazílé àyɨ kɨ tábhí ɨ dré dhɨ kɨ 'o títí,
9 móndyá súrú twá ro dhɨ ì kòkɨtswáró kpà Gĩká nɨ rú bha kùle akódhɨ nɨ togó dóro
sè be dhɨ bvó. Ngóró Gĩká nɨ Kúlí dré adrélé tàle dhɨ tínɨ:
«Ásà dhɨ, má nɨ ámɨ rú bha kùle móndyá súrú twá ro dhɨ ɨ kòfalé,
adrézó longó ngo ámɨ rú sè.»†
10 Kúlí nda adré kpà tàá dhɨ:
«Àmɨ súrú twá ro nɨ ɨ, mì kàdré lenzélé túmănínd móndyá Gĩká àdhya íbe wà!»‡
11 Adré kpà tàá dhɨ:
«Àmɨ títí súrú twá ro nɨ ɨ, mì kàdré Mírĩ nɨ rú bha kùle wà!
Àmɨ móndyá títí nɨ ɨ, mì kàdré akódhɨ nɨ tà bha kuru!»§
12 Ɛ̀sáyà adré kpà tàá dhɨ:
«Dhya àlo Yésè nɨ kómvó lésè dhɨ nɨ apfò
kɨtswálé òpì nya súrú títí dhɨ ɨ dri.
Móndyá súrú twá ro dhɨ kɨ mì bha akódhɨ véna.»*
13 Gĩká adrézó mì bha ásà dhɨ kòfè kólénzé ɨ gàle tà kìdrɨ́kìdrɨ be àmɨ léna bĩ, mì
dré adrélé akódhɨ nɨ ka'ĩ dhɨ sè, mì kàdréró vélé mì bha akódhɨ véna lavúlé Tɨrɨ́ Lólo
nɨ rĩnyí sè be dhɨ bvó!

Pólò nɨ àzî móndyá súrú twá ro dhɨ ɨ véna dhɨ

14 Ámá adrúpi ɨ, áma tàndɨ má adré ka'ĩá tàle dhɨ, mì ga àmɨkya tà dóro sè bĩ, tà
nĩnĩ sè bĩ, ìndì mì kɨtswá ru kodzó àmɨ kòfalésè bwà.
15 Dɨ, tágba kònìnɨ dhɨ, má tɨsì tà àruka kòdhɨ ɨ àmɨ dré tirì àko, kɨtswázó tà nda kɨ
'o agálé àmɨ léna dhɨ bvó. Tàko ko, Gĩká nɨ togó tanɨ bhàle má rú dhɨ sè dhɨ,
16 bhà ma adrélé Yésu Krísto nɨ àzí 'òlepi ró móndyá súrú twá ro dhɨ ɨ véna. Má
adré dɨ tà 'o kòwánà àdhya tínɨ, adrézó Gĩká nɨ Rúbí Tanɨ longó, móndyá súrú twá ro
nda ì kàdréró ngá fèle mòbòmà ro kɨtswálépi Gĩká mĩlésè, Tɨrɨ́ Lólo dré bhàle adrélé
lólo akódhɨ dré dhɨ ɨ tínɨ.
17 Dɨ ásà dhɨ, má adré áma drĩ bha kuru Yésu Krísto na, àzí má dré adrélé 'òle Gĩká
dré nda nɨ tà sè.
18 Dɨ, má kɨtswá mána tà àzya ta ko, kàdré ngbà 'í tà Krísto dré 'òle má sè móndyá
súrú twá ro dhɨ kɨ adrĩzo Gĩká nɨ kúlí ka'ĩ 'òle dhɨ 'ɨ ko dhɨ. 'O tà nda kònìnɨ kúlí ɨ́
dré afèle má dré tàle dhɨ ɨ sè, tà ɨ́ dré afèle má dré 'òle dhɨ ɨ sè,
19 tà twátwa líndrɨ́ga ró dhɨ kɨ rĩnyí sè, ìndì Tɨrɨ́ Lólo nɨ rĩnyí sè. Dɨ má longó Krísto
nɨ Rúbí Tanɨ nda kɨdhólé Yèrúsalémà na tsàle byá bvò Ìlĩríkò àdhya na.
20 Àngyá ko, ma tá ngbú lovó íbe tò lìzo Rúbí Tanɨ nda nɨ longó àrà Krísto nɨ tà yĩzo
rè ko dhɨ ɨ 'ásè, má kòtobhàró ngá dzópá dhya àzya dré bhàle dhɨ dri ko.
21 Ngóró Gĩká nɨ Kúlí dré adrélé tàle dhɨ tínɨ:
«Móndyá akódhɨ nɨ tà longózó àyɨ dré rè ko dhɨ kɨ akódhɨ nɨ no.
Móndyá akódhɨ nɨ tà yibhá rè ko dhɨ kɨ akódhɨ nɨ tà àndu ni.»†

Pólò lè tsàle Rómà na

22 Vésè be bĩ, àzí nda kɨkɨ́ tá láti má dré lìzo àmɨ kɨ no ko dhɨ nì.
23 Dɨ, nyànomvá dhɨ, má 'o àzí mána bvò kònɨ ɨ 'ásè dhɨ akɨ́lé títí dre. Kóná bĩ, ma
tá lovó íbe tò lìzo àmɨ kɨ no.

---

† **15:9 15:9** Á kònò Longó ɨ 18:50; 2 Sàmùwélè 22:50. ‡ **15:10 15:10** Á kònò Dùtèrònómè 32:43. § **15:11 15:11** Á kònò Longó ɨ 117:1. * **15:12 15:12** Á kònò Ɛ̀sáyà 11:10. † **15:21 15:21** Á kònò Ɛ̀sáyà 52:15.

24 Dɨ má adré mì bha àmɨ kɨ nòzo má dré lavúrà'a lìle bvò Ɛ̀sèpányà àdhya na dhɨ 'á, mà kòkɨtswáró lenzélé túmăní àmɨ íbe lókyá tsà sè. Àmvolásà dhɨ, mì nɨ kɨtswá áma ledé má dré lìzo Ɛ̀sèpányà na.

25 Dɨ, nyànomvá dhɨ, má adré mána lìle Yèrúsalémà na, kɨtswálé ngá adzí móndyá lólo Gïká àdhya ɨ dré.

26 Tàko ko, móndyá ka'ïbhá Màkèdòníyà na ìndì Âkáyà na dhɨ ì nò tá dóro nɨ, ì dré ngá lokólé fèle lemerèbhá móndyá ka'ïbhá Yèrúsalémà na dhɨ ɨ kòfalé dhɨ ɨ dré dhɨ.

27 Âyɨ nda ì kisù tá tà nda 'òle dhɨ àyɨ. Dɨ, tà bàti ró dhɨ, àyɨ tá móndyá nda kɨ màri íbe. Tàko ko, móndyá súrú twá ro dhɨ ì kòkisú tà tanɨ Tɨrí Lólo dré fèle Yúdà ànzɨ ɨ dré dhɨ túmăní àyɨ íbe dhɨ, àyɨ màri Yúdà ànzɨ nda kya íbe. Adré dɨ lèá dhɨ, móndyá súrú twá ro nda ì kàdré àyɨ kɨ ngá lanzí Yúdà ànzɨ nda ɨ dré.

28 Dɨ má kàdzí ngá fèle nda ɨ àyɨ dré gò, àzí nda nɨ 'òzo akɨ́lé títí dre dhɨ, má nɨ láti do lavúzó àmɨ tasè gò, lìle Ɛ̀sèpányà na.

29 Má nï tàle dhɨ, lókyá má dré dra tsàzo àmɨ véna dhɨ sè dhɨ, má nɨ tsa Krísto nɨ tà tanɨ íbe bï dhɨ be.

30 Áma adrúpi ɨ, má adré àmɨ kɨ kodzó àma kɨ Mírì Yésu Krísto nɨ rú sè, ìndì lèle Tɨrí Lólo àdhya sè, mì kàdréró tà zi Gïká tí má dré, adrézó àdzú bhu túmăní má be.

31 Mì kàdré tà zi tíá, kàpáró ma móndyá ka'ïbhá ko Yùdáyà na dhɨ ɨ drɨgásè be dhɨ bvó. Mì kàdré kpà tà zi, móndyá ka'ïbhá Yèrúsalémà na dhɨ ì kòka'ïró tà má dré adrélé 'òle àyɨ dré dhɨ be dhɨ bvó.

32 Dɨ Gïká kòlè dhɨ, má nɨ tsa àmɨ véna arí be bï gò, mà dré kɨtswázó lovólé tsà túmăní àmɨ íbe.

33 Gïká adrélépi tà kìdríkìdrɨ fe dhɨ kàdré túmăní àmɨ íbe títí! Kàdré kònìnɨ.

16

Pólò nɨ mòdo fema móndí twátwa ɨ dré dhɨ

1 Má lè àma kɨ amvúpi Fòwíbè nɨ tà tadhálé àmɨ dré. Akódhɨ nda màrábà Ɛ̀kèlézyà Kèkùréyà na dhɨ àdhya 'ɨ.

2 Má adré lèá dhɨ, mì kòka'ï akódhɨ dòle dóro Mírì Yésu nɨ rú sè, ngóró dré kɨtswálé móndyá lólo Gïká àdhya ɨ sè dhɨ tínɨ. Mì kòledé kpà akódhɨ tà ángùdhi dré adrézó lovó nɨ íbe dhɨ sè be. Àngyá ko, akódhɨ nɨ tàndɨ ledé móndí bï dhɨ ɨ dre. Ledé kókpà ma 'í.

3 Mì kòfè mòdo Pïrïsíkà ɨ dré Akílà be. Âyɨ nda ɨ áma àzíàmu Yésu Krísto na dhɨ 'ɨ.

4 Ɨ ka'ï tá àyɨ kɨ tàndɨ kɨ lídrì fèle adrélé ànyɨ dràdrà mïle, kɨtswázó áma tɨdrí dhɨ bvó. Dɨ má adré ngbà 'í àwoyà fe àyɨ dré ma kalóma ko. Ɛ̀kèlézyà títí móndyá súrú twá ro dhɨ kya ì adré kókpà àwoyà fe àyɨ dré.

5 Mì kòfè kpà mòdo móndyá Ɛ̀kèlézyà àdhya adrébhá ru kɨmó àyɨ kɨ dzó na dhɨ ɨ dré be. Mì kòfè mòdo áma arúpi Ɛ̀pènétò, má dré lèle tò dhɨ dré be. Akódhɨ nda tá dhya Krísto nɨ ka'ïlepi drïdrï bvò Âsíyà àdhya na dhɨ 'ɨ.

6 Mì kòfè mòdo Màríyà, àzí 'òlepi landèzo àmɨ dré dhɨ dré be.

7 Mì kòfè mòdo Andròníkò ɨ dré Yùníyà be be. Âyɨ nda ɨ áma aró, mà dré tá adrézó túmăní àyɨ íbe bădzó na dhɨ 'ɨ. Âyɨ kpà móndí kàdrì àpóstolò ɨ kòfalé dhɨ 'ɨ. Ɨ ka'ï tá kpà Krísto drïdrï má kandrá.

8 Mì kòfè mòdo áma arúpi Âpïlïyátò, má dré lèle Mírì na dhɨ dré be.

9 Mì kòfè mòdo Ùrùbánò, àma kɨ àzíàmu Krísto na dhɨ dré be. Mì kòfè mòdo áma arúpi Sàtàkísà, má dré lèle tò dhɨ dré be.

10 Mì kòfè mòdo Âpélè, áyɨ tà ka'ïka'ï Krísto na dhɨ nɨ tadhálépi ngádra 'á dhɨ dré be. Mì kòfè mòdo móndyá Arïstòbúlò nɨ dzó na dhɨ ɨ dré be.

11 Mɨ kòfè mòdo áma aró Ɛ̀ròdíyò dré be. Mɨ kòfè mòdo móndyá Mírĩ Yésu nɨ ka'ĩbhá
Nàrùkísò nɨ dzó na dhɨ ɨ dré be.
12 Mɨ kòfè mòdo Trĩfàyínà ɨ dré Trĩfósà be be. Àyɨ nda ɨ tòkó adrébhá Mírĩ nɨ àzí 'o
landèzo dhɨ 'ɨ. Mɨ kòfè mòdo áma arúpi Pèrúsĩ, má dré lèle tò dhɨ dré. Akódhɨ nda
tòkó àzya adrélépi Mírĩ nɨ àzí 'o togó wăyi sè dhɨ 'ɨ.
13 Mɨ kòfè mòdo Rúfù, Mírĩ dré zɨle dhɨ dré, ìndì andre nɨ adrélépi kókpà áma andre
ró dhɨ dré be.
14 Mɨ kòfè mòdo Àsĩkùrítò dré, Fèlègónà dré, Ɛ̀rúmè dré, Pàtróbà dré, Ɛ̀rúmà dré,
ìndì àma kɨ adrúpi adrébhá àyɨ íbe dhɨ ɨ dré be.
15 Mɨ kòfè mòdo Fĩlòlógò dré, Yùlíyà dré, Nèréwù dré amvúpi nɨ be, Òlípà dré,
túmăní móndyá títí Gĩká àdhya adrébhá àyɨ íbe dhɨ íbe.
16 Mɨ kòfè mòdo adrézó ru kamú àmɨ kòfalésè lèle sè. Ɛ̀kèlézyà títí Krísto àdhya ɨ
fè kókpà mòdo àmɨ dré.

Tà tàle kùdù ro móndyá ka'ĩbhá kɨ kodzózó dhɨ ɨ

17 Áma adrúpi ɨ, má adré àmɨ kɨ kodzó, mɨ kàdréró àmɨ kɨ likí móndyá adrébhá àmɨ
kɨ 'o ru lanzí àmɨ kòfalésè dhɨ kɨ tà sè. Àyɨ nda ɨ adré tà twá tadhá tà mɨ dré kisúlé
dhɨ ɨ rúsè, adrézó móndí àruka kɨ 'o ledhélé tàkonzì na. Mɨ kàdré adrélé twá àyɨ rúsè.
18 Tàko ko, móndyá làsú be kònɨnɨ nda ɨ adré àma kɨ Mírĩ Yésu Krísto nɨ tà 'o akódhɨ
nɨ màrábà ɨ tínɨ ko. Be ró dhɨ, àyɨ àyɨkya màrábà àyɨ kɨ tàndɨ kɨ lovó kya 'ɨ. Ɨ adré
kúlí kɨníkɨnɨ kɨ ta túrúpfú kúlí íbe, adrézó móndí tà nibhá ko dhɨ kɨ lití.
19 Dɨ, kàdré ína àmɨ kɨ tà sè dhɨ, móndyá títí dhɨ ɨ yi tàle dhɨ, mɨ adré Mírĩ nɨ kúlí
ka'ĩ 'òle ngínɨ ya dhɨ 'í. Má adré dɨ lenzélé àmɨ kɨ tà sè. Dɨ, má adré lèá dhɨ, mɨ kàdré
tògya ró tà dóro kɨ tà sè, adrélé kpà tà àko àmɨ rú tà kònzɨ kɨ tà sè.
20 Tayí ngbà 'í lókyá tsà, Gĩká adrélépi tà kɨdríkɨdrɨ fe dhɨ dré àmɨ kɨ fèzo Sàtánà nɨ
ató àmɨ kɨ pá zàle.
Àma kɨ Mírĩ Yésu kòbhà áyɨ togó tanɨ àmɨ rú!
21 Áma àzíàmu Tĩmòtéyò fè mòdo àmɨ dré. Lùkíyò, Yàsónà, ìndì Sòsĩpátrò adrébhá
áma aró ro dhɨ, ɨ fè kpà mòdo àmɨ dré.
22 Ma, Tèrùtíyò wárágà kònɨdhɨ nɨ tɨsɨlepi nɨ, má adré mòdo fe àmɨ dré Mírĩ nɨ rú
sè.
23 Gáyò, àma kɨ ka'ĩlepi dòle áyɨ dzó na móndyá títí Ɛ̀kèlézyà àdhya íbe dhɨ, fè mòdo
àmɨ dré. Ɛ̀rástò bhàandre kònɨdhɨ nɨ làfa lɨkílépi dhɨ, túmăní àma kɨ adrúpi Kùwàrútò
be dhɨ ɨ fè kpà mòdo àmɨ dré. [
24 *]

Gĩká nɨ rú bhàma kùle kùdù ro dhɨ

25 Rúku kàdré Gĩká dré! Akódhɨ rĩnyí íbe kɨtswázó àmɨ kɨ tɨmbà àmɨ kɨ tà ka'ĩka'ĩ
na, Yésu Krísto nɨ Rúbí Tanɨ má dré adrélé longólé dhɨ sè, ngóró Gĩká dré tà nɨ zùle
kínó lésè dhɨ nɨ tadhálé dhɨ tínɨ.
26 Nyànomvá dhɨ, Gĩká adrélépi kóná vésè kólyá nda 'o tà nda apfòle ngádra 'á tà
pròfétà ɨ dré tɨsɨle áyɨ Kúlí na dhɨ ɨ sè, kɨtswálé móndí súrú títí ɨ lésè dhɨ ɨ kòka'ĩró
akódhɨ, adrézó kpà akódhɨ nɨ kúlí ka'ĩ 'òle be dhɨ bvó.
27 Mĩlanzĩlanzì kàdré Gĩká àlo kwákwá tògya ró nda dré Yésu Krísto sè kóná vésè
kólyá! Kàdré kònɨnɨ.

---

* **16:24 16:24** Wárágà Gĩká nɨ Kúlí tɨsɨzo àyɨ dri drĩdrĩ dhɨ ɨ léna dhɨ, à adré kúlí kònɨ kɨ kisú kònwa ko: [Àma kɨ Mírĩ Yésu Krísto nɨ togó tanɨ kàdré àmɨ íbe. Kàdré kònɨnɨ.]

Wárágà Pólò dré tɨsìle Kòrítòbhá ɨ dré dhɨ nɨ àlo

Wárágà kònɨdhɨ nɨ tà àndu ngɨle drɨ̈drɨ̈ dhɨ

Kònɨdhɨ wárágà Pólò dré tɨsìle móndyá ka'ɨ̈bhá Kòrítò na dhɨ ɨ dré dhɨ nɨ àlo 'ɨ. Kòrítò nda tá bhàandre kàdrɨ Gɨ̈ríkɨ̈ kya kɨ àlo 'ɨ, ɨndɨ bhàandre kàdrɨ Rómà kɨ òpɨ nɨ bvò Ákáyà àdhya drɨ̈le dhɨ 'ɨ. Móndí bɨ̈ bhàandre nda na dhɨ ɨ adré tá ngá gɨ ɨndɨ ngá lagí, adrézó gɨ̈ká tàko kɨ lɨndrɨ bha, adrézó tògyá nda nɨ̈le. Åyɨ bɨ̈ dhɨ ɨ adré tá kpà atsílé swà ro ndòtò tà 'obe. Pólò tsa tá Rúbí Tanɨ longó gò Èkèlézyà bhàzo kònàle, dré tá adrérà'a áyɨ atsí andre nɨ rɨ̈ to dhɨ 'á (Tà 'òle dhɨ ɨ 18:1-17).

Pólò adré wárágà kònɨdhɨ nɨ tɨsɨ kɨtswázó móndyá ka'ɨ̈bhá dhɨ kɨ drɨ̈ ta tà twátwa apfòbhá àyɨ kòfalé dhɨ ɨ sè. Adré àyɨ kɨ kodzó tà ɨ dré tá adrézó ru lanzí àyɨ kòfalésè dhɨ kɨ tà sè, ndòtò tà àyɨ kɨ àruka ɨ dré tá adrélé 'òle dhɨ nɨ tà sè, ɨndɨ tà ɨ dré tá adrézó tàbvó ta àyɨ kòfalésè dhɨ kɨ tà sè. Adré kpà tà tadhá àyɨ dré tà twátwa ɨ dré tá lizílé dhɨ ɨ dri: làmó nɨ tà, mányàngá fèle gɨ̈ká tàko ɨ dré dhɨ nɨ nyàma nɨ tà, àgo kɨ tà tòkó ɨ́be lɨsámbò na dhɨ, mányàngá Mírɨ̈ àdhya nɨ tà, tà tanɨ Tɨrí Lólo dré adrélé fèle dhɨ kɨ tà, lèle nɨ tà, Krísto nɨ ngàma dràdrà 'ásè dhɨ nɨ tà, ɨndɨ móndyá dràbhá dre dhɨ kɨ ngàma dràdrà 'ásè dhɨ kɨ tà.

Tà kàdrɨkàdrɨ wárágà kònɨdhɨ léna dhɨ kɨ atɨ̈ma

1) Pólò nɨ mòdo fèma, ɨndɨ àwoyà fèma Kòrítòbhá kɨ tà sè dhɨ (1:1-9)
2) Tà móndyá ka'ɨ̈bhá dhɨ ɨ dré adrézó ru lanzí ásà dhɨ ɨ (1:10–4:21)
3) Ndòtò tà móndyá ka'ɨ̈bhá ɨ kòfalé dhɨ (5:1-13)
4) Tà ɨ dré adrézó tàbvó ta àyɨ kòfalésè dhɨ ɨ (6:1-20)
5) Làmó nɨ tà (7:1-40)
6) Gɨ̈ká tàko kɨ tà (8:1–11:1)
7) Ågo kɨ tà tòkó ɨ́be lɨsámbò na dhɨ, ɨndɨ mányàngá Mírɨ̈ àdhya nɨ tà (11:2-34)
8) Tà tanɨ Tɨrí Lólo dré adrélé fèle dhɨ ɨ (12:1–14:40)
9) Krísto nɨ ngàma dràdrà 'ásè, móndyá dràbhá dre dhɨ kya ɨ́be dhɨ kɨ tà (15:1-58)
10) Làfa lokólé Èkèlézyà Yèrúsalémà na dhɨ dré dhɨ, ɨndɨ kúlí kùdù (16:1-24)

Pólò nɨ mòdo fèma

1 Ma, Pólò, Gɨ̈ká dré azílé adrélé Yésu Krísto nɨ àpóstolò ro ngóró í dré lèle dhɨ tínɨ dhɨ, túmǎní àma kɨ adrúpi Sòsèténè be dhɨ,
2 mà adré wárágà kònɨdhɨ nɨ tɨsɨ Èkèlézyà Gɨ̈ká àdhya Kòrítò na dhɨ dré, àmɨ Gɨ̈ká dré bhàle twá adrélé móndyá lólo ína ɨ ró Yésu Krísto na dhɨ ɨ dré. Gɨ̈ká azí àmɨ adrélé lólo túmǎní móndyá títí àrà títí ɨ 'ásè adrébhá àma kɨ Mírɨ̈ Yésu Krísto nɨ zi àyɨ kɨ Mírɨ̈ ro dhɨ ɨ́be. Bàti, akódhɨ nda Mírɨ̈ àyɨkya 'ɨ, ɨndɨ àmakya 'ɨ.
3 Gɨ̈ká àma kɨ Atá ɨ Mírɨ̈ Yésu Krísto be dhɨ ɨ kòbhà àyɨ kɨ togó tanɨ àmɨ rú, ɨndɨ ɨ kòfè tà kɨdrɨ́kɨdrɨ àmɨ dré!

Tà tanɨ móndyá ka'ɨ̈bhá dhɨ ɨ dré kisúlé Krîsto na dhɨ ɨ

4 Má adré ngbú adrélé àwoyà ta áma Gɨ̈ká dré àmɨ kɨ tà sè, dré áyɨ togó tanɨ bhàle àmɨ rú Yésu Krísto na dhɨ sè.
5 Tàko ko, mɨ dré adrélé Yésu Krísto na dhɨ sè dhɨ, Gɨ̈ká 'o àmɨ gàle tà tanɨ títí dhɨ ɨ sè, àmɨ kɨ kúlí tàma na ɨndɨ àmɨ kɨ tà nɨ̈ma na.
6 'O tà nda àmɨ léna kònɨnɨ tadházóá dhɨ, Krísto nɨ tà mà dré longólé gò mɨ dré ka'ɨzoá dhɨ tà bàti 'ɨ dhɨ.
7 Ásà dhɨ, tà tanɨ Gɨ̈ká dré adrélé fèle dhɨ kɨ àlo pɨ àmɨ ko, mɨ dré adrérà'a àma kɨ Mírɨ̈ Yésu Krísto nɨ agòma letè lovó sè dhɨ 'á.

8 Akódhɨ nɨ àmɨ kɨ tɨmbà àmɨ kɨ tà ka'ïka'ï na tsàle lókyá kùdù sè nì, mì kàdréró tà
àko àmɨ rú kïtú àma kɨ Mírï Yésu Krísto dré dra agòzo dhɨ tú.
9 Gïká àmɨ kɨ azílépi ru amú áyɨ Mvá, àma kɨ Mírï Yésu Krísto be nda, kɨtswá adrélé
ka'ïle togó wǎyi sè.

Tà móndyá ka'ïbhá dhɨ ɨ dré adrézó ru lanzí ásà dhɨ ɨ

10 Áma adrúpi ɨ, má adré àmɨ kɨ kodzó àma kɨ Mírï Yésu Krísto nɨ rú sè: Âmɨ títí, mì
kàdré ru yi àmɨ kòfalésè, mì kàdréró ru lanzí àmɨ kòfalésè ko, be ró dhɨ, mì kàdréró
ngá àlo ró kɨtswálé títí, tà mì dré adrélé kisùle dhɨ ɨ sè, ìndì tà mì dré adrélé lèle 'òle
dhɨ ɨ sè.
11 Áma adrúpi ɨ, má yi móndí àruka Kòlówè nɨ dzó lésè dhɨ ɨ tí dhɨ, lawà àmɨ kòfalé
be dhɨ 'í.
12 Kòdhɨ íbe dhɨ, má adré yïá tàle dhɨ, àmɨ kòfalé dhɨ, dhya àlo adré tàá dhɨ: «Ma
Pólò nɨ lebèlepi 'ɨ.» Dhya àzya adré kó tàá dhɨ: «Ma mána Âpólò nɨ lebèlepi 'ɨ.» Âzya
nɨ: «Ma mána Pétèró nɨ lebèlepi 'ɨ.»* Âzya nɨ: «Ma mána Krísto nɨ lebèlepi 'ɨ.»
13 Mì adré kisùá dhɨ, à nɨ kɨtswá tsï Krísto nɨ lanzí bwà? Â tidí tá Pólò dràle fa
kɨpakɨpa dri àmɨ kɨ tà sè dhɨ kòdhya? Â fè tá bàtísimò àmɨ dré Pólò nɨ rú sè?
14 Má adré mána àwoyà ta Gïká dré, má dré bàtísimò fèle dhya àlo àmɨ kòfalé dhɨ
dré ko dhɨ sè. Má fè ngbà 'í Kùrísipò ɨ dré Gáyò be.
15 Dɨ dhya àlo kɨtswá tàá dhɨ, à fè bàtísimò àmɨ dré áma rú sè dhɨ ko.
16 (Bàti, má fè kpà bàtísimò móndyá Sètèfánà nɨ dzó lésè dhɨ ɨ dré. Dɨ, má nï má fè
tá bàtísimò dhya àzya dré 'í káyà dhɨ ko.)
17 Tàko ko, Krísto mù ma kɨtswálé bàtísimò fe móndí ɨ dré ko. Be ró dhɨ, mù ma
kɨtswálé Rúbí Tanɨ longó móndí ɨ dré dhɨ bvó. Dɨ, má adré mána Rúbí Tanɨ nda nɨ
longó kúlí angábhá móndí kɨ tògyá lésè dhɨ ɨ sè ko, Krísto nɨ dràma fa kɨpakɨpa dri
dhɨ kàtsáró tà rïnyí àko dhɨ ró ko.

Yésu Krîsto, rïnyî ìndì tògyá Gïká àdhya 'ɨ

18 Tàko ko, Krísto nɨ fa kɨpakɨpa nda nɨ tà adrélé longólé dhɨ sù ngóró tà azaaza tínɨ
móndyá adrébhá lìle dràdrà kisú dhɨ ɨ dré. Dɨ, àma adrébhá lìle lídrì kisú dhɨ ɨ dré
dhɨ, tà nda ína rïnyí Gïká àdhya 'ɨ.
19 Tàko ko, Gïká nɨ Kúlí adré tàá dhɨ:
«Má nɨ tògyabhá kɨ tògyá kɨzá.
Má nɨ móndyá tà nibhá dhɨ kɨ tà nïnï 'o atsálé tà tàko ró.»†
20 Dɨ tògyabhá ɨ ángwà? Móndyá tà ndabhá nïle dhɨ ɨ ángwà? Tògyabhá adrébhá tà
kayí àyɨ kòfalésè lókyá ándrò kòndɨ sè dhɨ ɨ ángwà? Gïká tadhá ngádra 'á dhɨ, tògyá
bvò kòndɨ àdhya tà azaaza 'ɨ dhɨ!
21 Tàko ko, akódhɨ nɨ tògyá sè dhɨ, tayí tá ɨ móndyá bvò kòndɨ àdhya ì dré kɨtswálé
nïle àyɨ kɨ tàndɨ kɨ tògyá sè bwà dhɨ ko. Be ró dhɨ, nò ína dóro nɨ, í dré adrélé móndyá
adrébhá áyɨ ka'ï dhɨ kɨ tɨdrí, tà sùlepi tà azaaza tínɨ adrélé longólé dhɨ sè dhɨ.
22 Tàko ko, Yúdà ànzɨ ì adré tà líndríga ró dhɨ kɨ zi nòle dhɨ kòdhya. Gïríkï ì adré
àyɨkya tògyá nda nïle dhɨ kòdhya.
23 Dɨ, àma ró dhɨ, mà adré àmakya Krísto tidílé fa kɨpakɨpa dri dhɨ nɨ tà longó
kòdhya. Tà nda kòdhɨ tà adrélépi Yúdà ànzɨ kɨ 'o ledhélé dhɨ 'ɨ, ìndì tà azaaza móndyá
súrú twá ro dhɨ ɨ dré dhɨ 'ɨ.
24 Dɨ, móndyá Yúdà ànzɨ ró ìndì súrú twá ro Gïká dré azílé dhɨ ɨ dré dhɨ, Krísto nda
rïnyí Gïká àdhya 'ɨ, ìndì tògyá Gïká àdhya 'ɨ.
25 Tàko ko, Gïká nɨ tà sùlepi tà azaaza tínɨ dhɨ ína tògya ró móndí kɨ tògyá lavú.
Kòdhɨ íbe dhɨ, Gïká nɨ tà sùlepi tà yàyà tínɨ dhɨ ína rïnyi ró móndí kɨ rïnyí lavú.

---

* **1:12 1:12** Gïká nɨ Kúlí tɨsìle Gïríkï ti sè dhɨ léna dhɨ, à adré «Kéfà» kisú kònwa. Rú nda rú àzya Pétèró àdhya 'ɨ.
† **1:19 1:19** À kònò Ésáyà 29:14.

26 Áma adrúpi ɨ, mì kisù rè ngalè àmɨ tá móndí ngíɲɨ ya dhɨ ká, lókyá Gĩká dré tá àmɨ kɨ azírà'a dhɨ. Àmɨ kòfalé dhɨ, móndí bĭ dhɨ ɨ tá tògyabhá 'ɨ ko móndí ɨ mĭlésè dhɨ. Àmɨ kɨ àruka bĭ dhɨ ɨ tá móndí kàdrɨkàdrì 'ɨ ko. Àmɨ kɨ àruka bĭ dhɨ ɨ tá móndí angábhá ópí kɨ súrú lésè dhɨ 'ɨ ko.
27 Dɨ, Gĩká kɨpè ína móndyá móndyá bvò àdhya ì dré adrélé nòle azaaza ró dhɨ ɨ kòdhya, kɨtswázó kanyò fe tògyabhá ɨ dré dhɨ bvó. Kɨpè móndyá móndyá bvò àdhya ì dré adrélé nòle yàyà dhɨ ɨ kòdhya, kɨtswázó kanyò fe móndyá rĩnyi ró dhɨ ɨ dré dhɨ bvó.
28 Kɨpè móndyá móndyá bvò àdhya ì dré adrélé nòle tà tàko ró, adrélé kpà zèle zèzè dhɨ ɨ kòdhya, kɨtswázó tà kàdrì bvò àdhya kɨ kɨzá,
29 dhya àlo kòkɨtswáró áyɨ afà Gĩká kandrá ko dhɨ bvó.
30 Dɨ Gĩká 'o àmɨ ru amú Yésu Krísto be dhɨ nì. 'O kpà Krísto nda adrélé àma dré tògyá angálépi í vélésè dhɨ 'ɨ. Tàko ko, akódhɨ nda dhya àma kɨ bhàlepi gyăgya ìndì lólo Gĩká kandrá dhɨ 'ɨ, ìndì dhya àma kɨ apálépi tàkonzì lésè dhɨ 'ɨ.
31 Ásà dhɨ, ngóró Gĩká nɨ Kúlí dré adrélé tàle dhɨ tíɲɨ: «Lè dhya adrélépi áyɨ afà dhɨ kàdré áyɨ afà tà Mírì dré 'òle dhɨ kɨ tà sè.»‡

2

Krîsto tidîlé fa kɨpakɨpa dri dhɨ nɨ tà longoma

1 Áma adrúpi ɨ, lókyá má dré tsàzo Gĩká nɨ tà lùzu ró dhɨ nɨ longó àmɨ dré dhɨ sè dhɨ, má longó tá tà nda kúlí kìníkìnɨ ɨ sè ko, ìndì tògyakúlí ɨ sè ko.
2 Tàko ko, má lè tá tà àzya 'òle nĭle àmɨ kòfalé ko, kàdré ngbà 'í Yésu Krísto, dhya tidílé fa kɨpakɨpa dri dhɨ nɨ tà 'ɨ ko dhɨ.
3 Ásà dhɨ, má dré tá adrérà'a àmɨ kòfalé dhɨ 'á dhɨ, ma tá móndí tà íbe yàyà, adrélépi tĩri ró adrélé lyàle lyàlyà dhɨ 'ɨ.
4 Tà má dré longólé àmɨ dré nda, má longó tá tògyakúlí kɨtswázó àmɨ kɨ togó asé dhɨ ɨ sè ko. Be ró dhɨ, má longó mána tà nda rĩnyí Tɨrí Lólo dré tadhálé dhɨ sè,
5 àmɨ kɨ tà ka'ĭka'ĭ kàdréró áyɨ totó tògyá móndí kya dri ko, be ró dhɨ, kàdréró áyɨ totó rĩnyí Gĩká àdhya dri.

Tògyá Gĩká àdhya

6 Dɨ, tágba dré adrézó kònìnɨ dhɨ, mà adré àmakya tògyá àlo dhɨ nɨ tadhá móndyá lɨ'wábhá àyɨ kɨ tà ka'ĭka'ĭ na dhɨ ɨ kòfalé. Dɨ, tògyá nda ína tògyá bvò kòndɨ àdhya 'ɨ ko, ìndì tògyá ópí bvò kòndɨ àdhya àyɨ kɨ tà dré adrézó akílé dhɨ kya 'ɨ ko.
7 Be ró dhɨ, mà adré àmakya Gĩká nɨ tògyá dré zùle zùzù kíɲó lésè dhɨ nɨ tadhá kòdhya. Gĩká bhà tá tògyá nda drĩdrì bvò nɨ bhàma kandrá, mà kòkisúró mĭlanzĭlanzĭ ásà.
8 Ópí bvò kòndɨ àdhya ì nĭ àyɨkya tògyá nda ko. Kònò ì kònĭ tá be dhɨ, ì kɨtswá tá àma kɨ Mírì mĭlanzĭlanzĭ ro dhɨ nɨ tidí dràle fa kɨpakɨpa dri dhɨ ko.
9 Dɨ, ngóró tɨsɨle Gĩká nɨ Kúlí na dhɨ tíɲɨ:
«Tà móndí kɨ mĭ dré nòle rè ko, àyɨ kɨ bíbhálé dré yĭle rè ko, ì dré kpà kisùle rè ko dhɨ,
Gĩká bhà drĩdrì zùle móndyá adrébhá áyɨ le dhɨ ɨ dré.»*
10 Dɨ, Gĩká tadhá ína tà lùzu ró nda àma dré Tɨrí Lólo nɨ rĩnyí sè dre. Tàko ko, Tɨrí nda adré tà títí dhɨ kɨ tabhĩ, adrézó ndìndì tà Gĩká dré zùle zùzù dhɨ kɨ ni.
11 Ángyá ko, móndí ɨ kòfalé dhɨ, àdhi nĭ tà dhya àlo dré adrélé kisùle í léna dhɨ nɨ, kàdré ngbà 'í dhya nda nɨ togó 'ɨ ko dhɨ? Kókpà kòdhɨ tíɲɨ, dhya àlo nĭ tà Gĩká dré adrélé kisùle dhɨ ɨ ko. Ngbà 'í Gĩká nɨ Tɨrí nĭ nì.

---

‡ **1:31 1:31** A kònò Yèrèmíyà 9:23. * **2:9 2:9** A kònò Èsáyà 52:15; 64:3.

12 Àma ró dhɨ, mà kisú tɨrí bvò kòndɨ àdhya kòdhya ko. Be ró dhɨ, mà kisú àmakya
Tɨrí angálépi Gïká vélésè dhɨ kòdhya, mà kòkɨtswáró tà tanɨ Gïká dré afèle àma dré
áyɨ togó tanɨ sè dhɨ kɨ ni be dhɨ bvó.
13 Mà adré tà nda kòdhɨ kɨ ta kòdhya. Dɨ, mà adré tàá kúlí móndí kɨ tògyá dré adrélé
tadhálé dhɨ ɨ sè ko. Be ró dhɨ, mà adré àmakya tàá kúlí Tɨrí dré adrélé tadhálé dhɨ ɨ
sè. Mà adré dɨ tà Tɨrí àdhya kɨ ta kúlí Tɨrí àdhya ɨ sè.
14 Dhya Gïká nɨ Tɨrí àko dhɨ kɨtswá ína tà adrébhá angálé Tɨrí nda vélésè dhɨ kɨ ka"ï
bwà ko. Tàko ko, akódhɨ mïlésè dhɨ, tà nda ɨ tà azaaza 'ɨ. Kɨtswá kpà tà nda kɨ àndu
ni bwà ko. Àngyá ko, à kɨtswá ngbà 'í tà nda kɨ àndu ni lanzílé Tɨrí sè bwà.
15 Dhya Gïká nɨ Tɨrí íbe dhɨ adré tà títí dhɨ kɨ bvó ni lanzílé. Dɨ, dhya àzya kɨtswá
ína akódhɨ nda nɨ tàbvó ni tàle bwà ko.
16 Tàko ko,

«Àdhi nï tà Mírï dré adrélé kisùle dhɨ nï?
Àdhi nɨ kɨtswá akódhɨ nɨ drï ta nï?»†
Dɨ, àma ró dhɨ, àma àmakya Krísto nɨ tà kisùkisù íbe àma léna.

3

Màrábà Gïká àdhya ɨ

1 Áma adrúpi ɨ, má dré tá adrérà'a àmɨ íbe dhɨ 'á dhɨ, má kɨtswá tá tà ta àmɨ dré
ngóró móndí lɨ'wábhá àyɨ kɨ tà ka"ïka"ï na dhɨ ɨ dré dhɨ tínɨ ko. Má tà tá dɨ tà àmɨ
dré ngóró móndí bvò àdhya ɨ dré dhɨ tínɨ, ìndì móndí adrébhá ànzɨmvá ro Krísto nɨ
ka"ïma na dhɨ ɨ dré dhɨ tínɨ.
2 Má fè tá àmɨ dré bàsú kòdhya, mányàngá tòmbátòmba dhɨ 'ɨ ko. Tàko ko, mì
kɨtswá tá àmɨkya ngá nda nɨ mvo bwà ko. Tà bàti ró dhɨ, mì kɨtswá dhu rè mvòá bwà
ko.
3 Àmɨ dhu rè móndí bvò àdhya ɨ tínɨ. Tàko ko, mì adré àmɨkya lovó kònzɨ bha,
adrézó kpà lawàle àmɨ kòfalésè. Dɨ àmɨ tsï móndí bvò àdhya 'ɨ ko? Mì adré tsï tà 'o
móndí kya tínɨ ko?
4 Àngyá ko, àmɨ kɨ àlo kàdré tàá dhɨ «Ma Pólò nɨ lebèlepi 'ɨ,» ìndì àzya nɨ kó «Ma
Àpólò nɨ lebèlepi 'ɨ» dhɨ, kòdhɨ mì adré tsï tà 'o móndí kya tínɨ ko?
5 Àpólò ína àdhi 'ɨ? Pólò dɨ kó ína àdhi 'ɨ? Àma ngbà 'í Gïká nɨ màrábà mì dré Yésu
nɨ ka"ïzo àyɨ kɨ kúlí sè dhɨ 'ɨ. Àma àlo àlo títí dhɨ ɨ, mà 'o àzí Mírï dré bhàle àma drígá
dhɨ kòdhya.
6 Má rɨ tá kórì gò, Àpólò dré yï dàzo drïá. Dɨ, Gïká 'o ína kórì nda mbàle dhɨ nì.
7 Ásà dhɨ, dhya adrélépi kórì rɨ dhɨ, ìndì dhya adrélépi yï da dhɨ, móndí kàdrì 'ɨ ko.
Dhya kàdrì ngbà 'í Gïká adrélépi kórì 'o mbàle dhɨ 'ɨ.
8 Dhya adrélépi kórì rɨ dhɨ ɨ dhya adrélépi yï da dhɨ be dhɨ kɨ àzí àlo. Dɨ àyɨ àlo àlo
títí dhɨ kɨ làgí kisú àyɨ kɨ tàndɨ kɨ àzí ì dré 'òle dhɨ tí.
9 Tàko ko, àma Gïká nɨ àzíàmu 'ɨ. Àmɨ àmɨkya Gïká nɨ amvú 'ɨ. Àmɨ kókpà Gïká nɨ
dzó adrélé sïle dhɨ 'ɨ.
10 Gïká nɨ togó tanɨ bhàle má rú dhɨ sè dhɨ, má bhà dzó nɨ pá ngóró dzó sïlepi tògyá
sè dhɨ tínɨ gò, móndí àruka ì dré adrézó ngá tobhà drïá. Dɨ, adré lèá dhɨ, àyɨ àlo àlo
títí dhɨ ì kònò dóro ngalè ì adré tobhàá ngínɨ ya dhɨ.
11 Tàko ko, dhya àlo kɨtswá dzópá àzya bha dzópá bhàle dre dhɨ rúsè bwà ko. Dzópá
bhàle nda, Yésu Krísto 'ɨ.
12 Dzópá nda dri dhɨ, móndí àruka kɨ ngá tobhà órò sè yà, àrezá sè yà, kírà làgí
kyàkyà dhɨ ɨ sè yà, fa sè yà, kòzó sè yà, kó ngalè kayísá sè yà dhɨ.

† **2:16 2:16** A kònò Ésáyà 40:13.

13 Dɨ à nɨ àyɨ àlo àlo títí nda kɨ àzí ɨ ngínɨ ya dhɨ nɨ no ngádra 'á kɨ̀tú tàbvó tàzo dhɨ tú. Tàko ko, Gɨ̀ká nɨ àyɨ àlo àlo títí dhɨ kɨ àzí kɨ tabhɨ̀ àtsí sè, tadházóá dhɨ, àzí nda ɨ ngalè ngínɨ ya dhɨ.
14 Dhya àlo nɨ àzí kàdré áyɨ totó tätä dhɨ, akódhɨ nda nɨ làgí kisú àzí nda sè.
15 Dɨ, dhya àzya nɨ àzí kòve àtsí sè vevè dhɨ, akódhɨ nda kɨtswá ínа làgí kisú ko. Akódhɨ nɨ tàndɨ nɨ adrí, dɨ kàdrí gba yà dhɨ, a nɨ su ngóró móndí akpólépi àtsí misè dhɨ tínɨ.
16 Mɨ nɨ̀ ko tàle dhɨ, àmɨ Gɨ̀ká nɨ tépelò 'ɨ, ɨ̀ndɨ̀ Gɨ̀ká nɨ Tɨrí adré adrélé àmɨ léna dhɨ?
17 Dhya àlo kòpfu Gɨ̀ká nɨ tépelò dhɨ, Gɨ̀ká nɨ kókpà akódhɨ nda nɨ pfu dràle. Tàko ko, Gɨ̀ká nɨ tépelò ína lólo, ɨ̀ndɨ̀ àmɨ akódhɨ nɨ tépelò nda 'ɨ.
18 Mɨ̀ kàdré àmɨ kɨ tàndɨ kɨ lɨtí ko. Dhya àlo àmɨ kòfalé dhɨ kàdré kisùá dhɨ, ɨ tògyá líyí 'ɨ tògyá bvò kòndɨ àdhya sè dhɨ, lè akódhɨ nda kàtsá móndí azaaza ró, kàtsáró tògyá líyí ro bàti.
19 Tàko ko, tògyá bvò kòndɨ àdhya tà azaaza 'ɨ Gɨ̀ká mɨ̀lésè. Ngóró Gɨ̀ká nɨ Kúlí dré adrélé tàle dhɨ tínɨ: «Akódhɨ adré tògyabhá kɨ 'o la'ɨ̀le àyɨ kɨ tàndɨ kɨ túrúpfú tà sílé.»*
20 Adré kpà tàá dhɨ: «Mírɨ̀ nɨ̀ tàle dhɨ, tà tògyabhá ɨ dré adrélé kisùle dhɨ ɨ tà tàko 'ɨ dhɨ be.»†
21 Adré dɨ lèá dhɨ, mɨ kògò adrélé àmɨ kɨ afà móndí kɨ tà sè ko! Tàko ko, tà títí dhɨ ɨ àmɨkya 'ɨ.
22 Kàdré Pólò 'ɨ yà, Àpólò 'ɨ yà, Pétèró 'ɨ yà, bvò kònɨ̀dhɨ 'ɨ yà, lídrɨ 'ɨ yà, dràdrà 'ɨ yà, lókyá ándrò kònɨ̀dhɨ 'ɨ yà, kó ngalè lókyá adrélépi alɨ̀le dhɨ 'ɨ yà dhɨ, tà títí dhɨ ɨ àmɨkya 'ɨ.
23 Dɨ àmɨ àmɨkya Krísto àdhya 'ɨ, ɨ̀ndɨ̀ Krísto Gɨ̀ká àdhya 'ɨ.

4

Krîsto nɨ àpóstolò ɨ

1 Ásà dhɨ, mɨ kàdré àma kɨ no ngóró Krísto nɨ àzí 'obhá ɨ ró, ɨ̀ndɨ̀ dhya Gɨ̀ká nɨ tà lùzu ró dhɨ kɨ bhàzo àyɨ drígá dhɨ ɨ ró.
2 Dɨ adré lèá dhɨ, dhya àzí bhàzo drígá dhɨ kàdré móndí áyɨ mírɨ̀ dré kɨtswálé ka'ɨ̀le togó wǎyi sè dhɨ 'ɨ.
3 Dɨ, mɨ kàdré àmɨkya áma tàbvó ta yà, kó ngalè tàbvó tàlepi bvò kòndɨ àdhya kàdré tàá nɨ yà dhɨ, tà nda tà tàko 'ɨ má mɨ̀lésè. Áma tàndɨ má adré ndɨ̀ndɨ̀ áma tàbvó ta ma ko.
4 Áma togó adré áma arókɨ tà àlo sè ko. Dɨ, kòdhɨ adré tadhá dhɨ, ma gyǎgya Gɨ̀ká kandrá dhɨ ko. Dhya adrélépi áma tàbvó ta dhɨ ngbà 'í Mírɨ̀ 'ɨ kalóma.
5 Ásà dhɨ, lè mɨ kàdré dhya àlo nɨ tàbvó ta drɨ̈drɨ̀ lókyá Gɨ̀ká dré bhàle dhɨ kandrá ko. Mɨ kàdré Mírɨ̀ Yésu nɨ agòma letè. Akódhɨ nda nɨ tà zùle tínímvá na dhɨ kɨ 'o apfòle ngádra 'á gò, tà móndí ɨ dré lèle 'òle àyɨ kɨ togó na dhɨ kɨ tadházó. Dɨ móndí àlo àlo títí dhɨ kɨ rúku kɨtswálépi àyɨ sè dhɨ nɨ kisú Gɨ̀ká véna.
6 Áma adrúpi ɨ, má tadhá tà nda kòdhɨ ɨ àmɨ dré àma kɨ tàndɨ ɨ rú Àpólò be, mɨ kònɨ̈ró lɨ̀le vwàvwà ro tà tɨsɨ̀le dhɨ ɨ rúsè ko, mɨ kàdréró kpà drɨ̈kàdrɨ̀ ro adrézó móndí kɨ no twátwa dhɨ ko.
7 Mɨ tá mína àdhi 'ɨ, adrélé ámɨ tàndɨ nɨ no twá móndí àruka ɨ rúsè nɨ? Tà dóro títí mí dré adrézó ába dhɨ ɨ kòfalé dhɨ, tà àlo mí dré kisúlé ko dhɨ be? Dɨ mí kòkisú tà nda ɨ 'í dhɨ, mí adré dɨ ámɨ afà ngóró mí kisú tá tà nda ɨ ko na tínɨ àdho tà sè?
8 Mɨ̀ adré àmɨkya kisùá dhɨ, mɨ kisú tà títí mɨ̀ dré tá adrézó lovó nɨ íbe dhɨ ɨ dre? Mɨ̀ adré kisùá dhɨ, mɨ atsá ngábhá ɨ ró dre? Mɨ̀ atsá ópí ɨ ró, adrélé òpɨ nya àma àko

* **3:19 3:19** Á kònò Yóbò 5:13. † **3:20 3:20** Á kònò Longó ɨ 94:11.

dhɨ dre? Má mĭlésè dhɨ, dóro nɨ tá mì dré atsálé ópí ɨ ró bàti dhɨ, mà kòkɨtswáró tá òpì nya túmáńí àmɨ íbe ká.

9 Tàko ko, má mĭlésè dhɨ, sù ngóró Gĭká bhà tá àma adrébhá àpóstolò ro dhɨ ɨ kùdù ro, ngóró móndí rùle àdzú na, tà bhàzo àyɨ dri kɨtswálé dràdrà sè gò, adrézó àyɨ kɨ dri lìzo àyɨ kɨ tupfú todràle móndyá títí ɨ mi dhɨ ɨ tínɨ. Âma ngóró móndí wàyá bhàle móndyá títí bvò àdhya ɨ kandrá ángéló íbe, ì dré adrélé nòle dhɨ ɨ tínɨ.

10 Â adré àma kɨ no móndí azaaza ɨ ró Krísto nɨ tà sè gò, adrézó àmɨ kɨ no tògyabhá ɨ ró Krísto na. Âma móndí tà íbe yàyà dhɨ 'ɨ, dɨ, àmɨ àmɨkya móndí rĭnyi ró dhɨ 'ɨ. Â adré àma kɨ ayízè gò, adrézó àmɨ kɨ lindrì bha.

11 Atsálé ándrò kònìdhɨ dhɨ, àma tàbirí íbe, yĭ lovó íbe, ìndì kítá àko. Â adré àma kɨ mì pfo gò, mà dré adrézó tatsílé àrà ndabe.

12 Mà adré àzí 'o landèzo àma kɨ tàndɨ kɨ drígá sè. Â kàdré àma kɨ lodhá dhɨ, mà adré àmakya tà tanɨ zi Gĭká tí móndí ɨ dri. Â kàdré àma kɨ mì pfo dhɨ, mà adré àmakya tà nda nɨ mvo.

13 Â kàdré àma kɨ rú ta kònzɨ dhɨ, mà adré àmakya kúlí yàyà logó kòdhya. Atsálé nyànomvá kònìdhɨ dhɨ, à adré àma kɨ no kòròsò tínɨ, ngá àŋwá adrélé bhèle mbì na dhɨ tínɨ.

14 Má adré tà nda kòdhɨ kɨ tisì kɨtswázó kanyò fe àmɨ dré ko. Be ró dhɨ, má adré mána tɨsìá kɨtswázó àmɨ kɨ kodzó, ngóró áma ànzɨ má dré lèle tò dhɨ ɨ tínɨ.

15 Tágba mì kàdré àmɨ kɨ drì kobhá íbe ngùlù-mudrí Krísto na yà dhɨ, àmɨ ngbà 'í atá íbe àlo. Tàko ko, má dré Rúbí Tanɨ longólé àmɨ dré gò mì dré ka'ĭzoá dhɨ sè dhɨ, má atsá mána àmɨ kɨ atá ro Yésu Krísto na.

16 Má adré dɨ àmɨ kɨ kodzó, mì kàdréró áma lebè, adrézó tà 'o mána tínɨ.

17 Tà kòdhɨ sè dhɨ, má adré áma mvá Tĭmòtéyò, má dré lèle tò dhɨ nɨ mu àmɨ véna. Akódhɨ nda móndí kɨtswálé ka'ĭle togó wãyi sè Mírì nɨ tà sè dhɨ 'ɨ. Kòtsa dre dhɨ, a nɨ láti má dré adrélé lebèle Yésu Krísto na dhɨ nɨ tà 'o agálé àmɨ léna, ngóró má dré adrélé tadhálé àrà títí ɨ 'ásè ìndì Ẽkèlézyà títí ɨ 'ásè dhɨ tínɨ.

18 Móndí àruka àmɨ kòfalé dhɨ ì atsá àyɨkya drĭkàdrì ro, adrézó kisùá dhɨ, má kɨtswá lìle àmɨ véna ko.

19 Dɨ, Mírì kòlè dhɨ, má nɨ tsa àmɨ véna mbèlè. Dɨ má kònì tsa dhɨ, má nɨ ngbà 'í drĭkàdrìbhá nda kɨ kúlí yi kòdhya ko, má nɨ kókpà nòá ngalè àyɨ Gĭká nɨ rĭnyí íbe bàti yà dhɨ.

20 Tàko ko, à adré Gĭká nɨ Òpì nɨ tà tadhá ngbà 'í kúlí sè ko. Be ró dhɨ, à adré tà nɨ nɨ tadhá rĭnyí sè.

21 Mì adré lèá dhɨ, má kòtsa àmɨ véna ngínɨ? Má kòtsa fímbò be má drígá, kó ngalè togó yàyà gàlepi lèle sè dhɨ be?

5

Ndòtò tà móndyá ka'ĭbhá ɨ kòfalé dhɨ

1 Àrà títí ɨ 'ásè dhɨ, à adré yĭá tàle dhɨ, ndòtò tà àmɨ kòfalé be. Â adré ndìndì ndòtò tà kárá be kònìnɨ nda nɨ yi pàgánò ɨ kòfalé ko. Tàko ko, à adré tàá dhɨ, agó àlo àmɨ kòfalé dhɨ adré ayílé áyɨ atá nɨ tòkó be.

2 Dɨ mì adré àmɨkya avólé drĭkàdrì sè! Adré tá be lèá dhɨ, mì kòtongó tá tà nda sè gò, dhya tà nda nɨ 'òlepi dhɨ nɨ tɨngázó àmɨ kòfalésè.

3 Ma ró dhɨ, tágba má dré adrézó àmɨ kòfalé yó dhɨ, áma togó ína ngbú àmɨ véna. Dɨ má tà tá mána dhya tà nda nɨ 'òlepi dhɨ nɨ tàbvó dre, ngóró ma tá àmɨ kòfalé be na tínɨ.

4 Dɨ mì kònì dra ru kɨmó àma kɨ Mírì Yésu nɨ rú sè dhɨ, áma togó nɨ adré túmáńí àmɨ íbe, ìndì àma kɨ Mírì Yésu nɨ rĭnyí nɨ adré àmɨ íbe.

5 Dɨ mɨ kòfè dhya nda Sàtánà drígá, lovó kònzɨ akódhɨ nɨ rúbhá àdhya kòdràró gò, akódhɨ nɨ lídrɨ kàdríró kĭtú Mírĭ dré dra agòzo dhɨ tú.
6 Tà mɨ dré kɨtswázó àmɨ kɨ afà ásà dhɨ yókódhó. Mɨ nĭ ko tàle dhɨ, tàkú mvá tsà dhɨ adré mápà fóndro títí dhɨ nɨ 'o avólé nɨ dhɨ?
7 Dɨ mɨ kòtɨngá tàkú àku kòdhɨ, àmɨ kɨ temvézó, mɨ kàtsáró mápà tídhí ro tàkú àko. Tà bàti ró dhɨ, mɨ atsá àmɨkya mápà tídhí ro dre, à dré Krísto àma kɨ kábilígyà mvá Pásɨkà àdhya nɨ pfùle dràle mòbòmà ro dhɨ sè.
8 Ásà dhɨ, mà kàdré àma kɨ gwányá Pásɨkà àdhya nɨ 'o. Dɨ, mà kàdré 'òá mápà ladhílé tàkú àku tàkonzɨ àdhya ɨndɨ togó kònzɨ àdhya sè dhɨ sè ko. Be ró dhɨ, mà kàdré àmakya 'òá mápà tàkú àko togó wăyi àdhya ɨndɨ tà bàti àdhya sè.
9 Áma wárágà tɨsɨle drĭdrĭ dhɨ léna dhɨ, má tɨsɨ tá àmɨ dré dhɨ, mɨ kàdré ru su móndyá adrébhá ndòtò tà 'o dhɨ íbe ko.
10 Kòdhɨ má adré tá móndyá bvò kòndɨ àdhya adrébhá ndòtò tà 'o yà, adrébhá ngá lovó bha yà, adrébhá ngá kisú túrúpfú sè yà, kó ngalè adrébhá gĭká tàko kɨ lɨndrɨ bha yà dhɨ kɨ tà ta kòdhya ko. Kònò kàdré tá kònɨnɨ ko dhɨ, a nɨ tá lèá dhɨ, mɨ kònga bvò kònɨdhɨ 'ásè.
11 Dɨ, má adré tá mána lèá tàle dhɨ: Mɨ kàdré ru su móndyá adrébhá àyɨ kɨ zi Yésu nɨ ka'ĭbhá ɨ ró gò, ɨ dré adrézó ndòtò tà 'o yà, adrézó ngá lovó bha yà, adrézó gĭká tàko kɨ lɨndrɨ bha yà, adrézó móndí kɨ rú ta kònzɨ yà, adrézó wá tsi yà, kó ngalè adrézó ngá kisú túrúpfú sè yà dhɨ íbe ko. Mɨ kàdré ndɨndɨ ngá nya móndyá làsú be kònɨnɨ nda íbe ko.
12-13 Tàko ko, móndyá Yésu nɨ ka'ĭbhá ko dhɨ kɨ tàbvó tàma nò ma ko. Gĭká nɨ àyɨ nda kɨ tàbvó ta nɨ. Dɨ, adré zakó tsĭ lèá dhɨ, mɨ kàdré móndyá Èkèlézyà le dhɨ kɨ tàbvó ta àmɨ? Ásà dhɨ, ngóró Gĭká nɨ Kúlí dré adrélé tàle dhɨ tínɨ: «Mɨ kòdro tàkonzɨ líyí àmɨ kòfalésè.»*

6

Tà adrézó tàbvó ta ásà móndyá ka'ĭbhá ɨ kòfalé dhɨ ɨ

1 Mɨ kàdré tà íbe àmɨ kòfalé àmɨ kɨ adrúpi be dhɨ, mɨ adré àmɨkya lìle tà nda nɨ bvó 'o pàgánò ɨ dré tàle dhɨ ngínɨngínɨ ró? Mɨ adré àmɨkya lìle tà nda nɨ bvó 'o móndyá Gĭká àdhya ɨ dré tàle dhɨ ko àdho tà sè?
2 Mɨ nĭ ko tàle dhɨ, móndyá Gĭká àdhya kɨ móndyá bvò kòndɨ àdhya kɨ tàbvó ta àyɨ dhɨ? Dɨ mɨ kònɨ dra móndyá bvò kòndɨ àdhya kɨ tàbvó ta àmɨ dhɨ, mɨ kɨtswá tsĭ tà mvá tsà àmɨ kòfalé dhɨ kɨ bvó ta bwà ko?
3 Mɨ nĭ ko tàle dhɨ, mà nɨ dra ángélò kɨ tàbvó ta dhɨ? Dɨ mà kɨtswá tà lídrɨ kòndɨ àdhya kɨ bvó ta bwà ko àdho tà sè?
4 Mɨ kàdré tà làsú be kònɨnɨ dhɨ íbe àmɨ kòfalé dhɨ, mɨ adré dɨ lìle tà nda kɨ bvó 'o tàle móndí Èkèlézyà dré adrélé nòle móndí tàko ró dhɨ ɨ véna ngíní?
5 Má adré tà kòdhɨ kɨ ta kanyò fèzo àmɨ dré. Àmɨ kòfalé dhɨ, dhya àlo adrélépi tògyá íbe kɨtswázó tà áyɨ adrúpi ɨ kòfalé dhɨ nɨ bvó ta bwà dhɨ tsĭ yókódhó?
6 Dɨ, móndí ka'ĭlepi àlo dhɨ adré ína áyɨ adrúpi nɨ dri lɨzo ába tà àyɨ kòfalé dhɨ nɨ bvó 'o tàle, ɨndɨ adré 'òá kònɨnɨ móndyá ka'ĭbhá ko dhɨ ɨ kandrá!
7 Tà bàti ró dhɨ, mɨ dré adrélé tà adrézó tàbvó ta ásà dhɨ íbe àmɨ kòfalé dhɨ sè dhɨ, kòdhɨ adré tadhá dhɨ, mɨ adhé dre. Mɨ kɨtswá tá tà kònzɨ 'òle àmɨ rú dhɨ kɨ mvo bwà ko àdho tà sè? Mɨ kɨtswá tá àmɨ kɨ ngá tayí topálé dhɨ bwà ko àdho tà sè?
8 Dɨ, mɨ adré àmɨkya móndí kɨ 'o kònzɨ, adrézó àyɨ kɨ ngá topá dhɨ àmɨ. Mɨ adré kpà 'òá kònɨnɨ àmɨ kɨ adrúpi ɨ rú!

---

* **5:12-13 5:12-13** À kònò Dùtèrònómè 17:7.

9 Mì nǐ ko tàle dhì, móndyá adrébhá tà kònzì 'o dhì ì kìtswá fìle Gǐká nì Òpì na ko dhì? Mì kòtayí àmì adrélé lìtílé ko: Móndyá adrébhá ndòtò tà 'o dhì ì, móndyá adrébhá gǐká tàko kì lìndrì bha dhì ì, móndyá adrébhá múná tà 'o dhì ì, àgo adrébhá ayílé àgo íbe dhì ì,
10 móndyá adrébhá ngá kugù dhì ì, móndyá adrébhá ngá lovó bha dhì ì, móndyá adrébhá wá tsi dhì ì, móndyá adrébhá móndí kì rú ta kònzì dhì ì, ìndì móndyá adrébhá ngá kisú túrúpfú sè dhì íbe dhì ì kìtswá fìle Gǐká nì Òpì na ko.
11 Wáláká dhì, móndí àruka àmì kòfalé dhì ì tá àyì nda kòdhì ì tínì. Dì, Gǐká dzì àmì àmì kì tàkonzì lésè, àmì kì bhàzo twá adrélé ína ró, àmì kì bhàzo gyǎgya í kandrá Mírǐ Yésu Krísto nì rú sè, ìndì àma kì Gǐká nì Tìrí nì rǐnyí sè.

Lìndrì fèma Gǐká dré àma kì rúbhá sè dhì

12 Mì adré tàá dhì: «Mà kìtswá àmakya tà títí dhì kì 'o bwà.» Bàti, kònìnì. Dì, tà títí nda ì kìtswá àyìkya àmì kì ledé ko. Má adré tàá dhì: «Má kìtswá tà títí dhì kì 'o bwà.» Dì, má kìtswá mána áma tayí tà dré atólé í pálé dhì ko.
13 Mì adré kpà tàá dhì: «Gìká bhà mányàngá 'a dré. Bhà kpà 'a mányàngá dré.» Kòdhì bàti. Dì, Gǐká nì ngá nda kì tà 'o akílé rǐti. Kàdré rúbhá nì tà sè dhì, Mírǐ Gǐká bhà rúbhá à kàdréró ndòtò tà 'o ásà dhì bvó ko. Be ró dhì, bhà ína rúbhá nda à kàdréró áyì tà 'o ásà be dhì bvó. Mírǐ adré kpà rúbhá nda nì lìkí nì.
14 Gǐká tìngá tá Mírǐ Yésu nì rúbhá dràdrà lésè áyì rǐnyí sè. A nì kókpà àma kì rúbhá kì tìngá dràdrà lésè kònìnì.
15 Mì nǐ ko tàle dhì, àmì kì rúbhá ì Krísto nì rúbhá nì kìgá 'ì dhì? Dì má nì tsǐ áma rúbhá adrélépi Krísto àdhya ró dhì nì amú tòkó zàràbhù nì rúbhá be bwà? Tàdzí ko!
16 Mì nǐ ko tàle dhì, dhya adrélépi ru amú tòkó zàràbhù be dhì, ì atsá rúbhá àlo ró akódhì be dre dhì? Tàko ko, Gǐká nì Kúlí adré tàá dhì: «Àyì rǐti dhì kì atsá rúbhá àlo ró.»*
17 Dì, dhya adrélépi ru amú Mírǐ be dhì, ì atsá ngá àlo ró akódhì be Tìrí na dre.
18 Lè mì kàdré lapálé ndòtò tà sílésè! Tàkonzì àruka títí móndí dré adrélé 'òle dhì ì, adré 'òá áyì rúbhá rú ko. Dì, dhya ángùdhi adrélépi ndòtò tà 'o dhì, adré tàkonzì nda nì 'o áyì tàndì nì rúbhá rú.
19 Mì nǐ ko tàle dhì, àmì kì rúbhá Tìrí Lólo nì tépelò 'ì dhì? Tàko ko, Gǐká fè àmì dré Tìrí Lólo nda adrélé àmì léna. Àmì kì rúbhá àmì kì tàndì kya 'ì ko.
20 Tàko ko, Gǐká gì àmì làgí kàdrì sè dre. Dì ásà dhì, mì kàdré lìndrì fe Gǐká dré àmì kì rúbhá sè.

7

Làmó nì tà

1 Kàdré ína tà mì dré lizílé má tí àmì kì wárágà le dhì kì tà sè dhì, dóro nì agó dré tòkó mòle ko dhì.
2 Dì, kìtswázó ndòtò tà 'o ko dhì, lè àgo àlo àlo títí dhì ì kàdré àyì kì tàndì kì tòkó íbe, ìndì tòkó àlo àlo títí dhì ì kàdré àyì kì tàndì kì àgo íbe.
3 Lè agó kàdré áyì rúbhá logá áyì tòkó dré ko. Kókpà kòdhì tínì, lè tòkó kàdré áyì rúbhá logá áyì agó dré ko.
4 Tòkó nì rúbhá ngbà 'í akódhì nì tàndì àdhya 'ì ko. Be ró dhì, akódhì nì rúbhá nda kókpà agó nì àdhya 'ì. Kókpà kòdhì tínì, agó nì rúbhá ngbà 'í akódhì nì tàndì àdhya 'ì ko. Be ró dhì, akódhì nì rúbhá nda kókpà tòkó nì àdhya 'ì.
5 Mì kàdré dì ru ga àmì kòfalésè rúbhá nì tà sè ko, kàdré ngbà 'í lókyá mì dré ru yìzo àmì kì fèzo adrélé tà ta Gǐká be dhì 'á ko dhì. Dì lókyá nda kòlavú dre dhì, mì

* **6:16 6:16** Á kònò Kìdhoma 2:24.

kògò adrélé ru amú, Sàtánà kòkɨtswáró àmɨ kɨ tabhǐ lɨtílé àmɨ kɨ lovó rúbhá àdhya sè ko dhɨ bvó.
6 Má adré tà kòdhɨ nɨ ta ngóró tòlí bhàle àmɨ dri dhɨ tínɨ ko. Be ró dhɨ, má fè mána láti àmɨ dré adrézó tà 'o.
7 Má mǐlésè dhɨ, dóro nɨ tá móndyá títí dhɨ ì dré làmó mòle ko má tínɨ dhɨ. Dɨ, Gǐká lanzí tà tanɨ twátwa dhɨ ɨ móndí àlo àlo títí dhɨ ɨ dré. Dhya àlo tà tanɨ àlo dhɨ íbe. Dhya àzya tà tanɨ àzya dhɨ íbe.
8 Kàdré móndyá mobhá ko dhɨ ɨ tàyɨtòkó íbe dhɨ kɨ tà sè dhɨ, má adré tàá dhɨ, dóro nɨ ì dré ngbú adrélé kònɨnɨ má tínɨ dhɨ.
9 Dɨ, ì kòkɨtswá rúbhá lovó mvo bwà ko dhɨ, lè ì kòmo àyɨkya làmó. Tàko ko, làmó mòle dhɨ dóro lavúlé, rúbhá lovó tayílé adrélé àtsɨ ró dhɨ rúsè.
10 Kàdré móndyá mobhá dhɨ kɨ tà sè dhɨ, má adré tàá kònɨnɨ (má adré dɨ tàá ma ko, Mírǐ adré tàá nɨ): Lè tòkó kònga áyɨ agó kandrásè ko.
11 Dɨ, kò'o kònɨnɨ dhɨ, kògò agó àzya mo ko, be swá dhɨ, kògò ru amú áyɨ agó be. Adré kpà lèá dhɨ, agó kòtɨngá áyɨ tòkó ko.
12 Àmɨ àruka títí dhɨ ɨ dré dhɨ, má adré tàá kònɨnɨ (má adré tàá ma, Mírǐ adré tàá nɨ ko): Agó àlo Yésu nɨ ka'ǐlepi dhɨ kàdré tòkó ka'ǐlepi ko dhɨ íbe gò, tòkó nda dré adrézó lèá adrélé agó nda be dhɨ, lè agó nda kòtɨngá tòkó nda ko.
13 Kókpà kòdhɨ tínɨ, tòkó àlo Yésu nɨ ka'ǐlepi dhɨ kàdré agó ka'ǐlepi ko dhɨ íbe gò, agó nda dré adrézó lèá adrélé tòkó nda be dhɨ, lè tòkó nda kòtayí agó nda ko.
14 Tàko ko, Gǐká bhà agó ka'ǐlepi ko nda twá adrélé ína ró, akódhɨ nɨ tòkó Yésu nɨ ka'ǐlepi nda nɨ tà sè. Kókpà kòdhɨ tínɨ, Gǐká bhà tòkó ka'ǐlepi ko nda twá adrélé ína ró, akódhɨ nɨ agó Yésu nɨ ka'ǐlepi nda nɨ tà sè. Kònò kàdré tá kònɨnɨ ko dhɨ, àyɨ kɨ ànzɨ kɨ tá adré móndí bhàle twá Gǐká dré dhɨ ɨ ró ko. Dɨ, tà bàti ró dhɨ, ànzɨ nda ɨ àyɨkya móndí lólo Gǐká àdhya 'ɨ.
15 Dɨ, dhya ka'ǐlepi ko dhɨ kàdré ína lèá ru lanzílé áyɨ àzya Yésu nɨ ka'ǐlepi dhɨ be dhɨ, à kòtayí akódhɨ lǐle. Akódhɨ nda kòlì làsú be kònɨnɨ dhɨ, à atrì àzya nɨ Yésu nɨ ka'ǐlepi dhɨ tòlí làmó àdhya lésè, kàdré agó 'ɨ yà, kó ngalè tòkó 'ɨ yà dhɨ. Ángyá ko, Gǐká azí àmɨ adrélé tà kɨdrɨ́kɨdrɨ íbe.
16 Kòdhɨ íbe dhɨ, mɨ, tòkó Yésu nɨ ka'ǐlepi nɨ, mí nǐ ngalè mí nɨ ámɨ agó nɨ tɨdrí yà dhɨ ko. Kókpà kòdhɨ tínɨ, mɨ, agó Yésu nɨ ka'ǐlepi nɨ, mí nǐ ngalè mí nɨ ámɨ tòkó nɨ tɨdrí yà dhɨ ko.

Adrema ngóró mì dré tá adrélé Gǐká dré àmɨ kɨ azîrà'a dhɨ tínɨ dhɨ

17 Kàdré ngbà 'í tà kòdhɨ 'ɨ ko dhɨ, lè àmɨ àlo àlo títí dhɨ ɨ mì kàdré adrélé ngóró Mírǐ dré fèle àmɨ dré dhɨ tínɨ, ìndì ngóró mì dré tá adrélé Gǐká dré àmɨ kɨ azírà'a dhɨ tínɨ. Má adré tòlí kòdhɨ nɨ fe Èkèlézyà títí ɨ dré kòdhya.
18 Dɨ dhya àlo kàdré móndí lwàle dhɨ 'ɨ Gǐká dré tá akódhɨ nɨ azírà'a dhɨ, akódhɨ nda kàdré ngbú adrélé kònɨnɨ. Dhya àlo kàdré móndí lwàle ko dhɨ 'ɨ Gǐká dré tá akódhɨ nɨ azírà'a dhɨ, akódhɨ nda kò'o ɨ lwàle ko.
19 Dhyá kɨ lwàma ìndì dhyá kɨ lwàma ko dhɨ, tà tàko 'ɨ. Tà kàdrì dhɨ ngbà 'í Gǐká nɨ tòlí kɨ ka'ǐma 'òle dhɨ 'ɨ.
20 Lè àmɨ àlo àlo títí dhɨ ɨ mì kàdré adrélé ngóró mì dré tá adrélé Gǐká dré àmɨ kɨ azírà'a dhɨ tínɨ.
21 Dɨ mí kàdré màrábà 'ɨ Gǐká dré tá ámɨ azírà'a dhɨ, mí kòtayí ámɨ togó adrélé lanzǐle tà nda sè ko. Dɨ, mí kòkɨtswá atsálé móndí trɨle dhɨ ró bwà dhɨ, mí kò'o mína kònɨnɨ.
22 Tàko ko, dhya adrélépi tá màrábà ro Mírǐ dré akódhɨ nɨ azírà'a dhɨ, atsá ína móndí trɨle Mírǐ àdhya ró. Kókpà kòdhɨ tínɨ, dhya adrélépi tá màrábà ro ko Mírǐ dré akódhɨ nɨ azírà'a dhɨ, atsá ína màrábà Krísto àdhya ró.
23 Gǐká gɨ àmɨ làgí kàdrì sè. Mì kòtayí dɨ àmɨ atsálé màrábà móndí kya ró dhɨ ko.

24 Dɨ áma adrúpi ɨ, lè àmɨ àlo àlo títí dhɨ ɨ mì kàdré adrélé Gĩká kandrá ngóró mì dré tá adrélé dré àmɨ kɨ azírà'a dhɨ tínɨ.

Móndyá mobhá ko dhɨ kɨ tà, tàyítòkó kya íbe dhɨ ɨ

25 Kàdré móndyá mobhá ko dhɨ kɨ tà sè dhɨ, má kisú tòlí Mírĩ vélésè ko. Dɨ, má adré mána tà kisùle kònìdhɨ nɨ fe ngóró móndí kɨtswálépi adrélé ka'ĩle, Mírì dré áyɨ togó dóro tadhálé drá dhɨ sè dhɨ tínɨ.
26 Kɨzà mà dré adrélé nyàle lókyá ándrò kòndɨ sè dhɨ sè dhɨ, má adré kisùá dhɨ, dóro nɨ mì dré adrélé dhu rè ngóró mì dré adrélé dhɨ tínɨ dhɨ.
27 Mí kàdré tòkó íbe dhɨ, mí kòndà láti tòkó nda nɨ tɨngázó dhɨ ko. Mí kàdré tòkó àko dhɨ, mí kòndà tòkó mòle dhɨ ko.
28 Dɨ, mí kòmo tòkó dhɨ, mí 'o mína tàkonzì 'ɨ ko. Kókpà kòdhɨ tínɨ, kyánzɨ mòlepi rè ko dhɨ kòmo dhɨ, akódhɨ 'o tàkonzì 'ɨ ko. Dɨ, móndyá adrébhá ru mo dhɨ ɨ, tà nɨ adré àyɨ kɨ drĩ nya rä. Má adré mána àmɨ kɨ le apálé tà nda ɨ sílésè.

29 Áma adrúpi ɨ, má adré lèá tàle dhɨ, tayí ngbà 'ĩ lókyá tsà. Kɨdhólé nyànomvá dhɨ, lè àgo adrébhá tòkó íbe dhɨ ì kàdré Gĩká nɨ tà 'o ngóró àyɨ tá tòkó àko na tínɨ.
30 Móndyá adrébhá ngòle dhɨ ì kàdré tà 'o ngóró ì adré tá ngòle ko na tínɨ. Móndyá adrébhá lenzélé dhɨ ì kàdré tà 'o ngóró ì adré tá lenzélé ko na tínɨ. Móndyá adrébhá ngá gɨ dhɨ ì kàdré tà 'o ngóró ngá nda ɨ tá àyɨkya 'ɨ ko na tínɨ.
31 Móndyá adrébhá tà 'o ngá bvò kòndɨ àdhya ɨ sè dhɨ ì kàdré tà 'o ngóró àyɨ tá ngá nda kɨ lovó íbe ko na tínɨ. Tàko ko, bvò mà dré nĩle kònìdhɨ adré akílé akíakí.
32 Má adré lèá dhɨ, mì kàdré tà adrézó togó bha lanzìle dhɨ íbe ko. Agó mòlepi ko dhɨ adré áyɨ togó bha Mírì nɨ tà dri, adrézó kisùá ngalè í nɨ kɨtswá Mírì nɨ togó 'o kɨnílé ngínɨ ya dhɨ.
33 Dɨ, agó mòlepi dhɨ adré ína áyɨ togó bha tà bvò kòndɨ àdhya ɨ dri, adrézó kisùá ngalè í nɨ kɨtswá áyɨ tòkó nɨ togó 'o kɨnílé ngínɨ ya dhɨ.
34 Dɨ tà dré adrélé lèle 'òle dhɨ ì lanzí ru 'a be rì. Kókpà kòdhɨ tínɨ, tòkó mòlepi ko dhɨ ìndì kyánzɨ mòlepi rè ko dhɨ, ì adré àyɨ kɨ togó bha Mírì nɨ tà dri, ì kàdréró lólo rúbhá nɨ tà sè ìndì togó nɨ tà sè akódhɨ kandrá be dhɨ bvó. Dɨ, tòkó mòlepi dhɨ adré ína áyɨ togó bha tà bvò kòndɨ àdhya ɨ dri, adrézó kisùá ngalè í nɨ kɨtswá áyɨ agó nɨ togó 'o kɨnílé ngínɨ ya dhɨ.
35 Má adré tà kòdhɨ kɨ ta kɨtswázó tà lanzì bha àmɨ dri ko, be ró dhɨ, kɨtswázó àmɨ kɨ ledé, mì kàdréró tà kɨtswábhá Mírì mĩlésè dhɨ kɨ 'o, adrézó tròle akódhɨ nɨ tà rú togó wãyi sè.

36 A kòzì tòkó agó àlo dhɨ dré gò, agó nda dré adrézó kisùá dhɨ, í adré tà 'o tòkó nda rú dóro ko áyɨ lovó rúbhá àdhya sè gò, dré adrézó tòkó nda nɨ le mòle dhɨ, lè ì kòmo ru ngóró dré adrélé lèle dhɨ tínɨ. Akódhɨ kò'o kònìnɨ dhɨ, 'o tàkonzì 'ɨ ko.
37 Dɨ, agó nda kònĩ dóro tàle dhɨ, í lè tòkó nda nɨ mòle ko, ngóró tà bhàle í dri dhɨ tínɨ ko, be ró dhɨ, ngóró tà í dré lèle 'òle dhɨ tínɨ gò, dré kɨtswázó áyɨ lovó rúbhá àdhya nɨ mvo bwà dhɨ, akódhɨ 'o dóro làmó mòzo ko.
38 Dɨ ásà dhɨ, agó tòkó zìle drá dhɨ nɨ mòlepi dhɨ, 'o dóro. Dɨ, agó tòkó zìle drá dhɨ nɨ mòlepi ko dhɨ 'o ína dóro lavúlé.

39 Tòkó àlo dhɨ nɨ agó kàdré dhu rè lídrì íbe dhɨ, lè ì kàdré ngbú adrélé agó nda be. Dɨ, akódhɨ nɨ agó kòdrà dhɨ, akódhɨ nɨ kɨtswá ína agó ángùdhi dré lèle dhɨ nɨ mo, kàdré móndí Mírì àdhya 'ɨ dhɨ.
40 Dɨ, má adré mána kisùá dhɨ, akódhɨ nɨ adré arí íbe lavúlé, kàdré dhu rè ngóró dré adrélé dhɨ tínɨ dhɨ. Má adré kpà kisùá dhɨ, má adré àmɨ kɨ drĩ ta tògyá Gĩká nɨ Tɨrí àdhya sè.

8

Mányàngá fèle gïká tàko ɨ dré dhɨ nɨ tà

1 Kàdré mányàngá fèle gïká tàko ɨ dré dhɨ nɨ tà sè dhɨ, má adré tàá kònìnɨ: Mà nï tàle dhɨ, àma títí dhɨ ɨ tà nïnï ɨ́be dhɨ be. Tà nïnï adré móndí kɨ 'o avólé drïkàdrì sè. Dɨ, lèle adré ɨ́na móndí kɨ tɨmbà àyɨ kɨ tà ka'ïka'ï na.
2 Dhya ángùdhi adrélépi kisùá dhɨ, ɨ́ nï tà be dhɨ, nï ɨ́na tà ngóró dré kɨtswálé ɨ́ kònï dhɨ tɨ́nɨ rè ko.
3 Dɨ, dhya adrélépi Gïká nɨ le dhɨ, Gïká nï akódhɨ nda kòdhya.
4 Kàdré dɨ mányàngá fèle gïká tàko ɨ dré dhɨ nɨ nyàma nɨ tà sè dhɨ, mà nï tàle dhɨ, gïká tàko bvò àdhya ɨ tà tàko 'ɨ dhɨ be. Mà nï kpà, Gïká ngbà 'ɨ́ àlo kwákwá dhɨ be.
5 Bàti, móndí àruka ì adré àyɨkya gïká tàko bhù na ìndì bvò dri dhɨ kɨ zi gïká ro. Tàko ko, gïká ɨ bï, ìndì mírì ɨ bï.
6 Dɨ, tágba dré adrézó kònìnɨ dhɨ, àma dré dhɨ, Gïká ngbà 'ɨ́ àlo kwákwá. Akódhɨ nda àma kɨ Atá ngá títí dhɨ kɨ bhàlepi, ìndì mà dré adrézó lídrì ɨ́be drá dhɨ 'ɨ. Mírì kókpà 'ɨ́ àlo kwákwá. Akódhɨ nda Yésu Krísto ngá títí dhɨ kɨ bhàzo ásà, ìndì mà dré adrézó lídrì ɨ́be ásà dhɨ 'ɨ.
7 Dɨ, móndyá títí dhɨ ì nï àyɨkya tà nda kòdhɨ ɨ ko. Móndí àruka ì adré rè dhu ru su gïká tàko kɨ tà ɨ́be. Âyɨ nda ì kàdré mányàngá fèle gïká tàko ɨ dré dhɨ nɨ nya dhɨ, ì adré nòá ngóró mányàngá gïká tàko kya ró. Dɨ àyɨ kɨ tà ka'ïka'ï yàyà dhɨ sè dhɨ, àyɨ kɨ togó adré àyɨ kɨ arókì gò, ì dré adrézó kisùá dhɨ, ì 'o àyɨ atsálé ndï ró Gïká kandrá dre.
8 Tà bàti ró dhɨ, mányàngá adré ɨ́na àma kɨ 'o atsálé ànyɨ Gïká làga dhɨ nì ko. Gba mà kònya yà dhɨ, kó ngalè mà kònya ko yà dhɨ, tà nda adré tà dóro 'o àma dré ko.
9 Dɨ, mì dré nïle mì kɨtswá àmɨkya ngá títí dhɨ kɨ nya bwà dhɨ sè dhɨ, mì kònò dóro, tà nda kàtsáró tà mì dré adrézó móndí tà ka'ïka'ï ɨ́be yàyà dhɨ kɨ 'o ledhélé tàkonzì na dhɨ ró ko.
10 Tàko ko, dhya àlo tà ɨ́be yàyà dhɨ kònò mɨ adrélépi tà nïnï ɨ́be dhɨ adrérà'a ngá nya gïká tàko nɨ tépelò na dhɨ, tà nda nɨ zakó tsï akódhɨ nda nɨ togó se adrélé mányàngá fèle gïká tàko ɨ dré dhɨ nɨ nya?
11 Ásà dhɨ, mɨ adré ámɨ adrúpi tà ɨ́be yàyà ìndì Krísto dré dràzo ásà dhɨ nɨ tà ka'ïka'ï kɨzá ámɨ tà nïnï nda sè.
12 Mì kàdré tàkonzì 'o àmɨ kɨ adrúpi ɨ rú, adrézó àyɨ kɨ tà ka'ïka'ï yàyà dhɨ kɨ kɨzá làsú be kònìnɨ dhɨ, mì adré àmɨkya tàkonzì 'o Krísto nɨ tàndɨ rú.
13 Ásà dhɨ, ngá má dré adrélé nyàle dhɨ kàdré áma adrúpi nɨ 'o dhèle tàkonzì na dhɨ, má kɨtswá gòle vélé ză nya ko, má kògòró akódhɨ nɨ 'o dhèle ko.

9

Pólò gà ngá kisúlé Rúbî Tanɨ nɨ longoma nɨ tà sè

1 Má kɨtswá mána tà adrébhá dóro má mïlésè dhɨ kɨ 'o bwà ko? Ma mána àpóstolò 'ɨ ko? Má nò àma kɨ Mírì Yésu áma mï sè ko? Âmɨ àzí má dré 'òle Mírì nɨ tà sè dhɨ nɨ lò'wa 'ɨ ko?
2 Tágba móndí àruka ì kàdré áma no ngóró àpóstolò ro ko yà dhɨ, ma àpóstolò 'ɨ àmɨ dré. Tàko ko, mì dré adrélé Mírì Yésu na dhɨ sè dhɨ, mì adré àzí má dré 'òle àpóstolò ro dhɨ nɨ tadhá ngádra 'á dhɨ àmɨ.
3 Tà má dré adrézó áma tàrá ga ásà móndí adrébhá áma ndrɨ dhɨ ɨ tí dhɨ ɨ, tà kònɨ 'ɨ:
4 Mà kɨtswá tsï adrélé ngá kisú nyàle ìndì mvùle àzí mà dré adrélé 'òle dhɨ sè bwà ko?
5 Mà kɨtswá tsï tòkó Yésu nɨ ka'ïbhá dhɨ kɨ do mòle, adrézó tatsílé àyɨ ɨ́be ngóró àpóstolò àruka kya tɨ́nɨ, Mírì nɨ adrúpi kya tɨ́nɨ, ìndì Pétèró àdhya tɨ́nɨ dhɨ ko?

6 Adré tsì lèá dhɨ, àma Bàránábà be dhɨ ɨ, mà kàdré ngbà 'í àzí 'o àma kɨ tàndɨ kɨ drígá sè làfa kisúzó dhɨ àma?
7 Ádhi adré sòdá àzí 'o áyɨ tàndɨ nɨ làfa sè dhɨ nì? Ádhi adré ngá kidhí gò, adrézó lò'wa nɨ nɨ nya ko dhɨ nì? Ádhi adré kà'wá lɨkí gò, adrézó bàsú nɨ nɨ mvu ko dhɨ nì?
8 Mì adré kisùá dhɨ, má adré tà kòdhɨ kɨ ta ngóró móndí ì dré adrélé kisùle dhɨ tínɨ? Mósè nɨ tátrítrí kúlí adré kókpà tàá kònìnɨ ko?
9 Tàko ko, Mósè nɨ tátrítrí kúlí nda adré tàá dhɨ: «Tí dré adrérà'a lò'wa ató zìle dhɨ 'á dhɨ, à kòdrò ti nɨ ngá nyàle dhɨ nɨ logázó drá ko.»* Kòdhɨ Gìká adré ngbà 'í tí kɨ tà kisù kòdhya?
10 Adré zakó tsì tà nda nɨ ta àma kɨ tà sè? Tà bàti ró dhɨ, à tɨsì tà nda àma kɨ tà sè. Tàko ko, adré lèá dhɨ, dhya adrélépi amvú 'a dhɨ ɨ dhya adrélépi ngánò tswa dhɨ be dhɨ, ì kàdré 'òá adrézó mì bha lànyá kisúzó àyɨkya ró.
11 Mà kòrɨ kórì Tɨrí Lólo àdhya àmɨ kòfalé 'í dhɨ, mà kɨtswá tsì ngá bvò àdhya kɨ kisú àmɨ drígásè ko?
12 Móndí àruka ì kàdré rînyí íbe kɨtswázó ngá kisú àmɨ drígásè 'í dhɨ, àma àmakya rînyí íbe àyɨkya kɨ lavú ko? Dɨ, tágba dré adrézó kònìnɨ dhɨ, mà 'o tà àmɨ kòfalé rînyí nda sè ko. Be ró dhɨ, mà adré àmakya tà títí dhɨ kɨ mvo, mà kòkɨkíró Rúbí Tanɨ Krísto àdhya nɨ longoma ko.
13 Mì nì ko tàle dhɨ, dhya adrébhá àzí 'o tépelò na dhɨ ì adré ngá fèle tépelò nda na dhɨ kɨ àmbí kisú nyàle dhɨ? Dhya adrébhá tà 'o àlètárì kandrá dhɨ ì adré kpà ngá fèle àlètárì nda dri dhɨ kɨ àmbí kisú.†
14 Kókpà kòdhɨ tínɨ, Mírì Yésu fè tòlí tàzoá dhɨ, móndyá adrébhá Rúbí Tanɨ longó dhɨ ì kàdré ngá kisú àyɨ kɨ lídrì dré Rúbí Tanɨ nɨ longoma nda sè.‡
15 Dɨ, má 'o mána tà rînyí nda sè àlomvá ko. Má adré kpà tà kòdhɨ kɨ tɨsì, àmɨ kɨ togó asézó ngá fe má dré dhɨ bvó ko. Má mìlésè dhɨ, dóro nɨ tá má dré dràle kɨtswálé ngá zi àmɨ tí ko dhɨ! Dhya àlo kɨtswá tà má dré adrézó áma afà ásà kòdhɨ nɨ tɨngá má vélésè ko!
16 Tà bàti ró dhɨ, má kàdré Rúbí Tanɨ longó dhɨ, má kɨtswá mána áma afà tà nda sè bwà ko. Tàko ko, Gìká bhà àzí nda má drígá nì, má kàdréró 'òá be dhɨ bvó. Kònò kɨzà nɨ tá adré áma ngá 'ɨ, má kàdré tá Rúbí Tanɨ nda nɨ longó ko dhɨ!
17 Kònò má kòkɨpè tá àzí nda 'òle ma dhɨ, má nɨ tá làgí kisú ásà. Dɨ, Gìká dré àzí nda nɨ bhàle má drígá nì dhɨ sè dhɨ, má adré ngbà 'í àzí bhàle má drígá nda nɨ 'o kòdhya.
18 Má nɨ dɨ àdho làgí kisú àzí nda sè kòdhya? Áma làgí, adrema Rúbí Tanɨ má dré adrélé longólé àngyá dhɨ nɨ longó dhɨ 'ɨ. Ásà dhɨ, má adré longóá ngá zi àko ró, tágba má dré adrézó rînyí íbe kɨtswázó ngá kisú àzí nda sè dhɨ.
19 Gba má dré adrézó dhya àlo nɨ màrábà 'ɨ ko dhɨ, má 'o ma adrélé móndyá títí dhɨ kɨ màrábà ro, kɨtswázó móndí bì dhɨ kɨ adrì Krísto nɨ ka'ì dhɨ bvó.
20 Dɨ Yúdà ànzɨ ɨ kòfalé dhɨ, má 'o ma adrélé Yúdà ànzɨ nda ɨ tínɨ, kɨtswázó àyɨ kɨ adrì Krísto vélé dhɨ bvó. Móndyá adrébhá Mósè nɨ tátrítrí kúlí zàle dhɨ ɨ kòfalé dhɨ, má 'o ma adrélé àyɨ tátrítrí kúlí zàle nda ɨ tínɨ, tágba má dré adrézó tátrítrí kúlí zàle ko dhɨ, má kòkɨtswáró àyɨ kɨ adrì Krísto vélé be dhɨ bvó.
21 Móndyá adrébhá tátrítrí kúlí àko dhɨ ɨ kòfalé dhɨ, má 'o ma adrélé àyɨ tátrítrí kúlí àko nda ɨ tínɨ, kɨtswázó àyɨ kɨ adrì Krísto vélé dhɨ bvó. Kòdhɨ adré tàá dhɨ, ma Gìká nɨ tátrítrí kúlí zàle ko dhɨ ko. Be ró dhɨ, ma mána Krísto nɨ tátrítrí kúlí zàle.
22 Móndyá tà ka'ìka'ì íbe yàyà dhɨ ɨ kòfalé dhɨ, má 'o ma adrélé yàyà àyɨ nda ɨ tínɨ, kɨtswázó àyɨ kɨ adrì Krísto vélé dhɨ bvó. Dɨ móndyá títí dhɨ ɨ kòfalé dhɨ, má 'o ma

* **9:9 9:9** Á kònò kpà Dùtèrònómè 25:4; 1 Tìmòtéyò 5:18. † **9:13 9:13** Á kònò Lèvìtíkè 6:9, 19; Dùtèrònómè 18:1-3.
‡ **9:14 9:14** Á kònò Màtáyò 10:10; Lúkà 10:7.

adrélé àyɨ àlo àlo títí dhɨ ɨ tínɨ, adrélé láti títí dhɨ kɨ nda kɨtswázó àyɨ kɨ àruka kɨ tɨdrí dhɨ bvó.
23 Má adré tà títí nda kɨ 'o Rúbí Tanɨ nɨ tà sè, mà kòkisúró tà tanɨ ásà túmání móndí àruka bǐ dhɨ íbe be dhɨ bvó.
24 Mɨ nǐ ko tàle dhɨ, móndí ì kàdré angú ra dhɨ, àyɨ títí dhɨ ì adré ràle, dɨ, ngbà 'í àyɨ kɨ àlo adré làgí kisú nì dhɨ? Dɨ mì kàdré àmɨkya angú ra kɨtswázó làgí kisú dhɨ bvó.
25 Móndyá títí adrébhá ru pfu lavɨ na dhɨ ì adré tà bǐ dhɨ kɨ mvo, àyɨ kɨ rúbhá kɨ 'òzo atsálé tòmbátòmba. Ɨ adré 'òá kɨtswázó kùlá adrélépi ŋwàle ŋwaŋwà dhɨ nɨ kisúzó kòdhya. Dɨ, mà adré àmakya 'òá kɨtswázó kùlá kɨtswálépi ŋwàle bwà ko dhɨ nɨ kisúzó kòdhya.
26 Dɨ ásà dhɨ, má adré mána angú ra wàyá ro ko. Mà kàdré ru pfu móndí àzya be dhɨ, má adré akódhɨ nɨ tisǐ wàyá ro ko.
27 Dɨ, má adré mána áma rúbhá 'o atsálé tòmbátòmba, adrézó bhàá áma rǐnyí zàle, má kònɨ dra Rúbí Tanɨ longó móndí àruka ɨ dré dhɨ, à kòkɨtswáró làgí logá má dré ko.

10

Tà 'òma Ɨsèrélè ànzɨ kya tínɨ ko dhɨ

1 Áma adrúpi ɨ, má lè mɨ kòtɨvɨ ko tàle dhɨ, Mósè nɨ lókyá 'á dhɨ, àma kɨ tábhí títí dhɨ ì atsí tá ndùrùku zàlésè gò, ì dré lavúzó yǐandre 'ásè dhɨ.*
2 Dɨ ndùrùku nda na ìndì yǐandre nda na dhɨ, ì kisú tá bàtísimò, ru amúzó Mósè be.
3 Àyɨ títí dhɨ ì nya tá mányàngá àlo angálépi Gǐká vélésè dhɨ kòdhya.
4 Ɨ mvu tá kpà yǐ àlo angálépi Gǐká vélésè dhɨ kòdhya. Tàko ko, ì adré tá yǐ adrélépi apfòle kírà angálépi Gǐká vélésè gò adrélé àyɨ kɨ lebè dhɨ lésè dhɨ nɨ mvu.† Kírà nda tá Krísto 'ɨ.
5 Tágba dré tá adrézó kònɨnɨ dhɨ, móndí bǐ àyɨ kòfalé dhɨ kɨ tà tá dóro Gǐká mǐlésè ko gò, ì dré todràzo duku na.
6 Dɨ tà nda kòdhɨ ì atsá tá àyɨ rú kònɨnɨ kɨtswálé tà tadhá àma dré, mà kàdréró tà kònzɨ kɨ lovó bha àyɨkya tínɨ ko.
7 Mɨ kàdré dɨ gǐká tàko kɨ lɨndrɨ bha àyɨ kɨ àruka kya tínɨ ko. Ngóró tɨsɨle Gǐká nɨ Kúlí na dhɨ tínɨ: «Móndí ì lɨrí tá adrélé ngá nya ìndì ngá mvu gò, ì dré ngàzo adrélé lárí to gǐká tàko ɨ kandrá.»‡
8 Mà kàdré ndòtò tà 'o àyɨ kɨ àruka kya tínɨ ko. Tàko ko, àyɨ ngùlù-nyadhɨ-àlo-drǐ-na nda ì todrà tá kǐtú àlo sè.§
9 Mà kàdré Krísto nɨ tabhǐ àma kɨ tàkonzɨ sè àyɨ kɨ àruka kya tínɨ ko. Tàko ko, nǐ tɨtsí tá àyɨ nda ɨ todràle dhɨ kòdhya.*
10 Mɨ kàdré kpà ngùrùngùrù ta àyɨ kɨ àruka kya tínɨ ko. Tàko ko, ángéló adrélépi dràdrà fe dhɨ tupfú tá àyɨ nda ɨ todràle dhɨ kòdhya.†
11 Tà nda kòdhɨ ì atsá tá àyɨ rú kɨtswázó tà tadhá àma dré. À tɨsì kpà tà nda ɨ kɨtswázó àma adrébhá lídrì íbe lókyá kùdù kònìdhɨ 'á dhɨ kɨ kodzó dhɨ bvó.
12 Ásà dhɨ, mì kàdré kisùá dhɨ mì adré àmɨ kɨ totó tätä dhɨ, mì kònò dóro, mì kòdheró ko!
13 Tà twá adré àmɨ kɨ tabhǐ tà adrébhá móndyá títí dhɨ kɨ tabhǐ dhɨ ɨ rúsè ko. Gǐká kɨtswá kpà adrélé ka'ǐle togó wǎyi sè. Kɨtswá àmɨ kɨ tayí tà dré tabhǐle àmɨ kɨ rǐnyí lavúzó dhɨ ko. Dɨ, tà dré adrérà'a àmɨ kɨ tabhǐ dhɨ 'á dhɨ, a nɨ láti nzi àmɨ dré kɨtswázó lapálé tíásà, mɨ kòkɨtswáró togó tsɨ be dhɨ bvó.

Gǐká tàko kɨ lɨndrɨ bhàma ko dhɨ

* **10:1 10:1** À kònò Pfòma 13:21-22; 14:19-29 † **10:4 10:4** À kònò Ngá nàma 20:8-11. ‡ **10:7 10:7** À kònò Pfòma 32:6. § **10:8 10:8** «Ngùlù-nyadhɨ-àlo-drǐ-na» kònìdhɨ: 23.000. À kònò Ngá nàma 25:1-18 * **10:9 10:9** À kònò Ngá nàma 21:5-6 † **10:10 10:10** À kònò Ngá nàma 17:6-14

14 Dɨ áma arúpi má dré lèle tò nɨ ɨ, mì kàdré lapálé gĭká tàko kɨ lɨndrì bhàma nɨ tà sílésè.
15 Má adré tà kòdhɨ kɨ ta àmɨ, móndí tògya ró dhɨ ɨ dré. Dɨ àmɨ kɨ tàndɨ, mì kòtabhĭ tà má dré adrélé tàle nda ɨ, nĭzoá ngalè tà nda ɨ tà bàti 'ɨ yà dhɨ.
16 Mà dré adrérà'a mányàngá Mírì àdhya nɨ nya dhɨ 'á dhɨ, mà kàdré kópò adó, adrézó tà tanɨ zi Gĭká tí drĭá gò, adrézó mvùá dhɨ, mà adré zakó tsì àma kɨ amú Krísto nɨ kàrí be? Mà kàdré kpà mápà toŋò nyàle dhɨ, mà adré zakó tsì àma kɨ amú Krísto nɨ rúbhá be?
17 Mápà nda dré adrélé ngbà 'í àlo dhɨ sè dhɨ, àma zyandre dhɨ ɨ, mà atsá rúbhá àlo ró. Ângyá ko, mà adré títí mápà àlo nda nɨ nya kòdhya.
18 Mì kisù rè Ɨsèrélè ànzɨ kɨ tà ká. Ɨ kàdré ngá fèle mòbòmà ro àlètárì dri dhɨ kɨ nya dhɨ, ì adré zakó tsì àyɨ kɨ amú Gĭká àlètárì nda nɨ bhàzo drá dhɨ be?
19 Má adré lèá tàle dhɨ, ngá fèle gĭká tàko ɨ dré dhɨ, tà kàdrì 'ɨ dhɨ ko. Gĭká tàko ɨ kpà tà kàdrì 'ɨ ko.
20 Dɨ, à kàdré ngá fe mòbòmà ro gĭká tàko ɨ dré dhɨ, à adré fèá tɨrí kònzɨ ɨ dré, Gĭká dré ko. Má adré dɨ lèá dhɨ, mì kàmú ru tɨrí kònzɨ íbe àlomvá ko.
21 Mì kɨtswá adrélé kópò Mírì àdhya nɨ mvu, adrézó kókpà kópò tɨrí kònzɨ kya nɨ mvu dhɨ bwà ko. Mì kɨtswá adrélé mányàngá Mírì àdhya nɨ nya, adrézó kókpà mányàngá tɨrí kònzɨ kya nɨ nya dhɨ bwà ko.
22 Kòdhɨ mà adré tsì Mírì nɨ togó le 'òle aswálé? Âma tsì rĭnyí íbe akódhɨ àdhya nɨ lavú?

Tà títî dhɨ kɨ 'òma lɨndrì fèzo Gĭká dré dhɨ

23 Mì adré tàá dhɨ: «Mà kɨtswá tà títí dhɨ kɨ 'o bwà.» Bàti, kònìnɨ. Dɨ, tà títí nda ì kɨtswá àyɨkya àmɨ kɨ ledé ko. «Mà kɨtswá tà títí dhɨ kɨ 'o bwà.» Dɨ, tà títí nda ì kɨtswá àyɨkya móndí kɨ tɨmbà àyɨ kɨ tà ka'ĭka'ĭ na ko.
24 Lè mì kàdré tà dóro nda kisúlé àmɨ kɨ tàndɨ ɨ dré ko. Be ró dhɨ, mì kàdré àmɨkya tà dóro nda àmɨ kɨ àzya ɨ dré.
25 Mì kàdré ngá títí adrélé lagílé ngá lagírà na dhɨ kɨ ka'ĭ nyàle. Dɨ, mì kàdré àmɨkya ngá nda kɨ tà lizí ko, tà nda kàrókìró àmɨ kɨ togó ko dhɨ bvó.
26 Tàko ko, Gĭká nɨ Kúlí adré tàá dhɨ: «Bvò ɨ ngá títí lá dhɨ íbe dhɨ ɨ, Mírì àdhya 'ɨ.»‡
27 Dhya àlo Yésu nɨ ka'ĭlepi ko dhɨ kòzi àmɨ ngá nya gò, mì dré ka'ĭzoá lìle dhɨ, mì kònya ngá títí bhàle àmɨ kandrá dhɨ ɨ. Dɨ, mì kòlizí àmɨkya ngá nda kɨ tà ko, tà nda kàrókìró àmɨ kɨ togó ko.
28 Dɨ, dhya àlo kòtà ína àmɨ dré dhɨ, «Kònìdhɨ ngá fèle gĭká tàko dré dhɨ 'ɨ» dhɨ, mì kònya ko, dhya tà nda nɨ tàlepi àmɨ dré dhɨ nɨ tà sè, ìndì tà nda kàrókìró móndí nɨ togó ko sè.
29 Má adré àmɨ kɨ togó nɨ tà ta kòdhya ko. Be ró dhɨ, má adré mána dhya àzya nda nɨ togó nɨ tà ta kòdhya. Dɨ à nɨ kɨtswá lizíá dhɨ: «À adré tà má dré adrélé nòle dóro dhɨ kɨ logá má dré dhya àzya nɨ togó nɨ tà sè àdho tà sè?
30 Má kàdré mána àwoyà ta Gĭká dré gò adrézó ngá nya dhɨ, à adré tà ta kònzɨ má rú ngá má dré àwoyà fèzo ásà nda sè àdho tà sè?»
31 Dɨ mì kàdré ngá nya yà, ngá mvu yà, kó ngalè tà ángùdhi nɨ 'o yà dhɨ, mì kàdré tà nda kɨ 'o títí kɨtswázó lɨndrì fe Gĭká dré dhɨ bvó.
32 Mì kò'o tà àlo kɨtswálépi móndí kɨ 'o ledhélé tàkonzɨ na dhɨ ko, àyɨ nda ì kàdré Yúdà ànzɨ 'ɨ yà, móndí súrú twá ro dhɨ 'ɨ yà, kó ngalè móndí Èkèlézyà Gĭká àdhya lé dhɨ 'ɨ yà dhɨ.
33 Mì kàdré tà 'o mána tíní. Má adré tà títí dhɨ kɨ 'o, áma tà kàdréró dóro móndyá títí dhɨ ɨ mĭlésè. Má adré tà dóro nda kisúlé áma tàndɨ dré ko. Be ró dhɨ, má adré

‡ **10:26 10:26** À kònò Longó ɨ 24:1.

mána tà dóro nda móndí zyandre dhɨ ɨ dré, ì kòkɨtswáró lídrì kóná vésè kólyá dhɨ nɨ kisú be dhɨ bvó.

11

1 Mì kàdré tà 'o mána tínɨ, ngóró áma tàndɨ má dré adrélé tà 'o Krísto àdhya tínɨ dhɨ tínɨ.

Àgo kɨ tà tòkó íbe lìsámbò na dhɨ

2 Má adré àmɨ kɨ tà bha kuru, mì dré adrélé ngbú áma tà kisù dhɨ sè, ìndì mì dré adrélé tròle tà má dré tadhálé àmɨ dré dhɨ ɨ rú dhɨ sè.
3 Dɨ, má adré mána lèá mì kònǐ dhɨ, àgo títí dhɨ kɨ drǐ Krísto 'ɨ, tòkó nɨ drǐ agó 'ɨ, ìndì Krísto nɨ drǐ Gǐká 'ɨ.
4 Dɨ lìsámbò na dhɨ, agó àlo dhɨ kòndrà ngá ɨ́ dri gò, adrézó tà zi Gǐká tí yà, kó ngalè adrézó Gǐká nɨ kúlí longó pròfétà àdhya tínɨ yà dhɨ, agó nda adré ína kanyò fe Krísto dré.*
5 Dɨ tòkó àlo dhɨ kòndrà ngá ɨ́ dri ko gò, adrézó tà zi Gǐká tí yà, kó ngalè adrézó Gǐká nɨ kúlí longó pròfétà àdhya tínɨ yà dhɨ, tòkó nda adré ína kanyò fe áyɨ agó dré. Tàko ko, sù ngóró tòkó nda rè tá áyɨ drǐbhí rèrè na tínɨ.
6 Tòkó kòndrà ngá ɨ́ dri ko dhɨ, dóro nɨ tá dré áyɨ drǐbhí rèle rèrè dhɨ. Dɨ, tòkó nɨ drǐbhí rèma yà, kó ngalè akódhɨ nɨ drǐbhí fàma yà dhɨ kàdré kanyò fe drá dhɨ, lè akódhɨ kàdré áyɨ drǐ ndràndrà.
7 Dɨ, adré lèá dhɨ, agó kòndrà ína áyɨ drǐ ko. Tàko ko, Gǐká bhà agó làsú be ɨ́ tínɨ, ìndì agó adré Gǐká nɨ mǐlanzǐlanzǐ tadhá. Dɨ, tòkó adré ína agó nɨ mǐlanzǐlanzǐ tadhá.
8 Ángyá ko, Gǐká 'o tá agó apfòle tòkó lésè ko. Be ró dhɨ, 'o ína tòkó apfòle agó lésè.
9 Kòdhɨ íbe dhɨ, Gǐká bhà tá agó tòkó dré ko. Be ró dhɨ, bhà ína tòkó agó dré.
10 Tà nda sè dhɨ, ìndì ángélóɨ kɨ tà sè dhɨ, lè tòkó kàdré áyɨ drǐ ndra tadházóá dhɨ, ɨ agó zàle dhɨ.
11 Dɨ, tágba kònìnɨ dhɨ, Mírǐ na dhɨ, tòkó nɨ tà kɨtswá adrélé be dhɨ agó nɨ tà àko ko. Agó nɨ tà kɨtswá kpà adrélé be dhɨ tòkó nɨ tà àko ko.
12 Tàko ko, ngóró tòkó dré apfòle agó lésè dhɨ tínɨ dhɨ, à ti kpà agó apfòle tòkó lésè. Dɨ, tà bàti ró dhɨ, ngá títí dhɨ ì apfò Gǐká vélésè.
13 Mì kòlanzí tà kònɨ kɨ bvó àmɨ kɨ tàndɨ ɨ kòfalé: Tòkó àlo dhɨ kòndrà áyɨ drǐ ko gò adrézó tà zi Gǐká tí dhɨ, kòdhɨ tsǐ dóro?
14 Ngá wǎyi Gǐká dré bhàle dhɨ kɨ làsú adré zakó tsǐ tadhá àmɨ dré dhɨ, agó nɨ drǐbhí kàdré kàtswa dhɨ, tà nda adré kanyò fe akódhɨ dré?
15 Dɨ, tòkó nɨ drǐbhí kàdré kàtswa dhɨ, tà nda adré ína lindrì fe akódhɨ dré. Tàko ko, Gǐká fè drǐbhí kàtswa nda akódhɨ dré ngóró ngá dré adrézó áyɨ drǐ ndra ásà dhɨ tínɨ.
16 Dhya àlo kàdré tà le kayílé tà nda kòdhɨ ɨ dri dhɨ, àma labhɨ àzya mà dré adrélé lebèle dhɨ àko. Ɛ̀kèlézyà Gǐká àdhya ɨ kókpà labhɨ àzya àko.

Mányàngá Mǐrì àdhya
(À kònò kpà Màtáyò 26:26-29; Márokò 14:22-25; Lúkà 22:15-20)

17 Kàdré tà mì dré adrézó ru kɨmó adrélé 'òá dhɨ kɨ tà sè dhɨ, má kɨtswá àmɨ kɨ tà bha kuru ásà ko. Tàko ko, mì adré àmɨkya tà kònzɨ kɨ 'o, tà dóro kɨ lavú.
18 Drǐdrì dhɨ, má adré yìá tàle dhɨ, mì dré adrérà'a ru kɨmó móndí Ɛ̀kèlézyà àdhya ɨ ró dhɨ 'á dhɨ, mì adré àmɨkya ru lanzí àmɨ kòfalésè. Dɨ má nɨ kɨtswá tà nda nɨ ka'ǐ tsà.

---

* **11:4 11:4** Gǐká nɨ Kúlí tisìle Gǐríkǐ ti sè dhɨ adré tàá kònwa dhɨ, «agó nda adré ína kanyò fe áyɨ drǐ dré.» Kòdhɨ adré lèá tàle dhɨ, agó nda adré kanyò fe Krísto dré.

19 Tà bàti ró dhɨ, lè tà adrézó ru lanzí dhɨ ì kàdré àmɨ kòfalé be, à kòkɨtswáró móndyá Gĭká dré ka'ĭle àmɨ kòfalé dhɨ kɨ ni be dhɨ bvó.
20 Mì dré adrérà'a ru kɨmó dhɨ 'á dhɨ, mì adré àmɨkya mányàngá Mírĭ àdhya nɨ nya kòdhya ko.
21 Tàko ko, mì dré adrérà'a ngá nya dhɨ 'á dhɨ, àmɨ àlo àlo títí dhɨ ɨ mì adré ngá do àmɨ kɨ tàndɨ ɨ dré nyàle drĭdrĭ móndí àruka ɨ kandrá. Dɨ móndí àruka ɨ tàbirí íbe, àruka nɨ ì adré kó wá tsi.
22 Àmɨ tsĭ dzó àko kɨtswázó ngá nya ìndì ngá mvu lána dhɨ? Kó ngalè, mì adré Ɛ̀kèlézyà Gĭká àdhya nɨ ayízè, adrézó kanyò fe móndí mányàngá àko dhɨ ɨ dré? Má nɨ àdho tà ta àmɨ dré kòdhya? Má nɨ tsĭ àmɨ kɨ tà bha kuru? Kóko! Má kɨtswá àmɨ kɨ tà bha kuru tà nda sè ko!
23 Tàko ko, má tadhá mána àmɨ dré tà má dré kisúlé Mírĭ vélésè kònɨ ɨ kòdhya: Ngátsi Mírĭ Yésu nɨ lefèzo kàrɨbhá ɨ drígá dhɨ sè dhɨ, akódhɨ adó tá mápà,
24 àwoyà fèzo Gĭká dré gò, ŋòzoá tàzoá dhɨ: «Kònìdhɨ áma rúbhá má dré adrélé fèle àmɨ kɨ tà sè dhɨ 'ɨ. Mì nya, ìndì mì kàdré 'òá kònìnɨ adrézó áma tà kisù.»
25 Ngá nyàma àmvolésè dhɨ, dré kókpà 'òzoá kònìnɨ kópò sè. Adó kópò nda, tàzoá dhɨ: «Kópò kònìdhɨ adré tà tídhí Gĭká dré bhàle ru yĭzo móndí íbe áma kàrí sè dhɨ nɨ tà tadhá. Mì mvu, ìndì vésè wăyi mì dré adrérà'a mvùá dhɨ 'á dhɨ, mì kàdré 'òá kònìnɨ adrézó áma tà kisù.»
26 Tàko ko, vésè wăyi mì dré adrérà'a mápà kòdhɨ nɨ nya, adrézó kpà kópò kòdhɨ nɨ mvu dhɨ 'á dhɨ, mì adré Mírĭ nɨ dràdrà nɨ tà longó, tsàle lókyá dré dra agòzo dhɨ 'á.
27 Ásà dhɨ, dhya ángùdhi adrélépi Mírĭ nɨ mápà nya yà, adrélépi kó akódhɨ nɨ kópò mvu yà ngóró dré kɨtswálé Gĭká mĭlésè dhɨ tínɨ ko dhɨ, akódhɨ nda adré ína tàkonzì 'o Mírĭ nɨ rúbhá rú ìndì akódhɨ nɨ kàrí rú gò, tàkonzì nda dré adrézó akódhɨ dri.
28 Adré dɨ lèá dhɨ, móndí àlo àlo títí dhɨ ì kàdré àyɨ kɨ tàndɨ kɨ togó tabhĭ 'íká gò, ì kògòró adrélé mápà nda nɨ nya, adrézó kópò nda nɨ mvu ndò.
29 Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi mápà nda nɨ nya, adrézó kópò nda nɨ mvu Mírĭ nɨ rúbhá nɨ tà kisù àko ró dhɨ, adré ína Gĭká nɨ tàbvó tàma asé áyɨ tàndɨ dri.
30 Tà nda sè dhɨ, móndí bĭ àmɨ kòfalé dhɨ ɨ rúbhá íbe yàyà ìndì drà ro, ìndì àmɨ kɨ àruka bĭ dhɨ ì todrà dre.
31 Mà kàdré àma kɨ tàndɨ kɨ tàbvó ta dhɨ, Gĭká kɨtswá àma kɨ tàbvó ta ko.
32 Dɨ, Mírĭ Gĭká adré ína àma kɨ tàbvó ta, adrézó àma kɨ lotó, í kòbhàró tà àma dri móndyá bvò àdhya kya tínɨ ko dhɨ bvó.
33 Ásà dhɨ, áma adrúpi ɨ, mì dré adrérà'a ru kɨmó mányàngá Mírĭ àdhya nɨ nya dhɨ 'á dhɨ, mì kàdré ru letè àmɨ kòfalésè.
34 Àmɨ kɨ àruka ì kàdré tàbirí íbe dhɨ, ì kònya ngá àyɨ bhàna 'íká, mì kònì dra ru kɨmó dhɨ, mì kò'oró tàkonzì gò àmɨ kɨ tàbvó tàzo dhɨ ko.
Kàdré tà àruka mì dré lizílé dhɨ kɨ tà sè dhɨ, má nɨ tà nda kɨ lotó lókyá má dré adrérà'a àmɨ véna dhɨ 'á.

12

Tà tanɨ Tɨrí Lólo dré adrélé fèle dhɨ ɨ

1 Áma adrúpi ɨ, kàdré tà tanɨ Tɨrí Lólo dré adrélé fèle dhɨ kɨ tà sè dhɨ, má adré lèá mì kònĭ tà bàti tà nda ɨ dri be.
2 Mì nĭ tàle dhɨ, mì dré tá adrérà'a pàgánò ɨ ró dhɨ 'á dhɨ, mì tayí tá àmɨ adrélé tatsílé gĭká tàko kɨtswábhá kúlí ta bwà ko dhɨ ɨ vésè dhɨ be.
3 Ásà dhɨ, má adré tà bàti ta àmɨ dré: Dhya àlo adrélépi tà ta Gĭká nɨ Tɨrí nɨ rĭnyí sè dhɨ kɨtswá tàá dhɨ «Tátrítrí kàdré Yésu dri!» dhɨ bwà ko. Kòdhɨ íbe dhɨ, dhya àlo kɨtswá tàá dhɨ «Yésu Mírĭ 'ɨ!» dhɨ bwà ko, kàdré ngbà 'í Tɨrí Lólo nɨ rĭnyí sè ko dhɨ.
4 Tà tanɨ Tɨrí Lólo dré adrélé fèle dhɨ ɨ twátwa. Dɨ, Tɨrí àlo nda adré ína fèá nɨ.

5 Láti adrézó Mírì nɨ àzí 'o dhɨ ɨ twátwa. Dɨ, à adré àzí nda kɨ 'o Mírì àlo nda dré.
6 Tà Gïká dré adrélé 'òle móndí ɨ 'ásè dhɨ ɨ twátwa. Dɨ, Gïká àlo nda adré tà títí nda kɨ 'o móndyá títí dhɨ ɨ 'ásè dhɨ nì.
7 Gïká adré áyɨ Tɨrí nɨ rïnyí tadhá móndyá ka'ïbhá àlo àlo títí dhɨ ɨ rú, adrézó tà dóro 'o àyɨ títí nda ɨ dré.
8 Dhya àlo dré dhɨ, Tɨrí nda adré rïnyí adrézó kúlí ta tògyá sè dhɨ nɨ fe kòdhya. Dhya àzya dré dhɨ, Tɨrí àlo nda adré rïnyí adrézó kúlí ta tà nïnì sè dhɨ nɨ fe kòdhya.
9 Àzya nɨ dré dhɨ, Tɨrí àlo nda adré rïnyí adrézó Gïká nɨ ka'ï togó wăyi sè dhɨ nɨ fe kòdhya. Àzya nɨ dré dhɨ, Tɨrí àlo nda adré rïnyí adrézó móndí kɨ drà tɨdrí dhɨ nɨ fe kòdhya.
10 Àzya nɨ dré dhɨ, adré rïnyí adrézó tà líndrɨga ró dhɨ kɨ 'o dhɨ nɨ fe kòdhya. Àzya nɨ dré dhɨ, adré rïnyí adrézó Gïká nɨ kúlí longó pròfétà àdhya tɨ́nɨ dhɨ nɨ fe kòdhya. Àzya nɨ dré dhɨ, adré rïnyí adrézó tɨrí twátwa dhɨ kɨ ni lanzɨ́lé dhɨ nɨ fe kòdhya. Àzya nɨ dré dhɨ, adré rïnyí adrézó ti twátwa kɨ ta dhɨ nɨ fe kòdhya. Àzya nɨ dré dhɨ, adré rïnyí adrézó ti twátwa nda kɨ kúlí àndu ngɨ dhɨ nɨ fe kòdhya.
11 Tɨrí àlo kwákwá nda adré tà títí nda kɨ 'o nì. Adré rïnyí twátwa nda kɨ lanzí móndí àlo àlo títí ɨ dré, ngóró í dré adrélé lèle 'òle dhɨ tɨ́nɨ.

Rúbhá àlo kìgá nɨ íbe bǐ dhɨ

12 Dhyá kɨ rúbhá ngá àlo dhɨ 'ɨ, gba dré adrézó kìgá íbe bǐ dhɨ. Krísto nɨ tà kókpà kòdhɨ tɨ́nɨ. Gba rúbhá nɨ nɨ kìgá ì dré adrézó bǐ dhɨ, rúbhá nda ngbà 'í àlo.
13 Tàko ko, à fè bàtísimò àma títí dhɨ ɨ dré Tɨrí Lólo àlo dhɨ nɨ rïnyí sè, mà kàdréró rúbhá àlo ró, gba mà kàdré Yúdà ànzɨ 'ɨ yà, móndí súrú twá ro dhɨ 'ɨ yà, màrábà 'ɨ yà, kó ngalè móndí màrábà ro ko dhɨ 'ɨ yà dhɨ. Gïká bhà Tɨrí àlo nda adrélé àma títí dhɨ ɨ léna.
14 Rúbhá nda nɨ kìgá ngbà 'í àlo ko. Be ró dhɨ, rúbhá nda kìgá íbe bǐ.
15 Tágba rúbhá nda nɨ pá kòtà tá dhɨ «Má dré adrélé drígá 'ɨ ko dhɨ sè dhɨ, ma rúbhá nɨ kìgá 'ɨ ko» dhɨ, pá nda nɨ tá adré ngbú rè rúbhá nda nɨ kìga ró.
16 Kó ngalè, bí nɨ kòtà tá dhɨ «Má dré adrélé mì 'ɨ ko dhɨ sè dhɨ, ma rúbhá nɨ kìgá 'ɨ ko» dhɨ, bí nda nɨ tá adré ngbú rè rúbhá nda nɨ kìga ró.
17 Kònò rúbhá wăyi dhɨ kàdré tá mì 'ɨ yà dhɨ, a nɨ tá kɨtswá tà yi ngínɨ? Kó ngalè, rúbhá wăyi dhɨ kàdré tá bí 'ɨ yà dhɨ, a nɨ tá kɨtswá ngá tàdzí ngu ngínɨ?
18 Tà bàti ró dhɨ, Gïká tobhà kìgá àlo àlo títí dhɨ ɨ rúbhá léna ngóró í dré tá lèle 'òle dhɨ tɨ́nɨ.
19 Kìgá nda ì kàdré tá ngbà 'í àlo dhɨ, kònò rúbhá nda kɨtswá tá adrélé ko.
20 Tà bàti ró dhɨ, rúbhá nɨ kìgá ɨ bǐ. Dɨ, rúbhá nda ína ngbà 'í àlo.
21 Rúbhá nda nɨ mì kɨtswá ína tàá drígá dré dhɨ «Ámɨ lovó má rú yó!» dhɨ bwà ko. Kó ngalè, drì nɨ kɨtswá ína tàá pá dré dhɨ «Ámɨ lovó má rú yó!» dhɨ bwà ko.
22 Tàko ko, rúbhá nɨ kìgá adrélé nòle yàyà dhɨ ì kàdré tá yó dhɨ, kònò rúbhá nda kɨtswá tá tà 'o bwà ko.
23 Rúbhá nɨ kìgá mà dré adrélé nòle lɨndrì àko ró dhɨ ɨ, mà adré àyɨ nda kɨ lɨndrì bha kìgá àruka títí dhɨ kya kɨ lavú. Rúbhá nɨ kìgá kɨtswábhá adrélé nòle ko dhɨ ɨ, mà adré àyɨ nda kɨ lɨkí kìgá àruka títí dhɨ kɨ lavú.
24 Dɨ, mà adré 'òá kònìnɨ rúbhá nɨ kìgá kɨtswábhá adrélé nòle dhɨ kɨ tà sè ko. Dɨ, Gïká amú ína rúbhá nɨ kìgá ɨ títí, lɨndrì fèzo kìgá adrébhá tá lɨndrì àko dhɨ ɨ dré,
25 tà adrézó ru lanzí dhɨ kàdréró rúbhá nda na yó, be ró dhɨ, kìgá nda ì kàdréró àyɨ kɨ àzya kɨ tà kisù.
26 Ásà dhɨ, kìgá àlo dhɨ kàdré kɨzà nya dhɨ, kìgá àruka títí dhɨ ì adré kókpà kɨzà nya túmăní akódhɨ be. Kìgá àlo dhɨ kàdré rúku kisú dhɨ, kìgá àruka títí dhɨ ì adré lenzélé túmăní akódhɨ be.

27 Âmɨ ró dhɨ, àmɨ Krísto nɨ rúbhá 'ɨ. Âmɨ àlo àlo títí dhɨ ɨ rúbhá nda nɨ kɨgá 'ɨ.
28 Gĩká bhà tá rè zyà àpóstolò ɨ adrélé drĩdrĩ Ɛ̃kèlézyà na gò, pròfétà kɨ bhàzo àyɨ àmvolésè gò, dhya adrébhá tà tadhá dhɨ kɨ bhàzo àyɨ àmvolésè. Âmvolásà dhɨ, bhà tá dhya adrébhá tà líndríga ró dhɨ kɨ 'o dhɨ ɨ, dhya adrébhá móndí kɨ drà tɨdrí dhɨ íbe, dhya adrébhá móndí kɨ ledé dhɨ íbe, dhya adrébhá móndí kɨ drĩ ko dhɨ íbe, tsàle dhya adrébhá ti twátwa kɨ ta dhɨ íbe.
29 Dɨ móndyá títí dhɨ ɨ àpóstolò 'ɨ ko. Âyɨ títí dhɨ ɨ pròfétà 'ɨ ko. Âyɨ títí dhɨ ɨ tà tadhábhá 'ɨ ko. Âyɨ títí dhɨ ɨ rĩnyí íbe adrézó tà líndríga ró dhɨ kɨ 'o ko,
30 adrézó móndí kɨ drà tɨdrí ko, adrézó ti twátwa kɨ ta ko, adrézó ti twátwa nda kɨ kúlí àndu ngɨ ko.
31 Dɨ, àmɨ kɨ togó kàdré ína àtsɨ ró, kɨtswázó tà tanɨ lavúlé Tɨrí Lólo dré adrélé fèle dhɨ kɨ kisú.
Nyànomvá dhɨ, má nɨ láti dóro láti àruka títí dhɨ kɨ lavúlépi dhɨ nɨ tadhá àmɨ dré kòdhya.

13

Lèle nɨ tà

1 Kònò má kàdré tá ti twátwa móndí kya kɨ ta ángélò kya íbe gò, má dré mána adrézó lèle àko dhɨ, má nɨ tá adré ngóró ngílíngílí adrélé tswàle wàyá ro dhɨ tínɨ, kó ngalè gòká adrélé vòle wàyá ro dhɨ tínɨ.
2 Kònò má kàdré tá Gĩká nɨ kúlí longó pròfétà àdhya tínɨ, adrézó tà títí lùzu ró dhɨ kɨ ni lanzílé tà nĩnì be wãyi, adrézó tà ka'ĩka'ĩ íbe kàdrì kɨtswázó kòngó kɨ 'o àyɨ kɨ kisí gò, má dré mána adrézó lèle àko dhɨ, má nɨ tá adré ngá tàko 'ɨ.
3 Kònò má kòlanzí tá áma ngá títí dhɨ ɨ lemerèbhá ɨ dré, áma rúbhá fèzo vèle àtsí na gò, má dré mána adrézó lèle àko dhɨ, má kɨtswá tá tà dóro àlo kisú ásà ko.
4 Lèle adré tà letè togó vwàvwà sè, adrézó áyɨ togó dóro tadhá móndí ɨ dré. Adré lovó kònzɨ bha móndí ɨ rú ko. Adré áyɨ afà ko, adrézó drĩkàdrì ro ko.
5 Adré kanyò fe móndí ɨ dré ko, adrézó tà dóro nda kisúlé áyɨ tàndɨ dré ko, adrézó áyɨ togó tayí adrélé aswálé ko. Adré tà kònzɨ 'òle í rú dhɨ kɨ tà kisù vwàvwà ro ko.
6 Adré lenzélé tà kònzɨ sè ko. Be ró dhɨ, adré ína lenzélé tà bàti sè.
7 Lèle adré tà títí dhɨ kɨ mvo, adrézó Gĩká nɨ ka'ĩ tà títí ɨ sè, adrézó mì bha akódhɨ véna tà títí ɨ sè, adrézó togó tsɨ tà títí ɨ sè.
8 Lèle kɨtswá tàdzí akílé ko. Dɨ, à nɨ Gĩká nɨ kúlí longoma pròfétà kya tínɨ dhɨ nɨ tayí. À nɨ ti twátwa kɨ tàma kɨkí. À nɨ kúlí tàma tà nĩnì sè dhɨ nɨ tayí.
9 Tàko ko, mà adré àmakya tà ni tsà, adrézó Gĩká nɨ kúlí longó pròfétà kya tínɨ tsà.
10 Dɨ, lókyá tà títí dhɨ ɨ dré dra kɨtswábhá títí dhɨ tú dhɨ, tà kɨtswábhá tsà dhɨ kɨ àyɨkya tavì.
11 Má dré tá adrérà'a mvámvá ro dhɨ 'á dhɨ, má adré tá tà ta mvámvá àdhya tínɨ, adrézó tà kisù mvámvá àdhya tínɨ, adrézó tà ni lanzílé mvámvá àdhya tínɨ. Dɨ, lókyá má dré atsázó móndí kàdrì ro dhɨ sè dhɨ, má tayí tà ànzɨmvá kya ɨ títí.
12 Nyànomvá dhɨ, mà adré ngá no tsà, ngóró ngá líndrí adrélé nòle tàlàtálà na dhɨ tínɨ. Dɨ, lókyá adrélépi alìle dhɨ sè dhɨ, mà nɨ ru no Gĩká be mì sè. Nyànomvá dhɨ, má adré tà ni tsà. Dɨ, lókyá adrélépi alìle dhɨ sè dhɨ, má nɨ tà títí dhɨ kɨ ni, ngóró Gĩká dré áma nĩle bàti dhɨ tínɨ.
13 Nyànomvá dhɨ, tà na kònɨ ɨ be: tà ka'ĩka'ĩ, mì bhàbhà Gĩká véna dhɨ, ìndì lèle. Dɨ, tà kàdrì lavúlé tà nda ɨ kòfalé dhɨ ína lèle 'ɨ.

14

Ti twátwa kɨ tàma, ìndì tà longoma pròfétà kya tínɨ dhɨ

1 Mì kàdré dɨ láti lèle àdhya nɨ lebè. Ámɨ kɨ togó kàdré kpà àtsɨ ró, kɨtswázó tà tanɨ Tɨrí Lólo dré adrélé fèle dhɨ kɨ kisú. Lavúlé dhɨ, mì kàdré rĩnyí adrézó Gĩká nɨ kúlí longó pròfétà kya tínɨ dhɨ nɨ le kisúlé dhɨ kòdhya.
2 Tàko ko, dhya adrélépi ti twá ta dhɨ adré tà ta móndí ɨ dré ko. Be ró dhɨ, adré ína tà ta Gĩká dré. Ángyá ko, dhya àlo nĩ tà akódhɨ dré adrélé tàle dhɨ ko, dré adrélé tà lùzu ró dhɨ kɨ ta Tɨrí Lólo nɨ rĩnyí sè dhɨ sè.
3 Dɨ, dhya adrélépi Gĩká nɨ kúlí longó pròfétà àdhya tínɨ dhɨ adré ína tà ta móndí ɨ dré, kɨtswázó àyɨ kɨ tɨmbà àyɨ kɨ tà ka'ĩka'ĩ na, kɨtswázó àyɨ kɨ kodzó, ìndì kɨtswázó àyɨ kɨ togó kɨ tɨndrì.
4 Dhya adrélépi ti twá ta dhɨ adré áyɨ tàndɨ nɨ tɨmbà áyɨ tà ka'ĩka'ĩ na. Dɨ, dhya adrélépi Gĩká nɨ kúlí longó pròfétà àdhya tínɨ dhɨ adré ína móndyá títí Èkèlézyà le dhɨ kɨ tɨmbà àyɨ kɨ tà ka'ĩka'ĩ na.
5 Má adré lèá dhɨ, mì kàdré títí ti twátwa kɨ ta. Dɨ, lavúlé dhɨ, má adré lèá mì kàdré Gĩká nɨ kúlí longó pròfétà kya tínɨ. Tàko ko, dhya adrélépi tà longó pròfétà àdhya tínɨ dhɨ lavú dhya adrélépi ti twátwa kɨ ta dhɨ, akódhɨ nda kàdré ngbà 'ĩ ti twátwa nda kɨ kúlí àndu ngɨ Èkèlézyà nɨ tɨmbàzo dhɨ ko dhɨ.
6 Áma adrúpi ɨ, kònò má kòtsa tá àmɨ véna adrélé ti twátwa kɨ ta dhɨ, tà nda nɨ tá kɨtswá àmɨ kɨ ledé ngínɨ? Dɨ, má kòtsa mána tà lùzu ró tadhálé dhɨ íbe yà, tà nĩnì tàle dhɨ íbe yà, tà longólé pròfétà àdhya tínɨ dhɨ íbe yà, kó ngalè tà tadhálé dhɨ íbe yà dhɨ, tà nda nɨ àmɨ kɨ ledé bàti.
7 Kàdré ndìndì ngá ledélé lárí ro ngóró fírílí tínɨ, ìndì kùdhí tínɨ dhɨ kɨ tà sè dhɨ, à kàdré ngá nda kɨ tswa wàyá ro dhɨ, à nɨ longó adrélé tswàle nda nɨ ni ngínɨ?
8 Kó ngalè, à kàdré gòká vo dóro ko dhɨ, àdhi nɨ áyɨ lotó lìle àdzú bhu dhɨ nì?
9 Tà nda kòdhɨ kókpà kònìnɨ àmɨ kɨ tà sè. Mì kàdré kúlí nĩle ko dhɨ kɨ ta kòdhya dhɨ, à nɨ kúlí mì dré adrélé tàle nda kɨ àndu ni ngínɨ? Mì nɨ adré àmɨkya kúlí nda kɨ ta àngyá.
10 Tà bàti ró dhɨ, ti twátwa adrélé tàle bvò dri dhɨ ɨ bĩ. Dɨ, ti adrélépi àndu àko dhɨ yókódhó.
11 Dɨ má kònì kúlí adrélé tàle dhɨ kɨ àndu ko dhɨ, má nɨ adré móndí twá ro dhya adrélépi kúlí nda kɨ ta dhɨ dré, ìndì akódhɨ nda nɨ kpà adré móndí twá ro má dré.
12 Tà nda kókpà kònìnɨ àmɨ kɨ tà sè. Ámɨ kɨ togó dré adrélé àtsɨ ró tà tanɨ Tɨrí Lólo dré adrélé fèle dhɨ kɨ kisú dhɨ sè dhɨ, mì kàdré tà tanɨ adrézó Èkèlézyà nɨ tɨmbà dhɨ kɨ nda kòdhya.
13 Ásà dhɨ, lè dhya adrélépi ti twá ta dhɨ kàdré tà zi Gĩká tí, kɨtswázó kúlí í dré adrélé tàle nda kɨ àndu ngɨ dhɨ bvó.
14 Tàko ko, má kàdré tà ta Gĩká be ti twá dhɨ sè dhɨ, áma togó adré tà nda kɨ ta nì. Dɨ, áma tà kisùkisù adré ína tà 'o ko.
15 Dɨ má nɨ 'òá ngínɨ? Má nɨ tà ta Gĩká be áma togó sè, adrézó kpà tàá áma tà kisùkisù sè. Má nɨ longó ngo áma togó sè, adrézó kpà longóá áma tà kisùkisù sè.
16 Tàko ko, mí kàdré Gĩká nɨ rú bha kùle ngbà 'ĩ kúlí angábhá ámɨ togó lésè dhɨ ɨ sè dhɨ, dhya adrélépi kúlí mí dré adrélé tàle àwoyà fèzo Gĩká dré nda kɨ yi dhɨ nɨ kɨtswá tàá «Kònìnɨ!» dhɨ ngínɨ? Ángyá ko, akódhɨ nda nĩ kúlí mí dré adrélé tàle nda kɨ àndu ko.
17 Dɨ tágba mí dré adrézó àwoyà ta Gĩká dré dhɨ, mí adré mína dhya nda nɨ tɨmbà akódhɨ nɨ tà ka'ĩka'ĩ na ko.
18 Má adré àwoyà ta Gĩká dré, má dré adrélé ti twátwa kɨ ta àmɨ títí dhɨ kya kɨ lavú dhɨ sè.
19 Dɨ, lìsámbò na dhɨ, má dré kúlí nzi móndí ì dré nĩle dhɨ kɨ tàle àyɨ kɨ tadházó dhɨ dóro lavúlé, má dré kúlí ngùlù-mudrí dhɨ kɨ tàle ti twá sè dhɨ rúsè.

20 Áma adrúpi ị, mì kàdré tà kisù ngóró ànzịmvá kya tíni ko. Mì kàdré tà 'o ànzịmvá kya tíni ngbà 'í tà kònzị 'òma nị tà sè. Dị, tà kisùma nị tà sè dhị, mì kàdré tà 'o ngóró móndí lị'wábhá dre dhị kya tíni.
21 Gĩká nị Kúlí adré tàá dhị:
«Mírĩ tà dhị: Má nị tà ta móndyá kòdhị ị dré móndí adrébhá ti twátwa kị ta dhị ị sè,
ìndì móndí twá kị kúlí ị sè.
Dị, tágba dré adrézó kònìnị dhị, ì kịtswá àyịkya áma yi ko.»*
22 Ásà dhị, Gĩká bhà ti twátwa kị tàma, kịtswázó áyị rĩnyí tadhá móndyá ka'ĩbhá dhị ị dré ko, be ró dhị, móndyá ka'ĩbhá ko dhị ị dré. Dị, bhà ína tà longoma pròfétà kya tíni dhị, kịtswázó áyị rĩnyí tadhá móndyá ka'ĩbhá dhị ị dré, móndyá ka'ĩbhá ko dhị ị dré ko.
23 Dị àmị móndyá Èkèlézyà le nị ị, mì kòkịmó ru títí adrélé ti twátwa kị ta gò, móndí ka'ĩlepi ko dhị 'ị yà, kó ngalè móndí tà nda nị nĩlepi ko dhị 'ị yà dhị dré fìzo àmị kị yi dhị, a nị tàá dhị, ngá kịzá àmị kị drì dre.
24 Dị, mì kàdré àmịkya títí Gĩká nị kúlí longó pròfétà kya tíni gò, móndí ka'ĩlepi ko dhị 'ị yà, kó ngalè móndí tà nda nị nĩlepi ko dhị 'ị yà dhị dré fìzo àmị kị yi dhị, a nị áyị tàkonzì ni àmị kị kúlí ị sè, adrézó ka'ĩá ị tàkonzì líyí 'ị káyà dhị.
25 Dị tà títí dré zùle áyị togó na dhị kị apfò ngádra 'á gò, dré dhèzo áyị mĩ bha kĩní na, Gĩká nị lịndrì bhàzo, tàzoá dhị: «Gìká àmị kòfalé be bàti!»

Tà 'òma mĩbhalé tî lịsámbò na dhị

26 Áma adrúpi ị, à kàdré dị 'òá ngíni? Mì kàdré ru kịmó dhị, àmị kị àlo nị kịtswá longó ngo, àzya nị nị kịtswá tà tadhá, àzya nị nị kịtswá tà lùzu ró dhị nị tadhá, àzya nị nị kịtswá ti twá ta, àzya nị nị kịtswá ti twá nda nị kúlí àndu ngị. Dị mì kàdré tà títí nda kị 'o kịtswázó móndyá Èkèlézyà le dhị kị tịmbà àyị kị tà ka'ĩka'ĩ na.
27 À kàdré ti twátwa kị ta dhị, adré lèá dhị, ngbà 'í móndí rĩ yà, kó ngalè na yà dhị ì kàdré ti twátwa nda kị ta dhị àyị. Dị ì kàdré ti nda kị ta bvóá bvóá. Adré kpà lèá dhị, dhya àzya kàdré kúlí ì dré adrélé tàle nda kị àndu ngị.
28 Dị, dhya kịtswálépi kúlí nda kị àndu ngị bwà dhị kàdré yó dhị, lè móndyá nda ì kàdré àyịkya kírị lìsámbò na. Ì kàdré ti twátwa nda kị ta àyị kị tàndị ị dré, ìndì Gĩká dré.
29 Kàdré móndyá adrébhá Gĩká nị kúlí longó pròfétà kya tíni dhị kị tà sè dhị, lè àyị rĩ yà, kó ngalè na yà dhị ì kàdré kúlí nda kị longó, móndyá àruka títí dhị ì kàdréró tà ì dré adrélé tàle nda kị tabhì lanzílé.
30 Dhya àzya adrélépi lirílé dhị kòkisú tà lùzu ró tadhálé dhị dhị, lè dhya adrélépi tá tà ta drĩdrĩ nda kòtayí kúlí tàma.
31 Dị àmị àlo àlo títí dhị ị, mì nị kịtswá Gĩká nị kúlí longó pròfétà kya tíni, dhya àlo àzya nị bvó, kịtswázó móndyá títí dhị kị tadhá, ìndì àyị kị kodzó dhị bvó.
32 Adré lèá dhị, móndyá adrébhá tà longó pròfétà kya tíni dhị ì kàdré àyị kị togó bha àyị kị rĩnyí zàle.
33 Tàko ko, Gĩká adré tà 'o wàyá ro ko. Be ró dhị, adré ína tà 'o tà kìdríkìdrị na.
Ngóró dré adrélé Èkèlézyà títí ị 'ásè dhị tíni dhị,
34 lè tòkó ì kàdré kírị lìsámbò na. Ì kòtà kúlí ko. Be ró dhị, ì kàdré àyị kị bha àyị kị drì kobhá ị zàle, ngóró Mósè nị tátrítrí kúlí dré adrélé tàle dhị tíni.
35 Ì kàdré tà ì dré lèle nĩle dhị íbe dhị, ì kàdré tà nda kị lizí àyị kị àgo ị tí bhàna. Tàko ko, tòkó dré adrélé tà ta lìsámbò na dhị kanyò ro akódhị dré.
36 Àmị Kòrítòbhá nị ị, mì adré vo tsĩ kisùá dhị, Gĩká nị kúlí apfò àmị kị tàndị ị vélésè? Kó ngalè, Gĩká nị kúlí nda tsa ngbà 'í àmị véna?

---

* **14:21 14:21** À kònò Èsáyà 28:11-12.

37 Móndí àruka àmɨ kòfalé dhɨ ì kàdré àyɨ kɨ no pròfétà ɨ ró yà, kó ngalè móndí Tɨrí Lólo nɨ rĩnyí íbe dhɨ ɨ ró yà dhɨ, lè àyɨ nda ì kòka'ĩ dhɨ, tà má dré adrélé tɨsɨle àmɨ dré kòdhɨ ɨ, tòlí Mírì àdhya 'ɨ.
38 Dɨ, ì kòka'ĩ kònɨnɨ ko dhɨ, à kɨtswá kpà àyɨ kɨ tàndɨ kɨ ka'ĩ ko.
39 Dɨ áma adrúpi ɨ, àmɨ kɨ togó kàdré àtsɨ ró, adrézó Gĩká nɨ kúlí longó pròfétà kya tínɨ. Mì kòlogá kpà ti twátwa kɨ tàma móndí ɨ dré ko.
40 Dɨ, adré lèá dhɨ, mì kàdré àmɨkya tà títí dhɨ kɨ 'o mĩbhalé tí, ngóró dré kɨtswálé Gĩká mĩlésè dhɨ tínɨ.

15

Krîsto nɨ ngàma dràdrà 'ásè dhɨ

1 Áma adrúpi ɨ, má lè Rúbí Tanɨ má dré longólé àmɨ dré dhɨ nɨ tà 'òle agálé àmɨ léna. Mì ka'ĩ Rúbí Tanɨ nda gò, mì dré adrézó àmɨ kɨ totó tätä drĩá.
2 Rúbí Tanɨ nda sè dhɨ, Gĩká adré àmɨ kɨ tɨdrí, mì kàdré tròle gígí ro tà má dré longólé àmɨ dré nda rú dhɨ. Dɨ, mì kàdré 'òá kònɨnɨ ko dhɨ, mì ka'ĩ àmɨkya àngyá.
3 Má tadhá àmɨ dré tà kàdrìkàdrì má dré kisúlé kònɨ ɨ kòdhya: Krísto drà àma kɨ tàkonzì kɨ tà sè, ngóró tɨsɨle Gĩká nɨ Kúlí na dhɨ tínɨ.
4 Dɨ akódhɨ nɨ rúbhá bhàzo mógó na gò, kĩtú nɨ na sè dhɨ, dré ngàzo dràdrà 'ásè, ngóró tɨsɨle Gĩká nɨ Kúlí na dhɨ tínɨ.
5 Dɨ dré agázó Pétèró kandrá gò, dré agázó àpóstolò mudrí-drĩ-rĩ dhɨ ɨ kandrá.
6 Àmvolásà dhɨ, dré agázó lókyá àlo sè móndí ka'ĩbhá kámá-nzi lavú dhɨ ɨ kandrá. Àyɨ nda ɨ kòfalé dhɨ, móndí bĩ dhɨ ɨ dhu rè lídrì íbe. Dɨ, àyɨ kɨ àruka ì todrà dre.
7 Dɨ akódhɨ dré agázó Yàkóbhò kandrá gò, dré gòzo agálé àpóstolò títí dhɨ ɨ kandrá.
8 Àyɨ títí nda ɨ àmvolésè dhɨ, dré kpà agázó áma tàndɨ kandrá, tágba má dré tá adrézó ngóró mvámvá tĩle lókyá dóro sè ko dhɨ tínɨ dhɨ.
9 Tàko ko, ma móndí tàko lavúlé àpóstolò títí dhɨ ɨ kòfalé dhɨ 'ɨ. Má kɨtswá ndìndì adrélé zĩle àpóstolò ro dhɨ ko, má dré tá móndyá Gĩká nɨ Èkèlézyà le dhɨ kɨ mĩ pfòle dhɨ sè.
10 Dɨ, Gĩká nɨ togó tanɨ bhàle má rú dhɨ sè dhɨ, ma ngóró má dré adrélé ándrò kònìdhɨ tínɨ. Akódhɨ bhà áyɨ togó tanɨ nda má rú àngyá ko. Tàko ko, má 'o mána àzí àpóstolò àruka títí dhɨ kya kɨ lavú. Tà bàti ró dhɨ, má 'o àzí nda ma ko. Be ró dhɨ, Gĩká nɨ togó tanɨ adrélépi tà 'o má léna dhɨ 'o ína àzí nda nì.
11 Ásà dhɨ, kàdré ma 'ɨ yà, kó ngalè àyɨ nda 'ɨ yà dhɨ, tà nda kòdhɨ ɨ tà mà dré adrélé longólé ìndì mì dré ka'ĩle dhɨ 'ɨ.

Móndyá dràbhá dre dhɨ kɨ ngàma dràdrà 'ásè dhɨ

12 Dɨ, mà kàdré kó longóá dhɨ Krísto nga dràdrà 'ásè 'í dhɨ, móndí àruka àmɨ kòfalé dhɨ ì adré dɨ àyɨkya tàá dhɨ, móndyá dràbhá dre dhɨ ì kɨtswá ngàle dràdrà 'ásè ko dhɨ ngínɨngínɨ ró?
13 Kònò ngangà dràdrà 'ásè dhɨ kàdré tá yó dhɨ, Krísto nga tá kpà dràdrà 'ásè ko.
14 Dɨ Krísto kònga tá dràdrà 'ásè ko dhɨ, tà mà dré adrélé longólé dhɨ nɨ tá adré tà tàko 'ɨ, ìndì àmɨ kɨ tà ka'ĩka'ĩ nɨ tá adré tà tàko 'ɨ.
15 Kòdhɨ íbe dhɨ, mà nɨ tá adré Gĩká nɨ tà longóbhá kɨnzò sè dhɨ 'ɨ. Tàko ko, mà longó àmakya Gĩká nɨ tà tàzoá dhɨ, akódhɨ tɨngá Krísto dràdrà lésè dre dhɨ 'í. Dɨ, móndyá dràbhá dre dhɨ ì kòkɨtswá tá ngàle dràdrà 'ásè ko dhɨ, Gĩká tɨngá tá kpà Krísto dràdrà lésè ko.
16 Tàko ko, móndí ì kòkɨtswá tá ngàle dràdrà 'ásè ko dhɨ, Krísto nga tá kpà dràdrà 'ásè ko.
17 Dɨ Krísto kònga tá dràdrà 'ásè ko dhɨ, àmɨ kɨ tà ka'ĩka'ĩ nɨ tá adré àngyá, ìndì mì nɨ tá adré dhu rè àmɨ kɨ tàkonzì na.

18 Kòdhɨ íbe dhɨ, móndyá Krísto nɨ ka'ĩbhá gò ì dré todràzo dhɨ kɨ tà akí tá dre.
19 Kònò mà kàdré tá ngbà 'í mì bha Krísto véna lídrì kònìdhɨ nɨ tà sè dhɨ, mà nɨ tá adré kɨzàbhá 'ɨ móndyá àruka títí dhɨ kɨ lavú.
20 Dɨ, tà bàti ró dhɨ, Krísto nga dràdrà 'ásè, ngóró dhya ngàlepi drĩdrĩ móndyá dràbhá àruka títí dhɨ ɨ kandrána dhɨ ró.
21 Tàko ko, ngóró dràdrà dré atsálé móndí ɨ kòfalé móndí àlo dhɨ sè dhɨ tíni dhɨ, ngangà dràdrà 'ásè dhɨ atsá kókpà móndí àlo dhɨ sè.
22 Ngóró móndyá títí angábhá Àdámà lésè dhɨ ì dré adrélé dràle dhɨ tíni dhɨ, móndyá títí ru amúbhá Krísto be dhɨ kɨ adrí.
23 Dɨ, móndí àlo àlo títí dhɨ kɨ adrí àyɨ kɨ tàndɨ kɨ lókyá sè. Krísto adrí ína drĩdrĩ móndyá àruka títí dhɨ ɨ kandrá nì. Dɨ lókyá dré dra agòzo dhɨ tú dhɨ, móndyá akódhɨ àdhya kɨ adrí.
24 Àmvolásà dhɨ, lókyá kùdù nɨ atsá. Lókyá nda sè dhɨ, Krísto nɨ tirí kònzɨ títí ópí kàdrì ro ìndì rĩnyi ró dhɨ kɨ tà 'o akílé, rĩnyí títí adrézó òpì nya dhɨ íbe gò, Òpì logózó Gĩká Atá drígá.
25 Tàko ko, lè Krísto kàdré òpì nya tsàle lókyá Gĩká dré dra akódhɨ nɨ kàrɨbhá títí dhɨ kɨ bhàzo adrélé akódhɨ nɨ pá zàle dhɨ 'á.*
26 Kàrɨbhá nɨ kùdù dré dra tà nɨ nɨ 'òzo akílé dhɨ, dràdrà 'ɨ.
27 Àngyá ko, Gĩká nɨ Kúlí adré tàá dhɨ: «Gìká bhà tà títí dhɨ ɨ akódhɨ nɨ pá zàle.»† Dɨ tà tɨsìle kòdhɨ kàdré tàá «tà títí dhɨ ɨ» kònìnɨ dhɨ, adré Gĩká nɨ tàndɨ nɨ bha lána ko. Tàko ko, Gĩká nda dhya adrélépi tà títí nda kɨ bha Krísto nɨ pá zàle dhɨ 'ɨ.
28 Dɨ akódhɨ kònì dra 'òá kònìnɨ dhɨ, Krísto, Gĩká nɨ Mváagó nda nɨ áyɨ tàndɨ nɨ bha Gĩká tà títí dhɨ kɨ bhàlepi áyɨ pá zàle nda zàle, Gĩká kàdréró tà títí dhɨ ɨ drĩle.
29 Dɨ, ngangà dràdrà 'ásè dhɨ kàdré ína yó dhɨ, móndyá adrébhá bàtísimò do móndyá dràbhá kɨ rú sè dhɨ ì adré 'òá kònìnɨ àdho tà sè? Móndyá dràbhá dre dhɨ ì kòkɨtswá ngàle dràdrà 'ásè ko dhɨ, à adré bàtísimò do àyɨ kɨ rú sè àdho 'òzo?
30 Àma ró dhɨ, mà adré kpà àma kɨ lídrì fe adrélé dràdrà mĩle lókyá títí ɨ sè àdho tà sè?
31 Tàko ko, ma mána dràdrà mĩle kĩtú àlo àlo títí dhɨ ɨ sè. Tà nda tà bàti 'ɨ, ngóró má dré adrélé áma drĩ bha kuru àmɨ kɨ tà sè Yésu Krísto àma kɨ Mírì na dhɨ tíni.
32 Kònò má kòpfu tá ru kà'wá àtrá íbe Èfésò na ngbà 'í móndí kɨ tà sè dhɨ, má nɨ tá àdho tà dóro kisú ásà kòdhya? Móndyá dràbhá dre dhɨ ì kòkɨtswá ngàle dràdrà 'ásè ko dhɨ,
«Mà kàdré ngá nya, adrézó ngá mvu!
Tàko ko, kĩdru, mà nɨ dra dràdrà.»‡
33 Mì kòtayí àmɨ adrélé lɨtílé ko: «Ru sùma móndí kònzɨ íbe dhɨ adré dhyá kɨ tà dóro kɨ kɨzá.»
34 Mì kògò dɨ adrélé tà kisù dóro. Mì kòtayí kpà tàkonzì 'òma. Tàko ko, móndí àruka àmɨ kòfalé dhɨ ì nĩ àyɨkya Gĩká ko. Má adré tà kòdhɨ nɨ ta kanyò fèzo àmɨ dré.

Rúbhá móndyá dra ngabhá dràdrà 'ásè dhɨ kya

35 Dɨ, à nɨ kɨtswá lizíá dhɨ: «Móndyá dràbhá dre dhɨ kɨ nga dràdrà 'ásè ngíni? Ɨ nɨ nga rúbhá ngíni dhɨ sè?»
36 Tà lizílé nda tà azaaza 'ɨ! Lò'wa mí dré adrélé kidhílé dhɨ kòdrà ko dhɨ, kɨtswá ína apfòle lídrì ro ko.
37 Mí dré adrérà'a lò'wa kidhí dhɨ 'á dhɨ, mí adré ngá dra apfòlepi dhɨ nɨ kidhí kòdhya ko. Be ró dhɨ, mí adré ngbà 'í lò'wa kidhí kòdhya, kàdré ngánò lò'wa 'ɨ yà, kó ngalè ngá àzya nɨ lò'wa 'ɨ yà dhɨ.

---

* **15:25 15:25** Á kònò Longó ɨ 110:1. † **15:27 15:27** Á kònò Longó ɨ 8:7. ‡ **15:32 15:32** Á kònò Èsáyà 22:13.

38 Dɨ Gĩká adré rúbhá tídhí dhɨ nɨ fe lò'wa nda dré, ngóró í dré adrélé lèle 'òle dhɨ tíni. Lò'wa àlo àlo títí dhɨ ɨ dré dhɨ, adré rúbhá fe adrélé àyɨ kɨ tàndɨ kya ró.
39 Ngá títí dhɨ kɨ zǎ kandra àlo ko. Móndí kɨ zǎ nɨ kárá twá, kà'wá kɨ zǎ nɨ kárá twá, àrí kya nɨ kárá twá, ìndì kosyá kya nɨ kárá twá.
40 Kòdhɨ íbe dhɨ, rúbhá bhù àdhya ɨ be, ìndì rúbhá bvò àdhya ɨ be. Dɨ rúbhá bhù àdhya kɨ lagulagu twá rúbhá bvò àdhya kya rúsè.
41 Kĩtú nɨ lagulagu twá, mbǎ nɨ lagulagu twá, ìndì bhĩbhínyà kɨ lagulagu twá. Ndìndì bhĩbhínyà àlo àlo títí dhɨ kɨ lagulagu twá àyɨ kɨ àzya kya rúsè.
42 Tà nda nɨ adré kókpà kònìnɨ móndyá dra ngabhá dràdrà 'ásè dhɨ kɨ tà sè. Rúbhá adrélé sĩle kĩní na ngá adrélépi ŋwàle ŋwaŋwà dhɨ ró dhɨ, nɨ nga rúbhá kɨtswálépi ŋwàle bwà ko dhɨ ró.
43 Rúbhá adrélé sĩle lɨndrì àko dhɨ, nɨ nga rúbhá mĩlanzĩlanzì ro dhɨ ró. Rúbhá adrélé sĩle rúbhá yàyà ro dhɨ, nɨ nga rúbhá rĩnyi ró dhɨ ró.
44 Rúbhá adrélé sĩle rúbhá bvò àdhya ró dhɨ, nɨ nga rúbhá adrélépi Tɨrí Lólo nɨ lídrì íbe dhɨ ró.
Ngóró rúbhá bvò àdhya dré adrélé be dhɨ tínɨ dhɨ, rúbhá adrélépi Tɨrí nɨ lídrì íbe dhɨ kókpà be.
45 Ásà dhɨ, Gĩká nɨ Kúlí adré tàá dhɨ: «Móndí drĩdrĩ, Àdámà atsá móndí lídrì íbe dhɨ ró.»§ Dɨ, Àdámà kùdù ro dhɨ atsá ína Tɨrí adrélépi lídrì fe dhɨ ró.
46 Dɨ, rúbhá Tɨrí àdhya atsá drĩdrĩ nì ko. Be ró dhɨ, rúbhá bvò àdhya atsá ína 'íká, gò rúbhá Tɨrí àdhya dré atsázó ndò.
47 Móndí drĩdrĩ nda apfò tàpfulíndrí bvò àdhya lésè. Dɨ, móndí kùdù ro nda apfò ína bhù lésè.
48 Móndyá bvò àdhya ɨ ngóró móndí apfòlepi bvò lésè nda tínɨ. Dɨ, móndyá bhù àdhya ɨ àyɨkya ngóró móndí apfòlepi bhù lésè nda tínɨ.
49 Ngóró mà dré adrélé làsú íbe móndí apfòlepi bvò lésè nda àdhya tínɨ dhɨ tínɨ dhɨ, mà nɨ adré kókpà làsú íbe móndí apfòlepi bhù lésè nda àdhya tínɨ.
50 Áma adrúpi ɨ, tà má dré adrélé tàle dhɨ ɨ, kònɨ ɨ: Dhyá kɨ rúbhá ɨ kàrí nɨ be dhɨ ì kɨtswá fɨle Gĩká nɨ Òpì na bwà ko. Ngá adrélépi ŋwàle ŋwaŋwà dhɨ kɨtswá fɨle ngá kɨtswábhá ŋwàle bwà ko dhɨ ɨ kòfalé bwà ko.
51 Mì yi rè ká! Má adré tà lùzu ró dhɨ nɨ ta àmɨ dré kòdhya: Àma títí dhɨ ɨ kòfalé dhɨ, móndí àruka ì kɨtswá dràle ko. Dɨ, àma títí dhɨ kɨ rúbhá kɨ ru ladzá
52 lókyá mvá tsà mì atswàma àdhya tínɨ dhɨ sè, gòká kùdù dré ngorà'a. Tàko ko, à nɨ gòká vo gò, móndyá dràbhá dre dhɨ ì dré ngàzo dràdrà 'ásè rúbhá kɨtswábhá ŋwàle bwà ko dhɨ íbe. Dɨ àma kɨ rúbhá kɨ ru ladzá.
53 Tàko ko, lè rúbhá adrélépi ŋwàle ŋwaŋwà kònìdhɨ kòladzá ru atsálé rúbhá kɨtswálépi ŋwàle bwà ko dhɨ ró. Lè rúbhá adrélépi dràle dràdrà kònìdhɨ kòladzá ru atsálé rúbhá kɨtswálépi dràle bwà ko dhɨ ró.
54 Dɨ rúbhá adrélépi ŋwàle ŋwaŋwà nda kònì ru ladzá atsálé rúbhá kɨtswálépi ŋwàle bwà ko dhɨ ró dhɨ, ìndì rúbhá adrélépi dràle dràdrà nda kònì ru ladzá atsálé rúbhá kɨtswálépi dràle bwà ko dhɨ ró dhɨ, tà tɨsìle Gĩká nɨ Kúlí na kònìdhɨ nɨ ru 'o:

«À lavú dràdrà nɨ rĩnyí, tà nɨ nɨ 'òzo akílé dhɨ dre!*

55 Dràdrà, ámɨ rĩnyí móndí kɨ lavúzó dhɨ ángwà?

Dràdrà, ámɨ rĩnyí móndí kɨ tupfúzó todràle dhɨ ángwà?»†

56 Dràdrà nɨ rĩnyí adrézó móndí kɨ tupfú todràle nda, tàkonzì 'ɨ. Dɨ tàkonzì nda nɨ rĩnyí angá tátrítrí kúlí lésè.

---

§ **15:45 15:45** A kònò Kɨdhoma 2:7. * **15:54 15:54** A kònò Èsáyà 25:8. † **15:55 15:55** A kònò Oséyà 13:14.

57 Dɨ, mà kàdré àmakya àwoyà fe Gĭká dré, dré adrélé àma kɨ 'o tàkonzɨ lavú dràdrà be àma kɨ Mírĭ Yésu Krísto nɨ rĭnyí sè dhɨ sè!
58 Ásà dhɨ, áma adrúpi má dré lèle tò nɨ ɨ, mɨ kàdré àmɨ kɨ totó tätä. Mɨ kòtayí àmɨ tà dré kɨzílé àlomvá ko. Mɨ kàdré ngbú àmɨ kɨ fe adrélé Mírĭ nɨ àzí 'o adrézó lĭle ába drĭdrĭ. Tàko ko, mɨ nĭ tàle dhɨ, àzí mɨ dré adrélé 'òle Mírĭ na dhɨ kɨtswá dràle àngyá ko dhɨ be.

16

Làfa lokólé móndyá ka'ĭbhá Yèrúsalémà na dhɨ ɨ dré dhɨ

1 Kàdré làfa mɨ dré adrélé lokólé móndyá Gĭká àdhya Yèrúsalémà na dhɨ ɨ dré dhɨ nɨ tà sè dhɨ, mɨ kàdré 'òá ngóró má dré tàle Ȅkèlézyà Gàlàtíyà na dhɨ ɨ dré dhɨ tíni.*
2 Kĭtú nɨ àlo pósò àlo àlo títí dhɨ kya sè dhɨ, àmɨ àlo àlo títí dhɨ ɨ mɨ kàdré làfa mɨ dré kisúlé dhɨ nɨ àruka bha gàrà dri. Mɨ kàdré 'òá kònɨnɨ kɨtswálé má kònɨ dra tsa dhɨ, mɨ kòlokóró làfa lókyá nda sè ko.
3 Dɨ má kòtsa dre dhɨ, má nɨ wárágà kɨ fe móndyá mɨ dré dra kɨpèle dhɨ ɨ dré gò, àyɨ kɨ mùzo ngá mɨ dré adrélé fèle nda kɨ adzí Yèrúsalémà na.
4 Kòkɨtswá má dré kpà lɨzo dhɨ, mà nɨ lɨ túmănĭ àyɨ íbe.

Atsî Pólò dré lèle tòle dhɨ

5 Má kònɨ dra lavú bvò Màkèdòníyà àdhya 'ásè dhɨ, má nɨ tsa àmɨ véna. Tàko ko, má nɨ lavú Màkèdòníyà 'ásè.
6 Áruka nɨ, má nɨ adré àmɨ véna lókyá be vwàvwà ro tsà. Áruka nɨ, má nɨ ndìndɨ lókyá kɨdhɨ àdhya nɨ letè lavúlé àmɨ véna, mɨ kògòró áma ledé má dré lɨzo àrà má dré dra lɨzo lána dhɨ na.
7 Tàko ko, má lè àmɨ kɨ nòle ngbà 'í lókyá tsà sè má dré adrérà'a lavúlé dhɨ 'á ko. Be ró dhɨ, Mírĭ kòlè dhɨ, má adré lèá gĭle àmɨ ta.
8 Nyànomvá dhɨ, má nɨ adré kònwa Ȅfésò 'a tsàle gwányá Pàtèkótè àdhya na.
9 Tàko ko, Gĭká nzĭ láti má dré adrézó àzí kàdrɨ dhɨ nɨ 'o kònwa, gba móndí bĭ dhɨ ɨ kàdré lɨgílé má rú yà dhɨ.
10 Tĭmòtéyò kòtsa àmɨ véna dhɨ, mɨ kò'o akódhɨ dóro, kàdréró àmɨ kòfalé tirĭ àko. Tàko ko, akódhɨ adré Mírĭ nɨ àzí 'o mána tíni.
11 Adré dɨ lèá dhɨ, dhya àlo kàyízè akódhɨ ko. Akódhɨ dré adrérà'a 'òle agòle dhɨ 'á dhɨ, mɨ kòledé akódhɨ, kàgòró má vélé togó be kɨdríkɨdrɨ. Àngyá ko, má adré akódhɨ nɨ letè adrúpi àruka íbe.
12 Kàdré àma kɨ adrúpi Apólò nɨ tà sè dhɨ, má kodzó tá akódhɨ togó wăyi sè, kòlìró àmɨ véna àma kɨ adrúpi àruka íbe. Dɨ, akódhɨ lè tá ína lĭle nyànomvá ko. Dɨ a nɨ dra lókyá dóro nda lɨzo ndò.
13 Lè mɨ kàdré tàmĭga dri, adrélé àmɨ kɨ totó tätä àmɨ kɨ tà ka'ĭka'ĭ na. Mɨ kàdré togó tsɨ, adrézó kpà rĭnyi ró.
14 Mɨ kàdré kpà tà títí dhɨ kɨ 'o lèle sè.
15 Mɨ nĭ tàle dhɨ, Sètèfánà ɨ móndyá akódhɨ nɨ dzó lé dhɨ íbe dhɨ ɨ tá móndí Yésu nɨ ka'ĭbhá drĭdrĭ bvò Akáyà àdhya na dhɨ 'ɨ dhɨ be. Dɨ ì fè àyɨ adrélé tà 'o móndyá lólo Gĭká àdhya ɨ dré. Áma adrúpi ɨ, má adré àmɨ kɨ kodzó,
16 mɨ kàdréró àmɨ kɨ bha móndyá adrébhá tà 'o àyɨ nda kya tínɨ dhɨ ɨ zàle, ìndì móndyá títí adrébhá àzí 'o landèzo túmănĭ àyɨ íbe dhɨ ɨ zàle.
17 Má adré lenzélé Sètèfánà kɨ atsama Fòrùtùnátò íbe Akàyíkò be dhɨ nɨ tà sè. Ayɨ nda ì 'o má dré tà títí mɨ dré kɨtswálé 'òle bwà ko dhɨ ɨ dre.
18 Ɨ tɨndrɨ áma togó ngóró ì dré kpà 'òle àmɨ dré dhɨ tíni. Mɨ kàdré dɨ móndí làsú be kònɨnɨ dhɨ kɨ tà bha kuru.

* **16:1 16:1** A kònò Rómàbhá ɨ 15:25-26.

Mòdo kùdù

19 Èkèlézyà bvò Âsíyà àdhya lé dhɨ ì fè mòdo àmɨ dré. Âkílà ɨ Pĩrĩsíkà be dhɨ ì fè kpà
mòdo àmɨ dré togó wãyi sè Mírĩ Yésu na, túmãní móndyá Èkèlézyà àdhya adrébhá ru
kɨmó àyɨ kɨ dzó lé dhɨ íbe.
20 Âma kɨ adrúpi títí kònwa dhɨ ì fè kpà mòdo àmɨ dré. Âmɨ ró dhɨ, mì kòfè mòdo
adrézó ru kamú àmɨ kòfalésè lèle sè.
21 Ma, Pólò, má adré kúlí kònɨ kɨ tɨsì áma tàndɨ nɨ drígá sè, mòdo fèzo àmɨ dré.
22 Dhya àlo kàdré Mírĩ Yésu nɨ le ko dhɨ, tátrɨtrí kàdré akódhɨ dri! Mírĩ, mí kàlì wà!
23 Mírĩ Yésu nɨ togó tanɨ kàdré àmɨ íbe!
24 Má adré àmɨ kɨ le títí Yésu Krísto na.

Wárágà Pólò dré tɨsìle Kòrítòbhá ɨ dré dhɨ nɨ rì

Wárágà kònìdhɨ nɨ tà àndu ngìle drïdrì dhɨ

Kònìdhɨ wárágà Pólò dré tɨsìle móndyá ka'ïbhá Kòrítò na dhɨ ɨ dré dhɨ nɨ rì 'ɨ. Pólò adré wárágà kònìdhɨ nɨ tɨsì kɨtswázó tà ledé àyɨ kòfalésè Kòrítòbhá nda íbe dhɨ bvó. Tàko ko, akódhɨ nɨ wárágà nɨ àlo léna dhɨ, lotó tá àyɨ àyɨ kɨ ru lanzɨma nɨ tà sè, ìndì àyɨ kɨ tàkonzì àruka kɨ tà sè. Dɨ móndí àruka àyɨ kòfalé dhɨ ì gò adrélé lɨgílé akódhɨ rú, adrézó lizíá ngalè akódhɨ tá àpóstolò 'ɨ bàti yà dhɨ. Dɨ wárágà kònìdhɨ léna dhɨ, Pólò adré tà ta rînyí sè, adrézó áyɨ tàrá ga àzí àpóstolò àdhya Gïká dré bhàle í drígá dhɨ nɨ tà sè. Tágba kònìnɨ dhɨ, Pólò adré lèá dhɨ, àyɨ Kòrítòbhá nda íbe dhɨ ì kògò ru amú tódhyá. Adré kpà lenzélé, dré yïle Títò tí tàle dhɨ, ì ladzá àyɨ kɨ togó, ìndì ì lè gòle áyɨ no tò dhɨ sè (7:5-16).

Wárágà kònìdhɨ léna dhɨ, Pólò adré kpà àzí Gïká dré fèle móndyá ka'ïbhá títí dhɨ ɨ dré adrézó Rúbí Tanɨ longó dhɨ nɨ tà ta (2:14-17; 3:1-3, 4-18; 4:1-18; 5:16-21). Âmvolásà dhɨ, adré Kòrítòbhá kɨ kodzó ngá lokó kɨtswálé títí, ì kòfèró lemerèbhá móndyá ka'ïbhá Yèrúsalémà na dhɨ ɨ kòfalé dhɨ ɨ dré.

Wárágà kònìdhɨ léna dhɨ, Pólò kàdré áyɨ tàrá ga àpóstolò kɨnzò ro adrébhá lɨgílé í rú dhɨ kɨ tà sè dhɨ, adré 'òá kònìnɨ áyɨ tàndɨ nɨ tà sè ko. Be ró dhɨ, adré ína 'òá kònìnɨ tadházóá ngádra 'á dhɨ, Rúbí Tanɨ dré adrélé longólé dhɨ tà bàti 'ɨ káyà dhɨ.

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhɨ léna dhɨ kɨ atïma

1) Pólò nɨ mòdo fèma, ìndì móndyá ka'ïbhá dhɨ kɨ togó tɨndrìma (1:1-11)
2) Tà Pólò ɨ kòfalé Kòrítòbhá íbe dhɨ (1:12–7:16)
3) Kòrítòbhá kɨ kodzoma ngá lokó fèle móndyá ka'ïbhá Yèrúsalémà na dhɨ ɨ dré dhɨ (8:1–9:15)
4) Pólò nɨ tàrá gàma àzí Gïká dré bhàle akódhɨ drígá dhɨ nɨ tà sè dhɨ (10:1–13:10)
5) Pólò nɨ kúlí kùdù (13:11-13)

Pólò nɨ mòdo fèma

1 Ma, Pólò, bhàle adrélé Yésu Krísto nɨ àpóstolò ro ngóró Gïká dré lèle dhɨ tínɨ dhɨ, túmănínà àma kɨ adrúpi Tïmòtéyò be dhɨ, mà adré wárágà kònìdhɨ nɨ tɨsì àmɨ, Èkèlézyà Gïká àdhya Kòrítò na dhɨ dré, túmănínà móndyá lólo títí Gïká àdhya bvò Âkáyà àdhya na dhɨ íbe.

2 Gïká àma kɨ Atá ɨ Mírì Yésu Krísto be dhɨ ì kòbhà àyɨ kɨ togó tanɨ àmɨ rú, ìndì ì kòfè tà kìdríkìdrɨ àmɨ dré!

Gïká adré móndí kɨ togó tɨndrì

3 Rúku kàdré Gïká, àma kɨ Mírì Yésu Krísto nɨ Atá dré! Akódhɨ nda, àma kɨ Atá adrélépi áyɨ togó dóro tadhá àma dré dhɨ 'ɨ, ìndì Gïká adrélépi àma kɨ togó tɨndrì lavúlé dhɨ 'ɨ.

4 Adré àma kɨ togó tɨndrì àma kɨ kɨzà títí dhɨ ɨ na, mà kòkɨtswáró kpà móndí àruka kɨ togó tɨndrì àyɨ kɨ kɨzà títí dhɨ ɨ na, ngóró Gïká dré àma kɨ tàndɨ kɨ togó tɨndrìle dhɨ tínɨ.

5 Tàko ko, ngóró kɨzà Krísto dré nyàle dhɨ ì dré adrélé gàle àma léna bï dhɨ tínɨ dhɨ, Gïká adré kókpà àma kɨ togó tɨndrì lavúlé Krísto sè.

6 Mà kàdré kɨzà nya dhɨ, mà adré nyàá mì kòkisúró togó tɨndrìma túmănínà lídrì kóná vésè kólyá dhɨ be be dhɨ bvó. Gïká kàdré àma kɨ togó tɨndrì dhɨ, adré tɨndrìá kɨtswázó kókpà àmɨ kɨ togó tɨndrì, mì kàdréró togó tsɨ kɨzà títí mì dré adrélé nyàle àmakya tínɨ dhɨ ɨ sè.

7 Dɨ mà adré mĩ bha Gĩká véna àmɨ kɨ tà sè. Tàko ko, mà nĩ tàle dhɨ, ngóró mà dré adrélé kɨzà nya túmáńí àmɨ íbe dhɨ tíńɨ dhɨ, mà nɨ kókpà togó tɨndrɨma kisú túmáńí àmɨ íbe dhɨ be.
8 Àma kɨ adrúpi ɨ, mà adré lèá mɨ kònĩ ngalè mà nya tá kɨzà bvò Ásíyà àdhya na ngíńɨ ya dhɨ. Kɨzà nda ŋò tá àma tà tàndɨ ró, àma kɨ rĩnyí lavúzó gò, mà dré àma kɨ mĩ bhàma kɨtswázó adrílé dhɨ nɨ tayízó.
9 Àma léna dhɨ, sù ngóró à ŋò tá tà àma dri kɨtswálé dràdrà sè na tíńɨ. Dɨ, tà nda 'o tá ru kònɨńɨ, mà kàdréró mĩ bha àma kɨ tàndɨ ɨ dri ko, be ró dhɨ, Gĩká adrélépi móndí kɨ tɨngá dràdrà lésè dhɨ dri.
10 Akódhɨ nda apá àma dràdrà làsú be kònɨńɨ nda lésè nɨ. A nɨ go kpà àma kɨ apá nɨ. Mà adré dɨ àma kɨ mĩ bha akódhɨ véna, kògòró adrélé àma kɨ apá.
11 Àmɨ ró dhɨ, mɨ adré kpà àma kɨ ledé, mɨ dré adrélé tà zi Gĩká tí àma dré dhɨ sè. Dɨ ásà dhɨ, móndí zyandre dhɨ kɨ tà tanɨ Gĩká dré dra 'òle àma dré dhɨ kɨ no, ɨ dré tà zĩle akódhɨ tí àma dré dhɨ sè gò, ɨ dré àwoyà fèzo akódhɨ dré àma kɨ tà sè.

Pólò ladzá tà í dré tá kisùle 'òle dhɨ

12 Tà mà dré adrézó drĩ bha kuru ásà dhɨ, tà kònɨdhɨ 'ɨ: Àma kɨ togó adré tadhá àma léna dhɨ, mà 'o tà bvò kònɨdhɨ lé, lavúlé dhɨ, àmɨ kòfalé, togó lólo wãyi angálépi Gĩká vélésè dhɨ sè dre. Mà 'o kònɨńɨ àma móndí ro dhɨ kɨ tògyá sè ko. Be ró dhɨ, mà 'o àmakya kònɨńɨ Gĩká nɨ togó tanɨ bhàle àma rú dhɨ sè.
13 Àma kɨ wárágà ɨ léna dhɨ, mà adré ngbà 'í tà mɨ dré kɨtswálé nàle ɨndɨ nĩle bwà dhɨ kɨ tɨsɨ àmɨ dré kòdhya. Dɨ má adré mĩ bha, mɨ kòkɨtswáró tà kònɨdhɨ nɨ ni dóro,
14 ngóró mɨ dré kɨdhólé nĩle tsà dhɨ tíńɨ: Kĩtú àma kɨ Mírĩ Yésu dré dra agòzo dhɨ tú dhɨ, mɨ nɨ kɨtswá drĩ bha kuru àma kɨ tà sè, ngóró mà dré dra drĩ bhàle kuru àmɨ kɨ tà sè dhɨ tíńɨ.
15 Má dré tá àmɨ kɨ tà ka'ĩle bàti dhɨ sè dhɨ, má kisù tá drĩdrĩ dhɨ, má nɨ tá tsa àmɨ véna vésè be rĩ, mɨ kòkɨtswáró tá tà tanɨ kisú vésè be rĩ ká.
16 Àngyá ko, má lè tá tsàle àmɨ véna, má dré tá adrérà'a lɨle Màkèdòníyà na dhɨ 'á, má kònɨ agò Màkèdòníyà lésè dhɨ, má kògòró tódhyá àmɨ kɨ no gò, mɨ kòkɨtswáró áma ledé lɨle Yùdáyà na.
17 Dɨ mɨ adré kisùá dhɨ, má dré tá adrérà'a tà kisù 'òle kònɨńɨ dhɨ 'á dhɨ, má kisù tá mána tà nda 'òle togó wãyi sè ko? Kó ngalè, mɨ adré kisùá dhɨ, má adré mána tà kisù 'òle ngóró móndyá bvò àdhya kya tíńɨ, adrézó tàá «Àyíya» ɨndɨ «Kóko» lókyá àlo sè dhɨ 'í?
18 Dɨ, Gĩká nĩ tàle dhɨ, mà dré adrérà'a áyɨ kúlí longó àmɨ dré dhɨ 'á dhɨ, mà adré tàá «Àyíya» ɨndɨ «Kóko» lókyá àlo sè ko dhɨ be.
19 Tàko ko, Yésu Krísto, Gĩká nɨ Mváagó, mà dré tà nɨ nɨ longózó túmáńí Sílà íbe ɨndɨ Tĩmòtéyò be àmɨ dré dhɨ, adré ína tàá «Àyíya» ɨndɨ «Kóko» lókyá àlo sè ko.* Be ró dhɨ, Krísto nda léna dhɨ, tà títí dhɨ ɨ «Àyíya» 'ɨ.
20 Àngyá ko, Gĩká adré tà títí í dré lazílé dhɨ kɨ 'o kɨtswálé títí Krísto na. Dɨ Krísto nda sè dhɨ, mà adré tàá «Kàdré kònɨńɨ», adrézó Gĩká nɨ rú bha kùle.
21 Gĩká nda adré àma kɨ 'o adrélé àma kɨ totó tätä túmáńí àmɨ íbe Krísto na dhɨ nɨ. Tàko ko, akódhɨ zɨ tá àma,
22 àngɨ lwàzo àma rú tadházóá dhɨ, àma móndyá ína 'ɨ káyà dhɨ. Dré Tɨrí Lólo bhàzo àma kɨ togó na, ngóró ngádrĩ adrélépi tadhá dhɨ, í nɨ tà títí í dré lazílé dhɨ kɨ afè àma dré dhɨ tíńɨ.
23 Gĩká nĩ dóro tàle dhɨ, tà má dré adrélé tàle kònɨdhɨ tà bàti 'ɨ káyà dhɨ. Má kàdré kɨnzò ta dhɨ, akódhɨ kòbhà tà má dri. Má gò tá tsàle tódhyá àmɨ véna Kòrítò na ko, má kàpáró àmɨ kúlí má dré tá adrélé 'òle tàle àmɨ dri dhɨ ɨ lésè.

---

* **1:19 1:19** Gĩká nɨ Kúlí tɨsɨle Gɨrĩkĩ ti sè dhɨ léna dhɨ, à adré rú «Sìlùwánò» kisú kònwa. Rú nda tá rú àzya Sílà dré dhɨ 'ɨ.

24 Mà adré òpì le nyàle àmi dri àmi ki tà ka'ïka'ï ni tà sè ko. Be ró dhi, mà adré àmakya àzí 'o túmăní àmi íbe, mì kàdréró gàle arí sè bǐ. Tàko ko, mì adré àmi ki totó tätä àmi ki tàndi ki tà ka'ïka'ï sè.

2

1 Di má nò tá dóro ni, má dré gòle tsàle àmi véna ko dhi, má kògòró kizà fe àmi dré ko.
2 Tàko ko, má kàdré kizà fe àmi dré dhi, àdhi ni go arí fe má dré dhi nì, kàdré àmi má dré kizà fèzo àmi dré dhi 'i ko dhi?
3 Di má tisì tá wárágà àmi dré ngóró má dré tá tisìle dhi tíni, má kònì dra tsa àmi véna dhi, má kòkisúró kizà móndyá tá kitswábhá arí fe má dré dhi i véna ko. Má ka'ï tá dhi, má kàdré arí íbe dhi, àmi títí mì ni kókpà adré arí íbe.
4 Di má tisì tá wárágà nda àmi dré togó lanzì gàlepi kizà sè bǐ dhi be, ìndì mĭndra íbe bǐ. Má tisì tá kònìni kitswázó kizà fe àmi dré dhi bvó ko, be ró dhi, mì kònĭró áma lèle kàdrì àmi véna dhi be dhi bvó.

Dhya tàkonzì 'òlepi dhi ni tàkonzì trĭma

5 Dhya àlo kòfè kizà dhi, akódhi nda fè kizà ngbà 'í má dré ko. Be ró dhi, fè kizà nda àmi títí dhi i dré, kó ngalè móndí bǐ àmi kòfalé dhi i dré. (Má lè tà nda ni kitélé ko.)
6 Tà móndí bǐ àmi kòfalé dhi ì dré ŋòle dhya nda dri dhi kitswá akódhi dré dre.
7 Di nyànomvá dhi, adré lèá dhi, mì kòtrì akódhi ni tàkonzì, akódhi ni togó tindrìzo, akódhi ni togó nda kòŋòró kizà dré ŋòŋò ko.
8 Má adré di àmi ki kodzó, mì kògòró tódhyá àmi ki lèle tadhá akódhi dré.
9 Má tisì tá wárágà nda àmi ki tabhĭzo, nĭzoá ngalè mì adré áma kúlí ka'ï 'òle tà títí i sè 'í ya dhi.
10 Mì kàdré dhya àlo ni tàkonzì tri dhi, má adré kókpà akódhi nda ni tàkonzì tri. Má kàdré tàkonzì tri dhi, tàkonzì kitswálé trĭle dhi kàdré be dhi, má adré trĭá Krísto kandrá àmi ki tà sè,
11 Sàtánà kòkisúró láti àma ki litízó dhi ko dhi bvó. Tàko ko, mà nì tà akódhi nda dré adrélé 'òle àma ki tabhĭzo litílé dhi i be.

Pólò ni togó lanzì Trówà na

12 Má dré tá lìzo Krísto ni Rúbí Tani longó Trówà na dhi, Mírì nzì tá láti dra má dré àzí nda ni 'òzo.
13 Di, tágba kònìni dhi, áma togó lanzì tá ína, má dré áma adrúpi Títò ni kisúlé kònàle ko dhi sè. Ásà dhi, má dré lazízó móndyá kònàle dhi i tí gò, lìzo bvò Màkèdòníyà àdhya na.

Àma ngóró tàdzî dóro Krîsto àdhya tíni

14 Di, mà kàdré àwoyà fe Gĭká dré! Tàko ko, akódhi adré ngbú adrélé àma ki tidrì, ngóró móndí í dré 'òle lavúlé Krísto na dhi i tíni. Âma sè dhi, adré kpà Krísto ni 'o móndí ì dré nĭle àrà títí i 'ásè, ngóró tàdzí dóro adrélépi ngùle móndí i kòfalé dhi tíni.
15 Ângyá ko, àma ngóró tàdzí dóro Krísto dré fèle Gĭká dré, adrélépi ngùle móndyá adrébhá lìle lídrì kisú dhi i kòfalé, túmăní móndyá adrébhá lìle dràdrà kisú dhi íbe dhi tíni.
16 Âyi adrébhá lìle dràdrà kisú nda i dré dhi, àma tàdzí dràdrà àdhya tíni. Di, àyi adrébhá lìle lídrì kisú nda i dré dhi, àma àmakya tàdzí lídrì àdhya tíni. Di àdhi ni kitswá tà nda sè nì?
17 Âma ró dhi, mà adré Gĭká ni kúlí lagí làfa sè ngóró móndí àruka bǐ dhi kya tíni ko. Be ró dhi, Krísto na dhi, mà adré àmakya kúlí nda ni longó togó wăyi sè Gĭká kandrá, Gĭká dré àma ki mùle tà nda ni 'o nì dhi sè.

3

Àma ngóró wárágà Krîsto dré tɨsìle móndí kɨ togó na dhɨ tínɨ

1 Mà adré gòle vélé àma kɨ tàndɨ kɨ tà dóro ta kòdhya? Adré tsǐ lèá dhɨ, mà kàdré
àma kɨ tà dóro kɨ tɨsì wárágà na fèle àmɨ dré yà, kó ngalè mà kàdré àmɨ kɨ lizí àma
kɨ tà dóro kɨ tɨsì wárágà na yà dhɨ, ngóró móndí àruka ì dré adrélé 'òle dhɨ tínɨ?
2 Âmɨ kɨ tàndɨ ɨ wárágà àmakya tɨsìle àma kɨ togó na, móndyá títí dhɨ ì dré adrélé
nàle ìndì nǐle dhɨ 'ɨ.
3 Bàti, mì adré tadhá ngádra 'á dhɨ, àmɨ wárágà Krísto dré tɨsìle àma kɨ àzí sè dhɨ
'ɨ. Akódhɨ tɨsì wárágà nda wárágà sú sè ko. Be ró dhɨ, tɨsì Tɨrí Gǐká lídrì ro dhɨ àdhya
sè. Tɨsì kpà wárágà nda kírà dri ko. Be ró dhɨ, tɨsì móndí kɨ togó na.

Àma Gǐká nɨ àzî 'obhá tà tídhí dré bhàle ru yǐzo móndí íbe dhɨ nɨ tà sè dhɨ 'ɨ

4 Mà adré tà nda kòdhɨ kɨ ka'ǐ bàti Krísto sè Gǐká kandrá.
5 Dɨ, mà adré àma kɨ no ngóró móndí kɨtswábhá tà 'o àyɨ kɨ tàndɨ kɨ rǐnyí sè bwà
dhɨ ɨ ró ko. Be ró dhɨ, Gǐká adré ína àma kɨ 'o kɨtswálé títí dhɨ nì.
6 Akódhɨ 'o àma kɨtswálé títí, adrélé áyɨ àzí 'obhá tà tídhí ɨ dré bhàle ru yǐzo móndí
íbe dhɨ nɨ tà sè dhɨ ɨ ró. Tà tídhí dré bhàle nda angá tátrɨtrí kúlí tɨsìle dhɨ lésè ko.
Be ró dhɨ, angá ína Tɨrí Lólo vélésè. Tàko ko, tátrɨtrí kúlí tɨsìle nda adré móndí kɨ 'o
todràle. Dɨ, Tɨrí nda adré ína móndí kɨ 'o adrílé.
7 Tágba tátrɨtrí kúlí tɨsìle wárágà pá sè kírà ɨ dri dhɨ dré tá adrézó dràdrà fe dhɨ,
Gǐká 'o tá tátrɨtrí kúlí nda adrélé mǐlanzǐlanzì ro, Ɨsèrélè ànzɨ ì kòkɨtswáró Mósè nɨ
mǐbhalé no bwà ko lagulagu nɨ nɨ tà sè, tágba lagulagu nda dré tá adrézó akílé akíakí
dhɨ.
8 Kàdré kònìnɨ dhɨ, tà tídhí angálépi Tɨrí Lólo vélésè nda nɨ adré dɨ vélé mǐlanzǐlanzì
ro lavúlé!
9 Tà àku adrélépi tá tà bha móndí ɨ dri nda kàdré tá mǐlanzǐlanzì ro dhɨ, tà tídhí
adrélépi móndí kɨ bha gyăgya Gǐká kandrá nda vélé mǐlanzǐlanzì ro lavúlé!
10 Tàko ko, tà àku adrélépi tá mǐlanzǐlanzì ro nda gò vélé adrélé mǐlanzǐlanzì ro ko,
tà tídhí nda nɨ mǐlanzǐlanzì dré àku nɨ nɨ lavúlé dhɨ sè.
11 Tà àku adrélépi tá akílé nda kàdré tá mǐlanzǐlanzì ro dhɨ, tà tídhí adrélépi kóná
vésè kólyá nda vélé mǐlanzǐlanzì ro lavúlé!
12 Dɨ mà dré adrélé mǐ bha tà nda kòdhɨ dri dhɨ sè dhɨ, mà adré tà títí dhɨ kɨ 'o tawà
sè.
13 Âma ngóró Mósè adrélépi tá áyɨ mǐbhalé zu kítá sè, Ɨsèrélè ànzɨ ì kònòró lagulagu
nɨ adrélépi tá akílé dhɨ ko dhɨ tínɨ ko.
14 Dɨ, Ɨsèrélè ànzɨ nda kɨ tà kisùkisù tá ína tínímvá na. Tàko ko, atsálé ándrò kònìdhɨ
dhɨ, ì dré adrérà'a tà àku Gǐká dré tá bhàle ru yǐzo móndí íbe dhɨ nɨ kúlí na dhɨ 'á
dhɨ, kítá àlo nda adré rè dhu àyɨ kɨ tà kisùkisù zu. Â kɨtswá ngbà 'í kítá nda nɨ tɨngá
Krísto nɨ ka'ǐma sè.
15 Bàti, atsálé ándrò kònìdhɨ dhɨ, ì kàdré Mósè nɨ tátrɨtrí kúlí na dhɨ, kítá nda adré
rè dhu àyɨ kɨ tà kisùkisù zu.
16 Dɨ, dhya àlo kàdré áyɨ togó adzá Mírǐ vélé dhɨ, à adré kítá nda nɨ tɨngá.
17 Mírǐ nda Tɨrí 'ɨ. Ârà Mírǐ nɨ Tɨrí dré adrézó dhɨ 'á dhɨ, tà adrézó móndí kɨ trɨ dhɨ
be.
18 Âma títí kítá nda nɨ tɨngázó àma kɨ mǐbhalé 'ásè dhɨ ɨ, mà adré Mírǐ nɨ mǐlanzǐlanzì
tadhá, ngóró tàlàtálà dré adrélé ngá líndrí tadhá dhɨ tínɨ. Dɨ Mírǐ adré àma kɨ ladzá
atsálé áyɨ tàndɨ tínɨ gò, mà dré adrézó akódhɨ nɨ mǐlanzǐlanzì tadhá adrézó lìle ába
drǐdrǐ. Kòdhɨ tà Mírǐ adrélépi Tɨrí 'ɨ nda dré adrélé 'òle nì dhɨ 'ɨ.

4

Ngá làgí kyàkyà lìdrí rùle kìnî sè dhɨ ɨ léna dhɨ

1 Dɨ ásà dhɨ, Gĭká dré àzí nda nɨ bhàle àma drígá áyɨ togó dóro sè dhɨ sè dhɨ, mà adré àma kɨ togó tayí adrélé lanzĭle ko.
2 Be ró dhɨ, mà gà àmakya tà lùzu ró ìndì kanyò ro dhɨ kɨ 'òma rè. Mà adré tà 'o túrúpfú sè ko, adrézó kpà Gĭká nɨ kúlí ladzá atsálé kɨnzò ro ko. Be ró dhɨ, mà adré àmakya tà bàti tadhá ngádra 'á, adrézó àma kɨ tàndɨ kɨ tà tadhá móndyá títí dhɨ ɨ dré kɨtswálé tabhĭle àyɨ kɨ togó na Gĭká kandrá.
3 Dɨ, Rúbí Tanɨ mà dré adrélé longólé dhɨ kàdré ína lùzu ró dhɨ, adré ngbà 'í lùzu ró móndyá adrébhá lìle dràdrà kisú dhɨ ɨ dré.
4 Ângyá ko, gĭká bvò kòndɨ àdhya 'o móndyá ka'ĭbhá ko dhɨ kɨ tà kisùkisù atsálé tínímvá ro, ì kòkɨtswáró ngádra Rúbí Tanɨ àdhya nɨ no bwà ko.* Rúbí Tanɨ nda adré Krísto, adrélépi Gĭká nɨ líndrí 'ɨ dhɨ nɨ mĭlanzĭlanzì tadhá kòdhya.
5 Tàko ko, mà adré àma kɨ tàndɨ kɨ tà longó kòdhya ko. Be ró dhɨ, mà adré Yésu Krísto nɨ tà longó kòdhya, adrézó tadhá dhɨ, akódhɨ Mírì 'ɨ, ìndì àma, àmɨ kɨ màrábà Yésu nɨ tà sè dhɨ 'ɨ.
6 Tàko ko, Gĭká tà tá dhɨ: «Ngádra kàdré kòle tínímvá na!»† Dɨ Gĭká nda 'o áyɨ ngádra kòle ngá kazá àma kɨ togó na dhɨ nì, mà kònĭró áyɨ mĭlanzĭlanzì adrélépi lagúlé Krísto nɨ mĭbhalé 'á dhɨ be dhɨ bvó.
7 Dɨ, àma àmakya ngá làgí kyàkyà nda íbe àma léna, tágba mà kàdré ngóró lìdrí rùle kĭní sè dhɨ ɨ tíni yà dhɨ, tadházóá dhɨ, rĭnyí kàdrì lavúlé nda angá ína Gĭká vélésè, àma vélésè ko.
8 Mà adré kɨzà nya láti títí ɨ sè, dɨ, kɨzà nda lavú ína àma ko. Âma kɨ drì adré abílé, dɨ, tà nda kɨzá ína àma kɨ tà ka'ĭka'ĭ ko.
9 Â adré àma kɨ mì pfo, dɨ, Gĭká tayí ína àma ko. Â adré àma kɨ abhé kĭní mi, dɨ, mà drà àmakya ko.
10 Mà adré ngbú adrélé Yésu nɨ dràdrà todó àma rú, à kàdréró kókpà Yésu nɨ lídrì no àma rú be dhɨ bvó.
11 Tàko ko, à adré ngbú àma adrébhá lídrì ro dhɨ kɨ lefè adrélé dràdrà mĭle Yésu nɨ tà sè, à kàdréró kókpà Yésu nɨ lídrì no àma kɨ rúbhá adrélépi dràle dràdrà dhɨ rú.
12 Dɨ ásà dhɨ, àma ngbú ànyɨ dràdrà mĭle, mɨ kàdréró lídrì íbe be dhɨ bvó.
13 Gĭká nɨ Kúlí adré tàá dhɨ: «Má ka'ĭ dre. Ásà dhɨ, má dré tà tàzo.»‡ Tà ka'ĭka'ĭ làsú be kònɨnɨ nda sè dhɨ, mà adré kpà Gĭká nɨ ka'ĭ gò, adrézó tà ta.
14 Tàko ko, mà nĭ tàle dhɨ, Gĭká Mírì Yésu nɨ tɨngálépi dràdrà lésè dhɨ nɨ kókpà àma kɨ tɨngá dràdrà lésè túmáńí Yésu be gò, àma kɨ 'òzo pfòle àmɨ íbe í kandrá dhɨ be.
15 Tà títí mà dré adrélé mvòle dhɨ ɨ, mà adré mvòá àmɨ kɨ tà sè, Gĭká nɨ togó tanɨ kòtsaró móndí zyandre lavúlé dhɨ ɨ véna gò, àyɨ kɨ 'o adrélé àwoyà ta akódhɨ dré, adrézó akódhɨ nɨ rú bha kùle.
16 Ásà dhɨ, mà adré àma kɨ togó tayí adrélé lanzĭle ko. Tágba àma kɨ rúbhá dré adrézó ŋwàle ŋwaŋwà dhɨ, Gĭká adré àma kɨ togó 'o atsálé tɨdhí ro kĭtú àlo àlo títí ɨ sè.
17 Tàko ko, kɨzà tsàtsà mà dré adrélé nyàle lókyá tsà sè kòdhɨ ì adré àma kɨ 'o kɨtswálé mĭlanzĭlanzì kàdrì kɨzà nda kɨ lavúlépi ìndì adrélépi kóná vésè kólyá dhɨ nɨ kisú.
18 Dɨ mà adré mì bha ngá kɨtswálé nòle mì sè dhɨ ɨ dri ko. Be ró dhɨ, mà adré àmakya mì bha tà kɨtswálé nòle mì sè bwà ko dhɨ ɨ dri. Ângyá ko, ngá kɨtswálé nòle mì sè dhɨ ì adré ngbà 'í gĭle lókyá tsà sè. Dɨ, tà kɨtswálé nòle mì sè bwà ko dhɨ ì adré àyɨkya gĭle kóná vésè kólyá.

---

* **4:4 4:4** «Gìká bvò kòndɨ àdhya» kònìdhɨ Sàtánà 'ɨ. † **4:6 4:6** Â kònò Kɨdhoma 1:3. ‡ **4:13 4:13** Â kònò Longó ɨ 116:10.

5

Àma kɨ rúbhá bhù àdhya nɨ asoma

1 Mà nǐ tàle dhɨ, àma kɨ rúbhá bvò àdhya adrélépi ngóró wémà tínɨ kònɨdhɨ kòdrà dhɨ, mà nɨ dzó àzya dra adrélépi kóná vésè kólyá dhɨ nɨ kisú Gĭká véna bhù na dhɨ be. Dzó nda dzó móndí ɨ dré sĭle nɨ dhɨ 'ɨ ko. Be ró dhɨ, dzó nda dzó Gĭká dré sĭle nɨ dhɨ 'ɨ.
2 Nyànomvá dhɨ, mà adré tongólé lovó sè, adrézó àma kɨ rúbhá bhù àdhya nda nɨ le asólé àma rú.
3 Ângyá ko, mà kònɨ dra rúbhá nda nɨ asó dhɨ, mà kɨtswá adrélé bvólílí ro ko.
4 Bàti, mà dré adrérà'a rúbhá bvò àdhya kònɨdhɨ na dhɨ, mà adré tongólé, adrézó ngá lanzǐ todó. Kòdhɨ adré lèá ko tàle dhɨ, mà adré rúbhá bvò àdhya kònɨdhɨ nɨ le tayílé dhɨ. Dɨ, mà adré àmakya rúbhá bhù àdhya nda nɨ le asólé kòdhya, kɨtswálé rúbhá dràdrà àdhya kònɨdhɨ kòladzáró ru atsálé rúbhá lídrɨ àdhya ró be dhɨ bvó.
5 Gĭká zɨ àma tà nda kòdhɨ nɨ kisú dhɨ nɨ gò, dré Tɨrí Lólo afèzo àma dré, ngóró ngádrǐ adrélépi tadhá dhɨ, í nɨ tà títí í dré lazílé dhɨ kɨ afè àma dré dhɨ tínɨ.
6 Dɨ ásà dhɨ, àma kɨ togó adré ngbú gàle àma kɨ tà ka'ĭle dhɨ sè bǐ. Mà nǐ kpà tàle dhɨ, mà dré adrérà'a rúbhá kònɨdhɨ na dhɨ 'á dhɨ, àma vwàvwà ro Mírǐ nɨ bhà rúsè dhɨ be.
7 Tàko ko, mà adré atsílé àma kɨ tà ka'ĭka'ĭ sè. Mà adré atsílé ngá mà dré kɨtswálé nòle mĭ sè dhɨ ɨ sè ko.
8 Bàti, mà adré gàle àma kɨ tà ka'ĭle dhɨ sè bǐ. Dɨ àma mĭlésè dhɨ, dóro nɨ tá mà dré rúbhá kònɨdhɨ nɨ tayílé gò, lɨzo adrélé Mírǐ bhàna dhɨ.
9 Dɨ, mà adré tà títí dhɨ kɨ 'o adrézó Gĭká nɨ togó 'o kɨnílé, gba mà kàdré rúbhá kònɨdhɨ na yà, kó ngalè mà kòtayí rúbhá nda yà dhɨ.
10 Tàko ko, adré lèá dhɨ, àma títí mà kòpfò Krísto kandrá, kòtàró àma kɨ tàbvó, mà kòkisúró tà kɨtswálépi tà mà dré 'òle rúbhá na dhɨ ɨ sè dhɨ, gba tà nda ɨ kàdré tà dóro 'ɨ yà, kó ngalè tà kònzɨ 'ɨ yà dhɨ.

Gĭká amú àma tódhyá í be Krîsto sè

11 Dɨ mà dré Mírǐ nɨ ròma nĭle be dhɨ sè dhɨ, mà adré móndí kɨ togó asé akódhɨ nɨ ka'ĭ. Gĭká nǐ ína àma kɨ tà dóro. Má adré kisùá dhɨ, mɨ nǐ kókpà àma kɨ tà dóro.
12 Mà lè gòle àma kɨ tàndɨ kɨ tà dóro ta àmɨ dré ko. Be ró dhɨ, mà adré àmakya láti fe àmɨ dré adrézó drǐ bha kuru àma kɨ tà sè, mɨ kòkɨtswáró kúlí logó móndyá adrébhá drǐ bha kuru ngá adrélé nòle mĭ sè dhɨ kɨ tà sè dhɨ ɨ tí. Bàti, àyɨ nda ɨ adré drǐ bha kuru tà móndí kɨ togó na dhɨ kɨ tà sè ko.
13 Mà kàdré tà 'o ngóró móndí azaaza kya tínɨ dhɨ, mà adré 'òá Gĭká dré. Mà kàdré kó tà 'o tà kisùkisù be dóro dhɨ, mà adré 'òá àmɨ dré.
14 Tàko ko, Krísto nɨ lèle adré àma kɨ fe adrélé tà 'o dhɨ nɨ. Ângyá ko, mà dré ka'ĭle Krísto drà móndyá títí dhɨ kɨ tà sè dre dhɨ sè dhɨ, mà ka'ĭ kókpà tàle dhɨ, móndyá títí dhɨ ɨ todrà túmănɨ akódhɨ be dre.
15 Dɨ akódhɨ drà móndyá títí dhɨ kɨ tà sè, kɨtswálé móndyá adrébhá lídrɨ ro dhɨ ɨ kògòró adrélé tà 'o àyɨ kɨ tàndɨ ɨ dré ko, be ró dhɨ, ɨ kàdréró tà 'o akódhɨ dràlepi gò ngàle dràdrà 'ásè àyɨ dré nda dré.
16 Dɨ kɨdhólé nyànomvá dhɨ, mà adré dhya àlo no, ngóró móndyá bvò àdhya ɨ dré adrélé nòle dhɨ tínɨ ko. Tágba atú dhɨ, mà dré tá Krísto nɨ nòzo kònɨnɨ dhɨ, mà adré gòle vélé akódhɨ nɨ no kònɨnɨ ko.
17 Dɨ dhya àlo kàdré Krísto na dhɨ, akódhɨ nda móndí Gĭká dré bhàle tódhyá adrélé móndí tídhí ro dhɨ 'ɨ. Tà àku ɨ akí dre. Mɨ nò rè ká! Tà títí dhɨ ɨ atsá tà tídhí ro dre!
18 Tà títí nda kòdhɨ ɨ angá Gĭká vélésè. Akódhɨ nda amú àma tódhyá í be Krísto sè gò, àzí adrézó móndí kɨ adrǐ ru amú tódhyá í be dhɨ nɨ bhàzo àma drígá.

19 Tàko ko, Gïká adré móndyá títí bvò àdhya kɨ amú tódhyá ɨ be Krísto na gò, adrézó vélé àyɨ kɨ tàkonzì kɨ tà bha àyɨ dri ko. Dɨ fè rúbí ru amuma tódhyá nda àdhya àma dré, mà kàdréró longóá móndɨ́ ɨ dré be dhɨ bvó.
20 Dɨ ásà dhɨ, àma dhya adrébhá Krísto nɨ tà longó akódhɨ nɨ rú sè dhɨ 'ɨ. Gïká nɨ tàndɨ adré móndɨ́ kɨ azí àma tí dhɨ nì. Mà adré dɨ àmɨ kɨ ti lizí Krísto nɨ rú sè: Mì kòtayɨ́ àmɨ Gïká dré amúlé tódhyá ɨ be dhɨ wà!
21 Tàko ko, Gïká bhà Krísto adrélépi tá tàkonzì àko nda atsálé tàkonzì ro àma kɨ tà sè, mà kàtsáró móndyá ɨ dré bhàle gyăgya Krísto na dhɨ ɨ ró be dhɨ bvó.

6

1 Àma Gïká nɨ àzíàmu ró dhɨ ɨ, mà adré àmɨ kɨ kodzó, mì kònòró Gïká nɨ togó tanɨ mì dré kisúlé dhɨ tà tàko ró ko.
2 Tàko ko, Gïká adré tàá dhɨ:
«Lókyá áma togó tanɨ tadházó dhɨ sè dhɨ, má yi tá mɨ.
Kïtú móndɨ́ kɨ tɨdrɨ́zó dhɨ sè dhɨ, má ledé tá mɨ.»*
Dɨ mì yi rè ká! Nyànomvá kònìdhɨ, lókyá Gïká dré adrézó áyɨ togó tanɨ tadhá dhɨ 'ɨ. Ándrò kònìdhɨ, kïtú Gïká dré adrézó móndɨ́ kɨ tɨdrɨ́ dhɨ 'ɨ.

Kɨzà Pólò dré nyàle, ìndì tà dré 'òle Gïká nɨ àzî sè dhɨ ɨ

3 Mà adré tà kɨtswábhá móndɨ́ kɨ 'o ledhélé tàkonzì na dhɨ kɨ 'o ko, à kòkɨtswáró tà ta kònzɨ àzí Gïká dré bhàle àma drɨ́gá dhɨ rú ko.
4 Be ró dhɨ, mà adré àma kɨ tadhá Gïká nɨ màrábà ɨ ró tà títí ɨ sè: Mà adré àma kɨ togó tsɨ kɨzà títí mà dré adrélé nyàle dhɨ ɨ na, ìndì tà kòkóròko adrébhá atsálé àma rú dhɨ ɨ na.
5 Lókyá àruka ɨ sè dhɨ, à tswà àma, àma kɨ lebhézó bădzó na. À kodzó móndɨ́ ɨ lɨgɨ́lé àma rú. Mà 'o àzí kòkóròko landèzo. Mà ko ayí ko, kó ngalè mà ayí tàbirí sè.
6 Mà adré àmakya tà 'o togó lólo sè, tà nïnì sè, togó vwàvwà sè, togó dóro sè, Tɨrí Lólo nɨ rïnyí sè, ìndì lèle túrúpfú àko dhɨ sè.
7 Mà adré tà bàti ta, adrézó tà 'o Gïká nɨ rïnyí sè. Mà adré àdzú ngá kɨ ru àma kɨ drɨ́ágó lésè ìndì àma kɨ lïdzí lésè, adrézó tà gyăgya 'o ásà.†
8 Mà adré Gïká nɨ tà 'o, gba à kàdré àma kɨ lɨndrì bha yà, kó ngalè à kàdré kanyò fe àma dré yà dhɨ, gba à kàdré àma kɨ rú ta dóro yà, kó ngalè à kàdré àma kɨ rú ta kònzɨ yà dhɨ. À adré àma kɨ zi móndɨ́ kɨ lɨtɨ́bhá ɨ ró, tákò mà adré àmakya tà bàti ta.
9 À adré àma kɨ no ngóró móndɨ́ nïle ko dhɨ ɨ ró, tákò móndɨ́ bï̌ dhɨ ì nï̀ àma be. À adré àma kɨ no ngóró móndɨ́ dràdrà mïle dhɨ ɨ ró, tákò àma rè dhu lɨ́drì ɨ́be. À adré tà ŋo àma dri, dɨ, à pfu ɨ́na àma dràle ko.
10 À adré kɨzà fe àma dré, dɨ, mà adré àmakya lenzélé. À adré àma kɨ no lemerèbhá ro, dɨ, mà adré àmakya móndɨ́ bï̌ dhɨ kɨ 'o atsálé ngábhá ro. À adré àma kɨ no ngá àko na tɨ́nɨ, dɨ, àma àmakya ngá títí dhɨ ɨ́be.
11 Àmɨ Kòrítòbhá nɨ ɨ, mà tà tà àmɨ dré ngádra 'á. Mà tadhá àma kɨ togó dóro àmɨ dré dre.
12 Mà gà àma kɨ lèle tadhama àmɨ dré ko. Dɨ, mì gà àmɨkya àmɨ kɨ lèle tadhama àma dré dre.
13 Má adré tà kònìdhɨ nɨ ta àmɨ dré ngóró áma ànzɨ ɨ dré dhɨ tɨ́nɨ: Mì kàdré àmɨ kɨ togó dóro tadhá àma dré wà, ngóró mà dré adrélé àmakya nɨ tadhá àmɨ dré dhɨ tɨ́nɨ!

Ru amuma móndyá ka'ïbhá ko dhɨ ɨ́be ko dhɨ

* **6:2 6:2** À kònò Êsáyà 49:8. † **6:7 6:7** «Àdzú ngá rùle drɨ́ágó lésè» kònɨ ɨ, àdzú ngá adrézó kàrɨbhá kɨ lavú ásà dhɨ 'ɨ. «Àdzú ngá rùle lïdzí lésè» kònɨ ɨ, àdzú ngá adrézó sùle dhyá rú dhɨ 'ɨ.

14 Lè mɨ kàdré ru amú móndyá ka'ĩbhá ko dhɨ íbe ko. Tàko ko, tà gyăgya nɨ kɨtswá
tsĩ ru su tà kònzɨ be bwà? Ngádra nɨ kɨtswá tsĩ ru amú tínímvá be bwà?
15 Krísto nɨ kɨtswá tsĩ ru yi Dzáborò be bwà? Dɨ móndí Yésu nɨ ka'ĩlepi dhɨ nɨ kɨtswá
ru su móndí ka'ĩlepi ko dhɨ be ngínɨngíni ró?
16 Gĩká nɨ tépelò nɨ kɨtswá tsĩ ru yi gĩká tàko íbe bwà? Tàko ko, àma Gĩká lídrì ro
dhɨ nɨ tépelò 'ɨ. Ngóró Gĩká nɨ tàndɨ dré tàle dhɨ tíni:
«Má nɨ adré àyɨ kòfalé,
adrélé atsílé túmăní àyɨ íbe.
Má nɨ adré àyɨ kɨ Gĩká ro,
ì nɨ àyɨkya adré áma móndyá ɨ ró.‡
17 Dɨ Mírì adré tàá dhɨ:
Mɨ kàpfò àyɨ kòfalésè,
àmɨ kɨ bha adrélé twá àyɨ rúsè.
Mɨ kòtabè ngá àlo ndĩ ró dhɨ ko gò,
má kòka'ĩró àmɨ.§
18 Mírì rĩnyí líyí ro dhɨ adré tàá dhɨ:
Má nɨ adré àmɨ kɨ Atá ro,
mì nɨ àmɨkya adré áma ànzɨàgo ɨ ró, ɨndì áma ànzɨtòkó ɨ ró.»*

7

1 Áma arúpi má dré lèle tò nɨ ɨ, mà dré adrélé tà Gĩká dré lazílé nda íbe dhɨ sè dhɨ,
lè mà kòtemvé àma tà títí kɨtswábhá àma kɨ 'o atsálé ndĩ ró rúbhá na, ɨndì togó na
dhɨ ɨ sè. Mà kàdré kpà àma kɨ fe adrélé lólo kɨtswálé títí Gĩká mĩlésè, akódhɨ nɨ ròma
na.

Pólò nɨ arí Kòrîtòbhá kɨ tà sè dhɨ

2 Mɨ kòka'ĩ àma dòle àmɨ kɨ togó na wà! Mà 'o àmakya dhya àlo kònzɨ ko. Mà kɨzá
dhya àlo nɨ tà ka'ĩka'ĩ ko. Mà lɨtí dhya àlo ngá kisúzó drígásà dhɨ ko.
3 Má adré tà kòdhɨ kɨ ta kɨtswázó tà bha àmɨ dri ko. Tàko ko, ngóró má dré tàle àmɨ
dré dre dhɨ tínɨ dhɨ, àmɨ kɨ tà àma kɨ togó na. Mà ka'ĩ kpà adrélé túmăní àmɨ íbe,
kàdré lídrì na yà, kó ngalè dràdrà na yà dhɨ.
4 Má adré àmɨ kɨ tà ka'ĩ tà bàti ró, adrézó drĩ bha kuru àmɨ kɨ tà sè. Dɨ áma togó
andrì gò, má dré adrézó gàle arí sè bĩ, tágba mà dré adrézó kɨzà nya lavúlé dhɨ.
5 Tàko ko, mà dré tá atsázó Màkèdòníyà 'a dhɨ, mà kisú tá lókyá lovózó dhɨ àlomvá
ko. Á fè tá kɨzà àma dré láti títí ɨ sè. Áma tá lawà íbe àma rú, adrézó kpà tirì íbe àma
léna.
6 Dɨ, Gĩká adrélépi móndí kɨzà ro dhɨ kɨ togó tɨndrì dhɨ, tɨndrì ína àma kɨ togó Títò
nɨ atsama sè.
7 Dɨ, ngbà 'í akódhɨ nɨ atsama sè ko, tɨndrì kpà àma kɨ togó, àmɨ kɨ tàndɨ mì dré tá
kpà akódhɨ nɨ togó tɨndrìle dhɨ sè. Tàko ko, akódhɨ títí tá àma dré, àmɨ kɨ lovó áma
nòzo dhɨ nɨ tà, àmɨ kɨ kɨzà tà ru 'òlepi dhɨ sè dhɨ nɨ tà, ɨndì àmɨ kɨ togó àtsɨ ró áma tà
sè dhɨ nɨ tà. Dɨ áma togó dré gòzo vélé gàle arí sè wáláká nɨ nɨ lavú.
8 Tágba má dré tá kɨzà fèzo àmɨ dré áma wárágà sè dhɨ, áma togó ína kɨzà ro tà nda
sè ko. Tà bàti ró dhɨ, áma togó tá kɨzà ro, lókyá má dré yĩzoá tàle dhɨ, wárágà nda fè
tá kɨzà àmɨ dré, tágba dré tá adrézó ngbà 'í lókyá tsà sè dhɨ.
9 Dɨ, nyànomvá dhɨ, má adré mána lenzélé. Má adré lenzélé àmɨ kɨ kɨzà nda sè ko,
be ró dhɨ, àmɨ kɨ kɨzà nda dré àmɨ kɨ 'òle togó ladzá dhɨ sè. Tàko ko, mì atsá tá àmɨkya
kɨzà ro ngóró Gĩká dré tá lèle dhɨ tínɨ. Ásà dhɨ, mà 'o àmɨ kònzɨ àlomvá ko.

---

‡ **6:16 6:16** A kònò Lèvĩtíkè 26:12; Yèrèmíyà 32:38; Èzèkyélè 37:27. § **6:17 6:17** A kònò Èsáyà 52:11; Èzèkyélè 20:34, 41. * **6:18 6:18** A kònò 2 Sàmùwélè 7:14; Èsáyà 43:6.

10 Ángyá ko, à kàdré kɨzà ro ngóró Gĭká dré adrélé lèle dhɨ tínɨ dhɨ, kɨzà nda adré dhyá kɨ 'o togó ladzá, à kàdríró be dhɨ bvó. Dɨ kɨzà làsú be kònɨnɨ nda kɨtswá gĭle dhyá léna bwà ko. Dɨ, kɨzà bvò kòndɨ àdhya adré ína dhyá kɨ dri lɨ̀le dràdrà na.
11 Mɨ nò rè ngalè kɨzà mɨ dré nyàle ngóró Gĭká dré tá lèle dhɨ tínɨ nda 'o tà dóro àmɨ léna ngínɨ ya dhɨ ká! Kɨzà nda 'o àmɨ kɨ togó atsálé àtsɨ ró adrélé tà 'o lovó sè, adrélé àmɨ kɨ tàrá ga, adrélé tàkonzì ga, adrélé ngá ro, adrélé lovó íbe áma nòzo, ìndì adrélé gànzi ró tà ŋo gyăgya dhya tàkonzì 'òlepi dhɨ dri. Dɨ láti títí nda ɨ sè dhɨ, mɨ tadhá ngádra 'á dhɨ, àmɨ tà àko àmɨ rú tà nda sè dhɨ dre.
12 Má tɨsì tá wárágà nda àmɨ dré, dhya tà kònzɨ 'òlepi nda nɨ tà sè ko, ìndì dhya tà kònzɨ nda nɨ 'òzo rúá dhɨ nɨ tà sè ko. Be ró dhɨ, má tɨsì mána wárágà nda, mɨ kònòró ngádra 'á Gĭká kandrá dhɨ, àmɨ àtsɨ ró àma kɨ tà sè ngínɨ ya dhɨ.
13 Tà nda kòdhɨ ɨ sè dhɨ, Gĭká tɨndrì àma kɨ togó dre.

Túmăní àma kɨ togó tɨndrìma nda be dhɨ, mà lenzé tá lavúlé, mà dré nòle ngalè mɨ fè tá arí Títò dré ngínɨ ya dhɨ sè. Tàko ko, mɨ 'o akódhɨ nɨ togó atsálé kɨdríkɨdrɨ dre.
14 Atú dhɨ, má tà tá akódhɨ dré àmɨ kɨ tà, áma drĭ bhàzo kuru ásà gò, mɨ dré kanyò fèzo má dré ko. Ngóró tà títí má dré tàle àmɨ dré dhɨ ì dré adrélé tà bàti 'ɨ dhɨ tínɨ dhɨ, àmɨ kɨ tà títí má dré tàle drĭ be kuru Títò kandrá dhɨ ɨ tá kókpà tà bàti 'ɨ.
15 Nyànomvá dhɨ, akódhɨ nɨ lèle àmɨ véna dhɨ atsá vélé kàdrì wáláká nɨ nɨ lavú, dré adrérà'a kisùá dhɨ, mɨ ka'ĭ tá àma kɨ kúlí 'òle, ìndì mɨ ka'ĭ tá ɨ dòle àmɨ véna ngá ròma sè ìndì togó yàyà sè ngínɨ ya dhɨ 'á.
16 Má adré dɨ lenzélé, má dré kɨtswálé àmɨ kɨ ka'ĭ tà títí ɨ sè dhɨ sè.

8

Pólò kodzó Kòrîtòbhá ɨ ngá lokó fèle móndí ka'ĭbhá àruka ɨ dré

1 Áma adrúpi ɨ, má adré lèá dhɨ, mɨ kònĭ tà Gĭká dré 'òle áyɨ togó tanɨ sè Ěkèlézyà Màkèdònívà le dhɨ ɨ 'ásè dhɨ be.
2 Tágba kɨzà kàdrì dré tá adrézó móndyá ka'ĭbhá nda kɨ tabhĭ lavúlé dhɨ, àyɨ kɨ arí kàdrì túmăní àyɨ kɨ lemerè be dhɨ ì 'o tá àyɨ kɨ togó atsálé àtsɨ ró ngá fe móndí àruka ɨ dré.
3 Má adré tà bàti ta àmɨ dré: Ɨ fè ngá ì dré kɨtswálé fèle bwà dhɨ ɨ títí. Bàti, ì fè ngá nda ɨ àyɨ kɨ rĭnyí lavú byá. Áyɨ kɨ tàndɨ ì kisù tá tà nda 'òle drĭdrĭ gò,
4 ì dré àma kɨ ti lizízó tà tàndɨ ró, mà kòfèró láti àyɨ dré drígá bhàzo túmăní móndí àruka íbe, ngá fe móndyá ka'ĭbhá Yèrúsalémà na dhɨ ɨ dré.*
5 Dɨ tà ì dré 'òle nda lavú tà mà dré tá kisùle dhɨ byá. Tàko ko, ì fè tá rè zyà àyɨ kɨ tàndɨ ɨ Mírĭ dré 'íká gò, ì dré àyɨ kɨ fèzo àma dré ndò, ngóró Gĭká dré tá lèle dhɨ tínɨ.
6 Dɨ ásà dhɨ, mà lizí Títò nɨ ti, kògòró àmɨ véna àmɨ kɨ kodzó tà dóro mɨ dré tá kɨdhólé 'òle dhɨ nɨ 'o kɨtswálé títí be dhɨ bvó. Tàko ko, akódhɨ nda kɨdhó tá àmɨ kɨ kodzólé drĭdrĭ, mɨ kòlokóró ngá fèle móndí àruka ɨ dré dhɨ nì.
7 Ngóró mɨ dré adrélé tà dóro 'o lavúlé àmɨ kɨ tà ka'ĭka'ĭ sè, àmɨ kɨ kúlí ɨ sè, àmɨ kɨ tà nĭnĭ sè, àmɨ kɨ togó àtsɨ ró dhɨ sè, ìndì àmɨ kɨ lèle àma vélé dhɨ sè dhɨ tínɨ dhɨ, mɨ kò'o kókpà tà dóro nda kòdhɨ, ngá fèzo móndí àruka ɨ dré àmɨ kɨ togó wăyi sè.
8 Kòdhɨ má adré tòlí bha àmɨ dri ko. Be ró dhɨ, má adré mána àmɨ kɨ lèle tabhĭ móndí àruka togó íbe àtsɨ ró dhɨ kya rú, nĭzoá ngalè àmɨ kɨ lèle nda lèle bàti 'ɨ yà dhɨ.
9 Tàko ko, mɨ nĭ tà àma kɨ Mírĭ Yésu Krísto dré 'òle áyɨ togó tanɨ sè dhɨ be. Tágba dré tá adrézó ngá líyí ro dhɨ, 'o ɨ atsálé lemerè ro àmɨ kɨ tà sè, mɨ kàtsáró ngábhá ɨ ró akódhɨ nɨ lemerè sè.

---

* **8:4 8:4** Á kònò Rómà 15:26.

10 Dɨ má adré àmɨ kɨ drĭ ta àmɨ kɨ ledézó kònɨnɨ: Kóná lavúlépi dhɨ sè dhɨ, àmɨ tá móndyá tà nda nɨ lebhá 'òle drĭdrĭ dhɨ 'ɨ. Àmɨ tá kókpà móndyá kɨdhóbhá ngá lokó kɨtswálé fèle móndí àruka ɨ dré drĭdrĭ dhɨ 'ɨ.
11 Dɨ nyànomvá dhɨ, mɨ kò'o tà nda kɨtswálé títí, ngóró mɨ dré tá tà nda nɨ lèle 'òle togó wãyi sè dhɨ tínɨ. Mɨ kòfè ngá nda ɨ ngóró mɨ dré kɨtswálé fèle bwà dhɨ tínɨ.
12 Tàko ko, dhya àlo kàdré ngá le fèle togó wãyi sè gò, dré adrézó fèá ngóró dré kɨtswálé fèle bwà dhɨ tínɨ dhɨ, Gĭká adré ngá nda nɨ ka'ĭ. Àngyá ko, Gĭká adré ngá dhya nda dré adrézó ába dhɨ nɨ no kòdhya. Adré ngá akódhɨ dré adrézó ába ko dhɨ nɨ no kòdhya ko.
13 Má adré lèá ko, mɨ kàdré ngá fe móndí àruka ɨ dré atsázó ngábhá ro gò, mɨ dré àmɨkya atsázó lemerèbhá ro dhɨ. Be ró dhɨ, má adré lèá dhɨ, àmɨ títí mɨ kàdré tà 'o àmɨ kòfalésè adrézó dírɨ.
14 Dɨ àmɨ adrébhá ngá íbe bĭ nyànomvá dhɨ ɨ, mɨ nɨ kɨtswá móndyá adrébhá lemerè ro dhɨ kɨ ledé. Dɨ lókyá mɨ dré dra adrézó lemerè ro gò ɨ dré adrézó ngá íbe bĭ dhɨ sè dhɨ, ɨ nɨ kɨtswá àyɨkya àmɨ kɨ ledé. Kònɨnɨ dhɨ, mɨ nɨ adré dírɨ.
15 Ngóró tɨsɨle Gĭká nɨ Kúlí na dhɨ tínɨ: «Dhya ngá lokólépi bĭ dhɨ tá ngá íbe bĭ lavúlé ko, ɨndɨ dhya ngá lokólépi tsà dhɨ, ngá pɨ akódhɨ ko na.»†

Pólò mù Títò ɨ àzíàmu nɨ íbe Kòrítò na

16 Mà adré àwoyà fe Gĭká dré, dré Títò nɨ togó 'òle atsálé àtsɨ ró àmɨ kɨ tà sè àmakya tínɨ dhɨ sè.
17 Àngyá ko, Títò ka'ĭ tà mà dré zĭle í tí nda 'òle gò, adrézó lɨle àmɨ véna lovó sè, ngóró dré lèle 'òle nɨ dhɨ tínɨ.
18 Mà adré kpà àma kɨ adrúpi àlo dhɨ nɨ mu lɨle túmãní Títò be. À adré akódhɨ nda nɨ tà bha kuru Èkèlézyà títí ɨ 'ásè, àzí dré adrélé 'òle Rúbí Tanɨ nɨ tà sè dhɨ sè.
19 Ngbà 'í kòdhɨ ko, Èkèlézyà ɨ kɨpè tá akódhɨ lɨle túmãní àma íbe, mà kàdzíró ngá fèle nda ɨ móndyá ka'ĭbhá Yèrúsalémà na dhɨ ɨ dré, kɨtswázó Mírĭ nɨ tàndɨ nɨ lɨndrɨ bha, ɨndɨ àma kɨ togó àtsɨ ró móndí kɨ ledézó dhɨ nɨ tadhá.
20 Mà adré lèá dhɨ, tà kɨtswázó àma kɨ asíkĭ ngá bĭ bhàle àma drígá nda kɨ tà sè dhɨ kàdré yókódhó.
21 Tàko ko, mà adré tà títí dhɨ kɨ nda 'òle dóro Mírĭ mĭlésè, ɨndɨ móndí ɨ mĭlésè.
22 Kòdhɨ íbe dhɨ, mà adré kpà àma kɨ adrúpi àzya mu lɨle àyɨ nda íbe àmɨ véna. Mà tabhĭ akódhɨ nda vésè be bĭ ɨndɨ láti twátwa ɨ sè bĭ gò, dré áyɨ togó tadházó àtsɨ ró. Nyànomvá dhɨ, akódhɨ nɨ togó vélé àtsɨ ró lavúlé, dré àmɨ kɨ tà ka'ĭle bàti dhɨ sè.
23 Kàdré Títò nɨ tà sè dhɨ, akódhɨ áma arúpi 'ɨ, ɨndɨ áma àzíàmu àmɨ kòfalé dhɨ 'ɨ. Kàdré àma kɨ adrúpi àruka nda kɨ tà sè dhɨ, àyɨ dhya Èkèlézyà ɨ dré mùle kɨtswálé lɨndrɨ fe Krísto dré dhɨ 'ɨ.
24 Dɨ ásà dhɨ, mɨ kòtadhá àyɨ dré àmɨ kɨ lèle bàti, Èkèlézyà títí dhɨ ɨ kònĭró tà mà dré adrézó dri bha kuru àmɨ kɨ tà sè dhɨ be dhɨ bvó.

9

Ngá lokólé móndyá ka'ĭbhá Yèrúsalémà na dhɨ ɨ dré dhɨ kɨ tà

1 Kàdré dɨ ngá mɨ dré adrélé lokólé fèle móndyá ka'ĭbhá Yèrúsalémà na dhɨ ɨ dré nda kɨ tà sè dhɨ, lè tá má kòtɨsɨ tà tà nda dri àmɨ dré ko.
2 Tàko ko, má nĭ tàle dhɨ, àmɨ kɨ togó àtsɨ ró àyɨ nda kɨ ledézó dhɨ be. Má adré drĭ bha kuru tà nda sè, adrézó tàá móndyá Màkèdòníyà le dhɨ ɨ dré dhɨ, kɨdhólé kóná lavúlépi dhɨ sè dhɨ, àmɨ adrébhá Ákáyà na dhɨ ɨ gànzi ró adrélé ngá fe. Dɨ àmɨ kɨ togó àtsɨ ró nda 'o móndí bĭ àyɨ kòfalé dhɨ kɨ togó atsálé kókpà àtsɨ ró ngá fe dhɨ nɨ.

† **8:15 8:15** À kònò Pfòma 16:18.

3 Dɨ, tágba kònɨnɨ dhɨ, má adré àma kɨ adrúpi kòdhɨ kɨ mu lɨle àmɨ véna, kɨtswálé àmɨ kɨ tà mà dré adrézó drĩ bha kuru ásà nda kàtsáró tà tàko ró ko. Be ró dhɨ, má adré lèá dhɨ, mɨ kàdré àmɨkya gànzi ró ngá fe, ngóró má dré tàle àmɨ kɨ tà sè dhɨ tínɨ.
4 Tàko ko, mà kòtsa tá àmɨ véna túmáńí móndí àruka Màkèdòníyà lésè dhɨ íbe gò, mà dré àmɨ kɨ kisúzó gànzi ró ko dhɨ, kònò mà nɨ tá adré kanyò ro túmáńí àmɨ íbe, mà dré tá àmɨ kɨ tà ka'ĩle tò dhɨ sè.
5 Dɨ ásà dhɨ, má nò tá dóro nɨ, má dré adrúpi nda kɨ mùle lɨle drĩdrĩ má kandrána, àmɨ kɨ kodzó ngá mɨ dré lazílé togó dóro sè nda kɨ lokó adrélé gànzi ró dhɨ. Mɨ kò'o kònɨnɨ dhɨ, mɨ nɨ kɨtswá ngá nda kɨ fe togó dóro sè. Mɨ kɨtswá fèá ngóró à ru tá àmɨ rĩnyí sè fèá na tínɨ ko.
6 Ngóró mɨ dré nĩle be dhɨ tínɨ dhɨ, dhya ángùdhi adrélépi kórɨ rɨ tsà dhɨ, adré kókpà ngá akónà tsà. Dɨ, dhya ángùdhi adrélépi kórɨ rɨ bĭ dhɨ, adré kókpà ngá akónà bĭ.
7 Lè àmɨ àlo àlo títí dhɨ ɨ mɨ kàdré ngá fe ngóró mɨ dré kisùle drĩdrĩ àmɨ léna dhɨ tínɨ. Dɨ, mɨ kàdré àmɨkya ngá fe togó kɨzà ro dhɨ sè ko, ɨndɨ ngóró tòlí bhàle àmɨ dri dhɨ tínɨ ko. Tàko ko, Gĩká adré dhya adrélépi ngá fe arí sè dhɨ nɨ ka'ĩ kòdhya.
8 Dɨ Gĩká rĩnyí íbe kɨtswázó ngá fe gàle àmɨ drígá bĭ áyɨ togó tanɨ sè, kɨtswálé tà títí ɨ sè dhɨ, mɨ kàdréró ngbú adrélé ngá títí mɨ dré adrézó lovó nɨ íbe dhɨ íbe, adrézó kpà tà dóro títí mɨ dré adrélé lèle 'òle dhɨ kɨ 'o be dhɨ bvó.
9 Ngóró tɨsɨle Gĩká nɨ Kúlí na dhɨ tínɨ:
«Akódhɨ lanzí áyɨ ngá ɨ lemerèbhá ɨ dré.
Akódhɨ nɨ tà gyăgya nɨ adré kóná vésè kólyá.»*
10 Dɨ Gĩká adrélépi kórɨ fe móndí ɨ dré rɨle, ɨndɨ adrélépi mápà fe àyɨ dré nyàle dhɨ nɨ kórɨ títí mɨ dré adrézó lovó nɨ íbe dhɨ kɨ fe àmɨ dré, adrézó 'òá mbàle, mɨ kòkɨtswáró tà dóro 'o togó dóro sè, adrézó lò'wa dóro 'a lavúlé.
11 A nɨ ngá fe gàle àmɨ drígá bĭ láti títí ɨ sè, mɨ kòkɨtswáró ngbú adrélé ngá fe móndí ɨ dré gò, ɨ kàdréró àwoyà fe Gĩká dré ngá mɨ dré adrélé fèle àyɨ dré àma drígá dhɨ kɨ tà sè.
12 Tàko ko, ngá mɨ dré adrélé fèle kòdhɨ kɨ ngbà 'í móndyá ka'ĩbhá Yèrúsalémà na dhɨ kɨ ledé kòdhya ko. Ngá nda kɨ kókpà móndí bĭ dhɨ kɨ 'o àwoyà fe Gĩká dré.
13 Tà dóro mɨ dré adrélé 'òle, adrélépi àmɨ kɨ tà dóro tadhá nda sè dhɨ, móndí bĭ dhɨ kɨ Gĩká nɨ rú bha kùle, mɨ dré tà Krísto nɨ Rúbí Tanɨ dré adrélé tàle dhɨ kɨ ka'ĩle 'òle dhɨ sè, ɨndɨ mɨ dré adrélé ngá fe àyɨ dré ɨndɨ móndí àruka ɨ dré togó dóro sè dhɨ sè.
14 Ɨ nɨ kpà tà zi Gĩká tí àmɨ dré togó wăyi sè, dré áyɨ togó tanɨ bhàle àmɨ rú lavúlé dhɨ sè.
15 Mà kàdré àwoyà fe Gĩká dré, tà tanɨ dré afèle, kɨtswázó àndu nɨ nɨ ngɨ bwà ko nda nɨ tà sè!

10

Pólò ga áyɨ tàrá àzî Gĩká dré bhàle í drígá dhɨ nɨ tà sè

1 Ma, Pólò, má adré àmɨ kɨ kodzó togó dóro ɨndɨ yàyà angálépi Krísto vélésè dhɨ sè. Má nĩ dóro tàle dhɨ, móndí àruka ɨ adré tàá dhɨ, má kàdré àmɨ kòfalé dhɨ, ma móndí yàyà 'ɨ dhɨ. Dɨ, áma wárágà ɨ 'ásè dhɨ, má adré mána tà ta rĩnyí sè.
2 Dɨ má adré àmɨ kɨ ti lizí, má kònɨ dra tsa àmɨ véna dhɨ, mɨ kò'oró ma àmɨ kɨ àruka kɨ lotó rĩnyí sè ko. Tàko ko, kòkɨtswá dhɨ, má nɨ tà ta rĩnyí sè móndí àruka adrébhá kisùá dhɨ, mà adré tà 'o móndyá bvò àdhya kya tínɨ dhɨ ɨ dré.
3 Ángyá ko, tágba mà dré adrézó bvò kònɨdhɨ lé dhɨ, mà adré àmakya àdzú bhu móndyá bvò àdhya kya tínɨ ko.

---

* **9:9 9:9** Á kònò Longó ɨ 112:9.

4 Àdzú ngá mà dré adrézó àdzú bhu ásà dhɨ ɨ, àdzú ngá bvò kòndɨ àdhya 'ɨ ko. Be
ró dhɨ, àyɨ àyɨkya àdzú ngá rĩnyi ró Gĩká àdhya, mà dré adrézó àma kɨ kàrɨbhá kɨ
rĩnyí adrézó àdzú bhu 'ásà dhɨ nɨ pfu dhɨ 'ɨ. Mà adré dɨ tà kayikayi títí kɨnzò ro dhɨ
kɨ pfu,
5 túmãní tà títí drĩkàdrì ro adrébhá ru pfu Gĩká nɨ tà nĩnĩ rú dhɨ íbe. Mà adré kpà
tà kisùle títí dhɨ kɨ turú tobhàle Krísto nɨ rĩnyí zàle.
6 Dɨ mì kòbhà àmɨ kɨ tàndɨ ɨ Krísto nɨ rĩnyí zàle kɨtswálé títí dre dhɨ, mà nɨ adré
gànzi ró tà ŋo móndyá àruka títí adrébhá dhu rè lɨgílé dhɨ ɨ dri.
7 Mì adré àmɨkya ngbà 'í ngá no àyɨ kɨ làsú sè. Lè dhya ángùdhi adrélépi ka'ĩá dhɨ,
ɨ móndí Krísto àdhya 'ɨ dhɨ, kònĩ tàle dhɨ, àma kókpà móndí Krísto àdhya 'ɨ í tínɨ dhɨ.
8 Tágba má kàdré áma afà rĩnyí Mírì dré afèle àma dré dhɨ nɨ tà sè lavúlé yà dhɨ,
ma kanyò ro rĩnyí nda sè ko. Tàko ko, Mírì afè rĩnyí nda àma dré kɨtswázó àmɨ kɨ tà
ka'ĩka'ĩ kɨzá ko, be ró dhɨ, kɨtswázó àmɨ kɨ tɨmbà àmɨ kɨ tà ka'ĩka'ĩ na dhɨ bvó.
9 Dɨ má lè mì kàdré kisùá ko tàle dhɨ, má adré àmɨ kɨ líndrí le tɨgálé áma wárágà ɨ
sè dhɨ.
10 Àngyá ko, móndí àruka ì adré tàá dhɨ: «Akódhɨ nɨ wárágà ɨ 'ásè dhɨ, adré tà ta
kúlí lanzĩlanzì ɨ sè ìndì rĩnyí sè. Dɨ, kàdré àma kòfalé dhɨ, akódhɨ ína móndí yàyà 'ɨ,
ìndì akódhɨ nɨ kúlí ɨ kúlí tàko 'ɨ.»
11 Lè móndyá adrébhá tà ta làsú be kònìnɨ nda ì kònĩ dhɨ, mà nɨ tà 'o rĩnyí sè àmɨ
kòfalé, ngóró mà dré adrélé tà ta rĩnyí sè àma kɨ wárágà ɨ 'ásè dhɨ tínɨ.
12 Mà kɨtswá àma kɨ amú móndí àruka adrébhá àyɨ kɨ tàndɨ kɨ tà dóro tadhá dhɨ
íbe bwà ko. Mà kɨtswá kpà àma kɨ tabhĩ àyɨ nda ɨ rú ko. Àyɨ nda ì kàdré àyɨ kɨ tabhĩ
àyɨ kɨ tàndɨ ɨ kòfalésè, ìndì àyɨ kɨ tàndɨ ɨ rú dhɨ, àyɨ tògyá àko.
13 Dɨ, àma ró dhɨ, mà kɨtswá àmakya àma kɨ afà àma kɨ tàndɨ kɨ bvó lavú dhɨ ko.
Be ró dhɨ, mà nɨ ngbà 'í àma kɨ afà tsàle byá àzí Gĩká dré bhàle àma drígá dhɨ nɨ bvó
na. Àzí nda nɨ bvó tsa byá àmɨ véna.
14 Mà adré dɨ àma kɨ afà lavúlé ko, ngóró mà tsa tá àmɨ véna ko na tínɨ. Tàko ko,
mà tsa byá àmɨ véna Krísto nɨ Rúbí Tanɨ be dhɨ 'í.
15 Mà kɨtswá kpà àma kɨ afà àma kɨ bvó lavú, àzí móndí àruka ì dré 'òle dhɨ kɨ tà
sè ko. Dɨ, mà adré àmakya mĩ bha, mì kàdréró lìle àmɨ kɨ tà ka'ĩka'ĩ be drĩdrĩ, àma
kɨ àzí àmɨ kòfalé dhɨ kàdréró kpà lìle drĩdrĩ,
16 mà kòkɨtswáró lìle Rúbí Tanɨ longóbe bvò vwàvwà ro àmɨkya rúsè dhɨ ɨ 'ásè.
Tàko ko, mà lè àma kɨ afàle àzí móndí àruka ì dré 'òle àyɨ kɨ àrà ɨ 'ásè dhɨ kɨ tà sè ko.
17 Dɨ, ngóró Gĩká nɨ Kúlí dré adrélé tàle dhɨ tínɨ: «Lè dhya adrélépi áyɨ afà dhɨ kàdré
áyɨ afà tà Mírì dré 'òle dhɨ kɨ tà sè.»*
18 Tàko ko, Mírì adré dhya adrélépi áyɨ tàndɨ nɨ tà dóro tadhá dhɨ nɨ ka'ĩ kòdhya ko.
Be ró dhɨ, adré ína dhya í dré adrézó tà dóro nɨ nɨ ka'ĩ dhɨ nɨ ka'ĩ kòdhya.

11

Pólò kodzó Kòrîtòbhá ɨ àpóstolò kɨnzò ro dhɨ kɨ tà sè

1 Má adré lèá dhɨ, mì kòtayí ma tà ta tsà ngóró móndí azaaza àdhya tínɨ, ngóró mì
dré adrélé 'òle dhɨ tínɨ.
2 Ma lovó íbe àmɨ kɨ tà sè tò, ngóró Gĩká nɨ tàndɨ dré kpà adrélé lovó íbe àmɨ kɨ tà
sè tò dhɨ tínɨ. Tàko ko, má zì àmɨ adrélé agó àlo kwákwá, Krísto dré, má kòfèró àmɨ
akódhɨ dré ngóró tòkó lólo àgo tà nĩlepi rè ko dhɨ tínɨ.
3 Dɨ, má adré mána ngá ro àmɨ kɨ tà sè. Ngóró nĩ dré tá Évà nɨ lɨtílé áyɨ túrúpfú
tà sè dhɨ tínɨ dhɨ, à nɨ kɨtswá kpà àmɨ kɨ tà kisùkisù lɨtí, mì kòtayíró tròma Krísto rú
togó lólo sè dhɨ be dhɨ bvó.

* **10:17 10:17** Á kònò Yèrèmíyà 9:23; 1 Kòrítòbhá ɨ 1:31.

4 Tàko ko, à kòtsa adrélé Yésu twá dhɨ nɨ tà longó Yésu mà dré tà nɨ nɨ longózó dhɨ rúsè dhɨ, mì adré àmɨkya tà nda nɨ ka'ĩ mbèlè. À kàdré kó àmɨ kɨ kodzó tɨrí twá kisú Tɨrí Lólo mì dré kisúlé dhɨ rúsè dhɨ, mì adré kpà ka'ĩá mbèlè. À kàdré kó àmɨ kɨ kodzó rúbí tanɨ twá ka'ĩ Rúbí Tanɨ mì dré ka'ĩle dhɨ rúsè dhɨ, mì adré kókpà ka'ĩá mbèlè.

5 Má mĩlésè dhɨ, dhya àmɨ kòfalé adrébhá àyɨ kɨ no àpóstolò kàdrì ɨ ró dhɨ ì lavú ma àlomvá ko.

6 Tágba má kòkisú tògyá adrézó kúlí ta dóro dhɨ ko yà dhɨ, ma mána tà nĩnĩ íbe. Má tadhá tà nda àmɨ dré ngádra 'á tà títí ɨ sè ìndì láti títí ɨ sè dre.

7 Lókyá má dré Rúbí Tanɨ G̃ìká àdhya nɨ longózó àmɨ dré làfa sè ko dhɨ sè dhɨ, má 'o tá tsĩ tàkonzì, má dré tá áma tà tɨrílé kɨtswázó àmɨ kɨ tà tɨngá kuru dhɨ sè dhɨ 'ĩ?

8 Má ka'ĩ tá làfa kisúlé Èkèlézyà àruka ɨ drígásè, kɨtswázó àzí 'o àmɨ kòfalé dhɨ bvó.

9 Dɨ má dré tá adrérà'a àmɨ véna, adrélé ngá lovó íbe dhɨ 'á dhɨ, má zi tá ngá àlo àmɨ kɨ àlo tí ko. Tàko ko, àma kɨ adrúpi atsábhá Màkèdòníyà lésè dhɨ ì afè tá ngá má dré tá adrézó lovó nɨ íbe dhɨ ɨ àyɨ. Tà títí ɨ sè dhɨ, má tayí tá áma tà lanz̃ile àmɨ dri dhɨ ko. Dɨ má nɨ go adrélé 'òá kònìnɨ.

10 Má adré tàá tà bàti Krísto àdhya adrélépi má léna dhɨ sè dhɨ: Dhya àlo bvò wãyi À́káyà àdhya na dhɨ kɨtswá áma afàma tà nda sè dhɨ nɨ kɨkí bwà ko.

11 Má adré tàá kònìnɨ àdho tà sè? Má dré àmɨ kɨ lèle ko dhɨ sè? G̃ìká nɨ tàndɨ nĩ dóro, má lè àmɨ 'ĩ káyà dhɨ!

12 Dɨ, má nɨ go adrélé tà 'o ngóró má dré adrélé 'òle dhɨ tínɨ, kɨtswázó láti kɨkí dhya adrébhá àyɨ kɨ 'o nòle ngóró àma tínɨ gò, ì dré adrézó àyɨ kɨ afà tà nda sè dhɨ ɨ dré.

13 Dhya nda ɨ àpóstolò kɨnzò ro dhɨ 'ɨ, ìndì àzí 'obhá túrúpfú sè dhɨ 'ɨ. Ɨ adré àyɨ kɨ ladzá atsálé ngóró Krísto nɨ àpóstolò ɨ tínɨ.

14 Dɨ, áma líndrí adré ína gàle tà nda sè ko. Tàko ko, Sàtánà nɨ tàndɨ adré áyɨ ladzá atsálé ngóró ángéló ngádra àdhya tínɨ.

15 Dɨ akódhɨ nɨ màrábà ì kàdré àyɨ kɨ ladzá atsálé ngóró móndí adrébhá tà gyăgya 'o dhɨ ɨ tínɨ dhɨ, tà nda adré áma líndrí tɨgá ko. Dɨ, lókyá kùdù sè dhɨ, ì nɨ àyɨkya tà kɨtswálépi tà ì dré 'òle dhɨ ɨ sè dhɨ nɨ kisú kòdhya.

Kɨzà Pólò dré nyàle G̃ìká nɨ àzî sè dhɨ ɨ

16 Má adré gòle tàá dhɨ: Lè mɨ kònò ma ngóró móndí azaaza tínɨ, má dré adrélé tà ta kònìnɨ dhɨ sè ko. Dɨ, mì kàdré àmɨkya áma no kònìnɨ dhɨ, mì kòka'ĩ ma ngóró móndí azaaza tínɨ, má kòkɨtswáró áma afà tsà be dhɨ bvó.

17 Bàti, má kàdré áma afà kònìnɨ dhɨ, má adré tà ta ngóró Mírì dré adrélé lèle dhɨ tínɨ ko, be ró dhɨ, ngóró móndí azaaza dré adrélé tàle dhɨ tínɨ.

18 Dɨ, móndí bĩ dhɨ ì dré adrélé àyɨ kɨ afà móndyá bvò àdhya kya tínɨ dhɨ sè dhɨ, má nɨ kókpà áma afà kònìnɨ.

19 Àmɨ adrébhá àmɨ kɨ no tògyabhá ro nɨ ɨ, àmɨ gànzi ró adrélé móndí azaaza kɨ ka'ĩ togó wãyi sè!

20 Tà bàti ró dhɨ, mì adré móndí kɨ ka'ĩ, gba ì kàdré àmɨ kɨ bha àyɨ kɨ màrábà ɨ ró yà, ì kàdré àmɨ kɨ lɨtí yà, ì kàdré àmɨ kɨ ngá topá yà, ì kàdré àmɨ kɨ no móndí tàko ɨ ró yà, kó ngalè ì kàdré àmɨ kɨ mĩ sa yà dhɨ.

21 Má adré tàá kanyò sè dhɨ, mà 'o tá tà àmɨ kòfalé rĩnyí sè móndyá nda kya tínɨ ko!

Dɨ, tà ángùdhi móndí àruka ì dré kɨtswázó àyɨ kɨ afà ásà dhɨ, má nɨ kókpà kɨtswá 'òá kònìnɨ. (Kòdhɨ má adré tà ta móndí azaaza àdhya tínɨ.)

22 À́yɨ nda ɨ Èbérè 'ɨ? Ma kókpà kònìnɨ. À́yɨ Ɨsèrélè ànzɨ 'ɨ? Ma kókpà kònìnɨ. À́yɨ Àbàrámà nɨ toyó 'ɨ? Ma kókpà kònìnɨ.

23 À́yɨ Krísto nɨ màrábà 'ɨ? (Kòdhɨ má adré tà ta tɨrí kɨza líyí àdhya tínɨ.) Ma kókpà kònìnɨ àyɨ kɨ lavú. Má 'o mána àzí kòkóròko àyɨkya kɨ lavú. À lebhé ma bădzó na

vésè be bǐ àyɨ kɨ lavú. À tswà ma vésè be bǐ àyɨ kɨ lavú. Ma tá ànyɨ dràdrà mǐle vésè be bǐ.
24 Vésè be nzi, Yúdà ànzɨ ì bhwà ma fímbò sè vésè be nyadhɨ-àlo-drǐ-mudrí-drǐ-nzi-drǐ-su.
25 Vésè be na, à tswà ma fa sè. Vésè be àlo, à lebhé ma kírà sè. Vésè be na, bwátù arí áma tayí yǐ mi. Ma tá yǐandre mi ngátsi àlo ìndì kǐtú àlo.
26 Vésè be bǐ, má to atsí lìzo vwàvwà ro. Má nya kɨzà yǐ lǐti ɨ sè, kùgú ɨ drígá, áma súrú ɨ drígá, móndí súrú twá ro dhɨ ɨ drígá, ìndì adrúpi kɨnzò ro dhɨ ɨ drígá. Má nya kpà kɨzà bhàandre ɨ 'ásè, duku ɨ 'ásè, ìndì yǐandre ɨ mǐsè.
27 Má 'o àzí kòkóròko landèzo lavúlé. Vésè be bǐ, má ko ayí ko. Tàbirí ndè ma, yǐ lovó be. Vésè be bǐ, ngá nyàle dhɨ pɨ ma. Kɨdhì ndè ma, ìndì ma tá kítá àko.
28 Má kɨtswá tà àruka títí dhɨ kɨ ta ko. Dɨ, kǐtú àlo àlo títí ɨ sè dhɨ, má adré mána áma togó bha lanzǐle Èkèlézyà títí dhɨ kɨ tà sè.
29 Dhya àlo kàdré yàyà dhɨ, ma kókpà yàyà. À kò'o dhya àlo dhèle tàkonzɨ na dhɨ, áma togó adré aswálé tà nda sè.
30 Dɨ kòkɨtswá má dré adrézó áma afà dhɨ, má nɨ áma afà tà adrébhá áma tà yàyà kɨ tadhá dhɨ ɨ sè.
31 Gǐká àma kɨ Mírǐ Yésu nɨ Atá, kɨtswálépi rúku sè kóná vésè kólyá dhɨ, nǐ dóro tàle dhɨ, má adré kɨnzò ta ko dhɨ.
32 Lókyá má dré tá adrérà'a Dàmàsékè na dhɨ 'á dhɨ, gùvèrènérè adrélépi tá ópí Árétà zàle dhɨ bhà tá sòdá ɨ adrélé bhàandre nda nɨ zèríbàti kɨ likí, ì kòkɨtswáró áma ru be dhɨ bvó.
33 Dɨ, à bhà ma kánzɨ na, áma 'òzo pfòle mòlísà àlo zèríbà na dhɨ 'ásè, áma tɨrízó gò, má dré lapázó gùvèrènérè nda drígásè.

12

Tà lùzu ró Gǐká dré tadhálé Pólò dré dhɨ ɨ

1 Adré lèá dhɨ, má kògò adrélé áma afà, tágba kàdré tà dóro 'ɨ ko yà dhɨ. Dɨ má nɨ ngá agábhá má mi toróbí tínɨ dhɨ kɨ tà ta, túmǎní tà lùzu ró Mírǐ dré tadhálé má dré dhɨ íbe.
2 Má nǐ agó àlo Yésu Krísto nɨ ka'ǐlepi dhɨ be. Lavú dre kóná mudrí-drǐ-su, Gǐká do tá akódhɨ kurú na, bhù kurú na àzya nɨ kɨ lavúlépi dhɨ na. Dɨ má nǐ ko ngalè Gǐká do tá akódhɨ rúbhá na yà, kó ngalè rúbhá na ko yà dhɨ. Gǐká nǐ ngbà 'í nɨ.
3-4 Dɨ má nǐ, Gǐká do tá akódhɨ nda pàràdísò na dhɨ be. Kàdré tá rúbhá na yà, kó ngalè rúbhá na ko yà dhɨ, má nǐ ko. Gǐká nǐ nɨ. Dɨ kònàle dhɨ, akódhɨ yi tá tà kɨtswázó tà nɨ nɨ ta kúlí sè bwà ko, à dré logálé móndí dré tàle dhɨ ɨ kòdhya.
5 Má nɨ áma afà dhya làsú be kònɨnɨ nda nɨ tà sè. Dɨ, má kɨtswá mána áma afà áma tàndɨ nɨ tà sè ko, kàdré ngbà 'í áma tà yàyà kɨ tà sè ko dhɨ.
6 Kònò má kàdré tá áma le afàle áma tàndɨ nɨ tà sè dhɨ, má nɨ tá adré móndí azaaza 'ɨ ko. Tàko ko, má nɨ tá adré tà bàti ta kòdhya. Dɨ, má adré mána tà nda nɨ le 'òle ko, dhya àlo kònòró ma kàdrɨ ngóró dré kɨtswálé tà má dré adrélé 'òle ìndì tàle dhɨ ɨ sè ko dhɨ tínɨ ko.
7 Dɨ, kɨtswázó áma kɨkí, má kàtsáró drǐkàdrɨ ro tà kàdrɨ lùzu ró tadhálé má dré nda kɨ tà sè ko dhɨ, à bhà ngá kùtsí tínɨ dhɨ áma rúbhá na. Ngá nda ngá Sàtánà dré amùle kɨtswálé kɨzà fe má dré dhɨ 'ɨ, má kàdréró drǐkàdrɨ ro ko dhɨ bvó.
8 Vésè be na, má lizí tá Mírǐ ti, kòtɨngáró tá ngá nda má rúsè ká.
9 Dɨ, akódhɨ logó má dré dhɨ: «Áma togó tanɨ kɨtswá mí dré dre. Tàko ko, má adré áma rǐnyí 'o kɨtswálé títí ámɨ tà yàyà na.» Dɨ ásà dhɨ, má nɨ mána áma afà áma tà yàyà kɨ tà sè, Krísto nɨ rǐnyí kàdréró tà 'o má léna be dhɨ bvó.

10 Má adré dɨ lenzélé áma tà yàyà kɨ tà sè, làdhá adrélé dhàle má rú dhɨ kɨ tà sè, tà kòkóròko kɨ tà sè, áma mì pfòma nɨ tà sè, ìndì kɨzà má dré adrélé nyàle Krísto nɨ tà sè dhɨ kɨ tà sè. Tàko ko, má dré adrérà'a yàyà dhɨ 'á dhɨ, ma rĩnyi ró.

Pólò nɨ togó lanzì Kòrîtòbhá kɨ tà sè

11 Má kòtà tà ngóró móndí azaaza àdhya tínɨ dhɨ, mì 'o ma adrélé tà ta kònìnɨ dhɨ àmɨ. Adré tá be lèá dhɨ, mì kàdré áma tà dóro kɨ tadhá dhɨ àmɨ. Tàko ko, dhya àmɨ kòfalé adrébhá àyɨ kɨ no àpóstolò kàdrì ɨ ró dhɨ ì lavú ma àlomvá ko, tágba má kàdré mána móndí tàko 'ɨ yà dhɨ.

12 Lókyá má dré tá adrérà'a àmɨ kòfalé dhɨ 'á dhɨ, má 'o tá tà líndríga ró adrébhá tá Gĩká nɨ rĩnyí tadhá dhɨ ɨ landè àko ró, tadházóá dhɨ, ma àpóstolò 'ɨ káyà dhɨ.

13 Tà dóro títí má dré tá 'òle Èkèlézyà àruka ɨ 'ásè dhɨ ɨ, má 'o kókpà àmɨ kòfalé 'í. Dɨ, má tayí mána áma tà lanzĩle àmɨ dri dhɨ ko. Mì kòtrĩ dɨ tà kònzɨ má dré 'òle àmɨ rú nda kòdhɨ!

14 Kòdhɨ vésè nɨ na má dré adrézó 'òle lìle àmɨ véna dhɨ 'ɨ. Dɨ má kɨtswá áma tà tayí lanzĩle àmɨ dri dhɨ ko. Tàko ko, má adré àmɨ kɨ ngá nda kisúlé kòdhya ko. Be ró dhɨ, má adré mána àmɨ kɨ tàndɨ kɨ nda kisúlé kòdhya. Adré lèá dhɨ, ànzɨmvá ì kàdré ngá lokó fèle àyɨ kɨ tibhá ɨ dré dhɨ àyɨ ko. Adré dɨ be lèá dhɨ, ànzɨ kɨ tibhá ì kàdré ngá lokó fèle àyɨ kɨ ànzɨ ɨ dré dhɨ àyɨ.

15 Ma ró dhɨ, ma gànzi ró áma ngá fe akílé títí àmɨ dré, ìndì áma tàndɨ nɨ fe wăyi àmɨ dré. Dɨ, má kàdré àmɨ kɨ le lavúlé dhɨ, mì nɨ go adrélé áma le tsà?

16 Dɨ mì nɨ ka'ĩá tàle dhɨ, má tayí áma tà lanzĩle àmɨ dri dhɨ ko dhɨ. Dɨ, tágba kònìnɨ dhɨ, móndí àruka àmɨ kòfalé dhɨ kɨ tàá dhɨ, ma túrúpfú líyí ro nɨ, má lɨtí àyɨ túrúpfú sè.

17 Má lɨtí tsĩ àmɨ, àmɨ kɨ ngá kisúzó dhya má dré mùle àmɨ véna dhɨ ɨ sè?

18 Bàti, má kodzó tá Títò lìle àmɨ véna gò, má dré àma kɨ adrúpi àlo dhɨ nɨ mùzo lìle túmăní akódhɨ be. Dɨ Títò nda lɨtí tsĩ àmɨ, ngá kisúzó àmɨ drígásè dhɨ 'í? Áma rĩti dhɨ ɨ, mà 'o tà àmɨ kòfalé togó àlo sè, láti àlo dhɨ nɨ lebèzo.

19 Mì adré àmɨkya kisùá dhɨ, mà tà tà nda kòdhɨ ɨ títí kɨtswázó àma kɨ tàrá ga àmɨ kandrá? Kóko! Be ró dhɨ, mà adré àmakya tà ta Gĩká kandrá ngóró móndí adrébhá Krísto na dhɨ ɨ tínɨ. Áma arúpi mà dré lèle tò nɨ ɨ, tà títí mà dré adrélé 'òle dhɨ ɨ, mà adré 'òá kɨtswázó àmɨ kɨ tɨmbà àmɨ kɨ tà ka'ĩka'ĩ na.

20 Má adré mána ngá ro, má nɨ dra tsa àmɨ véna àmɨ kɨ kisú ngóró má dré lèle ko dhɨ tínɨ dhɨ sè, ìndì mì nɨ dra áma kisú ngóró mì dré lèle ko dhɨ tínɨ dhɨ sè. Má adré kpà ngá ro, má nɨ dra lawà kisú àmɨ kòfalé, lovó kònzɨ íbe, togóaswa be, dhyá kɨ tà bhàma drĩdrĩ dhɨ be, làdhá be, móndí kɨ rú tàma kònzɨ dhɨ be, drĩkàdrì be, ìndì tà wàyá be dhɨ sè.

21 Má adré kpà ngá ro, má kònì dra tsa dhɨ, áma Gĩká nɨ dra áma tà tɨrí àmɨ kandrá dhɨ sè, ìndì má nɨ dra ngo móndí bĩ tàkonzì 'obhá drĩdrĩ gò, ì dré àyɨ kɨ togó ladzázó ko dhɨ kɨ tà sè dhɨ sè. Tàko ko, ì ladzá àyɨ kɨ togó àyɨ kɨ tà ndĩ ró dhɨ kɨ tà sè, àyɨ kɨ ndòtò tà sè, ìndì àyɨ kɨ tà swà ì dré 'òle dhɨ kɨ tà sè ko.

13

Tà tàle kùdù ro Kòrîtòbhá kɨ kodzózó dhɨ ɨ

1 Kòdhɨ vésè nɨ na má dré adrézó lìle àmɨ véna dhɨ 'ɨ. Ngóró tɨsìle Gĩká nɨ Kúlí na dhɨ tínɨ: «À kàdré tà títí dhɨ kɨ bvó lanzí, móndí rĩ yà kó ngalè na yà tà nda kɨ nobhá mĩ sè dhɨ kɨ kúlí sè.»*

2 Má longó tá tà àmɨ dri má dré tá adrérà'a àmɨ véna vésè nɨ rĩ sè dhɨ 'á, dɨ má adré gòle longóá má dré adrérà'a vwàvwà ro dhɨ 'á: Má kònì dra tsa àmɨ véna dhɨ,

* **13:1 13:1** Á kònò Dùtèrònómè 19:15.

má kɨtswá móndyá tàkonzì 'obhá drĩdrĩ dhɨ kɨ tayí móndí àruka íbe tà ŋòma àyɨ dri dhɨ sè ko.
3 Mì adré tá lèá nĩle dhɨ, Krísto adré tà ta má tí nì káyà dhɨ, dɨ mì nɨ nĩá. Tàko ko, Krísto dré adrérà'a tà 'o àmɨ kòfalé dhɨ 'á dhɨ, akódhɨ yàyà ko. Be ró dhɨ, adré ína tà 'o rĩnyí sè.
4 Tà bàti ró dhɨ, akódhɨ tá yàyà akódhɨ nɨ tidírà'a fa kɨpakɨpa dri dhɨ 'á. Dɨ, nyànomvá dhɨ, akódhɨ ína lídrì íbe Gĩká nɨ rĩnyí sè. Âma ró dhɨ, àma kókpà yàyà Krísto na. Dɨ, àma àmakya lídrì íbe túmãní akódhɨ be Gĩká nɨ rĩnyí sè, ìndì mà nɨ rĩnyí nda nɨ tadhá àmɨ dré.
5 Lè mì kàdré àmɨ kɨ togó kɨ tabhĩ, nĩzoá ngalè mì ka'ĩ Krísto bàti gò, mì dré adrézó tà 'o àmɨ kɨ tà ka'ĩka'ĩ nda sè yà dhɨ. Mì kàdré àmɨ kɨ tàndɨ kɨ tabhĩ. Mì nĩ, Yésu Krísto àmɨ léna be dhɨ ko? Âruka nɨ, mì nɨ àmɨ kɨ tabhĩ kisúzóá dhɨ, àmɨ kɨ tà kɨtswá ko.
6 Dɨ má adré mĩ bha, mì kònĩró tàle dhɨ, Gĩká ka'ĩ àma adrélé àpóstolò ɨ ró nì káyà dhɨ.
7 Má adré tà zi Gĩká tí, mì kò'oró tà kònzɨ àlomvá ko. Má adré zĩá kònìnɨ, à kònòró àma ngóró móndí Gĩká dré ka'ĩle dhɨ ɨ tínɨ ko. Be ró dhɨ, má adré mána zĩá kònìnɨ, mì kàdréró tà dóro 'o, tágba mà kàdré sùle ngóró móndí Gĩká dré ka'ĩle ko dhɨ ɨ tínɨ yà dhɨ.
8 Tàko ko, mà kɨtswá tà àlo 'o kònzɨ tà bàti rú bwà ko. Be ró dhɨ, mà kɨtswá ngbà 'í tà 'o tà bàti nda dré.
9 Mà kàdré yàyà gò, mì dré àmɨkya adrézó rĩnyi ró dhɨ, mà adré lenzélé tà nda sè. Mà adré kpà tà zi Gĩká tí, kò'oró àmɨ kɨtswálé títí be dhɨ bvó.
10 Ásà dhɨ, má adré tà kòdhɨ kɨ tɨsì àmɨ dré, má dré adrérà'a vwàvwà ro dhɨ 'á, má kònì dra tsa àmɨ véna dhɨ, má kòlotóró àmɨ rĩnyí Mírì dré afèle má dré dhɨ sè ko. Tàko ko, akódhɨ afè rĩnyí nda má dré kɨtswázó àmɨ kɨ tà ka'ĩka'ĩ kɨzá ko, be ró dhɨ, kɨtswázó àmɨ kɨ tɨmbà àmɨ kɨ tà ka'ĩka'ĩ na dhɨ bvó.
11 Kùdù ro dhɨ, áma adrúpi ɨ, mì kàdré lenzélé. Mì kàdré àmɨ kɨ fe Gĩká dré adrélé 'òle kɨtswálé títí. Mì kàdré ru tɨmbà, adrézó kpà ru yi àmɨ kòfalésè. Mì kàdré tà kɨdríkɨdrɨ íbe àmɨ kòfalé be. Dɨ Gĩká adrélépi lèle fe tà kɨdríkɨdrɨ be dhɨ, nɨ adré túmãní àmɨ íbe.
12 Mì kòfè mòdo adrézó ru kamú àmɨ kòfalésè lèle sè. Móndyá títí Gĩká àdhya kònwa dhɨ ì fè mòdo àmɨ dré.
13 Mírì Yésu Krísto nɨ togó tanɨ, Gĩká nɨ lèle, ìndì ru amuma Tɨrí Lólo be dhɨ ì kàdré àmɨ íbe títí!

Wárágà Pólò dré tìsìle Gàlàtíyàbhá ì dré dhì

Wárágà kònìdhì nì tà àndu ngìle drìdrì dhì

Kònìdhì wárágà Pólò dré tìsìle móndyá ka'ìbhá bvò Gàlàtíyà àdhya na dhì ì dré dhì 'ì. Pólò longó tá Rúbí Tanì gò, Èkèlézyà kì tobhàzo bvò nda na, dré tá adrérà'a áyì atsí andre nì rì to, adrélé kpà na nì nì to dhì 'á (Tà 'òle dhì ì 16:6; 18:23). Àmvolásà dhì, móndí àruka ì dré tsàzo adrélé tadhá dhì, lè móndyá ka'ìbhá Yúdà ànzì ró ko dhì ì kàdré Mósè nì tátrítrí kúlí likí, lavúlé dhì, ì kàdré àyì kì 'o lwàle. Ì adré dì tá móndyá ka'ìbhá nda kì drì kìzá tà nda sè.

Dì Pólò adré wárágà kònìdhì nì tìsì kìtswázó móndyá ka'ìbhá nda kì lotó tà tadhálé kìnzò sè nda nì tà sè. Drìdrì dhì, adré tadhá dhì, Gìká azí ì adrélé àpóstolò ro móndyá súrú twá ro dhì ì véna ngínì ya dhì. Adré kpà tadhá dhì, àpóstolò àruka títí dhì ì ka'ì ì áyì àzí be ngínì ya dhì. Bvóá dhì, adré tadhá dhì, Gìká adré móndí kì bha gyăgya í kandrá tátrítrí kúlí 'òma sè ko, dì ngbà 'í Yésu Krísto nì ka'ìma sè. Kùdù ro dhì, Pólò adré àyì kì kodzó, ì kàdréró atsílé Tìrí Lólo nì rìnyí sè. Tàko ko, Tìrí nda nì lò'wa dóro 'a bì àyì léna. Lò'wa kàdrì lavúlé dhì, lèle 'ì.

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhì léna dhì kì atìma

1) Pólò nì mòdo fèma, ìndì Rúbí Tanì nì tà (1:1-10)
2) Pólò nì azima adrélé àpóstolò ro dhì (1:11–2:21)
3) Móndí kì tìdrìma tátrítrí kúlí 'òma sè ko, dì, Yésu Krísto nì ka'ìma sè dhì (3:1–4:31)
4) Atsima Tìrí Lólo nì rìnyí sè dhì (5:1–6:10)
5) Pólò nì kúlí kùdù (6:11-18)

Pólò nì mòdo fèma

1 Ma, Pólò, Yésu Krísto nì àpóstolò, má adré wárágà kònìdhì nì tìsì ma. Á mù ma móndí ì vélésè ko. Móndí ì mù kpà ma nì ko. Be ró dhì, Yésu Krísto ì Gìká Atá akódhì nì tìngálépi dràdrà lésè dhì be dhì, ì mù ma adrélé àpóstolò ro dhì àyì.

2 Àma túmăní áma adrúpi títí mà dré adrézó àyì íbe dhì ì, mà adré wárágà kònìdhì nì tìsì Èkèlézyà bvò Gàlàtíyà àdhya na dhì ì dré.

3 Gìká àma kì Atá ì Mírì Yésu Krísto be dhì ì kòbhà àyì kì togó tanì àmì rú, ìndì ì kòfè tà kìdrìkìdrì àmì dré!

4 Krísto nda fè ì dràle àma kì tàkonzì kì tà sè, kìtswálé àma kì apá bvò kònzì ándrò kònìdhì lésè, ngóró Gìká àma kì Atá dré tá lèle dhì tínì.

5 Mìlanzìlanzì kàdré Gìká dré kóná vésè kólyá! Kàdré kònìnì.

Rúbî Tanì ngbà 'î àlo kwákwá

6 Áma líndrí adré gàle àmì kì tà sè. Tàko ko, mì adré àmìkya Gìká àmì kì azílépi Krísto nì togó tanì sè dhì nì tayí mbèlè gò, adrézó àmì kì adzá rúbí tanì twá dhì véna.

7 Tà bàti ró dhì, rúbí tanì twá Rúbí Tanì bàti dhì rúsè dhì yókódhó. Dì, móndí àruka ì adré àyìkya àmì kì drì kìzá, adrézó Rúbí Tanì Krísto àdhya nì le ladzálé atsálé tà gòdhógòdho ró.

8 Dì, dhya àlo kàdré rúbí tanì twá dhì nì longó Rúbí Tanì mà dré longólé àmì dré dhì rúsè dhì, Gìká nì tátrítrí kàdré akódhì nda dri, gba kàdré àma 'ì yà, kó ngalè ángéló apfòlepi bhù lésè dhì 'ì yà dhì!

9 Ngóró mà dré tàle dre dhì tínì dhì, má adré gòle tàá dhì: Dhya àlo kàdré rúbí tanì twá dhì nì longó àmì dré Rúbí Tanì mì dré ka'ìle dhì rúsè dhì, Gìká nì tátrítrí kàdré akódhì dri!

10 Kòdhɨ má adré tsì móndí kɨ togó tabhǐ asélé, ì kòka'ĭró áma tà be dhɨ bvó? Kóko! Má adré mána lèá dhɨ, Gĭká kòka'ĭ áma tà nì. Kó ngalè, má adré tà 'o kɨtswázó móndí kɨ togó 'o kɨnílé dhɨ bvó? Kóko! Kònò má kàdré tá 'òá kònìnɨ dhɨ, má nɨ tá adré Krísto nɨ màrábà 'ɨ ko.

Pólò nɨ azima adrélé àpóstolò ro dhɨ

11 Áma adrúpi ɨ, má lè mì kònǐ tàle dhɨ, Rúbí Tanɨ má dré adrélé longólé dhɨ angá móndí ɨ drĭlésè ko.
12 Má kisú Rúbí Tanɨ nda móndí ɨ vélésè ko. Móndí ì tadhá kpà Rúbí nda má dré nì ko. Be ró dhɨ, Yésu Krísto nɨ tàndɨ tadhá Rúbí nda má dré nì.
13 Tàko ko, mì yi tàle dhɨ, wáláká dhɨ, má adré tá Yúdà ànzɨ kɨ Gĭká nɨ tà lebè ngínɨ ya dhɨ 'í. Mì yi kpà má adré tá móndyá Èkèlézyà Gĭká àdhya lé dhɨ kɨ mǐ pfo lavúlé, adrézó àyɨ kɨ tà tabhǐ pfùle ngínɨ ya dhɨ 'í.
14 Má adré tá mána Yúdà ànzɨ kɨ Gĭká nɨ tà 'o, adrézó lìle ába drĭdrì áma mbǎàmu bǐ Yúdà ànzɨ ró dhɨ kya kɨ lavú. Áma togó tá àtsɨ ró lavúlé àma kɨ tábhí kɨ labhɨ kɨ tà sè.
15-16 Dɨ, Gĭká zì tá ína ma áma tirà ko dhɨ 'á gò, áma azízó áyɨ togó tanɨ sè. Dɨ kisù tá dóro nɨ, í dré áyɨ Mvá nɨ tadhálé má dré dhɨ, má kàdréró akódhɨ nɨ Rúbí Tanɨ longó móndyá súrú twá ro dhɨ ɨ véna. Dɨ dré áyɨ Mvá nda nɨ tadházó má dré dhɨ, má zi tá móndí àlo kɨtswálé áma drĭ ta dhɨ ko.
17 Má lì tá kpà Yèrúsalémà na dhya bhàle adrélé àpóstolò ɨ ró drĭdrì má kandrá dhɨ kɨ no ko. Dɨ, gbǎ lókyá nda sè dhɨ, má lì tá mána bvò Àràbíyà àdhya na gò, má dré gòzo lìle Dàmàsékè na.
18 Kóná na àmvolésè dhɨ, má dré lìzo Yèrúsalémà na, mà kòkɨtswáró ru ni Pétèró be be dhɨ bvó.* Gò mà dré adrézó akódhɨ be kǐtú mudrí-drĭ-nzi.
19 Má nò tá àpóstolò kɨ àruka ɨ ko, ngbà 'í Yàkóbhò, Mírì nɨ adrúpi 'ɨ kalóma.
20 Má adré tàá Gĭká kandrá dhɨ, tà má dré adrélé tisìle kòdhɨ ɨ tà bàti 'ɨ, kɨnzò 'ɨ ko.
21 Ámvolásà dhɨ, má dré lìzo bvò Sìríyà àdhya na ìndì Kĭlĭkíyà àdhya na.
22 Lókyá nda sè dhɨ, móndyá Krísto nɨ ka'ĭbhá Èkèlézyà Yùdáyà na dhɨ ɨ 'ásè dhɨ ì nǐ tá rè dhu ma ko.
23 Ɨ yi tá ngbà 'í tà adrélé tàle áma tà sè dhɨ kòdhya: «Dhya atú adrélépi àma kɨ mǐ pfo dhɨ, adré nyànomvá tà adrézó Krísto nɨ ka'ĭ dhɨ nɨ longó, tágba dré tá adrézó tà nda nɨ tabhǐ pfùle dhɨ.»
24 Dɨ ì adré tá Gĭká nɨ rú bha kùle áma tà sè.

2

Àpóstolò ɨ ka'ĭ Pólò

1 Kóná mudrí-drĭ-su àmvolésè dhɨ, má dré gòzo lìle tódhyá Yèrúsalémà na. Mà lì tá túmǎní Bàrànábà be. Má drĭ tá kpà Títò má vésè be.
2 Má lì tá kònàle, Gĭká dré tá tadhálé má dré dhɨ má kòlì dhɨ sè. Dɨ mà kòkisú ru àma pátí dhya adrélé nòle móndí kàdrɨ Èkèlézyà àdhya ró dhɨ íbe dre dhɨ, má dré Rúbí Tanɨ má dré adrélé longólé móndyá súrú twá ro dhɨ ɨ dré dhɨ nɨ àndu ngìzo àyɨ dré. Tàko ko, má lè tá àzí má dré tá 'òle ìndì má dré tá adrélé 'òle dhɨ kàtsá tà tàko ró ko.
3 Dɨ ì dré áma kúlí yĭzo dhɨ, ì lè tá ndìndì áma atsíàmu Títò nɨ 'òle lwàle dhɨ ko, tágba akódhɨ dré tá adrézó Gĭríkĭ mvá 'ɨ dhɨ.
4 Tà nda kòdhɨ apfò tá àma kandrá tàko ko, adrúpi àruka kɨnzò ro dhɨ ì afí tá lùzu ró àma kòfalé, tà àma kɨ trìzo Yésu Krísto na dhɨ nɨ nda nǐle túrúpfú sè, ì kòbhàró àma gòle adrélé tódhyá màrábà tátrɨtrí kúlí àdhya ɨ ró be dhɨ bvó.

---

* **1:18 1:18** Gĭká nɨ Kúlí tisìle Gĭríkĭ ti sè dhɨ léna dhɨ, à adré «Kéfà» kisú kònwa. Rú nda rú àzya Pétèró àdhya 'ɨ.

5 Dɨ, mà ka'ĩ tá àmakya tà ì dré lèle 'òle nda àlomvá ko, mà kòsuró tà bàti Rúbí Tanɨ
àdhya mà dré adrélé longólé àmɨ dré dhɨ rú.
6 Kàdré dɨ dhya adrélé nòle móndí kàdrì ɨ ró nda kɨ tà sè dhɨ, ì lè tá àyɨkya tà àzya
bhàle tà má dré adrélé longólé dhɨ dri ko. (Ȧyɨ nda ì kàdré tá móndí kàdrì 'ɨ bàti dhɨ,
tà nda tà kàdrì 'ɨ má mĩlésè ko. Tàko ko, Gĩká adré móndí kɨ làsú no kòdhya ko.)
7 Be ró dhɨ, ì nò àyɨkya ngádra 'á dhɨ, Gĩká bhà tá má drígá àzí adrézó Rúbí Tanɨ
longó móndyá súrú twá ro dhɨ ɨ véna dhɨ, ngóró ɨ dré tá àzí adrézó Rúbí nda nɨ longó
Yúdà ànzɨ ɨ véna dhɨ nɨ bhàle Pétèró drígá dhɨ tíni.
8 Tàko ko, Gĩká tá Pétèró nɨ bhàlepi adrélé àpóstolò ro Yúdà ànzɨ ɨ véna dhɨ, bhà tá
kpà ma adrélé àpóstolò ro móndyá súrú twá ro dhɨ ɨ véna dhɨ nì.
9 Dɨ Yàkóbhò, Pétèró, tsàle Yòwánì, adrélé nòle móndí kàdrì Ȅkèlézyà àdhya ró dhɨ,
ì nò dhɨ, Gĩká afè tá àzí nda má dré áyɨ togó tanɨ sè nì. Dɨ ì dré àma kɨ drígá rùzo
túmănî Bàrànábà be, tadházóá dhɨ, mà amú ru àyɨ íbe dre. Dɨ mà dré ru yĩzo àyɨ íbe,
mà kòlìró àmakya móndyá súrú twá ro dhɨ ɨ véna, ìndì ì kòlìró àyɨkya Yúdà ànzɨ ɨ
véna.
10 Ɨ zi tá ngbà 'í tà àlo àma tí kòdhya, mà kògòró adrélé móndí lemerè ro dhɨ kɨ tà
kisù. Dɨ tà nda kòdhɨ tá tà áma togó dré adrézó àtsɨ ró 'òá dhɨ 'ɨ.

Pólò lɨgí Pétèró be Ȧtĩyòkĩyà na

11 Dɨ, àmvolásà, lókyá Pétèró dré atszó Ȧtĩyòkíyà 'a dhɨ sè dhɨ, má lɨgí tá akódhɨ
be móndyá títí ɨ kandrá, tà kònzɨ dré tá adrélé 'òle dhɨ sè.
12 Tàko ko, akódhɨ dré atszó dhɨ, kɨdhó tá adrélé ngá nya túmănî móndí ka'ĩbhá
súrú twá ro dhɨ íbe. Dɨ, móndí àruka Yàkóbhò dré amùle dhɨ ì dré atszó dhɨ, Pétèró
dré ína apfòzo móndyá súrú twá ro nda ɨ kòfalésè gò, adrélé àyɨ rúsè gàrà dri. 'O tá
kònìnɨ dré tá adrélé Yúdà ànzɨ amùle nda kɨ ro dhɨ sè. Tàko ko, àyɨ nda ì adré tá lèá
dhɨ, móndyá ka'ĩbhá títí dhɨ ì kàdré àyɨ kɨ 'o lwàle.
13 Dɨ móndyá ka'ĩbhá àruka títí Yúdà ànzɨ ró dhɨ ì kònò tà nda dre dhɨ, ì dré kpà
kɨdhózó adrélé túrúpfú tà nda nɨ 'o túmănî Pétèró be. Ɨ se tá ndìndì Bàrànábà nɨ togó
adrélé túrúpfú tà nda nɨ 'o àyɨkya tíni.
14 Dɨ má kònò, ì adré tá tà bàti Rúbí Tanɨ àdhya nɨ lebè ko dhɨ dre dhɨ, má dré tàzoá
Pétèró dré móndyá títí ɨ kandrá dhɨ: «Mɨ, Yúdà mvá ro nɨ, mí adré mína tà 'o ngóró
móndyá súrú twá ro dhɨ kya tíni, Yúdà ànzɨ kya tíni ko? Dɨ mí 'o mɨ ngíni adrélé
móndyá súrú twá ro nda kɨ kodzó adrélé tà 'o Yúdà ànzɨ kya tíni dhɨ?»

Móndyá Yúdà ànzɨ ró ìndì súrú twá ro dhɨ kɨ bhàma gyăgya àyɨ kɨ tà ka'ĩka'ĩ sè dhɨ

15 Ȧma ró dhɨ, àma móndí tĩle Yúdà ànzɨ ró dhɨ 'ɨ. Ȧma móndí súrú twá ro Gĩká nɨ
tátrítrí kúlí nibhá ko dhɨ 'ɨ ko.*
16 Dɨ, mà nĩ tàle dhɨ, Gĩká adré móndí kɨ bha gyăgya ɨ kandrá tátrítrí kúlí 'òma sè
ko dhɨ be. Be ró dhɨ, adré ngbà 'í àyɨ kɨ bha gyăgya ì dré Yésu Krísto nɨ ka'ĩle dhɨ sè.
Dɨ àma, mà ka'ĩ kókpà Yésu Krísto nda, Gĩká kòbhàró àma gyăgya ɨ kandrá Krísto nɨ
ka'ĩma sè, tátrítrí kúlí 'òma sè ko. Tàko ko, dhya àlo kɨtswá atsálé gyăgya Gĩká kandrá
tátrítrí kúlí 'òma sè bwà ko.
17 Dɨ, mà kàdré ndàá atsálé gyăgya Gĩká kandrá mà dré Krísto nɨ ka'ĩle dhɨ sè gò,
àma kɨ kisúzó tàkonzìbhá ro dhɨ, kòdhɨ adré tsĩ tàá dhɨ, Krísto adré àma kɨ 'o fĩle
tàkonzì na dhɨ nì? Tàdzí ko!
18 Má kògò áma bha tátrítrí kúlí má dré tayílé dhɨ nɨ rĩnyí zàle dhɨ, má adré tadhá
dhɨ, ma tátrítrí kúlí nda nɨ ŋòlepi 'ɨ bàti.

---

* **2:15 2:15** Gĩká nɨ Kúlí tisìle Gĩríkĩ ti sè dhɨ adré tàá kònwa dhɨ: «móndí súrú twá ro adrébhá tàkonzì 'o dhɨ ɨ». Kòdhɨ tá rú Yúdà ànzɨ ì dré fèle móndyá súrú twá ro dhɨ ɨ dré dhɨ 'ɨ. Rú nda nɨ àndu adré lèá tàle dhɨ: «móndí súrú twá ro Gĩká nɨ tátrítrí kúlí nibhá ko dhɨ ɨ»

19 Tàko ko, tátrɨtrɨ́ kúlí nda sè dhɨ, má drà mána tátrɨtrɨ́ kúlí nda lésè dre, má kàdréró lídrì íbe Gĩká dré be dhɨ bvó. Bàti, à tidí ma dràle túmáni Krísto be fa kɨpakɨpa dri dre.
20 Dɨ má kàdré lídrì íbe dhɨ, kòdhɨ vélé ma 'ɨ ko, be ró dhɨ, Krísto ína lídrì íbe má léna nì. Dɨ lídrì má dré adrézó ába rúbhá na kònìdhɨ, má adré ába, má dré adrélé Krísto, Gĩká nɨ Mváagó nɨ ka'ĩ dhɨ sè. Akódhɨ nda lè tá ma tò gò, áyɨ tàndɨ nɨ lídrì fèzo áma tà sè dhɨ nì.
21 Dɨ má adré mána Gĩká nɨ togó tanɨ ga ko. Àngyá ko, móndí ì kòkɨtswá tá atsálé gyăgya Gĩká kandrá tátrɨtrɨ́ kúlí 'òma sè dhɨ, kònò Krísto drà tá ína àngyá.

3

Tátrɨtrɨ́ kúlí 'òma, kó ngalè Krîsto nɨ ka'ĩma

1 Àmɨ Gàlàtĭyàbhá nɨ ɨ, àmɨ móndí azaaza 'ɨ! Àdhi lifí àmɨ kólé sè dhɨ nì? Tàko ko, à tadhá tá àmɨ dré ngádra 'á dhɨ, Yésu Krísto drà fa kɨpakɨpa dri àmɨ kɨ tà sè ngínɨ ya dhɨ 'í.
2 Dɨ má lè ngbà 'í tà àlo kònìdhɨ nɨ lizílé àmɨ tí kòdhya: Mì kisú Tɨrí Gĩká àdhya mì dré tátrɨtrɨ́ kúlí 'òle dhɨ sè? Kó ngalè, mì dré Krísto nɨ rúbí mì dré yĩle dhɨ nɨ ka'ĩle dhɨ sè?
3 Mì tayí àmɨ azálé kònìnɨ ngínɨngínɨ ró? Mì kɨdhó kó Gĩká nɨ ka'ĩ akódhɨ nɨ Tɨrí nɨ rĩnyí sè dre dhɨ, mì nɨ go tsĩ tà mì dré kɨdhólé nda nɨ 'o akɨ́lé àmɨ kɨ tàndɨ kɨ rĩnyí sè bwà?
4 Mì nya tsĩ kɨzà bĩ dhɨ ɨ àngyá? Kóko, kàdré kònìnɨ ko!
5 Mì tà rè má dré ká: Gĩká adré áyɨ Tɨrí fe àmɨ dré, adrézó kpà tà líndrɨ́ga ró dhɨ kɨ 'o àmɨ kòfalé, mì dré adrélé tátrɨtrɨ́ kúlí 'o dhɨ sè? Kó ngalè, mì dré adrélé Krísto nɨ rúbí mì dré yĩle dhɨ nɨ ka'ĩ dhɨ sè?
6 Mì kisù rè Àbàrámà nɨ tà ká. Gĩká nɨ Kúlí adré tàá dhɨ: «Akódhɨ ka'ĩ tá Gĩká gò, Gĩká dré akódhɨ nɨ nòzo gyăgya akódhɨ nɨ tà ka'ĩka'ĩ nda sè.»*
7 Ásà dhɨ, lè mì kònì dhɨ, móndyá adrébhá Gĩká nɨ ka'ĩ dhɨ ɨ Àbàrámà nɨ ànzɨ 'ɨ bàti.
8 Gĩká nɨ Kúlí tadhá tá drĩdrĩ dhɨ, Gĩká nɨ móndyá súrú twá ro dhɨ kɨ bha gyăgya í kandrá àyɨ kɨ tà ka'ĩka'ĩ sè gò, Kúlí nda dré Rúbí Tanɨ longózó Àbàrámà dré, tàzoá dhɨ: «Má nɨ tà tanɨ bha súrú títí bvò àdhya ɨ dri mí sè.»†
9 Dɨ ásà dhɨ, móndyá títí adrébhá Gĩká nɨ ka'ĩ dhɨ ì adré tà tanɨ kisú, ngóró Àbàrámà dré tá kisúlé áyɨ tà ka'ĩka'ĩ sè dhɨ tínɨ.
10 Dɨ, móndyá títí adrébhá láti nda atsázó gyăgya Gĩká kandrá tátrɨtrɨ́ kúlí 'òma sè dhɨ ɨ àyɨkya tátrɨtrɨ́ íbe àyɨ dri. Tàko ko, Gĩká nɨ Kúlí adré tàá dhɨ: «Dhya ángùdhi adrélépi ngbú tà títí tɨsìle búkù tátrɨtrɨ́ kúlí àdhya na dhɨ kɨ 'o ko dhɨ, Gĩká nɨ tátrɨtrɨ́ akódhɨ nda dri.»‡
11 Dɨ mà adré nòá ngádra 'á dhɨ, dhya àlo kɨtswá atsálé gyăgya Gĩká kandrá tátrɨtrɨ́ kúlí 'òma sè bwà ko. Tàko ko, Gĩká nɨ Kúlí adré tàá dhɨ: «Dhya atsálépi gyăgya áyɨ tà ka'ĩka'ĩ sè dhɨ nɨ adrí.»§
12 Dɨ, tátrɨtrɨ́ kúlí adré ína áyɨ totó tà ka'ĩka'ĩ dri ko. Be ró dhɨ, ngóró tɨsìle dhɨ tínɨ: «Dhya adrélépi tà títí tátrɨtrɨ́ kúlí dré adrélé tàle dhɨ kɨ 'o dhɨ nɨ adrí tà nda ɨ sè.»*
13 Krísto apá àma tátrɨtrɨ́ angálépi tátrɨtrɨ́ kúlí lésè dhɨ lésè, dré atsálé dhya tatrɨ́lé dhɨ ró àma kɨ tà sè dhɨ sè. Tàko ko, Gĩká nɨ Kúlí adré tàá dhɨ: «Dhya ángùdhi tidílé fa kɨpakɨpa dri dhɨ tátrɨtrɨ́ íbe í dri.»†

---

* **3:6 3:6** Á kònò Kɨdhoma 15:6. † **3:8 3:8** Á kònò Kɨdhoma 12:3; 18:18; 22:18. ‡ **3:10 3:10** Á kònò Dùtèrònómè 27:26. § **3:11 3:11** Á kònò Abàkúkà 2:4. * **3:12 3:12** Á kònò Lèvĭtíkè 18:5. † **3:13 3:13** Á kònò Dùtèrònómè 21:23.

14 Krísto 'o tà nda kònìnį, kįtswálé tà tanį Gĭká dré lazílé Àbàrámà dré dhį kòtsaró kpà móndyá súrú twá ro dhį į véna Yésu Krísto sè, mà kòkisúró Tįrí Lólo Gĭká dré lazílé dhį àma kį tà ka'ĭka'ĭ sè be dhį bvó.

Tátrįtrí kúlî į lazikúlî be dhį

15 Áma adrúpi į, má nį tà nda kòdhį nį tadhá tà móndí ì dré adrélé 'òle àyį kòfalésè dhį rú: Móndí ì kòbhà tà ru yĭzo àyį kòfalésè dhį, à kįtswá gòle tà nda nį bhe bwà ko. À kįtswá kpà tà àzya bha tà nda dri bwà ko.

16 Dį tà Gĭká dré tá lazílé Àbàrámà dré dhį į kókpà kònìnį. Gĭká nį Kúlí adré tàá dhį, Gĭká lazí tá tà nda į Àbàrámà dré, toyó nį be. Kúlí nda adré tàá «toyó nį į dré» ngóró móndí bĭ dhį į dré dhį tínį ko. Be ró dhį, adré tàá «toyó nį dré» ngóró móndí àlo dré dhį tínį.‡ Móndí àlo nda Krísto 'į.

17 Tà má dré adrélé lèle tàle dhį, tà kònìdhį 'į: Gĭká bhà tá tà ru yĭzo Àbàrámà be dhį gò, áyį lazikúlí fèzo drá. Dį tátrįtrí kúlí atsálépi kóná kámá-su-drĭ-nyadhį-àlo-drĭ-mudrí àmvolésè dhį kįtswá ína tà bhàle ru yĭzo nda nį bhe bwà ko. Tátrįtrí kúlí nda kįtswá kpà lazikúlí nda nį pfu ko.

18 Tàko ko, tà Gĭká dré lazílé áyį móndyá į dré tàyįlé ro dhį kàdré tá áyį totó tátrįtrí kúlí dri dhį, kònò tàyįlé nda kįtswá tá áyį totó lazikúlí dri ko. Dį, tà bàti ró dhį, Gĭká fè tàyįlé nda Àbàrámà dré áyį lazikúlí sè.

Tà Gĭká dré tátrįtrí kúlî fèzo ásà dhį

19 Kàdré dį kònìnį dhį, tà Gĭká dré tátrįtrí kúlí fèzo ásà dhį àdho tà 'į? Gĭká fè tá tátrįtrí kúlí nda kįtswálé móndí kį tàkonzì tadhá àyį dré, tsàle lókyá Àbàrámà nį toyó tà nį nį lazízó nda dré atsárà'a. Gĭká fè tá tátrįtrí kúlí nda ángélo į sè, ìndì móndí àlo adrélépi tá áyį totó móndí kį kòfalé 'á Gĭká be dhį sè.§

20 Dį Gĭká dré tá áyį lazikúlí nda nį fèzo Àbàrámà dré dhį, dhya àzya adrélépi tá áyį totó àyį kį kòfalé 'á dhį tá yókódhó. Tàko ko, Gĭká ngbà 'í àlo kwákwá.

21 Kòdhį adré tsĭ tàá dhį, tátrįtrí kúlí adré ru pfu lazikúlí Gĭká àdhya íbe? Tàdzí ko! Tàko ko, tátrįtrí kúlí kòkįtswá tá lídrì fe móndí į dré bwà dhį, kònò móndí kį tá atsá gyăgya tátrįtrí kúlí nda sè.

22 Dį, Gĭká nį Kúlí adré ína tàá dhį, móndyá títí bvò àdhya į tàkonzì nį rĭnyí zàle, Gĭká kòfèró áyį lazikúlí nda móndyá adrébhá Yésu Krísto nį ka'ĭ dhį į dré àyį kį tà ka'ĭka'ĭ sè.

23 Drìdrì lókyá adrézó Krísto nį ka'ĭ nda dré atsázó dhį kandrá dhį, àma tá móndí 'ìle tátrįtrí kúlí nį rĭnyí zàle, tsàle lókyá nda nį tadhárà'a.

24 Dį ásà dhį, Gĭká bhà tá tátrįtrí kúlí nda adrélé àma kį drĭ kòlepi ró, tsàle lókyá Krísto dré atsárà'a, Gĭká kòbhàró àma gyăgya í kandrá àma kį tà ka'ĭka'ĭ sè.

25 Dį lókyá adrézó Krísto nį ka'ĭ nda dré atsálé dre dhį sè dhį, àma vélé tátrįtrí kúlí adrélépi tá àma kį drĭ ko nda nį rĭnyí zàle ko.

Àma Gĭká nį ànzį 'į bàti

26 Dį àmį títí dhį į Gĭká nį ànzį 'į, mì dré Yésu Krísto nį ka'ĭle dhį sè.

27 Tàko ko, àmį títí bàtísimò dobhá ru amúzó Krísto be dhį į, mì asó Krísto àmį rú dre.

28 Dį àmį vélé twátwa ko, gba mì kàdré Yúdà ànzį 'į yà, kó ngalè móndí Yúdà ànzį ró ko dhį 'į yà, màrábà 'į yà, kó ngalè móndí màrábà ro ko dhį 'į yà, àgo 'į yà, kó ngalè tòkó 'į yà dhį. Tàko ko, àmį títí mì atsá ngá àlo ró Yésu Krísto na.

29 Dį mì kàdré móndyá Krísto àdhya 'į dhį, àmį Àbàrámà nį ànzį 'į bàti. Mì nį kpà tà Gĭká dré lazílé áyį ànzį į dré tàyįlé ro dhį nį kisú.

---

‡ **3:16 3:16** A kònò Kįdhoma 12:7; 13:15; 24:7.

§ **3:19 3:19** «Móndí adrélépi tá áyį totó móndí kį kòfalé 'á Gĭká be» kònìdhį tá Mósè 'į.

4

1 Tà má dré adrélé tàle dhɨ, tà kònɨdhɨ 'ɨ: Dhya dra áyɨ atá nɨ ngá kisúlépi tàyɨlé ro
dhɨ kàdré dhu rè mvámvá ro dhɨ, akódhɨ ngóró màrábà tɨ́nɨ, gba áyɨ atá nɨ ngá tɨ́tɨ́
dhɨ dré adrézó ɨ́na ró dhɨ.
2 Á adré akódhɨ nɨ bha akódhɨ nɨ lɨkɨ́bhá ɨ drɨ́gá ɨndɨ akódhɨ nɨ ngá lɨkɨ́bhá ɨ drɨ́gá,
tsàle lókyá atá nɨ dré bhàle dhɨ dré atsárà'a.
3 Dɨ àma, àma tá kókpà ànzɨmvá ɨ tɨ́nɨ, adrélé kpà màrábà ɨ ró tà bvò kòndɨ àdhya
kɨ rĩnyí zàle.
4 Dɨ lókyá kòkɨtswá dre dhɨ, Gĩká dré áyɨ Mváagó nɨ amùzo, tòkó dré tĩle tátrɨ́trɨ́ kúlí
zàle,
5 kàpáró móndyá adrébhá tá tátrɨ́trɨ́ kúlí nda zàle dhɨ ɨ, mà kàtsáró Gĩká nɨ ànzɨ ɨ
ró be dhɨ bvó.
6 Dɨ mà dré adrélé akódhɨ nɨ ànzɨ 'ɨ bàti dhɨ sè dhɨ, Gĩká amù áyɨ Mvá nɨ Tɨrí adrélé
àma kɨ togó na. Tɨrí nda adré loyóá àma léna dhɨ: «Ábbà! Tátá!»
7 Dɨ ásà dhɨ, mɨ vélé màrábà 'ɨ ko. Be ró dhɨ, mɨ mína Gĩká nɨ mvá 'ɨ bàti. Dɨ mɨ́ dré
adrélé akódhɨ nɨ mvá 'ɨ dhɨ sè dhɨ, mɨ́ nɨ kpà tà dré lazílé áyɨ ànzɨ ɨ dré tàyɨlé ro dhɨ
nɨ kisú.

Pólò nɨ togó lanzï Gàlàtɨ́yàbhá kɨ tà sè

8 Wáláká dhɨ, mɨ dré tá Gĩká nɨ nĩrà ko dhɨ 'á dhɨ, àmɨ tá màrábà gĩká tàko kya 'ɨ,
tágba gĩká nda ɨ dré adrézó gĩká bàti 'ɨ ko dhɨ.
9 Dɨ, nyànomvá dhɨ, mɨ nĩ vélé Gĩká dre. Tà bàti ró dhɨ, Gĩká nĩ àmɨ nɨ. Dɨ mɨ 'o àmɨ
ngɨ́nɨ gòle àmɨ kɨ adzá tà rĩnyí àko ɨndɨ kɨzà ro bvò kòndɨ àdhya nda ɨ véna dhɨ? Mɨ
adré tsï lèá gòle adrélé tà nda kɨ màrábà ɨ ró?
10 Tàko ko, mɨ adré àmɨkya kĩtú àruka kɨ tà lebè, mbă àruka kya ɨ́be, lókyá àruka
kya ɨ́be, ɨndɨ kóná àruka kya ɨ́be.
11 Má adré ngá ro àmɨ kɨ tà sè, àzí má dré 'òle àmɨ kòfalé dhɨ nɨ dra atsá tà tàko ró
dhɨ sè.
12 Áma adrúpi ɨ, má adré àmɨ kɨ ti lizí, mɨ kàtsáró má tɨ́nɨ, ngóró má dré tá atsálé
àmɨ tɨ́nɨ dhɨ tɨ́nɨ. Wáláká dhɨ, mɨ 'o tá ma kònzɨ ko.
13 Ngóró mɨ dré nĩle be dhɨ tɨ́nɨ dhɨ, lókyá má dré Rúbí Tanɨ longózó àmɨ dré vésè
nɨ àlo sè dhɨ sè dhɨ, má longó tá, áma rúbhá dré tá adrélé drà ro dhɨ sè.
14 Dɨ tágba áma rúbhá yàyà nda dré tá adrézó tà lanzï ro àmɨ dri dhɨ, mɨ ayízè tá
ma ko, mɨ gà tá kpà ma ko. Be ró dhɨ, mɨ ka'ï àmɨkya ma dòle ngóró ángéló Gĩká
àdhya tɨ́nɨ, kó ngalè Yésu Krísto nɨ tàndɨ tɨ́nɨ.
15 Dɨ àmɨ kɨ arí mɨ dré tá adrézó ába dhɨ vélé ángwà? Má kɨtswá tàá àmɨ kɨ tà sè
dhɨ, kòkɨtswá tá dhɨ, mɨ nɨ tá àmɨ kɨ mï angí afèle má dré.*
16 Dɨ, nyànomvá dhɨ, má atsá vo vélé àmɨ kɨ kàrɨbhá ro, má dré adrélé tà bàti ta
àmɨ dré dhɨ sè?
17 Móndí àruka àmɨ kòfalé dhɨ kɨ togó àtsɨ ró kɨtswázó àmɨ kɨ se àyɨ vésè. Dɨ, tà ɨ
dré adrélé lèle 'òle nda dóro ko. Ɨ adré àyɨkya àma kɨ kòfalé le lanzílé àmɨ ɨ́be, àmɨ
kɨ togó kàtsáró àtsɨ ró àyɨ kɨ tà sè be dhɨ bvó.
18 Adrélé togó ɨ́be àtsɨ ró dhɨ dóro, tà adrézó togó ɨ́be kònɨnɨ dhɨ kàdré dóro dhɨ.
Adré kpà lèá dhɨ, mɨ kàdré togó ɨ́be àtsɨ ró lókyá wǎyi sè, ngbà 'í lókyá mà dré adrérà'a
àmɨ ɨ́be dhɨ 'á ko.
19 Áma ànzɨ ɨ, má adré gòle kɨzà nya àmɨ kɨ tà sè, ngóró tòkó adrélépi 'òle tĩle dhɨ
dré adrélé kɨzà nya dhɨ tɨ́nɨ, tsàle lókyá mɨ dré dra àmɨ kɨ tayízó Krísto dré ladzálé
atsálé ɨ́ tɨ́nɨ dhɨ 'á.

---

* **4:15 4:15** Kúlí «mɨ nɨ tá àmɨ kɨ mï angí afèle má dré» kònɨ ɨ adré lèá tàle dhɨ, àyɨ nda ɨ tá gànzi ró àyɨ kɨ fe wǎyi Pólò nɨ tà sè.

20 Má lè tá adrélé túmáǹí àmı́ íbe nyànomvá, má kòkıtswáró tà ta àmı́ dré làsú be twá. Àngyá ko, áma drì adré abílé àmı́ kı́ tà sè!

Tà tadhálé Àgárà nı́ tà rú, ìndì Sárà nı́ tà rú dhı́

21 Àmı́ adrébhá lèá adrélé tátrítrí kúlí zàle nı́ ı́, mì tà rè má dré ká: Mì nì tà tátrítrí kúlí nda dré adrélé tàle dhı́ ı́ ko?
22 Tàko ko, à tisì tá dhı́, Àbàrámà tá ànzıàgo íbe rì. Àlo nı́ tá mvámvá tòkó màrábà ro, rú be Àgárà dhı́ dré tile dhı́ 'ı́. Àzya nı́ tá mvámvá tòkó màrábà ro ko, rú be Sárà dhı́ dré tile dhı́ 'ı́.
23 À ti mvámvá tòkó màrábà ro dhı́ àdhya nda rìnyí rúbhá àdhya sè. Dı́, à ti mvámvá tòkó màrábà ro ko dhı́ àdhya nda lazikúlí Gìká àdhya sè.
24 À nı́ kıtswá tà nda kòdhı́ kı́ àndu ngı́ kònìnı́: Tòkó rì nda ì adré tà rì Gìká dré bhàle ru yìzo móndí íbe dhı́ kı́ tà tadhá kòdhya. Àgárà nda adré tà Gìká dré bhàle ru yìzo móndí íbe kòngó Sìnáyì drìna dhı́ nı́ tà tadhá. Akódhı́ adré ànzı́ kı́ ti adrélé màrábà ı́ ró.
25 Àgárà adré kòngó Sìnáyì bvò Àràbíyà àdhya na dhı́ nı́ tà tadhá, adrézó kpà Yèrúsalémà ándrò kòndı́ nı́ tà tadhá. Àngyá ko, Yèrúsalémà nda ànzı́ nı́ íbe dhı́ ı́ màrábà 'ı́.
26 Dı́, Yèrúsalémà bhù na dhı́ ína màrábà 'ı́ ko. Yèrúsalémà nda àma kı́ andre 'ı́.
27 Tàko ko, Gìká nı́ Kúlí adré tàá dhı́:
«Mı́, tòkó kóndó ro tìlepi ko nı́, mí kòlenzé wà!
Mı́ mváaswa yìlepi ko nı́, mí kòga lúlúgyá wà!
Tàko ko, tòkó tayílé dhı́ nı́ ànzı́ kı́ lizó bǐ,
tòkó adrélépi agó be dhı́ àdhya kı́ lavú.»†
28 Áma adrúpi ı́, àmı́ àmıkya ànzı́ tìle Gìká nı́ lazikúlí sè dhı́ 'ı́, ngóró Ísákà tíní.
29 Lókyá nda kònàdhı́ sè dhı́, mvámvá tìle rìnyí rúbhá àdhya sè nda adré tá mvámvá tìle Tírí Lólo nı́ rìnyí sè nda nı́ mì pfo. Nyànomvá dhı́, tà nda kòdhı́ kókpà kònìnı́.
30 Dı́, Gìká nı́ Kúlí adré tàá ngíní? «Mí dro tòkó màrábà ro nda ı́ mvá nı́ be mí kandrásè. Tàko ko, tòkó màrábà ro nda nı́ mvá kıtswá ína tà lazílé tàyılé ro dhı́ nı́ kisú túmáǹí tòkó màrábà ro ko dhı́ nı́ mvá be tàdzí ko.»‡
31 Dı́ ásà dhı́, áma adrúpi ı́, àma tòkó màrábà ro dhı́ nı́ ànzı́ 'ı́ ko. Be ró dhı́, àma àmakya tòkó màrábà ro ko dhı́ nı́ ànzı́ 'ı́.

5

Àma móndyá Krîsto dré trìle dhı́ 'ı́

1 Krísto trì àma, mà kàdréró móndí trìle bàti dhı́ ı́ ró. Adré dı́ lèá dhı́, mì kàdré àmı́ kı́ totó tätä tà nda sè. Mì kòtayí kpà àmı́ gòle adrélé tódhyá màrábà tátrítrí kúlí àdhya ı́ ró ko.
2 Mì yi rè ká! Ma, Pólò, má adré tàá àmı́ dré dhı́: Mì kò'o àmı́ lwàle kıtswálé atsálé gyǎgya Gìká kandrá dhı́, tà Krísto dré 'òle àmı́ dré dhı́ kıtswá vélé àmı́ kı́ ledé ko.
3 Má adré gòle tàá dhı́: Lè dhya ángùdhi áyı́ 'òlepi lwàle dhı́ kàdré tà títí tátrítrí kúlí dré adrélé tàle dhı́ kı́ 'o.
4 Àmı́ adrébhá láti nda atsázó gyǎgya Gìká kandrá tátrítrí kúlí 'òma sè nı́ ı́, mì lanzí ru Krísto be dre. Mì vwà kpà Gìká nı́ togó tanı́ rúsè vwàvwà.
5 Dı́, àma ró dhı́, àma kı́ tà ka'ìka'ì sè dhı́, mà adré mì bha Gìká véna àma kı́ bhàma gyǎgya akódhı́ kandrá dhı́ nı́ tà sè, adrézó tà nda nı́ letè lovó sè Tírí Lólo nı́ rìnyí sè.
6 Tàko ko, àma adrébhá Yésu Krísto na dhı́ ı́ dré dhı́, dhyá kı́ lwàma ìndì dhyá kı́ lwàma ko dhı́, tà tàko 'ı́. Tà kàdrì lavúlé dhı́ ngbà 'í Krísto nı́ ka'ìma gò adrézó tà ka'ìka'ì nda nı́ tadhá lèle sè dhı́ 'ı́.

† **4:27 4:27** À kònò Ésáyà 54:1. ‡ **4:30 4:30** À kònò Kıdhoma 21:10.

7 Mì adré kó tá angú ra dóro dhɨ, àdhi kɨkí dɨ àmɨ tà bàti ka'ĩma 'òle dhɨ nɨ tayí dhɨ nì?
8 Tà adrézó àmɨ kɨ togó se kònìnɨ nda angá ína Gĩká adrélépi àmɨ kɨ azí dhɨ vélésè ko.
9 Mì nĩ ko tàle dhɨ, tàkú mvá tsà dhɨ adré mápà fóndro títí dhɨ nɨ 'o avólé nì dhɨ?*
10 Dɨ, má adré mána ka'ĩá Mírì na tàle dhɨ, mì kɨtswá tà twá kisù tà má dré adrélé tàle kòdhɨ rúsè ko. Kàdré ína dhya adrélépi àmɨ kɨ drì kɨzá dhɨ nɨ tà sè dhɨ, Gĩká nɨ tà bha akódhɨ nda dri, kàdré gba àdhi 'ɨ ya dhɨ.
11 Áma adrúpi ɨ, kònò má kàdré tá tadhá dhɨ, lè móndí ì kàdré àyɨ kɨ 'o lwàle dhɨ 'í dhɨ, à nɨ tá go adrélé áma mì pfo àdho tà sè? Tàko ko, tà má dré adrélé longólé Krísto nɨ dràma fa kɨpakɨpa dri dhɨ nɨ tà dri dhɨ kɨtswá tá vélé móndí kɨ 'o ledhélé dhɨ ko.
12 Kàdré dhya adrébhá àmɨ kɨ drì kɨzá nda kɨ tà sè dhɨ, má mĩlésè dhɨ, dóro nɨ tá ì dré àyɨ kɨ rúbhá kɨ tolwàle títí dhɨ!
13 Àmɨ, áma adrúpi ró nɨ ɨ, Gĩká azí àmɨ adrélé móndí trìle bàti dhɨ ɨ ró. Dɨ, mì kàdré àmɨ kɨ trìma nda nɨ no ngóró tà adrélépi láti fe àmɨ dré adrézó lovó kònzɨ àmɨ kɨ rúbhá kya kɨ 'o dhɨ ró ko. Be ró dhɨ, mì kàdré àmɨkya tà 'o àmɨ kɨ adrúpi ɨ dré àyɨ kɨ màrábà ɨ tínɨ lèle sè.
14 Tàko ko, tà títí tátrɨtrí kúlí dré adrélé tàle dhɨ ì adré àyɨ kɨ totó tòlí àlo kònìdhɨ dri: «Mí kàdré ámɨ àzya nɨ le ngóró mí dré adrélé ámɨ tàndɨ nɨ le dhɨ tínɨ.»†
15 Dɨ, mì kàdré àmɨkya ru tɨtsí, adrézó ru nya àmɨ kòfalésè kà'wá àtrá kya tínɨ dhɨ, mì kònò dɨ dóro, mì kòpfuró ru todràle ko.

Atsima Tɨrí Lólo nɨ rĩnyî sè dhɨ

16 Má adré dɨ tàá dhɨ: Mì kàdré atsílé Tɨrí Lólo nɨ rĩnyí sè gò, mì kòkɨtswáró lovó kònzɨ àmɨ kɨ rúbhá kya kɨ 'o ko.
17 Tàko ko, tà lovó kònzɨ rúbhá àdhya dré adrélé lèle 'òle dhɨ ɨ twá Tɨrí Lólo àdhya ɨ rúsè. Tà Tɨrí Lólo dré adrélé lèle 'òle dhɨ ɨ kókpà twá tà lovó kònzɨ rúbhá àdhya dré adrélé lèle 'òle dhɨ ɨ rúsè. Dɨ tà rì nda kòdhɨ ì adré ru pfu àyɨ kòfalésè gò, mì dré kɨtswázó tà mì dré adrélé lèle 'òle dhɨ kɨ 'o bwà ko.
18 Dɨ, mì kàdré àmɨ kɨ tayí Tɨrí Lólo dré adrélé tidrĩle dhɨ, àmɨ vélé tátrɨtrí kúlí nɨ rĩnyí zàle ko.
19 A nɨ kɨtswá tà lovó kònzɨ rúbhá àdhya dré adrélé lèle 'òle dhɨ kɨ no ngádra 'á: ndòtò tà, tà ndĩ ró dhɨ, tà swà,
20 gĩká tàko kɨ lɨndrì bhàma, kólé tà, togó kònzɨ bhàma, lawà, lovó kònzɨ bhàma móndí ɨ rú dhɨ, togóaswa, dhyá kɨ tà bhàma drĩdrì dhɨ, ru lanzɨma, ru kayima,
21 dɨrèma, wá tsĩma, gwányá wàyá kɨ tà, tsàle tà àruka làsú be kònìnɨ dhɨ ɨ. Má adré tà longó àmɨ dri ngóró má dré tá longólé àmɨ dri drĩdrì dhɨ tínɨ: Móndyá adrébhá tà 'o làsú be kònìnɨ dhɨ ì kɨtswá àyɨkya fĩle Gĩká nɨ Opì na ko.
22 Dɨ, lò'wa dóro Tɨrí Lólo dré adrélé 'òle 'àle móndí ɨ léna dhɨ ɨ, kònɨ 'ɨ: lèle, arí, tà kɨdrɨkɨdrɨ, togó vwàvwà, togó dóro, tà dóro 'òma, tà ka'ĩka'ĩ,
23 togó yàyà, ìndì dhyá kɨ lovó mvòma. Tátrɨtrí kúlí adré tà ta kònzɨ tà nda kòdhɨ ɨ rú àlomvá ko.
24 Móndyá Yésu Krísto àdhya ì tidí fa kɨpakɨpa dri lovó kònzɨ rúbhá àdhya, túmắní tà títí lovó kònzɨ nda dré adrélé lèle 'òle dhɨ íbe todràle dre.
25 Mà dré adrélé lídrì íbe Tɨrí Lólo nɨ rĩnyí sè dhɨ sè dhɨ, lè mà kàdré kpà atsílé Tɨrí nda nɨ rĩnyí sè.
26 Lè mà kàdré drĩkàdrì ro ko. Mà kàdré àma kɨ adrúpi kɨ togó 'o aswálé ko, adrézó lovó kònzɨ bha àma kɨ adrúpi ɨ rú ko.

---

* **5:9 5:9** A kònò 1 Kòrítòbhá ɨ 5:6. † **5:14 5:14** A kònò Lèvĩtíkè 19:18.

6

Àma kɨ adrúpi kɨ tà lanzì dòma

1 Áma adrúpi ɨ, mì kòkisú àmɨ kɨ adrúpi àlo dhɨ adrérà'a tàkonzì 'o dhɨ, àmɨ lɨ'wábhá
àmɨ kɨ tà ka'ĩka'ĩ na dre nɨ ɨ, mì kòlotó akódhɨ nda togó yàyà sè. Dɨ, mì kòsu àmɨ kɨ
tàndɨ ɨ rú, tà nda kòtabhĩró kókpà àmɨ gò, àmɨ kɨ 'òzo dhèle tàkonzì na dhɨ ko.
2 Mì kàdré ru ledé àmɨ kòfalésè, adrézó àmɨ kɨ adrúpi kɨ tà lanzì do. Mì kàdré 'òá
kònìnɨ dhɨ, mì nɨ tòlí Krísto dré fèle dhɨ nɨ 'o kɨtswálé títí.
3 Dhya àlo kàdré áyɨ no móndí kàdrì ro dhɨ, tágba dré adrézó móndí tàko 'ɨ dhɨ,
akódhɨ nda adré áyɨ tàndɨ nɨ lɨtí.
4 Lè àmɨ àlo àlo títí dhɨ ɨ mì kàdré tà mì dré adrélé 'òle dhɨ kɨ tabhĩ, mì kòkɨtswáró
àmɨ kɨ drĩ bha kuru àmɨ kɨ tàndɨ kɨ tà sè be dhɨ bvó. Dɨ, mì kòtabhĩ àmɨ kɨ tà móndí
àruka kya rú ko.
5 Tàko ko, lè àmɨ àlo àlo títí dhɨ ɨ mì kàdré tà bhàle àmɨ kɨ tàndɨ ɨ drɨgá dhɨ kɨ 'o
kòdhya.
6 Lè dhya ángùdhi adrézó Gĩká nɨ kúlí tadhá drá dhɨ kàdré áyɨ ngá dóro títí dhɨ kɨ
lanzí dhya adrélépi áyɨ tadhá dhɨ dré.
7 Mì kòtayí àmɨ adrélé lɨtílé ko: À kɨtswá Gĩká nɨ gu bwà ko. Mì nɨ ngá mì dré adrélé
kidhílé dhɨ nɨ akónà kòdhya.
8 Mì kàdré ngá kidhí lovó kònzɨ rúbhá àdhya dré dhɨ, mì nɨ dràdrà akónà lovó kònzɨ
nda lésè kòdhya. Dɨ, mì kàdré ngá kidhí Tɨrí Lólo dré dhɨ, mì nɨ lídrì kóná vésè kólyá
dhɨ nɨ akónà Tɨrí nda vélésè kòdhya.
9 Mà kòtayí àma adrélé landèle tà dóro 'òma sè ko. Tàko ko, lókyá kòkɨtswá dre
dhɨ, mà nɨ lànyá dóro akónà, mà kòtayí àma landèle ko dhɨ.
10 Dɨ ásà dhɨ, mà kàdré láti nda adrézó tà dóro 'o móndyá títí ɨ dré. Lavúlé dhɨ, mà
kàdré 'òá kònìnɨ àma kɨ adrúpi Yésu nɨ ka'ĩbhá dhɨ ɨ dré.

Pólò nɨ kúlĩ kùdù

11 Mì nò rè wárágà pá kàdrì má dré adrézó wárágà kònìdhɨ nɨ tɨsì àmɨ dré áma
tàndɨ nɨ drɨgá sè dhɨ ɨ ká.
12 Dhya adrébhá àmɨ kɨ le 'òle lwàle nda ì adré àyɨkya tà 'o rúbhá sè, à kàdréró àyɨ
kɨ no dóro be dhɨ bvó. Dɨ, ì adré ngbà 'í tà nda kɨ 'o, à kàdréró àyɨ kɨ mĩ pfo Krísto nɨ
fa kɨpakɨpa nɨ tà sè ko dhɨ sè.
13 Tà bàti ró dhɨ, ndìndì àyɨ àyɨ kɨ 'obhá lwàle nda ì adré àyɨkya tátrítrí kúlí lɨkí ko.
Tágba kònìnɨ dhɨ, ì adré àmɨ kɨ le 'òle lwàle, ì kòkɨtswáró àyɨ kɨ afà tà ì dré àmɨ kɨ
'òzo 'òá àmɨ kɨ rúbhá sè dhɨ nɨ tà sè.
14 Dɨ, ma ró dhɨ, má kɨtswá mána áma afà tà àzya sè ko, kàdré ngbà 'í fa kɨpakɨpa
àma kɨ Mírĩ Yésu Krísto àdhya nɨ tà sè ko dhɨ. Tàko ko, fa kɨpakɨpa nda sè dhɨ, à tidí
tà bvò kòndɨ àdhya má dré tá adrézó mĩ bha drĩá dhɨ ɨ todràle dre. À tidí kpà ma
dràle tà bvò kòndɨ àdhya ɨ lésè dre.
15 Tà bàti ró dhɨ, dhyá kɨ lwàma ìndì dhyá kɨ lwàma ko dhɨ, tà kàdrì 'ɨ ko. Tà kàdrì
lavúlé dhɨ ngbà 'í dhyá kɨ tayɨma Gĩká dré bhàle tódhyá adrélé móndí tídhí ro dhɨ 'ɨ.
16 Tà kìdríkìdrɨ ɨ Gĩká nɨ togó dóro be dhɨ ì kàdré móndyá títí adrébhá 'òá kònìnɨ
dhɨ ɨ dré. Àyɨ nda ɨ Ɨsèrélè ànzɨ bàti Gĩká àdhya 'ɨ.
17 Kùdù ro dhɨ, lè dhya àlo kògò adrélé áma lagù ko. Àngyá ko, ma àngì Yésu àdhya
íbe má rú.
18 Áma adrúpi ɨ, àma kɨ Mírĩ Yésu Krísto nɨ togó tanɨ kàdré àmɨ íbe! Kàdré kònìnɨ.

Wárágà Pólò dré tɨsìle Èfésòbhá ɨ dré dhɨ

Wárágà kònɨdhɨ nɨ tà àndu ngɨle drɨ̈drɨ̈ dhɨ

Kònɨdhɨ wárágà Pólò dré tɨsìle móndyá ka'ɨ̈bhá Èfésò na dhɨ ɨ dré dhɨ 'ɨ. Èfésò nda tá bhàandre kàdrɨ bvò Asíyà àdhya na dhɨ 'ɨ. Pólò longó tá Rúbí Tanɨ kònàle gò, Gɨ̈ká nɨ tà tadházó Èfésòbhá ɨ dré kóná rɨ̈ tàlí sè, dré tá adrérà'a áyɨ atsí andre nɨ na to dhɨ 'á (Tà 'òle dhɨ ɨ 19:1–20:1).

Pólò adré wárágà kònɨdhɨ nɨ tɨsɨ tà kàdrɨkàdrɨ rɨ̈ dhɨ ɨ sè. Àlo nɨ, adré Rúbí Tanɨ nɨ tà àndu ngɨ mɨ̈bhalé tí, adrézó Gɨ̈ká zɨ móndí ɨ adrélé ína ró gò, àyɨ kɨ apázó tàkonzɨ lésè Yésu Krísto sè ngínɨ ya dhɨ nɨ tà tadhá. Adré tà lùzu ró Gɨ̈ká dré kisùle 'òle kínó lésè dhɨ nɨ tadhá kònɨnɨ: «A nɨ tà títí bhù na ɨndɨ bvò dri dhɨ kɨ amú bhàle adrélé ópí kàdrɨ àlo, Krísto zàle» (1:10). Pólò adré kpà Gɨ̈ká amú móndyá súrú twá ro dhɨ ɨ Yúdà ànzɨ íbe adrélé súrú àlo ró Krísto na ngínɨ ya dhɨ nɨ tà tadhá (2:11-22).

Rɨ̈ nɨ, Pólò adré Yésu nɨ ka'ɨ̈bhá ɨ kàdré atsílé ngínɨ ya dhɨ nɨ tà tadhá. Adré tàá dhɨ, mà kòtɨngá àma kɨ lídrɨ àku àma rúsè, lídrɨ tídhí Gɨ̈ká dré bhàle adrélé ína tínɨ dhɨ nɨ asózó àma rú (4:20-24). Adré kpà tà tadhá àgo kɨ tà àyɨ kɨ tòkó íbe dhɨ dri, ànzɨmvá kɨ tà àyɨ kɨ tibhá íbe dhɨ dri, ɨndɨ màrábà kɨ tà àyɨ kɨ mírɨ̈ íbe dhɨ dri. Kùdù ro dhɨ, adré móndyá ka'ɨ̈bhá dhɨ kɨ kodzó, ɨ kàdréró àdzú ngá Gɨ̈ká àdhya kɨ tosó àyɨ rú àdzú tɨrí kònzɨ íbe dhɨ nɨ tà sè (6:10-20).

Tà kàdrɨkàdrɨ wárágà kònɨdhɨ léna dhɨ kɨ atɨ̈ma

1) Pólò nɨ mòdo fèma (1:1-2)
2) Krísto nɨ Rúbí Tanɨ nɨ tà àndu ngɨma (1:3–3:21)
3) Lídrɨ tídhí ro Krísto na dhɨ (4:1–6:20)
4) Pólò nɨ kúlí kùdù (6:21-24)

Pólò nɨ mòdo fèma

1 Ma, Pólò, bhàle adrélé Yésu Krísto nɨ àpóstolò ro ngóró Gɨ̈ká dré lèle dhɨ tínɨ dhɨ, má adré wárágà kònɨdhɨ nɨ tɨsɨ àmɨ, móndyá lólo Gɨ̈ká àdhya Èfésò na dhɨ ɨ dré, àmɨ adrébhá Yésu Krísto nɨ ka'ɨ tà títí ɨ sè dhɨ ɨ dré.
2 Gɨ̈ká àma kɨ Atá ɨ Mírɨ̈ Yésu Krísto be dhɨ ɨ kòbhà àyɨ kɨ togó tanɨ àmɨ rú, ɨndɨ ɨ kòfè tà kɨdríkɨdrɨ àmɨ dré!

Tà tanɨ Gɨ̈ká dré afèle àma dré Krɨ̈sto na dhɨ ɨ

3 Rúku kàdré Gɨ̈ká, àma kɨ Mírɨ̈ Yésu Krísto nɨ Atá dré! Tàko ko, akódhɨ afè àma dré tà tanɨ títí angábhá ɨ vélésè bhù lésè dhɨ ɨ, mà dré adrélé Krísto na dhɨ sè.
4 Drɨ̈drɨ̈ bvò nɨ bhàma kandrá dhɨ, zɨ tá àma adrélé Krísto na, mà kàdréró lólo ɨndɨ tà kònzɨ àko àma rú ɨ mɨ̈lésè be dhɨ bvó. Akódhɨ nɨ lèle sè dhɨ,
5 bhà tá àma twá drɨ̈drɨ̈, mà kàtsáró áyɨ ànzɨ ɨ ró Yésu Krísto sè, ngóró dré tá lèle 'òle dhɨ tínɨ, ɨndɨ ngóró tà nda dré tá adrélé dóro akódhɨ mɨ̈lésè dhɨ tínɨ.
6 'O tá kònɨnɨ, mà kàdréró áyɨ rú bha kùle, áyɨ togó tanɨ mɨ̈lanzɨ̈lanzɨ̈ ro ɨ dré bhàle àma rú áyɨ Mvá ɨ dré lèle tò dhɨ na dhɨ nɨ tà sè.
7 Tàko ko, akódhɨ nɨ togó tanɨ kàdrɨ lavúlé nda sè dhɨ, amù áyɨ Mvá nda dràle àma kɨ tàkonzɨ trɨ̈zo ɨndɨ àma kɨ apázó tàkonzɨ lésè akódhɨ nɨ kàrí sè.
8 Tà bàti ró dhɨ, fè áyɨ togó tanɨ gàle àma léna bɨ̈, túmǎní tògyá wǎyi tà títí dhɨ kɨ àndu nɨ̈zo dhɨ be.
9 Tadhá kpà àma dré tà lùzu ró ɨ dré kisùle 'òle ɨndɨ ɨ dré lèle 'òle kínó lésè Krísto na dhɨ, ngóró dré tá adrélé dóro akódhɨ mɨ̈lésè dhɨ tínɨ.

10 Tà dré lèle 'òle nda, tà kònìdhɨ 'ɨ: Lókyá kòkɨtswá títí dre dhɨ, a nɨ tà títí bhù na ìndì bvò dri dhɨ kɨ amú bhàle adrélé ópí kàdrì àlo, Krísto zàle.
11 Dɨ Gïká bhà àma twá, àma kɨ zìzo adrélé móndyá ína ɨ ró Krísto na, ngóró í dré kisùle 'òle kínó lésè dhɨ tínɨ. Tàko ko, akódhɨ adré tà títí dhɨ kɨ 'o ngóró í dré kisùle 'òle, ìndì í dré lèle 'òle dhɨ tínɨ.
12 Dɨ Gïká 'o tà nda kònìnɨ, kɨtswálé àma àma kɨ mï bhabhá Krísto véna drïdrï dhɨ ɨ, mà kàdréró Gïká nɨ rú bha kùle akódhɨ nɨ mïlanzïlanzï sè be dhɨ bvó.
13 Àmɨ ró dhɨ, mì yi kókpà tà bàti Rúbí Tanɨ àdhya Gïká dré adrézó àmɨ kɨ tɨdrí ásà dhɨ gò, mì dré Krísto nɨ ka'ïzo. Dɨ Gïká dré áyɨ àngì lwàzo àmɨ rú, tadházóá dhɨ, àmɨ móndyá ína 'ɨ káyà dhɨ. Àngì nda, Tɨrí Lólo Gïká dré lazílé dhɨ 'ɨ.
14 Tɨrí Lólo nda ngádrï Gïká dré afèle àma dré drïdrï, tadházóá dhɨ, í nɨ dra tà í dré lazílé tàyɨlé ro dhɨ nɨ afè àma dré dhɨ 'ɨ, tsàle lókyá í dré dra àma, móndyá ína ró dhɨ kɨ apázó kɨtswálé títí dhɨ 'á. Dɨ ásà dhɨ, mà kàdré akódhɨ nɨ rú bha kùle akódhɨ nɨ mïlanzïlanzï sè wà!

Pólò zi tà Gïká tî Èfésòbhá ɨ dré

15 Dɨ ásà dhɨ, kɨdhólé lókyá má dré yïzoá tàle dhɨ, mì adré Mírï Yésu nɨ ka'ï, adrézó móndyá lólo Gïká àdhya kɨ le ngínɨ ya dhɨ sè dhɨ,
16 má adré àwoyà ta Gïká dré àmɨ kɨ tà sè landè àko ró. Má adré kpà àmɨ kɨ tà kisù, má dré adrérà'a tà zi Gïká tí dhɨ 'á.
17 Má adré Gïká, àma kɨ Mírï Yésu Krísto nɨ Atá mïlanzïlanzï ro dhɨ nɨ ti lizí, kòfèró tògyá Tɨrí Lólo àdhya àmɨ dré kɨtswázó áyɨ tà lùzu ró dhɨ kɨ ni, mì kòkɨtswáró kpà áyɨ tàndɨ nɨ ni dóro lavúlé be dhɨ bvó.
18 Má adré kpà tà zi akódhɨ tí, kò'oró áyɨ ngádra ngá kazá àmɨ kɨ togó na, mì kònïró tà dré àmɨ kɨ azízó adrélé mï bha í véna ásà dhɨ ɨ, túmănî tà kàdrì mïlanzïlanzï ro dré lazílé áyɨ móndyá ɨ dré tàyɨlé ro dhɨ be.
19 Kò'o kpà àmɨ áyɨ rïnyí kàdrì lavúlé adrélépi tà 'o àma adrébhá áyɨ ka'ï dhɨ ɨ léna dhɨ nɨ ni. Akódhɨ nɨ rïnyí kàdrì lavúlé nda,
20 rïnyí dré tadhálé Krísto rú, dré akódhɨ nɨ tɨngárà'a dràdrà lésè, ìndì akódhɨ nɨ 'orà'a lɨrílé áyɨ drígó lésè bhù na dhɨ 'á dhɨ 'ɨ.
21 Gïká bhà Krísto nda adrélé ópí kàdrì títí dhɨ ɨ drïle, rïnyí títí adrézó òpì nya dhɨ ɨ drïle, rïnyí àruka títí dhɨ ɨ drïle, òpì títí dhɨ ɨ drïle, ìndì rú títí kɨtswálé fèle lókyá kònìdhɨ sè ìndì lókyá adrélépi alìle dhɨ sè dhɨ ɨ drïle.
22 Bhà kpà tà títí dhɨ ɨ adrélé Krísto nɨ pá zàle gò, akódhɨ nɨ bhàzo adrélé Èkèlézyà nɨ drï kòlepi ró tà títí ɨ sè.
23 Èkèlézyà nda Krísto nɨ rúbhá 'ɨ. Akódhɨ adré Èkèlézyà nda nɨ 'o gàle áyɨ tàndɨ nɨ lídrì sè bï, ngóró í dré adrélé tà títí dhɨ kɨ 'o gàle áyɨ tàndɨ sè bï dhɨ tínɨ.

2

Gïká 'o àma adrílé túmănî Krîsto be

1 Wáláká dhɨ, àmɨ tá àmɨkya móndí dràbhá dre dhɨ 'ɨ, àmɨ kɨ lɨgɨma nɨ tà sè ìndì àmɨ kɨ tàkonzì kɨ tà sè.
2 Lókyá nda sè dhɨ, mì adré tá tatsílé tàkonzì 'obe, ìndì tà bvò kòndɨ àdhya kɨ lebèbe. Mì adré tá kpà tɨrí kònzɨ kɨ kàdrì adrélépi òpì kɨtswálé nòle bwà ko dhɨ drïle dhɨ nɨ lebè. Tɨrí nda tɨrí adrélépi tà 'o nyànomvá móndyá adrébhá lɨgílé Gïká rú dhɨ ɨ léna dhɨ 'ɨ.
3 Àma títí, àma tá kókpà àyɨ nda ɨ kòfalé, adrélé tà 'o àyɨkya tínɨ. Mà adré tá tatsílé lovó kònzɨ àma kɨ rúbhá kya kɨ 'obe, ìndì tà mà dré tá adrélé kisùle lovó kònzɨ nda sè dhɨ kɨ 'obe. Àma kɨ tà làsú kònzɨ sè dhɨ, mà adré tá lìle Gïká nɨ kombà kisú àyɨ nda kya tínɨ.

4 Dɨ, Gĩká nɨ togó dóro lavúlé dhɨ sè, ìndì akódhɨ nɨ lèle kàdrì àma vélé dhɨ sè dhɨ,
5 'o àma adrílé túmănî Krísto be, tágba mà dré tá adrézó móndí dràbhá dre dhɨ 'ɨ àma kɨ tàkonzì kɨ tà sè dhɨ. Tà bàti ró dhɨ, Gĩká tɨdrí àmɨ áyɨ togó tanɨ sè.
6 Dɨ mà dré ru amúlé Yésu Krísto be dhɨ sè dhɨ, Gĩká tɨngá àma kurú na túmănî akódhɨ be, àma kɨ 'òzo lɨrílé bhù na túmănî akódhɨ be.
7 Gĩká 'o tà nda kònìnɨ, kɨtswálé lókyá títí adrébhá alìle dhɨ ɨ sè dhɨ, í kòtadháró áyɨ togó tanɨ kàdrì lavúlé, í dré bhàle àma rú Yésu Krísto na dhɨ be dhɨ bvó.
8 Tàko ko, Gĩká tɨdrí àmɨ áyɨ togó tanɨ sè, àmɨ kɨ tà ka'ĩka'ĩ sè. Tà nda kòdhɨ angá àmɨ kɨ tàndɨ ɨ vélésè ko. Be ró dhɨ, tà nda ína tà Gĩká dré fèle àmɨ dré àngyá dhɨ 'ɨ.
9 Dɨ akódhɨ tɨdrí àmɨ tà dóro mì dré 'òle dhɨ ɨ sè ko, dhya àlo kòkɨtswáró áyɨ afà áyɨ tàndɨ nɨ tà sè bwà ko.
10 Àngyá ko, àma ngá Gĩká dré ledélé áyɨ tàndɨ nɨ drígá sè dhɨ 'ɨ. Akódhɨ bhà àma tódhyá Yésu Krísto na, mà kàdréró tà dóro í dré bhàle drĩdrì àma dré 'òle dhɨ kɨ 'o be dhɨ bvó.

Àma súrú àlo Yésu Krîsto na dhɨ 'ɨ

11 Dɨ ásà dhɨ, mì kisù rè ngalè wáláká dhɨ, àmɨ tá móndí ngínɨ ró dhɨ 'ɨ ya dhɨ ká. Tàko ko, àmɨ tá móndí tĩle súrú twá ro dhɨ 'ɨ. Yúdà ànzɨ adrébhá àyɨ kɨ zi móndí lwàle dhɨ ɨ ró dhɨ, ì adré tá àmɨ kɨ zi móndí lwàle ko dhɨ ɨ ró. (Tákò, àyɨ kɨ lwàma nda ngbà 'í tà ì dré 'òle àyɨ kɨ rúbhá na dhɨ 'ɨ.)
12 Wáláká dhɨ, àmɨ tá vwàvwà ro Krísto rúsè. Àmɨ tá twá Gĩká nɨ súrú, Ɨsèrélè ànzɨ ɨ rúsè. Àmɨ tá kpà twá tà Gĩká dré bhàle ru yĩzo móndyá ína íbe dhɨ rúsè, ìndì áyɨ lazikúlí rúsè. Bvò kònìdhɨ lé dhɨ, àmɨ tá Gĩká àko, ìndì tà mì dré tá kɨtswázó mĩ bha ásà dhɨ tá kpà yókódhó.
13 Dɨ, nyànomvá dhɨ, mì dré ru amúlé Yésu Krísto be dhɨ sè dhɨ, Gĩká 'o àmɨ adrébhá tá vwàvwà ro dhɨ ɨ atsálé ànyɨ í làga Krísto nɨ kàrí sè dre.
14 Tàko ko, Krísto nɨ tàndɨ bhà tà kɨdríkɨdrɨ àma kòfalé nì. Àngyá ko, 'o Yúdà ànzɨ ɨ móndyá súrú twá ro dhɨ íbe dhɨ ɨ atsálé súrú àlo ró, dré áyɨ rúbhá fèle dhɨ sè. 'O kpà zèrîbà adrélépi tá àma kɨ kòfalé lanzí, adrézó àma kɨ 'o adrélé kàrɨbhá ɨ ró dhɨ arílé.
15 'O kpà tátrítrí kúlí ɨ tà títí tátrítrí kúlí nda dré adrélé tàle à kò'o dhɨ íbe dhɨ kɨ tà akílé. 'O tà nda kòdhɨ ɨ kɨtswázó súrú rì nda kɨ bha adrélé súrú àlo tídhí ro dhɨ ró í léna, adrélé kpà tà kɨdríkɨdrɨ íbe.
16 'O kpà kònìnɨ, kɨtswálé áyɨ dràma fa kɨpakɨpa dri dhɨ sè dhɨ, í kàmúró àyɨ rì nda ɨ tódhyá Gĩká be, ì kàtsáró rúbhá àlo ró. Dɨ pfu tà adrélépi tá àyɨ kɨ 'o adrélé kàrɨbhá ɨ ró nda dràle kònìnɨ.
17 Dɨ Krísto nda alì Rúbí Tanɨ tà kɨdríkɨdrɨ àdhya nɨ longó àmɨ súrú twá ro adrébhá tá vwàvwà ro Gĩká rúsè dhɨ ɨ dré, ìndì àma Yúdà ànzɨ adrébhá tá ànyɨ akódhɨ làga dhɨ ɨ dré.
18 Tàko ko, nzì láti àma dré adrézó àma kɨ kisî àmɨ íbe ànyɨ Gĩká Atá làga Tɨrí Lólo àlo sè dhɨ nì.
19 Dɨ ásà dhɨ, àmɨ súrú twá ro nɨ ɨ, àmɨ vélé móndí twá 'ɨ ko, ìndì móndí angábhá súrú twá ɨ lésè dhɨ 'ɨ ko. Be ró dhɨ, àmɨ àmɨkya bhàànzɨ 'ɨ túmănî móndyá lólo Gĩká àdhya íbe. Àmɨ kpà Gĩká nɨ súrú akódhɨ nɨ dzó lé dhɨ 'ɨ.
20 Akódhɨ adó kpà àmɨ dzó nda nɨ sĩzo, àmɨ kɨ tobhàzo dzópá í dré bhàle àpóstolò ɨ sè ìndì pròfétà ɨ sè dhɨ dri. Yésu Krísto nɨ tàndɨ, kírà agógó dzó nda dré adrézó áyɨ totó drĩá dhɨ 'ɨ.
21 Akódhɨ adré dzó wăyi nda nɨ 'o adrélé kɨtsílé, adrélé mbàle atsálé tépelò lólo Mírì dré dhɨ ró dhɨ nì.
22 Dɨ mì dré adrélé Krísto na dhɨ sè dhɨ, Gĩká adré kpà àmɨ kɨ tobhà dzó nda nɨ sĩzo, dzó nda kàtsáró àrà í dré adrézó lána áyɨ Tɨrí sè dhɨ ró be dhɨ bvó.

3

Àzî Gĩká dré bhàle Pólò drígá móndyá súrú twá ro dhɨ ɨ dré dhɨ

1 Dɨ ásà dhɨ, ma, Pólò, ma Yésu Krísto nɨ móndí 'ɨle bădzó lé àmɨ súrú twá ro dhɨ kɨ tà sè dhɨ 'ɨ.
2 Mɨ yi tàle dhɨ, Gĩká bhà àzí má drígá áyɨ togó tanɨ sè, má kàdréró 'òá àmɨ dré dhɨ 'í.
3 Tàko ko, akódhɨ tadhá má dré tà lùzu ró ɨ́ dré kisùle 'òle kɨ́nó lésè dhɨ, ngóró má dré adrélé tà nɨ nɨ tisì tsà dhɨ tɨ́nɨ.
4 Mɨ kònà tà má dré adrélé tisɨle kòdhɨ ɨ dhɨ, mì nɨ kɨtswá tògyá Gĩká dré afèle má dré Krísto nɨ tà lùzu ró nda nɨ àndu nĩzo dhɨ nɨ atógyà.
5 Wáláká dhɨ, Gĩká 'o tá tà lùzu ró nda móndí lókyá àruka ɨ sè dhɨ ɨ dré nĩle ko. Dɨ, nyànomvá dhɨ, tadhá tà nda áyɨ Tɨrí nɨ rĩnyí sè áyɨ àpóstolò lólo ɨ dré, ìndì áyɨ pròfétà lólo ɨ dré dre.
6 Dɨ tà lùzu ró nda, tà kònìdhɨ 'ɨ: Rúbí Tanɨ nɨ ka'ĩma sè dhɨ, móndyá súrú twá ro dhɨ ì kisú tà Gĩká dré lazílé áyɨ ànzɨ ɨ dré tàyɨlé ro dhɨ túmăní Yúdà ànzɨ ɨ́be dre. Ɨ atsá kpà rúbhá àlo ró túmăní Yúdà ànzɨ nda ɨ́be dre. Ɨ kisú kpà tà Gĩká dré lazílé dhɨ túmăní Yúdà ànzɨ nda ɨ́be Yésu Krísto na dre.
7 Gĩká fè ma adrélé Rúbí Tanɨ nda nɨ màrábà ro áyɨ togó tanɨ ɨ́ dré bhàle má rú dhɨ sè, ìndì áyɨ rĩnyí adrélépi tà 'o má léna dhɨ sè.
8 Tágba má dré tá adrézó móndí tàko ró lavúlé móndyá títí Gĩká àdhya ɨ kòfalé dhɨ, akódhɨ bhà àzí nda má drígá áyɨ togó tanɨ sè, má kàdréró Krísto nɨ tà kàdrì, kɨtswázó àndu nɨ nɨ ni bwà ko dhɨ nɨ longó móndyá súrú twá ro nda ɨ dré.
9 Lè kpà má kàdré tadhá móndyá títí ɨ dré ngádra 'á dhɨ, Gĩká adré tà lùzu ró nda nɨ 'o ngɨ́nɨ ya dhɨ. Gĩká ngá títí dhɨ kɨ bhàlepi dhɨ zù tá tà lùzu ró nda kɨ́nó lésè.
10 'O tá kònìnɨ, kɨtswálé nyànomvá dhɨ, ɨ́ kòtadháró Èkèlézyà rú áyɨ tògyá kàdrì ɨ́ dré adrézó tà títí dhɨ kɨ 'o ásà dhɨ, tɨrí ópɨ́ kàdrì ro ìndì rĩnyi ró kurú na bhù ɨ 'ásè dhɨ ɨ dré be dhɨ bvó.
11 Dɨ Gĩká 'o tà ɨ́ dré kisùle 'òle kɨ́nó lésè nda kɨtswálé títí àma kɨ Mírì Yésu Krísto sè, kàdréró kóná vésè kólyá.
12 Dɨ mà dré adrélé Krísto na dhɨ sè dhɨ, ìndì mà dré adrélé akódhɨ nɨ ka'ĩ dhɨ sè dhɨ, mà kɨtswá àma kɨ kisí ànyɨ Gĩká làga tirì àko, ìndì tà ka'ĩka'ĩ be bĩ.
13 Dɨ ásà dhɨ, má adré àmɨ kɨ ti lizí, mì kòtayɨ́ró àmɨ kɨ togó adrélé lanzĩle, má dré adrélé kɨzà nya àmɨ kɨ tà sè dhɨ sè ko. Tàko ko, má adré kɨzà nya kònìnɨ, mì kòkɨtswáró Gĩká nɨ mĩlanzĩlanzì kisú be dhɨ bvó.

Krîsto nɨ lèle nɨ tà nĩma

14 Dɨ ásà dhɨ, má adré áma kórókó titì Gĩká, àma kɨ Atá kandrá.
15 Súrú títí bhù na ìndì bvò dri dhɨ ì adré adrélé be akódhɨ sè.
16 Má adré tà zi akódhɨ tí, kɨtswálé akódhɨ nɨ mĩlanzĩlanzì kàdrì lavúlé dhɨ sè dhɨ, kòtɨmbàró àmɨ kɨ togó áyɨ Tɨrí nɨ rĩnyí sè.
17 Má adré zìá kònìnɨ, Krísto kàdréró adrélé àmɨ kɨ togó na àmɨ kɨ tà ka'ĩka'ĩ sè. Má adré kpà tà zi Gĩká tí, mì kàdréró tròle lèle rú, adrézó àmɨ kɨ totó tätä lána,
18 kɨtswálé àmɨ túmăní móndyá lólo títí Gĩká àdhya ɨ́be dhɨ ɨ, mì kòkɨtswáró Krísto nɨ lèle nɨ tàli ángopí ya, kàtswa nɨ ángopí ya, mvumvù nɨ ángopí ya, ìndì tălí nɨ ángopí ya dhɨ nɨ ni.
19 Ayíya, mì kàdré akódhɨ nɨ lèle tà nĩnĩ wăyi dhɨ nɨ lavúlépi nda nɨ ni, mì kàdréró gàle Gĩká nɨ tàndɨ nɨ lídrì sè kɨtswálé títí be dhɨ bvó.
20 Gĩká rĩnyí ɨ́be kɨtswázó tà 'o, tà mà dré adrélé zĩle akódhɨ tí dhɨ kɨ lavú, ìndì tà mà dré adrélé kisùle dhɨ kɨ lavú byá, akódhɨ nɨ rĩnyí adrélépi tà 'o àma léna dhɨ sè.
21 Mĩlanzĩlanzì kàdré akódhɨ dré Èkèlézyà na ìndì Yésu Krísto na, lókyá títí ɨ sè ìndì kóná vésè kólyá! Kàdré kònìnɨ.

4

Adrema ngá àlo ró Krîsto nɨ rúbhá na dhɨ

1 Dɨ ásà dhɨ, ma 'ìle bădzó kòndɨ 'á Mírî nɨ tà sè nɨ, má adré àmɨ kɨ kodzó, mì kàdréró atsílé ngóró dré kɨtswálé tà Gïká dré àmɨ kɨ azízó ásà dhɨ sè dhɨ tínɨ.
2 Mì kàdré àmɨ kɨ tà bha kïní mi tà títí ɨ sè, adrézó tà 'o togó yàyà sè, adrézó tà letè togó vwàvwà sè. Mì kàdré àmɨ kɨ adrúpi kɨ tà yàyà mvo àmɨ kòfalésè lèle sè.
3 Mì kàdré tà títí dhɨ kɨ 'o, adrézó àmɨ kɨ likí adrélé ngá àlo ró àmɨ kòfalésè Tɨrí Lólo na, tà kìdríkìdrɨ adrélépi àmɨ kɨ fe ru amú dhɨ sè.
4 Krísto nɨ rúbhá ngbà 'í àlo kwákwá. Tɨrí Lólo kpà ngbà 'í àlo kwákwá, ngóró tà Gïká dré àmɨ kɨ azízó adrélé mï bha í véna ásà dhɨ dré adrélé àlo kwákwá dhɨ tínɨ.
5 Mírî ngbà 'í àlo kwákwá, tà ka'ïka'ï ngbà 'í àlo kwákwá, ìndì bàtísimò ngbà 'í àlo kwákwá.
6 Gïká kókpà ngbà 'í àlo kwákwá. Akódhɨ nda móndyá títí dhɨ kɨ Atá 'ɨ. Adré òpì nya àyɨ títí dhɨ ɨ dri, adrézó tà 'o àyɨ títí dhɨ ɨ sè, adrézó adrélé àyɨ títí dhɨ ɨ léna dhɨ nì.
7 Dɨ, àma àlo àlo títí dhɨ ɨ, mà kisú tà tanɨ twátwa dhɨ ɨ, ngóró Krísto dré tà nda kɨ lanzílé àma dré áyɨ togó tanɨ sè dhɨ tínɨ.
8 Ásà dhɨ, Gïká nɨ Kúlí adré tàá dhɨ:
«Akódhɨ dré tá mbărà'a kurú na dhɨ 'á dhɨ,
drî tá dhya í dré rùle dhɨ ɨ í vésè gò,
tà tanɨ lanzízó móndí ɨ dré.»*
9 Kúlí «akódhɨ mbà kurú na» kòdhɨ ì adré lèá tàle dhɨ, akódhɨ si tá kpà bvò àndúna.
10 Dɨ akódhɨ sïlepi nda tá dhya àlo mbàlepi kurú na bhù kɨ lavú nda 'ɨ, kò'oró bvò wăyi dhɨ gàle áyɨ tàndɨ nɨ lídrì sè bï be dhɨ bvó.
11 Dɨ Krísto nda bhà móndí àruka Èkèlézyà le dhɨ ɨ adrélé àpóstolò ɨ ró dhɨ nì. Bhà àruka nɨ ɨ adrélé pròfétà ɨ ró, àruka nɨ kɨ bhàzo adrélé Rúbí Tanɨ longóbhá ɨ ró, àruka nɨ kɨ bhàzo adrélé Èkèlézyà nɨ likíbhá ɨ ró, àruka nɨ kɨ bhàzo adrélé tà tadhábhá ɨ ró.
12 Bhà àyɨ nda ɨ adrélé kònìnɨ, ì kàdréró móndyá Gïká àdhya kɨ ledé kɨtswálé títí, ì kàdréró àzí bhàle àyɨ drígá dhɨ kɨ 'o, adrézó Krísto nɨ rúbhá tɨmbà be dhɨ bvó.
13 A nɨ adré kònìnɨ, tsàle lókyá àma títí mà dré dra atsázó ngá àlo ró àma kɨ tà ka'ïka'ï na, ìndì Gïká nɨ Mváagó nɨ nïma na gò, mà dré lɨ'wázó atsálé Krísto nɨ tàndɨ tínɨ, kɨtswálé akódhɨ nɨ tà sè títí dhɨ 'á.
14 Lókyá nda sè dhɨ, mà kɨtswá gòle vélé adrélé ànzɨmvá ɨ tínɨ ko. À kɨtswá gòle adrélé àma kɨ tesé tà tadhálé twátwa dhɨ ɨ sè, ngóró lyăandre dré adrélé bwátù livî, ìndì yï dré adrélé bwátù kägbă dhɨ tínɨ ko. À kɨtswá kpà gòle adrélé àma kɨ tesé móndí adrébhá láti nda àma kɨ lɨtízó àyɨ kɨ túrúpfú tà sè dhɨ ɨ sè ko.
15 Be ró dhɨ, mà nɨ àmakya adré tà bàti ta lèle sè, adrézó mbàle tà títí ɨ sè, atsálé ngóró Krísto adrélépi rúbhá nɨ drî 'ɨ dhɨ tínɨ.
16 Akódhɨ nda adré rúbhá nɨ kìgá títí dhɨ kɨ 'o ru amú ìndì ru kisú kídrɨ títí adrébhá àyɨ kɨ tɨ'ì dhɨ ɨ sè, atsálé rúbhá àlo ró dhɨ nì. Dɨ rúbhá nɨ kìgá àlo àlo títí dhɨ ì kàdré àyɨ kɨ àzí 'o dhɨ, rúbhá wăyi nda adré mbàle atsálé rînyi ró lèle na.

Lídrì tídhí ro Krîsto na dhɨ

17 Dɨ ásà dhɨ, má adré àmɨ kɨ kodzó tà tàndɨ ró Mírî nɨ rú sè, mì kògòró vélé adrélé atsílé ngóró pàgánò ì dré adrélé atsílé àyɨ kɨ tà kisùkisù àngyá na dhɨ tínɨ ko.
18 Àyɨ kɨ tà kisùkisù nda atsá tínímvá ro gò, ì dré adrézó vwàvwà ro lídrì Gïká àdhya rúsè, ì dré àyɨ kɨ togó 'òle tombálé gò adrézó tà nïnî àko dhɨ sè.
19 Àyɨ kɨ togó andírî gò, ì dré àyɨ kɨ fèzo adrélé tà swà 'o, adrézó kpà tà ndî ró dhɨ kɨ kárá títí dhɨ kɨ 'o lovó sè.

---

* **4:8 4:8** A kònò Longó ɨ 68:19.

20 Dɨ, àmɨ ró dhɨ, mì kisú àmɨkya Krísto nɨ tà nɨ̈le dhɨ kònɨ̀nɨ ko.
21 Tàko ko, mì yi tá akódhɨ nɨ tà gò, à dré tà bàti adrélépi akódhɨ léna dhɨ nɨ tadházó àmɨ dré dhɨ 'í.
22 Kàdré dɨ àmɨ kɨ atsima wáláká dhɨ nɨ tà sè dhɨ, lè mì kòtɨngá àmɨ kɨ lídrɨ àku àmɨ rúsè. Ângyá ko, lídrɨ àku nda adré dràle dràdrà lovó kònzɨ adrébhá akódhɨ nɨ lɨtí dhɨ ɨ sè.
23 Kòdhɨ íbe dhɨ, mì kòtayí àmɨ kɨ tà kisùkisù Tɨrí Lólo dré adrélé ladzálé atsálé tídhí ro.
24 Mì kàsó kpà àmɨ rú lídrɨ tídhí Gɨ̈ká dré bhàle adrélé ína tínɨ dhɨ, mì kòkɨtswáró atsílé tà gyăgya na, tà bàti na, ɨ̀ndɨ tà lólo na be dhɨ bvó.
25 Dɨ àmɨ àlo àlo títí dhɨ ɨ, mì kòtayí kɨnzò tàma, adrézó tà bàti ta àmɨ kɨ adrúpi ɨ dré. Ângyá ko, àma títí dhɨ ɨ rúbhá àlo nɨ kɨ̀gá 'ɨ.
26 Âmɨ kɨ togó kàdré aswálé dhɨ, mì kòtayí àmɨ adrélé tàkonzɨ 'o ásà ko. Mì kòtayí kpà kɨ̈tú ndɨ̈le àmɨ kɨ togóaswa nda dri ko.
27 Mì kòfè láti Dzáborò dré kɨtswázó tà 'o àmɨ kɨ togó na dhɨ ko.
28 Lè dhya ángùdhi adrélépi ngá kugù dhɨ, kògò adrélé ngá kugù ko. Be ró dhɨ, akódhɨ nda kàdré àzí 'o áyɨ tàndɨ nɨ drígá sè adrézó adrílé ásà, kòkɨtswáró kpà ngá lanzí lemerèbhá ɨ dré be dhɨ bvó.
29 Mì kòtayí kúlí kònzɨ àlo dhɨ apfòle àmɨ sílésè ko. Be ró dhɨ, mì kàdré ngbà 'í kúlí dóro kɨtswábhá àmɨ kɨ adrúpi kɨ tɨmbà àyɨ kɨ tà ka'ɨ̈ka'ɨ̈ na dhɨ kɨ ta kòdhya, kɨtswázó àyɨ adrébhá àmɨ kɨ yi dhɨ kɨ ledé ásà.
30 Mì kòfè kɨzà Tɨrí Lólo Gɨ̈ká àdhya dré ko. Tàko ko, Gɨ̈ká afè Tɨrí nda àmɨ dré ngóró àngɨ lwàle àmɨ rú dhɨ tínɨ, tadházóá dhɨ, í nɨ àmɨ kɨ apá kɨtswálé títí kɨ̈tú í dré bhàle dhɨ tú.
31 Mì kòtɨngá àmɨ rúsè togó kùdzí, togóaswa, kombà, kótrétré, làdhá ɨ, ɨ̀ndɨ tà kònzɨ kɨ kárá títí dhɨ íbe.
32 Dɨ, mì kàdré àmɨkya dóro, adrélé àmɨ kɨ togó dóro tadhá àmɨ kòfalésè. Mì kàdré kpà àmɨ kɨ adrúpi kɨ tàkonzɨ tri àmɨ kòfalésè, ngóró Gɨ̈ká dré àmɨ kɨ tàkonzɨ trɨ̈le Krísto na dhɨ tínɨ.

5

Atsima ngádra 'ásè dhɨ

1 Dɨ àmɨ, Gɨ̈ká nɨ ànzɨ dré lèle tò nɨ ɨ, mì kàdré tà 'o akódhɨ àdhya tínɨ.
2 Mì kàdré kpà atsílé lèle na Krísto àdhya tínɨ. Tàko ko, akódhɨ nda lè àma tò gò, áyɨ lídrɨ fèzo àma kɨ tà sè, ngóró mòbòmà tàdzí be dóro fèle Gɨ̈ká dré dhɨ tínɨ.
3 Adré lèá dhɨ, ndòtò tà, tà ndɨ̈ ró dhɨ ɨ, ngá lovó be dhɨ ɨ̀ kàdré àmɨ kòfalé àlomvá ko. Ângyá ko, tà nda kòdhɨ ɨ̀ kɨtswá móndyá lólo Gɨ̈ká àdhya ɨ sè ko.
4 Adré kpà lèá dhɨ, ndòtò kúlí ɨ, kúlí azaaza ɨ, ɨ̀ndɨ kúlí wàyá adrézó lenzélé ásà dhɨ íbe dhɨ ɨ̀ kàdré àmɨ kòfalé yókódhó. Kúlí làsú be kònɨ̀nɨ nda ɨ̀ kɨtswá kpà àmɨ sè ko. Be ró dhɨ, mì kàdré àmɨkya kúlí adrézó àwoyà fe Gɨ̈ká dré dhɨ kɨ ta kòdhya.
5 Tàko ko, mì nɨ̀ dóro tàle dhɨ, móndyá adrébhá ndòtò tà 'o dhɨ ɨ, móndyá adrébhá tà ndɨ̈ ró dhɨ kɨ 'o dhɨ ɨ, ɨ̀ndɨ móndyá adrébhá ngá lovó bha dhɨ íbe dhɨ kɨ àlo kɨtswá fɨ̈le Òpì Krísto kya Gɨ̈ká be dhɨ na ko dhɨ. (Dhya ángùdhi adrélépi ngá lovó bha dhɨ ína gɨ̈ká tàko kɨ lɨndrɨ bhàlepi 'ɨ.)
6 Mì kòtayí àmɨ dhya àlo dré lɨtílé kúlí tàko ɨ sè ko. Tàko ko, tà kònzɨ làsú be kònɨ̀nɨ dhɨ ɨ̀ adré Gɨ̈ká nɨ kombà asé móndyá adrébhá lɨgílé akódhɨ rú dhɨ ɨ dri.
7 Ásà dhɨ, lè mì kòsù ru àyɨ nda íbe ko, adrézó kpà tà 'o àyɨ íbe ko.
8 Tàko ko, wáláká dhɨ, àmɨ tá tínímvá 'ɨ. Dɨ, nyànomvá dhɨ, àmɨ àmɨkya ngádra 'ɨ Mírɨ̈ Yésu na. Mì kàdré dɨ atsílé ngóró ànzɨ ngádra àdhya ɨ tínɨ.

9 Àngyá ko, lò'wa dóro móndyá ngádra 'á dhɨ ì dré adrélé 'àle dhɨ ɨ, kònɨ 'ɨ: tà dóro títí dhɨ kɨ 'òma, tà gyăgya 'òma, ìndì tà bàti tàma.
10 Mì kàdré tà Mírì nɨ togó dré adrézó kɨnɨ́lé ásà dhɨ kɨ nda nǐle kòdhya.
11 Mì kòsù ru tà tàkotàko móndyá tínímvá na dhɨ ì dré adrélé 'òle dhɨ íbe ko. Be ró dhɨ, mì kàdré àmɨkya tà nda kɨ tadhá ngádra 'á.
12 Tàko ko, ndìndì tà móndyá nda ì dré adrélé 'òle lùzu ró dhɨ kɨ tàma adré kanyò fe.
13 À adré ngá títí adrélé tadhálé ngádra 'á dhɨ kɨ no dóro.
14 Kòdhɨ íbe dhɨ, ngá títí ngádra dré adrélé tadhálé dhɨ ì adré kpà atsálé ngádra ró. Ásà dhɨ, à adré tàá dhɨ:
«Mɨ adrélépi ayí ko nɨ, mí kòlaró ayí lésè,
ìndì mí kàngá dràdrà lésè gò,
Krísto kò'oró áyɨ ngádra kòle ámɨ kazá.»
15 Dɨ ásà dhɨ, mì kònò dóro ngalè mì adré atsílé ngínɨ ya dhɨ. Mì kàdré atsílé ngóró móndí azaaza ɨ tínɨ ko. Be ró dhɨ, mì kàdré àmɨkya atsílé ngóró tògyabhá ɨ tínɨ.
16 Mì kàdré lókyá wăyi mì dré adrézó ába dhɨ kɨ lɨkí, adrézó tà dóro 'o ásà. Àngyá ko, kǐtú kònɨ ɨ kònzɨ lavúlé.
17 Mì kàdré dɨ móndí azaaza ɨ ró ko. Be ró dhɨ, mì kàdré àmɨkya tà Mírì dré adrélé lèle mì kò'o dhɨ kɨ nda nǐle kòdhya.
18 Mì kòtayí àmɨ wá dré adrélé tsǐle ko. Tàko ko, wá nda adré móndí kɨ tidrì adrélé tà swà 'o dhɨ nɨ. Be ró dhɨ, mì kàdré àmɨ kɨ tayí adrélé gàle Tɨrí Lólo sè.
19 Mì kàdré longó Gǐká nɨ Kúlí na dhɨ kɨ ngo, túmănî longó adrézó Gǐká nɨ rú bha kùle dhɨ íbe, ìndì longó adrébhá angálé Tɨrí Lólo vélésè dhɨ íbe, adrézó ru tɨmbà àmɨ kòfalésè. Àyíya, mì kàdré longó ngo Mírì dré, adrézó lenzélé akódhɨ nɨ rú sè togó wăyi sè.
20 Kòdhɨ íbe dhɨ, mì kàdré ngbú àwoyà ta Gǐká àma kɨ Atá dré tà títí ɨ sè, àma kɨ Mírì Yésu Krísto nɨ rú sè.

Àgo kɨ tà àyɨ kɨ tòkó íbe dhɨ

21 Lè mì kàdré àmɨ kɨ bha àmɨ kɨ àzya ɨ zàle àmɨ kòfalésè, Krísto nɨ lɨndrì bhàma sè.
22 Àmɨ tòkó ɨ, mì kàdré àmɨ kɨ drǐ asó àmɨ kɨ àgo ɨ kandrá, ngóró mì dré adrélé 'òle Mírì kandrá dhɨ tínɨ.
23 Tàko ko, agó ína tòkó drǐle, ngóró Krísto dré adrélé Èkèlézyà drǐle dhɨ tínɨ. Krísto nda, Èkèlézyà adrélépi akódhɨ nɨ rúbhá ro dhɨ nɨ tɨdrílépi 'ɨ.
24 Dɨ ngóró Èkèlézyà dré adrélé áyɨ bha Krísto zàle dhɨ tínɨ dhɨ, lè tòkó ì kàdré kókpà àyɨ kɨ bha àyɨ kɨ àgo ɨ zàle tà títí ɨ sè.
25 Àmɨ àgo ɨ, lè mì kàdré àmɨ kɨ tòkó kɨ le, ngóró Krísto dré Èkèlézyà nɨ lèle tò gò, áyɨ lídrì fèzo akódhɨ nɨ tà sè dhɨ tínɨ.
26 Akódhɨ 'o kònɨ̀nɨ, Èkèlézyà nda nɨ temvézó yǐ akódhɨ nɨ dzɨzo ásà dhɨ sè ìndì Gǐká nɨ Kúlí sè, akódhɨ nɨ 'òzo atsálé lólo Gǐká dré,
27 í kò'oró akódhɨ apfòle í kandrá Èkèlézyà mǐlanzǐlanzǐ ro dhɨ ró, ndǐ àko, rúbhá àdé àko, ìndì tà àzya kɨtswálépi ko dhɨ àko, akódhɨ kàdréró lólo ìndì tà kònzɨ àko í rú be dhɨ bvó.
28 Kókpà kòdhɨ tínɨ, lè àgo ì kàdré àyɨ kɨ tòkó kɨ le, ngóró ì dré adrélé àyɨ kɨ tàndɨ kɨ rúbhá kɨ le dhɨ tínɨ. Agó adrélépi áyɨ tòkó nɨ le dhɨ adré áyɨ tàndɨ nɨ le kòdhya.
29 Àngyá ko, dhya àlo gà áyɨ tàndɨ nɨ rúbhá tàdzí rè ko. Be ró dhɨ, adré ína ngá fe áyɨ rúbhá dré nyàle, adrézó rúbhá nda nɨ lɨkí dóro, ngóró Krísto dré adrélé 'òle Èkèlézyà dré dhɨ tínɨ.
30 Tàko ko, àma akódhɨ nɨ rúbhá nɨ kɨgá 'ɨ.

31 Ngóró Gĩká nɨ Kúlí dré adrélé tàle dhɨ tínɨ: «Ásà dhɨ, agó nɨ áyɨ atá nɨ tayí áyɨ andre be, ru amúzó áyɨ tòkó be gò, àyɨ rĩti nda ɨ dré atsázó rúbhá àlo ró.»*
32 Tà nda kòdhɨ, tà kàdrì lùzu ró dhɨ 'ɨ. Dɨ, má adré mána tà nda nɨ ta Krísto nɨ tà dri, ɨndì Èkèlézyà nɨ tà dri.
33 Tágba kònɨnɨ dhɨ, lè àmɨ àlo àlo títí dhɨ ɨ mì kàdré àmɨ kɨ tòkó kɨ le, ngóró mì dré adrélé àmɨ kɨ tàndɨ kɨ le dhɨ tínɨ. Adré kpà lèá dhɨ, tòkó ɨ kàdré àyɨ kɨ àgo kɨ lɨndrì bha.

6

Ànzɨmvá kɨ tà àyɨ kɨ tibhá íbe dhɨ

1 Àmɨ ànzɨmvá ɨ, lè mì kàdré àmɨ kɨ tibhá kɨ kúlí ka'ĩ 'òle, mɨ dré adrélé Mírì na dhɨ sè. Tàko ko, tà nda kòdhɨ tà gyăgya 'ɨ.
2 «Mí kàdré ámɨ atá nɨ lɨndrì bha ámɨ andre be.» Tòlí nda kòdhɨ tòlí Gĩká dré fèle drĩdrì túmăní lazikúlí be dhɨ 'ɨ.
3 Lazikúlí nda, kònɨdhɨ 'ɨ: «Mí kàdré ámɨ atá nɨ lɨndrì bha ámɨ andre be, mí kàdréró arí íbe, adrézó kpà lídrì íbe bvò kònɨdhɨ dri lókyá be vwàvwà ro be dhɨ bvó.»*
4 Àmɨ, ànzɨ kɨ atá ɨ, mì kàdré àmɨ kɨ ànzɨmvá kɨ togó 'o aswálé àngyá ko. Be ró dhɨ, mɨ kàdré àmɨkya àyɨ kɨ lɨkí, adrézó àyɨ kɨ tadhá ɨndì àyɨ kɨ lotó Mírì nɨ tà sè.

Màrábà kɨ tà àyɨ kɨ mîrì íbe dhɨ

5 Àmɨ màrábà ró nɨ ɨ, mì kàdré àmɨ kɨ mírì bvò kòndɨ àdhya kɨ kúlí ka'ĩ 'òle togó dóro sè, àyɨ kɨ lɨndrì bhàma sè, ɨndì àyɨ kɨ ròma sè, ngóró mì dré adrélé 'òle Krísto dré dhɨ tínɨ.
6 Dɨ, mì kàdré ngbà 'í àyɨ kɨ kúlí ka'ĩ 'òle àyɨ mi, àmɨ kɨ tà kàdréró dóro àyɨ mĩlésè dhɨ bvó ko. Be ró dhɨ, mì kàdré àmɨkya àyɨ kɨ kúlí ka'ĩ 'òle togó wăyi sè ngóró màrábà Krísto àdhya ɨ tínɨ, adrézó tà Gĩká dré adrélé lèle mì kò'o dhɨ kɨ 'o tà nda sè.
7 Mì kàdré àmɨ kɨ àzí 'o màrábà ɨ ró togó wăyi sè, adrézó 'òá ngóró móndí ɨ dré dhɨ tínɨ ko, be ró dhɨ, ngóró Mírì nɨ tàndɨ dré dhɨ tínɨ.
8 Tàko ko, mì nĩ tàle dhɨ, Mírì nɨ làgí fe móndí àlo àlo títí ɨ dré tà dóro ɨ dré 'òle dhɨ ɨ tí, ɨ kàdré gba màrábà 'ɨ yà, kó ngalè móndí màrábà ro ko dhɨ 'ɨ yà dhɨ be.
9 Àmɨ mírì ro nɨ ɨ, mì kàdré kókpà 'òá kònɨnɨ àmɨ kɨ màrábà ɨ véna. Mì kògò vélé adrélé kúlí aswaaswa ta àyɨ dri ko. Tàko ko, mì nĩ tàle dhɨ, àmɨ kɨ Mírì bhù na dhɨ kókpà àyɨ kɨ Mírì 'ɨ dhɨ be. Akódhɨ nda adré kpà móndí kɨ no twátwa ko.

Àdzú ngá Gĩká àdhya kɨ tosoma

10 Kùdù ro dhɨ, mì kàdré rĩnyi ró Mírì na, ɨndì akódhɨ nɨ rĩnyí kàdrì lavúlé dhɨ na.
11 Mì kàdré àdzú ngá títí Gĩká dré adrélé afèle dhɨ kɨ tosó àmɨ rú, mì kòkɨtswáró àmɨ kɨ totó tätä tà Dzáborò dré adrézó àmɨ kɨ tabhĩ lɨtílé ásà dhɨ ɨ kandrá be dhɨ bvó.
12 Tàko ko, mà adré ru pfu móndí rúbhá be ɨndì kàrí be dhɨ íbe ko. Be ró dhɨ, mà adré àmakya ru pfu tɨrí kònzɨ kɨ kàdrì adrébhá kurú na bhù ɨ 'ásè dhɨ íbe, àyɨ adrébhá ópí kàdrì ɨ ró ɨndì rĩnyi ró, adrébhá òpì nya bvò tínímvá ro kòndɨ drĩle dhɨ íbe.
13 Dɨ ásà dhɨ, mì kàdré àdzú ngá títí Gĩká àdhya kɨ tosó àmɨ rú, kĩtú kònzɨ kònɨ dra atsá dhɨ, mì kòkɨtswáró pá sɨ àmɨ kɨ kàrɨbhá ɨ kandrá gò, àdzú nda àmvolésè dhɨ, mì kàdréró dhu rè àmɨ kɨ totó tätä be dhɨ bvó.
14 Mì kàdré dɨ àmɨ kɨ totó adrélé gànzi ró. Mì kò'ì àmɨ kɨ kípílé 'á káfà tà bàti àdhya kòdhya. Mì kàsó àmɨ agá aya tà gyăgya àdhya kɨtswázó àmɨ kɨ lɨkí dhɨ kòdhya.
15 Mì kòtosó àmɨ pá kámókà adrézó gànzi ró lìle Rúbí Tanɨ tà kɨdríkɨdrì àdhya nɨ longó ásà dhɨ ɨ kòdhya.

---

* **5:31 5:31** À kònò Kɨdhoma 2:24. * **6:3 6:3** À kònò Pfòma 20:12; Dùtèrònómè 5:16.

16 Tà títí dhị ị sè dhị, mì kòru àmị drígá àgbáwù àmị kị tà ka'ïka'ï àdhya kòdhya,
mì kòkịtswáró kíyá títí àtsị ró Dhya kònzị dré adrézó àmị kị bhu ásà dhị kị àtsí kịdrá
be dhị bvó.
17 Mì kàsó àmị dri kátabhúlà aya ró tà àmị kị tịdrízó dhị àdhya kòdhya. Mì kòru
àmị drígá sápí Tịrí Lólo àdhya kòdhya. Sápí nda Gïká nị Kúlí 'ị.
18 Kòdhị íbe títí dhị, mì kàdré ngbú tà zi Gïká tí, adrézó tongólé akódhị rú Tịrí Lólo
nị rïnyí sè. Mì kàdré 'òá kònìnị adrézó kpà tàmïga dri. Mì kàdré kpà tà zi Gïká tí
móndyá lólo títí akódhị àdhya ị dré landè àko ró.
19 Mì kàdré kpà tà zi Gïká tí má dré, má kònì dra tà ta dhị, kàfèró kúlí má dré
kịtswázó tà lùzu ró Rúbí Tanị àdhya nị longó tirï àko be dhị bvó.
20 Rúbí Tanị nda nị tà sè dhị, ma móndí 'ìle bădzó lé adrélépi Krísto nị tà longó
akódhị nị rú sè dhị 'ị. Mì kàdré dị tà zi Gïká tí, má kàdréró Rúbí Tanị nda nị longó
tirï àko, ngóró dré kịtswálé má kòlongó dhị tíní.

Pólò nị kúlî kùdù

21 Àma kị adrúpi Tïkíkò mà dré lèle tò dhị, nị tà títí dhị kị longó àmị dré, mì kòyiró
áma rúbí, túmăní tà má dré adrélé 'òle dhị íbe. Akódhị nda Mírï nị àzí 'òlepi, kịtswálé
ka'ïle togó wăyi sè dhị 'ị.
22 Má adré dị akódhị nị mu àmị véna tà nda sè, mì kònïró ngalè àma ngínị ya dhị,
ìndì akódhị kòtịmbàró àmị àmị kị tà ka'ïka'ï na.
23 Gïká àma kị Atá túmăní Mírï Yésu Krísto be dhị ì kòfè tà kìdríkìdrị, lèle, ìndì tà
ka'ïka'ï íbe àmị, àma kị adrúpi ị dré!
24 Gïká nị togó tanị kàdré móndyá títí adrébhá àma kị Mírï Yésu Krísto nị le lèle
kịtswálépi akílé bwà ko dhị sè dhị ị dré!

Wárágà Pólò dré tɨsìle Fɨlɨpóyìbhá ɨ dré dhɨ

Wárágà kònìdhɨ nɨ tà àndu ngìle drɨ̈drɨ̈ dhɨ

Kònìdhɨ wárágà Pólò dré tɨsìle móndyá ka'ɨ̈bhá Fɨlɨpóyì na dhɨ ɨ dré dhɨ 'ɨ. Fɨlɨpóyì nda tá bhàandre kàdrì Rómà kɨ òpì nɨ bvò Màkèdònɨ́yà àdhya drɨ̈le dhɨ 'ɨ. Pólò longó tá Rúbí Tanɨ gò Èkèlézyà bhàzo kònàle, dré tá adrérà'a áyɨ atsí andre nɨ rɨ̈ to dhɨ 'á (Tà 'òle dhɨ ɨ 16:12-40).

Pólò adré wárágà kònìdhɨ nɨ tɨsì, dré adrérà'a bădzó na dhɨ 'á. Adré tɨsìá àwoyà tàzo Fɨlɨpóyìbhá ɨ dré, ngá ì dré adzílé áyɨ ledézó dhɨ kɨ tà sè. Adré kpà àyɨ kɨ togó tɨmbà, adrézó tàá dhɨ, kɨzà ɨ́ dré adrélé nyàle dhɨ adré vélé Rúbí Tanɨ 'o lìle drɨ̈drɨ̈ lavúlé. Adré tàá dhɨ, Gɨ̈ká fè àma adrélé ngbà 'ɨ́ Krísto nɨ ka'ɨ̈ ko, fè kókpà àma adrélé kɨzà nya akódhɨ nɨ tà sè (1:12-30). Adré kpà Fɨlɨpóyìbhá nda kɨ kodzó, ì kàdréró tà kisù Krísto àdhya tɨ́nɨ, adrézó àyɨ kɨ tà bha kɨ̀ní mi, adrézó kɨzà ka'ɨ̈ nyàle Krísto àdhya tɨ́nɨ (2:1-30). Adré kpà àyɨ kɨ kodzó, ì kàdréró mɨ̀ bha tà adrélé 'òle rúbhá sè dhɨ ɨ dri ko. Be ró dhɨ, ì kònɨ̀ dɨ tàle dhɨ, Gɨ̈ká bhà àyɨ gyăgya ɨ́ kandrá ì dré Krísto nɨ ka'ɨ̈le dhɨ sè (3:1-11). Kùdù ro dhɨ, Pólò adré àyɨ kɨ kodzó, ì kàdréró tà 'o ɨ́na tɨ́nɨ, adrézó lìle ába drɨ̈drɨ̈, adrézó lenzélé, adrézó kpà tà zi Gɨ̈ká tí tà títí ɨ sè (3:12–4:9).

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhɨ léna dhɨ kɨ atɨ̈ma

1) Pólò nɨ mòdo fèma, ìndì tà dré zɨ̈le Gɨ̈ká tí Fɨlɨpóyìbhá ɨ dré dhɨ (1:1-11)
2) Pólò nɨ kɨzà nyàma Rúbí Tanɨ nɨ tà sè dhɨ (1:12-30)
3) Âma kɨ tà bhàma kɨ̀ní mi Yésu Krísto àdhya tɨ́nɨ dhɨ (2:1-18)
4) Âzí Tɨmòtéyò kya Èpàfùròdítò be dhɨ (2:19-30)
5) Âma kɨ atsama gyăgya Gɨ̈ká kandrá Krísto nɨ ka'ɨ̈ma sè dhɨ, ìndì tà 'òma Pólò àdhya tɨ́nɨ dhɨ (3:1–4:9)
6) Pólò nɨ àwoyà tàma ngá fèle drá dhɨ sè dhɨ, ìndì mòdo kùdù (4:10-23)

Pólò nɨ mòdo fèma

1 Ma, Pólò, túmănɨ́ Tɨmòtéyò be, adrébhá Yésu Krísto nɨ màrábà ro dhɨ ɨ, mà adré wárágà kònìdhɨ nɨ tɨsì àmɨ, móndyá lólo títí Yésu Krísto nɨ ka'ɨ̈bhá Fɨlɨpóyì na dhɨ ɨ dré, túmănɨ́ Èkèlézyà nɨ drɨ̈ kobhá íbe, ìndì Èkèlézyà nɨ tà lɨkɨ́bhá íbe.

2 Gɨ̈ká àma kɨ Atá ɨ Mírɨ̈ Yésu Krísto be dhɨ ì kòbhà àyɨ kɨ togó tanɨ àmɨ rú, ìndì ì kòfè tà kɨdrɨ́kɨdrɨ àmɨ dré!

Pólò zi tà Gɨ̈ká tî Fɨlɨpóyìbhá ɨ dré

3 Má adré àwoyà ta áma Gɨ̈ká dré, vésè wăyi má dré adrérà'a àmɨ kɨ tà kisù dhɨ 'á.

4 Má dré adrérà'a tà zi Gɨ̈ká tí àmɨ títí dhɨ kɨ tà sè dhɨ 'á dhɨ, má adré 'òá arɨ́ sè bɨ̈,

5 mì dré ru amúlé túmănɨ́ má be Rúbí Tanɨ nɨ longoma nɨ tà sè dhɨ sè. Mì 'o kònìnɨ kɨdhólé kɨ̈tú mì dré tá Rúbí nda nɨ ka'ɨzo dhɨ sè, atsálé ándrò kònìdhɨ.

6 Má adré dɨ ka'ɨ́á tàle dhɨ, Gɨ̈ká àzí dóro nda nɨ kɨdhólépi 'òle àmɨ léna dhɨ nɨ go lìle ába drɨ̈drɨ̈ gò, 'òá akɨ́lé títí kɨ̈tú Yésu Krísto dré dra agòzo dhɨ tú.

7 Má kàdré àmɨ títí dhɨ kɨ tà kisù kònìnɨ dhɨ, kòdhɨ gyăgya, má dré adrélé àmɨ kɨ tà íbe áma togó na dhɨ sè. Gba má kàdré bă nya yà, kó ngalè má kàdré Rúbí Tanɨ longó adrézó tàrá nɨ nɨ ga yà dhɨ, àma túmănɨ́ àmɨ íbe títí dhɨ ɨ Gɨ̈ká nɨ togó tanɨ íbe àma rú.

8 Gɨ̈ká nɨ̀ dóro tàle dhɨ, má adré àmɨ kɨ le togó wăyi sè, Yésu Krísto nɨ tàndɨ nɨ lèle sè káyà dhɨ.

9 Má adré dɨ tà zi Gɨ̈ká tí, mì kàdréró ru le àmɨ kòfalésè, adrézó tà nɨ̀nɨ̀ kisú tògyá be adrézó lìle ába drɨ̈drɨ̈,

10 mì kòkɨtswáró tà kɨ kòfalé ni lanzílé, tà dóro lavúlé dhɨ kɨ ka'ïzo, mì kàdréró togó íbe lólo ìndì tà àko àmɨ rú, tsàle kïtú Krísto dré dra agòzo dhɨ tú.
11 Mì nɨ kpà ga lò'wa tà gyăgya àdhya Yésu Krísto dré adrélé 'òle 'àle àmɨ léna dhɨ ɨ sè bï, Gïká kòkisúró mïlanzïlanzï ɨ rúku be ásà be dhɨ bvó.

Rúbî Tanɨ nɨ lìma drïdrï Pólò nɨ bă nyàma sè dhɨ

12 Áma adrúpi ɨ, má adré lèá mì kònï dhɨ, tà atsálépi má rú kòdhɨ nzï vélé láti Rúbí Tanɨ dré adrézó lìle drïdrï lavúlé.
13 Ásà dhɨ, sòdá títí adrébhá Rómà kɨ ópí nɨ dzó kàdrì lɨkí kònwa dhɨ ɨ túmăní móndyá àruka títí dhɨ íbe dhɨ, ì nï dóro tàle dhɨ, má adré bă nya Yésu Krísto nɨ tà sè káyà dhɨ.
14 Dɨ áma bă nyàma nda nɨ tà sè dhɨ, Gïká fè àma kɨ adrúpi bï dhɨ ɨ gàle tawà sè bï Mírï Yésu na gò, ì dré adrézó vélé Gïká nɨ kúlí longó tirï àko wáláká nɨ nɨ lavú.
15 Tà bàti ró dhɨ, àyɨ kɨ àruka ì adré Krísto nɨ tà longó àyɨ kɨ lovó kònzɨ sè, ìndì dɨrèma sè. Dɨ, àruka nɨ ì adré kó àyɨkya longóá togó dóro sè.
16 Áyɨ nda kònɨ ì adré 'òá kònìnɨ lèle sè. Tàko ko, ì nï tàle dhɨ, Gïká bhà ma kònwa adrélé Rúbí Tanɨ nɨ tàrá ga dhɨ be.
17 Dɨ, móndyá àruka kòna ì adré àyɨkya Krísto nɨ tà longó togó kònzɨ sè, adrézó àyɨ kɨ tàndɨ kɨ tà bha drïdrï. Ɨ adré kisùá dhɨ, ì nɨ go vélé áma kɨzà tɨmbà kònwa bădzó 'á.
18 Tà yókódhó! À kàdré Krísto nɨ tà longó láti twátwa ɨ sè, gba kàdré togó kònzɨ sè yà, kó ngalè togó dóro sè yà dhɨ, má adré lenzélé tà nda sè.

Áyíya, má nɨ kpà go adrélé lenzélé.
19 Tàko ko, má nï tàle dhɨ, Gïká nɨ dra tà atsálépi má rú kòdhɨ nɨ ladzá atsálé tà áma apázó dhɨ ró dhɨ be, tà mì dré adrélé zïle akódhɨ tí dhɨ ɨ sè, ìndì tà Yésu Krísto nɨ Tɨrí dré adrélé 'òle áma ledézó dhɨ sè.
20 Má adré mï bha Gïká véna lovó sè, má kòkɨtswáró adrélé kanyò ro tà àlo sè ko, be ró dhɨ, má kàdréró gàle tawà sè bï nyànomvá ngóró lókyá wăyi sè dhɨ tínɨ, adrézó Krísto nɨ tà bha kuru áma rúbhá sè, gba kàdré áma lídrì sè yà, kó ngalè áma dràdrà sè yà dhɨ.
21 Tàko ko, má kàdré lídrì íbe dhɨ, má adré ába Krísto nɨ tà sè. Má kàdré kó dràle dràdrà dhɨ, kòdhɨ dóro lavúlé má mïlésè.
22 Dɨ, má kàdré dhu rè lídrì íbe dhɨ, má nɨ go adrélé Krísto nɨ àzí 'o, adrézó lò'wa dóro 'a bï. Dɨ má nï má nɨ àdho kɨpè kòdhya ya dhɨ ko.
23 Tà rï nda kòdhɨ ì adré áma togó tesé. Ma lovó íbe tò lìzo adrélé túmăní Krísto be. Tà nda tà dóro lavúlé dhɨ 'ɨ.
24 Dɨ, àmɨ kɨ tà sè dhɨ, lè má kògò mána adrélé lídrì íbe.
25 Má adré dɨ tà nda nɨ ka'ï, adrézó nïá tàle dhɨ, má nɨ go adrélé lídrì íbe, adrézó túmăní àmɨ íbe títí, mì kòkɨtswáró lìle drïdrï àmɨ kɨ tà ka'ïka'ï na kólénzé be bï.
26 Dɨ má kònì dra go tsàle àmɨ véna dhɨ, mì nɨ vélé àmɨ kɨ drï bha kuru Yésu Krísto na lavúlé, tà dré 'òle má dré dhɨ sè.

Atsima ngóró dré kɨtswálé Rúbî Tanɨ sè dhɨ tínɨ dhɨ

27 Tà kàdrì lavúlé dhɨ, lè mì kàdré atsílé ngóró dré kɨtswálé Rúbí Tanɨ Krísto àdhya sè dhɨ tínɨ. Dɨ gba má kòtsa àmɨ kɨ no yà, kó ngalè má kòyi ngbà 'ï àmɨ kɨ tà yiyï yà dhɨ, má nɨ nïá tàle dhɨ, mì adré àmɨ kɨ totó tätä, adrélé àdzú bhu togó àlo sè, Rúbí Tanɨ mì dré ka'ïle dhɨ nɨ tà sè dhɨ be.
28 Ásà dhɨ, mì kɨtswá ngá ro àmɨ kɨ kàrɨbhá adrébhá ru pfu àmɨ íbe dhɨ kɨ tà sè àlomvá ko. Kòdhɨ nɨ tadhá àyɨ dré dhɨ, ì adré lìle dràdrà kisú, dɨ mì adré àmɨkya lìle lídrì kóná vésè kólyá dhɨ nɨ kisú, ngóró Gïká dré adrélé tà nda nɨ 'o nì dhɨ tínɨ.

29 Tàko ko, Krísto nɨ tà sè dhɨ, Gĩká fè àmɨ adrélé ngbà 'í akódhɨ nɨ ka'ĩ ko, fè kókpà
àmɨ adrélé kɨzà nya akódhɨ nɨ tà sè.
30 Nyànomvá dhɨ, mì adré àdzú àlo mì dré tá nòle má rú dhɨ nɨ bhu kòdhya. Ngóró
mì dré yĩle dhɨ tínɨ dhɨ, má adré kpà dhu rè àdzú nda nɨ bhu.

2

Àma kɨ tà bhàma kĩnî mi Yésu Krîsto àdhya tínɨ dhɨ

1 Má nĩ tàle dhɨ, Gĩká adré àmɨ kɨ tɨmbà Krísto na, adrézó àmɨ kɨ togó tɨndrì áyɨ lèle
sè dhɨ be. Mì amú ru Tɨrí Lólo be, adrélé ngá àlo ró akódhɨ léna. Mì adré àmɨ kɨ togó
dóro tadhá, adrézó àmɨ kɨ adrúpi kɨ kɨzà bha àmɨ kòfalésè.
2 Ásà dhɨ, má adré àmɨ kɨ kodzó, mì kàdréró ru yi àmɨ kòfalésè, adrézó ru le lèle
àlo sè, adrézó kpà tà 'o togó àlo sè, ìndì tà kisùle àlo dhɨ sè. Mì kàdré 'òá kònìnɨ dhɨ,
mì nɨ áma togó 'o gàle arí sè bĩ.
3 Àmɨ kòfalé dhɨ, mì kò'o tà àlo kɨtswázó àmɨ kɨ tà bha drĩdrĩ dhɨ bvó yà, kó ngalè
kɨtswázó àmɨ kɨ afà dhɨ bvó yà dhɨ ko. Be ró dhɨ, mì kàdré àmɨkya àmɨ kɨ tà bha kĩní
mi, adrézó àmɨ kɨ adrúpi kɨ tà no kàdrì àmɨkya kɨ lavú.
4 Mì kàdré ngbà 'í àmɨ kɨ tàndɨ kɨ tà kisù kòdhya ko. Be ró dhɨ, àmɨ àlo àlo títí dhɨ
ɨ, mì kàdré àmɨ kɨ adrúpi kɨ tà kisù kòdhya.
5 Mì kàdré tà kisù ngóró Yésu Krísto àdhya tínɨ:
6 Tágba akódhɨ dré tá adrézó Gĩká nɨ tàndɨ nɨ làsú ɨbe dhɨ,
lè tá tròle adrema díri Gĩká be dhɨ rú ko.
7 Be ró dhɨ, tayí tá ína ɨ atsálé ngá tàko ró,
làsú màrábà àdhya nɨ ka'ĩzo dòle gò,
ka'ĩzoá atsálé móndí ro.
Dɨ kàtsá làsú be móndí tínɨ dre dhɨ,
8 dré áyɨ tà bhàzo kĩní mi gò,
tà Gĩká dré tá lèle ɨ kò'o dhɨ kɨ ka'ĩzo 'òle tsàle byá dràdrà na,
ndìndì dràdrà fa kɨpakɨpa dri dhɨ na.
9 Dɨ ásà dhɨ, Gĩká dré akódhɨ nɨ tɨngázó bhàle kuru lavúlé,
rú kàdrì rú àruka títí dhɨ kɨ lavúlépi dhɨ nɨ fèzo akódhɨ dré.
10 Dɨ Yésu nɨ rú nda sè dhɨ, móndyá títí ìndì tɨrí títí bhù na, bvò dri, ìndì bvò àndúna
dhɨ kɨ àyɨ kɨ kórókó titĩ akódhɨ kandrá,
akódhɨ nɨ lɨndrì bhàzo.
11 Ɨ nɨ kpà tàá àyɨ kɨ tàndɨ kɨ ti sè dhɨ, Yésu Krísto Mírì 'ɨ,
Gĩká Atá nɨ rú bhàzo kùle ásà.

Àma kɨ laguma bhĩbhînyà ɨ tínɨ móndí ɨ kòfalé dhɨ

12 Áma arúpi má dré lèle tò nɨ ɨ, ngóró mì dré adrélé ngbú áma kúlí ka'ĩ 'òle má
mi dhɨ tínɨ dhɨ, mì kàdré kókpà 'òá kònìnɨ má dré adrérà'a àmɨ kòfalé yó dhɨ 'á. Mì
kàdré tà 'o Gĩká nɨ ròma sè ìndì akódhɨ nɨ lɨndrì bhàma sè, kɨtswázó tà àmɨ kɨ tɨdrízó
ásà dhɨ nɨ 'o kɨtswálé títí dhɨ bvó.
13 Tàko ko, Gĩká adré ína tà 'o àmɨ léna nì, mì kàdréró tà ɨ dré adrélé lèle mì kò'o
dhɨ kɨ le 'òle, adrézó kpà tà nda kɨ 'o be dhɨ bvó.
14 Mì kàdré tà títí dhɨ kɨ 'o ngùrùngùrù sè ko ìndì káyi sè ko,
15 mì kàdréró Gĩká nɨ ànzɨ lólo ɨ ró tà àlo àko àmɨ rú, ìndì tà kònzɨ àko àmɨ rú,
móndyá ándrò gòdhógòdho àyɨ kɨ tayíbhá lɨtílé dhɨ ɨ kòfalé be dhɨ bvó. Mì kàdré
lagúlé àyɨ nda ɨ kòfalé ngóró bhĩbhínyà bhù mĩbhalé 'á dhɨ ɨ tínɨ,
16 mì dré adrérà'a kúlí lídrì àdhya nɨ tadhá àyɨ dré dhɨ 'á. Mì kàdré 'òá kònìnɨ dhɨ,
má nɨ áma drĩ bha kuru àmɨ kɨ tà sè kĩtú Krísto dré dra agòzo dhɨ tú. Tàko ko, à nɨ
nòá ngádra 'á dhɨ, má ra angú, ìndì má 'o àzí landèzo àngyá ko.

17 Dɨ tágba kòkɨtswá má dré áma lídrì fèzo wǎyi àmɨ kɨ tà sè yà dhɨ, má adré mána lenzélé ásà. Tàko ko, áma lídrì nda sù ngóró vínò dàle tà mì dré adrélé 'òle ìndì fèle Gĭká dré mòbòmà ro àmɨ kɨ tà ka'ĭka'ĭ sè dhɨ dri dhɨ tíní.* Má adré dɨ lenzélé ásà túmǎní àmɨ íbe títí.
18 Adré kpà lèá dhɨ, mì kàdré lenzélé túmǎní má be.

Àzî Tĭmòtéyò kya Ɛ̀pàfùròdîtò be dhɨ

19 Má adré mĭ bha Mírĭ Yésu véna kɨtswázó Tĭmòtéyò nɨ mu lìle àmɨ véna mbèlè, má kòkɨtswáró àmɨ kɨ rúbí yi gò, áma togó kàndrìró be dhɨ bvó.
20 Dhya àzya Tĭmòtéyò rúsè adrélépi tà kisù mána tíní dhɨ yókódhó. Akódhɨ adré áyɨ togó bha wǎyi àmɨ kɨ tà dri.
21 Móndyá àruka títí dhɨ ì adré ngbà 'í àyɨ kɨ tàndɨ kɨ tà kisù kòdhya. Ɨ adré Yésu Krísto nɨ tà kisù kòdhya ko.
22 Dɨ, mì nĭ tàle dhɨ, Tĭmòtéyò 'o tà títí dhɨ ɨ áyɨ tà ka'ĭka'ĭ tadházó dhɨ be. 'O Rúbí Tanɨ nɨ àzí màrábà tíní túmǎní má be, ngóró mvámvá dré adrélé àzí 'o áyɨ atá be dhɨ tíní.
23 Má adré dɨ mĭ bha akódhɨ nɨ mùzo lìle àmɨ véna mbèlè, lókyá má dré dra nĭzoá ngalè áma tà nɨ adré ngínɨ ya dhɨ sè.
24 Má adré kpà ka'ĭá Mírĭ na tàle dhɨ, áma tàndɨ má nɨ kókpà tsa àmɨ kɨ no mbèlè.
25 Má nò dóro nɨ, áma adrúpi Ɛ̀pàfùròdîtò nɨ mùle nzìle àmɨ véna dhɨ. Akódhɨ mì dré tá amùle ngá adzí áma lemerè nɨ tà sè nda atsá ína áma àzíàmu ró, ìndì áma àdzú bhuàmu ró.
26 Dɨ, nyànomvá dhɨ, akódhɨ ína lovó íbe tò àmɨ kɨ nòzo. Akódhɨ nɨ togó adré kpà lanzĭle, mì dré tá yĭle tàle dhɨ, akódhɨ tá drà ro dhɨ sè.
27 Tà bàti ró dhɨ, akódhɨ tá ína drà ro ànyíànyɨ dràdrà mĭle. Dɨ, Gĭká bhà akódhɨ nɨ kɨzà dre. Ngbà 'í akódhɨ 'ɨ ko, bhà kókpà áma kɨzà, má kònyaró vélé kɨzà lavúlé akódhɨ nɨ tà sè ko dhɨ bvó.
28 Dɨ ásà dhɨ, áma togó àtsɨ ró akódhɨ nɨ mùzo nzìle àmɨ véna, mì kògòró lenzélé akódhɨ nɨ nòma sè gò, áma togó kàndrìró ásà.
29 Dɨ akódhɨ kònì dra tsa dhɨ, mì kòka'ĭ akódhɨ dòle àmɨ véna Mírĭ nɨ lèle sè, ìndì kólénzé wǎyi sè. Mì kàdré kpà móndí làsú be kònìnɨ dhɨ kɨ lindrì bha be.
30 Tàko ko, akódhɨ tá ína ànyíànyɨ dràdrà mĭle Krísto nɨ àzí nɨ tà sè. Ka'ĭ tá kpà áyɨ lídrì fèle, kɨtswázó tà mì dré kɨtswálé 'òle bwà ko dhɨ kɨ 'o má dré.

3

Àma kɨ atsama gyǎgya Gĭká kandrá Krîsto nɨ ka'ĭma sè dhɨ

1 Kùdù ro dhɨ, áma adrúpi ɨ, mì kàdré lenzélé Mírĭ Yésu na! Má kògò tà má dré tá tɨsìle àmɨ dré dhɨ kɨ tɨsì tódhyá dhɨ, kòdhɨ kɨtswá áma lagù ko. Tà tɨsìle nda kɨ kpà kɨtswá àmɨ kɨ likí.
2 Lè mì kàdré sùle àmɨ rú kòkí kɨ tà sè. Ayɨ nda ɨ Yúdà ànzɨ adrébhá tà kònzɨ 'o, adrébhá móndí kɨ le 'òle lwàle dhɨ 'ɨ.
3 Gĭká mĭlésè dhɨ, àma kɨ tàndɨ ɨ móndyá lwàle bàti dhɨ 'ɨ. Tàko ko, mà adré Gĭká nɨ lindrì bha akódhɨ nɨ Tirí nɨ rĭnyí sè dhɨ àma. Mà adré àma kɨ drĭ bha kuru mà dré ru amúlé Yésu Krísto be dhɨ sè. Mà adré kpà mĭ bha tà adrélé 'òle rúbhá sè dhɨ ɨ dri ko.
4 Kònò áma tàndɨ má nɨ tá adré tà íbe bĭ kɨtswázó áma mì bha drĭá dhɨ ma.
Móndí àruka ì kàdré kisùá dhɨ, ì 'o tà bĭ rúbhá sè kɨtswázó mì bha drĭá dhɨ, má 'o mána tà bĭ àyɨkya kɨ lavú dhɨ ma.

---

* **2:17 2:17** Kàdré ngá dàle mòbòmà dri dhɨ nɨ tà sè dhɨ, à kònò Kɨdhoma 35:14; Pfòma 24:6-8; Ngá nàma 15:1-16; 28:7; 29:6; Ɛbérè ɨ 9:19.

5 Tàko ko, à ti tá ma Ɨsèrélè mvá ro, Bènyàmínà nɨ súrú na. Ma Ɛ̀bérè tàndɨ angálépi Ɛ̀bérè kɨ súrú lésè dhɨ 'ɨ. Á lwà tá ma kɨ̀tú nɨ nzi-drɨ̀-na áma tɨ̀zo dhɨ àmvolésè. Kàdré Yúdà ànzɨ kɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí nɨ tà sè dhɨ, má lebè tá tátrɨ́trɨ́ kúlí nda Fàrɨsáyò ro.
6 Kàdré adrema togó íbe àtsɨ ró dhɨ nɨ tà sè dhɨ, má pfo tá móndyá ka'ɨ̈bhá Ɛ̀kèlézyà na dhɨ kɨ mì tà tàndɨ ró. Kàdré adrema gyăgya tátrɨ́trɨ́ kúlí 'òma sè dhɨ nɨ tà sè dhɨ, à kɨtswá tá tà àlo bha má rú bwà ko.
7 Dɨ, tà ángùdhi má dré tá kɨtswálé kisúlé tà nda kòdhɨ ɨ sè bwà dhɨ, má adré nyànomvá nòá tà tàko ró Yésu Krísto nɨ tà sè.
8 Ngbà 'í kòdhɨ ko, má adré tà títí dhɨ kɨ no tà tàko ró, má dré adrélé áma Mírɨ̀ Yésu Krísto nɨ nɨ̈ma nɨ tà no kàdrɨ̀ lavúlé dhɨ sè. Akódhɨ nɨ tà sè dhɨ, má gà tà títí dhɨ ɨ gàgà, adrézó tà nda kɨ no kànyànyà ro, má kòkisúró Krísto,
9 ru amúzó akódhɨ be be dhɨ bvó. Má kɨtswá tá áma tàndɨ nɨ 'o atsálé gyăgya Gɨ̈ká kandrá tátrɨ́trɨ́ kúlí 'òma sè bwà ko. Dɨ, Gɨ̈ká bhà ína ma adrélé gyăgya í kandrá, má dré Krísto nɨ ka'ɨ̈le dhɨ sè dhɨ nɨ̀. Tàko ko, à kɨtswá ngbà 'í atsálé gyăgya akódhɨ kandrá tà ka'ɨ̈ka'ɨ̈ sè.
10 Nyànomvá dhɨ, má adré ngbà 'í Krísto nɨ le nɨ̈le, túmăní rɨ̈nyí dré ngàzo dràdrà 'ásè dhɨ be kòdhya. Má adré kpà kɨzà dré nyàle dhɨ kɨ le nyàle, má kòdràró ngóró dré dràle dhɨ tɨ́nɨ,
11 má kòkɨtswáró kpà ngàle dràdrà 'ásè be dhɨ bvó.

Angú ràma kɨtswázó làgí kisú dhɨ

12 Má adré kisùá ko tàle dhɨ, má kisú tà nda kòdhɨ ɨ títí dre dhɨ. Má atsá kpà dhu rè dóro kɨtswálé títí ko. Dɨ, má adré mána lɨ̀le drɨ̈drɨ̀ kɨtswálé tà nda kɨ ru, ngóró Yésu Krísto dré kpà áma rùle í dré dhɨ tɨ́nɨ.
13 Áma adrúpi ɨ, má adré kisùá ko tàle dhɨ, má ru tà nda ɨ dre dhɨ. Dɨ, tà má dré adrélé 'òle dhɨ, kònɨdhɨ 'ɨ: Má adré tà má àmvolé dhɨ kɨ tɨvɨ̀, adrézó áma fe adrélé lɨ̀le drɨ̈drɨ̀.
14 Má adré angú ra tsàle byá kùdù nɨ na, kɨtswázó làgí Gɨ̈ká dré áma zɨ̈zo kisúá bhù na Yésu Krísto na dhɨ nɨ kisú dhɨ bvó.
15 Lè àma títí lɨ'wábhá àma kɨ tà ka'ɨ̈ka'ɨ̈ na dre dhɨ ɨ, mà kàdré tà kisù kònɨnɨ. Dɨ, móndí àruka àmɨ kòfalé dhɨ ì kàdré tà kisù twá dhɨ, Gɨ̈ká nɨ tà nda nɨ tadhá àmɨ dré.
16 Tà kàdrɨ̀ lavúlé dhɨ, lè mà kàdré lɨ̀le drɨ̈drɨ̀, adrélé tròle tà mà dré kisúlé dre dhɨ ɨ rú.
17 Áma adrúpi ɨ, mì kàdré áma lebè adrézó tà 'o mána tɨ́nɨ. Mɨ̀ kàdré kpà móndyá adrébhá tà mà dré tadhálé àmɨ dré dhɨ kɨ lebè dhɨ kɨ no be.
18 Tàko ko, má adré gòle tà má dré tá tàle àmɨ dré vésè be bɨ̈ kònɨdhɨ nɨ ta mɨ̈ndra sè: Móndí bɨ̈ dhɨ ì adré tà 'o ngóró kàrɨbhá Krísto nɨ fa kɨpakɨpa àdhya ɨ tɨ́nɨ.
19 Áyɨ nda ì adré lɨ̀le dràdrà kisú. Áyɨ kɨ gɨ̈ká, àyɨ kɨ rúbhá kɨ lovó 'ɨ. Ɨ adré àyɨ kɨ drɨ̈ bha kuru tà adrébhá kanyò fe àyɨ dré dhɨ kɨ tà sè. Ɨ adré ngbà 'í tà bvò kòndɨ àdhya kɨ kisù kòdhya.
20 Dɨ, àma ró dhɨ, àma kɨ bhà ína bhù na. Mà adré àma kɨ tɨdrɨ́lépi, Mírɨ̀ Yésu Krísto nɨ agòma kònalésè dhɨ nɨ letè lovó sè.
21 Akódhɨ nɨ àma kɨ rúbhá yàyà dhɨ kɨ ladzá atsálé áyɨ rúbhá mɨ̈lanzɨ̈lanzɨ̀ ro dhɨ tɨ́nɨ, áyɨ rɨ̈nyí í dré adrézó tà títí dhɨ kɨ bha áyɨ pá zàle dhɨ sè.

4

1 Dɨ áma adrúpi má dré lèle tò nɨ ɨ, mì kàdré àmɨ kɨ totó tätä Mírɨ̀ Yésu na! Áma arúpi ɨ, ma lovó íbe tò àmɨ kɨ nòzo. Má adré kpà lenzélé àmɨ kɨ tà sè tò. Àmɨ áma kùlá má dré adrézó drɨ̀ bha kuru ásà dhɨ 'ɨ.

Tà tàle kùdù ro Fɨ̈lɨpóyɨ̈bhá kɨ kodzózó dhɨ ɨ

2 Má adré Yùwòdíyà kɨ ti lizí Sïtíkè be, ì kàdréró ru yi togó àlo sè Mírî Yésu na.
3 Mɨ, áma àzíàmu má dré kɨtswálé ka'ïle nɨ, má adré kpà ámɨ ti lizí tòkó nda kɨ ledé. Tàko ko, ì bhu tá àdzú túmăní má be Rúbí Tanɨ nɨ tà sè, túmăní Kèlémè be, ìndì áma àzíàmu àruka àyɨ kɨ rú dré adrézó búkù lídrì àdhya léna dhɨ íbe.
4 Mì kàdré ngbú adrélé lenzélé Mírî Yésu na. Má adré gòle tàá dhɨ, mì kàdré lenzélé!
5 Mì kàdré àmɨ kɨ togó yàyà tadhá móndyá títí ɨ véna. Mírî Yésu adré alïle mbèlè.
6 Mì kòbhà àmɨ kɨ togó adrélé lanzïle tà àlo sè ko. Be ró dhɨ, tà títí ɨ sè dhɨ, mì kàdré tà mì dré adrélé lèle kisúlé dhɨ kɨ zi Gïká tí, adrézó tongólé akódhɨ rú, adrézó kpà àwoyà ta akódhɨ dré.
7 Dɨ Gïká nɨ tà kìdríkìdrɨ adrélépi móndyá títí dhɨ kɨ tà nïnî lavú dhɨ nɨ àmɨ kɨ togó lɨkí, àmɨ kɨ tà kisùkisù be Yésu Krísto na.
8 Kùdù ro dhɨ, áma adrúpi ɨ, mì kàdré tà títí adrébhá bàti dhɨ kɨ kisù, túmăní tà títí kɨtswábhá lɨndrì sè dhɨ íbe, tà títí adrébhá gyăgya dhɨ íbe, tà títí adrébhá lólo dhɨ íbe, tà títí adrébhá aveave ró dhɨ íbe, tà títí kɨtswábhá adrélé ka'ïle dhɨ íbe, tà títí adrébhá dóro kɨtswálé títí dhɨ íbe, ìndì tà títí kɨtswábhá rúku sè dhɨ íbe kòdhya.
9 Mì kàdré tà títí mì dré ndàle kisúlé má vélé dhɨ kɨ 'o, túmăní tà títí mì dré yïle má tí dhɨ íbe, ìndì tà títí mì dré nòle má rú dhɨ íbe. Dɨ Gïká adrélépi tà kìdríkìdrɨ fe dhɨ nɨ adré túmăní àmɨ íbe.

Pólò tà àwoyà ngá fèle í dré dhɨ sè

10 Má adré lenzélé Mírî Yésu na, mì dré gòle áma tà kisù lókyá vwàvwà àmvolésè dhɨ sè. Má nï, mì adré tá áma tà kisù drïdrî dhɨ be. Dɨ, láti mì dré tá kɨtswázó àmɨ kɨ togó dóro tadhá má vélé dhɨ tá yó.
11 Má adré tàá kònìnɨ, má dré adrélé ngá lovó íbe dhɨ sè ko. Tàko ko, má nï mána adrélé togó kìdríkìdrɨ íbe ngá má dré adrézó ába dhɨ kɨ tà sè dhɨ be.
12 Má sù ru adrema lemerè ro dhɨ be, ìndì adrema ngá íbe bï dhɨ be. Tà títí ɨ sè dhɨ, má nï adrélé togó kìdríkìdrɨ íbe dhɨ be, gba má kàdré ngá nyàle dhɨ íbe yà, kó ngalè tàbirí íbe yà, má kàdré ngá íbe bï yà, kó ngalè ngá àko yà dhɨ.
13 Má kɨtswá tà títí dhɨ kɨ 'o Krísto adrélépi rïnyí afè má dré dhɨ sè.
14 Dɨ, mì 'o àmɨkya dóro áma kɨzà dòzo túmăní má be.
15 Àmɨ Fïlïpóyïbhá nɨ ɨ, mì nï dóro tàle dhɨ, lókyá má dré tá Rúbí Tanɨ longózó àmɨ kòfalé gòzo adrélé 'òle ngàle Màkèdòníyà 'ásè dhɨ sè dhɨ, àmɨ tá Èkèlézyà àlo ru amúlépi má be adrélé ngá fe má dré dhɨ 'ɨ kalóma dhɨ. Èkèlézyà àzya adrélépi 'òá kònìnɨ dhɨ tá yókódhó.
16 Tàko ko, má dré tá adrérà'a Tèsàlòníkè na dhɨ 'á dhɨ, mì adzí tá ngá má dré tá adrézó lovó nɨ íbe dhɨ ɨ vésè be bï.
17 Má adré tàá kònìnɨ, má dré adrélé ngá le kisúlé àmɨ drígásè dhɨ sè ko. Be ró dhɨ, má adré mána lèá dhɨ, Gïká kòfè tà tanɨ àmɨ dré ngá mì dré afèle má dré dhɨ ɨ sè.
18 Má kisú ngá títí mì dré adzílé Èpàfùròdítò drígá dhɨ ɨ dre. Nyànomvá dhɨ, ma ngá íbe bï kɨtswálé má sè. Ngá àlo áma pìlepi dhɨ vélé yókódhó. Ngá mì dré afèle nda ɨ ngóró ngá tàdzí be dóro fèle mòbòmà ro Gïká dré dhɨ ɨ tínɨ. Ngá nda ì kɨtswá akódhɨ mïlésè gò, dré ka'ïzoá.
19 Dɨ áma Gïká nɨ ngá títí mì dré adrézó lovó nɨ íbe dhɨ kɨ fe gàle àmɨ drígá bï, ngóró dré adrélé tà làgí kyàkyà mïlanzïlanzî ro dhɨ kɨ fe Yésu Krísto na dhɨ tínɨ.
20 Mïlanzïlanzî kàdré Gïká àma kɨ Atá dré kóná vésè kólyá! Kàdré kònìnɨ.

Mòdo kùdù

21 Mì kòfè mòdo móndyá lólo títí Yésu Krísto nɨ ka'ïbhá dhɨ ɨ dré. Adrúpi mà dré adrézó àyɨ íbe kònwa dhɨ ì fè mòdo àmɨ dré.
22 Móndyá lólo títí Gïká àdhya ì fè kpà mòdo àmɨ dré, lavúlé dhɨ, àyɨ adrébhá Kàyïsárà nɨ dzó na dhɨ 'ɨ.

23 Mírì Yésu Krísto nɨ togó tanɨ kàdré àmɨ íbe!

Wárágà Pólò dré tịsìle Kòlòsáyịbhá ị dré dhị

Wárágà kònịdhị nị tà àndu ngịle drĩdrĩ dhị

Kònịdhị wárágà Pólò dré tịsìle móndyá ka'ĩbhá Kòlòsáyì na dhị ị dré dhị 'ị. Kòlòsáyì nda tá bhàandre àlo bvò Ásíyà àdhya na, vwàlepi Èfésò rúsè ko dhị 'ị. Sù ngóró Pólò nị tàndị tsa tá rè kònàle ko na tíni. Akódhị nị àzíàmu, Èpàfúrà tsa tá Rúbí Tanị longó gò, Èkèlézyà bhàzo kònàle dhị nì (1:7; 4:12). Âmvolásà dhị, Pólò dré tá adrérà'a bădzó na dhị 'á dhị, yi tá tàle dhị, à adré tá Gĩká nị tà tadhá Kòlòsáyịbhá ị dré kịnzò sè, adrézó tàá dhị, lè ì kàdré tịrí àruka ópí kàdrì ro dhị kị lịndrì bha, ì kàdré àyị kị 'o lwàle, ìndì ì kàdré tà àruka kị 'o kịtswázó adrílé, ìndì kịtswázó Gĩká nị ni dhị bvó.

Dị ásà dhị, Pólò adré wárágà kònịdhị nị tisì kịtswázó tà nda kị lotó, ìndì kịtswázó Rúbí Tanị nị tà àndu ngị. Adré tàá dhị, lè à kàdré ngbà 'í Yésu Krísto nị ka'ĩ kòdhya, kịtswázó adrílé ìndì kịtswázó Gĩká nị ni dhị bvó. Gĩká 'o tá akódhị nda ngá títí dhị kị bha gò, akódhị nị 'òzo kpà móndyá títí dhị kị amú tódhyá í be dhị kòdhya. Krísto nda ngá títí dhị ị drĩle, ìndì Èkèlézyà drĩle (1:15-23). Dị ngóró mà dré akódhị nị ka'ĩle adrélé àma kị Mírĩ ro dre dhị tíni dhị, lè mà kàdré atsílé akódhị léna, adrélé tròle akódhị rú, adrézó àma kị tịmbà akódhị léna, mà kàtsáró rĩnyi ró àma kị tà ka'ĩka'ĩ na (2:6-7).

Kùdù ro dhị, Pólò adré móndyá ka'ĩbhá ì kàdré atsílé ngíni ya dhị nị tà tadhá. Adré tà tadhá àgo kị tà àyị kị tòkó íbe dhị dri, ànzịmvá kị tà àyị kị tibhá íbe dhị dri, ìndì màrábà kị tà àyị kị mírĩ íbe dhị dri.

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònịdhị léna dhị kị atĩma

1) Pólò nị mòdo fèma, ìndì tà dré zĩle Gĩká tí Kòlòsáyịbhá ị dré dhị (1:1-14)
2) Krísto ngá títí ị drĩle, ìndì Èkèlézyà drĩle (1:15–2:5)
3) Âma kị lídrì Krísto na dhị (2:6–4:6)
4) Mòdo kùdù (4:7-18)

Pólò nị mòdo fèma

1 Ma, Pólò, bhàle adrélé Yésu Krísto nị àpóstolò ro ngóró Gĩká dré lèle dhị tíni dhị, túmăní àma kị adrúpi Tĩmòtéyò be dhị, mà adré wárágà kònịdhị nị tisì,
2 àmị, àma kị adrúpi lólo adrébhá Yésu Krísto nị ka'ĩ tà títí ị sè Kòlòsáyì na dhị ị dré. Gĩká àma kị Atá kòbhà áyị togó tanị àmị rú, ìndì kòfè tà kìdríkìdrị àmị dré!

Rúbî Tanị tsa Kòlòsáyịbhá ị véna

3 Mà adré ngbú adrélé àwoyà fe Gĩká, àma kị Mírĩ Yésu Krísto nị Atá dré àmị kị tà sè, adrézó kpà tà zi akódhị tí àmị dré.
4 Tàko ko, mà yi tàle dhị, mì adré Yésu Krísto nị ka'ĩ, adrézó móndyá lólo Gĩká àdhya kị le ngíni ya dhị 'í.
5 Àngyá ko, mì yi tá tà bàti Rúbí Tanị àdhya tsàlepi àmị véna dhị gò, mì dré adrézó mì bha tà Gĩká dré zùle àmị dré bhù na dhị nị tà sè.
6 Rúbí Tanị nda adré ayílé lò'wa dóro 'abe bvò wăyi 'ásè, adrézó lìle drĩdrĩ. Adré kókpà 'òá kònìnị àmị kòfalé, kịdhólé kĩtú mì dré tá Rúbí nda nị yĩzo gò, Gĩká nị togó tanị nị tà nĩzo bàti dhị sè, atsálé ándrò kònịdhị.
7 Mì yi tá Rúbí nda àma kị àzíàmu, Èpàfúrà mà dré lèle tò dhị tí. Akódhị nda Krísto nị àzí 'òlepi àmị kị tà sè, kịtswálé ka'ĩle togó wăyi sè dhị 'ị.
8 Dị akódhị tà àma dré àmị kị lèle angálépi Tịrí Lólo vélésè dhị nị tà nì.

Pólò zi tà Gĩká tî Kòlòsáyịbhá ị dré

9 Tà nda sè dhɪ, kɪdhólé kǐtú mà dré àmɪ kɪ tà yǐzo dhɪ sè dhɪ, mà adré tà zi Gǐká tí àmɪ dré landè àko ró. Mà adré akódhɪ nɪ ti lizí, kò'oró àmɪ gàle tògyá wǎyi ìndì tà nǐnǐ Tɪrí Lólo dré adrélé fèle dhɪ ɪ sè bǐ, mɪ kòkɪtswáró tà Gǐká dré adrélé lèle mɪ kò'o dhɪ kɪ ni dóro lavúlé be dhɪ bvó.
10 Mà adré zǐá kònìnɪ, mɪ kàdréró atsílé ngóró dré kɪtswálé Mírǐ mǐlésè dhɪ tínɪ, adrélé tà akódhɪ nɪ togó dré adrézó kɪnílé ásà dhɪ kɪ 'o kòdhya. Mì kàdré 'òá kònìnɪ dhɪ, mɪ nɪ adré lò'wa dóro 'a bǐ, adrézó kpà Gǐká nɪ ni dóro adrézó lìle ába drǐdrǐ.
11 Mà adré kpà tà zi akódhɪ tí, kàdréró àmɪ kɪ tɪmbà áyɪ rǐnyí kàdrì mǐlanzǐlanzǐ ro dhɪ sè, mɪ kàdréró togó tsɪ tà títí ɪ sè, adrézó kpà tà letè togó vwàvwà sè.
12 Mì kàdré kpà àwoyà fe Gǐká Atá dré kólénzé sè be. Àngyá ko, akódhɪ 'o àmɪ kɪtswálé títí, mɪ kòkisúró tà dré lazílé áyɪ móndyá lólo ɪ dré tàyɪlé ro dhɪ áyɪ Òpì ngádra àdhya na be dhɪ bvó.
13 Tàko ko, akódhɪ apá àma òpì tínímvá àdhya lésè gò, àma kɪ 'òzo afílé Òpì áyɪ Mvá ɪ́ dré lèle tò dhɪ àdhya lé.
14 Akódhɪ nɪ Mvá nda sè dhɪ, trǐ àma kɪ tàkonzì, àma kɪ apázó tàkonzì nɪ rǐnyí lésè.

Krîsto dhya adrélépi ngá tîtî ɪ drǐle dhɪ 'ɪ, ìndì Èkèlézyà nɪ drǐ 'ɪ

15 Krísto nda, Gǐká kɪtswálé nòle mǐ sè bwà ko dhɪ nɪ líndrí 'ɪ. Akódhɪ Gǐká nɪ Mváagó kàyo adrélépi ngá títí bhàle dhɪ ɪ drǐle dhɪ 'ɪ.
16 Tàko ko, Gǐká 'o tá akódhɪ ngá títí dhɪ kɪ bha dhɪ kòdhya, gba kàdré ngá bhù na dhɪ 'ɪ yà, ngá bvò dri dhɪ 'ɪ yà, ngá kɪtswálé nòle mǐ sè dhɪ 'ɪ yà, ngá kɪtswálé nòle mǐ sè ko dhɪ 'ɪ yà, òpì 'ɪ yà, rǐnyí 'ɪ yà, ópí kàdrì 'ɪ yà, kó ngalè rǐnyí adrézó òpì nya dhɪ 'ɪ yà dhɪ. Bàti, Gǐká bhà tá ngá títí nda ɪ akódhɪ sè, ìndì akódhɪ dré.
17 Akódhɪ tá kínó ngá títí dhɪ ɪ kandrá. Adré kpà ngá títí dhɪ kɪ 'o adrélé ru totó àyɪ kɪ àrà ɪ 'ásè dhɪ nì.
18 Akódhɪ rúbhá nɪ drǐ 'ɪ, kòdhɪ adré tàá dhɪ, Èkèlézyà nɪ drǐ 'ɪ. Akódhɪ ngá títí dhɪ kɪ kɪdhoma 'ɪ, ìndì Mvá kàyo ngàlepi drǐdrǐ dràdrà 'ásè dhɪ 'ɪ, kàdréró ngá títí dhɪ ɪ drǐle be dhɪ bvó.
19 Tàko ko, Gǐká nò tá dóro nɪ, ɪ́ dré áyɪ tàndɪ nɪ lídrì 'òle gàle áyɪ Mvá nda léna bǐ gò,
20 akódhɪ nɪ 'òzo ngá títí dhɪ kɪ amú tódhyá ɪ́ be dhɪ, gba kàdré ngá bvò dri dhɪ 'ɪ yà, kó ngalè ngá bhù na dhɪ 'ɪ yà dhɪ. Dɪ Gǐká bhà tà kɪdríkɪdrɪ àyɪ kòfalé ngá títí nda ɪ́be, áyɪ Mvá nda nɪ kàrí kutúlépi fa kɪpakɪpa dri dhɪ sè.
21 Àmɪ ró dhɪ, àmɪ tá wáláká dhɪ vwàvwà ro Gǐká rúsè, adrélé akódhɪ nɪ kàrɪbhá ɪ ró, tà kònzɪ títí mɪ dré tá adrélé kisùle adrézó kpà 'òá dhɪ kɪ tà sè.
22 Dɪ, nyànomvá dhɪ, Gǐká amú àmɪ tódhyá ɪ́ be Krísto nɪ rúbhá fèle dràle àmɪ kɪ tà sè dhɪ sè dre, ɪ́ kò'oró àmɪ apfòle ɪ́ kandrá móndí lólo ɪ ró, tà kònzɪ àko ìndì tà àko àmɪ rú.
23 Dɪ, adré lèá dhɪ, mɪ kàdré tròle àmɪ kɪ tà ka'ǐka'ǐ rú, adrézó àmɪ kɪ totó tätä Rúbí Tanɪ mɪ dré ka'ǐle gò adrézó mǐ bha ásà dhɪ dri. Rúbí Tanɪ nda, Rúbí adrélé longólé móndyá títí bvò dri dhɪ ɪ dré dhɪ 'ɪ. Gǐká bhà ma, Pólò, adrélé Rúbí nda nɪ àzí 'òlepi ró.

Azî Gǐká dré bhàle Pólò drígá Èkèlézyà nɪ tà sè dhɪ

24 Nyànomvá dhɪ, má adré lenzélé kɪzà má dré adrélé nyàle àmɪ kɪ tà sè dhɪ ɪ sè. Tàko ko, áma rúbhá na dhɪ, má adré kɪzà Krísto dré kɪdhólé nyàle dhɪ kɪ ka'ǐ nyàle kɪtswálé títí akódhɪ nɪ rúbhá nɪ tà sè, kòdhɪ adré tàá dhɪ, Èkèlézyà nɪ tà sè.
25 Má atsá Èkèlézyà nda nɪ àzí 'òlepi ró, ngóró Gǐká dré àzí nda nɪ bhàle má drígá dhɪ tínɪ, má kòlongóró àmɪ dré Gǐká nɪ kúlí kɪtswálé títí be dhɪ bvó.
26 Gǐká zù tá tà lùzu ró nda zùzù kínó lésè móndyá lókyá títí ɪ sè dhɪ ɪ dré. Dɪ, nyànomvá dhɪ, tadhá tà lùzu ró nda áyɪ móndyá lólo ɪ dré dre.

27 Tàko ko, Gïká nò dóro nɨ, í dré tà kàdrì lùzu ró ìndì mïlanzïlanzì ro í dré lèle 'òle móndyá súrú twá ro dhɨ ɨ kòfalé nda nɨ 'òle àyɨ dré nïle dhɨ. Tà kàdrì nda, Krísto adrélépi àmɨ léna, mì dré adrézó mï bha vélána kɨtswázó mïlanzïlanzì kisú dhɨ 'ɨ.
28 Dɨ mà adré Krísto nda nɨ tà longó móndyá títí ɨ dré. Mà adré àyɨ kɨ kodzó adrézó àyɨ kɨ tadhá tògyá wǎyi sè, mà kòkɨtswáró àyɨ àlo àlo títí dhɨ kɨ 'o apfòle Gïká kandrá, móndí lɨ'wábhá Krísto na kɨtswálé títí dhɨ ɨ ró.
29 Tà nda sè dhɨ, má adré àzí 'o, adrézó kpà àdzú bhu akódhɨ nɨ rïnyí kàdrì adrélépi tà 'o má léna dhɨ sè.

2

1 Má adré lèá mì kònï ngalè má adré àdzú bhu àmɨ kɨ tà sè, móndyá ka'ïbhá Làwòdïkíyà na dhɨ kɨ tà sè, ìndì móndyá àruka títí áma nobhá rè ko dhɨ kɨ tà sè ngínɨ ya dhɨ.
2 Má adré 'òá kònìnɨ kɨtswázó àyɨ kɨ togó tɨmbà, ì kàmúró ru atsálé ngá àlo ró lèle na be dhɨ bvó. Má adré kpà lèá dhɨ, ì kòkisú tògyá gàle àyɨ léna bï, ì kòkɨtswáró Gïká nɨ tà lùzu ró dhɨ nɨ ni dóro lavúlé, adrézó tà nda nɨ ka'ï kɨtswálé títí. Tà lùzu ró nda, Krísto nɨ tàndɨ 'ɨ.
3 Dhya ángùdhi ru amúlépi akódhɨ nda be dhɨ adré tògyá làgí kyàkyà zùle akódhɨ léna dhɨ nɨ kisú, tà nïnï be.
4 Má adré tà kòdhɨ nɨ ta àmɨ dré, dhya àlo kòkɨtswáró àmɨ kɨ lɨtí kúlí kìní ɨ sè ko.
5 Gba má dré adrézó àmɨ kòfalé yó dhɨ, áma togó ína ngbú àmɨ véna. Má adré lenzélé mì dré adrélé tà títí dhɨ kɨ 'o mïbhalé tí dhɨ sè, ìndì mì dré adrélé àmɨ kɨ totó tätä àmɨ kɨ tà ka'ïka'ï Krísto na dhɨ léna dhɨ sè.

Àma kɨ lídrì Krîsto na dhɨ

6 Dɨ ásà dhɨ, ngóró mì dré Yésu Krísto nɨ ka'ïle adrélé àmɨ kɨ Mírì ro dre dhɨ tínɨ dhɨ, mì kàdré atsílé akódhɨ léna,
7 adrélé tròle akódhɨ rú, adrézó àmɨ kɨ tɨmbà akódhɨ léna, mì kàtsáró rïnyi ró àmɨ kɨ tà ka'ïka'ï na, ngóró tadhálé àmɨ dré dhɨ tínɨ. Mì kàdré kpà àwoyà fe Gïká dré tà títí ɨ sè.
8 Mì kònò dóro, dhya àlo kòlɨtíró àmɨ tògyá tàko adrélépi angálé móndí ɨ drïlésè dhɨ sè ko. Ângyá ko, tògyá nda adré áyɨ totó labhɨ móndí kya ɨ dri, ìndì tà bvò kòndɨ àdhya ɨ dri. Adré áyɨ totó Krísto nɨ tà dri ko.
9 Tàko ko, Krísto nda nɨ rúbhá na dhɨ, Gïká 'o tá áyɨ tàndɨ nɨ lídrì gàle gagà.
10 'O kpà lídrì nda gàle àmɨ léna gagà Krísto na. Akódhɨ tɨrí títí ópí kàdrì ro ìndì rïnyi ró dhɨ ɨ drïle.
11 Akódhɨ léna dhɨ, Gïká 'o kpà àmɨ lwàle dre. Dɨ, àmɨ kɨ lwàma nda, lwàma 'òle móndí kɨ drígá sè dhɨ 'ɨ ko. Be ró dhɨ, Krísto 'o àmɨ lwàle, lovó kònzɨ rúbhá àdhya nɨ tɨngázó dhɨ nì.
12 Tàko ko, à sï tá àmɨ túmǎní akódhɨ be bàtísimò na gò, àmɨ kɨ tɨngázó túmǎní akódhɨ be, mì dré Gïká nɨ rïnyí akódhɨ nɨ tɨngázó dràdrà lésè dhɨ nɨ ka'ïle dhɨ sè.
13 Wáláká dhɨ, àmɨ tá móndí dràbhá dre dhɨ 'ɨ àmɨ kɨ tàkonzì kɨ tà sè. Â lwà tá kpà àmɨ, lovó kònzɨ rúbhá àdhya nɨ tɨngázó dhɨ ko. Dɨ, nyànomvá dhɨ, Gïká 'o àmɨ adrílé túmǎní Krísto be dre. Tàko ko, trï àma kɨ tàkonzì ɨ títí gò,
14 tà tɨsìle tátrítrí kúlí na adrébhá tá tà bha àma dri dhɨ kɨ pfùzo. Bàti, tɨngá tà nda ɨ àma rúsè, tidílé fa kɨpakɨpa dri.
15 Lavú kpà tɨrí kònzɨ ópí kàdrì ro ìndì rïnyi ró dhɨ ɨ, àyɨ kɨ rïnyí tɨngázó àyɨ drígásè, àyɨ kɨ tà yàyà tadházó móndyá títí dhɨ ɨ dré nòle.
16 Dɨ ásà dhɨ, mì kòtayí àmɨ dhya àlo dré tàbvó tàle, ngá mì dré adrélé nyàle dhɨ kɨ tà sè yà, kó ngalè ngá mì dré adrélé mvùle dhɨ kɨ tà sè yà dhɨ ko. Mì kòtayí kpà àmɨ

tàbvó tàle gwányá adrézó Gĩká nɨ lɨndrɨ bha dhɨ nɨ tà sè yà, gwányá mbă sí àdhya nɨ tà sè yà, kó ngalè kĩtú sàbátù àdhya nɨ tà sè yà dhɨ ko.
17 Tà nda kòdhɨ ɨ ngbà 'í tà adrébhá alɨle dhɨ kɨ líndrí 'ɨ. Dɨ, tà tàndɨ ína Krísto 'ɨ.
18 Mɨ kòtayí kpà móndyá adrébhá àyɨ kɨ tà bha kĩní mi túrúpfú sè ɨndɨ adrébhá ángéló kɨ lɨndrɨ bha dhɨ ɨ adrélé tà bha àmɨ dri ko. Móndyá làsú be kònɨnɨ nda ɨ adré ngá ɨ dré nòle toróbí tínɨ dhɨ kɨ tà tɨtí, adrézó àyɨ kɨ afà àyɨ kɨ tà kisùle àngyá dhɨ ɨ sè.
19 Dɨ, ɨ lanzí ru Krísto, adrélépi rúbhá nɨ drĩ 'ɨ dhɨ be dre. Tákò akódhɨ nda adré rúbhá nɨ kɨgá títí dhɨ kɨ 'o ru amú kídrɨ títí ɨndɨ bă títí adrébhá àyɨ kɨ tɨ'ɨ dhɨ ɨ sè gò, rúbhá nda dré adrézó mbàle ngóró Gĩká dré adrélé lèle dhɨ tínɨ.
20 Mɨ drà kó túmăní Krísto be tà bvò kòndɨ àdhya ɨ lésè dre dhɨ, mɨ adré dɨ àmɨkya tà 'o ngóró móndyá bvò kòndɨ àdhya kya tínɨ àdho tà sè? Ângyá ko, mɨ adré tòlí làsú be kònɨnɨ dhɨ kɨ lebè kòdhya:
21 «Mí kòdo ngá kòndɨ mí drígá ko! Mí kòtabhĩ ngá kòndɨ nɨ tàdzí ko! Mí kòtabè ngá kòndɨ ko!»
22 Ngá títí adrézó tà 'o ásà nda kòdhɨ ɨ adré ŋwàle ŋwaŋwà. Kòdhɨ íbe dhɨ, tòlí nda ɨ tà tadhálé nda íbe dhɨ ɨ adré ngbà 'í angálé móndyá bvò kòndɨ àdhya ɨ drĩlésè.
23 Tà bàti ró dhɨ, tòlí làsú be kònɨnɨ nda ɨ sù ngóró tòlí tògya ró dhɨ ɨ tínɨ. Tàko ko, à adré tàá dhɨ, lè à kàdré tròle Gĩká nɨ tà rú, à kàdré dhyá kɨ tà bha kĩní mi, ɨndɨ à kàdré dhyá kɨ rúbhá 'o adrélé kɨzà nya. Dɨ, tòlí nda ɨ kɨtswá àyɨkya àma kɨ ledé lovó kònzɨ àma kɨ rúbhá kya kɨ ató àma pálé dhɨ bwà ko.

3

1 Dɨ ásà dhɨ, Gĩká dré àmɨ kɨ tɨngálé dràdrà lésè túmăní Krísto be dhɨ sè dhɨ, mɨ kàdré àmɨ kɨ togó bha tà kurú na bhù na dhɨ ɨ dri. Kònàle dhɨ, Krísto adré lɨrílé Gĩká nɨ drígó lésè.
2 Mɨ kàdré tà bvò kòndɨ àdhya kɨ kisù kòdhya ko. Be ró dhɨ, mɨ kàdré àmɨkya tà kurú na bhù na dhɨ kɨ kisù kòdhya.
3 Tàko ko, mɨ drà dre, ɨndɨ Gĩká zù àmɨ kɨ lídrɨ tídhí ro dhɨ Krísto be í léna dre.
4 Bàti, àmɨ kɨ lídrɨ nda Krísto 'ɨ. Dɨ lókyá akódhɨ nda dré dra apfòzo dhɨ tú dhɨ, mɨ nɨ kókpà apfò túmăní akódhɨ be akódhɨ nɨ mĩlanzĩlanzì na.

Lídrɨ àku, ɨndɨ lídrɨ tídhí

5 Dɨ ásà dhɨ, lè mɨ kò'o àmɨ kɨ lídrɨ àku bvò kòndɨ àdhya nɨ tà ɨ todràle. Tà nda ɨ tà kònɨ 'ɨ: ndòtò tà, tà ndĩ ró dhɨ, rúbhá lovó bhàma, lovó kònzɨ kɨ bhàma, ɨndɨ ngá lovó bhàma. Tàko ko, ngá lovó bhàma, gĩká tàko kɨ lɨndrɨ bhàma 'ɨ.
6 Tà nda kòdhɨ ɨ sè dhɨ, Gĩká nɨ kombà adré alɨle móndyá adrébhá lɨgílé akódhɨ rú dhɨ ɨ dri.
7 Wáláká dhɨ, mɨ fè tá àmɨ adrélé tatsílé tà nda kɨ 'obe.
8 Dɨ, nyànomvá dhɨ, lè mɨ kòtɨngá àmɨ rúsè tà làsú be kònɨnɨ dhɨ ɨ títí: togóaswa, kombà, tà kònzɨ, móndí kɨ rú tàma kònzɨ dhɨ, ɨndɨ kúlí swà adrébhá apfòle àmɨ sílésè dhɨ ɨ.
9 Mɨ kòtà kpà kɨnzò àmɨ kòfalésè ko. Tàko ko, mɨ tɨngá àmɨ rúsè àmɨ kɨ lídrɨ àku túmăní tà kònzɨ títí mɨ dré tá adrélé 'òle dhɨ íbe dre gò,
10 mɨ dré lídrɨ tídhí ro dhɨ nɨ asózó àmɨ rú. Gĩká àmɨ kɨ bhàlepi dhɨ adré àmɨ kɨ lídrɨ nda nɨ ladzá atsálé tídhí ro làsú be ína tínɨ, mɨ kòkɨtswáró akódhɨ nɨ ni dóro lavúlé be dhɨ bvó.
11 Dɨ ásà dhɨ, móndí ɨ vélé twátwa ko, gba ɨ kàdré Yúdà ànzɨ 'ɨ yà, kó ngalè móndí Yúdà ànzɨ ró ko dhɨ 'ɨ yà, móndí lwàle dhɨ 'ɨ yà, kó ngalè móndí lwàle ko dhɨ 'ɨ yà, móndí súrú twá ro dhɨ 'ɨ yà, móndí tà nibhá ko dhɨ 'ɨ yà, màrábà 'ɨ yà, kó ngalè móndí

màrábà ro ko dhɪ 'ɪ yà dhɪ. Tà kàdrì lavúlé dhɪ ngbà 'í Krísto adrélépi àyɪ títí nda ɪ léna, ìndì adrélépi tà títí dhɪ 'ɪ dhɪ 'ɪ.
12 Dɪ àmɪ Gïká dré lèle tò ìndì dré zìle adrélé móndyá lólo ína ɪ ró nɪ ɪ, mì kòtosó àmɪ tà dóro mì dré adrélé 'òle àmɪ kɪ togó dóro sè dhɪ ɪ sè, àmɪ kɪ tà mì dré adrélé bhàle kïní mi dhɪ sè, àmɪ kɪ togó yàyà sè, ìndì àmɪ kɪ togó vwàvwà sè.
13 Mì kàdré àmɪ kɪ adrúpi kɪ tà yàyà mvo, adrézó àmɪ kɪ tàkonzì tri àmɪ kòfalésè, gba tàkonzì 'òle àmɪ rú nda kàdré àdho tà 'ɪ ya dhɪ. Mì kàdré àmɪ kɪ adrúpi kɪ tàkonzì tri, ngóró Mírî dré àmɪ kɪ tàkonzì trïle dhɪ tínɪ.
14 Tà kàdrì tà títí nda kɪ lavúlépi dhɪ, tà kònìdhɪ 'ɪ: Mì kòtosó àmɪ lèle sè. Tàko ko, lèle nda adré àmɪ kɪ amú adrélé ngá àlo ró kɪtswálé títí dhɪ nì.
15 Mì kàdré Krísto nɪ tà kìdríkìdrɪ tayí adrélé òpì nya àmɪ kɪ togó na. Ângyá ko, Gïká azí àmɪ adrélé rúbhá àlo ró tà kìdríkìdrɪ na. Mì kàdré kpà àwoyà fe Gïká dré.
16 Mì kàdré Krísto nɪ kúlí tayí adrélé gàle àmɪ léna bï, mì kàdréró tà tadhá ìndì ru kodzó àmɪ kòfalésè tògyá wãyi sè. Mì kàdré longó Gïká nɪ Kúlí na dhɪ kɪ ngo, túmãní longó adrézó Gïká nɪ rú bha kùle dhɪ íbe, ìndì longó adrébhá angálé Tɪrí Lólo vélésè dhɪ íbe, adrézó àwoyà ta Gïká dré.
17 Kúlí títí mì dré adrélé tàle ìndì tà títí mì dré adrélé 'òle dhɪ ɪ, mì kàdré 'òá Mírî Yésu nɪ rú sè, adrézó àwoyà fe Gïká Atá dré akódhɪ sè.

Àgo kɪ tà àyɪ kɪ tòkó íbe dhɪ, ìndì ànzɪmvá kɪ tà àyɪ kɪ tibhá íbe dhɪ

18 Âmɪ tòkó ɪ, mì kàdré àmɪ kɪ drî asó àmɪ kɪ àgo ɪ kandrá, ngóró dré kɪtswálé móndyá adrébhá Mírî na dhɪ ɪ sè dhɪ tínɪ.
19 Âmɪ àgo ɪ, mì kàdré àmɪ kɪ tòkó kɪ le. Mì kòbhà kpà togó kùdzí àyɪ rú ko.
20 Âmɪ ànzɪmvá ɪ, mì kàdré àmɪ kɪ tibhá kɪ kúlí ka'ì 'òle tà títí ɪ sè. Tàko ko, Mírî nɪ togó adré kɪnílé tà nda sè.
21 Âmɪ, ànzɪ kɪ atá ɪ, mì kàdré àmɪ kɪ ànzɪmvá kɪ togó 'o aswálé àngyá ko, àyɪ kɪ togó kòlanzïró ko.

Màrábà kɪ tà àyɪ kɪ mîrì íbe dhɪ

22 Âmɪ màrábà ro nɪ ɪ, mì kàdré àmɪ kɪ mírî bvò kòndɪ àdhya kɪ kúlí ka'ì 'òle tà títí ɪ sè. Dɪ, mì kàdré ngbà 'í 'òá kònìnɪ àyɪ nda ɪ mi, àmɪ kɪ tà kàdréró dóro àyɪ mïlésè dhɪ bvó ko. Be ró dhɪ, mì kàdré 'òá kònìnɪ àmɪ kɪ togó wãyi sè, ìndì mì dré adrélé Mírî nɪ ro dhɪ sè.
23 Tà títí ángùdhi mì dré adrélé 'òle dhɪ ɪ, mì kàdré 'òá àmɪ kɪ togó wãyi sè, ngóró mì dré adrélé 'òá Mírî dré dhɪ tínɪ, móndí ɪ dré dhɪ tínɪ ko.
24 Tàko ko, mì nì tàle dhɪ, mì nɪ làgí múrúngú Mírî dré lazílé áyɪ ànzɪ ɪ dré tàyɪlé ro dhɪ nɪ kisú dhɪ be. Mírî mì dré adrézó tà nɪ nɪ 'o màrábà nɪ tínɪ dhɪ, Mírî Yésu Krísto 'ɪ.
25 Dɪ, dhya adrélépi tà kònzɪ 'o dhɪ nɪ tà kònzɪ kisú tà kònzɪ í dré 'òle dhɪ ɪ tí. Tàko ko, Gïká adré móndí kɪ no twátwa ko.

4

1 Âmɪ mírî ro nɪ ɪ, mì kàdré àmɪ kɪ màrábà kɪ 'o dóro ìndì gyăgya. Mì kòtɪvì ko tàle dhɪ, àmɪ kókpà Mírî íbe bhù na dhɪ.

Tà àruka tàle Kòlòsáyɪbhá kɪ kodzózó dhɪ ɪ

2 Mì kàdré àmɪ kɪ fe adrélé tà zi Gïká tí landè àko ró, adrézó tàmïga dri, adrélé kpà àwoyà fe akódhɪ dré.
3 Mì kàdré kpà tà zi Gïká tí àma dré, kònzïró láti àma dré kɪtswázó Krísto nɪ tà lùzu ró dhɪ nɪ longó be dhɪ bvó. Tàko ko, tà nda tà má dré adrézó bă nya ásà dhɪ 'ɪ.

4 Dɨ mì kàdré tà zi akódhɨ tí, má kòkɨtswáró tà nda nɨ longó ngádra 'á, ngóró dré kɨtswálé má dré 'òle dhɨ tínɨ.
5 Mì kàdré tà 'o tògyá sè móndyá Yésu nɨ ka'ïbhá ko dhɨ ɨ kòfalé. Mì kàdré lókyá wãyi mì dré adrézó ába dhɨ kɨ lɨkí, adrézó tà dóro 'o ásà.
6 Mì kàdré ngbú kúlí ta àmɨ kɨ togó dóro sè, kúlí nda ì kàdréró kìnɨkìnɨ ngóró tà'í dàle mányàngá na dhɨ tínɨ, mì kònïró kpà adrélé tà logó móndí àlo àlo títí adrébhá tà lizí àmɨ tí dhɨ ɨ dré dhɨ be.

Mòdo kùdù

7 Âma kɨ adrúpi Tïkíkò mà dré lèle tò dhɨ nɨ áma rúbí títí dhɨ kɨ longó àmɨ dré. Akódhɨ nda àma kɨ àzíàmu 'ɨ, ìndì Mírì nɨ àzí 'òlepi, kɨtswálé ka'ïle togó wãyi sè dhɨ 'ɨ.
8 Dɨ má adré akódhɨ nɨ dzo àmɨ véna, mì kònïró àma kɨ tà títí dhɨ ɨ, ìndì kòtɨmbàró àmɨ àmɨ kɨ tà ka'ïka'ï na.
9 Ɨ adré lìle àmɨ véna, túmãní àma kɨ adrúpi Ònèsímò mà dré lèle tò dhɨ be. Akódhɨ nda angá àmɨ kɨ tàndɨ ɨ kòfalésè, ìndì kɨtswá adrélé ka'ïle togó wãyi sè. Âyɨ nda ì kònì dra tsa dhɨ, ì nɨ tà títí adrébhá lavúlé kònwa dhɨ kɨ tɨtí àmɨ dré.
10 Ârìstàrúkò mà dré adrézó bădzó 'á akódhɨ be dhɨ, fè mòdo àmɨ dré. Márokò, Bàrànábà nɨ kòdromvá fè kpà mòdo àmɨ dré. Mì yi tá akódhɨ nda nɨ tà drìdrì dre. Kòtsa àmɨ véna dhɨ, mì kòka'ï akódhɨ dòle àmɨ véna togó dóro sè.
11 Yésu, adrélé kpà rú zïle Yúsitò dhɨ, fè kpà mòdo àmɨ dré. Âyɨ nda kòdhɨ ɨ Yúdà ànzɨ adrébhá àma kɨ àzíàmu Gïká nɨ Òpì nɨ tà sè dhɨ ɨ kòfalé dhɨ 'ɨ àyɨ pátí. Ɨ adré kpà áma togó tɨndrì tò.
12 Èpàfúrà angálépi àmɨ kòfalésè, adrélépi kpà Yésu Krísto nɨ màrábà ro dhɨ, fè mòdo àmɨ dré. Akódhɨ nda adré ngbú tà zi Gïká tí àmɨ dré togó be àtsɨ ró, mì kàdréró àmɨ kɨ totó tätä, adrélé lɨ'wálé àmɨ kɨ tà ka'ïka'ï na, adrélé tà Gïká dré adrélé lèle mì kò'o dhɨ kɨ ka'ï 'òle títí.
13 Má nɨ kɨtswá tàá akódhɨ nda nɨ tà sè dhɨ, adré áyɨ fe adrélé àzí 'o àmɨ kɨ tà sè, ìndì móndyá ka'ïbhá Làwòdïkíyà na ìndì Yèràpólï na dhɨ kɨ tà sè.
14 Âma kɨ adrúpi Lúkà mà dré lèle tò, adrélépi kódzó ro dhɨ, ì fè mòdo àmɨ dré túmãní Démà be.
15 Mì kòfè mòdo àma kɨ adrúpi adrébhá Làwòdïkíyà na dhɨ ɨ dré, Nífà dré, ìndì móndyá Èkèlézyà àdhya adrébhá ru kɨmó akódhɨ nɨ dzó na dhɨ ɨ dré.
16 Â kònà wárágà kònɨdhɨ àmɨ kòfalé dre dhɨ, mì kòmù wárágà nda Èkèlézyà Làwòdïkíyà na dhɨ dré kpà nàle be. Má adré kpà lèá dhɨ, mì kòdo wárágà má dré tá mùle àyɨ nda ɨ dré dhɨ nàle àmɨ kòfalé be.
17 Mì kòtà Àrùkípò dré dhɨ: «Mí kònò dóro, mí kò'oró àzí Mírì dré bhàle mí drígá dhɨ akɨlé títí.»
18 Ma, Pólò, má adré kúlí kònɨ kɨ tɨsì áma tàndɨ nɨ drígá sè, mòdo fèzo àmɨ dré. Mì kòtɨvì áma nyɨrì kɨ tà ko. Gïká nɨ togó tanɨ kàdré àmɨ íbe!

Wárágà Pólò dré tɨsìle Tèsàlòníkèbhá ɨ dré dhɨ nɨ àlo

Wárágà kònìdhɨ nɨ tà àndu ngɨle drɨ̈drɨ̈ dhɨ

Kònìdhɨ wárágà Pólò dré tɨsìle móndyá ka'ɨ̈bhá Tèsàlòníkè na dhɨ ɨ dré dhɨ nɨ àlo 'ɨ. Tèsàlòníkè nda tá bhàandre kàdrì Rómà kɨ òpì nɨ bvò Màkèdòníyà àdhya drɨ̈le dhɨ 'ɨ. Pólò tsa tá Rúbí Tanɨ longó gò Ɛ̀kèlézyà bhàzo kònàle, dré tá adrérà'a áyɨ atsí andre nɨ rɨ̈ to dhɨ 'á, akódhɨ nɨ pfòma Fɨ̈lɨ̈póyɨ̈ lésè dhɨ àmvolésè. Dɨ, gí tá rè ko, Yúdà ànzɨ ì dré togó kònzɨ bhàzo Pólò rú, adrézó lɨgílé ába. Dɨ adré tá lèá dhɨ, Pólò kòpfò Tèsàlòníkè lésè lɨ̈le Bèróyà na (Tà 'òle dhɨ ɨ 17:1-10). Àmvolásà, akódhɨ kòtsa Kòrítò na dre dhɨ, dré móndyá ka'ɨ̈bhá Tèsàlòníkè na dhɨ kɨ rúbí yɨ̈zo áyɨ àzíàmu Tɨ̈mòtéyò tí gò, dré wárágà kònìdhɨ nɨ tɨsìzo àyɨ dré.

Pólò adré wárágà kònìdhɨ nɨ tɨsì kɨtswázó móndyá nda kɨ tɨmbà àyɨ kɨ tà ka'ɨ̈ka'ɨ̈ na dhɨ bvó. Adré àwoyà ta Gɨ̈ká dré àyɨ kɨ tà ka'ɨ̈ka'ɨ̈ nɨ tà sè, ìndì àyɨ kɨ lèle sè. Adré ɨ́ 'o tá tà àyɨ kòfalé ngɨ́nɨ ya dhɨ nɨ tà 'o agálé àyɨ léna, adrézó àyɨ kɨ kodzó, ì kàdréró atsílé ngóró dré kɨtswálé Gɨ̈ká mɨ̈lésè dhɨ tɨ́nɨ. Adré kpà kúlí logó tà Tèsàlòníkèbhá ì dré tá lizílé Mírì Yésu nɨ agòma nɨ tà dri, ìndì móndyá ka'ɨ̈bhá dhɨ kɨ ngàma dràdrà 'ásè dhɨ nɨ tà dri dhɨ ɨ sè. Kùdù ro dhɨ, adré Ɛ̀kèlézyà nɨ drɨ̈ ta, adrézó tà kɨtswábhá ì kàdré 'òá àyɨ kòfalésè dhɨ kɨ tadhá àyɨ dré.

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhɨ léna dhɨ kɨ atɨ̈ma

1) Mòdo fèma (1:1)
2) Tèsàlòníkèbhá kɨ tà ka'ɨ̈ka'ɨ̈ (1:2–3:13)
3) Atsima ngóró dré kɨtswálé Gɨ̈ká mɨ̈lésè dhɨ tɨ́nɨ dhɨ (4:1-12)
4) Yésu nɨ agòma, ìndì móndyá ka'ɨ̈bhá dhɨ kɨ ngàma dràdrà 'ásè dhɨ (4:13–5:11)
5) Móndyá ka'ɨ̈bhá dhɨ kɨ drɨ̈ tàma (5:12-28)

Mòdo fèma

1 Ma, Pólò, túmání Sílà ɨ́be ìndì Tɨ̈mòtéyò be dhɨ ɨ, mà adré wárágà kònìdhɨ nɨ tɨsì Ɛ̀kèlézyà Tèsàlòníkè na dhɨ dré, àmɨ adrébhá Gɨ̈ká Atá àdhya ró ìndì Mírì Yésu Krísto àdhya ró dhɨ ɨ dré.* Gɨ̈ká kòbhà áyɨ togó tanɨ àmɨ rú, ìndì kòfè tà kìdrɨ́kìdrɨ àmɨ dré!

Pólò fe àwoyà Tèsàlòníkèbhá kɨ tà ka'ɨ̈ka'ɨ̈ nɨ tà sè

2 Lókyá mà dré adrérà'a tà zi Gɨ̈ká tí dhɨ 'á dhɨ, mà adré ngbú adrélé àwoyà ta akódhɨ dré àmɨ títí dhɨ kɨ tà sè, adrézó tà zi akódhɨ tí àmɨ dré.

3 Vésè wǎyi, mà adré àmɨ kɨ tà kònɨ kɨ kisù Gɨ̈ká àma kɨ Atá kandrá kòdhya: Mì adré àzí 'o àmɨ kɨ tà ka'ɨ̈ka'ɨ̈ sè, adrézó tà 'o àmɨ kɨ lèle sè, adrézó mì bha àma kɨ Mírì Yésu Krísto véna landè àko ró.

4 Àma kɨ adrúpi Gɨ̈ká dré lèle tò nɨ ɨ, mà nɨ̈ tàle dhɨ, akódhɨ zì àmɨ adrélé móndyá ɨ́na ɨ ró dhɨ be.

5 Tàko ko, lókyá mà dré Rúbí Tanɨ longózó àmɨ dré dhɨ sè dhɨ, mà longó tá Rúbí Tanɨ nda ngbà 'ɨ́ kúlí sè ko. Be ró dhɨ, mà longó àmakya Rúbí nda rɨ̈nyí sè, Tɨrí Lólo sè, ìndì mà dré tá nɨ̈le, tà mà dré tá adrélé longólé nda ɨ tà bàti 'ɨ dhɨ be dhɨ sè. Mà dré tá adrérà'a àmɨ kòfalé dhɨ 'á dhɨ, mì nɨ̈ mà 'o tá tà àmɨ kɨ tà sè ngɨ́nɨ ya dhɨ be.

6 Àmɨ ró dhɨ, mì lebè tá àma, adrézó tà 'o àmakya tɨ́nɨ ìndì Mírì Yésu àdhya tɨ́nɨ. Tágba mì dré tá adrézó kɨzà nya lavúlé dhɨ, mì ka'ɨ̈ tá kúlí mà dré longólé nda arí Tɨrí Lólo dré fèle gàle àmɨ léna dhɨ sè.

---

* **1:1 1:1** Gɨ̈ká nɨ Kúlí tɨsìle Gɨ̈rɨ́kɨ̈ ti sè dhɨ léna dhɨ, à adré rú «Sìlùwánò» kisú kònwa. Rú nda tá rú àzya Sílà dré dhɨ 'ɨ.

7 Ásà dhɨ, móndyá ka'ïbhá títí bvò Màkèdòníyà àdhya na ìndì Âkáyà àdhya na dhɨ ì nò Mírì nɨ tà àmɨ rú gò, ì dré kpà adrézó tà 'o àmɨkya tínɨ.
8 Tàko ko, àmɨ kɨ tà sè dhɨ, Mírì 'o áyɨ kúlí la'úlé ngbà 'í Màkèdòníyà 'ásè, ìndì Âkáyà 'ásè ko. Móndyá àrà títí ɨ 'ásè dhɨ ì yi tàle dhɨ, mì ka'ì Gïká ngínɨ ya dhɨ 'í. Ásà dhɨ, lè mà kògò adrélé àmɨ kɨ tà tɨtí àyɨ dré ko.
9 Ângyá ko, àyɨ kɨ tàndɨ ì adré mì ka'ì tá àma dòle àmɨ véna togó dóro sè ngínɨ ya dhɨ nɨ tà tɨtí àyɨ. Ɨ adré kpà mì tayí gïká tàko ɨ, àmɨ kɨ togó adzázó Gïká bàti lídrì ro dhɨ vélé, adrézó akódhɨ nɨ tà 'o màrábà nɨ ɨ tínɨ ngínɨ ya dhɨ nɨ tà tɨtí.
10 Nyànomvá dhɨ, mì adré akódhɨ nɨ Mváagó Yésu, dré tɨngálé dràdrà lésè dhɨ nɨ agòma bhù lésè dhɨ nɨ letè. Yésu nda apá àma Gïká nɨ kombà adrélépi alìle dhɨ lésè nì.

2

Azî Pólò dré 'òle Tèsàlònîkèbhá ɨ kòfalé dhɨ

1 Âma kɨ adrúpi ɨ, àmɨ kɨ tàndɨ mì nï tàle dhɨ, àma kɨ tsàma àmɨ véna dhɨ tá tà tàko 'ɨ ko dhɨ be.
2 Ngóró mì dré nïle be dhɨ tínɨ dhɨ, drïdrì mà dré tsàzo àmɨ véna dhɨ kandrá dhɨ, à pfo tá àma kɨ mï, àma kɨ 'òzo kònzɨ lavúlé Fïlïpóyì na. Dɨ, Gïká dré tawà afèzo àma dré lìzo áyɨ Rúbí Tanɨ longó àmɨ dré tirì àko, tágba à dré tá adrézó lɨgílé àma íbe tà tàndɨ ró dhɨ.
3 Tàko ko, mà dré adrérà'a móndí kɨ kodzó Rúbí Tanɨ nda nɨ ka'ì dhɨ 'á dhɨ, mà adré àyɨ kɨ kodzó kɨnzò sè yà, tà kònzɨ mà dré lèle 'òle dhɨ sè yà, kó ngalè túrúpfú sè yà dhɨ ko.
4 Be ró dhɨ, mà adré àmakya Rúbí Tanɨ nda nɨ longó ngóró móndí Gïká dré ka'ïle gò, Rúbí nda nɨ bhàzo àyɨ drígá dhɨ ɨ ró. Dɨ mà adré longóá kɨtswázó móndí kɨ togó 'o kɨnílé dhɨ bvó ko. Be ró dhɨ, mà adré àmakya longóá kɨtswázó Gïká adrélépi àma kɨ togó tabhï dhɨ nɨ togó 'òzo kɨnílé dhɨ bvó.
5 Lókyá mà dré tá adrérà'a àmɨ kòfalé dhɨ 'á dhɨ, mà tà tá tà àlo kúlí kìní ɨ sè kɨtswázó àmɨ kɨ tà bha kuru àngyá dhɨ ko. Mà 'o tá kpà tà àlo àmɨ kɨ ngá kisúzó túrúpfú sè dhɨ ko, ngóró Gïká nɨ tàndɨ dré nïle be dhɨ tínɨ.
6 Mà ndà tá kpà rúku kisúlé móndí ɨ mïlésè ko, kàdré tá àmɨ mïlésè yà, kó ngalè móndí àruka ɨ mïlésè yà dhɨ.
7 Âma Yésu Krísto nɨ àpóstolò ro dhɨ ɨ, mà nɨ tá kɨtswá àma kɨ 'o adrélé móndí kàdrì ro àmɨ drïle dhɨ bwà. Dɨ, àma tá àmakya àmɨ kòfalé dhɨ togó íbe ànzɨmvá kya tínɨ, ngóró ànzɨ kɨ andre dré adrélé áyɨ tàndɨ nɨ ànzɨmvá kɨ lɨkí dhɨ tínɨ.
8 Mà dré àmɨ kɨ lèle tò dhɨ sè dhɨ, àma kɨ lovó tá ngbà 'í Gïká nɨ Rúbí Tanɨ longózó àmɨ dré dhɨ kòdhya ko. Âma kɨ lovó tá kpà àma kɨ tàndɨ kɨ lídrì fèzo àmɨ dré, àma kɨ lèle àmɨ véna nda sè.
9 Âma kɨ adrúpi ɨ, mì kisù rè ngalè mà 'o tá àzí kòkóròko landèzo àmɨ kòfalé ngínɨ ya dhɨ ká. Mà dré tá adrérà'a Gïká nɨ Rúbí Tanɨ longó àmɨ dré dhɨ 'á dhɨ, mà 'o tá àzí kïtú be ìndì ngátsi be, àma kɨ tà kòlanzïró àmɨ kɨ àlo dri ko.
10 Âmɨ tà nda kɨ nobhá mï sè túmănî Gïká be dhɨ ɨ, mì nɨ kɨtswá tàá àma kɨ tà sè, ngalè mà 'o tá tà àmɨ Yésu nɨ ka'ïbhá ɨ kòfalé gyăgya, togó lólo se, ìndì tà àko àma rú ngínɨ ya dhɨ.
11 Mì nï kpà tàle dhɨ, mà 'o tá tà àmɨ àlo àlo títí dhɨ ɨ véna dóro, ngóró ànzɨ kɨ atá dré adrélé 'òle áyɨ ànzɨ ɨ dré dhɨ tínɨ dhɨ be.
12 Mà tɨmbà tá àmɨ àmɨ kɨ tà ka'ïka'ï na, àmɨ kɨ togó tɨndrìzo, àmɨ kɨ kodzózó, mì kàdréró atsílé ngóró dré kɨtswálé Gïká mïlésè dhɨ tínɨ. Tàko ko, akódhɨ nda adré àmɨ kɨ zi fïle áyɨ Òpì na, ìndì áyɨ mïlanzïlanzï na dhɨ nì.

13 Ásà dhɨ, mà adré kpà àwoyà ta Gĭká dré tà kònìdhɨ sè: Lókyá mì dré Gĭká nɨ kúlí yĭzo àma tí dhɨ sè dhɨ, mì ka'ĭ tá kúlí nda ngóró kúlí móndí kya ró ko. Be ró dhɨ, mì ka'ĭ àmɨkya kúlí nda ngóró kúlí Gĭká àdhya ró, ngóró dré adrélé bàti dhɨ tínɨ. Dɨ nyànomvá dhɨ, kúlí nda adré tà 'o àmɨ adrébhá ka'ĭá dhɨ ɨ léna dhɨ nì.
14 Âma kɨ adrúpi ɨ, àmɨ kɨ tà atsá ngóró Gĭká nɨ Èkèlézyà Yùdáyà na adrébhá Yésu Krísto na dhɨ kya tínɨ. Tàko ko, mì nya kɨzà àmɨ kɨ tàndɨ kɨ móndí ɨ drígá, ngóró ì dré kɨzà nyàle Yúdà ànzɨ ɨ drígá dhɨ tínɨ.
15 Yúdà ànzɨ nda ì pfu tá Mírì Yésu dràle ngóró ì dré tá pròfétà kɨ tupfúlé todràle dhɨ tínɨ gò, ì dré àma kɨ mì pfòzo tà tàndɨ ró dhɨ àyɨ. Âyɨ kɨ tà kɨtswá Gĭká mĭlésè àlomvá ko. Ɨ adré ru pfu móndyá títí dhɨ íbe.
16 Ɨ adré kpà àma kɨ le kɨkílé, mà kòlongóró Gĭká nɨ kúlí móndyá súrú twá ro dhɨ ɨ dré ko, ì kàdríró ko dhɨ bvó. Ásà dhɨ, ì adré àyɨ kɨ tàkonzì kɨ 'o gàle àyɨ léna gagà. Dɨ, kùdù ro dhɨ, Gĭká tadhá áyɨ kombà àyɨ dré dre.

Pólò lè gòle Tèsàlònîkèbhá kɨ no

17 Âma kɨ adrúpi ɨ, lókyá mà dré ru lanzízó àmɨ íbe lókyá tsà sè dhɨ sè dhɨ, àma kɨ ru lanzɨma nda tá ngbà 'ĭ rúbhá na, togó na ko. Dɨ àma kɨ togó tá àtsɨ ró àmɨ kɨ tà sè gò, mà dré láti ndàzo kɨtswázó gòle àmɨ kɨ no.
18 Vésè be bĭ, mà lè tá gòle àmɨ véna. Lavúlé dhɨ, ma, Pólò, má lè tá tò, dɨ, Sàtánà kɨkí tá ína láti àma dré.
19 Tàko ko, àmɨ kɨ tàndɨ ɨ tà mà dré adrézó mì bha ásà, adrézó kpà lenzélé ásà dhɨ 'ɨ. Âmɨ kpà àma kɨ kùlá mà dré dra àma kɨ drì bhàzo ásà kuru àma kɨ Mírì Yésu kandrá, akódhɨ dré agŏrà'a dhɨ 'ɨ.
20 Âyíya! Âmɨ móndí mà dré adrézó àma kɨ drì bha kuru, adrézó kpà lenzélé àyɨ sè dhɨ 'ɨ.

3

1 Dɨ mà dré tá kɨtswálé gòle àmɨ kɨ nòma ko dhɨ nɨ mvo bwà ko dhɨ sè dhɨ, mà nò tá dóro nɨ, mà dré adrélé àma pátí Âtènáyì na dhɨ.
2 Dɨ mà dré àma kɨ adrúpi Tĭmòtéyò nɨ mùzo àmɨ véna kɨtswálé àmɨ kɨ kodzó, ìndì àmɨ kɨ tɨmbà àmɨ kɨ tà ka'ĭka'ĭ na. Akódhɨ nda Gĭká nɨ àzíàmu mà dré adrézó Krísto nɨ Rúbí Tanɨ 'o ayílé túmănî akódhɨ be dhɨ 'ɨ.
3 Mà adré lèá dhɨ, dhya àlo àmɨ kòfalé dhɨ kòtayí ɨ kɨzà mà dré adrélé nyàle dhɨ dré kɨzílé ko. Âmɨ kɨ tàndɨ mì nĭ tàle dhɨ, Gĭká tayí àma adrélé kɨzà làsú be kònìnɨ dhɨ kɨ nya dhɨ be.
4 Tàko ko, mà dré tá adrérà'a àmɨ íbe dhɨ 'á dhɨ, mà adré tá ngbú tàá dhɨ, à adré tá 'òle àma kɨ mì pfo. Dɨ tà nda atsá kònìnɨ bàti, ngóró mì dré nĭle be dhɨ tínɨ.
5 Ásà dhɨ, lókyá má dré kɨtswázó gòle àmɨ kɨ nòma ko dhɨ nɨ mvo bwà ko dhɨ sè dhɨ, má mù tá Tĭmòtéyò àmɨ véna, nĭzoá ngalè mì adré tròle àmɨ kɨ tà ka'ĭka'ĭ rú ngínɨ ya dhɨ. Má adré tá ngá ro, dhya adrélépi móndí kɨ tabhĭ lɨtílé dhɨ nɨ dra àmɨ kɨ lɨtí gò, àzí mà dré tá 'òle àmɨ kòfalé dhɨ dré atsázó tà tàko ró dhɨ sè.

Rúbî Tĭmòtéyò dré longólé dhɨ tɨndrì Pólò nɨ togó

6 Dɨ, nyànomvá dhɨ, Tĭmòtéyò agò àmɨ vélésè, àmɨ kɨ tà ka'ĭka'ĭ nɨ rúbí dóro longó àma dré àmɨ kɨ lèle nɨ tà be dre. Akódhɨ tà àma dré dhɨ, mì adré ngbú adrélé àma kɨ tà kisù, adrézó lovó íbe àma kɨ nòzo, ngóró mà dré kpà adrélé lovó íbe àmɨ kɨ nòzo dhɨ tínɨ.
7 Dɨ àma kɨ adrúpi ɨ, àma kɨ togó andrì àmɨ kɨ tà ka'ĭka'ĭ nɨ tà sè dre, tágba mà dré adrézó kɨzà nya lavúlé dhɨ.

8 Nyànomvá dhɨ, àma kɨ lídrì agò dre, mà dré yïle tàle dhɨ, mì adré àmɨ kɨ totó tätä
Mírî Yésu na dhɨ sè.
9 Dɨ mà nî, mà nɨ àwoyà ta Gïká dré tà dré 'òle àmɨ dré dhɨ sè ngínɨ ya dhɨ ko. Tàko
ko, àmɨ kɨ tà sè dhɨ, mà adré lenzélé àma kɨ Gïká kandrá lavúlé.
10 Kîtú be ìndì ngátsi be dhɨ, mà adré akódhɨ nɨ ti lizí togó wäyi sè, kòtayíró àma
gòle àmɨ kɨ no, mà kòkɨtswáró tà àmɨ kɨ pɨbhá àmɨ kɨ tà ka'ïka'î na dhɨ kɨ tɨmbà be
dhɨ bvó.
11 Dɨ Gïká àma kɨ Atá nɨ tàndɨ, àma kɨ Mírî Yésu be dhɨ ì kònzî láti àma dré kɨtswázó
lìle àmɨ véna.
12 Mírî kò'o kpà àmɨ kɨ lèle gàle àmɨ léna gagà, mì kàdréró ru le àmɨ kòfalésè, adrézó
kpà móndyá àruka títí dhɨ kɨ le, ngóró mà dré adrélé àmɨ kɨ le dhɨ tínɨ.
13 Kòtɨmbà kpà àmɨ kɨ togó, mì kàdréró lólo, ìndì tà àko àmɨ rú Gïká àma kɨ Atá
kandrá, lókyá àma kɨ Mírî Yésu dré dra agòzo áyɨ móndyá lólo títí dhɨ íbe dhɨ tú.
Kàdré kònìnɨ!

4

Atsima ngóró dré kɨtswálé Gïká mïlésè dhɨ tínɨ dhɨ

1 Kùdù ro dhɨ, àma kɨ adrúpi ɨ, mà adré àmɨ kɨ ti lizí, adrézó àmɨ kɨ kodzó Mírî
Yésu nɨ rú sè: Ngóró mà dré tadhálé àmɨ dré dre dhɨ tínɨ dhɨ, mì kàdré atsílé ngóró
dré kɨtswálé Gïká mïlésè dhɨ tínɨ. Tà bàti ró dhɨ, mì adré atsílé làsú be kònìnɨ. Dɨ
nyànomvá dhɨ, mì kògò adrélé 'òá lìzo ába drîdrî.
2 Tàko ko, mì nî tà mà dré lazílé àmɨ dri Mírî Yésu nɨ rú sè dhɨ ɨ be.
3 Gïká adré lèá dhɨ, mì kàdré àmɨ kɨ fe adrélé lólo í dré. Mì kàdré dɨ àmɨ kɨ lɨkí
ndòtò tà sè.
4 Lè àmɨ àlo àlo títí dhɨ ɨ, mì kònî adrélé àmɨ kɨ tàndɨ kɨ rúbhá lɨkí dhɨ be, ngóró
dré adrélé lólo Gïká mïlésè dhɨ tínɨ, ìndì dré kɨtswálé lɨndrì sè dhɨ tínɨ.*
5 Mì kòtayí àmɨ adrélé rúbhá lovó bha àmɨ kòfalésè ngóró pàgánò Gïká nɨ nibhá ko
dhɨ kya tínɨ ko.
6 Tà kòdhɨ sè dhɨ, lè dhya àlo àmɨ kòfalé dhɨ kò'o áyɨ adrúpi kònzɨ ko, ìndì kòlɨtí
akódhɨ àlomvá ko. Ângyá ko, Mírî nɨ tà ŋo móndyá títí adrébhá tàkonzì làsú be kònìnɨ
dhɨ kɨ 'o dhɨ ɨ dri, ngóró mà dré longólé àmɨ dri drîdrî dhɨ tínɨ.
7 Tàko ko, Gïká azí àma adrélé ndòtò tà 'o dhɨ ko. Be ró dhɨ, azí ína àma adrélé lólo
ɨ dré.
8 Dɨ ásà dhɨ, dhya ángùdhi adrélépi tà lazílé ɨ dri kòdhɨ nɨ ga rè dhɨ, adré móndí kɨ
kúlí ga kòdhya ko. Be ró dhɨ, adré ína Gïká adrélépi áyɨ Tɨrí Lólo fe àmɨ dré dhɨ nɨ
kúlí ga kòdhya.
9 Kàdré ru lèma ngóró adrúpi ɨ tínɨ dhɨ nɨ tà sè dhɨ, lè mà kòtɨsì tà nda àmɨ dré
wárágà sè ko. Tàko ko, Gïká nɨ tàndɨ tadhá àmɨ adrélé ru le àmɨ kòfalésè dhɨ nì.
10 Tà bàti ró dhɨ, mì adré ru le àmɨ kòfalésè àmɨ kɨ adrúpi títí Màkèdòníyà na dhɨ
íbe. Dɨ, àma kɨ adrúpi ɨ, mà adré àmɨ kɨ kodzó, mì kògòró adrélé 'òá lìzo ába drîdrî.
11 Mì kàdré àmɨ kɨ fe adrélé tà kɨdríkɨdrɨ íbe àmɨ kòfalé, adrézó àmɨ kɨ tàndɨ kɨ tà
no, adrézó kpà àzí 'o àmɨ kɨ tàndɨ kɨ drígá sè, ngóró mà dré lazílé àmɨ dri dhɨ tínɨ.
12 Mì kàdré 'òá kònìnɨ dhɨ, àmɨ kɨ tà nɨ adré dóro móndyá ka'ïbhá ko dhɨ ɨ mïlésè,
ìndì mì kɨtswá adrélé ngá zi móndí ɨ tí ko.

Yésu nɨ agòma, ìndì móndyá ka'ïbhá dhɨ kɨ ngàma dràdrà 'ásè dhɨ

13 Âma kɨ adrúpi ɨ, kàdré móndyá dràbhá dre dhɨ kɨ tà sè dhɨ, mà lè mì kàdré tà
nîma ko na ko, adrélé kpà kɨzà ro ngóró móndyá tà mî bhàzo dhɨ àko dhɨ ɨ tínɨ ko.

---

* **4:4 4:4** À kɨtswá kpà kúlí tisìle Gïríkî ti sè kònɨ kɨ ladzá kònìnɨ: «Lè àmɨ àlo àlo títí dhɨ ɨ, mì kònî tòkó mòle dhɨ be, ngóró…»

14 Tàko ko, mà ka'ĩ tàle dhɨ, Yésu drà gò, dré ngàzo dràdrà 'ásè dhɨ 'í. Dɨ mà adré kpà ka'ĩá tàle dhɨ, Gĩká nɨ móndyá títí Yésu nɨ ka'ĩbhá gò ì dré todràzo dhɨ kɨ tɨngá dràdrà lésè, ngóró dré Yésu nɨ tɨngálé dràdrà lésè dhɨ tɨ́nɨ.
15 Mà adré tà Mírì dré tadhálé àma dré dhɨ kɨ ta àmɨ dré kòdhya: Âma dra adrébhá dhu rè lídrì íbe kĩtú Mírì dré dra agòzo dhɨ tú dhɨ ɨ, mà kɨtswá lìle drĩdrì móndyá dràbhá dre dhɨ ɨ kandrána ko.
16 Tàko ko, à nɨ lúlúgyá ga, ángélo kɨ kàdrì dré kúlí yòzo gò, Gĩká nɨ gòká vòzo gò, Mírì nɨ tàndɨ dré asízó bhù lésè. Dɨ móndyá Krísto nɨ ka'ĩbhá gò ì dré todràzo dhɨ ɨ dré ngàzo dràdrà 'ásè 'íká.
17 Âmvolásà dhɨ, Gĩká dré àma dra adrébhá dhu rè lídrì íbe dhɨ kɨ tɨngázó kɨmólé àyɨ íbe ndùrùku na, àma títí mà kòkisúró ru Mírì be kurú na. Dɨ mà nɨ adré túmắní Mírì be kóná vésè kólyá.
18 Dɨ ásà dhɨ, mì kàdré ru kodzó àmɨ kòfalésè kúlí kòdhɨ ɨ sè.

5

Kĩtú Mĩrì Yésu dré dra agòzo dhɨ

1 Âma kɨ adrúpi ɨ, kàdré lókyá kɨ tà sè kĩtú íbe dhɨ, lè mà kòtɨsì tà nda àmɨ dré wárágà sè ko.
2 Tàko ko, àmɨ kɨ tàndɨ mì nĩ dóro tàle dhɨ, kĩtú Mírì dré dra agòzo dhɨ nɨ atsá ngóró kùgú dré adrélé atsálé ngátsi sè dhɨ tɨ́nɨ dhɨ.
3 Lókyá móndí ì dré adrérà'a tàá dhɨ «Tà títí dhɨ ɨ kɨdríkɨdrɨ, ɨndì kírɨ!» dhɨ 'á dhɨ, tà dra àyɨ kɨ tà pfùlepi dhɨ nɨ atsá àyɨ rú ngbŏ ró, ngóró mváaswa dré adrélé atsálé tòkó 'a be dhɨ rú ngbŏ ró dhɨ tɨ́nɨ. Dɨ àyɨ kɨ àlo kɨtswá ína lapálé tà nda sílésè ko.
4 Dɨ, àmɨ, àma kɨ adrúpi ɨ, àmɨ àmɨkya tɨ́nímvá na ko, kĩtú nda kòkɨró àmɨ kùgú àdhya tɨ́nɨ ko.
5 Tàko ko, àmɨ títí dhɨ ɨ ànzɨ ngádra àdhya 'ɨ, ɨndì ànzɨ kĩtú àdhya 'ɨ. Âma ànzɨ tɨ́nímvá àdhya 'ɨ ko, ɨndì ngátsi àdhya 'ɨ ko.
6 Ásà dhɨ, mà kàdré adrélé ayí na móndí àruka ɨ tɨ́nɨ ko. Be ró dhɨ, mà kàdré àmakya tàmĩga dri, adrélé àma kɨ tà kisùle dhɨ kɨ likí.
7 Ângyá ko, móndyá adrébhá ayí ko dhɨ ì adré ayí ko ngátsi sè. Móndyá adrébhá wá tsi dhɨ ì adré kpà wá tsi ngátsi sè.
8 Dɨ, mà dré adrélé móndyá kĩtú àdhya 'ɨ dhɨ sè dhɨ, lè mà kàdré àma kɨ tà kisùle dhɨ kɨ likí. Lè mà kàsó àma rú àma kɨ tà ka'ĩka'ĩ lèle be, ngóró aya asólé àma agá kɨtswázó àma kɨ likí dhɨ tɨ́nɨ. Mà kàsó kpà àma dri tà mà dré adrézó mì bha adrízó ásà dhɨ, ngóró kátabhúlà aya ró asólé àma dri dhɨ tɨ́nɨ.
9 Tàko ko, Gĩká zì àma kɨtswálé áyɨ kombà kisú kòdhya ko. Be ró dhɨ, zì àma kɨtswálé lídrì kóná vésè kólyá dhɨ nɨ kisú àma kɨ Mírì Yésu Krísto sè kòdhya.
10 Krísto nda drà àma kɨ tà sè, kɨtswálé mà kàdré gba lídrì ro yà, kó ngalè mà kòdrà yà dhɨ, mà kàdréró lídrì íbe túmắní akódhɨ be be dhɨ bvó.
11 Dɨ ásà dhɨ, mì kàdré ru kodzó, adrélé kpà ru tɨmbà àmɨ kòfalésè àmɨ kɨ tà ka'ĩka'ĩ na, ngóró mì dré adrélé 'òle dhɨ tɨ́nɨ.

Tà tàle kùdù ro Tèsàlònîkèbhá kɨ kodzózó dhɨ ɨ

12 Âma kɨ adrúpi ɨ, mà adré àmɨ kɨ ti lizí, mì kàdréró àmɨ kɨ drì kobhá Mírì nɨ àzí na dhɨ kɨ lɨndrì bha. Tàko ko, àyɨ nda ì adré àzí 'o landèzo àmɨ kòfalé, adrézó kpà àmɨ kɨ kodzó.
13 Mì kàdré àyɨ kɨ tà bha kuru lèle na, àzí ì dré adrélé 'òle nda nɨ tà sè. Mì kàdré kpà tà kɨdríkɨdrɨ íbe àmɨ kòfalé.

14 Àma kɨ adrúpi ɨ, mà adré àmɨ kɨ kodzó, mì kàdréró móndí tòbvo ró dhɨ kɨ bí se, adrézó móndí tìri ró dhɨ kɨ kodzó, adrézó kpà móndí tà íbe yàyà dhɨ kɨ ledé. Mì kàdré àmɨ kɨ togó vwàvwà tadhá móndyá títí dhɨ ɨ véna.
15 Mì kònò dóro, dhya àlo àmɨ kòfalé dhɨ kòlogóró tà kònzɨ tà kònzɨ 'òle ɨ́ rú dhɨ tí ko. Be ró dhɨ, mì kàdré ngbú tà dóro nda 'òle àmɨ kòfalésè, ìndì móndyá àruka títí dhɨ ɨ véna.
16 Mì kàdré ngbú adrélé lenzélé,
17 adrézó tà zi Gĩká tí landè àko ró,
18 adrézó àwoyà ta akódhɨ dré tà títí ɨ sè. Tàko ko, tà nda kòdhɨ ɨ tà Gĩká dré adrélé lèle mì kò'o Yésu Krísto na dhɨ 'ɨ.
19 Mì kòkɨdrá àtsí Tɨrí Lólo àdhya ko.
20 Mì kàyɨzè kpà tà móndí ì dré adrélé longólé pròfétà kya tɨ́nɨ dhɨ ɨ ko.
21 Mì kàdré tà títí dhɨ kɨ tabhì, adrézó tròle tà dóro ɨ rú.
22 Mì kàdré àmɨ kɨ lɨkí tà kònzɨ kɨ kárá títí dhɨ kɨ tà sè.
23 Nyànomvá dhɨ, Gĩká adrélépi tà kɨdrɨ́kɨdrɨ fe dhɨ nɨ tàndɨ kò'o àmɨ atsálé lólo kɨtswálé títí ɨ́ mĩlésè. Kàdré kpà àmɨ kɨ lídrɨ lɨkí wãyi, àmɨ kɨ togó ɨ́be ɨndì àmɨ kɨ rúbhá íbe, mì kàdréró tà àko àmɨ rú kĩtú àma kɨ Mírĩ Yésu Krísto dré dra agòzo dhɨ tú.
24 Gĩká adrélépi àmɨ kɨ azí dhɨ kɨtswá adrélé ka'ĩle togó wãyi sè, ɨndɨ a nɨ tà nda kɨ 'o nɨ̀.
25 Àma kɨ adrúpi ɨ, mì kàdré kpà tà zi Gĩká tí àma dré be.
26 Mì kòfè mòdo àma kɨ adrúpi títí dhɨ ɨ dré, adrézó ru kamú àmɨ kòfalésè àyɨ íbe lèle sè.
27 Má adré àmɨ kɨ kodzó Mírĩ nɨ rú sè, mì kònàró wárágà kònìdhɨ àma kɨ adrúpi títí dhɨ ɨ dré.
28 Àma kɨ Mírĩ Yésu Krísto nɨ togó tanɨ kàdré àmɨ íbe!

Wárágà Pólò dré tisìle Tèsàlòníkèbhá i dré dhi ni rì

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drì̈drì̈ dhi

Kònìdhi wárágà Pólò dré tisìle móndyá ka'ïbhá Tèsàlòníkè na dhi i dré dhi ni rì 'i. Wárágà kònìdhi léna dhi, akódhi adré àwoyà ta Gïká dré Tèsàlòníkèbhá ki tà ka'ïka'ï ni tà sè ìndì àyi ki lèle sè, tágba à dré adrézó àyi ki mì pfo lavúlé gò, ì dré adrézó kizà nya dhi. Adré kpà gòle Yésu ni agòma ni tà tadhá àyi dré, ngóró dré tá tadhálé àyi dré áyi wárágà ni àlo léna dhi tíni. Tàko, móndí àruka ì adré tá tàá àyi dré kinzò sè dhi, kïtú Yésu dré dra agòzo dhi atsá dre. Di Pólò adré àyi ki lotó, adrézó tàá àyi dré dhi, lè móndí zyandre dhi ì kòligí rè zyà Gïká rú gò, agó drì̈kònzi líyí ro dhi dré apfòzo 'íká gò, Yésu kàgòró ndò. Adré di àyi ki kodzó, ì kàdréró àyi ki totó tätä, adrélé tròle tà dré tadhálé àyi dré dhi i rú.

Adré kpà àyi ki kodzó, ì kòtayíró àyi adrélé tòbvo ró ko. Be ró dhi, ì kàdré àzí 'o ngóró dré tá 'òle àyi kòfalé dhi tíni, ìndì ì kòtayí àyi adrélé landèle tà dóro 'òma sè ko.

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi ki atïma

1) Mòdo fèma (1:1-2)
2) Âwoyà fèma Tèsàlòníkèbhá ki tà ka'ïka'ï ni tà sè dhi (1:3-12)
3) Tà tadhálé Yésu ni agòma ni tà dri dhi (2:1-17)
4) Tà zïma Gïká tí dhi, ìndì àzí 'òma (3:1-15)
5) Mòdo kùdù (3:16-18)

Mòdo fèma

1 Ma, Pólò, túmâní Sílà íbe ìndì Tïmòtéyò be dhi i, mà adré wárágà kònìdhi ni tisì Èkèlézyà Tèsàlòníkè na dhi dré, àmi adrébhá Gïká àma ki Atá àdhya ró ìndì Mírì Yésu Krísto àdhya ró dhi i dré.

2 Gïká àma ki Atá i Mírì Yésu Krísto be dhi ì kòbhà àyi ki togó tani àmi rú, ìndì ì kòfè tà kìdrí́kìdri àmi dré!

Tèsàlònîkèbhá ki tà ka'ïka'ï, ìndì tàbvó Gïká dré dra tàle gyăgya lókyá kùdù sè dhi

3 Âma ki adrúpi i, lè mà kàdré ngbú àwoyà ta Gïká dré àmi ki tà sè. Tà nda kòdhi gyăgya, tàko ko, mì adré Gïká ni ka'ï togó wăyi sè adrézó lìle ába drì̈drì̈. Âmi títí, mì adré kpà ru le àmi kòfalésè adrézó lìle ába drì̈drì̈.

4 Tà nda sè dhi, mà adré àmi ki tà ta drì̈ be kuru Èkèlézyà Gïká àdhya i kòfalésè. Mà adré tàá àyi dré dhi, mì adré Gïká ni ka'ï, adrézó togó tsi, tágba à dré adrézó àmi ki mì pfo lavúlé gò, mì dré adrézó kizà nya dhi.

5 Tà nda kòdhi ì adré tadhá dhi, Gïká adré tàbvó ta gyăgya. Tàko ko, kizà mì dré adrélé nyàle kòdhi i sè dhi, Gïká ni àmi ki 'o kitswálé áyi Òpì mì dré adrézó kizà nya ásà dhi sè.

6 Tà bàti ró dhi, Gïká gyăgya. A ni kizà logó móndyá adrébhá kizà fe àmi dré dhi i dré gò,

7 tà kìdrí́kìdri afèzo àma adrébhá kizà nya túmâní àmi íbe dhi i dré. A ni 'òá kònìni lókyá Mírì Yésu dré dra agázó bhù lésè áyi ángéló rînyi ró dhi íbe dhi tú.

8 Akódhi nda ni alì àtsí adrélépi kòle dhi na, kitswálé tà ŋo móndyá Gïká ni nibhá ko dhi i dri, ìndì móndyá àma ki Mírì Yésu ni Rúbí Tani gabhá 'òle dhi i dri.

9 Â ni tà ŋo àyi nda i dri gyăgya, àyi ki tupfúzó todràle kóná vésè kólyá, ì kàdréró vwàvwà ro Mírì rúsè, ìndì akódhi ni rînyí mïlanzïlanzì ro dhi rúsè.

10 Tà nda nɨ ru 'o kǐtú Mírǐ dré dra agòzo kɨtswálé mǐlanzǐlanzǐ kisú lɨndrɨ be móndyá lólo títí áyɨ ka'ǐbhá dhɨ ɨ vélésè dhɨ tú. Âmɨ ró dhɨ, mɨ nɨ adré kókpà àyɨ nda ɨ kòfalé, mɨ dré kúlí mà dré longólé àmɨ dré dhɨ kɨ ka'ǐle dhɨ sè.
11 Tà nda sè dhɨ, mà adré tà zi àma kɨ Gǐká tí àmɨ dré landè àko ró, kò'oró àmɨ kɨtswálé tà ɨ́ dré àmɨ kɨ azízó ásà dhɨ sè, ɨndɨ kò'oró tà dóro títí mɨ dré adrélé lèle 'òle àmɨ kɨ tà ka'ǐka'ǐ sè dhɨ ɨ kɨtswálé títí áyɨ rǐnyí sè.
12 Mà adré zǐá kònɨnɨ, àma kɨ Mírǐ Yésu kòkisúró mǐlanzǐlanzǐ àmɨ kɨ tà sè, ɨndɨ mɨ kòkisúró kpà mǐlanzǐlanzǐ akódhɨ léna, àma kɨ Gǐká ɨ Mírǐ Yésu Krísto be dhɨ kɨ togó tanɨ bhàle àmɨ rú dhɨ sè.

2

Tà dra ru 'obhá drǐdrǐ Mírǐ nɨ agòma kandrá dhɨ ɨ

1 Âma kɨ adrúpi ɨ, kàdré àma kɨ Mírǐ Yésu Krísto nɨ agòma, ɨndɨ àma kɨ ru kɨmoma akódhɨ be dhɨ kɨ tà sè dhɨ, mà adré àmɨ kɨ kodzó kònɨnɨ:
2 Â kàdré tàá dhɨ, Mírǐ Yésu nɨ kǐtú atsá dre dhɨ, mɨ kòtayɨ́ tà nda àmɨ kɨ drǐ kɨzá yà, kó ngalè àmɨ kɨ líndrɨ́ tɨgá yà dhɨ mbèlè ko. Gba à kàdré tàá dhɨ, tà nda apfò Tɨrɨ́ Lólo vélésè yà, móndɨ́ kɨ kúlí lésè yà, kó ngalè àma kɨ tàndɨ kɨ wárágà lésè yà dhɨ, mɨ kòka'ǐ ko.
3 Mɨ kòtayɨ́ àmɨ dhya àlo dré lɨtɨ́lé ndɨndɨ tà àlo sè ko. Tàko ko, kǐtú nda kɨtswá atsálé drǐdrǐ móndɨ́ zyandre dhɨ kɨ lɨgɨma Gǐká rú dhɨ kandrá ko, ɨndɨ dhya drǐkònzɨ líyí ro dhɨ nɨ apfòma kandrá ko. Drǐkònzɨ líyí nda, dhya adrélépi lɨ̀le dràdrà kisú dhɨ 'ɨ.
4 Akódhɨ nda nɨ lɨgɨ́ gǐká títí móndɨ́ ɨ dré adrézó àyɨ kɨ lɨndrɨ bha dhɨ íbe, ɨndɨ ngá títí ɨ dré adrézó gǐká nda kɨ lɨndrɨ bha ásà dhɨ íbe gò, dré áyɨ bhàzo gǐká nda ɨ drǐle títí. A nɨ ndɨndɨ fɨ lɨrɨ́lé Gǐká nɨ tépelò na gò, adrélé tàá ngádra 'á dhɨ, áyɨ tàndɨ ɨ́na Gǐká 'ɨ.
5 Lókyá má dré tá adrérà'a àmɨ kòfalé dhɨ 'á dhɨ, má tà zakó tsǐ tà nda àmɨ dré dhɨ 'ɨ́?
6 Dɨ nyànomvá dhɨ, mɨ nǐ tà adrélépi drǐkònzɨ líyí nda nɨ apfòma kɨkɨ́ dhɨ àdho 'ɨ ya dhɨ be. Akódhɨ kɨtswá apfòle ko, tsàle lókyá nɨ dré dra kɨtswázó dhɨ 'á.
7 Tàko ko, rǐnyí lùzu ró tàkonzɨ àdhya kɨdhó adrélé tà 'o dre. Dɨ, dhya adrélépi rǐnyí nda nɨ kɨkɨ́ dhɨ nɨ go adrélé kɨkɨ́á, tsàle lókyá dra akódhɨ nɨ tɨngázó dhɨ 'á.
8 Lókyá nda sè dhɨ, drǐkònzɨ líyí nda nɨ apfò. Dɨ, Mírǐ Yésu nɨ akódhɨ nɨ pfu dràle áyɨ la'a sè, akódhɨ nɨ tà 'òzo akɨ́lé áyɨ atsama lagulagu ró dhɨ sè.
9 Drǐkònzɨ líyí nda nɨ atsá Sàtánà nɨ rǐnyí be, adrélé tà twátwa líndrɨ́ga ró ɨndɨ kɨnzò ro dhɨ kɨ 'obe.
10 A nɨ móndyá adrébhá lɨ̀le dràdrà kisú dhɨ kɨ lɨtɨ́ tà kònzɨ kɨ kárá títí dhɨ ɨ sè. Âyɨ nda kɨ todrà akɨ́lé títí, ɨ dré tà bàti lèle ka'ǐle adrɨ́zó ásà ko dhɨ sè.
11 Ásà dhɨ, Gǐká nɨ tà rǐnyi ró dhɨ nɨ amù àyɨ kɨ lɨtɨ́, ɨ kòka'ǐró tà kɨnzò ro dhɨ,
12 ɨ́ kòbhàró tà móndyá títí tà bàti gabhá gò, ɨ dré lenzézó tàkonzɨ sè dhɨ ɨ dri.

Mɨ kàdré àmɨ kɨ totó tätä!

13 Dɨ, àma kɨ adrúpi Mírǐ dré lèle nɨ ɨ, lè mà kàdré ngbú àwoyà ta Gǐká dré àmɨ kɨ tà sè. Tàko ko, Gǐká kɨpè tá àmɨ kɨtswálé adrɨ́lé drǐdrǐ móndɨ́ àruka ɨ kandrá, Tɨrɨ́ Lólo dré àmɨ kɨ bhàle lólo Gǐká kandrá dhɨ sè, ɨndɨ mɨ dré tà bàti ka'ǐle dhɨ sè.
14 Akódhɨ azí àmɨ lídrɨ tɨdhɨ́ ro nda nɨ kisú Rúbí Tanɨ mà dré longólé àmɨ dré dhɨ sè, mɨ kòkisúró àma kɨ Mírǐ Yésu Krísto nɨ mǐlanzǐlanzǐ be dhɨ bvó.
15 Dɨ ásà dhɨ, àma kɨ adrúpi ɨ, mɨ kàdré àmɨ kɨ totó tätä, adrélé tròle tà mà dré tadhálé àmɨ dré dhɨ ɨ rú, kàdré kúlí sè yà, kó ngalè wárágà sè yà dhɨ.
16-17 Âma kɨ Mírǐ Yésu Krísto nɨ tàndɨ ɨ Gǐká àma kɨ Atá be dhɨ ɨ kòtɨmbà àmɨ kɨ togó, rǐnyí fèzo àmɨ dré, mɨ kòkɨtswáró ngbú adrélé tà dóro 'o, adrézó kpà kúlí dóro

ta. Tàko ko, Gïká nda lè àma tò gò, tà adrézó àma kɨ tɨmbà nyo dhɨ nɨ afèzo àma dré túmáni tà mà dré adrézó mï bha ásà dhɨ be áyɨ togó tanɨ sè dhɨ nï.

3

Pólò lizî Tèsàlònîkèbhá kɨ tɨ, ï kàdréró tà zi Gïká tî í dré

1 Kùdù ro dhɨ, àma kɨ adrúpi ɨ, mï kàdré tà zi Gïká tí àma dré, Mírï nɨ kúlí kàdréró la'úlé lïle drïdrï, ïndï móndí ï kàdréró kúlí nda nɨ no lɨndrï ro, ngóró tà nda dré adrélé àmɨ véna dhɨ tínɨ.
2 Mï kàdré kpà tà zi Gïká tí, kàpáró àma móndí kònzɨ adrébhá lɨgílé í rú dhɨ ɨ drígásè. Ângyá ko, móndyá títí dhɨ ï kɨtswá Gïká nɨ ka'ï ko.
3 Dɨ, Mírï kɨtswá ína adrélé ka'ïle togó wáyi sè. A nɨ àmɨ kɨ tɨmbà àmɨ kɨ tà ka'ïka'ï na, adrézó àmɨ kɨ likí Dhya kònzɨ nɨ tà sè.
4 Mà adré ka'ïá Mírï na tàle dhɨ, mï adré tà mà dré adrélé tàle mï kò'o dhɨ kɨ 'o, ïndï mï nɨ go adrélé 'òá.
5 Mírï kàsé àmɨ kɨ togó í vélé, mï kònïró Gïká nɨ lèle bàti, adrézó kpà togó tsɨ, ngóró Krísto dré adrélé àmɨ kɨ fe 'òá dhɨ tínɨ.

Àzî 'òma Pólò àdhya tínɨ dhɨ

6 Âma kɨ adrúpi ɨ, mà adré àmɨ kɨ kodzó Mírï Yésu Krísto nɨ rú sè: Mï kàdré ru su àmɨ kɨ adrúpi adrébhá tòbvo ró, adrébhá kpà tà mà dré tadhálé àmɨ dré dhɨ kɨ lebè ko dhɨ íbe ko.
7 Âmɨ kɨ tàndɨ mï nï tàle dhɨ, lè mï kàdré tà 'o àmakya tínɨ dhɨ be. Ângyá ko, àma tá àmakya tòbvo ró àmɨ kòfalé ko.
8 Mà nya tá kpà dhya àlo nɨ ngá àngyá ko. Be ró dhɨ, mà 'o àmakya àzí kòkóròko landèzo kïtú be ïndï ngátsi be, àma kɨ tà kòlanzïró àmɨ kɨ àlo dri ko.
9 Tágba mà dré tá adrézó rïnyí íbe kɨtswázó ngá zi àmɨ tí bwà dhɨ, mà zi tá ngá àlo àmɨ tí ko, mï kàdréró tà no àma rú gò, adrézó 'òá àmakya tínɨ.
10 Tàko ko, mà dré tá adrérà'a àmɨ kòfalé dhɨ 'á dhɨ, mà lazí tá tà àmɨ dri kònïnɨ: «Lè dhya adrélépi àzí le 'òle ko dhɨ kònya ngá ko.»*
11 Mà adré tàá kònïnɨ tàko ko, mà adré yïá tàle dhɨ, móndí àruka àmɨ kòfalé dhɨ ï tayí àyɨ adrélé tòbvo ró. Âyɨ nda ï adré àzí 'o ko. Be ró dhɨ, ï adré àyɨkya tɨfílé móndí kɨ tà ɨ 'ásè.
12 Mà adré dɨ tà lazí móndyá làsú be kònïnɨ dhɨ ɨ dri, adrézó àyɨ kɨ kodzó Mírï Yésu Krísto nɨ rú sè: Ɨ kàdré àzí 'o togó be lïrɨ, adrézó àyɨ kɨ tàndɨ kɨ ngá nya kòdhya.
13 Dɨ, àmɨ, àma kɨ adrúpi ɨ, mï kòtayí àmɨ adrélé landèle tà dóro 'òma sè ko.
14 Dhya àlo àmɨ kòfalé dhɨ kàdré kúlí mà dré tɨsïle wárágà kònïdhɨ léna dhɨ kɨ ka'ï 'òle ko dhɨ, mï kònò akódhɨ nda dóro, adrézó ru su akódhɨ be ko, kanyò kò'oró akódhɨ be dhɨ bvó.
15 Dɨ tágba kàdré kònïnɨ yà dhɨ, mï kònò akódhɨ àmɨ kɨ kàrɨbhá ro ko. Be ró dhɨ, mï kàdré àmɨkya akódhɨ nɨ kodzó àmɨ kɨ adrúpi tínɨ.

Mòdo kùdù

16 Nyànomvá dhɨ, Mírï tà kïdríkïdrɨ líyí ro dhɨ nɨ tàndɨ kòfè tà kïdríkïdrɨ àmɨ dré lókyá wáyi ɨ sè, ïndï láti wáyi ɨ sè. Mírï kàdré túmáni àmɨ íbe títí.
17 Ma, Pólò, má adré kúlí kònɨ kɨ tɨsï áma tàndɨ nɨ drígá sè, mòdo fèzo àmɨ dré. Má adré kúlí tɨsï kònïnɨ áma wárágà títí ɨ 'ásè, tadházóá dhɨ, má tɨsï ma.
18 Âma kɨ Mírï Yésu Krísto nɨ togó tanɨ kàdré àmɨ íbe títí!

---

* **3:10 3:10** A kònò 1 Tèsàlònîkèbhá ɨ 4:11.

Wárágà Pólò dré tɨsìle Tĩmòtéyò dré dhɨ nɨ àlo

Wárágà kònìdhɨ nɨ tà àndu ngìle drĩdrĩ dhɨ

Kònìdhɨ wárágà Pólò dré tɨsìle Tĩmòtéyò dré dhɨ nɨ àlo 'ɨ. Tĩmòtéyò nda tá kàdhúrà àlo Yésu nɨ ka'ĩlepi, angálépi bvò Asíyà àdhya lésè dhɨ 'ɨ. Akódhɨ nɨ andre tá Yúdà mvá Yésu nɨ ka'ĩlepi dhɨ 'ɨ. Atá nɨ tá Gĩríkĩ 'ɨ. Pólò kɨpè tá akódhɨ adrélé áyɨ atsíàmu ró, kàtsáró kpà áyɨ àzíàmu kɨ àlo ró (Tà 'òle dhɨ ɨ 16:1-3). Àmvolásà dhɨ, Pólò bhà tá akódhɨ adrélé Ɛ̀kèlézyà nɨ drĩ kobhá kɨ àlo ró í bvó (2 Tĩmòtéyò 1:6).

Pólò adré wárágà kònìdhɨ nɨ tɨsì tà kàdrìkàdrì na dhɨ ɨ sè. Àlo nɨ, adré Tĩmòtéyò nɨ kodzó adrélé tàmĩga dri móndyá adrébhá tá Gĩká nɨ tà tadhá kɨnzò sè Ɛ̀kèlézyà na dhɨ kɨ tà sè. Tàko ko, àyɨ nda ì adré tá tròle tìtí tàko ɨ rú, ìndì tábhí kɨ rú kɨ atĩma rú, adrézó móndyá ka'ĩbhá dhɨ kɨ 'o ru lanzí àyɨ kòfalésè (1:4; 4:7). Ɨ adré tá kpà làmó mòma logá, mányàngá àruka kɨ nyàma be móndí ɨ dré (4:3). Rĩ nɨ, Pólò adré tà lazí Tĩmòtéyò dri Ɛ̀kèlézyà nɨ drĩ kòma nɨ tà sè, ìndì tà adrézó Ɛ̀kèlézyà nɨ drĩ kobhá kɨ kɨpè dhɨ kɨ tà sè. Na nɨ, Pólò adré Tĩmòtéyò nɨ drĩ ta, akódhɨ kàdréró Yésu Krísto nɨ màrábà dóro dhɨ ró, ìndì kàdréró móndyá Ɛ̀kèlézyà le dhɨ kɨ drĩ ko dóro.

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhɨ léna dhɨ kɨ atĩma

1) Pólò nɨ mòdo fèma (1:1-2)
2) Ɛ̀kèlézyà nɨ tà, ìndì Ɛ̀kèlézyà nɨ drĩ kobhá kɨ tà (1:3–3:16)
3) Tĩmòtéyò nɨ drĩ tàma Gĩká nɨ àzí 'òma nɨ tà sè dhɨ (4:1–6:21)

Pólò nɨ mòdo fèma

1 Ma, Pólò, Yésu Krísto nɨ àpóstolò, má adré wárágà kònìdhɨ nɨ tɨsì ma. Gĩká àma kɨ tɨdrílépi dhɨ túmăní Yésu Krísto mà dré adrézó mĩ bha vélána dhɨ be dhɨ, ì bhà ma adrélé àzí nda nɨ 'o dhɨ àyɨ.

2 Má adré tɨsìá mɨ, Tĩmòtéyò, áma mvá bàti tà ka'ĩka'ĩ na dhɨ dré. Gĩká àma kɨ Atá ɨ àma kɨ Mírì Yésu Krísto be dhɨ ì kòbhà àyɨ kɨ togó tanɨ mí rú, ì kòbhà ámɨ kɨzà, ìndì ì kòfè tà kɨdrílkɨdrɨ mí dré!

Pólò kodzó Tĩmòtéyò Gĩká nɨ tà tadhábhá kɨnzò sè dhɨ kɨ tà sè

3 Ngóró má dré tá ámɨ kodzólé má dré tá adrérà'a lìle Màkèdòníyà na dhɨ 'á dhɨ tíní dhɨ, mí kògò adrélé Ɛ̀fésò na, mí kòtàró móndí àruka adrébhá Gĩká nɨ tà tadhá kɨnzò sè dhɨ ɨ dri dhɨ, ì kòtayí tà nda kɨ tadhama.

4 Mí kòtà kpà àyɨ dré dhɨ, ì kòtayí adrema tròle tìtí tàko ɨ rú, ìndì tábhí kɨ rú kɨ atĩma rú dhɨ. Àngyá ko, tà nda kòdhɨ ì adré káyi 'o apfòle móndí ɨ kòfalé. Ɨ adré àyɨkya móndí kɨ ledé Gĩká nɨ àzí bhàle àyɨ drígá dhɨ kɨ 'o tà ka'ĩka'ĩ sè dhɨ ko.

5 Má adré tòlí kòdhɨ nɨ fe, móndí ì kàdréró ru le àyɨ kòfalésè be dhɨ bvó. Lèle nda adré angálé togó lólo ìndì dóro, adrélépi tà ka'ĩ túrúpfú sè ko dhɨ lésè.

6 Móndí àruka ì ku láti dóro nda 'ásè gò, ì dré àyɨ kɨ fèzo adrélé tà tàko kɨ tìtí àyɨ kòfalésè.

7 Àyɨ nda ì lè adrélé tátrítrí kúlí tadhábhá ɨ ró. Dɨ, ì nĩ àyɨkya tà ì dré adrélé tadhálé dhɨ kɨ àndu ko, tágba ì dré adrézó tà nda kɨ tadhá rìnyí sè dhɨ.

8 Mà nĩ tàle dhɨ, tátrítrí kúlí dóro dhɨ be, à kàdré tà 'o ngóró tátrítrí kúlí nda dré adrélé tàle dhɨ tíní dhɨ.

9 Mà nĩ kpà tàle dhɨ, Gĩká bhà tátrítrí kúlí móndyá gyăgya dhɨ ɨ dré ko dhɨ be. Be ró dhɨ, bhà ína tátrítrí kúlí nda móndyá adrébhá tátrítrí kúlí nda nɨ ŋo dhɨ ɨ dré, túmăní móndyá adrébhá lɨgílé í rú dhɨ íbe, móndyá adrébhá áyɨ tà ga dhɨ íbe, móndyá adrébhá tàkonzì 'o dhɨ íbe, móndyá adrébhá tà lólo ató àyɨ pálé dhɨ íbe,

móndyá adrébhá áyɨ lɨndrì bha ko dhɨ íbe, móndyá adrébhá àyɨ kɨ tibhá kɨ tupfú dhɨ íbe, móndyá adrébhá móndí kɨ tupfú todràle dhɨ íbe,
10 móndyá adrébhá ndòtò tà 'o dhɨ íbe, àgo adrébhá ayílé àgo íbe dhɨ íbe, móndyá adrébhá móndí kɨ lagí màrábà ro dhɨ íbe, móndyá adrébhá kɨnzò ta dhɨ íbe, móndyá adrébhá tà ta móndí ɨ rú kɨnzò sè dhɨ íbe, ìndì móndyá adrébhá tà twá tadhálé tà gyăgya rúsè dhɨ kɨ 'o dhɨ íbe.
11 Tà tadhálé gyăgya nda adré angálé Rúbí Tanɨ mïlanzïlanzì ro Gïká rúku ró dhɨ dré bhàle má drígá dhɨ lésè.

Gïká nɨ togó tanɨ bhàle Pólò rú dhɨ

12 Má adré àwoyà ta àma kɨ Mírì Yésu Krísto dré, dré rïnyí afèle má dré adrézó áyɨ àzí 'o dhɨ sè. Akódhɨ nò tá ma ngóró móndí í dré kɨtswálé ka'ïle dhɨ ró gò, áma bhàzo adrélé áyɨ àzí 'o,
13 tágba atú dhɨ, má dré tá adrézó akódhɨ nɨ lodhá, adrézó akódhɨ nɨ móndyá kɨ mï pfo, adrézó àyɨ kɨ 'o kònzɨ lavúlé dhɨ. Dɨ, Gïká gò ína áyɨ togó dóro tadhá má dré, má dré tá adrélé tà nda kɨ 'o tà nïma ko ìndì tà ka'ïma ko na dhɨ sè.
14 Dɨ àma kɨ Mírì bhà áyɨ togó tanɨ kàdrì má rú gò, áma 'òzo gàle tà ka'ïka'ï sè bï̀, ìndì lèle sè bï̀ Yésu Krísto na.
15 Kúlí kònɨ ɨ, kúlí bàti kɨtswálé ka'ïle togó wăyi sè dhɨ 'ɨ: Yésu Krísto alì bvò kònìdhɨ lé kɨtswálé tàkonzìbhá kɨ tɨdrí dhɨ bvó. Àyɨ nda ɨ kòfalé dhɨ, ma tàkonzì líyí àyɨ títí dhɨ kɨ lavúlépi dhɨ 'ɨ.
16 Dɨ, tà nda sè dhɨ, Gïká bhà áma kɨzà, Yésu Krísto kòtadháró áyɨ togó vwàvwà ma tàkonzì 'òlepi lavúlé nda rú, móndí tà nda nɨ nobhá dhɨ ì kòka'ïró akódhɨ gò, lídrì kóná vésè kólyá dhɨ nɨ kisúzó.
17 Lɨndrì ɨ mïlanzïlanzì be dhɨ ì kàdré Gïká dré kóná vésè kólyá! Akódhɨ nda Ópí kàdrì adrélépi kóná vésè kólyá, kɨtswálépi dràle bwà ko, ìndì kɨtswálé nòle bwà ko dhɨ 'ɨ. Akódhɨ Gïká 'ɨ kalóma. Kàdré kònìnɨ!
18 Áma mvá Tïmòtéyò, má adré ámɨ kodzó ngóró atú pròfétà ì dré tà longólé ámɨ tà dri dhɨ tínɨ, mí kàdréró tròle tà longólé nda ɨ rú, adrézó àdzú tà ka'ïka'ï àdhya nɨ bhu dóro.
19 Mí kàdré kpà tròle ámɨ tà ka'ïka'ï rú, adrézó ámɨ togó lɨkí adrélé dóro. Móndí àruka ì bhe àyɨkya tà nda ɨ rïti gò, ì dré àyɨ kɨ tà ka'ïka'ï tayízó arílé, ngóró bwátù àruka ì dré adrélé arílé yïandre na dhɨ tínɨ.
20 Àyɨ nda ɨ kòfalé dhɨ, Ɨmènáyò ɨ Àlìgìzándrè be. Má tayí àyɨ nda ɨ Sàtánà drígá, ì kònïró àyɨ kɨ tàkonzì gò, Gïká nɨ lodhama tayízó be dhɨ bvó.

2

Tà zïma Gïká tî móndyá tîtî ɨ dré dhɨ

1 Drïdrï dhɨ, má adré àma kɨ adrúpi kɨ kodzó, ì kàdréró tà zi Gïká tí móndyá títí ɨ dré, adrézó tongólé akódhɨ rú, adrézó kpà àwoyà ta akódhɨ dré àyɨ kɨ tà sè.
2 Ɨ kàdré kpà tà zi Gïká tí ópí ɨ dré, ìndì móndyá bhàle àyɨ drïle dhɨ ɨ dré, mà kàdréró tà 'o togó be lìrì ìndì kìdríkìdrɨ, adrézó tròle Gïká nɨ tà rú, àma kɨ tà kàdréró lɨndrì be móndí ɨ mïlésè.
3 Tà nda kòdhɨ, tà dóro kɨtswálépi Gïká àma kɨ tɨdrílépi dhɨ mïlésè dhɨ 'ɨ.
4 Akódhɨ adré lèá dhɨ, móndyá títí dhɨ ì kòkisúró lídrì kóná vésè kólyá dhɨ, adrézó kpà tà bàti ni.
5 Tàko ko, Gïká ngbà 'í àlo kwákwá. Dhya adrélépi áyɨ totó tà 'o móndí kɨ kòfalé 'á Gïká be dhɨ kókpà àlo kwákwá. Akódhɨ nda Yésu Krísto atsálépi móndí ro dhɨ 'ɨ.

6 Akódhɨ fè tá áyɨ tàndɨ ngóró làgí kàdrì fèle móndyá títí dhɨ kɨ apázó tàkonzì lésè dhɨ tínɨ. 'O tá tà nda lókyá kɨtswálépi dhɨ sè, tadházóá dhɨ, Gïká adré lèá dhɨ, móndyá títí dhɨ ì kàdrí.
7 Tà nda sè dhɨ, Gïká bhà ma adrélé áyɨ tà longólépi ró ìndì àpóstolò ro, má kàdréró tà bàti adrézó Krîsto nɨ ka'ï dhɨ nɨ tadhá móndyá súrú twá ro dhɨ ɨ dré. Kòdhɨ má adré tà bàti ta kòdhya, má tà kɨnzò ko.

Àgo kɨ tà tòkó ɨ́be Èkèlézyà na dhɨ

8 Má adré dɨ lèá dhɨ, àgo títí àrà títí ɨ 'ásè dhɨ ì kàdré tà zi Gïká tí, adrézó drɨ́gá da kurú na akódhɨ véna togó lólo sè, togóaswa àko, ìndì káyi àko.
9 Má adré kpà lèá dhɨ, tòkó ì kàdré kɨ́tá asó àyɨ rú tògyá sè, àyɨ kɨ làsú kàdréró dóro móndí ɨ mïlésè, ngóró dré kɨtswálé àyɨ kɨ lɨndrì sè dhɨ tínɨ. Ɨ kàdré àyɨ kɨ 'o avélé drïbhí tìtì sè yà, órò sè yà, màyìkà ɨ sè yà, kó ngalè kɨ́tá làgɨ ró dhɨ ɨ sè yà dhɨ ko.
10 Be ró dhɨ, ì kàdré àyɨ kɨ 'o avélé tà dóro ì dré adrélé 'òle dhɨ ɨ sè, ngóró dré kɨtswálé tòkó adrébhá tàá dhɨ ì adré tròle Gïká nɨ tà rú dhɨ ɨ sè dhɨ tínɨ.
11 Lè tòkó ì kàdré tà nda nïle togó be lìrì ìndì ànzɨmvá kya tínɨ.
12 Má ka'ï tòkó ì kàdré tà tadhá dhɨ ko, ìndì ì kàdré àgo ɨ drïle dhɨ ko. Dɨ ì kàdré tà yi kɨ́rɨ.
13 Tàko ko, Gïká bhà tá Àdámà 'íká, gò dré gòzo Évà nɨ bha ndò.
14 Sàtánà lɨtí tá kpà Àdámà kòdhya ko. Be ró dhɨ, tòkó tayí ína ɨ Sàtánà dré lɨtílé dhɨ nì gò, dré Gïká nɨ tòlí ŋòzo.
15 Dɨ, tágba dré adrézó kònìnɨ dhɨ, tòkó kɨ adrɨ́ ànzɨ kɨ tïma sè, ì kàdré tròle àyɨ kɨ tà ka'ïka'ï rú, lèle rú, tà lólo rú, ìndì tà 'òma tògyá sè dhɨ rú dhɨ.

3

Èkèlézyà nɨ drì kobhá kɨ tà

1 Kúlí kònɨ ɨ, kúlí kɨtswálé ka'ïle dhɨ 'ɨ: Dhya ángùdhi adrélépi lovó ɨ́be adrézó Èkèlézyà nɨ drï kòlepi ró dhɨ, adré àzí dóro le 'òle dhɨ kòdhya.
2 Dɨ adré lèá dhɨ, Èkèlézyà nɨ drì kòlepi kàdré móndí adrélépi tà àko ɨ́ rú dhɨ 'ɨ. Akódhɨ kàdré agó tòkó ɨ́be àlo kwákwá dhɨ 'ɨ. Kàdré móndí adrélépi áyɨ tà kisùle dhɨ kɨ lɨkɨ́, adrélépi tà 'o tògyá sè, ìndì kɨtswálépi lɨndrì sè dhɨ 'ɨ. Kàdré móndí adrélépi móndí kɨ ka'ï dòle ɨ́ véna togó dóro sè dhɨ 'ɨ, ìndì móndí tà nïlepi tadhálé dóro dhɨ 'ɨ.
3 Kàdré wá tsïlepi ró ko, làpfubhá ro ko, ìndì lawàbhá ro ko. Be ró dhɨ, kàdré ína móndí adrélépi togó ɨ́be yàyà dhɨ 'ɨ. Kàdré kpà làfa lovó bhàlepi ró ko.
4 Kònï adrélé móndyá áyɨ tàndɨ nɨ dzó lé dhɨ kɨ drï ko dóro dhɨ be. Kònï kpà adrélé áyɨ ànzɨmvá kɨ lɨkɨ́ dóro, ì kàdréró áyɨ kúlí yi lɨndrì sè.
5 Àngyá ko, dhya àlo kònï móndyá áyɨ tàndɨ nɨ dzó lé dhɨ kɨ drï kòle dóro ko dhɨ, a nɨ kɨtswá Èkèlézyà Gïká àdhya nɨ lɨkɨ́ ngɨ́nɨ?
6 Lè akódhɨ kàdré móndí Yésu nɨ ka'ïlepi tídhí ro dhɨ 'ɨ ko, kàtsáró drïkàdrì ro gò, akódhɨ nɨ tàbvó tàzo Dzáborò àdhya tínɨ ko.
7 Lè akódhɨ nɨ tà kàdré dóro móndyá ka'ïbhá ko dhɨ ɨ mïlésè, à kòkɨtswáró tà kanyò ro dhɨ nɨ bha akódhɨ rú ko, kòla'ìró kpà bă Dzáborò dré tapélé dhɨ sílé ko.

Èkèlézyà nɨ tà lɨkɨ́bhá kɨ tà

8 Kàdré Èkèlézyà nɨ tà lɨkɨ́bhá kɨ tà sè dhɨ, adré kpà lèá dhɨ, àyɨ nda ì kàdré móndí kɨtswábhá lɨndrì sè dhɨ 'ɨ. Ɨ kàdré túrúpfúbhá ɨ ró ko, wá tsibhá ɨ ró ko, ìndì làfa ndabhá túrúpfú sè dhɨ ɨ ró ko.
9 Be ró dhɨ, ì kàdré àyɨkya tròle tà bàti lùzu ró ì dré ka'ïle dhɨ rú togó lólo sè.
10 Lè à kàdré rè zyà àyɨ kɨ tabhì 'íká, dɨ à kòkisú tà àlo àyɨ rú ko dhɨ, à kògòró àyɨ kɨ bha adrélé àzí 'o Èkèlézyà nɨ tà lɨkɨ́bhá ɨ ró ndò.

11 Kàdré àyɨ kɨ tòkó kɨ tà sè dhɨ, adré kpà lèá dhɨ, àyɨ nda ì kàdré móndí kɨtswábhá lɨndrì sè dhɨ 'ɨ. Ɨ kàdré móndí kɨ rú tabhá kònzɨ dhɨ ɨ ró ko. Be ró dhɨ, ì kàdré àyɨkya móndí adrébhá àyɨ kɨ tà kisùle dhɨ kɨ lɨkí dhɨ 'ɨ, ìndì móndí kɨtswálé ka'ïle tà títí ɨ sè dhɨ 'ɨ.
12 Lè Èkèlézyà nɨ tà lɨkílépi kàdré agó tòkó íbe àlo kwákwá dhɨ 'ɨ. Kònì adrélé áyɨ ànzɨmvá kɨ drì ko dóro, móndyá títí áyɨ tàndɨ nɨ dzó lé dhɨ íbe dhɨ be.
13 Èkèlézyà nɨ tà lɨkíbhá ì kàdré àyɨ kɨ àzí 'o dóro dhɨ, ì nɨ lɨndrì kisú móndí ɨ mïlésè ìndì Gïká mïlésè. Ɨ nɨ kpà adré àyɨ kɨ totó tätä àyɨ kɨ tà ka'ïka'ï dri Yésu Krísto na.

Tà lùzu ró mà dré ka'ïle dhɨ

14 Má adré tà kòdhɨ kɨ tɨsì mí dré, gba má dré adrézó mì bha tsàzo mí véna mbèlè dhɨ.
15 Dɨ, má kòtigí tà dhɨ, mí nɨ nïá dhɨ, móndyá Gïká nɨ súrú ro dhɨ ì kàdré tà 'o àyɨ kòfalésè ngínɨ ya dhɨ be. Súrú nda, Èkèlézyà Gïká lídrì ro dhɨ àdhya 'ɨ, ìndì dzópá tà bàti dré adrézó áyɨ totó drïá dhɨ 'ɨ.
16 Lè móndyá títí dhɨ ì kònì tàle dhɨ, tà lùzu ró mà dré ka'ïle dhɨ tà kàdrì lavúlé dhɨ 'ɨ dhɨ be:
Krísto apfò tá móndí ro gò,
Tɨrí Lólo dré akódhɨ nɨ tadházó móndí gyăgya ró.
Dré agázó ángéló ɨ mi gò,
à dré akódhɨ nɨ tà longózó súrú títí ɨ 'ásè.
Móndí bvò dri dhɨ ì dré akódhɨ nɨ ka'ïzo gò,
Gïká dré akódhɨ nɨ dòzo mbàle mïlanzïlanzï na.

4

Tà tadhálé kɨnzò sè dhɨ ɨ

1 Tɨrí Lólo adré tàá ngádra 'á dhɨ, lókyá kùdù sè dhɨ, móndí àruka kɨ àyɨ kɨ tà ka'ïka'ï tayí, adrézó tatsílé tɨrí adrébhá móndí kɨ lɨtí dhɨ ɨ vésè, adrélé tròle tà tɨrí kònzɨ ì dré adrélé tadhálé dhɨ ɨ rú.
2 Tà adrélé tadhálé làsú be kònìnɨ dhɨ ì adré apfòle kɨnzòbhá adrébhá tà 'o túrúpfú sè dhɨ ɨ vélésè. Âyɨ nda ì tayí àyɨ kɨ togó abílé ngóró aya bhàle kàle àtsí na dhɨ tínɨ gò, ì dré gòzo vélé àyɨ kɨ tàndɨ kɨ tàkonzì ni ko.
3 Ɨ adré làmó logá móndí ɨ dré, adrézó kpà mányàngá àruka kɨ nyàma logá àyɨ dré. Tákò Gïká bhà tá mányàngá nda móndyá adrébhá áyɨ ka'ï, adrébhá kpà tà bàti ni dhɨ ɨ dré nyàle àwoyà tàma sè.
4 Tàko ko, ngá títí Gïká dré bhàle dhɨ ɨ dóro. Adré dɨ lèá dhɨ, à kògà ngá nda kɨ àlo ko. Â kàdré dɨ be ngá títí dhɨ kɨ ka'ï nyàle àwoyà sè.
5 Ângyá ko, à adré ngá nda kɨ bha lólo Gïká kandrá akódhɨ nɨ kúlí sè, ìndì tà zïma akódhɨ tí dhɨ sè.

Yésu Krîsto nɨ àzî 'òlepi dóro dhɨ

6 Mí kòtadhá tà nda kòdhɨ ɨ àma kɨ adrúpi ɨ dré dhɨ, mí nɨ adré Yésu Krísto nɨ àzí 'òlepi dóro dhɨ ró. Mí nɨ kpà tadhá dhɨ, mí lɨ'wá tà bàti mí dré ka'ïle dhɨ na, ìndì tà dóro tadhálé mí dré lebèle dhɨ na dre.
7 Mí kàdré tìtí tàko adrébhá lɨndrì fe Gïká dré ko dhɨ kɨ ga rè. Mí kàdré mína ámɨ fe atsálé rïnyi ró adrema tròle Gïká nɨ tà rú dhɨ sè.
8 Dhyá kɨ rúbhá fèma atsálé rïnyi ró dhɨ dóro tsà. Dɨ, adrema tròle Gïká nɨ tà rú dhɨ ína dóro lavúlé tà títí dhɨ ɨ sè. Tàko ko, dhya adrélépi tròle Gïká nɨ tà rú dhɨ kisú ína tà Gïká dré lazílé lídrì ándrò kònìdhɨ nɨ tà sè dhɨ ɨ dre. A nɨ kókpà tà lazílé lídrì adrélépi alìle dhɨ nɨ tà sè dhɨ kɨ kisú.
9 Kúlí kòdhɨ ɨ, kúlí bàti kɨtswálé ka'ïle togó wăyi sè dhɨ 'ɨ.

10 Dɨ ásà dhɨ, mà adré àzí kòkóròko 'o adrézó landèle, mà dré adrélé mĩ bha Gĩká lídrì ro dhɨ véna dhɨ sè. Akódhɨ nda dhya adrélépi móndyá títí dhɨ kɨ tɨdrí dhɨ 'ɨ, lavúlé dhɨ, dhya adrélépi móndyá adrébhá áyɨ ka'ĩ dhɨ kɨ tɨdrí dhɨ 'ɨ.
11 Lè mí kàdré tà nda kòdhɨ kɨ tadhá móndí ɨ dré, adrézó àyɨ kɨ kodzó adrélé tà nda kɨ 'o.
12 Mí kòtayí mɨ dhya àlo dré nòle móndí tàko ró ámɨ kàdhúrà nɨ tà sè dhɨ ko. Dɨ, mí kàdré mína tà dóro 'o, móndyá ka'ĩbhá dhɨ ì kàdréró tà no mí rú, adrézó 'òá mína tínɨ kúlí tàma na, atsima na, lèle na, tà ka'ĩka'ĩ na, ìndì tà lólo 'òma na.
13 Mí kàdré ámɨ fe adrélé Gĩká nɨ Kúlí na àyɨ kandrá, adrézó àyɨ kɨ kodzó, adrézó kpà àyɨ kɨ tadhá, tsàle lókyá má dré dra tsàzo dhɨ 'á.
14 Mí kòbhe tà tanɨ Tɨrí Lólo dré fèle mí dré pròfétà kɨ kúlí sè, bhàgo Èkèlézyà àdhya ì dré drígá bhărà'a mí dri dhɨ 'á dhɨ ko.
15 Mí kàdré ámɨ fe adrélé tà nda kòdhɨ kɨ 'o togó wăyi sè, móndyá títí dhɨ ì kàdréró nòá dhɨ, mí adré lìle drĩdrì ámɨ tà ka'ĩka'ĩ na dhɨ.
16 Mí kàdré sùle ámɨ tàndɨ rú, ìndì tà mí dré adrélé tadhálé dhɨ ɨ rú landè àko ró. Tàko ko, mí kàdré 'òá kònìnɨ dhɨ, mí nɨ ámɨ tàndɨ nɨ tɨdrí, adrézó kpà móndyá adrébhá ámɨ yi dhɨ kɨ tɨdrí.

5

Tĩmòtéyò nɨ drì tàma móndyá ka'ĩbhá dhɨ kɨ tà sè dhɨ

1 Mí kòtà tà màlìga ɨ dri kúlí aswaaswa sè ko. Be ró dhɨ, mí kàdré mína àyɨ kɨ kodzó ngóró ámɨ atá ɨ tínɨ. Mí kàdré kàdhúrà kɨ 'o ngóró ámɨ adrúpi ɨ tínɨ.
2 Mí kàdré kpà tòkó màlìga kɨ 'o ngóró ámɨ andre ɨ tínɨ, adrézó kyánzɨ kɨ 'o togó be lólo ngóró ámɨ amvúpi ɨ tínɨ.

Tàyítòkó kɨ tà

3 Lè mí kàdré tàyítòkó adrébhá móndí àko dhɨ kɨ lɨndrì bha, adrézó àyɨ kɨ lɨkí.
4 Dɨ, tàyítòkó àlo dhɨ kàdré ína ànzɨ íbe yà, kó ngalè toyó íbe yà dhɨ, lè àyɨ nda ì kònĩ rè zyà adrélé tà 'o àyɨ kɨ tà ka'ĩka'ĩ sè, adrézó àyɨ kɨ tàndɨ kɨ súrú kɨ lɨkí, adrézó tà logó àyɨ kɨ tibhá ɨ dré àyɨ kɨ tábhí íbe, ngóró àyɨ nda ì dré tá 'òle àyɨ dré dhɨ tínɨ. Tàko ko, tà nda tà dóro kɨtswálépi Gĩká mĩlésè dhɨ 'ɨ.
5 Tàyítòkó adrélépi kalóma bàti dhɨ adré áyɨ mĩ bha Gĩká véna, adrézó tà zi akódhɨ tí, adrézó tongólé rúá kĩtú be ìndì ngátsi be landè àko ró.
6 Dɨ, tàyítòkó adrélépi tatsílé áyɨ tàndɨ nɨ lovó 'obe dhɨ drà ína dre, tágba dré adrézó lídrì íbe dhɨ.
7 Mí kòlazí tà nda kòdhɨ ɨ móndyá ka'ĩbhá ɨ dri, à kòkɨtswáró tà kònzɨ ta àmɨ kɨ àlo rú ko.
8 Dhya àlo kàdré sùle áyɨ súrú ɨ rú ko, lavúlé dhɨ, móndyá áyɨ tàndɨ nɨ dzó lé dhɨ ɨ rú ko dhɨ, akódhɨ nda gà áyɨ tà ka'ĩka'ĩ dre. Akódhɨ kònzɨ móndyá ka'ĩbhá ko dhɨ kɨ lavú.
9 Kɨtswázó tàyítòkó àlo dhɨ nɨ rú bha tàyítòkó àruka adrélé ledélé dhɨ kya ɨ kòfalé dhɨ bvó dhɨ, lè akódhɨ nda nɨ kóná kòlavú nyadhɨ-na, ìndì kàdré tòkó adrélépi tá agó àlo kwákwá dhɨ àdhya 'ɨ.*
10 Adré kpà lèá dhɨ, tà akódhɨ dré 'òle dhɨ ì kàdré dóro móndí ɨ mĩlésè. Kòdhɨ adré tàá dhɨ, akódhɨ tòkó adrélépi tá áyɨ ànzɨmvá kɨ lɨkí dóro, adrélépi móndí kɨ ka'ĩ dòle í véna togó dóro sè, adrélépi tà 'o móndyá ka'ĩbhá ɨ dré àyɨ kɨ màrábà tínɨ, adrélépi móndí kɨzà ro dhɨ kɨ ledé, adrélépi kpà áyɨ fe tà dóro kɨ kárá títí dhɨ kɨ 'o dhɨ 'ɨ.

* **5:9 5:9** A kɨtswá kpà kúlí tisɨle Gĩríkĩ ti sè kònɨ kɨ ladzá kònìnɨ: «…kòlɨkí ɨ ngbà 'ĩ agó dré tá mòle dhɨ dré.»

11 Dɨ, kàdré ínà tàyítòkó kyánzɨ ró dhɨ kɨ tà sè dhɨ, mí kòbhà àyɨ nda kɨ rú tàyítòkó àruka kya ɨ kòfalé ko. Tàko ko, àyɨ kɨ lovó rúbhá àdhya kòlavú àyɨ kɨ lovó adrézó tròle Krísto rú dhɨ dre dhɨ, ì nɨ lèá gòle làmó na.
12 Dɨ ì nɨ àyɨ kɨ tàndɨ kɨ 'o tàbvó tàle, ì dré mòndrà ì dré tá sɨ̀le drȉdrȉ dhɨ nɨ ŋòle dhɨ sè.
13 Kòdhɨ íbe dhɨ, ì nɨ ru su adrélé tòbvo ró, adrélé tatsílé móndí kɨ dzó ɨ 'ásè. Ngbà 'í kòdhɨ ko, ì nɨ kpà atsá tòkó adrébhá tà tàko kɨ ta, adrézó tɨfílé móndí kɨ tà ɨ 'ásè, adrézó kúlí kɨtswábhá tàle ko dhɨ kɨ ta dhɨ ɨ ró.
14 Dɨ ásà dhɨ, má adré tàyítòkó kyánzɨ ró dhɨ kɨ drȉ ta, ì kògòró mòle, adrélé ànzɨ ti, adrézó àyɨ kɨ dzó kɨ tà lɨkí, ì kòfèró láti àyɨ kɨ kàrɨbhá dré àyɨ kɨ rú tàzo kònzɨ dhɨ ko.
15 Tàko ko, àyɨ kɨ àruka ì ku láti dóro 'ásè gò, ì dré dhèzo Sàtánà bvó.
16 Dɨ tòkó àlo Yésu nɨ ka'ȋlepi dhɨ kàdré tàyítòkó íbe áyɨ súrú lé dhɨ, kàdré àyɨ kɨ ledé. Kòtayí àyɨ kɨ tà lanzȋle Èkèlézyà dri ko, Èkèlézyà kòkɨtswáró tàyítòkó adrébhá kalóma bàti dhɨ kɨ ledé kòdhya be dhɨ bvó.

Bhàgo kɨ tà

17 Kàdré bhàgo adrébhá Èkèlézyà nɨ drȉ ko dóro dhɨ kɨ tà sè dhɨ, à kàdré àyɨ nda kɨ lɨndrì bha vésè be rȉ. Lavúlé dhɨ, à kàdré 'òá kònìnɨ àyɨ adrébhá àyɨ kɨ fe adrélé Gȉká nɨ kúlí longó, adrézó kpà akódhɨ nɨ tà tadhá dhɨ ɨ dré.
18 Tàko ko, Gȉká nɨ Kúlí adré tàá dhɨ: «Tí dré adrérà'a lò'wa ató zɨ̀le dhɨ 'á dhɨ, à kòdrò ti nɨ ngá nyàle dhɨ nɨ logázó drá ko,» ìndì «Lè dhya àzí 'òlepi dhɨ kònya áyɨ landè.»†
19 Mí kòyi tà adrélé tàle bhàgo àlo rú dhɨ ko, móndí rȉ yà kó ngalè na yà tà nda nɨ nobhá mȉ sè dhɨ ì kàdré tàá àyɨ ko dhɨ.‡
20 Dhya àlo kàdré tàkonzì 'o dhɨ, mí kòtadhá tàkonzì nda drá móndyá ka'ȋbhá títí dhɨ ɨ kandrá, móndyá àruka títí dhɨ ì kàdréró ngá ro tàkonzì 'òma sè.
21 Má adré ámɨ kodzó Gȉká ɨ kandrá, Yésu Krísto be, ìndì ángélò Gȉká dré kɨpèle dhɨ íbe: Mí kàdré tà nda kòdhɨ kɨ 'o, adrézó móndí kɨ no twátwa ko. Mí kàdré kpà móndí kɨpèkɨpè ko.
22 Mí kòbhà drígá móndí dri, akódhɨ nɨ bhàzo twá Mírȉ nɨ àzí 'o dhɨ mbèlè ko. Mí kòfɨ kpà móndí kɨ tàkonzì na ko. Dɨ, mí kàdré mína ámɨ tàndɨ nɨ lɨkí adrélé lólo.
23 Ámɨ 'a nɨ tà sè, ìndì ámɨ rúbhá dré adrélé drà ro rä dhɨ sè dhɨ, mí kàdré ngbà 'í yȉ mvu kòdhya ko. Mí kàdré kpà vínò mvu tsà be.
24 Á kɨtswá móndí àruka kɨ tàkonzì no ngádra 'á, àkò à tà rè àyɨ kɨ tàkonzì nda kɨ tàbvó ko dhɨ 'á. Dɨ, à nɨ kó móndí àruka kɨ tàkonzì no àmvolásà.
25 Kókpà kòdhɨ tínɨ, à kɨtswá tà dóro móndí ì dré adrélé 'òle dhɨ kɨ no ngádra 'á. Ndìndì tà dóro adrélé nòle ngádra 'á ko dhɨ ì kɨtswá àyɨ kɨ zu bwà ko.

6

Màrábà kɨ tà

1 Kàdré móndyá ka'ȋbhá adrébhá màrábà ro dhɨ kɨ tà sè dhɨ, ì kàdré àyɨ kɨ mírȉ kɨ no ngóró móndí kɨtswábhá lɨndrì wȃyi sè dhɨ ɨ ró, à kòkɨtswáró tà ta kònzɨ Gȉká rú ko, ìndì tà mà dré adrélé tadhálé dhɨ ɨ rú ko.
2 Àyɨ kɨ mírȉ ì kàdré móndí ka'ȋbhá dhɨ 'ɨ dhɨ, ì kòtayí àyɨ nda kɨ lɨndrì bhàma, ì dré adrélé àyɨ kɨ adrúpi 'ɨ Krísto na dhɨ sè ko. Be ró dhɨ, ì kàdré àyɨkya àzí 'o àyɨ dré dóro lavúlé. Tàko ko, mírȉ ì dré adrézó àzí 'o àyɨ dré nda ɨ, móndyá ka'ȋbhá ì dré adrélé lèle tò dhɨ 'ɨ. Mí kàdré tà nda kòdhɨ kɨ tadhá móndí ɨ dré kòdhya, adrézó àyɨ kɨ kodzó adrélé tà nda kɨ 'o.

† **5:18 5:18** A kònò kpà Dùtèrònómè 25:4; 1 Kòrítòbhá ɨ 9:9; Màtáyò 10:10; Lúkà 10:7. ‡ **5:19 5:19** A kònò Dùtèrònómè 19:15.

G̈ká nɨ tà tadhama kɨnzò sè dhɨ, ɨndɨ̀ làfa lovó bhàma

3 Dhya àlo kàdré G̈ká nɨ tà tadhá kɨnzò sè, adrézó tròle àma kɨ Mírɨ̈ Yésu Krísto nɨ
kúlɨ́ bàti dhɨ ɨ rú ko, adrézó kpà tròle tà tadhálé lɨndrɨ̀ fèzo G̈ká dré dhɨ ɨ rú ko dhɨ,
4 dhya nda móndɨ́ drɨ̈kàdrɨ̀ ro, tà nɨ̈lepi àlomvá ko dhɨ 'ɨ. Akódhɨ lovó kònzɨ íbe
adrézó tà kayɨ́ móndɨ́ íbe kúlɨ́ kɨ tà dri. Tà nda kòdhɨ adré móndɨ́ kɨ 'o adrélé lovó
kònzɨ bha àyɨ kòfalésè, adrézó lawàle, adrézó ru lodhá, adrézó ru no mɨ̈ kònzɨ sè,
5 adrézó kpà tà kayɨ́ àyɨ kòfalésè landè àko ró. Móndyá làsú be kònɨ̀nɨ nda kɨ tà
kisùkisù abɨ́abɨ́ gò, ɨ̀ dré tà bàti tayɨ́zó. Ɨ adré kisùá dhɨ, adrema tròle G̈ká nɨ tà rú
dhɨ láti adrézó ngá kisú ásà dhɨ 'ɨ.
6 Tà bàti ró dhɨ, mà kàdré tròle G̈ká nɨ tà rú, adrézó lenzélé ngá mà dré adrézó ába
dhɨ kɨ sè dhɨ, mà kisú àmakya ngá làgɨ́ be kàdrɨ̀ dhɨ dre.
7 Tàko ko, mà atsá bvò kònɨ̀dhɨ 'á drɨ́gálé sè. Mà nɨ kpà go pfòle 'ásà drɨ́gálé sè.
8 Dɨ mà kàdré ngá nyàle dhɨ íbe, adrézó kpà kɨ́tá asólé àma rú dhɨ íbe dhɨ, mà nɨ
lenzé ásà.
9 Dɨ, móndyá adrébhá láti nda atsázó ngábhá ɨ ró dhɨ ɨ̀ adré àyɨkya dhèle tà adrélépi
móndɨ́ kɨ tabhɨ̀ dhɨ na. Ɨ adré kpà àyɨ kɨ 'o la'ɨ̀le àyɨ kɨ lovó kònzɨ azaaza ró dhɨ ɨ sílé
gò, lovó nda ɨ̀ dré adrézó àyɨ kɨ dri lɨ̀le àyɨ kɨ abɨabɨ kisú dràdrà be.
10 Tàko ko, làfa lovó ína tà kònzɨ kɨ kárá títí dhɨ kɨ kómvó 'ɨ. Móndɨ́ àruka adrébhá
làfa lovó bha dhɨ ɨ̀ tayɨ́ àyɨ lɨ̀le vwàvwà ro àyɨ kɨ tà ka'ɨ̈ka'ɨ̈ rúsè gò, ɨ̀ dré adrézó kɨzà
nya lavúlé.

T̈ìmòtéyò nɨ drɨ̈ tàma

11 Dɨ, mɨ móndɨ́ G̈ká àdhya ró nɨ, mɨ́ kàdré mɨ́na lapálé tà nda kòdhɨ ɨ sílésè títí. Mɨ́
kàdré láti nda adrézó tà gyăgya 'o, adrézó tròle G̈ká nɨ tà rú, adrézó G̈ká nɨ ka'ɨ̈ togó
wăyi sè, adrézó ámɨ lèle tadhá, adrézó ámɨ togó tsɨ, adrézó kpà ámɨ togó yàyà tadhá.
12 Mɨ́ kàdré àdzú tà ka'ɨ̈ka'ɨ̈ àdhya nɨ bhu dóro. Mɨ́ kòru lɨ́drɨ̀ kóná vésè kólyá G̈ká
dré ámɨ azízó kisúá dhɨ ngbɨ́, ngóró mɨ́ dré tà mɨ́ dré ka'ɨ̈le dhɨ nɨ longólé móndɨ́ bɨ̈
dhɨ ɨ kandrá dóro dhɨ tínɨ.
13 Má adré ámɨ kodzó G̈ká adrélépi lɨ́drɨ̀ fe ngá títí ɨ dré dhɨ mɨ̈lésè, ɨ̀ndɨ̀ Yésu Krísto
tà ɨ́ dré ka'ɨ̈le dhɨ nɨ longólépi Pòtíyò Pɨ̈látò kandrá dóro dhɨ mɨ̈lésè, tàzoá dhɨ:
14 Mɨ́ kàdré tòlɨ́ fèle mɨ́ dré kòdhɨ kɨ 'o togó lólo sè ɨ̀ndɨ̀ tà àko mɨ́ rú, tsàle kɨ̈tú àma
kɨ Mírɨ̈ Yésu Krísto dré dra agòzo dhɨ tú.
15 G̈ká nɨ Yésu Krísto nda nɨ 'o agòle lókyá ɨ́ dré bhàle dhɨ sè dhɨ nɨ̀. Akódhɨ nda
G̈ká rúku ró dhɨ 'ɨ, Ópɨ́ kàdrɨ̀ àlo kwákwá dhɨ 'ɨ, ópɨ́ títí dhɨ kɨ Ópɨ́ 'ɨ, ɨ̀ndɨ̀ mírɨ̈ títí dhɨ
kɨ Mírɨ̈ 'ɨ.
16 Akódhɨ dhya àlo kwákwá kɨtswálépi dràle ko, ɨ̀ndɨ̀ adrélépi adrélé ngádra
kɨtswázó tsàle ànyɨ làgá bwà ko dhɨ na dhɨ 'ɨ. Akódhɨ dhya móndɨ́ àlo dré nòle rè
ko, ɨ̀ndɨ̀ kɨtswálé nòle bwà ko dhɨ 'ɨ. Lɨndrɨ̀ ɨ rɨ̈nyɨ́ be dhɨ ɨ̀ kàdré akódhɨ dré kóná vésè
kólyá! Kàdré kònɨ̀nɨ.

Ngábhá kɨ tà

17 Kàdré móndyá ka'ɨ̈bhá ngábhá ro bvò kònɨ̀dhɨ lé dhɨ kɨ tà sè dhɨ, mɨ́ kàdré àyɨ
nda kɨ kodzó, ɨ̀ kàdréró drɨ̈kàdrɨ̀ ro ko. Ɨ kàdré kpà àyɨ kɨ mɨ̈ bha ngá adrébhá gɨ̈le
ko dhɨ ɨ dri ko. Be ró dhɨ, ɨ̀ kàdré àyɨ kɨ mɨ̈ bha G̈ká adrélépi ngá títí kɨ afè àma dré
adrézó lenzélé ásà dhɨ véna.
18 Mɨ́ kàdré tàá àyɨ dré dhɨ, ɨ̀ kàdré tà dóro 'o, adrézó ngábhá ɨ ró tà dóro nda kɨ
'òma sè. Ɨ kàdré kpà gànzi ró adrélé àyɨ kɨ ngá lanzɨ́ móndɨ́ ɨ dré togó dóro sè.
19 Ɨ kàdré 'òá kònɨ̀nɨ dhɨ, ɨ̀ nɨ ngá làgɨ́ be kàdrɨ̀ kɨtswábhá akɨ́lé bwà ko dhɨ kɨ lokó
àyɨ dré lókyá adrélépi alɨ̀le dhɨ sè, ɨ̀ kòkisúró lɨ́drɨ̀ bàti dhɨ be dhɨ bvó.

Pólò nɨ kúlɨ́ kùdù

20 Timòtéyò, mí kàdré tà Gìká dré bhàle mí drígá dhi ki liki dóro. Mí kògà kúlí tàko
adrébhá lindrì fe Gìká dré ko dhi i, túmăní tà kinzò ro adrébhá ligílé tà bàti rú dhi
íbe. A adré tà nda ki zi «tà nìnì», di, tà nda i àyikya kinzò tà 'i.
21 Móndí àruka tàbhá dhi ì kisú tà nìnì nda dre dhi, ì tayí àyi vwàle àyi ki tà ka'ìka'ì
rúsè vwàvwà.
Gìká ni togó tani kàdré àmi íbe!

Wárágà Pólò dré tɨsɨle Tĩmòtéyò dré dhɨ nɨ rĩ

Wárágà kònɨdhɨ nɨ tà àndu ngɨle drĩdrĩ dhɨ

Kònɨdhɨ wárágà Pólò dré tɨsɨle Tĩmòtéyò dré dhɨ nɨ rĩ 'ɨ. Wárágà kònɨdhɨ léna dhɨ, Pólò adré Tĩmòtéyò, áyɨ àzíàmu ro dhɨ nɨ tɨmbà akódhɨ nɨ tà ka'ĩka'ĩ na. Adré akódhɨ nɨ kodzó, kògòró adrélé Rúbí Tanɨ longó, adrézó Gĩká nɨ tà tadhá, adrézó àzí bhàle ɨ drɨgá dhɨ nɨ 'o kɨtswálé títí (2:2; 4:2, 5). Adré kpà tàá dhɨ, Tĩmòtéyò kàdré kɨzà ka'ĩ nyàle ngóró sòdá dóro Yésu Krísto àdhya tínɨ (1:8; 2:3; 4:5).

Pólò adré Tĩmòtéyò nɨ bí se, kàdréró áyɨ lɨkí kúlí tàko ɨndɨ tɨtí tàko kɨ tà sè, ɨndɨ káyi azaaza adrébhá móndí kɨ drĩ kɨzá dhɨ kɨ tà sè (2:14-18; 2:23; 4:4). Kàdré dɨ be tròle Gĩká nɨ Kúlí rú, ɨndɨ Gĩká nɨ tà tadhálé gyăgya dhɨ ɨ rú (1:13; 2:15; 3:14-17; 4:2).

Kùdù ro dhɨ, Pólò adré tàá dhɨ, Tĩmòtéyò kàdré tà ɨ dré nòle Pólò rú dhɨ kɨ lebè: tà dré tadhálé dhɨ ɨ, akódhɨ nɨ atsima, akódhɨ nɨ tà ka'ĩka'ĩ, akódhɨ nɨ togó vwàvwà, akódhɨ nɨ lèle, akódhɨ nɨ togó tsɨma, tsàle kɨzà dré nyàle dhɨ ɨ (1:13; 3:10-11).

Tà kàdrɨkàdrɨ wárágà kònɨdhɨ léna dhɨ kɨ atĩma

1) Pólò nɨ mòdo fèma (1:1-2)
2) Tĩmòtéyò nɨ kodzoma àzí bhàle akódhɨ drɨgá dhɨ nɨ 'o dhɨ (1:3–2:13)
3) Tĩmòtéyò nɨ drĩ tàma (2:14–4:5)
4) Tà nòle Pólò rú dhɨ ɨ (4:6-18)
5) Mòdo kùdù (4:19-22)

Pólò nɨ mòdo fèma

1 Ma, Pólò, Yésu Krísto nɨ àpóstolò, má adré wárágà kònɨdhɨ nɨ tɨsɨ ma. Gĩká bhà ma adrélé àpóstolò ro ngóró ɨ dré lèle dhɨ tínɨ, má kàdréró lídrɨ dré lazílé Yésu Krísto na dhɨ nɨ tà longó móndí ɨ dré be dhɨ bvó.

2 Má adré tɨsɨá mɨ, Tĩmòtéyò, áma mvá má dré lèle tò dhɨ dré. Gĩká àma kɨ Atá ɨ àma kɨ Mírĩ Yésu Krísto be dhɨ ɨ kòbhà àyɨ kɨ togó tanɨ mí rú, ɨ kòbhà ámɨ kɨzà, ɨndɨ ɨ kòfè tà kàdrɨkàdrɨ mí dré!

Pólò kodzó Tĩmòtéyò àzî bhàle akódhɨ drɨgá dhɨ nɨ 'o togó wăyi sè

3 Má adré àwoyà ta Gĩká dré ámɨ tà sè. Gĩká nda Gĩká má dré adrézó tà nɨ nɨ 'o togó lólo sè ngóró áma tábhí ɨ dré tá 'òle dhɨ tínɨ dhɨ 'ɨ. Má dré adrérà'a tà zi akódhɨ tí dhɨ 'á dhɨ, má adré ámɨ tà kisù kĩtú be ɨndɨ ngátsi be landè àko ró.

4 Má kàdré ámɨ mĩndra nɨ tà kisù dhɨ, ma lovó ɨbe tò ámɨ nòzo, áma togó kògaró arí sè bĩ be dhɨ bvó.

5 Má nĩ tàle dhɨ, mí adré Gĩká nɨ ka'ĩ togó wăyi sè dhɨ be, ngóró ámɨ dèdé Lòwísĩ dré tá ka'ĩle drĩdrĩ dhɨ tínɨ, ɨndɨ ámɨ andre Yùníkè dré kpà ka'ĩle dhɨ tínɨ. Má adré ka'ĩá dhɨ, mɨ kpà mɨna tà ka'ĩka'ĩ làsú be àyɨkya tínɨ dhɨ ɨbe mí léna.

6 Tà nda sè dhɨ, má adré ámɨ kodzó, mí kògòró tà Gĩká dré bhàle mí léna áyɨ togó tanɨ sè, má dré drɨgá bhărà'a mí dri dhɨ 'á dhɨ nɨ 'o atsálé àtsɨ ró.

7 Tàko ko, Tɨrí Gĩká dré bhàle àma léna dhɨ adré àma kɨ togó 'o adrélé tĩri ró ko. Be ró dhɨ, Tɨrí nda adré ɨna àma kɨ togó 'o gàle rĩnyí sè bĩ ɨndɨ lèle sè bĩ. Adré kpà àma kɨ 'o adrélé tà 'o tògyá sè.

8 Adré dɨ lèá dhɨ, mí kàdré kanyò ro àma kɨ Mírĩ nɨ tà longoma sè ko. Mí kàdré kpà kanyò ro ma, akódhɨ nɨ móndí 'ɨle bădzó lé dhɨ nɨ tà sè ko. Be ró dhɨ, mí kàdré mɨna kɨzà ka'ĩ nyàle túmăní má be Rúbí Tanɨ nɨ tà sè, rĩnyí Gĩká dré adrélé fèle dhɨ sè.

9 Gĩká nda tɨdrí àma, àma kɨ azízó adrélé móndyá lólo ɨna ɨ ró dhɨ nɨ. 'O tá tà nda kònɨnɨ tà dóro mà dré 'òle dhɨ ɨ sè ko. Be ró dhɨ, 'o tá kònɨnɨ ngóró ɨ dré kisùle 'òle

kínó lésè áyɨ togó tanɨ sè dhɨ tínɨ. Bvò nɨ bhàma kandrá dhɨ, kisù tá áyɨ togó tanɨ tadhálé àma dré Yésu Krísto na.
10 Dɨ nyànomvá dhɨ, tadhá áyɨ togó tanɨ nda àma dré Yésu Krísto àma kɨ tɨdrílépi dhɨ nɨ atsama sè dre. Akódhɨ nda 'o dràdrà nɨ rĩnyí akɨ́lé gò, láti adrézó lídrɨ kóná vésè kólyá dhɨ nɨ kisú ásà dhɨ nɨ tadházó ngádra 'á Rúbí Tanɨ sè.
11 Rúbí Tanɨ nda nɨ tà sè dhɨ, Gĩká bhà ma adrélé áyɨ tà longólépi ró, àpóstolò ro, ìndì áyɨ tà tadhálépi ró.
12 Tà nda sè dhɨ, má adré kɨzà nya kòdhɨ tínɨ. Dɨ, ma mána kanyò àko, má dré nĩle má ka'ĩ àdhi 'ɨ ya dhɨ be dhɨ sè. Má adré kpà ka'ĩá dhɨ, akódhɨ nda rĩnyí íbe kɨtswázó tà í dré bhàle má drígá dhɨ nɨ lɨkí tsàle kĩtú tàbvó tàzo dhɨ tú.*
13 Mí kàdré tà má dré tadhálé gyăgya mí dré yĩle dhɨ kɨ lebè kòdhya, adrézó tròle ámɨ tà ka'ĩka'ĩ rú, ìndì lèle Yésu Krísto na dhɨ rú.
14 Mí kàdré tà dóro bhàle mí drígá dhɨ nɨ lɨkí, Tɨrí Lólo adrélépi adrélé mí léna dhɨ nɨ rĩnyí sè.
15 Ngóró mí dré nĩle be dhɨ tínɨ dhɨ, móndyá ka'ĩbhá títí angábhá bvò Asíyà àdhya lésè dhɨ ì tayí ma adrélé kalóma. Àyɨ nda ɨ kòfalé dhɨ, Fĩgélò ɨ Èrèmògénè be.
16 Dɨ, Mírì kòtadhá áyɨ togó dóro móndyá títí Onèsĩfórò nɨ dzó na dhɨ ɨ dré, dré áma togó tɨndrìle rä dhɨ sè, ìndì dré tá adrélé kanyò ro áma nyìrɨ kɨ tà sè ko dhɨ sè.
17 Lókyá akódhɨ nda dré atsázó Rómà 'a dhɨ sè dhɨ, ndà tá ma lovó sè gò áma kisúzó.
18 Dɨ Mírì kòtadhá áyɨ togó dóro akódhɨ dré kĩtú tàbvó tàzo dhɨ tú. Mí nì akódhɨ ndà tá láti áma ledézó má dré tá adrérà'a Èfésò na dhɨ 'á ngínɨ ya dhɨ be.

2

Sòdá dóro Yésu Krísto àdhya

1 Dɨ áma mvá, mí kàdré rĩnyi ró Gĩká nɨ togó tanɨ bhàle mí rú Yésu Krísto na dhɨ sè.
2 Tà mí dré yĩle má tí móndí bĩ dhɨ ɨ kandrá dhɨ ɨ, mí kàdré tà nda kɨ tadhá tayílé móndí mí dré kɨtswálé ka'ĩle dhɨ ɨ dré, àyɨ nda ì kòkɨtswáró kpà tà nda kɨ tadhá móndí àruka ɨ dré be dhɨ bvó.
3 Mí kàdré kɨzà ka'ĩ nyàle túmăní má be, ngóró sòdá dóro Yésu Krísto àdhya tínɨ.
4 Dhya adrélépi sòdá àzí 'o dhɨ adré ína mì bhe tà bvò kòndɨ àdhya ɨ dri ko, í kòkɨtswáró áyɨ kàdrì áyɨ bhàlepi àzí nda mi dhɨ nɨ togó 'o kɨnílé be dhɨ bvó.
5 Kòdhɨ íbe dhɨ, dhya adrélépi angú ra dhɨ kɨtswá ína làgí kisú ko, kàdré angú nda nɨ ra ngóró angú nɨ tòlí dré adrélé tàle dhɨ tínɨ ko dhɨ.
6 Adré kpà lèá dhɨ, dhya áyɨ fèlepi amvú 'a dhɨ kòkisú rè zyà lànyá lokólé drĩdrĩ dhɨ nì.
7 Lè mí kàdré tà má dré adrélé tàle kòdhɨ kɨ kisù dóro gò, Mírì kòfèró mí dré tògyá tà nda kɨ àndu nìzo títí.
8 Mí kàdré Yésu Krísto angálépi Dàwídì nɨ súrú lésè, ngàlepi kpà dràdrà 'ásè dhɨ nɨ tà kisù kòdhya, ngóró Rúbí Tanɨ má dré adrélé longólé dhɨ dré adrélé tàle dhɨ tínɨ.
9 Rúbí Tanɨ nda nɨ tà sè dhɨ, má adré kɨzà nya, tsàle byá áma 'ĭrà'a nyìrɨ sè drĩkònzɨ líyí tínɨ dhɨ 'á. Dɨ, à kɨtswá Gĩká nɨ kúlí 'ɨ nyìrɨ sè bwà ko.
10 Ásà dhɨ, má adré tà títí dhɨ kɨ mvo móndyá Gĩká dré zìle dhɨ kɨ tà sè, ì kòkisúró kpà lídrɨ kóná vésè kólyá dhɨ mĩlanzĩlanzĩ be Yésu Krísto na be dhɨ bvó.
11 Kúlí kònɨ ɨ, kúlí kɨtswálé ka'ĩle dhɨ 'ɨ:
Mà kòdrà túmăní Yésu be dhɨ,
mà nɨ kókpà adré lídrɨ íbe túmăní akódhɨ be.
12 Mà kàdré togó tsɨ kɨzà na dhɨ,

* **1:12 1:12** A kɨtswá kpà kúlí tɨsìle Gĩríkĩ ti sè kònɨ kɨ ladzá kònìnɨ: «…akódhɨ nda rĩnyí íbe kɨtswázó tà má dré bhàle í drígá dhɨ nɨ lɨkí tsàle kĩtú tàbvó tàzo dhɨ tú.»

mà nɨ kókpà òpɨ̀ nya túmăní akódhɨ be.
Mà kògà akódhɨ dhɨ,
akódhɨ nɨ kókpà àma kɨ ga.
13 Mà kàdré móndí kɨtswábhá adrélé ka'ĭle dhɨ 'ɨ ko dhɨ,
akódhɨ ngbú dhya kɨtswálépi adrélé ka'ĭle togó wăyi sè dhɨ 'ɨ,
tàko ko, akódhɨ kɨtswá ína áyɨ tàndɨ nɨ ga ko.

Gĭká nɨ àzî 'òlepi dré kɨtswálé ka'ĭle dhɨ

14 Lè mí kàdré tà nda kòdhɨ kɨ 'o agálé móndyá ka'ĭbhá dhɨ ɨ léna. Mí kàdré kpà àyɨ kɨ kodzó Gĭká kandrá, ɨ kàdréró tà kayí àyɨ kòfalésè kúlí kɨ tà dri ko. Tà kayikayi làsú be kònìnɨ dhɨ kɨtswá tà dóro 'o àlomvá ko. Be ró dhɨ, adré ína móndyá adrébhá tà nda kɨ yi dhɨ kɨ drĭ kɨzá.
15 Mí kàdré tà títí dhɨ kɨ 'o kɨtswázó ámɨ fe Gĭká dré ngóró móndí dré kɨtswálé ka'ĭle dhɨ ró. Mí kàdré kpà akódhɨ nɨ àzí 'o kanyò àko, adrézó akódhɨ nɨ kúlí tà bàti àdhya nɨ tadhá gyăgya.
16 Mí kàdré kúlí tàko adrébhá lɨndrɨ fe Gĭká dré ko dhɨ kɨ ga. Tàko ko, móndyá adrébhá kúlí ta kònìnɨ dhɨ ɨ adré àyɨkya vwàle Gĭká nɨ tà rúsè vwàvwà.
17 Àyɨ kɨ tà tadhálé dhɨ ɨ adré móndí kɨ 'o kònzɨ, ngóró làzí dré adrélé atsílé rúbhá nya dhɨ tínɨ. Àyɨ nda ɨ kòfalé dhɨ, Ɨmènáyò ɨ Fĭlétò be.
18 Àyɨ nda ɨ ku láti tà bàti àdhya 'ásè dre. Ɨ adré tàá dhɨ, ngangà dràdrà 'ásè dhɨ nɨ tà lavú dre. Ɨ adré dɨ móndí àruka kɨ tà ka'ĭka'ĭ kɨzá ásà.
19 Tágba kònìnɨ dhɨ, dzópá Gĭká dré bhàle dhɨ adré ína áyɨ totó tätä. Â tɨsɨ́ kúlí kònɨ ɨ dzópá nda rú kòdhya: «Mírĭ nĭ móndyá adrébhá ína ró dhɨ ɨ be,»* ɨndɨ «Lè móndyá títí adrébhá tàá dhɨ, àyɨ móndí Mírĭ àdhya 'ɨ dhɨ, ɨ kòtayí tà kònzɨ 'òma.»
20 Dzó kàdrɨ dhɨ léna dhɨ, ngá ledélé órò sè ɨndɨ àrezá sè dhɨ ɨ be, túmăní ngá ledélé fa sè ɨndɨ kĭní sè dhɨ íbe. Ngá ledélé órò sè ɨndɨ àrezá sè nda ɨ ngá adrézó tà 'o ásà lɨndrɨ sè dhɨ 'ɨ. Ngá àruka nda ɨ kó ngá adrézó tà 'o ásà lɨndrɨ àko dhɨ 'ɨ.
21 Dhya ángùdhi áyɨ temvélépi tàkonzɨ títí ɨ lésè dhɨ nɨ adré ngá adrézó tà 'o ásà lɨndrɨ sè dhɨ 'ɨ. Akódhɨ nda fè ɨ adrélé lólo Mírĭ dré kɨtswázó tà dóro 'o í sè. Akódhɨ gànzi ró tà dóro títí dhɨ kɨ 'o.
22 Lè mí kàdré lapálé lovó kònzɨ kàdhúrà kya ɨ sílésè. Mí kàdré láti nda adrézó tà gyăgya 'o, adrézó Gĭká nɨ ka'ĭ togó wăyi sè, adrézó ámɨ lèle tadhá, adrézó tà kɨdríkɨdrɨ bha móndí ɨ kòfalé. Mɨ kàdré tà nda kɨ 'o túmăní móndyá títí adrébhá liyílé Mírĭ rú togó lólo sè dhɨ íbe.
23 Mí kàdré káyi azaaza ró ɨndɨ tògyá àko dhɨ kɨ ga. Tàko ko, mí nĭ tàle dhɨ, tà nda ɨ adré móndí kɨ 'o lawàle àyɨ kòfalésè dhɨ be.
24 Adré lèá dhɨ, màrábà Mírĭ àdhya kàdré lawàle móndí íbe ko. Be ró dhɨ, kàdré ína áyɨ togó dóro tadhá móndyá títí ɨ véna. Kònĭ adrélé tà tadhá dóro dhɨ be. Kàdré kpà tà mvo togó vwàvwà sè.
25 Kàdré móndyá adrébhá lɨgílé í rú dhɨ kɨ lotó togó yàyà sè. Âdhi nĭ nɨ, Gĭká nɨ láti fe àyɨ dré àyɨ kɨ togó ladzázó gò, tà bàti nĭzo dhɨ.
26 Ɨ kò'o kònìnɨ dhɨ, ɨ nɨ go tà ni kisùle dóro gò, ɨ dré lapázó bă Dzáborò dré tapélé àyɨ dré dhɨ sílésè. Ângyá ko, akódhɨ nda ru tá àyɨ, àyɨ kɨ 'òzo tà í dré lèle ɨ kò'o dhɨ kɨ 'o.

3

Tà lókyá kùdù àdhya ɨ

1 Lè mí kònĭ tà kònɨdhɨ dóro: Lókyá kùdù sè dhɨ, tà kòkóròko lavúlé dhɨ kɨ dra atsá.

* **2:19 2:19** Â kònò Ngá nàma 16:5.

2 Tàko ko, móndí kɨ adré àyɨ kɨ tàndɨ kɨ le kòdhya. Ɨ nɨ adré làfa lovó bha, adrézó
àyɨ kɨ afà, adrélé drɨ̈kàdrì ro. Ɨ nɨ adré Gɨ̈ká nɨ lodhá, adrézó lɨgílé àyɨ kɨ tibhá ɨ rú,
adrézó àwoyà ni tàle ko, adrézó tà lólo ató àyɨ pálé.
3 Ɨ nɨ adré lèle àko, adrézó móndí kɨ tàkonzì tri ko, adrézó móndí kɨ rú ta kònzɨ. Ɨ
kɨtswá àyɨ kɨ tàndɨ kɨ lovó mvo ko, adrézó tà 'o kà'wá àtrá kya tínɨ, adrézó tà dóro ga.
4 Ɨ nɨ adré móndí kɨ lefè kàrɨbhá ɨ drígá, adrézó tà 'o swà ro, adrézó àyɨ kɨ tà bha
kuru, adrézó àyɨ kɨ tàndɨ kɨ lovó le Gɨ̈ká nɨ lavú.
5 Ɨ nɨ su ngóró móndí adrébhá tròle Gɨ̈ká nɨ tà rú dhɨ ɨ tínɨ. Dɨ, ì nɨ àyɨkya Gɨ̈ká nɨ
rɨ̈nyí gàgà. Mí kàdré dɨ ru su móndyá làsú be kònìnɨ dhɨ íbe ko.
6 Àyɨ nda kɨ àruka ì adré tɨfílé dzó ɨ 'ásè túrúpfú sè, adrélé tòkó kɨtswálé lɨtílé mbèlè
dhɨ kɨ lɨtí. Tàko ko, tòkó nda ì ga àyɨkya tàkonzì sè bɨ̈ gò, ì dré adrézó tatsílé lovó kònzɨ
twátwa dhɨ kɨ 'obe.
7 Ɨ adré ngbú tà nda nɨ̈le, dɨ, ì kɨtswá àyɨkya tà bàti ni ka'ɨ̈le bwà ko.
8 Móndyá nda ì adré lɨgílé tà bàti rú, ngóró Yánè ɨ Yàmbérè be dhɨ ì dré tá lɨgílé
Mósè rú dhɨ tínɨ.* Àyɨ kɨ tà kisùkisù abɨabí gò, àyɨ kɨ tà ka'ɨ̈ka'ɨ̈ dré atsázó tà tàko ró.
9 Dɨ, ì kɨtswá àyɨkya gòle lɨ̈le drɨ̈drɨ̈ ko. Tàko ko, à nɨ àyɨ kɨ azaaza no ngádra 'á,
ngóró Yánè kya Yàmbérè be dhɨ tínɨ.

Tɨ̈mòtéyò nɨ drɨ̈ tàma

10 Dɨ, mɨ ró dhɨ, mí lebè mɨ́na ma, tà má dré tadhálé dhɨ kɨ nɨ̈zo dóro dre. Mí nɨ̈ kpà
áma atsima, tà má dré lèle 'òle dhɨ, áma tà ka'ɨ̈ka'ɨ̈, áma togó vwàvwà, áma lèle, áma
togó tsɨma,
11 áma mɨ̈ pfòma, ìndì kɨzà títí má dré nyàle dhɨ ɨ be. Mí nɨ̈ kpà tà atsábhá má rú
gò áma mɨ̈ pfòzo Àtɨ̈yòkíyà na, Ikòníyò na, ìndì Lɨ̈sítrà na dhɨ ɨ be. Dɨ, Mírɨ̈ apá ína
ma tà títí nda ɨ lésè.†
12 Tà bàti ró dhɨ, à nɨ móndyá títí adrébhá lèá tròle Gɨ̈ká nɨ tà rú Yésu Krísto na dhɨ
kɨ mɨ̈ pfo.
13 Dɨ, móndyá kònzɨ adrébhá móndí kɨ lɨtí dhɨ kɨ adré vélé tàkonzì 'o lɨ̈zo ába drɨ̈drɨ̈.
Ɨ nɨ adré móndí kɨ lɨtí, adrézó kpà àyɨ kɨ tayí adrélé lɨtílé.
14 Dɨ, mɨ ró dhɨ, mí kàdré mɨ́na tròle tà mí dré yɨ̈le gò ka'ɨ̈zoá bàti dhɨ ɨ rú. Tàko ko,
mí nɨ̈, mí yi tá tà nda ɨ àdhibhá ɨ tí ya dhɨ be.
15 Kòdhɨ íbe dhɨ, kɨdhólé ámɨ anzì lésè dhɨ, mí nɨ̈ Gɨ̈ká nɨ Kúlí lólo dhɨ dóro. Kúlí
nda nɨ kɨtswá tògyá fe mí dré adrízó ásà, mí dré Yésu Krísto nɨ ka'ɨ̈le dhɨ sè.
16 Tàko ko, tà títí tɨsɨ̈le Gɨ̈ká nɨ Kúlí na dhɨ ì apfò akódhɨ nɨ tàndɨ sílésè. Tà tɨsɨ̈le nda
ɨ dóro adrézó móndí kɨ tadhá, adrézó àyɨ kɨ tàkonzì tadhá àyɨ dré, adrézó àyɨ kɨ lotó,
adrézó àyɨ kɨ kodzó adrélé atsílé tà gyăgya na,
17 móndyá Gɨ̈ká àdhya ì kòkɨtswáró títí, adrélé kpà gànzi ró tà dóro títí dhɨ kɨ 'o.

4

1 Má adré ámɨ kodzó Gɨ̈ká mɨ̈lésè ìndì Yésu Krísto mɨ̈lésè. Yésu nda dhya dra móndyá
títí lídrì ro ìndì dràbhá dre dhɨ kɨ tàbvó tàlepi, í dré dra agŏrà áyɨ Òpì na dhɨ 'á dhɨ 'ɨ.
2 Mí kàdré Gɨ̈ká nɨ kúlí longó móndí ɨ dré, kàdré gba lókyá dóro sè yà, kó ngalè
lókyá kònzɨ sè yà dhɨ. Mí kàdré móndí kɨ tàkonzì tadhá àyɨ dré, adrézó àyɨ kɨ lotó,
adrézó àyɨ kɨ kodzó togó vwàvwà sè ìndì tà tadhálé gyăgya dhɨ ɨ sè.
3 Tàko ko, lókyá adrélépi alɨ̈le dhɨ sè dhɨ, móndí kɨ Gɨ̈ká nɨ tà tadhálé gyăgya dhɨ kɨ
ga. Ɨ nɨ tà tadhábhá bɨ̈ dhɨ kɨ kɨmó àyɨ làgásè, adrélé tà ì dré adrélé lèle yɨ̈le dhɨ kɨ
tadhá, ì kòkɨtswáró àyɨ kɨ tàndɨ kɨ lovó 'o be dhɨ bvó.

---

* **3:8 3:8** «Yánè ɨ Yàmbérè be» kònɨ ɨ rú Yúdà ànzɨ ì dré tá fèle Ezèpétò nɨ kódzógó ɨ dré dhɨ 'ɨ. A kònò Pfòma 7:11, 22. † **3:11 3:11** A kònò Tà 'òle dhɨ ɨ 13; 14.

4 Ɨ kɨtswá àyɨ kɨ bíbhálé ga tà bàti véna ko. Be ró dhɨ, ì nɨ àyɨkya àyɨ kɨ bíbhálé ga tìtí tàko ɨ véna.
5 Dɨ, mɨ ró dhɨ, mí kàdré mína ámɨ tà kisùle dhɨ kɨ lɨkí tà títí ɨ sè. Mí kàdré kɨzà ka'ĩ nyàle, adrézó Rúbí Tanɨ longó, adrézó àzí Gĩká dré bhàle mí drígá dhɨ nɨ 'o kɨtswálé títí.
6 Tàko ko, ma ró dhɨ, má fè áma lídrɨ wǎyi Gĩká dré mòbòmà ro dre. Lókyá má dré dra lìzo dhɨ atsá kpà ànyɨ dre.
7 Má bhu mána àdzú dóro, angú ràzo tsàle kùdù nɨ na dre. Má su áma tà ka'ĩka'ĩ rú.
8 Dɨ nyànomvá dhɨ, à zù kùlá tà gyǎgya àdhya adrélé áma letè. Dɨ Mírĩ dra móndí kɨ tàbvó tàlepi gyǎgya dhɨ nɨ kùlá nda nɨ afè má dré, kĩtú tàbvó tàzo dhɨ tú dhɨ nì. A kɨtswá fèá ngbà 'í má dré kalóma ko. A nɨ kókpà fèá móndyá títí adrébhá áyɨ agòma letè lovó sè dhɨ ɨ dré.

Pólò nɨ kúlĩ kùdù

9 Mí kò'o tà títí dhɨ ɨ alìzo má vélé mbèlè.
10 Tàko ko, Démà lè tá ína tà bvò kòndɨ àdhya ɨ tò gò, áma tayízó adrélé kalóma, lìzo Tèsàlòníkè na. Kùrèsékè lì ína Gàlàtíyà na, ìndì Títò lì ína Dàlàmàtíyà na.
11 Tayí ngbà 'í Lúkà kònwa má làga kòdhya. Dɨ mí kàdrĩ Márokò alìzo akódhɨ be. Tàko ko, akódhɨ nda nɨ kɨtswá drígá bha má vélé àzí sè.
12 Má mù Tĩkíkò Èfésò na.
13 Mí dré adrérà'a 'òle alìle dhɨ 'á dhɨ, mí kàdó kótì má dré tayílé Kàrúpò véna Trówà na dhɨ alìzo ába be. Mí kàlì kpà áma búkù íbe, lavúlé dhɨ, búkù kíní sè dhɨ ɨ.
14 Alìgìzándrè adrélépi tóká líyí ro dhɨ 'o ma kònzɨ lavúlé. Mírĩ nɨ tà logó akódhɨ dré tà dré 'òle dhɨ ɨ tí dhɨ nì.
15 Mí kòlɨkí mína mɨ akódhɨ sè. Àngyá ko, akódhɨ lɨgí àma íbe kúlí mà dré adrélé longólé dhɨ kɨ tà sè tà tàndɨ ró.
16 A dré tá adrérà'a áma tàbvó ta vésè nɨ àlo sè dhɨ 'á dhɨ, dhya àlo alìlepi áyɨ totó má làga dhɨ tá yókódhó. Móndyá títí dhɨ ì tayí ma adrélé kalóma. Gĩká kòbhà tà nda àyɨ rú ko!
17 Dɨ, Mírĩ totó tá ína ɨ má làga rĩnyí afè má dré áyɨ kúlí longózó ngádra 'á dhɨ nì, móndyá títí súrú twá ro dhɨ ì kòyiró be dhɨ bvó. Dɨ Gĩká apá ma kàmĩ sílésè nì.
18 Bàti, Mírĩ nɨ áma apá tà kònzɨ títí 'òle má rú dhɨ ɨ lésè gò, áma 'òzo fɨle líná áyɨ Òpì bhù àdhya léna. Rúku kàdré akódhɨ dré kóná vésè kólyá! Kàdré kònìnɨ.

Mòdo kùdù

19 Mí fè mòdo Pĩrĩsíkà ɨ dré Akílà be, ìndì móndyá títí Ònèsĩfórò nɨ dzó na dhɨ íbe.
20 Èrástò gò adrélé Kòrítò na. Má tayí Tròfimò drà ro Mĩlétò na.
21 Mí 'o tà títí dhɨ ɨ alìzo kònwa lókyá kɨdhì àdhya kandrá.
Yùbúlò ì fè mòdo mí dré túmǎní Púdè, Línò, Kàlàwùdíyà, ìndì àma kɨ adrúpi títí dhɨ íbe.
22 Mírĩ kàdré túmǎní mí be! Akódhɨ nɨ togó tanɨ kàdré àmɨ íbe títí!

Wárágà Pólò dré tɨsìle Títò dré dhɨ

Wárágà kònìdhɨ nɨ tà àndu ngɨle drɨ̈drɨ̈ dhɨ

Kònìdhɨ wárágà Pólò dré tɨsìle Títò dré dhɨ 'ɨ. Títò nda tá móndí Yúdà mvá ro ko Yésu nɨ ka'ɨ̈lepi gò, dré atsázó Pólò nɨ àzíàmu kɨ àlo ró dhɨ 'ɨ (Gàlàtɨ́yàbhá ɨ 2:1-3). Pólò tayí tá akódhɨ tùrù Kùrétè àdhya na, kònòró Ɛ̀kèlézyà kɨ tà, bhàgo kɨ tobhàzo Ɛ̀kèlézyà bhàandre títí ɨ 'ásè dhɨ ɨ drɨ̈le (1:5).

Pólò adré wárágà kònìdhɨ nɨ tɨsì tà kàdrɨ̀kàdrɨ̀ na dhɨ ɨ sè. Ȁlo nɨ, adré tà lazí Títò dri tà adrézó Ɛ̀kèlézyà nɨ drɨ̈ kobhá kɨ kɨpè dhɨ kɨ tà sè (1:5-16). Tàko ko, móndí bɨ̈ Ɛ̀kèlézyà Kùrétè àdhya na dhɨ kɨ tà tá dóro ko. Rɨ̈ nɨ, Pólò adré Títò nɨ drɨ̈ ta, tà kɨtswábhá dré tadhálé móndí twátwa Ɛ̀kèlézyà na dhɨ ɨ dré dhɨ kɨ tà sè: àgo màlɨ̀ga ɨ, tòkó màlɨ̀ga (kɨtswábhá kpà kyánzɨ kɨ tadhá dhɨ ɨ), kàdhúrà ɨ, ìndì màrábà ɨ (2:1-15). Na nɨ, Pólò adré móndyá ka'ɨ̈bhá dhɨ ì kàdré atsílé ngínɨ ya dhɨ nɨ tà tadhá Títò dré (3:1-11). Ȁyɨ nda ì kàdré tà kìdrɨ́kìdrɨ bha móndí ɨ kòfalé, adrézó tà kɨtswábhá móndí kɨ 'o ru lanzí dhɨ kɨ ga.

Tà kàdrɨ̀kàdrɨ̀ wárágà kònìdhɨ léna dhɨ kɨ atɨ̈ma

1) Pólò nɨ mòdo fèma (1:1-4)
2) Ɛ̀kèlézyà nɨ drɨ̈ kobhá kɨ tà (1:5-16)
3) Tà kɨtswábhá tadhálé móndí twátwa Ɛ̀kèlézyà na dhɨ ɨ dré dhɨ ɨ (2:1-15)
4) Móndyá ka'ɨ̈bhá dhɨ kɨ atsima (3:1-11)
5) Pólò nɨ kúlí kùdù (3:12-15)

Pólò nɨ mòdo fèma

1 Ma, Pólò, Gɨ̈ká nɨ màrábà, ìndì Yésu Krísto nɨ àpóstolò, má adré wárágà kònìdhɨ nɨ tɨsì ma. Gɨ̈ká bhà ma adrélé àzí nda nɨ 'o, móndyá í dré zɨ̀le dhɨ ì kòka'ɨ̈ró Yésu Krísto, tà bàti nɨ̈zo gò, adrézó tròle Gɨ̈ká nɨ tà rú,

2 ì kàdréró mɨ̀ bha lídrɨ̀ kóná vésè kólyá dhɨ nɨ kisúzó. Gɨ̈ká kɨtswálépi kɨnzò ta ko dhɨ lazí tá lídrɨ̀ nda nɨ tà drɨ̈drɨ̈ bvò nɨ bhàma kandrá.

3 Dɨ lókyá dré tá bhàle dhɨ kòkɨtswá dre dhɨ, Gɨ̈ká àma kɨ tɨdrɨ́lépi nda dré áyɨ kúlí 'òzo apfòle ngádra 'á. Tàko ko, bhà áyɨ kúlí nda nɨ longoma nɨ tà má drígá, má kòlongóró ngóró dré tá tàle má kò'o dhɨ tínɨ.

4 Má adré wárágà kònìdhɨ nɨ tɨsì mɨ, Títò, áma mvá bàti àma kɨ tà ka'ɨ̈ka'ɨ̈ na dhɨ dré. Gɨ̈ká àma kɨ Atá ɨ Yésu Krísto àma kɨ tɨdrɨ́lépi dhɨ be dhɨ ì kòbhà àyɨ kɨ togó tanɨ mí rú, ìndì ì kòfè tà kìdrɨ́kìdrɨ mí dré!

Àzî fɛ̀le Títò dré 'òle tùrù Kùrétè àdhya na dhɨ

5 Má tayí tá mɨ adrélé Kùrétè na, mí kòledéró tà kɨtswábhá rè ko dhɨ ɨ títí, bhàgo kɨ tobhàzo Ɛ̀kèlézyà bhàandre àlo àlo títí dhɨ ɨ 'ásè dhɨ ɨ drɨ̈le, ngóró má dré tá lazílé mí dri dhɨ tínɨ.

6 Adré lèá dhɨ, bhàgo kàdré móndí adrélépi tà àko í rú dhɨ 'ɨ. Kàdré agó tòkó íbe àlo kwákwá dhɨ 'ɨ. Akódhɨ nɨ ànzɨ ì kàdré móndí Yésu nɨ ka'ɨ̈bhá dhɨ 'ɨ. Ɨ kàdré kpà tà kɨtswázó àyɨ kɨ asíkɨ̀ ásà dhɨ àko àyɨ rú, kàdré tà swà 'òma nɨ tà sè yà, kó ngalè móndí kɨ kúlí gàma nɨ tà sè yà dhɨ.

7 Adré lèá dhɨ, Ɛ̀kèlézyà nɨ drɨ̈ kòlepi kàdré móndí adrélépi tà àko í rú dhɨ 'ɨ. Tàko ko, à adré Gɨ̈ká nɨ àzí bha akódhɨ drígá kòdhya. Akódhɨ kàdré drɨ̈kàdrɨ̀ ro ko, kombà ro ko, wá tsɨ̈lepi ró ko, làpfubhá ro ko, ìndì làfa ndàlepi túrúpfú sè dhɨ ró ko.

8 Be ró dhɨ, kàdré ɨ́na móndɨ́ adrélépi móndɨ́ kɨ ka'ĩ dòle ɨ́ véna togó dóro sè, adrélépi tà dóro le, adrélépi tà 'o tògyá sè, adrélépi gyăgya ɨ̀ndɨ̀ lólo, ɨ̀ndɨ̀ adrélépi áyɨ tàndɨ ni lovó mvo dhɨ 'ɨ.
9 Kàdré tròle gɨ́gɨ́ ro kúlí bàti tadhálé ɨ́ dré dhɨ ɨ rú, ɨ́ kòkɨtswáró móndɨ́ kɨ kodzó tà adrélé tadhálé gyăgya dhɨ ɨ sè, kɨtswázó kpà móndɨ́ adrébhá lɨgílé tà nda ɨ rú dhɨ kɨ tàkonzɨ̀ tadhá àyɨ dré.
10 Tàko ko, móndɨ́ adrébhá lɨgílé, adrébhá tà tàko kɨ ta, adrébhá kpà móndɨ́ kɨ lɨtɨ́ dhɨ ɨ bĭ. Lavúlé dhɨ, àyɨ Yúdà ànzɨ ɨ kòfalé.
11 Adré lèá dhɨ, à kàtsú àyɨ kɨ ti. Ângyá ko, ɨ̀ adré àyɨkya tà kɨtswábhá tadhálé ko dhɨ kɨ tadhá kòdhya, kɨtswázó làfa kisú túrúpfú sè dhɨ bvó. Ɨ adré dɨ móndɨ́ dzó àruka ɨ 'ásè dhɨ kɨ drĩ kɨzá títí.
12 Àyɨ kɨ tàndɨ kɨ pròfétà kɨ àlo tà dhɨ: «Kùrétèbhá ɨ ngbú àyɨkya kɨnzòbhá 'ɨ, kà'wá àtrá kònzɨ dhɨ 'ɨ, ɨ̀ndɨ̀ kòvongbolobhá tòbvo ró dhɨ 'ɨ.»
13 Tà tàle àyɨ rú nda kòdhɨ tà bàti 'ɨ. Ásà dhɨ, mɨ́ kàdré àyɨ kɨ tàkonzɨ̀ tadhá àyɨ dré ngádra 'á, ɨ̀ kàdréró àyɨ kɨ totó tätä àyɨ kɨ tà ka'ĩka'ĩ na be dhɨ bvó.
14 Lè ɨ̀ kògò adrélé tròle tɨtɨ́ tàko Yúdà ànzɨ kya ɨ rú ko, ɨ̀ndɨ̀ tòlɨ́ móndyá tà bàti gabhá rè dhɨ kya ɨ rú ko.
15 Móndyá adrébhá togó ɨ́be lólo dhɨ ɨ dré dhɨ, ngá títí dhɨ ɨ lólo. Dɨ, móndyá tà ka'ĩka'ĩ àko adrébhá togó ɨ́be ndĩ ró dhɨ ɨ dré dhɨ, ngá títí dhɨ ɨ ndĩ ró. Ângyá ko, ɨ̀ tayɨ́ àyɨkya àyɨ kɨ togó atsálé ndĩ ró àyɨ kɨ tà kisùkisù be.
16 Móndyá làsú be kònɨnɨ nda ɨ̀ adré tàá dhɨ, ɨ̀ nĩ Gĩká be. Dɨ, ɨ̀ adré àyɨkya akódhɨ nɨ ga tà títí ɨ̀ dré adrélé 'òle dhɨ ɨ sè. Àyɨ nda ɨ móndyá adrélé gàle gàgà dhɨ 'ɨ. Àyɨ móndyá adrébhá lɨgílé, ɨ̀ndɨ̀ kɨtswábhá tà dóro 'o bwà ko dhɨ 'ɨ.

2

Tà kɨtswábhá tadhálé móndɨ́ twátwa Ɛ̀kèlézyà na dhɨ ɨ dré dhɨ ɨ

1 Dɨ, mɨ ró dhɨ, mɨ́ kàdré mɨ́na tà tadhá ngóró dré kɨtswálé Gĩká nɨ tà adrélé tadhálé gyăgya dhɨ sè dhɨ tɨ́nɨ.
2 Mɨ́ kàdré àgo màlɨ̀ga kɨ tadhá, ɨ̀ kàdréró àyɨ kɨ tà kisùle dhɨ kɨ lɨkɨ́, adrézó tà 'o tògyá sè, ɨ̀ kòkɨtswáró lɨndrɨ̀ sè. Ɨ kàdré àyɨ kɨ totó tätä àyɨ kɨ tà ka'ĩka'ĩ na, àyɨ kɨ lèle na, ɨ̀ndɨ̀ àyɨ kɨ togó tsɨ̀ma na.
3 Kàdré tòkó màlɨ̀ga kɨ tà sè dhɨ, mɨ́ kàdré kpà àyɨ kɨ tadhá, ɨ̀ kàdréró atsílé ngóró móndɨ́ àyɨ kɨ febhá adrélé lólo Gĩká dré dhɨ ɨ tɨ́nɨ. Ɨ kàdré móndɨ́ kɨ rú ta kònzɨ ko. Ɨ kòtayɨ́ kpà àyɨ atsálé wá nɨ màrábà ɨ ró ko. Be ró dhɨ, ɨ̀ kàdré àyɨkya tà dóro tadhá kòdhya.
4 Ásà dhɨ, ɨ̀ nɨ kɨtswá kyánzɨ kɨ tadhá, ɨ̀ kàdréró àyɨ kɨ àgo kɨ le àyɨ kɨ ànzɨmvá ɨ́be,
5 adrézó tà 'o tògyá sè, adrézó togó ɨ́be lólo ɨ̀ndɨ̀ dóro, adrézó àyɨ kɨ dzó kɨ tà lɨkɨ́, adrézó drĩ asó àyɨ kɨ àgo ɨ kandrá, à kòkɨtswáró tà ta kònzɨ Gĩká nɨ kúlí rú àyɨ kɨ tà sè ko.
6 Kàdré kàdhúrà kɨ tà sè dhɨ, mɨ́ kàdré kpà àyɨ kɨ kodzó, ɨ̀ kàdréró tà 'o tògyá sè.
7 Mɨ ró dhɨ, mɨ́ kàdré tà dóro 'o tà títí ɨ sè, ɨ̀ kàdréró tà nda kɨ no mɨ́ rú, adrézó 'òá mɨ́na tɨ́nɨ. Mɨ́ kàdré tà mɨ́ dré adrélé tadhálé dhɨ kɨ lɨkɨ́, kàdréró tà bàti ró kɨtswálé lɨndrɨ̀ sè.
8 Mɨ́ kàdré kpà kúlí ta gyăgya, à kòkɨtswáró kúlí nda kɨ kayí ko, ámɨ kàrɨbhá ɨ̀ kàdréró kanyò ro, ɨ̀ dré adrélé tà kònzɨ àko tàle àma rú dhɨ sè.
9 Kàdré màrábà kɨ tà sè dhɨ, mɨ́ kàdré àyɨ kɨ kodzó, ɨ̀ kàdréró drĩ asó àyɨ kɨ mɨ́rĩ ɨ kandrá tà títí ɨ sè, àyɨ kɨ tà kàdréró dóro àyɨ kɨ mɨ́rĩ nda ɨ mĩlésè. Ɨ kàdré kúlí tokó àyɨ tí ko.

10 Ɨ kàdré kpà àyɨ kɨ ngá kugù àlomvá ko. Be ró dhɨ, ì kàdré àyɨ kɨ tàndɨ kɨ tadhá
ngóró móndí kɨtswálé ka'ïle togó wăyi sè dhɨ ɨ ró, ì kàdréró Gïká àma kɨ tɨdrɨ́lépi dhɨ
nɨ tà adrélé tadhálé dhɨ kɨ 'o adrélé lɨndrì ro tà títí ɨ sè.
11 Tàko ko, Gïká tadhá áyɨ togó tanɨ kɨtswázó móndyá títí dhɨ kɨ tɨdrí dhɨ dre.
12 Akódhɨ nɨ togó tanɨ nda sè dhɨ, adré àma kɨ tadhá atsima twá áyɨ tà rúsè dhɨ
nɨ ga, lovó kònzɨ bvò kòndɨ àdhya kɨ 'òma be, mà kàdréró atsílé tògyá sè, adrélé tà
gyăgya 'o, adrézó tròle Gïká nɨ tà rú lókyá ándrò kònɨdhɨ sè.
13 Mà adré 'òá kònɨnɨ, adrézó mì bha arí be, adrézó Yésu Krísto, àma kɨ Gïká kàdrì
ɨndì àma kɨ tɨdrɨ́lépi dhɨ nɨ agòma mïlanzïlanzì ro dhɨ nɨ letè.
14 Akódhɨ nda fè áyɨ tàndɨ àma kɨ tà sè, kɨtswálé àma kɨ apá tàkonzì títí ɨ lésè, ɨndì
kɨtswálé àma kɨ temvé adrélé móndyá lólo ɨ́na ɨ ró, mà kàdréró àtsɨ ró adrélé tà dóro
'o.
15 Mí kàdré tà nda kòdhɨ kɨ tadhá móndí ɨ dré kòdhya, adrézó àyɨ kɨ kodzó, adrézó
àyɨ kɨ lotó rïnyí wăyi fèle mí dré dhɨ sè. Mí kòtayí mɨ dhya àlo dré ayɨ́zèle ko.

3

Móndyá ka'ïbhá dhɨ kɨ atsima

1 Lè mɨ́ kògò adrélé tàá móndyá ka'ïbhá ɨ dré dhɨ, ì kàdré àyɨ kɨ bha àyɨ kɨ ópí ɨ
zàle, ɨndì dhya bhàle àyɨ drïle dhɨ ɨ zàle. Ɨ kàdré àyɨ nda kɨ kúlí yi, adrézó gànzi ró tà
dóro títí dhɨ kɨ 'o.
2 Ɨ kòtà dhya àlo nɨ rú kònzɨ ko. Ɨ kòlawà kpà móndí ɨ́be ko. Be ró dhɨ, ì kàdré àyɨ
kɨ togó dóro ɨndì yàyà tadhá móndyá títí ɨ véna.
3 Tàko ko, wáláká dhɨ, àma tá kókpà móndí azaaza lɨgɨ́bhá Gïká rú, àyɨ kɨ tayɨ́bhá
lɨtɨ́lé dhɨ 'ɨ. Àma tá màrábà àma kɨ lovó kònzɨ kya, ɨndì lovó twátwa bvò àdhya kya 'ɨ.
Mà adré tá tatsílé tà kònzɨ 'obe, lovó kònzɨ bhabe, ɨndì togó kònzɨ bhabe àma kòfalésè.
Móndí àruka ì adré tá kpà togó kònzɨ bha àma rú.
4 Dɨ, Gïká àma kɨ tɨdrɨ́lépi dhɨ tadhá tá ɨ́na áyɨ togó dóro áyɨ lèle be àma dré gò,
5 àma kɨ tɨdrɨ́zó. Tɨdrí tá àma tà gyăgya mà dré 'òle dhɨ ɨ sè ko. Be ró dhɨ, tɨdrí ɨ́na
àma ɨ́ dré àma kɨ kɨzà lèle bhàle dhɨ sè. Tàko ko, dzì tá àma àma kɨ tàkonzì lésè, àma
kɨ tïzo tódhyá, lɨ́drì tɨ́dhɨ́ ro dhɨ nɨ afèzo àma dré Tɨrí Lólo nɨ rïnyí sè.
6 Dré Tɨrí Lólo nda nɨ kutúzó gàle àma léna bï Yésu Krísto àma kɨ tɨdrɨ́lépi dhɨ sè,
7 kɨtswálé àma ɨ́ dré bhàle gyăgya áyɨ togó tanɨ sè dhɨ ɨ, mà kòkisúró lɨ́drì kóná vésè
kólyá dhɨ tàyɨlé ro, adrézó àma kɨ mì bha ásà.
8 Kúlí kòdhɨ ɨ, kúlí kɨtswálé ka'ïle dhɨ 'ɨ. Má adré dɨ lèá dhɨ, mí kàdré tà kòdhɨ kɨ
tadhá ngádra 'á, móndyá Gïká nɨ ka'ïbhá dhɨ ì kàdréró àyɨ kɨ fe adrélé tà dóro 'o. Tà
nda ɨ tà dóro lavúlé kɨtswábhá móndyá títí dhɨ kɨ ledé dhɨ 'ɨ.
9 Dɨ, mɨ́ kàdré mɨ́na káyi azaaza dhɨ kɨ ga, tábhí kɨ rú kɨ atïma ɨ́be, lawà ɨ́be, ɨndì tà
kayima tátrɨ́trí kúlí nɨ tà dri dhɨ be. Tàko ko, tà nda kòdhɨ ɨ tà tàko kɨtswábhá móndí
kɨ ledé bwà ko dhɨ 'ɨ.
10 Dhya àlo kàdré móndí kɨ 'o ru lanzí dhɨ, lè mí kòkodzó akódhɨ nda vésè àlo tsàle
vésè rì. Kòyi ko dhɨ, mí kòtayí akódhɨ.
11 Mɨ́ nì tàle dhɨ, dhya làsú be kònɨnɨ dhɨ tayí áyɨ tà kisùkisù abɨ́lé dre dhɨ be. Tàkonzì
dré adrélé 'òle dhɨ ɨ sè dhɨ, adré tà bhà áyɨ tàndɨ dri.

Pólò nɨ kúlî kùdù

12 Má nɨ Àrètémà 'ɨ yà kó ngalè Tïkíkò 'ɨ yà dhɨ nɨ mu mí véna. Àyɨ nda kɨ àlo kòtsa
dre dhɨ, mí kò'o tà títí dhɨ ɨ lìzo áma kisú Nïkòpólï na. Tàko ko, má nò dóro nɨ, má
dré lókyá kɨdhì àdhya nɨ letèle lavúlé kònàle dhɨ.
13 Mí kò'o tà títí dhɨ ɨ Zénà tòlí tà 'òlepi dhɨ kɨ ledézó Àpólò be lìle àyɨ kɨ atsí na, ngá
àlo kòpɨró àyɨ láti na ko.

14 Lè àma kɨ móndyá ì kònì àyɨ kɨ fèle adrélé tà dóro 'o, ì kòkɨtswáró ngá fe móndyá
adrébhá lovó nɨ ɨ́be dhɨ ɨ dré, adrézó kpà lò'wa dóro 'a bǐ.
15 Móndyá títí mà dré adrézó àyɨ ɨ́be kònwa dhɨ ì fè mòdo mɨ́ dré. Mɨ́ kòfè kpà mòdo
móndyá ka'ĩbhá títí adrébhá àma kɨ le dhɨ ɨ dré.
Gĩká nɨ togó tanɨ kàdré àmɨ ɨ́be títí!

Wárágà Pólò dré tɨsìle Fĩlèmónà dré dhɨ

Wárágà kònìdhɨ nɨ tà àndu ngɨle drĩdrĩ dhɨ

Kònìdhɨ wárágà Pólò dré tɨsìle Fĩlèmónà dré dhɨ 'ɨ. Fĩlèmónà nda tá móndí kàdrì Yésu nɨ ka'ĩlepi, adrélépi Èkèlézyà Kòlòsáyì àdhya na dhɨ 'ɨ. Akódhɨ tá màrábà àlo rú be Ònèsímò dhɨ íbe. Ònèsímò nda lapá tá Fĩlèmónà drígásè lìle ru kisú Pólò be bădzó na. Dɨ Pólò dré akódhɨ nɨ togó asézó Yésu nɨ ka'ĩ gò, dré kisùzoá dóro nɨ, í dré akódhɨ nɨ logólé líyí nɨ véna dhɨ.

Pólò adré dɨ wárágà kònìdhɨ nɨ tɨsì Fĩlèmónà nɨ ti lizízó, kòtrĩró áyɨ màrábà nda nɨ tàkonzì, akódhɨ nɨ ka'ĩzo dòle ngóró áyɨ adrúpi Krísto na dhɨ ró. Pólò adré lèá dhɨ, Fĩlèmónà kò'o tà nda kònìnɨ ngóró tòlí bhàle í dri dhɨ tínɨ ko, be ró dhɨ, ngóró dré lèle 'òle áyɨ lèle Krísto na dhɨ sè dhɨ tínɨ.

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhɨ léna dhɨ kɨ atĩma

Pólò nɨ mòdo fèma (1:1-3)
Pólò nɨ àwoyà fèma Fĩlèmónà nɨ tà sè dhɨ (1:4-7)
Fĩlèmónà nɨ ti lizima Ònèsímò nɨ tà sè dhɨ (1:8-22)
Pólò nɨ kúlí kùdù (1:23-25)

Pólò nɨ mòdo fèma

1 Ma, Pólò 'ɨle bădzó kòndɨ 'á Yésu Krísto nɨ tà sè dhɨ, túmănínà ma kɨ adrúpi Tĩmòtéyò be dhɨ, mà adré wárágà kònìdhɨ nɨ tɨsì mɨ, àma kɨ àzíàmu Fĩlèmónà mà dré lèle tò dhɨ dré.
2 Mà adré kpà tɨsìá àma kɨ amvúpi Àpíyà dré, àma kɨ àdzú bhuàmu Àrùkípò dré, ìndì móndyá Èkèlézyà àdhya adrébhá ru kɨmó ámɨ dzó na dhɨ ɨ dré.
3 Gĩká àma kɨ Atá ɨ Mírì Yésu Krísto be dhɨ ì kòbhà àyɨ kɨ togó tanɨ àmɨ rú, ìndì ì kòfè tà kìdríkìdrɨ àmɨ dré!

Pólò fe àwoyà Fĩlèmónà nɨ tà sè

4 Lókyá má dré adrérà'a tà zi Gĩká tí dhɨ 'á dhɨ, má adré ngbú adrélé àwoyà ta akódhɨ dré ámɨ tà sè, adrézó kpà tà zi akódhɨ tí mí dré.
5 Tàko ko, má adré ámɨ tà ka'ĩka'ĩ Mírì Yésu na dhɨ nɨ tà yi, túmănínà ámɨ lèle mí dré adrélé tadhálé móndyá lólo títí Gĩká àdhya ɨ véna dhɨ nɨ tà be.
6 Má adré dɨ tà zi Gĩká tí, ámɨ tà ka'ĩka'ĩ nda kàdréró lò'wa 'a bĩ, mí kònĩró tà tanɨ títí mà dré adrézó ába Yésu Krísto na dhɨ ɨ be dhɨ bvó.
7 Áma adrúpi, ámɨ lèle timbà áma togó gàle arí sè bĩ, mí dré móndyá Gĩká àdhya kɨ togó tɨndrìle dhɨ sè.

Pólò lizî Fĩlèmónà nɨ ti Ònèsîmò nɨ tà sè

8 Ásà dhɨ, tágba má dré tá kɨtswázó tòlí fe mí dré Krísto na tà kɨtswálépi mí dré 'òle dhɨ sè dhɨ,
9 má adré mána ámɨ ti lizí lèle sè. Dɨ, ma, Pólò màlìga ró 'ɨle nyànomvá bădzó 'á Yésu Krísto nɨ tà sè dhɨ,
10 má adré ámɨ ti lizí áma mvá Ònèsímò nɨ tà sè. Tàko ko, akódhɨ nda atsá áma mvá ro Krísto na kònwa bădzó 'á.
11 Wáláká dhɨ, akódhɨ tá móndí tàko 'ɨ mí mĩlésè. Dɨ, nyànomvá dhɨ, akódhɨ ína móndí kɨtswálépi àma kɨ ledé túmănínà mí be dhɨ 'ɨ.*

---

* **1:11 1:11** Rú «Ònèsímò» kònìdhɨ adré lèá tàle dhɨ, «dhya adrélépi móndí kɨ ledé dhɨ».

12 Má adré akódhɨ nɨ logó mí véna, tágba akódhɨ dré adrézó áma tàndɨ nɨ togó 'ɨ dhɨ.
13 Má lè tá tò akódhɨ nɨ kɨkílé ànyɨ má làga kònwa, kòledéró ma ámɨ àrà 'a, má dré adrérà'a bă nya Rúbí Tanɨ nɨ tà sè dhɨ 'á.
14 Dɨ, má kɨtswá tá 'òá kònɨnɨ mí dré ka'ĩá àko ró ko. Be ró dhɨ, má adré lèá dhɨ, mí kò'o tà dóro ngóró mí dré lèle 'òle dhɨ tínɨ, ngóró tòlí bhàle mí dri dhɨ tínɨ ko.
15 Àruka nɨ, mì lanzí tá ru Ònèsímò be lókyá tsà sè, mí kògòró akódhɨ nɨ kisú adrézó ába nyo be dhɨ bvó.
16 Nyànomvá dhɨ, akódhɨ vélé ngbà 'í màrábà 'ɨ ko. Akódhɨ lavú vélé màrábà byá. Akódhɨ adrúpi má dré mána lèle tò dhɨ 'ɨ. Dɨ, lavúlé dhɨ, akódhɨ nɨ adré móndí mí dré dra lèle tò dhɨ 'ɨ, ìndì adrúpi mí dré dra lèle tò Mírĩ na dhɨ 'ɨ.
17 Dɨ ásà dhɨ, mí kàdré áma no ámɨ arúpi ró dhɨ, mí kòka'ĩ akódhɨ ngóró mí nɨ tá áma tàndɨ nɨ ka'ĩ kòdhya na tínɨ.
18 Akódhɨ kò'o mɨ kònzɨ yà, kó ngalè kàdré ámɨ màri íbe í rú yà dhɨ, mí kòbhà màri nda áma rú tí.
19 Ma, Pólò, má adré kúlí kònɨ kɨ tɨsì áma tàndɨ nɨ drígá sè: Má nɨ màri nda nɨ logó mí dré. Kònò má nɨ tá kɨtswá tàá dhɨ, mɨ mína áma màri íbe mí rú, ìndì màri nda ámɨ tàndɨ nɨ lídrì 'ɨ.
20 Dɨ áma adrúpi, má adré lèá mí kò'o tà nda kòdhɨ má dré Mírĩ nɨ rú sè. Mí kòtɨndrì áma togó Krísto na.
21 Má adré wárágà kònìdhɨ nɨ tɨsì mí dré, adrézó ka'ĩá dhɨ, mí nɨ áma kúlí ka'ĩ 'òle. Má nĩ, mí nɨ vélé tà 'o tà má dré adrélé zĩle kòdhɨ nɨ lavú byá dhɨ be.
22 Kòdhɨ íbe dhɨ, mí kòledé àrà má dré kɨtswázó ayílé mí véna dhɨ be. Tàko ko, má adré mì bha Gĩká véna, kònzĩró láti má dré gòzo tsàle àmɨ véna, ngóró mì dré adrélé zĩle akódhɨ tí dhɨ tínɨ.

Pólò nɨ kúlĩ kùdù

23 Èpàfúrà mà dré adrézó bă nya ába Yésu Krísto nɨ tà sè dhɨ, fè mòdo mí dré.
24 Márokò, Arĩstàrúkò, Démà, tsàle Lúkà be, áma àzíàmu ró dhɨ, ì fè kpà mòdo mí dré.
25 Mírì Yésu Krísto nɨ togó tanɨ kàdré àmɨ íbe!

Wárágà tisìle Èbérè i dré dhi

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Kònìdhi wárágà tisìle Èbérè i dré dhi 'i. Â nì dhya wárágà kònìdhi ni tisìlepi dhi ngalè àdhi 'i ya dhi ko. Di, à ni kitswá nòá dhi, à adré tisìá móndyá Yésu ni ka'ïbhá gò, ì dré adrézó kizà nya dhi i dré. Â adré di tisìá àyi nda ki kodzózó, ì kàdréró àyi ki totó tätä àyi ki tà ka'ïka'ï na. Â adré kpà tadhá àyi dré ngádra 'á dhi, Yésu Krísto dhya àyi ki tidrílépi kitswálé títí dhi 'i.

Â lanzí wárágà kònìdhi 'a be rì. Âlo ni, à adré Krísto ni tà kàdrì lavúlé dhi ni tadhá (1:1–10:18). Â adré tadhá dhi, akódhi Gïká ni Mváagó adrélépi Gïká ni tàndi ni lídrì tadhá kyá í rú dhi 'i. Akódhi kàdrì pròfétà ki lavú, ángéló ki lavú, Mósè ni lavú, ìndì Yòsúwà ni lavú. Akódhi kòwánà kàdrì tà tídhí Gïká dré bhàle ru yïzo móndí íbe dhi ni tà sè dhi 'i. Di akódhi kàdrì kòwánà tà àku ru yïzo dhi àdhya ki lavú. Akódhi ni lídrì fèle mòbòmà ro ngbà 'í vésè àlo dhi kókpà kàdrì, mòbòmà atú fèle vésè be bï dhi ki lavú. Di akódhi ni kàrí kutúlépi dhi sè dhi, temvé àma ki togó tàkonzì lésè kitswálé títí, àma ki tidrízó.

Rì ni, à adré móndyá ka'ïbhá dhi ki kodzó, ì kàdréró tròle àyi ki tà ka'ïka'ï rú (10:19–13:19). Â adré tà ka'ïka'ï móndyá Gïká àdhya atú dhi ì dré tadhálé dhi ki tà tadhá. Â adré kpà Gïká adré àma ki lotó áyi ànzi i tíni dhi ni tà tadhá. Â adré kpà tàá dhi, mà kàdré àma ki mì bha Yésu dri, adrézó àma ki kisí ànyi Gïká làga akódhi sè, ìndì àma ki tà ka'ïka'ï sè.

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi ki atïma

1) Krísto, Gïká ni Mváagó adrélépi Gïká ni tàndi ni lídrì tadhá í rú dhi 'i (1:1-3)
2) Krísto kàdrì ángéló ki lavú (1:4–2:18)
3) Krísto kàdrì Mósè ni lavú, ìndì Yòsúwà ni lavú (3:1–4:13)
4) Krísto kòwánà kàdrì kòwánà atú dhi ki lavúlépi dhi 'i (4:14–7:28)
5) Tà tídhí ru yïzo Krísto sè dhi kàdrì, tà àku ru yïzo dhi ni lavú (8:1–9:22)
6) Krísto ni lídrì fèle mòbòmà ro dhi kàdrì, mòbòmà atú fèle dhi ki lavú (9:23–10:18)
7) Âma ki kisima ànyi Gïká làga dhi (10:19-39)
8) Tà ka'ïka'ï (11:1-40)
9) Gïká ni ànzi ki lotoma (12:1-13)
10) Tà tàle móndyá ka'ïbhá ki kodzózó dhi i (12:14–13:19)
11) Kúlí kùdù (13:20-25)

Gïká longó áyi kúlî áyi Mváagó tí

1 Atú dhi, Gïká longó tá áyi kúlí àma ki tábhí i dré áyi pròfétà i tí, lókyá twátwa i sè ìndì láti twátwa i sè.

2 Di, lókyá kùdù kònìdhi sè dhi, longó áyi kúlí àma dré áyi tàndi ni Mváagó tí. Akódhi nda dhya Gïká dré tá 'òle ngá títí dhi ki bha dhi 'i, ìndì dhya dré bhàle kitswálé tà títí í dré lazílé tàyilé ro dhi ki kisú dhi 'i.

3 Akódhi nda adré lagúlé Gïká ni tàndi ni mïlanzïlanzì sè. Adré kpà Gïká ni tàndi ni lídrì 'o adrélé nòle kyá í rú. Adré ngá títí dhi ki 'o adrélé ru totó àyi ki àrà i 'ásè áyi kúlí rïnyi ró dhi sè. Akódhi dré móndyá bvò dri dhi ki temvézó àyi ki tàkonzì lésè dhi àmvolésè dhi, dré mbàzo lirílé Gïká múrúngú dhi ni drígó lésè bhù na.*

Gïká ni Mváagó kàdrì ángéló ki lavú

* **1:3 1:3** Opí kàdrì ni drígó lésè dhi, àrà adrélé fèle móndí dré akódhi ni lindrì tadházó dhi 'i.

4 Dɨ Gĭká nɨ Mváagó nda atsá kàdrɨ ángélo títí dhɨ kɨ lavú byá, ngóró rú Gĭká dré fèle drá dhɨ dré kpà adrélé kàdrɨ ángélo kya kɨ lavú byá dhɨ tíni.
5 Tàko ko, Gĭká tà tá tàdzí tà ángélo dré ngóró dré tàle áyɨ Mvá dré dhɨ tíni ko. Tà tá áyɨ Mvá nda dré dhɨ:
«Mɨ áma Mváagó 'ɨ.
Ándrò dhɨ, má ti mɨ ma.»†
Tà kpà dhɨ:
«Má nɨ mána adré akódhɨ nɨ Atá ro.
Akódhɨ nɨ ína adré áma Mvá ro.»‡
6 Kòdhɨ íbe dhɨ, lókyá Gĭká dré tá adrérà'a áyɨ Mvá kàyo nda nɨ amù bvò dri dhɨ 'á dhɨ, tà dhɨ:
«Lè ángélo títí Gĭká àdhya ì kòbhà akódhɨ nɨ lindrɨ.»§
7 Kàdré ángélo kɨ tà sè dhɨ, Gĭká tà dhɨ:
«Akódhɨ adré áyɨ ángélo kɨ amù lyă tíni.
Adré áyɨ màrábà nda kɨ amù àtsí làdra tíni.»*
8 Dɨ, kàdré ína akódhɨ nɨ Mvá nɨ tà sè dhɨ, tà dhɨ:
«Á! Gĭká, ámɨ lɨrírà adrézó òpì nya dhɨ nɨ adré kóná vésè kólyá.
Mí nɨ adré òpì nya kùtù fa adrélépi ámɨ tà gyăgya tadhá dhɨ sè.
9 Mí lè mína tà gyăgya kòdhya gò, tà kònzɨ gàzo gàgà.
Dɨ ásà dhɨ, Gĭká, ámɨ Gĭká zì mɨ adrélé kàdrɨ ámɨ arúpi kɨ lavú gò,
dò kólénzé àdhya nɨ dàzo mí dri.»†
10 Akódhɨ tà kpà áyɨ Mvá nda nɨ tà sè dhɨ:
«Mírĭ, ngá títí dhɨ kɨ kɨdhoma 'á dhɨ, mí bhà tá bvò nɨ pá mɨ.
Mí bhà tá kpà bhù ɨ ámɨ tàndɨ nɨ drígá sè.
11 Ngá nda kɨ dra akílé títí, dɨ, mí nɨ mína ngbú adré be.
Ɨ nɨ akù kítá ɨ tíni.
12 Mí nɨ àyɨ kɨ kopá kánzò tíni.
Ɨ nɨ ru ladzá kítá àku dhɨ ɨ tíni.
Dɨ, mí nɨ mína ngbú adré ngóró mí dré adrélé dhɨ tíni.
Ámɨ kóná kɨtswá kpà tàdzí akílé ko.»‡
13 Gĭká tà kpà tàdzí tà ángélo àlo dré kònɨnɨ ko:
«Mí alɨ lɨrílé áma drígó lésè,
tsàle lókyá má dré dra ámɨ kàrɨbhá kɨ bhàzo adrélé ámɨ pá zàle dhɨ 'á.»§
14 Ángélo títí dhɨ ɨ ngbà 'í tɨrí adrébhá Gĭká nɨ àzí 'o dhɨ 'ɨ. Akódhɨ adré àyɨ kɨ amù móndyá dra lídrɨ kóná vésè kólyá dhɨ nɨ kisúbhá dhɨ kɨ ledé.

2

Tà kàdrɨ adrézó móndí kɨ tɨdrí dhɨ

1 Dɨ ásà dhɨ, lè mà kàdré vélé tròle tà mà dré yĭle dhɨ ɨ rú wáláká nɨ nɨ lavú, mà kòkɨtswáró vwàle tà nda ɨ rúsè ko dhɨ bvó.
2 Tàko ko, Gĭká 'o tá kúlí atú í dré tá longólé ángélo ɨ tí dhɨ ɨ adrélé ru totó tätä. Dɨ dhya ángùdhi kúlí nda kɨ gàlepi 'òle dhɨ kisú tá ína tà ŋòle í dri kɨtswálépi áyɨ tàkonzɨ sè dhɨ.
3 Kàdré kònɨnɨ dhɨ, mà nɨ dɨ àmakya lapá tàbvó tàma sílésè ngínɨngínɨ ró, mà kàdré tà kàdrɨ adrézó móndí kɨ tɨdrí ándrò kòdhɨ nɨ no tà tàko ró dhɨ? Mírĭ Yésu nɨ tàndɨ longó tá rè zyà tà nda nì gò, móndyá akódhɨ nɨ yibhá dhɨ ì dré tadházóá àma dré dhɨ, tà nda tà bàti 'ɨ káyà dhɨ.

---

† **1:5 1:5** A kònò Longó ɨ 2:7. ‡ **1:5 1:5** A kònò 2 Sàmùwélè 7:14. § **1:6 1:6** A kònò Dùtèrònómè 32:43. * **1:7 1:7** A kònò Longó ɨ 104:4. † **1:9 1:9** A kònò Longó ɨ 45:7-8. ‡ **1:12 1:12** A kònò Longó ɨ 102:26-28. § **1:13 1:13** A kònò Longó ɨ 110:1.

4 Gĭká tadhá kpà ngádra 'á dhɨ, tà nda tà bàti 'ɨ, tà twátwa líndrɨ́ga ró dré 'òle móndɨ́ ɨ kòfalé dhɨ ɨ sè, ìndì rĭnyí twátwa Tɨrɨ́ Lólo àdhya dré lanzɨ́lé móndɨ́ ɨ dré ngóró dré lèle 'òle dhɨ tɨ́nɨ dhɨ ɨ sè.

Yésu atsá móndɨ́ ro áyɨ adrúpi kɨ tɨdrɨ́

5 Dɨ, kàdré ángélò kɨ tà sè dhɨ, Gĭká bhà bvò adrélépi alìle mà dré adrézó tà nɨ nɨ ta dhɨ adrélé àyɨ kɨ pá zàle ko.

6 Be ró dhɨ, à tɨsì tà Gĭká nɨ Kúlí na kònìnɨ:

«Á! Gĭká, móndɨ́ tá ɨ́na àdhi 'ɨ, mɨ́ dré adrézó akódhɨ nɨ tà kisù dhɨ?
Móndɨ́ nɨ mvá tá ɨ́na àdhi 'ɨ, mɨ́ dré adrézó akódhɨ nɨ tà no dhɨ?
7 Mɨ́ bhà akódhɨ adrélé lókyá tsà sè ángélò ɨ zàle.
Mì bhà kpà akódhɨ nɨ mĭ lanzĭle, lɨndrì fèzo drá.
8 Mɨ́ bhà kpà tà tɨ́tɨ́ dhɨ ɨ adrélé akódhɨ nɨ pá zàle.»*
Gĭká kòbhà tà tɨ́tɨ́ dhɨ ɨ móndɨ́ nɨ pá zàle kònìnɨ dhɨ, tayɨ́ tà àlo dré bhàle akódhɨ nɨ pá zàle ko dhɨ ko. Dɨ, nyànomvá dhɨ, mà nò rè tà tɨ́tɨ́ dhɨ ɨ adrérà'a akódhɨ nɨ pá zàle dhɨ ko.

9 Dɨ, mà adré Yésu nɨ no kòdhya. Tàko ko, Gĭká bhà tá akódhɨ nda adrélé lókyá tsà sè ángélò ɨ zàle, kɨtswálé Gĭká nɨ togó tanɨ sè dhɨ, kòdràró móndyá tɨ́tɨ́ dhɨ kɨ tà sè be dhɨ bvó. Dɨ nyànomvá dhɨ, Gĭká bhà akódhɨ nɨ mĭ lanzĭle, lɨndrì fèzo drá, dré tá kɨzà ka'ĭle nyàle gò dràzo dhɨ sè.

10 Tàko ko, adré tá lèá dhɨ, Gĭká ngá tɨ́tɨ́ dhɨ ì dré adrézó ásà adrélé kpà drá dhɨ, kò'o Yésu nɨ tà kɨtswálé tɨ́tɨ́ kɨzà dré nyàle dhɨ sè, kɨtswázó ànzɨ zyandre dhɨ kɨ adrì áyɨ mĭlanzĭlanzì kisú dhɨ bvó. Ángyá ko, Yésu nda dhya láti nzĭlepi àyɨ dré lídrì kisúzó dhɨ 'ɨ.

11 Dɨ Yésu adrélépi móndɨ́ kɨ 'o atsálé lólo nda, túmăní móndyá dré 'òle atsálé lólo dhɨ íbe dhɨ kɨ Atá àlo kwákwá. Ásà dhɨ, akódhɨ adré àyɨ kɨ zi áyɨ adrúpi ɨ ró kanyò àko.

12 Tàko ko, tà dhɨ:

«Á! Gĭká, má nɨ ámɨ tà longó áma adrúpi ɨ dré.
Má nɨ ámɨ rú bha kùle àyɨ ru kɨmóbhá nda ɨ kòfalé.»†

13 Tà kpà dhɨ:

«Má nɨ áma tà ka'ĭka'ĭ bha Gĭká léna.»

Tà kókpà dhɨ:

«Ma kònìdhɨ, túmăní ànzɨ Gĭká dré afèle má dré dhɨ íbe.»‡

14 Dɨ ànzɨ nda ì dré adrélé rúbhá íbe ìndì kàrɨ́ íbe dhɨ sè dhɨ, Yésu nɨ tàndɨ atsá tá kpà móndɨ́ ro àyɨ tɨ́nɨ. 'O tá kònìnɨ, kɨtswálé áyɨ dràma sè dhɨ, ɨ́ kòpfuró Dzáborò adrélépi tá rĭnyí dràdrà àdhya íbe dhɨ nɨ tà,

15 ìndì ɨ́ kòtrɨ́ró móndyá tɨ́tɨ́ adrébhá tá àyɨ kɨ lókyá wăyi sè màrábà ɨ ró dràdrà ròma sè dhɨ ɨ be dhɨ bvó.

16 Tà bàti ró dhɨ, akódhɨ atsá ángélò kɨ ledé kòdhya ko. Be ró dhɨ, atsá ɨ́na Ábàrámà nɨ ànzɨ kɨ ledé kòdhya.

17 Ásà dhɨ, adré tá lèá dhɨ, akódhɨ kàtsá áyɨ adrúpi ɨ tɨ́nɨ tà tɨ́tɨ́ ɨ sè, kàtsáró àyɨ kɨ kòwánà kàdrì kɨtswálépi àyɨ kɨ kɨzà bha ìndì kɨtswálépi adrélé ka'ĭle dhɨ ró Gĭká kandrá, kò'oró tà tɨ́tɨ́ dhɨ ɨ móndɨ́ kɨ tàkonzì trĭzo be dhɨ bvó.

18 Tàko ko, akódhɨ nɨ tàndɨ nya tá kɨzà, tà dré tá adrérà'a áyɨ tabhĭ dhɨ 'á. Ásà dhɨ, a nɨ kɨtswá móndyá tà dré adrélé tabhĭle dhɨ kɨ ledé bwà.

3

Yésu kàdrì Mósè nɨ lavú

---

* **2:8 2:8** A kònò Longó ɨ 8:5-7. † **2:12 2:12** A kònò Longó ɨ 22:23. ‡ **2:13 2:13** A kònò Èsáyà 8:17-18.

1 Dɨ áma adrúpi Gïká dré azílé adrélé móndyá lólo ínа ɨ ró nɨ ɨ, mì kisù rè Yésu nda
nɨ tà ká. Akódhɨ, àpóstolò ìndì kòwánà kàdrì mà dré ka'ïle bàti gò, adrézó tà nɨ nɨ
longó dhɨ 'ɨ.
2 Akódhɨ 'o tá tà títí Gïká áyɨ zìlepi dhɨ dré bhàle í drígá dhɨ ɨ, ngóró Mósè dré kpà
tà títí Gïká nɨ dzó na bhàle í drígá dhɨ kɨ 'òle dhɨ tínɨ.
3 Dɨ, Yésu kɨtswá ína lɨndrì kàdrì sè Mósè nɨ lavú, ngóró dhya adrélépi dzó si dhɨ
dré adrélé lɨndrì íbe kàdrì, dzó sïle nda àdhya nɨ lavú dhɨ tínɨ.
4 Tàko ko, dzó títí dhɨ ɨ dré dhɨ, dhya àyɨ kɨ sibhá dhɨ ɨ be. Dɨ, dhya ngá títí dhɨ kɨ
sïlepi dhɨ, Gïká 'ɨ.
5 Mósè àdhya ró dhɨ, kɨtswá tá Gïká dré ka'ïle ngóró màrábà í dré bhàle áyɨ dzó na
dhɨ ró gò, dré tà Gïká dré lèle tàle lókyá adrélépi alïle dhɨ sè dhɨ kɨ longózó.
6 Dɨ, Krísto àdhya ró dhɨ, kɨtswá ína Gïká dré ka'ïle ngóró áyɨ Mváagó í dré bhàle
áyɨ dzó drïle dhɨ ró. Àma Gïká nɨ dzó nda 'ɨ, mà kàdré tròle tà mà dré ka'ïle bàti gò,
adrézó mï bha ásà, ìndì adrézó drï bha kuru ásà dhɨ rú dhɨ.

Àma kɨ togó 'òma tombálé ko dhɨ

7 Dɨ ásà dhɨ, ngóró Tɨrí Lólo dré adrélé tàle Gïká nɨ Kúlí na dhɨ tínɨ:
«Ándrò dhɨ, mì kòyi Gïká nɨ kúlí dhɨ,
8 mì kò'o àmɨ kɨ togó tombálé ko.
Mì kò'o ngóró àmɨ kɨ tábhí kya tínɨ ko,
lókyá ì dré tá lɨgírà'a má rú, ìndì ì dré tá áma tabhïrà'a duku na dhɨ 'á.
9 Kònàle dhɨ, ì tabhï tá ma, áma togó vwàvwà tabhïzo,
tágba ì dré tá tà títí má dré 'òle dhɨ kɨ nòzo kóná nyadhɨ-rï dhɨ.
10 Ásà dhɨ, áma togó dré aswázó móndyá lókyá nda 'á dhɨ ɨ rú.
Dɨ má dré tàzoá dhɨ: ‹Ɨ adré ngbú àyɨ kɨ togó tayí adrélé vwàle má rúsè vwàvwà.
Ɨ nï kpà áma láti lebèle ko.›
11 Dɨ má dré mòndrà sìzo togóaswa dré, tàzoá dhɨ:
‹Àyɨ nda ì kɨtswá tàdzí fïle àrà adrézó lovólé má be dhɨ léna ko!›»*
12 Dɨ áma adrúpi ɨ, mì kònò dóro, dhya àlo àmɨ kòfalé dhɨ kàdréró togó kònzɨ,
adrélépi Gïká lídrì ro dhɨ nɨ ka'ï ko gò, adrézó áyɨ alá akódhɨ rú dhɨ íbe ko.
13 Be ró dhɨ, mì kàdré ru tɨmbà àmɨ kòfalésè àmɨ kɨ tà ka'ïka'ï na kïtú àlo àlo títí ɨ
sè, àmɨ kɨ àlo kòtayíró ɨ tàkonzì dré lɨtílé gò, áyɨ togó 'òzo tombálé Gïká rú dhɨ ko. Lè
mì kàdré 'òá kònìnɨ, à dré rè dhu adrérà'a kïtú nda nɨ zi «Ándrò» dhɨ 'á.
14 Tàko ko, àma Krísto nɨ arúpi 'ɨ bàti, mà kàdré tròle gígí ro tà mà dré ka'ïle drïdrï
dhɨ rú, tsàle byá àma kɨ lókyá nɨ kùdù na dhɨ.
15 Ngóró Gïká nɨ Kúlí dré adrélé tàle dhɨ tínɨ:
«Ándrò dhɨ, mì kòyi Gïká nɨ kúlí dhɨ,
mì kò'o àmɨ kɨ togó tombálé, ngóró àmɨ kɨ tábhí ì dré tá 'òle ì dré lɨgírà'a Gïká rú dhɨ
tínɨ ko.»†
16 Dɨ àyɨ Gïká nɨ kúlí yibhá gò, ì dré lɨgízó akódhɨ rú nda ɨ tá àdhibhá 'ɨ? Àyɨ nda ɨ
tá zakó móndyá títí Mósè dré tá adrïle apfòzo àyɨ íbe Èzèpétò lésè dhɨ 'ɨ?
17 Dɨ Gïká nɨ togó aswá tá kóná nyadhɨ-rï dhɨ àdhibhá ɨ rú? Àyɨ nda ɨ tá zakó móndyá
tàkonzì 'obhá gò, ì dré ledhézó todràle duku na dhɨ 'ɨ?
18 Dɨ Gïká sì tá mòndrà àdhibhá ɨ dré tàzoá dhɨ, ì kɨtswá tàdzí fïle àrà adrézó lovólé
í be dhɨ léna ko dhɨ? Àyɨ nda ɨ tá zakó móndyá akódhɨ nɨ kúlí gabhá 'òle dhɨ 'ɨ?
19 Dɨ mà adré nòá dhɨ, àyɨ nda ì kɨtswá tá fïle àrà adrézó lovólé nda léna ko, ì dré
Gïká nɨ ka'ïle ko dhɨ sè.

---

* **3:11 3:11** A kònò Longó ɨ 95:7-11. † **3:15 3:15** A kònò Longó ɨ 95:7-8.

4

Àrà adrézó lovólé Gïká be dhɨ

1 Dɨ Gïká lazí tà tayɨ́lé àma dré, tàzoá dhɨ, mà nɨ kɨtswá fɨle àrà adrézó lovólé ɨ́ be dhɨ léna. Ásà dhɨ, mì kònò dóro, dhya àlo àmɨ kòfalé dhɨ kòtayɨ́ró lókyá fɨzo àrà nda léna dhɨ lapálé ko.
2 Tàko ko, à longó Rúbí Tanɨ àma dré yïle, ngóró Ɨsèrélè ànzɨ nda kya tɨ́nɨ. Dɨ, rúbí ì dré yïle nda ledé tá ɨ́na àyɨ ko. Ângyá ko, ì yi tá rúbí nda kisúlé tà ka'ïka'ï sè ko.
3 Dɨ, àma rúbí nda nɨ ka'ïbhá dhɨ ɨ, mà adré àmakya fɨle àrà adrézó lovólé nda léna. Kàdré àrà nda nɨ tà sè dhɨ, Gïká tà dhɨ:
«Dɨ má sì tá mòndrà togóaswa dré, tàzoá dhɨ:
‹Ɨ kɨtswá tàdzí fɨle àrà adrézó lovólé má be dhɨ léna ko!›»*
Gïká tà tá tà nda kònìnɨ, tágba dré tá áyɨ àzí 'òzo akɨ́lé kɨdhólé ɨ́ dré bvò bhărà lésè dhɨ.
4 Tàko ko, à tɨsì tà kïtú nɨ nzi-drï-rï nɨ tà dri, Gïká nɨ Kúlí na dhɨ kònìnɨ: «Kìtú nɨ nzi-drï-rï sè dhɨ, Gïká dré lovózó àzí títí ɨ́ dré tá 'òle dhɨ ɨ sè.»†
5 Dɨ akódhɨ nɨ Kúlí nda adré kpà tàá dhɨ: «Ɨ́ kɨtswá tàdzí fɨle àrà adrézó lovólé má be dhɨ léna ko.»
6 Dɨ tayɨ́ dhu rè lókyá móndɨ́ àruka ì dré kɨtswázó fɨle àrà adrézó lovólé nda léna dhɨ. Ângyá ko, móndyá atú Rúbí Tanɨ yibhá nda ì fɨ tá àyɨkya àrà nda léna ko, ì dré kúlí nda nɨ ka'ïle 'òle ko dhɨ sè.
7 Dɨ kóná bï lókyá nda àmvolésè dhɨ, Gïká dré gòzo tódhyá kïtú àzya bha, kïtú nda nɨ zïzo «Ándrò» gò, dré longózóá Dàwídï tí ngóró tɨsìle kònwa dre dhɨ tɨ́nɨ:
«Ándrò dhɨ, mì kòyi Gïká nɨ kúlí dhɨ,
mì kò'o àmɨ kɨ togó tombálé ko.»‡
8 Tàko ko, Yòsúwà kò'o tá kó rè móndyá nda ɨ fɨle àrà adrézó lovólé nda léna 'ɨ́ dhɨ, kònò Gïká gò tá kïtú àzya adrézó fɨle lána dhɨ nɨ tà ta ko.
9 Dɨ ásà dhɨ, tayɨ́ dhu rè àrà móndyá Gïká àdhya ì dré kɨtswázó lovólé lána sàbátù nɨ tà àdhya tɨ́nɨ dhɨ.
10 Ângyá ko, dhya ángùdhi fɨlepi àrà adrézó lovólé Gïká be nda léna dhɨ, adré kpà lovólé áyɨ tàndɨ nɨ àzí sè, ngóró Gïká dré lovólé áyɨ àzí sè dhɨ tɨ́nɨ.
11 Adré dɨ lèá dhɨ, mà kò'o tà títí dhɨ ɨ kɨtswázó fɨle àrà adrézó lovólé nda léna, dhya àlo àma kòfalé dhɨ kògàró Gïká nɨ kúlí gò dhèzo Ɨsèrélè ànzɨ nda kya tɨ́nɨ ko.
12 Tàko ko, Gïká nɨ kúlí lídrì ro, ìndì adré tà 'o rïnyí sè. Kúlí nda tsɨ, sápí sí lìtsɨ be rï dhɨ nɨ lavú byá. Adré fɨle móndɨ́ léna tsàle byá àrà akódhɨ nɨ tà kisùkisù lanzɨ́zó togó nɨ be dhɨ na. Adré fɨle tsàle byá àrà akódhɨ nɨ fà kɨ lanzɨ́zó fà nɨ nɨ dò be dhɨ na. Adré tà akódhɨ dré adrélé kisùle dhɨ kɨ bvó lanzɨ́, tà dré adrélé lèle 'òle dhɨ ɨ́be.
13 Ngá àlo ngá títí Gïká dré bhàle dhɨ ɨ kòfalé dhɨ kɨtswá áyɨ zu akódhɨ mïlésè bwà ko. Ngá títí dhɨ ɨ ngádra 'á, dhya mà dré dra àma kɨ tà títí dhɨ kɨ tàzo akódhɨ kandrá nda mi.

Yésu, àma kɨ kòwánà kàdrì lavúlé dhɨ 'ɨ

14 Dɨ ásà dhɨ, mà kàdré tròle gígí ro tà mà dré ka'ïle bàti gò, adrézó longóá dhɨ rú. Tàko ko, àma kòwánà kàdrì lavúlé, fɨlepi bhù na tsàle byá Gïká nɨ tàndɨ véna dhɨ ɨ́be. Akódhɨ nda, Yésu, Gïká nɨ Mváagó 'ɨ.
15 Âma kɨ kòwánà kàdrì nda, móndɨ́ kɨtswálépi kɨzà do áyɨ togó na àma kɨ tà yàyà kɨ tà sè bwà ko dhɨ 'ɨ ko. Be ró dhɨ, àma kɨ kòwánà kàdrì nda ɨ́na dhya tà títí dhɨ ì dré tabhïle àma tɨ́nɨ gò, dré ɨ́na tàkonzì 'òzo ko dhɨ 'ɨ.

---

* **4:3 4:3** A kònò Longó ɨ 95:11. † **4:4 4:4** A kònò Kɨdhoma 2:2. ‡ **4:7 4:7** A kònò Longó ɨ 95:7-8.

16 Dɨ tà mà dré ka'ĩle bàti nda sè dhɨ, mà kàdré àma kɨ kisí ànyɨ Gĩká nɨ lɨrírà adrézó òpì nya áyɨ togó tanɨ sè dhɨ làga, kàdréró àma kɨ kɨzà bha, adrézó áyɨ togó tanɨ bha àma rú, kɨtswázó àma kɨ ledé lókyá kɨtswálépi àma sè dhɨ sè be dhɨ bvó.

5

1 Kòwánà kàdrì ángùdhi móndí ì dré adrélé kɨpèle dhɨ, ì adré kɨpèá kɨtswálé áyɨ totó àyɨ kɨ kòfalé 'á Gĩká be, adrélé ngá fe ìndì mòbòmà fe akódhɨ dré àyɨ kɨ tàkonzì kɨ tà sè.
2 Kòwánà kàdrì nda nɨ kɨtswá tà 'o togó yàyà sè móndyá tà nibhá ko, àyɨ kɨ tayíbhá lɨtílé dhɨ ɨ dré, áyɨ tàndɨ nɨ tà dré kpà adrélé yàyà dhɨ sè.
3 Dɨ akódhɨ nɨ tà yàyà nda sè dhɨ, lè kàdré ngá fe mòbòmà ro áyɨ tàndɨ nɨ tàkonzì kɨ tà sè, adrézó kókpà fèá móndí kɨ tàkonzì kɨ tà sè.
4 Dhya àlo kɨtswá áyɨ tàndɨ nɨ bha adrélé kòwánà ro lɨndrì kisúzó ásà dhɨ ko. Gĩká kɨtswá ngbà 'í móndí kɨ zɨ adrélé àzí nda nɨ 'o dhɨ nì, ngóró dré Árónà nɨ zìle dhɨ tínɨ.
5 Kókpà kòdhɨ tínɨ, Krísto bhà tá áyɨ tàndɨ adrélé kòwánà kàdrì ro mĩlanzĩlanzì kisúzó ásà dhɨ ko. Be ró dhɨ, Gĩká zì tá akódhɨ nì gò, tàzoá drá dhɨ:
«Mɨ áma Mváagó 'ɨ. Ándrò dhɨ, má ti mɨ ma.»*
6 Tà kpà áyɨ Kúlí na dhɨ:
«Mɨ kòwánà kàdrì 'ɨ kóná vésè kólyá, ngóró Mèlĩkĩsèdékè tínɨ.»†
7 Lókyá Yésu nda dré tá adrérà'a bvò dri dhɨ 'á dhɨ, zi tá tà Gĩká tí, adrézó ngòle kúlí 'u'ù sè àwó íbe dhya kɨtswálépi tá akódhɨ nɨ apá dràdrà lésè nda rú. Dɨ Gĩká dré akódhɨ nɨ yĩzo, dré áyɨ bhàle Gĩká nɨ rĩnyí zàle dhɨ sè.
8 Tágba akódhɨ dré tá adrézó Gĩká nɨ Mvá 'ɨ dhɨ, lè tá kònì Gĩká nɨ kúlí ka'ĩle 'òle dhɨ be, kɨzà í dré nyàle dhɨ sè.
9 Dɨ Gĩká kò'o akódhɨ nɨ tà kɨtswálé títí dre dhɨ, akódhɨ dré atsázó dhya adrélépi lídrì kóná vésè kólyá dhɨ nɨ fe móndyá títí adrébhá áyɨ kúlí ka'ì 'òle dhɨ ɨ dré dhɨ ró.
10 Ângyá ko, Gĩká bhà akódhɨ adrélé kòwánà kàdrì ro ngóró Mèlĩkĩsèdékè tínɨ.

Àma kɨ tà ka'ĩka'ĩ tayɨma ko dhɨ

11 Àma tà íbe bĩ tàle tà nda ɨ dri. Dɨ, tà nda kɨ àndu ngìma àmɨ dré dhɨ kòkóròko. Tàko ko, mì adré tà yi nĩle mbèlè ko.
12 Lókyá lavú dre tò kɨdhólé kĩtú mì dré Yésu nɨ ka'ĩzo dhɨ sè, atsálé nyànomvá kònìdhɨ. Lè tá dhɨ, mì kàtsá tà tadhábhá ɨ ró dre. Dɨ, adré lèá dhɨ, à kògò Gĩká nɨ kúlí nɨ tà adrélé tadhálé drĩdrĩ dhɨ kɨ tadhá tódhyá àmɨ dré. Lè à kàdré bàsú fe àmɨ dré kòdhya, mányàngá tòmbátòmba 'ɨ ko.
13 Dhya ángùdhi adrélépi ngbà 'í bàsú mvu dhɨ dhu rè mvámvá 'ɨ. Akódhɨ nĩ rè tà adrélé tadhálé tà gyăgya dri dhɨ ɨ ko.
14 Dɨ, mányàngá tòmbátòmba dhɨ ína móndí lɨ'wábhá dre dhɨ ɨ dré. Àyɨ nda ì adré ngbú adrélé nyàá atsázó tògyabhá ro, ì kòkɨtswáró tà dóro kɨ ni lanzílé tà kònzɨ íbe.

6

1 Dɨ ásà dhɨ, lè mà kòtayí tà adrélé tadhálé drĩdrì Krísto nɨ tà sè dhɨ ɨ gò, adrézó tà adrébhá móndí kɨ 'o lɨ'wálé àyɨ kɨ tà ka'ĩka'ĩ na dhɨ kɨ tadhá kòdhya. Lè mà kògò tódhyá dzó nɨ pá bha, adrézó tà adrélé tadhálé drĩdrì kònɨ kɨ tadhá ko: dhyá kɨ togó ladzama tà adrébhá dhyá kɨ dri lìle dràdrà kisú dhɨ kɨ tà sè dhɨ, Gĩká nɨ ka'ĩma,

* **5:5 5:5** Á kònò Longó ɨ 2:7. † **5:6 5:6** Á kònò Longó ɨ 110:4.

2 tà tadhálé bàtísimò twátwa dhɨ kɨ tà dri dhɨ ɨ, drígá bhàma móndí ɨ dri dhɨ, móndyá dràbhá dre dhɨ kɨ ngàma dràdrà 'ásè dhɨ, ìndì móndí kɨ tàbvó G̈ìká dré dra tàle kɨtswálé kóná vésè kólyá dhɨ.
3 G̈ìká kòlè dhɨ, mà nɨ 'òá kònìnɨ.
4 Kàdré dɨ móndyá dhebhá àyɨ kɨ tà ka'ïka'ï tayí dhɨ kɨ tà sè dhɨ, à nɨ kɨtswá àyɨ kɨ adrï agòle àyɨ kɨ togó ladzá tódhyá dhɨ ngínìngínɨ ró? Tàko ko, àyɨ nda ì kisú tá G̈ìká nɨ ngádra ngá kazá àyɨ kɨ togó na dhɨ 'í. I tabhï tá tà tanɨ dré afèle àyɨ dré bhù lésè dhɨ 'í. I kɨdhó tá adrélé Tɨrí Lólo nɨ tà nɨ 'í.
5 I tabhï tá G̈ìká nɨ kúlí gò, ì dré nïzoá tàle dhɨ, kúlí nda dóro dhɨ 'í. I kɨdhó tá kpà adrélé rïnyí lókyá adrélépi alìle dhɨ àdhya kɨ ni dhɨ 'í.
6 Dɨ tà nda kòdhɨ ɨ àmvolésè dhɨ, ì kòdhe àyɨ kɨ tà ka'ïka'ï tayí dhɨ, à kɨtswá àyɨ kɨ adrï agòle àyɨ kɨ togó ladzá tódhyá dhɨ bwà ko. Tàko ko, ì adré àyɨkya gòle G̈ìká nɨ Mváagó nɨ tidí tódhyá fa kɨpakɨpa dri, adrézó kanyò fe akódhɨ dré móndyá títí ɨ mi.
7 Bvò adrélépi kozya adrélépi dhïle í dri rä dhɨ nɨ se gò, adrézó ngá 'o kàle bï dhya bvò nda nɨ 'àzo àyɨ dré dhɨ ɨ dré dhɨ, adré tà tanɨ kisú G̈ìká vélésè.
8 Dɨ, bvò adrélépi kùtsí kɨ 'o apfòle mbì wàyá íbe dhɨ, atsá ína ngá àngyá ro gò, G̈ìká dré adrézó 'òle bvò nda nɨ tatrí. Kùdù ro dhɨ, a nɨ zàá vèle àtsí sè.
9 Dɨ, áma arúpi má dré lèle tò nɨ ɨ, tágba mà dré adrézó tà ta kònìnɨ dhɨ, mà adré ka'ïá dhɨ, mì nɨ àmɨkya tà tanɨ lavúlé dhɨ kɨ kisú, túmǎní lídrì kóná vésè kólyá dhɨ be.
10 Tàko ko, G̈ìká ngbú gyǎgya. Kɨtswá àzí dóro mì dré 'òle dhɨ kɨ tà tɨvì ko. Kɨtswá kpà lèle mì dré tadhálé í dré, tà mì dré 'òle ìndì mì dré adrélé 'òle áyɨ móndyá lólo ɨ dré dhɨ ɨ sè dhɨ nɨ tà tɨvì ko.
11 Dɨ mà adré lèá dhɨ, àmɨ àlo àlo títí dhɨ ɨ mì kàdré dhu rè tà 'o togó be àtsɨ ró kònìnɨ tsàle kùdù na, mì kòkisúró tà mì dré adrézó mï bha ásà dhɨ ɨ kɨtswálé títí be dhɨ bvó.
12 Mà adré lèá dhɨ, mì kàtsá tòbvo ró ko, be ró dhɨ, mì kàdré àmɨkya tà 'o ngóró móndyá adrébhá tà G̈ìká dré lazílé dhɨ kɨ kisú àyɨ kɨ tà ka'ïka'ï sè ìndì àyɨ kɨ togó vwàvwà sè dhɨ kya tínɨ.

Tà G̈ìká dré lazîlé dhɨ kɨtswá tàdzî ru ladzá ko

13 Lókyá G̈ìká dré tá adrérà'a tà lazí Àbàrámà dré dhɨ 'á dhɨ, sì tá mòndrà tadházóá dhɨ, í nɨ tà í dré lazílé nda nɨ 'o bàti. Dhya kàdrì akódhɨ nɨ lavúlépi, dré tá kɨtswázó mòndrà nda nɨ sɨ rú nɨ sè dhɨ tá yókódhó. Dɨ G̈ìká sì tá mòndrà nda áyɨ tàndɨ nɨ rú sè,
14 tàzoá dhɨ:
«Tà bàti ró dhɨ, má nɨ tà tanɨ bha mí dri.
Má nɨ kpà ámɨ súrú 'o lɨzólé zyandre ró.»*
15 Dɨ Àbàrámà kòletè tà nda togó vwàvwà sè dre dhɨ, dré tà G̈ìká dré lazílé nda nɨ kisúzó.
16 Móndí ì kàdré mòndrà sɨ dhɨ, ì adré sìá móndí kàdrì àyɨ kɨ lavúlépi dhɨ nɨ rú sè. Dɨ mòndrà nda adré tà ì dré tàle dhɨ nɨ 'o adrélé ru totó tätä, adrézó káyi títí dhɨ kɨ 'o akílé.
17 Dɨ G̈ìká sì tá kpà mòndrà tà í dré lazílé nda nɨ 'òzo adrélé ru totó tätä, ìndì tadházóá móndyá adrébhá tá 'òle tà lazílé nda nɨ kisú dhɨ ɨ dré dhɨ, tà í dré kisùle 'òle nda kɨtswá tàdzí ru ladzá ko.
18 Dɨ G̈ìká 'o tá tà rì kɨtswábhá ru ladzá ko dhɨ ɨ. Kɨtswá kpà ína kɨnzò ta tàdzí ko. 'O tá kònìnɨ, kɨtswázó àma àma kɨ zubhá í léna dhɨ kɨ tɨmbà àma kɨ tà ka'ïka'ï na, mà kàdréró tròle gígí ro tà mà dré adrézó mï bha ásà dhɨ rú.
19 Tà mà dré adrézó mï bha ásà nda adré àma kɨ 'o adrélé àma kɨ totó tätä, tà àlo kòkɨtswáró àma kɨ tà ka'ïka'ï kɨzí ko dhɨ bvó. Tà mà dré adrézó mï bha ásà nda adré

* **6:14 6:14** A kònò Kɨdhoma 22:16-17.

kpà àma kɨ 'o lavúlé kɨtá 'ìle tépelò bhù àdhya nɨ 'a lakɨzó dhɨ 'ásè, adrélé fɨle Àrà lólo lavúlé dhɨ na.
20 Yésu nɨ tàndɨ fɨ àrà nda na àma kandrána àma kɨ tà sè dre. Tàko ko, akódhɨ atsá kòwánà kàdrɨ ro kóná vésè kólyá Mèlĭkĭsèdékè tɨ́nɨ.

7

Mèlĭkĭsèdékè kòwánà kàdrɨ 'ɨ

1 Mèlĭkĭsèdékè nda tá ópɨ́ kàdrɨ bhàandre Sàlémà àdhya drĭle dhɨ 'ɨ, ìndì kòwánà Gĭká kurú na bhù na dhɨ àdhya 'ɨ. Àbàrámà dré tá adrérà'a agòle àdzú dré tá ópɨ́ kɨ lavúzó dhɨ lésè dhɨ 'á dhɨ, Mèlĭkĭsèdékè nda lì tá ru kisú akódhɨ be gò, dré tà tanɨ bhàzo drĭá.
2 Dɨ Àbàrámà dré ngá títí ɨ́ dré tá adólé àdzú nda lésè dhɨ kɨ dímè fèzo akódhɨ dré.* Rú Mèlĭkĭsèdékè kòdhɨ adré zyà lèá tàle dhɨ «ópɨ́ tà gyăgya àdhya». Kòdhɨ ɨ́be dhɨ, akódhɨ nɨ rú «ópɨ́ Sàlémà àdhya» nda adré lèá tàle dhɨ «ópɨ́ tà kɨdrɨ́kɨdrɨ àdhya».†
3 Akódhɨ atá àko, andre àko, ìndì súrú kómvó àko. Akódhɨ nɨ kɨdhoma yókódhó, akódhɨ nɨ lɨ́drɨ nɨ kùdù kpà yókódhó. Akódhɨ Gĭká nɨ Mvá tɨ́nɨ, ìndì adré adrélé kòwánà kàdrɨ ro kóná vésè kólyá.
4 Mì kisù rè ngalè Mèlĭkĭsèdékè nda nɨ tà tá kàdrɨ ngɨ́nɨ ya dhɨ ká! Ndìndì àma kɨ tábhí Àbàrámà nɨ tàndɨ fè tá ngá títí ɨ́ dré tá adólé àdzú lésè dhɨ kɨ dímè akódhɨ dré.
5 Mósè nɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí adré lèá dhɨ, Lévì ànzɨ bhàle adrélé kòwánà ɨ ró dhɨ ì kàdré àyɨ kɨ adrúpi Ɨsèrélè ànzɨ ró dhɨ kɨ ngá títí dhɨ kɨ dímè lokó àyɨ drɨ́gásè, tágba àyɨ nda ì dré kpà adrézó Àbàrámà nɨ ànzɨ 'ɨ dhɨ.
6 Dɨ, tágba Mèlĭkĭsèdékè nda dré angázó Lévì nɨ súrú lésè ko dhɨ, kisú tá ɨ́na Àbàrámà nɨ dímè akódhɨ drɨ́gásè. Gò dré tà tanɨ bhàzo dhya Gĭká nɨ lazikúlí kɨ kisúlépi nda dri.
7 Ngóró mà dré nĭle be dhɨ tɨ́nɨ dhɨ, dhya adrélépi tà tanɨ bha dhɨ kàdrì, dhya adrézó tà tanɨ bha drĭá dhɨ nɨ lavú.
8 Lévì ànzɨ adrébhá dímè kisú nda ɨ àyɨkya móndí adrébhá dràle dràdrà dhɨ 'ɨ. Dɨ, Mèlĭkĭsèdékè dímè kisúlépi nda ɨ́na dhya Gĭká nɨ Kúlí dré adrézó tàá dhɨ, akódhɨ lɨ́drɨ ɨ́be kóná vésè kólyá dhɨ 'ɨ.
9 À nɨ kɨtswá ndìndì tàá dhɨ, Lévì ànzɨ adrébhá dímè kisú nda ì fè tá àyɨ kɨ tàndɨ kɨ dímè Mèlĭkĭsèdékè dré àyɨ kɨ tábhí Àbàrámà nɨ láti 'ásè.
10 Tàko ko, lókyá Mèlĭkĭsèdékè dré tá Àbàrámà nɨ dímè kisúzó dhɨ sè dhɨ, Lévì tá rè dhu áyɨ tábhí Àbàrámà nɨ rúbhá na be.

Yésu kòwánà kàdrɨ 'ɨ Mèlĭkĭsèdékè tɨ́nɨ

11 Tátrɨ́trɨ́ kúlí Gĭká dré tá fèle Ɨsèrélè ànzɨ ɨ dré dhɨ adré áyɨ totó, tà Lévì ànzɨ adrébhá kòwánà ɨ ró dhɨ ì dré adrélé 'òle dhɨ ɨ dri. Dɨ kòwánà nda ì kòkɨtswá tá tà 'o kɨtswálé títí Gĭká mĭlésè 'í dhɨ, lè tá akódhɨ kògò dhya àzya bha adrélé kòwánà ro ngóró Mèlĭkĭsèdékè tɨ́nɨ, dɨ ngóró kòwánà angábhá Arónà nɨ súrú lésè dhɨ ɨ tɨ́nɨ ko dhɨ àdho tà sè?
12 Tàko ko, à kòladzá kòwánà kɨ tà dhɨ, adré kpà lèá dhɨ, à kòladzá tátrɨ́trɨ́ kúlí.
13 Àma kɨ Mírì mà dré adrézó tà kòdhɨ kɨ ta dhɨ angá tá ɨ́na súrú twá lésè. Dhya àlo súrú nda lésè dhɨ 'o tá àzí àlètárɨ làga kòwánà ro tàdzí ko.
14 Àngyá ko, mà nì tàle dhɨ, àma kɨ Mírì nda angá tá Yúdà nɨ súrú lésè dhɨ be. Mósè tà tá tà àlo súrú nda nɨ tà dri ko, dré tá adrérà'a kòwánà kɨ tà ta dhɨ 'á.
15 Tà mà dré adrélé tàle kòdhɨ ì atsá vélé ngádra 'á tà kònìdhɨ sè: Kòwánà àzya làsú be Mèlĭkĭsèdékè tɨ́nɨ dhɨ apfò dre.

---

* **7:2 7:2** «Dímè» kònìdhɨ, dhyá kɨ ngá títí adrélé kisúlé, lanzílé 'a be mudrí dhɨ kɨ àlo adrélé fèle Gĭká dré dhɨ 'ɨ.
† **7:2 7:2** À kònò Kɨdhoma 14:17-21.

16 Akódhɨ nda atsá kòwánà ro, ngóró tòlí dré adrélé tàle móndí kɨ súrú kómvó kɨ tà
sè dhɨ tíní ko. Be ró dhɨ, atsá ína kòwánà ro, dré adrélé rĩnyí íbe adrézó lídrì ro kóná
vésè kólyá dhɨ sè.
17 Tàko ko, Gĩká nɨ Kúlí adré tàá dhɨ:
«Mɨ kòwánà 'ɨ kóná vésè kólyá, ngóró Mèlĩkĩsèdékè tíní.»‡
18 Dɨ Gĩká bhà tá tòlí àku dhɨ gàrà dri, tòlí nda dré tá adrélé rĩnyí àko ìndì tà àko
dhɨ sè.
19 Ângyá ko, Mósè nɨ tátrítrí kúlí kɨtswá tá ína tà àlo 'o kɨtswálé títí bwà ko. Dɨ,
nyànomvá dhɨ, Gĩká bhà tà dóro tà àku nda nɨ lavúlépi, mà dré adrézó mĩ bha ásà
dhɨ dre gò, mà dré adrézó àma kɨ kisí ànyɨ akódhɨ làga tà nda sè.
20 Kòdhɨ íbe dhɨ, Gĩká sì kpà mòndrà tà nda nɨ bhàzo. Móndí àruka ì atsá tá kòwánà
ɨ ró mòndrà àko.
21 Dɨ, Gĩká bhà ína Yésu atsálé kòwánà ro mòndrà sè, tàzoá drá dhɨ:
«Mírĩ sì tá mòndrà, ìndì kɨtswá áyɨ kúlí ladzá ko:
‹Mɨ, kòwánà 'ɨ kóná vésè kólyá.›»§
22 Dɨ ásà dhɨ, Yésu atsá ína dhya adrélépi tà dóro lavúlé Gĩká dré bhàle ru yĩzo móndí
íbe dhɨ nɨ 'o adrélé ru totó tätä dhɨ ró.
23 Tátrítrí kúlí zàle dhɨ, móndí bĩ dhɨ ì atsá tá kòwánà ɨ ró, dràdrà dré tá adrélé àyɨ
kɨ àzí kɨkí dhɨ sè.
24 Dɨ, Yésu adré ína àzí 'o kòwánà ro kóná vésè kólyá, dré adrélé lídrì íbe kóná vésè
kólyá dhɨ sè.
25 Dɨ ásà dhɨ, akódhɨ nɨ kɨtswá móndyá adrébhá alìle Gĩká vélé í sè dhɨ kɨ tɨdrí
kɨtswálé títí, í dré adrélé ngbú lídrì íbe adrézó tà zi Gĩká tí àyɨ dré dhɨ sè.
26 Dɨ Yésu nda, kòwánà kàdrì kɨtswálépi títí àma sè dhɨ 'ɨ. Ângyá ko, akódhɨ lólo, tà
àko í rú, ìndì tàkonzì àko. Gĩká bhà kpà akódhɨ twá tàkonzìbhá ɨ rúsè gò, akódhɨ nɨ
tɨngázó zá kuru bhù kɨ lavú.
27 Dɨ, akódhɨ adré ína tà 'o ngóró kòwánà kàdrì àruka kya tíní ko. Tàko ko, kĩtú àlo
àlo títí ɨ sè dhɨ, àyɨ nda ì adré mòbòmà fe àyɨ kɨ tàndɨ kɨ tàkonzì kɨ tà sè 'íká, gò ì dré
kpà adrézó fèá móndí kɨ tàkonzì kɨ tà sè ndò. Dɨ, akódhɨ fè ína ɨ mòbòmà ro ngbà 'í
vésè àlo móndí kɨ tàkonzì kɨ tà sè dre.
28 Tátrítrí kúlí adré móndí adrébhá tà íbe yàyà dhɨ kɨ bha adrélé kòwánà kàdrì ɨ
ró. Dɨ, mòndrà Gĩká dré sìle tátrítrí kúlí nda nɨ fèma àmvolésè dhɨ, bhà ína Gĩká nɨ
Mváagó adrélé kòwánà kàdrì kɨtswálépi títí dhɨ ró, adrélé kóná vésè kólyá.

8

Yésu, kòwánà kàdrì tà tídhí Gĩká dré bhàle ru yĩzo móndí íbe dhɨ nɨ tà sè dhɨ 'ɨ

1 Tà kàdrì mà dré adrélé tàle dhɨ, tà kònìdhɨ 'ɨ: Âma kòwánà kàdrì làsú be kònìnɨ
nda íbe. Akódhɨ nda lírí adrélé Gĩká múrúngú dhɨ nɨ lírírà òpì àdhya nɨ drígó lésè
bhù na.
2 Kònàle dhɨ, adré Gĩká nɨ tà 'o àrà lólo adrézó akódhɨ nɨ lɨndrì bha lána dhɨ na.
Àrà nda, tàbèrènákolò tàndɨ Mírĩ dré ledélé nì, móndí ì dré ledélé ko dhɨ 'ɨ.
3 Kòwánà kàdrì títí adrélé bhàle dhɨ ɨ, à adré àyɨ kɨ bha adrélé ngá fe ìndì mòbòmà
fe Gĩká dré. Adré dɨ lèá dhɨ, àma kɨ kòwánà kàdrì kàdré kpà ngá íbe fèle Gĩká dré.
4 Kònò akódhɨ nda kàdré tá kònwa bvò dri dhɨ, kɨtswá tá ndɨndì adrélé kòwánà ro
ko. Tàko ko, kòwánà adrébhá ngá fe Gĩká dré ngóró tátrítrí kúlí dré adrélé tàle dhɨ
tíní dhɨ ɨ be.
5 Àyɨ nda ì adré àyɨ kɨ àzí 'o kòwánà ɨ ró ngá líndrí adrébhá ngá tàndɨ bhù na dhɨ
kɨ tadhá dhɨ ɨ sè. Ásà dhɨ, lókyá Mósè dré tá adrérà'a 'òle tàbèrènákolò ledé dhɨ 'á

‡ **7:17 7:17** A kònò Longó ɨ 110:4. § **7:21 7:21** A kònò Longó ɨ 110:4.

dhɨ, Gĩká lazí tá tà akódhɨ dri, tàzoá dhɨ: «Mí kònò dóro, mí kòledéró ngá títí dhɨ ɨ làsú be ngóró má dré tadhálé mí dré kòngó drĩna dhɨ tíni.»*
6 Dɨ, nyànomvá dhɨ, àzí Yésu dré kisúlé kòwánà àdhya ró dhɨ ína kàdrì àyɨkya kɨ lavú byá. Tàko ko, akódhɨ adré áyɨ totó tà 'o móndí kɨ kòfalé 'á Gĩká be, tà tídhí Gĩká dré bhàle ru yĩzo àyɨ íbe dhɨ nɨ tà sè. Tà tídhí ru yĩzo nda kpà kàdrì, tà àku ru yĩzo dhɨ nɨ lavú. Kòdhɨ íbe dhɨ, lazikúlí tà tídhí ru yĩzo nda dré adrézó áyɨ totó drĩá dhɨ ɨ kókpà kàdrì, lazikúlí àku dhɨ kɨ lavú.
7 Kònò tà àku Gĩká dré tá bhàle ru yĩzo móndí íbe nda kàdré tá dóro kɨtswálé títí dhɨ, tà adrézó àzya nɨ nɨ bha àrà nɨ 'á dhɨ nɨ tá adré yókódhó.
8 Dɨ, Gĩká kisú tá ína tà kònzɨ áyɨ móndyá ɨ véna gò, tàzoá dhɨ:
«Mírĩ tà dhɨ: Mɨ yi rè ká! Lókyá adrélépi alɨle dhɨ sè dhɨ,
má nɨ tà tídhí ru yĩzo tódhyá Ɨsèrélè ànzɨ íbe, ìndì Yúdà ànzɨ íbe dhɨ nɨ bha.
9 Tà tídhí ru yĩzo nda kɨtswá adrélé ngóró tà àku má dré tá bhàle ru yĩzo àyɨ kɨ tábhí
íbe dhɨ tíni ko.
Lókyá nda kònàdhɨ sè dhɨ, má ru tá àyɨ kɨ drígá gò, àyɨ kɨ adrĩzo apfòle Èzèpétò lésè.
Dɨ, ì ka'ĩ tá àyɨkya tà má dré bhàle ru yĩzo àyɨ íbe nda nɨ lebèle ko.
Gò má dré gòzo vélé àyɨ kɨ tà kisù ko.
10 Dɨ, Mírĩ tà dhɨ: Lókyá adrélépi alɨle dhɨ sè dhɨ,
tà tídhí má dré dra bhàle ru yĩzo tódhyá Ɨsèrélè ànzɨ íbe nda, tà kònɨdhɨ 'ɨ:
Má nɨ áma tátrítrí kúlí bha àyɨ drĩna,
kúlí nda kɨ tɨsɨzo àyɨ kɨ togó na.
Má nɨ mána adré àyɨ kɨ Gĩká ro,
ìndì ì nɨ àyɨkya adré áma móndyá ɨ ró.
11 Dhya àlo kɨtswá gòle áyɨ àzya 'ɨ yà, kó ngalè áyɨ adrúpi 'ɨ yà dhɨ nɨ tadhá,
tàzoá dhɨ ‹Mí kònĩ Mírĩ› dhɨ ko.
Tàko ko, àyɨ nda kɨ títí áma ni,
kɨdhólé móndí tàko lavúlé àyɨ kòfalé dhɨ rú, tsàle móndí kàdrì lavúlé dhɨ rú.
12 Àngyá ko, má nɨ àyɨ kɨ tà kònzɨ kɨ tri.
Má kɨtswá gòle vélé àyɨ kɨ tàkonzì kɨ tà kisù ko.»†
13 Dɨ Gĩká dré tà ru yĩzo nda kòdhɨ nɨ zĩle «tídhí ro» dhɨ sè dhɨ, kòdhɨ adré tadhá dhɨ, akódhɨ bhà tà àku ru yĩzo nda gàrà dri dre. Tà bhàle gàrà dri adrélépi kpà agàle dhɨ, adré 'òle tavìle.

9

Tòlí àku adrézó Gĩká nɨ lɨndrì bha ásà dhɨ ɨ

1 Tà àku Gĩká dré tá bhàle ru yĩzo Ɨsèrélè ànzɨ íbe nda tá tòlí adrézó Gĩká nɨ lɨndrì bha ásà dhɨ íbe, túmănî àrà lólo bvò dri adrézó akódhɨ nɨ lɨndrì bha lána dhɨ be.
2 Dɨ à ledé tá tàbèrènákolò, 'a nɨ nɨ lakízó 'a be rĩ. À zi tá 'a nɨ nɨ àlo kɨle nda nɨ rú «Àrà lólo dhɨ». Àrà nda léna dhɨ, à bhà tá ngá adrézó àtsí tosó sílá dhɨ, mísá àlo dhɨ, ìndì mápà fèle Gĩká dré dhɨ íbe.
3 Kítá 'ìle tàbèrènákolò nda nɨ 'a lakízó dhɨ àmvolésè dhɨ, 'a nɨ nɨ rĩ rú zĩle «Àrà lólo lavúlé dhɨ» tá be.
4 Àrà nda léna dhɨ, à bhà tá àlètárì ledélé órò sè adrézó béndélé za Gĩká dré drĩá dhɨ, ìndì kpúkúbhú rúbhá nɨ nɨ ndryàzo títí órò sè, tà Gĩká dré tá bhàle ru yĩzo móndí íbe nda àdhya be. Kpúkúbhú nda léna dhɨ, à bhà tá lìdrí ledélé órò sè mánnà íbe í léna dhɨ, kùtù fa Àrónà àdhya bí àlú ì dré topfòzo drĩá dhɨ, ìndì kírà tátrítrí kúlí tɨsɨzo àyɨ dri, adrébhá tà Gĩká dré tá bhàle ru yĩzo móndí íbe nda nɨ tà tadhá dhɨ íbe.

* **8:5 8:5** À kònò Pfòma 25:40. † **8:12 8:12** À kònò Yèrèmíyà 31:31-34.

5 Kpúkúbhú nda drĭile dhɨ, à bhà tá kèrùbímà adrébhá Gĭká nɨ adrema mĭlanzĭlanzĭ ro dhɨ nɨ tadhá dhɨ ɨ. Kèrùbímà nda kɨ kupfú ɨ zàle dhɨ, àrà adrézó móndí kɨ tàkonzì tri dhɨ tá be. Dɨ, nyànomvá dhɨ, mà kɨtswá tà nda kòdhɨ kɨ àndu ngɨ mĭbhalé tí bwà ko.
6 Á kòtobhà ngá títí nda ɨ tàbèrènákolò nda léna kònìnɨ dre dhɨ, kòwánà ì adré tá fĭle kĭtú àlo àlo títí ɨ sè 'a nɨ nɨ àlo kɨle nda léna, adrélé àyɨ kɨ àzí 'o.
7 Dɨ, kàdré ína 'a nɨ nɨ rĭ kɨle nda nɨ tà sè dhɨ, kòwánà kɨ kàdrì adré tá ngbà 'í fĭle lána dhɨ nì. Adré tá ngbà 'í fĭle lána vésè àlo kóná àlo sè. Adré tá ngbú fĭle kàrí be, adrélé fèá Gĭká dré áyɨ tàndɨ nɨ tàkonzì kɨ tà sè, ìndì móndí kɨ tàkonzì ì dré tá 'òle tà nĭma ko na dhɨ kɨ tà sè.
8 Kòdhɨ Tɨrí Lólo adré tá tadhá dhɨ, à nzì tá láti adrézó fĭle Árà lólo lavúlé nda léna dhɨ rè ko, tàbèrènákolò nɨ àlo nda dré tá rè dhu adrérà'a be dhɨ 'á.
9 Kòdhɨ adré lókyá ándrò kònìdhɨ nɨ tà tadhá. Adré tadhá dhɨ, ngá kòwánà ì dré adrélé fèle mòbòmà íbe Gĭká dré dhɨ ì kɨtswá móndyá adrébhá lìsámbò nda kɨ 'o dhɨ kɨ togó temvé kɨtswálé títí dhɨ bwà ko.
10 Ángyá ko, ngá ì dré adrélé fèle Gĭká dré nda ɨ ngbà 'í mányàngá ɨ ngá mvùle dhɨ íbe dhɨ 'ɨ. Tà ì dré adrélé 'òle nda ɨ ngbà 'í tà twátwa adrézó móndí kɨ rúbhá kɨ temvé dhɨ 'ɨ. Á adré tòlí nda kɨ 'o kònìnɨ, tsàle lókyá Gĭká dré tà tídhí dhɨ nɨ bhărà'a dhɨ 'á.

Krîsto nɨ kàrí kɨtswá móndí kɨ togó kɨ temvé kɨtswálé tîtî

11 Dɨ, nyànomvá dhɨ, Krísto apfò kòwánà kàdrì ro tà dóro atsábhá dhɨ kɨ tà sè dre. Fɨ kpà tàbèrènákolò kàdrì kɨtswálépi títí àlo nɨ nɨ lavú dhɨ léna dre. Tàbèrènákolò nda, tàbèrènákolò bvò kòndɨ àdhya móndí ì dré ledélé àyɨ kɨ drígá sè dhɨ 'ɨ ko. Be ró dhɨ, tàbèrènákolò nda, tàbèrènákolò bhù àdhya 'ɨ.
12 Akódhɨ fɨ lána ndrĭàgo kɨ kàrí tíàgo kya be fèle dhɨ sè ko. Be ró dhɨ, fɨ ína ngbà 'í vésè àlo Árà lólo lavúlé dhɨ léna áyɨ tàndɨ nɨ kàrí sè, kɨtswálé àma kɨ apá tàkonzì nɨ rĭnyí lésè kóná vésè kólyá.
13 Tátrítrí kúlí zàle dhɨ, à adré ndrĭàgo kɨ kàrí tíàgo kya be dhɨ nɨ adó tíkàrá zàle dhɨ nɨ tópfó be, lɨgìle móndyá adrébhá ndĭ ró àyɨ kɨ tàkonzì sè dhɨ ɨ drĭsè, kɨtswázó àyɨ kɨ rúbhá kɨ temvé, àyɨ kɨ 'òzo atsálé lólo Gĭká dré.
14 Kàdré kònìnɨ dhɨ, Krísto nɨ kàrí adré dɨ vélé àma kɨ togó kɨ temvé tà mà dré 'òle adrébhá tá àma kɨ dri lìle dràdrà kisú dhɨ ɨ lésè, mà kàdréró Gĭká adrélépi lídrì ro dhɨ nɨ tà 'o be dhɨ bvó! Tàko ko, Tɨrí Lólo adrélépi kóná vésè kólyá dhɨ nɨ rĭnyí sè dhɨ, Krísto fè áyɨ tàndɨ mòbòmà kɨtswálépi títí dhɨ ró Gĭká dré àma kɨ tàkonzì kɨ tà sè.
15 Ásà dhɨ, Krísto nda dhya adrélépi áyɨ totó tà 'o móndí kɨ kòfalé 'á Gĭká be, tà tídhí Gĭká dré bhàle ru yĭzo àyɨ íbe dhɨ nɨ tà sè dhɨ 'ɨ, móndyá Gĭká dré azílé dhɨ ì kòkisúró tà dré lazílé àyɨ dré tàyɨlé ro dhɨ, adrézó ába kóná vésè kólyá. Tàko ko, Krísto drà àyɨ kɨ apá àyɨ kɨ tàkonzì ì dré tá 'òle tà àku ru yĭzo dhɨ zàle dhɨ ɨ lésè dre.
16 Kàdré wárágà tɨsìle tàyɨlé ngá kɨ tà sè dhɨ nɨ tà sè dhɨ, adré lèá dhɨ, à kòtadhá rè zyà dhya wárágà nda nɨ tɨsìlepi dhɨ drà dre káyà dhɨ 'íká.
17 Tàko ko, à kɨtswá tà 'o wárágà nda sè bwà ko, dhya nda dré rè dhu adrérà'a lídrì íbe dhɨ 'á. Á nɨ ngbà 'í kɨtswá tà 'o ásà dhya nda nɨ dràma àmvolésè.
18 Tà nda sè dhɨ, Gĭká bhà tá ndìndì tà àku ru yĭzo móndí íbe dhɨ kàrí sè.
19 Ángyá ko, Mósè kòlongó tà títí tátrítrí kúlí dré tá adrélé tàle à kò'o dhɨ ɨ móndyá títí ɨ dré dre dhɨ, dré tíàgo kɨ kàrí ndrĭàgo kya be dhɨ nɨ adózó amúlé yĭ be gò, lɨgìzoá búkù tátrítrí kúlí nda àdhya dri, ìndì móndyá títí nda ɨ drĭsè, fanzĭ rú zĭle ìsópè dhɨ sè, ìndì kítá kă dhɨ sè.
20 Gò dré tàzoá dhɨ: «Kònìdhɨ, kàrí tà Gĭká dré bhàle ru yĭzo àmɨ íbe dhɨ àdhya 'ɨ.»*

* **9:20 9:20** Á kònò Pfòma 24:8.

21 Dɨ dré kpà kàrí nda nɨ adózó lɨgìle tàbèrènákolò dri, ìndì ngá títí adrézó Gïká nɨ lɨndrì bha ásà dhɨ ɨ drǐsè.
22 Tà bàti ró dhɨ, tátrɨ́trí kúlí adré lèá dhɨ, à kàdré ànyɨ́ànyɨ ngá títí dhɨ kɨ temvé kàrí sè. Ángyá ko, kàrí kòkutú ko dhɨ, Gïká kɨtswá móndí kɨ tàkonzì tri ko.
23 Dɨ adré tá lèá dhɨ, à kàdré ngá lɨ́ndrí adrébhá ngá tàndɨ bhù na dhɨ kɨ tadhá nda kòdhɨ kɨ temvé kònìnɨ. Adré dɨ lèá dhɨ, à kàdré ngá tàndɨ bhù àdhya kɨ temvé mòbòmà dóro mòbòmà nda kɨ lavúbhá dhɨ ɨ sè.
24 Tàko ko, Krísto fɨ tá àrà lólo ledélé móndí kɨ drɨ́gá sè, adrélépi tá ngá lɨ́ndrí ngá tàndɨ bhù na dhɨ àdhya ró dhɨ léna ko. Be ró dhɨ, fɨ ína bhù nɨ tàndɨ na gò, pfòle adrélé Gïká kandrá àma kɨ tà sè.
25 Fɨ tá kpà bhù na kɨtswálé áyɨ fe mòbòmà ro vésè be bǐ, ngóró kòwánà kɨ kàdrì dré adrélé fïle Àrà lólo lavúlé dhɨ léna kóná àlo àlo títí ɨ sè kà'wá kɨ kàrí sè dhɨ tínɨ ko.
26 Kònò Krísto kàdré tá 'òá kònìnɨ dhɨ, a nɨ tá lèá dhɨ, kàdré kɨzà nya vésè be bǐ kɨdhólé bvò nɨ bhàma lésè. Dɨ, nyànomvá, lókyá kùdù kònìdhɨ sè dhɨ, Krísto apfò ngbà 'í vésè àlo áyɨ fe mòbòmà ro, kɨtswálé tàkonzì kɨ tà 'o akɨ́lé dhɨ dre.
27 Adré lèá dhɨ, móndí àlo àlo títí dhɨ ì kòdrà vésè àlo gò, àmvolásà dhɨ, Gïká kòtàró àyɨ kɨ tàbvó.
28 Kókpà kòdhɨ tínɨ, Krísto fè ɨ dràle mòbòmà ro vésè àlo, kɨtswálé móndí zyandre dhɨ kɨ tàkonzì kɨ tingá. A nɨ kpà go apfòle vésè nɨ rǐ sè. Dɨ, a nɨ go apfòle kɨtswálé tàkonzì tingá dhɨ bvó ko. Be ró dhɨ, a nɨ go apfòle kɨtswálé lɨ́drì kóná vésè kólyá dhɨ nɨ fe móndyá adrébhá áyɨ letè dhɨ ɨ dré.

10

Krîsto fè ɨ dràle mòbòmà ro ngbà 'î vésè àlo

1 Tà Mósè nɨ tátrɨ́trí kúlí dré adrélé tàle dhɨ ɨ ngbà 'í tà dóro adrébhá alìle dhɨ kɨ lɨ́ndrí 'ɨ, tà dóro tàndɨ nda 'ɨ ko. Ásà dhɨ, tágba à kàdré mòbòmà fe Gïká dré kóná àlo àlo títí ɨ sè landè àko ró yà dhɨ, tátrɨ́trí kúlí nda kɨtswá tàdzí móndyá adrébhá àyɨ kɨ kisí Gïká kandrá dhɨ kɨ 'o kɨtswálé títí ko.
2 Kònò kòkɨtswá tá móndyá adrébhá lìsámbò 'o nda kɨ togó temvé kɨtswálé títí 'í dhɨ, ì kɨtswá tá gòle vélé àyɨ kɨ tàkonzì kisù ko gò, à dré mòbòmà fèma àyɨ kɨ tà sè dhɨ nɨ tayɨ́zó.
3 Tà bàti ró dhɨ, mòbòmà adrélé fèle kóná àlo àlo títí ɨ sè nda ì adré móndyá nda kɨ tàkonzì 'o agálé àyɨ léna dhɨ nì.
4 Ángyá ko, tíàgo kɨ kàrí ndrǐàgo kya be dhɨ kɨtswá tàdzí tàkonzì tingá ko.
5 Dɨ ásà dhɨ, Krísto dré tá adrérà'a 'òle alìle bvò kònìdhɨ lé dhɨ 'á dhɨ, tà tá Gïká dré dhɨ:
«Mí lè tá mòbòmà ɨ ìndì ngá adrélé fèle mòbòmà ro mí dré dhɨ íbe kòdhya ko.
Dɨ, mí ledé mína rúbhá má dré kɨtswálé fèle dhɨ kòdhya.
6 Mí ka'ɨ tá kà'wá adrélé zàle dhɨ ɨ, ìndì mòbòmà adrélé fèle tàkonzì kɨ tà sè dhɨ íbe kòdhya ko.
7 Dɨ má dré tàzoá dhɨ: ‹Á! Gïká, ma kònìdhɨ.
Má alì tà mí dré adrélé lèle má kò'o dhɨ nɨ 'o, ngóró tɨsìle áma tà sè ámɨ búkù pàle dhɨ léna dhɨ tínɨ.›»*
8 Dɨ Krísto nda tà tá rè zyà dhɨ: «Mí lè tá mòbòmà ɨ, ngá adrélé fèle dhɨ ɨ, kà'wá adrélé zàle dhɨ ɨ, ìndì mòbòmà adrélé fèle tàkonzì kɨ tà sè dhɨ íbe kòdhya ko. Mí ka'ɨ tá kpà ngá nda ɨ ko.» Tà tá kònìnɨ, tágba tátrɨ́trí kúlí dré adrézó lèá dhɨ, à kàdré ngá nda kɨ fe Gïká dré dhɨ.
9 Gò dré tàzoá dhɨ: «Ma kònìdhɨ. Má alì tà mí dré adrélé lèle má kò'o dhɨ nɨ 'o.» Ásà dhɨ, bhà tá tà àku nda gàrà dri, tà tídhí nda nɨ bhàzo àrà nɨ 'á.

---

* **10:7 10:7** Á kònò Longó ɨ 40:7-9.

10 Dɨ Yésu Krísto dré tà Gïká dré tá lèle ɨ́ kò'o dhɨ nɨ 'òle dhɨ sè dhɨ, Gïká 'o àma atsálé lólo ɨ́ kandrá, Krísto nɨ rúbhá fèle ngbà 'ɨ́ vésè àlo mòbòmà ro àma kɨ tà sè dhɨ sè.
11 Tátrɨ́trɨ́ kúlí zàle dhɨ, kòwánà títí dhɨ ì adré ngbú adrélé àyɨ kɨ àzí 'o kɨ̈tú àlo àlo títí ɨ sè, adrézó mòbòmà fe landè àko ró, tágba mòbòmà nda ì dré kɨtswázó tàdzí móndí kɨ tàkonzì tɨngá ko dhɨ.
12 Dɨ, Krísto fè ɨ́na ɨ ngóró mòbòmà àlo kwákwá fèle tàkonzì kɨ tà sè kɨtswálépi lókyá títí ɨ sè dhɨ ró gò, dré lɨrɨ́zó Gïká nɨ drɨ́ágó lésè.
13 Kɨdhólé lókyá nda sè dhɨ, adré lókyá Gïká dré dra áyɨ kàrɨbhá kɨ bhàzo adrélé áyɨ pá zàle dhɨ nɨ letè.
14 Tàko ko, mòbòmà àlo kwákwá nda sè dhɨ, 'o móndyá Gïká dré bhàle twá adrélé ɨ́na ró dhɨ ɨ kɨtswálé títí kóná vésè kólyá.
15 Tɨrɨ́ Lólo adré kpà tà nda kɨ longó kòdhya. Àngyá ko, tà tá rè zyà dhɨ:
16 «Mírï̀ tà dhɨ: Lókyá adrélépi alïle dhɨ sè dhɨ, tà tɨ́dhɨ́ má dré dra bhàle ru yïzo
tódhyá àyɨ ɨ́be dhɨ, tà kònɨdhɨ 'ɨ:
Má nɨ áma tátrɨ́trɨ́ kúlí bha àyɨ kɨ togó na, kúlí nda kɨ tɨsɨzo àyɨ drïna.»†
17 Gò tàá dhɨ:
«Má kɨtswá gòle vélé àyɨ kɨ tàkonzì kɨ tà kisù, tà kònzɨ ì dré 'òle dhɨ ɨ́be ko.»‡
18 Dɨ Gïká kòtrï̀ móndí kɨ tàkonzì ɨ kònɨnɨ dhɨ, adré dɨ lèá dhɨ, à kògò vélé mòbòmà fe tàkonzì nda kɨ tà sè ko.

Àma kɨ kisima ànyɨ Gïká làga dhɨ

19 Dɨ áma adrúpi ɨ, mà dré adrélé Yésu nɨ tà ka'ï bàti dhɨ sè dhɨ, mà kɨtswá adrélé fïle Àrà lólo lavúlé dhɨ léna akódhɨ nɨ kàrɨ́ sè.
20 Mà adré fïle lána láti tɨ́dhɨ́ lɨ́drì ro dré nzïle àma dré kɨtswázó lavúlé kɨ́tá 'ɨ̈le dhɨ 'ásè dhɨ 'ásè. Kɨ́tá 'ɨ̈le nda, akódhɨ nɨ rúbhá 'ɨ.
21 Dɨ ásà dhɨ, mà dré adrélé kòwánà kàdrì adrélépi Gïká nɨ dzó drïle dhɨ ɨ́be dhɨ sè dhɨ,
22 mà kàdré àma kɨ kisí ànyɨ Gïká làga togó dóro adrélépi akódhɨ nɨ ka'ï bàti dhɨ sè. Tàko ko, akódhɨ temvé àma kɨ togó, àma kɨ tàkonzì nïnï̀ tɨngázó dre. Dzì kpà àma kɨ rúbhá yï̈ tsèrèlè dhɨ sè dre.
23 Mà kàdré kpà tròle gígɨ́ ro tà mà dré adrézó mï̀ bha ásà, adrézó kpà longóá dhɨ rú. Tàko ko, Gïká tà nda nɨ lazílépi dhɨ kɨtswá adrélé ka'ïle togó wǎyi sè.
24 Mà kàdré kpà àma kɨ adrúpi kɨ tà kisù, adrézó ru kodzó àma kòfalésè, mà kàdréró tà dóro 'o lèle sè.
25 Mà kòtayɨ́ adrema ru kɨmó àma kɨ adrúpi ɨ́be dhɨ ngóró móndí àruka kya tɨ́nɨ ko. Be ró dhɨ, mà kàdré ru tɨmbà àma kòfalésè àma kɨ tà ka'ïka'ï na. Mà kàdré vélé 'òá adrézó lïle ába drïdrï̀, mà dré adrérà'a kɨ̈tú Mírï̀ dré dra agòzo dhɨ nɨ no atsárà'a ànyɨ dhɨ 'á.
26 Dɨ, mà kògò adrélé tàkonzì 'o ɨze sè mà dré tà bàti kisúzó nïle dhɨ àmvolésè dhɨ, mòbòmà kɨtswálépi tàkonzì nda kɨ tɨngá dhɨ nɨ adré vélé yókódhó.
27 Mà kàdré 'òá kònɨnɨ dhɨ, tayɨ́ ngbà 'ɨ́ tirï̀ àma dré, mà dré adrérà'a Gïká nɨ tàbvó tàma letè, túmǎní àtsɨ́ kàdrì dra akódhɨ nɨ kàrɨbhá kɨ zàlepi vèle dhɨ be dhɨ 'á.
28 Tàko ko, dhya àlo kògà Mósè nɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí 'òle gò, móndí rï̀ yà, kó ngalè na yà tà nda nɨ nobhá mï̀ sè dhɨ ì dré akódhɨ nɨ asíkɨ̈zo dhɨ, à adré akódhɨ nda nɨ 'o dràle, kɨzà nɨ nɨ bha àko ró.
29 Kàdré kònɨnɨ dhɨ, mì adré kisùá dhɨ, à nɨ dɨ vélé tà ŋo dhya adrélépi Gïká nɨ Mvá nɨ ayɨ́zè, adrélépi kàrɨ́ tà Gïká dré bhàle ru yïzo dhɨ àdhya áyɨ 'òlepi atsálé lólo dhɨ nɨ no ngá tàko ró, ìndì adrélépi Tɨrɨ́ Gïká dré fèle áyɨ togó tanɨ sè dhɨ nɨ lodhá dhɨ dri ngɨ́nɨ?

† **10:16 10:16** A kònò Yèrèmíyà 31:33. ‡ **10:17 10:17** A kònò Yèrèmíyà 31:34.

30 Àngyá ko, mà nǐ dhya tà kònɨ kɨ tàlepi dhɨ be: «Má nɨ móndí kɨ tà kònzɨ kɨ vúdrǐ logó àyɨ dré dhɨ ma. Má nɨ tà logó àyɨ dré tà ì dré 'òle dhɨ ɨ tí dhɨ ma.» Akódhɨ nda tà kpà dhɨ: «Mírǐ nɨ áyɨ móndyá kɨ tàbvó ta.»§
31 Dhèle Gǐká lídrì ro dhɨ drígá dhɨ, tà adrélépi tirǐ fe gàle dhyá léna dhɨ 'ɨ!
32 Mì kisù rè lókyá mì dré tá Gǐká nɨ ngádra kisúzó ngá kazá àmɨ kɨ togó na dhɨ ká! Lókyá nda sè dhɨ, tágba mì dré tá adrézó kɨzà nya dhɨ, mì adré tá àmɨ kɨ togó tsɨ àdzú kàdrì dhɨ na.
33 Lókyá àruka ɨ sè dhɨ, à adré tá àmɨ kɨ lodhá, adrézó àmɨ kɨ mǐ pfo móndyá títí ɨ kandrá. Lókyá àruka ɨ sè dhɨ, mì adré tá àmɨ kɨ totó tätä móndí adrébhá kɨzà nya kònɨnɨ dhɨ làga.
34 Mì adré tá kɨzà do àmɨ kɨ togó na móndí 'ɨle bădzó na dhɨ kɨ tà sè. À kàdré àmɨ kɨ ngá topá dhɨ, mì adré tá tà nda nɨ ka'ǐ dóro, adrézó lenzélé ásà. Tàko ko, mì nǐ tá tàle dhɨ, àmɨ tá àmɨkya tà dóro ngá nda kɨ lavúbhá dhɨ íbe, ìndì tà nda ì kɨtswá akílé bwà ko dhɨ be.
35 Dɨ ásà dhɨ, mì kòbhe tà mì dré ka'ǐle bàti dhɨ ko. Àngyá ko, mì nɨ làgí múrúngú kisú ásà.
36 Adré dɨ lèá dhɨ, mì kàdré togó tsɨ, adrézó tà Gǐká dré adrélé lèle mì kò'o dhɨ kɨ 'o, mì kòkisúró tà dré lazílé dhɨ be dhɨ bvó.
37 Tàko ko, ngóró Gǐká nɨ Kúlí dré adrélé tàle dhɨ tínɨ:
«Tayí ngbà 'í lókyá tsà,
dhya adrélépi alɨle dhɨ dré alɨzo. Kɨtswá ína gǐle ko.
38 Dhya adrélépi gyăgya má mǐlésè dhɨ nɨ adré lídrì íbe áyɨ tà ka'ǐka'ǐ sè.
Dɨ, kògò ína bvólé ro dhɨ, áma togó kɨtswá kɨnílé akódhɨ nɨ tà sè ko.»*
39 Àma ró dhɨ, àma móndí adrébhá gòle bvólé ro kɨtswálé dràdrà kisú dhɨ 'ɨ ko. Be ró dhɨ, àma àmakya móndí adrébhá Gǐká nɨ ka'ǐ gò adrézó adrílé dhɨ 'ɨ.

11

Tà ka'ǐka'ǐ

1 Dhya adrélépi tà ka'ǐka'ǐ íbe bàti dhɨ adré ka'ǐá tàle dhɨ, í nɨ dra tà í dré adrézó mǐ bha ásà dhɨ kɨ kisú káyà dhɨ. Adré kpà nǐá tàle dhɨ, tà í dré kɨtswálé nòle mǐ sè ko dhɨ kɨ dra ru 'o káyà dhɨ be.
2 Atú dhɨ, àma kɨ tábhí ì ka'ǐ tá Gǐká kònɨnɨ gò, akódhɨ dré àyɨ kɨ tà bhàzo kuru ásà.
3 Tà ka'ǐka'ǐ sè dhɨ, mà nǐ tàle dhɨ, Gǐká bhà bhù ɨ bvò be áyɨ kúlí sè dhɨ be. Dɨ ngá adrélé nòle mǐ sè dhɨ ì apfò ngá adrélé nòle mǐ sè ko dhɨ ɨ lésè.
4 Tà ka'ǐka'ǐ sè dhɨ, Àbélè fè tá Gǐká dré mòbòmà dóro dhɨ Kàyínà àdhya nɨ lavú. Akódhɨ nɨ tà ka'ǐka'ǐ nda sè dhɨ, Gǐká ka'ǐ ngá dré fèle nda ɨ gò, akódhɨ nɨ tà bhàzo kuru, akódhɨ nɨ zǐzo móndí gyăgya dhɨ ró. Dɨ tà ka'ǐka'ǐ nda sè dhɨ, Àbélè adré rè dhu tà ta àma dré, tágba dré dràzo dhɨ.
5 Tà ka'ǐka'ǐ sè dhɨ, Gǐká do tá Ènókà í véna, kòdràró ko dhɨ bvó. Dɨ à dré gòzo vélé akódhɨ nɨ kisú ko, Gǐká dré tá akódhɨ nɨ dòle í véna dhɨ sè. Àngyá ko, Gǐká nɨ Kúlí adré tàá dhɨ, drǐdrǐ Ènókà nda nɨ dòzo dhɨ kandrá dhɨ, akódhɨ nɨ tà 'o tá Gǐká nɨ togó kɨnílé.
6 Dɨ, tà ka'ǐka'ǐ àko dhɨ, dhya àlo kɨtswá ína Gǐká nɨ togó 'o kɨnílé bwà ko. Tàko ko, lè dhya ángùdhi adrélépi áyɨ kisí ànyɨ Gǐká làga dhɨ kàdré ka'ǐá dhɨ, akódhɨ be, ìndì adré làgí múrúngú fe móndyá títí adrébhá áyɨ nda togó wăyi sè dhɨ ɨ dré káyà dhɨ.
7 Tà ka'ǐka'ǐ sè dhɨ, Gǐká dré tá tà lazízó Nówè dri tà kɨtswálé nòle rè ko dhɨ kɨ tà sè dhɨ, Nówè ka'ǐ tá Gǐká nɨ kúlí nda 'òle gò, bwátù kàdrì dhɨ nɨ ledézó kɨtswázó áyɨ

§ **10:30 10:30** À kònò Dùtèrònómè 32:35-36. * **10:38 10:38** À kònò Abàkúkà 2:3-4.

súrú tɨdrí. Dɨ ásà dhɨ, bhà tá tà móndyá bvò àdhya ɨ dri gò, dré atsázó gyăgya Gïká mïlésè áyɨ tà ka'ïka'ï nda sè.
8 Tà ka'ïka'ï sè dhɨ, Gïká dré tá Àbàrámà nɨ zïzo lɨle bvò dré kɨtswálé kisúlé tàyɨlé ro dhɨ na dhɨ, Àbàrámà ka'ï tá Gïká nɨ kúlí nda 'òle gò, dré lɨzo, tágba dré tá nïzoá ngalè í adré tá lɨle ángolé ya dhɨ ko dhɨ.
9 Akódhɨ nɨ tà ka'ïka'ï nda sè dhɨ, dré bhà mòzo adrézó móndí twá ro bvò Gïká dré tá lazílé í dré nda na. Gò dré adrézó wémà ɨ zàle, ngóró Ɨsákà ɨ Yàkóbhò be tà lazílé nda nɨ kisúbhá tàyɨlé ro dhɨ ì dré kpà 'òle dhɨ tínɨ.
10 Tàko ko, adré tá bhàandre Gïká dré tá tà nɨ nɨ kisùzo drïdrï gò, sïzoá pá íbe tätä dhɨ nɨ letè.
11 Tà ka'ïka'ï sè dhɨ, Àbàrámà nda kisú tá rïnyí mvá tïzo, tágba akódhɨ nɨ kóná dré tá lavúzó, ìndì Sárà nɨ tàndɨ dré tá adrézó kóndó ro dhɨ. Àngyá ko, nò tá Gïká tà nda nɨ lazílépi í dré dhɨ ngóró dhya í dré kɨtswálé ka'ïle togó wăyi sè dhɨ ró.
12 Dɨ ásà dhɨ, agó àlo adrélépi tá ànyɨ dràdrà mïle nda lésè dhɨ, ànzɨ ì dré topfòzo lɨzólé zyandre ró, ngóró bhïbhínyà bhù mïbhalé 'á dhɨ ɨ tínɨ, ìndì sínyí yïandre mïle kɨtswálé nàle bwà ko dhɨ tínɨ.
13 Móndyá títí nda kòdhɨ ì adré tá atsílé tà ka'ïka'ï na, tsàle lókyá ì dré todrărà'a. Ɨ kisú tá tà Gïká dré lazílé dhɨ ɨ ko. Dɨ, ì nò tá àyɨkya tà lazílé nda ɨ vwàvwà ro, tà nda kɨ ka'ïzo dóro. Ɨ ka'ï tá kpà tàle dhɨ, àyɨ tá ngóró móndí twá bvò àyɨkya ró dhɨ àko dhɨ ɨ tínɨ.
14 Móndyá adrébhá tà ta làsú be kònìnɨ dhɨ ì adré tadhá ngádra 'á dhɨ, ì adré bvò àzya nda adrélé àyɨkya ró.
15 Kònò ì kàdré tá bvò ì dré tá tayílé dhɨ nɨ tà kisù dhɨ, ì nɨ tá kɨtswá láti kisú nzìzo bvò nda na.
16 Dɨ, ì adré tá àyɨkya bvò dóro lavúlé dhɨ nɨ nda kisúlé kòdhya. Kòdhɨ adré tàá dhɨ, ì adré tá bvò bhù na dhɨ nɨ nda kòdhya. Dɨ ásà dhɨ, Gïká kanyò àko ì dré adrélé áyɨ zi àyɨ kɨ Gïká ro dhɨ sè. Tàko ko, akódhɨ ledé bhàandre àyɨ dré dre.
17 Tà ka'ïka'ï sè dhɨ, Gïká dré tá Àbàrámà nɨ tabhïzo dhɨ, Àbàrámà fè tá Ɨsákà mòbòmà ro akódhɨ dré. Dɨ akódhɨ tà Gïká dré tá lazílé dhɨ kɨ kisúlépi nda adré tá 'òle áyɨ mváagó àlo kwákwá dhɨ nɨ fe dràle,
18 tágba Gïká dré tá tàzoá drá dhɨ «À nɨ ngbà 'í Ɨsákà nɨ ànzɨ kɨ zi ámɨ ànzɨ ɨ ró dhɨ kòdhya» dhɨ.*
19 Àbàrámà adré tá ína kisùá dhɨ, tágba Ɨsákà kòdrà yà dhɨ, Gïká rïnyí íbe kɨtswázó akódhɨ nɨ tɨngá dràdrà lésè. Dɨ à nɨ kɨtswá tàá kúlí alaala sè dhɨ, Àbàrámà gò áyɨ mváagó nda nɨ kisú ngóró móndí tɨngálé dràdrà lésè dhɨ tínɨ.
20 Tà ka'ïka'ï sè dhɨ, Ɨsákà zi tá tà tanɨ Gïká tí Yàkóbhò ɨ dri Èsáwù be tà adrébhá tá alìle dhɨ kɨ tà sè.
21 Tà ka'ïka'ï sè dhɨ, Yàkóbhò dré tá adrérà'a 'òle dràle dhɨ 'á dhɨ, zi tá tà tanɨ Gïká tí Yòséfà nɨ ànzɨ àlo àlo títí dhɨ ɨ dri. Gò dré Gïká nɨ lɨndrì bhàzo, í dré tá adrérà'a áyɨ agò áyɨ kùtù fa dri dhɨ 'á.
22 Tà ka'ïka'ï sè dhɨ, Yòséfà dré tá adrérà'a ànyɨ dràdrà mïle dhɨ 'á dhɨ, longó tá Ɨsèrélè ànzɨ kɨ apfòma Èzèpétò lésè dhɨ nɨ tà gò, dré tà í dré tá lèle à kò'o áyɨ fà nɨ tà sè áyɨ dràma àmvolésè dhɨ nɨ tà lazízó.
23 Tà ka'ïka'ï sè dhɨ, Mósè nɨ tibhá ì zù tá akódhɨ mbă na akódhɨ nɨ tïma àmvolésè. Tàko ko, ì nò tá dhɨ, mvámvá nda nɨ tà avé tò. Ɨ ro tá kpà ngá, ì dré tá ópí kàdrì nɨ kúlí gàle 'òle dhɨ sè ko.
24 Tà ka'ïka'ï sè dhɨ, Mósè nda dré tá mbàzo atsálé kàdrì dhɨ, gà tá à kàdré áyɨ zi ópí kàdrì, Fàráwò nɨ zapi nɨ mvá ro dhɨ rè.

---

* **11:18 11:18** À kònò Kɨdhoma 21:12.

25 Dɨ kɨpè tá kɨzà nyàma túmǎní móndyá Gĩká àdhya ɨ́be dhɨ kòdhya, lenzema tàkonzɨ nɨ tà sè lókyá tsà sè dhɨ nɨ àrà 'a.
26 Akódhɨ mĩlésè dhɨ, kanyò mvòle Krísto nɨ tà sè dhɨ tá dóro lavúlé, ngá làgí be kàdrɨ Ɛ̀zèpétò na dhɨ kɨ kisúlé dhɨ rúsè. Àngyá ko, adré tá mì bha làgí múrúngú í dré kɨtswálé kisúlé dhɨ dri.
27 Akódhɨ nɨ tà ka'ĩka'ĩ nda sè dhɨ, apfò tá Ɛ̀zèpétò lésè ópí kàdrɨ nɨ togóaswa nɨ ro àko ró gò, dré áyɨ togó tsɨzo lɨzo ába drĩdrĩ, dré tá adrélé Gĩká kɨtswálé nòle mì sè bwà ko dhɨ nɨ no dhɨ sè.
28 Tà ka'ĩka'ĩ nda sè dhɨ, tà tá Ɨsèrélè ànzɨ ɨ dré dhɨ, ì kò'o gwányá Pásɨkà àdhya, kàrí lɨgɨzo dzóti fa ɨ rúsè, kɨtswálé ángéló adrélépi dràdrà fe dhɨ kòtupfúró àyɨ kɨ ànzɨàgo kàyo ró dhɨ ɨ todràle ko dhɨ bvó.
29 Tà ka'ĩka'ĩ sè dhɨ, Ɨsèrélè ànzɨ ì zya tá yĩandre Kɨka, ngóró à dré adrélé atsílé àrà fà ro dhɨ 'ásè dhɨ tínɨ. Dɨ, Ɛ̀zèpétò ì kòtabhĩ tà nda 'òle dre dhɨ, yĩandre nda dré anzízó àyɨ drĩsè rùkù àyɨ kɨ tupfú todràle.
30 Tà ka'ĩka'ĩ sè dhɨ, Ɨsèrélè ànzɨ ì tatsí tá Yèríkò làgásè kúrúkúrú kĩtú nzi-drĩ-rĩ gò, bhàandre nda nɨ zèríbà dré adàzo kĩní mi.
31 Tà ka'ĩka'ĩ sè dhɨ, Rábà, tòkó zàràbhù ro dhɨ ka'ĩ tá Ɨsèrélè ànzɨ mùle lùzu ró dhɨ ɨ dòle í véna gò, à dré akódhɨ nɨ pfùzo dràle túmǎní móndyá lɨgíbhá Gĩká rú dhɨ ɨ́be ko.
32 Dɨ má nɨ go vélé tàá ngínɨ? Lókyá má dré kɨtswázó tà ta Gèdèyónà nɨ tà dri, Bàrákà nɨ tà dri, Sàmòsónà nɨ tà dri, Yèfétà nɨ tà dri, Dàwídĩ nɨ tà dri, Sàmùwélè nɨ tà dri, ìndɨ pròfétà kɨ tà dri dhɨ yó.
33 Áyɨ nda kɨ tà ka'ĩka'ĩ sè dhɨ, ì bhu tá àdzú òpì kɨ lavúzó, ì 'o tá tà gyǎgya ɨ, ì kisú tá tà Gĩká dré tá lazílé dhɨ ɨ, ì tabhó tá kàmĩ kɨ sɨbhálé ɨ,
34 ì kɨdrá tá àtsɨ adrélépi kòle rĩnyi ró dhɨ, ì lapá tá móndí kɨ sápí ɨ sílésè. Àyɨ tà ɨ́be yàyà dhɨ ì atsá tá rĩnyi ró. Ɨ atsá tá àgo tòmbátòmba ɨ ró àdzú na, àyɨ kɨ kàrɨbhá angábhá bvò twá ɨ lésè dhɨ kɨ ladró.
35 Tòkó ì gò tá àyɨ kɨ móndí tá dràbhá dhɨ kɨ kisú ngóró móndí tɨngálé dràdrà lésè dhɨ ɨ tínɨ.
Móndí àruka ì tayí tá àyɨ adrélé rúbhá 'òle aswálé gò, ì dré todràzo. Ɨ gà tá à kàpá àyɨ dhɨ rè, ì kòngaró dràdrà 'ásè lídrɨ dóro lavúlé dhɨ nɨ kisú be dhɨ bvó.
36 Àrukabhá nɨ ì tayí tá àyɨ adrélé gùle, adrélé tswàle, adrélé 'ìle nyìrɨ sè, adrélé bhèle bǎdzó na.
37 À lebhé tá àruka nɨ ɨ todràle kírà sè. À tɨsì tá àruka nɨ ɨ 'a be rĩ. À tupfú tá àruka nɨ ɨ todràle sápí sè. Àruka nɨ ì tatsí tá lemerèbhá ɨ ró kíní kábilígyà kya ndrĩ ɨ́be asólé àyɨ rú dhɨ ɨ́be. Ɨ tayí tá àyɨ adrélé mì pfòle, adrélé 'òle kònzɨ.
38 Ɨ tatsí tá duku ɨ 'ásè ìndì kòngó ɨ drĩsè, adrélé àyɨ kɨ tuzù kírà gŏ ɨ 'ásè, ìndì bhú kĩní zàle dhɨ ɨ 'ásè. Tágba dré tá adrézó kònìnɨ dhɨ, móndyá bvò kòndɨ àdhya ì kɨtswá tá àyɨ nda kɨ lɨndrɨ sè ko!
39 Móndyá títí nda kòdhɨ kɨ tà ka'ĩka'ĩ sè dhɨ, Gĩká bhà tá àyɨ kɨ tà kuru. Dɨ, ì kisú tá àyɨkya tà dré tá lazílé dhɨ ko.
40 Tàko ko, Gĩká bhà tá tà dóro lavúlé dhɨ zùle àma dré, kɨtswázó àma kɨ 'o kɨtswálé títí túmǎní àyɨ ɨ́be dhɨ bvó.

12

Gĩká nɨ ànzɨ kɨ lotoma

1 Dɨ àma ró dhɨ, àma móndyá zyandre àyɨ kɨ tà ka'ĩka'ĩ tadhábhá nda ɨ́be kɨmólé àma làgásè kúrú. Dɨ ásà dhɨ, lè mà kòbhe àma rúsè ngá lanzì títí adrébhá àma kɨ kɨkí dhɨ ɨ, túmǎní tàkonzɨ adrébhá àma kɨ tɨ'ɨ dhɨ ɨ́be, mà kàdréró angú Gĩká dré bhàle àma kandrá dhɨ nɨ ra landè àko ró.

2 Mà kàdré kpà àma kɨ mĭ bha Yésu dri. Tàko ko, akódhɨ nda dhya láti nzĭlepi àma dré adrézó Gĭká nɨ ka'ĭ dhɨ 'ɨ, ìndì dhya adrélépi àma kɨ 'o kɨtswálé títí àma kɨ tà ka'ĭka'ĭ na dhɨ 'ɨ. Akódhɨ dré tá kólénzé Gĭká dré bhàle ɨ́ kandrá dhɨ nɨ nòle dhɨ sè dhɨ, ka'ĭ tá kɨzà nyàle fa kɨpakɨpa dri, kanyò nɨ nɨ nòzo tà tàko ró gò, dré lirɨ́zó Gĭká nɨ lirɨ́rà òpì àdhya nɨ drɨ́ágó lésè.

3 Mì kisù rè ngalè akódhɨ mvò tá tàkonzìbhá lɨgɨ́bhá ɨ́ rú kònìnɨ dhɨ kɨ tà ngɨ́nɨ ya dhɨ ká, mì kòkɨtswáró landèle àmɨ kɨ togó tayɨ́zó lanzĭle ko dhɨ bvó.

4 Tàko ko, àdzú mì dré adrélé bhùle tàkonzì íbe kòdhɨ léna dhɨ, mì bhu rè tsàle àmɨ kɨ kàrɨ́ dré kutúrà dhɨ na ko.

5 Mì tɨvì kúlí Gĭká dré tàle àmɨ kɨ kodzózó áyɨ ànzɨ ɨ ró dhɨ dre? Akódhɨ tà dhɨ:

«Áma mvá, Mírì kàdré ámɨ lotó dhɨ, mí kònò tà nda tà tàko ró ko.
Kàdré ámɨ tàkonzì tadhá mí dré dhɨ, mí kòtayí ámɨ togó lanzĭle ásà ko.
6 Tàko ko, Mírì adré móndyá títí ɨ́ dré adrélé lèle dhɨ kɨ lotó kòdhya.
Adré kpà tà ŋo móndyá títí ɨ́ dré adrélé ka'ĭle áyɨ ànzɨ ɨ ró dhɨ ɨ dri.»*

7 Gĭká kàdré dɨ àmɨ kɨ lotó dhɨ, mì kàdré togó tsɨ, adrézó kɨzà mì dré adrélé nyàle nda kɨ mvo. Gĭká adré àmɨ kɨ 'o ngóró áyɨ tàndɨ nɨ ànzɨ ɨ tínɨ. Tàko ko, mvámvá àlo atá nɨ dré adrézó lotóá ko dhɨ tsì be?

8 Dɨ, Gĭká kàdré àmɨ kɨ lotó ngóró dré adrélé 'òle áyɨ ànzɨ títí dhɨ kɨ tà sè dhɨ tínɨ ko dhɨ, kòdhɨ adré tadhá dhɨ, àmɨ akódhɨ nɨ ànzɨ 'ɨ bàti ko. Be ró dhɨ, àmɨ àmɨkya bákólyá ànzɨ 'ɨ.

9 Àma títí dhɨ ɨ tá atá bvò dri adrébhá tá àma kɨ lotó dhɨ íbe gò, mà dré adrézó àyɨ kɨ lindrì bha. Kàdré kònìnɨ dhɨ, lè mà kàdré dɨ vélé àma kɨ bha àma kɨ Atá bhù na dhɨ nɨ rĭnyí zàle, mà kàdrɨ́ró be dhɨ bvó!

10 Àma kɨ atá bvò dri nda ì adré tá àma kɨ lotó lókyá tsà sè, ngóró dré tá adrélé dóro àyɨ mĭlésè dhɨ tínɨ. Dɨ, Gĭká adré ína àma kɨ lotó ngóró dré adrélé dóro àma dré dhɨ tínɨ, mà kàtsáró lólo ngóró ɨ́ dré adrélé lólo dhɨ tínɨ.

11 Dhya ángùdhi adrélé lotólé dhɨ adré tà nda nɨ no lókyá nda sè dhɨ ngóró tà adrélépi arɨ́ fe dhɨ ró ko. Be ró dhɨ, adré ína tà nda nɨ no ngóró tà adrélépi kɨzà fe dhɨ ró. Dɨ, àmvolásà, à kòlotó akódhɨ nda kɨtswálé títí dre dhɨ, a nɨ lò'wa dóro 'a bĭ, adrézó tà gyăgya 'o tà kìdrɨ́kìdrɨ na.

12 Dɨ ásà dhɨ, lè mì kògò rĭnyí fe àmɨ kɨ drɨ́gá toròbhá dhɨ ɨ dré, ìndì àmɨ kɨ pá landèbhá dhɨ ɨ dré.

13 Mì kàdré kpà láti lotó àmɨ kɨ pá ɨ dré, móndɨ́ pá íbe yàyà dhɨ ì kàtsáró mèrèkpè ɨ ró ko, be ró dhɨ, ì kàdrɨ́ró be dhɨ bvó.†

Gĭká nɨ gàma ko dhɨ

14 Lè mì kàdré láti nda adrézó tà kìdrɨ́kìdrɨ íbe àmɨ kòfalé móndyá títí dhɨ íbe. Mì kàdré kpà àmɨ kɨ fe adrélé lólo Gĭká dré be. Tàko ko, dhya áyɨ fèlepi adrélé lólo Mírì dré ko dhɨ, kɨtswá ína akódhɨ nɨ no ko.

15 Mì kònò dóro, dhya àlo àmɨ kòfalé dhɨ kòtayɨ́ró ɨ vwàle Gĭká nɨ togó tanɨ rúsè ko. Dhya àlo kòtayí kpà áyɨ togó atsálé kùdzɨ́kùdzi ko, tà kùdzí nda kàtsáró kpà móndɨ́ àruka bĭ dhɨ ɨ rú, àyɨ kɨ 'o atsálé ndĭ ró ko.

16 Mì kònò kpà dóro, dhya àlo àmɨ kòfalé dhɨ kò'oró ndòtò tà ko, ìndì kògàró Gĭká nɨ tà Èsáwù àdhya tínɨ ko. Tàko ko, Èsáwù nda lagɨ́ tá ína tà ɨ́ dré tá kɨtswálé kisúlé tàyɨlé mvá kàyo àdhya ró dhɨ ngbà 'ɨ́ mányàngá mvá tsà dhɨ sè.

17 Ngóró mì dré nĭle be dhɨ tínɨ dhɨ, àmvolásà dhɨ, dré gòzo tódhyá tà tanɨ nda nɨ le kisúlé gò, à dré gàzoá rè. Ndà tá láti tà nda nɨ ladzázó, dɨ, kɨtswá tá ína ko, tágba dré tà nda nɨ ndàzo mĭndra sè bĭ dhɨ.

---

* **12:6 12:6** A kònò Tògyakúlí 3:11-12. † **12:13 12:13** A kònò Tògyakúlí 4:26.

18 Áma adrúpi ɨ, mì kisí tá àmɨ ànyɨ kòngó kɨtswálé tabèle bwà, ìndì adrélépi kòle àtsɨ ró dhɨ làga ko. Mì kisí kpà àmɨ ànyɨ àrà adrélépi tínímvá ro ìndì ngátsi ró, kàgùmá dré adrézó vïle lána dhɨ làga, ngóró Ɨsèrélè ànzɨ ì dré tá 'òle kòngó Sïnáyï àdhya na dhɨ tínɨ ko.
19 Mì kisí kpà àmɨ ànyɨ àrà gòká vòzo gò, kúlí tirï fèlepi dhɨ nɨ yòzo lána dhɨ làga ko. Tàko ko, Ɨsèrélè ànzɨ ì dré tá kúlí nda nɨ yïzo dhɨ, ì lizí tá Gïká nɨ ti, kòkɨkíró kúlí nda, kògòró tà ta ko dhɨ bvó.‡
20 Àngyá ko, ì kɨtswá tá tà kúlí nda dré tá adrélé tàle ì kò'o dhɨ nɨ mvo bwà ko. Kúlí nda tà tá dhɨ: «Dhya àlo kòtabè kòngó kònìdhɨ dhɨ, kàdré gba kà'wá 'ɨ yà dhɨ, lè à kòlebhé akódhɨ nda dràle kírà sè.»§
21 Tà ì dré tá nòle nda dré tirï fèle àyɨ dré tò dhɨ sè dhɨ, Mósè nɨ tàndɨ tà tá dhɨ: «Má adré lyàle tirï dré.»*
22 Dɨ, mì kisí àmɨkya àmɨ ànyɨ kòngó Sïyónà àdhya làga, ìndì Yèrúsalémà, bhàandre Gïká lídrì ro dhɨ àdhya bhù na dhɨ làga. Mì kisí àmɨ ànyɨ ángéló lìzólìzo ru kɨmóbhá adrélé lenzélé dhɨ ɨ làga.
23 Mì kisí àmɨ ànyɨ Gïká nɨ ànzɨ kàyo ró ru kɨmóbhá, àyɨ kɨ rú tɨsìzo bhù na dhɨ ɨ làga. Mì kisí àmɨ ànyɨ Gïká, móndyá títí dhɨ kɨ tàbvó tàlepi dhɨ làga, ìndì móndyá atsábhá gyăgya kɨtswálé títí dhɨ kɨ líndrí ɨ làga.
24 Mì kisí kpà àmɨ ànyɨ Yésu adrélépi áyɨ totó tà 'o móndí kɨ kòfalé 'á Gïká be, tà tídhí Gïká dré bhàle ru yïzo àyɨ íbe dhɨ nɨ tà sè dhɨ làga, ìndì akódhɨ nɨ kàrí kutúlépi, adrélépi tà ta dóro lavúlé Àbélè nɨ kàrí àdhya rúsè dhɨ làga.
25 Mì kònò dɨ dóro, mì kògàró dhya adrélépi tà ta àmɨ dré dhɨ ko. Tàko ko, móndyá dhya adrélépi tá tà longó àyɨ dri bvò dri dhɨ nɨ gabhá rè dhɨ ì kòlapá Gïká nɨ tàbvó tàma sílésè ko dhɨ, mà nɨ dɨ àmakya lapá ngínɨngínɨ ró, mà kàdré àma kɨ alá dhya adrélépi tà longó àma dri bhù lésè dhɨ rú dhɨ?
26 Lókyá nda kònàdhɨ sè dhɨ, Gïká nɨ kúlí kɨzí tá bvò tà tàndɨ ró. Dɨ, nyànomvá dhɨ, akódhɨ lazí kúlí tàzoá dhɨ: «Má kɨtswá ngbà 'í gòle bvò kɨzí kòdhya ko. Be ró dhɨ, má nɨ go tódhyá bvò kɨ kɨzí bhù íbe vésè àlo.»
27 Kúlí «tódhyá» ìndì «vésè àlo» kòdhɨ ì adré lèá tàle dhɨ, Gïká nɨ ngá títí í dré tá bhàle dhɨ kɨ kɨzí tɨngálé, ngá kɨtswálé kɨzílé bwà ko dhɨ ì kàdréró rè dhu be dhɨ bvó.
28 Dɨ ásà dhɨ, mà dré adrélé òpì kɨtswálé kɨzílé bwà ko dhɨ nɨ kisú dhɨ sè dhɨ, mà kàdré àwoyà fe Gïká dré, adrézó akódhɨ nɨ lɨndrì bha akódhɨ nɨ ròma sè, ngóró dré kɨtswálé akódhɨ mïlésè dhɨ tínɨ.
29 Tàko ko, àma kɨ Gïká ína àtsí adrélépi ngá za vèle dhɨ 'ɨ.†

13

Tà tàle kùdù ro móndyá ka'ïbhá kɨ kodzózó dhɨ ɨ

1 Lè mì kàdré ru le àmɨ kòfalésè ngóró adrúpi ɨ tínɨ.
2 Mì kòtɨvì adrema móndí twá kɨ ka'ï dòle àmɨ kɨ dzó na kùmú ɨ ró dhɨ ko. Tàko ko, móndí àruka adrébhá 'òá kònìnɨ dhɨ ì ka'ï tá ángéló ɨ dòle àyɨ kɨ dzó na nïá àko ró.
3 Mì kàdré móndí 'ɨle bădzó na dhɨ kɨ tà kisù, ngóró mì adré tá bă nya túmănî àyɨ íbe na tínɨ. Mì kàdré kpà móndí adrélé mï pfòle dhɨ kɨ tà kisù, ngóró mì adré tá kɨzà nya àyɨkya tínɨ na tínɨ.
4 Lè móndyá títí dhɨ ì kàdré làmó nɨ tà bha kuru. Làmó na dhɨ, mì kàdré àmɨ kɨ rúbhá lɨkí adrélé ngbà 'í móndí mì dré mòle dhɨ ɨ dré. Tàko ko, Gïká nɨ móndyá adrébhá múná tà 'o dhɨ kɨ tàbvó ta, túmănî móndyá adrébhá ndòtò tà 'o dhɨ íbe.

‡ **12:19 12:19** A kònò Pfòma 19:16-22. § **12:20 12:20** A kònò Pfòma 19:12-13. * **12:21 12:21** A kònò Dùtèrònómè 9:19. † **12:29 12:29** A kònò Dùtèrònómè 4:24.

5 Lè mɨ kòtayí àmɨ làfa lovó dré adrélé tidrĩle dhɨ ko. Be ró dhɨ, mɨ kàdré àmɨkya
lenzélé ngá mɨ dré adrézó ába dhɨ kɨ tà sè. Ângyá ko, Gĩká tà dhɨ:
«Má kɨtswá tàdzí ámɨ tayí ko.
Má kɨtswá tàdzí ámɨ tà tɨvì ko.»*
6 Dɨ ásà dhɨ, mà adré ka'ĩá bàti tàle dhɨ:
«Mírì dhya adrélépi áma ledé dhɨ 'ɨ.
Má kɨtswá ngá ro àlomvá ko.
Móndí kɨ kɨtswá àdho tà 'o má rú kòdhya?»†
7 Mɨ kàdré àmɨ kɨ drì kobhá Gĩká nɨ kúlí longóbhá àmɨ dré dhɨ kɨ tà kisù. Mɨ kàdré
lò'wa dóro ɨ dré adrélé 'àle àyɨ kɨ lídrì na dhɨ kɨ no, adrézó tà 'o tà ka'ĩka'ĩ sè àyɨkya
tínɨ.
8 Yésu Krísto ngbú ngóró dré tá adrélé agyá dhɨ tínɨ, dré adrélé ándrò dhɨ tínɨ, ìndì
dré dra adrélé kóná vésè kólyá dhɨ tínɨ.
9 Mɨ kòtayí àmɨ kɨ togó tà adrélé tadhálé twá dhɨ ɨ dré adrélé sèle dhɨ ko. Dóro nɨ,
àma kɨ togó tayílé adrélé tɨmbàle Gĩká nɨ togó tanɨ sè dhɨ. Dɨ, tòlí móndí ɨ dré adrélé
lebèle mányàngá nɨ tà sè dhɨ ɨ kɨtswá àyɨ kɨ togó tɨmbà ko, kɨtswá kpà àyɨ kɨ ledé ko.
10 Âma àlètárì íbe, ìndì kòwánà adrébhá tà 'o Yúdà ànzɨ kɨ tàbèrènákolò na dhɨ ɨ
kɨtswá ngá adrélé fèle mòbòmà ro àlètárì nda dri dhɨ kɨ nya bwà ko.
11 Tàko ko, kòwánà kɨ kàdrì adré kà'wá kɨ kàrí do, adrézó fĩle Ârà lólo lavúlé dhɨ
léna fèá tàkonzì kɨ tà sè gò, à dré adrézó kà'wá nda kɨ rúbhá za káà nɨ kɨvì na.
12 Dɨ ásà dhɨ, Yésu nya tá kpà kɨzà dràzo bhàandre nɨ kɨvì na, kɨtswázó móndí kɨ
temvé atsálé lólo áyɨ tàndɨ nɨ kàrí sè.‡
13 Mà kàdré dɨ pfòle akódhɨ véna káà nɨ kɨvì na, adrélé kanyò dré mvòle dhɨ nɨ mvo.
14 Tàko ko, bvò kònìdhɨ dri dhɨ, àma bhàandre adrélépi gĩle nyo dhɨ àko. Dɨ, mà
adré àmakya bhàandre adrélépi alìle dhɨ nɨ letè kòdhya.
15 Dɨ Yésu sè dhɨ, mà kàdré ngbú lɨndrì fe Gĩká dré, ngóró mòbòmà mà dré adrélé
fèle drá dhɨ tínɨ. Mòbòmà nda kúlí adrébhá apfòle àma tísè, adrélé akódhɨ nɨ rú bha
kùle dhɨ 'ɨ.
16 Dɨ mɨ kòtɨvì adrema tà dóro 'o, adrézó kpà àmɨ kɨ ngá lanzí móndí ɨ dré dhɨ ko.
Tàko ko, mòbòmà adrélé fèle làsú be kònìnɨ dhɨ kɨ tà sè dhɨ, Gĩká nɨ togó adré kɨnílé
tò.
17 Mɨ kàdré àmɨ kɨ drì kobhá kɨ kúlí ka'ĩ 'òle, adrézó àmɨ kɨ bha àyɨ kɨ rĩnyí zàle.
Ângyá ko, ɨ adré àmɨ kɨ lɨkí landè àko ró. Ɨ nɨ kpà àzí ɨ dré adrélé 'òle àmɨ kɨ tà sè dhɨ
kɨ ta Gĩká kandrá. Mɨ kàdré dɨ àyɨ kɨ kúlí ka'ĩ 'òle, ɨ kàdréró àyɨ kɨ àzí nda nɨ 'o arí
sè, kɨzà sè ko. Tàko ko, ɨ kàdré 'òá kɨzà sè dhɨ, tà nda kɨtswá àmɨ kɨ ledé àlomvá ko.
18 Mɨ kàdré tà zi Gĩká tí àma dré. Tàko ko, mà nĩ dóro tàle dhɨ, àma kɨ togó adré
àma kɨ arókì àlomvá ko dhɨ. Má adré kpà lèá atsílé dóro tà títí ɨ sè.
19 Lavúlé dhɨ, má adré àmɨ kɨ kodzó, mɨ kàdréró tà zi Gĩká tí, má kòkɨtswáró gòle
mbèlè àmɨ véna.

Kúlí kùdù

20-21 Gĩká tɨngá àma kɨ Mírì Yésu dràdrà lésè gò, akódhɨ nɨ 'òzo atsálé kábilígyà
lɨkílépi kàdrì dhɨ ró akódhɨ nɨ kàrí kutúlépi dhɨ sè. Kàrí nda sè dhɨ, 'o tà í dré bhàle
ru yĩzo móndí íbe dhɨ kɨtswálé kóná vésè kólyá. Dɨ Gĩká adrélépi tà kìdríkìdrɨ fe nda
kò'o àmɨ kɨtswálé títí tà títí ɨ sè, mɨ kòkɨtswáró tà dré adrélé lèle mɨ kò'o dhɨ kɨ 'o.
Kàdré kpà tà adrélépi dóro í mĩlésè dhɨ nɨ 'o àma léna Yésu Krísto sè. Mĩlanzìlanzì
kàdré akódhɨ dré kóná vésè kólyá! Kàdré kònìnɨ.
22 Áma adrúpi ɨ, má adré àmɨ kɨ ti lizí, mɨ kòka'ĩró kúlí má dré tɨsìle àmɨ kɨ kodzózó
kòdhɨ ɨ dóro. Ângyá ko, má tɨsì àmɨ dré ngbà 'í wárágà tsà dhɨ kòdhya.

---

* **13:5 13:5** À kònò Dùtèrònómè 31:6, 8; Yòsúwà 1:5. † **13:6 13:6** À kònò Longó ɨ 118:6. ‡ **13:12 13:12** À kònò Yòwánì 19:17, 20.

23 Má adré lèá mɨ kònǐ dhɨ, à atrɨ àma kɨ adrúpi Tǐmòtéyò bădzó lésè dre. Akódhɨ
kàtsá má vélé mbèlè dhɨ, mà nɨ lɨ túmănı́ akódhɨ be àmɨ kɨ no.
24 Mɨ kòfè mòdo àmɨ kɨ drǐ kobhá títí dhɨ ɨ dré, túmănı́ móndyá lólo títí Gǐká àdhya
ɨ́be. Àma kɨ adrúpi angábhá Itàlíyà lésè dhɨ ɨ fè kpà mòdo àmɨ dré.
25 Gǐká nɨ togó tanɨ kàdré àmɨ ɨ́be títí!

Wárágà Yàkóbhò dré tɨsìle dhɨ

Wárágà kònɨdhɨ nɨ tà àndu ngɨle drɨ̈drɨ̈ dhɨ

Kònɨdhɨ wárágà Yàkóbhò dré tɨsìle dhɨ 'ɨ. A̋ adré kisùá dhɨ, Yàkóbhò nda tá Yàkóbhò, Yésu nɨ adrúpi ró dhɨ 'ɨ, ɨndɨ̀ Ɛ̀kɛ̀lézyà nɨ drɨ̈ kobhá kàdrɨ̀ dhɨ kɨ àlo 'ɨ. Akódhɨ adré wárágà kònɨdhɨ nɨ tɨsɨ̀ «súrú mudrí-drɨ̈-rɨ̈ ayɨ́bhá bvò wɔ̃yi 'ásè dhɨ ɨ dré» (1:1). Kòdhɨ adré lèá tàle dhɨ, móndyá títí Yésu nɨ ka'ɨ̈bhá gò ɨ̀ dré ayɨ́zó bvò wɔ̃yi 'ásè dhɨ ɨ dré. Wárágà kònɨdhɨ léna dhɨ, Yàkóbhò adré móndyá ka'ɨ̈bhá dhɨ kɨ drɨ̈ ta tà twátwa bɨ̈ dhɨ ɨ sè, adrézó tadhá àyɨ dré dhɨ, ɨ̀ kàdré tà 'o àyɨ kòfalésè ɨndɨ̀ móndyá bvò kòndɨ àdhya ɨ kòfalé ngɨ́nɨ ya dhɨ. Adré tà kònɨ kɨ ta kòdhya: tà ka'ɨka'ɨ̈ ɨ tògyá be dhɨ, móndyá ka'ɨ̈bhá lemerè ro ɨndɨ̀ ngábhá ro dhɨ kɨ tà, móndyá ka'ɨ̈bhá dhɨ kɨ tabhɨ̈ma, Gɨ̈ká nɨ kúlí yɨ̈ma ɨndɨ̀ 'òma, móndí kɨ nòma twátwa ko dhɨ, tà ka'ɨ̈ma ɨndɨ̀ tà dóro 'òma, dhyá kɨ ti lɨkɨma, tògyá adrélépi apfòle bhù lésè dhɨ, dhyá kɨ bhàma Gɨ̈ká nɨ rɨ̈nyí zàle dhɨ, móndí kɨ tàbvó tàma ko dhɨ, dhyá kɨ afàma ko dhɨ, ngábhá kɨ tà, tà letèma togó vwàvwà sè dhɨ, ɨndɨ̀ tà zɨ̈ma Gɨ̈ká tí dhɨ. Lavúlé dhɨ, Yàkóbhò adré tadhá dhɨ, lè móndyá ka'ɨ̈bhá dhɨ ɨ̀ kàdré ngbà 'ɨ́ Gɨ̈ká nɨ ka'ɨ̈ ko, ɨ̀ kàdré kókpà tà dóro 'o àyɨ kɨ tà ka'ɨ̈ka'ɨ̈ nda sè.

Tà kàdrɨ̀kàdrɨ̀ wárágà kònɨdhɨ léna dhɨ kɨ atɨ̈ma

1) Mòdo fèma (1:1)
2) Tà ka'ɨ̈ka'ɨ̈ ɨ tògyá be dhɨ (1:2-8)
3) Móndyá ka'ɨ̈bhá lemerè ro ɨndɨ̀ ngábhá ro dhɨ kɨ tà (1:9-11)
4) Móndyá ka'ɨ̈bhá dhɨ kɨ tabhɨ̈ma (1:12-18)
5) Gɨ̈ká nɨ kúlí yɨ̈ma, ɨndɨ̀ kúlí nda nɨ 'òma (1:19-27)
6) Móndí kɨ nòma twátwa ko dhɨ (2:1-13)
7) Tà ka'ɨ̈ma ɨndɨ̀ tà dóro 'òma (2:14-26)
8) Dhyá kɨ ti lɨkɨma (3:1-18)
9) Dhyá kɨ bhàma Gɨ̈ká nɨ rɨ̈nyí zàle dhɨ (4:1-10)
10) Móndí kɨ tàbvó tàma ko dhɨ, ɨndɨ̀ dhyá kɨ afàma ko dhɨ (4:11-17)
11) Ngábhá kɨ tà (5:1-6)
12) Tà letèma togó vwàvwà sè dhɨ, ɨndɨ̀ tà zɨ̈ma Gɨ̈ká tí dhɨ (5:7-20)

Yàkóbhò nɨ mòdo fèma

1 Ma, Yàkóbhò, màrábà Gɨ̈ká àdhya ɨndɨ̀ Mírɨ̈ Yésu Krísto àdhya ró dhɨ, má adré wárágà kònɨdhɨ nɨ tɨsɨ̀ súrú mudrí-drɨ̈-rɨ̈ ayɨ́bhá bvò wɔ̃yi 'ásè dhɨ ɨ dré.* Mòdo àmɨ dré!

Tà ka'ɨ̈ka'ɨ̈ ɨ tògyá be dhɨ

2 Á̋ma adrúpi ɨ, tà twátwa dhɨ ɨ̀ kàdré àmɨ kɨ tabhɨ̈ dhɨ, mɨ̀ kàdré tà nda kɨ no ngóró tà adrézó lenzélé ásà dhɨ ɨ ró.
3 Tàko ko, mɨ̀ nɨ̈ tàle dhɨ, tà adrébhá àmɨ kɨ tà ka'ɨ̈ka'ɨ̈ tabhɨ̈ dhɨ ɨ̀ adré àmɨ kɨ 'o adrélé togó tsɨ nɨ̀ dhɨ be.
4 Dɨ adré lèá dhɨ, àmɨ kɨ togó tsɨ̀ma nda kàdré tà 'o àmɨ léna kɨtswálé títí, mɨ̀ kòlɨ'wáró àmɨ kɨ tà ka'ɨ̈ka'ɨ̈ na kɨtswálé títí, ɨndɨ̀ tà dóro kòpɨró àmɨ àlomvá ko.
5 Dɨ, dhya àlo àmɨ kòfalé dhɨ kàdré tògyá le kisúlé dhɨ, lè akódhɨ nda kàdré tògyá zi Gɨ̈ká tí gò, Gɨ̈ká kòfèró drá. Tàko ko, Gɨ̈ká adré tà dóro fe móndyá títí ɨ dré áyɨ togó dóro sè, tà bha àko ró àyɨ dri.

---

* **1:1 1:1** A̋ adré kisùá dhɨ, kúlí «súrú mudrí-drɨ̈-rɨ̈ ayɨ́bhá bvò wɔ̃yi 'ásè» kònɨ ɨ̀ adré lèá tàle dhɨ: «móndyá títí Yésu nɨ ka'ɨ̈bhá gò ɨ̀ dré ayɨ́zó bvò wɔ̃yi 'ásè dhɨ ɨ».

6 Dɨ, dhya nda dré adrérà'a tà zi Gïká tí dhɨ 'á dhɨ, lè kàdré zïá tà ka'ïka'ï sè, tà kayí àko ró ɨ́ léna. Ángyá ko, dhya ángùdhi adrélépi tà kayí ɨ́ léna dhɨ, sù ngóró yïandre nɨ mï lyǎ dré adrélé livílé longálé gò, dré adrézó lïle swà ro dhɨ tɨ́nɨ.
7 Lè dhya làsú be kònïnɨ nda kòkisù ko tàle dhɨ, ɨ́ nɨ ngá kisú Mírï vélésè dhɨ.
8 Tàko ko, akódhɨ nï ɨ́na tà áyɨ togó lé dhɨ kɨ kɨpèle bwà ko. Nï kpà ngalè ɨ́ nɨ 'òá ngɨ́nɨ ya dhɨ ko.

Móndyá ka'ïbhá lemerè ro ɨndɨ ngábhá ro dhɨ kɨ tà

9 Lè móndyá ka'ïbhá lemerè ro dhɨ ɨ kàdré àyɨ kɨ drï bha kuru, Gïká dré àyɨ kɨ tà tɨngálé kuru dhɨ sè.
10 Dɨ, móndyá ka'ïbhá ngábhá ro dhɨ ɨ kàdré àyɨ kɨ drï bha kuru, Gïká dré àyɨ kɨ tà tɨrílé kïnï mi dhɨ sè. Tàko ko, ngábhá kɨ tà nɨ akɨ́ ngóró mbɨ pfò àdhya tɨ́nɨ.
11 Ángyá ko, kïtú adré apfòle kàle, àtsɨ́ nɨ dré adrézó mbɨ za 'yòle, pfò nɨ dré adrézó dhèle gò, aveave nɨ dré adrézó akɨ́lé. Dɨ ngábhá kɨ tà nɨ kókpà akɨ́ kònïnɨ, ɨ dré adrérà'a àyɨ kɨ làfa tà 'o dhɨ 'á.

Móndyá ka'ïbhá dhɨ kɨ tabhïma

12 Kólénzé dhya adrélépi áyɨ togó tsɨ tà dré adrérà'a áyɨ tabhï dhɨ 'á dhɨ dré! Tàko ko, Gïká kòka'ï akódhɨ nda nɨ tà dre dhɨ, akódhɨ nɨ kùlá lɨ́drɨ àdhya nɨ kisú, ngóró Gïká dré lazílé móndyá adrébhá áyɨ le dhɨ ɨ dré dhɨ tɨ́nɨ.
13 Adré lèá dhɨ, dhya tà dré adrélé tabhïle dhɨ kòtà dhɨ, «Gïká adré áma tabhï nɨ» dhɨ ko. Ángyá ko, tà kònzɨ kɨtswá ɨ́na Gïká nɨ tabhï bwà ko. Akódhɨ nɨ tàndɨ adré kpà dhya àlo nɨ tabhï lɨtɨ́lé dhɨ ko.
14 Dɨ, tà kàdré dhya àlo nɨ tabhï dhɨ, tà nda adré akódhɨ nɨ lɨtɨ́, dré áyɨ tayílé áyɨ tàndɨ nɨ lovó kònzɨ dré sèle lɨtɨ́lé dhɨ sè.
15 Dɨ lovó kònzɨ nda kòkisú 'a dre dhɨ, adré tàkonzɨ ti. Dɨ tàkonzɨ nda kòlɨ'wá kɨtswálé títí dre dhɨ, adré dràdrà ti.
16 Áma adrúpi má dré lèle tò nɨ ɨ, mɨ kòtayɨ́ àmɨ adrélé lɨtɨ́lé ko:
17 Tà dóro títí kɨtswábhá títí dhɨ ɨ adré apfòle bhù lésè, adrélé asílé Gïká Atá ngádra títí dhɨ kɨ bhàlepi bhù mïbhalé 'á dhɨ vélésè. Akódhɨ nda kɨtswá ru ladzá ko. Tínímvá kpà akódhɨ mïle dhɨ yókódhó.
18 Akódhɨ ti àma tódhyá áyɨ kúlí tà bàti àdhya sè, ngóró ɨ́ dré tá lèle 'òle dhɨ tɨ́nɨ, mà kàdréró ngádrï ɨ ró ngá títí dré bhàle dhɨ ɨ kòfalé be dhɨ bvó.

Gïká nɨ kúlî yïma, ɨndɨ kúlî nda nɨ 'òma

19 Áma adrúpi má dré lèle tò nɨ ɨ, mɨ kònï tà kònɨdhɨ dóro: Lè àmɨ àlo àlo títí dhɨ ɨ mɨ kàdré gànzi ró adrélé tà yi mbèlè. Dɨ, mɨ kàdré àmɨkya kúlí ta mbèlè ko. Mɨ kàdré kpà àmɨ kɨ togó tayɨ́ aswálé mbèlè ko.
20 Tàko ko, dhya adrélépi áyɨ togó tayɨ́ aswálé dhɨ adré tà gyǎgya Gïká àdhya nɨ 'o kòdhya ko.
21 Ásà dhɨ, mɨ kòtɨngá àmɨ rúsè tà wǎyi adrébhá àmɨ kɨ 'o atsálé ndï ró dhɨ ɨ, tà kònzɨ wǎyi mɨ dré adrélé 'òle dhɨ íbe. Dɨ togó yàyà sè dhɨ, mɨ kàdré kúlí Gïká dré adrélé kidhílé àmɨ kɨ togó na dhɨ nɨ ka'ï. Ángyá ko, kúlí nda rïnyí íbe kɨtswázó àmɨ kɨ tɨdrɨ́.
22 Mɨ kàdré ngbà 'í Gïká nɨ kúlí yiyï ko. Mɨ kàdré kókpà tà kúlí nda dré adrélé tàle dhɨ kɨ 'o be. Mɨ kàdré 'òá kònïnɨ ko dhɨ, mɨ adré àmɨ kɨ tàndɨ kɨ lɨtɨ́.
23 Tàko ko, dhya adrélépi Gïká nɨ kúlí yi gò adrézó ka'ïá 'òle ko dhɨ, sù ngóró móndɨ́ áyɨ mïbhalé nòlepi tàlàtálà na gò,
24 kònò áyɨ mïbhalé nda dre dhɨ, dré lïzo tɨvïá mbèlè ngalè áyɨ làsú tá ngɨ́nɨ ya dhɨ tɨ́nɨ.

25 Dɨ, dhya adrélépi tátrɨ́trɨ́ kúlí kɨtswálépi títí, adrélépi móndí kɨ trɨ dhɨ nɨ yi gò, adrézó tròle rúá, adrézó tà ɨ́ dré yïle dhɨ kɨ tɨvì ko, dɨ, adrézó ína tà nda kɨ 'o dhɨ, Gïká nɨ tà tanɨ bha akódhɨ dri, tà dré adrélé 'òle dhɨ ɨ sè.
26 Dhya ángùdhi adrélépi áyɨ no ngóró móndí adrélépi Gïká nɨ tà 'o dhɨ ró gò, adrézó ína áyɨ kúlí lɨkɨ́ ko dhɨ, adré áyɨ tàndɨ nɨ lɨtí. Tà dré adrélé 'òle Gïká nɨ lɨndrì bhàzo nda tà tàko 'ɨ.
27 Dɨ, tà à dré kɨtswálé 'òle Gïká Atá nɨ lɨndrì bhàzo, dré adrélé nòle lólo ìndì tà kònzɨ àko dhɨ ró dhɨ, tà kònìdhɨ 'ɨ: adrélé kɨmvoànzɨ kɨ lɨkɨ́ tàyɨ́tòkó íbe àyɨ kɨ kɨzà na dhɨ, ìndì adrélé dhyá kɨ tàndɨ nɨ lɨkɨ́ adrélé lólo tà kònzɨ bvò àdhya kɨ tà sè dhɨ.

2

Móndí kɨ nòma twátwa ko dhɨ

1 Áma adrúpi ɨ, mì dré adrélé àma kɨ Mírì Yésu Krísto mïlanzïlanzì ro dhɨ nɨ ka'ï dhɨ sè dhɨ, mì kàdré móndí kɨ no twátwa ko.
2 Agó àlo kɨ́tá aveave asólépi ɨ́ rú trónɔ́ órò sè dhɨ be dhɨ kàtsá àrà mì dré ru kɨmózó dhɨ 'á gò, agó àzya lemerè ro kɨ́tá lirí asólépi ɨ́ rú dhɨ dré kpà atsázó àrà nda 'á dhɨ, mì adré 'òá ngɨ́nɨ?
3 Mì kàdré agó kɨ́tá aveave asólépi nda nɨ lɨndrì bha, adrézó tàá akódhɨ dré dhɨ «Mɨ́ kòlɨrɨ́ kònwa àrà dóro 'á» gò, mì dré adrézó tàá agó lemerè ro nda dré dhɨ, «Mɨ́ totó mɨ kònàle», kó ngalè «Mɨ́ lɨrɨ́ áma pá làga kïní mi kònwa» dhɨ,
4 kòdhɨ mì adré tsï móndí kɨ no twátwa àmɨ kòfalésè ko? Mì adré tsï móndí kɨ tàbvó ta àmɨ kɨ tà kisùle kònzɨ dhɨ ɨ sè ko?
5 Áma adrúpi má dré lèle tò nɨ ɨ, mì yi rè ká! Gïká kɨpè tsï móndyá móndyá bvò àdhya ì dré adrélé nòle lemerèbhá ro dhɨ ɨ atsálé ngábhá ɨ ró àyɨ kɨ tà ka'ïka'ï sè dhɨ kòdhya ko? Kɨpè tsï àyɨ nda ɨ kɨtswálé fïle áyɨ Ɔpì ɨ́ dré tà nɨ nɨ lazízó móndyá adrébhá áyɨ le dhɨ ɨ dré dhɨ na dhɨ kòdhya ko?
6 Dɨ, àmɨ, mì adré àmɨkya lemerèbhá nda kɨ ayízè! Ngábhá ì adré zakó tsï àmɨ kɨ ató àyɨ pálé, adrézó kpà àmɨ kɨ tidrï tàbvó tabhá ɨ kandrá dhɨ àyɨ?
7 Áyɨ nda ì adré zakó tsï dhya àmɨ kɨ azílépi dhɨ nɨ rú dóro dhɨ nɨ lodhá dhɨ àyɨ?
8 Mì nï tòlɨ́ tɨsìle Gïká nɨ Kúlí na kònìdhɨ dóro: «Mɨ́ kàdré ámɨ àzya nɨ le ngóró mɨ́ dré adrélé ámɨ tàndɨ nɨ le dhɨ tínɨ.»* Dɨ mì kàdré tòlɨ́ Gïká nɨ Ɔpì àdhya nda nɨ ka'ï 'òle bàti dhɨ, kòdhɨ mì adré tà dóro 'o.
9 Dɨ, mì kàdré àmɨkya móndí kɨ no twátwa dhɨ, mì adré tàkonzì 'o gò, tátrɨ́trɨ́ kúlí dré adrézó tadhá dhɨ, àmɨ tátrɨ́trɨ́ kúlí nda nɨ ŋobhá 'ɨ.
10 Tàko ko, dhya àlo kàdré tátrɨ́trɨ́ kúlí lɨkɨ́ wãyi gò, dré ndìndì tà àlo tátrɨ́trɨ́ kúlí nda dré adrélé tàle dhɨ nɨ ŋòzo dhɨ, akódhɨ nda ŋò tátrɨ́trɨ́ kúlí wãyi nda dre.
11 Ángyá ko, Gïká tàlepi dhɨ «Mɨ́ kò'o múná tà ko» dhɨ, tà kókpà dhɨ: «Mɨ́ kòpfu móndí dràle ko.»† Dɨ mɨ́ kò'o múná tà ko gò, mɨ́ dré mína móndí pfùzo dràle dhɨ, mɨ́ atsá tátrɨ́trɨ́ kúlí ŋòlepi ró dre.
12 Ásà dhɨ, lè mì kàdré kúlí ta adrézó kpà tà 'o, ngóró móndí dra àyɨ kɨ tàbvó tàzo tátrɨ́trɨ́ kúlí adrélépi móndí kɨ trɨ dhɨ sè dhɨ kya tínɨ.
13 Tàko ko, kïtú dra móndí kɨ tàbvó tàzo dhɨ tú dhɨ, Gïká nɨ dhya ángùdhi áyɨ àzya nɨ kɨzà bhàlepi ko dhɨ nɨ tàbvó ta, akódhɨ nɨ kɨzà bha àko ró. Gïká mïlésè dhɨ, móndí kɨ kɨzà bhàle dhɨ kàdrì lavúlé, móndí kɨ tàbvó tàle dhɨ rúsè.

Tà ka'ïma ìndì tà dóro 'òma

14 Áma adrúpi ɨ, dhya àlo kàdré tàá dhɨ, ɨ tà ka'ïka'ï íbe gò, dré adrézó tà adrébhá áyɨ tà ka'ïka'ï nda nɨ tadhá dhɨ kɨ 'o ko dhɨ, akódhɨ nda nɨ àdho tà dóro kisú ásà? Tà ka'ïka'ï làsú be kònìnɨ nda nɨ kɨtswá tsï akódhɨ nɨ tɨdrí?

---

* **2:8 2:8** A kònò Lèvïtíkè 19:18. † **2:11 2:11** A kònò Pfòma 20:13-14; Dùtèrònómè 5:17-18.

15 Àmɨ kɨ adrúpi àlo 'ɨ yà, kó ngalè àmɨ kɨ amvúpi àlo 'ɨ yà dhɨ kàdré kɨ́tá asólé ɨ́ rú
dhɨ àko, ɨndì ngá kɨtswálé nyàle kɨ̈tú àlo àlo sè dhɨ àko gò,
16 àmɨ kɨ àlo dré tàzoá akódhɨ dré dhɨ: «Mɨ́ kòlì togó be kɨdrɨ́kɨdrɨ! Mɨ́ kòlɨkɨ́ mɨ
kɨdhì sè dóro, ɨndì mɨ́ kònya ngá pɨ̈zo pɨ̈pì!» gò, mì dré àmɨkya ngá kɨtswábhá akódhɨ
nɨ rúbhá ledé dhɨ kɨ fèzo drá ko dhɨ, mì adré àdho tà dóro 'o kòdhya?
17 Kókpà kòdhɨ tɨ́nɨ, dhya àlo kàdré ngbà 'ɨ́ tà ka'ɨ̈ka'ɨ̈ ɨ́be gò, adrézó tà dóro 'o tà
ka'ɨ̈ka'ɨ̈ nda sè ko dhɨ, tà ka'ɨ̈ka'ɨ̈ nda drà dre.
18 A̱ nɨ kɨtswá tàá dhɨ: «Mɨ mɨ́na tà ka'ɨ̈ka'ɨ̈ ɨ́be. Ma mána tà dóro má dré adrélé
'òle dhɨ ɨ́be. Mɨ́ tadhá rè má dré ámɨ tà ka'ɨ̈ka'ɨ̈ tà dóro 'òle dhɨ àko nda ká. Dɨ má nɨ
mɨ́ dré áma tà ka'ɨ̈ka'ɨ̈ tadhá tà dóro má dré adrélé 'òle dhɨ ɨ sè.»
19 Mɨ́ adré mɨ́na ka'ɨ́á dhɨ, Gɨ̈ká àlo kwákwá. Kòdhɨ dóro. Tɨrɨ́ kònzɨ ɨ adré kókpà
ka'ɨ́á kònɨnɨ gò, ɨ dré adrézó lyàle tirɨ̈ dré.
20 Mɨ móndɨ́ azaaza ró nɨ, mɨ́ adré lèá má kòtadhá mɨ́ dré dhɨ, tà ka'ɨ̈ka'ɨ̈ tà dóro
'òle dhɨ àko dhɨ, tà tàko 'ɨ káyà dhɨ?
21 Mɨ́ kisù rè àma kɨ tábhí A̱bàrámà nɨ tà ká. Gɨ̈ká nò tá tsɨ̈ akódhɨ nda gyăgya tà
dré tá 'òle dhɨ ɨ sè ko? Tàko ko, akódhɨ bhà tá áyɨ mvá Ɨsákà àlètárɨ dri, kɨtswázó fèá
mòbòmà ro Gɨ̈ká dré.
22 Mɨ́ nò rè ngalè akódhɨ nɨ tà ka'ɨ̈ka'ɨ̈ adré tá tà 'o túmắní tà dóro dré tá adrélé 'òle
dhɨ ɨ́be ngɨ́nɨ ya dhɨ ká. Dɨ Gɨ̈ká 'o tá akódhɨ nɨ tà ka'ɨ̈ka'ɨ̈ nda kɨtswálé tɨ́tí tà dóro dré
'òle nda ɨ sè.
23 Dɨ tà tɨsɨ̀le Gɨ̈ká nɨ Kúlí na kònɨdhɨ 'o ru kònɨnɨ: «Àbàrámà ka'ɨ̈ tá Gɨ̈ká gò, Gɨ̈ká
dré akódhɨ nɨ nòzo gyăgya akódhɨ nɨ tà ka'ɨ̈ka'ɨ̈ nda sè.»‡ Kòdhɨ ɨ́be dhɨ, Gɨ̈ká zi tá kpà
akódhɨ áyɨ arúpi ró.
24 Mɨ nò rè ká! Gɨ̈ká adré móndɨ́ kɨ bha gyăgya ɨ́ kandrá ngbà 'ɨ́ àyɨ kɨ tà ka'ɨ̈ka'ɨ̈ sè
ko. Adré kókpà àyɨ kɨ bha gyăgya tà ɨ dré adrélé 'òle dhɨ ɨ sè.
25 Kókpà kòdhɨ tɨ́nɨ, Gɨ̈ká bhà tá Rábà, tòkó zàràbhù ro dhɨ gyăgya ɨ́ kandrá tà dré
tá 'òle dhɨ ɨ sè. Tàko ko, akódhɨ nda ka'ɨ̈ tá Ɨsèrélè ànzɨ mùle lùzu ró dhɨ ɨ dòle ɨ́ véna
gò, àyɨ kɨ mùzo nzɨ̀le láti twá 'ásè.§
26 Dɨ ngóró rúbhá la'a lídrɨ àdhya àko dhɨ dré adrélé dràle dràdrà dhɨ tɨ́nɨ dhɨ, tà
ka'ɨ̈ka'ɨ̈ tà dóro 'òle dhɨ àko dhɨ adré kókpà dràle dràdrà.

3

Àma kɨ làdra lɨkɨma

1 Áma adrúpi ɨ, lè móndɨ́ bɨ̈ àmɨ kòfalé dhɨ ɨ kàdré láti nda atsázó tà tadhábhá ɨ ró
ko. Tàko ko, mì nɨ̈ tàle dhɨ, Gɨ̈ká nɨ àma adrébhá áyɨ tà tadhá dhɨ kɨ tàbvó ta tà tàndɨ
ró, móndɨ́ àruka kya kɨ lavú dhɨ be.
2 A̱ma tɨ́tí dhɨ ɨ, mà adré ledhélé tàkonzɨ na láti twátwa ɨ sè. Dɨ, dhya àlo kàdré
ína dhèle tàkonzì na kúlí ɨ́ dré adrélé tàle dhɨ ɨ sè ko dhɨ, akódhɨ nda móndɨ́ dóro
kɨtswálépi dhɨ 'ɨ. Kɨtswá áyɨ rúbhá wăyi dhɨ nɨ bha áyɨ rɨ̈nyí zàle.
3 Mà kàdré aya mvá tsà dhɨ nɨ 'ɨ dòngí ɨ tí kɨtswázó àyɨ kɨ bha àma kɨ rɨ̈nyí zàle dhɨ,
mà kɨtswá àyɨ kɨ dri lɨ̈le àrà ángùdhi mà dré adrézó lèle lɨ̈le lána dhɨ na bwà.
4 Kàdré kó bwátù kàdrɨ kɨ tà sè dhɨ, tágba ɨ kàdré kàdrɨ gú yà, ɨndì lyăandre dré
adrézó àyɨ kɨ livɨ́ yà dhɨ, aya mvá tsà dhɨ kɨtswá àyɨ kɨ tɨdì lɨ̈le àrà ángùdhi bwátù
dòlepi dré adrézó lèle lɨ̈le lána dhɨ na bwà.
5 Dhyá kɨ làdra nɨ tà kókpà kòdhɨ tɨ́nɨ. Tágba làdra nda dré adrézó rúbhá nɨ kɨ̀gá
mvá tsà dhɨ 'ɨ dhɨ, adré áyɨ afà tà kàdrɨ̀kàdrɨ ɨ́ dré 'òle dhɨ kɨ tà sè. Mɨ nò rè ngalè àtsɨ́
mvá tsà dhɨ dré adrélé duku andre za vèle ngɨ́nɨ ya dhɨ ká!

---

‡ **2:23 2:23** A kònò Kɨdhoma 15:6. § **2:25 2:25** A kònò Yòsúwà 2:1-21.

6 Àma kɨ làdra kókpà àtsɨ́ 'ɨ. Rúbhá nɨ kɨgá títí dhɨ ɨ kòfalé dhɨ, adré tà kònzɨ 'o lavúlé. Adré àma kɨ rúbhá wǎyi dhɨ nɨ 'o atsálé ndĭ ró. Adré kpà àma kɨ lídrɨ̀ wǎyi dhɨ nɨ za vèle àtsɨ́ adrélépi angálé líferò lésè dhɨ sè.

7 Móndɨ́ ɨ adré kà'wá mbɨ̀ àdhya kɨ kárá títí dhɨ kɨ turú adrézó àyɨ kɨ lɨkɨ́ bhà 'a, túmǎnɨ́ àrɨ́ twátwa dhɨ íbe, kà'wá twátwa adrébhá àyɨ kɨ se agáti sè dhɨ íbe, ɨ̀ndɨ̀ kosyá twátwa dhɨ íbe. Bàti, ɨ̀ lɨkɨ́ kà'wá nda ɨ títí atsálé bhà àdhya ró.

8 Dɨ, dhya àlo kɨtswá ína áyɨ tàndɨ nɨ làdra lɨkɨ́ kɨtswálé títí ko. Làdra nda, ngá kònzɨ kɨtswálé lɨkɨ́lé bwà ko dhɨ 'ɨ. Akódhɨ ga kàtrá adrélépi móndɨ́ kɨ tupfú todràle dhɨ sè bĭ.

9 Àma kɨ làdra sè dhɨ, mà adré Mírĭ àma kɨ Atá nɨ rú bha kùle, adrézó kókpà móndɨ́ Gĭká dré bhàle làsú be ɨ́ tínɨ dhɨ kɨ tatrɨ́ ásà.

10 Dɨ kúlí adrézó tà tanɨ bha móndɨ́ ɨ dri dhɨ ɨ túmǎnɨ́ kúlí adrézó móndɨ́ kɨ tatrɨ́ dhɨ íbe dhɨ, ɨ̀ adré apfòle ti àlo nda lésè. Áma adrúpi ɨ, lè tá tà nda kàdré kònɨ̀nɨ ko.

11 Yĭ kɨ̀nɨ́ nɨ kɨtswá tsĭ apfòle túmǎnɨ́ yĭ kùdzí be kidrĭ àlo lésè bwà?

12 Áma adrúpi ɨ, fígĭ fa kɨtswá tsĭ òlívè lò'wa 'a bwà? Vínò fa kɨtswá tsĭ fígĭ lò'wa 'a bwà? Dɨ kidrĭ tà'i ró dhɨ kɨtswá kpà yĭ kɨ̀nɨ́ 'o apfòle bwà ko.

Tògyá adrélépi apfòle bhù lésè dhɨ

13 Dhya àmɨ kòfalé adrélépi tà nĭnĭ íbe ɨ̀ndɨ̀ tògyá íbe dhɨ àdhi 'ɨ? Lè dhya nda kàdré tà nda kɨ tadhá áyɨ atsima dóro dhɨ sè, ɨ̀ndɨ̀ tà dóro ɨ́ dré adrélé 'òle togó yàyà sè ɨ̀ndɨ̀ tògyá sè dhɨ ɨ sè.

14 Dɨ, mɨ̀ kàdré àmɨkya lovó kònzɨ bha àmɨ kòfalésè, adrézó àmɨ kɨ tàndɨ kɨ tà bha drĭdrĭ dhɨ, lè mɨ̀ kàdré àmɨ kɨ afà tà nda sè ko. Mɨ̀ kàdré kpà tà bàti ga ko.

15 Tògyá làsú be kònɨ̀nɨ nda adré apfòle bhù lésè ko. Be ró dhɨ, tògyá nda ína tògyá bvò kòndɨ àdhya 'ɨ. Adré angálé Dzáborò vélésè.

16 Tàko ko, àrà ángùdhi móndɨ́ ɨ dré adrézó lovó kònzɨ bha àyɨ kòfalésè, adrézó àyɨ kɨ tàndɨ kɨ tà bha drĭdrĭ dhɨ 'á dhɨ, à adré tà wàyá kisú, tà kònzɨ kɨ kárá títí dhɨ íbe.

17 Dɨ, tògyá adrélépi apfòle bhù lésè dhɨ ína lólo. Adré tà kɨ̀drɨ́kɨ̀drɨ bha móndɨ́ ɨ kòfalé, adrézó togó yàyà tadhá, adrézó móndɨ́ kɨ yi dóro, adrézó móndɨ́ kɨ kɨzà bha, adrézó tà dóro 'o, adrézó móndɨ́ kɨ no twátwa ko, adrézó kpà tà 'o túrúpfú àko.

18 Móndyá adrébhá tà kɨ̀drɨ́kɨ̀drɨ bha móndɨ́ ɨ kòfalé dhɨ ɨ̀ adré ngá kidhí tà kɨ̀drɨ́kɨ̀drɨ na gò, ɨ̀ dré adrézó lànyá tà gyăgya àdhya nɨ akónà bĭ.

4

Àma kɨ bhàma Gĭká nɨ rĭnyî zàle dhɨ

1 Tà adrézó ru pfu, adrézó lawàle àmɨ kòfalésè dhɨ adré angálé ángolésè? Tà nda ɨ̀ adré zakó tsĭ angálé àmɨ kɨ lovó kònzɨ adrébhá àdzú bhu àmɨ léna dhɨ ɨ lésè?

2 Mɨ̀ adré ngá lovó bha gò, mɨ̀ dré adrézó ngá nda nɨ kisú ko. Dɨ mɨ̀ adré lovó kònzɨ bha móndɨ́ ɨ rú, adrézó àyɨ kɨ le tupfúlé ngá nda nɨ kisúzó. Mɨ̀ adré lawàle, adrézó ru pfu móndɨ́ íbe ngá nda nɨ tà sè. Dɨ, mɨ̀ adré àmɨkya ngá mɨ̀ dré adrélé lèle nda nɨ kisú ko, mɨ̀ dré adrélé zĭá Gĭká tí ko dhɨ sè.

3 Dɨ, tágba mɨ̀ kàdré ngá nda nɨ zi Gĭká tí yà dhɨ, mɨ̀ adré kisúá ko. Tàko ko, mɨ̀ adré ngá nda nɨ zi togó kònzɨ sè, mɨ̀ kò'oró àmɨ kɨ tàndɨ kɨ lovó kònzɨ ásà be dhɨ bvó.

4 Àmɨ móndɨ́ zàràbhù ro nɨ ɨ, mɨ̀ nĭ ko tàle dhɨ, ru sùma tà bvò kòndɨ àdhya íbe dhɨ adré dhyá kɨ 'o atsálé Gĭká nɨ kàrɨbhá ro dhɨ? Dɨ dhya ángùdhi adrélépi lèá adrélé arúpi bvò kòndɨ àdhya ró dhɨ, adré áyɨ 'o atsálé Gĭká nɨ kàrɨbhá ro.

5 Gïká nɨ Kúlí adré tàá dhɨ: «Gïká adré togó ɨ́ dré bhàle àma léna dhɨ nɨ lovó bha tò.»* Mì adré kisùá dhɨ, Gïká nɨ Kúlí adré tà kòdhɨ nɨ ta àngyá?
6 Dɨ, Gïká nɨ togó tanɨ bhàle àma rú dhɨ kàdrì lavúlé. Tàko ko, akódhɨ nɨ Kúlí adré tàá dhɨ:
«Gìká adré ru pfu móndyá drïkàdrì ro dhɨ ɨ́be.
Dɨ, adré ɨ́na áyɨ togó tanɨ bha móndyá adrébhá àyɨ kɨ tà bha kïní mi dhɨ ɨ rú.»†
7 Dɨ ásà dhɨ, mì kàdré àmɨ kɨ bha Gïká nɨ rïnyí zàle. Mì kàdré lɨgílé Dzáborò be gò, kòlapáró àmɨ rúsè vwàvwà ro.
8 Mì kàdré àmɨ kɨ kisí ànyɨ Gïká làga gò, kòkisíró kpà ɨ ànyɨ àmɨ làga. Àmɨ tàkonzìbhá nɨ ɨ, mì kòdzì àmɨ kɨ drígá àmɨ kɨ tàkonzì lésè! Àmɨ túrúpfúbhá nɨ ɨ, mì kòtemvé àmɨ kɨ togó!
9 Mì kàdré kɨzà ro, adrélé àwó ngo, adrézó tongólé! Àmɨ kɨ arí kòladzá ru atsálé àwo ró. Àmɨ kɨ kólénzé kòladzá ru atsálé kɨzà ro.
10 Mì kàdré àmɨ kɨ tà bha kïní mi Mírï kandrá gò, kòtɨngáró àmɨ kɨ tà kuru.

Móndí kɨ tàbvó tàma ko dhɨ

11 Áma adrúpi ɨ, lè mì kàdré tà ta kònzɨ àmɨ kɨ adrúpi ɨ rú ko. Dhya ángùdhi adrélépi tà ta kònzɨ áyɨ adrúpi rú yà, kó ngalè adrélépi akódhɨ nɨ tàbvó ta yà dhɨ, adré tà ta kònzɨ Gïká nɨ tátrítrí kúlí rú, adrézó kpà tátrítrí kúlí nda nɨ tàbvó ta. Mí kàdré tátrítrí kúlí nɨ tàbvó ta dhɨ, kòdhɨ mí adré tátrítrí kúlí nda nɨ 'o ko. Be ró dhɨ, mí atsá mína tátrítrí kúlí nda nɨ tàbvó tàlepi ró.
12 Tákò dhya tátrítrí kúlí fèlepi ìndì móndí kɨ tàbvó tàlepi dhɨ ngbà 'í àlo kwákwá. Gïká 'ɨ kalóma. Akódhɨ nda rïnyí ɨ́be kɨtswázó móndí tɨdrí, kɨtswázó kpà móndí pfu dràle. Dɨ, mɨ tá mína àdhi 'ɨ, adrélé ámɨ àzya nɨ tàbvó ta nɨ?

Àma kɨ afàma ko dhɨ

13 Mì yi rè ma, àmɨ adrébhá tàá dhɨ «Ándrò yà, kó ngalè kïdru yà dhɨ, mà nɨ lɨ bhàandre àlo na, àzí 'o kóná àlo làfa kisúzó» nɨ ɨ.
14 Àmɨ, mì nï ngalè kïdru dhɨ, àmɨ kɨ lídrì nɨ adré ngínɨ ya dhɨ ko. Tàko ko, àmɨ kɨ lídrì nda sù ngóró sàsàlí adrélépi sàle lókyá tsà sè gò, dré adrézó akílé dhɨ tínɨ.
15 Adré dɨ be lèá dhɨ, mì kàdré tàá kònɨnɨ: «Mírï kòlè dhɨ, mà nɨ adré lídrì ɨ́be gò, mà dré tà kònɨ kɨ 'òzo tà kòna ɨ́be.»
16 Dɨ, nyànomvá dhɨ, mì adré àmɨ kɨ afà adrélé drïkàdrì 'o. Dhyá kɨ afàma làsú be kònɨnɨ nda kònzɨ.
17 Dɨ ásà dhɨ, dhya ángùdhi adrélépi tà dóro ni 'òle gò, adrézó tà nda kɨ 'o ko dhɨ, adré ɨ́na tàkonzì 'o.

5

Tà tàle ngábhá kɨ kodzózó dhɨ

1 Àmɨ ngábhá ro nɨ ɨ, mì yi rè ká! Lè mì kàdré àwó ngo adrézó lúlŭ ga, kɨzà adrébhá alìle àmɨ dri dhɨ kɨ tà sè!
2 Àmɨ kɨ ngá ŋwa dre. Kidzú mbe àmɨ kɨ kítá ɨ dre.
3 Kìndrì mbe àmɨ kɨ órò ɨ, àmɨ kɨ àrezá be dre. Dɨ kìndrì nda nɨ àmɨ kɨ tàkonzì tadhá ngádra 'á kïtú tàbvó tàzo dhɨ tú dhɨ nì. A nɨ kpà àmɨ kɨ zǎ nya, ngóró àtsí dré adrélé zǎ za vèle dhɨ tínɨ. Tàko ko, mì lokó àmɨkya ngá làgí be kàdrì dhɨ ɨ àmɨ dré lókyá kùdù sè dre.

---

* **4:5 4:5** A kɨtswá kpà kúlí tɨsìle Gïrïkï ti sè kònɨ kɨ ladzá kònìnɨ: «Gìká adré Tɨrí ɨ́ dré bhàle àma léna dhɨ nɨ lovó bha tò,» kó ngalè «Togó Gïká dré bhàle àma léna dhɨ adré lovó bha tò.» † **4:6 4:6** A kònò Tògyakúlí ɨ 3:34.

4 Mɨ yi rè ká! Làfa mɨ dré gàle fèle dhya àzí 'obhá àmɨ kɨ amvú na dhɨ ɨ dré dhɨ adré ngòle àmɨ dri. Kótrétré dhya lànyá lokóbhá àmɨ kɨ amvú na dhɨ kya dhe Mírĩ rĩnyí líyí bína dre.
5 Bvò kònɨdhɨ lé dhɨ, àmɨ tá ngbú adrélé trú kólányá na, adrélé àmɨ kɨ tàndɨ kɨ lovó 'o. Mɨ nya àmɨ sɨle ngbŏngbo kà'wá tínɨ, adrélé kĩtú dra àmɨ kɨ tilízó dhɨ nɨ letè.
6 Mɨ bhà tà móndí adrébhá tá tà àko àyɨ rú dhɨ ɨ dri, àyɨ kɨ tupfúzó todràle, tágba ɨ dré tá adrézó lɨgílé àmɨ rú ko dhɨ.

Tà letèma togó vwàvwà sè dhɨ

7 Dɨ áma adrúpi ɨ, mɨ kàdré tà letè togó vwàvwà sè, tsàle kĩtú Mírĩ dré dra agòzo dhɨ tú. Mɨ nò rè ngalè dhya ngá kidhílépi dhɨ adré ngá nda kɨ letè akónàle togó vwàvwà sè ngínɨ ya dhɨ ká. Adré letèá kɨdhólé lókyá kozya dré adrézó anzílé dhɨ sè, tsàle lókyá kozya nda dré adrérà'a akílé dhɨ 'á.
8 Àmɨ ró dhɨ, mɨ kàdré kókpà tà letè togó vwàvwà sè, adrézó togó tsɨ. Tàko ko, kĩtú Mírĩ dré dra agòzo dhɨ atsá ànyɨ dre.
9 Áma adrúpi ɨ, mɨ kàdré ru ndrɨ àmɨ kòfalésè ko, à kòtàró àmɨ kɨ tàbvó ko dhɨ bvó. Mɨ nò rè ká! Dhya dra móndí kɨ tàbvó tàlepi dhɨ dzó tí!
10 Áma adrúpi ɨ, mɨ kisù rè ngalè pròfétà atú tà longóbhá Mírĩ nɨ rú sè dhɨ, ɨ tsɨ tá àyɨ kɨ togó àyɨ kɨ kɨzà na ngínɨ ya dhɨ ká. Mɨ kàdré dɨ togó tsɨ àyɨkya tínɨ.
11 Mà adré zakó tsĩ àyɨ nda kɨ zi kólénzébhá ro, ɨ dré tá àyɨ kɨ togó tsɨle dhɨ sè? Mɨ yi zakó ngalè Yóbò tsɨ tá áyɨ togó ngínɨ ya dhɨ 'í. Mɨ nò kpà tà Mírĩ dré 'òle akódhɨ dré kùdù na dhɨ 'í. Tàko ko, Mírĩ adré kɨzà do áyɨ togó na móndí kɨ tà sè, adrézó àyɨ kɨ kɨzà bha tà tàndɨ ró.
12 Áma adrúpi ɨ, tà kàdrɨ lavúlé dhɨ, lè mɨ kòsɨ mòndrà bhù nɨ rú sè yà, bvò nɨ rú sè yà, kó ngalè ngá àzya nɨ rú sè yà dhɨ ko. Be ró dhɨ, mɨ kàdré ngbà 'í tàá «Àyíya», kó «Kóko», Gĩká kòbhàró tà àmɨ dri ko.

Tà zĩma Gĩká tî tà ka'ĩka'ĩ sè dhɨ

13 Dhya àlo àmɨ kòfalé dhɨ kàdré kɨzà nya dhɨ, kàdré tà zi Gĩká tí. Dhya àlo kàdré arí íbe dhɨ, kàdré longó ngo Gĩká nɨ rú bhàzo kùle.
14 Dhya àlo àmɨ kòfalé dhɨ kàdré drà ro dhɨ, kàzí bhàgo Èkèlézyà àdhya ɨ, ɨ kòziró tà Mírĩ tí akódhɨ dré, dò dàzo akódhɨ dri Mírĩ nɨ rú sè.
15 Dɨ tà zĩle Mírĩ tí tà ka'ĩka'ĩ sè dhɨ nɨ dhya drà ro nda nɨ tɨdrí gò, Mírĩ dré akódhɨ nɨ tɨngázó kuru. Dhya nda kò'o tàkonzɨ dhɨ, Gĩká nɨ kpà akódhɨ nɨ tàkonzɨ tri.
16 Dɨ ásà dhɨ, lè mɨ kàdré àmɨ kɨ tàkonzɨ kɨ ta ngádra 'á àmɨ kòfalésè, adrézó kpà tà zi Gĩká tí àmɨ kɨ adrúpi ɨ dré, mɨ kàdrɨ́ró àmɨ kɨ drà ɨ lésè be dhɨ bvó. Tà bàti ró dhɨ, tà móndí gyăgya dré adrélé zĩle Gĩká tí dhɨ, rĩnyí íbe adrézó tà kàdrɨ 'o.
17 Mɨ kisù rè Èlíyà nɨ tà ká. Akódhɨ nda tá móndí 'ɨ àma tínɨ. Akódhɨ zi tá tà Gĩká tí togó wăyi sè, kozya kòdhiró ko dhɨ bvó. Dɨ kozya dré dhĩzo bvò dri ko kóná na, mbă nzi-drĩ-àlo.
18 Àmvolásà dhɨ, dré gòzo tódhyá tà zi Gĩká tí gò, kozya dré gòzo adrélé dhĩle gò, bvò dré gòzo adrélé ngá 'o kàle.
19 Áma adrúpi ɨ, dhya àlo àmɨ kòfalé dhɨ kòku láti tà bàti àdhya 'ásè gò, dhya àzya dré akódhɨ nɨ adrĩzo agòle láti tà bàti àdhya nda 'á dhɨ,
20 lè mɨ kònĩ tà kònɨdhɨ: Dhya ángùdhi adrélépi móndí tàkonzɨ 'òlepi dhɨ nɨ adrĩ agòle láti kɨnzò ro dhɨ lésè dhɨ, nɨ akódhɨ nda nɨ tɨdrí dràdrà lésè gò, akódhɨ nɨ tàkonzɨ zyandre dhɨ kɨ zùzo.

Wárágà Pétèró dré tɨsìle dhɨ nɨ àlo

Wárágà kònìdhɨ nɨ tà àndu ngìle drïdrï dhɨ

Kònìdhɨ wárágà Pétèró dré tɨsìle dhɨ nɨ àlo 'ɨ. Akódhɨ nda tá àpóstolò kɨ àlo 'ɨ, ìndì Ɛ̈kèlézyà nɨ drï kobhá kàdrì dhɨ kɨ àlo 'ɨ. Adré wárágà kònìdhɨ nɨ tɨsì móndyá Gïká àdhya ayɨbhá bvò twátwa ɨ 'ásè dhɨ ɨ dré (1:1). Adré tɨsìá kɨtswázó àyɨ kɨ tɨmbà àyɨ kɨ tà ka'ïka'ï na dhɨ bvó. Tàko ko, à adré tá àyɨ kɨ mï pfo, adrézó kɨzà fe àyɨ dré Krísto nɨ tà sè. Dɨ wárágà kònìdhɨ léna dhɨ, Pétèró adré Rúbí Tanɨ nɨ tà 'o agálé àyɨ léna, adrézó tadhá dhɨ, Yésu nɨ ngàma dràdrà 'ásè dhɨ adré àyɨ kɨ 'o adrélé mï bha Gïká véna (1:3-5). Adré kpà tadhá dhɨ, kɨzà ì dré adrélé nyàle nda adré àyɨ kɨ tà ka'ïka'ï tabhï̀, adrézó àyɨ kɨ 'o kɨtswálé títí, ɨ kòkisúró rúku, mïlanzïlanzï, lɨndrì be kïtú Yésu Krísto dré dra apfòzo dhɨ tú (1:6-9). Adré kpà tàá dhɨ, Krísto nɨ kɨzà nyàma nɨ tà sè dhɨ, lè ɨ kàdré kókpà tà kisù akódhɨ àdhya tínɨ, adrézó gànzi ró adrélé kɨzà nya akódhɨ àdhya tínɨ. Tàko ko, dhya ángùdhi kɨzà nyàlepi rúbhá na dhɨ tayí tàkonzì 'òma dre (4:1-6). Pétèró adré kpà tàá dhɨ, ɨ kàdré kɨzà nya Krísto nɨ tà sè dhɨ, lè ɨ kàdré lenzélé adrézó Gïká nɨ rú bha kùle tà nda sè. Tàko ko, Gïká nɨ Tɨrí mïlanzïlanzï ro dhɨ adré adrélé àyɨ léna (4:12-19).

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhɨ léna dhɨ kɨ atïma

1) Pétèró nɨ mòdo fèma (1:1-2)
2) Móndí kɨ tɨdrɨma (1:3-12)
3) Adrema lólo tà títí dhɨ kɨ 'òma sè dhɨ (1:13–2:10)
4) Atsima dóro dhɨ, ìndì kɨzà nyàma (2:11–4:19)
5) Bhàgo kɨ tà kàdhúrà ɨbe dhɨ (5:1-11)
6) Mòdo kùdù (5:12-14)

Pétèró nɨ mòdo fèma

1 Ma, Pétèró, Yésu Krísto nɨ àpóstolò, má adré wárágà kònìdhɨ nɨ tɨsì àmɨ, móndyá Gïká dré zìle, ayɨbhá ngóró móndí twá ɨ ró bvò Pótò àdhya 'ásè, Gàlàtɨyà àdhya 'ásè, Kàpàdòkɨyà àdhya 'ásè, Asɨyà àdhya 'ásè, ìndì Bïtïníyà àdhya 'ásè dhɨ ɨ dré.

2 Gïká Atá nda zì àmɨ ngóró ɨ́ dré tá kisùle 'òle kɨnó lésè dhɨ tínɨ, àmɨ kɨ bhàzo twá adrélé móndyá lólo ɨna ɨ ró Tɨrí Lólo nɨ rïnyí sè, mì kòka'ïró Yésu Krísto nɨ kúlí 'òle, àmɨ kɨ tayízó dré temvélé áyɨ kàrí sè.

Gïká kòbhà áyɨ togó tanɨ àmɨ rú, tà kìdrɨ́kìdrɨ fèzo gàle àmɨ léna bï̈!

Àma kɨ tɨdrɨma, ìndì àma kɨ mï bhàma Gïká véna dhɨ

3 Rúku kàdré Gïká, àma kɨ Mírï Yésu Krísto nɨ Atá dré! Akódhɨ nɨ togó dóro lavúlé dhɨ sè dhɨ, ti àma tódhyá lídrì tídhí ro dhɨ nɨ afèzo àma dré, Yésu Krísto nɨ ngàma dràdrà 'ásè dhɨ sè. 'O kònìnɨ, mà kàdréró mï bha ɨ́ véna lovó sè,

4 adrézó tà ɨ́ dré lazílé àma dré tàyɨlé ro, ɨ́ dré zùle bhù na dhɨ nɨ letè. Tà lazílé tàyɨlé ro nda kɨtswá ŋwàle bwà ko, kɨtswá atsálé ndï̈ ró bwà ko, ìndì lagulagu nɨ kɨtswá kpà akílé bwà ko.

5 Dɨ àmɨ kɨ tà ka'ïka'ï sè dhɨ, Gïká adré àmɨ kɨ lɨkí áyɨ rïnyí sè, tsàle lókyá mì dré dra lídrì kóná vésè kólyá dhɨ nɨ kisúzó dhɨ 'á. Gïká gànzi ró lídrì nda nɨ tadhá lókyá kùdù sè.

6 Tà nda kòdhɨ ɨ sè dhɨ, mì adré lenzélé lavúlé, tágba kòkɨtswá mì dré adrézó kɨzà nya tà twátwa adrébhá àmɨ kɨ tabhï̀ dhɨ ɨ sè lókyá tsà sè yà dhɨ.

7 Tà nda ì atsá àmɨ rú kònìnɨ kɨtswálé àmɨ kɨ tà ka'ïka'ï tabhï̀, ngóró à dré adrélé órò tabhï̀ àtsí sè dhɨ tínɨ. Gïká mïlésè dhɨ, àmɨ kɨ tà ka'ïka'ï nda lavú órò, ngá adrélépi

akɨlé tágba tabhɨ̈zoá àtsɨ́ sè dhɨ byá. Dɨ à kòtabhɨ̈ àmɨ kɨ tà ka'ɨ̈ka'ɨ̈ nda gò ka'ɨ̈zoá dre dhɨ, mɨ̀ nɨ rúku kisú mɨ̈lanzɨ̈lanzɨ̈ ɨ́be ìndɨ̀ lɨndrɨ̀ be kɨtú Yésu Krɨ́sto dré dra apfòzo dhɨ tú.
8 Tágba mɨ̀ dré akódhɨ nda nɨ nòzo rè mɨ̀ sè ko dhɨ, mɨ̀ adré akódhɨ nɨ le. Gba mɨ̀ dré adrézó akódhɨ nɨ no nyànomvá ko dhɨ, mɨ̀ adré akódhɨ nɨ ka'ɨ̈ gò, mɨ̀ dré adrézó lenzélé lavúlé, kólénzé mɨ̈lanzɨ̈lanzɨ̈ ro kɨtswázó tà nɨ nɨ ta bwà ko dhɨ sè.
9 Tàko ko, mɨ̀ adré tà mɨ̀ dré Yésu Krɨ́sto nɨ ka'ɨ̈zo ásà dhɨ nɨ kisú. Tà nda, àmɨ kɨ tɨdrɨma 'ɨ.
10 Kàdré tà adrézó móndɨ́ kɨ tɨdrɨ́ nda nɨ tà sè dhɨ, pròfétà atú dhɨ ì ndà tá tà nda nɨ àndu nɨ̈le kyá gò, ì dré tà tanɨ Gɨ̈ká dré lèle fèle àmɨ dré áyɨ togó tanɨ sè dhɨ nɨ tà longózó.
11 Tàko ko, Krɨ́sto nɨ Tɨrɨ́ àyɨ léna dhɨ adré tá tadhá àyɨ dré dhɨ, Krɨ́sto nɨ kɨzà nya gò, mɨ̈lanzɨ̈lanzɨ̈ kisúzó àmvolásà. Ásà dhɨ, ì adré tá lókyá tà nda dré kɨtswázó ru 'o dhɨ nɨ nda nɨ̈le, túmănɨ́ tà kɨtswábhá atsálé drɨ̈drɨ̈ tà nda nɨ tadhá dhɨ ɨ́be.
12 Dɨ Gɨ̈ká tadhá tá pròfétà nda ɨ dré dhɨ, tà ì dré tá adrélé longólé nda ì kɨtswá adrélé àyɨ dré ko. Be ró dhɨ, ì adré tá tà nda kɨ longó àmɨ dré. Dɨ nyànomvá dhɨ, mɨ̀ yi tà nda ɨ dhya Rúbɨ́ Tanɨ longóbhá àmɨ dré Tɨrɨ́ Lólo amùle bhù lésè dhɨ nɨ rɨ̈nyɨ́ sè dhɨ ɨ tɨ́ dre. Ndɨ̀ndɨ̀ ángélóɨ lovó ɨ́be tò kɨtswázó tà nda kɨ ni.

Adrema lólo tà tɨ̂tɨ̂ mà dré adrélé 'òle dhɨ ɨ sè dhɨ

13 Dɨ ásà dhɨ, mɨ̀ kàdré tàmɨ̈ga dri, adrélé àmɨ kɨ tà kisùle dhɨ kɨ lɨkɨ́. Mɨ̀ kàdré mɨ̈ bha Gɨ̈ká véna, tà tanɨ mɨ̀ dré dra kisúlé akódhɨ nɨ togó tanɨ sè lókyá Yésu Krɨ́sto dré dra apfòzo dhɨ tú dhɨ nɨ tà sè.
14 Ámɨ, Gɨ̈ká nɨ ànzɨ ɨ, mɨ̀ kàdré akódhɨ nɨ kúlɨ́ ka'ɨ̈ 'òle. Mɨ̀ kògò adrélé tatsɨ́lé lovó kònzɨ kɨ 'obe, ngóró mɨ̀ dré tá adrélé 'òle mɨ̀ dré tà nɨ̈rà ko dhɨ 'á dhɨ tɨ́nɨ ko.
15 Dɨ, ngóró Gɨ̈ká àmɨ kɨ azílépi dhɨ dré adrélé lólo dhɨ tɨ́nɨ dhɨ, mɨ̀ kàdré kókpà lólo tà tɨ́tɨ́ mɨ̀ dré adrélé 'òle dhɨ ɨ sè.
16 Tàko ko, Gɨ̈ká nɨ Kúlɨ́ adré tàá dhɨ: «Mɨ̀ kàdré lólo. Ángyá ko, áma tàndɨ, ma lólo.»*
17 Mɨ̀ nɨ̈ tàle dhɨ, Gɨ̈ká mɨ̀ dré adrélé zɨ̈le àmɨ kɨ Atá ro dhɨ, adré móndɨ́ àlo àlo tɨ́tɨ́ dhɨ kɨ tàbvó ta ngóró àyɨ kɨ tà 'òle dhɨ ì dré adrélé dhɨ tɨ́nɨ dhɨ be. Adré àyɨ kɨ no twátwa ko. Dɨ mɨ̀ dré adrérà'a bvò kònɨdhɨ dri kùmú ɨ tɨ́nɨ dhɨ 'á dhɨ, mɨ̀ kàdré tà 'o akódhɨ nɨ ròma sè.
18 Tàko ko, mɨ̀ nɨ̈ làgɨ́ Gɨ̈ká dré àmɨ kɨ gɨzo láti tàko àmɨ kɨ tábhɨ́ ì dré tá lebèle dhɨ lésè dhɨ ángopɨ́ ya dhɨ be. Làgɨ́ nda tá ngá adrélépi ŋwàle ŋwaŋwà ngóró àrezá tɨ́nɨ yà, kó ngalè órò tɨ́nɨ yà dhɨ 'ɨ ko.
19 Be ró dhɨ, Gɨ̈ká gɨ àmɨ Krɨ́sto nɨ kàrɨ́ làgɨ́ kyàkyà dhɨ sè. Akódhɨ nda tá kábilɨ́gyà mvá tà kònzɨ àko ɨndɨ̀ ndɨ̈ àko ɨ́ rú dhɨ 'ɨ.
20 Gɨ̈ká zɨ̀ tá akódhɨ drɨ̈drɨ̈ bvò nɨ bhàma kandrá gò, akódhɨ nɨ 'òzo apfòle lókyá kùdù kònɨdhɨ sè àmɨ kɨ tà sè.
21 Dɨ akódhɨ nda sè dhɨ, mɨ̀ adré Gɨ̈ká nɨ ka'ɨ̈. Gɨ̈ká tɨngá akódhɨ dràdrà lésè gò, akódhɨ nɨ mɨ̈ bhàzo lanzɨ̈le, mɨ̀ kàdréró àmɨ kɨ tà ka'ɨ̈ka'ɨ̈ bha Gɨ̈ká léna, adrézó mɨ̈ bha akódhɨ véna.
22 Nyànomvá dhɨ, mɨ̀ temvé àmɨ mɨ̀ dré tà bàti ka'ɨ̈le 'òle dhɨ sè dre, mɨ̀ kàdréró àmɨ kɨ adrúpi kɨ le togó wăyi sè. Adré dɨ lèá dhɨ, mɨ̀ kàdré ru le àmɨ kòfalésè togó lólo àtsɨ ró dhɨ sè.
23 Tàko ko, à gò àmɨ kɨ ti tódhyá dre. Dɨ, lídrɨ̀ tídhɨ́ mɨ̀ dré kisúlé nda angá móndɨ́ kɨ kórɨ̀ adrélépi ŋwàle ŋwaŋwà dhɨ lésè ko. Be ró dhɨ, angá ína kórɨ̀ kɨtswálépi ŋwàle bwà ko dhɨ lésè. Bàti, à ti àmɨ Gɨ̈ká nɨ kúlɨ́ lídrɨ̀ ro, adrélépi kóná vésè kólyá dhɨ sè.
24 Tàko ko, ngóró Gɨ̈ká nɨ Kúlɨ́ dré adrélé tàle dhɨ tɨ́nɨ:
«Móndyá tɨ́tɨ́ dhɨ ɨ ngóró mbɨ̀ tɨ́nɨ.

---

* **1:16 1:16** À kònò Lèvɨ̈tíkè 19:2.

Ȧyi ki rúku kpà ngóró mbì pfò kya tíni.
Mbì adré 'yòle gò, pfò ni dré adrézó zìle.
25 Di, Mírî ni kúlí adré ína adrélé kóná vésè kólyá.»†
Kúlí nda kòdhi Rúbí Tani longólé àmi dré dhi 'i.

2

1 Di ásà dhi, mì kòtingá àmi rúsè tà kònzi ki kárá títí dhi i, kinzò títí dhi i, túrúpfú tà, lovó kònzi bhàma móndí i rú dhi, indì móndí ki rú tàma kònzi dhi.
2 Ngóró ànzi kùrí i tíni dhi, mì kàdré bàsú tàndi Tirí Lólo àdhya ni le mvùle kòdhya, mì kàdréró mbàle àmi ki lídrì tídhí ro dhi na.
3 Tàko ko, mì tabhî Mírì dre gò, mì dré atógyàzoá dhi, akódhi dóro lavúlé.

Kírà lídrì ro dhi indì móndyá Gîká dré zìle dhi i

4 Mì kàdré àmi ki kisí ànyi Mírî Yésu làga. Akódhi nda kírà lídrì ro móndí ì dré gàle gàgà, di Gîká dré ína kipèle adrélé làgi ró í mîlésè dhi 'i.
5 Ámi adrébhá kókpà ngóró kírà lídrì ro dhi i tíni ni i, mì kòtayí àmi Gîká dré tobhàle atsálé dzó Tirí Lólo àdhya ró, mì kàdréró kòwánà lólo i ró, adrélé mòbòmà Tirí àdhya kitswábhá Gîká mîlésè dhi ki fe akódhi dré Yésu Krísto sè.
6 Tàko ko, Gîká ni Kúlí adré tàá dhi:
«Mì nò rè ká! Má ni kírà bha Sîyónà na.
Kírà nda kírà làgí kyàkyà má dré kipèle adrélé kírà agógó dzó ni pá bhàzo drîá dhi ró dhi 'i.
Dhya ángùdhi adrélépi kírà nda ni ka'î dhi,
kitswá tàdzí adrélé kanyò ro ko.»*
7 Ámi adrébhá akódhi ni ka'î dhi i dré dhi, kírà nda kírà làgí kyàkyà dhi 'i. Di, móndyá akódhi ni ka'îbhá ko dhi i dré dhi:
«Kírà dzó sibhá ì dré gàle gàgà dhi,
gò atsálé kírà agógó dzó nda dré adrézó áyi totó drîá dhi ró.»†
8 Gîká ni Kúlí adré kpà tàá dhi:
«Kírà nda kírà adrélépi móndí ki tokpó dhi 'i,
indì kírà adrélépi móndí ki 'o ledhélé dhi 'i.»‡
Ȧyi nda ì adré ledhélé, ì dré adrélé Gîká ni kúlí ga 'òle dhi sè. Tàko ko, Gîká bhà tá àyi adrélé tà 'o kònìni.
9 Di, àmi ró dhi, àmi móndyá Gîká dré zìle adrélé súrú ína ró dhi 'i. Ámi kpà kòwánà Ópí àdhya 'i, súrú lólo dhi 'i, indì móndyá Gîká ni tàndi àdhya 'i, mì kàdréró tà kàdrìkàdrì dré 'òle dhi ki longó móndí i dré be dhi bvó. Tàko ko, akódhi azí àmi apfòle tínímvá lésè, afílé áyi ngádra líndríga ró dhi 'á dhi nì.
10 Wáláká dhi, àmi tá móndyá Gîká àdhya 'i ko. Di, nyànomvá dhi, àmi móndyá Gîká àdhya 'i bàti. Wáláká dhi, à bhà tá àmi ki kizà ko. Di, nyànomvá dhi, Gîká bhà àmi ki kizà dre.
11 Áma arúpi má dré lèle tò ni i, àmi ngóró móndí twá adrébhá bvò àyikya ró dhi àko dhi i tíni. Má adré di àmi ki kodzó, mì kàdréró àmi ki likí lovó kònzi àmi ki rúbhá kya adrébhá ru pfu àmi íbe dhi ki tà sè.
12 Mì kàdré kpà atsílé dóro pàgánò i kòfalésè. Di tágba ì kàdré àmi ki asíkî tà kònzi 'òma sè yà dhi, ì ni tà dóro mì dré adrélé 'òle dhi ki no gò, ì dré Gîká ni rú bhàzo kùle tà nda i sè kîtú dré dra atsázó dhi tú.

Àma ki bhàma àma ki kàdrì i zàle, àma ki mîrì íbe dhi

† **1:25 1:25** A kònò Èsáyà 40:6-8. * **2:6 2:6** A kònò Èsáyà 28:16. † **2:7 2:7** A kònò Longó i 118:22. ‡ **2:8 2:8** A kònò Èsáyà 8:14.

13 Mírĩ nɨ tà sè dhɨ, mì kàdré àmɨ kɨ bha móndyá títí bhàle àmɨ drĩle dhɨ kɨ rĩnyí zàle, kàdré ópí kàdrì adrélépi òpì nya àmɨ dri dhɨ 'ɨ yà,
14 kó ngalè gùvèrènérè 'ɨ yà dhɨ. Ângyá ko, gùvèrènérè nda ɨ dhya ópí nda dré bhàle dhɨ 'ɨ, ì kàdréró tà ŋo móndyá adrébhá tà kònzɨ 'o dhɨ ɨ dri, adrézó kpà móndyá adrébhá tà dóro 'o dhɨ kɨ tà bha kuru.
15 Tàko ko, Gĩká adré lèá dhɨ, mì kàdré tà dóro 'o, kɨtswázó móndí azaaza tà nibhá ko dhɨ kɨ kúlí kɨkí dhɨ bvó.
16 Mì kàdré atsílé ngóró móndí Gĩká dré trìle dhɨ ɨ tínɨ. Dɨ, mì kàdré àmɨ kɨ trìma nda nɨ no ngóró tà adrélépi láti fe àmɨ dré adrézó tà kònzɨ 'o dhɨ ró ko. Be ró dhɨ, mì kàdré àmɨkya tà 'o ngóró màrábà Gĩká àdhya ɨ tínɨ.
17 Mì kàdré móndyá títí dhɨ kɨ lɨndrì bha, adrézó àmɨ kɨ adrúpi kɨ le. Mì kàdré Gĩká nɨ ro, adrézó ópí kàdrì nɨ lɨndrì bha.
18 Âmɨ màrábà ro nɨ ɨ, mì kàdré àmɨ kɨ bha àmɨ kɨ mírĩ kɨ rĩnyí zàle lɨndrì sè wãyi. Mì kàdré 'òá kònìnɨ ngbà 'í àyɨ adrébhá togó íbe dóro ìndì yàyà dhɨ ɨ véna ko. Mì kàdré kókpà 'òá kònìnɨ àyɨ adrébhá togó íbe tòmbátòmba dhɨ ɨ véna.
19 Tàko ko, mì kàdré kɨzà nya tà gyăgya sè ko gò, adrézó mvòá Gĩká nɨ tà sè dhɨ, kòdhɨ dóro Gĩká mĩlésè.
20 Dɨ, à kàdré àmɨ kɨ tswa mì dré tà kònzɨ 'òle dhɨ sè gò, mì dré adrézó mvòá dhɨ, mì nɨ àdho tà dóro kisú ásà? Dɨ, mì kàdré àmɨkya kɨzà nya mì dré tà dóro 'òle dhɨ sè gò, mì dré adrézó mvòá dhɨ, kòdhɨ dóro Gĩká mĩlésè.
21 Gĩká azí àmɨ adrélé tà 'o kònìnɨ. Tàko ko, Krísto nɨ tàndɨ nya tá kɨzà àmɨ kɨ tà sè, mì kàdréró akódhɨ nɨ lebè, adrézó tà 'o akódhɨ àdhya tínɨ.
22 Akódhɨ 'o tá ína tàkonzì ko. Kúlí móndí kɨ lɨtízó dhɨ apfò tá kpà akódhɨ sílésè àlomvá ko.§
23 Móndí ì dré tá adrérà'a akódhɨ nɨ lodhá dhɨ 'á dhɨ, akódhɨ logó tá làdhá àyɨ tí ko. Ɨ dré tá adrérà'a akódhɨ nɨ rúbhá 'o aswálé dhɨ 'á dhɨ, logó tá kúlí aswaaswa àyɨ tí ko. Be ró dhɨ, bhà tá ɨ Gĩká adrélépi tàbvó ta gyăgya dhɨ drígá.
24 Akódhɨ nɨ tàndɨ do tá àma kɨ tàkonzì ɨ í rú fa kɨpakɨpa dri, mà kòdràró tàkonzì lésè gò, mà kàdréró lídrì íbe adrézó tà gyăgya 'o. Làzí akódhɨ nɨ tswàzo dhɨ àdhya sè dhɨ, mì adrí dre.
25 Tàko ko, àmɨ tá ngóró kábilígyà avìbhá dhɨ ɨ tínɨ. Dɨ, nyànomvá dhɨ, mì agò kábilígyà lɨkílépi, adrélépi kpà àmɨ kɨ lídrì lɨkí dhɨ vélé dre.

3

Tòkó kɨ tà àyɨ kɨ àgo íbe dhɨ

1 Âmɨ tòkó ɨ, mì kàdré kókpà àmɨ kɨ bha àmɨ kɨ àgo ɨ zàle. Dɨ àmɨ kɨ àgo kɨ àruka ì kàdré Gĩká nɨ kúlí ga rè dhɨ, mì nɨ kɨtswá àyɨ kɨ adrì Yésu nɨ ka'ĩ àmɨ kɨ atsima dóro dhɨ sè, àmɨ kɨ kúlí sè ko.
2 Tàko ko, ì nɨ nòá ngalè mì adré atsílé togó lólo sè, adrélé Gĩká nɨ lɨndrì bha ngínɨ ya dhɨ.
3 Lè àmɨ kɨ aveave kàdré tà mì dré adrélé 'òle àmɨ kɨ rúbhá sè dhɨ ɨ sè ko, kàdré àmɨ kɨ drĩbhí tìma 'ɨ yà, màyìkà ledélé órò sè dhɨ kɨ tosoma àmɨ rú dhɨ 'ɨ yà, kó ngalè kítá aveave dhɨ kɨ tosoma àmɨ rú dhɨ 'ɨ yà dhɨ.
4 Be ró dhɨ, àmɨ kɨ aveave kàdré ína tà dóro mì dré adrélé zùle àmɨ kɨ togó na dhɨ ɨ sè. Aveave nda aveave àmɨ kɨ togó yàyà ìndì lìrì àdhya, kɨtswálépi dràle bwà ko, ìndì adrélépi làgɨ ró Gĩká mĩlésè dhɨ 'ɨ.
5 Tàko ko, tòkó lólo atú adrébhá tá mĩ bha Gĩká véna dhɨ ì adré tá àyɨ kɨ 'o avélé kònìnɨ. Ɨ adré tá kpà drĩ asó àyɨ kɨ àgo ɨ kandrá.

§ **2:22 2:22** A kònò Èsáyà 53:9.

6 Sárà adré tá 'òá kònìnɨ. Adré tá Àbàrámà nɨ kúlí yi, adrézó akódhɨ nɨ zi áyɨ mírȉ ro. Àmɨ Sárà nda nɨ ànzɨtòkó 'ɨ, mɨ kàdré tà dóro 'o, adrézó àmɨ kɨ tayí adrélé ngá ro tà àlo sè ko dhɨ.
7 Àmɨ àgo ɨ, mɨ kàdré kókpà 'òá kònìnɨ, adrézó àmɨ kɨ tòkó íbe dóro. Mɨ kàdré àyɨ kɨ tà yàyà tòkó kya ró dhɨ kɨ kisù, adrézó àyɨ kɨ lɨndrɨ bha. Tàko ko, mɨ nɨ lídrɨ Gȉká dré lazílé áyɨ togó tanɨ sè dhɨ nɨ kisú tàyɨlé ro túmání àyɨ íbe. Mɨ kàdré 'òá kònìnɨ, tà àlo kòkɨtswáró tà mɨ dré adrélé zȉle Gȉká tí dhɨ kɨ kɨkí ko.

Kɨzà nyàma tà dóro 'òma sè dhɨ

8 Kùdù ro dhɨ, àmɨ títí mɨ kàdré ngá àlo ró àmɨ kòfalésè, adrélé àmɨ kɨ adrúpi kɨ kɨzà do. Mɨ kàdré ru le àmɨ kòfalésè adrúpi ɨ tínɨ, adrélé àmɨ kɨ togó dóro tadhá, adrézó àmɨ kɨ tà bha kȉní mi.
9 Mɨ kàdré tà kònzɨ logó tà kònzɨ 'òle àmɨ rú dhɨ tí ko, adrézó kpà làdhá logó làdhá dhàle àmɨ rú dhɨ tí ko. Be ró dhɨ, mɨ kàdré àmɨkya tà tanɨ zi Gȉká tí móndí tà kònzɨ 'obhá àmɨ rú dhɨ ɨ dri. Tàko ko, Gȉká azí àmɨ adrélé tà 'o kònìnɨ, mɨ kòkisúró tà tanɨ dré lazílé àmɨ dré tàyɨlé ro dhɨ be dhɨ bvó.
10 Ângyá ko, Gȉká nɨ Kúlí adré tàá dhɨ:

«Lè dhya ángùdhi adrélépi lèá lenzélé áyɨ lídrɨ sè, adrélépi kpà kȉtú dóro dhɨ kɨ le nòle dhɨ,
kàdré áyɨ ti lɨkí kúlí kònzɨ ɨ sè, ìndì kɨnzò ɨ sè.
11 Lè akódhɨ kàdzá áyɨ togó tà kònzɨ lésè adrézó tà dóro 'o.
Kàdré tà kɨdrɨ́kɨdrɨ nda bhàle móndí ɨ kòfalé togó wȃyi sè.
12 Tàko ko, Mírȉ nɨ mȉ móndyá adrébhá tà gyȃgya 'o dhɨ ɨ dri.
Adré kpà bíbhálé ga tà ì dré adrélé zȉle ɨ́ tí dhɨ kɨ yȉzo.
Dɨ, adré ɨ́na àmvò alá móndyá adrébhá tà kònzɨ 'o dhɨ ɨ rú.»*
13 Àmɨ kɨ togó kàdré àtsɨ ró adrélé tà dóro 'o dhɨ, àdhi nɨ àmɨ kɨ 'o kònzɨ dhɨ nì?
14 Dɨ, tágba mɨ kàdré kɨzà nya mɨ dré adrélé tà gyȃgya 'o dhɨ sè yà dhɨ, Gȉká nɨ tà tanɨ bha àmɨ dri. Mɨ kàdré ngá ro tà móndí ì dré adrézó ngá ro ásà dhɨ ɨ sè ko. Mɨ kòtayí kpà àmɨ kɨ togó adrélé lanzȉle ko.†
15 Be ró dhɨ, àmɨ kɨ togó na dhɨ, mɨ kòbhà Krísto twá adrélé àmɨ kɨ Mírȉ ro. Mɨ kàdré ngbú adrélé gànzi ró tà mɨ dré adrézó mȉ bha ásà dhɨ nɨ àndu ngɨ, dhya ángùdhi adrélépi tà nda nɨ lizí àmɨ tí dhɨ dré.
16 Dɨ, mɨ kàdré 'òá togó yàyà sè, ìndì lɨndrɨ sè. Mɨ kàdré àmɨ kɨ togó lɨkí adrélé lólo, kɨtswálé móndyá adrébhá àmɨ kɨ rú ta kònzɨ tà dóro mɨ dré adrélé 'òle Krísto nɨ tà sè dhɨ ɨ sè dhɨ, ì kàdréró kanyò ro kúlí kònzɨ ì dré adrélé tàle àmɨ rú dhɨ ɨ sè.
17 Ângyá ko, mɨ kàdré kɨzà nya mɨ dré adrélé tà dóro 'o dhɨ sè gò, Gȉká dré lèzoá kàdré kònìnɨ dhɨ, kòdhɨ dóro lavúlé mɨ dré adrélé kɨzà nya mɨ dré adrélé tà kònzɨ 'o dhɨ sè dhɨ rúsè.
18 Tàko ko, Krísto nɨ tàndɨ nya tá kɨzà ngbà 'ɨ́ vésè àlo móndí kɨ tàkonzì kɨ tà sè. Akódhɨ gyȃgya ró nda drà móndyá gyȃgya ko dhɨ kɨ tà sè, kɨtswálé àmɨ kɨ adrȉ Gȉká vélé dhɨ bvó. À pfu tá akódhɨ nɨ rúbhá dràle gò, dré gòzo adrílé Tɨrí Lólo nɨ rȉnyí sè.
19 Dɨ Tɨrí Lólo nda sè dhɨ, akódhɨ dré kpà lìzo Gȉká nɨ kúlí longó tɨrí 'ɨle bădzó na dhɨ ɨ dré.
20 Àyɨ nda ɨ tá móndí atú lɨgíbhá Gȉká rú lókyá Nówè dré tá adrérà'a bwátù kàdrì dhɨ nɨ ledé, ìndì Gȉká dré adrérà'a tà letè togó vwàvwà sè dhɨ 'á dhɨ 'ɨ. Bwátù kàdrì nda na dhɨ, móndí bȉ ko, ngbà 'ɨ́ móndí nzi-drȉ-na dhɨ ì adrí tá yȉ lȉti sè dhɨ àyɨ.
21 Yȉ nda adré bàtísimò nɨ tà tadhá kòdhya. Dɨ nyànomvá dhɨ, bàtísimò nda adré àmɨ kɨ tɨdrí nì. Adré àmɨ kɨ tɨdrí, àmɨ kɨ rúbhá dzìma sè ko, be ró dhɨ, mɨ dré adrélé

* **3:12 3:12** À kònò Longó ɨ 34:13-17. † **3:14 3:14** À kònò Ȅsáyà 8:12.

longóá dhɨ, mì adzá àmɨ kɨ togó Gïká vélé dre dhɨ sè. Adré àmɨ kɨ tɨdrí, Yésu Krísto nɨ ngàma dràdrà 'ásè dhɨ sè.
22 Akódhɨ nda mbà bhù na gò, adrélé Gïká nɨ drɨágó lésè. Kònàle dhɨ, ángélóɨ, ópí kàdrìɨ, tsàle rïnyí ɨbe dhɨɨ akódhɨ nɨ rïnyí zàle.

4

Atsima ngóró Gïká dré adrélé lèle dhɨ tɨnɨ dhɨ

1 Dɨ Krísto dré kɨzà nyàle rúbhá na dhɨ sè dhɨ, mì kàdré kókpà tà kisù akódhɨ àdhya tɨnɨ, adrézó gànzi ró adrélé kɨzà nya kònìnɨ. Tàko ko, dhya ángùdhi kɨzà nyàlepi rúbhá na dhɨ tayí tàkonzì 'òma dre.
2 Ásà dhɨ, dhya nda kɨtswá gòle áyɨ lókyá àmbí bvò kònìdhɨ dri dhɨ nɨ fe, adrézó lovó kònzɨ áyɨ rúbhá àdhya kɨ 'o dhɨ ko. Be ró dhɨ, adré áyɨ fe adrélé tà Gïká dré adrélé lèle í kò'o dhɨ kɨ 'o kòdhya.
3 Tàko ko, wáláká dhɨ, mì kɨzá tá àmɨ kɨ lókyá bï, adrézó tà pàgánò ì dré adrélé lèle 'òle dhɨ kɨ 'o. Mì adré tá tatsílé tà swà 'obe, lovó kònzɨ kɨ bhabe, wá tsibe, gwányá wàyá kɨ tà 'obe, ìndì gïká tàko kɨ lɨndrì bhabe, tágba tà nda ì dré tá adrézó kònzɨ lavúlé Gïká mïlésè dhɨ.
4 Dɨ nyànomvá dhɨ, pàgánò nda kɨ líndrí adré gàle, mì dré adrélé tatsílé àyɨ ɨbe tà swà nda kɨ 'obe ko dhɨ sè gò, ì dré adrézó àmɨ kɨ lodhá.
5 Dɨ, ì nɨ àyɨkya tà ì dré adrélé 'òle nda kɨ ta Gïká adrélépi gànzi ró móndyá títí lídrì ro ìndì dràbhá dre dhɨ kɨ tàbvó ta dhɨ kandrá.
6 Tà nda sè dhɨ, à longó tá ndìndì Rúbí Tanɨ móndyá dràbhá dre dhɨɨ dré. Dɨ tágba Gïká dré àyɨ nda kɨ tàbvó tàzo tà ì dré 'òle rúbhá na dhɨɨ sè móndyá títí dhɨ kya tɨnɨ dhɨ, ì nɨ kɨtswá lídrì Gïká àdhya nɨ kisú Tɨrí Lólo na.
7 Tà títí dhɨ kɨ kùdù atsá ànyɨ dre. Dɨ ásà dhɨ, mì kàdré tà 'o tògyá sè, adrézó àmɨ kɨ tà kisùle dhɨ kɨ likí, mì kàdréró tà zi Gïká tí be dhɨ bvó.
8 Lavúlé dhɨ, mì kàdré ru le àmɨ kòfalésè togó wãyi sè. Tàko ko, lèle adré ína tàkonzì zyandre dhɨ kɨ zu.
9 Mì kàdré àmɨ kɨ adrúpi kɨ ka'ï dòle àmɨ véna togó dóro sè, ngùrùngùrù sè ko.
10 Ámɨ àlo àlo títí dhɨɨ, mì kàdré tà 'o àmɨ kɨ adrúpi ɨ dré, tà tanɨ mì dré kisúlé Gïká nɨ togó tanɨ sè dhɨ sè. Mì kàdré 'òá ngóró móndí Gïká dré tà tanɨ twátwa dhɨ kɨ bhàzo àyɨ drígá dhɨɨ tɨnɨ.
11 Dhya àlo kàdré kúlí longó dhɨ, kàdré kúlí adrébhá angálé Gïká vélésè dhɨ kɨ longó kòdhya. Dhya àlo kàdré tà 'o móndíɨ dré dhɨ, kàdré 'òá rïnyí Gïká dré adrélé fèle drá dhɨ sè. Mì kàdré dɨ tà títí dhɨ kɨ 'o, móndí ì kàdréró Gïká nɨ rú bha kùle Yésu Krísto sè be dhɨ bvó. Mïlanzïlanzì ɨ rïnyí be dhɨɨ kàdré akódhɨ dré kóná vésè kólyá! Kàdré kònìnɨ.

Kɨzà nyàma Krîsto nɨ tà sè dhɨ

12 Áma arúpi má dré lèle tò nɨ ɨ, lè àmɨ kɨ líndrí kàdré gàle, tà kɨzà ro adrébhá àmɨ kɨ tabhï dhɨ kɨ tà sè ko. Mì kàdré kpà tà nda kɨ no ngóró tà twá atsábhá àmɨ rú dhɨɨ ró ko.
13 Be ró dhɨ, mì kàdré àmɨkya lenzélé mì dré adrélé kɨzà nya Krísto àdhya tɨnɨ dhɨ sè, akódhɨ kònì dra apfò áyɨ mïlanzïlanzì na dhɨ, mì kòkɨtswáró vélé lenzélé lavúlé arí be bï be dhɨ bvó.
14 Á kàdré àmɨ kɨ lodhá Krísto nɨ rú nɨ tà sè dhɨ, Gïká nɨ tà tanɨ bha àmɨ dri. Tàko ko, Gïká nɨ Tɨrí mïlanzïlanzì ró dhɨ adré adrélé àmɨ léna.
15 Dɨ, mì kàdré kɨzà nya dhɨ, lè mì kàdré nyàá mì dré adrélé móndí tupfúbhá ɨ ró yà, kùgubhá ɨ ró yà, tà kònzɨ 'obhá ɨ ró yà, kó ngalè móndí tɨfíbhá móndí kɨ tà ɨ 'ásè dhɨɨ ró yà dhɨ sè ko.

16 Dɨ, mì kàdré kɨzà nya mì dré adrélé Krísto nɨ ka'ĩbhá ɨ ró dhɨ sè dhɨ, mì kàdré àmɨkya kanyò ro tà nda sè ko. Be ró dhɨ, mì kàdré Gĩká nɨ rú bha kùle, mì dré Krísto nɨ rú nda nɨ ka'ĩle dòle dhɨ sè.
17 Tàko ko, lókyá tàbvó tàzo dhɨ kɨtswá dre. Á nɨ rè zyà móndyá Gĩká àdhya kɨ tàbvó ta drĩdrĩ. Dɨ tàbvó tàma nda kòkɨdhó àma rú dhɨ, móndyá Gĩká nɨ Rúbí Tanɨ gabhá rè dhɨ kya nɨ dɨ vélé adré ngíni?
18 Ngóró tɨsìle Gĩká nɨ Kúlí na dhɨ tíni:
«Móndí àlo gyăgya dhɨ nɨ adrɨma kàdré kòkóròko dhɨ,
móndyá Gĩká nɨ tà gabhá rè dhɨ kɨ tà tàkonzìbhá íbe dhɨ nɨ dɨ vélé adré ngíni?»*
19 Ásà dhɨ, lè móndyá adrébhá kɨzà nya ngóró Gĩká dré adrélé lèle dhɨ tíni dhɨ, ì kàdré àyɨ kɨ bha Gĩká àyɨ kɨ bhàlepi dhɨ drígá, adrélé tà dóro 'o. Tàko ko, Gĩká nda kɨtswá adrélé ka'ĩle togó wãyi sè.

5

Bhàgo kɨ tà kàdhúrà íbe dhɨ

1 Bhàgo Ɛ̃kèlézyà àdhya àmɨ kòfalé dhɨ ɨ dré dhɨ, má adré tà ta kònìnɨ. Ma kókpà bhàgo 'ɨ àmɨ tíni. Ma dhya Krísto nɨ kɨzà nyàle dhɨ kɨ nobhá mĩ sè dhɨ kɨ àlo 'ɨ, ìndì móndyá dra Gĩká nɨ mĩlanzìlanzì dré dra tadhálé dhɨ nɨ kisúbhá dhɨ kɨ àlo 'ɨ. Dɨ má adré àmɨ kɨ kodzó,
2 mì kàdréró kábilígyà kɨ pãrí Gĩká dré bhàle àmɨ drígá dhɨ kɨ lɨkí, ngóró kábilígyà lɨkíbhá dóro dhɨ ɨ tíni. Mì kàdré àyɨ kɨ drĩ ko dóro. Dɨ, mì kàdré 'òá kònìnɨ ngóró tòlí bhàle àmɨ dri dhɨ tíni ko. Be ró dhɨ, mì kàdré 'òá togó dóro sè, ngóró Gĩká dré adrélé lèle dhɨ tíni. Mì kàdré 'òá làfa lovó sè ko, be ró dhɨ, àmɨ kɨ togó dré adrélé àtsɨ ró tà nda sè dhɨ sè.
3 Mì kàdré òpì nya kábilígyà bhàle àmɨ drígá nda ɨ dri rĩnyí sè ko. Be ró dhɨ, mì kàdré àmɨkya tà dóro 'o àyɨ kòfalé, ì kàdréró tà no àmɨ rú, adrézó 'òá àmɨkya tíni.
4 Dɨ lókyá kábilígyà lɨkíbhá kɨ kàdrì dré dra apfòzo dhɨ tú dhɨ, mì nɨ kùlá mĩlanzìlanzì ro, lagulagu nɨ dré kɨtswázó akílé bwà ko dhɨ nɨ kisú.
5 Àmɨ kàdhúrà ɨ, mì kàdré kpà àmɨ kɨ bha màlìga ɨ zàle. Àmɨ títí, mì kàdré àmɨ kɨ tà bha kĩní mi. Tàko ko, Gĩká nɨ Kúlí adré tàá dhɨ:
«Gìká adré ru pfu móndyá drĩkàdrì ro dhɨ íbe.
Dɨ, adré ína áyɨ togó tanɨ bha móndyá adrébhá àyɨ kɨ tà bha kĩní mi dhɨ ɨ rú.»*
6 Dɨ ásà dhɨ, mì kàdré àmɨ kɨ bha Gĩká nɨ drígá rĩnyi ró dhɨ zàle, kòtɨngáró àmɨ kuru lókyá kɨtswálépi dhɨ sè be dhɨ bvó.
7 Mì kàdré tà títí adrébhá àmɨ kɨ togó 'o lanzìle dhɨ kɨ bha Gĩká drígá. Tàko ko, akódhɨ adré àmɨ kɨ tà kisù nì.
8 Mì kàdré àmɨ kɨ tà kisùle dhɨ kɨ lɨkí, adrézó tàmĩga dri. Tàko ko, àmɨ kɨ kàrɨbhá, Dzáborò adré tatsílé kändríbe kàmì tíni, adrélé móndí nda nyàle.
9 Mì kàdré dɨ pá sɨ akódhɨ kandrá, adrézó àmɨ kɨ totó tätä àmɨ kɨ tà ka'ĩka'ĩ na. Tàko ko, mì nĩ tàle dhɨ, àmɨ kɨ adrúpi bvò wãyi 'ásè dhɨ ì adré kpà kɨzà nya làsú be àmɨkya tíni dhɨ be.
10 Dɨ mì kònya kɨzà lókyá tsà sè dre dhɨ, Gĩká nɨ tàndɨ adrélépi áyɨ togó tanɨ tadhá tà títí ɨ sè dhɨ nɨ àmɨ kɨ 'o kɨtswálé títí, àmɨ kɨ tɨmbàzo, àmɨ kɨ 'òzo àmɨ kɨ totó tätä àmɨ kɨ tà ka'ĩka'ĩ na. Tàko ko, akódhɨ nda azí àmɨ kɨtswálé áyɨ mĩlanzìlanzì adrélépi kóná vésè kólyá dhɨ nɨ kisú Yésu Krísto na.
11 Rĩnyí kàdré akódhɨ dré kóná vésè kólyá! Kàdré kònìnɨ.

Mòdo kùdù

* **4:18 4:18** Á kònò Tògyakúlí 11:31. * **5:5 5:5** Á kònò Tògyakúlí ɨ 3:34.

12 Áma adrúpi Sílà má dré adrélé ka'ïle togó wăyi sè dhɨ, bhà drɨ́gá má vélé wárágà
kònɨdhɨ nɨ tɨsɨ̀zo.† Dɨ má tɨsì wárágà mvá kònɨdhɨ àmɨ kɨ kodzózó, ɨndì tadházóá àmɨ
dré dhɨ, mì adré tròle Gïká nɨ togó tanɨ rú bàti dhɨ.
13 Èkèlézyà Bàbïlónà le Gïká dré zɨ̀le àmɨ tɨ́nɨ dhɨ fè mòdo àmɨ dré.‡ Áma mvá,
Márokò fè kpà mòdo àmɨ dré.
14 Âmɨ ró dhɨ, mì kòfè mòdo adrézó ru kamú àmɨ kòfalésè lèle sè.
Tà kɨdrɨ́kɨdrɨ kàdré àmɨ títí adrébhá Krísto na dhɨ ɨ dré!

† **5:12 5:12** Gïká nɨ Kúlí tɨsɨ̀le Gïrɨ́kï̄ ti sè dhɨ léna dhɨ, à adré rú «Sìlùwánò» kisú kònwa. Rú nda tá rú àzya Sílà
dré dhɨ 'ɨ. ‡ **5:13 5:13** A adré kisùá dhɨ, «Bàbïlónà» kònɨdhɨ adré Rómà, bhàandre kàdrɨ Rómà kɨ òpì àdhya nɨ
tà ta kòdhya.

Wárágà Pétèró dré tɨsìle dhɨ nɨ rì

Wárágà kònìdhɨ nɨ tà àndu ngɨle drïdrì dhɨ

Kònìdhɨ wárágà Pétèró dré tɨsìle dhɨ nɨ rì 'ɨ. Adré tɨsìá kɨtswázó móndyá ka'ïbhá títí dhɨ kɨ kodzó, ì kàdréró àyɨ kɨ lɨkí Gïká nɨ tà tadhábhá kɨnzò sè dhɨ kɨ tà sè. Ɨ kàdré kpà tatsílé swà ro ngóró tà tadhábhá kɨnzò sè nda ì dré tá adrélé tadhálé dhɨ tínɨ ko. Pétèró adré tàá dhɨ, ì kàdré tròle kúlí pròfétà ì dré longólé dhɨ ɨ rú, ìndì tà àpóstolò ì dré longólé dhɨ ɨ rú (1:19-21; 3:1-2). Adré kpà tà tadhá Mírì Yésu nɨ agòma nɨ tà dri, adrézó tàá dhɨ, Mírì adré tà tigí tà í dré lazílé dhɨ kɨ 'òma sè ko. Be ró dhɨ, akódhɨ nɨ togó vwàvwà sè dhɨ, adré láti fe móndyá títí dhɨ ɨ dré kɨtswázó adrílé (3:8-16).

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhɨ léna dhɨ kɨ atïma

1) Pétèró nɨ mòdo fèma (1:1-2)
2) Tà Gïká dré móndí kɨ azízó ásà dhɨ (1:3-21)
3) Gïká nɨ tà tadhábhá kɨnzò sè dhɨ ɨ (2:1-22)
4) Krísto nɨ agòma (3:1-18)

Pétèró nɨ mòdo fèma

1 Ma, Sïmónà Pétèró, màrábà ìndì àpóstolò Yésu Krísto àdhya ró dhɨ, má adré wárágà kònìdhɨ nɨ tɨsì àmɨ tà ka'ïka'ï làgí kyàkyà dhɨ nɨ kisúbhá àmakya tínɨ dhɨ ɨ dré. Mì kisú tà ka'ïka'ï nda, Yésu Krísto, àma kɨ Gïká ìndì àma kɨ tɨdrílépi dhɨ nɨ tà gyǎgya sè.

2 Gïká nɨ togó tanɨ ɨ tà kìdríkìdrì be dhɨ ì kàdré gàle àmɨ léna bǐ, mì dré Gïká nɨ nïle túmǎní àma kɨ Mírì Yésu be dhɨ sè!

Tà Gïká dré àma kɨ azîzó ásà dhɨ

3 Mírì nɨ rïnyí Gïká àdhya ró dhɨ sè dhɨ, afè àma dré tà títí dhɨ ɨ, mà kàdréró atsílé ngóró Gïká dré adrélé lèle dhɨ tínɨ, adrélé kpà tròle akódhɨ nɨ tà rú. Akódhɨ 'o àma Gïká àma kɨ azílépi akódhɨ nɨ mïlanzìlanzì sè ìndì akódhɨ nɨ rïnyí sè dhɨ nɨ ni dhɨ nì.

4 Tà nda kòdhɨ ɨ sè dhɨ, Gïká nda afè àma dré áyɨ lazikúlí kàdrì làgɨ ró dhɨ ɨ, kɨtswálé lazikúlí nda ɨ sè dhɨ, mì kàdréró áyɨ tàndɨ nɨ lídrì íbe àmɨ léna, ìndì mì kòkɨtswáró lapálé lovó kònzɨ adrébhá móndyá bvò àdhya kɨ kɨzá dhɨ ɨ sílésè.

5 Ásà dhɨ, mì kàdré àmɨ kɨ fe wǎyi adrélé tà dóro bha àmɨ kɨ tà ka'ïka'ï dri. Mì kàdré kpà tà nïnï bha tà dóro 'o'ò nda dri,

6 adrézó lovó mvomvò bha tà nïnï nda dri, adrézó togó tsɨtsì bha lovó mvomvò nda dri, adrézó trotrò Gïká nɨ tà rú dhɨ nɨ bha togó tsɨtsì nda dri,

7 adrézó togó dóro tadhatadha àmɨ kɨ adrúpi ɨ dré dhɨ nɨ bha trotrò Gïká nɨ tà rú nda dri, adrézó lèle bha togó dóro tadhatadha nda dri.

8 Tàko ko, mì kàdré tà nda kòdhɨ íbe àmɨ léna adrézó lɨle ába drïdrì dhɨ, mì nɨ tà dóro 'o bǐ adrézó kpà lò'wa dóro 'a bǐ, mì dré àma kɨ Mírì Yésu Krísto nɨ nïle be dhɨ sè.

9 Dɨ, dhya àlo kàdré tà nda ɨ àko dhɨ, akódhɨ ína mì kùdúkùdu 'ɨ. Akódhɨ tɨvì kpà tàle dhɨ, Gïká temvé ɨ tàkonzì í dré tá 'òle wáláká dhɨ ɨ lésè dre dhɨ.

10 Dɨ ásà dhɨ, áma adrúpi ɨ, àmɨ kɨ togó kàdré àtsɨ ró adrézó tadhá dhɨ, Gïká zì àmɨ, àmɨ kɨ azízó adrélé móndyá ína ɨ ró káyà dhɨ. Tàko ko, mì kàdré 'òá kònìnɨ dhɨ, mì kɨtswá tàdzí dhèle ko.

11 Kòdhɨ íbe dhɨ, à nɨ àmɨ kɨ ka'ï fïle àma kɨ Mírì Yésu Krísto àma kɨ tɨdrílépi dhɨ nɨ Òpì na, adrélé kònàle kóná vésè kólyá.

12 Má nɨ ngbú adré tà nda kòdhɨ kɨ 'o agálé àmɨ léna, tágba mì dré tà nda kɨ nǐzo dóro, adrézó kpà àmɨ kɨ totó tätä tà bàti mì dré kisúlé dhɨ dri dhɨ.
13 Dɨ má dré rè dhu adrérà'a lídrì íbe dhɨ 'á dhɨ, má mǐlésè dhɨ, dóro nɨ adrélé tà nda kɨ 'o agálé àmɨ léna dhɨ.
14 Tàko ko, má nǐ tàle dhɨ, má adré 'òle áma rúbhá kònìdhɨ nɨ tayí dhɨ be, ngóró àma kɨ Mírǐ Yésu Krísto nɨ tàndɨ dré tadhálé má dré dhɨ tínɨ.
15 Dɨ má nɨ tà títí dhɨ kɨ 'o, kɨtswálé áma lìma àmvolésè dhɨ, mì kòkɨtswáró ngbú adrélé tà nda kɨ kisù be dhɨ bvó.

Móndyá Krîsto nɨ mǐlanzǐlanzǐ nobhá mì sè dhɨ ɨ

16 Tàko ko, mà dré tá adrérà'a àma kɨ Mírǐ Yésu Krísto nɨ atsama rǐnyí be dhɨ nɨ tà longó àmɨ dré dhɨ 'á dhɨ, mà totó tá àma tìtí tàko apfòbhá móndí kɨ tògyá lésè dhɨ ɨ dri ko. Dɨ, mà nò tá àmakya akódhɨ nɨ tà kàdrì àma kɨ tàndɨ kɨ mǐ sè.
17 Ángyá ko, akódhɨ kisú tá lɨndrì ɨ mǐlanzǐlanzǐ be Gǐká Atá vélésè, Gǐká nɨ kúlí dré apfŏrà'a áyɨ mǐlanzǐlanzǐ kàdrì dhɨ lésè dhɨ 'á. Kúlí nda tà drá dhɨ: «Kònìdhɨ áma Mváagó má dré lèle tò dhɨ 'ɨ. Áma togó adré kɨnílé akódhɨ nɨ tà sè tò.»*
18 Áma kɨ tàndɨ mà yi kúlí apfòlepi bhù lésè nda àma kɨ bíbhálé sè, mà dré tá adrérà'a akódhɨ be kòngó lólo drǐna dhɨ 'á.
19 Tà nda sè dhɨ, mà nǐ vélé dóro tàle dhɨ, kúlí pròfétà ɨ dré longólé dhɨ ɨ tà bàti 'ɨ káyà dhɨ. Ámɨ ró dhɨ, mì kàdré tròle kúlí nda ɨ rú dhɨ, mì nɨ adré 'òá dóro. Tàko ko, kúlí nda ɨ ngóró àtsí adrélépi kòle ngá kazá tínímvá na dhɨ tínɨ. Dɨ mì kàdré tròle kúlí nda ɨ rú, tsàle lókyá kǐtú dré dra apfòzo, ìndì nzàgó dré dra ngá kazá àmɨ kɨ togó na dhɨ 'á.
20 Tà kàdrì lavúlé dhɨ, lè mì kònǐ tàle dhɨ, dhya àlo kɨtswá tà àlo pròfétà ɨ dré tɨsìle Gǐká nɨ Kúlí na dhɨ nɨ àndu ngɨ áyɨ drǐ sè bwà ko.
21 Tàko ko, kúlí pròfétà ɨ dré longólé nda kɨ àlo angá tàdzí tà móndí ɨ dré tá lèle tàle dhɨ lésè ko. Be ró dhɨ, pròfétà nda ɨ longó tá kúlí angábhá Gǐká vélésè dhɨ ɨ kòdhya, ngóró Tɨrí Lólo dré tá àyɨ kɨ tidrǐle dhɨ tínɨ.

2

Gǐká nɨ tà tadhábhá kɨnzò sè dhɨ ɨ
(À kònò kpà Yúdà 1:4-13)

1 Atú dhɨ, pròfétà kɨnzò ro dhɨ ɨ apfò tá Ɨsèrélè ànzɨ ɨ kòfalé. Dɨ Gǐká nɨ tà tadhábhá kɨnzò sè dhɨ kɨ kókpà apfò àmɨ kòfalé kònìnɨ. Ɨ nɨ Gǐká nɨ tà ɨ dré dra tadhálé gòdhógòdho dhɨ kɨ tosó àmɨ kòfalé lùzu ró, adrézó móndí kɨ tà ka'ǐka'ǐ kɨzá. Ɨ nɨ ndìndì Mírǐ Yésu àyɨ kɨ apálépi tàkonzì lésè dhɨ nɨ ga, adrézó dràdrà asé àyɨ kɨ tàndɨ ɨ dri ngbŏ ró.
2 Móndí zyandre dhɨ kɨ dhe àyɨ vésè, adrélé tà swà 'o àyɨkya tínɨ. Tà nda sè dhɨ, à nɨ tà ta kònzɨ láti tà bàti àdhya rú.
3 Ngá lovó sè dhɨ, tà tadhábhá kɨnzò sè nda kɨ àmɨ kɨ lɨtí kúlí tàko angábhá àyɨ drǐlésè dhɨ ɨ sè, kɨtswázó ngá kisú àmɨ drígásè dhɨ bvó. Dɨ, kɨdhólé kínó lésè dhɨ, dhya dra àyɨ kɨ tàbvó tàlepi dhɨ ína gànzi ró kɨtswálé tà bha àyɨ dri. Akódhɨ dra àyɨ kɨ tà pfùlepi pfupfù nda adré ayí ko ko.
4 Tàko ko, Gǐká tayí tá ángéló tàkonzì 'obhá dhɨ ɨ tà ŋòma àyɨ dri dhɨ sè ko. Be ró dhɨ, bhe tá ína àyɨ líferò na, àyɨ kɨ 'ɨzo nyɨrì sè àrà tínímvá ro dhɨ na, adrézó àyɨ kɨ lɨkí kònàle adrélé kǐtú àyɨ kɨ tàbvó tàzo dhɨ nɨ letè.
5 Tayí tá kpà móndyá adrébhá tá bvò dri Nówè nɨ lókyá 'á dhɨ ɨ ko. Be ró dhɨ, 'o tá ína yǐ tǐle bvò drǐsè wǎyi, móndyá áyɨ tà gabhá rè nda kɨ tupfúzó todràle. Tɨdrí

* **1:17 1:17** À kònò Màtáyò 17:1-5; Márokò 9:2-7; Lúkà 9:28-35.

tá ngbà 'í Nówè áyɨ tà gyăgya longólépi dhɨ, túmăní móndí àruka nzi-drì-rì dhɨ íbe kòdhya.
6 Gïká bhà tá kpà tà bhàandre Sòdómà àdhya dri Gòmórà àdhya be gò, bhàandre nda kɨ zàzo vèle, tadházóá dhɨ, í nɨ móndyá áyɨ tà gabhá àyɨkya tínɨ dhɨ kɨ 'o kònìnɨ.
7 Apá tá Lótò, dhya gyăgya ro dhɨ kòdhya. Akódhɨ nda nya tá kɨzà lavúlé tà swà drìkònzɨbhá ì dré tá adrélé 'òle dhɨ kɨ tà sè.
8 Tàko ko, dhya gyăgya nda adré tá adrélé àyɨ kòfalé gò, akódhɨ nɨ togó dré adrézó kɨzà nya àyɨ kɨ tà kònzɨ dré adrélé nòle, ìndì yïle kïtú àlo àlo títí ɨ sè dhɨ kɨ tà sè.
9 Dɨ tà títí nda kòdhɨ ì adré tadhá dhɨ, Mírì Gïká nì adrélé móndyá adrébhá tròle áyɨ tà rú dhɨ kɨ apá tà adrébhá àyɨ kɨ tabhì dhɨ ɨ lésè dhɨ be. Nì kpà adrélé móndyá adrébhá tà kònzɨ 'o dhɨ kɨ likí tsàle kïtú àyɨ kɨ tàbvó tàzo, gò tà ŋòzo àyɨ dri dhɨ tú dhɨ be.
10 Lavúlé dhɨ, a nɨ tà ŋo móndyá adrébhá tatsílé lovó kònzɨ àyɨ kɨ rúbhá kya kɨ 'obe, ìndì adrébhá áyɨ rînyí adrézó òpì nya dhɨ nɨ ayízè dhɨ ɨ dri.
Tà tadhábhá kɨnzò sè nda ɨ móndí drìkàdrì ro, adrébhá tà 'o tirì àko dhɨ 'ɨ. Ɨ adré àyɨkya tɨrí mïlanzìlanzì ro bhù na dhɨ kɨ lodhá tirì àko.
11 Dɨ, ndɨndì ángéló adrébhá rînyi ró ìndì kòmba ró dhɨ ì adré àyɨkya tɨrí nda kɨ lodhá, adrézó àyɨ kɨ asíkì Mírì kandrá dhɨ ko.
12 Dɨ, móndyá nda ì adré tà ì dré nïle ko dhɨ kɨ lodhá kòdhya. Àyɨ ngóró kà'wá mbì àdhya tà nibhá ko, à dré tïle kɨtswázó àyɨ kɨ turú, tupfúlé todràle dhɨ ɨ tínɨ. Dɨ ì nɨ kókpà todrà akílé títí kà'wá nda ɨ tínɨ.
13 À nɨ tà kònzɨ logó àyɨ dré tà kònzɨ ì dré 'òle dhɨ ɨ tí. Ɨ adré tatsílé àyɨ kɨ lovó kònzɨ kɨ 'obe ngádra 'ásè, adrézó lenzélé ásà. Àmɨ kɨ gwányá ɨ 'ásè dhɨ, àyɨ ngóró ngá ndï ró adrélépi kanyò fe àmɨ dré dhɨ tínɨ, ì dré adrérà'a lenzélé àyɨ kɨ túrúpfú tà sè dhɨ 'á.
14 Àyɨ kɨ mì ga múná tà sè bï. Ɨ kɨtswá tàdzí tàkonzì 'òma tayí ko. Ɨ adré móndí tà ka'ïka'ï íbe yàyà dhɨ kɨ lití ledhélé tàkonzì na. Àyɨ kɨ togó ga làfa lovó sè bï. Gïká nɨ tátrɨtrí àyɨ dri!
15 Ɨ ku láti tà gyăgya àdhya 'ásè, adrézó láti Bàlámà, Bòsórò nɨ mvá àdhya nɨ lebè kòdhya. Bàlámà nda lè tá ína làfa kisúlé tà kònzɨ 'òma sè tò.
16 Dɨ, pròfétà nda nɨ púndà, kà'wá kɨtswálépi kúlí tà bwà ko dhɨ tà tá kúlí móndí tínɨ, kɨtswázó akódhɨ nɨ azaaza kɨkí.*
17 Tà tadhábhá kɨnzò sè nda ì sù ngóró yï kidrì sèbhá dre dhɨ ɨ tínɨ, ìndì ndùrùku lyăandre dré adrélé livílé dhɨ ɨ tínɨ. Gïká zù tínímvá anílépi tsïtsì dhɨ àyɨ dré.
18 Ɨ adré àyɨ kɨ afà kúlí tàko ɨ sè, adrélé móndí lapábhá tídhí ro móndí litílé dhɨ ɨ kòfalésè dhɨ kɨ togó se, ì kàdréró tatsílé swà ro lovó kònzɨ àyɨ kɨ rúbhá kya kɨ 'obe be dhɨ bvó.
19 Ɨ adré lazíá àyɨ nda ɨ dré dhɨ, ì nɨ àyɨ kɨ trɨ, tágba àyɨ kɨ tàndɨ ì dré adrézó màrábà àyɨ kɨ tà swà àdhya 'ɨ dhɨ. Tàko ko, dhya ángùdhi tà àlo dré adrélé atólé í pálé dhɨ ína màrábà tà nda àdhya 'ɨ.
20 Móndí ì kòlapá tà kònzɨ bvò kòndɨ àdhya ɨ sílésè àma kɨ Mírì Yésu Krísto àma kɨ tɨdrílépi dhɨ nɨ nïma sè gò, ì dré gòzo tódhyá àyɨ kɨ tayí tà kònzɨ nda ì dré atólé àyɨ pálé dhɨ, àyɨ kɨ kùdù nɨ vélé atsá kònzɨ wáláká nɨ nɨ lavú.
21 Kònò ì kònì tá láti tà gyăgya àdhya ko dhɨ, kòdhɨ nɨ tá adré dóro lavúlé, ì dré láti nda nɨ nïle be gò, àmvò alázó tòlí lólo fèle àyɨ dré dhɨ vélé dhɨ rúsè.
22 Ɨ 'o àyɨkya tà ngóró tògyakúlí ì dré adrélé tàle dhɨ tínɨ: «Kòkí adré gòle tódhyá ngá í dré adhílé dhɨ nɨ nya.»† À adré kpà tàá dhɨ: «Tìgá dzìle dhɨ adré gòle fïle tódhyá kùrú na.»

* **2:16 2:16** À kònò Ngá nàma 22:4-35. † **2:22 2:22** À kònò Tògyakúlí 26:11.

3

Kĭtú Mîrĭ dré dra agòzo dhɨ

1 Áma arúpi má dré lèle tò nɨ ɨ, kònɨdhɨ wárágà má dré tɨsɨle àmɨ dré dhɨ nɨ rĭ 'ɨ. Wárágà rĭ nda ɨ léna dhɨ, má 'o tà agálé àmɨ léna, mɨ kàdréró tà adrébhá bàti dhɨ kɨ kisù kòdhya.
2 Má adré lèá dhɨ, mɨ kòkisù kúlí pròfétà lólo atú dhɨ ɨ dré longólé dhɨ ɨ, túmăní tòlí àma kɨ Mírĭ àma kɨ tɨdrílépi dhɨ dré tàle àmɨ kɨ àpóstolò ɨ tí dhɨ be kòdhya.
3 Drĭdrĭ dhɨ, lè mɨ kònĭ tàle dhɨ, lókyá kùdù sè dhɨ, móndí dra àmɨ kɨ gubhá dhɨ kɨ apfò adrélé àmɨ kɨ gu, adrézó tatsílé àyɨ kɨ tàndɨ kɨ lovó kònzɨ kɨ 'obe.
4 Ɨ nɨ lizíá dhɨ: «Akódhɨ lazí tá ko tàle dhɨ, í nɨ dra agò dhɨ? Dɨ akódhɨ nda ángwà? Tàko ko, kɨdhólé àma kɨ tábhí kɨ dràma lésè atsálé ándrò kònɨdhɨ dhɨ, tà títí dhɨ ɨ ngbú ngóró dré tá adrélé bvò bhărà'a dhɨ tínɨ.»
5 Dɨ, àyɨ nda ì adré tà kònɨ kɨ tɨvì ìze sè: Wáláká dhɨ, Gĭká tà tá kúlí gò, bhù kɨ bhàzo bvò be. Lanzí tá bvò kɨ kòfalé yĭ be, bvò nda nɨ 'òzo apfòle yĭ nda lésè.*
6 Àmvolásà dhɨ, 'o tá yĭ tĭle bvò wáláká dhɨ drĭsè, bvò nda nɨ pfùzo títí.†
7 Dɨ Gĭká nɨ kúlí àlo nda sè dhɨ, adré bhù ándrò kònɨ kɨ lɨkí bvò ándrò kònɨdhɨ be, adrélé àyɨ kɨ pfùma àtsí sè dhɨ nɨ letè, tsàle kĭtú í dré dra móndyá áyɨ tà gabhá dhɨ kɨ tàbvó tàzo gò, àyɨ kɨ tà 'òzo akílé dhɨ tú.
8 Dɨ, áma arúpi má dré lèle tò nɨ ɨ, mɨ kòtɨvì ko tàle dhɨ, Mírĭ mĭlésè dhɨ, kĭtú àlo dhɨ ngóró kóná ngùlù-àlo dhɨ tínɨ, ìndì kóná ngùlù-àlo dhɨ ngóró kĭtú àlo dhɨ tínɨ dhɨ.‡
9 Mírĭ adré tà tigí tà í dré lazílé dhɨ kɨ 'òma sè ngóró móndí àruka ì dré adrélé kisùle dhɨ tínɨ ko. Be ró dhɨ, adré ína áyɨ togó vwàvwà tadhá àmɨ véna. Tàko ko, adré lèá dhɨ, dhya àlo kòdrà nyo ko, be ró dhɨ, móndyá títí dhɨ ì kòladzá àyɨ kɨ togó agòzo í vélé.
10 Dɨ, kĭtú Mírĭ dré dra agòzo dhɨ nɨ atsá ngóró kùgú dré adrélé atsálé ngbŏ ró dhɨ tínɨ. Kĭtú nda tú dhɨ, bhù kɨ akí kpòrò 'u'ù be, ìndì ngá títí bhù mĭbhalé 'á dhɨ kɨ ve àtsí sè. Dɨ bvò ɨ ngá títí lá dhɨ íbe dhɨ kɨ akí.
11 Dɨ à kàdré ngá títí dhɨ kɨ 'o akílé kònìnɨ dhɨ, lè mɨ kàdré dɨ vélé móndí ngínɨ dhɨ ɨ ró? Adré lèá dhɨ, mɨ kàdré atsílé ngóró móndí lólo ɨ tínɨ, adrélé tròle Gĭká nɨ tà rú!
12 Mɨ kàdré kpà kĭtú Gĭká àdhya nda nɨ letè lovó sè, adrézó tà títí dhɨ kɨ 'o kĭtú nda nɨ 'òzo atsálé mbèlè. Kĭtú nda tú dhɨ, bhù kɨ ve akílé àtsí sè, ìndì ngá títí bhù mĭbhalé 'á dhɨ kɨ agá dĭle àtsí sè.
13 Dɨ, mà adré àmakya bhù tídhí ro dhɨ kɨ letè bvò tídhí ro dhɨ be, ngóró Gĭká dré lazílé dhɨ tínɨ. Àrà nda ɨ 'ásè dhɨ, tà gyăgya nɨ ga bĭ.
14 Dɨ áma arúpi má dré lèle tò nɨ ɨ, mɨ dré adrérà'a kĭtú nda nɨ letè dhɨ 'á dhɨ, mɨ kàdré àmɨ kɨ fe wăyi adrélé ndĭ àko, tà kònzɨ àko àmɨ rú, ìndì tà kɨdríkɨdrɨ íbe àmɨ kòfalé Gĭká be.
15 Mɨ kàdré àma kɨ Mírĭ nɨ togó vwàvwà dré adrélé tadhálé àmɨ véna dhɨ nɨ no ngóró láti dré adrélé fèle àmɨ dré adrízó ásà dhɨ ró. Àma kɨ adrúpi Pólò mà dré lèle tò dhɨ, tɨsì kpà tà nda kòdhɨ àmɨ dré tògyá Gĭká dré fèle í dré dhɨ sè dre.
16 Adré tà tɨsì kònìnɨ áyɨ wárágà títí dhɨ ɨ léna, dré adrérà'a tà ta tà nda ɨ dri dhɨ 'á. Tà àruka dré tɨsɨle wárágà nda ɨ léna dhɨ kɨ àndu nĭma kòkóròko. Móndí àruka tà nibhá ko, adrébhá tà ka'ĭka'ĭ íbe yàyà dhɨ ì adré àyɨkya tà nda kɨ ladzá atsálé kɨnzò ro, ngóró ì dré kpà adrélé 'òle tà àruka tɨsɨle Gĭká nɨ Kúlí na dhɨ ɨ sè dhɨ tínɨ. Ásà dhɨ, ì adré àyɨ kɨ tàndɨ kɨ dràdrà asé àyɨ dri.

Pétèró nɨ kúlî kùdù

---

* **3:5 3:5** A kònò Kɨdhoma 1:6-9. † **3:6 3:6** A kònò Kɨdhoma 7:11. ‡ **3:8 3:8** A kònò Longó ɨ 90:4.

17 Áma arúpi má dré lèle tò nɨ ɨ, nyànomvá dhɨ, má lazí tà nda kòdhɨ ɨ àmɨ dri dre. Mì kàdré dɨ àmɨ kɨ lɨkí, mì kòtayɨ́ró àmɨ móndí kònzɨ ì dré lɨtílé ko, ì dré kpà àmɨ kɨ tà ka'ïka'ï kɨzízó ko.
18 Be ró dhɨ, mì kàdré àmɨ kɨ fe adrélé lì'wálé àma kɨ Mírî Yésu Krísto àma kɨ tɨdrílépi dhɨ nɨ togó tanɨ na, ɨndì akódhɨ nɨ nïma na. Mïlanzïlanzï kàdré akódhɨ dré nyànomvá, tsàle kóná vésè kólyá! Kàdré kònɨnɨ.

Wárágà Yòwánì dré tɨsìle dhɨ nɨ àlo

Wárágà kònìdhɨ nɨ tà àndu ngɨle drĭdrì dhɨ

Â adré kisùá dhɨ, dhya wárágà kònìdhɨ nɨ tɨsìlepi dhɨ tá Yòwánì, àpóstolò kɨ àlo 'ɨ, ìndì Ȅkèlézyà nɨ drì kobhá kàdrì dhɨ kɨ àlo 'ɨ. Tágba à dré adrézó Yòwánì nda nɨ rú kisú wárágà kònìdhɨ léna ko dhɨ, à nɨ kɨtswá nòá ngádra 'á dhɨ, dhya wárágà kònìdhɨ nɨ tɨsìlepi dhɨ tá dhya Yésu nɨ tà nobhá mĭ sè dhɨ kɨ àlo 'ɨ (1:1-4).

Yòwánì adré wárágà kònìdhɨ nɨ tɨsì tà kàdrìkàdrì rĭ dhɨ ɨ sè. Âlo nɨ, adré móndyá ka'ĭbhá dhɨ kɨ kodzó tàzoá dhɨ, ngóró ì dré ru amúlé Gĭká Atá be, ìndì akódhɨ nɨ Mvá, Yésu Krísto be dre dhɨ tínɨ dhɨ, lè ì kàdré adrélé àyɨ léna. Ɨ kàdré kpà tròle tà ì dré yĭle àpóstolò ɨ tí dhɨ ɨ rú. Adré kpà tàá dhɨ, dhya ángùdhi Gĭká nɨ nĭlepi bàti dhɨ nɨ kpà akódhɨ nɨ tòlí kɨ ka'ĭ 'òle. Kòdhɨ adré tàá dhɨ, ì nɨ Gĭká nɨ Mváagó, Yésu Krísto nɨ ka'ĭ, adrézó kpà ru le àyɨ kòfalésè. Tàko ko, Gĭká nɨ tàndɨ lèle 'ɨ (3:11-24; 4:7-21).

Rĭ nɨ, Yòwánì adré àyɨ kɨ kodzó, ì kàdréró àyɨ kɨ lɨkí tà pròfétà kɨnzò ro dhɨ ì dré adrélé tadhálé dhɨ kɨ tà sè. Adré tàá dhɨ, ì kàdré móndyá títí dhɨ kɨ tabhĭ, nĭzoá ngalè tɨrí àyɨ léna dhɨ ɨ Tɨrí Gĭká àdhya 'ɨ bàti yà dhɨ (4:1-6). Adré kpà àyɨ kɨ kodzó tàzoá dhɨ, ì lavú bvò kònìdhɨ dre, ìndì Tɨrí adrélépi àyɨ lé dhɨ kàdrì, tɨrí adrélépi bvò kònìdhɨ lé dhɨ nɨ lavú (4:4).

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhɨ léna dhɨ kɨ atĭma

1) Kúlí adrélépi lídrì fe dhɨ (1:1-4)
2) Ngádra ɨ tínímvá be dhɨ (1:5–2:29)
3) Gĭká nɨ ànzɨ ɨ Dzáborò kya ɨbe dhɨ ɨ (3:1-24)
4) Tà bàti ɨ kɨnzò be dhɨ (4:1-6)
5) Gĭká nɨ lèle, ìndì ru lèma àma kòfalésè dhɨ (4:7-21)
6) Gĭká nɨ Mváagó nɨ ka'ĭma (5:1-21)

Kúlí adrélépi lɨdrì fe dhɨ

1 Mà adré dhya adrélépi tá be kínó tà títí dhɨ kɨ kɨdhoma lésè, mà dré yĭle, mà dré nòle mĭ sè, mà dré tabèle, ìndì mà dré tà nɨ nɨ kisùzo dhɨ nɨ tà longó kòdhya. Akódhɨ nda Kúlí adrélépi lɨdrì fe dhɨ 'ɨ.

2 Lɨdrì nda apfò tá àma kòfalé gò, mà dré nòzoá. Dɨ mà adré tà mà dré nòle mĭ sè nda nɨ tà ta, adrézó lɨdrì kóná vésè kólyá adrélépi tá Gĭká Atá véna gò, dré apfòzo àma kòfalé nda nɨ tà longó kòdhya.

3 Mà adré tà mà dré nòle ìndì mà dré yĭle nda nɨ longó àmɨ dré, mì kàmúró kpà ru àma ɨbe adrélé túmăní be dhɨ bvó. Âma, mà amú ru Gĭká Atá be, ìndì akódhɨ nɨ Mváagó, Yésu Krísto be dre.

4 Mà adré tà kòdhɨ kɨ tɨsì, mà kàdréró lenzélé túmăní àmɨ ɨbe kɨtswálé títí.

Atsima ngádra 'ásè dhɨ

5 Tà mà dré yĭle Yésu Krísto nda tí gò, mà dré adrézó longóá àmɨ dré dhɨ, tà kònìdhɨ 'ɨ: Gĭká ngádra 'ɨ, ìndì akódhɨ léna dhɨ, tínímvá àlomvá yókódhó.

6 Mà kàdré tàá dhɨ, mà amú ru Gĭká be dre gò, mà dré adrézó atsílé tínímvá na dhɨ, kòdhɨ mà adré kɨnzò ta, ìndì mà adré atsílé tà bàti na ko.

7 Dɨ, mà kàdré àmakya atsílé ngádra 'ásè ngóró Gĭká nɨ tàndɨ dré adrélé ngádra 'á dhɨ tínɨ dhɨ, mà amú ru àma kòfalésè gò, akódhɨ nɨ Mvá, Yésu nɨ kàrí dré adrézó àma kɨ temvé tàkonzì wăyi dhɨ ɨ lésè.

8 Mà kàdré tàá dhɨ, àma tàkonzì àko dhɨ, kòdhɨ mà adré àma kɨ tàndɨ kɨ lɨtí, ìndì tà bàti àma léna yókódhó.

9 Dɨ, mà kàdré àma kɨ tàkonzì kɨ ta ngádra 'á Gĭká kandrá dhɨ, akódhɨ nɨ àma kɨ tàkonzì nda kɨ tri gò, àma kɨ temvézó àma kɨ tà kònzì wăyi dhɨ ɨ lésè. Tàko ko, akódhɨ gyăgya, ìndì kɨtswá adrélé ka'ĭle togó wăyi sè.
10 Mà kàdré tàá dhɨ, mà 'o tàkonzì ko dhɨ, mà adré Gĭká nɨ bha kɨnzò líyí ro, adrézó kpà tadhá dhɨ, akódhɨ nɨ kúlí àma léna yókódhó.

2

Krîsto, dhya adrélépi àma kɨ tàrá ga dhɨ 'ɨ

1 Áma ànzì ɨ, má adré tà kòdhɨ kɨ tɨsì àmɨ dré, mì kò'oró tàkonzì ko dhɨ bvó. Dɨ, dhya àlo kò'o tàkonzì dhɨ, àma dhya adrélépi àma kɨ tàrá ga Gĭká Atá kandrá dhɨ íbe. Akódhɨ nda Yésu Krísto, dhya adrélépi gyăgya dhɨ 'ɨ.
2 Gĭká afè akódhɨ dràle mòbòmà ro, àma kɨ tàkonzì kɨ trĭzo ásà. Ngbà 'í tàkonzì àmakya 'ɨ ko, afè akódhɨ dràle móndyá títí bvò àdhya kɨ tàkonzì kɨ trĭzo.
3 Mà kàdré Gĭká nɨ tòlí kɨ ka'ĭ 'òle dhɨ, mà nĭ tàle dhɨ, mà nĭ akódhɨ bàti dhɨ be.
4 Dhya adrélépi tàá dhɨ «Má nĭ akódhɨ be» gò, dré adrézó akódhɨ nɨ tòlí kɨ ka'ĭ 'òle ko dhɨ, dhya nda kɨnzò líyí 'ɨ, ìndì tà bàti akódhɨ léna yókódhó.
5 Dɨ, dhya adrélépi ína akódhɨ nɨ kúlí ka'ĭ 'òle dhɨ adré tadhá dhɨ, Gĭká nɨ lèle ga akódhɨ léna kɨtswálé títí. Tà kòdhɨ sè dhɨ, mà nĭ tàle dhɨ, àma akódhɨ léna dhɨ be.
6 Lè dhya ángùdhi adrélépi tàá dhɨ, í adré adrélé akódhɨ léna dhɨ, kàdré atsílé ngóró Yésu nɨ tàndɨ dré atsílé dhɨ tíní.

Tòlí tídhí ro dhɨ

7 Áma arúpi má dré lèle tò nɨ ɨ, má adré tòlí tídhí ro dhɨ nɨ tɨsì àmɨ dré kòdhya ko. Be ró dhɨ, tòlí má dré adrélé tɨsìle kòdhɨ, tòlí àku mì dré kisúlé adrézó ába kɨdhólé kɨdhoma lésè dhɨ 'ɨ. Tòlí àku nda kúlí mì dré yĭle dre dhɨ 'ɨ.
8 Tágba kònìnɨ dhɨ, má adré kpà tòlí tídhí ro dhɨ nɨ tɨsì àmɨ dré kòdhya. À nɨ kɨtswá tà bàti tòlí nda àdhya nɨ no Krísto na, ìndì àmɨ léna. Tàko ko, tínímvá adré akílé, ìndì ngádra bàti dhɨ kɨdhó adrélé nga kazá dre.
9 Dhya adrélépi tàá dhɨ, ɨ ngádra 'á gò, dré adrézó togó kònzì bha áyɨ adrúpi rú dhɨ, dhya nda dhu rè tínímvá na.
10 Dhya adrélépi áyɨ adrúpi nɨ le dhɨ adré atsílé ngádra 'ásè, ìndì tà àlo kɨtswálépi akódhɨ nɨ 'o dhèle dhɨ akódhɨ léna yókódhó.
11 Dɨ, dhya adrélépi ína togó kònzì bha áyɨ adrúpi rú dhɨ, dhu rè tínímvá na, ìndì adré atsílé tínímvá na. Akódhɨ nda nĭ ngalè í adré lìle ángolé ya dhɨ ko. Tàko ko, tínímvá nda 'o akódhɨ nɨ mĭ adùle dre.
12 Àmɨ, áma ànzì ɨ, má adré tà tɨsì àmɨ dré,
Gĭká dré àmɨ kɨ tàkonzì trĭle Krísto nɨ rú sè dhɨ sè.
13 Àmɨ, ànzì kɨ atá ɨ, má adré tà tɨsì àmɨ dré,
mì dré dhya adrélépi be tà títí dhɨ kɨ kɨdhoma lésè dhɨ nɨ nĭle be dhɨ sè.
Àmɨ, tódhíbhá ɨ, má adré tà tɨsì àmɨ dré,
mì dré Dhya kònzì nɨ lavúlé dre dhɨ sè.
14 Àmɨ, áma ànzì ɨ, má tɨsì tà àmɨ dré,
mì dré Gĭká Atá nɨ nĭle be dhɨ sè.
Àmɨ, ànzì kɨ atá ɨ, má tɨsì tà àmɨ dré,
mì dré dhya adrélépi be tà títí dhɨ kɨ kɨdhoma lésè dhɨ nɨ nĭle be dhɨ sè.
Àmɨ tódhíbhá ɨ, má tɨsì tà àmɨ dré,
mì dré adrélé rĭnyi ró dhɨ sè,
Gĭká nɨ kúlí dré adrélé àmɨ léna dhɨ sè,
ìndì mì dré Dhya kònzì nɨ lavúlé dre dhɨ sè.

Bvò kònìdhɨ nɨ tà lèma ko dhɨ

15 Lè mɨ kàdré bvò kònɨdhɨ 'ɨ yà, kó ngalè tà bvò kòndɨ àdhya 'ɨ yà dhɨ kɨ le ko. Dhya àlo kàdré tà bvò kòndɨ àdhya kɨ le dhɨ, Gĭká Atá nɨ lèle akódhɨ léna yókódhó.
16 Tàko ko, tà bvò kòndɨ àdhya ɨ, tà kònɨ 'ɨ: lovó kònzɨ rúbhá àdhya ɨ, lovó kònzɨ ngá adrélé nòle mĭ sè dhɨ ɨ sè dhɨ ɨ, ɨndɨ dhyá kɨ afàma ngá adrézó ába dhɨ kɨ tà sè dhɨ. Tà nda kòdhɨ ɨ adré angálé Gĭká Atá vélésè ko. Be ró dhɨ, ɨ adré àyɨkya angálé bvò kònɨdhɨ lésè.
17 Bvò kònɨdhɨ ɨ lovó kònzɨ bvò kòndɨ àdhya ɨ́be dhɨ ɨ adré akɨ́lé akɨ́akɨ́. Dɨ, dhya adrélépi tà Gĭká dré adrélé lèle ɨ́ kò'o dhɨ kɨ 'o dhɨ, nɨ ɨ́na adré lɨ́drɨ ɨ́be kóná vésè kólyá.

Krĭsto nɨ kàrɨbhá nɨ atsama

18 Á́ma ànzɨ ɨ, lókyá ándrò kònɨdhɨ lókyá kùdù 'ɨ. Mɨ yi tàle dhɨ, Krĭsto nɨ kàrɨbhá nɨ dra atsá dhɨ 'ɨ́. Dɨ ndɨndɨ nyànomvá dhɨ, Krĭsto nɨ kàrɨbhá bĭ dhɨ ɨ apfò dre. Tà nda sè dhɨ, mà nĭ tàle dhɨ, kònɨdhɨ lókyá kùdù 'ɨ dhɨ be.
19 Móndyá nda ɨ pfò àma kɨ tàndɨ ɨ kòfalésè. Dɨ, àyɨ tá àyɨkya móndyá àmakya 'ɨ ko. Tàko ko, ɨ kàdré tá́ móndyá àmakya 'ɨ dhɨ, kònò ɨ nɨ tá adré ngbú túmắnɨ́ àma ɨ́be. Dɨ, àyɨ kɨ pfòma nda adré ɨ́na tadhá dhɨ, àyɨ kɨ àlo tá àmakya 'ɨ ko.
20 Dɨ, àmɨ ró dhɨ, àmɨ àmɨkya Tɨrɨ́ Lólo Krĭsto dré kutúlé àmɨ dri dhɨ ɨ́be gò, àmɨ tɨ́tɨ́ mɨ dré tà bàti nĭzo.
21 Má adré tà tɨsɨ àmɨ dré, mɨ dré tà bàti nĭle ko dhɨ sè ko. Be ró dhɨ, má adré tà tɨsɨ àmɨ dré, mɨ dré tà bàti nĭle be dhɨ sè, ɨndɨ tà àlo kɨnzò ro dhɨ dré adrélé angálé tà bàti nda lésè ko dhɨ sè.
22 Dɨ kɨnzò lɨ́yɨ́ ɨ́na àdhi 'ɨ? Akódhɨ dhya adrélépi tàá dhɨ, Yésu Mèsɨ́yà 'ɨ ko dhɨ 'ɨ. Dhya nda Krĭsto nɨ kàrɨbhá 'ɨ. Adré Gĭká Atá nɨ ga, akódhɨ nɨ Mvá be.
23 Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi Gĭká nɨ Mvá nɨ ga dhɨ, akódhɨ Gĭká Atá ɨ́be ɨ́ léna ko. Dhya ángùdhi adrélépi Gĭká nɨ Mvá nɨ ka'ĭ dhɨ, akódhɨ kókpà Gĭká Atá ɨ́be ɨ́ léna.
24 Á́mɨ ró dhɨ, lè mɨ kàdré tà mɨ dré tá yĭle kɨdhólé kɨdhoma lésè dhɨ kɨ lɨkɨ́ adrélé àmɨ léna. Tàko ko, tà mɨ dré yĭle nda ɨ kàdré àmɨ léna dhɨ, àmɨ kɨ tàndɨ mɨ nɨ kpà adré Gĭká nɨ Mvá na, ɨndɨ Gĭká Atá na.
25 Tà Krĭsto dré lazílé àma dré dhɨ, tà kònɨdhɨ 'ɨ: lɨ́drɨ kóná vésè kólyá dhɨ.
26 Má adré tà kòdhɨ kɨ tɨsɨ àmɨ dré móndɨ́ adrébhá láti nda kɨtswázó àmɨ kɨ lɨtɨ́ dhɨ kɨ tà sè.
27 Dɨ, àmɨ ró dhɨ, mɨ kisú Krĭsto nɨ Tɨrɨ́ dré kutúlé àmɨ dri dhɨ gò, Tɨrɨ́ nda dré adrézó àmɨ léna. Á́sà dhɨ, lè dhya àlo kògò adrélé tà tadhá àmɨ dré ko. Tàko ko, Krĭsto nɨ Tɨrɨ́ nda adré tà tɨ́tɨ́ dhɨ kɨ tadhá àmɨ dré nɨ. Tà dré adrélé tadhálé nda ɨ tà bàti 'ɨ, kɨnzò 'ɨ ko. Dɨ ngóró Tɨrɨ́ nda dré tadhálé àmɨ dré dre dhɨ tɨ́nɨ dhɨ, mɨ kàdré adrélé Krĭsto na.

Gĭká nɨ ànzɨ ɨ

28 Dɨ nyànomvá dhɨ, áma ànzɨ ɨ, lè mɨ kàdré adrélé Krĭsto na, akódhɨ kònɨ dra apfò dhɨ, mà kògaró tà mà dré ka'ĭle bàti dhɨ sè bĭ, adrélé kanyò àko akódhɨ kandrá kĭtú dré dra agòzo dhɨ tú.
29 Mɨ nĭ tàle dhɨ, akódhɨ gyăgya dhɨ be. Á́sà dhɨ, mɨ nĭ kpà tàle dhɨ, dhya ángùdhi adrélépi tà gyăgya 'o dhɨ, móndɨ́ akódhɨ dré tĭle dhɨ 'ɨ dhɨ be.

3

1 Mɨ kisù rè lèle kàdrɨ Gĭká Atá dré tadhálé àma vélé, à kàdréró àma kɨ zi akódhɨ nɨ ànzɨ ɨ ró dhɨ ká! Dɨ àma akódhɨ nɨ ànzɨ 'ɨ bàti. Móndyá bvò kòndɨ àdhya ɨ nĭ àma àdhibhá 'ɨ ya dhɨ ko, ɨ dré kpà Gĭká Atá nɨ nĭle ko dhɨ sè.
2 Á́ma arúpi má dré lèle tò nɨ ɨ, nyànomvá dhɨ, àma Gĭká nɨ ànzɨ 'ɨ. Á tadhá dhu rè mà nɨ adré ngɨ́nɨ ya dhɨ ko. Dɨ, mà nĭ àmakya tà kònɨdhɨ kòdhya: Krĭsto kònɨ dra

apfò dhɨ, mà nɨ adré akódhɨ tínɨ. Tàko ko, mà nɨ akódhɨ nɨ no ngóró dré adrélé dhɨ tínɨ.
3 Dhya ángùdhi adrélépi mĭ bha Gĭká véna tà nda kòdhɨ sè dhɨ, adré áyɨ tàndɨ nɨ temvé, ngóró Krísto nɨ tàndɨ dré adrélé lólo dhɨ tínɨ.
4 Dhya ángùdhi adrélépi tàkonzì 'o dhɨ adré Gĭká nɨ tátrítrí kúlí ŋo. Tàko ko, tàkonzì 'òma ína lɨgima Gĭká nɨ tátrítrí kúlí rú dhɨ 'ɨ.
5 Dɨ, mì nĭ tàle dhɨ, Krísto apfò kɨtswálé àma kɨ tàkonzì tɨngá dhɨ be. Mì nĭ kpà tàle dhɨ, tàkonzì akódhɨ léna yókódhó dhɨ be.
6 Dhya ángùdhi adrélépi adrélé akódhɨ léna dhɨ kɨtswá gòle adrélé tàkonzì 'o ko. Dhya ángùdhi adrélépi tàkonzì 'o dhɨ nò akódhɨ rè ko, ìndì nĭ kpà akódhɨ ko.
7 Áma ànzɨ ɨ, mì kòtayí àmɨ dhya àlo dré lɨtílé ko. Dhya ángùdhi adrélépi tà gyăgya 'o dhɨ gyăgya, ngóró Krísto nɨ tàndɨ dré adrélé gyăgya dhɨ tínɨ.
8 Dɨ, dhya adrélépi tàkonzì 'o dhɨ ína móndí Dzáborò àdhya 'ɨ. Àngyá ko, Dzáborò nda adré tàkonzì 'o kɨdhólé kɨdhoma lésè. Tà nda sè dhɨ, Gĭká nɨ Mváagó apfò kɨtswálé tà Dzáborò dré adrélé 'òle dhɨ kɨ pfu akílé dhɨ bvó.
9 Dhya ángùdhi Gĭká dré tĭle atsálé áyɨ mvá ro dhɨ kɨtswá gòle adrélé tàkonzì 'o ko, Gĭká nɨ tàndɨ nɨ lídrì dré adrélé akódhɨ nda léna dhɨ sè.* Dhya nda kɨtswá gòle adrélé tàkonzì 'o bwà ko, Gĭká dré akódhɨ nɨ tĭle nì dhɨ sè.
10 Mà nɨ kɨtswá Gĭká nɨ ànzɨ kɨ ni lanzílé Dzáborò nɨ ànzɨ íbe, tà kònìdhɨ sè: Dhya ángùdhi adrélépi tà gyăgya 'o ko dhɨ, Gĭká nɨ mvá 'ɨ ko. Dhya adrélépi áyɨ adrúpi nɨ le ko dhɨ kókpà Gĭká nɨ mvá 'ɨ ko.

Ru lèma àma kòfalésè dhɨ

11 Tà mì dré yĭle kɨdhólé kɨdhoma lésè dhɨ, tà kònìdhɨ 'ɨ: Lè mà kàdré ru le àma kòfalésè.
12 Lè mà kàdré tà 'o Kàyínà àdhya tínɨ ko. Akódhɨ nda tá móndí Dhya kònzɨ àdhya 'ɨ gò, dré áyɨ adrúpi nɨ pfùzo dràle. Dɨ, pfu tá áyɨ adrúpi nda dràle àdho tà sè? Pfu akódhɨ dràle, áyɨ tà 'òle dhɨ ì dré tá adrélé kònzɨ dhɨ sè, ìndì áyɨ adrúpi nɨ tà 'òle dhɨ ì dré tá adrélé gyăgya dhɨ sè.
13 Áma adrúpi ɨ, móndyá bvò kòndɨ àdhya ì kàdré togó kònzɨ bha àmɨ rú dhɨ, lè àmɨ kɨ líndrí kàdré gàle ásà ko.
14 Mà nĭ tàle dhɨ, mà apfò dràdrà lésè afílé lídrì le dre dhɨ be, mà dré adrélé àma kɨ adrúpi kɨ le dhɨ sè. Dhya adrélépi móndí kɨ le ko dhɨ dhu rè rĭnyí dràdrà àdhya zàle.
15 Dhya ángùdhi adrélépi togó kònzɨ bha áyɨ adrúpi rú dhɨ, móndí pfùlepi dràle dhɨ 'ɨ. Dɨ mì nĭ tàle dhɨ, móndyá adrébhá móndí pfu dràle dhɨ kɨ àlo lídrì kóná vésè kólyá dhɨ íbe í léna ko dhɨ be.
16 Mà nɨ kɨtswá nĭá ngalè lèle àdho 'ɨ ya dhɨ, tà kònìdhɨ sè: Yésu Krísto fè tá áyɨ tàndɨ nɨ lídrì àma kɨ tà sè. Adré dɨ lèá dhɨ, mà kàdré kókpà àma kɨ lídrì fe àma kɨ adrúpi kɨ tà sè.
17 Dhya àlo adrélépi ngá íbe dhɨ kàdré áyɨ adrúpi nɨ no adrérà'a lemerè ro gò, dré adrézó kɨzà nɨ nɨ bha ko dhɨ, Gĭká nɨ lèle nɨ kɨtswá adrélé akódhɨ nda léna ngínɨngínɨ ró?
18 Áma ànzɨ ɨ, lè mà kàdré móndí kɨ le ngbà 'í kúlí ɨ sè ko, ìndì ti sè ko. Be ró dhɨ, mà kàdré àmakya móndí kɨ le tà mà dré adrélé 'òle dhɨ ɨ sè ìndì tà bàti sè.
19 Mà kàdré 'òá kònìnɨ dhɨ, mà nɨ nĭá dhɨ, àma móndí tà bàti àdhya 'ɨ dhɨ be. Mà nɨ kɨtswá kpà àma kɨ togó bha adrélé kìdríkìdrɨ Gĭká kandrá.
20 Dɨ, àma kɨ togó kàdré àma kɨ arókì, adrézó tà bha àma dri dhɨ, mà nĭ tàle dhɨ, Gĭká kàdrì àma kɨ togó lavú, ìndì akódhɨ nĭ tà títí dhɨ be.

---

* **3:9 3:9** Gĭká nɨ Kúlí tɨsìle Gĭríkĭ ti sè dhɨ adré tàá kònwa dhɨ: «Gìká nɨ kórì dré adrélé akódhɨ nda léna dhɨ sè.»

21 Áma arúpi má dré lèle tò nɨ ɨ, àma kɨ togó kàdré tà bha àma dri ko dhɨ, mà nɨ adré gàle tà mà dré ka'ĭle bàti dhɨ sè bĭ Gĭká kandrá.
22 Mà adré kpà tà ángùdhi mà dré adrélé zĭle akódhɨ tí dhɨ nɨ kisú, mà dré adrélé akódhɨ nɨ tòlí kɨ ka'ĭ 'òle dhɨ sè, ìndì mà dré adrélé tà akódhɨ nɨ togó dré adrézó kɨnílé ásà dhɨ kɨ 'o dhɨ sè.
23 Dɨ tòlí Gĭká dré afèle àma dré dhɨ, kònìdhɨ 'ɨ: Mà kòka'ĭ akódhɨ nɨ Mváagó Yésu Krísto, adrézó kpà ru le àma kòfalésè, ngóró dré tá tàle mà kò'o dhɨ tínɨ.
24 Dhya ángùdhi adrélépi Gĭká nɨ tòlí kɨ ka'ĭ 'òle dhɨ adré adrélé akódhɨ léna. Gĭká adré kpà adrélé dhya nda léna. Mà nɨ kɨtswá nĭá dhɨ, Gĭká adré adrélé àma léna dhɨ, tà kònìdhɨ sè: Mà nɨ nĭá Tɨrí Lólo Gĭká dré afèle àma dré dhɨ sè.

4

Tɨrí móndí ɨ lé dhɨ kɨ tabhĭma

1 Áma arúpi má dré lèle tò nɨ ɨ, lè mì kàdré móndyá títí adrébhá tàá dhɨ, àyɨ Gĭká nɨ Tɨrí íbe àyɨ léna dhɨ kɨ ka'ĭ ko. Be ró dhɨ, mì kàdré àyɨ nda kɨ tabhĭ, nĭzoá ngalè tɨrí àyɨ lé dhɨ ì angá Gĭká vélésè bàti yà dhɨ. Tàko ko, pròfétà kɨnzò ro bĭ dhɨ ì apfò ayílé bvò wăyi 'ásè dre.
2 Mì nɨ dɨ kɨtswá nĭá ngalè tɨrí àyɨ lé nda ɨ Tɨrí Gĭká àdhya 'ɨ yà dhɨ, tà kònìdhɨ sè: Dhya ángùdhi adrélépi ka'ĭá tàle dhɨ, Yésu Krísto atsá bvò kònìdhɨ 'á móndí ro káyà dhɨ, dhya nda Tɨrí Gĭká àdhya íbe í léna.
3 Dɨ, dhya ángùdhi adrélépi Yésu nɨ tà ga rè dhɨ, dhya nda Tɨrí Gĭká àdhya àko í léna. Tɨrí akódhɨ nda léna dhɨ, tɨrí Krísto nɨ kàrɨbhá àdhya 'ɨ. Mì yi tàle dhɨ, Krísto nɨ kàrɨbhá nda adré alìle. Dɨ akódhɨ nda atsá adrélé bvò kònìdhɨ lé dre.
4 Dɨ, áma ànzɨ ɨ, àmɨ àmɨkya móndí Gĭká àdhya 'ɨ. Mì lavú kpà pròfétà kɨnzò ro nda ɨ dre. Tàko ko, Tɨrí adrélépi àmɨ lé dhɨ kàdrì, tɨrí adrélépi bvò kònìdhɨ lé dhɨ nɨ lavú.
5 Àyɨ nda ɨ móndyá bvò kòndɨ àdhya 'ɨ. Ásà dhɨ, ì adré tà ta ngóró móndyá bvò kòndɨ àdhya kya tínɨ gò, móndyá bvò àdhya ì dré adrézó àyɨ kɨ kúlí yi.
6 Dɨ, àma àmakya móndí Gĭká àdhya 'ɨ. Dhya ángùdhi Gĭká nɨ nĭlepi be dhɨ adré àma kɨ kúlí yi. Dɨ, dhya ángùdhi adrélépi Gĭká àdhya ró ko dhɨ adré ína àma kɨ kúlí yi ko. Tà nda kòdhɨ sè dhɨ, mà nɨ kɨtswá Tɨrí tà bàti àdhya nɨ ni lanzílé tɨrí kɨnzò àdhya be.

Gĭká lèle 'ɨ

7 Áma arúpi má dré lèle tò nɨ ɨ, mà kàdré ru le àma kòfalésè. Tàko ko, lèle adré angálé Gĭká vélésè. Dhya ángùdhi adrélépi móndí kɨ le dhɨ, akódhɨ nda Gĭká nɨ mvá 'ɨ. Akódhɨ nĭ kpà Gĭká be.
8 Dhya ángùdhi adrélépi móndí kɨ le ko dhɨ nĭ ína Gĭká ko. Tàko ko, Gĭká lèle 'ɨ.
9 Gĭká tadhá áyɨ lèle àma vélé dhɨ tà kònìdhɨ sè: Amù áyɨ Mváagó àlo kwákwá dhɨ alìle bvò kònìdhɨ lé, mà kòkɨtswáró lídrì kisú akódhɨ sè be dhɨ bvó.
10 À adré lèle nda nɨ no tà kònìdhɨ sè: Mà lè tá Gĭká àma ko. Be ró dhɨ, akódhɨ lè ína àma nì gò, áyɨ Mváagó nɨ amùzo kɨtswálé dràle mòbòmà ro, àma kɨ tàkonzì kɨ trĭzo ásà.
11 Áma arúpi má dré lèle tò nɨ ɨ, Gĭká kòlè àma tò kònìnɨ dhɨ, lè mà kàdré kókpà ru le àma kòfalésè.
12 Dhya àlo nò rè tàdzí Gĭká ko. Dɨ, mà kàdré ru le àma kòfalésè dhɨ, kòdhɨ adré tadhá dhɨ, Gĭká adré adrélé àma léna, ìndì akódhɨ 'o áyɨ lèle gàle àma léna kɨtswálé títí.
13 Mà nɨ kɨtswá nĭá dhɨ, mà adré adrélé Gĭká léna, ìndì akódhɨ adré adrélé àma léna dhɨ, tà kònìdhɨ sè: Dré áyɨ Tɨrí afèle àma dré dhɨ sè.
14 Mà nò tà kòdhɨ mĭ sè gò, mà dré adrézó longóá dhɨ, Gĭká Atá amù áyɨ Mváagó adrélé móndyá bvò àdhya kɨ tɨdrílépi ró.

15 Dhya àlo kàdré ka'ïá tàle dhɨ, Yésu Gïká nɨ Mváagó 'ɨ káyà dhɨ, Gïká adré adrélé dhya nda léna, ìndì akódhɨ nda adré adrélé Gïká léna.
16 Dɨ àma, mà nï lèle Gïká dré tadhálé àma vélé dhɨ be gò, mà dré adrézó ka'ïá.
Gïká lèle 'ɨ. Dhya ángùdhi adrélépi atsílé lèle na dhɨ, adré adrélé Gïká léna, ìndì Gïká adré adrélé akódhɨ nda léna.
17 Tà nda sè dhɨ, lèle nda adré tà 'o àma kòfalé kɨtswálé títí, mà kògaró tà mà dré ka'ïle bàti dhɨ sè bï Gïká kandrá, kïtú dré dra tàbvó tàzo dhɨ tú. Tàko ko, àma kɨ lídrì bvò kònìdhɨ lé dhɨ ngóró Krísto àdhya tínɨ.
18 Lèle na dhɨ, tirì yókódhó. Be ró dhɨ, lèle kɨtswálépi títí dhɨ adré ína tirì dro. Dhya ángùdhi adrélépi ngá ro dhɨ, lèle ga rè akódhɨ nda léna kɨtswálé títí ko. Tàko ko, akódhɨ adré ngá ro, à nɨ dra tà ŋo í dri dhɨ sè.
19 Âma ró dhɨ, mà adré móndí kɨ le, Gïká dré zyà àma kɨ lèle drïdrì nì dhɨ sè.
20 Dhya àlo kàdré tàá dhɨ «Má adré Gïká nɨ le» gò, dré adrézó togó kònzɨ bha áyɨ adrúpi rú dhɨ, akódhɨ nda kɨnzò líyí 'ɨ. Tàko ko, dhya adrélépi áyɨ adrúpi í dré adrélé nòle mì sè dhɨ nɨ le ko dhɨ, kɨtswá ína Gïká í dré adrélé nòle mì sè ko dhɨ nɨ le bwà ko.
21 Dɨ tòlí Gïká dré afèle àma dré dhɨ, kònìdhɨ 'ɨ: Lè dhya adrélépi Gïká nɨ le dhɨ kàdré kókpà áyɨ adrúpi nɨ le.

5

Gïká nɨ Mváagó nɨ ka'ïma

1 Dhya ángùdhi adrélépi ka'ïá dhɨ Yésu Mèsíyà 'ɨ káyà dhɨ, akódhɨ nda Gïká nɨ mvá 'ɨ. Dhya ángùdhi adrélépi ànzɨ kɨ atá nɨ le dhɨ, adré kókpà akódhɨ nɨ ànzɨ kɨ le.
2 Mà nɨ kɨtswá nïá dhɨ, mà adré Gïká nɨ ànzɨ kɨ le dhɨ, tà kònìdhɨ sè: Mà dré adrélé Gïká nɨ le dhɨ sè, ìndì mà dré adrélé akódhɨ nɨ tòlí kɨ 'o dhɨ sè.
3 Tàko ko, mà kàdré Gïká nɨ le bàti dhɨ, mà nɨ akódhɨ nɨ tòlí kɨ ka'ï 'òle. Akódhɨ nɨ tòlí nda kɨ 'òma kòkóròko àma dré ko.
4 Ângyá ko, dhya adrélépi Gïká nɨ mvá ro dhɨ lavú bvò kònìdhɨ dre. Tà mà dré adrézó bvò kònìdhɨ nɨ lavú ásà dhɨ, àma kɨ tà ka'ïka'ï 'ɨ.
5 Dɨ àdhi nɨ kɨtswá bvò kònìdhɨ nɨ lavú dhɨ nì? Ngbà 'í dhya adrélépi ka'ïá tàle dhɨ, Yésu Gïká nɨ Mváagó 'ɨ dhɨ 'ɨ.

Tà longólé Yésu Krísto nɨ tà dri dhɨ

6 Yésu Krísto, dhya atsálépi bvò kònìdhɨ 'á kɨtswálé bàtísimò do, ìndì kɨtswálé kàrí kutú dhɨ 'ɨ. Akódhɨ atsá tá ngbà 'ɨ bàtísimò do ko. Be ró dhɨ, atsá ína kɨtswálé bàtísimò do yï sè, ìndì kɨtswálé áyɨ kàrí kutú. Dɨ Tɨrí Lólo adré tadhá àma dré dhɨ, tà nda tà bàti 'ɨ dhɨ nì. Tàko ko, Tɨrí nda tà bàti 'ɨ.
7 Tà adrébhá tadhá dhɨ, tà nda tà bàti 'ɨ dhɨ na:
8 Tɨrí Lólo, yï ìndì kàrí. Dɨ tà na nda ì adré ru kisú adrézó tà àlo ta kòdhya.
9 Mà adré gà tà móndí ì dré adrélé longólé dhɨ kɨ ka'ï. Dɨ, tà Gïká dré longólé dhɨ ína kàdrì tà nda kɨ lavú. Ângyá ko, Gïká longó tà nda áyɨ tàndɨ nɨ Mváagó nɨ tà dri.
10 Dhya ángùdhi adrélépi Gïká nɨ Mváagó nɨ ka'ï dhɨ, dhya nda tà Gïká dré longólé nda íbe í léna. Dɨ, dhya adrélépi Gïká nɨ ka'ï ko dhɨ adré ína akódhɨ nɨ bha kɨnzò líyí ro, dré tà Gïká dré longólé áyɨ Mváagó nɨ tà dri dhɨ nɨ ka'ïle ko dhɨ sè.
11 Dɨ tà longólé nda, tà kònìdhɨ 'ɨ: Gïká afè àma dré lídrì kóná vésè kólyá dhɨ, ìndì mà adré lídrì nda nɨ kisú akódhɨ nɨ Mváagó na.
12 Dhya ángùdhi adrélépi Gïká nɨ Mváagó nda íbe dhɨ kókpà lídrì nda íbe í léna. Dɨ, dhya adrélépi Gïká nɨ Mváagó nda àko í léna dhɨ kókpà lídrì nda àko.

Yòwánì nɨ kúlî kùdù

13 Má adré tà kòdhɨ kɨ tɨsì àmɨ adrébhá Gĭká nɨ Mváagó nɨ ka'ĭ dhɨ ɨ dré, mì kòkɨtswáró nĭá dhɨ, àmɨ lɨ́drì kóná vésè kólyá dhɨ ɨ́be dhɨ be.
14 Tà mà dré adrélé ka'ĭle bàti Gĭká kandrá dhɨ, tà kònìdhɨ 'ɨ: Mà kàdré tà zi akódhɨ tí ngóró dré adrélé lèle dhɨ tínɨ dhɨ, akódhɨ adré àma kɨ yi.
15 Dɨ mà dré nĭle, akódhɨ adré àma kɨ yi dhɨ sè dhɨ, mà nĭ kpà tàle dhɨ, mà adré tà ángùdhi mà dré adrélé zĭle akódhɨ tí dhɨ nɨ kisú dhɨ be.
16 Dhya àlo kàdré áyɨ adrúpi nɨ no adrérà'a tàkonzì 'o gò, tàkonzì nda dré adrézó dhyá kɨ dri lɨ̀le dràdrà kisú ko dhɨ, lè dhya nda kòzi tà Gĭká tí akódhɨ nda dré gò, Gĭká kòfèró lídrì akódhɨ dré. Má adré ngbà 'í móndyá àyɨ kɨ tàkonzì dré adrézó àyɨ kɨ dri lɨ̀le dràdrà kisú ko dhɨ kɨ tà ta kòdhya. Tàkonzì adrélépi dhyá kɨ dri lɨ̀le dràdrà kisú dhɨ be. Má adré tàá dhɨ, à kàdré tà zi Gĭká tí móndyá tàkonzì làsú be kònìnɨ dhɨ kɨ 'obhá dhɨ ɨ dré dhɨ ko.
17 Tà kònzɨ títí adrélé 'òle dhɨ ɨ, tàkonzì 'ɨ. Dɨ, tàkonzì adrélépi dhyá kɨ dri lɨ̀le dràdrà kisú ko dhɨ be.
18 Mà nĭ tàle dhɨ, dhya adrélépi Gĭká nɨ mvá ro dhɨ kɨtswá gòle adrélé tàkonzì 'o ko dhɨ be. Tàko ko, Gĭká nɨ Mváagó adré akódhɨ nda nɨ lɨkí gò, Dhya kònzɨ dré kɨtswázó akódhɨ nɨ 'o kònzɨ ko.
19 Mà nĭ tàle dhɨ, àma móndí Gĭká àdhya 'ɨ dhɨ be. Mà nĭ kpà, móndyá títí bvò kòndɨ àdhya ɨ Dhya kònzɨ nɨ rĭnyí zàle dhɨ be.
20 Mà nĭ kpà tàle dhɨ, Gĭká nɨ Mváagó atsá bvò kònìdhɨ 'á gò, dré tògyá afèzo àma dré, mà kòkɨtswáró Gĭká adrélépi bàti dhɨ nɨ ni be dhɨ bvó. Dɨ mà adré adrélé Gĭká bàti nda léna, adrélé kókpà akódhɨ nɨ Mvá, Yésu Krísto léna. Akódhɨ nda Gĭká bàti dhɨ 'ɨ, ìndì lídrì kóná vésè kólyá dhɨ 'ɨ.
21 Ámа ànzɨ ɨ, mì kàdré àmɨ kɨ lɨkí gĭká tàko kɨ tà sè.

Wárágà Yòwánì dré tɨsìle dhɨ nɨ rì

Wárágà kònìdhɨ nɨ tà àndu ngìle drïdrì dhɨ

Kònìdhɨ wárágà Yòwánì dré tɨsìle dhɨ nɨ rì 'ɨ. Akódhɨ adré tɨsìá «Tòkó Gïká dré zìle dhɨ dré akódhɨ nɨ ànzɨ íbe» (1:1). À adré kisùá dhɨ, kòdhɨ adré lèá tàle dhɨ, adré tɨsìá Ɛ̀kèlézyà àlo dhɨ dré móndyá lá dhɨ íbe. Wárágà tsà kònìdhɨ léna dhɨ, Yòwánì adré móndyá ka'ïbhá dhɨ kɨ kodzó, ì kàdréró ru le àyɨ kòfalésè, ìndì ì kàdréró àyɨ kɨ lɨkí tà tadhábhá kɨnzò sè dhɨ kɨ tà sè. Ɨ kàdré kpà dhya ángùdhi adrélépi tà twá tadhá Krísto àdhya rúsè dhɨ nɨ ga.

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhɨ léna dhɨ kɨ atïma

1) Yòwánì nɨ mòdo fèma (1:1-3)
2) Atsima tà bàti na ìndì lèle na dhɨ (1:4-6)
3) Tà tadhábhá kɨnzò sè dhɨ ɨ (1:7-11)
3) Kúlí kùdù (1:12-13)

Yòwánì nɨ mòdo fèma

1 Ma, bhàgo, má adré wárágà kònìdhɨ nɨ tɨsì àmɨ, Tòkó Gïká dré zìle dhɨ dré ámɨ ànzɨ íbe.* Má adré àmɨ kɨ le tà bàti na. Ngbà 'í ma 'ɨ ko, móndyá títí tà bàti nibhá dhɨ ì adré kókpà àmɨ kɨ le tò.
2 Tàko ko, tà bàti nda adré adrélé àma léna, ìndì a nɨ adré àma íbe kóná vésè kólyá.
3 Gïká àma kɨ Atá ɨ akódhɨ nɨ Mvá Yésu Krísto be dhɨ ì kòbhà àyɨ kɨ togó tanɨ àma rú, ì kòbhà àma kɨ kɨzà, ìndì ì kàfè tà kìdrɨ́kìdrɨ àma dré tà bàti na ìndì lèle na!

Atsima tà bàti na ìndì lèle na dhɨ

4 Má lenzé tá lavúlé, má dré ámɨ ànzɨ àruka kɨ kisúlé adrérà'a atsílé tà bàti na, ngóró Gïká Atá dré tá tàle mà kò'o dhɨ tɨ́nɨ dhɨ sè.
5 Dɨ nyànomvá dhɨ, mɨ, Tòkó má dré lèle tò nɨ, má adré tòlí tídhí ro dhɨ nɨ tɨsì mí dré ko. Be ró dhɨ, má adré tòlí mà dré adrézó ába kɨdhólé kɨdhoma lésè dhɨ nɨ tɨsì kòdhya. Má adré ámɨ ti lizí, mà kàdréró ru le àma kòfalésè.
6 À adré lèle nda nɨ no tà kònìdhɨ sè: Mà kàdré atsílé ngóró Gïká nɨ tòlí dré adrélé tàle dhɨ tɨ́nɨ. Ngóró mì dré yïle kɨdhólé kɨdhoma lésè dhɨ tɨ́nɨ dhɨ, tòlí nda kònìdhɨ 'ɨ: Mì kàdré atsílé lèle na.

Tà tadhábhá kɨnzò sè dhɨ ɨ

7 Móndí bï adrébhá móndí kɨ lɨtí dhɨ ì apfò ayílé bvò wãyi 'ásè. Àyɨ nda ì adré ka'ïá ko tàle dhɨ, Yésu Krísto atsá bvò kònìdhɨ 'á móndí ro dhɨ. Dhya ángùdhi adrélépi tà ta làsú be kònìnɨ dhɨ, móndí kɨ lɨtílépi 'ɨ, ìndì Krísto nɨ kàrɨbhá 'ɨ.
8 Mì kàdré dɨ àmɨ kɨ lɨkí, mì kòtayíró tà mà dré àzí 'òzo ásà dhɨ lapálé ko, be ró dhɨ, mì kòkisúró làgí múrúngú kɨtswálépi àmɨ dré dhɨ be dhɨ bvó.
9 Dhya ángùdhi adrélépi ràle drïdrì gò adrélé tròle tà Krísto dré tadhálé dhɨ ɨ rú ko dhɨ, akódhɨ nda Gïká àko í léna. Dɨ, dhya ángùdhi adrélépi tròle tà Krísto dré tadhálé nda ɨ rú dhɨ, akódhɨ nda Gïká Atá íbe, ìndì Gïká nɨ Mváágó íbe í léna.
10 Dhya àlo kòtsa àmɨ véna adrélé tà twá tadhá tà kòdhɨ ɨ rúsè dhɨ, mì kòka'ì akódhɨ nda dòle àmɨ kɨ dzó na ko. Mì kòfè ndìndì mòdo akódhɨ dré ko.
11 Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi mòdo fe drá dhɨ, ì adré ru amú akódhɨ be tà kònzɨ dré adrélé 'òle nda ɨ na.

Yòwánì nɨ kúlî kùdù

* **1:1 1:1** À adré kisùá dhɨ, kúlí «Tòkó Gïká dré zìle dhɨ ànzɨ nɨ íbe» kònɨ ì adré lèá tàle dhɨ, «Ɛ̀kèlézyà àlo móndyá lá dhɨ íbe dhɨ ɨ».

12 Ma dhu rè tà ɨ́be bĭ tàle àmɨ dré. Dɨ, má lè mána tà nda kɨ tɨsɨ̀le wárágà sè ɨ̀ndɨ̀
wárágà sú sè ko. Be ró dhɨ, má adré mì bha tsàzo àmɨ véna, mà kòkɨtswáró tà ta ti
sè, mà kòlenzéró túmăní àmɨ ɨ́be kɨtswálé títí.
13 Ámɨ Amvúpi Gĭká dré zɨ̀le dhɨ nɨ ànzɨ ɨ̀ fè mòdo mí dré.†

† **1:13 1:13** A adré kisùá dhɨ, kúlí «ámɨ Amvúpi Gĭká dré zɨ̀le dhɨ nɨ ànzɨ ɨ» kònɨ ɨ̀ adré lèá tàle dhɨ, «móndyá
Ɛ̀kèlézyà Yòwánì véna dhɨ lé dhɨ ɨ».

Wárágà Yòwánì dré tɨsìle dhɨ nɨ na

Wárágà kònìdhɨ nɨ tà àndu ngɨle drĭdrĭ dhɨ

Kònìdhɨ wárágà Yòwánì dré tɨsìle dhɨ nɨ na 'ɨ. Akódhɨ adré tɨsìá Yésu nɨ ka'ĭlepi àlo rú be Gáyò, adrélépi tá tròle tà bàti rú dhɨ dré. Yòwánì adré Gáyò nda nɨ tà bha kuru, dré tá adrélé móndí ka'ĭbhá kɨ ledé lìle àyɨ kɨ atsí na Krísto nɨ tà sè dhɨ sè. Adré kpà akódhɨ nɨ kodzó, kàdréró áyɨ lɨkí agó àlo rú be Dɨyòtréfè dhɨ nɨ tà kònzɨ sè.

Tà kàdrɨkàdrɨ wárágà kònìdhɨ léna dhɨ kɨ at'ima

1) Yòwánì nɨ mòdo fèma (1:1-4)
2) Gáyò nɨ tà dóro dhɨ (1:5-8)
3) Dɨyòtréfè nɨ tà, Dèmètrɨyò àdhya be dhɨ (1:9-12)
4) Kúlí kùdù (1:13-15)

Yòwánì nɨ mòdo fèma

1 Ma, bhàgo, má adré wárágà kònìdhɨ nɨ tɨsì mɨ, áma arúpi Gáyò, má dré lèle tà bàti na dhɨ dré.
2 Áma arúpi má dré lèle tò nɨ, má adré tà zi Gĭká tí, mí kàdréró dóro tà títí ɨ sè, ìndì ámɨ rúbhá kàdréró dóro, ngóró ámɨ tà ka'ĭka'ĭ dré kpà adrélé dóro dhɨ tínɨ.
3 Má lenzé tá lavúlé, àma kɨ adrúpi àruka ì dré atsálé ámɨ tà ta má dré dhɨ sè. Tàko ko, ì titɨ́ tá, mí adré tròle tà bàti rú, adrézó kpà atsílé tà bàti na ngɨ́nɨ ya dhɨ.
4 Má kàdré yĭá tàle dhɨ, áma ànzɨ ì adré atsílé tà bàti na dhɨ, tà nda adré áma fe lenzélé lavúlé.

Gáyò nɨ tà dóro dhɨ

5 Áma arúpi má dré lèle tò nɨ, mí adré ámɨ tà ka'ĭka'ĭ tadhá, tà dóro mí dré adrélé 'òle àma kɨ adrúpi ɨ dré dhɨ ɨ sè. Mí adré 'òá kònìnɨ, tágba ì dré adrézó móndí twá mí dré nĭle ko dhɨ 'ɨ dhɨ.
6 Âyɨ nda ì tà ámɨ lèle nɨ tà Èkèlézyà kònwa dhɨ kandrá. Dɨ mí nɨ 'òá dóro, mí kògò adrélé móndí làsú be kònìnɨ dhɨ kɨ ledé lìle àyɨ kɨ atsí na, ngóró dré kɨtswálé Gĭká mĭlésè dhɨ tínɨ.
7 Tàko ko, àyɨ nda ì adré lìle atsí na Krísto nɨ tà sè, ìndì ì adré ngá kisú pàgánò ɨ drígásè àlomvá ko.
8 Adré dɨ lèá dhɨ, mà kàdré móndyá làsú be kònìnɨ dhɨ kɨ ledé, mà kàdréró àzí 'o túmăní àyɨ íbe tà bàti nɨ tà sè.

Dɨyòtréfè nɨ tà, Dèmètrɨyò àdhya be dhɨ

9 Má tɨsì tá wárágà tsà Èkèlézyà mí véna dhɨ dré dre. Dɨ, Dɨyòtréfè, adrélépi lèá adrélé drĭdrĭ àmɨ kòfalé dhɨ, lè ína àma kɨ kúlí yĭle ko.
10 Tà nda sè dhɨ, má kòtsa àmɨ véna dre dhɨ, má nɨ tà kònzɨ dré adrélé 'òle dhɨ kɨ ta móndyá títí ɨ kandrá, túmăní kúlí kònzɨ dré adrélé tàle àma rú dhɨ íbe. Dɨ, tà dré adrélé 'òle nda ì kɨtswá dhu rè akódhɨ dré ko. Adré kpà àma kɨ adrúpi kɨ ka'ĭ dòle í véna ko. Adré kpà móndyá adrébhá àyɨ nda kɨ le ka'ĭle dhɨ kɨ logá, adrézó àyɨ kɨ dro pfòle Èkèlézyà 'ásè.
11 Áma arúpi má dré lèle tò nɨ, mí kàdré tà 'o ngóró móndyá adrébhá tà kònzɨ 'o dhɨ kya tínɨ ko. Be ró dhɨ, mí kàdré mína tà 'o ngóró móndyá adrébhá tà dóro 'o dhɨ kya tínɨ. Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi tà dóro 'o dhɨ, móndí Gĭká àdhya 'ɨ. Dɨ, dhya adrélépi tà kònzɨ 'o dhɨ nĭ ína Gĭká ko.

12 Dɨ, kàdré ɨ́na Dèmètrɨ́yò nɨ tà sè dhɨ, móndyá títí dhɨ ì adré akódhɨ nɨ tà ta dóro. Ndìndì tà bàti nɨ tàndɨ adré akódhɨ nɨ tà ta dóro. Mà adré kpà akódhɨ nɨ tà ta dóro. Mɨ́ nǐ tàle dhɨ, tà mà dré adrélé tàle nda tà bàti 'ɨ dhɨ be.

Yòwánì nɨ kúlî kùdù

13 Ma dhu rè tà ɨ́be bǐ tàle mɨ́ dré. Dɨ, má lè mána tà nda kɨ tɨsìle wárágà fa sè ìndì wárágà sú sè ko.

14 Má adré mǐ bha tsàzo ámɨ no mbèlè, mà kòkɨtswáró tà ta ti sè.

15 Tà kìdrɨ́kìdrɨ kàdré túmăní mɨ́ be. Àma kɨ arúpi kònwa dhɨ ì fè mòdo mɨ́ dré. Mɨ́ kòfè kpà mòdo àma kɨ arúpi àlo àlo títí dhɨ ɨ dré, adrézó àyɨ kɨ zi rú sè.

Wárágà Yúdà dré tısìle dhı

Wárágà kònìdhı nı tà àndu ngìle drïdrì dhı

Kònìdhı wárágà Yúdà dré tısìle dhı 'ı. Akódhı nda adré áyı zi Yésu Krísto nı màrábà ro, ìndì Yàkóbhò nı adrúpi ro (1:1). Adré wárágà tsà kònìdhı nı tısì kıtswázó móndyá ka'ïbhá dhı kı kodzó, ì kàdréró àyı kı lıkí móndyá tıfíbhá àyı kòfalé adrélé Gïká nı tà tadhá kınzò sè dhı kı tà sè. Adré tàá dhı, móndyá nda ì adré tá Gïká nı togó tanı nı tà ladzá atsálé àyı dré láti adrézó tà swà 'o dhı ró (1:4). À kònò dhı, tà àruka wárágà kònìdhı léna dhı ì sù ngóró tà Pétèró dré tısìle áyı wárágà nı rï na dhı ı tínı. Yúdà adré móndyá ka'ïbhá dhı kı kodzó, ì kàdréró àdzú bhu àyı kı tà ka'ïka'ï nı tà sè (1:3).

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhı léna dhı kı atïma

1) Yúdà nı mòdo fèma (1:1-2)
2) Tà tadhábhá kınzò sè dhı ı (1:3-16)
3) Tà tàle móndyá ka'ïbhá kı kodzózó dhı ı (1:17-23)
4) Gïká nı rú bhàma kùle kùdù ro dhı (1:24-25)

Yúdà nı mòdo fèma

1 Ma, Yúdà, Yésu Krísto nı màrábà ro, ìndì Yàkóbhò nı adrúpi ró dhı, má adré wárágà kònìdhı nı tısì àmı, móndyá Gïká Atá dré lèle tò, dré azílé, ìndì Yésu Krísto dré adrélé lıkílé dhı ı dré.
2 Gïká kòbhà àmı kı kızà, ìndì kòfè tà kìdríkìdrı ı lèle be gàle àmı léna bï!

Gïká nı tà tadhábhá kınzò sè dhı ı
(À kònò kpà 2 Pétèró 2:1-17)

3 Áma arúpi má dré lèle tò nı ı, áma togó tá àtsı ró wárágà tısìzo àmı dré, lídrì tídhí ro mà dré kisúlé túmání àmı íbe dhı nı tà sè. Dı, má nò mána dóro nı, má dré wárágà kònìdhı nı tısìle àmı kı kodzózó adrélé àdzú bhu àmı kı tà ka'ïka'ï nı tà sè dhı. Gïká bhà tà ka'ïka'ï nda móndyá lólo ína ı léna, ì kàdréró adrélé ába nyo.
4 Dı, móndí àruka Gïká nı tà gabhá rè dhı ì luvù tá àyı tıfílé lùzu ró àmı kòfalé gò, ì dré adrézó àma kı Gïká nı togó tanı nı tà ladzá, atsálé àyı dré láti adrézó tà swà 'o dhı ró. Ł adré kpà àma kı Mírï, àma kı Ópí àlo kwákwá, Yésu Krísto nı ga rè. À tısì tá móndyá nda kı tà kíno lésè Gïká nı Kúlí na, tàzoá dhı, Gïká nı tà bha àyı dri.
5 Má adré dı lèá dhı, mì kòkisù tà kònı ı, tágba mì dré tà nda kı nïzo dóro dhı: Mírï Gïká apá tá Łsèrélè ànzı ı, àyı kı 'òzo apfòle Èzèpétò lésè 'íká, gò dré àyı kı àruka ka'ïbhá ko dhı kı 'òzo todràle ndò.
6 Mì kòkisù kpà ángélo tá lıgíbhá Gïká rú dhı kı tà. Àyı nda ì lè tá rïnyí bhàle àyı drígá dhı lıkílé ko gò, ì dré àyı kı tàndı kı bhà bhù na dhı nı tayízó. Dı Gïká dré àyı kı 'ìzo nyìrì sè kóná vésè kólyá àrà tínímvá ro dhı na, adrézó àyı kı lıkí kònàle adrélé kïtú kàdrì àyı kı tàbvó tàzo dhı nı letè.
7 Kókpà kòdhı tínı, mì kòkisù móndyá Sòdómà àdhya, Gòmórà àdhya, ìndì bhàandre àyı làgásè dhı kya kı tà. Àyı nda ì fè tá àyı adrélé ndòtò tà 'o, adrézó rúbhá twá dhı nı lovó bha. Dı Gïká dré tà ŋòzo àyı dri, tadházóá dhı, móndyá tà 'obhá àyıkya tínı dhı kı kızà nya àtsí na kóná vésè kólyá.
8 Dı móndyá àmı kòfalé nda ì adré kókpà tà 'o kònìnı. Ł adré toróbí ì dré adrélé abìle dhı kı lebè, adrézó àyı kı tàndı kı rúbhá kı kızá tàkonzì 'òma sè. Ł adré Gïká nı rïnyí adrézó òpì nya dhı nı ayízè, adrézó tırí mïlanzïlanzì ro bhù na dhı kı lodhá.

9 Dɨ, ndɨndɨ ángélóɨ kɨ kàdrɨ̀, Mɨ̈kàyélè dha tá ɨ́na Dzáborò asɨ́kɨ̈le Gɨ̈ká kandrá ko, ɨ dré tá adrérà'a tà kayí akódhɨ nda be Mósè nɨ rúbhá nɨ tà sè dhɨ 'á. Be ró dhɨ, tà tá ɨ́na dhɨ: «Mírɨ̈ kòlɨgí mí be!»
10 Dɨ, móndyá nda ɨ adré àyɨkya tà ɨ dré nɨ̈le ko dhɨ kɨ lodhá kòdhya. Dɨ, tà ɨ dré nɨ̈le àyɨ kɨ rúbhá sè kà'wá tà nibhá ko dhɨ kya tɨ́nɨ dhɨ ɨ adré àyɨ kɨ kɨzá nɨ̀.
11 Kɨzà àyɨ kɨ ngá 'ɨ! Tàko ko, ɨ lebè àyɨkya láti kònzɨ Kàyínà àdhya tɨ́nɨ.* Ɨ tayí àyɨ lɨtɨ́lé làfa lovó sè Bàlámà tɨ́nɨ.† Ɨ lɨgí Gɨ̈ká rú Kórè tɨ́nɨ gò, dràdrà dré atsázó àyɨ rú.‡
12 Àmɨ kɨ gwányá adrézó lèle tadhá dhɨ ɨ 'ásè dhɨ, àyɨ ngóró ngá adrélépi kanyò fe àmɨ dré dhɨ tɨ́nɨ. Tágba ɨ dré adrézó gwányá 'o túmäní àmɨ ɨ́be dhɨ, ɨ adré àyɨ kɨ 'a nya gàle ngá sè kanyò àko. Àyɨ ngóró ndùrùku yɨ̈ àko, lyä dré adrélé livílé dhɨ ɨ tɨ́nɨ. Àyɨ ngóró fa lò'wa 'abhá ko, lókyá lò'wa kɨzo dhɨ 'á dhɨ ɨ tɨ́nɨ. À tɨngí fa nda kɨ kómvó kɨ̈ní lésè gò, ɨ dré dràzo dràdrà.
13 Àyɨ ngóró yɨ̈andre nɨ mɨ̀ lyä dré adrélé livílé longálé gò, dré adrézó lɨ̀le swà ro dhɨ tɨ́nɨ. Yɨ̈ nda adré àyɨ kɨ tà kanyò ro dhɨ kɨ 'o topfòle tósá tɨ́nɨ. Àyɨ ngóró bhɨ̈bhínyà adrébhá tatsílé wàyá ro dhɨ ɨ tɨ́nɨ. Gɨ̈ká zù tɨ́nímvá anílépi tsɨ̈tsɨ̈ dhɨ àyɨ dré adrézó lána kóná vésè kólyá.
14 Àyɨ nda kɨ tà sè dhɨ, Ènókà, móndí nɨ nzi-drɨ̈-rɨ̈ Àdámà àmvolésè dhɨ, longó tá tà pròfétà àdhya tɨ́nɨ, tàzoá dhɨ: «Mì yi rè ká! Mírɨ̈ adré alɨ̈le áyɨ ángélóɨ lólo lɨ̀zólɨ̀zo dhɨ ɨ́be,
15 móndyá títí dhɨ kɨ tàbvó ta. A nɨ tà bha móndyá kònzɨ títí áyɨ tà gabhá dhɨ ɨ dri, tà kònzɨ títí ɨ dré 'òle lɨgízó í rú dhɨ ɨ sè, ìndɨ kúlí kònzɨ títí ɨ dré tàle í rú dhɨ ɨ sè.»§
16 Móndyá nda ɨ adré ngbú ngùrùngùrù ta, adrézó làndrí ndrɨ, adrézó tatsílé àyɨ kɨ tàndɨ kɨ lovó kònzɨ kɨ 'obe, adrézó àyɨ kɨ afà, adrézó móndí kɨ tà bha kuru kɨtswázó ngá kisú ásà dhɨ bvó.

Tà tàle kùdù ro móndyá ka'ɨ̈bhá kɨ kodzózó dhɨ ɨ

17 Dɨ, àmɨ, áma arúpi má dré lèle tò nɨ ɨ, mɨ̀ kòkisù tà àma kɨ Mírɨ̈ Yésu Krísto nɨ àpóstolò ɨ dré longólé drɨ̈drɨ̈ dhɨ ɨ kòdhya.
18 Ɨ tà tá àmɨ dré dhɨ: «Lókyá kùdù sè dhɨ, móndí kɨ apfò adrélé àmɨ kɨ gu, adrézó tatsílé àyɨ kɨ tàndɨ kɨ lovó kònzɨ kɨ 'obe.»
19 Móndyá nda ɨ adré àmɨ kɨ 'o ru lanzí àmɨ kòfalésè dhɨ àyɨ. Ɨ adré àyɨ kɨ tàndɨ kɨ rúbhá lovó kɨ lebè. Àyɨ Gɨ̈ká nɨ Tɨrí àko àyɨ léna.
20 Dɨ, àmɨ, áma arúpi má dré lèle tò nɨ ɨ, lè mɨ̀ kàdré àmɨ kɨ tɨmbà àmɨ kɨ tà ka'ɨ̈ka'ɨ̈ lólo dhɨ na. Mɨ̀ kàdré tà zi Gɨ̈ká tí Tɨrí Lólo nɨ rɨ̈nyí sè.
21 Mɨ̀ kàdré àmɨ kɨ lɨkí adrélé Gɨ̈ká nɨ lèle na, mɨ̀ dré adrérà'a àma kɨ Mírɨ̈ Yésu Krísto nɨ letè lídrɨ̀ kóná vésè kólyá dhɨ nɨ fe àmɨ dré akódhɨ nɨ togó dóro sè dhɨ 'á.
22 Mɨ̀ kàdré àmɨ kɨ togó dóro tadhá móndyá adrébhá tà ka'ɨ̈ka'ɨ̈ ɨ́be yàyà dhɨ ɨ véna.
23 Mɨ̀ kàdré móndí àruka kɨ apá tɨdrílé àtsí sílésè. Móndí àruka kɨ tà sè dhɨ, mɨ̀ kàdré àyɨ kɨ kɨzà bha, adrézó kpà tirɨ̈ ɨ́be, adrézó ndɨndɨ àyɨ kɨ kítá atsábhá ndɨ̈ ró àyɨ kɨ tàkonzɨ sè dhɨ kɨ tabè ko.

Gɨ̈ká nɨ rú bhàma kùle kùdù ro dhɨ

24 Gɨ̈ká rɨ̈nyí ɨ́be kɨtswázó àmɨ kɨ lɨkí mɨ̀ kòdheró ko, ìndɨ kɨtswázó àmɨ kɨ 'o pfòle áyɨ adrérà mɨ̈lanzɨ̈lanzɨ̈ ro dhɨ kandrá tà kònzɨ àko àmɨ rú ìndɨ arí be bɨ̈.
25 Àma kɨ Mírɨ̈ Yésu Krísto sè dhɨ, mɨ̈lanzɨ̈lanzɨ̈, rúku, rɨ̈nyí, ìndɨ rɨ̈nyí adrézó òpɨ̀ nya dhɨ be dhɨ ɨ kàdré Gɨ̈ká àlo kwákwá àma kɨ tɨdrílépi dhɨ dré, kɨdhólé kínó lésè, atsálé nyànomvá kònɨ̀dhɨ, tsàle kóná vésè kólyá! Kàdré kònɨ̀nɨ.

---

* **1:11 1:11** A kònò Kɨdhoma 4:3-8. † **1:11 1:11** A kònò Ngá nàma 22:1-35. ‡ **1:11 1:11** A kònò Ngá nàma 16:1-35. § **1:15 1:15** A kònò Kɨdhoma 5:18, 21-24.

Tà lùzu ró tadhálé Yòwánì dré dhi i

Búkù kònìdhi ni tà àndu ngìle drïdrï dhi

Dhya búkù kònìdhi ni tisìlepi dhi tá Yòwánì 'i (1:1, 4, 9; 22:8-9). À adré kisùá dhi, akódhi nda tá Yòwánì, àpóstolò mudrí-drï-rï dhi ki àlo 'i, ìndì dhya Yésu ni Rúbí Tani tisìbhá dhi ki àlo 'i. Akódhi tisì tá búkù kònìdhi lókyá adrérà'a Yésu ni ka'ïbhá ki mì pfo lavúlé, ì dré tá adrélé akódhi ni ka'ï àyi ki Mírï ro dhi sè dhi 'á. Adré di àyi ki timbà àyi ki tà ka'ïka'ï na, adrézó àyi ki kodzó, ì kàdréró tròle àyi ki tà ka'ïka'ï rú.

Yòwánì adré tàá dhi, Yésu Krísto ni tàndi mù ángéló Gïká ni tà lùzu ró dhi ki tadhá í dré, í kòlongóró tà dra ru 'obhá nda i Yésu ni ka'ïbhá i dré (1:1-2). Adré tà twátwa agábhá í mi dhi i ìndì tà ángéló ì dré tadhálé í dré dhi ki tisì, kúlí alaala móndyá ka'ïbhá dhi ì dré ngbà 'í kitswálé àndu nïle àyi dhi i sè. Àngyá ko, kúlí alaala bï nda ì angá Búkù tà àku ru yïzo dhi àdhya lésè. Móndí ki kitswá tà kayí àyi kòfalésè tà àruka tisìle búkù kònìdhi lé dhi ki àndu ndàzo nïle. Di, Yòwánì adré tà kàdrì kònìdhi ni tadhá ngádra 'á: Mírï Yésu Krísto sè dhi, Gïká ni àdzú bhu áyi kàribhá íbe lókyá be vwàvwà ro, àyi ki lavúzó títí gò, áyi móndyá ki 'òzo fïle bhù tídhí ro ìndì bvò tídhí ro dhi na, ì kàdréró adrélé túmăní í be kóná vésè kólyá.

Tà kàdrìkàdrì búkù kònìdhi léna dhi ki atïma

1) Tà lùzu ro tadhálé Yòwánì dré dhi i (1:1-8)
2) Tà agálépi drïdrï akódhi mi dhi, ìndì tà dré tisìle Èkèlézyà nzi-drï-rï dhi i dré dhi i (1:9–3:22)
3) Gïká ni lindrì bhàma Kábilígyà Mvá be dhi (4:1–5:14)
4) Búkù pàle dhi, kídhá ni nzi-drï-rï dhi íbe dhi i (6:1–8:1)
5) Gòká nzi-drï-rï dhi i (8:2–11:19)
6) Nï máláwú gú dhi, ìndì kà'wá àtrá rï dhi i (12:1–13:18)
7) Tàbvó Gïká dré dra tàle dhi ni tà longoma (14:1-20)
8) Kópò nzi-drï-rï gabhá Gïká ni kombà sè bïbi dhi i (15:1–16:21)
9) Gïká ni kàribhá ki lavuma (17:1–20:10)
10) Tàbvó Gïká dré dra tàle kùdù ro dhi (20:11-15)
11) Bhù tídhí ro dhi, bvò tídhí ro dhi, ìndì Yèrúsalémà tídhí ró dhi (21:1–22:6)
12) Yésu ni alìma ni tà longoma (22:7-21)

Búkù kònìdhi ni tà àndu ngìle drïdrï dhi

1 Tà búkù kònìdhi léna dhi i, tà lùzu ró Yésu Krísto dré tadhálé dhi 'i. Gïká fè tá tà nda i Yésu dré tadhálé áyi màrábà i dré dhi nì, ì kònïró tà dra ru 'obhá lókyá tsà àmvolésè dhi i be dhi bvó. Di Yésu amù tá áyi ángéló tà nda ki tadhá ma, Yòwánì, áyi màrábà ro dhi dré.

2 Di má adré tà títí má dré nòle nda ki longó. Kòdhi adré tàá dhi, má adré Gïká ni kúlí longó tà bàti Yésu Krísto dré tadhálé dhi íbe.

3 Kólénzé ni adré dhya dra kúlí pròfétà àdhya kòni ki nàlepi móndí i dré dhi dré! Kólénzé ni kpà adré móndyá dra kúlí nda ki yibhá gò, ì dré adrézó tàmïga dri kúlí nda i sè dhi i dré! Tàko ko, lókyá atsá ànyi dre.

Mòdo fema Èkèlézyà nzi-drï-rï dhi i dré dhi

4 Ma, Yòwánì, má adré tà kòni ki tisì Èkèlézyà nzi-drï-rï bvò Àsíyà àdhya na dhi i dré. Gïká adrélépi be, adrélépi tá be kínó lésè, ìndì adrélépi alìle dhi kòbhà áyi togó tani àmi rú, ìndì kòfè tà kìdríkìdri àmi dré! Kò'o kònìni túmăní tirí nzi-drï-rï adrébhá áyi lirírà òpì àdhya kandrá dhi íbe,

5 ìndì Yésu Krísto be. Yésu Krísto nda, dhya adrélépi tà títí í dré yïle Gïká vélésè dhi ki longó gyăgya dhi 'i. Akódhi kókpà dhya ngàlepi dràdrà 'ásè drïdrì móndyá àruka títí dhi i kandrána dhi 'i, ìndì ópí kàdrì ópí títí bvò àdhya i drïle dhi 'i.

Mïlanzïlanzì kàdré akódhi adrélépi àma ki le tò, àma ki apálépi àma ki tàkonzì lésè áyi kàrí sè nda dré!

6 Akódhi bhà àma adrélé òpì ro, ìndì kòwánà i ró, mà kàdréró tà 'o áyi Atá Gïká dré. Mïlanzïlanzì i rïnyí be dhi ì kàdré akódhi dré kóná vésè kólyá! Kònìni.

7 Mì nò rè ká! Akódhi adré alìle ndùrùku 'ásè!
Móndyá títí dhi ki akódhi ni no mì sè, ndìndì àyi akódhi ni sobhá dìlì sè dhi i.
Súrú títí bvò dri dhi ki tongó akódhi ni tà sè.
Àyíya, kàdré kònìni!

8 Mírì Gïká tà dhi: «Ma Álefà 'i, ìndì Òmégà 'i.* Ma Gïká rïnyí líyí ro adrélépi be, adrélépi tá be kíno lésè, ìndì adrélépi alìle dhi 'i.»

Yòwánì nò Krîsto mïlanzïlanzì ro

9 Ma, Yòwánì, ma àmi ki adrúpi adrélépi Gïká ni Òpì 'a, adrélépi kizà nya, ìndì adrélépi togó tsi túmăní àmi íbe Yésu na dhi 'i. À ru tá ma bhàle tùrù Pátomò àdhya na Gïká ni kúlí ni tà sè, ìndì tà bàti Yésu dré tadhálé dhi ni tà sè.

10 Kïtú Mírì àdhya sè dhi, Tirí Lólo asó tá ma gò, má dré kúlí 'u'ù gòká ni 'u'ù tíni dhi ni yïzo má àmvolésè,

11 tàá dhi: «Mí tisì tà mí dré dra nòle dhi i búkù na, mùle Èkèlézyà nzi-drï-rï dhi i dré: Èkèlézyà Èfésò àdhya dré, Sïmïrúnà àdhya dré, Pèrùgámò àdhya dré, Tïyàtírà àdhya dré, Sàrúdï àdhya dré, Fïlàdèlèfiyà àdhya dré, ìndì Làwòdïkíyà àdhya dré.»

12 Di má dré áma alázó kitswálé kúlí adrélépi tà ta má dré nda ni no. Má kàlá ma dre dhi, má dré ngá nzi-drï-rï ledélé órò sè adrézó àtsí tosó sílá dhi ki nòzo.

13 Ngá nda ki kító 'á dhi, dhya làsú be móndí ni mvá tíni dhi totó tá i. Asó tá kánzò kàtswa tsàlepi í pána dhi, áyi agá dròzo bă ledélé órò sè dhi sè.†

14 Akódhi ni drì drïbhí ni íbe dhi i tá kemve lavúlé ngóró kábilígyà bhí mvě tíni, ìndì pfúrí kemve dhi tíni. Akódhi ni mì adré tá kòle rïnyi ró àtsí tíni.

15 Akódhi ni pá adré tá lagúlé ngóró bòrónzè kobvólé àtsí sè dhi tíni. Akódhi ni kúlí adré tá ndròle ngóró kòlyá kàdrì dhi ni ndròma tíni.

16 Akódhi ni dríágó lésè dhi, ru tá bhïbhínyà nzi-drï-rï dhi i. Akódhi sílésè dhi, sápí tìle sí lìtsi be rì dhi adré tá apfòle. Akódhi ni mïbhalé adré tá lagúlé ngóró kïtú dré adrélé lagúlé áyi rïnyí sè wăyi dhi tíni.

17 Má kònò akódhi dre dhi, má dré dhèzo akódhi pá àbvò tíni. Di, akódhi dré áyi dríágó bhàzo má dri, tàzoá dhi: «Mí ro ngá ko! Ma dhya drïdrì dhi 'i, ìndì dhya kùdù dhi 'i.

18 Ma dhya adrélépi lídrì ro dhi 'i. Má drà tá dràdrà. Di, mí nò rè ká, ma mána lídrì ro kóná vésè kólyá! Ma lïfùngúlà ànzi dràdrà àdhya íbe, ìndì móndyá dràbhá dre dhi ki àrà àdhya be má drígá.

19 Mí tisì di tà mí dré nòle dhi i: tà adrébhá ru 'o nyànomvá dhi i, túmăní tà dra ru 'obhá àmvolásà dhi íbe.

20 Tà lùzu ró mí dré nòle dhi ki àndu kòni 'i: Bhïbhínyà nzi-drï-rï mí dré nòle áma dríágó lésè dhi i, Èkèlézyà nzi-drï-rï dhi ki ángéló 'i. Ngá nzi-drï-rï adrézó àtsí tosó sílá dhi i, Èkèlézyà nzi-drï-rï dhi 'i.»

---

* **1:8 1:8** «Álefà» kònìdhi, wárágà pá drïdrì Gïríkï ti àdhya 'i. «Òmégà» kònìdhi wárágà pá kùdù dhi 'i. Di Gïká adré tàá kònwa dhi, i dhya drïdrì dhi 'i, ìndì dhya kùdù dhi 'i. Yésu adré kpà tà nda ni ta áyi tàndi ni tà sè 1:15 na. † **1:13 1:13** Rú «Móndí ni Mvá» kònìdhi, rú àzya fèle Mèsíyà dré dhi 'i. À kònò Dànyélè 7:13; 10:5.

2

Tà tisìle Èkèlézyà Èfésò na dhi dré dhi

1 «Mí kòtisì tà ángéló adrélépi Èkèlézyà Èfésò na dhi ni liki dhi dré kònìni:
Dhya adrélépi bhïbhínyà nzi-drï-rï dhi ki ru áyi dríágó lésè, ìndì adrélépi tatsílé ngá nzi-drï-rï ledélé órò sè adrézó àtsí tosó sílá dhi i kòfalésè dhi, adré kúlí kòni ki ta kòdhya:

2 Má nï tà mí dré adrélé 'òle dhi i be. Má nï, mí adré àzí 'o landèzo, adrézó togó tsi ngíni ya dhi be. Má nï, mí kitswá móndí kònzi ki tà mvo ko dhi be. Mí tabhï dhya adrébhá tàá kinzò sè dhi, àyi àpóstolò 'i dhi i gò, mí dré àyi ki kinzò 'òzo apfòle ngádra 'á.

3 Mí nya kizà áma rú ni tà sè gò, mí dré ámi togó tsìzo landè àko ró.

4 Di, ma tà íbe tàle mí dri: Mí tayí mína adrema áma le wáláká ni tíni dhi dre.

5 Mí kisù rè ngalè mí dhe ngíni ya dhi ká! Di mí kòladzá ámi togó, gòzo adrélé tà mí dré 'òle wáláká dhi ki 'o. Mí kòladzá ámi togó ko dhi, má ni tsa mí véna, ámi ngá adrézó àtsí tosó sílá dhi ni tingá àrà ni 'ásè.

6 Di, tà dóro mí dré adrélé 'òle dhi, kònìdhi 'i: Mí adré tà Nïkòlá ni lebèbhá ì dré adrélé 'òle dhi ki ga, ngóró má dré kpà adrélé tà nda ki ga dhi tíni.*

7 Dhya bíbhálé íbe tà yïzo dhi kòyi tà Tirí Lólo dré adrélé tàle Èkèlézyà i dré dhi! Dhya ángùdhi dra tà lavúlépi dhi dré dhi, má ni fa lídrì àdhya Gïká ni pàràdísò le dhi ni lò'wa fe dré nyàle.»

Tà tisìle Èkèlézyà Sïmïrúnà na dhi dré dhi

8 «Mí kòtisì tà ángéló adrélépi Èkèlézyà Sïmïrúnà na dhi ni liki dhi dré kònìni:
Dhya adrélépi drïdrï, adrélépi kùdù, ìndì dràlepi gò gòle adrélé lídrì íbe dhi, adré kúlí kòni ki ta kòdhya:

9 Má nï kizà mí dré adrélé nyàle dhi i, ámi lemerè tà be dhi be. Di, tágba dré adrézó kònìni dhi, mi mína ngá líyí 'i! Má nï làdhá móndyá adrébhá tàá kinzò sè dhi, àyi Yúdà ànzi 'i dhi ì dré adrélé dhàle mí rú dhi i be. Àyi nda i Yúdà ànzi 'i bàti ko. Be ró dhi, àyi lìsámbò dzó Sàtánà àdhya 'i.

10 Di mí kòro ngá kizà mí dré adrélé 'òle nyàle dhi ki tà sè àlomvá ko. Mí yi rè ká! Dzáborò ni móndí àruka àmi kòfalé dhi ki bhe bădzó na, àyi ki tabhïzo, àyi ki 'òzo kizà nya kïtú mudrí. Mí kàdré di tròle ámi tà ka'ïka'ï rú tsàle byá dràdrà na. Di má ni kùlá lídrì àdhya ni fe mí dré.

11 Dhya bíbhálé íbe tà yïzo dhi kòyi tà Tirí Lólo dré adrélé tàle Èkèlézyà i dré dhi! Dhya ángùdhi dra tà lavúlépi dhi, dràdrà ni rï kitswá akódhi nda ni 'o kònzi àlomvá ko.»

Tà tisìle Èkèlézyà Pèrùgámò na dhi dré dhi

12 «Mí kòtisì tà ángéló adrélépi Èkèlézyà Pèrùgámò na dhi ni liki dhi dré kònìni:
Dhya adrélépi sápí tìle sí lìtsi be rï dhi íbe dhi, adré kúlí kòni ki ta kòdhya:

13 Má nï àrà mí dré adrézó adrélé lána dhi be. Àrà nda Sàtánà ni lirírà adrézó òpì nya dhi 'i. Di, tágba dré adrézó kònìni dhi, mí adré mína tròle áma rú rú. Mí gà áma ka'ïma ko, tágba à dré tá Àtípà, áma tà longólépi gyăgya dhi ni pfùzo dràle àmi véna, Sàtánà ni adrérà na dhi.

14 Di, ma tà àruka íbe tàle mí dri: Móndí àruka àmi kòfalé dhi ì adré àyikya tròle tà Bàlámà dré tá tadhálé dhi i rú. Akódhi nda tadhá tá Bàláká dré dhi, kò'o Ìsèrélè ànzi i ledhélé tàkonzì na ngíni ya dhi. Bàláká nda se tá àyi ki togó litílé, ì kàdréró mányàngá fèle gïká tàko i dré dhi ni nya, adrézó kpà ndòtò tà 'o be dhi bvó.†

---

* **2:6 2:6** Á kònò kpà 2:15. Tà àzya tàle «Nìkòlá ni lebèbhá» kòni ki tà dri dhi yókódhó. Di à kitswá tàá dhi, àyi nda ì adré tá tròle Gïká ni tà bàti rú ko. † **2:14 2:14** Á kònò Ngá nàma 22–24; 25:1-2; 31:16.

15 Kòdhi íbe dhi, àmi ki àruka ì adré tròle tà Nïkòlá ni lebèbhá ì dré adrélé tadhálé
dhi i rú.
16 Mí kòladzá di ámi togó! Mí kò'o kònìni ko dhi, má ni tsa mí véna mbèlè,
kitswálé àdzú bhu móndyá nda íbe sápí adrélépi apfòle má sílésè dhi sè.
17 Dhya bíbhálé íbe tà yïzo dhi kòyi tà Tirí Lólo dré adrélé tàle Èkèlézyà i dré dhi!
Dhya ángùdhi dra tà lavúlépi dhi dré dhi, má ni mánnà zùle zùzù dhi ni fe dré
nyàle. Má ni kpà kírà mvá kemve, rú tídhí dhi ni tisìzo drïá dhi ni fe drá. Dhya àlo
rú nda ni àndu nïlepi dhi yókódhó. Ngbà 'í dhya dra kírà nda ni kisúlépi dhi ni nïá
nì.»

Tà tisìle Èkèlézyà Tïyàtîrà na dhi dré dhi

18 «Mí kòtisì tà ángéló adrélépi Èkèlézyà Tïyàtírà na dhi ni liki dhi dré kònìni:
Gïká ni Mváagó, mì ni dré adrézó kòle àtsí tíni, ìndì pá ni dré adrézó lagúlé
bòrónzè kobvólé àtsí sè dhi tíni dhi, adré kúlí kòni ki ta kòdhya:
19 Má nì tà mí dré adrélé 'òle dhi i, ámi lèle, ámi tà ka'ïka'ï, tà mí dré adrélé 'òle
má dré dhi i, ìndì ámi togó tsìma dhi be. Má nì kpà tàle dhi, mí adré tà dóro 'o wáláká
ni ni lavú dhi be.
20 Di, ma tà íbe tàle mí dri: Mí adré Yèzàbélè, tòkó adrélépi áyi zi pròfétà ro kinzò
sè dhi ni tayí adrélé tà tadhá áma màrábà i dré. Akódhi nda adré àyi ki liti adrélé
ndòtò tà 'o, ìndì adrélé mányàngá fèle gïká tàko i dré dhi ni nya.
21 Má fè tá lókyá akódhi dré áyi togó ladzázó áyi ndòtò tà sè ká, di, lè tá ína ko.
22 Di ásà dhi, má ni akódhi ni bhe lángá dri kitswálé kizà nya lavúlé. Má ni kpà
móndyá adrébhá múná tà 'o akódhi be dhi ki 'o kizà nya lavúlé, ì kòladzá àyi ki togó
tà ì dré adrélé 'òle akódhi be nda ki tà sè ko dhi.
23 Kòdhi íbe dhi, má ni akódhi ni ànzi ki tupfú todràle. Di Èkèlézyà títí dhi ki nïá
tàle dhi, ma dhya móndyá títí dhi ki togó nïlepi àyi ki tà kisùkisù be dhi 'i dhi be. Má
ni tà logó àmi àlo àlo títí dhi i dré tà mì dré 'òle dhi i tí.
24 Di àmi, móndyá Tïyàtírà le dhi ki àmbí adrébhá tròle tà tòkó nda dré adrélé
tadhálé dhi i rú ko, adrézó kpà tà adrélé zïle ‹Sàtánà ni tà lùzu ró› dhi ki nda nïle
ko dhi i dré dhi, má adré tàá kònìni: Má bhà ngá lanzï àzya àmi dri ko.
25 Mì kàdré ngbà 'í tròle gígí ro tà mì dré adrézó ába dhi rú, tsàle lókyá má dré
dra agòzo dhi 'á.
26 Dhya ángùdhi dra tà lavúlépi, ìndì tà má dré lèle dhi ki 'òlepi tsàle kùdù na
dhi dré dhi, má ni rïnyí fe dré adrézó òpì nya súrú títí i dri.
27 Akódhi ni òpì nya àyi dri kùtù aya ró adrélépi áyi rïnyí tadhá dhi sè.
A ni àyi ki tonò ngóró lìdrí rùle kïní sè dhi i tíni.‡
28 Má ni rïnyí nda ni fe drá, ngóró áma Atá dré afèle má dré dhi tíni. Má ni kpà
nzàgó adrélépi kòle drùbhï sè dhi ni fe drá.
29 Dhya bíbhálé íbe tà yïzo dhi kòyi tà Tirí Lólo dré adrélé tàle Èkèlézyà i dré
dhi!»

3

Tà tisìle Èkèlézyà Sàrúdï na dhi dré dhi

1 «Mí kòtisì tà ángéló adrélépi Èkèlézyà Sàrúdï na dhi ni liki dhi dré kònìni:
Dhya adrélépi tirí nzi-drï-rï Gïká àdhya íbe, ìndì bhïbhínyà nzi-drï-rï dhi íbe dhi,
adré kúlí kòni ki ta kòdhya: Má nì tà mí dré adrélé 'òle dhi i be. Má nï, móndí ì
adré kisùá dhi, mi lídrì ro, tákò mí drà mína dràdrà dhi be.

‡ **2:27 2:27** A kònò Longó i 2:8-9.

2 Mí kònga dɨ ayí 'ásè! Mí kòtɨmbà tà dóro nɨ àmbí mí dré adrézó ába dhɨ, tà nda
kòdràró dràdrà ko. Tàko ko, má nò dhɨ, tà mí dré adrélé 'òle dhɨ ì kɨtswá áma Gĩká
mĩlésè ko.
3 Ásà dhɨ, lè mí kòkisù tà mí dré tá yĩle gò ka'ĩzoá dhɨ ɨ kòdhya. Mí kòladzá ámɨ
togó, gòzo adrélé tà nda kɨ 'o. Dɨ, mí kònga ayí 'ásè ko dhɨ, má nɨ tsa ámɨ kɨtó kùgú
tínɨ, ìndì mí kɨtswá lókyá má dré dra tsàzo dhɨ nɨ ni bwà ko.
4 Dɨ, tágba dré adrézó kònìnɨ dhɨ, móndí àruka àmɨ kòfalé Sàrúdĩ le dhɨ ì lopfó
àyɨ kɨ kítá ɨ tàkonzì 'òma sè ko. Dɨ à nɨ àyɨ nda kɨ tosó kítá kemvekemve dhɨ ɨ sè, ì
kàdréró lìle túmănî má be, ì dré kɨtswálé má sè dhɨ sè.
5 Dhya ángùdhi dra tà lavúlépi dhɨ, à nɨ kpà akódhɨ nda nɨ tosó kítá kemve sè àyɨ
nda ɨ tínɨ. Má kɨtswá tàdzí akódhɨ nɨ rú búkù lídrì àdhya lé dhɨ nɨ kɨzá ko. Be ró
dhɨ, má nɨ tàá áma Atá kandrá ángéló nɨ íbe dhɨ, akódhɨ nda móndí mána 'ɨ káyà
dhɨ.
6 Dhya bíbhálé íbe tà yĩzo dhɨ kòyi tà Tɨrí Lólo dré adrélé tàle Ȅkèlézyà ɨ dré dhɨ!»

Tà tɨsìle Ȅkèlézyà Fĩlàdèlèfĩyà na dhɨ dré dhɨ

7 «Mí kòtɨsì tà ángéló adrélépi Ȅkèlézyà Fĩlàdèlèfĩyà na dhɨ nɨ lɨkí dhɨ dré kònìnɨ:
Dhya adrélépi lólo ìndì bàti, adrélépi lĩfùngúlà mvá ópí Dàwídĩ àdhya íbe í drígá
dhɨ, adré kúlí kònɨ kɨ ta.* Dhya nda kàdré dzóti nzi dhɨ, móndí àlo kɨtswá atsúá
bwà ko. Kàdré kó dzóti atsú dhɨ, móndí àlo kɨtswá nzĩá bwà ko.
8 Dhya nda adré tàá dhɨ: Má nĩ tà mí dré adrélé 'òle dhɨ ɨ be. Má nĩ, mɨ rĩnyí íbe
tsà dhɨ be. Dɨ, mí lɨkí mína áma kúlí 'í. Mí gà kpà áma rú móndí ɨ kandrá ko. Dɨ mí
nò rè ká! Má nzì dzóti mí kandrá, ìndì dhya àlo kɨtswá atsúá bwà ko.
9 Má nɨ móndyá adrébhá tàá kɨnzò sè dhɨ, àyɨ Yúdà ànzɨ 'ɨ dhɨ kɨ 'o alìle kórókó
titĩ mí kandrá. Âyɨ nda ɨ Yúdà ànzɨ 'ɨ bàti ko. Be ró dhɨ, ì angá àyɨkya Sàtánà nɨ
lìsámbò dzó lésè. Dɨ má nɨ àyɨ kɨ 'o nĩá dhɨ, má lè mɨ tò dhɨ be.
10 Mí dré ámɨ togó tsìle ngóró má dré tá tàle mí kò'o dhɨ tínɨ dhɨ sè dhɨ, má nɨ
ámɨ lɨkí, kɨtswálé lókyá kɨzà ro dra móndyá títí bvò dri dhɨ kɨ tabhĩzo dhɨ kàtsáró mí
rú ko.
11 Má adré alìle mbèlè! Mí kàdré tròle tà mì dré adrézó ába dhɨ rú, dhya àlo
kòdoró ámɨ kùlá ko dhɨ bvó.
12 Dhya ángùdhi dra tà lavúlépi dhɨ, má nɨ akódhɨ nda nɨ 'o adrélé dzópá áma Gĩká
nɨ tépelò na dhɨ kɨ àlo ró. Akódhɨ nda nɨ adré kònàle kóná vésè kólyá. Má nɨ áma
Gĩká nɨ rú tɨsì akódhɨ dri, túmănî bhàandre áma Gĩká àdhya nɨ rú be. Bhàandre
nda, Yèrúsalémà tídhí dra asílépi bhù lésè, áma Gĩká vélésè dhɨ 'ɨ. Kòdhɨ íbe dhɨ,
má nɨ kpà áma rú tídhí ro dhɨ nɨ tɨsì akódhɨ dri.
13 Dhya bíbhálé íbe tà yĩzo dhɨ kòyi tà Tɨrí Lólo dré adrélé tàle Ȅkèlézyà ɨ dré
dhɨ!»

Tà tɨsìle Ȅkèlézyà Làwòdĩkĩyà na dhɨ dré dhɨ

14 «Mí kòtɨsì tà ángéló adrélépi Ȅkèlézyà Làwòdĩkĩyà na dhɨ nɨ lɨkí dhɨ dré kònìnɨ:
Dhya adrélépi tàá dhɨ ‹Kàdré kònìnɨ!›, adrélépi tà títí í dré yĩle dhɨ kɨ longó gyăgya,
ìndì Gĩká dré 'òle ngá títí dhɨ kɨ bha dhɨ, adré kúlí kònɨ kɨ ta kòdhya:†
15 Má nĩ tà mí dré adrélé 'òle dhɨ ɨ be. Má nĩ, mɨ kìdríkìdrɨ ko, ìndì mɨ àtsɨ ró ko
dhɨ be. Dóro nɨ tá mí dré adrélé tá kìdríkìdrɨ yà, kó ngalè àtsɨ ró yà dhɨ.
16 Dɨ, mí dré adrélé kàlwákàlwa, adrélé àtsɨ ró ko, adrélé kpà kìdríkìdrɨ ko dhɨ sè
dhɨ, má adré 'òle ámɨ adhí má sílésè!

---

* **3:7 3:7** «Lìfùngúlà mvá ópí Dàwídĩ àdhya» kònìdhɨ, adré rĩnyí Mèsíyà dré adrézó òpì nya ásà dhɨ nɨ tà tadhá.
† **3:14 3:14** A kònò Tògyakúlí 8:22.

17 Mí adré tàá dhi: ‹Ma ngá líyí 'i. Ma ngá títí má dré adrézó lovó ni íbe dhi íbe. Ngá àlo pi ma ko.› Di, mí nì ko tàle dhi, mi mína kizà líyí 'i, ìndì móndí adrézó kizà do ásà dhi 'i dhi. Mi mína lemerè ro, mì kùdúkùdu ró, ìndì bvólílí ro.

18 Má adré di ámi drǐ ta: Mí kògi má drígásè órò zàle àtsí sè atsálé kpíríkpírí dhi, mí kàdréró ngá líyí ro bàti. Mí kògi má drígásè kítá kemvekemve dhi i asólé mí rú, à kònòró ámi kanyò ámi bvólílí tà sè dhi ko. Mí kògi kpà má drígásè àlókò tìle mí mĭna, mí kàdréró ngá no drădra.

19 Má adré móndyá títí má dré adrélé lèle dhi ki tàkonzì tadhá àyi dré, adrézó àyi ki lotó. Mí kàdré di àtsi ró, ìndì mí kòladzá ámi togó!

20 Mí nò rè ká! Má adré áma totó dzó tí, adrélé dzóti ga. Dhya àlo kàdré áma kúlí yi gò adrézó dzóti nzi dhi, má ni fi akódhi nda véna, adrélé ngá nya túmăní akódhi be, kàdréró kpà ngá nya túmăní má be.

21 Dhya ángùdhi dra tà lavúlépi dhi, má ni akódhi nda ni bha adrélé lirílé túmăní má be áma lirírà adrézó òpì nya dhi dri, ngóró áma tàndi má dré tà lavúlé gò adrézó lirílé áma Atá be akódhi ni lirírà adrézó òpì nya dhi dri dhi tíni.

22 Dhya bíbhálé íbe tà yĭzo dhi kòyi tà Tirí Lólo dré adrélé tàle Ěkèlézyà i dré dhi!»

4

Gĭká ni mì bhàma lanzĭle bhù na dhi

1 Àmvolásà dhi, má dré dzóti àlo nzĭle nzĭnzì dhi ni nòzo bhù na. Gò má dré kúlí 'u'ù má dré tá yĭle drĭdrĭ gòká ni 'u'ù tíni dhi ni yĭzo tàá má dré dhi: «Mí ambà kònwa má vélé, má kòtadháró mí dré tà dra ru 'obhá tà kòdhi i àmvolésè dhi i.»

2 Gbă kòdhwa, Tirí Lólo dré áma asózó gò, má dré lirírà adrézó òpì nya dhi ni nòzo bhù na gò, má dré dhya adrélépi lirílé drĭá dhi ni nòzo.

3 Dhya adrélépi lirílé drĭá nda ni làsú tá lagulagu ró kírà làgí kyàkyà rú be dzáspè ìndì sàrùdùwánè dhi i tíni.* Lirírà nda ni gàrà 'ásè kúrú dhi, gărí adré tá lagúlé kírà rú be èmèródè dhi tíni.†

4 Lirírà nda làgásè kúrú dhi, lirírà àruka nyadhi-àlo-drĭ-su adrézó òpì nya dhi i tá be. Di bhàgo nyadhi-àlo-drĭ-su dhi ì adré tá lirílé lirírà nda i drĭsè. Àyi àlo àlo títí nda ì asó tá kítá kemve àyi rú, kùlá órò sè dhi ni asózó àyi dri.

5 Lirírà nda lésè dhi, bhù lagulagu adré tá topfòle, kpòrò adré tá ndròle, ìndì bhù adré tá tadílé. Lirírà nda kandrá dhi, àtsí nzi-drĭ-rĭ adrébhá kòle dhi i tá be. Àtsí nda i tirí nzi-drĭ-rĭ Gĭká àdhya 'i.

6 Lirírà nda kandrá dhi, yĭandre adrélépi lagúlé tàlàtálà tíni ìndì krĭstálè tíni dhi tá kpà be.‡

Lirírà kító 'á nda làgásè kúrú dhi, ngá su lídrì ro dhi i tá be. Àyi nda i tá mì íbe bĭ àyi rúsè, àyi kandrálésè ìndì àyi àmvolésè.

7 Ngá lídrì ro nda ni àlo ni làsú tá kàmì àdhya tíni. Rì ni ni làsú tá tíagó àdhya tíni. Na ni ni mĭbhalé tá móndí àdhya tíni. Su ni ni làsú tá gĭrí adrélépi ngàle kuru sè dhi àdhya tíni.

8 Ngá su lídrì ro àlo àlo títí nda i tá kupfú íbe nzi-drĭ-àlo. Àyi rúsè dhi, mì ì ga bĭ, ndìndì àyi ki kupfú i zàle. Kĭtú sè ìndì ngátsi sè dhi, ì adré tá kúlí loyó landè àko ró adrézó tàá dhi:

«Mírì Gĭká rĭnyí líyí ro, adrélépi tá be kínó lésè, adrélépi be, ìndì adrélépi alìle dhi,
lólo, lólo, lólo!»

---

* **4:3 4:3** «Dzáspè» kònìdhi kírà làgí kyàkyà làsú be mbìlídrì tíni dhi 'i. «Sàrùdùwánè» kònìdhi kírà kika dhi 'i. † **4:3 4:3** «Èmèródè» kònìdhi kírà làgí kyàkyà làsú be mbìlídrì tíni dhi 'i. ‡ **4:6 4:6** «Krìstálè» kònìdhi kírà adrélépi lagúlé tàratára dhi 'i.

9 Di vésè wăyi ngá lídrì ro nda ì dré adrérà'a mĭlanzĭlanzĭ, lindrì, àwoyà be dhi ki fe
dhya adrélépi lirílé lirírà òpì àdhya dri, adrélépi lídrì íbe kóná vésè kólyá dhi dré dhi
'á dhi,
10 bhàgo nyadhi-àlo-drĭ-su dhi ì adré ledhélé àyi ki kórókó titĭ dhya adrélépi lirílé
lirírà òpì àdhya dri nda kandrá, adrézó akódhi adrélépi lídrì íbe kóná vésè kólyá nda
ni lindrì bha. Ì adré àyi ki kùlá ki lebhé akódhi ni lirírà kandrá, adrézó tàá dhi:
11 «Mírĭ àma ki Gĭká, mí kitswá adrélé mĭlanzĭlanzĭ kisú, lindrì íbe ìndì rĭnyí be dhi
mi.
Tàko ko, mí bhà tá ngá títí dhi i mi.
Mí bhà ngá nda i ngóró mí dré tá lèle 'òle dhi tíni, ì kàdréró adrélé be dhi bvó.»

5

Kábilĭgyà Mvá kitswá Gĭká mĭlésè búkù kinzí dhi nì

1 Àmvolásà dhi, má dré búkù pàle papà dhi ni nòzo dhya adrélépi lirílé lirírà òpì
àdhya dri nda ni dríágó lésè. À tisì tá tà búkù nda léna ìndì àmvò ni dri gò, búkù nda
ni pàzo kibèle kídhá nzi-drĭ-rĭ dhi i sè.
2 Gò má dré ángéló àlo rĭnyi ró dhi ni nòzo, adrérà'a lizíá kúlí 'u'ù sè dhi: «Àdhi
kitswá Gĭká mĭlésè kídhá kòdhi ki kunzĭ, búkù kòdhi ni kinzízó dhi nì?»
3 Di, dhya àlo bhù na yà, bvò dri yà, kó ngalè bvò àndúna yà, kitswálépi búkù nda
ni kinzí, 'a ni ni nòzo bwà dhi tá yókódhó.
4 Gò má dré dhèzo adrélé ngòle tà tàndi ró, à dré tá dhya àlo kitswálépi Gĭká mĭlésè
búkù nda ni kinzí, 'a ni ni nòzo dhi ni kisúlé ko dhi sè.
5 Di, bhàgo ki àlo dré tàzoá má dré dhi: «Mí ngo ko! Mí nò rè ká! Kàmì angálépi
Yúdà ni súrú lésè dhi, dhya angálépi ópí Dàwídĭ ni kómvó lésè dhi lavú tà dre. Akódhi
nda kitswá Gĭká mĭlésè kídhá nzi-drĭ-rĭ nda ki kunzĭ, búkù nda ni kinzízó dhi nì!»
6 Gò má dré Kábilĭgyà Mvá ni nòzo adrérà'a áyi totó lirírà òpì àdhya ni kító 'á,
ngá su lídrì ro dhi ki kító 'á, ìndì bhàgo ki kító 'á. Akódhi sù ngóró à pfu tá akódhi
dràle dràdrà na tíni. Akódhi tá ko'yá íbe nzi-drĭ-rĭ, ìndì mì íbe nzi-drĭ-rĭ. Mì nda i tirí
nzi-drĭ-rĭ Gĭká àdhya dré mùle lìle bvò wăyi 'ásè dhi 'i.
7 Di Kábilĭgyà Mvá nda dré lìzo búkù do dhya adrélépi lirílé lirírà òpì àdhya dri nda
ni dríágó lésè.
8 Kòdo búkù nda dre dhi, ngá su lídrì ro dhi i bhàgo nyadhi-àlo-drĭ-su dhi íbe dhi ì
dré ledhézó àyi ki kórókó titĭ Kábilĭgyà Mvá nda kandrá. Àyi àlo àlo títí nda i tá kùdhí
íbe. Ì ru tá kpà àyi drígá kópò ledélé órò sè gabhá béndélé sè bĭbi dhi i. Béndélé nda,
tà móndyá lólo títí Gĭká àdhya ì dré tá zĭle akódhi tí dhi 'i.
9 Di ì dré ngàzo adrélé longó tídhí dhi ni ngo, adrézó tàá dhi:
«Mí kitswá Gĭká mĭlésè búkù do, kídhá ni ki kunzĭzo dhi mi.
Tàko ko, à pfu tá mi dràle, ìndì ámi kàrí sè dhi, mí gi Gĭká dré
móndí angábhá súrú títí i lésè, ti títí i lésè, móndyá títí i lésè, ìndì bvò títí i lésè dhi i.
10 Mí bhà àyi adrélé òpì ro, ìndì kòwánà i ró, ì kàdréró tà 'o àma ki Gĭká dré.
Di ì ni òpì nya bvò dri.»
11 Má dré mì bhèzo gò, ángéló lìzólìzo dhi ki kúlí yĭzo. Àyi nda ì lizó tá tsàle ngùlù
vésè be ngùlù, ìndì ngùlù-mudrí vésè be ngùlù-mudrí. Ì kimó tá àyi lirírà òpì àdhya
làgásè kúrú, ngá lídrì ro dhi i làgásè kúrú, ìndì bhàgo i làgásè kúrú.
12 Di ì adré tá longó ngo kúlí 'u'ù sè, adrézó tàá dhi:
«Kábilĭgyà Mvá tá pfùle dràle dhi kitswá Gĭká mĭlésè
rĭnyí kisú, ngá làgí kyàkyà dhi íbe, tògyá be, lindrì be, mĭlanzĭlanzĭ be, ìndì rúku be!»
13 Gò má dré móndyá títí ìndì ngá títí Gĭká dré bhàle adrélé bhù na, bvò dri, bvò
àndúna, ìndì yĭandre na dhi ki yĭzo, adrérà'a longó ngo adrézó tàá dhi:

«Rúku, lɨndrì, mɨ̈lanzɨ̈lanzì, rɨ̈nyí be dhɨ ì kàdré dhya adrélépi lɨrílé lɨrírà òpì àdhya
dri dhɨ dré,
ìndì Kábilígyà Mvá dré kóná vésè kólyá!»
14 Ngá su lídrì ro dhɨ ì adré tá logóá dhɨ: «Kàdré kònìnɨ!» Dɨ bhàgo ì dré ledhézó àyɨ
kɨ kórókó titɨ̈ Gɨ̈ká kandrá Kábilígyà Mvá be, àyɨ kɨ lɨndrì bhàzo.

6

Kábilígyà Mvá kunzì rè zyà kídhá nzi-drɨ̈-àlo dhɨ ɨ

1 Má dré tá adrérà'a nòá dhɨ 'á dhɨ, Kábilígyà Mvá dré kídhá nzi-drɨ̈-rɨ̈ nda nɨ àlo
kunzɨ̈zo. Gò má dré ngá su lídrì ro nda kɨ àlo yɨ̈zo tărà'a kúlí sè bhù nɨ tadima tínɨ
dhɨ: «Mí kàlì!»
2 Dɨ má dré nòzoá dhɨ, dòngí àlo kemve dhɨ agá má kandrá. Dhya adrélépi lɨrílé
drɨ̈á dhɨ ru tá kísu í drígá gò, kùlá fèzo drá. Dɨ akódhɨ nda dré lìzo àdzú bhu kàrɨbhá
lavúlépi ró, kɨtswázó kàrɨbhá kɨ lavú dhɨ bvó.
3 Kábilígyà Mvá kòkunzì kídhá nɨ rì dre dhɨ, má dré ngá lídrì ro nɨ rì yɨ̈zo tărà'a
dhɨ: «Mí kàlì!»
4 Gò dòngí àzya kɨka ryarya dhɨ dré apfòzo má kandrá. Dhya adrélépi lɨrílé drɨ̈á
dhɨ dré dhɨ, à dré rɨ̈nyí fèzo dré tà kìdrídìdrɨ tɨngázó bvò drɨ̈sè, móndí ì kòtupfúró ru
todràle be dhɨ bvó. Gò sápí kàdrì fèzo akódhɨ dré.
5 Kábilígyà Mvá kòkunzì kídhá nɨ na dre dhɨ, má dré ngá lídrì ro nɨ na yɨ̈zo tărà'a
dhɨ: «Mí kàlì!» Gò má dré nòzoá dhɨ, dòngí kini dhɨ agá má kandrá. Dhya adrélépi
lɨrílé drɨ̈á dhɨ ru tá ngá adrézó ngá kɨ lanzɨ̈lanzì tabhɨ̈ ásà dhɨ í drígá.
6 Gò má dré ngá kúlí tínɨ apfòlepi ngá su lídrì ro dhɨ ɨ kòfalésè dhɨ nɨ yɨ̈zo tàá dhɨ:
«À nɨ ngbà 'í ngánò fóndro fe kɨ̈ló àlo àzí 'òle kɨ̈tú àlo sè dhɨ tí. A nɨ kó órezè fóndro
fe kɨ̈ló na àzí 'òle kɨ̈tú àlo sè dhɨ tí. Adré kpà lèá dhɨ, à kòkɨzá dò ɨ vínò be dhɨ ko.»*
7 Kábilígyà Mvá kòkunzì kídhá nɨ su dre dhɨ, má dré ngá lídrì ro nɨ su yɨ̈zo tărà'a
dhɨ: «Mí kàlì!»
8 Gò má dré nòzoá dhɨ, dòngí mãnɨ̃mãnɨ̃ dhɨ agá má kandrá. Dhya adrélépi lɨrílé
drɨ̈á dhɨ nɨ rú tá Dràdrà. Akódhɨ nda vésè dhɨ, móndyá dràbhá dre dhɨ kɨ àrà adré
tá lɨ̈le. Gò rɨ̈nyí fèzo àyɨ nda ɨ dré adrézó bvò wǎyi lanzílé 'a be su dhɨ nɨ àlo drɨ̈le, ì
kòtupfúró móndí ɨ todràle sápí sè, kàrábhò sè, drà kònzɨ sè, ìndì kà'wá àtrá ɨ sè.
9 Kábilígyà Mvá kòkunzì kídhá nɨ nzi dre dhɨ, má dré móndyá tupfúlé todràle dhɨ
kɨ líndrí kɨ nòzo àlètárì zàle. A tupfú tá àyɨ nda ɨ todràle, ì dré tá Gɨ̈ká nɨ kúlí longólé,
ìndì akódhɨ nɨ tà tadhálé landè àko ró dhɨ sè.
10 Dɨ ì dré liyízó kúlí 'u'ù sè tàzoá dhɨ: «Mírì rúku ró adrélépi lólo ìndì bàti nɨ, mí
nɨ gi tsàle ángutú móndyá bvò àdhya kɨ tàbvó tàma sè, ìndì àma kɨ kàrí nɨ tà zɨ̈ma
àma kɨ tupfúbhá ɨ tí dhɨ sè dhɨ?»
11 Gò kánzò kemve dhɨ nɨ fèzo àyɨ àlo àlo títí dhɨ ɨ dré gò, tàzoá àyɨ dré dhɨ, ì kòlovó
rè lókyá tsà sè, tsàle lókyá àyɨ kɨ adrúpi màrábà ro dhɨ kɨ tupfúrà'a todràle àyɨ tínɨ
kɨtswálé títí dhɨ 'á.
12 Má dré tá adrérà'a nòá dhɨ 'á dhɨ, Kábilígyà Mvá dré kídhá nɨ nzi-drɨ̈-àlo kunzɨ̈zo.
Dɨ kàdíkàdi kàdrì dhɨ dré bvò kosézó rɨ̈nyí sè. Kɨ̈tú dré anízó atsálé kítá lirí kini dhɨ
tínɨ. Mbă dré lɨkázó títí atsálé kàrí tínɨ.
13 Bhɨ̈bhínyà bhù mɨ̈bhalé 'á dhɨ ì dré ledhézó bvò dri, ngóró fɨgɨ̈ lò'wa ì dré adrélé
azɨ̀le lyăandre sè dhɨ tínɨ.
14 Bhù dré ru kopázó tavɨ̀le búkù pàle dhɨ tínɨ gò, kòngó títí dhɨ kɨ tɨngázó tùrù íbe
àyɨ kɨ àrà ɨ 'ásè.

---

* **6:6 6:6** A adré kisùá dhɨ, tà tàle kòdhɨ ì adré kàrábhò nɨ tà ta kòdhya.

15 Di ópí kàdrì bvò àdhya i, móndyá kàdrì dhi i, sòdá ki kàdrì i, ngábhá i, kòmbá
i, tsàle móndyá àruka títí màrábà ro, ìndì màrábà ro ko dhi ì dré àyi ki tuzùzo gŏ i
'ásè, ìndì kírà kòngó drĭna dhi i 'ásè.
16 Gò ì dré adrézó liyílé kòngó i rú kírà íbe, adrézó tàá dhi: «Mì kàdhé àma dri,
àma ki zu dhya adrélépi lirílé lirírà òpì àdhya dri dhi mĭlésè, ìndì kombà Kábilígyà
Mvá àdhya kandrásè wà!
17 Tàko ko, kĭtú kàdrì àyi ki kombà tadházó dhi atsá dre. Àdhi ni kitswá áyi totó
bwà dhi nì?»

7

À lwà àngì móndyá Gĭká àdhya ki kándrágá i 'ásè

1 Àmvolásà dhi, má dré ángéló su dhi ki nòzo, adrérà'a àyi ki totó bvò ni pá su dhi
i 'ásè. Ì adré tá lyăandre su bvò àdhya ki kiki, ì kòviró bvò mi yà, yĭandre mi yà, kó
ngalè fa àlo rú yà dhi ko.
2 Gò má dré ángéló àzya nòzo adrérà'a angálé kĭtú dré apfŏrà lésè. Akódhi nda tá
ngá adrézó Gĭká lídrì ro dhi ni àngì lwa móndí ki kándrágá i 'ásè dhi íbe í drígá. Di
dré yòzoá kúlí 'u'ù sè ángéló su rĭnyí fèzo àyi dré bvò ki 'òzo kònzi yĭandre be dhi i
dré dhi:
3 «Mì kò'o bvò 'i yà, yĭandre 'i yà, kó ngalè fa 'i yà dhi i kònzi ko, tsàle lókyá mà
dré dra àngì lwàzo àma ki Gĭká ni màrábà ki kándrágá i 'ásè dhi 'á.»
4 Gò má dré móndyá àngì nda ki lwàzo àyi ki kándrágá i 'ásè dhi i tá ángopí ya dhi
ni yĭzo: Àyi nda i tá móndí ngùlù-kámá-àlo-drĭ-nyadhi-rĭ-drĭ-su, angábhá Ìsèrélè ànzi
ki súrú títí i lésè dhi 'i.*
5 Móndyá angábhá Yúdà ni súrú lésè, àngì lwàzo àyi ki kándrágá i 'ásè dhi i tá ngùlù-
mudrí-drĭ-rĭ,†
móndyá Rùbénà ni súrú lésè dhi i tá ngùlù-mudrí-drĭ-rĭ,
móndyá Gádà ni súrú lésè dhi i tá ngùlù-mudrí-drĭ-rĭ,
6 móndyá Àsérà ni súrú lésè dhi i tá ngùlù-mudrí-drĭ-rĭ,
móndyá Nèfàtálĭ ni súrú lésè dhi i tá ngùlù-mudrí-drĭ-rĭ,
móndyá Mànásè ni súrú lésè dhi i tá ngùlù-mudrí-drĭ-rĭ,
7 móndyá Sĭmèyónà ni súrú lésè dhi i tá ngùlù-mudrí-drĭ-rĭ,
móndyá Lévĭ ni súrú lésè dhi i tá ngùlù-mudrí-drĭ-rĭ,
móndyá Ìsàkárà ni súrú lésè dhi i tá ngùlù-mudrí-drĭ-rĭ,
8 móndyá Zàbùlónà ni súrú lésè dhi i tá ngùlù-mudrí-drĭ-rĭ,
móndyá Yòséfà ni súrú lésè dhi i tá ngùlù-mudrí-drĭ-rĭ,
móndyá Bènyàmínà ni súrú lésè dhi i tá ngùlù-mudrí-drĭ-rĭ.

Móndí lìzólìzo dhi ì bhà Gĭká ni lindrì

9 Àmvolásà dhi, má dré móndí lìzólìzo kitswálé nàle bwà ko, angábhá bvò títí i lésè,
súrú títí i lésè, móndyá títí i lésè, ìndì ti títí i lésè dhi ki nòzo, adrérà'a àyi ki totó lirírà
òpì àdhya kandrá, ìndì Kábilígyà Mvá kandrá. À tosó tá àyi kánzò kemvekemve dhi
i sè, ìndì ì ru tá mbíra bí àyi drígá.
10 Ì adré tá loyóá kúlí 'u'ù sè dhi:
Rĭnyí adrézó móndí ki tidrí dhi adré angálé àma ki Gĭká adrélépi lirílé lirírà òpì àdhya
dri dhi vélésè, ìndì Kábilígyà Mvá vélésè!
11 Ángéló títí dhi ì totó tá àyi adrélé lirírà òpì àdhya làgásè kúrú, bhàgo i làgásè kúrú,
ìndì ngá su lídrì ro dhi i làgásè kúrú. Di ì dré ledhézó àyi ki mì bha kĭní mi lirírà òpì
àdhya kandrá, adrézó Gĭká ni lindrì bha,

---

* **7:4 7:4** «Ngùlù-kámá-àlo-drĭ-nyadhi-rĭ-drĭ-su» kònìdhi: 144.000. † **7:5 7:5** «Ngùlù-mudrí-drĭ-rĭ» kònìdhi: 12.000.

12 adrézó tàá dhi:
«Kàdré kònìnɨ!
Rúku, mĭlanzĭlanzĭ, tògyá, àwoyà, lindrì, tsàle rĭnyí be dhi ì kàdré àma kɨ Gĭká dré
kóná vésè kólyá!
Kònìnɨ!»
13 Gò bhàgo kɨ àlo dré áma lizízó tàzoá dhi: «Àyɨ tosólé kánzò kemvekemve dhi ɨ sè
kònɨ ɨ, àdhibhá 'ɨ? Ɨ angá ángolésè?»
14 Má logó drá dhi: «Atálágó, mí nĭ be mɨ.» Dɨ akódhi tà dhi:
«Àyɨ nda ɨ móndyá apfòbhá kɨzà kàdrì lésè dhi 'ɨ.
Ɨ dzì àyɨ kɨ kánzò ɨ temvélé Kábilígyà Mvá nɨ kàrí na dre.
15 Dɨ ásà dhi, ì totó àyɨ Gĭká nɨ lirírà òpì àdhya kandrá,
adrélé lìsámbò 'o akódhi dré kĭtú be ìndì ngátsi be akódhi nɨ tépelò na.
Dɨ dhya adrélépi lirílé lirírà òpì àdhya dri nda nɨ bhà mo adrézó túmăní àyɨ íbe.
16 Tàbirí kɨtswá gòle vélé àyɨ kɨ 'o ko, yĭ lovó kɨtswá kpà gòle àyɨ kɨ nde ko.
Kĭtú àtsí 'ɨ yà, kó ngalè àtsí àzya 'ɨ yà dhi kɨtswá kpà gòle vèle àyɨ rú ko.
17 Tàko ko, Kábilígyà Mvá adrélépi lirírà òpì àdhya nɨ kító 'á dhi nɨ àyɨ kɨ likí,
ngóró kábilígyà likílépi dré adrélé 'òle dhi tínɨ.
A nɨ àyɨ kɨ dri lìzo àyɨ íbe yĭ kidrĭ adrébhá lídrì fe dhi ɨ 'ásè.
Dɨ Gĭká nɨ mĭndra atrĭ àyɨ misè títí.»

8

Kábilígyà Mvá kunzì kídhá nɨ nzi-drĭ-rì

1 Kábilígyà Mvá kòkunzì kídhá nɨ nzi-drĭ-rĭ dre dhi, ngá dré bhùzo bhù na ndiii
ànyíànyɨ sáà nɨ tàlí sè.
2 Bvóá dhi, má dré ángélò nzi-drĭ-rì adrébhá àyɨ kɨ totó Gĭká kandrá dhi kɨ nòzo.
Gò gòká nzi-drĭ-rì dhi kɨ fèzo àyɨ dré àlo àlo.
3 Gò ángélò àzya dré alìzo áyɨ totó ànyɨ àlètárì làga. Ru tá í drígá ngá ledélé órò sè
adrézó béndélé za lána dhi. Gò béndélé bĭ dhi nɨ fèzo akódhi dré, túmăní tà móndyá
lólo títí Gĭká àdhya ì dré tá zĭle tíá dhi íbe, kòzàró ngá nda ɨ títí Gĭká dré àlètárì órò
sè dhi dri, Gĭká nɨ lirírà òpì àdhya kandrá.
4 Dɨ béndélé nɨ àtsíkà dré ngàzo ángélò nda drígásè túmăní tà móndyá lólo dhi ì
dré tá zĭle Gĭká tí dhi íbe mbàle Gĭká véna.
5 Gò ángélò nda dré ngá adrézó béndélé za lána nda nɨ dòzo, àtsí àlètárì dri dhi
nɨ dàzo gàle lána bĭ gò, bhèzoá bvò dri. Dɨ bhù dré ngàzo adrélé tadílé, kpòrò dré
adrézó ndròle, bhù dré adrézó lagúlé gò, bvò dré ru kosézó.

Gòká nzi-drĭ-rì dhi ɨ

6 Gò ángélò nzi-drĭ-rĭ adrébhá tá gòká nzi-drĭ-rĭ dhi íbe àlo àlo nda ì dré pá sìzo
kɨtswázó gòká vo dhi bvó.
7 Dɨ ángélò nɨ àlo dré ngàzo gòká vo. Dɨ fí ɨ àtsí be amúlé kàrí be dhi kɨ bhèzo bvò
dri. Gò bvò wăyi lanzílé 'a be na dhi nɨ àlo dré vèzo, túmăní fa títí lanzílé 'a be na
dhi kɨ àlo íbe, ìndì mbìlídrì títí dhi íbe.
8 Gò ángélò nɨ rì dré gòká vòzo. Dɨ ngá ngóró kòngó kàdrì adrélépi kòle àtsɨ ró dhi
tínɨ dhi nɨ bhèzo ndĭle yĭandre na. Gò yĭandre wăyi lanzílé 'a be na dhi nɨ àlo dré ru
ladzázó atsálé kàrɨ ró.
9 Dɨ ngá títí lídrì ro yĭandre na lanzílé 'a be na dhi kɨ àlo dré dràzo. Kòdhi íbe dhi,
bwátù títí lanzílé 'a be na dhi kɨ àlo dré abízó.
10 Gò ángélò nɨ na dré gòká vòzo. Dɨ bhĭbhínyà gú adrélépi kòle àtsɨ ró dhi dré
apfòzo bhù lésè, dhèle yĭandre títí adrébhá dĭle lanzílé 'a be na dhi kɨ àlo dri, ìndì yĭ
kidrĭ ɨ drĭsè.

11 Bhĭbhínyà nda nɨ rú tá «Ngá kùdzí». Dɨ yĭandre títí lanzílé 'a be na dhɨ kɨ àlo dré atszó kùdzíkùdzi. Móndí zyandre yĭ nda nɨ mvubhá dhɨ ɨ dré todràzo, yĭ nda dré tá atsálé kùdzíkùdzi dhɨ sè.
12 Gò ángélò nɨ su dré gòká vòzo. Dɨ kĭtú lanzílé 'a be na dhɨ nɨ àlo tswàzo, túmănî mbă lanzílé 'a be na dhɨ nɨ àlo be, ɨndì bhĭbhínyà títí lanzílé 'a be na dhɨ kɨ àlo be. Gò ngá títí nda kɨ 'a àlo dhɨ dré atszó tínímvá ro. Dɨ kĭtú lanzílé 'a be na dhɨ nɨ àlo, ngátsi àdhya be dhɨ ɨ tá vélé ngádra àko.
13 Má dré tá adrérà'a nòá dhɨ 'á dhɨ, má dré gĭrí adrélépi ngàle kuru sè dhɨ nɨ yĭzo, adrérà'a loyóá kúlí 'u'ù sè dhɨ: «Kɨzà! Kɨzà! Kɨzà nɨ adré móndyá títí adrébhá bvò dri dhɨ ɨ dré, gòká ángélò na àruka ɨ dré adrélé 'òle vòle 'ùle dhɨ ɨ sè!»

9

Gòká nɨ nzi vòma

1 Gò ángélò nɨ nzi dré gòká vòzo. Dɨ má dré bhĭbhínyà àlo adhélépi bhù lésè bvò dri dhɨ nɨ nòzo. Á fè tá bhĭbhínyà nda dré lĭfùngúlà mvá bhú kùdù àko dhɨ nɨ ti nzĭzo.
2 Dɨ kònzĭ bhú nda nɨ ti dre dhɨ, àtsíkà dré apfòzo lásà mbàle kurú na, ngóró àtsíkà dré adrélé mbàle àtsí kàdrì lésè dhɨ tínɨ. Dɨ àtsíkà nda dré kĭtú nɨ mì 'òzo anílé bhù mĭbhalé be.
3 Átsíkà nda lésè dhɨ, kísa ɨ dré topfòzo asílé bvò dri. Gò rĭnyí fèzo kísa nda ɨ dré adrézó móndí kɨ tozà ngóró dàpáyà kya tínɨ.
4 Á lazí tá àyɨ dri dhɨ, ɨ kò'o mbì 'ɨ yà, kó ngalè fa 'ɨ yà dhɨ kònzɨ ko. Be ró dhɨ, ɨ kò'o ngbà 'í móndyá Gĭká nɨ àngì lwàzo àyɨ kɨ kándrágá ɨ 'ásè ko dhɨ ɨ kònzɨ kòdhya.
5 Á fè tá àyɨ dré rĭnyí kɨtswázó móndí kɨ tupfú todràle dhɨ ko. Be ró dhɨ, à fè àyɨ dré rĭnyí adrézó ngbà 'í móndí kɨ rúbhá 'o aswálé mbă nzi. Dɨ àyɨ kɨ rúbháaswa nda tá ngóró ngáaswa dàpáyà dré adrélé fèle dhɨ tínɨ.
6 Kĭtú nda ɨ tú dhɨ, móndí kɨ dràdrà nda, dɨ, ɨ kɨtswá àyɨkya kisúá ko. Ɨ nɨ adré lovó íbe tò kɨtswázó dràle, dɨ, dràdrà nɨ lapá àyɨ kandrásè.
7 Kísa nda kɨ làsú tá ngóró dòngí adrébhá 'òle lìle àdzú na dhɨ kya tínɨ. Áyɨ tá ngá ngóró kùlá ledélé órò sè dhɨ tínɨ dhɨ íbe àyɨ dri. Áyɨ kɨ mĭbhalé tá móndí kya tínɨ.
8 Áyɨ kɨ drĭbhí tá tòkó kya tínɨ. Áyɨ kɨ sí tá kàmì kya tínɨ.
9 Áyɨ tá ngá aya ró adrélépi àyɨ kɨ likí dhɨ íbe àyɨ agá. Áyɨ kɨ kupfú kɨ kpòrò tá ngóró tàmàmbírĭ bĭ dòngí ɨ dré adrélé sèle ràzo ába àdzú na dhɨ kya tínɨ.
10 Áyɨ tá tàví adrélépi móndí kɨ tozà dàpáyà kya tínɨ dhɨ íbe. Dɨ àyɨ kɨ tàví nda ɨ tá rĭnyí íbe adrézó móndí kɨ rúbhá 'o aswálé mbă nzi.
11 Áyɨ kɨ ópí kàdrì tá ángélò bhú kùdù àko dhɨ àdhya 'ɨ. Akódhɨ nda nɨ rú Èbérè ti sè dhɨ Ábàdónà, ɨndì Gĭríkĭ ti sè dhɨ Ápòlìyónà. (Rú nda kòdhɨ ɨ adré lèá tàle dhɨ «Ngá kɨzálépi».)
12 Kɨzà nɨ àlo lavú tá kònɨnɨ. Dɨ, mì yi rè ká! Kɨzà rĭ àruka ɨ adré alìle.

Gòká nɨ nzi-drĭ-àlo vòma

13 Gò ángélò nɨ nzi-drĭ-àlo dré gòká vòzo. Dɨ má dré kúlí apfòlepi ko'yá su àlètárì órò sè Gĭká kandrá dhɨ àdhya ɨ lésè dhɨ nɨ yĭzo.
14 Kúlí nda dré tàzoá ángélò nɨ nzi-drĭ-àlo adrélépi tá gòká íbe nda dré dhɨ: «Mí lì ángélò su 'ɨle yĭandre gú adrélépi dĭle rú be Yùfùrátè dhɨ làga dhɨ kɨ trɨ.»
15 Gò ángélò su tá adrélé likílé sáà nda sè, kĭtú nda sè, mbă nda sè ɨndì kóná nda sè nda kɨ trɨzo, ɨ kòtupfúró móndyá títí bvò dri lanzílé 'a be na dhɨ kɨ àlo todràle be dhɨ bvó.
16 Má yi tá sòdá adrébhá àdzú bhu dòngí sè dhɨ ɨ tá ángopí ya dhɨ 'í. Áyɨ nda ɨ tá mĭlĭyó-kámá-rĭ.*

* **9:16 9:16** «Mìlĭyó-kámá-rĭ» kònɨdhɨ: 200.000.000.

17 Di ngá agálépi má mi toróbí tíni nda na dhi, dòngí i sòdá liríbhá àyi drǐsè dhi íbe nda ki làsú tá kònìni: Àyi tá ngá aya ró adrélépi àyi ki liki dhi íbe àyi agá. Ngá nda i tá kika àtsí tíni, mãnǐmãnǐ ro bhù ni mǐbhalé tíni, ìndì wàyìwàyì ro kǐtú tíni. Dòngí nda ki drǐ sù tá kàmǐ kya tíni. Àyi sílésè dhi, àtsí adré tá apfòle, àtsíkà íbe ìndì bàrútǐ be.

18 Di móndyá títí bvò dri lanzílé 'a be na dhi ki àlo ì dré todràzo kizà kàdrì na nda i sè: àtsí, àtsíkà, ìndì bàrútǐ adrébhá tá apfòle dòngí i sílésè dhi i.

19 Dòngí nda ki rǐnyí tá àyi ki ti na, ìndì àyi ki tàví na. Àngyá ko, àyi ki tàví nda tá ngóró nǐ adrélépi drǐ íbe dhi tíni. Àyi ki tàví ki drǐ nda i sè dhi, ì adré tá móndí ki 'o kònzi.

20 Di, tágba móndí zyandre dhi ì dré todràzo kizà kàdrì nda i sè dhi, móndí ki àmbí ì ladzá tá àyikya àyi ki togó tà ì dré tá adrélé 'òle dhi ki tà sè ko. Ì tayí tá tirí kònzi ki lindrì bhàma ko. Ì tayí tá kpà gǐká tàko ki líndrí bhàma ko, tágba gǐká nda ì dré tá adrézó ngá ledélé órò sè, àrezá sè, bòrónzè sè, kírà sè, ìndì fa sè, kitswábhá ngá no bwà ko, tà yi bwà ko, ìndì atsí to bwà ko dhi 'i dhi.

21 Ì ladzá tá kpà àyi ki togó, móndí ki tupfuma ni tà sè, kólé tà 'òma ni tà sè, ndòtò tà 'òma ni tà sè, ìndì ngá kugùma ni tà sè ko.

10

Ángéló búkù tsà dhi be dhi

1 Gò má dré ángéló àzya rǐnyi ró dhi ni nòzo adrérà'a asílé bhù lésè. Akódhi nda asó tá ndùrùku í rú. Akódhi drǐle dhi, gărí tá be. Akódhi ni mǐbhalé adré tá lagúlé kǐtú tíni. Akódhi ni pá tá ngóró àtsisí adrélépi kòle dhi tíni.

2 Ru tá búkù tsà nzǐle nzǐnzǐ dhi í drígá. Dré áyi pá drígágó lésè dhi ni bhàzo yǐandre dri, áyi pá lǐdzí lésè dhi ni bhàzo bvò dri.

3 Gò dré ngàzo trèle ngóró kàmǐ dré adrélé kändrílé dhi tíni. Kòtre dre dhi, bhù dré tadízó vésè be nzi-drǐ-rǐ kúlí tàzo.

4 Kòtadí kúlí ta dre dhi, má adré tá 'òle kúlí nda ki tisì ká. Di, má dré kúlí àzya apfòlepi bhù lésè dhi ni yǐzo tàá dhi: «Mí kòzù kúlí bhù ni tadima nzi-drǐ-rǐ kòdhi ì dré tàle dhi i. Mí kòtisì tà nda i ko.»

5 Gò ángéló má dré nòle adrérà'a áyi totó yǐandre dri ìndì bvò dri nda dré áyi drígágó bhàzo kuru bhù na ró.

6 Dré mòndrà sìzo Gǐká adrélépi lídrì ro kóná vésè kólyá, bhù ki bhàlepi bvò be, yǐandre be, ìndì ngá títí àyi lé dhi íbe dhi ni rú sè, tàzoá dhi: «À kitswá gòle vélé tà tigí ko!

7 Di, lókyá ángéló ni nzi-drǐ-rǐ dré adrérà'a 'òle gòká vo dhi 'á dhi, tà lùzu ró Gǐká dré kisùle 'òle kíno lésè dhi ni ru 'o kitswálé títí, ngóró dré tá longólé áyi màrábà, pròfétà i dré dhi tíni.»

8 Gò kúlí má dré tá yǐle bhù lésè nda dré gòzo tàá má dré dhi: «Mí lì búkù tsà nzǐle nzǐnzǐ dhi ni do ángéló adrélépi áyi totó yǐandre dri ìndì bvò dri dhi drígásè.»

9 Di má dré áma kisízó ànyi ángéló nda làga gò tàá drá dhi, kàfè búkù tsà nda má dré. Di dré tàzoá má dré dhi: «Mí kòdo nyàle. Mí sílé dhi, a ni kadí apé tíni. Di, a ni go ámi 'a 'o atsálé kùdzíkùdzi.»

10 Gò má dré búkù tsà nda ni adózó ángéló drígásè nyàle. Má sílé dhi, búkù nda kadí tá apé tíni. Di, má kònya dre dhi, dré áma 'a 'òzo atsálé kùdzíkùdzi.

11 Di à gò tàá má dré dhi: «Adré lèá dhi, mí kògò tà longó pròfétà àdhya tíni móndí twátwa bǐ dhi ki tà dri, súrú twátwa bǐ dhi ki tà dri, ti twátwa bǐ dhi ki tà dri, ìndì ópí twátwa bǐ dhi ki tà dri.»

11

Pròfétà rì Gïká nɨ tà longóbhá dhɨ ɨ

1 Àmvolásà dhɨ, à dré kòzó adrézó ngá kɨ kàdrì tabhì ásà dhɨ nɨ afèzo má dré gò, tàzoá má dré dhɨ: «Mí lì tépelò nɨ kàdrì tabhì, àlètárì àdhya be. Mí kònà kpà móndyá adrébhá Gïká nɨ lindrì bha tépelò nda na dhɨ ɨ be.
2 Dɨ, kàdré ína tépelò nɨ bhà'álé kɨvì na dhɨ nɨ tà sè dhɨ, mí kòtabhì àrà nda ko. Tàko ko, à tayí àrà nda pàgánò ɨ dré dre. Àyɨ nda kɨ bhàandre lólo dhɨ nɨ ató àyɨ pálé mbă nyadhɨ-rì-drì-rì.*
3 Dɨ má nɨ rìnyí fe áma màrábà rì dhɨ ɨ dré, kɨtswázó tà ì dré dra yìle má vélésè dhɨ kɨ longó pròfétà kya tínɨ móndí ɨ dré. Àyɨ nda kɨ kítá lirí asó àyɨ rú, adrézó áma tà longó kìtú ngùlù-àlo-drì-kámá-rì-drì-nyadhɨ-na.»†
4 Pròfétà rì nda ɨ òlívè fa rì, ìndì ngá rì adrézó àtsí tosó sílá, adrébhá àyɨ kɨ totó Mírì adrélépi bvò wăyi drìle dhɨ kandrá dhɨ 'ɨ.
5 Dhya àlo kàdré ína àyɨ kɨ le 'òle kònzɨ dhɨ, àtsí adré apfòle àyɨ sílésè àyɨ kɨ kàrɨbhá kɨ tupfú todràle. Dɨ dhya ángùdhi adrélépi àyɨ kɨ le 'òle kònzɨ dhɨ nɨ dra làsú be kònìnɨ.
6 Àyɨ rì nda ɨ rìnyí íbe kɨtswázó bhù kɨkí, kozya kòdhiró lókyá ì dré adrérà'a tà longó pròfétà kya tínɨ dhɨ 'á ko. Àyɨ kpà rìnyí íbe kɨtswázó yì ladzá atsálé kàrɨ ró, ìndì kɨtswázó kɨzà twátwa dhɨ kɨ 'o atsálé bvò dri, vésè be ángopí ì dré adrézó lèá 'òle kònìnɨ dhɨ.
7 Ɨ kòlongó tà ì dré yìle Gïká vélésè dhɨ ɨ akílé títí dre dhɨ, kà'wá àtrá dra apfòlepi bhú kùdù àko dhɨ lésè dhɨ nɨ apfò àdzú bhu àyɨ íbe, àyɨ kɨ lavúzó gò, àyɨ kɨ tupfúzó todràle.
8 Dɨ àyɨ kɨ àbvò kɨ ayí bhàandre kàdrì nɨ láti andre na. Bhàandre nda, bhàandre àyɨ kɨ Mírì nɨ tidízó fa kɨpakɨpa dri lána dhɨ 'ɨ. À adré bhàandre nda nɨ rú zi kúlí alaala sè dhɨ Sòdómà, ìndì Èzèpétò.‡
9 Kìtú na tàlí sè dhɨ, móndí zyandre angábhá móndyá títí ɨ lésè, súrú títí ɨ lésè, ti títí ɨ lésè, ìndì bvò títí ɨ lésè dhɨ kɨ àyɨ kɨ àbvò nda kɨ no, adrézó àyɨ kɨ sìma logá.
10 Dɨ móndyá títí bvò dri dhɨ kɨ lenzé àyɨ kɨ dràma sè. Ɨ nɨ gwányá 'o, adrézó ngá tefè àyɨ kòfalésè. Tàko ko, pròfétà rì nda ì fè tá kɨzà móndyá títí bvò dri dhɨ ɨ dré nyàle.
11 Dɨ, kìtú na tàlí sè nda àmvolésè dhɨ, la'a lídrì àdhya angálépi Gïká vélésè dhɨ dré fìzo àyɨ léna gò, ì dré ngàzo àyɨ kɨ totó pá dri. Dɨ tirì dré gàzo móndyá títí àyɨ kɨ nobhá dhɨ ɨ léna bì.
12 Gò àyɨ rì nda ì dré kúlí 'u'ù apfòlepi bhù lésè dhɨ nɨ yìzo tàá àyɨ dré dhɨ: «Mì ambà kònwa má vélé!» Dɨ ì dré mbàzo bhù na àyɨ kɨ kàrɨbhá ɨ misè gò, ndùrùku dré àyɨ kɨ kɨmózó.
13 Gbă lókyá nda sè dhɨ, kàdíkàdi kàdrì dhɨ dré bvò kosézó rìnyí sè gò, bhàandre nda lanzílé 'a be mudrí dhɨ nɨ àlo dré arízó. Móndí ngùlù-nzi-drì-rì dhɨ ì dré todràzo kàdíkàdi nda sè. Dɨ tirì dré àyɨ kɨ àmbí kɨ 'òzo lavúlé gò, ì dré Gïká bhù na dhɨ nɨ rú bhàzo kùle.
14 Kɨzà nɨ rì lavú tá kònìnɨ. Dɨ, mì yi rè ká! Kɨzà nɨ na adré alìle mbèlè.

Gòká nɨ nzi-drì-rì vòma

15 Àmvolásà dhɨ, ángélò nɨ nzi-drì-rì dré gòká vòzo. Dɨ kúlí 'u'ù dhɨ ì dré ndròzo bhù na tàá dhɨ:

---

* **11:2 11:2** À kònò Lúkà 21:24. † **11:3 11:3** «Kìtú ngùlù-àlo-drì-kámá-rì-drì-nyadhɨ-na» (1.260) kònɨ ɨ, «mbă nyadhɨ-rì-drì-rì» ngóró tàle 11:2 na dhɨ tínɨ dhɨ 'ɨ. «Kítá lirí» màrábà rì dhɨ ì dré asólé àyɨ rú kòdhɨ adré tà kɨzà ro ì dré adrélé longólé dhɨ kɨ tà tadhá. ‡ **11:8 11:8** Bhàandre kòdhɨ Yèrúsalémà 'ɨ. À adré bhàandre nda nɨ rú zi «Sòdómà» ìndì «Èzèpétò» tàko ko, Gïká tadhá tá áyɨ kombà bhàandre nda ɨ rú, móndyá 'ásà dhɨ kɨ tupfúzó todràle àyɨ kɨ tàkonzì sè. À kònò Ésáyà 1:9-10; Kɨdhoma 18-19.

«Òpì bvò àdhya atsá òpì àma kɨ Mírì Gìká àdhya ró, ìndì akódhɨ nɨ Mèsíyà àdhya ró. Dɨ akódhɨ nɨ òpì nya kóná vésè kólyá!»§
16 Gò bhàgo nyadhɨ-àlo-drì-su adrébhá lɨrílé àyɨ kɨ lɨrírà ɨ drìsè Gìká kandrá dhɨ, ì dré ledhézó àyɨ kɨ mì bha kìní mi, adrézó Gìká nɨ lɨndrì bha,
17 adrézó tàá dhɨ:
«Mírì Gìká rìnyí líyí ro, adrélépi be ìndì adrélépi tá be kínó lésè nɨ, mà adré àwoyà ta mí dré.
Tàko ko, mí tadhá ámɨ rìnyí kàdrì dhɨ gò, kɨdhózó adrélé òpì nya móndí ɨ dri.
18 Súrú títí bvò dri dhɨ kɨ togó aswá tá mí rú, dɨ, nyànomvá dhɨ, mí adré mína ámɨ kombà tadhá.
Lókyá móndyá dràbhá dre dhɨ kɨ tàbvó tàzo dhɨ kɨtswá dre.
Mí nɨ làgí múrúngú tefè ámɨ màrábà, pròfétà ɨ dré,
ìndì ámɨ móndyá lólo títí adrébhá ámɨ ro dhɨ ɨ dré, gba ì kàdré móndí tàko 'ɨ yà, kó ngalè móndí kàdrì 'ɨ yà dhɨ.
Dɨ, kàdré móndyá bvò kɨzábhá dhɨ kɨ tà sè dhɨ, mí nɨ àyɨ kɨ kɨzá kòdhya.»
19 Dɨ à dré Gìká nɨ tépelò bhù na dhɨ nɨ láti nzìzo gò, kpúkúbhú tà Gìká dré bhàle ru yìzo móndí íbe dhɨ àdhya nɨ nòzo tépelò nda léna. Dɨ bhù dré ngàzo adrélé lagúlé, kpòrò dré adrézó ndròle, bhù dré adrézó tadílé, bvò dré ru kosézó gò, fí andre dré adàzo tà tàndɨ ró.

12

Tòkó ɨ nì máláwú gú dhɨ be dhɨ

1 Àmvolásà dhɨ, tà kàdrì líndríga ró dhɨ dré agázó bhù na. Má dré tòkó àlo kìtú asólépi í rú kítá tínɨ, ìndì pá tobhàlepi mbă dri dhɨ nɨ nòzo. Akódhɨ nda asó tá bhìbhínyà mudrí-drì-rì dhɨ ɨ í dri kùlá tínɨ.
2 Akódhɨ tá kpà 'a be. Dɨ dré tá adrérà'a 'òle tìle dhɨ 'á dhɨ, adré tá tetrélé mváaswa dré.
3 Gò tà àzya líndríga ró dhɨ dré agázó bhù na. Má dré nì máláwú gú kɨka ryarya adrélépi drì íbe nzi-drì-rì, ìndì ko'yá íbe mudrí dhɨ nɨ nòzo. Akódhɨ nda nɨ drì àlo àlo títí ɨ dri dhɨ, kùlá tá be.
4 Dɨ akódhɨ nɨ tàví sè dhɨ, dré bhìbhínyà títí bhù mìbhalé 'á lanzílé 'a be na dhɨ kɨ àlo akúzó bhèle bvò dri. Gò dré áyɨ totózó tòkó adrélépi tá 'òle tìle nda kandrá, kònì dra ti dhɨ, í kònyaró mvámvá nda be dhɨ bvó.
5 Dɨ tòkó nda dré mvá tìzo. Mvámvá nda tá mváagó 'ɨ, ìndì dhya adrélépi tá 'òle òpì nya súrú títí ɨ dri kùtù aya ró adrélépi áyɨ rìnyí tadhá dhɨ sè dhɨ 'ɨ.* Gò mváagó nda nɨ dòzo nì máláwú gú nda kandrásè, mbàzo ába Gìká véna, akódhɨ nɨ lɨrírà òpì àdhya kandrá.
6 Dɨ tòkó nda dré lapázó lìle duku na, àrà Gìká dré tá ledélé drá dhɨ na, à kòsuró akódhɨ rú kònàle kìtú ngùlù-àlo-drì-kámá-rì-drì-nyadhɨ-na be dhɨ bvó.†
7 Gò àdzú dré ngàzo lapfúlé bhù na. Mìkàyélè ɨ ángéló nɨ íbe dhɨ ì dré àdzú bhùzo nì máláwú gú dhɨ be. Nì máláwú gú nda ɨ ángéló nɨ íbe dhɨ ì dré kpà ru pfùzo àyɨ íbe.
8 Dɨ, akódhɨ nɨ rìnyí kɨtswá tá ína bwà ko. Àrà bhù na akódhɨ dré, ángéló nɨ íbe dhɨ tá vélé yókódhó.
9 Dɨ nì máláwú gú nda nɨ bhèzo bvò dri. Akódhɨ nda, nì àku adrélépi tá be kínó lésè, adrélé zìle Dzáborò ìndì Sàtánà, adrélépi móndyá títí bvò dri dhɨ kɨ lɨtí dhɨ 'ɨ. À bhe tá akódhɨ ɨ ángéló nɨ íbe bvò dri.

---

§ **11:15 11:15** A kònò Pfòma 15:18; Dànyélè 2:44; 7:14; 7:27. * **12:5 12:5** A kònò 2:26-27; 19:15; Ɛsáyà 66:7; Longó ɨ 2:9. † **12:6 12:6** «Ngùlù-àlo-drì-kámá-rì-drì-nyadhɨ-na»: 1.260. A kònò 11:3.

10 Gò má dré kúlí 'u'ù yĭzo bhù na tàá dhi:
«Nyànomvá dhi, lókyá àma ki Gĭká dré dra áyi móndyá ki tidrízó, áyi rĭnyí tadházó,
ìndì áyi òpì nyàzo dhi atsá dre!
Nyànomvá dhi, akódhi ni Mèsíyà ni áyi rĭnyí tadhá adrézó òpì nya!
Tàko ko, à bhe dhya adrélépi àma ki adrúpi ki asíkì àma ki Gĭká kandrá kĭtú be ìndì
ngátsi be dhi bvò dri dre.
11 Àyi nda ì lavú akódhi Kábilígyà Mvá ni kàrí sè,
ìndì kúlí ì dré Gĭká ni tà longózó ásà dhi i sè dre.
Tágba ì dré tá adrézó dràdrà mĭle dhi, ì lè tá tròle àyi ki lídrì rú ko.
12 Di ásà dhi, àmi, bhù i dhya adrébhá adrélé àmi lé dhi íbe ni i, mì kàdré lenzélé wà!
Di, àmi, bvò i yĭandre be ni i, kizà àmi ki ngá 'i, Dzáborò dré sĭle àmi véna dhi sè!
Akódhi ga kombà sè bĭ, dré nĭle tàle dhi, áyi lókyá tsà dhi be dhi sè.»
13 Nĭ máláwú gú nda kònò, à abhé tá i bvò dri dre dhi, dré ngàzo adrélé tòkó mváagó
tĭlepi nda ni ladró.
14 Di, kupfú rĭ gĭrí kàdrì àdhya ki fèzo tòkó nda dré, kòngaró kuru sè lìle duku na,
àrà ledélé í dré dhi na, à kòsuró akódhi rú vwàvwà ro nĭ máláwú gú dhi rúsè kóná
na tàlí sè.‡
15 Gò nĭ máláwú gú nda dré yĭ adhízó í sílésè atsálé yĭandre adrélépi dĭle dhi ró,
yĭandre nda kòdoró tòkó nda pfùle dràle be dhi bvó.
16 Di, bvò dré ína tòkó nda ni ledézó gò, ru lanzízó yĭandre nĭ máláwú gú dhi dré
tá adhílé í sílésè nda ni mvu.
17 Di nĭ máláwú gú nda ni togó dré aswázó lavúlé tòkó nda rú gò, dré lìzo àdzú bhu
tòkó nda ni ànzi àruka títí dhi íbe. Àyi nda i móndyá adrébhá Gĭká ni tòlí ki ka'ĭ 'òle,
adrébhá kpà tròle tà bàti Yésu dré tadhálé dhi rú dhi 'i.
18 Di nĭ máláwú gú nda dré áyi totózó adrélé yĭandre mĭle.

13

Kà'wá àtrá apfòlepi yĭandre lésè dhi

1 Àmvolásà dhi, má dré kà'wá àtrá àlo dhi ni nòzo adrérà'a apfòle yĭandre lésè.
Akódhi nda tá ko'yá íbe mudrí, ìndì drĭ íbe nzi-drĭ-rĭ. Akódhi ni ko'yá àlo àlo títí nda
i dri dhi, kùlá tá be. Akódhi ni drĭ àlo àlo títí nda i drĭsè dhi, à tisì tá rú adrézó Gĭká
ni lodhá dhi.
2 Kà'wá àtrá má dré nòle nda sù tá kàlagí tíni. Di, akódhi ni pá tá ína ùrúsè àdhya
tíni, ìndì akódhi ni ti tá kàmĭ àdhya tíni.* Di nĭ máláwú gú dhi dré áyi rĭnyí fèzo
akódhi dré, áyi lirírà adrézó òpì nya dhi be, ìndì rĭnyí kàdrì adrézó òpì nya dhi be.
3 Sù tá ngóró à abágì tá kà'wá àtrá nda ni drĭ ki àlo kitswázó tá akódhi ni pfu dràle
dhi tíni ká. Di, làzí nda dré ína dzàzo. Móndyá títí bvò dri dhi ki líndrí dré gàzo tà
nda sè gò, ì dré ngàzo adrélé kà'wá àtrá nda ni lebè.
4 Ĭ adré tá nĭ máláwú gú dhi ni lindrì bha, dré rĭnyí fèle kà'wá àtrá nda dré dhi sè.
Ĭ adré tá kpà kà'wá àtrá nda ni lindrì bha, adrézó lizíá dhi: «Àdhi sù ngóró kà'wá
àtrá kòdhi tíni nì? Àdhi ni kitswá àdzú bhu akódhi be bwà dhi nì?»
5 Gò láti fèzo kà'wá àtrá nda dré adrézó áyi afà, adrézó kpà Gĭká ni lodhá. Rĭnyí
fèzo kpà akódhi dré adrézó tà 'o mbă nyadhi-rĭ-drĭ-rĭ.
6 Di dré ti nzĭzo adrézó Gĭká ni lodhá, adrézó akódhi ni rú ta kònzi, akódhi ni adrérà
íbe, ìndì dhya adrébhá adrélé bhù na dhi íbe.

‡ **12:14 12:14** Gĭká ni Kúlí tisìle Gĭríkì ti sè dhi adré tàá kònwa dhi «lókyá, lókyá vésè be rĭ, ìndì lókyá ni tàlí sè». Kòdhi adré lèá tàle dhi «kóná na tàlí sè». A kònò 12:6. A kònò kpà Dànyélè 7:25; 12:7. * **13:2 13:2** «Ùrúsè» kònìdhi kà'wá àtrá àgá, adrélépi pá íbe kàmĭ àdhya tíni dhi 'i.

7 Di rĩnyí fèzo akódhi dré àdzú bhùzo móndyá lólo Gĩká àdhya íbe gò, àyi ki lavúzó. Rĩnyí fèzo kpà akódhi dré adrézó súrú títí i drĩle, móndyá títí i drĩle, ti títí i drĩle, ìndì bvò títí i drĩle.
8 Di móndyá títí bvò àdhya ki kà'wá àtrá nda ni lindrì bha. Àyi nda i, móndyá títí àyi ki rú tisìzo búkù lídrì àdhya na ko kidhólé bvò ni bhàma lésè dhi 'i. Búkù nda, Kábilígyà Mvá pfùle dràle dhi àdhya 'i.
9 Dhya bíbhálé íbe tà yĩzo dhi kòyi.
10 Dhya ángùdhi zìle bhèle bădzó na dhi, a ni li bădzó na.
Dhya ángùdhi zìle pfùle dràle sápí sè dhi, a ni dra sápí sè.
Adré di lèá dhi, móndyá lólo Gĩká àdhya ì kàdré togó tsi, adrézó tròle àyi ki tà ka'ĩka'ĩ rú.

Kà'wá àtrá apfòlepi bvò lésè dhi

11 Gò má dré kà'wá àtrá àzya nòzo adrérà'a apfòle bvò lésè. Akódhi nda tá ko'yá íbe rì kábilígyà ànzi kya tíni. Di, akódhi ni kúlí tá ngóró nì máláwú gú àdhya tíni.
12 Akódhi tá rĩnyí wăyi kà'wá àtrá ni àlo àdhya íbe, adrézó tà 'o akódhi kandrá. Adré tá móndyá títí bvò dri dhi ki 'o ledhélé kà'wá àtrá ni àlo làzí dzàlepi nda kandrá, adrélé akódhi ni lindrì bha.
13 Adré tá kpà tà kàdrì líndríga ró dhi ki 'o, adrézó ndìndì àtsí 'o adhélé bhù lésè bvò dri móndyá títí dhi i mi.
14 Tà líndríga ró fèle dré adrélé 'òle kà'wá àtrá ni àlo kandrá nda i sè dhi, adré tá móndyá títí bvò àdhya ki lití. Dré tàzoá àyi dré dhi, ì kòledé kà'wá àtrá abágìle sápí sè gò gòle adrílé nda ni líndrí, à kàdréró lindrì fe drá be dhi bvó.
15 Gò dré rĩnyí kisúzó lídrì fèzo kà'wá àtrá ni àlo ni líndrí nda dré, kòkitswáró kúlí ta, ìndì kò'oró móndyá títí lindrì febhá kà'wá líndrí nda dré ko dhi i todràle.
16 Kà'wá àtrá ni rì nda dré kpà móndyá títí dhi ki 'òzo àngì lwa àyi ki dríágó i 'ásè, kó ngalè àyi ki kándrágá i 'ásè, tágba ì kàdré tá móndí tàko 'i yà, móndí kàdrì 'i yà, móndí lemerè ro dhi 'i yà, móndí ngábhá ro dhi 'i yà, màrábà 'i yà, kó ngalè móndí màrábà ro ko dhi 'i yà dhi.
17 Di dhya àlo kitswá tá ngá gi ìndì ngá lagí bwà ko, kàdré àngì nda íbe í rú ko dhi. Àngì nda tá kà'wá àtrá nda ni rú 'i, ìndì akódhi ni rú ni nómbisà 'i.
18 Kòdhi tògyá 'i. Lè dhya adrélépi tògyá íbe dhi kòndà kà'wá àtrá nda ni nómbisà ni àndu nĩle. Tàko ko, nómbisà nda móndí kya 'i. Akódhi ni nómbisà nda, kámá-nzi-drĩ-àlo-drĩ-nyadhi-na-drĩ-nzi-drĩ-àlo.†

14

Kábilĩgyà Mvá i móndyá lìzólìzo Gĩká dré apálé dhi íbe dhi

1 Àmvolásà dhi, má dré Kábilígyà Mvá ni nòzo adrérà'a áyi totó kòngó Sĩyónà àdhya drĩna. Túmăní akódhi be dhi, móndyá ngùlù-kámá-àlo-drĩ-nyadhi-rĩ-drĩ-su, akódhi ni rú tisìzo Atá ni àdhya be àyi ki kándrágá i 'ásè dhi i tá be.*
2 Gò má dré kpòrò adrélépi apfòle bhù lésè dhi ni yĩzo adrérà'a ndròle ngóró kòlyá kàdrì dhi ni ndròma tíni, ìndì bhù ni tadima tíni. Kpòrò má dré yĩle nda tá kpà ngóró kùdhí bĩ adrélé tswàle dhi i tíni.
3 Di móndyá lìzólìzo nda ì adré tá longó tídhí dhi ni ngo Gĩká ni lirírà òpì àdhya kandrá, ngá su lídrì ro dhi i kandrá, ìndì bhàgo i kandrá. Dhya àlo kitswá tá longó nda ni ni ngòle bwà ko, kàdré ngbà 'í móndyá ngùlù-kámá-àlo-drĩ-nyadhi-rĩ-drĩ-su Gĩká dré apálé bvò lésè nda 'i ko dhi.

---

† **13:18** **13:18** «Kámá-nzi-drĩ-àlo-drĩ-nyadhi-na-drĩ-nzi-drĩ-àlo» kònìdhi: 666. * **14:1** **14:1** «Ngùlù-kámá-àlo-drĩ-nyadhi-rĩ-drĩ-su» kònìdhi: 144.000. A kònò 7:3-4.

4 Ȧyi nda i, móndyá àyi ki kizábhá tòkó íbe ko, di àyi ki likíbhá adrélé lólo Gĭká
dré dhi 'i. Ĭ adré Kábilígyà Mvá ni lebè àrà títí dré adrézó lìle dhi i 'ásè. Ȧ apá àyi
móndyá títí dhi i kòfalésè, fèle ngádrĭ ro Gĭká dré ìndì Kábilígyà Mvá dré.
5 Ȧyi kinzò àko àyi tí, ìndì tà kònzi àko àyi rú.

Ángélo na dhi i

6 Gò má dré ángélo àzya nòzo adrérà'a ngàle kuru sè. Akódhi nda tá Rúbí Tani
adrélépi kóná vésè kólyá dhi íbe, kitswálé longólé móndyá títí bvò dri dhi i dré, àyi
angábhá bvò títí i lésè, súrú títí i lésè, ti títí i lésè, ìndì móndyá títí i lésè dhi i dré.
7 Adré tá loyóá kúlí 'u'ù sè dhi: «Mì kòro Gĭká, akódhi ni rú bhàzo kùle wà! Tàko
ko, lókyá dré dra móndyá títí dhi ki tàbvó tàzo dhi kitswá dre. Mì kòtitĭ àmi ki kórókó
dhya bhù ki bhàlepi, bvò be, yĭandre be, ìndì yĭ kidrĭ íbe dhi kandrá, akódhi ni lindrì
bhàzo!»
8 Gò ángélo ni rĭ dré lìzo àlo ni vésè, adrélé loyóába dhi: «Akódhi dhe dre! Bàbĭlónà,
bhàandre kàdrì dhe dre! Akódhi fè vínò áyi ndòtò tà àdhya súrú títí bvò dri dhi i dré
mvùle gò, vínò nda dré àyi ki tsĭzo!»
9 Gò ángélo ni na dré lìzo àyi rĭ nda i vésè, adrélé loyóába kúlí 'u'ù sè dhi: «Móndyá
títí adrébhá lindrì fe kà'wá àtrá dré ìndì líndrí ni dré, ìndì àngì ni ni 'obhá lwàle àyi
ki kándrágá i 'ásè yà, kó ngalè àyi drígá yà dhi,
10 àyi nda ki vínò Gĭká ni kombà àdhya ni mvu! Gĭká dà vínò nda tsèrèlè kópò áyi
kombà àdhya na. Ȧ ni àyi ki rúbhá ki 'o aswálé àtsí na ìndì bàrútĭ na, ángélo lólo dhi
i kandrá ìndì Kábilígyà Mvá kandrá.
11 Di àtsíkà àyi ki rúbháaswa nda àdhya ni mba kurú na kóná vésè kólyá. Ĭ kitswá
lovólé kĭtú sè yà, kó ngalè ngátsi sè yà dhi ko. Tàko ko, ì fè lindrì kà'wá àtrá dré ìndì
líndrí ni dré, rú ni ni àngì 'òzo lwàle àyi rú.»
12 Adré di lèá dhi, móndyá lólo Gĭká àdhya ì kàdré togó tsi. Ȧyi nda i móndyá
adrébhá Gĭká ni tòlí ki ka'ĭ 'òle, adrébhá kpà tròle Yésu ni ka'ĭma rú dhi 'i.
13 Gò má dré kúlí apfòlepi bhù lésè dhi ni yĭzo tàá dhi: «Mí tisì kònìni: Kidhólé
nyànomvá dhi, kólénzé ni adré móndyá títí Mírĭ Yésu ni ka'ĭbhá gò ì dré todràzo dhi
i dré!» Di Tirí Lólo dré tàzoá dhi: «Àyíya, kònìni! Ĭ ni lovó àzí ì dré 'òle landèzo dhi
i sè. Tàko ko, tà dóro ì dré 'òle dhi ki li àyi vésè.»

Ȧ akónà lànyá bvò àdhya

14 Ȧmvolásà dhi, má dré ndùrùku àlo kemve dhi ni nòzo. Di dhya làsú be móndí
ni mvá tíni dhi liri tá ndùrùku nda dri.† Akódhi nda tá kùlá órò sè dhi íbe í dri, ìndì
méngerè lìtsi íbe í drígá.
15 Gò ángélo àzya dré apfòzo tépelò lésè, yòá kúlí 'u'ù sè dhya adrélépi liríle ndùrùku
dri nda dré dhi: «Mí do méngerè mína ngá lwàzo. Tàko ko, lànyá bvò àdhya ka dre,
ìndì lókyá lànyá akónàzo dhi kitswá dre.»
16 Di dhya adrélépi liríle ndùrùku dri nda dré ngàzo áyi méngerè do, ngá wăyi bvò
àdhya ki lwàzo vésè àlo gò, lànyá nda ni akónàzo.
17 Gò ángélo àzya dré kpà apfòzo tépelò bhù na dhi lésè. Akódhi nda tá kókpà
méngerè lìtsi íbe í drígá.
18 Gò ángélo àzya dré apfòzo àlètárì làgásè. Akódhi nda tá rĭnyí íbe adrézó àlètárì
ni àtsí likí.‡ Di dré yòzoá kúlí 'u'ù sè ángélo adrélépi méngerè lìtsi íbe í drígá nda dré
dhi: «Mí do méngerè lìtsi mína, vínò lò'wa bvò àdhya ki lokózó. Tàko ko, vínò lò'wa
nda ì ka dre.»

† **14:14 14:14** Ȧ kònò 1:13; Dànyélè 7:13. ‡ **14:18 14:18** Ȧ kònò Tà tadhálé dhi i 8:3-5.

19 Di ángélò nda dré ngàzo áyi méngerè do, vínò lò'wa wăyi bvò àdhya ki lwàzo vésè àlo gò, lokózóá dàle àrà kàdrì vínò lò'wa ki zwàzo dhi na, àrà Gĭká ni kombà àdhya na.
20 Di à dré vínò lò'wa nda ki atózó zwàle àrà nda na, bhàandre ni kivì na. Gò kàrí dré apfòzo adĭile àrà nda lésè lìle tsàle ànyíànyi kĭlòméterè kámá-na gò, tălí ni dré alúzó tsàle byá dòngí ki ti na.§

15

Ángélò nzi-drĭ-rì kizà kàdrì nzi-drĭ-rì dhi íbe dhi i

1 Àmvolásà dhi, má dré tà àzya kàdrì líndríga ró dhi ni nòzo bhù na. Má nò ángélò nzi-drĭ-rì adrébhá kizà kàdrì nzi-drĭ-rì dhi íbe dhi i. Kizà nda i tá kizà kàdrì kùdù dhi 'i. Tàko ko, Gĭká ni kombà ni akí àyi sè.
2 Gò má dré yĭandre amúlé àtsí be adrélépi lagúlé tàlàtálà tíni dhi ni nòzo. Di yĭandre nda dri dhi, móndyá títí kà'wá àtrá ni lavúbhá, líndrí ni be, ìndì rú ni ni nómbisà be dhi ì totó tá àyi. Àyi nda i tá kùdhí Gĭká dré tá fèle àyi dré dhi íbe àyi drígá.
3 Ì adré tá longó Gĭká ni màrábà Mósè àdhya ni ngo, Kábilígyà Mvá àdhya be, adrézó tàá dhi:
«Mírì Gĭká rĭnyí líyí ro ni,
tà títí mí dré 'òle dhi i kàdrì ìndì líndríga ró.
Ópí kàdrì súrú títí dhi i drĭle ni,
ámi láti títí dhi i gyăgya ìndì bàti.
4 Mírì, àdhi ni kitswá ámi ro ko dhi nì?
Àdhi ni kitswá ámi rú bha kùle ko dhi nì?
Tàko ko, mi lólo kalóma.
Súrú títí dhi ki alì àyi ki kórókó titì mí kandrá, ámi lindrì bhàzo.
Àngyá ko, mí tadhá tà gyăgya títí mí dré 'òle dhi i àyi dré nòle dre.»*
5 Àmvolásà dhi, má dré nòzoá dhi, à nzì láti tépelò bhù na dhi àdhya. Tépelò nda na dhi, tàbèrènákolò adrélépi Gĭká ni adrema ni tà tadhá dhi tá be.
6 Di ángélò nzi-drĭ-rì kizà kàdrì nzi-drĭ-rì dhi íbe nda ì dré apfòzo tépelò nda lésè. Ì asó tá àyi rú kítá ledélé lénè sè kemve lagulagu ró dhi i. Ì drò tá àyi ki agá i bă ledélé órò sè dhi i sè.
7 Gò ngá su lídrì ro dhi ki àlo dré kópò nzi-drĭ-rì ledélé órò sè dhi ki tefèzo ángélò nda i dré àlo àlo. Kópò nda ì ga tá kombà Gĭká adrélépi lídrì íbe kóná vésè kólyá dhi àdhya sè bĭbi.
8 Gò àtsíkà Gĭká ni mĭlanzĭlanzì àdhya rĭnyí ni àdhya be dhi dré sàzo tépelò nda léna. Di dhya àlo kitswá tá fĭle tépelò nda na bwà ko, tsàle lókyá ángélò nzi-drĭ-rì nda ì dré kizà kàdrì nzi-drĭ-rì dhi ki kutúrà'a bvò dri akílé títí dhi 'á.

16

Kópò nzi-drĭ-rì gabhá kombà Gĭká àdhya sè bĭbi dhi i

1 Gò má dré kúlí 'u'ù apfòlepi tépelò lésè dhi ni yĭzo tàá ángélò nzi-drĭ-rì nda i dré dhi: «Mì lì kombà Gĭká àdhya kópò nzi-drĭ-rì dhi i lé dhi ki kutú bvò dri!»
2 Di ángélò ni àlo dré lìzo ngá áyi kópò le dhi ni kutú bvò dri. Di làzí kònzi aswá kyàkyà dhi ì dré móndyá títí adrébhá tá àngì kà'wá àtrá àdhya íbe àyi rú, adrébhá kpà lindrì fe akódhi ni líndrí dré dhi ki 'òzo lavúlé.

§ **14:20 14:20** A kònò Èsáyà 63:1-6; Ngòma 1:15. * **15:4 15:4** A kònò Yèrèmíyà 10:7; Longó i 86:9.

3 Gò ángélò nɨ rǐ dré lìzo ngá áyɨ kópò le dhɨ nɨ kutú yǐandre na. Dɨ yǐandre nda
dré ru ladzázó atsálé kàrɨ ró, ngóró móndí dràlepi dhɨ nɨ kàrí tínɨ. Dɨ ngá títí lídrɨ ro
yǐandre nda lé dhɨ ì dré todràzo.
4 Gò ángélò nɨ na dré lìzo ngá áyɨ kópò le dhɨ nɨ kutú yǐandre adrébhá dǐle dhɨ ɨ
'ásè, ìndì yǐ kidrǐ ɨ 'ásè. Dɨ yǐ títí nda ì dré ru ladzázó atsálé kàrɨ ró.
5 Gò má dré ángélò adrélépi rǐnyí íbe yǐandre títí ɨ drǐle dhɨ nɨ yǐzo adrérà'a tàá dhɨ:
«Mɨ, Dhya lólo adrélépi be ìndì adrélépi tá be kínó lésè nɨ,
tàbvó mí dré tàle kòdhɨ ɨ gyăgya.
6 Tàko ko, móndyá bvò àdhya ì kutú tá ámɨ móndyá lólo dhɨ kɨ kàrí, pròfétà kya be.
Dɨ nyànomvá dhɨ, mí fè àyɨ dré kàrí mvùle dhɨ kòdhya,
ngóró dré kɨtswálé àyɨ sè dhɨ tínɨ.»
7 Gò má dré kúlí apfòlepi àlètárɨ lésè dhɨ nɨ yǐzo tàá dhɨ:
«Àyíya, Mírǐ Gǐká rǐnyí líyí ro nɨ,
tàbvó mí dré tàle dhɨ ɨ bàti ìndì gyăgya!»
8 Gò ángélò nɨ su dré lìzo ngá áyɨ kópò le dhɨ nɨ kutú kǐtú mi. Dɨ kǐtú nda dré rǐnyí
kisúzó kɨtswázó móndí kɨ ndri áyɨ àtsí sè.
9 Dɨ àtsí kàdrɨ kǐtú àdhya nda dré móndyá títí dhɨ kɨ ndrǐzo gò, ì dré Gǐká adrélépi
rǐnyí íbe kɨzà nda ɨ drǐle dhɨ nɨ rú lodházó. Dɨ, ì ladzá tá àyɨkya àyɨ kɨ togó Gǐká nɨ
lɨndrɨ bhàzo dhɨ ko.
10 Gò ángélò nɨ nzi dré lìzo ngá áyɨ kópò le dhɨ nɨ kutú kà'wá àtrá nɨ lɨrírà òpì àdhya
dri. Dɨ akódhɨ nɨ òpì dré atsázó tínímvá ro. Gò móndyá bvò àdhya ì dré adrézó àyɨ
kɨ làdra tɨtsí ngáaswa dré.
11 Gò ì dré Gǐká bhù na dhɨ nɨ lodházó àyɨ kɨ ngáaswa dré ìndì làzí àyɨ rú dhɨ ɨ dré.
Dɨ, ì ladzá tá àyɨkya àyɨ kɨ togó tà kònzɨ ì dré tá 'òle dhɨ kɨ tà sè ko.
12 Gò ángélò nɨ nzi-drǐ-àlo dré lìzo ngá áyɨ kópò le dhɨ nɨ kutú yǐandre gú adrélépi
dǐle rú be Yùfùrátè dhɨ na. Dɨ yǐandre nda dré sèzo akílé títí, láti kàdréró ngbo ópí
kàdrɨ adrébhá tá 'òle angálé kǐtú dré apfŏrà lésè dhɨ ɨ dré be dhɨ bvó.
13 Gò má dré tɨrí kònzɨ na làsú be kòtrátrá tínɨ dhɨ kɨ nòzo apfŏrà'a nǐ máláwú gú
dhɨ sílésè, kà'wá àtrá sílésè, ìndì pròfétà kɨnzò ro dhɨ sílésè.*
14 Åyɨ nda ɨ, tɨrí kònzɨ adrébhá tà líndríga ró dhɨ kɨ 'o dhɨ 'ɨ. Ɨ adré lìle ópí kàdrɨ
bvò wãyi 'ásè dhɨ kɨ kɨmó kɨtswálé àdzú bhu kǐtú kàdrɨ Gǐká rǐnyí líyí àdhya tú.
15 «Mì yi rè ká! Má nɨ atsá ngbŏ ró kùgú tínɨ! Kólénzé nɨ adré dhya dra adrélépi
tàmǐga dri, adrélépi áyɨ kítá kɨ likí, kòlìró bvólílí ro ko, à kònòró akódhɨ nɨ kanyò ko
dhɨ dré.»
16 Gò tɨrí kònzɨ nda ì dré ópí kàdrɨ bvò àdhya kɨ kɨmózó àyɨ kɨ sòdá íbe, àrà rú zǐle
Ɛ̀bérè ti sè Åràmàgédò dhɨ na.
17 Gò ángélò nɨ nzi-drǐ-rǐ dré lìzo ngá áyɨ kópò le dhɨ nɨ kutú lyă na. Dɨ kúlí 'u'ù dhɨ
dré apfòzo tépelò lésè, ìndì lɨrírà òpì àdhya lésè, tàá dhɨ: «Tà títí dhɨ ì 'o ru kɨtswálé
dre!»
18 Dɨ bhù dré ngàzo adrélé lagúlé, kpòrò dré adrézó ndròle, bhù dré adrézó tadílé
gò, kàdíkàdi kàdrɨ dhɨ dré bvò kosézó rǐnyí sè. Kàdíkàdi kàdrɨ làsú be kònìnɨ dhɨ atsá
tá bvò dri tàdzí rè ko, kɨdhólé lókyá móndí kɨ bhàzo dhɨ sè, atsálé lókyá nda 'á.
19 Dɨ bhàandre kàdrɨ dhɨ dré laŋòzo ru lanzí 'a be na gò, bhàandre súrú títí bvò
dri dhɨ kya ì dré arízó nyǐnyɨ. Dɨ Gǐká tɨvì tá tàkonzì Bàbilónà kàdrɨ àdhya ɨ ko. Fè
bhàandre nda dré kópò gàlepi vínò áyɨ kombà kàdrɨ àdhya sè dhɨ mvùle.
20 Kàdíkàdi nda sè dhɨ, tùrù títí dhɨ ì dré lapázó gò, à dré gòzo vélé kòngó kɨ no ko.

* **16:13 16:13** «Pròfétà kɨnzò ro» kònìdhɨ, kà'wá àtrá àzya apfòlepi bvò lésè, tà nɨ nɨ tàzo 13:11-15 na dhɨ 'ɨ. A
kònò kpà 19:20; 20:10.

21 Gò fí andre dré adàzo bhù lésè móndí ɨ dri. Lò'wa àlo àlo títí nda ì lanzì tá
ànyíànyɨ kĭló nyadhɨ-rĭ-drĭ-nzi. Dɨ móndyá bvò àdhya ì dré Gĭká nɨ lodházó, kɨzà ì
dré tá adrélé nyàle fí nda sè dhɨ sè. Tàko ko, kɨzà nda tá kàdrì lavúlé.

17

Tòkó zàràbhù ɨ kà'wá àtrá be dhɨ

1 Gò ángélo nzi-drĭ-rĭ adrébhá tá kópò nzi-drĭ-rĭ dhɨ íbe nda kɨ àlo dré alìzo tàá má
dré dhɨ: «Mí alì, má kòtadháró mí dré ngalè à nɨ tà ŋo tòkó zàràbhù kàdrì adrélépi
lɨrílé yĭandre bĭ dhɨ ɨ drĭsè dhɨ dri ngíni ya dhɨ.

2 Ópí kàdrì bvò àdhya ì fè tá àyɨ adrélé ndòtò tà 'o tòkó nda be. Móndyá bvò àdhya
ì mvu tá vínò akódhɨ nɨ ndòtò tà àdhya gò, vínò nda dré àyɨ kɨ tsĭzo.»*

3 Gò ángélo nda dré áma dòzo Tɨrí Lólo nɨ rĭnyí sè lìzo má be duku na. Kònàle dhɨ,
má dré tòkó àlo dhɨ nɨ nòzo adrérà'a lɨrílé kà'wá àtrá kɨka dhɨ dri. Kà'wá àtrá nda tá
drì íbe nzi-drĭ-rĭ, ìndì ko'yá íbe mudrí. Akódhɨ rúsè wăyi dhɨ, à tɨsì tá rú adrézó Gĭká
nɨ lodhá dhɨ ɨ.

4 Tòkó nda asó tá í rú kítá làgí kyàkyà kɨka ryarya dhɨ ɨ, áyɨ 'òzo avélé órò sè, kírà
làgí kyàkyà dhɨ ɨ sè, ìndì màyìkà rú be pérelè dhɨ ɨ sè. Ru tá í drígá kópò ledélé órò
sè, gàlepi tà wàyá adrélé gàle gàgà dhɨ ɨ sè bĭ, ìndì áyɨ ndòtò tà sè bĭ dhɨ.

5 Akódhɨ nɨ kándrágá 'á dhɨ, à tɨsì tá rú àndu nɨ nɨ zùzo dhɨ. Rú nda tá rú kònìdhɨ
'ɨ: «Bàbĭlónà kàdrì, tòkó zàràbhù kɨ andre, ìndì tà wàyá bvò àdhya adrélé gàle gàgà
dhɨ kɨ andre.»

6 Dɨ má dré nòzoá dhɨ, tòkó nda mvu tá móndyá lólo Gĭká àdhya kɨ kàrí gò, kàrí
nda dré akódhɨ nɨ tsĭzo. Ayɨ nda ɨ tá móndyá Yésu nɨ tà longóbhá gò àyɨ kɨ tupfúzó
todràle dhɨ 'ɨ. Má kònò tòkó nda dre dhɨ, áma líndrí dré gàzo bhwăbhwa.

7 Gò ángélo nda dré tàzoá má dré dhɨ: «Ámɨ líndrí ga àdho tà sè? Má nɨ tòkó kòdhɨ
nɨ tà lùzu ró dhɨ nɨ àndu ngɨ mí dré, túmăní kà'wá àtrá adrélépi akódhɨ nɨ todó,
adrélépi dri íbe nzi-drĭ-rĭ ìndì ko'yá íbe mudrí dhɨ àdhya be.

8 Kà'wá àtrá mí dré nòle nda tá kínó be, dɨ nyànomvá dhɨ, akódhɨ yókódhó. Dɨ, a
nɨ dra go apfòle bhú kùdù àko dhɨ lésè gò, lìle dràdrà kisú. Móndyá títí bvò àdhya,
àyɨ kɨ rú tɨsìzo búkù lídrì àdhya na ko kɨdhólé bvò nɨ bhàma lésè dhɨ kɨ líndrí kɨ ga
bhwăbhwa, lókyá ì dré dra kà'wá àtrá nda nɨ nòzo dhɨ 'á. Tàko ko, akódhɨ nda tá
kínó be gò, adrélé nyànomvá yókódhó. Dɨ a nɨ dra go apfòle.

9 Lè à kàdré tògyá íbe kɨtswázó tà kònɨ kɨ àndu ni. Kà'wá àtrá nɨ drì nzi-drĭ-rĭ nda
ɨ, kòngó nzi-drĭ-rĭ tòkó nda dré adrézó lɨrílé drĭásà dhɨ 'ɨ. Drì nda ɨ kókpà ópí kàdrì
nzi-drĭ-rĭ dhɨ 'ɨ.

10 Ayɨ nda ɨ kòfalé dhɨ, ópí nzi dhɨ kɨ tà akí dre. Ópí nɨ nzi-drĭ-àlo adré ína òpì nya
nyànomvá. Ópí nɨ nzi-drĭ-rĭ atsá rè ko. Dɨ, lókyá dré dra atsázó dhɨ sè dhɨ, a nɨ ngbà
'í òpì nya lókyá tsà sè.

11 Kà'wá àtrá adrélépi tá kínó be gò, adrélé nyànomvá yó nda ína ópí nɨ nzi-drĭ-na
'ɨ. Akódhɨ àyɨ nzi-drĭ-rĭ nda kɨ àlo 'ɨ. Dɨ a nɨ lɨ dràdrà kisú.

12 Ko'yá mudrí mí dré nòle nda ɨ, ópí kàdrì mudrí kɨdhóbhá rè òpì nya ko dhɨ 'ɨ. Dɨ,
ì nɨ àyɨkya rĭnyí kisú kɨtswázó òpì nya kà'wá àtrá nda be ngbà 'í sáà àlo.

13 Ɨ nɨ ru yi togó àlo sè, àyɨ kɨ rĭnyí adrézó òpì nya dhɨ nɨ fèzo wăyi kà'wá àtrá nda
drígá.

14 Dɨ ì nɨ àdzú bhu Kábilígyà Mvá be gò, Kábilígyà Mvá nda dré àyɨ kɨ lavúzó. Tàko
ko, akódhɨ mírì kɨ Mírì 'ɨ, ìndì ópí kɨ Ópí 'ɨ. Akódhɨ nda túmăní akódhɨ nɨ lebèbhá dré
zìle, dré azílé, ìndì dré kɨtswálé ka'ĭle dhɨ íbe dhɨ kɨ àyɨ nda kɨ lavú.»

---

* **17:2 17:2** Á kònò Yèrèmíyà 51:7, 13; Èsáyà 23:17.

15 Ángélo nda gò tàá má dré dhi: «Yĭandre bĭ mí dré tòkó zàràbhù ni nòzo adrérà'a lirílé drĭásà nda i, móndí lìzólìzo angábhá móndyá títí i lésè, súrú títí i lésè, ìndì ti títí i lésè dhi 'i.
16 Kà'wá àtrá i ko'yá mudrí ni íbe mí dré nòle dhi ki togó kònzi bha tòkó zàràbhù nda rú. Ĭ ni akódhi ni ngá topá drígásà títí, akódhi ni tayízó bvólílí ro. Ĭ ni akódhi ni zǎ nya gò, akódhi ni zàzo vèle àtsí sè.
17 Tàko ko, Gĭká ni lovó bha àyi ki togó na, ì kò'oró tà dré kisùle 'òle kínó lésè dhi be dhi bvó. Ĭ ni ru yi togó àlo sè, àyi ki rĭnyí adrézó òpì nya dhi ni fèzo kà'wá àtrá nda drígá, tsàle lókyá tà Gĭká dré tàle dhi ì dré dra ru 'òzo kitswálé títí dhi 'á.
18 Tòkó zàràbhù mí dré nòle nda, bhàandre kàdrì adrélépi òpì nya ópí kàdrì bvò àdhya i dri dhi 'i.»

18

Bhàandre Bàbĭlónà àdhya ni dhèma

1 Ámvolásà dhi, má dré ángélo àzya nòzo adrérà'a asílé bhù lésè. Akódhi nda tá rĭnyí íbe kàdrì. Lagulagu ni adré tá ngá kazá bvò drĭsè títí.
2 Gò dré yòzoá kúlí 'u'ù sè dhi:
«Dhe dre! Bàbĭlónà kàdrì dhe dre!
Bhàandre nda atsá vélé bhà tirí kònzi kya ró.
Atsá kpà àrà tirí kònzi ì dré adrézó àyi ki zu lána dhi ró,
ìndì àrà àrí títí ìndì kà'wá títí ndĭ ró adrélé gàle gàgà dhi ì dré adrézó àyi ki zu lána dhi ró.
3 Tàko ko, súrú títí bvò dri dhi ì mvu tá vínò akódhi ni ndòtò tà àdhya gò, vínò nda dré àyi ki tsĭzo.
Ópí kàdrì bvò àdhya ì fè tá àyi ndòtò tà 'o túmǎní akódhi be.
Ngá lagíbhá bvò àdhya ì atsá tá ngábhá kàdrì i ró akódhi ni ngá làgí kyàkyà zyandre ró dhi i sè.»
4 Gò má dré kúlí àzya apfòlepi bhù lésè dhi ni yĭzo tàá dhi:
«Áma móndyá i, mì kàpfò bhàandre nda lésè,
mì kò'oró tàkonzì túmǎní akódhi be ko,
mì kònyaró kpà kizà kàdrì dré dra nyàle dhi i ko.*
5 Tàko ko, akódhi ni tàkonzì ì ga bvò na bĭ atsálé byá bhù 'a gò,
tà kònzi dré 'òle dhi ì dré agázó Gĭká léna.†
6 Di mì kòlogó tà akódhi dré tà dré 'òle dhi i tí.
Mì kòlogó drá tà dré 'òle dhi ki vúdrĭ vésè be rĭ.
Mì kòdà akódhi ni kópò na ngá kònzi dré dàle móndí àruka i dré dhi vésè be rĭ.‡
7 Mì kòfè akódhi dré ngáaswa i kizà be,
ngóró dré rúku fèle ngá làgí kyàkyà dhi be áyi tàndi dré dhi tíni.
Akódhi adré kisùá áyi togó na dhi: ‹Má adré lirílé kònwa ópí kàdrì tòko ró.
Ma tàyítòkó 'i ko. Má kitswá mána àwó ngo tàdzí ko.›§
8 Di ásà dhi, kizà kàdrì kòni ki atsá akódhi dri kĭtú àlo sè: dràdrà, tongotongo ìndì kàrábhò.
Á ni akódhi ni za vèle àtsí sè,
àngyá ko, Mírì Gĭká adrélépi akódhi ni tàbvó ta rĭnyi ró.»
9 Ópí kàdrì bvò àdhya àyi ki febhá ndòtò tà 'o akódhi be ìndì ngá làgí kyàkyà ki kisú akódhi be dhi ì kònò akódhi ni vevè ni àtsíkà dre dhi, ì ni àwó ngo, adrézó tongólé akódhi ni tà sè.

---

* **18:4 18:4** Á kònò Ésáyà 48:20; Yèrèmíyà 50:8; 51:6, 45. † **18:5 18:5** Kidhoma 18:20-21; Yèrèmíyà 51:9. ‡ **18:6 18:6** Longó i 137:8; Yèrèmíyà 50:29. § **18:7 18:7** Ésáyà 47:7-9.

10 Ɨ ni àyi ki totó lárá ro tirĩ dré, ìndì akódhi ni ngáaswa dré, adrélé tàá dhi:
«Kizà! Kizà ámi ngá 'i, mi Bàbĩlónà, bhàandre kàdrì ìndì rĩnyi ró ni!
Tàko ko, à ŋò tà mí dri, àkò sáà àlo aki rè ko dhi 'á!»
11 Ngá lagíbhá bvò àdhya ki kpà àwó ngo, adrézó tongólé akódhi ni tà sè. Tàko ko,
dhya kitswálépi gòle àyi ki ngá gi dhi vélé yókódhó.
12 À gi tá àyi nda i drígásè: órò, àrezá, kírà làgí kyàkyà dhi i, màyìkà rú be pérelè
dhi i, kítá ledélé lénè sè ìndì sòwá sè dhi i, kítá làgí kyàkyà kika ìndì kika ryarya dhi
i, fa twátwa tàdzí be dóro dhi i, ngá twátwa ledélé lìwá sí sè dhi i, fa làgí kyàkyà dhi
i, ngá ledélé bòrónzè sè, aya sè, ìndì kírà rú be máreberè dhi sè dhi i,
13 kànélè, màlásì twátwa tàdzí be dóro dhi i, màlásì ledélé mírè sè dhi, béndélé,
vínò, òlívè dò, ngánò fóndro, ngánò lò'wa, tí i, kábilígyà i, dòngí i, tàmàmbírĩ dòngí ì
dré adrélé sèle dhi i, tsàle ndìndì màrábà i, àyi ki lídrì íbe.
14 Àyi nda ki tàá dhi: «Ngá títí mí dré tá lovó ni ki bhàzo dhi ì lapá mí drígásè dre.
Ámi ngá títí làgí kyàkyà avébhá tò dhi ì aki mí rúsè dre. Mí kitswá tàdzí gòle àyi ki
kisú ko.»
15 Ngá lagíbhá atsábhá ngábhá kàdrì i ró bhàandre nda sè dhi ki àyi ki totó lárá ro
tirĩ dré, ìndì akódhi ni ngáaswa dré. Ɨ ni àwó ngo, adrézó tongólé akódhi ni tà sè,
16 adrézó tàá dhi:
«Kizà! Kizà bhàandre kàdrì ni ngá 'i!
Akódhi tosó tá í rú kítá lénè sè dhi i kítá làgí kyàkyà kika ìndì kika ryarya dhi íbe, áyi
'òzo avélé órò sè, kírà làgí kyàkyà dhi i sè, ìndì pérelè i sè.
17 Di akódhi ni ngá títí zyandre ró nda ì aki drígásà, àkò sáà àlo aki rè ko dhi 'á!»
Bwátù todóbhá i, àyi ki kàdrì títí dhi i, móndyá títí bwátù ì dré adrélé dòle yĩandre
mĩsè dhi i, ìndì móndyá títí adrébhá ngá kisú yĩandre ni tà sè dhi íbe dhi ki àyi ki
totó lárá ro bhàandre nda rúsè.
18 Ɨ kònò akódhi ni vevè ni àtsíkà dre dhi, ì ni yòá dhi: «Bhàandre àzya kàdrì akódhi
tíni dhi tàdzí yókódhó!»
19 Ɨ ni tàpfulíndrí lomvó todàle àyi drĩna, adrézó àwó ngo, adrézó tongólé, adrézó
yòá dhi:
«Kizà! Kizà bhàandre kàdrì ni ngá 'i!
Móndyá títí bwátù todóbhá yĩandre mĩsè dhi ì atsá tá ngábhá kàdrì i ró akódhi ni ngá
zyandre ró dhi i sè.
Di akódhi ni ngá aki títí, àkò sáà àlo aki rè ko dhi 'á!
20 Àmi bhù na ni i, mì kòlenzé tà atsálépi akódhi rú dhi sè wà!
Àmi, móndyá lólo Gĩká àdhya i, àpóstolò i pròfétà íbe ni i, mì kòlenzé wà!
Tàko ko, Gĩká tà akódhi ni tàbvó, tà kònzi dré 'òle àmi rú dhi ki tà sè dre!»
21 Gò ángélò àlo rĩnyi ró dhi dré kírà gú lanzĩlepi kírà kàdrì adrézó ngá 'i dhi pí dhi
ni dòzo bhèle yĩandre na gò, tàzoá dhi:
«Gìká ni kókpà Bàbĩlónà, bhàandre kàdrì ni bhe rĩnyí sè kònìni gò,
gòzo vélé akódhi ni kisú tàdzí ko.
22 À kitswá gòle vélé longó yi mí léna tàdzí ko,
gba kàdré kùdhí sè yà, kúlí sè yà, fírílí sè yà, kó ngalè gòká sè yà dhi.
À kitswá gòle vélé àzí 'obhá twátwa dhi ki àlo kisú mí léna tàdzí ko.
À kitswá gòle vélé kírà adrézó ngá 'i dhi ni kpòrò yi mí léna tàdzí ko.
23 Tálà ni ngádra kitswá gòle vélé ngá kazá mí léna tàdzí ko.
À kitswá gòle vélé tòkó líyí ni kúlí yi tòkó àdhya be mí léna tàdzí ko.
Móndyá adrébhá tá ngá lagí mí léna dhi i tá móndyá kàdrìkàdrì bvò àdhya 'i.
Ámi kólé tà sè dhi, mí liti tá mína súrú títí bvò dri dhi i.
24 À kisú tá kpà mí léna pròfétà ki kàrí móndyá lólo kya be,
ìndì móndyá títí tupfúlé todràle bvò dri dhi kya be.»

19

Àlèlúyà!

1 Âmvolásà dhi, má dré kúlí 'u'ù móndí lìzólìzo dhi kya tíni dhi ni yïzo bhù na
adrérà'a loyóá dhi:
«Àlèlúyà!
Tà adrézó móndí ki tidrí dhi, mïlanzïlanzï, rïnyí be dhi i àma ki Gïká àdhya 'i!
2 Tàko ko, tàbvó dré adrélé tàle dhi i bàti ìndì gyăgya!
Akódhi tà tòkó zàràbhù kàdrì móndyá bvò àdhya ki kizálépi áyi ndòtò tà sè dhi ni
tàbvó dre.
Zi kpà akódhi tí áyi màrábà ki kàrí dré kutúlé dhi ni tà dre.»
3 Gò ì dré gòzo yòá dhi:
«Àlèlúyà!
Âtsíkà adrélépi apfòle akódhi vélésè dhi adré mbàle kurú na kóná vésè kólyá!»
4 Gò bhàgo nyadhi-àlo-drï-su dhi i ngá su lídrì ro dhi íbe dhi, ì dré ledhézó àyi ki
kórókó titï Gïká adrélépi liríle liríra òpì àdhya dri dhi kandrá, akódhi ni lindrì bhàzo,
tàzoá dhi:
«Kàdré kònìni! Àlèlúyà!»
5 Gò kúlí dré apfòzo liríra òpì àdhya lésè tàá dhi:
«Mì kàdré àma ki Gïká ni rú bha kùle,
àmi, màrábà títí akódhi àdhya ró adrébhá akódhi ni ro ni i,
gba mì kàdré móndí tàko 'i yà, kó ngalè móndí kàdrì 'i yà dhi!»
6 Gò má dré gòzo kúlí móndí lìzólìzo dhi kya tíni dhi ni yi, ngóró kòlyá kàdrì dhi ni
kpòrò dré adrélé ndròle dhi tíni, ìndì bhù dré adrélé tadílé dhi tíni. Kúlí nda adré tá
tàá dhi:
«Àlèlúyà!
Tàko ko, Mírï àma ki Gïká rïnyí líyí ro dhi adré áyi òpì nya!
7 Mà kàdré lenzélé lavúlé, adrézó arí íbe wà!
Mà kàdré mïlanzïlanzï fe akódhi dré wà!
Ângyá ko, lókyá Kábilígyà Mvá dré dra làmó mòzo dhi kitswá dre.
Akódhi ni tòkó ledé kpà i adrélé gànzi ró dhi dre.
8 Â fè kpà drá kítá ledélé lénè sè kemve kpíríkpíri dhi dré asólé í rú dre.»
(Kítá ledélé lénè sè nda kòdhi adré tà gyăgya móndyá lólo Gïká àdhya ì dré 'òle dhi
ki tà tadhá.)
9 Gò ángélò nda dré tàzoá má dré dhi: «Mí kòtisì kònìni: Kólénzé móndyá títí azílé
gwányá Kábilígyà Mvá ni làmó àdhya lé dhi i dré!» Gò tàá má dré dhi: «Kòdhi i kúlí
bàti Gïká àdhya 'i.»
10 Di má dré dhèzo akódhi pá, kitswálé akódhi ni lindrì bha. Di, dré ína tàzoá má
dré dhi: «Mí 'o kònìni ko! Ma màrábà 'i ngóró mí tíni, ìndì ámi adrúpi adrébhá tròle
tà bàti Yésu dré tadhálé dhi rú dhi i tíni. Be ró dhi, mí kòbhà Gïká ni lindrì kòdhya!
Tàko ko, tà bàti Yésu dré tadhálé dhi adré pròfétà ki kodzó Gïká ni kúlí longó dhi nì.»

Dhya adrélépi liríle dòngí kemve dhi dri dhi

11 Gò má dré nòzoá dhi, bhù lanzí ru dre gò, dòngí kemve dhi dré apfòzo má kandrá.
Dhya adrélépi liríle drïá dhi ni rú «Dhya kitswálépi adrélé ka'ïle togó wăyi sè dhi»
ìndì «Dhya bàti». Adré tàbvó ta, adrézó kpà àdzú bhu tà gyăgya sè.
12 Akódhi ni mì adré tá kòle rïnyi ró àtsí tíni. Akódhi tá kùlá íbe bï í dri. Â tisì tá
akódhi rú, rú àndu ni ni nïzo ko dhi. Ngbà 'í akódhi ni tàndi nï nì.
13 Akódhi asó tá í rú kánzò kàrí dré kutúzó rúá dhi. Akódhi ni rú «Gìká ni Kúlí».
14 Sòdá zyandre bhù àdhya ì lirí tá dòngí kemve dhi i drïsè gò, ì dré adrézó lìle
akódhi vésè. Ì tosó tá àyi rú kítá ledélé lénè sè kemve kpíríkpíri dhi i.

15 Akódhi sílésè dhi, sápí lìtsi dhi adré tá apfòle, kòkitswáró súrú títí bvò dri dhi ki
togá ásà be dhi bvó. Akódhi ni òpì nya àyi dri kùtù aya ró adrélépi áyi rînyí tadhá
dhi sè.* A ni vínò lò'wa ki ató zwàle, àrà vínò lò'wa zwàzo, Gïká rînyí líyí ro dhi ni
kombà tadházó dhi na.
16 Akódhi ni kánzò nda rú, ìndì akódhi ni páandre rú dhi, à tisì tá akódhi ni rú kòni
i: «Ópí ki Ópí, ìndì Mírì ki Mírì.»
17 Gò má dré ángéló àlo dhi ni nòzo adrérà'a áyi totó kïtú mi. Akódhi nda dré yòzoá
kúlí 'u'ù sè àrí títí adrébhá ngàle kuru sè dhi i dré dhi: «Mì alì ru kimó gwányá kàdrì
Gïká àdhya lé,
18 kitswálé ópí kàdrì ki zǎ te, sòdá ki kàdrì kya íbe, sòdá kòmbá kya íbe, dòngí kya
íbe, móndyá liríbhá àyi drîsè dhi kya íbe, ìndì móndyá àruka títí màrábà ro, màrábà
ro ko, móndí tàko ró, ìndì kàdrì ro dhi íbe.»
19 Gò má dré kà'wá àtrá nòzo, ópí kàdrì bvò àdhya íbe ìndì àyi ki sòdá zyandre íbe,
adrérà'a ru kimó kitswálé àdzú bhu dhya adrélépi lirílé dòngí dri nda be, ìndì akódhi
ni sòdá zyandre íbe.
20 Di, à dré kà'wá àtrá nda ni rùzo, túmǎní pròfétà kinzò ro tà líndríga ró dhi ki
'òlepi kà'wá nda kandrá dhi be. Tà líndríga ró nda i sè dhi, pròfétà nda lití tá móndyá
títí kà'wá àtrá ni àngì 'obhá lwàle àyi rú, adrébhá kpà lindrì fe akódhi ni líndrí dré
dhi nì. Gò kà'wá àtrá nda ni bhèzo lídrì ro pròfétà kinzò ro nda be, àtsí andre adrélépi
kòle bàrútî be dhi na.
21 Di dhya adrélépi lirílé dòngí dri nda dré sòdá zyandre títí nda ki togázó todràle
sápí adrélépi tá apfòle í sílésè dhi sè. Gò àrí títí dhi ì dré àyi ki zǎ tèzo pïzo.

20

Kóná ngùlù-àlo dhi i

1 Gò má dré ángéló àlo dhi ni nòzo adrérà'a asílé bhù lésè. Akódhi ru tá í drígá
lîfùngúlà mvá bhú kùdù àko dhi àdhya, nyìrì kàdrì dhi be.
2 Gò dré ngàzo nî máláwú gú dhi ni ru 'ile nyìrì sè, kàdréró bǎ na kóná ngùlù-àlo
be dhi bvó. Akódhi nda, nî àku adrélépi tá be kínó lésè, adrélé rú zîle Dzáborò ìndì
Sàtánà dhi 'i.
3 Di ángéló nda dré akódhi ni bhèzo bhú kùdù àko dhi na, bhú nda ni ti atsúzó gǎgǎ
lîfùngúlà mvá sè gò, kikpàzoá, akódhi kòkitswáró gòle súrú títí bvò dri dhi ki lití ko,
tsàle kóná ngùlù-àlo nda dré akírà'a. Àmvolásà dhi, adré lèá dhi, à kògò akódhi ni tri
lókyá tsà sè.
4 Gò má dré lirírà adrézó òpì nya dhi ki nòzo. Móndyá adrébhá lirílé drîásà dhi ì
kisú tá rînyí kitswázó tàbvó ta. Má dré kpà móndyá tilílé sápí sè, ì dré tá Yésu ni tà
longólé, ìndì Gïká ni kúlí longólé dhi sè dhi ki líndrí nòzo. Àyi nda ì fè tá àyikya lindrì
kà'wá àtrá dré ìndì líndrí ni dré ko. Î 'o tá kpà akódhi ni àngì lwàle àyi ki kándrágá
i 'ásè yà, kó ngalè àyi drígá yà dhi ko. Di ì dré ngàzo dràdrà 'ásè gò, ì dré òpì nyàzo
túmǎní Krísto be kóná ngùlù-àlo.
5 (Móndyá àruka títí dràbhá dre dhi ì nga rè dràdrà 'ásè ko, tsàle kóná ngùlù-àlo
nda dré akírà'a.) Kòdhi vésè ni àlo móndí ì dré ngàzo dràdrà 'ásè dhi 'i.
6 Kólénzé ni adré móndyá dra ngabhá dràdrà 'ásè lókyá nda sè dhi i dré! Àyi nda
i lólo Gïká kandrá. Dràdrà ni rî ni rînyí kitswá tsàle àyi rú ko. Di, ì ni adré kòwánà
Gïká àdhya ìndì Krísto àdhya i ró, adrélé òpì nya túmǎní akódhi be kóná ngùlù-àlo.

Sàtánà ni tà ni akima

7 Kóná ngùlù-àlo nda kàkí dre dhi, à ni Sàtánà ni atrì akódhi ni bǎ lésè.

---

* **19:15 19:15** A kònò 2:26-27; Longó i 2:9.

8 Akódhi dré apfòzo lìle súrú títí ayíbhá bvò ni pá su dhi i 'ásè dhi ki lití gò, àyi ki kimózó kitswálé àdzú bhu dhi bvó. A adré súrú nda ki rú zi Gógà, ìndì Màgógà. Ì lizó ngóró sínyí yĭandre mĭle dhi tíni.
9 Di àyi nda ì dré ngàzo lavúlé bvò drĭsè wăyi, lìle àrà móndyá Gĭká àdhya ì dré adrézó lána dhi ni gàrà ki kúrú. Àrà nda bhàandre Gĭká dré lèle tò dhi 'i. Di, àtsí dré ína asízó bhù lésè àyi ki za vèle títí.
10 Gò Dzáborò àyi ki litílépi nda ni bhèzo àtsí andre adrélépi kòle bàrútĭ be dhi na, àrà tá kà'wá àtrá ki bhèzo pròfétà kinzò ro dhi be lána dhi na. Kònàle dhi, àyi ki rúbhá ni adré aswálé kĭtú be ìndì ngátsi be kóná vésè kólyá.

Móndyá dràbhá dre dhi ki tàbvó tàma kùdù ro dhi

11 Àmvolásà dhi, má dré lirírà kàdrì kemve òpì àdhya ni nòzo, dhya adrélépi lirílé drĭá dhi be. Di bvò i bhù be dhi ì dré lapázó dhya nda mĭlésè gò, gòzo vélé àyi ki no ko.
12 Gò má dré móndyá títí kàdrì ìndì tàko ró dràbhá dre dhi ki nòzo, adrérà'a àyi ki totó lirírà òpì àdhya nda kandrá. Di à dré búkù ki tinzìzo gò, búkù àzya lídrì àdhya ni nzĭzo. Gò móndyá dràbhá nda ki tàbvó tàzo, ngóró àyi ki tà 'òle gò tisìzoá búkù nda i léna dhi ì dré tá adrélé dhi tíni.
13 Yĭandre 'o tá móndyá tá dràbhá í lé dhi i topfòle. Dràdrà i àrà dràbhá kya be dhi ì 'o tá kpà móndyá tá dràbhá àyi lé dhi i topfòle gò, àyi àlo àlo títí dhi ki tàbvó tàzo ngóró àyi ki tà 'òle dhi ì dré tá adrélé dhi tíni.
14 Gò dràdrà ki bhèzo àrà dràbhá kya be àtsí andre adrélépi kòle dhi na. Àtsí andre nda dràdrà ni rĭ 'i.
15 Di móndyá títí àyi ki rú tisìzo búkù lídrì àdhya na ko dhi ki bhèzo àtsí andre nda na.

21

Bhù tídhí ro dhi ìndì bvò tídhí ro dhi

1 Àmvolásà dhi, má dré bhù tídhí ro dhi ni nòzo bvò tídhí ro dhi be. Tàko ko, bhù àku i bvò àku be dhi ì akí dre. Yĭandre tá kpà vélé yókódhó.
2 Gò má dré bhàandre lólo, Yèrúsalémà tídhí ro dhi ni nòzo adrérà'a asílé Gĭká vélésè bhù lésè. A ledé tá bhàandre nda adrélé gànzi ró, ngóró tòkó áyi tosólépi aveave ró adrélé áyi agó ni letè làmó sè dhi tíni.
3 Gò má dré kúlí 'u'ù apfòlepi lirírà òpì àdhya lésè dhi ni yĭzo tàá dhi: «Mì yi rè ká! Nyànomvá dhi, àrà Gĭká dré adrézó lána dhi móndí i kòfalé. Akódhi mo bhà adrézó túmăní àyi íbe. Ì ni adré akódhi ni móndyá i ró. Di Gĭká ni tàndi adrélépi túmăní àyi íbe nda ni adré àyi ki Gĭká ro.
4 A ni mĭndra títí dhi ki atrì àyi mĭlésè. Dràdrà ni adré vélé yókódhó. Kizà, tongotongo, rúbháaswa be dhi ki kókpà adré vélé yókódhó. Tàko ko, tà àku akí dre.»
5 Di dhya adrélépi lirílé lirírà òpì àdhya dri dhi dré tàzoá dhi: «Mì nò rè ká! Má adré tà títí dhi ki 'o atsálé tídhí ro!» Dré gòzo tàá má dré dhi: «Mí tisì tà kòdhi i. Tàko ko, kúlí kòdhi i kúlí bàti kitswálé ka'ĭle togó wăyi sè dhi 'i.»
6 Gò tàá dhi: «Tà títí dhi ì kitswá dre! Ma Álefà 'i, ìndì Òmégà 'i. Ma tà títí dhi ki wáláká 'i, ìndì tà títí dhi ki kùdù 'i. Dhya adrélépi yĭ lovó íbe dhi dré dhi, má ni yĭ adrélépi angálé kidrì lídrì àdhya lésè dhi ni fe dré mvùle àngyá.
7 Di dhya ángùdhi dra tà lavúlépi dhi ni tà títí kòdhi ki kisú tàyilé ro. Má ni adré akódhi ni Gĭká ro. Akódhi ni ína adré áma mvá ro.
8 Di, kàdré ína móndyá tĭri ró dhi ki tà sè, móndyá adrébhá áma ka'ĭ ko dhi íbe, móndyá adrébhá tà gàle gàgà dhi ki 'o dhi íbe, móndyá adrébhá móndí pfu dràle dhi íbe, móndyá adrébhá ndòtò tà 'o dhi íbe, móndyá adrébhá kólé tà 'o dhi íbe, móndyá adrébhá gĭká tàko ki lindrì bha dhi íbe, ìndì móndyá títí adrébhá kinzò ta dhi íbe dhi,

àyi nda ki àrà ni adré àtsí andre adrélépi kòle bàrútĩ be dhi na. Kòdhi dràdrà ni rĩ 'i.»

Yèrúsalémà tídhí ro dhi

9 Gò ángélò nzi-drĩ-rĩ adrébhá tá kópò nzi-drĩ-rĩ gabhá kizà kùdù nzi-drĩ-rĩ dhi i sè bĩbi dhi íbe nda ki àlo dré alìzo tàá má dré dhi: «Mí alì, má kòtadháró mí dré tòkó Kábilígyà Mvá dré mòle áyi tòkó ro dhi.»

10 Di dré áma dòzo Tirí Lólo ni rĩnyí sè bhàle kòngó àlo kàdrì mvumvù ro dhi drĩna. Dré má dré Yèrúsalémà, bhàandre lólo dhi ni tadházó adrérà'a asílé Gĩká vélésè bhù lésè.

11 Bhàandre nda ga tá Gĩká ni mĩlanzĩlanzì sè bĩ gò, adrélé lagúlé ngóró kírà làgí kyàkyà dhi dré adrélé lagúlé dhi tíni. Adré tá lagúlé ngóró kírà rú be dzáspè dhi tíni, adrélé tàratára ngóró krĩstálè tíni.

12 Bhàandre nda ni zèríbà nzì tá nzĩnzì ìndì mvu tá mvumvù, adrélé ti íbe mudrí-drĩ-rĩ. Ángélò mudrí-drĩ-rĩ dhi ì adré tá zèríbàti nda ki likí. Zèríbàti nda i rúsè dhi, à tisì tá Ìsèrélè ànzi ki súrú mudrí-drĩ-rĩ dhi ki rú.

13 Zèríbàti nda i kòfalé dhi, à tobhà tá na dhi i kĩtú dré apfŏrà lésè, na dhi i kĩtú dré ndĩrà lésè, na dhi i kurú lésè, ìndì na dhi i tàbhu lésè.

14 Bhàandre ni zèríbà nda totó tá i pá mudrí-drĩ-rĩ kírà sè dhi i dri. Kírà nda i rúsè dhi, à tisì tá Kábilígyà Mvá ni àpóstolò mudrí-drĩ-rĩ dhi ki rú.

15 Ángélò adrélépi tá tà ta má be nda ru tá í drígá kòzó órò sè dhi, kitswázó bhàandre nda ni kàdrì tabhĩ, zèríbà ni àdhya be, ìndì zèríbàti ni kya be.

16 Bhàandre nda ni gàrà su dhi ki kàtswa tá títí kandra àlo, kàtswa ni tàli ni pí. Gò ángélò nda dré bhàandre nda ni tabhĩzo kòzó sè, kisúzóá dhi: kàtswa ni tá kĩlòméterè ngùlù-rĩ-drĩ-kámá-su, ìndì kàdrì ni i mvumvù ni be dhi i tá kpà kandra àlo.

17 Di dré kpà zèríbà nda ni tabhĩzo: mvumvù ni tá méterè nyadhi-na-drĩ-nzi-drĩ-àlo. Kòdhi ángélò adré tá ngá tabhĩ méterè móndí ì dré adrézó ngá tabhĩ ásà dhi sè.

18 À tobhà tá zèríbà nda kírà rú be dzáspè dhi sè, bhàandre nda ni tobhàzo órò tsèrèlè adrélépi tàratára krĩstálè tíni dhi sè.

19 À ledé tá bhàandre nda ni zèríbà ni pá i kírà twátwa làgí kyàkyà dhi i sè. À ledé tá pá ni ni àlo dzáspè sè, rĩ ni sàfírè sè, na ni àgátè sè, su ni èmèródè sè,

20 nzi ni sàrùdòníkisì sè, nzi-drĩ-àlo ni sàrùdùwánè sè, nzi-drĩ-rĩ ni krĩsòlítè sè, nzi-drĩ-na ni bèrílè sè, nzi-drĩ-su ni tòpázè sè, mudrí ni krĩsòpùrázè sè, mudrí-drĩ-àlo ni tùrùkwázè sè, ìndì mudrí-drĩ-rĩ ni àmètístè sè.

21 À ledé tá zèríbàti mudrí-drĩ-rĩ nda i pérelè i sè: àyi àlo àlo títí dhi i pérelè àlo sè. À ledé tá bhàandre ni láti andre órò tsèrèlè adrélépi tàratára krĩstálè tíni dhi sè.

22 Má nò tá tépelò bhàandre nda na ko. Tàko ko, Mírì Gĩká rĩnyí líyí ro dhi túmăní Kábilígyà Mvá be dhi i, bhàandre nda ni tépelò 'i.

23 À kitswá ngádra kĩtú àdhya yà, kó ngalè mbă àdhya yà dhi ni lovó bha ngá kazá bhàandre nda léna dhi ko. Tàko ko, Gĩká ni lagulagu adré ína ngá kazá lána dhi nì, ìndì Kábilígyà Mvá akódhi ni tálà 'i.

24 Súrú títí dhi ki atsí ngádra bhàandre nda àdhya 'ásè. Ópí kàdrì bvò àdhya ki kpà fi lána àyi ki mĩlanzĩlanzì be.

25 À kitswá tàdzí bhàandre nda ni zèríbàti ki asé ìndró sè ko. Àngyá ko, ngátsi ni adré kònàle yókódhó.

26 Súrú títí dhi ki fi bhàandre nda léna àyi ki mĩlanzĩlanzì be, ìndì àyi ki lindrì be.

27 Di, ngá àlo ndĩ ró dhi kitswá tàdzí fĩle lána ko. Dhya adrélépi tà gàle gàgà dhi ni 'o yà, kó ngalè adrélépi tà 'o kinzò sè yà dhi kitswá kpà tàdzí fĩle lána ko. Ngbà 'í móndyá àyi ki rú tisìzo Kábilígyà Mvá ni búkù lídrì àdhya léna dhi ki fi lána dhi àyi.

22

Ỹiandre adrélépi lídrì fe dhi

1 Gò ángélò nda dré má dré ỹiandre tàratára krìstálè tíni adrélépi dìle, adrélépi lídrì fe dhi ni tadházó. Ỹiandre nda adré tá apfòle Gìká ni liríra adrézó òpì nya Kábilígyà Mvá be dhi lésè,

2 adrélé dìle bhàandre ni láti andre 'ásè. Ỹiandre nda ni gàrà rì dhi i 'ásè dhi, fa adrélépi lídrì fe dhi totó tá i adrélé lò'wa 'a vésè be mudrí-drì-rì kóná àlo sè, vésè àlo mbă àlo sè. Fa nda ni bí i tá àlókò adrézó súrú títí dhi ki tidrí ásà dhi 'i.

3 Tátrítrí àlo dhi ni adré vélé yókódhó. Gìká ni liríra adrézó òpì nya Kábilígyà Mvá be dhi ni adré bhàandre nda 'á gò, akódhi ni màrábà ì dré adrézó lìsámbò 'o akódhi kandrá.

4 Ì ni akódhi ni mìbhalé no mì sè. Akódhi ni rú ni kpà adré àyi ki kándrágá i 'ásè.

5 Ngátsi ni adré vélé yókódhó. Ì kitswá kpà ngádra tálà àdhya yà, kó ngalè kìtú àdhya yà dhi ni lovó bha ko. Tàko ko, Mírì Gìká ni ngádra fe ngá kazá àyi dré dhi nì. Di ì ni adré òpì nya kóná vésè kólyá.

6 Gò ángélò nda dré tàzoá má dré dhi: «Kúlí kòdhi i kúlí bàti kitswálé ka'ìle togó wăyi sè dhi 'i. Mírì Gìká adrélépi pròfétà ki kodzó áyi kúlí longó dhi mù áyi ángélò, tà dra atsábhá mbèlè dhi ki longó áyi màrábà i dré.»

Yésu adré alìle mbèlè

7 Yésu adré tàá dhi: «Mì yi rè ká! Má adré alìle mbèlè! Kólénzé dhya adrélépi kúlí pròfétà àdhya búkù kònìdhi lé dhi ki likí dhi dré!»

8 Ma, Yòwánì, ma dhya tà kòdhi ki ỹilepi, ìndì tà nda ki nòlepi mì sè dhi 'i. Má kòyi tà nda i nòzoá dre dhi, má dhe tá ángélò tà nda ki tadhálépi má dré dhi pá, kitswálé akódhi ni lindrì bha.

9 Di, dré ína tàzoá má dré dhi: «Mí 'o kònìni ko! Ma màrábà 'i ngóró mí tíni, ámi adrúpi pròfétà ro dhi i tíni, ìndì móndyá títí adrébhá kúlí búkù kònìdhi lé dhi ki likí dhi i tíni. Be ró dhi, mí kòbhà Gìká ni lindrì kòdhya!»

10 Gò tàá má dré dhi: «Mí kòlosó kúlí pròfétà àdhya tisìle búkù kònìdhi lé dhi i móndí i dré ko. Tàko ko, lókyá atsá ànyi dre.

11 Lè dhya ángùdhi adrélépi tà kònzi 'o dhi, kògò ína adrélé tà kònzi 'o. Dhya adrélépi ndòtò tà 'o dhi, kògò ína adrélé ndòtò tà 'o. Dhya adrélépi tà gyăgya 'o dhi, kògò ína adrélé tà gyăgya 'o. Dhya adrélépi lólo dhi, kògò ína áyi fe adrélé lólo.»

12 Yésu adré tàá dhi: «Mì yi rè ká! Má adré alìle mbèlè! Má ni alì áma làgí múrúngú be, kitswálé tà logó móndí àlo àlo títí dhi i dré tà ì dré 'òle dhi i tí.

13 Ma Álefà 'i, ìndì Òmégà 'i. Ma dhya drìdrì dhi 'i, ìndì dhya kùdù dhi 'i. Ma tà títí dhi ki wáláká 'i, ìndì tà títí dhi ki kùdù 'i.»

14 Kólénzé ni adré móndyá adrébhá àyi ki kánzò ki dzi dhi i dré! Àyi nda ki kitswá fìle bhàandre nda na zèríbàti i 'ásè, adrélé fa adrélépi lídrì fe dhi ni lò'wa nya dhi àyi.

15 Di, kàdré ína móndyá kònzi ki tà sè, móndyá adrébhá kólé tà 'o dhi íbe, móndyá adrébhá ndòtò tà 'o dhi íbe, móndyá adrébhá móndí pfu dràle dhi íbe, móndyá adrébhá gìká tàko ki lindrì bha dhi íbe, ìndì móndyá títí adrébhá kinzò tà le 'òle dhi íbe dhi, àyi nda ki adré bhàandre nda ni kivì na.

16 «Ma, Yésu, má mù áma ángélò kitswálé tà kòdhi ki longó títí àmi adrébhá Èkèlézyà i 'ásè dhi i dré. Ma dhya angálépi Dàwídì ni kómvó lésè dhi 'i, ìndì akódhi ni toyó 'i. Ma kpà nzàgó adrélépi kòle drùbhì sè dhi 'i.»

17 Tirí Lólo i tòkó adrélépi 'òle mòle dhi be dhi, ì adré tàá dhi: «Mí kàlì wà!» Dhya ángùdhi adrélépi tà kòdhi ki yi dhi kòtà kpà dhi: «Mí kàlì wà!» Lè dhya ángùdhi

adrélépi yǐ lovó íbe dhi kàlì. Dhya adrélépi yǐ le mvùle dhi kòdo yǐ adrélépi lídrì fe dhi mvùle àngyá.

18 Ma, Yòwánì, má adré móndyá tití adrébhá kúlí pròfétà àdhya búkù kònìdhi lé dhi ki yi dhi ki kodzó, adrézó tàá dhi: Dhya àlo kògò tà àzya bha kúlí búkù kònìdhi lé dhi i dri dhi, Gïká ni kókpà kizà kàdrì tà ni ki tisìzo búkù kònìdhi lé dhi ki bha akódhi nda dri.

19 Dhya àlo kòtingá tà àlo kúlí pròfétà àdhya búkù kònìdhi lé dhi i drǐsè dhi, Gïká ni kókpà tà tani tà ni ki tisìzo búkù kònìdhi lé dhi ki tingá akódhi nda drǐsè. Akódhi kitswá ína fîle bhàandre lólo dhi na ko. Kitswá kpà fa adrélépi lídrì fe dhi ni lò'wa nya àlomvá ko.

20 Dhya adrélépi tà kòdhi ki longó dhi adré tàá dhi: «Àyíya, má adré alìle mbèlè!» Kàdré kònìni! Mírì Yésu, mí kàlì wà!

21 Mírì Yésu ni togó tani kàdré àmi íbe tití!